

Holy Bible

Aionian **Edition®**

Kinwakti ki Nyō Minkaiŋ Mifian
Chung Bible

Holy Bible Aionian Edition ®

Kir̄wakti ki Nȳo Miṅkaiṅ Mifiar̄
Chung Bible

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 4/30/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Wycliffe Bible Translators, 2021

Formatted by Speedata Publisher 5.1.7 (Pro) on 5/31/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Chung at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aiōdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aiōdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Chung at AionianBible.org/History

06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEP Bible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
10/20/24 - Gospel Primer handout format.
11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matio	1
Mak	33
Luk	52
Jøn	86
Kir̥wakti ki Nəm	111
Lum	143
1 Kōlen	159
2 Kōlen	174
Galēshia	184
Ēfesus	190
Filibi	196
Kōlōse	200
1 Tēsālōnika	204
2 Tēsālōnika	207
1 Timōti	209
2 Timōti	213
Taytus	216
Filimun	218
Hibulu	219
Jēm	231
1 Bitā	235
2 Bitā	239
1 Jøn	242
2 Jøn	246
3 Jøn	247
Jut	248
Kir̥wakti ki Gia	250

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

*Jisos dza dzaka a, “Ba, dālinya chu bi bəni bələ, kəm bə kiəki kə gia yə bə fəki.” Bəni bəwə
dzo bəmbuy bə Jisos, ka tum kaay yeij i gaa bəmbuy bəwə i bə kintəəy.
Luk 23:34*

Matio

1 Kələ kə kiyeli ki chwəŋkijun ki bəti Jisəs Klistus: Jisəs Klistus n̄ kə waiŋ i chwəŋkijun ki ŋkuŋ Debit wə wi n̄ kə waiŋ i chwəŋkijun ki Ablaham wə. **2** Ablaham num tii Ayjik, ayaka Ayjik num tii Yakəb, Yakəb num tii Juda bəh bwa bə ba wi, **3** ayaka Juda num tii Beles bəh Sela wə nih wi n̄ kə Tama. Ayaka Beles num tii Eslən, Eslən num tii Lam. **4** Lam num tii Aminada, Aminada num tii Nashən, Nashən num tii Salmən. **5** Salmən num tii Bəas wə nih wi n̄ kə Lahab. Bəas num tii Ōbet wə nih wi n̄ kə Lut. Ōbet num tii Jese. **6** Jese num tii ŋkuŋ Debit. ŋkuŋ Debit num tii Sələmən wə nih wi n̄ kə kpə Uliā. **7** Sələmən num tii Ləhubuam, Ləhubuam num tii Abija, Abija num tii Asi. **8** Asi num tii Jehushəfat, Jehushəfat num tii Jəlam, Jəlam num tii Usaya. **9** Usaya num tii Jətam, Jətam num tii Ahas, Ahas num tii Esikaya, **10** Esikaya num tii Manase, Manase num tii Emən, Emən num tii Jəsaya. **11** Jəsaya num tii Jəkənaya bəh bwa bə nih wi. Bə n̄ bwa bə num a bəsi a twesi ka jəbi wə bəni bə Babilən n̄ kwayi bəni bə Islāe tsə bəh bə i tumi kibə wə i Babilən. **12** Si yəmaka n̄ tsə, asi bə n̄ kwayi bəni bə Islāe tsə bəh bə i Babilən, Jəkənaya num tii Shiltia, Shiltia num tii Selubabel, **13** Selubabel num tii Abiud, Abiud num tii Eliakim, Eliakim num tii Adzu, **14** Adzu num tii Sadək, Sadək num tii Akim, Akim num tii Eliyud, **15** Eliyud num tii Eliesā, Eliesā num tii Matan, Matan num tii Yakəb. **16** Yakəb num tii Yəsəf wə nyum Meli, Meli num wə wi n̄ bwa Jisəs wə bə bəŋki a Klistus. **17** Ayakadəiŋ, chwəŋkijun ki bəti Jisəs kələ n̄ kə jwəfi ntəsə bənāa i yisi i Ablaham wə i dzə buku i ŋkuŋ Debit wə, chu num jwəfi ntəsə bənāa i yisi i ŋkuŋ Debit wə i dzə buku i jəbi wə bə n̄ kwayi bəni bə Islāe tsə bəh bə i Babilən. Ayaka i yisi i jəbi wə bə n̄ kwayi bəni bə Islāe i dzə buku i jəbi wə bə n̄ bwa Klistus, chwəŋkijun ki bəba wi num tə jwəfi ntəsə bənāa. **18** Mbwa wi Jisəs Klistus n̄ nyani i dzəh yələ wə. Nih wi Meli n̄ kə bə kəiŋsi lə a wi bi numki kpə Yəsəf. Na ka bə n̄ nəŋki i ndzə wi, yi buku lə a wi kə bəh tə i ŋga bi Kiŋ'waka ki Baiŋni wə. **19** Si yi num yakadəiŋ, a n̄ kə Yəsəf nyuwi num mi wi chəŋ, wi kəŋ kə i gəmsi wi, ka fasi a ŋgaiŋ ni gaali lə bəh wi i jum wə. **20** Si wi n̄ kəiŋki wi fasi i fə yakadəiŋ, yi ka num a chinda

wi Bah dza dzə i wi i ndəmsi wə i jəbi wə wi n̄ nəkə ka dzaka i wi a, “Yəsəf, waiŋ ŋkuŋ Debit, ki lwā kə i dzə Meli ka nih jun wə, kəm tə wələ wi kwati lə wi kwati num i ŋga bi Kiŋ'waka ki Baiŋni wə. **21** Wi bi bwa lə waiŋ nyukuni, wə bi dū yeli wi a Jisəs, kəm wi bi bwiliki lə bəni bu i chu bibə wə.” **22** Gia yələ yichi n̄ num i fə ka yi dzə kpəiŋ asi Bah n̄ dzaka i mi wi ntum wə a, **23** “Mbəiŋ wəkəli, shu wi waiŋkpəiŋni widəkə bi num lə bəh tə, wi bi bwa waiŋ nyukuni bə bi bəŋki wi a Emanwel.” Yeli wələ kə a, “Nyo kələ bəh bukumbəiŋ.” **24** Si ndəmsi biələ n̄ wi yakadəiŋ, Yəsəf yəmi i kinu wə ka fə asi chinda wi Bah dzaka i wi. Wi dzə Meli ka nih jun wi, **25** ayakalə bə nəkə kiəni kə gwu ka mi bəh kpə wi i tsə buku i jəbi wə Meli n̄ bwa. Si wi bwa Yəsəf ka du yeli wi waiŋ a Jisəs.

2 Bə n̄ bwa Jisəs i kwili wi Betelehem wə i kimbu ki Judea wə. A num i jəbi wə Heləd n̄ kə ŋkuŋ wi Judea wiwo. Yi num a bəni bəmfi bədəkə n̄ buku i tumi kidəkə wə i kimbu kə wəŋ bukuki yeiŋ, dzə i Jelusaleŋ ka bikəyiŋi a, **2** “ŋkuŋ wi Bəju wə bə bwa kə i faiŋ a? Buku bikəyiŋi lə kəm buku si yeiŋ jəŋ wi i kimbu kə wəŋ bukuki yeiŋ, ka dzaki i bəŋ wi.” **3** Jəbi wə ŋkuŋ Heləd n̄ wəkə gia yələ, yi nəŋni shəm yi, nəŋni tasi bəh yi bəni bə Jelusaleŋ bəchi. **4** Wi ka bəŋ bəti mfə gia bəmbum bəchi, bəh bəni bəchi bə bə n̄ laniki bəchi bə Nyo, bə jəŋni dzə. Wi bikə i bə a, akə i faiŋ wə bə n̄ kəŋaki i bi bwa Kimbwili wə Nyo n̄ kaka a? **5** Bə chukuli i wi a, “Bə n̄ kə i bi bwa wi i di bi Betelehem wə i Judea. Yələ gia kə asi mi wi ntum wi Nyo n̄ nyaka a, **6** ‘Wə Betelehem i kwili wi Juda wə, kiə wə ki kwāka kə a wə kə fidini finchiŋ nalə i tumi ki Juda wə. Wə kiə a mi wi sakani bi bukuki lə i di biələ wə, a num wə wi bi numki i sakaki bəni bəŋ bə Islāe.’” **7** ŋkuŋ Heləd ka bəŋ tə bəni bəmfi bə i jum wə jum wə ka kəiŋsi bikəyi i wəkə i bə jəbi wə jəŋ wiwo si buku. **8** Si wi wəkə yakadəiŋ ka chiŋsi bə i Betelehem, ka dzaka a, “Mbəiŋ tsə kəiŋsi nəŋ ndzəŋ waiŋ wiwo. Mbəiŋ ka nəŋ yeiŋ, mbəiŋ fiəni dzə fūku i mih, ka mih tə ni tsə bəŋ wi.” **9** Si bəni bəwə wəkə, si ŋkuŋ dzaka yakadəiŋ, ka buku dzə dzəh yibə. Si bə n̄ nyəkə, yi ka num a jəŋ wə bə si yeiŋ i kimbu kə wəŋ bukuki, wi nyani tsə i bə nshin chusi dzəh i bə. Wi ka tsə buku i di biə waiŋ wiwo n̄ kə, ka num feiŋ. **10** Si bə yeiŋ jəŋ wiwo yakadəiŋ, kinsanli jikə i bə wə nalə, gia yiwo ka ndzəŋki i

bo nalə. **11** Bə ka tsə liə i jun̄ yə waiŋ wiwə n̄i kə yeiŋ, ka yeiŋ waiŋ bəh niŋ wi Meli, ka gwuŋ i waiŋ wiwə nshiŋ ka beŋŋ wi. Si bə beŋŋ wi ka weli biba bibə bwili bieŋ bi beŋŋni bi ŋkuŋ ka nya i waiŋ wiwə. Bieŋ biələ n̄i kə chwaka ki kpo ki bəkəli bəh ŋkaiŋni wi ŋjəŋ widəko bə bəəŋ a flaŋkeŋsins, bəh ŋkaiŋni bifiŋsi bidəko bə bəəŋ a meel. **12** Nyo ka kiŋ i bə i ndəmsi mə a bə ma fiəni tsə, i tsə yeiŋ ŋkuŋ Heləd. Bə ka fiəni num i dzəh yidəko wə chi chi i tsə i tumi kibə wə. **13** Si bəni bəmfə bə n̄i buku i dzəh i tsəki, yi num a chinda wi Bah n̄i dza dzə i Yosef i ndəmsi mə ka dzaka i wi a, “Dzə beŋ dzə waiŋ wələ bəh niŋ wi ma mbeŋ bə gēiŋ tsə i tumi ki Ijib wə, ma wə nūm feiŋ i tsə būku i jəbi wə mih bi dzakaki a mbeŋ fiəni. Mih dzakaki lə kə ŋkuŋ Heləd ni nəŋki lə waiŋ wiwə i wə.” **14** Yosef ka dza beŋ, dzə waiŋ wiwə bəh niŋ wi nchəko ka geiŋ tsə i Ijib, **15** ka numki feiŋ i tsə buku i jəbi wə ŋkuŋ Heləd n̄i laka. Yələ n̄i num lə i fə a yi dzə kpeŋ si Nyo n̄i dzaka i dzaka ki mi wi, wi ntum wə a, “Mih bəəŋ Waiŋ wuŋ wi buku i tumi ki Ijib ma.” **16** Jəbi wə Heləd ni kiə a bəni bəmfə bə fwəkyi ŋgaiŋ, yi fə wi bəksi təə nalə. Wi ka faaŋ bəni a bə tsə i Betelehem bəh i bimbu biə bi kəmsiki dzəki feiŋ wə bichi, bə wəyi bwa bənyuku bə bə kə i yisi jīa yifa wə i shi. Wi n̄i tsəsi ja yələ biələ asi wi n̄i bikə i bəni bəmfə bə ka wəko ndzəŋ jəbi wə bə n̄i yeiŋ jəŋ wiwə. **17** Bə tsə wəyi bwa bəwə yakadəŋ, yi ka dzə kpeŋ asi mi wi ntum wi Nyo Jelimia n̄i dzaka lə a, **18** “Bə wəko wili wi təŋni i kwili wi Lama wə, a num mi wi fee bəh mindəm, də kpi. A num Lashel si wi dəki bwa bu. Ayaka bə chumsi wi chumsi məŋ, kəŋ bwa bu chu kəka.” **19** Asi ŋkuŋ Heləd n̄i laka, yi num a chinda wi Bah n̄i tumbuku i Yosef i ndəmsi mə i tumi ki Ijib mə, dzaka i wi a, **20** “Dzə beŋ dzə waiŋ wələ bəh niŋ wi ma mbeŋ bə fiəni chū i tumi ki Islə mə, kəŋ bə bə bə n̄i nəŋki i wə waiŋ wələ kpiyi lə.” **21** Yosef ka dza beŋ dzə waiŋ wiwə bəh niŋ wi bəh bə ka fiəniki dzaki i tumi ki Islə wə. **22** Ayakalə, asi wi n̄i dzəki, wəko a waiŋ ŋkuŋ Heləd Akilius kə num wi dzi kiŋgbəko ki ba wi ka ŋkuŋ wi Judea i sakaki, Yosef ka lwaki i tsə feiŋ. Bə ka chu kiŋ i wi i ndəmsi mə a wi ma mām i tsə feiŋ. Wi ka ya dzəh tsə num i kimbu ki Galili wə, **23** wi tsə i n̄əki i kwili wə bə bəəŋki a Nasali. Yi dzə num lə i kpeŋni asi mi wi ntum wi Nyo n̄i dzaka lə a, “Bə bi bəəŋki wi a Mi wi Nasali.”

3 A n̄i kə i jəbi wiwə wə, Jəŋ ŋjulibəko n̄i nya tsə i chwa i kimbu ki Judea wə ka fukuki i bəni a, **2** “Mbeŋ kwūni shōm yimbeŋ, kəŋ ŋkuŋ bi beŋ si num kəmsi dzə.” **3** Jəŋ wələ kə mi wi ntum wi Nyo wə Isaya, n̄i dzakaki kəŋ wi i jəbi wə wi n̄i dzaka a, “Ja yi mi wiliki i chwa a, ‘Bə kēiŋsi dzəh yi Bah, bə lūmsi yi a yi nūm chəŋ.’” **4** Jəŋ n̄i ləki bəmbuŋ num bə kēiŋsi bəh kiluli ki nyam yidəko yə bə bəəŋki a kamel, wi kaŋa bəh chiŋniŋ num bə kēiŋsi bəh dzu yi nyam, bieŋ bi bidzini n̄i kə chūmi bəh nyu yi chwa. **5** Si wi n̄i fukuki yakadəŋ, bəni ka bukuki i Jelusalem bəh i kidi kichi wə i Judea bəh bimbu biə bi kəmsiki dzəki i Bəko yi Jədan wə bichi, tsə i wi. **6** Si bə n̄i tsəki yakadəŋ də kəŋ bə chu bibə, wi ka juliki bə i Bəko yi Jədan mə. **7** Ayakalə, jəbi wə wi n̄i yeiŋ si Bəfalasi bəh Bəsadusi bədəko bəduli dzəki a wi juli bə i bəko, wi dzaka i bə a, “Chwəŋkiŋŋ ki fəkəh, a təfi ndə mbeŋ a mbeŋ yəko gēiŋ shəm yi ləli yi Nyo yə yi bi dzəki i mbeŋ wə a? **8** Mbeŋ fəki gia yə yi chusiki a mbeŋ kwuni shōm yimbeŋ. **9** Kiə mbeŋ ki dzəkaki kə i gwu yimbeŋ wə a, Ablaham kə tii wimbeŋ. Mih fukuki i mbeŋ a Nyo kələ i fiəni kitəh kələ ki fiəni chu bwa bə Ablaham. **10** Mbeŋ kīəki a, bə kə bə jiə lə fəko i chwəŋ bi kēiŋ wə. Kēiŋ yichi yə yi wumki kə mintam mi ndzəŋni, bə bi gbaki yi i gaŋ wə, bə kpa i gbuku wə. **11** Mih juliki mbeŋ i bəko mə, kəŋ mbeŋ kwuni lə shōm yimbeŋ. Ayakalə, mi wə wi dzəki i mih jum wi tsəki lə mih. Na mih kpeŋniŋki kə i giŋ dzu yi yi gvu. Wi bi juliki mbeŋ num i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə bəh i gbuku wə. **12** Wi kaŋa naka i kaŋ i gbəkəki gəŋ yeiŋ, i yaŋa di biə wi gbəkəki yeiŋ, i juŋni gəŋ yi i jiə i gba wə, i kəh chi yiwə i kpa i gbuku wə wi bi nyumi kə.” **13** Si Jəŋ n̄i juliki bəni i bəko yakadəŋ, Jisəs nyə i kimbu ki tumi ki Galili wə ka dzə i Bəko yi Jədan wə a Jəŋ juli tə ŋgaiŋ i bəko. **14** Ayakalə, Jəŋ ka nəŋki, dzaka i wi a, “A kaŋaki wə i juli mih i bəko, wə bə dzə lə a mih juli wə dəŋ a?” **15** Jisəs chukuli i wi a, “Bee ma yi num yakadəŋ i liə. Akə i dzəh yələ wə buku wə ni fə gia yichi yi num chəŋ i Nyo nshiŋ.” Ayakadəŋ, Jəŋ ka bum juli Jisəs i bəko. **16** Asi Jisəs n̄i bukuki dzəki i bəko yakadəŋ, wi yeiŋ bəoli weli gwu, Kiŋ'waka ki Nyo shi dzə aka mbumi, dzə num i gwu yi wə. **17** Yi num, a ja n̄i dzaka dzə i beŋ a, “Wələ kə Waiŋ wuŋ. Wi num shəm yiŋ. Mih kə bəh kinsəŋli nalə kəŋ wi.”

4 Kir'waka ki Baiḡni ka dzo Jisōs tsə bəh wi i chwa a ḡkpeli mōmsi wi. **2** Wi tsə ka numki feiḡ nshi bəh nchəko bam dzaka i karj wə mbaḡnyani. Asi yəma ka nī tsə dzəḡ bə wə wi. **3** Wi wə wi shi kə a mōmsiki bəni ka dza dzaka i wi a, “Wə kabə num waiḡ Nyə, dzāka la a kitəh kələ fiəni chu chəko yi bləd.” **4** Jisōs chukuli wi a, “Yi kə num bə nyaka a, ‘Mi nōki kə a kəm bə dzeiḡ shəḡ. Mi nōki tə kəm gia yichi yə yi bukuki i dzaka ki Nyə wə.”” **5** Ayakadəiḡ, ḡkpeli ka dzo tsə bəh wi i kwili wi baiḡni Jelusalem, ka təm wi i findəḡ fi fwu wi juḡ yi fəni yi gia wə, **6** dzaka i wi a, “Wə kabə num waiḡ Nyə, jəḡ shi la fa, kəm yi kə num bə nyaka a, ‘Nyə ni dzaka i bəchinda bu a bə təkni bəh wə.’ Yi chu num bə nyaka a, ‘Bə ni kwa wə, maka wə chəko gbu wa i təh wə.”” **7** Jisōs chukuli i wi a, “Bə nyaka tə a, ‘Ma mōmsi Bah Nyə wa.”” **8** ḡkpeli chu dzo Jisōs feiḡ, tsə bəh wi i fwu wi ḡkwuḡ widəko wi dəḡ i beḡ nalə, ka chusi kitumi kichi i mbi wələ wə bəh mbum biwə yeiḡ i wi. **9** Ayaka wi ka dzaka i wi a, “Mih ni nya lə bieḡ biələ bichi i wə, i jəbi wə wə ka gbə i mih nshiḡ kəksi mih.” **10** Jisōs chukuli i wi a, “Dzā nyə fa Satan! Bə nyaka a, ‘Wə kəksi a Bah Nyə wa, ma wə nōmki a wi shəḡ.”” **11** Ayakadəiḡ, ḡkpeli ka bee Jisōs, ka nyə. Yi num a bəchinda bə Nyə nī dza kə tseiḡki wi. **12** Jisōs ka bi dza wəko a bə kwa Jən Njulibəko ka fa i juḡ yi nsəḡ mə, wi nyə ka fiəni chu i kimbu ki Galili wə. **13** Wi tsə buku i Nasali, dza feiḡ tsə ka nōki i kwili wi Kafanaum wə. Kwili wələ num kəmsi i kinchwə kimbum ki Galili wə bəh i kəmsi tsə i bimbū bi bəni bə Sebulun bəh bi Naftali wə. **14** Gia yələ nī dza kpeiḡ asi mi wi ntum wi Nyə Isaya nī dzaka a, **15** “Kimbu ki Sebulun bəh ki Naftali biə bi kə kəmsi i waka wi Bəko yi Jədan wəyaka wə, i nshwaiḡ yi Galili wə i bəni bə bə kəkə Bəju, **16** bəni bə bə ni nōki i jisi wə, bə yeiḡ baiḡni bimbū. Wəḡ kaka i bəni bələ bə ni nōki i di bi jisi bi kpi wə.” **17** I yisi i jəbi wiwə wə, Jisōs ka yisi i fukuki i bəni dzaka a, “Mbeiḡ kwūni shōm yimbeiḡ, kəm ḡkuḡ bi beḡ si num kəmsi dza.” **18** Jisōs bi nyə ka nyaniki tsəki i kinchwə kimbū ki Galili kpəḡ, ka yeiḡ bəni bədəko bəfa, num mi bəh waiḡniḡ wi. Bəni bələ nī kə Samən wə bə nī bəḡḡki a Bitə, bəh waiḡniḡ wi Andulu, bə tum gbi i bəko, kəm bə nī kə bəni bə kwani bwəko. **19** Jisōs dzaka i bə a, “Mbeiḡ biəliki mih, ma mih ni fə mbeiḡ kwaki num lə bəni.” **20** Akisəka bə dza bee gi yibə ka biəliki wi. **21** Jisōs ka bi kini tsə i ninshiḡ,

chu tsə yeiḡ bəni bədəko bəfa a num mi bəh waiḡniḡ wi. Bəni bələ nī kə Jəm bəh waiḡniḡ wi Jən bə nī kə bwa bə Sebide, bə num bəh ba wibə Sebide i ḡgwuki mə kwə gi yibə. Wi ka bəḡḡ tə bə. **22** Akisəka bə dza bee ḡgwuki bəh ba wibə ka biəli wi. **23** Jisōs ka nyaniki i kimbu ki Galili kichi lani bəni i jūḡ yi bijuḡni bibə wə chu fuku ntum wi ndzəḡni kəm ḡkuḡ bi Nyə. Wi chuku tə na yi naiḡ jweiḡ i bəni wə. **24** Ayakadəiḡ, ntum wələ kəm wi wəḡ tsə i tumi ki Silia wə kichi. Bəni ka dzəki bəh bəni bəchi bə bə nī gweiḡki, bəh bə bə nī kə i nshili wə i wi, kəḡ a nī kə na bə bəchinda bə ḡkpeli nī ḡjiḡsiki bə, nabə bə bə nī gbəki kiḡḡbə, bəh bə bə nī kə bə kpi wa wimu. Si bə nī dzəki bəh bə yakadəiḡ wi chuku bə bəchi. **25** Na faiḡ wi nī tsəki mbaḡ wi bəni wimbūm ka kwuki i wi cheiḡ. Bəni bələ nī nyəki dzəki i bimbū bi tumi ki Galili wə, bədəko nyə dza i Bikwili Jəfi wə, bədəko i Jelusalem bəh i di bi Judea bidəko wə. Bədəko nyə dza i kiwuḡ ki Bəko ki Jədan wə.

5 Jobi wə Jisōs nī yeiḡ mbaḡ wi bəni yakadəiḡ, ka dza yaka tsə shinum i ḡkwuḡ beḡ, bwa bu bə mbaḡ juḡni dza kəmsi i wi wə. **2** Wi ka yisi i laniki bə dzaka a, **3** “Ndzəḡni bimbūm kə i bəni bə bə kiəki a bə kə bə kifuu i kimbu ki Nyə wə, kəm ḡkuḡ bi beḡ kə bibə. **4** Ndzəḡni bimbūm kə i bəni bə bə dəki, kəm Nyə bi chumsi lə bə. **5** Ndzəḡni bimbūm kə i bəni bə bə dzəki gwu yibə i kuku, kəm bə bi dzi lə mbi. **6** Ndzəḡni bimbūm kə i bəni bə dzəḡ wəki bə, kindəḡ wəm bə kəm nənī ki chəḡ, kəm Nyə bi fə lə ma bə fwuli. **7** Ndzəḡni bimbūm kə i bəni bə bə kwasiki nsheiḡ i bədəko, kəm Nyə bi kwasiki lə nsheiḡ i bə. **8** Ndzəḡni bimbūm kə i bəni bə shōm yibə baiḡki, kəm bə bi yeiḡ lə Nyə. **9** Ndzəḡni bimbūm kə i bəni bə bə dzəki bəh kimbəiḡni, kəm bə bi bəḡḡki bə a bwa bə Nyə. **10** Ndzəḡni bimbūm kə i bəni bə bəni bwaḡki gvu i bə cheiḡ kəm a bə nənī nənī ki chəḡ, kəm ḡkuḡ bi beḡ kə bibə. **11** Ndzəḡni bimbūm kə bimbeiḡ, jəbi wə bəni təyiki mbeiḡ, bwaḡ gvu i mbeiḡ cheiḡ, dzaka gia yichu yichi kəm mbeiḡ a kilələ kəm mbeiḡ kə bəni bəḡ. **12** Jobi wə yi bi numki yakadəiḡ, mbeiḡ ka wəkoḡ ndzəḡni lāḡ gwu, kəm bəmbee bəmbeiḡ bəmbum kə num i tumi ki beḡ wə. Mbeiḡ kiəki a, ako ayaka si bəni nī bwaḡki gvu i bəni bə ntum bə Nyə cheiḡ bə bə nī yisi dza i ninshiḡ i mbeiḡ. **13** Ako mbeiḡ ḡkaka yi mbi wələ. Ayakalə, ḡkaka kabə num yi chu njwəḡ

kə, bə kə i chu fə dəiŋ bəh yi ka yi chu fiəni njwəŋki a? Bə kəkə i chu fə gia yindzəŋni yidəko bəh yi, yi kə a shuku təkə bəni tsəki dəŋyiki bəh gvu. **14** Akə mbeij tə baiŋni bi mbi wələ. Kwili wimbun wə bə maa wi i ŋkwuŋ beij wi si nyumi kə. **15** Mi si baiŋsi kə naka ki baiŋsini i chu dzo kah i kwusi baŋ yeij beij. Wi si təm num i di biə bə təmki naka ki baiŋsini yeij, ka ki baiŋki ki chusi baiŋni i mi wichi wə wi kə i dzu. **16** Akə yakadəiŋ si baiŋni bimbeij kaŋki i baiŋki i bəni nshiŋ, ka bə yeiŋki nəm wimbəij wi ndzəŋni nya kiŋkəksi i Tii wimbəij wə wi kə i beij. **17** Kia mbeij ki kwāka kə a mih dzo i chiksi gia yə yi kə i Kiŋwakti ki Bəŋchi bə Muses wə bəh yə yi kə i Biŋwakti bi bəni bə ntum bə Nyə wə. Mih dzo i fə a yi dzo kpeij ŋkəŋ. Mih ka dzo dəkə i chiksi yi. **18** Mih fukuki ŋkəŋ i mbeij a, i tsə buku na ka bəli bəh nshwaiŋ bi kaa, fidzəkəhni fi gia i Kiŋwakti ki Bəŋchi mə, na kəŋ fi seiŋniki na dəiŋ, bi tsə kə i kuku maka gia yiwo dzo kpeij asi yi chusiki. **19** Yi kə a, na ndə wə wi bi bwiŋki nchi i bəŋchi bələ wə, kəŋ nchi wiwo seiŋniki na dəiŋ, ka laniki bəni a bə bwiŋki yakadəiŋ tə, wəma ka mi bi numki mi wi nchiŋ i kintəŋŋ ki ŋkuŋ bi beij wə. Ayakalə, mi wə wi jiəki bəŋchi bələ, chu lani tə bəni a bə jiəki, wəma ka mi bi numki mi wimbun i kintəŋŋ ki ŋkuŋ bi beij wə. **20** Ayakadəiŋ, mih fukuki i mbeij a, nəni kimbeij ki chəŋ kabə tsəki kə ki bəni bə bə laniki bəŋchi bə Nyə bəh ki Bəfalasi, mbeij bi ma lansi liə i ŋkuŋ bi beij wə. **21** Mbeij ni wəko lo asi bə ni dzaka i bəni i kikpu wə a, 'Kiə wə bi wəko kə mi. Mi ka wəko mi, yaka wi kaŋki lə nsaka.' **22** Ayakalə, mih fukuki i mbeij a mi wichi wə wi bəksiki shəm bəh waiŋnih wi, yaka wi kaŋki lə tə nsaka. Mi wə wi təyi waiŋnih wi, wi kīəki a wi bi numki lə i bəni bə bə sakaki bənsaka nshiŋ. Mi wə wi bəŋki waiŋnih wi a, 'Kiyuŋ' wi kīəki a wi bi liəki lə i gbuku wimbun wə. (Geenna g1067) **23** Ayakadəiŋ, yi kə a, wə kabə nəŋ i nya kinya ka i təŋ wi fəni wi gia wə, kwaka a waiŋnah kaŋki lə wə i wi shəm, **24** wə bēe kinya ka kə i təŋ wi fəni wi gia kpəŋ, wə tsə mbeij wi yisi kēiŋsi gia yiwo, ka wə fiəni tsə nya kinya ka. **25** Mi ka dzo wə i tsə bəh wə i juŋ yi nsaka wə, wə məmisi a mbeij wi kəmsi kēiŋsi ka mbeij wi fiəni chu bəh nseiŋ a keij i dzəh, ka wi ma ni tsə nya dāŋsi wə i kaŋ yi mi wə wi sakaki bənsaka, wi ni nya dāŋsi wə tə i kaŋ yi bəni bə jum wə, ma bə ni fah wə i juŋ yi nsəŋ

mə. **26** Mih fukuki ŋkəŋ i wə a wə ni buku kə feij maka wə gəm kaasi finini fichi fiə bə bīkəki. **27** Mbeij ni wəko lo asi bə ni dzaka a, 'Kiə wə ki nš kə bəh kpə mi.' **28** Ayakalə, mih fukuki i mbeij a, na ndə wə wi tseiŋki miŋkpaŋa bəh kiŋkəŋ ki nəni, ma yi numki a wi nə lo bəh wi i shəm yi mə. **29** Yi kabə num a dzəkəh wa wi tseiŋ yiləkəli ka fəki a wə fə chu, wə kām bwili dzəkəh wiwo wə lītəkə. Yi ndzəŋki a wə laksi kimbu ka ki gwu kimu, a kəbi lə a bə bi ləo gwu ya yichi i gbuku wimbun mə. (Geenna g1067) **30** Tseiŋ ya yiləkəli kabə fəki a wə fə chu, wə tēiŋ bwili tseiŋ yiwo wə lītəkə. Yi ndzəŋki lə a wə laksi kimbu ka ki gwu kimu, a kəbi lə a gwu ya yichi bi tsə i gbuku wimbun mə. (Geenna g1067) **31** Bə kə bə dzaka tə a, 'Mi ka bee kpə wi, wi kaŋki i nyāka kiŋwakti i nyā i miŋkpaŋa wiwo ki chusi a ŋgaiŋ bee wi.' **32** Ayakalə, mih fukuki i mbeij a, mi ka bee kpə wi, a kəbi a miŋkpaŋa wiwo kə bəh nəni ki təkəlini, ma yi numki a wi fə, miŋkpaŋa wiwo tsə ka numki wi təkəlini. Mi ka dzo miŋkpaŋa wə wi buku i minyuku dzu ka jiə dzu, ma yi numki a wi nəki bəh kpə mi. **33** Mbeij chu wəko lo tə si bə ni dzaka i bəni i kikpu wə a, 'Jəbi wə wə dzaka gia ka kaiŋ, ki bēe kə i fə yi. Wə kaŋki i fə gia yə wə dzaka ka kaiŋ i Bah nshiŋ a wə ni fə lə.' **34** Ayakalə, mih fukuki i mbeij a, kiə mi ki dži kə ŋkaiŋ. Kiə wi ma kāiŋ yeli wi beij wə, kəm beij kə kiŋgbəko ki Nyə. **35** Kiə wi ki kāiŋ kə na nshwaiŋ, kəm nshwaiŋ kə kiŋgbəko ki Nyə kigvu. Kiə wi ki kāiŋ kə Jelusaleŋ, kəm Jelusaleŋ kə kwili wi ŋkuŋ wimbun. **36** Kiə wi ki kāiŋ kə na fwu wi wə, kəm wi kəkə i fə juŋ yifwu a yi fiəni juŋ yi fukuli nabə yi jisi. **37** Mi ka bum gia bəh dzaka ki a, 'Aaŋ,' yi kpeij yakadəiŋ. Wi ka nəiŋma a, 'Aayi,' ma yi kpeij yakadəiŋ. Wi ka chu kpeiŋsi gia yidəko yeij, ma gia yiwo numki a yi nyə num i mi wichu wə. **38** Mbeij wəko lo si bə ni kə bə dzaka tə a, 'Mi ka bwili dzəkəh wi mi, bə bwili tə ŋ'wi. Mi ka babwili jəŋ wi mi, bə babwili tə ŋ'wi.' **39** Ayakalə, mih fukuki i mbeij a, kiə mi ki šini kə bəh mi wichu. Mi ka tweiŋ kimbaŋ ka ki tseiŋ yiləkəli, wə fiəni ki tseiŋ yi kimiəkə wi tweiŋ kaasi. **40** Mi ka səmi wə a ŋgaiŋ dzo mbuŋ wa wi nintəŋŋ, wə nyā kaasi na bəh wi nimbeij wə i wi. **41** Mi ka kaŋyi wə a wə nyani tsə may wimu, wə nyāni mbeij wi na bəmay bəfa. **42** Mi ka nywa fieŋ i wə, wə nyā. Mi ka fwa fieŋ i wə, kiə wə ki nāiŋ kə i nya. **43** Mbeij wəko lo si bə kə bə dzaka a, 'Wə kəŋki mi wə wi

ko komsɪ i wə wə, wə bāiŋŋ mi wə wi bāiŋŋki wə.’ 44 Ayakalə, mih fukuki i mbeɪŋ a, mbeɪŋ kōŋki bəni bə bə bāiŋŋki mbeɪŋ, ma mbeɪŋ tsāki i bə bə bwaŋki gvu i mbeɪŋ cheɪŋ. 45 Ayakadəɪŋ, mbeɪŋ ni numki bwa bə Ba wimbeɪŋ wə wi ko i beɪŋ. Ako wi wə wi si fə ka wəŋ bāiŋki i bəni bəchu wə bəh i bəndzəŋni wə. Asi faaŋ wi tə dzaŋ a yi dza i bəni bə bə fəki gia yi chəŋ, bəh i bə bə fəki kə gia yi chəŋ. 46 Mbeɪŋ kwakaki a mbeɪŋ ka kōŋki a bəni bə bə kōŋki mbeɪŋ, mbee wiwə ni numki na nə i mbeɪŋ a? Na bəni bə bə kwaki kiŋwakti fəki kə ayaka tə a? 47 Mbeɪŋ ka bəni ki a bwa bə nih bəmbəɪŋ shəŋ, gia yə mbeɪŋ fəki chi chi bəni bədoko fə kə ko la nə a? Bəni bə tumi si bəŋ fə kə a yakadəɪŋ a? 48 Yi kə a mbeɪŋ kāŋaki i ndzəŋki bwiliki fwu asi Ba wimbeɪŋ wə wi ko i beɪŋ ndzəŋki bwiliki fwu.”

6 “Mbeɪŋ tōkniki a, jobi wə mbeɪŋ fəki ndzəŋni i bəni nshɪŋ, yi ma numki a mbeɪŋ fəki a bə yēiŋki. Mbeɪŋ kabə fəki yakadəɪŋ, ma tii wimbeɪŋ wə wi ko i beɪŋ bi ma chu makti mbeɪŋ. 2 Ayakadəɪŋ, jobi wə wə nyaki fiɛŋ i mi wə wi kəŋaki kə, ma tōŋki səŋ asi bəni bə bə dzakaki chi fə chi si shi fə i jūŋ yi tsani wə bəh i dzəh wə, ka bəni kōksiki bə. Mih fukuki ŋkəŋ i mbeɪŋ a bə kwati lə bəmbəe bəbə. 3 Ayakalə, jobi wə wə nyaki fiɛŋ i mi, kiə wə ki fə kə a tseɪŋ ya yi ki miəka kiə gia yə tseɪŋ yiləkəli fəki. 4 Ayakadəɪŋ, ka kinya ka ni numki i nyumi wə, ayaka Ba wa wə wi si yeɪŋ gia yə bə fəki i nyumi wə ni makti wə. 5 Jobi wə mbeɪŋ tsaki, mbeɪŋ ma fəki ka bəni bə bə dzakaki chi fə chi si shi fə. Bə si shi kəŋ a numki i beɪŋ i jūŋ yi tsani wə, bəh i dzəh yi bəŋsini wə i tsaki, ka bəni yēiŋki bə. Mih fukuki ŋkəŋ i mbeɪŋ a bə kwati lə mmakti wibə. 6 Ayakalə, jobi wə wə nəŋki i tsa, liə tsə i kintəəŋ ki juŋ mə, wə bəŋ baka kijunŋ ka wə tsaki i Ba wa wə wi ko i nyumi wə. Ba wa wə wi si yeɪŋ gia yə bə fəki i nyumi wə ni ka makti wə. 7 Jobi wə mbeɪŋ tsaki, kiə mbeɪŋ ki bāaŋ kə a dzəkaki gia yiyəə yiyəə asi bəni bə bə si kiə kə Nyo si shi fə. Bə si fə yakadəɪŋ bəh kiŋkwaka a bə ni wəko lə ntsa wibə kəŋ gia yiduli yə bə faaki. 8 Kiə mbeɪŋ ma nūmki ka bə. Mbeɪŋ kiəki a Ba wimbeɪŋ nū ko wi si kiə lə gia yə mbeɪŋ nəŋki, na ka mbeɪŋ bikəki i wi. 9 Ako lə si mbeɪŋ ko i tsaki: ‘Ba wibuku wə wi ko i beɪŋ, fə bəni kōksiki yeli wə, 10 fə ŋkunŋ bia dza, fə a gia yə wə nəŋki yi numki i fa kuku asi yi ko i beɪŋ. 11 Nyā buku bəh dzeɪŋ bidaɪŋ. 12 Ma wə dālɪnya chu bibuku,

asi buku dalɪnyaki chu biə bəni bədoko fəki i buku. 13 Kiə wə ki bēe kə a buku liə i mməmsi wə. Bwili buku i kəŋ yi mi wichu wə.’ [ŋkunŋ bi beɪŋ kə mbia, ŋga num mbia, mbum num mbia i jobi wichi wə kiŋgəksi kōbi. Ma yi num ayaka.] 14 Mbeɪŋ kabə dalɪnyaki chu biə bəni bədoko fəki i mbeɪŋ, ma Ba wimbeɪŋ wə wi ko beɪŋ ni dalɪnya tə bimbeɪŋ. 15 Ayakalə, mbeɪŋ kabə dalɪnyaki kə chu biə bəni bədoko fəki i mbeɪŋ, ma Ba wimbeɪŋ ma ni dalɪnya tə bimbeɪŋ. 16 Jobi wə mbeɪŋ bamki dzaka, kiə mbeɪŋ ma nūmki bəh shi bi gwuŋni asi bəni bə bə ghəŋsiki gwu si shi fə. Bə si kwuni kishi kibə i jobi wiwə wə, ka bəni yēiŋki dzaka kibə ki bamni. Mih fukuki ŋkəŋ i mbeɪŋ a bə kwati lə mmakti wibə. 17 Ayakalə, jobi wə wə bamki dzaka, wə wōko shi bia, wə fiəŋsi fwu wa, 18 ka mbam wa wi dzaka ma yēiŋki num bəni, a yeɪŋki num Ba wa wə wi ko i nyumi wə. Ka Ba wa wə wi si yeɪŋ gia yə bəni fəki i nyumi wə ni makti wə. 19 Kiə mbeɪŋ ma fiəki biba bimbeɪŋ fa kuku a num i di biə shəkə kə meɪŋni, bi num tə i chami, bəji num i bwiŋ liə i chwə. 20 Mbeɪŋ fiəki biba bimbeɪŋ num i tumi ki beɪŋ wə, a num di biə shəkə kə kə i meɪŋni, bi kōbi tə i chami, ayaka bəji kōbi tə i bwiŋ liə i chwə. 21 Mbeɪŋ kiəki a di biə mi jiəki kiba ki ako feɪŋ wə shəŋ yi kə. 22 Dzəkəh wi mi kə naka ki bāiŋsini ki gwu. Ayakadəɪŋ, dzəkəh ya kabə bāiŋ, yaka gwu ya yichi ni numki yi jikə bəh bāiŋni. 23 Ayakalə, dzəkəh ya kabə ji num jini, gwu ya yichi ni numki yi jikə bəh jisi. A kabə num bāiŋni i gwu ya wə fiəni chu num jisi, ma ŋgumi bi jisi biwə ni numki dāɪŋ a? 24 Mi kōkə i nōmki i bətikwili bəfa. Yi kabə num yakadəɪŋ, ma wi ni bāiŋŋki widoko, wi kəŋ widoko, yudoko wi ni wəko ki i widoko nalə, wi seɪŋsi widoko. Mbeɪŋ kōkə nōmki i Nyo chu nōm i kpə. 25 Ayakadəɪŋ, mih fukuki i mbeɪŋ a kiə mbeɪŋ ma fūmsiki gwu kəŋ nōni kimbeɪŋ a mbeɪŋ ni dzi nə, nabə i mu nə, yudoko kəŋ gwu yimbeɪŋ bəh a mbeɪŋ ni loh nə. Kiŋ'waka ki mi tsəki kə bēiŋ bidzini, ayaka gwu yi mi bəŋ tsə kə tə bəmbunŋ a? 26 Mbeɪŋ yēiŋ si minyənɪ mə mə fuliki beɪŋ kə. Mə si gbəli kə, mə si kəh kə dzeɪŋ i juŋni jiə i bəshəŋkwa wə. Ayakalə, Ba wimbeɪŋ wə wi ko i beɪŋ saŋsi mə. Mbeɪŋ kiəki kə a mbeɪŋ kōkniki tsəki lə minyənɪ a? 27 Ako ndə i mbeɪŋ kintəəŋ wə wi fumsiki gwu, wi num i kpēiŋsi jobi twesi i nōni ki wə a? 28 Kəŋ nə mbeɪŋ fumsiki gwu kəŋ bə bəmbunŋ a? Mbeɪŋ yēiŋ si bəfluwa kōki i chwa bə num. Bəfluwa si

nom ka nabə i keĩŋsi bəmbuŋ bəbɔ. **29** Ayakalə, mih fukuki i mbeĩŋ a, na ŋkuŋ Solomɔn bəh mbum bi bichi biə wi nĩ kaŋaki jobi wə wi nĩ lafiki gwu bəh bəmbuŋ, wi nĩ ka num buku dəkə ka fluwa widəkɔ. **30** A kabə num lə si Nyɔ lafiki mfwarj i chwa, mfwarj biə bi kəkki dairj, bi kaŋa i buku kpiyi kijiəli a bə kpa i gbuku wə, wi ma ni lafi mbeĩŋ tsə yaka? Ɔɔɔ bəni bə kimbum ki twesi! **31** Ayakadəĩŋ, mbeĩŋ ma fũmsiki gwu yimbeĩŋ a mbeĩŋ ni dzi nə, i mu nə, nabə i loh nə i gwu wə a. **32** Bieĩŋ biələ bichi kɔ biə bəni bə bə kiəkki kə Nyɔ si jiə shom yeĩŋ wə. Mbeĩŋ kɔ fimbeĩŋ num Ba wimbəĩŋ wə wi kɔ i beĩŋ kiəkki lə a mbeĩŋ nəŋki lə bieĩŋ biələ bichi. **33** Mbeĩŋ yisi jiə shom yimbeĩŋ num i ŋkuŋ bi Nyɔ wə, bəh gia yə yi kɔ chəŋ i wi nshĩŋ, ka wi ni nyaki mbeĩŋ tə bəh bieĩŋ biələ bichi. **34** Ayakalə, si yi kɔ lə, kiə mbeĩŋ ma fũmsiki gwu kɔm kijiəli. Bə ni buku fumsiki gwu kɔm bieĩŋ bi kijiəli, a num kijiəli. Bəŋgəkə bə chəkɔ kpeĩŋki a bəh chəkɔ biwɔ biə.”

7 “Kiə mbeĩŋ ki saka kə bimfə bi bəni bədəkɔ, ka Nyɔ bi ma saka tə bimbeĩŋ. **2** Mbeĩŋ kiəkki a dzəh yə mbeĩŋ sakaki kimfə ki mi widəkɔ yeĩŋ, kɔ a yi Nyɔ bi sakaki tə kimbeĩŋ yeĩŋ. Fieŋ fiə mi fəkəki bieĩŋ yeĩŋ i nya i mi, kɔ a fi Nyɔ ni fəkə yeĩŋ i nya i wəmakə mi. **3** Akɔ kɔm nə wɔ tseĩŋki shəkə yi kpeĩŋ i dzəkəh wi waiŋnah wə, ayakalə wɔ yeĩŋ kə kimfuŋ ki kpeĩŋ kə ki kɔ i ŋ'wa dzəkəh wə a? **4** Wɔ kɔ i dzaka dairj i waiŋnah a, ‘Waiŋnih nũm ma mih bwili shəkə yi kpeĩŋ i dzəkəh wa mə,’ ayakalə kimfuŋ ki kpeĩŋ num i ŋ'wa dzəkəh wə a? **5** Wɔ kɔ mi wə wi chusiki gwu! Yisi bwili kimfuŋ ki kpeĩŋ kə ki kɔ i dzəkəh wa wə na ka wɔ ni yeĩŋ ndzɔŋ shəkə yi kpeĩŋ yə yi kɔ i dzəkəh wi waiŋnah wə, i bwili. **6** Mbeĩŋ ma dzɔ nyā fieŋ fi Nyɔ i biə. Mbeĩŋ ka fə yakadəĩŋ, ma yi ni fiəni gwu yi nomyi lə mbeĩŋ. Mbeĩŋ ma dzɔ nyā tə bənsəŋ bəmbəĩŋ bə kpo bələkəli i bifi. Mbeĩŋ ka fə yakadəĩŋ, ma bi ni nyufi lə bəh gvu. **7** Mbeĩŋ bikə, ayaka ma Nyɔ ni nya i mbeĩŋ. Mbeĩŋ nəŋki, ayaka ma Nyɔ ni fə mbeĩŋ yeĩŋ. Mbeĩŋ komyiki bakakijun, ayaka ma Nyɔ ni weli i mbeĩŋ. **8** Mbeĩŋ kiəkki a mi wichi wə wi bikəki, ni kwati lə, mi wichi wə wi nəŋki, wi ni yeĩŋ lə, mi wichi wə wi komyiki bakakijun bə ni weli lə i wi. **9** Akɔ ndə i mbeĩŋ kintəŋŋ wə waiŋ wi ka bikəki nyəə, wi ni nya num təh i wi a? **10** Ma wi kabə bikə bwəkɔ, wi ni nya num junŋŋ i wi a? **11** Na yaka mbeĩŋ bə mbeĩŋ kɔ bəni

bəchu kabə kiə i nyaki bieĩŋ bindzɔŋni i bwa bəmbəĩŋ, ma Ba wimbəĩŋ wə wi kɔ i beĩŋ wi ma ni nya tə bieĩŋ bindzɔŋni i bəni bə bə bikəki i wi tsə na ayaka a? **12** Ayakadəĩŋ, na finə fiə mbeĩŋ kəŋki a bəni fəki i mbeĩŋ, numki a fi mbeĩŋ kɔ i fəki tə i bə, kɔm yələ kɔ na gia yichi yə Kiŋwakti ki Bənchi bə Muses bəh Biŋwakti bi bəni bə ntum bə Nyɔ laniki. **13** Mbeĩŋ fiə i mbaiŋ wə num i dzaka kifieŋə kifaŋŋnini wə, kɔm dzaka ki mbaiŋ kə ki kɔ kiyamni bəh dzəh yə yi bənikɔ, tsəkɔ i di biə bəni bi lakaki lakani, ayaka a num i feĩŋ wə bəni bəduli liaki. **14** Mbeĩŋ kiəkki a dzaka ki mbaiŋ kə ki kɔ kifaŋŋnini, bəh dzəh yi ləkəki akɔ yə yi tsəkɔ i nɔni kə ki bi tsə kaa kə. Bəni bə bə yeĩŋki i yi wə kɔ twesi. **15** Mbeĩŋ təkniiki kɔm bəni bə bə nyiki ntəkə a bə kɔ bəni bə ntum bə Nyɔ. Bə dzəkɔ i mbeĩŋ chusi a bə kɔ shwāŋ, ayakalə i kintəŋŋ bə num bəkwula bə num i kaasi shwāŋ num kaasini. **16** Mbeĩŋ bi kiəkki bə num i kimfə kibo wə a num a liŋ asi bə si kiə kpeĩŋ i mintam mə mə wumki yeĩŋ wə. Bə kələ i kɔ mintam mi gleb i bifaka wə, nabə i kɔ mintam mi fig i kpeĩŋ wi bwayini wə a? **17** Yi kɔ a na winaiŋ kpeĩŋ wi ndzɔŋni si wum a mintam mə mə ndzɔŋki, kpeĩŋ wichu si wum mintam mə mə kɔ michu. **18** Kpeĩŋ wi ndzɔŋni kəkə bi wum mintam michu. Asi kpeĩŋ wichu kəkə tə i bi wɔm mintam mi ndzɔŋni. **19** Na winaiŋ kpeĩŋ wə wi wumki kə mintam mi ndzɔŋni bə si gba lɔɔ wi i gbuku wə. **20** Ayakadəĩŋ, mbeĩŋ bi kiəkki bəni bə ntəkə bə num i kimfə kibo wə. **21** A kəkə dəkə mi wichi wə wi bɔɔŋki mih a, ‘Bah, Bah’, wi bi liəkki i ŋkuŋ bi beĩŋ wə. A bi liəkki a mi wə wi fəki gia yə Ba wuŋ wə wi kɔ i beĩŋ nəŋki. **22** A bi numki i chəkɔ bi nsaka wi goksini wə, bəni bəduli bi bikəki i mih a, ‘Bah, Bah, ntə buku ni fukuki lə bəntum bə Nyɔ i yeli wa wə, bwili bəchinda bə ŋkpeli i bəni wə i yeli wa wə, chu fə gia yi kanyini i yeli wa wə a?’ **23** Mih ka ni chukuli i bə a, ‘Mih nĩ ka num kiə dəkə mbeĩŋ. Mbeĩŋ lākyi i dzəkəh yin wə, bəmfə chu.’ **24** Ayakadəĩŋ, mi wichi wə wi wəkəki ndzaka wuŋ wələ fə asi ndzaka wiwɔ nəŋki, wi kɔ aka mi wi mfi wə wi nĩ maa juŋ yi i biəŋa beĩŋ. **25** Dzəŋ dzə, bəkɔ buku, fiəkə tsə chini juŋ yiwɔ, yi kəbi i muku, kɔm wi nĩ kɔ wi chəkɔ chaka kiwɔ i biəŋa wə. **26** Ayakalə, mi wichi wə wi wəkəki ndzaka wuŋ wələ, tsə nəki fə kə asi wi kɔ, yaka wi kɔ aka mi wi kiyuŋ wə wi nĩ maa n'yi juŋ i mishambu beĩŋ. **27** Dzəŋ dzə, bəkɔ buku, fiəkə tsə chini juŋ yiwɔ muku, gbɔ lə gbuuu.” **28** Asi

Jisós nĩ dzaka kaasi gia yələ yichi, mbaŋ wi bəni wə ka num bəh ŋkaiŋyi i nłani wiwə wə, 29 kəm wi nĩ laniki ka mi wə wi kaŋjaki ŋga bi lanini. Wi nĩ laniki kə ka bəni bəbə bə bə laniki bənchi bə Nyə nĩ laniki.

8 Jisós dza shi dza i ŋkwuŋ beŋ, mbaŋ wi bəni wimbun kwu i wi cheiŋ. 2 Yi num a mi widəko wə wi nĩ gweŋŋi bəh jweŋ yi kumyini, nĩ dza dza tum binyu i Jisós nshiŋ ka dzaka i wi a, “Bah, wə kabə kəŋki wə fə mih bāŋki.” 3 Jisós ka nani tsə tseiŋ yi kəm wi ka dzaka a, “Mih kəŋki lə, bōnih ma wə bāŋki.” Akisəka, jweŋ yi kumyini yiwə kaa i gwu yi wə, wi ka bāŋki. 4 Jisós ka kiŋ i wi a, “Yeŋ, kiə wə ki fūku kə yi i mi widəko. Ayakalə, tsə chūsī gwu ya i tii mfə gia, ma wə nyā kinya kə Muses nĩ dzaka a mi kaŋjaki i nyā i chusi i bəni a ŋgaiŋ bōnih lə i jweŋ yələ wə ka bāŋki.” 5 Jisós dza nyə tsə liə i kwili wi Kafanaum wə, fwu wi bəni bə jum widəko dza yeŋ wi ka kwuŋki kaŋ i wi dzaka a, 6 “Bah, waiŋ wuŋ wi nəm nōki dzu wi gweŋ na bəh ŋga, nūm wi kpi wə wimu.” 7 Jisós dzaka i wi a, “Mih ni dza chuku lə wi.” 8 Ayakalə, tikwili wi bəni bə jum wiwə chukuli i Jisós a, “Bah, mih kpeiŋniki kə i mi wə wə kə i dza i wi dzu. Dzāka shəŋ a ja ma waiŋ wuŋ wi nəm bōnih. 9 Mih kə mi i ŋga bi mi widəko cheiŋ, bəh bəni bə jum i mih cheiŋ. Mih si dza mih dzaka i widəko a, ‘Tsə,’ wi ka tsəki a tsəni, i widəko a, ‘Dzə,’ wi ka dzəki a dzəni. Mih si dza mih dzaka tə i mfa wuŋ a, ‘Fə lə,’ wi ka fəki ayakadəiŋ.” 10 Jobi wə Jisós nĩ wəko gia yə wi dzaka yakadəiŋ, dzaka wəm wi. Wi ka dzaka i bəni bə bə nĩ biəliki wi a, “Mih fukuki ŋkəŋ i mbeiŋ a, mih keiŋki ki yeŋ kə mi na i Isləe ka wələ, wi jiə ŋkaiŋni wi shəm yələ i mih lə. 11 Mih fukuki i mbeiŋ a, bəni bəduli bi dza lə i bimbū bichi i yisi i di biə wəŋ bubuki bəh i tsə buku i di biə wi tsəki liəki, bə bi dza num i kuku i dziki bəh bəti i bəmbeiŋ Abrahām bəh Ayjik bəh Yakəb i ŋkuŋ bi Nyə wə i beŋ, 12 ayakalə, bwa bə tumi kiwə kə kibə, a bi numki num bə lə bwiłi bə i biŋ bi jisi wə, i di biə bəni bi daki bə dzi jəŋ.” 13 Si Jisós dzaka yakadəiŋ ka dzaka i fwu wi bəni bə jum wiwə a, “Wə kwē tsə, yi nūm i wə asi wə jiə shəm ya i mih.” Waiŋ wi nəm wi fwu wi bəni bə jum wiwə ka bōnih akisəka. 14 Jisós nĩ dza tsə liə i juŋ yi Bitə wə, ka yeŋ nih kpə Bitə num wi nə, gwu yaka wi na bəh ŋga. 15 Jisós kəm tseiŋ yi, jweŋ yiwə ka bee wi, wi ka dza beŋ tseiŋ fiəŋ Jisós

dzi. 16 A dza num i fiŋjəbi, bəni ka dzəki bəh bəni bəduli bə bəchinda bə ŋkpeli nĩ ŋjisiŋki bə. Jisós ka bwiłiki biŋ waka biwə a bəh ja shəŋ. Wi chuku tə bəni bəchi bə bə nĩ gweŋki. 17 Yələ gia nĩ num i fə ka yi dza kpeiŋ asi mi wi ntum wi Nyə wə Isaya nĩ kə wi dzaka lə a, “Wi dzo jwēiŋ yibukumbeiŋ, giŋ tasi bəh mijweŋni mi bukumbeiŋ.” 18 Jobi wə Jisós nĩ yeŋ mbaŋ wi bəni wimbun juŋni kəmsi dza i wi wə, wi dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, “Bukumbeiŋ dāŋ buku tsə i kiwūŋ ki bəko kə yaka wə.” 19 Mi widəko wə wi nĩ laniki bənchi bə Nyə ka dza dza dzaka i Jisós a, “Mi wi Lanini, mih ni biəliki lə wə i na faiŋ wə wə tsəki.” 20 Jisós chukuli i wi a, “Migumasha kaŋjaki lə dzəŋə yibə, minyənī mə mə fuliki i beŋ kaŋa tə jūŋ yibə, ayakalə mi wə yeli wi kə Waiŋmi kaŋjaki kə na di wi kə i jiə fwu wi yeŋ.” 21 Mi wi mbaŋ widəko dzaka i wi a, “Bah, bēe ma mih tsə yisi ləə ba wuŋ ka mih biəliki wə.” 22 Ayakalə, Jisós chukuli i wi a, “Wə biəlī mih, bēe ma bəni bə bə kpiyi ləəki bəni bəbə bə kpiyini.” 23 Jisós dza tsə liə i ŋgwuki mə, bwa bu bə mbaŋ ka bəŋ biəlī tə wi feiŋ. 24 Yi dza num a, fuŋni kiləkəli kidəko nĩ dza tumbuku yisi i nəŋniki kinchwə kimbun, mwi liə i ŋgwuki mə wi ka nəŋki i mini. A nĩ kə Jisós nə mfił nənī. 25 Bwa bu bə mbaŋ tsə ka yəmsiki wi dzaka a, “Bah, gāmti, bukumbeiŋ ki kpiyiŋki lə.” 26 Wi ka dza yaka beŋ dzaka i bə a, “Dzo bəni bə kimbun kibəli. Mbeiŋ lwaki nə a?” Si wi dzaka yakadəiŋ ka dza beŋ wam kaŋyi fuŋni kiləkəli kiwə bəh kinchwə kimbun kiwə, di ka kpichumi lə məwəŋ. 27 Dzaka wəm bəni bəwə lə kuss. Bə yisi i dzakaki a, “Wələ kə winaiŋ mi lə, na fuŋni kiləkəli bəh bəko wəko i wi a?” 28 Jisós dza dāŋ buku i kiwūŋ i kimbu ki bəni bə Gadala wə. Wi baŋsi bəh bəni bəfa bə num bəh bəchinda bə ŋkpeli i bə wə. Bəni bəwə nĩ buku i bitaa biə bə nĩ ləəki bəni yeŋ, bə nĩ chəfiki lə, mi nĩ kəka i tsə dzəh feiŋ. 29 Yi dza num a bə nĩ yisi ka wiłiki na bəh ŋga bikəyi a, “Waiŋ Nyə, wə nəŋki nə i buku wə a? Wə dza fa i nya buku bəh ŋgəka maka jobi kpeiŋ na?” 30 A nĩ kə mbaŋ wi bifi bəduli bədəko dzi feiŋ i kimbu kiwə wə bi du. 31 Bəchinda bə ŋkpeli bəwə ka tsa Jisós a, “Buku tsaki wə, wə ka bwiłi buku, wə chīŋsi buku i mbaŋ wi bifi biəyaka wə.” 32 Jisós ka dzaka i bə a, “Mbeiŋ tsə.” Bə ka buku, tsə liə i bifi biwə wə. Yi num a mbaŋ wi bifi biwə bichi nĩ seiŋ shi i kəŋ wə, gbəyi shi i kinchwə kimbun kiwə wə ka kpiyi feiŋ. 33 Bəni bə bə nĩ təkniŋki bəh bifi

biwo kwuni bəh n'yoko tsə i kwili kintəəŋ, fuku gia yichi na bəh yə yi num bəh bəni bə bə n̄ kō bəh bəchinda bə ŋkpeli i bə wə. **34** Yi dza num a kwili wiwo wichi n̄ buku dza yeiŋ Jisəs. Si bə dza yeiŋ wi, tsa a wi nyə i di bibo wə.

9 Jisəs liə i ŋgwuki wə, fiəni daŋ tsə i kwili wi wə. **2** Yi dza num a bəni bədoko n̄ dza bəh mi widoko i wi, num wi kpi wa wimu, i kimbuŋ wə. Jobi wə Jisəs yeiŋ si bəni bəwo jiə shóm yibo i wi, wi dzaka i mi wə wi n̄ kpi wa wimu a, “Nseiŋ wuŋ, kəŋa shóm ya. Mih dalinya lō chu bia.” **3** Yi num a bəni bədoko bə bə n̄ laniki nnyaki bənchi bə Nyō yisi i shwiŋyiki a bə bə dzakayi a, “Mi wələ fəkeliki bəh Nyō.” **4** Jisəs kiə gia yə bə kwakaki, ka bikə i bə a, “Mbeiŋ kaŋjaki kiŋkwaka kichu i shóm yimbeiŋ wə lə kōm nə a? **5** Yə yi bəniki i dzaka kō yi naiŋ a? I dzaka i mi wələ a mih dalinya lō chu bia, ma i dzaka a wi dzā beiŋ wi nyani a? **6** Ayakalə, mih nəŋki i fə a mbeiŋ kiə a mi wə yeli wi kō Waiŋmi kaŋjaki lə ŋga fa kuku i dalinya chu.” Si wi dzaka yakadəiŋ ka dzaka i mi wə wi n̄ kpi wa wimu a, “Dzā beiŋ, dzā kimbuŋ ka wə tsəki i wa wa.” **7** Wi dza beiŋ ka tsəki i wa wi. **8** Si mbaŋ wi bəni yeiŋ gia yə yinum yakadəiŋ ndzaŋ liəni i bə wə, bə ka tumyiki bikum bi Nyō wə wi nya biələ ŋga i mi wiwōm. **9** Si Jisəs n̄ nyə feiŋ ka nyaniki tsəki ka yeiŋ mi widoko bə bəŋŋ a Matio, num mi wi kwani kiŋwakti, num wi num kuku i di bi bi nōm wə. Jisəs dzaka i wi a, “Wə biəli mih.” Wi ka dza beiŋ ka biəliki wi. **10** Jisəs dza tsə shinum i Matio dzu, jobi wə wi n̄ dziki, yi dza num a bəni bədoko bəduli bə bə n̄ kwaki kiŋwakti, bəh bəni bəchu bədoko bə n̄ dza tə ka shinum i dzi bə bəh Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ. **11** Jobi wə Bəfalasi yeiŋ si bəh bə dziki yakadəiŋ ka bikə i bwa bu bə mbaŋ a, “Akō kōm nə mi wimbeiŋ wi lanini dziki bəh bəni bə bə kwaki kiŋwakti bəh bəni bəchu bədoko a?” **12** Jisəs wəko si bə bikəki, ka dzaka i bə a, “Bəni bə bə kō bəh gwu yiləkəli si nəŋ kə mi wi tsa. Asi nəŋ num bə bə gweiŋki. **13** Mbeiŋ tsə kwaka yeiŋ a fwu wi gia yə bə nyaka si Nyō dzakaki a, ‘Mih nəŋki a bəni kwāsiki num nsheiŋ i bəni wə, mih nəŋki kə a bə fəki gia i mih’, yəmakə kō a nə a? Mbeiŋ kiə a mih ka dza dəkə i bəŋŋ bəni bə bə kō chəŋ. Mih dza i bəŋŋ num bə bə kō bəchu.” **14** Bwa bə mbaŋ bə Jōn Njuli bəko n̄ dza dza bikə i Jisəs a, “Akō kōm nə wə buku bəh Bəfalasi si bam dzaka, bwa ba bə mbaŋ bam

kə a?” **15** Jisəs chukuli i bə a, “Bə kolə i laka bəni i dzini bi miŋkpaŋa wimfiŋ wə, bə kolə i tsə i gwuŋki tsəŋəki nyum miŋkpaŋa wimfiŋ wiwo num feiŋ bəh bə a? Ayakalə, kaŋ dzəki lə yə bə bi dzo bwili nyum miŋkpaŋa wiwo i bə, ma bə bi ka bamki dzaka. **16** Mi widoko kəkə i dzo kinchumni kimbuŋ kimfiŋ i kwəyi mbuŋ wikpu yeiŋ. Wi ka fə yakadəiŋ, ma kinchumni kimbuŋ kiwo ni ŋgwuŋyi taŋa buku i kikpu kə wə, dzəŋə yiwo ni fiəni kpali tsə si yi n̄ kō. **17** Mi kəkə tə i dzo mbih mimfiŋ i jiə i kiŋgəki ki mbih mə num bə keiŋsi bəh dzu yi nyam num ki jəkə, wi ka fə yakadəiŋ, mbih mimfiŋ miwo ni biəŋ, kiŋgəki ki mbih kiwo ni bumi baka mə ni tsə i kuku. Yi chəŋ kə a, bə kaŋjaki i jiə mbih mimfiŋ i kiŋgəki kimfiŋ mə. Ayakadəiŋ, ma mbih miwo bəh kiŋgəki kiwo ni numki bindzəŋ.” **18** Asi Jisəs n̄ keiŋki wi dzaka i bə yakadəiŋ, yi dza num a mi wimbūm widoko, liə dza tum binyu i wi nshiŋ ka tsaki wi a, “Waiŋ wuŋ wikpaŋni kpi a liə, ayakalə, dzā kōm wi bəh kaŋ ma wi fiəni chu wiwōm.” **19** Jisəs ka dza beiŋ bə wi ka tsəki, bwa bu bə mbaŋ biəli tə wi. **20** Yi num a miŋkpaŋa widoko n̄ gweiŋki lə bəh bikpakali i jiə wə jwəfi ntso yifa, wi dza i Jisəs jum ka kōm jəŋ wi wimbūŋ. **21** Wi n̄ kōm yakadəiŋ, num wi n̄ kō wi dzaka i wi shōm a, “Mih ka kōm shəŋ a mbuŋ wi, yaka mih bōnih.” **22** Si wi kōm yakadəiŋ, Jisəs fiəni gwu yeiŋ wi, dzaka i wi a, “Nih wuŋ, kiə wə kō lwā kə. Shōm ya yə wə jiə i mih yi fə lə wə bōnih.” Akisəka, miŋkpaŋa wiwo ka bōnih. **23** Jobi wə Jisəs n̄ tsə buku i juŋ yi mi wimbūm wə, ka yeiŋ bəni bə bə n̄ təŋki kisəŋ ki kpi tasi bəh mbaŋ wi bəni. Bə gōkō di bəh mindəm mi kpi. **24** Jisəs dzaka i bə a, “Mbeiŋ dzā nyə fa, waiŋ wiwo ka kpi dəkə, wi nōki lə.” Bəni bəwo ka suŋuki wi num suŋuni. **25** Jobi wə bə n̄ bwili bəni bəwo i biŋ, wi ka liə tsə i dzu, kaŋa waiŋ wiwo i tseiŋ yi wə, wi ka dza beiŋ. **26** Ntum kōm gia yiwo fiəli tali i kimbu ki tumi kiwo kichi. **27** Si Jisəs n̄ buku i feiŋ fibiŋ, ka nyaniki tsəki, bimfəkə bidoko bifa, a num bənyuku ka yōkəki biəliki wi wamyi bəh ŋga dzakayi a, “Waiŋ ŋkuŋ Debit, kwāsī nsheiŋ i buku wə.” **28** Jobi wə Jisəs n̄ tsə liə i dzu, bimfəkə biwo biəli wi, wi bikə i bə a, “Mbeiŋ bum a mih kolə i fə gia yələ mbeiŋ dəkə lə a?” Bə bum a, “Aaŋ Bah.” **29** Jisəs ka kōm dzəkəh yibo dzaka a, “Kōm bə shōm yə mbeiŋ jiə i mih wə, ma yi nūm ayakadəiŋ i mbeiŋ wə.” **30** Dzəkəh yibo baiŋ. Jisəs ka lansi kiŋ i bə a, “Kiə mbeiŋ

ki môm kə i fê a mi widoko kîa.” **31** Ayakalə, bə tsə ka wənki tsəki lə gia yiwo kəm nôm wə Jisəs fə i kimbu ki tumi kiwo kichi wə. **32** Si bəni bəwə nî dza i nyəki, yi num a bəni nî dza bəh kinchini kidoko i Jisəs chinda wi ħkpeli num i wi wə. **33** Jisəs ka bwili chinda wi ħkpeli wiwo i mi wiwo wə wi yisi ka dzakaki. Mbarj wi bəni yeiŋ yakadəiŋ dzaka wəm bə, bə ka dzakayiki a, “Bə ka num yeiŋ dəkə ħkaiŋni wi gia ka yələ i tumi ki Islae wə.” **34** Ayakalə, Bəfalasi dzaka yibo a, “Wi bwiliki bəchinda bəh ħkpeli bələ num bəh ŋga bi ħkuŋ wi bəchinda bə ħkpeli bə.” **35** Jisəs ka nyaniki i kikwili kimbūm kichi, bəh i kidi wə lani bəni i jūŋ yi tsani kibo mə, chu fuku tə ntum wi ndzəŋni kəm ħkuŋ bi Nyə. Wi nî nyaniki yakadəiŋ chuku tə jwéiŋ yichi bəh mijwəiŋni michi. **36** Jobi wə wi nî yeiŋ mbarj wi bəni, nsheiŋ kwa wi bəh bə kəm bə nî kə i biluŋ wə, na mi widoko num kə i gamti bə, bə num aka shwāŋ yə yi kaŋaki kə mi wi təkni. **37** Wi ka dza dzaka i bwa bu bə mbarj a, “Ĥkəh duki lə na bəh ŋga, ayakalə bəni bə kəhni num a twəsi. **38** Ayakadəiŋ, mbeiŋ tsāki a Bah wə wi kaŋaki khə wiwo chīŋsi bəni bə kəhni i wi khə.”

10 Jisəs dza bəŋŋ bwa bu bə mbarj jwəfi ntso bəfa bə dza. Wi nya ŋga i bə a bə bwiliki biŋ'waka bichu i bəni wə chu chūku jwéiŋ yichi bəh mijwəiŋni michi yeiŋ. **2** Kələ kə kiyeli ki bwa bə ntum bə Jisəs bə jwəfi ntso bəfa: Wi ninshiŋ num Samən wə bə bəŋŋki tə a Bitə, bəh Andulu waiŋnih wi. Bədoko num Jəm wə wi nî kə waiŋ Sebide bəh waiŋnih wi Jən bəh **3** Filib bəh Batələmu, Təməs bəh Matio wə wi nî kwaki kiŋwakti, Jəm waiŋ Alfiyus, Tadeus bəh **4** Samən wə wi nî kə i mbarj wi dzelot wə bəh Judas waiŋ Iskaliot wə wi nî taŋni Jisəs. **5** Jisəs nî faaŋ bəni bələ jwəfi ntso bəfa, dzaka i bə a, “Mbeiŋ ka tsəki, kiə mbeiŋ ki tsə kə i di bi bəni bə bə kəkə Bəju. Kiə mbeiŋ ki tsə kə i kikwili ki bəni bə Samalia wə. **6** Mbeiŋ tsə num i bwa bə Islae bə bə kə ka shwāŋ yə yi lakayi. **7** Si mbeiŋ tsəki mbeiŋ fukuki i bə a, ‘Ĥkuŋ bi beŋ si num a dzəh.’ **8** Mbeiŋ chūkuki tə bəni bə bə gweŋki, fê bəni bə kpili fiəni dza i kpi wə, chūku bəni bə bə kaŋaki jwéiŋ yi kumyini, bwili bəchinda bə ħkpeli i bəni wə. Mih nya ŋga biələ i mbeiŋ kilələ. Mbeiŋ tsə gāmtiki tə bəni yeiŋ kilələ. **9** Mbeiŋ kabə nyə, kiə mi ki dzə kə kpo i shu i chīŋnih wə, nabə kpo wimbūm, nabə wi nchiŋ, nabə wə wi seiŋniki. **10** Kiə mi ki dzə kə kiba. Kiə

mi ki dzə kə bəmbuŋ bəfa nabə dzuyigvu yidoko, nabə mbeiŋ. Mbeiŋ kîa a mi wi nôm kaŋaki i kwatiki dzeiŋ i di biə wi nômki. **11** Mbeiŋ ka tsə lia i kwili wə, yudoko i di wə, mbeiŋ nêŋ mi wi kpeiŋni, mbeiŋ ka nêki a bəh wi i tsə būku i jəbi wə mbeiŋ bi nyəki feiŋ wə. **12** Mbeiŋ ka tsə, asi mbeiŋ liaki tsəki i mi dzu, mbeiŋ bônih i juŋ yiwo a kimboiŋni nūm bəh mbeiŋ. **13** Juŋ yiwo kabə kpeiŋni, kimboiŋni kimbeiŋ bāaŋ i yeiŋ dzu. Juŋ yiwo kabə kpeiŋniki kə, kimboiŋni kimbeiŋ fiəni dza i mbeiŋ wə. **14** Mi ka nēiŋ i dzo mbeiŋ nabə i wəko gia yə mbeiŋ dzakaki, mbeiŋ bə buku yeiŋ dzu nabə i kwili wiwo wə mbeiŋ chūmni kwəŋə bibo i gvu yimbeiŋ wə. **15** Mih fukuki ħkəŋ i mbeiŋ a, a bi numki i chəko bi nsaka wi gəksini wə, gia bi bəniki lə i kwili wi Sədəm wə bəh ki Gəmola tsə kwili wiwo. **16** Mbeiŋ wəkəli, mih faaŋki mbeiŋ, mbeiŋ ni tsə mbeiŋ numki ka shwāŋ i bəkɥula kintəŋ. Ayakadəiŋ, mbeiŋ bə nyani mbeiŋ ka fifiki ka jūŋŋ, mbeiŋ num tə alə məŋŋ aka mbumi. **17** Mbeiŋ bə nyani mbeiŋ ka təkni kəm bəni. Mbeiŋ kîəki a bə bi kwa nya lə mbeiŋ i kaŋ yi bəni bə bə sakaki bənsaka. Bə bi tweiŋki mbeiŋ i jūŋ yibo yi tsani wə. **18** Bə bi guku tsə bəh mbeiŋ i bəni bə bə sakaki bimbū bi tumi nshiŋ, bəh i bəŋkuŋ nshiŋ kəm mih, ka mbeiŋ dzakaki i bə bəh bəni bə bə kəkə Bəju kəm mih. **19** Bə bi ka nya mbeiŋ i bə yaka, kiə mbeiŋ bi ma fūmsi gwu a yuwidoko mbeiŋ ni tsə dzaka a nə i dzəh yi naiŋ wə, kəm Nyə bi nyaki lə gia yə mbeiŋ bi dzaka i jəbi wiwo wə. **20** A bi numki kə mbeiŋ i dzakaki. A bi dzakaki Kiŋ'waka ki Ba wimbəiŋ i mbeiŋ dzəkə. **21** Mi bi dza dzo waiŋnih wi nya bə wə, ayaka tii waiŋ dzo waiŋ wi nya bə wə. Bwa bi dza bwaŋki lə gvu i bəti bəbə cheiŋ, fə bə wəyi bə. **22** Bəni bəchi bi baiŋŋki lə mbeiŋ kəm yeli wuŋ. Ayakalə, mi wə wi bi kaŋaki shəm i tsə buku i kiŋgəksi wə akə wə wi bi bəŋki. **23** Jobi wə bəni bi ka bwaŋ gvu i mbeiŋ cheiŋ i kwili wimu wə, mbeiŋ yəko tsə i kidoko wə. Mih fukuki ħkəŋ i mbeiŋ a, mbeiŋ bi nyani tali kə kikwili ki Islae wə kichi maka mi wə yeli wi kə Waiŋmi dza. **24** Waiŋ wi kiŋwakti kəkə i tsə mi wi lanini, waiŋ wi nôm si tsə kə tə tikwili wi. **25** Yi kpeiŋniki lə a waiŋ wi kiŋwakti numki aka mi wi lanini, ayaka waiŋ wi nôm num tə ka tikwili wi. Bə kabə bəŋŋ tii juŋ a wi kə Belsebu, ma bə ma ni bəŋŋki bwa bə dzu i yeli wə wi gumi tsə ħ'wi a? **26** Ayakadəiŋ, mbeiŋ ma ləwə bə. Mbeiŋ kîəki a gia kəkə yə bə baŋ, yi kəbi i bi

baan̄ i buku i biŋ. Ayaka gia yidoko kokā tē yē bē nyumiki a bē bi baan̄ki i kiā yī. **27** Gia yē mih fukuki i mbein̄ nchoko, mbein̄ dzākaki i bāni a num nshifoko. Ayaka yē mih chumyiki dzakaki i mbein̄, mbein̄ lāka i kifwu ki juŋ wā. **28** Mbein̄ ma lwāki bāni bē bō kō i wōo a ntsaŋa ki gwu shəŋ kōbi i wōo tē kin̄'waka. Mbein̄ lwā Nyo wā wi kō i kaasi kin̄'waka ki mi bəh ntsaŋa ki gwu i gbuku wimbūm wā. (Geenna g1067) **29** Ntā bē si taŋni lē minsii mifa i finini wā a? Ayakalā, fimu kōbi i shi gbo i kuku maka Ba wimbēin̄ bum. **30** Yi mbein̄ kō num Nyo kiā na jūŋ yimbēin̄ yifwu yichi yē yī kō i mbein̄ fuŋ. **31** Ayakadēin̄, mbein̄ ma lwāki. Mbein̄ tsāki lē minsii miduli. **32** Na ndā wā wi bum mih i bāni nshin̄ a wi kiāki lē mih, yaka mih bi bum lē wi tē i Ba wuŋ nshin̄ wā wi kō i bein̄. **33** Ayakalā, na ndā wā wi nāin̄ mih i bāni nshin̄, ako wi mih bi nāin̄ki tē i Ba wuŋ nshin̄ wā wi kō i bein̄. **34** Kiā mbein̄ ma kwākaki a mih dzā num bəh kimboin̄ni i fa kuku. A kokā gia yē mih dzā bəh yī. Mih dzā num bəh jum. **35** Mbein̄ kiāki a mih dzā i fē a wain̄ nyukuni jwōki bəh tii, wain̄kpaŋni jwō tē bəh nih, kpā wain̄ jwō bəh nih nyuwī. **36** Bəmbain̄ni bē mi bi numki bāni i wi dzu. **37** Mi wā wi kəŋki ba wi nabā nih wi tsā mih, yaka wi kpein̄niki kē i numki mi wuŋ. Mi ka kəŋki tē wain̄ wi wi nyukuni nabā wi kpaŋni tsā mih, yaka wi kpein̄niki kē i numki tē mi wuŋ. **38** Na ndā wā wi ka baan̄ i giŋ kintasi ki i biāliki mih, yaka wi kpein̄niki kē i numki mi wuŋ. **39** Mi wā wi təkniiki bəh nōni ki, bi laksiki lē nōni kiwō. Ayakalā, na ndā wā wi laksī nōni ki kōm mih, wi bi kwatiki lē nōni kē ki bi tsā kaa kē. **40** Mi wā wi dzā mbein̄ wi dzā num mih. Mi wā wi dzā mih, yaka wi dzā num mi wā wi faaŋ mih. **41** Mi wā wi dzā mi wi ntum wi Nyo, kōm wi kiāki a, a faaŋ Nyo wi, wi bi kwatiki lē mmakti wā Nyo maktiki bāni bu bē ntum yein̄, mi wā wi dzā mi wi chəŋ, kōm wi kiāki a wi kō mi wi chəŋ, wi bi kwatiki lē mmakti wā Nyo maktiki bāni bē chəŋ yein̄. **42** Mih fukuki ŋkəŋ i mbein̄ a, mi ka nya na bwam wi mwī midēli i mi wimu i mbaŋ wi bāni bē nchin̄ bələ wā kōm wi kiā a wi kō mi wuŋ wi mbaŋ, wəmakā mi bi dza kē mmakti wi.”

11 Jōbi wā Jisōs n̄ kaasi i tēfiki bwa bu bē mbaŋ bē jwōfi ntso bəfa wi ka nyō feiŋ kabə nyaniki tsāki i kikwili kē wā feiŋ lani bāni chu fuku ntum wi ndzəŋni. **2** A n̄ kō i jōbi wiwō wā, Jōn Njuliboko num i juŋ yī nsəŋ mā. Wi ka

bi dza woko kōm gia yē Klistus n̄ fēki, ka faaŋ bwa bu bē mbaŋ a bō tsā, **3** bika i wi a, ako a wi wā wi n̄ kaŋaki i bi dza a, ma buku wəkōliki mi widoko chi chi a. **4** Bō tsā ka bikā, Jisōs chukuli i bō a, “Mbein̄ fiāni tsā fūku i Jōn gia yē mbein̄ woko bəh yē mbein̄ yein̄. **5** Bimfēkə si yein̄ lō di, bəŋgbō nyani dza nyani chəŋ, bāni bē bō gwein̄ki bəh jwein̄ yī kumyini bānih, binchini woko gia, bāni bē bō n̄ kpiyi fiāni dzayi, bē chu fuku tē ntum wi ndzəŋni wi Nyo i bāni bē kifūu. **6** Kimboin̄si kimbum kō i mi wā wi ka mən̄ni dəkə mih.” **7** Bwa bē Jōn bē mbaŋ ni dza i nyōki, Jisōs ka yisi i dzakaki i mbaŋ wi bāni kōm Jōn, bikā a, “Mbein̄ n̄ buku tsā chwa i tsā yein̄ num nā a? Gaŋ biā fiākə tsāki nəŋniki a? **8** Asi kokā dəkə yakadēin̄, mbein̄ bā buku tsā feiŋ kōm nā lā? Mbein̄ ni tsāki i yein̄ mi wā wi si tum bəmbuŋ bē bōnini i gwu wā a? Mbein̄ wōkōli, bāni bē bō tumki bəmbuŋ bē bōnini i gwu wā si shi num a bəntəŋ wā. **9** Asi kokā dəkə yakadēin̄, mbein̄ bā buku tsā i yein̄ nā a? I tsā yein̄ mi wi ntum wi Nyo mā? Aaŋ, mih fukuki i mbein̄ a, ako mi wi tsā mi wi ntum wi Nyo. **10** Ako wi wā bē n̄ nyaka kōm wi Nyo dzaka a, ‘Wōkōli, mih ni chin̄si lē mi wuŋ wi ntum ma wi tsā i wō nshin̄ wi kēin̄si dzəh ya ka wō bi dzāki.’ **11** Mih fukuki ŋkəŋ i mbein̄ a, i kintəŋ ki bāni bē a bwo min̄kpaŋa, mi widoko kokā yein̄ wā wi kōkniki tsā Jōn Njuliboko. Ayakalā, mi wā wi kō na wi nchin̄ i kintəŋ ki ŋkuŋ bi bein̄ wā wi kō wi kōkni tsā Jōn. **12** I yisi i chōkə biā Jōn Njuliboko n̄ yisi nōm wi i dza buku bidain̄ a n̄ kō bāni jwō ŋkuŋ bi bein̄, ayaka bāni bē ŋga ka ləkōki bəh ŋga. **13** Bāni bē ntum bē Nyo bəchi bəh bənchi bē Muses n̄ dzakaki kōm ŋkuŋ bi bein̄ i dza buku i jōbi wi Jōn Njuliboko wā. **14** Mbein̄ kabə yein̄ a mbein̄ kōlā i bum, mbein̄ būm a Jōn wələ kō Elaja wā wi n̄ kaŋaki i dza. **15** Mi wā wi kaŋaki bintuni i woko, wi wōkə.” **16** Jisōs dza bā kaŋyī a, “Mih kō i fəkāni ŋgoko wi liā wələ bəh finā a? Bō kō ka bwa bənchin̄ bē bō numyī i bi di bishi wā, bədoko bəŋ bədoko bikəyi a, **17** ‘Buku təŋ səŋ mbein̄ na biŋ a? Nya jūm yī kpi mbein̄ bum kē a?’ **18** Mih dzakaki lē kōm Jōn n̄ dza dzi kē na mu kē, mbein̄ ka dzakaki a wi kaŋaki lē chinda wi ŋkpeli i gwu yī mā. **19** Mi wā yeli wi kō Wain̄mi dzā, wi dzi chu mu, mbein̄ dzaka a bē yēin̄, si wi mēyiki nnyaki dzein̄ bəh mbih mā kwa wi, chu num nsein̄ yiləkōli bəh bāni bē bō kwaki kin̄wakti bəh bāni bəchu bədoko. Mbein̄ kiā a mfi si chusi

gwu num i fieŋ fiə bi nɔmki.” 20 Jisɔs ka dza yisi i shaan̄ki nɔni bikwili bimbam bidəko biə wi n̄i kɔmsiki fəki nnyaki gia yi dzaka kiwɔmni yiduli feiŋ, na si wi ni fə yakadəiŋ, bəni bəwɔ feiŋ ni ka kwuni i nɔni kibɔ wə. 21 Wi n̄i shaan̄ki yakadəiŋ dzakayi a, “ŋgəkə wimbam kɔ wimbəiŋ bəni bə Kɔlasen, ŋgəkə wimbam kɔ tə wimbəiŋ bəni bə Besayda. Mbəiŋ kiə a, gia yi dzaka ki wɔmni yə mih n̄i dzə fə i kidi kimbəiŋ wə, a n̄i kɔ a mih fə yi i Taya bəh Sidɔn, ma bɔ n̄i fiəni i chu bibɔ wə ka ləh bəmbuŋ bə kpi, fukuh kibwuŋ i gwu wə jiakɔbi i kɔmsi chusi a bɔ kwuni lə shɔm yibɔ. 22 Mih fukuki i mbəiŋ a, a bi numki i chɔkɔ bi nsaka wi gɔksini wə, gia bi bɔniki lə i bəni bə Taya bəh bə Sidɔn tsə yimbəiŋ. 23 Ayaka mbəiŋ bəni bə Kafanaum, mbəiŋ kwakaki a, akɔ mbəiŋ bə bə bi yaksiki i bəiŋ a? Aayi! Bə bi shisi mbəiŋ shisini i tumi ki bəni bə kpili wə. Mbəiŋ kiə a, a n̄i kɔ a gia yi dzaka kiwɔmni yə mih n̄i fə i mbəiŋ, a n̄i kɔ a yi num i Sɔdɔm, ma kwili wiwɔ kəiŋki lə feiŋ i dzə buku bidaiŋ. (Hadēs g86) 24 Mih fukuki i mbəiŋ a, a bi numki i chɔkɔ bi nsaka wi gɔksini wə gia bi bɔniki lə i bəni bə Sɔdɔm tsə yimbəiŋ.” 25 I jɔbi wiwɔ wə, Jisɔs dza dzaka a, “Mih nyaki kiyɔŋni i wə Ba wuŋ ŋkuŋ wi bɔoli bəh nshwaiŋ kɔm wə nyumi gia yələ i bəmfɔ bəh bəŋkiəgia, chusi yi num i bəni bə kilɔlɔ bəh i bwa bənchiŋ. 26 Yi num yakadəiŋ Ba wuŋ, kɔm akɔ ayaka si wə n̄i kɔŋki a yi numki. 27 Ba wuŋ kɔ num wi nya lə bəiŋ bichi i mih. Mi widəko kɔkə wə wi kiəki Waiŋ Nyɔ a kɔbi a Ba wi. Ayaka mi widəko num kə wə wi kiəki Ba wuŋ a kɔbi a Waiŋ bəh bəni bə Waiŋ wi kɔ wi sabibwili i chusi Ba wi i bɔ. 28 Mbəiŋ bəchi bə mbəiŋ kɔ bəh biluŋ bi jii gaka mbəiŋ, mbəiŋ dzə i mih, ma mih fə mbəiŋ waka. 29 Mbəiŋ dzə tūŋ num kimbuŋ kəŋŋ, ma mbəiŋ biəlɔki nlani wuŋ, kɔm mih kɔ mfɔŋ mi wi mbɔnini, kəŋa shɔm yi wakani, ka mbəiŋ dzə kwati ŋ'waka i shɔm yimbəiŋ wə. 30 Kimbuŋ kəŋŋ kɔkə i gaka mbəiŋ i tuŋ, ayaka biluŋ biŋ jii kə.”

12 I jɔbi wiwɔ wə, Jisɔs bəh bwa bu bə mbar nyə ka nyaniki tɔliki tsəki i kikhə kigəŋ kidəko wə, a num i chɔkɔ bimbam wə. A n̄i kɔ dzɔŋ si wɔɔ bwa bu bə mbar, bɔ ka dza yisi i təiŋyiki kifwu kigəŋ dzi. 2 Jɔbi wə Bəfalasi n̄i yeiŋ, bɔ dzaka i Jisɔs a, “Tseiŋ, bwa ba bə mbar fəki gia yə nchi bumki kə a mi kɔlə i fəki i chɔkɔ bimbam wə.” 3 Wi bikə i bɔ a, “Mbəiŋ ka num fa dəkə i Kiŋwakti ki Nyɔ wə si dzɔŋ n̄i wɔkɔi

Debit bəh mbar wi, wi fə a? 4 Wi n̄i liə i juŋ yi Nyɔ wə, dzi bled wə bə n̄i baa jiə a akɔ wi Nyɔ, num nchi n̄i bumki kə a wi nabə bəni bə bɔ n̄i kɔ bəh wi kɔlə i dzi. A n̄i kɔ a dzi a bəti mɔfə gia. 5 Ma mbəiŋ ka num fa tə i bənchi bə Muses wə si asi num i chɔkɔ bimbam wə, bəti mɔfə gia bwiŋ nchi i bimbam wə, bɔ fə bənɔm bəbɔ i juŋ yi fəni yi gia wə, ayakalə nsaka kɔbi a? 6 Mih fukuki i mbəiŋ a gia yidəko kɔlə fa i liə yimbam yi tsə juŋ yi fəni gia. 7 Bə kɔ num bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a Nyɔ dzakaki a, ‘Mih nəŋki a bəni kwāsiki num nsheiŋ i bəni wə, mih nəŋki kə a bə fəki gia i mih.’ A n̄i kɔ a mbəiŋ kiəki gia yə di biələ dzakaki, ma mbəiŋ kɔkə i sakaki bəni bə bɔ kɔ maka bɔ gbɔ. 8 Yi kɔ a mi wə yeli wi kɔ Waiŋmi kɔ Tikwili wi chɔkɔ bimbam.” 9 Jisɔs n̄i nyə feiŋ, tsə liə i juŋ yi tsani yibɔ mə. 10 Yi num a, mi widəko n̄i kɔlə feiŋ num tseiŋ yi kpi. Bəfalasi bədəko dza bikə i Jisɔs a, “Nchi bumki lə a bə kɔlə i chūku mi i chɔkɔ bimbam wə a?” Bɔ n̄i bikəki yakadəiŋ nəŋ num gia yə bɔ ki jiəki i wi fuŋ. 11 Jisɔs chukuli i bɔ a, “Akɔ ndə i mbəiŋ kintəŋ wə wi kabə kəŋaki shwəŋ yi yimu gbɔ i fəŋ mə i chɔkɔ bimbam wə, wi ma ni kəŋa guku bwili yi a? 12 Mi wiwɔm tsəki kə shwəŋ nalə a? Yaka kɔ a bənchi bumki lə a mi kɔlə i fə nɔm wi ndzɔŋni i chɔkɔ bimbam wə.” 13 Wi ka dzaka i mi wə wi n̄i kpi wa wimu a, “Nāni tseiŋ ya.” Mi wiwɔ nani, yi bənihi ka num aka yidəko yə. 14 Ayakalə, Bəfalasi buku tsə ka fasi si bɔ ni fə ka bɔ wɔɔ Jisɔs. 15 Jisɔs kiə kɔm kimfasi kə bɔ kɔ bɔ jiə, ka dza nyə feiŋ. Bəni bəduli biəli wi. Wi chuku bɔ bəchi bə bɔ n̄i gweŋki, 16 kiŋ a bɔ ma ni fə a bəni kiə ŋgaiŋ. 17 Yi num yakadəiŋ i fə a yi dzə kpəiŋ asi mi ntum wi Nyɔ Isaya n̄i dzaka a, 18 “Mbəiŋ tsəiŋ, wələ kɔ waiŋ wuŋ wi nɔm wə mih saiŋbwili. Mih kəŋki lə wi, ayaka shɔm yiy wəkəki lə ndzɔŋni bəh wi. Mih ni nya lə Kiŋ'waka kəŋŋ i wi, ma wi bi fukuki i bitumi kɔm dzəh yi chəŋ yə mih təiŋyiki bənsaka bəŋ yeiŋ. 19 Wi bi yɔliki kə bəh bəni, nabə i kɔmyiki dzaka. Mi bi lansi wəkə kə ja yi i dzəh wə. 20 Wi bi bwiŋ kaasi kə mfwəŋ biə bi kɔ bi si bwiŋ. Wi bi nyumsi kə baiŋni biə bi kɔ bi si libli baiŋ. Yi bi num yakadəiŋ i tsə buku asi wi bi fəki dzəh yi chəŋ yə wi təiŋyiki bənsaka yeiŋ, dzi. 21 Ayaka bitumi bichi bi tseiŋki tsəki a ninshiŋ num bɔ jiə mfi bibɔ i wi wə.” 22 Bəni bədəko n̄i dza dzə bəh mi widəko i wi num wi fəkə wi chu num kinchini, chinda wi ŋkpeli num i gwu yi wə. Jisɔs chuku wi, wi ka dzakaki chu yeiŋ. 23 Dzaka

wom bəni bə bə nī kə feinj bəchi, bə ka bikəki a, “Yi kolə numki a mi wələ kə wainj ŋkuŋ Dəbit a?” **24** Ayakalə, Bəfalasi ka wəkə si bə bikəki yakadəinj dzaka a, “Mi wələ bwiliki bəchinda bə ŋkpeli num bəh ŋga bi Belsebu wə wi kə ŋkuŋ wi bəchinda bə ŋkpeli.” **25** Jisəs kīə gia yə bə kwakaki ka dzaka i bə a, “Na kinainj tumi ki gaali gwu ka jwəki a kiki, ki bi fiəni chu chi. Kwili nabə juŋ yə yi gaali gwu ka jwəki a yi, yi bi num kə. **26** Ayakadəinj, Satan kabə kəŋki bwiliki Satan widəko i mi wə, ma yi numki a wi gaali lə gwu yi. Yi ka numki yakadəinj, ma ŋkuŋ bi bi ma num. **27** A kabə num a mih bwiliki bəchinda bə ŋkpeli num bəh ŋga bi Belsebu, ma bwa bəmbeinj ni bwiliki num bəh bi ndə a? Gia yə bwa bəmbeinj fəki ni chusiki a mbeinj gbo lə nsaka. **28** Ayakalə, mih kabə bwiliki bəchinda bələ num bəh ŋga bi Kiŋ'waka ki Nyo, ma yi numki a ŋkuŋ bi Nyo dza lə i mbeinj kintəəŋ. **29** Mbeinj kwakaki a mi kə i liə dəinj i juŋ yi mi wi ləkəli wə, i kə buku bəh biəinj bi, maka wi yisi kwa kaŋa mi wi ləkəli wiwə a? Jəbi wə wi kaŋa yakadəinj wi ka ni kə buku bəh biəinj bi ŋkəŋ ŋkəŋ. **30** Mbeinj kīə a, mi wə wi kəkə bəh mih, wəmakə bwaŋki lə gvu i mih cheinj. Mi wə wi gamtiki kə mih i juŋniki, wi shakyiki num shakyini. **31** Ayakadəinj, mih fukuki i mbeinj a Nyo kolə i dalinya gia yichu bəh ja yichu yichi yə bəni dzakaki. Ayakalə, mi wə wi dzakaki ja yichu kəm Kiŋ'waka ki Baiŋni, Nyo kəkə i lansi dalinya wi. **32** Mi wə wi dzakaki ja yichu kəm mi wə yeli wi kə Waiŋmi, Nyo kolə i dalinya wi. Ayakalə, mi wə wi dzakaki ja yichu kəm Kiŋ'waka ki Baiŋni, Nyo kəkə bi lansi dalinya wi, na i jəbi wi liə wə nabə i wi dzəni wə. **(aiŋ g165)** **33** Mi kabə kaŋaki kpeinj wi ndzəŋni, wi kaŋaki i wumki mintam mi ndzəŋni. Mi kabə kaŋaki kpeinj wichu, wi kaŋaki i wumki mintam michu. Bə si kīə kpeinj num i mintam mə mə wumki yeinj wə. **34** Chwəŋbijuŋ bi fəkəh biələ. Mbeinj kə dəinj i dzakaki ndzaka wi ndzəŋni, mbeinj num bəni bəchu a? Mbeinj kīə a gia yə yi kə yi jikə i shəm yi mi wə, kə yə yi si buku i dzaka ki wə. **35** Mi kabə num wi kaŋa kiba ki biəinj bindzəŋni i wi mə, ma wi ni bwiliki a biəinj bindzəŋni yeinj. Aka bə num wə wi kaŋaki kiba ki biəinj bichu, wi ni bwiliki a biəinj bichu yeinj. **36** Mih fukuki i mbeinj, jəbi wə chəkə bi nsaka wi gəksini bi numki, mi kaŋaki i bi kəmyi dzaka ki i ja yə yi nī bukuki i dzaka ki wə yi kpeinjni kə. **37** Mbeinj kiəkə a, jəbi wə bə bi sakaki mi, a bi

num jə yə yi bukuki i dzaka ki wə, yə yi bi fə wi gia na kwa wi, a num tə jə yə yi bukuki i dzaka ki wə, yi bi fə wi gbo nsaka.” **38** Bəni bədəko bə bə nī laniki bənchi bə Nyo bəh Bəfalasi ka bi dzaka i Jisəs a, “Mi wi lanini, buku nəŋki a wə fə gia yə yi chusiki ŋga bia ma buku yeinj.” **39** Jisəs chukuli i bə a, “Ŋgəkə wichu wə wi bee Nyo, ka fiəni chu aka miŋkpaŋa wi təkəlini, nəŋki i yeinj gia yə yi chusiki ŋga biŋ! Ayakalə, mih ni chusi kə gia yidəko i ŋgəkə wələ a kəbi a yi mi wi ntum wi Nyo Jəna. **40** Asi Jəna nī nə i bwəkə yimbum shəm kaŋ yitali, kə a liŋ asi mi wə yeli wi kə Waiŋmi bi numki i kuku i kaŋ yitali wə. **41** A bi numki i jəbi bi nsaka wi gəksini wə, bəni bə Ninewi bi num bəh ŋgəkə wi liə wələ fə bə jīə wi i ŋgəkə wə, kəm bə, bəni bə Ninewi nī wəkə gia yə Jəna nī fukuki, kwuni shəm yibə. Ayakalə, mbeinj wəkəli, mi widəko kolə fa bəh gia yimbum yi tsə yi Jəna. **42** A bi numki chəkə bi nsaka wi kaasini wə, Yaa wə wi nī sakaki tumi ki Sheba bi numki lə tə bəh ŋgəkə wi liə wələ, fə wi liə i ŋgəkə wə, kəm wi nī dza dza i kiŋgəksi ki mbi wə, i wəkə mfi bi ŋkuŋ Sələmən. Ayakalə, mbeinj wəkəli, mi widəko kolə fa bəh gia yimbum yi tsə yi Sələmən. **43** Jəbi wə kiŋ'waka kichu si buku i mi wə ki tsə i chwa i nəŋki di biə ki ni nəkə. Ayakalə, jəbi wə ki ka nəŋ məŋ, **44** ki ni dzaka i gwu yi a, ‘Mih ni fiəni tsə i mih dzu i di biə mih ni buku.’ Jəbi wə ki fiəni dza yeinj juŋ yiwə keinj yiyə, num bə yaŋa keinj si yi ka yi baiŋki, **45** ki ka fiəni dza bəh biŋ'waka bichu bidəko nanitanj bi bəkə tsə wi, bə ka liə i nəkə yeinj. Ayaka nən ki wəmakə mi ka fiəni bəkə tsə si ki ni kə i ninshinj. Ako ayaka si yi bi numki bəh ŋgəkə wichu wələ.” **46** Asi Jisəs nī keinjki wi dzaka i bəni yaka, yi num a, nih wi bəh bwa bə nih, dza num i biŋ, bə nəŋ i dzaka bəh wi. **47** Mi widəko dzaka i Jisəs a, “Nih wa bəh bwa bə nah kə i biŋ nəŋ a mbeinj bə dzaka.” **48** Jisəs chukuli wi a, “Nih wuŋ kə ndə, bwa bə nih bəŋ num bənaŋ a?” **49** Si wi bikə yakadəinj ka səkəki bəni bu bə mbaŋ, ka dzaka a, “Nih wuŋ bəh bwa bə nih bəŋ kə bələ. **50** Mbeinj kīə a na ndə wə wi fəki gia yə Ba wuŋ i beinj kəŋki ako wi wə wi kə waiŋniŋ wuŋ, bəh jemi yinj, bəh nih wuŋ.”

13 A i chəkə biwə wə, Jisəs ni dza buku i dzu, ka tsə shinum kəmsi i kinchwə kimbūm kpəŋ. **2** Mbaŋ wi bəni wimbum kwu juŋni tali wi lə maaa. Wi ka dza liə shinum lə i ŋgwuki

mə i boko, mbarj wiwo ka shinumyi i boko kpəŋ. 3 Wi yisi i fukuki gia yiduli i bə i bəndi wə. Wi dzaka a, “Mi widəko ni laa i tsə mu ngəko. 4 Asi wi ni muki, bədəko gbəyi i dzəh, minyəni dzə chumyi dzi. 5 Bəngəko bədəko gbəyi i di biə nshwaiŋ ni num i biəŋa beŋ, nshwaiŋ num ndzəŋ kə feiŋ, ngəko wiwo kəmsi buku yaka, kəms nshwaiŋ ni chumiki kə feiŋ 6 Jobi wə wəŋ ni yisi i baiŋki ka tweiŋ ngəko wiwo. Si gaar yiwo ni ka liə ndzəŋ dəkə i kuku, wi ka kpiyi. 7 Bəngəko bədəko gbəyi i bifaka wə. Bifaka biwo ka kə barj ngəko wiwo. 8 Bəngəko bədəko gbəyi num i nshwaiŋ yindzəŋni wə, ka buku yaka ka kə ka wum nalə. Ayaka chwəŋ bidəko kaŋa dzəkəh gbi, bidəko mbarjbisə, bidəko mbarjti. 9 Mi wə wi kaŋaki bintuni, wi wəko.” 10 Bwa bə mbarj bə Jisəs dza dzə bikə i wi a, “Akə kəms nə wə dzakaki i bəni bələ num i bəndi wə a?” 11 Wi chukuli i bə a, “Akə mbeŋ bə Nyo kə wi fə lə a mbeŋ kiə gia yə yi nyumiki i ŋkuŋ bi beŋ wə. Ayakalə, wi nəki fə kə a bəni bələ kiə. 12 Mbeŋ kiəki a mi wə wi kaŋaki fieŋ bə ni kpeŋsiki lə ma wi kaŋaki biduli. Ayakalə, mi wə wi kaŋaki kə fieŋ, bə ni dzo bwili lə i wi na fi twesi fiə wi kaŋaki. 13 Akə gia yə mih dzakaki i bə num i bəndi wə, kəms bə tseiŋki lə di yeiŋ kə. Bə wəkəliki lə gia, kəbi i wəkə nabə i kiə yi gia. 14 Gia yə mi ntum wi Nyo Isaya ni dzaka, yi dzə lansi kpeiŋ nalə bəh gia yə bəni bələ fəki. Wi ni kə wi dzaka a, ‘Mbeŋ bi wəkəliki lə gia na bindzəŋ, ayakalə wəkə kiə kə. Mbeŋ bi tseiŋki lə di na bindzəŋ, yeiŋ kə. 15 Yi num yakadəŋ kəms shóm yi bəni bələ kə yi də lə, bintuni bibə chini, num bə barj lə dzəkəh yibə. Bə fə yakadəŋ ka bə ma yeiŋki di bəh dzəkəh yibə, wəkə gia bəh bintuni bibə, ka shóm yibə shiliki, bə bi fiəni dzə i mih wə, ma mih chuku bə.’ 16 Ayakalə, kimbəiŋsi kimbəms kə kimbeŋ kəms dzəkəh yimbeŋ kə yə yi yeiŋki, bintuni bimbeŋ num biə bi wəkəki. 17 Mih fukuki ŋkəŋ i mbeŋ a, bəni bə ntum bə Nyo bəduli bəh bəni bə chəŋ bədəko ni shiki dəki lə i yeiŋ gia yə mbeŋ yeiŋki, bə nəki yeiŋ kə. Bə ni dəki lə tə i wəkə gia yə mbeŋ wəkəki, bə nəki wəkə kə. 18 Mbeŋ wəkə la gia yə ndi wələ chusiki kəms mi wə wi ni muki ngəko. 19 Jobi wə mi wəkəki gia kəms ŋkuŋ bi beŋ maka wi wəkə kiə, Satan mi wichu ka dzə chufi bwili gia yə bə si gbeli i wi shəm. Wələ kə ngəko wə bə ni muki wi gbəyi i dzəh. 20 Ngəko wə bə ni muki tsəki wi gbəyi i di bi kitəh wə kə mi wə wi wəkəki gia yi Nyo akisəkə dzo yi bəh kinsarjli. 21 Ayakalə, gaar yiwo num maka yi liəni i gwu yi wə. Yi moti a twesi. Jobi wə ngəkə yisi nabə mbwarj gvu i wi cheiŋ kəms gia yiwo, wi gbə i kimbəms ki wə akisəkə. 22 Ngəko wə bə ni muki tsəki wi gbəyi i bifaka wə, kə mi wə wi wəkəki gia yi Nyo, ayakalə kifum kəms bieŋ bi mbi biələ, bəh kiŋkəŋ i kaŋa mbum bi juŋni baarj gia yiwo i wi shəm yi laka kilələ. (aiŋ g165) 23 Ngəko wə bə ni muki tsəki wi gbəyi i nshwaiŋ yindzəŋni wə wi bə kə, kə mi wə wi wəkəki gia yiwo, wəkə yi na bindzəŋ ka fəki asi yi nəŋki, wəma mi kə aka ngəko wə wi ni wumki mintam bədəko nya dzəkəh gbi, bədəko dzəkəh mbarjbisə, bədəko mbarjti.” 24 Jisəs chu ti ndi widəko i bə a, “Bə kə i fəkəli ŋkuŋ bi beŋ bəh mi wə wi ni tsə i mu ngəko wi gəŋ wi ndzəŋni i wi khə. 25 Jobi wə bəni ni nəki, mbaŋŋni wi dzə ka mu ngəko wi mfwarj wə wi bwəsiki gəŋ i ngəko wi gəŋ kintəŋ ka nyə. 26 Jobi wə gəŋ yiwo ni kə yaka lə ka yisi i nyaki nchaiŋki, ngəko wi mfwarj wə ka chusi tə. 27 Bəni bə nəm bə mi wiwo dzə bikə i wi a, ‘Tikwili, wə ni tsə mu num ngəko wi gəŋ i khə, ngəko wi mfwarj wələ ka nyani na dəŋ ka wi numki i yeiŋ kintəŋ a?’ 28 Wi chukuli i bə a, ‘A fə mbaŋŋni wuŋ gia yiwo yakadəŋ.’ Bəni bə nəm bəwə bikə i wi a, ‘Wə nəŋki a buku tsə bāayi a?’ 29 Tikwili wibə nəŋ dzaka i bə a, ‘Akə bə num yaka jobi wə mbeŋ ni saŋaki ma mbeŋ ni saŋa tasiki bəh gəŋ yeiŋ kintəŋ. 30 Mbeŋ bēe ma bə bəchi kəkəki i tsə buku jobi wi kəhni wə. Ka a ni numki i jobi wi kəhni wə, mih ni dzaka i bəni bə kəhni bəwə a bə yisi bāayi mfwarj biwo bə juŋni kəŋa fiə i kaka kaka wə, ka bə ni kpa, ma bə ni ka juŋni jiə gəŋ i mih gba.’” 31 Jisəs chu ti ndi widəko i bə a, “Ŋkuŋ bi beŋ kə aka dzəkəh wi ngəko wi fintam fidəko, wə mi ni dzo mu i wi khə. 32 Ngəko wələ kə dzəkəh yiwo seiŋni na bəh ŋga tsə bəngəko bədəko bəchi. Ayakalə, jobi wə wi buku yaka wi ni kəw, wi kpali tsə nteŋ wi bieŋ bichi, wi fiəni chu kpeiŋ ka minyəni mə mə fuliki beŋ dzə maa juŋ yibə i cha yiwo wə.” 33 Jisəs chu ti bə bəh ndi widəko a, “Ŋkuŋ bi beŋ kə aka dzəwəŋ yə miŋkpaŋa ni fəkə muku i biŋkuŋjo bimbəms wə bitali, ka fweŋni ka chwali dzəwəŋ yiwo fə muku miwo yaka.” 34 Jisəs ni dzaka gia yələ yichi i mbarj wi bəni, a num i bəndi wə. I yi ŋkəŋ wə wi ni ka dzaka dəkə gia yidəko i bə a kəbi i bəndi wə. 35 Wi ni fəki yakadəŋ ka di dzə kpeiŋ asi mi wi ntum wi Nyo widəko ni

dzaka a, “Mih bi weliki dzaka kəŋŋ a bəndi wə. Mih bi tɔyɪ gia yə yi nɪ num i nyumi wə i yisi asi bə nɪ maa mbi.” 36 Jisɔs nyə bee mbarɔ wi bəni ka liə tsə dzu. Bwa bu bə mbarɔ biəli wi bikə i wi a, “Fūku baiŋsi i buku kəm gia yə ndi wi mfwarɔ wə i khə chusiki.” 37 Wi ka dzaka a, “Mi wə wi nɪ muki ŋgɔkɔ wi ndzɔŋni wə, ako mi wə yeli wi kɔ Waiŋmi. 38 Khə wiwɔ kɔ mbi wələ. ŋgɔkɔ wi ndzɔŋni wiwɔ num bwa bə bɔ kɔ bə ŋkuŋ bi Nyɔ. Mfwarɔ biwɔ num bwa bə mi wichu wə. 39 Ayaka mbaiŋŋni wə wi nɪ mu ŋgɔkɔ wi mfwarɔ wiwɔ ako ŋkpeli. Jobi wi kəhni wiwɔ bi numki jobi wə mbi wələ bi kigəksiki. Bəni bə kəhni bəwɔ kɔ bəchinda bə Nyɔ. (aiŋ 165) 40 Asi bə si baayi mfwarɔ juŋni ka bə kpa i gbuku wə, kɔ yakadaiŋ si yi bi numki i jobi wə mbi wələ bi gəksiki. (aiŋ 165) 41 Mi wə yeli wi kɔ Waiŋmi bi chɪŋsi lə bəchinda bu, i nyani juŋni nnya bieŋ bichi biə bi dzəki bəh chu i bəni wə bəh bəni bəchu bəchi bə bə fəki chu bə bi bwili bɔ i ŋkuŋ bi wə, 42 ayaka bə lɔɔ bəchu i gbuku wi ghəkəni wə. A num di biə bəni bi dəkɪ dzi jəŋ. 43 Ayakadaiŋ, bəni bə bɔ kɔ chəŋ bi baiŋki aka wəŋ i ŋkuŋ bi Ba wibɔ wə. Mi wə wi kəŋaki bintuni, wi wəkɔ. 44 ŋkuŋ bi beŋ kɔ aka bəkə ki kɔ kə mi nɪ tsə yeŋ num bə nyumi i khə. Wi ka fiəni barɔ ki, ka kweki wəkɔ ndzɔŋni, ka tsə tarɔni bieŋ bichi biə wi nɪ kəŋaki, ka tsə tarɔ khə wiwɔ. 45 Ayaka ŋkuŋ bi beŋ chu kɔ aka mi wi shi widəkɔ wə wi nɪ nyaniki nəŋki ŋkaiŋni kitəh kidəkɔ ki ndzɔŋki nalə. 46 Jobi wə wi nɪ nəŋ yeŋ widəkɔ wə wi kɔ na wi ləkəli. Wi ka tsə tarɔni bieŋ bichi biə wi nɪ kəŋaki wi tsə tarɔ wə wiwɔ. 47 ŋkuŋ bi beŋ chu kɔ aka gbi wə bə si tum i bəkɔ, ayaka ŋgɔkɔ yi bwəkɔ yichi juŋni yeŋ mə, 48 yi jikə. Bəni guku bwili wi i kpa. Shinum kuku, sabibwili bwəkɔ yindzɔŋni jiə i káh wə, shukutəkɔ yichu yə. 49 Lə yibi numki ayaka i jobi wə mbi wələ bi gəksiki. Bəchinda bə Nyɔ bi buku dzə i gaali bəni bəchu i bəni bə chəŋ wə, (aiŋ 165) 50 ayaka bə lɔɔ bəchu i gbuku wi ghəkəni wə, a num di biə bəni bi dəkɪ dzi jəŋ.” 51 Jisɔs ka bikə i bwa bu bə mbarɔ a, “Mbeŋ wəkɔ kiə alə gia yələ yichi a?” Bə bum a “Aar.” 52 Wi ka dzaka i bə a, “Yi kɔ a, mi wichi wə wi laniki bəŋchi bə Nyɔ, num bə lani lɔ wi kəm ŋkuŋ bi beŋ, wi kɔ aka tii juŋ wə wi kəŋaki kiba ki ki bieŋ, wi num i bwili bieŋ bimfiarɔ nabə bikpu yeŋ.” 53 Jobi wə Jisɔs nɪ kaasi i tiki bəndi bələ, wi ka dza nyə feŋ, 54 dzə i kwili wə, tsə liə ka laniki bəni i juŋ yibo yi tsani wə. Bə ka

wəkəliki nlani wi ka numki lɔ bəh ŋkaiŋyi, yisi i kaiŋyiki a, “Mi wələ dzə faiŋ biələ mfi bimbun bəh ŋga i fəki ŋkaiŋni wi gia yələ yeŋ na? 55 A fa kəkə a waiŋ tikwili wə wi kaŋŋki kəŋ na? Ntə nih wi kɔ Meli a? Ntə bwa bə nih wi kɔ Jem bəh Yəsəf bəh Samən bəh Judas a? 56 Ntə Jémi yi yichi kɔ bəh bukmbeŋ fa wə a? Mi wələ nyə faiŋ bəh yələ gia yichi lə a?” 57 Si bə kaiŋyiki yakadaiŋ ka nəŋ wi. Jisɔs ka dzaka i bə a, “Bə si kəksi lə mi wi ntum wi Nyɔ i di bichi wə, a kəbi a i tumi ki wə, bəh i chwəŋkijung ki wə.” 58 Jisɔs na chu fə gia yi kəŋyini yiduli feŋ, kəm bə nɪ ka jiə dəkə shəm i wi.

14 A nɪ kɔ i jobi wiwɔ wə, ŋkuŋ Helɔd wə wi nɪ sakaki kimbu ki tumi ki Galili, wi wəkɔ kəm nəm wi Jisɔs. 2 Wi dzaka i bəti di bu a, “Mi wələ kɔ Jɔn Njulibəkɔ si wi fiəni dza i kpi wə. Ako gia yə yi fə wi, na ka wi kəŋaki ŋga i fəki gia yi kəŋyini yələ lə.” 3 A nɪ kɔ num Helɔd nɪ dzaka, bə kwa kəŋa Jɔn, bə fa i juŋ yi nsəŋ mə kəm bə Helodia kə Filib wə wi nɪ kɔ waiŋnih Helɔd, wə Helɔd nɪ dzə ka kɔ wə. 4 Jɔn nɪ nəŋki lə ka dzaka a nchi bumki kə a wi kələ i dzɔ wi ka kɔ wə. 5 Helɔd ka nəŋki dzəh i wə Jɔn, ayakalə wi lwa bəni, kəm bəni nɪ dzəki Jɔn ka mi wi ntum wi Nyɔ. 6 Yi dzə num i chəkɔ biə ŋkuŋ Helɔd nɪ fəki dzini, i kwakaki chəkɔ biə bə nɪ bwo wi yeŋ. Waiŋ Helodia wi kəŋni ka liə biŋ i bəni nshin, Helɔd yeŋ yaka gwu shili wi nalə. 7 Wi kaka i waiŋkəŋni wiwɔ, dzi ŋkaiŋ a ŋgaiŋ ni fiali lə wi bəh na finə fiə wi bikə a ŋgaiŋ nya i wi. 8 Nih waiŋkəŋni wiwɔ ka nyini waiŋ wi a wi dzaka i wi a, wi nyə ŋgaiŋ bəh fwu wi Jɔn Njulibəkɔ i nsarɔ wə. 9 Wi ka dzaka, ŋkuŋ Helɔd wəkɔ gia yiwɔ yakadaiŋ gwu kpi wi. Ayakalə, kəm bə ŋkaiŋ biə wi nɪ dzi lɔ i bəni bə bini nshin, wi ka dzaka a bə fə asi waiŋkəŋni wiwɔ dzaka. 10 Wi ka faan bəni, bə tsə i juŋ yi nsəŋ mə gbə fwu wi Jɔn, 11 dzə bəh wi i nsarɔ wə nya i waiŋkəŋni wiwɔ, wi tsə bəh wi nya i nih wi. 12 Bwa bə Jɔn bə mbarɔ tsə dzə wini wi Jɔn ka ləə, ka tsə fuku ntum wiwɔ i Jisɔs. 13 Jobi wə Jisɔs nɪ wəkɔ gia yə yi num bəh Jɔn, ka liə i ŋgwuki mə baka gwu tsə i di biə bəni nɪ kəkə feŋ. Ayakalə, mbarɔ wi bəni wəkɔ, ka buku i kikwili wə nyani bəh gvu biəli wi. 14 Jobi wə Jisɔs nɪ tsə buku feŋ kpa, wi yeŋ mbarɔ wi bəni lə maaa. Ayaka nsheŋ kwa wi bəh bə, wi ka chukuki bəni bə bə nɪ gweŋki. 15 A bə num i fiŋjobi, bwa bu bə mbarɔ dza dzə yeŋ wi ka dzaka

i wi a, “Fa ko i chwa, num jobi tsə lo, dzaka a mbarj wi bəni bələ tsə i kikwili ki komsini wə i tāj dzeiŋ bibo.” 16 Jisəs chukuli i bə a, “Bə kaŋaki kə i nyə. Mbeij mwi nyā bə bəh dzeiŋ bə dži.” 17 Bə chukuli i wi a, “Buku kaŋaki a chəko yi bləd yite bəh bwəko yifa shəŋ.” 18 Wi dzaka i bə a, “Mbeij dzə nyā i mih.” 19 Bə dzə nya, wi ka dzaka a mbarj wi bəni bəwə numyi kuku i mfwəŋ wə. Wi dzo chəko yi bləd yə yite bəh bwəko yifa yə, tseij yaka i beij, nya kiyəŋni i Nyə, ka gbeyi chəko yiwo ka nya i bwa bu bə mbarj, bə gaa i mbarj wiwo. 20 Bəni bəchi dzi fwuli. Bwa bə Jisəs bə mbarj ka juŋni biŋka biə bi ni bəsi bi jikə i káh wə jwəfi ntso yifa. 21 Bəni bə bə ni dzi biəij bidzini biwə a ni kə bənyuku ka bənchuku bəte, na ka bə faaki bəkaŋa bəh bwa. 22 Jisəs ka dzaka i bwa bu bə mbarj a bə liə i ŋgwuki mə ma bə dāŋki tsəki i ninshiŋ i kiwuj kidəko kəyaka wə, a ŋgaiŋ baarj bəni i mbarj wi bəni wə ka bə kweki. 23 Si wi ni baarj ka bəni i bə, ka dza yaka i ŋkwuj beij a wi mbəŋ i tsa. Biŋ jii, wi keij feij a wi mbəŋ. 24 Ayakalə, a ni kə i jobi wiwo wə, ŋgwuki wiwo ni kə num wi liə tsə i bəko kintəŋj nanu, bəko fiəli bəh wi, kə m fiəkə ni dzəki i bə nshiŋ chini ŋgwuki wiwo. 25 Ayaka a num asi chəko wəki dzəki, Jisəs nyə ka dzəki i bə wə nyani dzə i mwi beij. 26 Bwa bu bə mbarj ka yeij wi si wi nyaniki dzəki i mwi beij, ndzarj kwa bə. Ayaka bə ka dzakaki a, “Akə ŋkwusa.” Bə ka wiliki bəh ŋga lwa. 27 Akisəka Jisəs ka dzaka i bə a, “Mbeij kəŋa shóm yimbeij, akə mih. Mbeij ma lwāki.” 28 Bita dzaka i wi a, “Bah a kabə num wə, wə dzāka ma mih tə nyāni dzə i mwi beij i dzə i wə wə.” 29 Jisəs dzaka i wi a, “Dzə la.” Bita ka buku i ŋgwuki mə ka nyaniki tsəki i mwi beij i Jisəs wə. 30 Si wi ni nyaniki tsəki yakadəij, wi ka yeij si fiəkə fəki, wi bə lwa, ka yisi i miniki i mwi mə. Si wi ni miniki shiki yakadəij, wi ka də bwili a, “Bah gāmti mih!” 31 Akisəka Jisəs ka nani tsə tseij ka kaŋa wi dzaka i wi a, “Ɔ ɔ, mbum wa seijniki lə na bəh ŋga! Wə si məŋniki kə m nə?” 32 Bə wi ka yaka liə i ŋgwuki mə, fiəkə yiwo ka kpichumi. 33 Bwa bu bə mbarj bə bə ni kə i ŋgwuki mə ka nya ŋkəksi i wi dzaka a, “ŋkəŋ, wə kə Wairj Nyə.” 34 Bə darj bəko yə buku tsə i kimbu ki Genesaleŋ wə. 35 Bəni bə feij yeij kiə wi, ka faarj ntum i bimbu biwə wə bichi, bəni ka dzəki bəh bəni bə jwəij bəchi i Jisəs, 36 bə tsa wi a wi bəe ma bə kə m shəŋ a

jəŋ wi wimbuj. Ayaka bə bəchi bə bə ni kə mki wi, ka bəniki.

15 Bəfalasi bəh bəni bə dəko bə bə ni laniki bə bəchi bə Nyə, nyə i Jelusalem dzə i Jisəs ka bikə i wi a, 2 “Akə kə m nə wə bwa ba bə mbarj bəkaliki nəni ki kwili ki bəti bəbuku bə kikpu wə a? Bə si wəko kə kaŋ i dzəh yə nchi nəŋki ka bə dži.” 3 Jisəs chukuli i bə a, “Akə kə m nə wə mbeij bwiŋki fimbeij bə bəchi bə Nyə, mbeij biəli num lə nəni kimbeij ki kwili a? 4 Mih dzakaki yələ, kə m Nyə ni kə wi dzaka lə a, ‘Kəksi ba wa bəh nih wa.’ Chu dzaka tə a, ‘Mi ka təyi ba wi nabə nih wi, bə wə təko wə maka mi.’ 5 Ayakalə, mbeij dzaka yimbeij a, ‘Mi ka dza dzaka i ba wi nabə nih wi a, “Fieŋ fiə wə si kə i kwati i mih, mih nya lə i Nyə,”’ 6 yaka kə wi kəko i chu kəksi ba wi nabə nih wi i dzo fieŋ fiwə i nya i bə. Akə alə si mbeij biəliki nəni kimbeij ki kwili, fə a gia yi Nyə fiəni chu gia yi kilələ. 7 Bəni bə bə dzakaki chi fə chi! Gia yə mi wi ntum wi Nyə Isaya ni dzaka kə m mbeij kə na ŋkəŋ, si wi ni dzakaki a, 8 “Bəni bələ kəksiki mih a dzu yi dzaka wə, shóm yibə num na i dzəh yi dəŋj i mih wə. 9 Ntsa wibə i mih kə a wi kilələ, kə m bə dzo gia yə a kwakaki bəni lani a, akə bə bəchi bəŋ.” 10 Jisəs bi dza bəŋj mbarj wi bəni bə dzə, ka dzaka i bə a, “Mbeij wəkalə ndzəŋ nalə. 11 Fieŋ fiə fi liəki i dzaka ki mi wə, si bəkalə kə mi. Akə num fiə fi bukuki bukuni i dzaka ki mi wə, fiko i bəkalə wi.” 12 Bwa bə Jisəs bə mbarj dza dzə dzaka i wi a, “Wə kiəki lə a Bəfalasi si wəko gia yə wə si dzakaki ayaka yi lə bə a?” 13 Jisəs chukuli i bə a, “Na winaiŋ kpeij wə Ba wuj wə wi kə i beij ni kə yə dəkə bə bi baa lə wi. 14 Mbeij dāli kə m bə bə, bə kə bimfəkə bi chusiki dzəh i bəni. Kimfəkə ka chusiki dzəh i kidəko, bə bəchi ni tsə gbəyi i fəŋ mə.” 15 Bita dzaka i Jisəs a, “Fūku bāiŋsi i buku gia yə ndi wələ dzakaki.” 16 Jisəs bikə a, “Yaka mbeij tə wəko kiəki kə gia a? 17 Mbeij kiəki kə a biəij bichi biə bi liəki i dzaka ki mi wə bi shi i tə wə wi bə si fiəni buku bukuni a? 18 Ayakalə, fieŋ fiə fi bukuki i dzaka ki mi wə, fi nyəki dzəki num i wi shəm. Akə fieŋ fiə fi kə i bəkaliki mi. 19 Fi si nyə num i shəm mə, na ka mi kaŋaki kiŋkwaka kichu, ka wi wə mi, dzo kpə mi nabə nyum mi, təkoli, chwə, beej nsaka wi ntəka nabə i bəkalə yeli wi mi. 20 Yələ kə gia yə yi kə i bəkalə mi. Ayakalə, i dzi maka bə wəko kaŋ kəko i bəkalə mi.” 21 Jisəs ni dza feij baka

gwu ka tsə i kimbu ki Taya bəh ki Sidon wə. **22** Ayakadəiŋ, yi dzə num a miŋkpaŋa widəko i Kanan n̄i kolə feiŋ, wi nyə dzə yeiŋ Jisəs, də i wi a, “Ɔ Bah, waiŋ Ɔkuŋ Debit, kwasi nshəiŋ i mih. Waiŋ wuŋ wi kpaŋni kə chinda wi ŋkpeli widəko n̄iŋsiki wi na bəh ŋga.” **23** Ayakalə, Jisəs wəko, nəki dzaka kə gia yidəko. Bwa bu bə mbaŋ kini dzə tsa wi dzaka a, “Dzaka a miŋkpaŋa wələ dzə nyə. Kəm wi biəliki bukumbeŋ wi də nya ŋgəkə.” **24** Jisəs chukuli a, “Bə n̄i faaŋ mih num i bəni Isləe shəŋ bə bə kə ka shwāŋ yə yi nyə ka n̄iŋki tsəki.” **25** Ayakalə, miŋkpaŋa wiwə ka tum binyu i Jisəs nshəŋ dzaka a, “Bah, gāmti mih.” **26** Jisəs chukuli i wi a, “Yi ndzəŋki kə i dzə dzeiŋ bi bwa i ləo i biə.” **27** Miŋkpaŋa wiwə dzaka a, “Akə ŋkəŋ Ba wuŋ. Ayakalə, jəbi wə tikwili si dzi, biə si bəŋyi lə biŋka biə bi si gbəyi.” **28** Jisəs ka chukuli i wi a, “Ɔ miŋkpaŋa wələ, mbum wa ləkəki lə. Ma yi num i wə asi wə kəŋki.” A feiŋ wə waiŋ wiwə bəni. **29** Jisəs bi dza nyə feiŋ ka tsəki, tsə dāŋsi i kəmsi tsə i kinchwə kimbūm ki Galili wə, ka yaka tsə i ŋkwuŋ beŋ, shinum feiŋ. **30** Mbaŋ wi bəni widuli ka juŋni dzə i wi kpəŋ lə maaa. Bədəko n̄i dzəki bəh bəni bə bə n̄i gbəki nyaniki, bəh bə bə n̄i kəŋaki bəŋgəkə i gwu wə, bəh bə bə n̄i kə bimfəkə, bəh bə bə n̄i kə binchini, bəh bə jwəiŋ bədəko bəduli. Si bə n̄i dzəki bəh bə yakadəiŋ, nəsi i wi nshəŋ wi chuku bə. **31** Mbaŋ wiwə ka num bəh ŋkəŋyi si bə n̄i yeiŋki binchini dzaka, bəni bə bə n̄i kəŋaki bəŋgəkə i gwu wə bəni, bəŋgbo nyani nyani tə chəŋ, bimfəkə yeiŋ di. Bə tum bikum bi Nyə wi bəni bə Isləe. **32** Jisəs ka bəŋŋ bwa bu bə mbaŋ bə dzaka i bə a, “Mih kwasiki lə nshəiŋ i mbaŋ wələ, kəm bə num bəh mih i kəŋ yitali wə, fiəŋ fiə bə kə i dzi kəbi. Mih kəŋki kə i bee bə, a bə tsəki bəh dzəŋ, kəm bə kolə i tsə gbəyi kəm dzəŋ i dzəh.” **33** Bwa bu bə mbaŋ bikə i wi a, “Buku ki dzəki faŋ biəŋ bidzini i fa chwa biə buku kə i saaŋ ŋkaiŋni wi mbaŋ wi bəni bələ yeiŋ a?” **34** Jisəs bikə i bə a, “Mbeŋ kəŋaki chəko yi bləd yi maiŋ?” Bə chukuli a, “Yi kə nanitaŋ bəh miwəkon i midəko twəsi.” **35** Jisəs ka dzaka a mbaŋ wi bəni bəwə nūmyi i kuku. **36** Bə numyi, wi dzə chəko yi bləd yə nanitaŋ bəh bəwə yə, nya kiyoŋni i Nyə, ka gbeyi nya i bwa bu bə mbaŋ, bə gaa i bəni bəwə. **37** Mi wichi dzi fwuli. Bə ka juŋni biŋka biə bi n̄i bəsi, bi jikə kəh nanitaŋ. **38** Bəni bə bə n̄i dzi, a n̄i kə bənyuku bəŋchuku bənaa, na ka bə faaki bəkaŋa bəh bwa. **39** Wi ka bee mbaŋ wiwə bə

kwe. Wi liə i ŋgwuki mə tsə i kimbu ki Magadan wə.

16 Bəfalasi bəh Bəsadusi n̄i dza dzə i Jisəs, i məmsi wi, ka dzakaki a wi fə gia yə yi chusiki ŋga biə bi nyə i beŋ. **2** Jisəs dzaka i bə a, “Jəbi wə asi num i fiŋjəbi bəoli bəko, mbeŋ ka dzakaki a, ‘Biŋ ni buku ndzəŋ lə’, kəm mbeŋ si yeiŋ bəoli bəko. **3** Ayaka jəbi wə asi num kinchəŋchəŋ bəoli bəko num bikwu bəŋ, mbeŋ ka dzakaki a, ‘Dzəŋ yi fiəkə yiləkəli ni numki lə daiŋ’, kəm mbeŋ si yeiŋ si bəoli bəkəki num bikwu bəŋ. Mbeŋ kiəkə i tseiŋ bəoli i kiə si biŋ ni num, ayakalə akə kəm nə la mbeŋ kiəkə kə bəŋchəsi bə bə chusiki gia yə yi numki i jəbi wi liə wə a? **4** ŋgəko wichu wə wi bee Nyə ka fiəni chu aka miŋkpaŋa wi tokəlini, nəŋki gia yə yi chusiki ŋga biə bi nyə beŋ. Mih ni chusi kə gia yidəko i ŋgəko wələ a kəbi a yi mi wi ntum wi Nyə Jəna.” Si wi dzaka yakadəiŋ ka bee bə, dza nyə. **5** Jəbi wə bwa bə mbaŋ bə Jisəs n̄i dāŋ buku i kiwuŋ kəyaka wə ka kwaka a bə si dali i dzə bləd. **6** Jisəs ka bi dza dzaka i bə a, “Mbeŋ təkniŋki chu dzə jəbi kəm bəh dzəŋ yi Bəfalasi bəh yi Bəsadusi.” **7** Bwa bu bə mbaŋ yisi i dzakaki a bə bə kəm gia yiwə, dzakayi a, “Wi dzakaki gia yi dzəŋ yələ lə kəm bukumbeŋ si ka dzə dəkə bəh bləd.” **8** Jisəs kiə gia yə bə dzakaki kəm yi ka dzaka a, “Ɔ bəni bə kimbūm ki twəsi bələ! Kəm nə mbeŋ dzakaki a mbeŋ mbeŋ kəm a mbeŋ kəŋaki kə bləd a? **9** Mbeŋ keŋki ki yeiŋ kə gia a? Mbeŋ yintiki kə chəko yi bləd yite yə bəni bəŋchuku bəte ni dzi a? Biŋka biə mbeŋ ni juŋni a ni kə kəh yimaiŋ a? **10** Mbeŋ chu yintiki kə tə chəko yi bləd nanitaŋ yə bəni bəŋchuku bənaa si dzi a? Mbeŋ si juŋni biŋka biə bi buku kəh yimaiŋ a? **11** A fə nə mbeŋ si ka kiə dəkə a mih si dzakaki kə kəm bləd a? Mih chu dzakaki i mbeŋ a mbeŋ dzəki jəbi kəm bə dzəŋ yi Bəfalasi bəh yi Bəsadusi.” **12** Si wi dzaka yakadəiŋ bə ka kiə a wi si dzakaki kə a bə dzə jəbi kəm dzəŋ yə bə si fuŋni i bləd wə, a wi si dzakaki kəm nlani wi Bəfalasi bəh wi Bəsadusi. **13** Jəbi wə Jisəs n̄i tsə buku i kimbu ki tumi ki Kaysalia Filibi, ka dza bikə i bwa bu bə mbaŋ a, “Bəni dzakaki a mi wə yeli wi kə Waiŋmi akə ndə a?” **14** Bə chukuli i wi a, “Bəni bədəko dzakaki a wə kə Jəŋ Njuli bəko, bədəko a Elaja, ayaka bədəko dzakaki a wə kə Jelimia yuwidəko a wə kə mi wi ntum wi Nyə widəko.” **15** Wi bikə i bə a, “Mbeŋ dzakaki yimbeŋ a mih

ko ndə a?" 16 Samon Bitā chukuli a, "Wə ko Kimbwili wə Nyo nī kaka, wə Waij Nyo, Nyo wə wi kaŋaki nōni." 17 Jisōs chukuli i wi a, "Samon waij Jona, ndzəŋni bimbūm ko i wə, kōm gia yələ ka fuku dəkə mi wiwōm i wə, a fuku Ba wuŋ wə wi ko beij i wə. 18 Mih fukuki i wə a wə ko Bitā, a num i biarja wələ wə mih bi maaki kijunni kəŋŋ ki bəni bə bumnī yeij. Ayaka ŋga bi kpi bi ma gaka kijunni kiwə. (Hades 986) 19 Mih ni nya lə biŋ'weli bi ŋkuŋ bi beij i wə. Gia yə wə ni kaŋa i fa kuku, yaka ko bə kaŋa lə i beij. Gia yə wə ni shwa i fa kuku, yaka ko bə shwa lə i beij." 20 Si Jisōs dzaka yakadəij, ka lansi kiŋ i bwa bu bə mbarj a kiə bə ki mōm kə i fuku yi i mi a ŋgaij ko Kimbwili wə Nyo nī kaka. 21 I yisi i jobi wiwə wə, Jisōs ka yisi i chusiki i bwa bu bə mbarj a ŋgaij kaŋaki i tsə i Jelusalem. ŋgaij tsə yeij bəŋgəkə bəduli i kaŋ yi bəni bə bə sakaki tumi bəh bəti mfa gia bəmbūm bəh bəni bə bə laniki bənchi bə Nyo. Bə ni wə lə ŋgaij, i buku i kaŋ yitali wə ma ŋgaij bi fiəni dza i kpi wə. 22 Bitā ka dzo wi, bə wi baka gwu. Wi ka yisi i yoliki i wi, i gia yiwə wə, wi dzaka a, "Bah, Nyo bāŋ dzəh yiwə. Gia yələ bi mōm kə i nūm bəh wə." 23 Jisōs fiəni gwu dzaka i Bitā a, "Fiəni mih cheij Satan! Wə yeijki gia ka mi wiwōm. Wə yeijki kə si Nyo yeijki." 24 Si Jisōs dzaka yakadəij, ka dzaka i bwa bu bə mbarj a, "Mi wə wi nəŋki i num mi wuŋ wi mbarj, wi kaŋaki i nāij gwu yi, i gij kintasi ki i biəliki mih. 25 Mbeij kiəki a mi wə wi təkniiki bəh nōni ki a wi ma laksi wi bi laksi lə. Ayakalə, mi wə wi laksi nōni ki kōm bə mih bi kwatiki lə nōni. 26 Bə ka juŋni mbi wələ wichi, nya i mi, a wi dzi, wi num i laksi nōni ki, ma mbee wiwə bi numki na nə? Ma a, akə na finə mi ko i təij fwu wi yeij na? 27 Mbeij kiə a mi wə yeli wi ko Waijmi bi dzəki bəh bəchinda bu i mbum bi Ba wi wə, wi ka bi gōm mi wichi i nōm wə wi fə. 28 Mih fukuki ŋkōŋ i mbeij a, bəni bədəkə kələ fa bə kōbi i bi musi kpi maka bə yeij mi wə yeli wi ko Waijmi si wi dzəki bəh ŋkuŋ bi."

17 Asi kaŋ nī tsə yisə, Jisōs dzo Bitā bəh Jem bəh Jon waijnih Jem bəh bə yaka i ŋkwuŋ wi dəŋ widəkə beij, ka numki feij a bə bə. 2 Bə dzaka a bə tseij, yeij num kimbwōsi ki kwuni i bə nshij, shi bi baij ŋwayi aka wəŋ, bəmbuŋ bu fuku tə mwayi alə mwarjmwarjmwarj. 3 Yi dzə num a Muses bəh Elaja təkəli tumbuku i bə nshij, ka dzakaki bə bəh Jisōs. 4 Bitā dza

təkəli dzaka i Jisōs a, "Bah, yi si ndzəŋki lə a bukumbeij numki fa. Wə kabə kəŋ ma mih ni maa bitaŋ bitali, kidəkə numki ŋka, kidəkə num ki Muses, kidəkə num ki Elaja." 5 Asi wi nī keijki wi dzaka, yi dzə num a bikwu bi fuku lə buuu nyə dzə bəŋ bə, ja ka dzaka i bikwu biwə kintəŋŋ a, "Wələ ko Waij wuŋ wi shōm. Mih ko bəh kinsanli nalə kōm wi. Mbeij wōkəki num i wi." 6 Jobi wə bwa bu bə mbarj wəkə ja yiwə ndzaŋ kwa bə, bə gbəyi bəh bishi i kuku. 7 Ayakalə, Jisōs tsə ka kōm bə ka dzaka a, "Mbeij dzāyi beij. Kiə mbeij ki lwā kə." 8 Jobi wə bə nī dzasi dzəkəh yibə i beij na chu yeij mi widəkə feij a kōbi a Jisōs shəŋ. 9 Si bə nī nyə i ŋkwuŋ wiwə beij ka shiki dzəki, Jisōs kiŋ i bə a, "Kiə mbeij ki fūku kə gia yə dzəkəh yimbeij si yeij i mi, maka mi wə yeli wi ko Waijmi dza i kpi wə." 10 Bwa bu bə mbarj bikə i wi a, "Akə kōm nə wə bəni bə bə laniki bənchi dzakaki a Elaja kaŋaki i bi yisi dzo i Kimbwili wə Nyo nī kaka a?" 11 Jisōs chukuli a, "Akə ŋkōŋ, Elaja kaŋaki i bi yisi dzo i keijsi gia yichi. 12 Ayakalə, mih fukuki i mbeij a Elaja dzə lə, ayaka bə nəki kiə kə wi, bə fə bəh wi asi bə kəŋki. Yi ko a liŋ asi mi wə yeli wi ko Waijmi bi yeijki ŋgəkə i bə kaŋ." 13 Si wi dzaka yakadəij, bwa bu bə mbarj ka kiə a wi dzakaki kōm Jon Njulibəkə. 14 Jobi wə Jisōs bəh bwa bu bə mbarj shi dzə i di biə mbarj wi bəni nī kə. Mi widəkə dza dzə tum binyu i Jisōs nshij, ka dzaka i wi a, 15 "Bah, kwāsi nsheij i waij wuŋ wi nyukuni wələ. Wi gweijki bəh jweij yi kiŋgbə, wi wəkə ŋgəkə na bəh ŋga. Wi si fə wi dza gbə i fitōŋ, jobi widəkə wi dza gbə i mwi mə. 16 Mih si dza bəh wi i bwa ba bə mbarj bə mōmsi wəkə mōŋ i chuku wi." 17 Jisōs dzaka a, "Dzo! ŋgəkə wi kilələ wələ, wi ka jiə dəkə shōm i Nyo. Mih bi numki bəh mbeij i tsə buku dəij na? Mih ni kaŋa shōm bəh mbeij i tsə buku dəij na? Mbeij dzə nyā waij wiwə i mih fa." 18 Bə dzə bəh wi, Jisōs kaŋyi chinda wi ŋkpeli wə wi nī kə i waij wiwə mə wi buku, wi ka bōnih akisəkə. 19 Bwa bə Jisōs bə mbarj dza tsə i wi i jum wə jum wə, bikə i wi a, "Akə kōm nə wə buku si mōmsi wəkə mōŋ i bwili chinda wi ŋkpeli wiwə a?" 20 Wi chukuli i bə a, "Akə kōm kimbūm kimbeij ko kinchiŋ. Mih fukuki ŋkōŋ i mbeij a, asi kə a mbeij kaŋaki kimbūm ki seiŋni aka mintam mi ntətə, ma mbeij kələ i dzaka i ŋkwuŋ wələ a wi muku fa wi tsə num fi, ma wi ni muku, gia yidəkə ma ni numki yə yi kə i gaka mbeij. 21 [Ayakalə, ŋkaiŋni wi chinda wi

ḡkpeli wələ kəkə i buku i mi wə a kəbi a i ntsa wə bəh mbam wi dzaka.]” 22 Si Jisəs bəh bwa bu bə mbarj n̄i juḡni i Galili, wi dzaka i bə a, “Mi wə yeli wi kə Waiḡmi bə kaḡaki i nya wi i kaḡ yi bəni wə, 23 bə ni wə wə wi, i kaḡ yitali wə, wi ni fiəni dza i kpi wə.” Si bə wəkə yakadəiḡ, ḡwu bəhyi bə nalə. 24 Jisəs bəh bwa bu bə mbarj n̄i tsə buku i Kafanaum, bəni bə bə n̄i kwaki kiḡwakti ki juḡ yi fiəni yi ḡia dza yeiḡ Bitā ka bikə i wi a, “Mi wimbəiḡ wi Lanini si ləw alə kḡwə wi kiḡwakti i juḡ yi fiəni yi ḡia wə a?” 25 Wi bum a, “Aaḡ.” Jobi wə Bitā n̄i kwe, Jisəs yisi jiə ḡia yiwə i kuku, bikə i wi a, “Samən, wə yeiḡki n̄’ya a nə? Bəḡkuḡ bə fa kuku si kwa biḡwakti bəh mintsuti num i bə ndə a? Bə si dzo num i bwa bəbə ma, i bəni bədzəni a?” 26 Bitā chukuli a, “Bə si dzo num i bəni bədzəni.” Jisəs dzaka i wi a, “Yaka kə a bwa bəbə kaḡaki kə i ləkə. 27 Ayakalə, i fə a buku wə ma nəḡni shəm yi bəni bələ, tsə ləw ḡḡolə i kinchwə kimbūm wə, bwəkə yə wə yisi kwa, yāsi dzaka kiwə wə ni yeiḡ dzəkəh wi kḡwə yeiḡ wə dzə wi ma wə tsə nyā i bə i ləw kiḡwakti ki buku wə yeiḡ.”

18 A jobi wiwə wə, bwa bə Jisəs bə mbarj dza bikə i wi a, “Mi wə wi kə mi wimbūm tsə bəni bəchi i ḡkuḡ bi bəiḡ wə akə winaiḡ a?” 2 Jisəs ka bəḡḡ waiḡ wi nchiḡ təm i bə kintəḡ, 3 ka dzaka a, “Mih fukuki ḡkəḡ i mbeḡ a, mbeḡ ka baḡ i kwuni i numki ka bwa bənchiḡ bənchiḡ, yaka kə a mbeḡ bi lansi liə kə i ḡkuḡ bi bəiḡ wə. 4 Na ndə wə wi shishi ḡwu yi i kuku i numki ka waiḡ winchiḡ wələ, wəmakā mi kə mi wimbūm i kintəḡ ki ḡkuḡ bi bəiḡ wə. 5 Mi ka dzo waiḡ winchiḡ ka wələ i yeli wuḡ wə, wi dzo num mih.” 6 Yi kə a, “Na ndə wə wi fə a waiḡ wimu i mbarj wi bwa bəḡ bələ kintəḡ bə jiə shəm yibə i mih fə chu, ma yi ndzəḡki a bə shu shəḡsi nəkə wimbūm i məkə ki wəmakā mi wə, bə chini shi wi i kinchwə kimbūm wə. 7 ḡḡəkə wimbūm kə i bəni bə mbi wələ wə. Kəm ḡia yə yi taḡki bəni bə fə chu bi lansi baḡ kə i dza, ayakalə, ḡḡəkə wimbūm i mi wə wi bi dzəkə bəh ḡia yiwə. 8 Yi kabə num a tseiḡ ya nabə ḡbu wa kabə fəki a wə fə chu, wə t̄aiḡ tseiḡ yiwə nabə ḡbu wiwə wə lətəkə. Yi ndzəḡki a wə liə i nən̄i kə ki bi tsə kaa kə bəh kinchwəni ki tseiḡ nabə kinchwəni ki ḡbu, tsə a wə kaḡaki tsəiḡ yichi nabə ḡvu yichi yi num i dzo ləw wə i ḡbuku wə wi bi tsə nyumi kə. (aiōnios ḡ166) 9 Yi kabə num a dzəkəh wa kabə fəki a wə fə chu,

wə kām̄wili l̄təkə. Yi ndzəḡki a wə bi liə i nən̄i kə ki bi tsə kaa kə bəh dzəkəh wimu, tsə a wə kaḡaki dzəkəh yichi, yi num i bi ləw wə i ḡbuku wimbūm mə.” (Geenna ḡ1067) 10 “Mbeḡ t̄kniki, kiə mbeḡ ki tsisiki waiḡ widəkə i bwa bənchiḡ bələ wə. Mih fukuki i mbeḡ a, i bəiḡ bəchinda bə Nyə bə bə t̄kniki bəh bə, bə shi kə jobi wichi i Ba wuḡ nshiḡ wə wi kə i bəiḡ. 11 [A mi wə yeli wi kə Waiḡmi n̄i dza i bwili bəni bə bə kə bə laka lə.] 12 Mbeḡ kwakaki a nə? A mi kabə kaḡa shwāḡ ḡbi, yimu laka yeiḡ kintəḡ, wi ma ni yisi bee yə mbarj bwukə ntsə bwukə i ḡkwuḡ wə, i tsə yisi nəḡ shwāḡ yimu yə yi si laka a? 13 Mih fukuki ḡkəḡ i mbeḡ a, wi ka ni nəḡ yeiḡ yi, ma wi ni laḡki kəm shwāḡ yiwə yimu, tsə yə mbarj bwukə ntsə bwukə yi si ka laka dəkə. 14 Yi kə a liḡ tə si Ba wimbəiḡ wə wi kə i bəiḡ kəḡki kə a mi wimu i mbarj wi bwa bə nchiḡ bələ laka. 15 Waiḡnah ka fə ḡia yichu i wə, tsə yeiḡ wi wə fūku ḡḡəkə wiwə i wi a mbeḡ wi bəfa. Wi ka wəkə ḡia yə wə dzaka, yi numki a wə fiəni kwati lə waiḡnah. 16 A kabə num a wi kəḡki kə i wəkəli ḡia yə wə dzakaki, wə dzə mi wimu yuwidəkə bəfa mbeḡ bə fiəni tsə i wi, ka ndzaka wiwə wichi ni kwati bəni bəfa yuwidəkə bətali bə bə beḡki nsaka wiwə. 17 Wi ka tsə nəiḡ i wəkəli ḡia yə bə dzakaki, wə dzə tsə bəh wi i kiḡuḡni ki bəni bə bumni wə. Wi ka nəiḡ i wəkəli na i kiḡuḡni ki bəni bə bumni wə, wə dzə wi ka mi wə wi kiəkə kə Nyə yudəkə na ka mi wə wi kwaki kiḡwakti. 18 Mih fukuki ḡkəḡ i mbeḡ a ḡia yə mbeḡ ni kaḡa i fa kuku, yaka kə bə kaḡa lə i bəiḡ. ḡia yə mbeḡ ni shwa i fa kuku, yaka kə bə shwa lə i bəiḡ. 19 Mih chu fukuki ḡkəḡ i mbeḡ a, bəni bəfa i mbeḡ kintəḡ ka bum i ḡia wə fa kuku, nywa i ntsa wə, Ba wuḡ wə wi kə i bəiḡ ni fə ḡia yiwə i bə. 20 Mbeḡ kiəkə a di biə bəni bəfa yudəkə bətali ka juḡni i yeli wuḡ wə, yaka mih kələ i bə kintəḡ.” 21 Bitā ka kəmsi i Jisəs wə bikə i wi a, “Bah, akə kiḡkani kimaiḡ waiḡniḡ wuḡ kə i fə chu i mih a mih dālinyaki wi a? Yi kələ i tsə buku na kiḡkani nanitaḡ a?” 22 Jisəs chukuli i wi a, “Mih kəkə i dzaka i wə a, akə a kiḡkani nanitaḡ shəḡ. Akə numki mbaḡnanitaḡ kiḡkani nanitaḡ. 23 Akə fiəḡ fiə bə kə i fəkəli ḡkuḡ bi bəiḡ bəh ḡkuḡ widəkə wə wi n̄i nəḡki i sisi ḡia yi kḡwə bəh bəni bu bə nəm kəm kḡwə wə wi n̄i kə i bə kaḡ. 24 Asi wi n̄i yisi i tseiḡki, bə dza bəh mi widəkə wi kaḡa fwa yi biba bi kḡwə bənchuku jwəfi. 25 Asi wi n̄i kəkə i ḡəm, ḡkuḡ wiwə ka

dzaka a, bə dzô wi bəh kpə wi bəh bwa bu i tāsī bəh biēiŋ bi bichi bə tǎŋni, bə dzâ bəh kpə wiwô i gôm fwa yi yeiŋ. **26** Si ŋkuŋ dzaka yakadēiŋ, mi wiwô gbô i wi nshiŋ kwuŋ kaŋ i wi ka dzaka a, ‘Bah, kaŋa shôm bəh mih, mih ni gôm lə biēiŋ bichi.’ **27** Nshēiŋ fə a tikwili wiwô bee wi ka dali fwa yiwô. **28** Ayakalə, si mi wələ mwi nī buku ka tsəki, baŋsi bəh mi wə bəh bô nômki i ŋkuŋ, mi wiwô kaŋa wi bəh fwa kiba ki kpə kimu. Wi ka kaŋa wi i kindōŋ wə dzaka i wi a, ‘Gôm fwa ya.’ **29** Mi wi nôm wiwô ka gbô tə i wi nshiŋ, ka tsaki wi dzaka a, ‘Kaŋa shôm bəh mih, mih ni gôm lə wə.’ **30** Ayaka wi nāiŋma, dzo wi tsə fah i juŋ yi nsəŋ mə a wi numki feiŋ i tsə buku i jobi wə wi bi gômki fwa yiwô. **31** Bəni bədəko bə bəh bô nī nômki ka yeiŋ gia yə yi num, yi nya bô bəh ŋgəkə nalə. Bô ka tsə fuku gia yichi yə yi si num i ŋkuŋ. **32** Ŋkuŋ bōŋ wi wi dzə, wi dzaka i wi a, ‘Wô kô mi wi nôm wichu. Mih si dalinya fwa ya yichi kôm wô si kwuŋ kaŋ i mih. **33** Wô si kəkə i bōŋ kwasi tə nshēiŋ i mi wə mbeŋ bô nômki asi mih si kwasi tə i wô a?’ **34** Ŋkuŋ bəksi shôm, ka nya wi a bə tsə fāh i juŋ yi nsəŋ mə bə chəbsiki wi, i tsə būku jobi wə wi bi gômki fwa yi yichi. **35** Ayakadēiŋ, yi kô a liŋ asi Ba wuŋ wə wi kô i beŋ bi fə tə bəh mi wimu wimu i mbeŋ kintəŋ, jobi wə mi ka dalinya gia yichu yə waiŋnih wi fə i wi bəh shôm yi yichi.”

19 Jobi wə Jisôs nī kaasi ndzaka wələ, wi nyə i kimbu ki tumi ki Galili wə, ka tsə i ki Judea wə, i kiwūŋ ki Bəko yi Jōdan wə. **2** Si wi tsə, mbaŋ wi bəni wimbūm kwu i wi cheiŋ, wi chuku bô bəchi bə bô nī gweiŋki feiŋ. **3** Bəfalasi dza dzə i wi i mōmsi wi, ka bikə i wi a, “Nchi bumki lə a mi kolə i kōŋŋ kpə wi na i yi naiŋ gia wə a?” **4** Jisôs chukuli i bô a, “Mbeŋ ka num fa dəkə gia yə bə nyaka a, ‘I kin'yisi wə mi wə wi nī maa bəni nī maa bô num minyuku bəh miŋkpaŋa’ a?” **5** Wi nī maa yaka ka dzaka a, ‘Akô kôm yələ minyuku kaŋaki i bee ba wi bəh nih wi i chiŋni bəh kpə wi, ma bô bəfa bi fiəni num i mi wimu.’ **6** Ayakadēiŋ, bô chu mōŋ bəni bəfa, bô kô i mi wimu. Yaka yi kô a, fiēŋ fiə Nyô kô wi chiŋni lə, kiə mi ki mōm kə i gāli.” **7** Bəni bəwô ka bikə i Jisôs a, “Akô kôm nə wə Muses nī dzaka a mi kolə i nyāka kiŋwakti i nyā i kpə wi ki chusi a ŋgaiŋ bee wi, ka wi bee wi a?” **8** Jisôs chukuli a, “A nī kô kôm kifwu kimbeŋ kiləkəli ki nī fə ka Muses bee a mi kolə i kōŋŋ kpə wi. Ayakalə, a kəkə dəkə yakadēiŋ si yi nī kô

i kin'yisi wə. **9** Mih fukuki i mbeŋ a, mi wə wi bee kpə wi ka dzə widəkə, a kəbi a miŋkpaŋa wiwô təkəliki lə i biŋ, ma yi numki a wi fə chu i nō bəh miŋkpaŋa widəkə.” **10** Bwa bə Jisôs bə mbaŋ wəkô yi yakadēiŋ ka dzaka i wi a, “A kabə num si gia yiwô kô yaka kôm minyuku bəh miŋkpaŋa, yi ndzōŋki a mi baŋ mfiŋ yaka maka wi liə i ndzo miŋkpaŋa wə.” **11** Jisôs dzaka i bô a, “A kəkə dəkə mi wichi wə wi kô i bum gia yələ. Akô a bum a bəni bə Nyô kô wi fə a bô bum. **12** Mbeŋ kiəki a bəni bədəkə kolə, gwu yibô dza kə, num ayaka si bə nī bwo bô. Ayaka bədəkə kô yaka num a fə bəni bəh kaŋ a bô numki yakadēiŋ. Bədəkə num fibô yaka num a fə bô gwu yibô a bô numki yakadēiŋ kôm ŋkuŋ bi beŋ. Mi wə wi kô i bum yələ wi būm.” **13** Bəni dza ka dzəki bəh bwa bəbô i Jisôs a wi jiəki kaŋ i bô fuŋ, bəh i tsā i bô wə, ayaka bwa bu bə mbaŋ yisi i yəliki i bəni bəwô. **14** Jisôs dzaka mfiŋ a, “Mbeŋ bēe ma bwa bəŋchiŋ dzəki i mih wə. Kiə mbeŋ ki chī kə bô, kôm ŋkuŋ bi beŋ kô num i bəni ka bələ.” **15** Si wi dzaka yakadēiŋ, ka jiə kaŋ yi i bô wə ka dza nyə. **16** Yi num a, mi widəkə nī dza dzə i Jisôs, ka bikə i wi a, “Mi wi Lanini, gia yindzōŋni yə mih kaŋaki i fə ka mih kaŋa nōni kə ki bi tsə kaa kə kô na nə a?” (aiōnios **g166**) **17** Jisôs ka bikə i wi a, “Wô bikəki num i mih gia yə yi ndzōŋki kôm nə? Mi wi ndzōŋni kô shəŋ a wimu. Wô kabə nəŋ i liə i nōni kə ki bi tsə kaa kə, wô ka jiəki bəŋchi bə Nyô.” **18** Mi wiwô bikə i Jisôs a, “Bəŋchi bə Nyô kô bənaiŋ a?” Jisôs ka chukuli a, “Kiə wô ki wô kə mi, kiə wô ki nō kə bəh kpə mi, kiə wô ki chwô kə, kiə wô ki bēŋŋ kə nsaka wi ntəkə, **19** Wô kōksiki ba wa bəh nih wa, bəh a, wô kōŋki mi wə wi kô kōmsi i wô kpəŋ asi wô kōŋki gwu ya.” **20** Sumi yiwô ka dzaka i wi a, “Bəŋchi bələ bəchi kô num mih nī jiəki lə. A chu baŋ fiŋə a?” **21** Jisôs chukuli i wi a, “Wô kabə nəŋki i num mi wə wi ndzōŋki wi bwili fwu, wô tǎŋni biēiŋ biə wô kaŋaki, wô gāa kpə wiwô i bə kifuu, wô bi ka kwati kiba num i beŋ. Wô ka fə yakadēiŋ wô dzə ka biəliki mih.” **22** Sumi yiwô wəkô yakadēiŋ, ka dza ka tsəki num a nshēiŋ nshēiŋ, kôm wi nī kaŋaki lə mbūm nalə. **23** Jisôs ka dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, “Mih fukuki ŋkōŋ i mbeŋ a yi bi ləkə lə i mi wimbūm i liə i ŋkuŋ bi beŋ wə. **24** Mih chu fukuki i mbeŋ a, yi bəniki alə i kikūm i liə i dzəŋə yi nsala wə tsə si mi wimbūm kô i liə i ŋkuŋ bi Nyô wə.” **25** Bwa bə Jisôs bə mbaŋ wəkô yi yakadēiŋ, ndzaka wiwô fūmsi bô nalə.

Bɔ bikə i wi a, “Yi kabə num yakadəiŋ, ma ndə bi lansi bəiŋ a?” **26** Jisəs tseiŋ bɔ la, ka dzaka i bɔ a, “I mi wiwɔm, yələ ləkəki ala. Ayakalə, i Nyɔ gia yidəko kəkə yə yi ləkəki i wi.” **27** Bitə dzaka i wi a, “Tseiŋ, buku bee bieŋi bichi ka biəliki wɔ. Buku bi kwatiki nə?” **28** Jisəs dzaka i bɔ a, “Mih fukuki ŋkəŋ i mbeiŋ a jɔbi wə mi wə yeli wi kɔ Waiŋmi bi numki i kingbəkɔ kimbun wə i tumi kimfiar wə, mbeiŋ bələ mbeiŋ si biəli mih, bi num lə tɛ i bingbəkɔ wə jwɔfi ntso bəfa i sakaki chwɔŋbijun bi Islə biə jwɔfi ntso bəfa. **29** Mi wichi wə wi bee juŋ yi, nabə bwa bə nih wi, nabə jəmi yi, nabə ba wi, bəh nih wi, nabə bwa bu, nabə kikhə ki, a wi bee kɔm mih, bi kwati lə bəni bəh bieŋi kiŋkani gbi tsə si wi nɪ kaŋaki. Wi bi kwati tɛ nɔni kə ki bi tsə kaa kə. (aiōnios g166) **30** Ayakalə, bəni bəduli bə bɔ kɔ i ninshiŋ i liə bi numki num i jum wə, bəduli bə bɔ kɔ i jum wə i liə bi numki num i ninshiŋ.”

20 Jisəs chu dzaka a, “Ŋkuŋ bi beŋi kɔ aka tikwili widəko wi nɪ buku dza kinchəŋchəŋ tɛ i dzo bəni bə nɔm i jiə i wi khə. **2** Si wi nɪ tsə yeŋi bɔ, ayaka bəh bɔ ka keiŋsi a wi ni gɔm bɔ nchuku nchuku i chəkɔ wə. Wi ka faaŋ bɔ, bɔ tsə ka nɔmki i wi khə. **3** Ayaka jɔbi dzo num ka mbiəŋə bwukə, wi buku tsə yeŋi bəni bədəko bɔ numyi i beŋi i shibeŋi a kilolɔ. **4** Wi dzaka i bɔ a, ‘Mbeiŋ tsə tɛ mbeiŋ nɔmki i mih khə, mih ni gɔm mbeiŋ bəh fieŋ fi fi kpeŋniki.’ Ayakadəiŋ, bɔ ka tsə. **5** Wi chu buku tsə ka nshichuŋ, ka chu buku ka mbiəŋə mitali dzo a bəni bə nɔm. **6** Ayaka a num ka mbiəŋə mite wə i fi jɔbi, wi chu buku tsə yeŋi bəni bədəko bɔ numyi. Wi bikə i bɔ a, ‘Akɔ kɔm nə mbeiŋ numyi fa beŋi chəkɔ bichili a kilolɔ lə a?’ **7** Bɔ chukuli a, ‘Akɔ kɔm mi ka dzo dəkə buku i nɔm wə.’ Wi ka dzaka i bɔ a, ‘Mbeiŋ bɔŋ tsə nɔmki la i mih khə.’ **8** A dzo num i fi jɔbi, tii khə wiwɔ ka dzo dzaka i fwu wi bəni bu bə nɔm a, wi bɔŋ bəni bə nɔm wi gɔm bɔ, wi yisi bəh bəni bə bɔ si dzo i jum wə, i tsə kɔasi bəh bə bɔ si dzo i ninshiŋ. **9** Wi ka yisi i gɔmki. Bəni bə bə nɪ dzo i nɔm wə i mbiəŋə mite wə wi gɔm bɔ nchuku nchuku. **10** Ayaka bəni bə bə nɪ yisi dzo i nɔm wə nɪ dzo ka kwakaki a bə ni gɔm lə bɔ tsə bədəko bə. Ayakalə, bə gɔm bɔ tɛ a nchuku nchuku. **11** Bɔ dzo ŋgɔm wibɔ yisi i shwiŋyiki tikwili wiwɔ, **12** dzaka a, ‘Bəni bələ wɔ si dzo i jum wə bɔ nɔm shəŋ a mbiəŋə wimu wə, wɔ gɔm buku bɔ a liŋ, num buku si shi fa, ka muki

nɔm i chəkɔ bichili wə wɔŋ tweiŋ buku.’ **13** Tii khə wiwɔ chukuli i widəko i bɔ kintəŋ a, ‘Nseiŋ wuŋ, mih ka fə dəkə gia yichu yidəko i wɔ. Buku wɔ si ka keiŋsi a wɔ ni fə nɔm wələ i nchuku wimu a?’ **14** Dzə ŋgɔm wə, wɔ nyə. A kəŋ mih i gɔm bəni bələ bɔ dzo i jum wə a liŋ asi mih gɔm mbeiŋ. **15** Mih kaŋaki kə ŋga i fə gia yə mih kəŋki bəh fieŋ fiə akɔ mfiŋ a? Ma kindəŋ finiki wɔ kɔm mih baŋyiki kə kaŋ i bəni a?” **16** Si Jisəs dzaka yakadəiŋ, ka gəksi a, “Akɔ asi bəni bə bɔ kɔ i jum wə i liə bi numki bə ninshiŋ, bə ninshiŋ num bə jum wə.” **17** Asi Jisəs nɪ yakaki tsəki i Jelusaleŋ, bəh bwa bu bə mbaŋ bə jwɔfi ntso bəfa num i dzəh, wi baka gwu bəh bɔ, ka dzaka i bɔ a, **18** “Mbeiŋ wəkoli, bukumbeiŋ yakaki tsəki i Jelusaleŋ, bə num i tsə nya mi wə yeli wi kɔ Waiŋmi i kaŋ yi bəti mfa gia bəmbun bəh bəni bə bɔ laniki bənchi bə Nyɔ, ka bɔ saka wi, bɔ təŋi nsaka a bə wɔ wɔ wi, **19** bə ni nya wi i kaŋ yi bəni bə bɔ kəkə Bəju, bə suŋu wi, bə tweiŋ wi bəh ŋgaŋa, ka bə baŋŋ wi i kintasi wə, a ni num i kaŋ yitali wə Nyɔ fiəni dzasi wi i kpi wə.” **20** Ayaka nih bwa bə Sebidə dzo dzo yeŋi Jisəs bəh bwa bu, tum binyu i wi nshiŋ i nywa fieŋ fidəko i wi. **21** Jisəs bikə i wi a, “Wɔ nəŋki nə?” Wi chukuli i wi a, “Kɔka a, a bi numki i jɔbi wə wɔ bi sakaki ŋkuŋ bia, ma bwa bəŋ bələ bəfa bi nɔm kɔmsi i wɔ kpəŋ, widəko i tseiŋ ya yiləkəli wə, widəko i yi kimiəkə wə.” **22** Jisəs chukuli i bwa bəwɔ a, “Mbeiŋ kiəki kə gia yə mbeiŋ bikəki. Mbeiŋ kolə i bi mu bwam wi ŋgəkə wə mih bi mu a?” Bɔ chukuli a, “Buku kolə i bi mu.” **23** Wi dzaka i bɔ a, “Ŋkəŋ mbeiŋ bi mu lə bwam wuŋ. Ayakalə, i shinum i tseiŋ yiy yiləkəli nabə i yi kimiəkə wə a kəkə mih i nya i mbeiŋ. Di biələ kɔ num i bəni bə Ba wuŋ kɔ num wi keiŋsi jiə lə i bɔ.” **24** Jɔbi wə kiŋka ki bwa bə mbaŋ bə Jisəs bə jwɔfi nɪ wəkɔ kɔm gia yiwɔ, shɔm bəkɔ bɔ kɔm bwa bəfa bəwɔ. **25** Ayakalə, Jisəs bəŋ bə bəchi, ka dzaka i bɔ a, “Ntə mbeiŋ kiəki lə a bəni bə sakani bə bɔ kəkə Bəju si yaka num i bəni bəbɔ beŋi, bəni bəbɔ bəmbun chusi ŋga bibɔ num i bɔ beŋi a? **26** Yəmakə kaŋaki kə i numki yakadəiŋ i mbeiŋ kintəŋ. Mi wə wi nəŋki i num mi wimbun i mbeiŋ kintəŋ wi kaŋaki i num wə wi nɔmki num nɔmni i mbeiŋ. **27** Mi wə wi nəŋki i num mi wi ninshiŋ i mbeiŋ kintəŋ, wi kaŋaki i numki mfa i mbeiŋ. **28** Yi kɔ a liŋ asi mi wə yeli wi kɔ Waiŋmi nɪ ka dzo dəkə a bə nɔmki i wi. Wi nɪ dzo i nɔmki i bəni, i nya nɔni ki ka n'yeliŋ i yeliŋ bəni bəduli i kpi wə.”

29 Jisós bəh bwa bu bə mbarj ni bukuki i Jeliku, mbarj wi bəni ka kwu i wi cheij. 30 Yi num a, bimfəka bədəko bifa a num bənyuku, bə bə nī shiki numki a dzəh kpəj, jəbi wə bə nī wəko a Jisós si tsə wə, bə ka wamyiki dzakayi a, “Bah, Waij ɲkuɲ Dəbit, kwāsi nsheij i buku wə.” 31 Mbarj wi bəni ka kəɲyi bə, dzaka a bə bāj. Ayakalə, bə chu wam tsə a ninshij, “Bah, Waij ɲkuɲ Dəbit kwāsi nsheij i buku wə.” 32 Jisós ka num, bəɲj bə, bə dzə, wi bikə a, “Mbeij nəŋki a mih fə nə i mbeij?” 33 Bə chukuli a, “Bah, fə ma dzəkəh yibuku weli.” 34 Ayaka nsheij kwa Jisós, wi kəm dzəkəh yibə. Akisəkə bə ka yeiŋki di, nyə ka biəliki Jisós.

21 Jisós bəh bwa bu bə mbarj nī kəmsiki tsəki i Jelusalem, bə tsə buku i kwili wi Betfajə wə i ɲkwur wi Keij yi Olif wə, wi ka faaj bwa bu bə mbarj bədəko bəfa, 2 dzaka i bə a, “Mbeij tsə i kwili wi ninshij wəyaka wə. Jəbi wə mbeij tsə, mbeij ni yeij nih njakas num bə shu bəh waij wi, num wi num kəmsi i yi kpeij, ma mbeij shwāli dzə bəh yi i mih. 3 Mi widəko ka bikə a mbeij shwaki yi kəm nə, mbeij chukuli a Bah kəŋaki lə nəm bəh yi, wi ni bee yi akisəkə mbeij dzo dzə bəh yi.” 4 Gia yələ nī num i fə a yi dzə kpəij asi mi wi ntum wi Nyə widəko nī fukuki, dzaka a, 5 “Mi dzāka i kwili wi Sayəj a, ‘Mbeij tseij, ɲkuɲ wimbeij si wi dzəki i mbeij. Wi kə wi shishi gwu yi i kuku, yaka i njakas wə, a num waij njakas, yi keij yinchij.’” 6 Bwa bə Jisós bə mbarj ka tsə fə asi wi si dzaka. 7 Bə dzo dzə bəh njakas wiwə tasi bəh waij, jiə bəmbun bəbə i yi beij, Jisós yaka num i yidəko beij ka tsəki. 8 Mbarj wi bəni bəduli ka təkəki tsəki bəmbun bəbə i dzəh, bədəko fakayi cha yi keij təkə. 9 Mbarj wə wi nī tsəki i Jisós nshij bəh bə bə nī biəliki wi i jum wə wili a, “Lilili, kiŋkəksi kə i waij ɲkuɲ Dəbit wə ɔɔ! Ma kimboiŋsi ki Nyə dzə i mi wə wi dzəki i yeli wi Bah wə ɔɔ! Lilili, kiŋkəksi kə i Nyə wi beij wə ɔɔ!” 10 Jisós tsə buku i Jelusalem, kwili wiwə wichi nəŋni. Ayaka bəni ka kaŋyiki, bikəyi a, “Wələ kə ndə a?” 11 Mbarj wə chukuli a, “Akə mi wi ntum wi Nyə wə Jisós wə wi nyə i kwili wi Nasali wə i Galili.” 12 Jisós nī tsə liə i təkə wi juŋ yi fəni yi gia yi Nyə mə, kəŋj bəni bəchi bə bə nī taŋniki bəh bə bə nī taŋki bieij, beejsi bibarj biə bəni nī kwuniki kpə yeij, bəh biŋgbəko bi bəni bə bə nī taŋniki bibumi. 13 Wi nī kəŋjki yaka dzaka i bə a, “Yi kə bə nyaka i kiŋwakti wə, a Nyə dzakaki

a, ‘Bə bi bəɲki juŋ yiŋ a juŋ yi tsani.’ Mbeij ka fəni yi a yi chu taa wi bəji.” 14 Jisós num i juŋ yi fəni yi gia mə, bimfəka bəh bəŋgbə nyani nī dzəki i wi, wi chuku bə. 15 Ayakalə, bəti mfa gia bəmbum bəh bəni bə bə nī laniki bəŋchi bə Nyə ka yeij gia yi kəŋyini yə wi nī fəki, bəh si bwa bəŋchi bəŋchi wiliki i juŋ yi fəni yi gia mə, dzakayi a, “Lilili, kiŋkəksi kə i waij ɲkuɲ Dəbit wə ɔɔ,” bə ka bəksi lə təkə. 16 Bə ka bikə i Jisós a, “Wə wəkəki alə gia yə bwa bələ dzakaki a?” Wi chukuli i bə a, “Aaj, mih wəkəki lə. Yi kə a mbeij ka num fa dəkə gia yə bə nī nyaka a, ‘Nyə kə wi fə kiŋkəksi kindzəŋni kə ki kə ki tsə bwili fwu a ki bukuki i dzaka ki bwa bəŋchi bəŋchi wə, bəh i dzaka ki bwa bə bə kəŋki bə mah mbeij a?’” 17 Jisós ka dza nyə bee bə feij ka buku nyə i kwili wiwə kintəŋj, ka tsə i di bi Betani wə, nə feij. 18 A dzə num kinchwəŋonchwəŋ, asi Jisós nī fiəniki tsəki i kwili wi Jelusalem wə, dzəj wə wi. 19 Wi yeij kpəij widəko wi num kəmsi i dzəh, num bə si dzi lə mintam miwə, wi ka tsə feij, nəki yeij kə fiej fidəko i yeij beij, wi yeij a num a bidzəni i yeij wə shəj. Ayaka wi ka liŋj kpəij wiwə dzaka a, “Kiə mintam bi ma chu lansi wūm i wə wə!” Akisəkə, kpəij wiwə ka kpiyi. (aiŋ 9165) 20 Jəbi wə bwa bə mbarj bə Jisós yeij yakadəij, dzaka wəm bə. Ayaka bə ka dzakayi a, “Kpeij wiwə nyani dəij ka wi kpiyi lə akisəkə lə a?” 21 Jisós chukuli i bə a, “Mih fukuki ɲkəj i mbeij a, mbeij ka jiə shəm i Nyə wə, mbeij məŋni kə, mbeij ma ni fə shəj a gia yə mih fə i kpeij wələ. Ayaka mbeij ka kəj i dzaka i ɲkwur wələ a, ‘Mūku gwu ya fa ma wə tsə gbə i kinchwə kimbun wə,’ ma yi ni num ayaka. 22 Ayaka kəj a numki na finaij fiej fiə mbeij nywaki i ntsa wə, ma mbeij ni kwati i jəbi wə mbeij jiə shəm i Nyə wə.” 23 Jisós chu fiəni tsə liə i juŋ yi fəni yi gia wə, bəti mfa gia bəmbum bəh bəni bə bə sakaki tumi ki Bəju dzə yeij si wi laniki bəni, ka bikə i wi a, “Wə dzo faij ŋga na ka wə fəki gia yələ a? A nya ndə ŋga biwə i wə a?” 24 Jisós chukuli i bə a, “Mih tə ki bikəki lə kimbikə i mbeij. Mbeij ka chukuli mih, mih ka ni fuku i mbeij mi wə wi nya ŋga a mih fəki gia yələ. 25 Jən nī juliki bəni i bəkə num ŋga biwə nyə faij? Bi nī nyə i beij, ma nī nya mi wiwəm a?” Si wi bikə yaka, bə ka yisi i dzakayiki a bə bə a, “Bukumbeij ka chukuli a bi nī nyə i beij, wi ni bikə i bukumbeij a aka fə nə ka bukumbeij ma bum i Jən a? 26 Ayakalə, bukumbeij kəkə i

chukuli a, 'A nĩ nya mi wiwom,' kòm bukumbeiy lwaki mbarj wi bəni, kòm bə bəchi nĩ kə num bə bum a jən kə mi wi ntum wi Nyə." 27 Ayakadəiy, bə ka chukuli i Jisəs a, "Buku kiəki kə." Jisəs ka dzaka i bə a, "Yaka mih tə ki fukuki kə i mbeiy mi wə wi nya ngə biwə i mih ka mih fəki gĩa yələ." 28 Jisəs tsə a ninshiy bikə a, "Mbeiy kwakaki a nə kəm yələ? Mi widəko nĩ kanjaki lə bwa bənyuku bəfa. Wi nyə tsə i waij wi ninshiy wə, dzaka i wi a, 'Waij wuŋ, lā tsə shĩ nōmkĩ i khə daij.' 29 Wi chukuli a, 'Mih laki kə.' Ayakalə, wi baarj ka fiəni kwuni shəm yi ka lə tsə i feiy khə. 30 Mi wiwə tsə i wi kəmsini wə ka dzaka tə a gĩa yə wi si dzaka i wi i ninshiy wə. Wi chukuli i wi a, 'Mih ki laki lə ba wuŋ.' Ayakalə, wi nəki lə kə. 31 I kintəy ki bwa bələ bəfa wə, akə winaij wi nĩ fə gĩa yə ba wi nĩ nəŋki a?" Bə chukuli a, "Akə wi ninshiy wə." Jisəs ka dzaka i bə a, "Mih fukuki ŋkəy i mbeiy a, bəni bə kwani kiŋwakti bəh bəkanjə bə təkolini si liə tsə lə i ŋkuŋ bi Nyə wə i mbeiy. 32 Mih dzakaki lə kəm Jən Njuliəbəkə nĩ kə wi dzə chusi dzəhh yi chəy i mbeiy, mbeiy nəki bum kə wi, ayakalə bəni bə kwani kiŋwakti bəh bəkanjə bə təkolini bum wi. Ayaka i jəbi wə mbeiy nĩ yeiy na si bə bum yaka, nəki kwuni kə shóm yimbeiy i bum tə i wi." 33 Jisəs chu dzaka a, "Mbeiy chu wəkə ndi widəko. Mi widəko nĩ nəm khə wi mintam wə bə keiyisiki mbi yeiy, ka ta fiəli mbaij, chum kishwa kə bə ni dəŋki mintam mbi buku yeiy, ka maa kibarj ki mi wə wi ni chəniki khə wiwə, ka jiə bəni i yeiy khə, ka nyə tsə i tumi kidəko wə. 34 Jobi wə bə si kəh mintam miwə dzə kpeiy, wi fāarj bəni bu bə nəm i bəni bə wi nĩ jiə i yeiy khə, a bə tsə dzə mmu mintam. 35 Ayaka bə tsə, bəni bə wi nĩ jiə i yeiy khə kwa bə, tweiy widəko, wə widəko, tumyi widəko bəh kitəh. 36 Wi chu faarj bəni bə nəm bədəko bə du tsə bə ninshiy bə, bəni bəwə chu fə a liŋ asi bə si fə bəh bə ninshiy bə. 37 Si yəmakə nĩ tsə wi faarj num waij wi, kwaka a bə ni tsə kəksi lə waij wi ngaij wələ. 38 Ayakalə, wi tsə, bəni bə nəm bəwə ka yeiy wi, dzaka a bə bə a, 'Wələ kə ndzi kwili wi khə wələ. Mbeiy dzə ma bukumbeiy wə wi ka bə dzi bieiy bi.' 39 Ayaka bə kwa guku buku bəh wi yeiy khə, ka wə." 40 Si Jisəs dzaka yakadəiy, ka bikə a, "Tii khə wələ jəbi wə wi bi dzə wi bi fə daij bəh bəni bəwə a?" 41 Bə chukuli a, "Wi bi dzə kaasiki lə minyamni miwə, wi jiə bəni bədəko i yeiy khə bə bə bi nyaki mmu mintam i jəbi wi kəhni wə." 42 Jisəs bikə i bə a, "Mbeiy ka num

fa dəkə i Kiŋwakti ki Nyə wə a, 'Təh wə bəni bə maani nĩ nəiy, akə wi wə wi nĩ fiəni chu təh wi bu wi juŋ a? Yələ kə mfə wi Bah, buku ka tseyiki num bəh ŋkaiŋyi' a? 43 Ayakadəiy mih fukuki i mbeiy a, Nyə bi dzə bwili lə ŋkuŋ bi i kanj yimbeiy wə, wi nya num i kitumi kə ki kə i fəki si wi nəŋki." 44 ["Na ndə wə wi bi gbəki i təh wələ wə, wi mi wiwə bi shakyi i biŋka wə, ayaka təh wiwə ka bi gbə i mi beiy, ma wi ni gəksi wi i kwəŋə wə."] 45 Si Jisəs ti ndi wiwə yakadəiy, bətii mfə gĩa bəmbum bəh Bəfalasi wəkə, ka kiə a wi ti kəm bə ngaiŋni. 46 Bə ka nəŋki i kwa wi, ayakalə, fiəni lwa mbarj wi bəni, kəm mbarj wiwə nĩ dzəki Jisəs a wi kə na mi wi ntum wi Nyə.

22 Jisəs chu dzaka i bə i bəndi wə, widəko num a, 2 "Bə kə i fəkəni ŋkuŋ bi beiy bəh ŋkuŋ widəko wə wi nĩ sisi dzini bi ndzə wi miŋkparj wimfiarj i waij wi wi nyukuni. 3 Wi faarj bəchinda bu a bə tsə bəŋ bəni bə wi ni laka bə i dzini bi ndzə wi miŋkparj wimfiarj biələ wə a bə dzə. Ayakalə, bəchinda bə tsə bəni bəwə nəki dzə kə. 4 Wi chu faarj bəchinda bədəko ka dzaka i bə a, 'Mbeiy tsə fūku i bəni bə mih ni laka bə i dzini bi ndzə wi miŋkparj wimfiarj biələ wə a bə wəkə, a mih kə mih keiyisi lə dzeiy, ka kum nyám yi bwilini bəh dəmi bi bwa bə nyám. Mih keiyisi lə bieiy bichi, a bə dzə bini wə.' 5 Ayakalə, bə tsə, bəni bəwə chasi bə nəki tsə kə. Widəko lə i khə wi wə, widəko lə shi yi. 6 Kiŋka ki bəni bədəko kwa bəchinda bədəko chəbsi bə, ka wəy. 7 Shəm bəkə ŋkuŋ wiwə, wi faarj bəni bu bə jum, bə tsə laksi bəni bəwə bə bə wəy bəchinda bu, ka kpa kwili wibə. 8 Si wi fə yakadəiy, ka dzaka i bəchinda bu a, 'Mih kə mih keiyisi lə dzini bi ndzə wi miŋkparj wimfiarj. Ayakalə, bəni bə mih ni laka bə kəkə bəni nalə kpa. 9 Mbeiy tsə i bi ntasi bi dzəh yichi wə, mbeiy lāka bəni bəchi bə mbeiy ni yeiy, a bə dzə i dzini bi ndzə wi miŋkparj wimfiarj biələ wə.' 10 Bəchinda bəwə ka buku tsə i dzəh yichi wə, juŋni bəni bəchi bə bə ni yeiy, bəni bə ndzəŋni bəh bə chu dzə bəh bə feiy. Juŋ yi ndzə wi miŋkparj yiwə jikə bəh bəni. 11 ŋkuŋ dza liə i juŋ yi ndzə wi miŋkparj yiwə wə i yeiy bəni bə bə dzə i dzini biwə wə, ka yeiy mi widəko wi num maka wi ləh mburj wi ndzəni wi miŋkparj. 12 Wi bikə i wi a, 'Nseyi wuŋ, wə nyani daij i liə fa wə kanjə kə mburj wi bini a?' Mi wiwə kpichumi a məy. 13 ŋkuŋ

ka dzaka i bæchinda bu a, 'Mbeinj kâna kan yi bæh gvu yi, mbeinj lão wi i biŋ bi jisi wə, i di biə bəni bi daki dzi jəŋ.'" 14 Si Jisəs dzaka yakadəinj, ka dzaka a, "Ma mbeinj kîəki a Nyo bəəŋ bəni bəduli, ayakalə wi sabibwili a twesi." 15 Bəfalasi ka nyə tsə keinj si bə ni fə Jisəs fini bæh ndzaka ka bə kwa wi. 16 Bə ka faəŋ bwa bəbə bə mbarj bæh bəni i mbarj wi ŋkuŋ Heləd i Jisəs. Bə tsə dzaka i wi a, "Mi wi lanini buku kiəki lə a wə kə mi wi ŋkəŋ, wə laniki bəni bæh dzəh yi Nyo biəli ŋkəŋ. Wə si lansi dzo kə a mi widəko kə chi chi, kəm wə si lansi tseinj kə mi kəm fiəŋ fiə wi kə fi. 17 Fuku i buku i liə gia yə wə kwakaki. Nchi bumki lə a bukumbeinj lãoki kiŋwakti i Kaysa ŋkuŋ wi Lum, ma bə ma lãoki a?" 18 Ayakalə, Jisəs kiə gia yə bə finiki bæh yi, ka dzaka i bə a, "Mbeinj bəni bələ mbeinj dzakaki chi fə chi, mbeinj taŋki mih kəm nə? 19 Mbeinj dzo bæh kpə wə mbeinj si ləo kiŋwakti yeinj mih yeinj." Bə dzo bæh dzəkəh wi kpə, nya i wi. 20 Jisəs bikə i bə a, "Fwu wələ bæh yeli wələ yeinj kə wi ndə?" 21 Bə chukuli a, "Akə wi Kaysa." Wi ka dzaka i bə a, "Mbeinj nyāki i Kaysa fiəŋ fiə fi kə fi Kaysa, mbeinj nyāki i Nyo fiəŋ fiə fi kə fi Nyo." 22 Si bə ni wəko yi yakadəinj, dzaka wəm bə. Bə ka bee wi ka nyəki a nyəni. 23 A chəko biwə wə, Bəsadusi nyə dzo i Jisəs wə. Bəsadusi bələ kə mbarj wi bəni bə bə si dzaka a bəni bi dza kə i kpi wə. Si bə dzo, ka bikə i Jisəs a, 24 "Mi wi lanini, Muses ni dzaka a, 'Mi ka kpi wi kaŋa kə waiŋ bæh kpə wi, waiŋnih wi kaŋaki i nōsi miŋkpaŋa wiwə ka bə wi bwə bwa i yeli wi ŋkwu wiwə wə.' 25 I liə, bwa bə mi widəko ni kələ nanitaŋ. Wi ninshiŋ bi dzo miŋkpaŋa, wi nyani dzo kpi maka bə wi kwati waiŋ, bee kpə wi i waiŋnih wi wi kəmsini. 26 Yi num ayaka i wi kəmsini wiwə, bæh i shi buku i bə nanitaŋ bæchi. 27 Si yəmakə ni tsə miŋkpaŋa wiwə bəŋ kpi. 28 I liə si bə bæchi nanitaŋ ni kə bə nōsi lə miŋkpaŋa wiwə, a bi numki i chəko biə bəni bi dzaki i kpi wə, miŋkpaŋa wiwə bi numki kpə ndə a?" 29 Jisəs chukuli i bə a, "Mbeinj kə na fikpəŋ bæh ŋga, num kəm mbeinj kiəki kə gia yə bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə. Nabə i kiə tə ŋga bi Nyo. 30 Ma mbeinj kîəki a, a bi numki i chəko biə bəni bi dzayiki i kpi wə, bənyuku bæh bəkaŋa bi chu chiŋni kə i ndzo wi bəkaŋa wə, bəni bi chu nyaki kə bwa bəbə i chiŋni i ndzo wi bəkaŋa wə. Bə bi numki aka bæchinda bə Nyo i beinj. 31 Ayaka i dzaka kəm ndza wə bəni bi dzayiki i kpi wə, mbeinj ka num fa Kiŋwakti ki

Nyo i wəko gia yə wi dzakaki i mbeinj a? Nyo ni dzaka a, 32 'Akə mih Nyo wi Ablaham bæh wi Ayjik bæh wi Yakəb.' Yi num a Nyo kəkə Nyo wi bəŋkwu, wi kə Nyo wi bəni bəwəm." 33 Jəbi wə mbarj wə wi ni kə feinj wəko gia yə Jisəs dzaka, dzaka wəm bə bæh nlani wi. 34 Jəbi wə Bəfalasi ni dzo wəko a Jisəs bəŋ dzaka ki Bəsadusi, bə juŋni gwu yibə ka dzo i yeinj wi. 35 Mi widəko i bə kintəŋj wə wi ni lansi kiəki bəchi bə Nyo, ka məmsi wi bæh kimbikə kidəko a, 36 "Mi wi lanini, nchi wi ləkəli wə wi tsəki bəchi bæchi kə winaiŋ a?" 37 Jisəs chukuli i wi a, "Nchi wə wi ləkəli kə wə wi dzakaki a, 'Kəŋ Bah Nyo wə bæh shəm ya yichi, nyə gwu ya i wi yichi, jîə mfi bia i wi bichi.' 38 Wələ kə nchi wi ləkəli wi ninshiŋ wə wi tsəki bəchi bæchi. 39 Wə wi kəmsiki i wi, kə aka wi. Wi num a, 'Wə kəŋki mi wə wi kə kəmsi i wə kpəŋ asi wə kəŋki gwu ya.' 40 Gia yichi yə yi kə i Kiŋwakti ki Bəchi wə, bæh yə yi kə i Biŋwakti bi bəni bə ntum bə Nyo wə, bə kə a bəchi bəfa bələ kintəŋj." 41 Asi Bəfalasi ni kə bə juŋni dzo feinj, Jisəs ka dza bikə kimbikə kidəko i bə a, 42 "Mbeinj kwakaki a nə kəm Kimbwili wə Nyo ni kaka a? Mbeinj kwakaki fimbeinj a wi kə waiŋ ndə?" Bə chukuli a, "Akə waiŋ ŋkuŋ Debit." 43 Jisəs fiəni bikə i bə a, "Si akə waiŋ ŋkuŋ Debit yi ka nyani dəinj a Kiŋ'waka ki Nyo fə Debit bəəŋki wi a Bah wi ŋgaiŋ a? Debit ni dzaka a, 44 'Bah Nyo ni dzaka i Bah wuŋ a, wi shînum i tseinj yi yiləkəli wə, i tsə būku jəbi wə wi bi nōsi bəmbaiŋni bu wi təmyi gvu yi i bə beinj.' 45 Debit kabə bəəŋki wi a Bah wi ŋgaiŋ, wi fiəni nyani dəinj ka wi numki waiŋ wi a?" 46 Si Jisəs dzaka yakadəinj, mi widəko nəki kaŋa kə gia i chukuli i wi. Na i yisi chəko biwə, mi widəko na chu məm i bikə wi bæh kimbikə kidəko.

23 Jisəs ka dza dzaka i mbarj wi bəni bæh bwa bu bə mbarj a, 2 "Bəni bə bə laniki bəchi bæh Bəfalasi kə bəni bə bə num i kiŋgbəko ki Muses wə. 3 Ayakadəinj, yi kə a, mbeinj wəko gia yichi yə bə fukuki i mbeinj, mbeinj fə. Ayakalə, kiə mbeinj ma fəki gia yə bə fəki, kəm bə fukuki chi, fə chi. 4 Bə si dza kaŋa bəntiə bə bə jiki tsəki ŋga bi bəni, jikli bəni yeinj, na bə mwi kəbi i təbi na waiŋkpaŋ i gamti bə. 5 Gia yichi yə bə fəki kə a bəni yeiŋki bə. Mintaiŋtaŋ bibə bi Kiŋwakti ki Nyo num na bimbūm. Dzaka kijəŋ kibo ki bəmbuŋ num na bi dəəŋ. 6 Bə si tsə i bini wə kəŋ i numki a i di biə bəni ni kəksiki

bo yeiŋ, bo si tsə i júŋ yi tsani wə kəŋ a numki num a biŋgbəko bi ninshiŋ wə. 7 Bo si kəŋ tə i nyaniki i kidi ki shi wə bəni bəni bo, chu kəŋ tə a bəni bəŋŋki bo a Bəlabay. 8 Ayakalə, kiə mi ki bŋm kə a bəni bəŋŋki wi a Labay, kəm mbeiŋ kaŋaki a Mi wi Lanini wimu shəŋ, mbeiŋ bəchi kə bwa bə nih wimu. 9 Kiə mbeiŋ ki bəŋŋ kə mi widəko i fa kuku a, akə Ba wimbeiŋ, kəm mbeiŋ kaŋaki a Ba wimbeiŋ wimu wə wi kə beiŋ. 10 Kiə mi ki bŋm kə a bə bəŋŋki wi a Tikwili, kəm Tikwili wimbeiŋ kə a wimu wə wi kə Klistus. 11 Mi wimbum i mbeiŋ kintəŋŋ kaŋaki i nŋmki mi wə wi nəmki i mbeiŋ. 12 Na ndə wə wi yaksiki gwu yi, Nyə bi shisiki lə wi, na ndə wə wi shisiki gwu yi, Nyə bi yaksiki lə wi. 13 Ŋgəkə wimbum kə wimbeiŋ, mbeiŋ bəni bə bə laniki bəŋchi bəh mbeiŋ Bəfalasi. Mbeiŋ kə bəni bə bə dzakaki chi, fə chi! Mbeiŋ numki i bəni nshiŋ kəŋ baŋ dzəh yə yi liəki i ŋkuŋ bi beiŋ wə. Mbeiŋ kəŋ kə i liə i yeiŋ wə, chu baŋ dzəh i bəni bə bə kəŋki i liə yeiŋ. [14 Ŋgəkə wimbum kə wimbeiŋ, mbeiŋ bəni bə bə laniki bəŋchi bəh mbeiŋ Bəfalasi. Mbeiŋ seŋsiki bieŋ bi bəkaŋa bəŋkwu, ka kwayiki fəki bəh bəntsa bədaəŋ. Mbeiŋ kiə a ŋgəkə wimbeiŋ bi gumi tsə lə wi bəni bədaəko.] 15 Ŋgəkə wimbum kə wimbeiŋ, mbeiŋ bəni bə bə laniki bəŋchi bəh mbeiŋ Bəfalasi. Mbeiŋ kə bəni bə bə dzakaki chi, fə chi! Mbeiŋ si dza nyani tumi kichi chu daŋ bəko yimbun alə a mbeiŋ nəŋki mi wimu a wi fiəni chu mi wimbeiŋ wi bumni, jəbi wə wi fiəni chu mi wimbeiŋ wi bumni, mbeiŋ chu fiəni fə wi, wi fəo num fəni, wi ka numki mi wi gbuku wimbun aka mbeiŋ. (Geenna g1067) 16 Ŋgəkə wimbun kə wimbeiŋ. Mbeiŋ kə bimfəkə dzaka a mbeiŋ chusiki dzəh i bəni! Mbeiŋ kə bəni bə bə dzakaki a, ‘A mi ka dzaka gia, kaiŋ yeli wi juŋ yi fəni gia, a yəma ka məŋ gia yidəko. Ayakalə, mi ka dzaka gia yidəko ka kaiŋ num i yeli wi chwaka ki kpo ki juŋ yi fəni yi gia mə, yaka ka wi kaŋaki i fə gia yə wi si dzaka ka kaiŋ.’ 17 Bimfəkə biələ! Fieŋ fiə fi kpaliki tsəki fidəko kə fi naiŋ a? Fi kpalini kə chwaka ki kpo ki baiŋni, ma juŋ yi fəni yi gia yə yi fəki chwaka kiwo ka ki numki fieŋ fiə fi kə fi Nyə a? 18 Mbeiŋ dzaka tə a, ‘Mi ka dzaka gia ka kaiŋ i yeli wi təŋ wi fəni wi gia wə, ma yi numki kə gia yidəko. Ayakalə, mi ka dzaka gia yidəko ka kaiŋ num i yeli wi fieŋ fiə wi nya kiyəŋni yeiŋ, ma wi kaŋaki i fə gia yiwo asi wi dzaka ka kaiŋ.’ 19 Bimfəkə biələ! Fieŋ fiə fi kpaliki tsəki

fidəko kə fi naiŋ a? Akə kinya kə, ma təŋ wi fəni wi gia wə wi fə ka kinya kiwo ni numki bieŋ biə bi kə bi Nyə a? 20 Gia yə yi kə, kə a, mi ka kaiŋ i yeli wi təŋ wi fəni wi gia wə, ma yi numki a wi kaiŋ yaka ka kaiŋ tasi bəh bieŋ bichi biə bi kə i təŋ wi fəni wi gia wə. 21 Mi ka kaiŋ i yeli wi juŋ yi fəni yi gia wə, ma yi numki a wi kaiŋ yaka ka kaiŋ tasi i Nyə wə wi nəki yeiŋ dzu. 22 Mi wə wi kaiŋ num i tumi ki beiŋ wə, ma yi numki a wi kaiŋ num i kiŋkii ki Nyə wə, bəh wi Nyə wə wi num yeiŋ beiŋ. 23 Ŋgəkə wimbun kə wimbeiŋ bəni bə bə laniki bəŋchi bəh mbeiŋ Bəfalasi. Mbeiŋ kə bəni bə bə dzakaki chi, fə chi! Mbeiŋ si nya kimbu kimu i jwəfi kintəŋŋ i Nyə i bieŋ bi jwa biə mbeiŋ kəkəki jia i jwa wə, ayakalə mbeiŋ tseiŋ kə gia yi ləkəli yə nchi dzakaki kəm yi a mbeiŋ fəki, yə yi kə i fəki gia yi chəŋ i bəni, kwāsi nsheiŋ i bəni, jia shəm i Nyə. Mbeiŋ si kaŋaki i fəki gia yələ yichi bee kə yidəko. 24 Bimfəkə biə bi chusiki dzəh i bəni! Mbeiŋ yəliki bwiliki michuchu i mbi wə, ayakalə yiŋni məyi mu num nyam yimbun! 25 Ŋgəkə wimbun kə wimbeiŋ mbeiŋ bəni bə bə laniki bəŋchi bəh mbeiŋ Bəfalasi. Mbeiŋ kə bəni bə bə dzakaki chi, fə chi! Mbeiŋ wəkəki kibwam bəh bətaŋa i gwu wə, ayakalə kintəŋŋ kiwo num ki jikə bəh bieŋ biə mbeiŋ ləko i bəni bəh biə mbeiŋ bukuki bəh dzəkəh yeiŋ. 26 Bimfəkə bi Bəfalasi, mbeiŋ yisi wəko kibwam bəh bətaŋa i numə, ka bi baiŋki tə i gwu wə. 27 Ŋgəkə wimbun kə wimbeiŋ mbeiŋ bəni bə bə laniki bəŋchi bəh mbeiŋ Bəfalasi. Mbeiŋ kə bəni bə bə dzakaki chi, fə chi! Mbeiŋ kə aka júm yə bə kə num bə keiŋsi fiaŋsi yi bəh fiaŋ yi baiŋ ndzəŋ i dzəkəh wə, ayakalə i yeiŋ kintəŋŋ num yi jikə bəh biŋkuŋu bi bəni bə kpili bəh bieŋ bi kinyeŋ bichi. 28 Ayaka yi kə tə a liŋ si mbeiŋ chusiki gwu i bəni nshiŋ a mbeiŋ kə bəni bə chəŋ, ayakalə i kintəŋŋ, num mbeiŋ jikə bəh mfwəkyi bəh nəni kichu. 29 Ŋgəkə wimbun kə wimbeiŋ mbeiŋ bəni bə mbeiŋ laniki bəŋchi bəh mbeiŋ Bəfalasi. Mbeiŋ kə bəni bə bə dzakaki chi, fə chi! Mbeiŋ maaki júm yi bəni bə ntum bə Nyə, keiŋsi ndzəŋ júm yi bəni bə bə nŋ kaŋaki nəni ki chəŋ. 30 Mbeiŋ fəki yakadaŋ dzaka a, ‘A nŋ kə a buku numki i jəbi wi bəti bəbuku wə, ma buku nŋ ka ləkə dəkə kaŋ yibuku i gia yə bə nŋ fəki wəyɪ bəni bə ntum bə Nyə.’ 31 Mbeiŋ dzakaki yakadaŋ, dzaka num kəm i gwu yimbeiŋ wə təbi bəh dzaka kimbeiŋ a mbeiŋ kə bwa bə bəni bə bə nŋ wəyɪki bəni bə ntum bə Nyə. 32 Mbeiŋ tsə

bəh nəm i ninshij mbeij kâasi nəm wə bəti
 bəmbeij nī yisi! **33** Jūnj yələ! Bwa bə fākəh
 bələ! Mbeij kwakaki a mbeij bi numki lə maka
 bə jiə mbeij i gbuku wimbūm wə a? (Geenna g1067)
34 Si yi kə yakadəij, mih faanj bəni bə ntum bə
 Nyo i mbeij bəh bəni bə mfi bəh bəni bə lanini
 bəntchi. Mbeij bi wəyij bədəkə, bənjij bədəkə i
 kintasi wə, tweij bədəkə i jūnj yimbəij yi tsani
 mə, bwanj gvu i bədəkə cheij i kikwili kichi kə
 bə tsəki feij. **35** Mbeij bi fəki yakadəij ka mwa
 mi bəni bəchi bə bə nī nōki nōni ki chənj fa kuku
 bə bə nī wəyij bi numki i mbeij fūj. Mwa mələ
 bi numki i mbeij fūj i yisi i Abel wə bə nī wə
 wi kənj kə ngəkə widəkə, i tsə buku i Sakalia
 wə wəij Belekaya wə mbeij nī wə i fintənj ki
 jūnj yi fəni yi gia wə bəh i tənj wi fəni wi gia
 wə. **36** Mih fukuki njkənj i mbeij a, ləij wi gia
 yələ bi kwati lə ngəkə wi liə wələ.” **37** Si Jisəs
 dzaka lə, wi ka chu dzaka a, “Yəbeey Jelusalem!
 Yəbeey Jelusalem! Wə wəyiki bəni bə ntum bə
 Nyo, chu tumyi bəni bə Nyo faanj i mbeij bəh
 kitəh! Akə kījkanī kiməij si mih mōmsi i jūjni
 bwa ba asi nih shyə si jūjni bwa bu wi kwumi
 bənj bəh bəkəli bi, wə nājijma a? **38** Tsəij, bə kə
 num bə lətəkə lə jūnj ya, yi fiəni num chii. **39**
 Mih fukuki i mbeij a, mbeij bi chu yeij kə mih,
 i tsə buku jəbi wə mbeij bi dzakaki a, ‘Nyo jiə
 kimbəijsi i mi wə wi dzəki i yeli wi Bah wə.”

24 Jisəs nī buku i jūnj yi fəni yi gia wə, si wi
 tsəki, bwa bu bə mbanj kōmsi dzə i wi wə
 ka chusiki jūnj yə yi kə i di bi jūnj yi fəni yi gia
 wə i wi. **2** Ayakalə, Jisəs dzaka i bə a, “Mbeij
 yeij jūnj yələ a? Mih fukuki njkənj i mbeij a, təh
 wimu bi baanj kə i widəkə beij maka bə baka
 təkə wi i kuku.” **3** Jəbi wə Jisəs nī tsə shinum
 i njkwur wi Keij yi Əlif wə, bwa bu bə mbanj
 dza dzə i wi wə a bə bə ka bikə a, “Fūku i buku
 jəbi wə gia yələ bi numki, bəh kinchəsi kə ki
 bi chusiki jəbi wə wə fiəniki dzəki yeij bəh a
 mbi si kaa tsə lə?” (aion g165) **4** Jisəs chukuli i bə
 a, “Mbeij təkni, ka mi bi ma fwəkyi mbeij a
 mbeij ndzani dzəh. **5** Mbeij kiəki a bəni bəduli
 bi dzə lə dzə yeli wūj kənj i bə nshij, mi dzaka a
 njgəij kə Kimbwili wə Nyo nī kaka. Bə bi fəki
 yakadəij fwəkyi bəni bəduli a bə ndzani dzəh. **6**
 Mbeij bi wəkəki lə a bə tumki jum, chu wəkə tə
 gia kəm jum. Jəbi wə mbeij bi wəkəki yakadəij,
 kiə shəm bi tājijyi kə mbeij. Yələ kə gia yə yi
 kənjaki i bi num. Ayakalə, yi chusi kə a mbi si kaa
 tsəki lə. **7** Tumi bi tumki jum bəh kidəkə, ayaka

ntənj widəkə tum jum bəh widəkə. Dzənj tə bi
 numki, nshwəij bi nənjiki i di di wə. **8** Yəmakə
 gia yichi bi numki aka ləli bi mījkpəja wə wi
 yisi i nōmhki. **9** Bəni bi dzəki nyaki mbeij a bə
 chəbsiki mbeij, wəyij mbeij. Bitumi bichi bi
 bəijijki lə mbeij kəm bə yeli wūj. **10** Ayakadəij,
 bəni bəduli bi ka gbəyiki i kimbūm kibə wə,
 bəijij gwu yibə, tənjij gwū yibə. **11** Bəni bəduli
 bə bə nyiki ntəkə a, a faanj Nyo bə bi tumbuku
 lə i fwəkyiki bəni bəduli. **12** Si chu bi duki tsəki i
 ninshij, kə num lə si yi bi fəki kījkanī ki bəni
 bəduli bi dəki. **13** Ayakalə, mi wə wi bi kənjaki
 shəm i tsə buku i kingəksi wə akə wə wi bi
 bəijijki. **14** Bə kənj a i bi fuku ntum wi ndzəijni
 wələ kəm njkənj bi Nyo i tsə buku i kingəksi ki
 mbi wə kichi ka kitumi kichi bi wəkə, na ka yi bi
 numki a mbi tseijki i kaa. **15** Ayakadəij, jəbi wə
 mbeij bi yeijki gia yi gumini yə yi kə i bəkəli di
 num yi dzə num i jūnj yi fəni yi gia wə, a num
 yə mi wi ntum wi Nyo Daniəl nī kə wi dzaka
 kəm yi, (mi wə wi fəki kījwakti kələ wəkə yi na
 bindzənj), **16** bəni bə bə kə i Judea bi gəij yāka i
 njkwūnj wə. **17** Mi wə wi kə i fwu wi jūnj beij wi
 bi ma chu shū fiə i dzu a njgəij dzəki fiənj fidəkə.
18 Wə wi kə i khə bi ma chu kwə a wi tsə dzə
 mbūj wi bənjijni wi gwu. **19** Ngəkə wimbūm bi
 numki wi bəkanj bə bə bi numki bəh kitə, bəh
 bə bə masiki bwa. **20** Mbeij tsəki a n'yəkə njgəij
 wələ bi ma num i jəbi wi fiəkə yiləkəli wə, nabə
 i chəkə bimbam wə, **21** kəm ngəkə wimbūm bi
 numki lə i jəbi wiwə wə, ayaka wəmakə njkəijni
 wi ngəkə kəijki ki num kə na si mbi nī yisi i dzə
 buku bidaij, ayaka wəmakə njkəijni wi ngəkə
 kəbi i bi chu lansi num. **22** A nī kəkə a Nyo gaali
 kənj yi ngəkə yiwə, ma mi wiwə na wimu bi
 bəij kə. Ayakalə, Nyo kə wi gaali kənj yiwə kəm
 bə bəni bu bə wi kə wi sabibwili. **23** Mi ka bi
 dzaka i mbeij i kənj yiwə wə a ‘Mbeij tsəij,
 Kimbwili wə Nyo nī kaka a bə wi lə fa!’ Yūdəkə
 a, ‘Bə wi yaka fil!’ Kiə mbeij bi būm kə yi. **24**
 Mbeij kiə a bəni bi dzə lə nyi ntəkə a bə kə
 bəmbwili bə Nyo nī kaka, bədəkə dzaka a bə
 kə bəni bə ntum bə Nyo, bə fə bəntchəsi bə bə
 chusiki njga bibə, fə tə gia yi dzaka ki wəmnī,
 ka yi fwəkyiki bəni a bə dali dzəh, i tasi na
 bəh bəni bə Nyo kə wi sabibwili, i jəbi wə dzəh
 ka num. **25** Mbeij wəkə, mih fukuki gia yələ i
 mbeij lə ka yi bi dzə kpeij. **26** Ayakadəij, bəni
 ka dza dzaka i mbeij a, ‘Mbeij tsəij, Kimbwili
 wə Nyo nī kaka bə wi yaka i chwa,’ kiə mbeij bi
 tsə kə feij. Yūdəkə a, ‘Mbeij tseij, bə wi yaka i

fintəŋ fi juŋ mə, 'kiə mbeinj ki bŭm kə i bə. 27 Mbeinj kiə a, asi dzaŋ si mwaŋ yi baiŋ i kimbu kə wəŋ bukuki, yi baiŋ i tsə buku i di biə wəŋ liəki, yi bi numki a liŋ asi ndzə wi mi wə yeli wi kə Waiŋmi bi numki. 28 'Na fairj wə kinŋpili ki fiəŋ kə, akə feiŋ wə bəŋguluŋ si juŋni.' 29 Akisəkə asi kaŋ yi ŋgəkə wimbūm wələ bi dza tsək, wəŋ bi dza jiki num jini, fiəŋŋ bi ma chu baiŋki tə, biŋŋ bi gbəyiki i beinj, bieŋ bichi biə bi kaŋaki ŋga i beinj bi nəŋniki. 30 Ma kinchəsi ki mi wə yeli wi kə Waiŋmi bi chusi i bəoli beinj. Kitumi kichi i nshwaiŋ wə bi ka yisi i nyufiki gwu bəh mindəm. Bəni bi ka yeiŋ mi wə yeli wi kə Waiŋmi si wi dzək i bikwu wə i beinj bəh ŋga bəh kinŋəkni kimbūm. 31 Jobi wə jəŋ bi nyaki ja yi ləkəli i beinj, wi ka bi chiŋsi bəchinda bu i bimbū bi mbi binaa i beinj, a bə dza juŋni bəni bu bə wi kə wi sabibwili lə. 32 Mbeinj lāni dzə gia i kpeiŋ wi fidəŋ wə. Jobi wə cha wiwə yisi i nyaki mwi, bwili bindzeni, mbeinj ka kiək i a nyum kwuni lə gwu. 33 Yi kə a liŋ i jobi wə mbeinj bi yeiŋki gia yələ yichi, mbeinj ka kiək i a, wi si num dza a i dzaka kifiaŋə wə. 34 Mih fukuki ŋkəŋ i mbeinj a, ŋgəkə wi liə wələ bi tsə kaa kə maka gia yələ yichi num lə. 35 Bəoli bəh nshwaiŋ bi tsə kaa lə, ayakalə gia yir kəbi i bi lansi nəŋni. 36 Mi widəkə kəkə wə wi kiək chəkə biwə nabə jobi wiwə. Na bəchinda bə Nyə bə i beinj bəh Waiŋ Nyə kiək kə tə chəkə biwə. Akə a Nyə Ba wi mbəŋ wə wi kiək. 37 Asi yi n̄ kə i jobi wi Nəa wə, lə yi bi numki i chəkə biə Mi wə yeli wi kə Waiŋmi bi fiən dza. 38 A n̄ kə maka mwi buku baŋ mbi wələ wichi, bəni n̄ kə fibə dzi a dzini chu mu, ayaka bəkaŋa bəh bənyuku chiŋni i ndzə wi bəkaŋa wə, bəni nya bwa bə bə i ndzə wi bəkaŋa wə, i tsə buku i chəkə biə Nəa n̄ liə i ŋgwuki mə, 39 bəni bəwə nək i kə gia yə yi kaŋaki ni num, i tsə buku i jobi wə mwi n̄ buku jikə i mbi wələ wichi wə, kəh nyə bəh bə bəchi. Akə ayaka si yi bi numki i chəkə biə mi wə yeli wi kə Waiŋmi bi fiən dzək. 40 Bənyuku bəfa bi numki i khə, bə bi dza wimu ma wimu bi baarj. 41 Bəkaŋa bəfa bi gəkəki nyəə i nəkə beinj, ma bə bi dza wimu ma wimu bi baarj. 42 Ayakadəŋ, mbeinj nūmki bəh ŋkeiŋsi wi gwu kəm mbeinj kiək kə chəkə biə Bah bi fiəniki numki i dza yeiŋ. 43 Mbeinj kiək a, tikwili kabə kiək jobi wə ji kaŋaki i dza nchəkə fəkə, ma wi ni təkniiki, wi ma ni buku bee a wi dza bwij juŋ yi. 44 Yi kə a mbeinj tə kaŋaki i nūmki bəh ŋkeiŋsi wi gwu, kəm mi

wə yeli wi kə Waiŋmi bi dzək i jobi wə mbeinj kwakaki kə. 45 Waiŋ wi nəm wə wi kə wi ŋkəŋ chu kaŋa mfi kə winaŋ? Ntə akə wə tikwili wi n̄ jiə a wi təkniiki bəh juŋ yi a jobi wə jobi ka kpeiŋ, wi ni nyaki bieŋ bidzini i bwa bu bə nəm a? 46 Kinsarjli kimbūm bi numki i waiŋ wi nəm wə tikwili wi bi dza yeiŋki num wi fə nəm wi a liŋ asi wi si nəŋki. 47 Mih fukuki ŋkəŋ i mbeinj a, tikwili wi bi yaksi wi a wi təkniiki bəh bieŋ bi bichi. 48 Ayakalə, waiŋ wi nəm wiwə kabə num wi kaŋa nōni kichu, ka dza dzaka i gwu yi a, 'Tikwili wuŋ ni koms i fiən dza kə', 49 ka yisi i tweiŋki bwa bə nəm bədəkə bə bəh bə nəmki, wi dzi a dzini chu mu bəh bəni bə bə mək i mbih məni, 50 tikwili wi waiŋ wi nəm wiwə bi təkəli tumbuku i chəkə biə wi si kwakaki kə bəh i jobi wə wi si kiək kə. 51 Ayaka i jobi wiwə wə wi bi nya ŋgəkə i waiŋ wi nəm wiwə, wi bi chiŋsi wi i tsə numki bəh mbəŋ wi bəni bə bə dzakaki chi fə chi, a num i di biə bəni bi dək i dzi jəŋ."

25 "I jobi wiwə wə bə bi siniki ŋkuŋ bi beinj bəh kishu ki bəkaŋa bədəkə jwəfi bə bə n̄ dza bimbaiŋsi bibə, buku tsə i wəkəliki mi wə wi dza miŋkpaŋa wimfiarj. 2 Bə n̄ kə yakadəŋ, bəte num biyurj, bəte fifi. 3 Yi num a, bə bə n̄ kə biyurj dza bimbaiŋsi bibə nək i dza kə miə midəkə, 4 ayakalə bə bə n̄ fifiki dza bimbaiŋsi bibə, dza tasi bəh miə midəkə i bənsəkə wə. 5 Si bə tsə kə wəkəliki mi wə wi dza miŋkpaŋa wimfiarj, wi bə ndəmi i dza, kinu ka yisi i jŋŋki bə bəchi, bə ka gbə kinu. 6 Aka numki nchəkə kintəŋ, bə wəkə si mi yəŋsiki lə, 'Lilili, mbeinj tsəŋ, mi wə wi dza miŋkpaŋa wimfiarj bə wi lə əəə. Mbeinj būku dzə dzə wi əəə.' 7 Ayaka kishu ki bəkaŋa bəwə bəchi ka dza beinj, yaksi naka bibə bi baiŋsini. 8 Bə bə n̄ kə biyurj ka dzaka i bə bə ni fifiki a, 'Mbeinj nyā buku bəh miə mimbeinj midəkə, kəm bimbaiŋsi bi buku si shi tsə lə.' 9 Ayakalə, bəfifini bə ka chukuli a, 'Miə mibuku məŋ dəkə i kpeiŋ i bukumbeinj bəchi. Mbeinj tsə num i bəni bə bə taŋniki, mbeinj tāŋ mimbeinj.' 10 Asi bə n̄ tsə i taŋ, mi wiwə baarj dza, bəkaŋa bə bə n̄ keiŋsi gwu, ka liə bəh wi i juŋ yi dzəni miŋkpaŋa, bə ka fah dzaka ki juŋ. 11 Si yəma ka n̄ tsə bədəkə bə bə ni tsə i taŋ mibə miə bəŋ tsə dzəh, ka dzakaki a, 'Tikwili tikwili, wēli dzaka ki juŋ ma buku liə.' 12 Ayakalə, wi chukuli i bə a, 'Mih fukuki ŋkəŋ i mbeinj a, mih kiək kə mbeinj.' 13 Yi kə a, mbeinj kēiŋsi gwu yimbeinj, i wəkəliki, kəm mbeinj kiək kə chəkə,

nabə jobi wiwə. **14** I jobi wiwə wə, yi bi numki aka mi wə wi n̄ tsəki nyani, wi bəɔŋ bwa bu bə n̄m ka nya jiə kpo wi i bə kaŋ. **15** Wi nya waiŋ wi wi n̄m widəko bəh biba bi kpo bite, nya widəko bəh biba bifa, ka nya widəko bəh kiba ki kpo kimu. Wi n̄ nyaki biəli asi ŋga bi mi kə. Si wi nya yakadəiŋ, ka tsə n̄nyani wi. **16** Waiŋ wi n̄m wə wi n̄ dzo biba bi kpo bite ka tsə akisəkə ka fəki shi yeiŋ, dzi mbee biba bite. **17** Ayaka wə wi n̄ dzo biba bifa ka fə tə shi yeiŋ, dzi mbee biba bifa. **18** Ayakalə, waiŋ wi n̄m wə wi n̄ dzo kiba kimu tsə mfih chum dzəŋə nyumi kpo wi tikwili wiwə yeiŋ. **19** Tikwili wi bwa bə n̄m bə wi n̄ tsə nyani yaka ka tsə baarŋ feiŋ i jobi wi dəŋ wə. Wi bəɔŋ bwa bu bə n̄m a bəh bə s̄isi gia. **20** Waiŋ wi n̄m wə wi n̄ dzo biba bi kpo bite ka dzə bəh biba jwəfi, ka dzaka i wi a, ‘Tikwili, wə n̄ nya mih biba bi kpo bite. Yēiŋ, mih n̄ baarŋ ka fəki shi bəh wi, kwati biba bidəko bite i yeiŋ beŋ.’ **21** Ayaka tikwili wiwə dzaka i wi a, ‘Wə fə bindzəŋ. Wə kə waiŋ wi n̄m wi ndzəŋni, bəh wi ŋkəŋ! Wə n̄ baarŋ ka kiə i təkni bəh fieŋ fi nchiŋ na bindzəŋ. Ayakadəiŋ, i liə mih ni jiə lə wə a wə təkni num bəh bieŋ biduli. Liə la i kintəŋ kindzəŋni bi tikwili wa wə.’ **22** Waiŋ wi n̄m wə ŋ’wi kpo n̄ kə biba bifa dzə tə, ka dzaka i wi a, ‘Tikwili, wə n̄ nya mih biba bi kpo bifa. Yēiŋ, mih baarŋ ka fəki shi bəh wi, ka kwati biba bi kpo bidəko bifa i yeiŋ beŋ.’ **23** Ayaka tikwili wiwə dzaka i wi a, ‘Wə fə bindzəŋ. Wə kə waiŋ wi n̄m wi ndzəŋni bəh wi ŋkəŋ! Wə n̄ baarŋ ka kiə i təkni bəh fieŋ fi nchiŋ na bindzəŋ. Ayakadəiŋ, i liə mih ni jiə lə wə a wə təkni num bəh bieŋ biduli. Liə la i kintəŋ kindzəŋni bi tikwili wa wə.’ **24** Waiŋ wi n̄m widəko wə wi n̄ dzo kiba ki kpo kimu dzə tə, ka dzaka i wi a, ‘Tikwili, mih kiəki lə a wə kə mi wi ləkəli. Wə si kəh lə maka wə gbəli, juŋni gəŋ maka wə mu. **25** Ayakadəiŋ, mih n̄ baarŋ ka lwaki, ka tsə nyumi kpo wa wiwə i kuku. Tseiŋ, bə kpo wa wiwə lə, kaŋa.’ **26** Tikwili wi chukuli i wi a, ‘Wə kə waiŋ wi n̄m wihu, wə chu num bəh kiŋkpəŋ! Wə n̄ kiəki yaka a mih si kəh lə maka mih gbəli, juŋni gəŋ maka mih mu. **27** Si wə n̄ kiəki yakadəiŋ a fə nə, a wə ma tsə jiə kpo wuŋ i juŋ yi kpo wə ka mih ni fiəni dzə dzə kpo wuŋ bəh mbee i yeiŋ beŋ.’ **28** Si wi dzaka yakadəiŋ, ka dzaka a bə dzə kiba ki kpo kiwə i wi, bə nyā i wə wi kaŋaki biba bi kpo jwəfi. **29** Mbeiŋ kiəki a, mi wə wi kaŋaki bə ni kpeiŋsiki lə ma wi kaŋaki biduli. Ayakalə, mi wə wi kaŋaki

kə, na fi tseŋi fiə wi kaŋaki bə bi dzo bwili lə fi i wi. **30** Si wi dzaka yakadəiŋ ka dzaka a, ‘Mbeiŋ liə bwili waiŋ wi n̄m wi kiləlo wiwə i biŋ bi jisi wə, i di biə bəni bi dəkɪ dzi jəŋ.’ **31** A bi numki i jobi wə mi wə yeli wi kə Waiŋmi bi fiəni dzəkɪ i mbum bi wə, wi bi dzəkɪ bəh bəchinda bə Nyə bəchi, wi bi ka num i kiŋgbəkə ki kimbun wə. **32** Bitumi bichi biə bi kə fa kuku bi juŋni lə i wi nshiŋ, wi bi ka gaali bə asi mi wə wi si təkni bəh shwāŋ si gaali bwili shwāŋ i b̄i kintəŋ. **33** Wi bi jiə shwāŋ yiwə i tseiŋ yi yiləkəli wə, wi jiə b̄i i tseiŋ yi yi kimiəkə wə. **34** Wi wə wi kə ŋkuŋ ni ka dzaka i bə bə kə i tseiŋ yi yiləkəli wə a, ‘Bəni bə Ba wuŋ kə wi bəiŋsi bə, mbeiŋ dzə kwāti di i ŋkuŋ biə wi n̄ keiŋsi jiə i mbeiŋ i yisi si bə n̄ maa mbi, **35** kəm dzəŋ n̄ wəko lə mih, mbeiŋ nya mih bəh fieŋ fidzini. Kindəŋ n̄ wəmkɪ lə mih, mbeiŋ nya mih bəh fieŋ mih mu. Mih n̄ kə mi wi dzəni, mbeiŋ dzo mih. **36** Mih n̄ kə bəh chwəŋ kiyəə, ayaka mbeiŋ ləh mbuŋ i mih wə. Mih ni gweiŋki lə mbeiŋ dzə bəni i mih. Mih n̄ kə i juŋ yi nsəŋ mə, ayaka mbeiŋ dzə bəni i mih.’ **37** Jobi wə wi ni dzaka yakadəiŋ, bəni bə chəŋ bə ka ni bikə i wi a, ‘Bah, akə i jobi winaiŋ wə buku n̄ dzə yeiŋ wə dzəŋ wə wə, buku nya wə bəh fieŋ wə dzi, nabə yə a kindəŋ n̄ wəmkɪ wə, buku nya wə bəh fieŋ wə mu a? **38** A n̄ kə i jobi winaiŋ wə buku n̄ yeiŋ wə, wə num mi wi dzəni, buku dzə wə, nabə yə a wə n̄ chu kə bəh chwəŋ kiyəə, buku ləh mbuŋ i wə wə a? **39** A n̄ kə jobi winaiŋ wə buku n̄ yeiŋ wə, wə gweiŋ chu num i juŋ yi nsəŋ mə, buku dzə jikə wə a? **40** ŋkuŋ wiwə ka ni chukuli i bə a, ‘Mih fukuki ŋkəŋ i mbeiŋ a, si mbeiŋ n̄ fə gia yələ, i na winaiŋ mi winchiŋ i bwa bə nih bəŋ bələ, yi kə a mbeiŋ n̄ fə num i mih.’ **41** Ayakadəiŋ, wi ka bi dzaka i bə bə kə i tseiŋ yi yi kimiəkə wə a, ‘Mbeiŋ bə mbeiŋ kə num ləiŋ kwa mbeiŋ, mbeiŋ dzə nyə i mih nshiŋ, mbeiŋ tsə fiə i gbuku wə bə n̄ keiŋsi jiə i ŋkpəli bəh bəchinda bu, (aĩn̄ios g166) **42** kəm dzəŋ n̄ wəko lə mih, mbeiŋ na nya mih bəh fieŋ i dzi. Kindəŋ n̄ wəmkɪ lə mih, mbeiŋ na nya mih bəh fieŋ i mu. **43** Mih n̄ kə mi wi dzəni, mbeiŋ na dzə mih. Mih n̄ kə chwəŋ kiyəə, mbeiŋ na ləh mbuŋ i mih wə. Mih n̄ gweiŋki lə, ayaka chu num i juŋ yi nsəŋ mə, mbeiŋ na dzə i bəni mih.’ **44** Bə tə bi ka bəŋ bikə i wi a, ‘Bah, akə i jobi winaiŋ wə buku n̄ yeiŋ wə dzəŋ wə wə, nabə a kindəŋ n̄ wəmkɪ wə, nabə a wə num mi wi dzəni, nabə a wə chu num chwəŋ kiyəə, nabə yə a wə gweiŋ,

bəh yə a wə chu num i juŋ yi nsəŋ mə, buku na gamti wə a?" 45 Wi bi ka chukuli i bə a, "Mih fukuki ŋkəŋ i mbeinj a, si mbeinj n̄i ka fə dəkə gia yələ, i na winaiŋ mi winchiŋ i bwa bə nih bəŋ bələ, yi kə a mbeinj n̄i ka fə dəkə num i mih." 46 Bəmaka bəni bi ka dza nyə tsə liə num i ŋgəkə wə wi bi tsə kaa kə. Ayakalə, bə chəŋ bə tsə liə fibo num i n̄oni kə ki bi tsə kaa kə." (aiōnios g166)

26 Jobi wə Jisəs n̄i dzaka kaasi gia yələ yichi, ka dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, 2 "Mbeinj k̄iə a, a baŋŋ a kaŋ yifa ka dzini bi Ntsədəŋ yisi, bə num i ni nya mi wə yeli wi kə Waiŋmi i bəni kaŋ ma bə baŋŋ wi i kintasi wə." 3 A i jobi wiwə wə, bəti m̄fə gia bəmbum bəh bəni bə bə sakaki tumi tsə ka juŋni gwi yibo i ntəŋ wi Kayfas wə a num wi Kayfas wiwə fwi wi bəti m̄fə gia, 4 bə ka jiə kimfasi i ni weli kwa Jisəs, i wə wi. 5 Si bə fasiki yakadəŋ, ka dzaka a, "Bukumbeinj ma m̄m i f̄ə gia yələ i jobi wi Dzini wə, k̄om buku mbeinj ka m̄m yi, ma yi ni dza bəh ŋgəkə i bəni kintəŋ." 6 Jobi wə Jisəs n̄i kə i kwili wi Betani wə, i juŋ yi Samon wə mi wi kiŋkumi. 7 Jobi wə bə n̄i shi num ka dziki, miŋkpaŋa widəkə liə dza bəh fiŋsəkə fi fiŋsi fidəkə num bə keiŋsi bi bəh təh, a num fi fiŋsi bi tsəŋə yindzəŋni, bi ləkə i k̄pə wə nalə, ka shuku i fwi wi Jisəs wə. 8 Bwa bə Jisəs bə mbaŋ n̄i yeiŋ yakadəŋ gia yiwə fə bə bəksi lo t̄ə. Bə ka dzakayiki a, "Wi bəkəli fiŋsi biələ lə k̄om n̄ə a? 9 Bə si k̄olə i taŋni fiŋsi biələ i k̄pə widuli wə, i nya k̄pə wiwə i bəni bə kifuu." 10 Ayakalə, Jisəs k̄iə kiŋkwaka kibə, ka dzaka i bə a, "Mbeinj nyaki ŋgəkə i miŋkpaŋa wələ k̄om n̄ə? Wi fə num gia yindzəŋni i mih. 11 Mbeinj k̄iəki a bəni bə kifuu ni numki lə bəh mbeinj jobi wichi ayakalə, mih bi numki kə buku mbeinj i jobi wichi wə. 12 Wi shuku fiŋsi biələ i gwi yij wə lə, wi keiŋsi mih num keiŋsini i nlə wə. 13 Mih fukuki ŋkəŋ i mbeinj a, na faiŋ bə bi fukuki ntum wi ndzəŋni wələ i mbi wichi wə, gia yələ miŋkpaŋa wələ fə, bə bi fukuki yi, bə kwaka wi." 14 Mi widəkə i mbaŋ wi bwa bə Jisəs wə, i bə wə jwəfi nt̄sə bəfa kintəŋ, a num wə bə n̄i b̄əŋki a Judas Iskaliot nyə tsə yeiŋ bəti m̄fə gia bəmbum, 15 ka b̄ikə i bə a, "Mih ka nya Jisəs i mbeinj kaŋ, ma mbeinj ni nya n̄ə i mih a?" Bə ka fa k̄pə mbaŋtia num bə n̄i keiŋsi wi bəh chwaka ki k̄pə kifukuli, ka nya i wi. 16 I yisi jobi wiwə wə, wi ka yisi i n̄əŋki dzəh yə wi ni nya Jisəs yeiŋ i bə kaŋ. 17 A dza num i chəkə bi

ninshiŋ i Dzini bi Bled wə bə ka jiə dəkə Dzəŋŋ yeiŋ, bwa bə mbaŋ bə Jisəs dza yeiŋ wi, ka b̄ikə i wi a, "Wə n̄əŋki a buku tsə keiŋsi faiŋ di biə wə ni dzi Dzini bi Ntsədəŋ yeiŋ na?" 18 Wi chukuli i bə a, "Mbeinj ts̄ə i kwili kintəŋ, mbeinj ni yeiŋ lə nchiŋ mi widəkə feiŋ, mbeinj dz̄aka i wi a, 'Mi wi Lanini dzaka a, jobi wi ŋgaiŋ k̄peij lo. ŋgaiŋ bəh bwa bu bə mbaŋ kaŋaki i dzi Dzini bi Ntsədəŋ i wi dzu.'" 19 Ayaka bwa bə mbaŋ bə tsə fə asi Jisəs si dzaka i bə, ka keiŋsi biēiŋ bidzini bi Dzini bi Ntsədəŋ biwə feiŋ. 20 A dza num i fiŋjobi, wi shinum bəh bwa bu bə mbaŋ bə jwəfi nt̄sə bəfa i dziki. 21 Jobi wə bə n̄i dziki, wi dza dzaka i bə a, "Mih fukuki ŋkəŋ i mbeinj a, mi widəkə i mbeinj kintəŋ ni taŋni lə mih." 22 Si wi dzaka yakadəŋ, bwa bu bə mbaŋ dza ka numki a bəh nsheij nsheij, yisi i b̄ikəki a wimu wimu a, "Akə num mih ma Bah?" 23 Wi chukuli i bə a, "Mi wə wi ni taŋni mih akə wə wi ləkə kaŋ i fw̄oti wə buku wi. 24 Mi wə yeli wi kə Waiŋmi kaŋaki bi nyə asi bə n̄i nyaka k̄om wi. Ayakalə, ŋgəkə wimbum kə i mi wə wi taŋni Mi wə yeli wi kə Waiŋmi. Yi n̄i ndzəŋki a bə ma bwa wə m̄aka mi." 25 Judas wə wi ni kaŋaki i taŋni Jisəs bəŋ b̄ikə t̄ə i wi a, "Mi wi Lanini akə num mih ma?" Jisəs chukuli i wi a, "Wə dzaka bəh dzaka ka." 26 Asi bə n̄i dziki, Jisəs dza dzo bled, nya kiyəŋni i Nyə, gbeyi nya i bwa bu bə mbaŋ ka dzaka a, "Mbeinj k̄ə d̄zi, fa kə gwi yij." 27 Wi dzo t̄ə bwam, nya kiyəŋni i Nyə ka nya bwam wiwə i bə ka dzaka a, "Mbeinj b̄əchi m̄u. 28 Mələ kə mwa m̄əŋŋ m̄ə Nyə dzi miŋkaiŋ bəh m̄ə, m̄ə shukuki bukuki k̄om bəni b̄əduli, ka wi ni dalinya chu bibə. 29 Mih fukuki i mbeinj a, mih ni chu mu kə mbi mi k̄peij wi lani wələ i yisi i liə i tsə buku i chəkə biə mih bi muki m̄ə mimfiŋ buku mbeinj i kintəŋ ki ŋkuŋ bi Ba wuŋ wə." 30 Jobi wə Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ kaasi, bə yəŋŋ n̄jaŋ wi k̄əksini, buku ka yaka tsə i ŋkwuŋ wi Keiŋ yi Olif wə. 31 Si Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ n̄i ts̄əki, wi dzaka i bə a, "Daiŋ nchəkə mbeinj b̄əchi ni fiəni geiŋ chu lə i jum wə k̄om gia yə yi ni num bəh mih. Yi num asi bə nyaka a, Nyə dzakaki a, 'Mih ni wə lə nt̄okni shw̄əŋ, ma mbaŋ wi shw̄əŋ yiwə ni gaali.' 32 Ayakalə, jobi wə Nyə bi bwili mih i k̄pi wə, mih bi tsə i mbeinj nshiŋ i Galili." 33 Bit̄a ka dzaka lo mfih i wi a, "K̄əŋ b̄əni b̄əchi ni geiŋ fiəni chu i jum wə k̄om gia yə yi ni num bəh wə, mih k̄əkə ni lansi geiŋ chu i jum wə." 34 Jisəs fiəni chukuli i wi a, "Mih fukuki ŋkəŋ i wə a daiŋ nchəkə, ka

kwoko ni tɔŋki, num wɔ nɔɪŋ lɔ mih kɪŋkani kitali.” 35 Bitɔ dzaka i wi a, “Kɔŋ mih ni numki i kpi bɛh wɔ, mih kɔkɔ ni lansi nɔɪŋ wɔ.” Si wi dzaka yakadɔɪŋ, bwa bɛ mbarɔ bɛ Jisɔs bɛdɔkɔ bɛ bɛchi bɔŋ dzaka ayaka tɛ. 36 Jisɔs bɛh bwa bu bɛ mbarɔ tsɛ liɛ i khɛ wi keɪŋ yi mintam midɔkɔ wɛ, bɛ bɔɔŋ a Gesɛmane, Jisɔs dzaka i bwa bu bɛ mbarɔ a, “Mbeɪŋ shɪnumyi fa mih kini tsɛ tsɛ.” 37 Wi dzo Bitɔ bɛh bwa bɛ Sebide bɛfa, bɛh bɔ ka tsɛ. Wi yisi i numki bɛh nsheɪŋ nsheɪŋ, shɔm yi fumsi wi. 38 Wi ka dzaka i bɔ a, “Shɔm yɪŋ kɔ a bɛh nsheɪŋ nsheɪŋ nalɛ na ka mih kpi num kpini. Mbeɪŋ bɔaŋ a fa bukumbeɪŋ wɔkoliki.” 39 Si wi dzaka yakadɔɪŋ, ka kini tsɛ i ninshiŋ, gbɔ tum kwusi shi bi i kuku ka bɛ tsa a, “Ba wuŋ, dzɛh kabɛ nɔm yɛ wɔ kɔ i fɛ ka bwam wi ŋgɔkɔ wɛlɛ tsɛ mih a mih ma mu, wɔ fɛ. Ayakalɛ, ma fɛ si mih nɔŋki. Fɛ yi num asi wɔ nɔŋki.” 40 Wi fiɛni dzɛ buku i bɔ wɛ, ka ti bɔ nɔ wɛ. Wi bikɔ i Bitɔ a, “Yaka mbeɪŋ kɔkɔ i num beɪŋ bɛh mih i tsɛ buku i mbiɔŋɔ wimu wɛ a? 41 Mbeɪŋ tsɛŋɔki, mbeɪŋ tsɛ a kiɛ kimamsi ki dzɛ kɔ i mbeɪŋ wɛ. Yi kɔ ŋkɔŋ a shɔm kɔŋki lɛ, ayakalɛ nyam yi gwu bɔhyi.” 42 Wi fiɛni tsɛ feɪŋ i kɪŋkani kifa wɛ ka tsa a, “Ba wuŋ, aka bɛ num a bwam wɛlɛ kɔkɔ i tsɛ maka mih mu wi, wɔ fɛ asi wɔ nɔŋki.” 43 Si wi ni fiɛni dzɛ, ka chu ti bwa bu bɛ mbarɔ nɔ wɛ kɔm kinu nɔ kɔ i dzɛkɛh yibɔ wɛ nalɛ. 44 Wi fiɛni bee bɔ ka tsɛ i tsaki i kɪŋkani kitali wɛ, wi tsɛ, dzaka num a gia yɛ wi si kɔ wi dzaka lɔ yi. 45 Wi chu fiɛni dzɛ i bwa bu bɛ mbarɔ dzaka i bɔ a, “Mbeɪŋ keɪŋki mbeɪŋ nɔ waka fimbeɪŋ na? Mbeɪŋ tsɛŋi, jobi kpeɪŋ lɔ. Bɛ taŋni lɔ mi wɛ yɛli wi kɔ Waiŋmi i kaŋ yi bɔni bɛchu wɛ. 46 Mbeɪŋ dzɛ beɪŋ bukumbeɪŋ tsɛki. Mbeɪŋ tsɛŋi, mi wɛ wi taŋni mih bɛ wi yaka wi dzɛki.” 47 Asi Jisɔs nɔ keɪŋki wi dzaka, Judas wɛ wi nɔ kɔ mi i mbarɔ wi bwa bɛ Jisɔs bɛ jwɔfi ntso bɛfa dzɛ tumbuku. Wi nɔ dzɛki bɛh mbarɔ wi bɔni bɛduli, bɔ kaŋa bɔnywɔ bɛh bibɔkɔ, num a faaŋ bɛtii mfɛ gia bɛmbum bɛh bɔni bɛ sakaki tumi. 48 A nɔ kɔ num mi wɛ wi taŋni Jisɔs, tsɛ keɪŋsi lɔ kinchɛsi bɛh bɔni bɛwɔ ka dzaka a, “Mi wɛ mih ni bɔni mih maŋni yaŋyi, akɔ wi mbeɪŋ ni kwɛ.” 49 Si bɛh bɔ ni dzɛ, wi chɛm tsɛ a chɛŋ i Jisɔs wɛ ka bɔni i wi, “Mih bɔniki i wɔ Mi Lanini.” Si wi bɔni yakadɔɪŋ, ka maŋni wi bɛ yaŋyi wi. 50 Jisɔs ka dzaka i wi a, “Nseɪŋ wuŋ, fɛ a gia yɛ wɔ dzɛ i fɛ.” Ayaka bɔni bɛwɔ ka tsɛ kwa Jisɔs, kaŋa wi. 51 Yi num a mi widɔkɔ wɛ wi nɔ kɔ bɔ bɛh Jisɔs ka guku baa nywɔ wi jum ka

gba chwiŋ tɔɪŋ kintuni ki mfa wi fwu wi bɛtii mfɛ gia. 52 Jisɔs dzaka i mi wiwɔ a, “Fiɛni lɛkɔ nywɔ wa i di biɛ wi si kɔ. Na ndɛ wɛ wi dzasi nywɔ i beɪŋ wi kɛki a, wi bi kpiki i nywɔ wɛ. 53 Wɔ kwakaki a mih kɔkɔ i bɔɔŋ Ba wuŋ a wi chɪŋsi bɛchinda bu bɛnchuku bɔ tsɛ bɛmbaŋ jwɔfi ntso bɛfa akisɛkɛ a? 54 Ayakalɛ, mih ka fɛ yakadɔɪŋ, ma yi ni nyani dɔɪŋ ka yi dzɛ kpeɪŋ asi bɛ nyaka i Kɪŋwakti ki Nyɔ wɛ a, a yi kaŋaki i bi num a?” 55 I feɪŋ wɛ, Jisɔs ka bikɔ i mbarɔ wiwɔ a, “Mbeɪŋ dzɛ i kwa mih, ka dzɛki bɛh bɔnywɔ bɛh bibɔkɔ ka mbeɪŋ dzɛki i kwa num ji a? Mih nɔ shi kɔ bɛh mbeɪŋ chɔksi chɔksi i juŋ yi fɛni yi gia mɛ lani bɔni mbeɪŋ kwa kɛ mih kɔm nɛ la? 56 Ayakalɛ, gia yɛlɛ yichi num i fɛ a yi dzɛ kpeɪŋ asi bɔni bɛ ntum bɛ Nyɔ nɔ nyaka.” Bwa bɛ Jisɔs bɛ mbarɔ bɛchi ka lotɔkɔ wi feɪŋ, yɔkɔ geɪŋ. 57 Bɔni bɛ bɔ nɔ kwa Jisɔs ka dzɛ tsɛ bɛh wi i Kayfas dzu fwu wi bɛtii mfɛ gia. A nɔ kɔ num bɔni bɛ bɔ nɔ laniki bɛnchi bɛ Nyɔ bɛh bɛ bɔ nɔ sakaki tumi nɔ juŋni. 58 Bɔ nɔ tsɛki bɛh Jisɔs Bitɔ biɛli i jum wɛ i dzɛh yi dɔɪŋ. Wi ka tsɛ buku na i fitɔkɔ wi fwu wi bɛtii mfɛ gia wɛ, ka liɛ tsɛ num bɛh bɔni bɛ bɔ nɔ tɔkniki bɛh di biwɔ, wi tseɪŋ, i yeɪŋ si yi ni nyani num. 59 Bɛtii mfɛ gia bɛmbum bɛh bɔni bɛchi bɛ bɔ nɔ sakaki bɛnsaka ka nɔŋki gia yi ntɛkɛ yɛ bɔ kɔ i jiɛ i Jisɔs fuŋ ka bɔ ni wɔ wɔ wi. 60 Ayakalɛ, bɔ nɛki kwati kɛ gia yidɔkɔ, na ayaka si bɔni bɛduli ni bukuki dzɛki i ninshiŋ beɪŋ nsaka bɛntɛkɛ. Gia yiwɔ nyani lɛ, i kɪŋgɔksi wɛ bɔni bɛdɔkɔ bɛfa buku dzɛ num i ninshiŋ. 61 ka dzakaki a, “Mbɔwɛ wɛlɛ nɔ dzaka a, ŋgaɪŋ kɔlɛ i shakiyi juŋ yi fɛni yi gia yi Nyɔ i fiɛni maa yi i kaŋ yitali wɛ.” 62 Fwu wi bɛtii mfɛ gia wiwɔ ka dza beɪŋ bikɔ i Jisɔs a, “Yaka wɔ kaŋaki kɛ gia yidɔkɔ i chukuli a? Wɔ wɔkɔ alɛ gia yɛ bɔni bɛlɛ dzakaki i wɔ wɛ a?” 63 Jisɔs kpichumi maŋ. Fwu wi bɛtii mfɛ gia wiwɔ fiɛni dzaka i wi a, “I yɛli wi Nyɔ wɛ wi kaŋaki nɔni, wɔ fa kabɛ num Kimbwili wɛ Nyɔ nɔ kaka, wɛ Waiŋ Nyɔ, fɩku i buku.” 64 Jisɔs chukuli a, “Yi kɔ asi wɔ dzaka. Ayakalɛ, mih fukuki i mbeɪŋ a, jobi wɛlɛ ni tsɛ mbeɪŋ ni yeɪŋ lɛ mi wɛ yɛli wi kɔ Waiŋmi, num wi shinum i tseɪŋ yilɛkɛli yi Mi wɛ wi kaŋaki ŋga, mbeɪŋ bi chu yeɪŋ si wi dzɛki i bikwu wɛ i beɪŋ.” 65 Fwu wi bɛtii mfɛ gia wɛ wɔkɔ yakadɔɪŋ, ka taŋyi bɛmbuŋ i gwu yi wɛ, dzaka a, “Wi dzɛki di bi Nyɔ. Bukumbeɪŋ nɔŋki a mi widɔkɔ chu dzɛ dzaka gia yidɔkɔ a? Mbeɪŋ wɔkɔ lɔ si wi dzɛki di bi Nyɔ. 66 Mbeɪŋ kwakaki a nɛ?” Bɔ chukuli

a, “Ako mi wə bə kaŋa i wɔɔ wi num wɔɔni.” 67 Bə yisi i chuhyiki mindzəŋ i shi bi wə chɔkɔ tweiŋ wi bəh biŋkɔɔ, bədɔkɔ tweiŋ bəh kaŋ, dzakaki i wi a, 68 “Wɔ wə wɔ kɔ Mbwili wə Nyo nɪ kaka, fɪku la ntum wi Nyo wa wə i liə. Kaŋsi i buku mi wə wi tweiŋ wɔ.” 69 A nɪ kɔ Bita num i kuku i biŋ i fitakɔ. Waiŋ kpaŋni widɔkɔ wə wi nɪ nɔmki feiŋ, dzə kɔmsi i wi kpəŋ ka dzaka i wi a, “Wɔ tɛ si kɔ mbeiŋ Jisɔs wi Galili.” 70 Ayakalə, Bitə nəiŋ i bəni bəchi nshiŋ ka dzaka a, “Mih kiəkɪ kə gia yə wə dzakaki.” 71 Bitə ka buku tsə ka numki beŋ i dzaka ki mbaŋ wə. Waiŋkpaŋni widɔkɔ wə wi nɪ nɔmki tɛ feiŋ, yeiŋ wi, ka dzaka i bəni bə bɔ nɪ numyi i beŋ feiŋ a “Mi wələ si kɔlə bəh Jisɔs wi Nasali.” 72 Bitə chu nəiŋ ka kaiŋ, dzaka a, “Mih kiəkɪ kə mi wiwɔ.” 73 I jɔbi wi twesi wə, bəni bə bɔ nɪ numyi kɔmsi tsə i Bitə wə ka dzaka i wi a, “I yi ŋkɔŋ wə, wɔ kɔ tɛ mi wibɔ, kɔm ndzaka wa tsəkɪ aka wibɔ.” 74 Ayaka Bitə ka kaiŋ, bɔɔŋ num loiŋ i fwu wi wə dzaka a, “Mih kiəkɪ kə mi wələ.” Akisəka kwɔkɔ ka tɔŋ. 75 Bitə kwaka ndzaka wə Jisɔs si dzaka i wi a, “Ka kwɔkɔ ni nəŋki i tɔŋki, num wɔ nəiŋ lɔ mih kiŋkani kitali.” Wi nyə feiŋ buku tsə i biŋ, ka də nalə.

27 Asi chɔkɔ nɪ wɔɔki dzəkɪ, bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bə bɔ sakaki tumi, num jiə ja kɔm Jisɔs, i wɔɔ wi. 2 Bɔ ka kaŋa wi, dzo tsə nya i kaŋ yi Baylə wə mi wi nsaka i kimbu kiwɔ wə. 3 Jɔbi wə Judas wə wi nɪ taŋni Jisɔs nɪ yeiŋ a bə taŋi a bə ki wɔɔki lə Jisɔs, wi bə tɔm, dzo kpɔ wə mbaŋtia fiəni tsə nya i bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bə bɔ sakaki tumi. 4 Wi tsə, dzaka i bɔ a, “Mih fə chu i taŋni mi wi kaŋa kə ŋgəkə widɔkɔ.” Bɔ chukuli i wi a, “Yəmaka kaŋaki nə i fə bəh buku? A kiəkɪ wə yəmaka.” 5 Judas waŋ kpɔ wiwɔ i kuku i juŋ yi fəni yi gia wə, ka buku tsə shiəŋ. 6 Bətii mfə gia bəmbum fwəkyi kpɔ wiwɔ dzaka a, “Wələ kɔ kpɔ wi mwa, nchi bumki kə a bə jiə wələ kpɔ i kiba ki juŋ yi fəni yi gia mə.” 7 Bɔ num jiə ja, tsə taŋ di i mi wə wi nɪ mwəmki mishwali bəh wi a bɔ ni ləkɪ bəni bədʒəni feiŋ. 8 Ako gia yə bə bɔɔŋki di biwɔ i dzə buku bidaiŋ a, “Di bi Mwa.” 9 Yi nɪ num yaka ka gia yə mi wi ntum wi Nyo wə Jelimia nɪ dzaka, ka yi dzə kpəiŋ si wi nɪ dzaka a, “Bə nɪ dzo kpɔ mbaŋtia num kpɔ wə bwa bə Isləe nɪ sisi i dzo i fwu wi wə, 10 taŋ di yeiŋ i mi wə wi nɪ mwəmki mishwali bəh wi, asi Bah Nyo nɪ dzaka i mih.” 11 Si Jisɔs nɪ numbeiŋ i Baylə

mi wi nsaka nshiŋ, Baylə bikə i wi a “Ako wɔ ŋkuŋ wi Bəju wə a?” Jisɔs chukuli a, “Yi kɔ asi wə dzaka.” 12 Ayakalə, bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bə bɔ nɪ sakaki tumi kiwɔ yisi i jiəkɪ gia i wi fuŋ, wi na chu chukuli gia yidɔkɔ. 13 Baylə ka bikə i wi a, “Wɔ wəkəkɪ alə ŋkaiŋni wi gia yə bə dzakaki kɔm wə a?” 14 Ayakalə, Jisɔs na chukuli na gia yimu i wi kɔm yə bɔ nɪ jiəkɪ i wi fuŋ. Mi wi sakani wiwɔ tseiŋ lə dzaka wɔm wi nalə. 15 A nɪ dzəkɪ numki i jɔbi wi dzini bi Ntsədaŋ wə, mi wi sakani bwili mi wimu i juŋ yi nsəŋ mə, wə bəni kəŋki a wi bwili. 16 A nɪ kɔ i jɔbi wiwɔ wə, mi widɔkɔ num i juŋ yi nsəŋ mə, bə kiə nalə a wi nɪ fəkɪ lə chu, yeli wi num a Balabas. 17 Jɔbi wə bəni nɪ juŋni, Baylə bikə i bɔ a, “Mbeiŋ kəŋki a mih bwili num ndə i juŋ yi nsəŋ mə a? Mbeiŋ kəŋki a mih bwili yatɔkɔ num Balabas, ma Jisɔs wə bə bɔɔŋki a Kimbwili wə Nyo nɪ kaka a?” 18 Wi nɪ bikəkɪ yaka kɔm wi nɪ kiəkɪ lə a bɔ nɪ nya Jisɔs i wi, kɔm kindɔŋ nɪ finiki lə bə bəh wi. 19 I chu kpəiŋ i yi wə, a nɪ kɔ jɔbi wə wi nɪ shinum i di biə bə si num i saka bənsaka, kpə wi faaŋ ntum i wi, dzaka a, “Kiə wə ki fə kə gia yidɔkɔ bəh mi wə. Ako mi wi chəŋ. Mih dzakaki lə kɔm ndəmsi si fumsi mih daiŋ nchɔkɔ nalə kɔm wi.” 20 Si Baylə bikə yakadəiŋ, bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bə bɔ sakaki tumi nyini bəni a bɔ dzaka a wi bwili yatɔkɔ num Balabas, ma bə kāsasi bəh Jisɔs. 21 Mi wi sakani chu dza bikə i bɔ a, “Mi wə mbeiŋ kəŋki a mih bwili yatɔkɔ i bəni bəfa bələ kintəŋ kɔ winaiŋ?” Bɔ chukuli a, “Balabas.” 22 Baylə chu bikə i bɔ a, “Mih ka bwili yatɔkɔ yakadəiŋ i liə, mih ni fə dəiŋ bəh Jisɔs wə bə bɔɔŋki a Klistus a?” Bɔ bəchi dzaka a, “Bə bāŋŋ wi num bāŋŋni i kintasi wə.” 23 Wi fiəni bikə a, “Bə bāŋŋ wi kɔm nə a? Gia yichu yə wi fə kɔ nə a?” Ayakalə, bɔ chu wili tsə a ninshiŋ lə a, “Bə bāŋŋ wi i kintasi wə.” 24 Jɔbi wə Baylə nɪ yeiŋ a dzəh kəkə, ka ŋgaiŋ kaasi gia yələ, dzaka yiŋni dza lə dzani. Wi dzo mwɪ, wəkɔ kaŋ yi yeiŋ i mbaŋ wi bəni nshiŋ dzaka a, “Kaŋ yiŋ kəkə i kpi yi mi wələ wə. A kiəkɪ mbeiŋ i yi wə.” 25 Bəni bəchi chukuli i wi a, “Aaŋ, bēe ma mwa mi nūmki i kifwu kibuku wə bəh i bwa bəbuku wə.” 26 Baylə ka bwili yatɔkɔ Balabas asi bɔ nɪ kəŋki, ka nya Jisɔs a bə twēiŋ bə tsə bāŋŋ i kintasi wə. 27 Bəni bə jum bə mi wi sakani ka dzo Jisɔs liə bəh wi i ntəŋ wə bə nɪ bɔɔŋki a Blitolum, ka juŋni kiŋka ki mbaŋ wi bəni bə jum bəchi bɔ fiəli baŋ wi. 28 Bɔ baayi bəmbur

bu, dzo mbur wi bəŋkur wi bəkoli tum i wi wə. **29** Ka bwar kifo ki bəŋkur ki num bə keŋsi bəh bəwəŋyi, bwar i wi fur, ka nya mbəŋ i tseŋ yi yiləkəli wə a, akə mber wi bəŋkur. Bə dza ŋgwur yi i wi nshir nyiksi wi dzakayi a, “Mbəe jum yibəkəli! Ŋkur wi Bəju!” **30** Si bə nī fə yakadəŋ, ka chuhyiki mindzəŋ i gwu yi wə, dzo mbəŋ wə ka tweŋki wi yeŋ i fur. **31** Jobi wə bə nī nyiksi kaasi yakadəŋ, babwili mbur wi ŋkur wə i gwu yi wə, ləh num bəmbur bu i gwu yi wə, ka dzo tsə bəh wi i bəŋŋ i kintasi wə. **32** Si bə nī tsəki, bə dza buku i mi wi Selin widəko, yeli wi num a Samən. Bə kəŋyi mi wiwə wi giŋ kintasi ki Jisəs. **33** Jobi wə bə nī tsəki bə tsə buku i di bidəko wə, bə bəŋŋ a Gəlgəta, (Yeli wələ kə a Di bi Ŋkur Kifwu), **34** bə ka nya mbih i wi num bə chwali bəh biə yi ləli jia a wi mū. Ayakalə, si wi məm, wi nəŋma i mu. **35** Bə ka bəŋŋ wi i kintasi wə, dzo bəmbur bu tum kaŋ yeŋ i gaa a bə bə. **36** Si bə fə yakadəŋ ka shinum feŋ ka chəniki wi. **37** Bə nyaka kiŋwakti kə ki nī chusiki gia yə yi fə ka bə bəŋŋ wi i kintasi wə, ka bəŋyi i kintasi wə i fwu wi beŋ yi num a, “Wələ kə Jisəs, Ŋkur wi Bəju.” **38** Bə bəŋŋ tə bəji bəfa i kintasi wə bə bəh Jisəs, widəko i tseŋ yiləkəli wə, widəko i tseŋ yi yi kimiəkə wə. **39** Bəni ka tsəki dənŋsi yeŋ Jisəs nəŋni fwu, bəkəli wi bəh ntəyi, **40** dzakayi a, “Wə wələ wə nī kə i shakyi juŋ yi fəni yi gia i fiəni maa i kaŋ yitali wə, gəmti gwu ya! Wə kabə num Waiŋ Nyo, shi dza i kintasi kiwə wə.” **41** Bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bə bə nī laniki bənchi bəh bəni bə bə sakaki tumi ka nyiksiki tə wi dzakayi a, **42** “Wi nī gamtiki bəni bədəko i liə wi kəkə i gamti gwu yi. Ntə wi kə Ŋkur wi bəni bə Isləe. Wi shī la i kintasi kiwə wə i liə ma buku ka ni bum wi. **43** Wi ni jia fwu wi i Nyo wə. Nyo wiwə kabə kəŋ wi, ma wi gamti la wi i liə si wi ni dzakaki a ŋgaŋ kə Waiŋ Nyo.” **44** Bəji bə bə nī bəŋŋ bə bəh Jisəs i kintasi wə, təyi wi bəh bəntəyi tə. **45** A dza num nshichur biŋ ji, tumi kichi ji i tsə buku i mbiəŋə mitali wə nshi. **46** A dza num ka mbiəŋə mitali, Jisəs dza wam bəh ŋga a, “Eli, Eli, lama sabaktani.” Yi num a, “Nyo wur, Nyo wur, wə lotəko mih lə kəm nə?” **47** Bəni bədəko bə bə nī num kəmsi feŋ wəkə, ka dzaka a, “Mi wiwə bəŋŋki Elaja.” **48** Mi widəko i bə kintəŋŋ ka yəkə akisəkə tsə dzo kuncha, juli i mbih migbarlini mə, bwar i mbəŋ wə, ka səkə tsə a wi mu. **49** Ayakalə, bəni bədəko dzaka a, “Bə wəkəli yēŋ a yuwidəko Elaja kolə i dza gamti wi!” **50** Jisəs ka

chu wam bəh ŋga nya kiŋ'waka ki i Nyo kaŋ. **51** Yi dza num a, mbur wə bə nī təŋni juŋ yi fəni yi gia yeŋ i fintəŋ, yisi i beŋ taŋa shi buku i kuku i bimbū bifa wə. Nshwaiŋ nəŋni, biarŋa bakayi, **52** jum tə weli gwu, bəni bəduli bə bə nī kə bə Nyo num bə nī kə bə kpiyi lə fiəni dza i kpi wə. **53** Jobi wə Jisəs nī dza i kpi wə, bəni bəwə nyə tsə i kwili wi baiŋni wə Jelusalem, bəni bəduli yeŋ i bə wə. **54** Tikwili wi bəni bə jum wə bəh bəni bə bə nī kə feŋ chəni Jisəs, yeŋ si nshwaiŋ nəŋniki bəh gia yichi yə yi nī dzəki di, ndzəŋ kwa bə na bəh ŋga. Bə ka dzaka a, “I yi ŋkəŋ wə mi wələ nī kə Waiŋ Nyo.” **55** Bəkarŋa bəduli nī kolə tə feŋ i dzəh yi dəŋŋ bə tseŋ. Bəkarŋa bələ kə bə bə nī buku i Galili biəli Jisəs gamti wi. **56** I mbarŋ wibə wə nī kə Meli Magdalen bəh Meli wə nih Jem bəh Yəsəf, bəh nih bwa bə Sebide. **57** A dza num i fijobi, tii kpo widəko a num mi wi Alimatia dza, yeli wi num a Yəsəf. Wi tə nī kə mi widəko i mbarŋ wi Jisəs wə. **58** Wi tsə yeŋ Bayle tsa a wi nyə wini wi Jisəs ka ŋgaŋ tsə ləə. Bayle ka dzaka a bə tsə dzə nyə i wi. **59** Yəsəf dzo wini wiwə ka kii i mbur wi baiŋni wə, **60** ka tsə jia i jum yi wə, yi keŋŋ a yimfiar, num wi nī tə jum yiwə i biarŋa mə, wi ka biŋsi təh wimbūm ka bəŋ dzaka ki jum kiwə yeŋ, ka nyə. **61** Meli Magdalen bəh Meli widəko wə nī kə feŋ, num bə shinum i tseŋ dənŋsi jum yiwə. **62** Chəkə buku wə, num chəkə biə bə si sisiki gia yi bimbam bibə yeŋ bi tsə, bətii mfə gia bəmbum bəh Bəfalasi tsə yeŋ Bayle, **63** dzaka i wi a, “Tikwili, buku kwakaki gia yə mi wi ntəkə wələ nī dzakaki jobi wə wi nī keŋŋki wiwə. Wi nī dzakaki a, a bi numki i kaŋ yitali wə, ma ŋgaŋ bi fiəni dza i kpi wə. **64** Si yi kə yakadəŋ, dzāka a bəni būku tsə chəniki jum yiwə i tsə būku i kaŋ yitali wə, kəm buku lwaki a bwa bu bə mbarŋ kolə ni wəli tsə chwə wini wi i nyə bəh wi, ka bə fukuki i bəni a, ‘Wi dza i kpi wə.’ Bə ka fə yakadəŋ, ma ntəkə biələ i liə ni gumi tsə bi ninshir biə.” **65** Bayle dzaka i bə a, “Mbəŋ dzə bəni bə jum ma mbəŋ bə tsə, mbəŋ dzāka bə chəniki jum yiwə bindzəŋ asi mbəŋ si kə i chəniki.” **66** Ayakadəŋ, bə ka tsə keŋŋsi bəŋ dzaka ki jum kiwə, ka fə kinchasi i təh wə bə nī bəŋ dzaka ki jum kiwə yeŋ, ka jia bəni bə jum i chəniki.

28 Asi chəkə bimbam nī tsə, chəkə wə dza, i buku nya i chəkə bi ninshir wə i shi wə, Meli Magdalen bəh Meli widəko wə tsə i tseŋ

jum. 2 Yi num a, nshwaiṅ n̄ dza n̄ṅni bəh
 ṅga, k̄om chinda wi Bah n̄ shi dza beṅ biṅsi
 təh wimbun wə bə n̄ baṅ dzaka kijum kiwə
 yeṅ ka shinum i yeṅ beṅ. 3 Chinda wiwə n̄ ko
 shi bi mwanṅi aka dzaṅ yi mwanṅini, bəmbun
 bu fuku lə buuu. 4 Bəni bə bə n̄ chəniki jum
 yiwə yeṅ wi, lwa na bəh ṅga, nyumyi lə kəkəkə,
 gb̄oyi i kuku n̄oyi aka bi kpili bəni. 5 Chinda wi
 Nyə wiwə dzaka i bəkaṅa bəwə a, “Mbeṅ ma
 lwāki. Mih kiāki lə a mbeṅ n̄ṅki Jis̄s wə bə
 ni baṅṅ i kintasi wə. 6 Wi fa kəkə, wi dza lə i
 kpi wə asi wi n̄ dzaka. Mbeṅ dz̄a yeṅ di biə wi
 ni n̄ yeṅ. 7 Mbeṅ ts̄ə f̄uku wakali i bwa bu
 bə mbaṅ a wi dza lə i kpi wə, wi ts̄əki i mbeṅ
 nshin i Galili. Mbeṅ ni yeṅ lə wi feṅ. Mbeṅ
 w̄k̄oli, mbeṅ w̄k̄o lə si mih fuku i mbeṅ.” 8
 Ayakad̄eṅ, bəkaṅa bə ka k̄omsi dza nyə i jum
 yiwə beṅ bəh nlwa, ayakalə bə num tə bəh
 kinsanli nalə, ka ȳk̄o ts̄ə i fuku i bwa bə Jis̄s bə
 mbaṅ. 9 Si bə n̄ ts̄əki, yi dza num a bə n̄ baṅsi
 bəh Jis̄s, wi dzaka i bə a, “Mih b̄oniki mbeṅ.”
 Bə ka dz̄ə k̄omsi i wi wə, ka gb̄o ka bwam gvu yi,
 ka k̄oksi wi. 10 Jis̄s dzaka i bə a, “Mbeṅ ma
 lwāki. Mbeṅ ts̄ə dz̄aka i bwa bə nih b̄eṅ a bə
 ts̄əki i Galili ma bə ni yeṅ mih feṅ.” 11 J̄obi wə
 bəkaṅa bəwə ni dza i ts̄əki, num bəni bə jum
 b̄əd̄ək̄o bə bə n̄ chəniki jum yiwə si nyə ts̄ə i
 kwili kint̄eṅ i ts̄ə fuku gia yichi yə yi si num i
 b̄ətii mf̄ə gia b̄əmbun. 12 B̄ətii mf̄ə gia b̄əmbun
 bə ka juṅni bəh bəni bə bə sakaki tumi bəh bə
 num j̄iə ja, ka baṅyi kaṅ yi bəni bə jum bəh kp̄o
 widuli, 13 dzaka i bə a, “Mbeṅ dz̄ākaki i bəni
 a mbeṅ si n̄ki lə bwa bu bə mbaṅ dz̄ə chw̄o
 wini wi ka nyə bəh wi. 14 Mbeṅ kab̄ə dzakaki
 yakad̄eṅ, yi ka liə i kintuni ki mi wi sakani wə,
 wi ni kab̄ə n̄ṅ i nya ṅgəkə i mbeṅ, ma buku ni
 ts̄ə yeṅ wi, wi ma ni chu nya ṅgəkə i mbeṅ.” 15
 Ayakad̄eṅ, bə ka dz̄ə kp̄o wiwə ka fukuki asi bə
 si dzaka i bə. Kichum kiwə ka waṅ ts̄ə i kint̄eṅ
 ki B̄əju wə i dz̄ə buku i bid̄eṅ wə a bə n̄ chw̄o
 wini wi Jis̄s chw̄oni. 16 Bwa bə mbaṅ bə Jis̄s
 bə jw̄fi n̄ts̄ə mu ka nyə ts̄ə i Galili, yaka ts̄ə i
 ṅkwun wə Jis̄s n̄ fuku i bə. 17 J̄obi wə bə ni
 yeṅ wi, ka k̄oksi wi. Ayakalə, b̄əd̄ək̄o m̄eṅni lə
 wi. 18 Jis̄s dza kini dz̄ə dzaka i bə a, “Ba wun̄ ko
 num wi nya lə ṅga bichi i beṅ bəh i kuku i mih.
 19 Ayakad̄eṅ, mbeṅ ts̄ə i bitumi wə bichi, mbeṅ
 f̄əki bəni numki bəni mb̄eṅ bə mbaṅ, j̄uli bə i
 b̄ək̄o i yeli wi Nyə Ba bəh Waiṅ bəh Kiṅ'waka ki
 Baiṅni. 20 Mbeṅ l̄āniki bə a bə f̄əki gia yichi yə
 mih n̄ laniki mbeṅ yeṅ. Mbeṅ w̄k̄oli, mih ni

numki lə bəh mbeṅ i j̄obi wichi wə i ts̄ə buku
 na j̄obi wə mbi bi ts̄ə kaaki.” (aiṅ g165)

Mak

1 Fa kɔ ntum wi ndzɔɣni kɔm Jisɔs Klistus Wair Nyɔ. **2** Ntum wiwɔ nɛ yisi asi Isaya mi wi ntum wi Nyɔ nɛ nyaka a Nyɔ dzakaki a, “Wɔkɔli, mih ni chinɔsi lɛ mi wuɣ wi ntum i wɔ nshɛɣ, ma wi tsɛ kɛɣsi dzɛh ya. **3** Ja yi mi wiliki i chwa a bɛ kɛɣsi dzɛh yi Bah, bɛ lɔmsi yi a yi nɔm chɛɣ.” **4** Ayakadɛɣ, mi widɔkɔ bɛ nɛ bɔɣɛki a Jɔn Njɔlibɔkɔ nɛ nyɛ tsɛ i chwa, ka fukuki i bɛni a bɔ kwɔni shɔm yibɔ, ma ɣɛɣɛɣ juli bɔ i bɔkɔ ka Nyɔ bi dalinya chu bibɔ. **5** Bɛni nɛ bukuki i bimbɔ bi tumi bi Judea wɛ bichi bɛh i kwili wi Jelusalem wɛ wichi tsɛ i wi, dɛ kɔm bɛ chu bibɔ, wi ka juliki bɔ i Bɔkɔ yi Jɔdan mɛ. **6** Jɔn nɛ lɔkɔ bɛmbuɣ num bɛ kɛɣsi bɛh kiluli ki nyam yidɔkɔ yɛ bɛ bɔɣɛki a kamel, wi kaɣa bɛh chinɣnih num bɛ kɛɣsi bɛh dzu yi nyam, wi nɛ dziki a chɔmi bɛh nyu yi chwa. **7** Jɔn nɛ lakaki a, “Mi widɔkɔ dzɛki lɛ i mih jum wi tsɛ mih, mih kpɛɣɣniki kɛ na i ɣɣwuɣ shi i kuku i baayi bɛlabɛ bu. **8** Mih juliki mbeɣ num i bɔkɔ, yakadɛɣ, wi ni juliki mbeɣ num i Kiɣ'waka ki Baiɣni wɛ.” **9** A nɛ kɔ i kaɣ yɛ wɛ, Jisɔs nyɛ i Nasali i kimbu ki tumi ki Galili wɛ, dzɛ a Jɔn juli ɣɛɣɛɣ i Bɔkɔ yi Jɔdan mɛ. **10** Asi Jisɔs nɛ bukuki dzɛki i bɔkɔ yakadɛɣ, wi yeɣ bɔɔli weli gwu, Kiɣ'waka ki Baiɣni shi dzɛ i gwu yi wɛ ka kimbɔmi. **11** Ja dzaka i beɣ a, “Wɔ kɔ Wair wuɣ wi shɔm, mih wɔkɔki lɛ ndzɔɣni kɔm wɔ nalɛ.” **12** Akisɛkɛ Kiɣ'waka ki Baiɣni ka fɛ Jisɔs tsɛ ka nɔki i chwa. **13** Wi nɛ kɔ feɣ i kaɣ wɛ mbagɣnyani, ɣkpɛli mɔmsi wi. Wi nɛ kɔ feɣ yakadɛɣ bɛh nyɔm yi chwa, ayaka bɛchinda bɛ Nyɔ dzɛ ka tseɣɛki wi. **14** Bɛ dza kwa Jɔn ka jɛ i juɣ yi nsɛɣ mɛ. Si yɛmaka nɛ tsɛ, Jisɔs nyɛ dzɛ i Galili, ka fukuki ntum wi ndzɔɣni wi Nyɔ feɣ. **15** Wi nɛ fukuki, dzaka a, “Jɔbi dzɛ kpɛɣ lɔ, wɛ ɣkuɣ bi Nyɔ si num a kaɣ. Mbeɣ kwɔni shɔm yimbeɣ, ma mbeɣ bɔm ntum wi ndzɔɣni wɛlɛ.” **16** Jisɔs bi nyɛ ka nyaniki tsɛki i kinchwɔ kimbɔm ki Galili kpɛɣ, ka yeɣ Samɔn bɛh wairɣnih wi Andulu tum gbi i bɔkɔ, kɔm bɔ nɛ kɔ bɛni bɛ kwani bɔwɔkɔ. **17** Jisɔs dzaka i bɔ a, “Mbeɣ biɛli mih ma mih ni fɛ mbeɣ numki bɛni bɛ bɔ kwaki num lɔ bɛni.” **18** Akisɛkɛ, bɔ ka bee gi yibɔ, ka biɛliki wi. **19** Jisɔs kini tsɛ i ninshɛɣ, yeɣ Jem bɛh wairɣnih wi Jɔn, bɛ bɔ nɛ kɔ bwa bɛ Sebide, bɔ num i ɣɣwuki mɛ kwɔ gi yibɔ. **20** Jisɔs ka bɔɣɛ tɛ bɔ akisɛkɛ. Bɔ bee ba wibɔ Sebide i ɣɣwuki mɛ

bɛh bɛni bɛ bɔ nɛ dzo a bɛh bɔ nɔmki, ka biɛli wi. **21** Bɔ bɛh Jisɔs nyɛ tsɛ i kwili wi Kafanaum wɛ. Aka dzɛ num i chɔkɔ bimbɔm wɛ, Jisɔs tsɛ liɛ i juɣ yi tsani mɛ akisɛkɛ ka laniki bɛni. **22** Bɛni ka wɔkɔliki num lɔ bɛh dzaka ki wɔmni i nlani wiwɔ wɛ, kɔm wi nɛ laniki ka mi wɛ wi kaɣaki ɣɛɣ bi lanini. Wi nɛ laniki kɛ ka bɛni bɛ bɔ laniki bɛnchi bɛ Nyɔ si lani. **23** A jɔbi wiwɔ wɛ, mi widɔkɔ nyɛ dzɛ num i juɣ yi tsani yiwɔ mɛ, a num mi wi kaɣa kiɣ'waka kichu i gwu yi mɛ. **24** Si wi liɛ feɣ, ka wam a, “Jisɔs wi Nasali, wɔ nɛɣki na i buku wɛ a? Wɔ dzɛ i kaasi buku a? Mih kiɛki lɛ wɛ. Aka wɔ mi wi baiɣni wɛ wi nyɛ i Nyɔ wɛ.” **25** Jisɔs kaɣyi kiɣ'waka kichu kiwɔ, dzaka a, “Kpɛchumi mɔɣ, bɔku i mi wɛlɛ mɛ.” **26** Kiɣ'waka kiwɔ ka fɛ wi gbɔ i kuku ka jwɔki, ki wam bɛh ɣɛɣ, ka buku i gwu yi mɛ. **27** Bɛni bɛchi yeɣ yakadɛɣ, dzaka wɔm bɔ, ayaka bɔ ka dzakayiki a bɔ bɔ bikɛyi a, “Yɛlɛ kɔ yi nairɣ lɛ a? Aka nlani wimfiɣ widɔkɔ a bɛh ɣɛɣ yeɣ na? Mi wɛlɛ kaɣaki ɣɛɣ i kaɣyi biɣ'waka bichu bi wɔkɔ i wi.” **28** Akisɛkɛ, ntum wiwɔ kɔm Jisɔs warɣ tsɛ i bidi bichi wɛ i kimbu ki Galili wɛ. **29** Akisɛkɛ Jisɔs buku i juɣ yi tsani yiwɔ mɛ, ka tsɛ i juɣ yi Samɔn bɛh Andulu wɛ, Jem bɛh Jɔn num bɛh bɔ. **30** A nɛ kɔ nih kpɛ Samɔn nɔ i narɣbeɣ, gwu yi yakani yilɛkɔli yaka wi. Asi Jisɔs liɛ i yeɣ dzu, bɛ ka fuku i wi kɔm kpɛɣa wiwɔ. **31** Jisɔs tsɛ i narɣ kɛ wi nɛ nɔki yeɣ, kaɣa wi i tseɣ wɛ, dzasi wi i beɣ. Ayaka jweɣ yi yakani yilɛkɔli yiwɔ ka bee wi, wi dza beɣ, tseɣ fierɣ bɔ dzi. **32** A dzɛ num i fijɔbi i chɔkɔ biwɔ wɛ asi warɣ ni shiki tsɛki i liɛ, bɛ ka dzɛki bɛh bɛni bɛchi bɛ bɔ nɛ gweɣɛki bɛh bɛni bɛ bɛchinda bɛ ɣkpɛli nɛ nɣisiki bɔ i Jisɔs. **33** Kwili wiwɔ wichi juɣni i fifiɛɣ. **34** Wi chuku bɛni bɛduli bɛ bɔ nɛ kaɣaki jweɣ chi chi, chu bwili bɛchinda bɛ ɣkpɛli i bɛni bɛdɔkɔ bɛduli wɛ. Wi nɛ bwiliki, wi chu bum kɛ a bɛchinda bɛwɔ dzaka gia yidɔkɔ, kɔm bɔ ni kiɛki lɛ mi wɛ wi kɔ wi. **35** A bi dzɛ num na kinchɔɣochɔɣ, Jisɔs dza beɣ, buku tsɛ i di bidɔkɔ wɛ wi mbɔɣ ka tsaki. **36** Samɔn bɛh bɛni bɛ bɛh bɔ nɛ kɔ, baarɣ i jum wɛ ka buku tsɛ ka nɛɣki wi. **37** Bɔ yeɣ wi, dzaka i wi a, “Bɛni bɛchi baarɣ ka nɛɣki wɛ.” **38** Jisɔs chukuli mfih i bɔ a, “Bukumbeɣ dɛɣ tsɛ i bidi bidɔkɔ wɛ ka mih kɔlɛ i fuku tɛ gia yi Nyɔ feɣ. Aka gia yɛ mih dzɛ kɔm yi.” **39** Ayaka wi ka nyaniki i bimbɔ bi Galili wɛ bichi fuku gia yi Nyɔ i juɣ yi tsani yibɔ wɛ, bwili bɛchinda bɛ ɣkpɛli i bɛni wɛ. **40** Mi widɔkɔ wi nɛ gweɣɛki bɛh jweɣ yi

kumyini nyə dza tum binyu i Jisəs nshiŋ, tsa wi dzaka a, “Wə kabə kəŋki wə fə mih bāiŋki.” 41 Ayaka nshiŋ kwa Jisəs, wi nani tsə tseiŋ kəm wi, dzaka i wi a, “Mih kəŋki lə, bōnih, ma wə bāiŋki.” 42 Akisəkə, jweiŋ yi kumyini yiwo ka bee wi, wi bōnih ka baiŋki. 43 Jisəs ka dzaka a wi tsəki, ka lansi kiŋ i wi, 44 dzaka a, “Kiə wə ki fūku kə gia yiwo i mi widəko. Ayaka, tsə chūsi gwu ya i tii mfə gia, ma wə nyā kinya kə Muses nī dzaka a mi kəŋaki i nyā i chusi i bəni a wi bōnih lə i jweiŋ yi kumyini wə ka baiŋki.” 45 Si Jisəs kiŋ yakadəiŋ, mi wiwo ka buku tsə yisi i fukuki tsəki gia yiwo. Ayaka kwili wiwo ka warj tsə i bidi bichi wə, yi fə Jisəs na chu liə nyani i kintəŋ ki tumi wə. Wi ka baarj a numki i chwa, bəni nyə dza i bidi di wə, dza yeiŋ wi.

2 Asi karj yidəko ni tsə, Jisəs fiəni tsə i Kafanaum. Bəni wəko a wi si num lə i dzu, 2 bə ka juŋniki dzəki i feiŋ bəduli, dzəh nī kəkə feiŋ ka mi təm gvu na bəh i dzaka kifieŋə wə. Wi ka bə fuku gia yi Nyə i bə. 3 Bəni bədəko bənaa ka dzəki bəh mi widəko i wi num bə buŋ wi i kimbuŋ wə, num wi kpi wa wimu. 4 Yi gaka bə i liə tsə bəh wi i Jisəs wə kəm bəni ni faaŋniki lə nalə. Bə ka yaka num i fwu wi juŋ beŋi, tə kiyəə i di biə Jisəs nī num. Si bə tə yakadəiŋ, ka shisi mi wiwo i kimbuŋ kə wi nī nōki yeiŋ wə. 5 Jisəs yeiŋ si bə jiə shəm i wi wə, wi ka dzaka i mi wə wi nī kə num wi kpi wa wimu a, “Nseiŋ wurj, mih dalinya lə chu bia.” 6 Bəni bədəko bə bə nī laniki bənchi bə Nyə bə num feiŋ ka wəko yaka, ka shwiŋyiki i shəm yibə wə, bikə a, 7 “Mi wələ dzakaki dəiŋ lə a? Wi dzəki di bi Nyə. Akə ndə wə wi kə i dalinya chu a kəbi a Nyə shəŋ a?” 8 Jisəs ka kiə i shəm yi wə gia yə bə ni kwakaki, ka bikə i bə a, “Mbeiŋ biələ biŋkwaka kəŋaki i shəm yimbeiŋ wə lə kəm nə a? 9 Yə yi bōniki i dzaka i mi wələ kə yi naiŋ a? I dzaka a mih dalinya lə chu bi, ma a wi dzə kimbuŋ ki wi tsəki a? 10 Ayakalə, mih nəŋki i fə a mbeiŋ kiə a mi wə yeli wi kə Waiŋmi kəŋaki lə ŋga i fa kuku i dalinya chu.” Ayaka wi ka dzaka i mi wə wi nī kpi wa wimu a, 11 “Mih dzakaki i wə, dzə beŋi wə dzə kimbuŋ ka wə tsə i wə dzu.” 12 Wi dza beŋi, ka dzo kimbuŋ ki ka buku, bəni bəchi tseiŋ wi. Ayaka bə tseiŋ lə, dzaka wəm bə, bə ka tumki bikum bi Nyə, dzaka a, “Buku keŋki ki yeiŋ kə gia yidəko ka yələ.” 13 Jisəs chu nyə ka tsə kəmsi i kinchwə kimbūm kprəŋ, mbarj wi bəni dza i wi kprəŋ, wi ka yisi i

laniki bə. 14 Asi wi nī nyaniki tsəki, wi yeiŋ Lewi waiŋ Alfiyus, wi num i di bi bi nəm wə, wi kwa kiŋwakti. Jisəs ka dzaka i wi a, “Wə biəli mih.” Wi ka dza beŋi ka biəli wi. 15 Jisəs bəh bwa bu bə mbarj ni tsə ka dziki i Lewi dzu bəh bəni bə bə nī kwaki kiŋwakti bəh bəni bəchu bədəko tə, kəm bəni ka bələ nī biəliki lə wi bəduli nalə. 16 Jobi wə Bəfalasi bə bə nī laniki nnyaki bənchi bə Nyə yeiŋ si Jisəs dziki bəh bəni bəchu bəh bə bə nī kwaki kiŋwakti, ka bikə i bwa bu bə mbarj a, “Akə kəm nə wi dziki bəh bəni bə bə kwaki kiŋwakti bəh bəni bəchu bədəko a?” 17 Jisəs wəko si bə bikəki, ka dzaka i bə a, “Bəni bə bə gweiŋki kə si nəŋ kə mi wi chukuni. Asi nəŋ num bə bə gweiŋki. Mih ka dza dəkə i bəŋŋ bəni bə bə kə chəŋ. Mih dza i bəŋŋ num bəchu.” 18 Yi dza num a, bwa bə mbarj bə Jōn Njulibəkə, bəh Bəfalasi nī bamki lə dzaka. Bəni bədəko ka dza bikə i Jisəs a, “Akə kəm nə wə bwa bə mbarj bə Jōn, bəh bə Bəfalasi bamki dzaka, bwa ba bə mbarj bam kə a?” 19 Jisəs chukuli i bə a, “Bə kolə i laka bəni i dzini bi miŋkpaŋa wimfiarj wə, ma bə chu dza bamki dzaka nyum miŋkpaŋa wiwo num feiŋ bəh bə a? Bə kəkə i bamki dzaka wi num bəh bə. 20 Ayakalə, karj dzəki lə yə bə bi dzo bwili nyum miŋkpaŋa wiwo i bə, ma bə bi ka yisi i bamki dzaka i jobi wiwo wə. 21 Mi kəkə i dzo kinchumni kimbuŋ kimfiarj, i kwəyi mbuŋ wikpu yeiŋ. Wi ka fə yakadəiŋ, ma kinchumni kimbuŋ kimfiarj kiwo ni taŋa kaasi mbuŋ wikpu wiwo, ma dzəŋə yiwo ni chu na yimbūm. 22 Mi kəkə i dzo tə mbih mimfiarj i jiə i kiŋgə ki mbih kikpu kə bə keiŋsi bəh dzu yi nyam. Wi ka fə yakadəiŋ, mbih mimfiarj miwo ni biəŋə wə kiŋgə kikpu kiwo, mbih miwo i kiŋgə kiwo wə ni laka kilələ. Yi kə a, bə kəŋaki i jiə mbih mimfiarj num i kiŋgə kimfiarj wə.” 23 A nī kə i chəkə bimbam bidəko wə, Jisəs bəh bwa bu bə mbarj ka nyaniki tsəki təliki i kikhə kigəŋ kidəko wə. Bwa bu bə mbarj ka yisi i təiŋyiki kifwu kigəŋ fiksi dzi. 24 Bəfalasi yeiŋ yakadəiŋ, bikə i Jisəs a, “Yeiŋ na, akə kəm nə wə bwa ba bə mbarj fəki gia yə nchi ka bum dəkə a mi fəki i chəkə bimbam wə a?” 25 Jisəs bikə tə i bə a, “Mbeiŋ ka num fa dəkə i Kiŋwakti ki Nyə wə si dzəŋ nī wəki ŋkurj Debit bəh mbarj wi, wi fə a? 26 A nī kə jobi wə Abiata nī kə fwu i bəti mfə gia, Debit liə i juŋ yi Nyə mə wi dzo bləd wə bə nī baa jiə a akə wi Nyə, dzi chu nya tə mbarj wi yeiŋ, num a nī kə nchi bum kə a mi kolə i dzi bləd wiwo a kəbi a bəti mfə gia.” 27 Jisəs

dzaka kaasi i bɔ a, “Nyo nɛ jia chɔko bimbam kɔm mi. Wi nɛ ka maa mi kɔm chɔko bimbam. 28 Ayakadɛiŋ, mi wɛ yeli wi kɔ Waiŋmi kɔ Bah na bɛh wi chɔko bi mbam.”

3 Ayakadɛiŋ, Jisɔs nɛ chu tsɛ liɛ i juŋ yi tsani wɛ. Mi widɔkɔ num bɛh tseiŋ yi kpili. **2** Bɛni bɛdɔkɔ bɛ bɔ nɛ kɔ feiŋ bɔ nɛ nɛŋki gia yɛ bɔ ki jiɛki i wi fuŋ, ka bwarŋ dzakɛh i gwu yi wɛ ka tseiŋki a wi ni chuku lɛ mi wiwɔ i chɔko bimbam wɛ a. **3** Jisɔs dzaka i mi wɛ tseiŋ yi nɛ kɔ yi kpi a, “Dzɛ bɛiŋ wɔ dzɛ fa.” **4** Si wi dzɛ, Jisɔs bikɛ i bɛni a, “Gia yɛ nchi bumki a mi fɛ i chɔko bimbam wɛ kɔ yi naiŋ na? I fɛ gia yindzɔŋni, ma yichu a? I bwili mi, ma i wɔɔ lɔ a?” Ayakalɛ, bɔ kpichumi mɔŋ. **5** Jisɔs tseiŋ tali bɔ bɛchi bɛh tɔɔ wi bɔkɔli, gwu kpi wi kɔm bɛ shɔm yibɔ yichu. Wi dzaka i mi wɛ tseiŋ yi nɛ kɔ yi kpi a, “Nɛni tseiŋ ya.” Wi nani yi kaa ka bɔnih. **6** Bɛfalasi ka buku, tsɛ bɛh mbarŋ wi bɛni bɛ ŋkurŋ Helɔd i keiŋsi akisɛkɛ si bɔ nɛ fɛ ka bɔ wɔɔ Jisɔs. **7** Jisɔs bɛh bwa bu bɛ mbarŋ ka nyɛ feiŋ tsɛ i kinchwɔ kimbam ki Galili wɛ. Mbarŋ wi bɛni bɛduli biɛli wi. Bɛni bɛdɔkɔ nɛ nyɛki dzaki i bimbam ki Galili wɛ bɛh ki Judea wɛ. **8** Bɛdɔkɔ nɛ nyɛ i Jelusalem, bɛdɔkɔ nyɛ i kimbu ki Idumea wɛ, bɛdɔkɔ nyɛ i kimbu ki Bɔkɔ yimbam yi Jɔdan wɛ i waka, bɛdɔkɔ i bimbam bi Taya bɛh Sidon wɛ. Mbarŋ wiwɔ nɛ dzɛ yaka kɔm bɔ nɛ wɔkɔ gia yɛ wi nɛ fɛki yichi. **9** Jisɔs dza dzaka a bwa bu bɛ mbarŋ nɛŋ keiŋsi jia ŋgwuki ka wi liɛ yeiŋ kɔm mbarŋ nɛ dzɛ kwu barŋ wi. **10** Wi nɛ dzaka yakadɛiŋ kɔm wi nɛ kɔ wi chuku lɔ bɛni bɛduli, ka bɛni bɛ jweŋ ma dzaki kɔmki wi. **11** Bɛni bɛ biŋ'waka bichu nɛ njiŋsi bɔ nɛ yeiŋki Jisɔs bɔ ka gbɔyiki i wi nshiŋ wamyi dzaka a, “Wɔ kɔ Waiŋ Nyo.” **12** Si bɔ wamyi yaka, Jisɔs lansi kiŋ i bɔ a kiɛ bɔ ki fɛ kɛ a bɛni kiɛ ŋgaiŋ. **13** Wi dza yaka tsɛ i ŋkwuŋ bɛiŋ, bɔɔŋ bɛni bɛ wi nɛ nɛŋki, bɔ dzɛ i wi. **14** Wi babwili bɛni jwɔfi ntɔɔ bɛfa, bɔɔŋ bɔ a bwa bu bɛ ntum, ka bɛh bɔ nɛmki, wi fɛaŋki bɔ a bɔ nyɛniŋki fɛkuki gia yi Nyo, **15** chu kɛŋa ŋga i bwiliki bɛchinda bɛ ŋkpɛli i bɛni wɛ. **16** Bɛni bɛwɔ nɛ kɔ: Samɔn, wɛ wi nɛ nya yeli wi widɔkɔ a Bitɛ. **17** Jem bɛh waiŋnih wi Jɔn bɛ bɔ nɛ kɔ bwa bɛ Sebide, bɛ wi nɛ nya yeli i bɔ a “Boanegɛs” num a, “Bwa bɛ dzaŋ yi wamyini.” **18** Bɛdɔkɔ nɛ kɔ Andulu, Filib, Batalɔmu, Matio, Tɔmɔs, Jem wɛ waiŋ Alfiyus, Tadeus, Samɔn wɛ wi nɛ kɔ mi wi mbarŋ wi dzɛlɔt, **19** bɛh Judas Iskaliot wɛ wi nɛ nyani lɛ dzɛ taŋni Jisɔs. **20** Jisɔs

nɛ nyɛ tsɛ i di biɛ wi nɛ nɔki, mbarŋ wi bɛni chu juŋni feiŋ, bɔ bwa bu bɛ mbarŋ nɛki kɛŋa kɛ na dzɛh lɔ i dzi. **21** Jobi wɛ chwɔŋkijunŋ ki nɛ wɔkɔ, ka tsɛ i dzo wi kɔm bɛni nɛ dzaka a wi yuŋsiki lɛ. **22** Bɛni bɛ bɔ nɛ laniki nnyaki bɛnchi bɛ Nyo bɛh bɛ bɔ nɛ buku dzɛ i Jelusalem shi tsɛ feiŋ ka dzakaki a, “Bɛlsebu kɔ i wi mɛ, wi bwiliki bɛchinda bɛ ŋkpɛli bɛlɛ num bɛh ŋga bi ŋkurŋ wi bɛchinda bɛwɔ.” **23** Ayakadɛiŋ, Jisɔs bɔɔŋ bɔ, bikɛ i bɔ i ndi wɛ a, “Satan kɔ i fiɛni bwili gwu yi i mi wɛ dɛiŋ wɛ a?” **24** Tumi ka gaali dza ka jwɔki a kiki, ki ni chu num kɛ. **25** Juŋ ka gaali, dza ka jwɔki a yiŋi, yi ni chu num kɛ. **26** Satan ka dza gaali bɛh mbarŋ wi ka bɔ jwɔki a bɔ bɔ, wi nɛ chu num kɛ, ayakalɛ yaka kiŋgɔksi ki si tsɛ a ŋka wɛ. **27** Mbeiŋ Kiɛ a mi kɔkɛ wɛ wi kɔ i liɛ juŋ yi mi wi lɛkɛli wɛ, i kɔ bɛiŋ biɛ wi kɛŋki i geiŋ nyɛ feiŋ, na ma wi yisi kɛŋa mi wi lɛkɛli wiwɔ na ka wi kɔ bɛiŋ biwɔ. **28** Mih fukuki ŋkɔŋ i mbeiŋ a, Nyo kɔlɛ i dalinya gia yichu bɛh ja yichu yichi yɛ bɛni dzakaki kɔm wi. **29** Ayakalɛ, na ndɛ wɛ wi dzaka ja yichu i fwu wi Kiŋ'waka ki Baiŋni wɛ, yi kɔ a Nyo bi dalinya kɛ wi, kɔm wi fɛ chu bi kpamu.” (aiɔn g165, aiɔnios g166) **30** Jisɔs nɛ dzaka yaka kɔm bɛni bɛdɔkɔ nɛ dzaka a kiŋ'waka ki jisi kɔlɛ i gwu yi wɛ. **31** Nih Jisɔs bɛh bwa bɛ nih bɛ Jisɔs ka dzɛ, num i biŋ, faaŋ mi widɔkɔ a wi bɔɔŋ wi. **32** A nɛ kɔ mbarŋ wi bɛni num fiɛli ka juŋni barŋ wi. Bɔ dzaka i wi a, “Nih wa bɛh bwa bɛ nah kɔ i biŋ bikɛ wɛ.” **33** Jisɔs chukuli a a, “Nih wuŋ bɛh bwa bɛ nih barŋ kɔ ndɛ?” **34** Si wi bikɛ yaka ka tseiŋ bɛni bɛ bɔ nɛ numyi fiɛli wi, ka dzaka a, “Nih wuŋ bɛh bwa bɛ nih barŋ kɔ bɛlɛ. **35** Mbeiŋ kiɛki a, na ndɛ wɛ wi fɛki gia yɛ Nyo nɛŋki, kɔ wi wɛ wi kɔ waiŋnih wuŋ bɛh jemi yiŋ bɛh nih wuŋ.”

4 Jisɔs ka chu yisi i laniki bɛni i kɔmsi tsɛ i bɔkɔ kpɛŋ mbarŋ wi bɛni ka juŋniŋki dzaki feiŋ lɛ mɔɔɔŋ. Wi ka nyɛ liɛ lɔ i ŋgwuki mɛ shinum yeiŋ i bɔkɔ, mbarŋ wiwɔ ka numyi i bɔkɔ kpɛŋ i kpa. **2** Wi ka laniki bɔ bɛh gia yiduli i bɛndi wɛ. Ayaka wi dza ti bɔ bɛh ndi widɔkɔ a, **3** “Mbeiŋ wɔkɔli, mi nɛ laa i tsɛ mu ŋgɔkɔ. **4** Asi wi nɛ muki widɔkɔ gbɔyi i dzɛh, minyɛni dzɛ chumi dzi. **5** ŋgɔkɔ widɔkɔ gbɔyi i di bi kitɛh wɛ nshwaiŋ num kɛ feiŋ bindzɔŋ. Wi ka kɔmsi buku kɔm nshwaiŋ nɛ kɔkɛ feiŋ bindzɔŋ. **6** Jobi wɛ wɔŋ nɛ yisi i baiŋki, ka tweiŋ ŋgɔkɔ wiwɔ wi kpiyi, kɔm gaŋ yiwɔ nɛ ka liɛ. **7** ŋgɔkɔ widɔkɔ gbɔyi i bifaka wɛ. Bifaka biwɔ ka kɔ kwu barŋ

ngoko wiwo ka wi ma wum mintam. **8** Ayaka ngoko widoko gböyi num i nshwaiŋ yindzöŋni wə, ka buku yaka ka koo ka wum, tsə si bə n̄ mu, dzəkəh yi ngoko yiwo wum dzəkəh mbaŋtia, yidoko dzəkəh mbaŋbiso, yidoko dzəkəh gbi.” **9** Si Jisəs ti yaka ka kaasi a, “Mi wə wi kaŋjaki bintuni i woko wi woko.” **10** Jobi wə Jisəs n̄ ko wi mbəŋ, bəni bədoko bə bə n̄ ko bəh wi bəh bwa bu bə mbaŋ bə jwəfi ntso bəfa, bikə i wi kəm ndi wiwo. **11** Wi chukuli i bə a, “Ako i mbeŋ Nyo ko wi fə lo a mbeŋ kiə gia yə yi nyumiki i ŋkuŋ bi Nyo wə. Ayakalə, i bəni bədoko ko gia yichi num a bəndi wə, **12** ka bə n̄ tseŋki, ayakalə yeŋ kə, wəkəli, woko kə. Asi məŋ yaka ma bə kwuni shóm yibo, Nyo dalinya chu bibo.” **13** Jisəs dza bikə i bəni bə bə n̄ ko bəh wi a, “Yi ko a mbeŋ ka kiə dəkə gia yə ndi wələ dzakaki a? A mbeŋ ka baarj maka mbeŋ kiə ndi wələ, mbeŋ ni kiə bəndi bədoko dəŋ la? **14** Ngoko wə mi wə n̄ muki ko gia yi Nyo. **15** Ngoko wə wi n̄ gböyi i dzəh ko bəni bə bə wəkəki gia yi Nyo, Satan dza akisəka bwili gia yiwo i shóm yibo wə. **16** Ngoko wə wi n̄ gböyi i di bi kitəh wə ko bəni bə bə wəkəki gia yi Nyo, dzo akisəka bəh kinsarj, **17** ayakalə, maka gaarj yiwo nyani liə i shóm yibo wə. Yi məti kə yeŋ twəsi, bəŋgəka ka dza, nabə a bəni bwaŋ gvu i bə cheŋ kəm gia yiwo, bə ka fiəni gböyi lo i jum wə akisəka. **18** Ngoko wə wi n̄ gböyi i bifaka wə ko bəni bə bə wəkəki gia yi Nyo, **19** Ayakalə, kifum ki mbi wələ bəh kiŋkəŋ ki mbum bəh kiŋkəŋ ki bieŋ bədoko dza juŋni barj gia yiwo i shóm yibo wə yi laka kiləlo. (aiŋ g165) **20** Ngoko wə wi n̄ gböyi i nshwaiŋ yindzöŋni wə ako num bəni bə bə wəkəki gia yi Nyo, bə dzo, ka tsəki a ninshiŋ ninshiŋ, ka ngoko wiwo wum dzəkəh mbaŋtia, dzəkəh yidoko mbaŋbiso, dzəkəh yidoko gbi.” **21** Jisəs dza bikə a, “Mi si liə bəh naka ki baiŋsiki i dzu wi kwusi barj bəh kah, ma wi si jiə i kigasi wə a? Ma wi si liə tōm num i di biə bə si tōm naka ki baiŋsiki yeŋ wə a? **22** Mbeŋ kiəki a gia yichi yə yi n̄ ko i nyumi wə ko yi bə bi chusiki i ndaiŋ wə, yə yi n̄ ko i nyumi nyumi wə, yichi bə bi chusiki yi i baiŋni wə. **23** Mi wə wi kaŋjaki bintuni i woko, wi woko.” **24** Jisəs chu dzaka a, “Mbeŋ kabə wəkəliki gia yi Nyo mbeŋ ka wəkəliki ndzöŋki, kəm dzəh yə mbeŋ wəkəliki yeŋ, kə ayaka si Nyo bi fəka i mbeŋ, wi bi fəka na yi du tsə. **25** Mi wə wi kaŋjaki fiəŋ ko wi bə bi kpeŋsiki. Mi wə wi kaŋjaki kə fiəŋ ko na wi bə bi dzo bwili fi twəsi fiə wi kaŋjaki i wi.” **26** Jisəs

chu dzaka a, “Ŋkuŋ bi Nyo ko aka ngoko wə mi n̄ mu i kha. **27** Jobi wə asi num nchəko wi ka nə, chəko ka wəo wi dza. Num ngoko wiwo si buku ka kəki, wi chu kəbi i kiə a ngoko wiwo fə dəŋ ka wi kəki a, **28** nshwaiŋ si fə wi ka kəki. Wi dza yisi i nyaki binchaiŋki, wi ka wum tum dzəkəh yeŋ. **29** Jobi wə ngoko wiwo biəŋ, wi ka ni dzo fiŋkəfi fi, liə i khə, kəm jobi wi kəhni kpeŋ.” **30** Jisəs chu dza dzaka a, “Bukumbeŋ ko i fəkəli ntəŋ bi Nyo bəh nə? Bukumbeŋ ko i fəkəli bəh ndi winaiŋ a? **31** Wi ko ka ŋkaiŋni wi ngoko wi fintam finchiŋ fidoko fi seiŋni tsə na bəŋgəka bəchi, **32** Jobi wə bə ka gbəli i khə wi ni buku yaka wi kəo ka numki i kpeŋ wi kpali tsə ntəŋ wi bieŋ bichi biə bə gbəli i khə, wi fiəni chu kpeŋ ka nya cha ka minyəni mə mə fuliki i beŋ ko i maa jūŋ yibo i wi wə, i kinjinjinj ki wi wə.” **33** Ako lə si Jisəs n̄ fukuki gia yi Nyo i bəni, i bəndi wə ka bələ, i dzəh yə bə ko i wəkəki. **34** Wi n̄ ka num dzaka gia i bə kəbi i bəndi wə. Ayakalə, jobi wə wi n̄ ko wi mbəŋ num a bə bwa bu bə mbaŋ a bə bə, wi ka fiəni fuku baiŋsi bəndi bəwə bəchi i bə. **35** Jisəs kaasi i laniki bəni chəko biwo a num i fiŋjəbi, wi dzaka i bwa bu bə mbaŋ wə a, “Bukumbeŋ dāŋ būku tsə i kiwun ki bəko kə yaka wə.” **36** Bə ka bee mbaŋ wi bəni wə wi n̄ ko feŋ, ka liə i ngwuki wə Jisəs n̄ ko wi si num lo yeŋ, bəh bə ka dāŋki, bəŋgwuki bədoko biəli bə. **37** Si bə n̄ dāŋki, fuŋni kiləkəli dza tumbuku yisi ka nəŋniki mwi, mə liə i ngwuki mə ka nəŋki i jikə. **38** Jisəs n̄ ko i ngwuki mə i jum wə wi nə wə, num wi nəsi fwu wi i kingbəŋ wə. Bə ka tsə yəmsi wi ka dzaka a, “Mi wi lanini, kpi nəŋki i dzo buku mbeŋ wə kaŋa kə mfia jobi kəm nə a?” **39** Jisəs dza beŋ, kaŋyi fuŋni kiləkəli kiwo, dzaka i mwi miwo a, “Kpichumi məŋ.” Fuŋni kiləkəli kiwo ka kpichumi, di chimi alə məwəŋ. **40** Wi ka bikə i bwa bu bə mbaŋ a, “Mbeŋ lwaki nə? Mbeŋ keŋki maka mbeŋ jiə shəm i mih a?” **41** Dzaka wəm bə, bə ka dzakayiki a bə bə a, “Wələ ko winaiŋ mi lə a, na fuŋni kiləkəli bəh mwi mi bəko wəko i wi a?”

5 Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ dāŋ kinchwo kimbūm ka buku tsə i waka, i kimbu ki bəni bə Gelasen wə. **2** Si wi n̄ bukuki i ngwuki mə, wi baŋsi bəh mi widəko biŋ'waka bichu njiŋsi wi, num wi buku i bita biə bə n̄ ləki bəni yeŋ. **3** Mi wiwo n̄ nəki i bita biwo mə. Mi widəko kəbi feŋ wə wi n̄ ko i kaŋa wi, na bəh nsəŋ.

41 kaŋ yiduli wə, bə n̄ shiki jiəki wi i biŋkəm wə, kaŋa tsəiŋ yi bəh bənsəŋ, wi guku təiŋyi bənsəŋ bəwə, shakyi biŋkəm. Mi n̄ mən wə wi n̄ kə i kaŋa wi. 5 Mi wiwə n̄ fiəliki nnyaki i bita biwə yaka wi tsə buku i ŋkwuŋ wə nchəkə bəh nshi, wamyi, kwəksi gwu yi bəh kitəh. 6 Si wi yeiŋ Jisəs wi keiŋ nanu, wi yəkə tsə tum binyu i wi nshiŋ, 7 wi də bwili bəh ŋga a, “Jisəs Waiŋ Nyə wə wi kə Fwu wi Biəiŋ Bichi wə, wə nəŋki nə i mih wə a? Mih tsāki wə i yeli wi Nyə wə kiə wə ki nyā kə ŋgəkə i mih.” 8 Wi n̄ dzakaki yakadəiŋ, kəm Jisəs n̄ kə wi kaŋyi lə a, “Kiŋ'waka kichu kələ b̄uku i mi wələ wə.” 9 Jisəs bikə i wi a, “Yeli wa kə ndə.” Wi chukuli a, “Yeli wuŋ kə mbaŋ, kəm buku duki lə.” 10 Si wi chukuli yakadəiŋ, ka tsaki Jisəs a feiŋ feiŋ a wi ma k̄əŋŋ bə i kimbu kələ wə. 11 A n̄ kə yaka mbaŋ wi bifi biduli dzi i ŋgaŋni cheiŋ feiŋ. 12 Biŋ'waka bichu biwə ka tsa Jisəs a, “Ch̄iŋsi buku num i bifi biə yaka wə, ma buku liə i bi wə.” 13 Jisəs bum. Ayaka biŋ'waka biwə ka buku i mi wiwə wə, tsə liə i bifi wə. Mbaŋ wiwə n̄ kə bifi ka bəŋchuku bəfa. Bi seŋi shi i fəŋ wə, shi tsə gbəyi i bəkə yiwə wə feiŋ ləŋ ka kpiyi. 14 Bəni bə bə n̄ təkniiki bəh bifi biwə dza feiŋ, geiŋ, tsə fuku gia yiwə i kwili kintəŋŋ bəh i di bichi wə feiŋ. Bəni ka wəkə, buku dza i yeiŋ gia yə yi si num. 15 Bə dza i di biə Jisəs n̄ kə, yeiŋ mi wə mbaŋ wi bəchinda bə ŋkpeli n̄ shiki ŋjiŋsiki wi, num wi shinum feiŋ, ka ləh bəmbuŋ bu, num mfi bi fiəni dza. Bə lwa na bəh ŋga. 16 Bəni bə bə n̄ yeiŋ gia yə yi num, ka fuku i bəni si yi n̄ num bəh mi wə mbaŋ wi biŋ'waka bichu biə n̄ kə i wi wə, i tasi bəh gia yi bifi. 17 Si bə wəkə yakadəiŋ, yisi i tsaki Jisəs a wi nyə i di bibə wə. 18 Jisəs ka liə i ŋgwuki mə, mi wə bəchinda bə ŋkpeli n̄ buku i gwu yi mə ka tsaki Jisəs a bə wi nyə. 19 Jisəs nəiŋ, ka dzaka i wi a, “Nyə tsə i wə dzu, ma wə tsə f̄uku i bəni ba gia yə Bah fə i wə, bəh si wi kwasi nsheiŋ i wə.” 20 Ayakadəiŋ, mi wiwə ka nyə, tsə ka nyaniki fukuki i tumi kichi kə bə bəŋŋki a Kikwili Jwofi, gia yə Jisəs fə i wi. Bəni ka wəkə yaka, num lə bəh ŋkaŋyi. 21 Jisəs fiəni daŋ i ŋgwuki wə tsə i kiwuŋ kəyaka wə i kəmsi tsə i kinchwə kimbūm kpəŋ, mbaŋ wi bəni chu juŋni dza feiŋ. 22 Tikwili wi juŋ yi tsani widəkə ka dza feiŋ, yeli wi num Jaylus. Si wi yeiŋ Jisəs, ka tsə tum binyu i wi nshiŋ, 23 tsa wi a feiŋ feiŋ ka dzaka a, “Waiŋ wuŋ wi nchiŋ wi kpaŋni kə a i kpi. Mntee wə, dzə ma wə k̄əm kaŋ ya i wi wə ma wi bənihi ka wi ma kpi” 24

Jisəs ka dza beŋ bəh wi ka tsəki, mbaŋ wi bəni kwu biəli Jisəs faaŋni. 25 Kpaŋa widəkə n̄ kələ i kintəŋŋ ki mbaŋ wiwə wə num jəbi wi shi baŋŋ a baŋni i j̄ia wə jwəfi ntso yifa. 26 Wi n̄ kə wi bəh nalə i bəni bə tsa bəduli cheiŋ, bəkəli biəiŋ bichi biə wi n̄ kaŋaki, jweŋi tsə a ninshiŋ tsəni. 27 Si wi n̄ kə wi wəkə lə kəm Jisəs, wi ka dza i wi jum i mbaŋ kintəŋŋ, kəm mbuŋ wi, 28 kəm wi n̄ kə wi dzaka i wi shəm a, “Mih ka kəm na a mbuŋ wi, ma mih n̄ bənihi.” 29 Si wi n̄ kəm yakadəiŋ, jweŋi yi kaa akisəkə. Miŋkpaŋa wiwə wəkə na i gwu yi wə si wi bənihi. 30 Jisəs ka wəkə asi ŋga buku i gwu yi wə, wi fiəni gwu akisəkə, bikə i bəni a, “A kəm ndə mbuŋ wuŋ a?” 31 Bwa bu bə mbaŋ chukuli i wi a, “Wə yeiŋ si bəni faaŋniki wə, wə chu bikə mi wə wi kəm wə a?” 32 Jisəs baŋŋ a tseŋki i yeiŋ mi wə wi kəm wi. 33 Ayakadəiŋ, kpaŋa wiwə ka kiə gia yə yi num bəh wi, wi ka dza, lwa nyumi, tum binyu i Jisəs nshiŋ fuku ŋkəŋ wi wichi i wi. 34 Jisəs dzaka i wi a, “Waiŋ wuŋ, shəm ya yə wə jiə i mih yi fə wə bənihi lə, tsə bindzəŋ. Wə ta lə i jweŋi ya wə.” 35 Asi Jisəs ni keŋki wi dzaka i miŋkpaŋa wiwə yakadəiŋ, bəni bədəkə dza feiŋ num bə nyə i juŋ yi Jaylus wə tikwili wi juŋ yi tsani, dzaka i wi a, “Waiŋ wa kpi lə. Ma chu nyə ŋgəkə i Mi wi Lanini wələ?” 36 Si bə dzaka yakadəiŋ, Jisəs wəkə, ayakalə wi fə aka wi ka wəkə dəkə ka dzaka i Jaylus a, “Kiə wə ki lwā kə, j̄ia a shəm ya i mih shəŋ.” 37 Asi bə n̄ tsəki, Jisəs ka bum dəkə a mi widəkə biəli wi a kəbi a Bitə bəh Jem bəh Jəŋ wə waiŋnihi Jem. 38 Asi bə ni tsə buku i juŋ yi tikwili wi juŋ yi tsani wə, Jisəs yeiŋ si bəni gəkəki di bəh midəm feiŋ. 39 Wi liə dzu, bikə a, “Mbeŋi gəkəki di bəh midəm kəm nə? Waiŋ wiwə ka kpi dəkə, wi n̄ki num n̄ni.” 40 Bə ka suŋuki lə wi suŋuni. Wi dza bwili bəni bəchi i biŋ, dzo shəŋ tii waiŋ bəh nih waiŋ bəh bəni bu bə mbaŋ bətali bəh bə liə tsə i di biə waiŋ wiwə n̄ n̄ki. 41 Wi kaŋa waiŋ wiwə i tseŋ wə dzaka i j̄a yibə a, “Talita kumi!” Yi num a, “Waiŋkpaŋni, mih dzakaki i wə, dzə beŋ.” 42 Akisəkə yakadəiŋ, wi ka dza beŋ ka nyani. Waiŋkpaŋni wiwə n̄ kə j̄ia jwəfi ntso yifa. Bə yeiŋ yaka dzaka wəm bə. 43 Jisəs kiŋ i bə nalə a kiə bə ki fə kə a mi widəkə k̄ia gia yə yi num, ka dzaka a bə tseŋi fiəŋ wi dzi.

6 Jisəs nyə feiŋ, bəh bwa bu bə mbaŋ dza i kwili wə. 2 A num i chəkə bibə bimbam, wi tsə i juŋ yi tsani wə yisi i laniki bəni. Bəni bəduli

woko si wi laniki ka numki bəh ŋkaŋyi. Bə ka nyə ka kaŋyiki dzaka a, “Mi wələ nyə faɪŋ bəh wələ nlani fa lə a? Wi dzo biələ mfi faɪŋ a? Wi nyani dɛɪŋ na ka wi fəki yələ gia yi kaŋyini lə a? 3 A kəkə a wi wə kaminda waiŋ Meli a? Wi num waiŋnih Jem bəh Yəsəs bəh Judas bəh Samon wə a? Ntə jəmi yi kə fa bukumbeɪŋ bə a?” Si bə kaŋyi yakadəɪŋ ka nɛɪŋ wi. 4 Jisəs ka dzaka i bə a, “Bə si kəkəsi lə mi wi ntum wi Nyə i di bichi wə a kəbi a tumi ki wə, bəh i chwəŋkijun ki wə bəh i wi dzu.” 5 Si bə mənɔni wi yakadəɪŋ, yi ka gaka wi i chu fəki gia yi kaŋyini feɪŋ yiduli, a kəbi alə wi nɛ komyi bəni twesi bə bə nɛ gweɪŋki feɪŋ bəh kaŋ bə bənih. 6 Wi num lə bəh ŋkaŋyi si bə nɛ ka jia dəkə shəm i wi wə. Jisəs bi nyə feɪŋ ka nyaniki i bidi biə feɪŋ wə lani bəni. 7 Wi dza bəɔŋ bwa bu bə mbaŋ bə jwəfi ntso bəfa, ka faaŋ bwili bə bəfa bəfa, nya ŋga i bə a bə bwiliki biŋ'waka bichu i bəni wə. 8 Wi bə nəŋ i faaŋ bə ka dzaka a kiə bə ki dzɔ kə na fieŋ kəbi a mbaŋ. Kiə bə ki dzɔ kə bieɪŋ bidzini. Kiə bə ki dzɔ kə kiba nabə kpə i chɪŋnih bibə wə. 9 Bə ləkə dzuyigvu, yakadəɪŋ a kiə bə ma ləh bəmbuŋ bəfa. 10 Wi chu dzaka i bə a, “Mbeɪŋ ka tsə i kwili wə, juŋ yə mbeɪŋ liə yeɪŋ, mbeɪŋ ka nɔki shəŋ a yi wə i tsə buku chəkə biə mbeɪŋ bi nyəki feɪŋ. 11 Kwili widəkə ka nɛɪŋ i dzo mbeɪŋ, nabə i wəkəli gia yə mbeɪŋ dzakaki, mbeɪŋ bə nəŋ i nyə mbeɪŋ chūmni kwəŋ bə bi kə i gvu yimbeɪŋ wə, ka kinchəsi ki gia yə bə məm.” 12 Bə ka nyə tsə ka nyaniki fukuki a bəni kwūni shóm yibə. 13 Bə chu bwili bə bachinda bə ŋkpeli bəduli i bəni wə, təkəsi fiaŋsi bəni bə jwéɪŋ bəduli, chuku bə. 14 Ŋkun Helod nɛ wəkə ntum wiwə kəm Jisəs, si bəni kə bə kiəni lə yeli wi i di bichi wə, bəni bədəkə dzaka fibə a, “Jisəs wələ kə Jon Njulibəkə si wi fiəni dza i kpi wə. Ako gia yə yi fə wi na ka wi kaŋaki ŋga i fəki gia yi kaŋyini yələ lə.” 15 Bədəkə dzakayi fibə a, “Ako Elaja si wi fiəni dzə.” Bədəkə a, “Wi kə mi wi ntum wi Nyə widəkə, wi num ka wi kikpu.” 16 Ayakalə, Helod wəkə gia yiwə yakadəɪŋ ka dzaka mfi a, “Ako Jon Njulibəkə wə mih nɛ gba bwili fwu wi si wi fiəni dza i kpi wə.” 17 Jon kə num Helod mwi nɛ faaŋ bəni tsə kwa wi, fah i juŋ yi nsəŋ mə kəm bə Helodia kpə Filib wə wi nɛ kə waiŋnih Helod, num Helod nɛ kə wi dzo wi ka kpə wi. 18 Yi nɛ num yaka kəm Jon nɛ kə wi dzaka i Helod a, “Nchi ka būm dəkə a mi kolə i dzɔ kpə waiŋnih wi i kpə wi.” 19 Si Jon nɛ dzakaki yakadəɪŋ, Helodia ka fasi wi i shəm yi

wə ka nəŋki dzəh i wə wi, kwati kə, 20 kəm Helod nɛ lwaki Jon a wi kə mi wi chəŋ wi chu num mi wi Nyə. Wi ka təkni ki a bə ma wə wi. Helod nɛ shiki wəkəli ki gia yə Jon nɛ dzakaki, shəm ka nyaki wi ŋgəkə nalə, yakadəɪŋ wi ka wəkəki ndzəŋni i wəkəli ki gia yə wi dzakaki. 21 Dzəh dzə baiŋ i Helodia wə kpə Helod, i jəbi wə nyuwi nɛ fəki bini, wi bəɔŋ bəni bu bəh kifwu ki bəni bə jum, bəh bəni bəmbum bəmbum bə Galili, i kwaka chəkə biə bə nɛ bwə wi. 22 Waiŋ Helodia wi kpaŋni liə dzə nyaka bini bindzəŋni i Helod bəh bəni bu bə bini nshɪŋ. Wi ka dzaka i waiŋ wiwə a, “Bikə na finə fiə wə kəŋki, ma mih ni fə i wə.” 23 Wi chu dzi ŋkaɪŋ dzaka a, “Bikə na nə i mih, kəŋ a numki na kiŋka ki tumi kəŋŋ, ma mih ni nya i wə.” 24 Waiŋkpaŋni wiwə ka buku tsə bikə i nih wi a, “Mih dzaka a bə nyə mih bəh nə?” Nih wi chukuli a, “Tsə dzaka a bə nyə fwu wi Jon Njulibəkə i wə.” 25 Wi ka kəmsi fiəni tsə akisəkə, dzaka i Ŋkun Helod a, “Mih nəŋki a wə nyə fwu wi Jon Njulibəkə i mih i liə i nsəŋ wə.” 26 Ŋkun wəkə yaka, gvu kpi wi na bəh ŋga. Ayakalə, wi nəkə nɛɪŋ kə gia yə wi nɛ dzaka, kəm ŋkaɪŋ biə wi nɛ kə wi dzi lə i bəni nshɪŋ num bəni bə bə nɛ kə i bini biwə wə, wi na chu kwuni ja yi yə wi nɛ dzaka i waiŋ wiwə. 27 Wi ka faaŋ chinda akisəkə a wi tsə dzə bəh fwu wi Jon. Wi ka tsə i juŋ yi nsəŋ mə gba fwu wi Jon, 28 jia i nsəŋ wə, dzə bəh wi nya i waiŋ wiwə. Wi dzo, buku feɪŋ tsə nya i nih wi. 29 Bwa bə mbaŋ bə Jon wəkə, ka tsə dzo wini wi Jon ka lə. 30 Bwa bə faaŋni bə Jisəs bə fiəni dzə yeɪŋ wi, fuku gia yichi yə bə nɛ fə, bəh yə bə nɛ ləni bəni yeɪŋ i wi. 31 Wi ka dza dzaka i bə a, “Mbeɪŋ dzə a mbeɪŋ mbeɪŋ, bə yāka tsə i di biə bəni məŋ feɪŋ wə, bə wāka twesi.” Wi nɛ dzaka yaka kəm bəni bəduli nɛ dzəki i di biə bə nɛ kə, bədəkə nɛ nyəki, bədəkə dzə. Bə kəbi na i kaŋa na jəbi i dzi. 32 Bə bə ka dza liə i ŋgwuki wə ka baka gvu a bə bə ka tsə i di biə bəni nɛ kəkə feɪŋ. 33 Ayakalə, bəni bəduli yeɪŋ bə si bə nɛ tsəki, ka kiə bə, ka buku i kikwili kichi wə ka yəŋkə tɛɪŋ bə. Bə yisi tsə buku feɪŋ, na ka Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ tsə buku feɪŋ. 34 Jəbi wə Jisəs nɛ tsə buku feɪŋ kpa, wi yeɪŋ mbaŋ wi bəni lə maaa, nsheɪŋ kwa wi bəh bə, kəm bə nɛ kə aka shwəŋ bə jia mi wi təkni ki kəbi. Wi ka yisi i laniki bə bəh gia yiduli. 35 Jəbi wə wəŋ nɛ liəki tsəki, bwa bu bə mbaŋ dza dzə yeɪŋ wi ka dzaka a, “Fa kə i chwa num jəbi tsə lə, 36 bəe bəni bələ ma bə tsə i kikwili bəh i kidi ki kəmsini wə fa, i

tân bieij bibo bidzini.” 37 Ayakalə, Jisəs chukuli n'yi a, “Mbeij mwi nyâ bə bəh dzeij i dži.” Bə bikə i wi a, “Wə nəŋki a buku tsê nêŋ bədanali gi yifa ka bə tâŋ bieij bidzini yeij i dzê nyâ i bə ka bə dzi a?” 38 Jisəs bikə i bə a, “Mbeij kaŋaki chəko yi bləd yi maiŋ? Mbeij tsê tsêij.” Bə tsə tseij, ka fuku a, “Chəko yi bləd yite bəh bwəko yifa.” 39 Jisəs ka dzaka a bwa bu bə mbarj dzāka a bəni nūmyi i mfwaŋ wə i mbarj wə mbarj wə, i kaka kaka wə. 40 Ayakadəij, bəni bəwə ka nūmyi i kuku i mbarj wə gbi gbi bədəko mbarjshi mbarjshi. 41 Jisəs dzo chəko yi bləd yə yite bəh bwəko yə yifa, tseij yaka i beij, nya kiyəŋni i Nyə, ka gbeyi nya i bwa bu bə mbarj, a bə gāa i bəni. Wi gaa tə bwəko yifa yə i bə bəchi. 42 Bəni bəchi dzi fwuli. 43 Bwa bə Jisəs bə mbarj juŋni biŋka bi bləd bəh bwəko yə yi n̄ bəsi, bi jikə káh jwəfi ntso yifa. 44 Bəni bə bə n̄ dzi bieij bidzini biwə n̄ kə bənyuku bəŋchuku bəte. 45 Jisəs ka dzaka akisəka a bwa bu bə mbarj liə i ŋgwuki wə bə dāŋ tsê i ninshij i Besayda, wi baŋj ka bəni bəni a bə kwê. 46 Si wi baŋj bəni bə yakadəij, ka dza yaka i ŋkwuŋ beij i tsa. 47 Biŋ ji, ŋgwuki num lə i bəko kintəəŋ, Jisəs keij a ŋkwuŋ beij wi mbəŋ. 48 Wi yeij si bwa bu bə mbarj fumki bəh ŋgwuki, kəm fiəkə n̄ dzəki i bə nshij chini ŋgwuki wiwə. A num asi chəko wəki dzəki wi nyə ka dzəki i bə wə, nyani i mwi beij. Wi n̄ dzəki ka wi nəŋki i tsə dāŋsi bə. 49 Bə ka yeij wi si wi nyaniki dzəki i mwi beij, ka kwakaki a, ako ŋkwusa. Bə wam bəh ŋga, 50 kəm bə bəchi n̄ yeij wi yaka ndzəŋ kwa bə. Akisəka, Jisəs ka dzaka i bə a, “Mbeij kəŋa shóm, ako mih. Kiə mbeij ki lwā kə ako mih.” 51 Si wi dzaka yakadəij, ka liə num i ŋgwuki mə bəh bə, fiəkə yiwə ka kpichumi. Ayaka bə tseij lə, dzaka wəm bə, 52 kəm bə n̄ ka kiə dəkə gia yə chəko yi bləd yə n̄ chusiki kəm Jisəs, num kəm bə n̄ ka weli dəkə shóm yibə. 53 Jəbi wə bə n̄ dāŋ bəko yə buku tsə i kimbu ki Genesalet wə, ka fasi ŋgwuki wiwə i bəko kpəŋ. 54 Si bə n̄ buku i ŋgwuki wə, bəni bəduli ka kiə Jisəs feij akisəka, 55 bə yəko tsə i bidi bibə bichi wə feij, bwili bəni bə jweij dza bəh bə i di biə bə n̄ wəko a Jisəs kə feij. 56 Na fairj Jisəs n̄ tsəki, na i midini wə i chwa, nabə i kikwili kimbəm wə nabə i kitumi wə, bəni ka dzəki bəh bəni bə jweij i di biə bəni si juŋni, bə ka tsaki wi a bə kôm a jəŋ wi wimbuj. Mi wichi wə wi n̄ kəmki wi, wi bənih a bənihni.

7 Chəko bidəko Bəfalasi bəh bəni bədəko bə bə n̄ laniki bəŋchi bə Nyə, nyə i Jelusalem dza juŋni kəmsi i Jisəs kpəŋ. 2 Bə dza yeij bwa bə mbarj bə Jisəs bədəko bə dzi bəh kaŋ yi baiŋ kə, yi num a bə n̄ ka wəko dəkə kaŋ. 3 Bəfalasi, na bəh Bəju bəchi si biəli a nəni ki kwili ki bəti bəbə bə kikpu, a mi ma dži fieŋ maka wi wəko kaŋ si bə si shi wəko. 4 Jəbi wə mi kwə i shibeij wi kəkə i dzi fieŋ maka wi wəko kaŋ yi bəh gvu yi i yəmakə dzəh wə, na ka wi numki i dzi. Bə chu fə gia yidəko i nəni ki kwili wə yiduli, ka i wəko kibwam bəh bətasə bəh kəŋə. 5 Bəfalasi bəh bəni bə bə n̄ laniki bəŋchi ka bikə i Jisəs a, “Akə kəm nə bwa ba bə mbarj biəliki kə nəni ki kwili ki bəti bəbuku bə kikpu a? Akə kəm nə wə bə dziki bəh kaŋ yi baiŋ kə a?” 6 Jisəs chukuli i bə a, “Isaya mi wi ntum wi Nyə n̄ dzāka ŋkəŋ kəm mbeij a mbeij kə bəni bə bə dzakaki chi fə chi. Mbeij fəki a gia yə wi n̄ nyaka a, Nyə dzakaki a, ‘Bəni bələ kəksiki mih a bəh dzu yi dzaka, Shóm yibə num nanu i mih wə. 7 Ntsa wibə i mih num a kilələ, kəm bə dzəki gia yə bəni kwakaki, lani a, ako ja yij.’ 8 Yi kə tə asi mbeij bee bəŋchi bə Nyə, ka kəksiki num bə a jiə bəni.” 9 Jisəs dzaka i bə a, “Mbeij təkiki kiəkə lə na bindzəŋ i nəij bəŋchi bə Nyə ka mbeij biəliki num nəni kimbeij ki kwili. 10 Yi kə a Muses n̄ nya nchi a, ‘Kəksi ba wa bəh nih wa.’ Wi chu dzaka tə a, ‘Mi ka təyi ba wi nabə nih wi, bə wə wəmakə mi.’ 11 Ayakalə, mbeij dzakaki fimbeij a, ‘Mi kabə kaŋa fieŋ fiə wi kə i gamti ba wi nabə nih wi yeij, wi ka dza dzaka i ba wi nabə i nih wi a fieŋ fiwə kə Kəban,’ yi num a fi si num lə fi Nyə. 12 Mbeij bum a wi ma chu fə gia yidəko i gamti ba wi nabə nih wi yeij. 13 Mbeij fəki yakadəij, fə ka gia yi Nyə fiəni chu gia yi kilələ kəm nəni kimbeij ki tumi kə mbeij laniki bəni yeij. Gia yiduli chu num tə yə mbeij fəki yaka.” 14 Jisəs chu bəŋj mbarj wi bəni bə dza, wi dzaka i bə a, “Mbeij bəchi wəkolə gia yə mih dzakaki, ka mbeij wəko kiə bindzəŋ. 15 Fieŋ fidəko məŋ i biŋ fiə fi kə i liə i mi wə fi num i jisi mi wiwə. Akə num fieŋ fiə fi bukuki i mi wə fi si jisi mi.” [16 Mi wə wi kaŋaki bintuni i wəko, wi wəko.”] 17 Jisəs ka bee bəni bəwə, liə i dzu, bwa bu bə mbarj ka bikə i wi kəm ndi wiwə. 18 Wi chukuli i bə a, “Yaka mbeij tə ka wəko kiə dəkə a? Mbeij kiəkə kə a fieŋ fiə fi bukuki i dzaka ki mi wə ako fi, fi si bəkəli mi wiwə a? 19 Yi num yakadəij, kəm fi si liə kə num i shəm yi mi wiwə wə, fi si shi

num i tsə wi wə, na ka fi fiəni buku.” (Si Jisəs ni dzaka yakadəiŋ, yi ka num a bieŋi bichi baiŋki la). 20 Ayaka wi chu tsə a ninshiŋ bəh ndzaka a, “Akə fieŋ fiə fi bukuki i mi wə fi jisiki mi, 21 kəm fieŋ fiə fi bəkəli mi, fi nyəki dzəki i shəm yi wə. Fieŋ fiwə dzəki bəh biŋkwaka bichu i nəni ki mi wiwə wə ka nəni ki təkəlini, bəh ji, bəh i wəw mi, bəh i dzo kpə mi nabə nyum mi, 22 bəh i bukuki bəh dzəkəh i bieŋi wə, chu nyi ntəkə, bəh i fəki kinyeŋ, bəh i ghəkəki, bəh i loəki ja i bəni, ghaŋsi gwu, bəh i yuŋki. 23 Gia yichu yichi yələ ko yə yi jisiki shəm yi mi ka wi bəkəki.” 24 Jisəs ni nyə fieŋ, tsə i kimbu ki tumi bi Taya wə bəh i bi Sidən. Si wi tsə fieŋ, liə i juŋ yidəko wə fieŋ nəki kəŋ kə a mi widəko kələ i kiə a wi kə fieŋ. Ayakadəiŋ, bəni kəbi i baar ki kiə kə a wi kələ fieŋ. 25 Miŋkpaŋa widəko ni kələ fieŋ kiŋ'waka kichu num i waiŋ wi wi kpaŋni wə. Akisəkə wi wəkə kəm Jisəs, ka tsə gbə i gvu yi wə. 26 Miŋkpaŋa wiwə ni kə num mi wi Glik, a ni kəkə mi wi Ju. Bə ni bwo wi i Fənishia i tumi ki Silia wə. Si wi gbə yaka, ka tsa Jisəs a wi bwəli chinda wi ŋkpeli wiwə i waiŋ wi wə. 27 Jisəs chukuli i wi a, “Bēe ma bə yisi sār bwa, kəm yi məŋ chəŋ i dzo dzeiŋ bi bwa i loə i biə.” 28 Miŋkpaŋa wiwə chukuli i wi a, “Akə ŋkəŋ ba wuŋ. Ayakalə, na biə si dzi lə biŋka biə bi si gbəyi i bwa kaŋ.” 29 Jisəs ka dzaka i wi a, “Kəm bə nchukuli wa, wə kələ i tsəki mfia, chinda wi ŋkpeli wiwə bee lə waiŋ wa.” 30 Miŋkpaŋa wiwə nyə ka tsəki i wi dzu, ka tsə yeiŋ waiŋ wi nə i naŋbeŋ num chinda wi ŋkpeli wiwə buku lə i wi wə. 31 Jisəs nyə i kimbu ki Taya wə, tsə təli i Sidən ka chu təli i kimbu ki Tumi ki Jəfi wə, ka dzə buku i kinchwə kimum ki Galili wə. 32 Ayaka bəni bədəko ni nyə dzə bəh mi widəko num kinchini i wi, mi wiwə kiə kə i dzaka. Ayaka bə tsa Jisəs a wi jiə kaŋ yi i mi wiwə wə. 33 Ayaka Jisəs dzo wi, bəh wi buku i mbaŋ kintəŋ. Wi jiə bwa bu bə kaŋ i bintuni bi mi wiwə wə, chuh midziŋ ka kəm ləm wi mi wiwə yeiŋ, 34 tseiŋ beŋ, ka cham, dzaka i wi a, “Efata,” yi num a, “Wēli.” 35 Ayaka bintuni bi mi wiwə ka weli akisəkə, ləm wi yaŋsi, wi yisi i dzakaki na bindzəŋ. 36 Jisəs ka kiŋ i bəni bəwə a bə ki fūku kə i mi widəko. Ayakalə, si wi ni kiŋ yakadəiŋ, bə ka tsə a ninshiŋ ninshiŋ i fukuki tsəki yi. 37 Dzaka ka wəm bəni na bəh ŋga. Bə dza ka dzakayiki a, “Jisəs kiəkə lə i fə gia yichi na bindzəŋ. Wi fəki binchini biə bi wəkəki kə bi wəkə, biə bi dzakaki kə bi dzaka.”

8 A ni kə i kaŋ yiwə wə, mbaŋ wi bəni widuli widəko juŋni. Yi ni num yaka bə kaŋa kə bieŋ bidzini, Jisəs bəŋ bwa bu bə mbaŋ dzaka i bə a, 2 “Mih kwasiki lə nsheŋ i mbaŋ wi bəni bələ, kəm bə num bəh mih i kaŋ yitali wə, maka bə dzi fieŋ. 3 Mih ka dzaka a bə tsəki i kikwili kibə wə bəh dzəŋ, ma bə ni tsə gbəyi i dzəh, kəm bədəko nyə i dzəh yi dəŋ wə” 4 Bwa bu bə mbaŋ chukuli a, “Yi kə i liə a mi kə i dzo faiŋ bieŋ bidzini i fa chwa i saŋa bəni bələ yeiŋ a?” 5 Wi ka bikə i bə a, “Mbeŋ kaŋaki chəkə yi bləd yi maiŋ?” Bə chukuli a, “Yi kə nanitaŋ.” 6 Jisəs ka dzaka a mbaŋ wi bəni bəwə nūmyi kuku. Bə shinumyi, wi ka dzo chəkə yi bləd yə nanitaŋ, nya kiyəŋni i Nyə, gbeyi nya i bwa bu bə mbaŋ a bə gāa i bə. Ayaka bə ka gaa. 7 Bə ni kaŋaki lə tə mibwəkəni midəko twesi. Wi dzo, nya kiyəŋni i Nyə, dzaka a bə gāa i bəni bəwə. 8 Mi wichi dzi fwuli. Bə ka juŋni biŋka biə bi ni besi, bi jikə káh nanitaŋ. 9 Bəni bə bə ni dzi a ni kə ka bəni bəanchuku bənaa. 10 Wi ka bee bə kwe. Wi liə i ŋgwuki mə akisəkə bəh bwa bu bə mbaŋ ka nyə tsə i kimbu ki Dalmanuta wə. 11 Bəfalasi dza dzə i Jisəs, ka yisi i gukuliki bəh wi, dzaka a wi fə gia yə yi chusiki ŋga biə bi nyə i beŋ. Ayaka bə ni dzakaki yaka məmsi lə wi məmsini. 12 Jisəs cham na bəh ŋga, ka dzaka a, “Ŋgəko wələ nəŋki gia yə yi chusiki ŋga biə bi nyə beŋ i fə nə a? Mih fukuki ŋkəŋ i mbeŋ a mih ni lansi chusi kə gia yidəko i ŋgəko wələ.” 13 Wi ka dza bee bə, fiəni liə i ŋgwuki mə, ka daŋ tsə i waka widəko wəyaka wə. 14 Jisəs ni tsəki num bwa bu bə mbaŋ dali i dzo bləd, kaŋa shəŋ a chəkə yimu yə yi si baar i ŋgwuki mə. 15 Wi ka təfiki bə dzakayi a, “Mbeŋ təkni, chu dzə jəbi i dzəŋ yi Bəfalasi bəh yi Heləd.” 16 Bwa bu bə mbaŋ yisi i dzakaki a bə bə kəm gia yiwə, dzakayi a, “Wi dzakaki gia yi dzəŋ yələ lə kəm bukumbeŋ kaŋaki kə bləd.” 17 Jisəs kiə gia yə bə dzakaki kəm yi, ka dzaka i bə a, “Kəm nə mbeŋ dzakaki a mbeŋ kaŋaki kə bləd a? Yaka mbeŋ ka yeiŋ kiə dəkə nabə i wəkə kiə gia yiwə a? Yaka mfi bimbeŋ ka weli dəkə a? 18 Kəm nə mbeŋ kaŋaki dzəkəh mbeŋ kəbi i yeiŋ di a? Mbeŋ kaŋa bintuni kəbi i wəkə gia kəm nə a? Mbeŋ kəbi tə i kwakaki gia kəm nə a? 19 Jəbi wə mih ni gbeyi chəkə yi bləd yə yite, bəni bəanchuku bəte dzi fwuli, mbeŋ ni juŋni biŋka biə bi ni besi bi jikə káh yimaiŋ a?” Ayaka bə ka chukuli a, “Jəfi ntso yifa.” 20 Wi ka chu bikə, “Kəm bə chəkə yə nanitaŋ bəni bəanchuku

bənaa si dzi, mbeinj si juɲni biŋka biə bi si besi bi jikə káh yimaɲ a?" Ayaka bə ka chukuli a, "Nanitanɲ." 21 Wi ka bikə i bə a, "Yaka mbeinj keiŋki maka mbeinj wəko kiə gia yiwo a?" 22 Jisəs bə bwa bu bə mbaɲ daɲ buku i Besayda, bəni bədəko dza bəh kifəkə kidəko i wi ka tsaki a wi kôm shəɲ wi a bəh kaɲ ka wi bənih. 23 Jisəs kaɲa wi i tseinj wə ka dza buku bəh wi i kwili kintəɲ. Wi chuh midziɲ i dzəkəh yi wə, jiə kaɲ i wi wə ka bikə i wi a, "Wə yeiɲ lə fieɲ fidəko a?" 24 Ayaka kifəkə kiwo giɲsi dzəkəh i beinj, tseinj di ka dzaka i wi a, "Mih yeiɲ bəni bə num aka keiɲ bə nyani." 25 Jisəs chu jiə kaɲ i dzəkəh yi mi wiwo wə, mi wiwo tseinj lə tulululu, dzəkəh yi baiɲ, wi ka yeiɲki bieɲ bichi na bindzəɲ. 26 Jisəs ka dzaka i wi a, "Kwê dzu, asi wə tsəki kiə wə ki fəini liə kə i kwili wə." 27 Jisəs bəh bwa bu bə mbaɲ nyə feiɲ ka nyaniki taliki i kidi ki Kaysalia Filibi wə. Si bə nɲ tsəki i dzəh, wi bikə i bə a, "Bəni dzakaki a mih kə ndə?" 28 Bə chukuli i wi a, "Bəni bədəko dzakaki a wə kə Jɔn Njuliəbəkə, bədəko a Elaja, bədəko dzaka a wə kə mi wi ntum wi Nyə widəko." 29 Wi ka fiəni bikə i bə a, "Mbeinj dzakaki yimbeinj a mih kə ndə?" Bitə chukuli a, "Wə kə Kimbwili wə Nyə nɲ kaka." 30 Jisəs ka kiɲ a bə ki môm kə i fûku yi i mi. 31 Wi ka yisi i laniki bwa bu bə mbaɲ dzaka kôm gwu yi a, "Mi wə yeli wi kə Waiɲmi kaɲaki i bi yeiɲ bəɲgəkə bəduli, ma bəni bə bə sakaki tumi bəh bəti mɛə gia bəmbum bəh bəni bə bə laniki bəɲchi bə Nyə bə bi nəiɲ wi. Bə bi wə wə wi, i kaɲ yitali wə Nyə bi fiəni dzasi wi i kpi wə." 32 Wi nɲ fuku baɲsi gia yələ i bwa bu bə mbaɲ nshij. Bitə ka dzo wi, bə wi baka gwu, wi ka yisi i yəliki i wi i gia yiwo wə. 33 Jisəs fiəni gwu, tseinj bwa bu bə mbaɲ, wam kaɲyi Bitə dzaka i wi a, "Fiəni mih cheiɲ Satan! Wə yeiɲki gia ka mi wiwôm. Wə yeiɲki kə si Nyə yeiɲki." 34 Ayaka wi ka bəɲɲ mbaɲ wi bəni bəh bwa bu bə mbaɲ, dzaka i bə a, "Na ndə wə wi nəɲki i biəliki mih, wi kaɲaki i nəiɲ gwu yi, i giɲ kintasi ki i biəliki mih. 35 Mbeinj kîəki a mi wə wi təkni bəh nɔni ki wi kîəki a wi bi laksiki num laksini. Ayakalə, mi wə wi laksi nɔni ki kôm mih bəh kôm ntum wi ndzəɲni, wi keiɲsi jiə num jiəni. 36 Bə ka juɲni na mbi wələ wichi ka nya a mi dzi, wi num i ni laksi nɔni ki, ma mbee wiwo ni numki na nə a? 37 Fieɲ fiə mi kə i təiɲ fwu wi yeiɲ akə nə a? 38 Mbeinj kîə a mi kabə ɲgəmni i biəli mih bəh gia yij i ɲgəko wichu wələ kintəɲ wə wi kə aka bəni bə bə

təkliki i biɲ, wi kîəki a mi wə yeli wi kə Waiɲmi bi bəɲ ɲgəmni lə tə bəh wəma ka mi i jəbi wə wi bi fiəni dzəkə i mbum bi wə, biə bi kə bi Ba wi bəh bəchinda bə Nyə bə baiɲni."

9 Jisəs chu dzaka i bə a, "Mih fukuki ɲkəɲ i mbeinj a, bəni bədəko kolə fa bə kəbi i bi musi kpi maka bə yeiɲ ɲkuɲ bi Nyə bi dza bəh ɲga bi." 2 Asi kaɲ nɲ tsə yisə, Jisəs dzo Bitə bəh Jəm bəh Jɔn bəh bə yaka tsə i ɲkwuɲ wi dəɲɲ widəko beinj, ka numki feiɲ a bə bə. Bə dzaka a bə tseinj, yeiɲ num kimbwəsi ki kwuni i bə nshij, 3 bəmbuɲ i gwu yi wə fuku ɲwaɲyi na tsə si mi kə i wəko fa kuku a wi baiɲ yaka. 4 I feiɲ wə bə dza yeiɲ num Elaja bəh Muses təkəli tumbuku i bə nshij, ka dzakaki bə bəh Jisəs. 5 Bitə dza təkəli dzaka i Jisəs a, "Tikwili, yi si ndzəɲki lə a bukumbeinj numki fa. Bee ma buku maa bintaɲ bitali, kidəko num ɲka, kidəko num ki Muses, kidəko num ki Elaja." 6 Wi nɲ dzakaki yakadəiɲ kôm ndzəɲ nɲ kə bi kwa bə na bəh ɲga wi chu kiə kə gia yə wi kə i dzaka. 7 Asi wi dzaka yakadəiɲ, bikwu dza dza baɲɲ bə, ja dzaka dza i bikwu biwo kintəɲ a, "Wələ kə Waiɲ wuɲ, wi num shôm yij. Mbeinj wəkəki num i wi." 8 Bə dzaka a bə tseinj na chu yeiɲ i bəni bəwə wə, yeiɲ num a Jisəs shəɲ. 9 Si bə nɲ nyə i ɲkwuɲ wiwo beinj ka shiki dzəkə, Jisəs kiɲ i bə a kiə bə ki fûku kə gia yə bə yeiɲ i mi, maka mi wə yeli wi kə Waiɲmi dza i kpi wə. 10 Bə wəko yakadəiɲ ka jiə yi a bə shôm, ka dzakayiki a bə bə, ayakalə ndzaka wələ kôm ndza wi kpi chusiki a nə. 11 Bə ka dza bikə i Jisəs a, "Akə kôm nə wə bəni bə bə laniki bəɲchi dzakaki a Elaja kaɲaki i bi yisi dza i Kimbwili wə Nyə nɲ kaka a?" 12 Jisəs chukuli i bə a, "Akə ɲkəɲ, Elaja kaɲaki i bi yisi dza i keiɲsi gia yichi a yi fiəni num asi yi nɲ kə. Ayakalə, akə kôm nə bə nɲ nyaka a mi wə yeli wi kə Waiɲmi kaɲaki i bi yeiɲ bəɲgəkə bəduli, ka bəni məɲni wi a? 13 Ayakalə, mih fukuki i mbeinj a Elaja dza lə, ayaka bəni fə a gia yə bə kəɲki bəh wi. Yi num asi bə nɲ nyaka kôm wi." 14 Jəbi wə Jisəs bəh bwa bu bə mbaɲ bə nɲ shi dza buku i bwa bu bə mbaɲ bədəko bə wə, yeiɲ mbaɲ wi bəni wimbum num wi fiəli baɲsi bə, bəni bədəko bə bə nɲ laniki bəɲchi bə Nyə gukuli bəh bə. 15 Akisəkə asi mbaɲ wichi nɲ yeiɲ Jisəs, təkəli nalə ka seɲ a bə bəchi, yəkə tsə i bənih i wi. 16 Wi bikə i bə a, "Mbeinj gukuliki kôm nə?" 17 Mi widəko i mbaɲ kintəɲ chukuli wi a, "Mi wi lanini, mih si dza bəh waiɲ wuɲ i

wə, kəm kiŋ'waka kidoko ko i gwu yi wə, num ki fə wi, wi chu kinchini. 18 Kiŋ'waka kiwə si chufi ləw wi i kuku, bifu ka bukuki i dzaka ki wə wi dzi jəŋ, wi dza ləkə kəbi i chu ŋgwuŋ. Mih ka dzaka a bwa ba bə mbaŋ bwi li kiŋ'waka kiwə, bə məmsi wəkə məŋ.” 19 Jisəs wəkə yakadəiŋ, dzaka i bə a, “Dəw! ŋgəkə wələ wi keiŋki maka wi jiə shəm i Nyə. Mih kə num bəh mbeij i tsə buku dəiŋ a? Mih ni kaŋa shəm bəh mbeij i tsə buku dəiŋ na? Mbeij dzə nyā waiŋ wiwə i mih fa.” 20 Bə ka dzo dzo bəh waiŋ wiwə i Jisəs. Si kiŋ'waka kiwə yeij Jisəs, ka chufi waiŋ wiwə akisəkə wi gbo i kuku ka jwəki feij, bifu buku i dzaka ki wə. 21 Jisəs bikə i tii waiŋ wiwə a, “Gia yələ n̄ yisi wi yibwiŋ na?” Wi chukuli a, “Yi n̄ yisi wi, wi keij a waiŋ. 22 Kiŋ'waka kiwə si dza chufi ləw wi i gbuku wə i jobi jobi wə bəh i mwi mə lansi nəŋ a bəkəli wi. Wə kabə num i fə gia, mntee, wə kwāsi nsheij i buku, wə gāmti buku.” 23 Jisəs bikə i wi a, “Yaka mih kolə i fə gia yidəko a? Gia yichi kaŋaki lə dzəh i mi wə wi jiə shəm.” 24 Akisəkə tii waiŋ wiwə ka wam bəh ŋga a, “Mih jiə shəm i Nyə. Fə ma mih jiə tsə yaka.” 25 Jobi wə Jisəs n̄ yeij a mbaŋ wi bəni yəkəki juŋniki dzəki i wi wə, wi wam kaŋyi kiŋ'waka ki ŋkpeli kiwə dzaka i ki a, “Wə, kiŋ'waka ki ŋkpeli kələ ki fəki a waiŋ wələ ma dzakaki chu wəkə kə tə gia, mih dzakaki i wə, bŭku i waiŋ wələ wə, wə tsəki. Kiə wə bi ma fiəni fiə i gwu yi wə.” 26 Ayaka kiŋ'waka kiwə wam bəh ŋga, chu chufi lə waiŋ wiwə i dzəh yichu wə, ka buku i gwu yi wə. Wi ka nə i kuku ka kiŋkpili ki mi. Si bəni bəduli yeij yakadəiŋ, ka dzakaki a, “Wi kpi lə.” 27 Jisəs ka kaŋa wi i tseij wə giŋsi wi, wi dza num i beij. 28 Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ ka tsə liə i dzu, bə bikə i wi i jum wə jum wə a, “Akə kəm nə wə buku si məmsi wəkə məŋ i bwili chinda wi ŋkpeli wiwə a?” 29 Wi chukuli i bə a, “Fieŋ fiə fi kə i bwili ŋkaŋni wi chinda wiwə kə a ntsa shəŋ. Fieŋ fidəkə chi chi məŋ i bwili.” 30 Bə nyə feij tsə dzəh i Galili, Jisəs kəŋ kə a mi widəko kiə di biə bə kə, 31 kəm wi n̄ nyaniki tsəki wi lani tsə bwa bu bə mbaŋ. Wi n̄ lani ki bə a bəni bi nya lə mi wə yeli wi kə Waiŋmi i kaŋ yi bəni a bə wəw wi. Bə ka bi wəw wi, ma a bi numki i kaŋ yitali wə, wi bi dza i kpi wə. 32 Si wi dzaka yakadəiŋ, bə nəki wəkə kiə kə gia yə wi dzakaki ayakalə, bə ka lwaki i bikə. 33 Bə dzə buku i Kafanaum, i jobi wə wi liə num i dzu wi bikə i bə a, “Mbeij si gukuliki i dzəh a nə?” 34 Bə kpichumi məŋ, kəm bə n̄ nyaniki i dzəh gukuli a bə bə a, mi wimbun i bə kintəəŋ kə ndə a. 35 Jisəs num kuku, bəəŋ bə bəchi jwəfi ntsə bəfa, dzaka i bə a, “Mi wə wi nəŋki i num mi wi ninshiŋ, wi kaŋaki i dzəki gwu yi ka mi wi jum wə bəh ka mi wə wi nəmki i bəni bəchi.” 36 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka dzo waiŋ wi nchiŋ təm i bə kintəəŋ, ka chu giŋ kumi wi i tseij yi wə ka dzaka i bə a, 37 “Mi wə wi dzo waiŋ wələ kəm bəh yeli wuŋ, yaka wi dzo num mih. Mi wə wi dzo mih, wi ka dzo dəkə num mih, wi dzo num mi wə wi faaŋ mih.” 38 Jəŋ dzaka i wi a, “Mi wi lanini, buku si yeij mi widəko wi bwili bəchinda bə ŋkpeli i bəni wə i yeli wa wə, buku ka kaŋyi wi, kəm wi kəkə mi wibuku wi mbaŋ widəko.” 39 Jisəs ka chukuli i bə a, “Kiə mbeij ki chī kə wəmakə mi. Mbeij kiə a mi wə wi fəki gia yi kaŋyini bəəŋ num yeli wuŋ, wi kəkə i chu dzakaki gia yichu kəm mih. 40 Mi kabə jwəki kə bukumbeij, yaka wi təkiki lə bukumbeij. 41 Mih fukuki ŋkəŋ i mbeij a, na ndə wə wi nya na bwam wi mwi i mbeij i mu i yeli wuŋ wə, bəh kəm tə a mbeij kə bəni bə Klistus, wəmakə mi kəkə i bi laksi mmakti wi.” 42 Jisəs ka chu dzaka a, “Na ndə wə wi fə a waiŋ wimu i mbaŋ wi bwa bəŋ bələ kintəəŋ bə jiə shəm yibə i mih fə chu, ma yi ndzəŋki a bə shŭ shəŋsi nəkə wimbun i məkə ki wəmakə mi wə, bə chīni shī wi i kinchwə kimbun wə. 43 Yi chu num a, tseij ya kabə fəki a wə fə chu, wə təiŋ bwi li tseij yiwə. Yi ndzəŋki a wə liə i nəni kə ki bi tsə kaa kə bəh tseij yimu, kəbi a wə kaŋaki tseij yichi bə num i bi ləw wə i gbuku wimbun mə, wi kəbi i bi nyumi. (Geenna g1067) 45 Gbu wa kabə fəki a wə fə chu, wə təiŋ bwi li gbu wiwə. Yi ndzəŋki a wə liə i nəni kə ki bi tsə kaa kə bəh gbu wimu, kəbi a wə kaŋaki gvu yichi bə num i bi ləw wə i gbuku wimbun mə. (Geenna g1067) 47 Dzəkəh wa kabə fəki a wə fə chu, wə kām bwili dzəkəh wiwə. Yi ndzəŋki a wə liə i ŋkuŋ bi Nyə wə bəh dzəkəh wimu, kəbi a wə kaŋaki dzəkəh yichi, bə num i bi ləw wə i gbuku wimbun mə. (Geenna g1067) 48 Di biələ kə num n'yŋ yə yi si kpiyi kə num feij dzi bəni, gbuku wə wi si nyumi kə num feij fisi bə. 49 Mbeij kiəkə a gbuku bi kəmki mi wichi asi bə si fiaŋsi fieŋ bəh ŋkaka. 50 ŋkaka kə fieŋ fi ndzəŋni, ayaka yi ka laksi njwəŋni bi bə kə i chu fə na dəiŋ ka yi chu fiəni njwəŋki a? Mbeij numki aka ŋkaka yə yi njwəŋki, mbeij num bəh bəni i mboiŋni wə.”

10 Jisós dza fëinj, tsə i kimbu ki tumi ki Judea wə, darj Bəko yi Jodan ka tsə i kiwun. Mbarj wi bəni ka chu juṇniki dzəki i wi kpənj, wi ka laniki bə asi wi n̄ shiki wi lani. **2** Bəfalasi dza dzə i mōmsi wi, ka bikə i wi a, “Nchi bumki lə a mi kələ i kōṇṇ kpə wi a?” **3** Jisós fiəni bikə tə i bə a, “Muses n̄ nya nchi a mbeinj fāki dəinj a?” **4** Bə chukuli a, “Muses n̄ kə wi bēe a mi kələ i bee kpə wi. Jəbi wə wi bee, wi nyāka kiṇwakti ki chusi a ṇḡainj bee wi, wi nyā i wi.” **5** Jisós chukuli i bə a, “Ako kōm kifwu kimbeinj kiləkəli ka Muses nyaka nchi wələ i mbeinj. **6** Ayakalə, a n̄ kə i kin'yisi ki mbi wə Nyō n̄ maa num minyuku bəh miṇkpaṇja. Si wi maa yakadəinj ka dzaka a, **7** ‘Ako kōm yələ minyuku bi bēe ba wi bəh nih wi wi chīṇṇi bəh kpə wi, **8** ayaka ma bə bəfa bi fiəni num i mi wimu wə.’ Ayakadəinj, bə bi chu num kə ka bəni bəfa, bə bi numki i mi wimu. **9** Yi kə a, fiənj fiə Nyō kə wi chīṇṇi lə, kiə mi bi mōm kə i ḡāli.” **10** Jəbi wə Jisós bəh bwa bu bə mbarj n̄ kə dzu, bə chu bikə i wi kōm gia yiwə. **11** Wi chukuli i bə a, “Na ndə wə wi, bee kpə wi ka dzo widəko, yaka wi fə chu i kpə wi i nōki bəh miṇkpaṇja widəko. **12** Miṇkpaṇja ka buku nyuwi, tsə dzo minyuku widəko, yaka wi fə chu, i tsə nōki bəh minyuku widəko.” **13** Bəni n̄ dza ka dzəki bəh bwa i Jisós a wi kōm bə a bəh kaṇj, bwa bu bə mbarj kabə kaṇyi bə. **14** Jəbi wə Jisós n̄ yeinj yakadəinj, shōm bəko wi, wi dzaka i bə a, “Mbeinj bēe ma bwa bəwə dzəki i mih wə, kiə mbeinj ki chī kə bə, kōm ṇkuṇj bi Nyō kə mi i bəni ka bələ. **15** Mih fukuki ṇkəṇj i mbeinj a, n̄ wə wi ka dzo dəka ṇkuṇj bi Nyō ka waiṇj wi nchiṇj wələ, wi mōṇj i bi liə i bi wə.” **16** Si wi dzaka yakadəinj, dzo kumi bə, jiə kaṇj i bə wə, bəṇsi bə. **17** Jisós dza a ṇḡainj nyə wə, mi widəko yəko dzə tum binyu i wi nshij ka dzaka a, “Mi wi Lanini, wə wə wə kə mi wi ndzəṇṇi, gia yə mih kaṇaki i fə ka mih ni kwati nōni kə ki bi tsə kaa kə kə na nə a?” (aiōnios g166) **18** Jisós chukuli i wi a, “Wə bəṇṇj mih a mi wi ndzəṇṇi kōm nə? Mi widəko kəkə wə wi ndzəṇṇi. A kəbi a Nyō shəṇj wə wi ndzəṇṇi. **19** Ntə wə kiəki lə bəṇchi bə Nyō bə bə dzakaki a, ‘Kiə wə ki wōwə kə mi, kiə wə ki n̄ kə bəh kpə mi, kiə wə ki chwō kə, kiə wə ki bēej kə nsaka wi ntəkə, kiə wə ki fə kə kimfikili, bəh wə a wə kōksi ba wa bəh nih wa?”’ **20** Mi wiwə chukuli i Jisós a, “Mi wi lanini, bəṇchi bələ bəchi kə num mih n̄ jiəki lə bə i yisi si mih n̄ keinjki waiṇj wi sumi.” **21** Jisós bwaṇj dzəkəh i wi wə lə lulululu, kəṇj wi, ka dzaka i wi a, “Fiənj fidəko baṇj fimu fiə wə keinjki i fə. Tsə tāṇni biəinj bia bichi biə wə kaṇaki, ma wə ḡāa kpə wiwə i bəni bə kifuwə, ka wə bi kwati mbum num i tumi ki beinj wə. Wə ka fə yakadəinj, wə dzə bīəli mih.” **22** Si Jisós dzaka yakadəinj, mi wiwə wəko yaka shi wuṇj wi i fuṇj, wi fiəni gwu ka tsəki num a nsheinj nsheinj, kōm wi n̄ kaṇaki lə mbum nalə. **23** Jisós dza fiəni gwu tseinj tali bwa bu bə mbarj, dzaka i bə a, “Yi ləkəki lə na bəh ṇḡa i bəni bə kpə i bi liə i ṇkuṇj bi Nyō wə.” **24** Ndzaka wiwə fumsi bwa bu bə mbarj. Jisós ka chu dzaka i bə a, “Bwa bəṇj, yi ləkəki lə na bəh ṇḡa i mi i liə i ṇkuṇj bi Nyō wə! **25** Yi bəniki alə i kikum i liə i dzəṇṇə yi nsala wə, tsə si mi wi kpə kə i liə i ṇkuṇj bi Nyō wə.” **26** Bə wəko yaka, yi fumsi bə na bəh ṇḡa, bə ka dzakayiki a bə bə a, “Aka bə num yaka, ma ndə bi bəṇṇj a?” **27** Jisós fiəni tseinj bə lə, ka dzaka i bə a, “Yələ ləkəki alə i mi wiwə, ayakalə i Nyō gia yidəko kəkə yə yi ləkəki i wi.” **28** Bita ka dza dzaka i Jisós a, “Tsəinj, buku bee biəinj bichi ka biəliki wə.” **29** Jisós chukuli i wi a, “Mih fukuki ṇkəṇj i wə a, Mi kəkə wə wi bee juṇj yi, nabə bwa bə nih wi, nabə jəmi yi, nabə nih wi, nabə ba wi, nabə bwa bu, nabə khə wi, a wi bee kōm mih bəh kōm ntum wi ndzəṇṇi wi Nyō, **30** a wi bi num wi kaṇja kə jūṇj bəh bwa bə nih wi, bəh jəmi yi, bəh nih wi, bəh bwa, bəh kikhə kiṇkani ḡbi tsə si wi n̄ kaṇaki. Ayaka bəni bi bwaṇki lə gvu tə i wi cheinj, i jəbi wi dzəni wə, wi bi kwati nōni kə ki bi tsə kaa kə. (aiōn g165, aiōnios g166) **31** Ayakalə, bəni bəduli bə bə kə i ninshij i liə bi numki num i jum wə, bəduli bə bə kə i jum wə i liə bi numki num i ninshij.” **32** Jisós bəh bwa bu bə mbarj ka chu dza kwa dzəh, ka yakaki tsəki i Jelusalem wi tsə i ninshij. Ayaka bwa bu bə mbarj num bəh ṇkaṇyi. Bəni bə bə n̄ biəliki wi tə bə lwa. Jisós chu dzo bwa bu bə mbarj bə jwəfti ntso bəfa bəh bə baka gwu wi fuku i bə gia yə yi ni num bəh wi. **33** Wi dzaka i bə a, “Mbeinj wōkəli, bukumbeinj si yaka tsə i Jelusalem, bə num i tsə nya mi wə yeli wi kə Waiṇjmi i kaṇj yi bəti mḡə gia bəmbum bəh bəni bə bə laniki bəṇchi bə Nyō, bə ni saka təṇj nsaka wi a bə wōwə wi, ka bə nya i kaṇj yi tumi wə, **34** ayaka bə ni təyi wi, chuhyi midziṇj i gwu yi wə, bə tweinj wi, bə wəwə wi, a bi ka num i kaṇj yitali wə, wi bi dza i kpi wə.” **35** Jem bəh Jəṇ bə bə n̄ kə bwa bə Sebide, dza dzə yeinj Jisós ka dzaka i wi a, “Mi wi lanini, gia yidəko kələ yə buku nəṇjki a wə fə i buku.” **36** Wi bikə i bə a, “Mbeinj

nəŋki a mih fə nə i mbeinj?" 37 Bə chukuli a, "Buku nəŋki a jobi wə wə bi numki i mbum bia wə, ma buku bi num i biŋgbəko bimbun wə, mi widəko i tseinj ya yiləkəli wə, widəko i yi kimiəkə wə." 38 Jisəs chukuli i bə a, "Mbeinj kiəkə kə gia yə mbeinj bikəki. Mbeinj kolə i bi mu bwam wi ŋgəkə wə mih bi mu, nabə i liə i ŋkaiŋni wi ŋgəkə wimbun wə mih bi liə yeinj a?" 39 Bə chukuli a, "Buku kolə i fə." Jisəs dzaka i bə a, "Mbeinj kolə i mu bwam wi ŋgəkə wə mih ni mu, bəh i liə tə i ŋkaiŋni wi ŋgəkə wimbun wə mih bi liə yeinj, 40 ayakalə i shinum i kimbu kəŋŋi ki tseinj yiləkəli wə nabə i yi kimiəkə wə a kakə di biŋ i nya i mi. Di biwə kə i bəni bə, bə nī kəŋsi di biwə i bə." 41 Jobi wə kiŋka ki bwa bə mbaŋ bə Jisəs bə jwəfi bə nī wəko kəm gia yiwə bəksi təo i Jem bəh Jəŋ. 42 Jisəs bəoŋ bə bəchi, ka dzaka i bə a, "Ntə mbeinj kiəkə lə a bəni bə bə sakaki kitumi ki bəni bədəko si yaka num i bəni bəbə beinj, bəni bəmbun bəbə chusi ŋga bibo i bə beinj a?" 43 Yəmakə kaŋaki kə i numki yakadəŋ i mbeinj kintəəŋ. Mi wə wi nəŋki i num mi wimbun i mbeinj kintəəŋ wi kaŋaki i nūm wə wi nəmki num nəmni i mbeinj. 44 Mi wə wi nəŋki i num mi wi ninshinj i mbeinj kintəəŋ, wi kaŋaki i nūmki mfa wi mi wichi. 45 Mbeinj kiəkə a mi wə yeli wi kə Waiŋmi nī ka dzə dəkə a bə nōmki i wi. Wi nī dzə i nəmki i bəni, i nya nōni ki ka n'yelih i yelih bəni bəduli i kpi wə." 46 Bə nyani tsə buku i kwili wi Jeliku wə. Jobi wə Jisəs nī nyəki feinj bəh bwa bu bə mbaŋ bəh mbaŋ wi bəni wimbun, kifəkə kidəko shi num a dzə kəŋŋi nywa bieinj, yeli wi num Batimayus, waiŋ Timayus. 47 Jobi wə wi si wəko a akə Jisəs wi Nasali, wi yisi ka wamki bəh ŋga a, "Jisəs, waiŋ ŋkuŋ Debit kwāsi nsheinj i mih." 48 Bəni bəduli dza yisi i kaŋyi wi dzaka a wi bāŋ. Ayakalə, wi chu fiəni wam na bəh ŋga a, "Waiŋ ŋkuŋ Debit kwāsi nsheinj i mih." 49 Jisəs ka num, ka dzaka a bə bəoŋ wi. Bə bəoŋ kifəkə kiwə, ka dzaka i wi a, "Kāŋa shəm, dzā beinj, wi bəoŋki wə." 50 Kifəkə kiwə ka saka baa mbun i gwu yi wə ləo i kuku, saka dza beinj tsə i Jisəs wə. 51 Jisəs bikə i wi a, "Wə nəŋki a mih fə nə i wə a?" Kifəkə kiwə chukuli a, "Mi wi Lanini, mih nəŋki i yeinjki bieinj." 52 Jisəs ka dzaka i wi a, "Wə tsə mfia. Shəm yə wə jiə i mih fə wə bənih." Akisəkə dzəkəh yi baiŋ wi ka yeinjki bieinj, ka biəliki Jisəs i di biə wi nī tsəki.

11 Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ ni kəmsiki tsəki i Jelusalem, bə keinj num kəmsi tsə i kwili wi Betfajə bəh bi Betani wə biə bi kəmsiki tsəki i ŋkwun wi Keinj yi Əlif wə, wi ka faaŋ bwa bu bə mbaŋ bədəko bəfa, 2 dzaka i bə a, "Mbeinj tsə i kwili wi ninshinj wayaka wə. Jobi wə mbeinj ni liəkə tsəki feinj akisəkə, mbeinj ni yeinj lə waiŋ njakas num bə shu, maka mi num yaka yeinj beinj, mbeinj shwāli dzā bəh yi fa. 3 Mi widəko ka bikə a mbeinj shwaki yi kəm nə a, mbeinj chukuli a Bah kaŋaki lə nəm bəh yi, a wi ki fiənik i dzəki lə bəh yi a liə liə." 4 Bə ka nya tsə yeinj yi num bə shu i fiŋŋə i dzəh kəŋŋ. Ayaka bə ka shwaki. 5 Si bə nī shwaki waiŋ njakas wiwə bəni bədəko bə bə nī kə feinj bikə i bə a, "Mbeinj fəki nə yaka?" 6 Bə ka fuku i bə gia yə Jisəs si dzaka. Bəni bəwə ka bee yi bə nyə bəh yi. 7 Si bə nī dzə bəh yi i Jisəs, jiə bəmbun bəbə i njakas yiwə beinj, Jisəs ka yaka. 8 Bəni bəduli ka təkəki tsəki bəmbun bəbə i dzəh, bədəko fakayi cha yi keinj yi chwa, təkə tə i dzəh. 9 Bəni bə bə nī tsəki i Jisəs nshinj bəh bə bə nī biəliki i jum wə wili a, "Lilili, kiŋkəksi kə Nyo wə əəə! Nyo ləo kimboŋsi ki i mi wə wi dzəki i yeli wi Bah wə əəə Lilili. 10 Nyo ləo kimboŋsi ki i ŋkuŋ bi wə tii wibuku wə Debit wə wi si dzə lə! Əəə, kiŋkəkni kə i Nyo wi beinj wə Eee!" 11 Jisəs tsə buku i Jelusalem, liə i juŋ yi fəni yi gia wə, jobi wə wi nī tseinj tali si gia yichi kə. Si a nī kə asi num i fiŋjobi wi ka fiəni bəh bwa bu bə mbaŋ bə jwəfi ntəo bəfa tsə i Betani. 12 Chəko buku wəo Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ nyə i Betani chu tsə i Jelusalem, ayaka dzəŋ wəo wi. 13 Wi lə dzəkəh yeinj kpeinj wi fig widəko wi num nanu, kidzeni num yeinj nalə num bə si dzi lə mitam miwə. Wi ka tsə buku feinj i yeinj a yuwidəko ŋgəŋ kolə kwati fieŋ yeinj i dzi. Wi ka tsə buku feinj nəki yeinj kə fieŋ yeinj wə, yeinj shəŋ a kidzeni yeinj, kəm a nī kəkə jobi wə mitam si wum yeinj. 14 Wi ka dzaka i kpeinj wiwə a, "Kiə mi bi ma chu lansi dži fieŋ i wə wə." Si wi dzaka yakadəŋ bwa bu bə mbaŋ wəko yi. (aiəŋ g165) 15 Si bə tsə buku i Jelusalem, Jisəs tsə liə i təkə wi juŋ yi fəni yi gia mə yisi ka kəŋŋki bəni bə bə nī taŋniki bəh bə bə nī taŋki bieinj, beeŋsi bibaŋ biə bəni nī kwuniki kpo yeinj, bəh biŋgbəko bi bəni bə bə nī taŋniki bibumi. 16 Wi nəki bum kə a mi kolə i giŋ fieŋ i tsə daŋsi bəh fi i təkə wi fəni wi gia wə. 17 Wi ka laniki bə dzaka a, "Ntə bə kə bə nyaka a, Nyo dzakaki a, 'Juŋ yinj kə bə bi bəoŋki a juŋ yi tsani i mbi wichi a?' Mbeinj ka fiəni yi a

yi chu taa wi bəji.” **18** Bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bə bə n̄ laniki bənchi bə Nyə wəko yi ka nəŋki dzəh i wəo wi. Bə ka lwaki wi kəm mbarj wi bəni n̄ wəkəlik n̄lani wi wəko ndzəŋni nalə. **19** Asi fijobi n̄ dza, Jisəs bəh bwa bu bə mbarj buku i kwili kintəŋ. **20** Si Jisəs bəh bwa bu bə mbarj n̄ buku ka ghaniki kinchəŋəchəŋə, bə yeiŋ kpeiŋ wiwə num wi kpiyi lə wichi shi buku i gaarj wə. **21** Bitə ka kwaka gia yə yi ni num, ka dzaka i Jisəs a, “Mi wi Lanini, yeiŋ kpeiŋ wə wə n̄ liŋ si wi kpiyi a.” **22** Jisəs chukuli i bə a, “Mbeiŋ jiə shəm i Nyə. **23** Mih fukuki ŋkəŋ i mbeiŋ a, mi ka dzaka i ŋkwuŋ wələ a, ‘Muku gwu ya fa tsə gb̄ i kinchwə kimbūm wə’, Wi ka dzakaki yakadəiŋ məŋni kə yi i wi shəm, num wi bum a gia yələ ŋgaiŋ dzakaki lə ni num lə, ma yi ni n̄m i wi. **24** Ayakadəiŋ, mih fukuki i mbeiŋ a, na finaiŋ fiəŋ fiə mbeiŋ nywaki i ntsa wə, num mbeiŋ bum a mbeiŋ ni kwati lə, ma mbeiŋ ni kwati. **25** Mbeiŋ ka num i tsa, mi kəŋa mi widəko i shəm, wi dālinya wi. Mbeiŋ ka fəki yakadəiŋ ma Ba wimbeiŋ wə wi kə i beŋ ni dālinya chu bimbeiŋ tə. [**26** Mbeiŋ ka baarj i dālinyaki chu bi bəni bədəko, ma Ba wimbeiŋ wə wi kə beŋ bi ma dālinya bimbeiŋ tə.]” **27** Jisəs bəh bwa bu bə mbarj chu tsə liə i Jelusalem. Jobi wə wi n̄ nyaniki nnyaki i juŋ yi fəni yi gia wə, bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bə bə n̄ laniki bənchi bə Nyə bəh bəni bə bə n̄ sakaki tumi ki Bəju nyə dza yeiŋ wi, **28** bikə i wi a, “Wə dzo faiŋ ŋga biələ na ka wə fəki gia yələ a?” **29** A nya ndə ŋga biwə i wə, a wə fəki gia yiwə a?” **30** Jisəs chukuli i bə a, “Mih ki bikəki lə kimbikə kimu i mbeiŋ, mbeiŋ ka n̄ chukuli, mih ka ni fuku i mbeiŋ mi wə wi nya ŋga a mih fəki gia yələ. **30** A n̄ nya ndə ŋga i Jəŋ na ka wi juliki bəni i bəko a? Bi n̄ nyə i beŋ ma n̄ nya mi wiwə a? Mbeiŋ chukuli mih!” **31** Bə dza ka gukuliki a bə bə a, “Bukumbeiŋ ka chukuli a, bi n̄ nyə i beŋ, wi ni bikə i bukwəŋ aka fə nə a bukwəŋ ma bum i Jəŋ a? **32** Bukumbeiŋ ka ni chukuli a, a n̄ nya mi wiwə, dəŋ na?” Bə n̄ lwaki bəni kəm bə bəchi n̄ kə num bə bum a Jəŋ kə na mi ntum wi Nyə. **33** Ayakadəiŋ, bə ka chukuli i Jisəs a, “Buku kiəki ka.” Jisəs ka dzaka i bə a, “Yaka mih tə ki fukuki kə i mbeiŋ mi wə wi nya ŋga i mih ka mih fəki gia yələ.”

12 Jisəs ka yisi i dzakaki i bə i bəndi wə a, “Mi widəko n̄ n̄m khə wi mintam wə bə kəŋsiki mbih yeiŋ, num wi ta fiəli bəh mbaiŋ,

chum di biə bə n̄ dəŋki mintam miwə yeiŋ mbih buku, ka maa kibəŋ ki chənini feiŋ, ka jiə bəni i khə wiwə wə, ka nyə tsə i tumi kidəko wə. **2** Jobi wə bə n̄ kəŋaki i yisi ŋkəh dza kpeiŋ, tii khə wiwə ka faarj waiŋ wi wi n̄m widəko i bəni bə wi n̄ jiə khə wiwə i bə a bə tsə dzə mmu mintam. **3** Ayakalə, bə tsə kwa lə wi ka tweiŋ kəŋŋ wi bəh kəŋ yiyə wə nyə. **4** Ayaka mi wi khə wiwə ka chu faarj waiŋ wi n̄m wi widəko i bə, wi tsə bə chu tweiŋ wi, wi kəŋa bali i fwu wi wə, ŋgəmsi wi. **5** Wi chu faarj widəko, bə wəo wəmakə. Wi chu faarj bədəko bəduli, bə tweiŋ bədəko, wəywi bədəko. **6** Wi faarj lə, a dza baarj a wimu, wəmakə num waiŋ wi wi shəm. Ayaka wi fiəni faarj wi i bə kwaka a bə ni tsə kəksi lə waiŋ wi ŋgaiŋ wələ. **7** Ayakalə, bəni bə n̄m bə dzaka a bə bə a, ‘Wələ kə ndzi kwili wi tii khə wələ, mbeiŋ dzə ma bukwəŋ wə wi ka biəŋ biwə numki bibukumbeiŋ.’ **8** Ayaka bə kwa wi, ka wəo, guku buku bəh wi yeiŋ khə.” **9** Si Jisəs dzaka yakadəiŋ, ka bikə a, “Gia yə tii khə wiwə n̄ fə kə nə? Wi ni tsə kaasi bəni bəwə, wi nya khə wiwə num i bəni bədəko. **10** Mbeiŋ ka fa dəkə di biələ i Kiŋwakti ki Nyə wə a? Bə kə bə nyaka a, ‘Təh wə, bəni bə maani n̄ n̄eŋ, wi dza fiəni num təh wi bu wi juŋ. **11** Yələ kə mfə wi Bah, buku ka tseiŋki num bəh ŋkaiŋyi.” **12** Bəni bəwə wəko ndi wələ, ka kiə a Jisəs tiki num i bə. Bə ka nəŋki dzəh i kwa wi, ka lwa num mbarj wi bəni wə wi n̄ kə feiŋ. Bə ka bee wi ka nyə. **13** Kifwu ki tumi ka dza faarj Bəfalasi bəh bəni bədəko bə mbarj wi ŋkuŋ Heləd a bə tsə tāarj Jisəs i kwə wi i ndzaka wi wə. **14** Bə dza dzaka i Jisəs a, “Mi wi lanini, buku kiəki lə a wə si dzaka a ŋkəŋ, kəm wə lwaki kə dzəkəh yi mi kəŋ wəmakə kə na ndə. Wə laniki ŋkəŋ num dzəh yi Nyə. Fuku i buku a nchi bumki lə a bə ləki kiŋwakti i Kaysa ŋkuŋ wimbūm wi Lum, ma wi bumki kə a? **15** Bukumbeiŋ ləki, ma bə ma ləki a?” Ayakalə, Jisəs kiə gia yə bə n̄ wēliki bəh yi, ka chukuli a, “Mbeiŋ taarj mih kəm nə? Mbeiŋ dzə bəh chwaka ki kpo mih yeiŋ.” **16** Bə dza bəh wi, wi dzo, bikə i bə a, “Fwu wələ yeiŋ kə wi ndə a, yeli wələ num wi ndə a?” Ayaka bə chukuli a, “Akə yeli wi Kaysa ŋkuŋ wi Lum.” **17** Jisəs ka dzaka i bə a, “Mbeiŋ nyāki fiəŋ fiə fi kə fi Kaysa i wi, ma mbeiŋ nyāki fi Nyə i Nyə.” Bə wəko yaka, gwu kpi lə bə kəm wi. **18** Bəsadusi bəwə nyə dza i bikə gia i Jisəs. Bəsadusi bələ n̄ kə bəni bə bə n̄ dzaka a bəni bi fiəni dzayiki kə i kpi wə. **19** Si bə dza yaka, dzaka a, “Mi wi lanini, Muses n̄

nyaka i banchi i buku a, 'Waiɣnih mi ka kpi bee miŋkpaɲa bɔ wi kaɲa kə waiɲ, wanih mi wiwo kaɲaki lə i nɔsi kpə ɲkwu wiwo, ka bɔ wi bwo bwa i yeli wi waiɣnih wiwo wə.' 20 Ayakadəiɲ, bwa bə mi widəko nɔ kələ nanitarɲ, wi ninshɲ dza dzo miŋkpaɲa ka kpi maka bɔ wi bwo waiɲ. 21 Wi komsini wə nɔsi miŋkpaɲa wiwo, ayakalə ka kpi tə maka bɔ wi bwo waiɲ. Yi bi num tali ayaka i bwa bəwə nanitarɲ bəchi, mi i bɔ kintəəɲ naki bwo kə waiɲ bəh miŋkpaɲa wiwo. 22 Bɔ nɔsi fiəli wi yaka bɔ bəchi, mi widəko kəbi i bɔ bələ nanitarɲ wə bəh miŋkpaɲa wiwo bwo waiɲ. I kingəksi wə miŋkpaɲa wiwo bəɲ kpi tə. 23 I lə si bɔ bəchi nanitarɲ nɔ kə bɔ nɔsi lə miŋkpaɲa wiwo, a bi numki jəbi wə bəni dzayiki i kpi wə, ma wi bi numki kpə ndə a?" 24 Jisəs chukuli i bɔ a, "Mbeɲ dzakaki lə mbeɲ kiə alə a mbeɲ kə fikpəɲ a? Mbeɲ kə fikpəɲ kəm mbeɲ kiəki kə gia yə bə nyaka i Kiɲwakti ki Nyo wə, chu kiə kə tə ɲga bi Nyo. 25 Gia yə yi bi numki jəbi wə bəni bi dzaki i kpi wə, bənyuku bəh bəkaɲa bi chu bəɲsiki kə i ndzo wi bəkaɲa wə. Bɔ bi numki aka bəchinda bə Nyo i beɲ. 26 Gia kəm ndza wi kpi, mbeɲ ka num fa di bi Kiɲwakti ki Muses kə kəm kpəiɲ wə wi nɔ fiiki a? Nyo nɔ dzaka i wi Muses a, 'Akə mih Nyo wi Ablaham bəh wi Ayjik bəh wi Yakob a?' 27 Yi kə a Nyo kəkə Nyo wi bəɲkwu, wi kə Nyo wi bəni bəwəm. Mbeɲ dzani bəh ɲga." 28 Mi widəko wə wi nɔ laniki bəchi bə Nyo, nɔ dza ka wəko si Jisəs bəh bəni bəwə gukuliki, chu yeɲ si wi chukuliki gia yə bɔ nɔ bikəki i wi i dzəh yindzəɲni wə, ayaka wi ka bikə tə i Jisəs a, "Nchi wə wi tsəki bəchi bəchi kə winaiɲ a?" 29 Jisəs chukuli i wi a, "Nchi wə wi tsəki bəchi bəchi kə wələ wi dzakaki a, 'O bəni bə Islae mbeɲ wəko, Bah Nyo wə, Nyo wibukumbeɲ, Bah Nyo wiwo kə a wimu. 30 Wə kəɲki Bah Nyo wə bəh shəm ya yichi, nyə gwu ya yichi, jiə mfi bia i wi wə bichi, nəm i wi bəh ɲga bia bichi.' 31 Nchi wə wi biəli wələ kə a, 'Wə kəɲki mi wə wi kə kəmsi i wə kpəɲ asi wə kəɲki gwu ya.' Nchi widəko chu kəkə wə wi tsəki bələ." 32 Mi wə wi nɔ laniki bəchi bə Nyo dzaka i Jisəs a, "Mi wi Lanini, wə chukuli na chəɲ. Wə dzaka num ɲkəɲ a Nyo kə a wimu widəko chu kəkə a kəbi a wi shəɲ. 33 I kəɲki wi bəh shəm ya yichi, jiə mfi i wi wə bichi, nəm i wi bəh ɲga bichi bəh i kəɲki mi wə wi kə kəmsi i wə kpəɲ asi wə kəɲki gwu ya, yi tsəki lə na i fəki bimfə gia bəh nyəm yi wəɲni bəh bimfə gia bidəko." 34 Jisəs ka yeɲ si wi chukuli ka mi wi

mfi, wi ka dzaka i wi a, "Wə kəkə dzəh yi dəəɲ i lə ntəɲ bi Nyo wə." I jum wə feɲ wə, mi naki chu məm kə i dza bikə gia i wi. 35 Jisəs dza ka laniki bəni i təkə wi juɲ yi fəni yi gia wə, ka dza bikə i bə a, "Bəni bə bə laniki bəchi nyani dəiɲ na ka bɔ dzakaki a Kimbwili wə Nyo nɔ kaka kə waiɲ ɲkuɲ Debit a? 36 Kiɲ'waka ki Baiɲni nɔ fə lə ɲkuɲ Debit wələ dzaka kəm Kimbwili wiwo dzakaki a, 'Bah Nyo nɔ dzaka i Bah wuɲ a, wi nūm i tseɲ yi yiləkəli wə, i tsə buku jəbi wə ɲgaiɲ bi jiəki bəni bu bə bə baiɲki wi wi tɔmyi gvu yi i bə beɲ.' 37 Debit mwi ka bəɲɲki wi a Bah wi, wi chu nyani dəiɲ ka wi numki waiɲ wi a?" Si Jisəs ni dzakaki gia yiwo yakadəiɲ, mbaɲ wi bəni wə wi nɔ kə feɲ, ka wəkəliki i wi bəh kinsəɲli bə wəkə ndzəɲni. 38 Asi wi nɔ laniki bəni, wi dza dzaka i bə a, "Mbeɲ təkniiki, kəm bə bəni bə bə laniki bəchi bə Nyo, bə kəɲki i nyaniki nnyaki bəh bəmbuɲ bədəəɲ tsə i kidi ki shi wə, a bəni bəniki bə bəh kiɲkəksi. 39 Chu kəɲ i numki i di bi kəkniini wə i juɲ yi tsani wə, bəh i di bi bini wə. 40 A chu num a bə bə bə laksiki biəiɲ bi bəkaɲa bəɲkwu, fwəkyi dzo biəiɲ bibo, kwayi fə bəntsa bədəəɲ. ɲgəkə wibo bi numki na wimbūm." 41 Jisəs nyə tsə shinum i kimbu kə ki nɔ tseɲki dəɲsiki ki kintaiɲntaiɲ ki nya kə i təkə wi juɲ yi fəni yi gia wə, ka tseɲki si bəni dzəki jiəki kpə i kintaiɲntaiɲ ki nya mə. Bəni bə kpə bəduli nɔ dzəki jiəki kpə feɲ wi duli. 42 Kpə ɲkwu wi kifuu widəko nɔ dza dza, jiə bədəli bəfə yeɲ, wi kpəiɲ kə i fiəɲ fidəko wə. 43 Ayaka Jisəs bəɲɲ bwa bu bə mbaɲ dzaka i a, "Mih fukuki ɲkəɲ i mbeɲ a kpə ɲkwu wələ wi kə mi wi kifuu lə, wi nya tsə bəni bəchi bə bə jiəki biəiɲ i kintaiɲntaiɲ kələ mə. 44 Bəni bəchi bə bə si nyaki, bə si nyaki num biɲka bibo bi kpə biə bi si jikə ka gbəyiki kuku. Ayakalə, kpaɲa wələ dza bəh gwu yi yichi nya biəiɲ bichi biə wi kaɲaki, num a biə wi naki yeɲ wə."

13 Jəbi wə Jisəs nɔ buku dza i juɲ yi fəni gia mə, waiɲ wi mbaɲ widəko dza ka kaiɲyiki i wi a, "Mi wi Lanini tsəiɲ kitəh kimbūm kələ bə maa juɲ yələ yeɲ. Akə na mmaa wi juɲ wi ndzəɲni lə!" 2 Jisəs chukuli i wi a, "Mbeɲ yeɲ alə ɲkaiɲni wi maani wimbūm wələ a? Təh wimu bi baɲ kə i widəko beɲ maka bə baka təkə wi i kuku." 3 Jəbi wə Jisəs nɔ tsə shinum i ɲkwuɲ wi Keɲ yi ɔlif wə i kimbu kə ki tseɲki dəɲsiki juɲ yi fəni yi gia, i feɲ wə Bitə bəh Jem bə Jəɲ bəh Andulu tsə a bə bə ka bikə i wi a,

4 “Fûku buku jobi wə gia yələ yichi bi numki, bəh binchəsi biə bi chusiki a jobi wi gia yələ yichi si num a kpeinj.” 5 Jisəs yisi i dzakaki i bə a, “Mbeinj tōkniki ka mi bi ma fwōkyi mbeinj a mbeinj ndzani dzəh. 6 Bəni bəduli bi dzə lə dzə yeli wuj kənj i ninshinj, mi dzaka a, ‘Akə mih wiwə.’ Jobi wə bə bi fəki yakadəinj ka fwōkyiki bəni bəduli. 7 Jobi wə mbeinj bi wəkōki a bə tumki jum, chu wəkō tə gia kōm jum, kiə shōm bi ma tēinjyiki mi. Yələ kə gia yə yi kanaki i bi num. Ayakalə, kingōksi kēinj ki dzə kə. 8 Tumi bi tumki lə jum bəh kidōkə, ayaka ntōnj widōkə tum jum bəh widōkə. Nshwainj bi nəjniki i di di wə, dzōnj tə bi numki. Yəmakə gia bi numki aka ləli bi minjpaŋa wə wi yisi i nōmki. 9 Mbeinj kanaki i tōkniki. Mbeinj kīəki a bə bi nya dānsi lə mbeinj i kanj yi bəni bə bə sakaki bənsaka. Bə bi tweinji lə mbeinj i juŋ yi tsani wə. Mbeinj bi numyiki lə i bəni bə bə sakaki tumi nshinj, bəh i bəŋkuŋ nshinj kōm mih, i beej nsaka wuj. 10 Ayakalə, bə kanaki i bi yisi fuku ntum wi ndzōŋni wi Nyō i kitumi kichi wə. 11 Jobi wə bə bi kwayi mbeinj i tsə nya i juŋ yi nsaka wə, kiə fwu bi ma bōkə mbeinj a mbeinj ni tsə dzaka a nə a. Jobi wə mbeinj tsə, mbeinj ka dzakaki shənj a gia yə yi bukuki dzəki i shōm yimbeinj wə i jobi wiwə wə, kōm ndzaka wiwə bi numki kə wimbeinj. A bi nyaki Kiŋ'waka ki Baiŋni ndzaka i dzaka kimbeinj wə. 12 Mi bi dza dzə lə waiŋnih wi nya a bə wōw, tii waiŋ dzə waiŋ wi nya a bə wōw. Bwa bi dza lə bwaŋ gvu i bətiŋ bəbō bəh bəniŋ bəbō cheinj, fə bə wōyō bi. 13 Bəni bəchi bi baiŋnji lə mbeinj kōm yeli wuj. Ayakalə, mi wə wi bi kanaki shōm i tsə buku i kingōksi wə akə wə wi bi bōinjki. 14 (Mi wə wi faaki kiŋwakti kələ wōkə ndzōnj,) jobi wə mbeinj bi yeinjki gia yi gumini yə yi kə i bəkəli di num yi dzə num i juŋ yi fəni yi gia wə, bəni bə bə kə i Judea bi gēinj yāka i ŋkwūŋ wə. 15 Mi wə wi kə i fwu wi juŋ beinj wi bi ma chu shī fiə i dzu a ŋgaiŋ dzōki fiēŋ fidōkə. 16 Mi wə wi kə i khə wi bi ma chu fiəni kwē a ŋgaiŋ tsā dzō mbuŋ wi. 17 ŋgəkə wimbum bi numki wi bəkanja bə bə bi numki bəh kitōw, bəh bə bə masiki bwa. 18 Mbeinj tsāki a kiə gia yiwə bi ma nūm i jobi wi fiəkə yiləkəli wə. 19 Bəni bi yeinjki lə bəŋgəkə i chōkə biwə wə, makə wəmakə ŋkaiŋni wi ŋgəkə num num na i yisi si Nyō nī maa mbi wələ bəh i dzə buku bidaiŋ. Ayaka wəmakə ŋkaiŋni wi ŋgəkə kōbi i bi chu num. 20 Ayaka asi mōŋ a Bah gaali kanj yi bəŋgəkə yiwə, ma na mi wimu bi bōinj kə i

kanj yiwə wə. Ayakalə, a akə kōm bəni bu bə wi nī sabi jiə, yi fə wi gaali kanja yiwə. 21 Mi ka bi dzaka i mbeinj i kanj yiwə wə a ‘Tsēinj, Kimbwili wə Nyō nī kaka a bə wi lə fa!’ Yudōkə a, ‘Mbeinj tsēinj bə wi yaka fil!’ Kiə mbeinj bi ma būm. 22 Mbeinj kīəki a bəni bi dzə lə nyi ntəkə a bə kə bəmbwili bə Nyō nī kaka, bədōkə dzaka a bə kə bəni bə ntum bə Nyō, bə bi fəki bəŋchəsi bə bə chusiki ŋga bibō, fə tə gia yi dzaka ki wōmni, mōmsi i fwōkyi bəni bə Nyō kə wi sabibwili bə ka jiə a bə dāli dzəh. 23 Mbeinj tsēinj, mih fuku lə gia yələ yichi i mbeinj jobi kēinj. 24 A bi numki i kanj yiwə wə num bəŋgəkə bəwə tsə, wōnj bi dza jiki num jini, fiēŋŋ bi ma chu baiŋji tə, 25 biōŋŋ bi gbōyiki i beinj, bieinj bichi biə bi kanjki ŋga i beinj bi nəjniki. 26 Ayakadəinj, bəni bi yeinj si mi wə yeli wi kə Waiŋmi si wi shiki dzəki i bikwu wə kanja ŋga bimbūm bəh kiŋkōkni. 27 Ma wi bi ka chiŋsi bəchinda bu bə tsə i bimbū bi mbi binaa wə i di biə nshwainj gōksiki bəh biə bōoli gōksiki, a bə dzə juŋni bəni bu bə wi kə wi sabibwili lə. 28 Mbeinj lāni dzō gia i kpeinj wi fidəinj wə. Jobi wə cha yiwə yisi i nyaki mwī, bwili bindzēni, mbeinj ka kiəki a nyum kwuni lə gwu. 29 Yi kə a liŋ, i jobi wə mbeinj bi yeinjki gia yələ dzə di, mbeinj ka kiəki a jobi si num a kanj. 30 Mih fukuki ŋkōŋ i mbeinj a ŋgəkə wi liə wələ bi tsə kaa kə makə gia yələ yichi num. 31 Bōoli bəh nshwainj bi tsə kaa lə, ayakalə gia yinj kōbi i bi lansi nəŋni. 32 Ayakalə, mi widōkə kōkə wə wi kiəki chōkə biwə nabə jobi wiwə. Na bəchinda bə Nyō bə i beinj nabə Waiŋ Nyō tə kiəki kə. A kiəki a Ba, wi mbōŋ. 33 Ayakadəinj, mbeinj tōkniki chu wəkōli kōm mbeinj kiəki kə jobi wə wi bi dzəki, 34 yi kə aka mi wə wi tsəki nyani, jobi wə wi ni nyəki, wi bee kwili wi i kanj yi bwa bu bə nōm, na ndə bəh chōkə bi bi nōm, na ndə bəh chōkə bi bi nōm, ka dzaka i mi wə wi chəniki dzaka ki mbaiŋ a wi bāaŋ chəniki bindzōnj. 35 Ayakadəinj, mbeinj nūmki bəh ŋkeiŋsi wi gwu, kōm mbeinj kiəki kə jobi wə tikwili wiwə bi fiəni dzaki. Yudōkə a bi numki i fijobi, yudōkə nchōkə kintəŋŋ, yudōkə i jobi wə kwōkə ki ninshinj tōŋki, yudōkə kinchōŋchōŋŋ. 36 Kiə wi bi ma təkəli tumbuku wi yeinj mbeinj nō wə. 37 Ayaka gia yə mih dzakaki i mbeinj fa mih dzakaki yi i mi wichi tə a, ‘Mi wichi nūmki bəh kinchēni.’”

14 A nī baan a kanj yifa ka bə liə i Dzini bi Ntsədaŋ bəh bi Bləd wə bə ka jiə dəkə

dzəwɔŋ yeiŋ. Bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bə bə laniki bənchi bə Nyo ka nəŋki dzəh yi welini yə bə ni kwa Jisəs yeiŋ i wəw. 2 Bə jiə ja a bə bə a, “Kiə bukumbeiy ki môm kə gia yələ i jəbi wə bə fəki Dzini biələ yeiŋ, kəm bukumbeiy ka môm yi, ma yi ni dza bəh ŋgəkə i bəni kintəəŋ.” 3 Jəbi wə Jisəs ni kə i Betani, i kwili wi Samən wə wi ni yisi kə mi wi kumyini, bə ni kə feiŋ bə dzi wə, miŋkpaŋa widəkə dza liə dza bəh finsəkə fi fiəŋsi fidəkə a num bi tseŋə yindzəŋni. Fiəŋsi biwə ni kə bi kpo wi ləkəli, num bə keiŋsi a bəh nad shəŋ. Si wi liə, ka bwij dzaka ki finsəkə fiwə shuku fiəŋsi biwə i fwu wi Jisəs wə. 4 Bəni bədəkə bə bə ni kə feiŋ yisi i shwiŋyiki dzakayi a, “Wi bəkəliki fiəŋsi biələ kilələ kəm nə lə? 5 Num bə si kə taŋni fiəŋsi biwə i kpo wə wi tsə bənchuku gi yitali, i nyaki kpo wiwə i bəni bə kifuu.” Bə bə yəli i wi. 6 Ayakalə, Jisəs dzaka i bə a, “Mbeiy bēe wi məŋ. Mbeiy nyaki ŋgəkə i wi kəm nə? Wi fə num gia yindzəŋni i mih. 7 Mbeiy kiə a bəni bə kifuu kə bəh mbeiy jəbi wichi. Mbeiy num i gamtiki bə i na winaiŋ jəbi wə mbeiy kəŋki. Ayakalə, i mih, mih ni numki kə bukumbeiy jəbi wichi. 8 Kpaŋa wələ fə gia yə wi si kə i fə. Wi shukuyi fiəŋsi biələ i mih wə lə keiŋsi num gwu yiy jəbi keiy, si bə bi ləkə mih. 9 Mih fukuki ŋkəŋ i mbeiy a, na fair bə bi fukuki ntum wi ndzəŋni wələ i mbi wichi wə, gia yələ miŋkpaŋa wələ fə bə bi fukuki yi, bə kwaka wi.” 10 Judas Iskaliot wə wi ni kə mi i mbaŋ wi bwa bə Jisəs bə jwəfi ntso bəfa, ka nyə tsə yeiŋ bətii mfə gia bəmbum taŋni Jisəs i bə. 11 Jəbi wə bə ni wəkə yaka bə laŋ nalə, ka kaka wi a bə ni nya lə wi bəh kpo. Wi yisi i nəŋki dzəh yə wi ni nya Jisəs yeiŋ i bə kaŋ. 12 A dza num i chəkə bi ninshiy i Dzini bi Bled wə bə ka jiə dəkə dzəwɔŋ yeiŋ, biə bə si kum waiŋ jaka i Dzini bi Ntsədaŋ biwə wə. I feiŋ wə bwa bə Jisəs bə mbaŋ bikə i wi a, “Wə nəŋki a buku tsə keiŋsi fair di biə bə ni dzi Dzini bi Ntsədaŋ yeiŋ a?” 13 Wi ka faaŋ bwa bu bə mbaŋ bədəkə bəfa, dzaka i bə a, “Mbeiy fiə tsə i kwili wə, mbeiy ni baŋsi lə bə mi num wi bəkə kpəŋə wi mwī, mbeiy biəli wi. 14 Jəbi wə wi ni tsə liə, juŋ yə wi liə yeiŋ, mbeiy dzāka i tii juŋ wiwə a, Mi wi Lanini bikəki a lum wi juŋ yi bəni bə dzəni kə fair ka bə bwa bu bə mbaŋ num dzi Dzini bi Ntsədaŋ yeiŋ a? 15 Wi ka ni chusi lum wimbūm i juŋ yi beiy wə num bə keiŋsi jiə, yi wəkəli a wəkəlini, mbeiy liə keiŋsi bieiy bidzini yeiŋ.” 16 Bwa bu bə mbaŋ bə ka nyə tsə i kwili kintəəŋ,

tsə yeiŋ bieiy bichi num a liŋ asi Jisəs si dzaka i bə. Bə ka keiŋsi bieiy bi Dzini bi Ntsədaŋ feiŋ. 17 A dza num i fiŋjəbi, Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ bə jwəfi ntso bəfa juŋni feiŋ. 18 Jəbi wə bə ni num kuku ka dziki, Jisəs yisi i dzakaki i bə a, “Mih fukuki ŋkəŋ i mbeiy a, mi widəkə i mbeiy kintəəŋ ni taŋni lə mih, mi wiwə kələ fa wi dzi buku wi.” 19 Si bə wəkə yakadəiy, ka numki a nsheiy nsheiy, bə bə bikə i wi a wimu wimu a, “Akə mih ma?” 20 Wi chukuli i bə a, “Akə a mi i mbeiy bələ jwəfi ntso bəfa kintəəŋ a num wə buku wi ni chiŋni n'yəkə bled i tasa mə. 21 Mi wə yeli wi kə Waiŋmi kaŋaki i bi nyə asi bə ni nyaka kəm wi. Ayakalə, ŋgəkə wimbūm kə i mi wə wi taŋni mi wə yeli wi kə Waiŋmi. Yi ni ndzəŋki a bə ma bwə wəmakā mi.” 22 Asi bə ni dziki, Jisəs dza dzo bled, nya kiyəŋni i Nyo, gbeyi, nya i bwa bu bə mbaŋ ka dzaka i bə a, “Mbeiy kə, a fa kə gwu yiy.” 23 Wi ka dzo tə bwam, nya kiyəŋni i Nyo, ka nya bwam wiwə bə bəchi mu fiəli. 24 Wi ka dzaka i bə a, “Mələ kə mwa məŋŋ mə Nyo dzi miŋkaiy bəh mə, mə shuku buku kəm bəni bəduli. 25 Mih fukuki ŋkəŋ i mbeiy a, mih ni chu mu kə mbih mi kpeiy wi laani wələ i tsə buku i chəkə biə mih bi muki mə mimfiəŋ i kintəəŋ ki ntəŋ bi Nyo wə.” 26 Jəbi wə Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ kaasi, bə yəŋ njaŋ wi kəkəsi, buku ka yaka tsə i ŋkwuŋ wi Keiy yi Əlif wə. 27 Jisəs ka dzaka i bə a, “Mbeiy bəchi ni fiəni geiy ŋu lə i jum wə kəm gia yə yi ni num bəh mih. Yi num asi bə nyaka a, Nyo dzakaki a, ‘Mih ni wəw lə ntəkni shwāŋ ma shwāŋ yiwə ni gaali.’ 28 Ayakalə, jəbi wə Nyo bi dzasi mih i kpi wə, mih bi tsə i mbeiy nshiy i Galili.” 29 Bitā chukuli i wi a, “Kəŋ Bəni bəchi geiy chu i jum wə, mih kəkə ni məm i fiəni.” 30 Jisəs fiəni chukuli i wi a, “Mih fukuki ŋkəŋ i wə a, daiŋ nchəkə, na ka kwəkə ni təŋki kiŋkani kifa, num wə məŋni lə mih kiŋkani kitāli.” 31 Bitā baŋ a dzakaki a dzakani a, “Kəŋ mih ni numki i kpi buku wə, mih kəkə i ni lansi nəiy wə.” Si wi dzaka yaka, bədəkə bə bəchi bəŋ dzaka ayaka tə. 32 Bə dza tsə sə i di bidəkə wə, bə ni bəŋki a Gesemane, Jisəs ka dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, “Mbeiy shīnumyi fa, mih kini tsə tsə.” 33 Wi ka dzo Bitā bəh Jəm bəh Jəŋ, bəh bə tsə sə feiŋ. Wi dza ka kwakaki gia yiwə yi fumsi wi, shəm yi nya ŋgəkə i wi. 34 Wi ka dzaka i bə a, “Shəm yiy kə a bəh nsheiy nsheiy nalə na ka mih kpi num kpini. Mbeiy bāaŋ a fa bukumbeiy wəkəliki.” 35 Si wi dzaka yakadəiy, ka kini tsə i

ninshinj, gbo i kuku, bá tsa a, dzah kabé num wó fə ma jobi wi ngəkə wələ tsə dajsi wi. 36 Wi ka tsa a, “Abba, Ba wuɲ, gia yichi bənikɪ lə i wə i fə. Dzə bʷili bwam wi ngəkə wələ i mih wə. Ayakalə, ma yi num asi wə kəŋki. Kəbi si mih kəŋki.” 37 Wi fiəni dzə buku i bə wə, ka ti bə nɔ wə. Wi bikə i Samon a, “Yi kə a mbeinj kəkə i num beinj bəh mih i tsə buku i mbiəŋə wimu wə a? 38 Mbeinj tsəŋəkɪ, mbeinj tsā a kiə kiməmsi ki dzə kə i mbeinj wə. Yi kə ŋkəŋ a shom kəŋki lə, ayakalə nyam yi gwu bəhyi.” 39 Si wi dzaka yakadəinj chu fiəni tsə i tsa, ka tsaki a gia yə wi si yisi tsa. 40 Si wi ni fiəni dza, ka chu ti bwa bu bə mbarj nɔ wə kəm kinu ni kə i dzəkəh yibə wə nalə. Ayaka bə nəki kiə kə gia yə bə kə i chukuli. 41 Wi chu fiəni dzə i kiŋkani kitali wə, bikə i bə a, “Mbeinj keinjki mbeinj nɔ a nɔni waka fimbeinj a? Yi dzə kpeinj i liə. Jobi wiwə dzə kpeinj. Bə kə bə taɲni lə mi wə yeli wi kə Waiɲmi i kaɲ yi bəni bəchu wə. 42 Mbeinj dzə beinj bukumbeinj tsəki. Mbeinj tsəinj, mi wə wi taɲni mih bə wi yaka wi dzə.” 43 Asi Jisəs ni keinjki wi dzaka, akisəkə Judas wə wi ni kə mi i mbarj wi bwa bə Jisəs bə jwəfi ntsə bəfa dzə tumbuku. Wi ni dzəkɪ bəh mbarj wi bəni bə kaɲa bənywə bəh bibəkə, num a faaɲ bətiɪ mfə gia bəmbum bəh bəni bə bə laniki bəŋchi bəh bəni bə bə sakaki tumi. 44 A nɔ kə num mi wə wi taɲni Jisəs, tsə keinjɪ lə kinchəsi bəh bəni bəwə ka dzaka a, “Mi wə mih ni bəni, mih maɲni yaɲyi, ako wi mbeinj ni kwə, mbeinj təkniiki ka wi ma gəinj.” 45 Si Judas dzaka yaka, akisəkə ka nyə tsə i Jisəs wə, boni wi a, “Mi wə Lanini.” Si wi bəni yaka, bə maɲni wi yaɲyi. 46 Bəni bəwə ka kwa kaɲa Jisəs. 47 Mi widəkə wə wi ni kə bə bəh Jisəs ka guku baa nywə wi jum, gba chwij təinj kintuni ki mfa wi fwu wi bətiɪ mfə gia yeinj, ki təinj. 48 Jisəs bikə i bəni bəwə a, “Mbeinj dzə i kwa mih ka dzəkɪ bəh bənywə tasi bəh bibəkə ka mbeinj dzəkɪ i kwa num ji a? 49 Mih ni shi kə bəh mbeinj chəksi chəksi i juɲ yi fəni yi gia mə, lani bəni, mbeinj na dzə kwa mih. Ayakalə, yələ num lə ka gia yə bə ni nyaka i Kiɲwakti ki Nyə wə ni dzə kpeinj.” 50 Bwa bə Jisəs bə mbarj bəchi seinj bee wi feinj ka geinj bəchi. 51 Ayaka waiɲ sumi widəkə bá biəli wi, maka wi loh fieɲ fidəkə i gwu yi wə, a num shəɲ a tseinj yi mbuɲ i gwu yi wə. Bə tsə i kwa tə wi, 52 Wi shwa bee tsə mbuɲ wiwə, ka yəkə geinj bəh chwəɲ kiyəə. 53 Bə ka dzə Jisəs, tsə bəh wi i fwu wi bətiɪ mfə gia wə. Bətiɪ mfə gia bəmbum bəh bəni bə bə

sakaki tumi bəh bəni bə bə laniki bəŋchi bə juɲni feinj. 54 Bə nyə bəh Jisəs, Bitə biəli i jum wə i dzəh yi dəəɲ. Wi tsə buku na i təkə wi fwu wi bətiɪ mfə gia wə, ka shinum bəh bəni bə bə ni chəniki kwili wiwə ka jəkəkɪ gbuku. 55 I feinj wə bətiɪ mfə gia bəmbum bəh bəni bəchi bə bə sakaki bənsaka bá nəɲ gia yə bə ki jiəkɪ i Jisəs fuɲ, ka bə ni wə wə wi. Ayakalə, bə nəki kwati kə gia yidəkə. 56 Bəni bəduli ka beejki nsaka wi ntəkə i jum wə kəm Jisəs. Ayakalə, bəndzaka bəbə ni kə chi chi bə na kwati dzəh yə bə kə i wə wə wi. 57 Bəni bədəkə dza numbeinj, ka beejki nsaka wi ntəkə i wi fuɲ dzaka a, 58 “Buku ni wəkə wi dzaka a ŋgaiɲ ni shakyi lə juɲ yi fəni yi gia yələ mi wiwəm maa, ma ŋgaiɲ dzə kaɲ yitali i fiəni maa yə aka maa dəkə mi wiwəm.” 59 Na si bə ni dzakaki yakadəinj, bəndzaka bəbə ni kə chi chi bə na kwati dzəh yə bə kə i wə wə wi. 60 Fwu wi bətiɪ mfə gia wiwə ka dza numbeinj i bə nshinj, ka bikə i Jisəs a, “Yaka wə kaɲaki kə gia i chukuli i gia yə bəni bələ dzakaki kəm wə a?” 61 Ayakalə, Jisəs kpichumi mɔɲ, nəki chukuli kə. Fwu wi bətiɪ mfə gia wiwə chu bikə i Jisəs a, “Akə wə Kimbwili wə Nyə ni kaka, Waiɲ Nyə wə bə kəksiki a?” 62 Jisəs chukuli a, “Akə mih. Mbeinj ni yeinj lə mi wə yeli wi kə Waiɲmi num wi shinum i tseinj yiləkəli yi Wi wə wi kaɲaki ŋga, mbeinj chu fiəni yeinj si wi shiki dzəkɪ i beinj i bikwu wə.” 63 I feinj wə fwu wi bətiɪ mfə gia wəkə yaka, ka taɲyi bəmbuɲ i gwu yi wə, bikə a, “Bukumbeinj nəŋki i chu wəkə a nə, num wi dzaka kaasi lə gia yichi a? 64 Mbeinj wəkə alə si wi dzəkɪ di bi Nyə a? Mbeinj dzaka yimbeinj a nə?” Bəni bəchi təinj a wi kə mi ka bə wə num wəoni. 65 Bəni bədəkə yisi i chuhyiki mindzəɲ i Jisəs wə, kaɲa baɲ dzəkəh yi, ka tweinjki wi bikə i wi a, fuku mi wə wi tweinj wə, “Fuku la ntum wi Nyə wa wə i liə.” Bəni bə jum yisi i nyiksiki Jisəs tweinj. 66 Si Bitə ni kə num wi num i kimbu ki dzəshi ki təkə wə, waiɲkpaɲni widəkə wə wi ni nɔmki i kwili wi tiɪ mfə gia wə, dza kəmsi dzə i Bitə wə. 67 Si wi yeinj Bitə wi jəkəkɪ gbuku, wi tseinj wi lə tulululu, ka dzaka a, “Wə tə si kələ mbeinj bəh Jisəs wi Nasali wəyaka.” 68 Bitə nəinj, ka dzaka a, “Mih kiəkɪ kə gia yə wə dzakaki yaka. Mih kiəkɪ kə.” Si wi dzaka yakadəinj, nyə feinj ka tsə i dzaka ki mbaiɲ wə, kwəkə ka təɲ. 69 Jobi wə waiɲkpaɲni wə ni chu yeinj wi, dzaka i bəni bə bə ni numyi feinj a, “Mi wələ kə mi i bə wə.” 70 Bitə chu nəinj. A i jobi wi twesi wə, bəni bə bə ni numyi feinj bə chu dzaka i Bitə a,

“I yi ŋkɔŋ wə ako mbeɪŋ bə, kɔm wə kə tə mi wi Galili.” 71 Bitə ka kain, bɔɔŋ num loɪŋ i fwu wi wə i dzaka a, “Mih kiaki kə mi wə mbeɪŋ dzaka kɔm wi.” 72 Akisəka kwəko chu tɔŋ i kiŋkani kifa wə. Si wi wəko yaka ka kwaka ndzaka wə Jisəs nɛ dzaka i wi a, “Ka kwəko ni tɔŋki i kiŋkani kifa wə, a ni numki num wə nɔɪŋ lə mih i kiŋkani kitali wə.” I feɪŋ wə, wi gbə mindəm ka dəki.

15 Asi biŋ nɛ baiŋki dzaki, bəti mɛ gia bəmbum bəh bəni bə bə sakaki tumi bəh bəni bə bə laniki bənchi, bəh kansi wichi shinum ka jə kimfasi, kaŋa Jisəs, dzo wi tsə nya i kaŋ yi Bayle Gɔmna wi Lum. 2 Bayle bikə i Jisəs a, “Ako wə ŋkuŋ wi Bəju a?” Jisəs chukuli i wi a, “Yi kə asi wə dzaka.” 3 Bəti mɛ gia bəmbum ka yisi i jiaki gia i Jisəs fuŋ yiduli. 4 Ayakadəiŋ, Bayle chu bikə i Jisəs a, “Wə kaŋaki kə gia i chukuli a? Wə wəko alə gia yə bə jiaki i wə fuŋ a?” 5 Ayakalə, Jisəs na chu chukuli wi. Bayle num bəh ŋkaŋyi. 6 A nɛ dzaki numki i jəbi wi Dzini bi Ntsədəŋ biələ wə, Bayle bwili mi wi juŋ yi nsəŋ wimu wə Bəju tsa a wi bwili. 7 A nɛ kə i jəbi wiwə wə, mi widəko num i juŋ yi nsəŋ mə yeli wi num a Balabas, wi nɛ kə i mbaŋ wi bəni bə bə nɛ kə i juŋ yi nsəŋ mə, num bə nɛ yisi ndani i tumi wə wəyɔni bəni. 8 Mbaŋ wi bəni dzo yisi i bikəki a Bayle fə asi wi nɛ fəki wi fə i bə. 9 Bayle ka bikə i bə a, “Mbeɪŋ nəŋki a mih bwili num ŋkuŋ wi Bəju wələ a?” 10 Wi nɛ bikəki yaka kɔm wi nɛ kə wi kiə a bəti mɛ gia bəmbum nya Jisəs i kaŋ yi wə kɔm bə ni chiniki kindəŋ bəh wi. 11 Ayakalə, bəti mɛ gia bəmbum nyini mbaŋ wi bəni a bə dzaka a wi bwili num Balabas. 12 Bayle chu bikə i bə a, “Ayakadəiŋ, mih ki fəki dəiŋ bəh mi wələ mbeɪŋ bɔɔŋki a ŋkuŋ wi Bəju a?” 13 Bə ka wam na bəh ŋga a, “Bə bəŋŋ wi i kintasi wə.” 14 Bayle bikə i bə a, “Bə bəŋŋ wi kɔm nə? Gia yichu yə wi fə kə nə?” Ayakalə, bə ka chu wili tsə a ninshiŋ a, “Bə bəŋŋ wi i kintasi wə.” 15 Ayakadəiŋ, Bayle ka bwili yatəko Balabas kɔm wi nɛ nəŋki i fə a mbaŋ wi bəni kəŋki ŋgaiŋ. Wi dzaka a bə twəiŋ Jisəs, ma bə tsə bəŋŋ i kintasi wə. 16 Bəni bə jum bə Bayle ka dzo Jisəs liə bəh wi i ntəŋ wə bə nɛ bɔɔŋki a Blitəlɪum. Si bə liə, ka bɔɔŋ juŋni mbaŋ wi bəni bə jum bəchi. 17 Ayaka bə ka dzo mbuŋ wi bəŋkuŋ tum i wi wə, chu bwaŋ kifo ki bəŋkuŋ num bə bwaŋyi bəbwaŋyi yeiŋ ka bwaŋ i wi fuŋ. 18 Bə yisi ka beŋki wi dzaka a, “Mbɛ jum yi bəkəli. ŋkuŋ wi Bəju.” 19 Si bə fə yakadəiŋ

ka tweiŋki wi bəh bəmbəŋ i fwu wə, chuhyi midziŋ i gwu yi wə, dzo tum binyu i wi nshiŋ, beŋŋ wi. 20 Si bə nɛ nyiksi kaasi wi yaka, ka fiəni babwili mbuŋ wi ŋkuŋ wə i gwu yi wə, fiəni dzo ləh num bəmbuŋ bu i gwu yi wə, ka dzo tsə bəh wi baŋŋ i kintasi wə. 21 Jobi wə bə nɛ tsəki bəh wi, mi widəko bəŋsi bəh bə wi kwe i chwa yeli num Samən, a num mi wi Selin. Wi num tii Aleksanda bəh Lufus. Ayaka bə ka kaŋyi wi a wi ŋiŋ kintasi ki Jisəs. 22 Bə tsə buku bəh Jisəs i di biə bə nɛ bɔɔŋki a Golgəta, (Ayaka yeli wələ kə a di bi ŋkuŋu Kifwu), 23 bə ka nya mbih i wi a wi mu num bə chwali bəh tsa yidəko bə nɛ bɔɔŋki a mɛəl. Ayaka Jisəs nəki mu kə. 24 Bə ka baŋŋ wi i kintasi wə. Bə dzo bəmbuŋ bu gaa a fwu fwu wə ka tumki kaŋŋ bəh bəmbuŋ bəwə i kiə si mi wimu kə i kwati. 25 Jobi wə bə nɛ baŋŋ Jisəs i kintasi wə, a nɛ kə jobi num mbiəŋə bwukə kinchəŋəchəŋə. 26 Bə nɛ nyaka kiŋwakti ka baŋŋ i kintasi ki chusi gia yə yi fə ka bə baŋŋ wi, yi num a, wi kə, “ŋkuŋ wi Bəju.” 27 Bə baŋŋ tə bəji bəfa i kintasi wə, widəko i tseiŋ yi Jisəs yiləkəli wə, widəko i tseiŋ yi kimiəka wə. [28 Yələ dzo kpeiŋ asi bə nɛ nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə a, “Bə nɛ fa chigɪni wi i mbaŋ wi bəni bə bə nɛ mɔmki gia.”] 29 Bəni ka tsəki dəŋsiki yeiŋ Jisəs nəŋni fwu, bəkəli wi bəh ntəyi dzaka a, “Aŋghaaa! Wə wələ wə nɛ kə i shakyi juŋ yi fəni yi gia i fiəni maa i kaŋ yitali wə, 30 gamti la gwu ya i shi dzo i kintasi kiwə wə.” 31 Bəti mɛ gia bəmbum bəh bəni bə bə laniki bənchi bə ka suŋuki tə wi a bə bə dzakayi a, “Wi nɛ gamtiki bəni bədəko i liə wi kəkə i gamti gwu yi. 32 Wi wə wi kə Kimbwili wə Nyo nɛ kaka, wi num ŋkuŋ wi bəni bə Isləe wi shi la i kintasi kiwə wə i liə ma buku yeiŋ ka buku bum wi.” Bəni bə bə nɛ baŋŋ bə bəh Jisəs i kintasi wə bəŋ ləyi tə Jisəs bəh jə. 33 A dzo num nshichuŋ biŋ ji, tumi kichi ji i tsə buku i mbiəŋə mitali wə nshiŋ fəko. 34 A dzo num ka mbiəŋə mitali, Jisəs dzo wam bəh ŋga a, “Eloy Eloy lama sabaktani,” Yi num a, “Nyo wuŋ, Nyo wuŋ, wə lotəko mih kɔm nə lə a?” 35 Bəni bədəko bə bə nɛ num kəmsi feiŋ wəko ka dzaka a, “Mbeɪŋ wəko, wi bɔɔŋki Elaja.” 36 Mi widəko i bə kintəŋŋ ka yəko tsə dzo kuncha, juli i mbih migbaŋlini mə, bwaŋ i mbəŋ wə səkə tsə a wi mu, ka dzaka a, “Bə bee wi yaka bə yeiŋ yudəko Elaja ni dzo bwili lə wi i kintasi kələ wə.” 37 Jisəs dzo wam bəh ŋga ka waka kiŋwaka ki kigoksini. 38 Mbuŋ wə bə nɛ təiŋni juŋ yi fəni yi gia yeiŋ i numə taŋa

shi i fintəŋ i bimbū bifa wə i yisi bein shi buku kuku. **39** Tikwili wi bəni bə jum wə num i Jisəs nshin ka yein dzəh yə Jisəs kpi yein, ka dzaka a, “Mi wələ nī kə Wain Nyo ŋkəŋ.” **40** Bəkaŋa bədəkə nī kə feiŋ num bə num i dzəh yi dəŋ bə tseiŋ. I mbaŋ wiwə wə nī kə Meli Magdalen bəh Saləme bəh Meli wə nih Jem winchiŋ bəh Yəsēs. **41** Bəkaŋa bələ kə bə bə nī biəliki Jisəs i Galili gamti wi. Bə nī kə feiŋ bəh bəkaŋa bədəkə tə bəduli bə bə nī biəl Jisəs bəh bə dza i Jelusalem. **42** A dza num i fijobi, kəm a nī kə Chəkə bi Sisini i dza lia i chəkə bimbam wə, **43** mi wi Alimatia widəkə bə bəŋ a Yəsēf, kaŋa shəm tsə yein Bayle ka nywa wini wi Jisəs i tsə lə. Yəsēf wələ nī kə i mbaŋ wi bəni bə bə sakaki tumi, bəni nī kəksiki lə wi na bindzəŋ. Ayaka wi mwi nī wəkəliki lə tə jəbi wə ŋkuŋ bi Nyo bi dzaki. **44** Si Bayle wəkə yakadəin, dzaka wəm wi a Jisəs si kpi lə. Wi bəŋ fwu wi bəni bə jum, ka bikə wəkə i wi a Jisəs si kpi lə a. **45** Wi ka wəkə i fwu wi bəni bə jum wiwə a Jisəs si kpi lə, wi ka nya wini wiwə i Yəsēf. **46** Yəsēf ka nyə tsə taŋ mbaŋ wi ndzəŋni, tsə shisi wini wi Jisəs, kii wini wiwə, tsə jiə i jum yə bə nī chum i biara wə, ka beŋsi təh wimbum baŋ dzaka ki jum kiwə bəh wi. **47** Meli Magdalen bəh Meli wə nih Yəsēs yein di biə bə lə Jisəs yein wə.

16 Si chəkə bimbam nī tsə, Meli Magdalen bəh Meli wə nih Jem, bəh Saləme taŋ kidzəni ki tseŋə yindzəŋni ka bə tsə i fiarisi wini wi Jisəs wə. **2** A dza num na kinchəŋəchəŋə i chəkə bi ninshin i shi wə, asi wəŋ kakaki dzaki, bə nyə tsə i jum bein. **3** Bə ka tsəki yaka dzakayi a bə bə a, ni numki ndə i biŋsi təh wə bəh ni baŋ dzaka ki jum kə yein na? **4** Si bə tsəki yaka, bə ka lə dzəkəh, yein num bə biŋsi bwili lə təh wiwə. Təh wələ nī kə na kimfaŋ ki təh. **5** Bə ka liə tsə i jum mə, yein sumi yidəkə si wi shinum i jum mə i tseiŋ yiləkəli wə num wi ləh mbaŋ wi dəŋ a num wi fukuli. Gwu yəkə bə lə wi. **6** Sumi yiwə dzaka i bə a, “Kiə dzaka ki wəm kə mbeiŋ. Mih kiəki lə a mbeiŋ nəŋki num Jisəs wi Nasali wə bə ni baŋ i kintasi wə. Wi chu məŋ fa. Wi dza lə i kpi wə. Mbeiŋ tsəin yēin di biə bə ni nəsī wi yein. **7** Mbeiŋ tsə fūku i bwa bu bə mbaŋ bəh i Bitā a wi tsə lə i ninshin i Galili. Mbeiŋ ni yein lə wi feiŋ asi wi nī dzakaki i mbeiŋ.” **8** Bəkaŋa bə buku i jum yiwə wə nyumyī lə kəkəkə, dza feiŋ geiŋ num lə geiŋni, num dzaka wəm bə nalə. Bə nəki dzaka kə gia yiwə i mi, kəm bə nī lwaki lə.

[**9** (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.) Jisəs nī dza i kpi wə i chəkə bi ninshin i shi wə biŋ keiŋ bilibili, yisi tumbuku num i Meli Magdalen wə wi nī bwili bəchinda bə ŋkpeli i gwu yi wə nanitaŋ. **10** Meli ka tsə fuku i bəni bə bə bəh Jisəs nī shi kə. Bəni bələ nī kə bə də ka chunsi kifwu. **11** Si bə nī wəkə si miŋkpaŋa wələ dzakaki a ŋgaiŋ si yein Jisəs, wi num wiwəm, bə nəki bum kə. **12** Si yəmaka nī tsə Jisəs chu chusi gwu yi i bəni bu bə mbaŋ bədəkə bəfa bə bə nī tsəki i kwili widəkə wə, ayaka bə nəki yein kiə kə wi. **13** Bə fiəni i jum wə, tsə fuku i kiŋka ki bəni bə mbaŋ bəbə, bə nəki bum kə bə. **14** Si yəmaka nī tsə Jisəs chusi gwu yi na i bwa bu bə mbaŋ bə jwəfi ntsə mu mwi bə dzi wə. Wi yoli i bə, kəm bə nī kaŋaki kə kimbūm kiləkə, bəh shəm yiləkəli i bum i bəni bə bə nī yein wi, i jəbi wə wi nī dza i kpi wə. **15** Wi ka dzaka i bə a “Mbeiŋ tsə i mbi wichi wə i tsə fūkuki ntum wi ndzəŋni wi Nyo i bəni bəchi. **16** Mi wə wi bum gia yiwə, bə jūli wi i bəkə, wi ni bəin. Mi wə wi nəiŋma i bum, kə wi, wə wi gbə nsaka. **17** Bəni bə bə kə bə bum bə bi fəki lə bəŋchəsi bə bə chusiki ŋga bi Nyo ka bələ: Bə bi bwilili lə bəchinda bə ŋkpeli i bəni wə i yeli wuŋ wə. Bə num i ni dzakaki já yimfiar. **18** Bə num i kaŋaki jūŋ bəh kaŋ. Bə num i mu kiləfi, ki kəbi i fə gia yidəkə bəh bə. Bə jiəki kaŋ i bəni bə jweiŋ wə, bə bəni. **19** Si Bah Jisəs dzaka kaasi i bə yakadəin, Nyo ka dza yaka bəh wi i bein wi tsə shinum i tseiŋ yiləkəli yi Nyo wə. **20** Bwa bu bə mbaŋ bə buku ka nyaniki fukuki ntum wi ndzəŋni wiwə i di bichi wə. Bah num bəh bə təbi gia yə bə fukuki a yi kə ŋkəŋ bəh bəŋchəsi bə bə nī fəki yi chusi ŋga bi Nyo.]

Luk

1 Mi wimbumb Teofilus, bāni bāduli nī mōmsi lo i nyaka kōm gia yā yī nī num i buku kintānj. **2** Bō nī nyaka gia yiwō a liḡ liḡ num a yā buku nī wōkō i bāni bā bō nī yeiḡ bāh dzākāh yibō, ka fukuki yī asi yī nī yisi. **3** Si mih dzo jōbi, nāḡ gia yiwō yichi na i kin'yisi wā, ka yeiḡ a yī si ndzōḡki lā i mih i chīḡni nyaka tē i wō i dzāh yindzōḡni wā. **4** Mih fā lā ka wā kīā ḡkōḡ bi gia yā bā kō bā fuku lo i wō. **5** Jōbi wā ḡkōḡ Helōd nī sakaki Judea, tii mfā gia widōkō nī kōlā bā bōḡḡ a Sakalia. Wi nī nōmki i mbarḡ wi tii mfā gia wi Abija wā, nih juḡ wi tē nī buku i chwōḡkijurḡ ki Elōḡ wā, bā bōḡḡ wi a Elisabet. **6** Bāni bālā bāfā nī kō bāni bō num chōḡ i Nyō nshīḡ, bō jiā bānchi bā Bah bāchi, bō kaḡa kē ḡgbō widōkō. **7** Ayakalā, bō nī kaḡaki kē waiḡ, kōm Elisabet nī kō kaiḡni, num bō bāchi nī kō bō jwiḡ lō. **8** Jōbi dzo kpeḡ wā, mbarḡ wi Sakalia nī nōmki i juḡ yī fāni yī gia yī Bah wā. A nī kō wi tii mfā gia i Nyō nshīḡ chōkō biwō, **9** bā nī babwili wi, biāli asi bō nī bayiki bātii mfā gia i nōni kibo wā. Wi ka liā i juḡ yī fāni yī gia wā i kpa njiḡ. **10** Ayaka jōbi kpeḡ i kpa njiḡ, bāni bāchi bā bō nī kō biḡ bō tsa wā. **11** Chinda wi Bah tumbuku alā i wi nshīḡ, ka num i tseiḡ yilākāli yī tōḡ wi njiḡ wā. **12** Jōbi wā Sakalia nī yeiḡ wi, shōm tēiḡ wi, wi lwa. **13** Ayakalā, chinda wā dzaka i wi a, “Sakalia ki lwā kē. Nyō wōkō lō ntsa wā. Nih juḡ wā Elisabet bi bwo lā waiḡ wi nyukuni, wō ni du yeli wi a Jōn. **14** Wi bi dzo bāh kinsāḡli bāh nlarḡ i wō, ayaka bāni bāduli bi num lā bāh kinsāḡli kōm mbwō wi. **15** Wi bi num mi wimbumb i Nyō nshīḡ. Kīā wi bi mū kē mbih, kighā milākāli. Kiḡ'waka ki Baiḡni bi jiksiki lā wi, wi keiḡ i nih wi shōm. **16** Wi bi fā ka bāni bā Islāe bāduli kwuni shōm yibō, yī fāni chu i Bah Nyō wibō wā. **17** Wi bi tsā i Bah nshīḡ, bāh shōm bāh ḡga bi Elaja, i kwuni shōm yī bātii bwa, yī bi num i bwa bābō. Wi bi fā bāni bā lākāni kifwu, bee kifwu kilākāli, kwuni nōni bibō, kaḡa kiḡkwaka ki num ki bāni bā chōḡ. Wi bi fā yaka ka bāni bi numki bāh ḡkeiḡsi wi gwu i wōkōliki Bah.” **18** Ayaka Sakalia nī bikā i chinda wi Nyō a, “Mih bi kīā gia yālā dāiḡ num buku nih juḡ wuḡ jwiḡ lō a?” **19** Chinda wi Nyō chukuli a, “Akō mih Gabliya, mih numki a bāh gwu i Nyō nshīḡ jōbi wichi, a faḡ wi mih a mih dzo fuku ntum wi ndzōḡni wālā i wō. **20** Wōkōli,

si wō ka bum dākā ja yīḡ yālā, jōbi bi dzo kpeḡ lā wā yī kaḡa i bi num, i liā wā ki fāniki lā kinchini, chu dzaka kē, i tsā būku i jōbi wā gia yālā bi numki.” **21** Si yī nī numki yaka, bāni bā bō nī kō i biḡ wōkōli Sakalia ka num bāh ḡkaḡyi a, a num nā wi mōtsāsi i feiḡ numā i juḡ yī fāni yī gia lā a? **22** Jōbi wā wi nī buku dzo feiḡ, wi chu kīā kē i dzaka i bō. Ayaka bō ka kīā a Nyō si chusi gia yī kaḡyini i wi feiḡ numā i juḡ yī fāni yī gia wā. Wi bā fākōliki kinchāsi ki gia i bō bāh kaḡ, chu dzaka kē. **23** Jōbi wā Sakalia nī kaasi nōm wi i juḡ yī fāni yī gia wā, wi ka fāni tsā i wi dzu. **24** Asi kaḡ yidōkō tsā, kpā wi Elisabet num bāh tōō, ka numki a dzu i kifīḡḡḡ kite wā. **25** Ayaka Elisabet ka dzaka a, “I liā Bah nī kwasi lō nshēiḡ i mih, ka bwili kingōmni i fwu wuḡ wā i bāni kintānj.” **26** Ayaka tōō wi Elisabet buku kifīḡḡḡ kisōō, Nyō faḡḡ chinda wi Gabliya i kwili widōkō wā i Galili bā bōḡḡ a Nasali. **27** Wi nī tsā bāh ntum i waiḡ sumi widōkō bā bōḡḡ a Meli wi keiḡ a shu wi waiḡkpaḡni. Wi nī kō num bā keiḡsi a wi bi num kpā Yōsef wā wi nī kō i chwōḡkijurḡ ki ḡkōḡ Dēbit wā. **28** Chinda wi Nyō wiwō tsā yeiḡ Meli ka bōni i wi a, “Mih bōniki wā, Bah chusi lō shōm yī yindzōḡni i wō ka num bāh wā.” **29** Meli wōkō yaka yī fumsi wi bāh ḡga, wi ka māḡki a kālā ki bōni kō kinaiḡ lā. **30** Ayakalā, chinda wi Nyō dzaka i wi a, “Meli ki lwāki kē, Nyō baa wā. **31** Wōkōli, wō bi num lā bāh tōō, wō bwo waiḡ nyukuni, ma wō bi du yeli wi a Jīsōs. **32** Wi bi num mi wimbumb, ma bā bi bōḡḡki wi a Waiḡ Nyō, Nyō wā wi kō Fwu wi Biēiḡ Bichi wā. Bah Nyō bi tōm lā wi i kingōkō ki ḡkōḡ Dēbit wā wi kō tikwili i chwōḡkijurḡ kibo wā. **33** Wi bi sakaki lā chwōḡkijurḡ ki Yakōb jōbi wichi, ayaka ḡkōḡ bi bi kaḡa kē kingōksi.” (aiōn ḡ165) **34** Meli ka bikā i chinda wi Nyō wiwō a, “Yālā gia bi num dāiḡ na, mih keiḡ shu wi waiḡkpaḡni a?” **35** Chinda wi Nyō wiwō chukuli i wi a, “Kiḡ'waka ki Baiḡni bi dzo lā i wō wā, ayaka ḡga bi Nyō wā wi kō Fwu wi Biēiḡ Bichi wā bi kumi barḡ wā. Ayakadāiḡ, waiḡ wā wō bi bwōki bi numki wā wi baiḡki, bā bi bōḡḡki wi a Waiḡ Nyō. **36** Wōkōli, waiḡ winnah Elisabet kō wi jwiḡ, a num wā bā nī bōḡḡki a kaiḡni, wi kō i liā bāh tōō i kifīḡḡḡ kisōō wā, wi bi bwo lā waiḡ nyukuni. **37** Kīā a gia yidōkō kōkē yā yī kō i gaka Nyō.” **38** Ayaka Meli ka dzaka a, “Yēiḡ, bā mih lā fa waiḡ wi nōm wi Bah. Ma yī nūm ayaka i mih asi wō dzaka.” Si wi dzaka yaka, chinda wi Nyō ka nyā. **39** A kaḡ yiwō wā, Meli keiḡsi

gwu ka komsɩ nyɛ tsɛ i kwili widɔkɔ wɛ i tumi ki ŋkwur wi Judea wɛ, 40 wi tsɛ buku feiŋ, liɛ i Sakalia dzu ka bɔni i nih juŋ wi Elisabet. 41 Si Elisabet nɛ wɔkɔ mbɔni wi Meli yaka, waiŋ ka tɛkɛli i wi shɔm. Kiŋ'waka ki Baiŋni jikɛ i wi wɛ. 42 Wi ka yɔŋsi bɛh ŋga, dzaka a, “Kimboiŋsi ki Nyo kɔ i gwu ya wɛ tsɛ bɛkaŋa bɛchi, ayaka kimboiŋsi num i waiŋ wɛ wɔ bi bwɔki. 43 Yɛlɛ gia yimbum lɛ num dɛiŋ lɛ, a nih Bah wur laa njikɛ i mih a? 44 Wɔkɛli, jɔbi wɛ mih si wɔkɔ mbɔni wa, waiŋ tɛkɛli i mih shɔm bɛ kinsanli. 45 Kinsanli kimbum kɔ i wɔ kɔm wɔ bum a, gia yɛ Ba nɛ dzaka i wɛ, bi dzɛ kpɛiŋ lɛ.” 46 Meli dzaka a, “Shɔm yiŋ kɔksiki Bah, 47 mih sanliki lɛ bɛh Nyo wɛ wi kɔ Mbwili wur. 48 Wi kwaka mih, mih num kanti waiŋ wi, wi nɔm wi nchiŋ. Yɛiŋ i yisi i liɛ i tsɛki ninshiŋ ŋgɔkɔ wichi bi bɔɔŋki mih a, mi wɛ Nyo jiɛ kimboiŋsi i wi wɛ, 49 kɔm Nyo wi ŋga Bichi fɛ lɔ, gia yimbum yiduli i mih. Yeli wi kaŋaki kɛ kinsini. 50 Wi chusiki nsheiŋ i bɛni bɛ bɔ kɔksiki wi, nsheiŋ yɛlɛ num i ŋgɔkɔ wichi. 51 Wi chusi ŋga bi bɛh tseiŋ yi, wi shakiy bɛni bɛ bɔ ghɛnsiki gwu, kimfasi kibo shakiy. 52 Wi shisi bɛŋkuŋ bɛmbum bɛmbum i biŋgbɔkɔ bibɔ wɛ, ka yaksi a num kanti bɛni bɛ kilɔlɔ. 53 Wi sanli bɛni bɛ dzɔŋ, bɔ fwuli bɛh bieŋ bindzɔŋni, ayaka ka kɔŋŋ bɛni bɛ kidɛɔŋ bɛh kaŋ yiyɛ. 54 Wi gamti mi wi wi nɔm wɛ Islɛ, ka kwaka i chusi nsheiŋ i Ablaham bɛh chwɔŋkijur ki, i tsɛ buku asi wi nɛ kaka i bɛtii tii bɛbuku.” (aiŋ g165) 56 Si Meli dzaka yaka wi nɔ bɛh Elisabet i kifiaŋŋ kitali wɛ ka fiani kwe i wa wibo. 57 Ayaka jɔbi dzɛ kpɛiŋ wɛ Elisabet nɛ kɔ i bwo, wi bwo waiŋ nyukuni. 58 Chwɔŋkijur ki bɛh bɛni bɛ bɔ nɛ nɔki kɔmsiki i di biwo wɛ nɛ wɔkɔ a Bah chusi nsheiŋ yi i wi, bɔ ka laŋki bɛh wi. 59 Si kaŋ nɛ dzɛ buku nyar, bɔ dzɛ i suur waiŋ, ka nɛŋki i du yeli wi i yeli wi ba wi wɛ a Sakalia, 60 ayakalɛ nih wi nɛiŋ chiksi, dzaka a bɛ bɔɔŋ wi a Jɔn. 61 Ayaka bɔ dzaka i wi a, “Mi widɔkɔ mɔŋ i chwɔŋkijur kimbeiŋ wɛ bɛh yeli wɛlɛ.” 62 Ayaka bɔ ka fɛkɛliki kinchasi ki gia bɛh kaŋ i kiɛ i tii waiŋ, a wi nɛŋki a bɛ du yeli wi waiŋ a ndɛ a. 63 Wi tɛ ka fɛkɛli tsɛ a bɔ dzɛ bɛh naka ki nyakani, bɔ dzɛ bɛh ki wi ka nyaka yeiŋ a “Yeli wi kɔ Jɔn.” Bɔ yeiŋ yaka dzaka wɔm bɔ. 64 Akisɛkɛ, dzaka ki Sakalia ka yasi, lɔm wi yɔŋsi, wi ka chu yisi ndzaka. Wi yisi i tumki bikum bi Nyo. 65 Ayaka bɛni bɛ bɔ nɛ nɔki i kwili wiwɔ wɛ num bɛh ŋkaŋyi. Gia yiwo yichi waŋ tsɛ i tumi ki ŋkwur wi Judea wɛ

kichi. 66 Bɛni bɛchi bɛ bɔ nɛ wɔkɔ gia yiwo yichi num bɛh ŋkaŋyi ka bikɛki a wɛlɛ waiŋ bi num winaiŋ na, kɔm yi nɛ chusiki a kimboiŋsi ki Nyo kɔlɛ i wi wɛ. 67 Ayaka Kiŋ'waka ki Baiŋni dza jikɛ i Sakalia wɛ tii Jɔn, wi yisi i dzakaki aka mi wi ntum wi Nyo, dzakayi a, 68 “Bukumbeiŋ kɔksi Bah wɛ wi kɔ Nyo wi bɛni bɛ Islɛ. Wi nɛ dza i yeliŋ bɛni bu. 69 Wi jiɛ mi wi, wi lɛkɛli wɛ wi ni bwili buku, num wi buku i chwɔŋkijur ki mi wi, wi nɔm ŋkuŋ Debit. 70 Yɛlɛ gia kɔ asi wi nɛ kaka i dzaka ki bɛni bu bɛ ntum bɛ bɔ baiŋki, bɛ wi nɛ jiɛ a keiŋ i kikapu wɛ, (aiŋ g165) 71 a wi bi bwili buku i kaŋ yi bɛni bɛ bɔ baiŋŋki buku, bɛh bɛni bɛ bɔ kɔŋki kɛ buku. 72 Wi nɛ kaka a wi bi kwasɩ lɛ nsheiŋ i bɛtii tii bɛbuku, ka baarɛ a kwakaki ŋkaŋ biɛ wi Nyo nɛ dzi. 73 Wi nɛ tɛfi kichumi i tii bɛtii bɛbukumbeiŋ wɛ Ablaham, ka kaiŋ a, 74 wi bi bwili lɛ buku i kaŋ yi bɛni bɛ bɔ baiŋŋki buku, ka buku bi nɔmki i wi, chu lwa kɛ, 75 nɔ nɔni ki baiŋni bɛh ki chɔŋ i wi nshiŋ, i kaŋ yichi wɛ, i nɔni kibukumbeiŋ wɛ. 76 Ayaka wɛ waiŋ wur, bɛ bi bɔɔŋki wɛ a mi ntum wi Nyo, Nyo wɛ wi kɔ Fwu wi Bieŋ Bichi wɛ, kɔm wɛ bi tsɛki i Bah nshiŋ i keiŋsi dzɛh yi. 77 Wɔ bi fuku i bɛni bu dzɛh yɛ bɔ kɔ i kwatiki mbɔiŋ yeiŋ, num ndalinya wɛ Nyo bi dalinyaki chu bibɔ, 78 kɔm bɛ nsheiŋ yimbum yɛ Nyo wibukumbeiŋ kaŋaki i bɛni wɛ. Wi bi chiŋsiki Mbwili wi, ma wi bi shiki dzɛki i beiŋ aka wɔŋ wɛ wi kaka. 79 Wi bi nya baiŋni i bɛni bɛ bɔ kɔ i jisi wɛ, bɛh bɛ bɔ kɔ a dzaka ki kpi wɛ, wi jiɛ bukimbeiŋ i dzɛh yi kimboiŋni wɛ.” 80 Ayaka waiŋ Sakalia wiwɔ ka kɔki i nyam yi gwu wɛ, kɔ tɛ i kiŋ'waka wɛ. Wi dza tsɛ ka nɔki i chwa, i tsɛ buku jɔbi wɛ wi nɛ buku i chusi gwu yi i bɛni bɛ Islɛ.

2 A nɛ kɔ i jɔbi wiwɛ, ndzaka buku a bɛ fɛ bɛni bɛchi i kitumi ki mbi wi Lum wɛ. Ndzaka wɛlɛ nɛ tsɛsi Kaysa Augustus wɛ wi nɛ kɔ ŋkuŋ wimbun feiŋ. 2 Mfa wɛlɛ nɛ kɔ wi ninshiŋ i jɔbi wɛ Kpwilinus nɛ kɔ mi wi sakani wi saka i Silia i kimbu ki mbi wi Lum wɛ. 3 Ayakadɛiŋ, bɛni bɛchi ka fianiki i jum wɛ i di bibɔ wɛ, i nyaka kiyeli kibo, ka bɛ fa bɔ. 4 Ayaka Yɔsɛf tɛ nyɛ i kwili wi Nasali wɛ i Galili, bɔ yaka tsɛ i Betelehem i kimbu ki tumi ki Judea wɛ i kwili wɛ bɛ nɛ bwo ŋkuŋ Debit. Wi nɛ tsɛ feiŋ kɔm wi nɛ kɔ mi i chwɔŋkijur ki ŋkuŋ Debit wɛ. 5 Yɔsɛf nɛ nyɛ tsɛ i nyaka yeli bɛh Meli wɛ wi nɛ laaki wi a a bi numki kpɛ wi, ayaka wi num bɛh tɔɔ. 6 Si bɔ nɛ tsɛ buku feiŋ, jɔbi wi wi bɔwɔni

dza kpeij. 7 Ayaka wi bwo waij wi, wi ninshij bəni bə Islae. Num Kij'waka ki Baijni jikə i gwu a num waij nyukuni, kii wi i mburj wə, jia i yi wə, 26 ayaka ki n̄ fə wi kiə a kpi bi dzo kə gbəko wi nyam mə, kəm di n̄ kəkə i bə i jurj ngaij maka ngaij yeij Kimbwili wi Bah wə wi yi bəni bə dzəni wə. 8 A n̄ kə i jəbi wiwo wə, n̄ kaka. 27 Ayaka Kij'waka ki Baijni fə Semeon bətkni shwāj bədəko num kəmsi i kwili wiwo tsə i jurj yi fəni yi gia wə. Si Yəsəf bəh Meli n̄ wə, təkni bəh shwāj yibə nchəkə. 9 Chinda wi dza bəh waij wiwo i jurj yi fəni yi gia wə i fə Bah chij tumbuku alə i bə nshij, baijni bi Nyo asi bənchi nəŋki, 28 Semeon ka dzo waij wiwo baij i bə wə, ndzarj kwa bə nalə. 10 Ayakalə, kumi ka yisi i chəŋyiki Nyo dzakayi a, 29 “Bah, chinda wiwo dzaka i bə a, “Kiə mbeij ki lwā si wə fə kɪŋkaka ka dza kpeij, dzə la mi wa wi kə. Mbeij wəko, mih dza num bəh ntum wi n̄m i liə i kimboijn̄ni wə. 30 Dzəkəh yij yeij lo ndzəŋni i mbeij, ayaka wi ni nya lə ndzəŋni kimbwili wə, 31 wə faarj a bəni bəchi bi yeij wi. bimbūm i bəni bəchi. 11 I chəkə bidaij wə bə 32 Wi n̄ numki baijni i bəni bə bə kəkə bə Islae, bwo Kimbwili wimbəij i kwili wi ŋkuj Debit wə, ayakadəij, ka bə tə bi kiə wə, fə ka bə dzasi yeli wi num Klistus Bah. 12 Kələ n̄ numki kinchəsi i wi bəni bə bə Islae i beij.” 33 Ayaka tii waij bəh chusi waij wiwo i mbeij. Mbeij ni tsə yeij lə wi nih waij n̄ wəko gia yə Semeon dzakaki i waij num bə kii wi i mburj wə ka jia i gbəko wi nyam wələ beij, dzaka wəb bə. 34 Wi ka jia Kimboijn̄si wə.” 13 Ayakadəij, bə dza təkəli yeij chinda i bə wə, dzaka i Meli nih wi a, “Wəkəli Nyo ko wiwo bəh mbarj wi bədəko bəduli, bə yaksi Nyo wi saijbwili lə waij wələ, ndzə wi ni fə lə ka dzakayi a, 14 “Ma kɪŋkəkni n̄m i Nyo wə wi bəni bə Islae bəduli gbəyi, ayakalə bədəko dzayi kə beij ayaka ma kimboijn̄ni n̄m i fa kuku, i beij. Wi kə kinchəsi ki gia ka bəni bi dzakaki bəni kintəŋj bə Nyo kə bəh kinsanjli kəm bə.” 15 gia kəm wi. 35 Ayakadəij, ka yələ bi chusiki gia jəbi wə bəchinda bə Nyo bəwə n̄ bee bə ka fiəni yə bəni nyumiki i shōm yibə wə. Gia yiwo yichi yaka beij, ayaka bətkni shwāj bəwə ka dzaka bi fə shōm ya numki ka bə bwarj bəh fiŋkəfi.” 36 a bə bə a, “Bukumbeij tsə i liə i Beteləhem, i A n̄ kə jəbi wiwo wə, kparja widəko n̄ kələ bə tsə yeij gia yə yi num, yə Nyo fə a bukombeij bəŋj wi a, Ana, a num mi wi ntum wi Nyo. Wi kiə.” 16 A jəbi wiwo kisəkə, bə ka kəmsi nyə n̄ kə waij Fanuwel wi num mi i chwəŋkijurj ki tsə yeij Yəsəf bəh Meli tasi bəh waij wi n̄ i Ashel wə. Kparja wiwo n̄ kə wi jwrij lə nalə. Wi gbəko wi nyam mə. 17 Si bə yeij wi, bə ka yisi i n̄ kə num wi fə bəh nyuwi jia nanitarj shəŋj, fukuki gia yichi yə chinda wi Nyo si fuku i bə ayaka nyuwi ka kpi. 37 Wi ka baarj mfiŋ kpə kəm waij wələ. 18 Dzaka ka wəb bəni bəchi bə ŋkwu, wi shi a i jurj yi fəni yi gia wə kəkəsi Nyo bə n̄ wəko gia yə bətkni shwāj bəwə n̄ fukuki nchəkə bəh nshi, wi bam dzaka, tsə. Jia yi n̄ kə i bə. 19 Ayakalə, Meli wəko yi yakadəij ka jia yi wəb mbarj nyarj ntso yinaa. 38 A jəbi wiwo wə bə kiŋkwaka wə, ka kwakaki jəbi wichi. 20 Bətkni n̄ dzə bəh waij i jurj yi fəni gia wə, kparja wə shwāj bəwə fiəni yaksi Nyo tumyi bikum waij wələ i bəni bəchi bə bə n̄ wəkəliki jəbi kəm bə n̄ tsə yeij gia yichi a liŋj asi chinda wi wə Nyo bi təij bəni bə Jelusalem i karj yi ŋgəkə Nyo n̄ fuku i bə. 21 Si waij wiwo n̄ buku karj wə. 39 Jəbi wə Yəsəf bəh Meli n̄ kaasi gia yichi nyarj, bə ka suurj wi ka du yeli wi a Jisəs, ayaka yə bənchi bə Bah n̄ nəŋki, bə fiəni chu i kwili yeli wələ num a wə chinda wi Nyo n̄ fuku ka wibə wə i Nasali i kimbu ki tumi ki Galili wə. 40 nih wi dza num bəh tō. 22 Jəbi wi fəni gia dza Ayaka Waij wiwo ka kəkəsi karja ŋga, num wi kpeij i wəko shi bibə asi bənchi bə Muses n̄ jikə bəh mfi bimbūm, ayaka karj yi Nyo num i nəŋki. Bə ka dzo waij wiwo yaka tsə bəh wi i wi wə. 41 Tii Jisəs bəh nih wi n̄ fəki bə yaka tsə Jelusalem i nya i Bah. 23 Yələ gia kə asi bə n̄ i Jelusalem jia yichi i Dzini bi Ntsədərj wə. 42 nyaka i Kijwakti ki Bənchi ki Bah wə a, “Mi ka jəbi wə Jisəs n̄ buku jia jwəfi ntso yifa, bə ka bwo waij wi ninshij a num waij nyukuni, yi chu yaka tsə i Dzini biwo wə asi bə n̄ fəki bə num a wi nyā wi, ma wi numki wi Bah.” 24 Bə yaka. 43 Si bə n̄ dzi kaasi Dzini biwo, bə bə fiəni n̄ tsə i fə gia yələ bəh mbumi bifa yudəko bəh kwe, waij wə Jisəs ka baarj i jum wə i Jelusalem, bwa bə mindurjə mifa, asi Kijwakti ki Bənchi ayakalə ba wi bəh nih wi kiə kə. 44 Bə ni nyani bə Bah fukuki. 25 A n̄ kə jəbi wiwo wə, tikwili chəkə bichili, kwaka alə wi kə i mbarj wi bəni n̄ kə mi wi chəŋj wi n̄ asi Nyo nəŋki, ayaka karj yi kintəŋj bə bəh bə n̄ nyaniki. Bə ka yisi i nəŋki n̄ wəkəliki mi wə wi bi dza i bəijn̄si shōm yi wi i kintəŋj ki chwəŋkijurj kibə wə bəh nséij,

45 ka nəŋ mən, ka fiəni chu i Jelusalem i nəŋ wi feiŋ. 46 Kaŋ tsə yitali si bə nɪ yisi i nəŋki, bə yeiŋ wi i juŋ yi fəni yi gia wə, wi num feiŋ bəh bəni bə lanini, wəkoli bənlani, bikə bəmbikə. 47 Bəni bəchi bə bə nɪ wəkəliki num bəh ŋkaŋyi nalə, wi kiə gia nalə chukuli bəmbikə chəŋ. 48 Si nih wi bəh ba wi yeiŋ wi, dzaka wəm bə nalə. Nih wi ka bəŋ wi dzaka a, “Waiŋ, wə ŋjɪŋsiki nə buku lə? Tsəiŋ, buku ba wa si nəŋ wə nalə ka bəh.” 49 Wi chukuli a, “Mbeiŋ si nəŋki mih kəm nə? Mbeiŋ si kiəki kə a mih kaŋaki i numki i juŋ yi Ba wuŋ wə fa?” 50 Ayakalə, bə nəki wəkə kiə kə gia yə wi dzakaki. 51 Wi ka nyə bəh bə shi tsə i Nasali. Wi tsə ka wəkəki i bə na bindzəŋ. Si gia yiwo nɪ num yakadəiŋ, nih wi jiə yi i kiŋkwaka wə ka bə kwakaki yi jəbi wichi. 52 Jisəs ka kəki, kaŋa mfi bimbūm bəh ŋga, Nyə kəŋ wi, bəni tə kəŋ wi.

3 A nɪ kə jəbi wə Jən wə waiŋ Sakalia nɪ kə i chwa, ntum wi Nyə dzə i wi. I jia yiwo wə Tibeliu nɪ sakaki ka ŋkuŋ wimbūm i Lum i jia jwəfi ntso yite. I jəbi wiwo wə Bontiu Bayle bəŋ sakaki bimbū bi tumi ki Judea, Heləd tə saka Galili. Filib wə waiŋnih Heləd nɪ sakaki bimbū ki Itulea bəh ki Telakəniti, Lisania saka Abilən. A nɪ kə tə i jəbi wiwo wə Anas bəh Kayfas num kifwu ki bətii mfə gia. 3 Si Jən wəkə ntum wi Nyə wiwo, ka nyə tsə i bimbū bi tumi bichi biə bi kəmsiki i Bəkə yi Jədan wə, ka fukuki i bəni a bə kwūni shəm yibə, ma ŋgaiŋ juli bə i bəkə ka Nyə bi dalinya chu bibə. 4 Gia yələ kə asi Isaya mi wi ntum wi Nyə nɪ nyaka i Kiŋwakti ki wə a, “Ja yi mi wiliki i chwa a, bə kəiŋsi dzəh yi Bah, bə lūmsi yi a yi nūm chəŋ, 5 bə bi mukuyiki lə ŋkwūŋ yimbūm bəh ŋgəŋni yichi ma bə bi jiksi kaŋŋ yichi, ka yi bi num jiəli yichi, bə i nani dzəh yi ŋkwuyini ka yi num chəŋ, bə i jiksi kəŋŋ yichi ka dzəh bi num lə lwəes, 6 ka bəni bəchi bi yeiŋ si Nyə bwili bəni.” 7 Si Jən nɪ fukuki i bə yakadəiŋ, mbaŋ wi bəni ka dzə a wi juli bə i bəkə. Wi dzaka i bə a, “Chwəŋkijun ki fəkhə, a təfi ndə mbeiŋ a mbeiŋ yəko gəiŋ shəm yi Nyə yi bəkəsiŋi yə wi bi bəkəsi i mbeiŋ, ka mbeiŋ dzəki lə a? 8 Mbeiŋ fəki gia yə yi chusiki a mbeiŋ kwuni shəm yimbəiŋ. Kiə mbeiŋ ma dzəkaki i gwu yimbəiŋ wə a, Ablaham kə tii wimbəiŋ. Mih fukuki i mbeiŋ a, Nyə kələ i fiəni kitəh kələ ki fiəni chu bwa bə Ablaham. 9 Mbeiŋ kiəki a, bə kə bə jiə lə fəko i chwəŋ bi kəiŋ wə. Kəiŋ yichi yə yi wumki kə mintam mi ndzəŋni,

bə bi gba shisi lə yi i kuku, bə kpa i gbuku wə.” 10 Si mbaŋ wi bəni wəkə gia yiwo yaka, ka bikə i Jən a, “Buku kə fə na dəiŋ i liə a?” 11 Wi chukuli a, “Mi wə wi kaŋaki bəmbuŋ bəfa wi nyə wimu i mi wə wi kaŋaki kə, ma wə wi kaŋaki biəiŋ bidzini wi gāa bəh mi wə wi kaŋaki kə.” 12 Bəni bə kwani kiŋwakti bədəkə dzə i wi a wi juli bə i bəkə mə, ka bikə i wi a, “Mi wi lanini, buku kə i fə na dəiŋ?” 13 Wi chukuli bə a, “Kiə mbeiŋ ki dzə kə kpo wi kwani kiŋwakti wi du tsə si bəŋchi nəŋki.” 14 Bəni bə jum bədəkə bəŋ dzə bikə i wi a, “Buku kə i fə na dəiŋ?” Wi chukuli a, “Mbeiŋ təkni i ləkəki kpo i bəni bəh ŋga, bəh i jiəki gia i bəni fuŋ kilolə. Mbeiŋ nūmki bəh kinsanli i fiəŋ fiə bə gəmk i mbeiŋ yeiŋ.” 15 Si bəni nɪ wəkəli Kimbwili wə Nyə nɪ kaka, bə ka yisi i kwakaki i shəm yibə wə a, jəbi widəkə Jən kə Kimbwili wiwo si Nyə faaŋ. 16 Jən chukuli bə a, “Mih kə a, juliki mbeiŋ i bəkə mə, ayakalə mi wə wi gumiki tsəki mih, kəiŋki wi dzə i jum wə, mih kpeŋniki kə i ŋgwuŋ shi i shwa dzu yi yigvu. Ako wi wə wi bi juliki mbeiŋ i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə bəh i gbuku wə. 17 Wi kaŋa naka i kaŋ i gbəkəki gəŋ yeiŋ, i juŋni jiə i kiba wə, i kəh chi yiwo i kpa i gbuku wə wi bi nyumi kə.” 18 Ako lə si Jən nɪ fukuki ntum wi ndzəŋni wi Nyə i bəni, chu nya bə bəh nlani i dzəh yiduli wə. 19 Ayakalə, wi dzaka i Heləd mi wi sakani kəm nən i ki, təyi chwəŋ ki, kəm Heləd nɪ kə wi fiəni dzə Helodia kə waiŋnih wi i kə wə, ka chu dzaka kəm gia yichu yiduli yə Heləd nɪ kə wi fə. 20 Heləd ka chu bəkəli gia yiwo, ka dzaka a bə kwə fəh Jən i juŋ yi nsəŋ mə. 21 Jəbi wə Jən nɪ juli kaasi bəni i bəkə, Jisəs ka bəŋ dzə tə a wi jūli ŋgaiŋ i bəkə mə. Si wi juli wi i bəkə mə yaka, wi ka tsaki, bəoli weli, 22 Kiŋ'waka ki Baiŋni shi dzə num i wi wə ka kimbwəsi kimbūmi, ja buku i bəiŋ a, “Wə kə waiŋ wuŋ wi shəm, mih kə bəh kinsanli nalə kəm wə.” 23 Jəbi wə Jisəs nɪ buku ka jia mbaŋtia, wi ka yisi nəm wi. Bəni nɪ kwakaki a wi kə waiŋ Yəsef, Yəsef wiwo num waiŋ Eli. 24 Eli nɪ kə waiŋ Matat, Matat num waiŋ Lewi, Lewi num waiŋ Melki, Melki num waiŋ Janay, Janay num waiŋ Yəsef. 25 Yəsef wələ nɪ kə waiŋ Matatia, Matatia num waiŋ Eməs, Eməs num waiŋ Naum, Naum num waiŋ Esli, Esli num waiŋ Nagay. 26 Nagay nɪ kə waiŋ Mat, Mat num waiŋ Matatia, Matatia num waiŋ Semein, Semein num waiŋ Yəsek, Yəsek num waiŋ Joda. 27 Joda nɪ kə waiŋ Joanan, Joanan num waiŋ Lesa, Lesa num waiŋ

Selubabel, Selubabel num waiɲ Shiltia, Shiltia num waiɲ Neli. **28** Neli ni kɔ waiɲ Melki, Melki num waiɲ Adi, Adi num waiɲ Kɔsam, Kɔsam num waiɲ Elmadam, Elmadam num waiɲ El. **29** El ni kɔ waiɲ Yɔshwa, Yɔshwa num waiɲ Eliesa, Eliesa num waiɲ Yɔlem, Yɔlem num waiɲ Matat, Matat num waiɲ Lewi. **30** Lewi ni kɔ waiɲ Semeɔn, Semeɔn num waiɲ Juda, Juda num waiɲ Yɔsef, Yɔsef num waiɲ Yɔnam, Yɔnam num waiɲ Eliakim. **31** Eliakim ni kɔ waiɲ Melia, Melia num waiɲ Mena, Mena num waiɲ Matata, Matata num waiɲ Natan, Natan num waiɲ Debit. **32** Debit ni kɔ waiɲ Jese, Jese num waiɲ ɔbet, ɔbet num waiɲ Bɔas, Bɔas num waiɲ Sala, Sala num waiɲ Nashɔn. **33** Nashɔn ni kɔ waiɲ Aminada, Aminada num waiɲ Admin, Admin num waiɲ Alni, Alni num waiɲ Eslɔn, Eslɔn num waiɲ Beles, Beles num waiɲ Juda. **34** Judas ni kɔ waiɲ Yakɔb, Yakɔb num waiɲ Ayjik, Ayjik num waiɲ Ablaham, Ablaham num waiɲ Tela, Tela num waiɲ Naɔl. **35** Naɔl ni kɔ waiɲ Selug, Selug num waiɲ Leu, Leu num waiɲ Beleg, Beleg num waiɲ Ebe, Ebe num waiɲ Shela. **36** Shela ni kɔ waiɲ Kaynan, Kaynan num waiɲ Alfasad, Alfasad num waiɲ Shem, Shem num waiɲ Nɔa, Nɔa num waiɲ Lamek. **37** Lamek ni kɔ waiɲ Metusela, Metusela num waiɲ Enɔk, Enɔk num waiɲ Jaled, Jaled num waiɲ Malalel, Malalel num waiɲ Kaynan. **38** Kaynan wɛlə ni kɔ waiɲ Enɔsh, Enɔsh num waiɲ Set, Set num waiɲ Adam, ayaka Adam num waiɲ Nyɔ.

4 Jisɔs ni fiɔni i Bɔkɔ yi Jɔdan wɛ, num wi jikɛ bɛh Kiɲ'waka ki Baiɲni. Ki dzo wi, wi nyɔ tsɛ i nɔki chwa. **2** Wi ni kɔ feiɲ i kaɲ wɛ mbaɲnyani ɲkpeli mɔmsi wi, wi dzi kɛ fieɲ. Asi yamaka ni tsɛ i kiɲgoksi wɛ dzɔɲ bɛ wɔ wɔ wi. **3** ɲkpeli ka dzaka i wi a, “Wɔ kabɛ num waiɲ Nyɔ, dzɛka la a tɛh wɛlə fiɔni chɛ dzeiɲ.” **4** Jisɔs chukuli i wi a, “Yi kɔ num bɛ nyaka a, ‘Mi nɔki kɛ a kɔm bɛ dzeiɲ shɛɲ.’” **5** ɲkpeli chu dzo Jisɔs feiɲ yaka tsɛ bɛh wi i di bidɔkɔ wɛ, chusi bɛntɔɲ bɛchi i bitumi bichi wɛ i fa kuku i wi. Jisɔs ka yeiɲ lɛ wɛɛɛs. **6** Ayaka wi ka dzaka i wi a, “Bɛ ni nya lɔ bɛntɔɲ bɛ mbi wɛlə i mih bɛchi, a na ndɛ wɛ mih kɔɲki mih nya i wi. Mih ni nya lɛ ki i wɔ ma wɔ sakaki, kaɲa mbum bɛh ɲga biwɔ bichi. **7** Yi kɔ a wɔ kɔksi mih, ka mih ni nya bieɲ bichi i wɔ.” **8** Jisɔs chukuli i wi a, “Yi kɔ num bɛ nyaka a, ‘Wɔ kɔksiki Bah Nyɔ wa, ma wɔ nɔmki a wi shɛɲ.’” **9** ɲkpeli ka dzo tsɛ bɛh

wi i kwili wi Jelusalem wɛ, ka tɔm wi i fwu wi juɲ yi fɛni yi gia wɛ, dzaka i wi a, “Wɔ kabɛ num Waiɲ Nyɔ, jɛɲ shɛ la fa, **10** kɔm yi kɔ bɛ nyaka a, ‘Nyɔ ni dzaka i bɛchinda bu a bɔ tɔkni bɛh wɛ.’” **11** Ayaka yi chu num bɛ nyaka a, ‘Bɔ ni kwa wɔ maka wɔ chɔkɔ gbu wa i tɛh wɛ.’” **12** Jisɔs chukuli i wi a, “Kiɲwakti ki Nyɔ dzakaki tɛ a, ‘Ma mɔmsi Bah Nyɔ wa.’” **13** Jobi wɛ ɲkpeli ni mɔmsi kaasi Jisɔs i dzɛh yichi yɛ wi ni nɛɲki, wi nyɔ ka wɔkɔliki jobi widɔkɔ. **14** Jisɔs ka nyɔ fiɔni chu i Galili, num wi jikɛ bɛh ɲga bi Kiɲ'waka ki Baiɲni. Ntum kɔm wi warɲ tsɛ i bimbɔ bi tumi bichi wɛ feiɲ. **15** Wi ni laniki bɛni i juɲ yi tsani wɛ, bɛni bɛchi kɔksi wi. **16** Jisɔs ka nyɔ dzɛ i Nasali i kwili wɛ wi ni kɔ yaka yeiɲ. Ayaka a bi dzɛ num chɔkɔ bibɔ bimbam, wi nyɔ tsɛ i juɲ yi tsani wɛ, asi wi si fɛ. Wi dza num i beɲ i fa Kiɲwakti ki Nyɔ. **17** Bɔ ka nya wi bɛh kiɲwakti ki Isaya mi ntum wi Nyɔ ni nyaka. Wi shwa tseiɲ di biɛ bɛ ni nyaka a, **18** “Kiɲ'waka ki Bah Nyɔ kɔ i gwu yiɲ wɛ, kɔm wi kɔ wi babwili mih, a mih dzɛ lɛka ntum wi ndzɔɲni i bɛni bɛ kifuu. Wi faaɲ mih a mih dzɛ, lɛka i bɛni bɛ bɔ kɔ i juɲ yi nsɔɲ mɛ, a bɛ bi bwiliki lɛ bɔ, ma mih bi fiɔni dzɛkɛh yi bimfɛkɛ ma yi bi weli gwu. Wi faaɲ tɛ mih a mih dzɛ, bwɛli bɛni bu bɛ bɛ chɛbsiki bɔ i nsɔɲ wɛ, **19** i chu laka tɛ a jia dzɛ kpeiɲ yɛ Bah ni kwasi nsheiɲ i bwili bɛni bu, ma bɔ bi kɔksiki wi.” **20** Si Jisɔs fa kaasi, fiɔni kii kiɲwakti kiwɔ nya i mi wɛ wi ni jiɛki bi, ka num i kuku. Bɛni bɛchi bɛ bɔ ni kɔ feiɲ i juɲ yi tsani yiwɔ wɛ lumsɛ dzɛkɛh i gwu yi wɛ. **21** Wi yisi i dzakaki i bɔ a, “Gia yɛ mbeiɲ wɔkɔ i Kiɲwakti ki Nyɔ kɛlɛ wɛ yi dzɛ kpeiɲ ɲkɔɲ daiɲ.” **22** Bɛni wɔkɔli yi lɛ, yi ndzɔɲ i bɔ nalɛ, bɔ num bɛh ɲkaɲyi ka dzakaki kɔm bɛ ndzaka wi ndzɔɲni wɛ wi bukuki i dzaka ki wɛ. Ayakalɛ, ka yisi i mɛɲki, bikɛyi a, “Wɛlə kɔ a waiɲ Yɔsef wɛ a?” **23** Jisɔs ka dzaka i bɔ a, “Asi kɔkɛ gia yi mɛɲnini a mbeiɲ ni ti lɛ ndi kɔm mih a, ‘Mi wɛ wi chukuki bɛni, chɛku gwu ya.’ Mbeiɲ ni dzaka a, ‘Gia yɛ buku ni wɔkɔ a wɔ ni fa i Kafanaum, fɛ tɛ yi fa i wa wa.’” **24** Jisɔs chu dzaka i bɔ a, “Mih fukuki ɲkɔɲ i mbeiɲ a, bɛ mɔɲ dɛkɛ i kɔksi mi wi ntum wi Nyɔ i tumi ki wɛ. **25** I yi ɲkɔɲ wɛ, mih fukuki i mbeiɲ a, a ni kɔ i jobi wi mi wi ntum wi Nyɔ wɛ Elaja, dzaɲ ni num baɲ i beɲ i jia wɛ yitali bɛh kifiaɲɲ kisɔɔ, ayaka dzɔɲ kwa tumi kichi. I jobi wiwɔ bɛkaɲa bɛɲkwu bɛduli num feiɲ i tumi ki Islɛ wɛ. **26** Nyɔ ni ka faaɲ dɛkɛ Elaja i mi widɔkɔ feiɲ i bɔ, wi ni faaɲ lɔ wi a num i kpɛ

ŋkwu wi Dzalafat, i tumi ki Sidon wə. 27 A nì kò i jobi wi mi wi ntum wi Nyo Elisha, bəni bə Islae bəduli kaŋa jweinj yi kumyini yiduli, mi widəko i bə wə nì ka bəinj. A kəbi shəŋ a Naman wi mbəŋ wə mi wi Silia, bə nì chuku wi, wi bainj.” 28 Si Jisəs dzaka yakadəinj, bəni bəchi bə bə nì kò i juŋ yi tsani wə, wəko yaka, bə bəksi təo na bəh ŋga. 29 Bə dza beinj ka chini wi, buku bəh wi i kwili kintəəŋ, ka tsə buku i dzaka ki kaŋŋ wə i di biə bə nì maa gəksi kwili wiwə bə nò feinj, ka bə nəŋ i chini shi wi a wi gbə bəh fwu. 30 Ayakalə, wi tsə təli i bə kintəəŋ ka tsəki mfih. 31 Jisəs ka nyə shi tsə i Kafanaum, i kwili widəko wə i Galili. A num i chəko bimbam wə, wi tsə ka laniki bəni i juŋ yi tsani mə. 32 Bəni bəwə bəchi wəko, num bəh ŋkaŋyi i nlani wiwə wə, kəm nlani wiwə nì kaŋaki lə ŋga. 33 Mi widəko num i juŋ yi tsani yiwə mə, kiŋ'waka kichu num i gwu yi wə. Wi ka wiliki ja yaka beinj a, 34 “Yəbeey Jisəs wi Nasali, wə nəŋki nə i buku wə a? Wə dzə lə i bəkalə buku a? Mih kiəki lə mi wə wə kə wi. Akə wə wə wə baŋki, a num wə wə wə nyə i Nyo wə.” 35 Jisəs kaŋyi kiŋ'waka kichu kiwə, dzaka a, “Kpichumi məŋ, bŋku i mi wələ mə.” Ayaka ki ka giŋ təkə wi i kuku i bəni kintəəŋ, ka buku i gwu yi mə, ayakalə ki nəki beinj si kə wi. 36 Bəni bəchi yeinj yakadəinj, dzaka wəb bə. Bə ka məŋki, bikəyi a, “Wələ ndzaka kə winaiŋ lə mi wələ kaŋaki a? Wi kaŋaki ŋga biə bi kə bimbam i kaŋyi biŋ'waka bichu bi buku i gwu yi bəni wə.” 37 Ntum wiwə kəm Jisəs waŋ tsə i bidi bichi wə i kimbu kə wə feinj. 38 Jisəs dza buku i juŋ yi tsani yiwə mə, ka tsə liə i Samən dzu. A nì kə nih kpə Samən gweinj bəh gwu yi yakani yiləkəli. Bə tsa a Jisəs gəmti wi. 39 Wi ka tsə i di biə wi ni nəki, num i wi beinj, kaŋyi jweinj yiləkəli yiwə. Yi ka bee wi, wi bənih. Akisəkə, kpaŋa wiwə ka dza beinj, tseinj fiəŋ fidzini nya bə dzi. 40 Si jobi nì shiki tsəki, bəni bəchi bə bə nì kaŋaki bəni bə bə gweinjki bəh jweinj chi chi, ka dzəki dzəki bəh bə i Jisəs. Wi ka komyiki bə bəchi bə bənih. 41 Bəchinda bə Satan ka bukuyiki tə i gwu yi bəni bəduli bədəko wə, wili a, “Wə kə waiŋ Nyo.” Ayakalə, Jisəs kaŋyi a bə ma dzəkaki, kəm bə ni kiə Jisəs a akə Kimbwili wə Nyo nì kaka. 42 Si chəko ni buku wəo, Jisəs buku tsə i kwili widəko wə wi mbəŋ. Bəni ni baŋ yisi i nəŋki wi. Jobi wə bə ni yeinj wi, wi ni nəŋki lə i nyə i kwili wiwə wə. Bə ka məmsiki dzəh a wi baŋ bəh bə. 43 Ayakalə, wi nəŋ ka dzaka i bə a, “Mih kaŋaki i fuku ntum wi ndzəŋni kəm

ŋkuŋ bi Nyo i kwili widəko wə tə, kəm akə gia yə Nyo faaŋ mih a mih dzə fə.” 44 Wi ka dza tsə ka nyaniki fukuki ntum wi ndzəŋni wiwə i juŋ yi tsani wə i tumi kiwə wə kichi.

5 A nì kə chəko bidəko, Jisəs num kəmsi i bəko yi Genesaleŋ wə, num bəni fiəli baŋ wi faaŋni, ka wəkoliki gia yi Nyo. 2 Wi dza yeinj bəŋgwuki bəfa i bəko kpəŋ, num bəni bə bə nì kaŋaki bəŋgwuki bəwə, buku ka bə wəkəki gi yibə. 3 Ayaka wi tsə liə i ŋgwuki widəko wə, a num wi Samən, wi dzaka i wi a, wi chīni liə tsə bəh wi i bəko twesi. Ayaka wi chini, Jisəs ka num yeinj ka laniki bəni bə bə nì kə i kpa. 4 Si wi nì lani kaasi, ka dzaka i Samən a, “Nāa liə tsə i limi beinj ma mbeinj tūm gi yimbeinj, ma mbeinj ni kwa bwəko.” 5 Samən chukuli a, “Tikwili, buku si nə a beinj i tumki gi chəko wəo, ayakalə buku nəki kwa kə fiəŋ fidəko. Si wə dzaka yaka, mih ki tumki lə.” 6 Bə tsə tum, ka kwa bwəko yiduli, yi shi lə shiim, jobi wə bə nì nəŋki i bwili gi yibə yi ka nəŋki i təinjyi. 7 Ayakadəinj, bə lasi bəni bəbə bə mbaŋ bəŋgwuki bədəko, a bə dzə gəmti bə. Bə ka dzə bwili bwəko yiwə yi jikə i bəŋgwuki bəbə wə, bə ka nəŋki i mini i bəko. 8 Jobi wə Samən Bitə yeinj gia yiwə yaka, ka tsə tum binyu i Jisəs nshinj dzaka a, “Mih tsaki wə Bah, dzə nyə mfia fa i mih kpəŋ, kəm mih kə mi wichu.” 9 Wi nì dzaka yakadəinj, kəm wi bəh bəni bu bə mbaŋ nì yeinj bwəko yə bə nì kwa, dzaka wəb bə. 10 Ayaka ki wəb tə Jəm bəh Jən bwa bə Sebide bə nì kə i mbaŋ wi Samən wə. Jisəs dzaka i Samən a, “Ma lwāki. I yisi i liə i tsə, wə ni kwāki num lə bəni.” 11 Si bə wəko yakadəinj, ka bwili bəŋgwuki bəbə i kpa, bee biəŋ bichi ka biəliki wi. 12 A dzə num i jobi widəko wə, Jisəs num i kwili widəko wə, mi widəko num feinj num jweinj yi kumyini dzi kaasi wi. Asi mi wiwə yeinj Jisəs, ka dzə gbə i wi nshinj, tsa wi, “Bah, wə kabə kəŋki wə fə mih baŋ.” 13 Jisəs nani tseinj yi ka kəm wi, dzaka a, “Mih kəŋki lə, bənih ma wə baŋki.” Akisəkə, jweinj yi kumyini yiwə kaa. 14 Jisəs ka kiŋ i wi a, “Təkni ma fūku i mi widəko. Ayakalə, tsə chūsi gwu ya i tii mfə gia, ma wə ka nyə kinya kə Muses nì dzaka a mi kaŋaki i nyə i chusi i bəni a, ŋgaiŋ bənih i jweinj yələ wə ka baŋ.” 15 Jisəs nì kiŋ i mi wiwə yaka, gia yiwə kəm Jisəs ka chu waŋ tsə lə, mbaŋ wi bəni bəduli ka juŋniki dzəki i wəkəki nlani wi, bə a wi chukuki jweinj yibə. 16 Ayakalə, Jisəs si dza bee bə wi tsə i chwa i tsaki. 17 A num chəko

bidoko Jisós lani bəni, nga bi Nyó num i gwu yi wə i chuku jwéinj yeinj. Bəfalasi bəh bəni bə bə nī laniki bənchi bə Nyó num feinj, num bə nī buku i bidi bichi wə i Galili bəh i bimbū bi Judea wə bəh bi Jerusaleḡ. **18** Yi dza num a bəni bədoko nī kə bə buŋ mi i kimbuŋ wə ka dzəki, num wi kpi wa wimu. Bə nī nəŋki a bə dza liə bəh wi i dzu i nōsi i Jisós nshinj. **19** Ayakalə, bə nəki kaŋa kə dzəh, kəm bəni ni faaŋniki lə nalə. Bə ka yaka num i fwu wi juŋ beinj, tə kiyəə, shisi shi mi wiwə i bəni kintəəŋ i Jisós nshinj i wəko gia yə wi ki dzakaki. **20** Si Jisós nī yeinj a bəni bəwə jiə shóm yibo i wi wə, wi ka dzaka i wi a, “Nseinj wurj, mih dalinya lə chu bia.” **21** Bəni bə bə nī laniki nnyaki bənchi bə Nyó, bəh Bəfalasi bə, ka yisi i wamki dzakaki a, “Wələ fa kə fində wi dzo di bi Nyó a? Ako ndə wə wi kə i dalinya chu, kəbi a Nyó shəŋ a?” **22** Jisós kiə gia yə bə chumyiki dzakaki, wi bikə i bə a, “Mbeinj biələ biŋkwaka kaŋaki i shóm yimbeinj wə lə kəm nə a? **23** Yə yi bənik i dzaka kə yi naiŋ, i dzaka a mih dalinya lə chu bi mi wələ, ma i dzaka a wi dzā beinj wi nyāni a? **24** Ayakalə, mih ki chusiki lə i mbeinj i liə a mi wə yeli wi kə Waiŋmi kaŋaki lə nga i fa kuku, i dalinya chu.” Ayaka wi ka dzaka i mi wə wi nī kə wi kpi wa wimu a, “Mih dzakaki i wə, dzā beinj, dzā kimbuŋ ka wə tsəki i wə dzu.” **25** Akisəkə, wi dza beinj num i bəni nshinj, ka dzo naka kə wi nī nəki i yeinj wə ka tsəki i wi dzu, tumyi bikum bi Nyó. **26** Bəni yeinj yaka, dzaka wəb bə, bə num bəh ŋkaŋyi, ka chəŋyiki Nyó ka dzakaki a, “Buku si yeinj gia yi kaŋyini dairj.” **27** Jisós dza buku feinj ka nya. Si wi shiki tsəki, wi yeinj mi widoko a num mi wi kwani kiŋwakti, bə bəŋj wi a Lewi, wi num i di bi, bi nəm wə. Jisós dzaka i wi a, “Bīəli mih.” **28** Ayaka Lewi dza beinj, bee bieŋj bi bichi ka biəliki Jisós. **29** Lewi ka bi fə dzini bimbū i wi dzu i laŋki Jisós. Mbaŋ wi bəni bə kwani kiŋwakti ni kwu feinj, bəh chijni bəni bədoko, num i kibəŋ kidzini wə ka dziki bəh wi. **30** Bəfalasi bəh mbaŋ wi bəni bə bə nī laniki bənchi bə Nyó, ka yisi i shwiŋyiki kəm bwa bə mbaŋ wi Jisós, dzakayi a, “Ako kəm nə mbeinj dziki, mbeinj mu bəh bəni bə bə kwaki kiŋwakti bəh bəni bəchu bədoko a?” **31** Jisós chukuli i bə a, “Bəni bə bə kə bəh gwu yiləkəli si nəŋ kə mi wi tsa. Asi nəŋ num bə bə gweinjki. **32** Mih ka dzə dəkə i bəŋj bəni bə bə kə chəŋ. Mih dzə i bəŋj num bəni bə bə kə bəchu ka bə kwuni i shóm yibo wə.” **33** Bə bikə i Jisós a, “Bwa bə mbaŋ bə Jōn Njuliḡboko si

kəmsi bam lə dzaka tsa, a num ayaka si bwa bə mbaŋ bə Falasi nī fəki, ayakalə mba baŋj a dziki a dzini mu.” **34** Jisós chukuli i bə a, “Bə kələ i laka bəni i dzini bi miŋkpaŋa wimfiarj wə, bə dza, ma mi wiwə nī fiəni fə a bə bamki dzaka, ti bini kəŋj feinj bəh bə a? **35** Ayakalə, kaŋ dzəki lə yə bə bi dzo bwili nyum miŋkpaŋa wiwə i bə, ma bə bi ka yisi i bamki dzaka i jobi wiwə wə.” **36** Wi chukuli bəh ndi widoko i bə a, “Mi kəkə wə wi kə i taŋa mbuŋ wimfiarj i kwəyi i wikpu wə. Wi ka fə yakadəŋj, yi ni numki a wi taŋa bəkəli kinchummi kimfiarj kə. Ki kəbi i ni kpeinj bəh kikpu kə liŋ. **37** Mi məŋj i dzo mbih mimfiarj, i jiə i kiŋgəə kikpu mə, wi ka fə yakadəŋj, mbih mimfiarj miwə ni biəŋjə, mə ni wəo kiŋgəə kikpu kiwə, ma mbih miwə ni laka kilələ. **38** Yi ndzəŋjni kə a, bə kaŋaki i jiə mbih mimfiarj num i kiŋgəə kimfiarj wə. **39** Mbeinj kiəki tə a, mi məŋj i muki mbih mi biəni, a wi chu kəŋki mimfiarj, ma wi ni kəŋki a mi biəni mə.”

6 A nī kə i chəkə bimbam bidoko, Jisós bəh bwa bu bə mbaŋ nī nyaniki tsəki i khə wi gəŋ widoko wə. Bwa bu bə mbaŋ dza yisi i təŋyiki kifwu ki gəŋ fiksi i bə kaŋ dzi. **2** Bəfalasi bədoko yeinj yaka, bikə a, “Ako kəm nə mbeinj fəki gia yə bənchi kəŋki kə a mi fəki i chəkə bimbam wə a?” **3** Jisós bəŋj bikə tə i bə a, “Mbeinj ka num fa dəkə i Kiŋwakti ki Nyó wə si dzəŋj nī wəoki ŋkuŋ Dəbit bəh mbaŋ wi, wi fə a? **4** Wi nī liə i juŋj yi Nyó wə dzo bled wə bə nī baa jiə a ako wi Nyó, dzi ka nya tə mbaŋ wi, a nī kə nchi i mi i dži bled wiwə a kəbi a bəti mfa gia.” **5** Jisós ka dzaka kaasi i bə a, “Mi wə yeli wi kə Waiŋmi, ako tikwili wi chəkə bimbam.” **6** Aka bi chu num chəkə bimbam bidoko, Jisós tsə liə i juŋj yi tsani wə i lani bəni. Mi widoko num feinj num kimbu ki ki tseinj yiləkəli kpi. **7** Bəni bə bə nī laniki bənchi bə Nyó bəh Bəfalasi yisi i nəŋki gia yə bə ki jiəki i Jisós fuŋj. Bə ka bwaŋj dzəkəh i wi wə i yeinj a wi ni chuku lə mi wiwə i chəkə bimbam wə a. **8** Jisós kiə gia yə bə nī finiki bəh yi, wi dzaka i mi wə tseinj yi nī kə yi kpi a, “Dzā bēŋj, dzā nūm fa.” Wi ka dzə numbeinj. **9** Jisós bikə i bə a, “Mih bikəki num i mbeinj a, gia yə bənchi bumki a mi kələ i fə i chəkə bimbam wə kə yi naiŋ? I fə ndzəŋjni, ma i fə chu a? I gāmti mi, ma i wəo a?” **10** Wi tseinj tali bə bəchi i shi chəŋj, ka dzaka i mi wiwə a, “Nāni tseinj ya.” Wi nani, yi kaa ka bənih. **11** Ayakalə, yi ka nya lə ŋgəkə i

shóm yi báni bəwə wə, bə ka yisi i sisiki keĩŋsi si bə ki fəki bəh Jisəs. **12** A nĩ kə a kaŋ yiwo wə, Jisəs nyə yaka i ŋkwuŋ wə i tsə tsa, wi nĩ baar feiŋ a tsaki Nyə chəkə wə. **13** Si chəkə wə, wi bəŋŋ bəmbiali bu, bə dza. Wi sabi bədəko jwəfi ntso bəfa bəŋŋ bə a bwa bu bə ntum. **14** Kiyeli ki bəni bəwə nĩ kə: Samən wə wi nĩ nya yeli wi widəko a Bitə, bəh Andulu wə waiŋnih Samən. Bədəko num Jem, Jən, Filib, Batələmu, **15** Matio, Təməs bəh Jem wə waiŋ Alfiyus, Samən wə wi nĩ kə mi i mbaŋ wi Bədzələt, **16** Judas wə waiŋ Jem bəh Judas Iskaliot wə wi nĩ tsə taŋni Jisəs. **17** Si wi sabi bə yakadəiŋ, bəh bə bəchi ka nyə shi dza. Si bə shi dza wi num i baa wi di wə, bəh bwa bu bə mbaŋ bə bəh bə nĩ kə bə si num feiŋ bəh mbaŋ wi bəni wimbumb bə bə ni kwu feiŋ bəduli, num bə buku dza i Judea bəh i Jelusalem wə. Bəni bədəko nĩ nyəki dzəki i bidi biə bi kə kəmsiki i kinchwə kimbumb wə ka Taya bəh Sidən. **18** Bə nĩ dza i wəko nlani wi Jisəs, a wi bəŋ chūku tə jwəiŋ yibə. Bəni bə biŋ'waka bichu nĩ nyəki ŋgəkə i bə, nĩ dzəki tə wi bwili biŋ'waka biwə i bə wə. **19** Ayaka bəni bəchi ka jwəki i kəm i wi wə, kəm ŋga biə bi nĩ bukuki i wi wə, nĩ chukuki lə bəni bəchi bə bə nĩ kəmyiki wi. **20** Jisəs dza tseiŋ tali bəni bu bə mbaŋ dzaka i bə a, “Kimboĩŋsi kimbumb kə kimbeĩŋ bə kifuu, kəm ŋkuŋ bi Nyə kə bimbeĩŋ. **21** Kimboĩŋsi kimbumb kə kimbeĩŋ bə mbeĩŋ kpiki dzəŋ i liə, kəm Nyə bi fə lə ma mbeĩŋ bi fwuli. Kimboĩŋsi kimbumb kə kimbeĩŋ bə mbeĩŋ dəki i liə, kəm mbeĩŋ bi suŋəyiki lə. **22** Kimboĩŋsi kimbumb kə kimbeĩŋ, i jəbi wə mbeĩŋ biəli mi wə yeli wi kə Waiŋmi, ayaka bəni baiŋŋ mbeĩŋ, kəŋŋ bwili mbeĩŋ i mbaŋ wibə wə, təyi mbeĩŋ chu nya kiyeli kichu i mbeĩŋ. **23** Jobi wə yi bi numki yakadəiŋ, mbeĩŋ bi numki bəh kinsarŋli i chəkə biə yi bi numki i mbeĩŋ, ma mbeĩŋ bi ka laŋki, biŋ, wəko ndzəŋni, kəm mmakti wimbəiŋ widuli kə i tumi ki beĩŋ wə. Mbeĩŋ kīəki a, ako asi bəti tii bəbə nĩ chəbsiki bəni bə ntum bə Nyə i kikpu wə. **24** Ayakalə, ŋgəkə wimbumb kə i mbeĩŋ, bəni bəmbumb, kəm ndzəŋni bibə bi kaaki num a fa kuku. **25** ŋgəkə wimbumb kə i mbeĩŋ, bə kitə kībə kə kifwuli i liə, kəm bə bi kpiki lə dzəŋ. ŋgəkə wimbumb kə i mbeĩŋ, bə mbeĩŋ suŋuki i liə, kəm mbeĩŋ bi dəki lə chuŋsi kifwu kimbeĩŋ. **26** ŋgəkə wimbumb kə i mbeĩŋ, i jəbi wə bəni bəchi kəksiki mbeĩŋ. Mbeĩŋ kīə a, yi kə asi bəti tii bəbə nĩ kəksiki bəni bəntəkə bə bə nĩ nyiki ntəkə a bə kə bəni bə ntum bə Nyə. **27**

Ayakalə, mih fukuki i mbeĩŋ bələ mbeĩŋ wəkoliki gia yə mih dzakaki a, mbeĩŋ kəŋki bəni bə bə baiŋŋki mbeĩŋ, mbeĩŋ fəki num gia yindzəŋni i bə bə baiŋŋki mbeĩŋ. **28** Mbeĩŋ tsə a Nyə faar kimboĩŋsi i bəni bə bə tsaki a loĩŋ kwaki mbeĩŋ, mbeĩŋ chu tsə i bə bə chəbsiki mbeĩŋ. **29** Mi ka tweiŋ wə i kimbaŋ wə, wə fiəni kidəko kə, wi tweiŋ kaasi. Ayaka mi ka ba dzo mbuŋ wa wi nimbeĩŋ, wə bēe wi dzo kaasi wi numə. **30** Nyə na ndə wə wi nywa fiəŋ i wə, ayaka mi ka dzo bieŋ bia, kiə wə ki fiəni bikə kə. **31** Mbeĩŋ fəki gia i bəni, asi mbeĩŋ kəŋki a bə fəki tə i mbeĩŋ. **32** Mbeĩŋ ka kəŋki a bəni bə bə kəŋki mbeĩŋ, gia yə bə bi kəksi mbeĩŋ yeĩŋ kə yi naiŋ? Na bəni bəchu si bəŋ fə kə ayaka tə a? Bə kəŋki tə a bə bə kəŋki bə. **33** Mbeĩŋ ka fəki ndzəŋni a bəni bə bə fəki tə i mbeĩŋ, gia yə bə bi kəksi mbeĩŋ yeĩŋ kə yi naiŋ? Na bəni bəchu si bəŋ fə kə a yakadəiŋ a? **34** Mbeĩŋ ka fwasiki bieŋ i bəni bə mbeĩŋ yeĩŋki a bə kolə i chukuli bi, gia yə bə bi kəksi mbeĩŋ yeĩŋ kə yi naiŋ? Bəni bəchu tə si fwasi lə bieŋ i nseiŋ yibə kəm bə kiəkə a bə bi chukuki lə bichi. **35** Yi kə chəŋ a mbeĩŋ kəŋki bəni bə bə baiŋki mbeĩŋ, mbeĩŋ fəki num gia yindzəŋni i bə, mbeĩŋ ma fwəsiki bieŋ i bəni bəh kiŋkwaka i bi fiəni kwati. Ayakadəiŋ, mbeĩŋ bi ka kwati mmakti wimbəiŋ wimbumb, ma mbeĩŋ ka bi num bwa bə Nyə wə wi kə Fwu wi Bieŋ Bichi wə. Kəm yi kə tə ayaka si wi fəki gia yindzəŋni i bəni bə bə bukuki bəh dzəkəh, bəh bə bə kə bəh shóm yichu. **36** Mbeĩŋ kwəsiki nsheŋ i bəni wə, asi Ba wimbəiŋ wə wi kə i bəbəli beĩŋ kwasiki tə i bəni. **37** Kiə mbeĩŋ ki sàka kə bimfə bi bəni bədəko, ka Nyə bi ma saka tə bimbeĩŋ. Kiə mbeĩŋ bi ma bwəŋki gvu i bəni bədəko cheĩŋ a bə fiə i ŋgəkə wə, ka Nyə tə bi ma bwaŋ gvu i mbeĩŋ chəŋ. Mbeĩŋ dālɪnyaki chu bi bəni bədəko, ka Nyə tə bi dalɪnya bimbeĩŋ. **38** Mbeĩŋ nyə kɪnya i bəni, Nyə bi nya tə i mbeĩŋ. Ka Nyə bi bə nya wi fəkə ndzəŋ nalə wi chəŋ, wi naŋni ka bi shukuki i kuku. Fiəŋ fiə mi wiwə fəkə bieŋ bi yeĩŋ kə fi Nyə bi fiəni fəkəki yeĩŋ i nya i mi wiwə.” **39** Jisəs chu ti bə bəh ndi widəko a, “Kimfəkə kidəko kə i chusi dəiŋ dza i kidəko a? Wi ka məm bə bəchi ma ni gbəyi i fəŋ mə a? **40** Mbeĩŋ kīəki a waiŋ wi kiŋwakti kəkə tsə mi wi wi lanini. Ayakalə, jəbi wə wi ka lani kiə kaasi, ma wi numki aka mi wə wi lani wi. **41** Ako kəm nə wə tseiŋki shəkə yi kpeiŋ i dzəkəh wi waiŋnah wə, ayakalə wə yeĩŋ kə kimfuŋ ki kpeiŋ kə ki kə i ŋ'wa dzəkəh wə a? **42** Wə kə i dzaka

dəiŋ i waiŋnah a, 'Waiŋnih nŋm ma mih bwili shəkə yi kpeiŋ i dzəkəh wa mə,' ayakalə kimfuŋ ki kpeiŋ num i ŋ'wa dzəkəh wə a? Wə kə mi wə wi chusiki gwu! Yisi bwili kimfuŋ ki kpeiŋ kə ki kə i dzəkəh wa wə, na ka wə ni yeiŋ ndzəŋ shəkə yi kpeiŋ yə yi kə i dzəkəh wi waiŋnah wə i bwili." 43 Jisəs chu dzaka a, "Yi kə a, kpeiŋ wi ndzəŋni kəkə i wum mintam michu. Ayaka kpeiŋ wichu kəbi tə i wum mintam mi ndzəŋni. 44 Bə si kiə kpeiŋ a num i mintam mə mə wumki yeiŋ wə. Mi kəkə i kəh fimb i bifaka wə, ayaka mi kəbi tə i kəh migaali i kpeiŋ wi chwa wə. 45 Mi wə wi kaŋaki kiba ki biəiŋ bindzəŋni i shəm yi mə, ayaka wi si bwili num a biəiŋ bindzəŋni yeiŋ. Mi wə wi kaŋaki kiba ki biəiŋ bichu i shəm yi mə, ayaka wi si bwili num a biəiŋ bichu yeiŋ. Yi kə yakadəiŋ kəm gia yə yi kə yi jikə i shəm yi mə, kə yə yi si buku i dzaka ki wə." 46 Jisəs ka bikə a, "Akə kəm nə wə mbeiŋ bəŋŋki mih a, 'Bah, Bah', mbeiŋ fə kə gia yə mih dzakaki i mbeiŋ a? 47 Mi wə wi dzəki i mih wi wəkə nlani wuŋ, wi ka tsə fəki asi wi wəkə, mih ni chusi lə i mbeiŋ fiəŋ fiə wi kə fi. 48 Wi kə aka mi wə wi nŋŋki i maa juŋ, wi yisi chum shi, tsə kəm i biana wə, ka chəkə chaka ki juŋ yeiŋ wə, ka maa. Jobi wə bəkə nŋ jikə buku dzə chəkə juŋ yi wə, yi nəki gbə kə, kəm wi nŋ kə wi maa yi bindzəŋ. 49 Ayakalə, mi wə wi dzə, i wəkə nlani wuŋ wələ tsə nəki fə kə asi yi kə, yaka wi kə aka mi wə wi nŋŋki i maa juŋ ka tsə takyi a di maa a kuku chaka kəbi, bəkə buku dzə chəkə chini juŋ yi wə, yi shi gbə akisəkə lə gbuuu, ka shaki yiichi."

7 Jisəs nŋ kaasi nlani wələ wichi i bəni bəchi bə feiŋ, wi ka nyə tsə i kwili wi Kafanaum wə. 2 Tikwili wi mbaŋ wi bəni bə jum widəkə wi Lum num feiŋ wi kaŋa mfa wi widəkə, wi kəŋ wi nalə. Mfa wiwə gweiŋ wi num a dzaka ki kpi wə. 3 Jobi wə tikwili wiwə nŋ wəkə kəm Jisəs, wi ka faaŋ kifwu kə bə nŋ sakaki tumi ki Bəju, a bə tsə tsə Jisəs a wi dzə chūku mfa wi ŋgaiŋ. 4 Bə ka tsə yeiŋ Jisəs, kwuŋ kaŋ i wi dzaka a, "Buku tsaki wə a tsə gāmti mi wibuku wələ, kəm wi lansiki nəŋki lə ŋgamti i wə. 5 Akə mi wi kəŋ tumi kibukumbəiŋ nalə, a num wi wə wi nŋ maa juŋ yibuku yi tsani." 6 Jisəs ka nyə bəh bə ka tsəki, si bə ni shiki kəmsiki tsəki i juŋ yi tikwili wi bəni bə jum wiwə, tikwili wiwə ka faaŋ nsəiŋ yi yidəkə a bə tsə chūi Jisəs, bə tsə bəh bə baŋsi, bə fuku i wi a, "Bah, tikwili wi

bəni bə jum dzaka a wə ma nyə ŋgəkə i gwu ya wə. Kəm ŋgaiŋ baiŋki kə ka wə liə i ŋgaiŋ dzu. 7 Akə gia yə ŋgaiŋ yeiŋ a ŋgaiŋ kpeiŋniki kə ka ŋgaiŋ dzə buku i wə wə. Ayakalə, a wə dzāka a dzakani ma mfa wi ŋgaiŋ bəni. 8 A ŋgaiŋ tə kə mi i mi widəkə cheiŋ wə wi kaŋaki ŋga, ŋgaiŋ tə num mi bəh bəni bə jum i ŋgaiŋ cheiŋ, a ŋgaiŋ si dzaka i widəkə a, 'Tsə,' wi tsə a tsəni, i widəkə a, 'Dzə,' wi dzə a dzəni, ŋgaiŋ dzaka i mfa wi ŋgaiŋ tə a, 'Fə lə,' wi fə a fəni." 9 Jobi wə Jisəs nŋ wəkə gia yi wə yakadəiŋ, dzaka wə wə, wi fiəni gwu ka dzaka i mbaŋ wi bəni bə bə nŋ biəliki wi a, "Mih fukuki gia yi ŋkəŋ i mbeiŋ a, mih keiŋki ki yeiŋ kə mi widəkə i Islə, wə wi jiə ŋkaŋni wi shəm ka mi wələ." 10 Asi bəni bə tikwili wi bəni bə jum nŋ faaŋ nŋ fiəni tsə dzu, ka yeiŋ num mfa wiwə si bəni lə. 11 Asi yəma ka nŋ tsə, Jisəs bəh bə bə mbaŋ nyə ka tsəki i kwili widəkə wə bə bəŋ a Nayin, mbaŋ wi bəni kwu i wi cheiŋ. 12 Asi bə nŋ bukuki tsəki i dzaka ki mbaŋ kə ki liəkə tsəki i kwili wiwə wə, bə dzaka a bə tseiŋ ka yeiŋ bə giŋ buku dzə bəh waiŋ num wi kpi, a num a wi i nih wi kaŋ. Nih wi nŋ kə kpə ŋkwu. Mbaŋ wi bəni i kwili wiwə wə feiŋ num bə kwu i nih waiŋ wiwə cheiŋ biəl i wi. 13 Jobi wə Bah nŋ yeiŋ kpaŋa wiwə, nsheiŋ kwa wi, wi dzaka i wi a, "Ki də kə." 14 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka tsə kəm kimbuŋ kə bə nŋ giŋ wini wiwə yeiŋ. Bəni bə bə nŋ giŋ wi ka num. Wi dzaka a, "Waiŋ sumi, mih dzakaki i wə, dzə beŋ!" 15 Wi ka dza num bəh chwəŋ, yisi i dzakaki, Jisəs kaŋa wi i tseiŋ wə ka nya i nih wi. 16 Si bəni bəchi yeiŋ yakadəiŋ, dzaka wə wə bə. Bə yisi i chəŋyiki Nyə dzakayi a, "Mi wi ntum wi Nyə wimbum dzə buku i buku kintəŋ. Nyə dzə i gamti bəni bu." 17 Ntum wələ kəm Jisəs waŋ tsə Judea wichi bəh i bitumi biə bi kə kəmsi feiŋ wə. 18 Jobi wə bwa bə mbaŋ bə Jəŋ nŋ wəkə tə gia yi wə yichi, tsə fuku i wi. Wi bəŋ bə dəkə bəfa, 19 Faaŋ i Bah a bə tsə bikə i wi a, "Akə a wi wə wi nŋ kaŋaki i bi dzə ma buku wəkəliki num widəkə a?" 20 Jobi wə bə nŋ tsə yeiŋ Jisəs dzaka i wi a, "Jəŋ Njulibəkə faaŋ buku i bikə i wə a, akə a wə wə wə nŋ kaŋaki i bi dzə a? Ma buku wəkəliki num widəkə a?" 21 Bə nŋ bikəki yakadəiŋ, a num a jobi wə Jisəs si chuku bəni bə jwəiŋ bəduli, wi bwili biŋ'waka bichu i gwu yi bəni wə, weli dzəkəh yi bimfəkə bəduli. 22 Jisəs chukuli i bə a, "Mbeiŋ fiəni tsə fūku i Jəŋ gia yə mbeiŋ yeiŋ bəh yə mbeiŋ wəkə. Bimfəkə yeiŋ di, bəni bə bə gbəkə nyaniki nyani chəŋ, bəni bə bə gweiŋki

bəh jweinj yi kumyini bə bənih. Bichini wəko gia, bəni bə bə kpiyi fiəni dza bəwəm, bə chu fuku tə ntum wi ndzəŋni wi Nyə i bəni bə kifuu. **23** Kimbəŋsi kimbūm kə i mi wə wi ka məŋni dəkə mih.” **24** Jobi wə bəni bə Jən nī faəŋ nī fiəni nyə, Jisəs ka yisi i dzakaki i mbaŋ wi bəni kəm Jən, bikə a, “Mbeinj nī buku tsə chwa i tsə yeinj num nə a? Gaŋ biə fiəkə tsəki bi nəŋni a? **25** Mbeinj ni buku tsə i yeinj nə? Mi wə wi si tum bəmbuŋ bə bəni i gwu wə a? Mbeinj wəkolī, bəni bə bə si kaŋa gwu bəh bəmbuŋ bə ləkəli chu wəko ndzəŋni, bəmakə si nō num i bəntəŋ wə. **26** Mbeinj bə buku tsə i yeinj nə a? Mi wi ntum wi Nyə ma? Aaŋ, mih fukuki i mbeinj a, akə mi wi tsə mi wi ntum wi Nyə. **27** Akə wi wə bə nī nyaka kəm wi, Nyə nī dzaka a, ‘Wəkolī, mih ni chiŋsi lə mi wuŋ wi ntum, ma wi tsə i wə nshiŋ, wi tsə keiŋsi dzəh ya ka wə bi dzəki.’ **28** Mih fukuki i mbeinj a, i kintəŋ ki bəni bə a bwo miŋkpaŋa, mi widəko kəkə yeinj wə wi kə mi wimbūm wə wi tsəki Jən Njulibəko. Ayakalə, mi wə wi kə na wi nchiŋ i kintəŋ ki ŋkuŋ bi Nyə wə, wi kə wi kəkni tsə Jən.” **29** Bəni bəchi na bəh bəni bə bə nī kwaki kiŋwakti nī wəko si Jisəs dzaka a Jən nī kə mi wi ntum wi Nyə, bə kəkxi ŋkuŋ bi Nyə a bi kə bi chəŋ, kəm bə tə nī bum Jən juli bə i bəkə. **30** Ayakalə, Bəfalasi bəh bəni bə bə nī təkxi kiəkī bəchi bə Nyə nəŋma fibə ntum wi ndzəŋni wi Nyə wiwo, ka nəŋma a Jən ma juli bə i bəkə. **31** Jisəs ka dza dzaka i bə a, “Mih ki fəkəni kiŋgəko i bəni wi liə wələ bəh fiə a? Bə kə ka fiə a? **32** Mih ki fukuki lə si bə kə, bə kə aka bwa, bə numyi i di bi shi wə, ka bəŋki bədəko bikə i bə a, ‘Buku təŋki səŋ mbeinj biŋ kə kəm nə? Nya ja yi kpi mbeinj bum kə kəm nə?’ **33** Jən Njulibəko nī dza, wi dzi kə bieinj bidzini mu kə mbih, mbeinj ka dzakaki a wi kaŋaki lə chinda wi ŋkpeli i gwu yi mə. **34** Mi wə yeli wi kə Waiŋmi dza, wi dzi, chu mu, mbeinj dzaka a bə yeiŋ si wi məyiki nnyaki dzeiŋ, məyiki mbih, wi chu num nseiŋ bəh bəni bə bə kwaki kiŋwakti bəh bəni bachu bədəko. **35** Ayakalə, bəni bə bə bumki mfi bi Nyə, kə bə bə yeiŋ a, bi kə chəŋ.” **36** Mi wi Falasi widəko nī dza laka Jisəs a wi dza dzi i ŋgaiŋ dzu. Jisəs bum ka tsə num ka dziki bəh wi. **37** Kpaŋa wi təkəlini widəko num feiŋ i kwili wiwo wə. Wi ka wəko a Jisəs dziki i mi wi Falasi dzu, wi ka dzo fiŋsəko fi fiəŋsi fidəko fi fitseŋə yindzəŋni, tsə bəh fi feiŋ. **38** Wi tsə liə num i Jisəs jum, ka yisi i daki, mindəm shi i gvu yi Jisəs wə. Wi ka

ŋgwuŋ kuku, ka səkī gvu yi Jisəs bəh juŋyifwu, kəmyi yi ka fiəŋsiki bəh fiəŋsi biwo. **39** Mi wi Falasi wə wi nī bəŋŋ Jisəs a wi dza dza, yeiŋ yaka, kwaka i shəm yi wə a, “Asi kə a mi wələ fa numki mi ntum wi Nyə, ma wi kiə gia yə kpaŋa wələ wi kəmyiki wi lə kə bəh yi, a wi kə kpaŋa wi təkəlini.” **40** Jisəs ka dza dzaka i mi wi Falasi wiwo a, “Samən, mih kaŋaki lə gia i dzaka i wə.” Wi chukuli a, “Mi wi lanini, dzaka.” **41** Jisəs ka yisi a, “Mi widəko nī kə num wi fwasi bəni bəfa bəh kpo, fwasi mi widəko bəh bədanali gi yite, fwasi widəko bədanali mbaŋshi. **42** Wi nī gaka bə bəchi i fiəni gəm, wi ka bee kpo wiwo i bə. I liə wə yeiŋ a i bəni bəfa bələ kintəŋŋ, mi wə wi kəŋki wi nalə kə winaiŋ a?” **43** Samən chukuli a, “Akə i numki mi wə wi nī fwa widuli.” Jisəs bum a, “Wə chukuli ndzəŋ.” **44** Si wi bum yakadəiŋ, fiəni gwu tseiŋ kpaŋa wə, ka dzaka i Samən a, “Wə yeiŋ kpaŋa wələ? Si mih si dza i wə dzu, wə si ka kəŋ i nya na mih bəh mwi, i wəko gvu yiŋ yeiŋ. Ayakalə, kpaŋa wələ wəko lə gvu yiŋ num bəh mindəm, sə bəh juŋyifwu. **45** Wə si ka bəni i mih na i kəmyi mih. Ayakalə, na jobi wə mih si dza fa, kə a kpaŋa wələ si wi kəmyi gvu yiŋ. **46** Wə si ka fiəŋsi dəkə fwu wuŋ bəh fiəŋsi. Ayakalə, kpaŋa wələ fiəŋsi lə gvu yiŋ num bəh fiəŋsi bi tseŋə yindzəŋni. **47** Ayakadəiŋ, mih fukuki i wə a, kpaŋa wələ chusi kiŋkəŋ kimbūm kəm bə chu bi biduli biə mih dalinya. Ayakalə, mi wə bə dalinya chu bi num bi twesi chusiki kiŋkəŋ kitwesi.” **48** Jisəs ka dzaka i kpaŋa wiwo a, “Mih si dalinya lə chu bia.” **49** Bəni bə bəh bə nī dziki ka yisi i shwiŋyiki dzakayi a bə bə a, “Wələ kə ndə wə wi kə na i dalinya chu bi bəni a?” **50** Jisəs ka fiəni dzaka i kpaŋa wiwo a, “Nyə mfia bindzəŋ, kəm bə shəm yə wə jiə i mih, yi bwili wə.”

8 I Jobi widəko wə twesi, Jisəs nyə ka nyaniki i kikwili kimbūm wə bəh bidi wə i fukuki ntum wi ndzəŋni kəm ŋkuŋ bi Nyə. Bwa bu bə mbaŋ bə jwəfi ntə bəfa biəli wi, 2 bəh bəkaŋa bədəko bə wi nī chuku jweinj yibo bəh bə wi nī bwili biŋ'waka bichu i bə wə. Bəkaŋa bələ nī kə Meli wə bə nī bəŋki a Magdalen, wə wi nī bwili bəchinda bə ŋkpeli i gwu yi wə nanitaŋ. **3** Joana wə nyuwi nī kə Chusa wi nī nəmki i Heləd, bəh Susana bəh bəkaŋa bədəko bəduli. Bə nī nyaniki yakadəiŋ, bwili bieiŋ i biba bibə wə, i gamti Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ. **4** Bəni nī dza nyəki dzəki i di di wə ka dzəki i Jisəs. Jobi wə mbaŋ wi bəni

nɛ jikɛ fɛɪŋ, wi ti ndi i bɔ a. **5** “Mi nɛ laa i tsɛ mu ŋgɔkɔ. Asi wi nɛ muki ŋgɔkɔ wiwɔ, bɛdɔkɔ gbɔyi i dzɛh, bɛni dɛɣyi bɛh gvu, minyɛni mɛ mɔ fuliki bɛɪŋ dzɛ chumyi dzi. **6** ŋgɔkɔ widɔkɔ gbɔyi i di bi kitɛh wɛ, ka buku yaka ka kpiyi kɔm di biwɔ nɛ kɔ di bi wɔmni. **7** ŋgɔkɔ widɔkɔ gbɔyi i bifaka wɛ, ka buku yaka bɛ kɔ bɛh bifaka biwɔ, bi ka bɛɣ ŋgɔkɔ wiwɔ a wi ma kɔki. **8** Widɔkɔ gbɔyi num i nshwaiŋ yindzɔŋni wɛ, wi buku yaka ka kɔ, ka wum mintam gbi mɔ du tsɛ si bɛ nɛ mu.” Si Jisɔs ti ndi wiwɔ yakadɛɪŋ ka dzaka a, “Mi wɛ wi kaŋaki bintuni i wɔkɔ, wi wɔkɔ.” **9** Bwa bu bɛ mbaŋ nɛ dza fiɛni bikɛ i wi a ndi wɛlɛ chusiki a nɛ a? **10** Wi chukuli a, “Ako i mbeɪŋ bɛlɛ bɛ Nyo fɛ a mbeɪŋ kiɛ gia yɛ yi nyumiki i ŋkɔɣ bi Nyo wɛ. Ayakalɛ, bɛni bɛdɔkɔ wɔkɔki fibɔ num i bɛndi wɛ, ka yi ni num asi yi nɛ kɔ lɔ a, ‘Bɔ bi tseɪŋki di, bɔ yeɪŋ kɛ, bɔ bi wɔkɔki gia, bɔ wɔkɔ kiɛ kɛ.’ **11** Mbeɪŋ wɔkɔ la fwu wi gia wɛ ndi wɛlɛ chusiki. ŋgɔkɔ wiwɔ kɔ gia yi Nyo. **12** ŋgɔkɔ wɛ wi nɛ gbo i dzɛh, kɔ bɛni bɛ bɔ wɔkɔki gia yi Nyo Satan dzɛ dzo bwili gia yiwɔ i shɔm yibɔ wɛ, ka bɔ ma bum i buku i chu wɛ. **13** ŋgɔkɔ wɛ wi nɛ gbo i di bi kitɛh wɛ, kɔ bɛni bɛ bɔ wɔkɔki gia yi Nyo, bɔ dzo yi bɛh kinsarŋli, ayakalɛ, yi kaŋa kɛ gaarŋ i shɔm yibɔ wɛ, kimbum kibɔ kɔ a dzu yi dzaka wɛ. Jobi wɛ mɔmsi dzɛ, bɔ gbɔyi i mbum wibɔ wɛ. **14** ŋgɔkɔ wɛ wi nɛ gbo i bifaka wɛ kɔ bɛni bɛ bɔ wɔkɔki gia yi Nyo, jobi wɛ bɔ tsɛki kifum, bɛh mbum, bɛh ndzɔŋni bi bieɪŋ bi mbi wɛlɛ dzɛ jikɛ baŋ gia yiwɔ yi laka. **15** ŋgɔkɔ wɛ wi nɛ gbo i nshwaiŋ yindzɔŋni wɛ, ako num bɛni bɛ bɔ nɛ kaŋaki shɔm yindzɔŋni, bɛ bɔ wɔkɔki gia yi Nyo, jia yi i shɔm yibɔ wɛ, ka kaŋa shɔm, ka fɛki asi yi nɛŋki tsɛ a ninshɪŋ ninshɪŋ. **16** Mi si baiŋsi kɛ naka ki baiŋsini i chu dzo kah i kwusi baŋ yeɪŋ beɪŋ, nabɛ i lɛkɛ jia i kigasi. Wi kaŋaki i tuŋ ki i di biɛ bɛ si tuŋ ka ki baiŋki i na ndɛ wɛ wi liɛ i dzu, wi yeɪŋ baiŋni biwɔ. **17** Gia yichi yɛ yi nyumiki bi bukuki lɛ i baiŋni wɛ, bɛh bieɪŋ bi jum wɛ jum wɛ biɛ bi nyumiki bi bukuki lɛ i baiŋni wɛ. **18** Ayakadɛɪŋ, jobi wɛ mbeɪŋ wɔkɔliki gia yi Nyo, mbeɪŋ ka wɔkɔliki bindzɔŋ, kɛ a mi wɛ wi kaŋaki, bɛ bi kpeɪŋsiki lɛ. Ayakalɛ, mi wɛ wi kaŋaki kɛ, na fi twesi fiɛ wi kwakaki a wi kaŋaki lɛ bɛ bi dzo bwiliki lɛ fi i wi.” **19** Nih Jisɔs bɛh bwa bɛ nih bɛ Jisɔs ka dzɛ num i biŋ, yi gaka bɔ i liɛ tsɛ kɔm mbaŋ wi bɛni nɛ kwu feɪŋ nalɛ. **20** Mi widɔkɔ fuku i wi a, “Nih wa bɛh bwa bɛ nah kɔ i biŋ nɛŋ i yeɪŋ wɛ.” **21** Wi dzaka i bɔ

a, “Nih wuŋ bɛh bwa bɛ nih bɛŋ kɔ bɛni bɛ bɔ wɔkɔki gia yi Nyo, fɛ asi yi nɛŋki.” **22** A num chɔkɔ bidɔkɔ, Jisɔs dzaka i bwa bu bɛ mbaŋ a, “Bukumbeɪŋ dɛɣ bɔku tsɛ i kiwuŋ ki bɔkɔ kɛ yaka wɛ.” Bɔ ka liɛ i ŋgwuki wɛ ka dɛŋki. **23** Si bɔ nɛ dɛŋki, Jisɔs dza gbɔ kinu. Fuŋni kilɛkɛli dzɛ tumbuku, yisi ka nɛŋniki bɔkɔ na bɛh ŋga, mwi liɛ i ŋgwuki mɔ bɛ nɛŋ i jiksi ŋgwuki wiwɔ, bɔ nɛ kɔ a dzaka ki kpi wɛ. **24** Bɔ tsɛ ka yɔmsiki Jisɔs dzaka a, “Tikwili, Tikwili, bukuembeɪŋ ki kpiyiki lɛ.” Jisɔs yɔmi ka kaŋyi fuŋni kilɛkɛli kiwɔ bɛh bɔkɔ yi fɛyini yiwɔ ka kpichumi lɛ mɔdɔŋ. **25** Wi ka bikɛ i bɔ a, “Mbeɪŋ lansi jia shɔm yimbeɪŋ i ndɛ a?” Gwu kpi bɔ, bɔ lwa na bɛh ŋga ka mɛŋki a, “Wɛlɛ kɔ winaiŋ mi wɛ wi kaŋyiki na fuŋni kilɛkɛli bɛh bɔkɔ, yi wɔkɔ i wi a?” **26** Bɔ dɛɣ bɔkɔ yiwɔ buku i waka i kimbu ki Gelasen wɛ, kɛ ki tseɪŋki dɛɣsiki kimbu ki Galili. **27** Si Jisɔs nɛ buku i ŋgwuki wɛ, a wi tsɛ buku tsɛ i kpa, bɔ mi widɔkɔ feɪŋ i kwili wiwɔ wɛ baŋsi, wi num bɛh bɛchinda bɛ ŋkpeli i wi mɔ bɔ nɛŋsiki wi. I jobi wi dɛɣ wɛ wi lɔ kɛ mbuŋ i gwu wɛ, num bɔ nɛ nɔ i gwu yi wɛ nalɛ wi nyani nnya a bɛh chwɔŋ kiyɛ, wi nɔ num i bita biɛ bɛ nɛ lɛki bɛni yeɪŋ. Wi nɛ chu nɔki kɛ i dzu. **28** Si wi yeɪŋ Jisɔs wɛ, ka tɔŋ wili, tsɛ gbɔ i wi nshɪŋ, wam bɛh ŋga a, “Jisɔs, Waiŋ Nyo, Nyo wɛ wi kɔ Fwu wi Bieɪŋ Bichi wɛ, wɔ nɛŋki nɛ i mih wɛ a? Mih tsaki wɔ ma nya ŋgɛkɛ i mih.” **29** Wi nɛ dzaka yakadɛɪŋ kɔm Jisɔs nɛ kɔ wi kaŋyi lɔ kinŋ waka kichu kiwɔ a ki bɔku i gwu yi mi wiwɔ mɛ. Ki nɛ chufi lɔki wi i kuku i jobi jobi wɛ. Ayaka wi nɛ kɔ bɛ kɔm chini kaŋ yi bɛh kaka bi bɛh bɛnsɔŋ ka bɛ tɔkniki bɛh wi. Bɔ kɔm yakadɛɪŋ wi tɛɪŋyi bɛnsɔŋ bɛwɔ, ki chufi wi wi ka yɔkɔki tsɛki i chwa. **30** Jisɔs ka bikɛ i mi wiwɔ a, “Yeli wa kɔ ndɛ?” Wi chukuli a, “Yeli wuŋ kɔ mbaŋ.” Wi nɛ chukuli yakadɛɪŋ kɔm bɛchinda bɛ ŋkpeli nɛ kɔ bɔ chini i gwu yi wɛ. **31** Bɛchinda bɛwɔ tsa a Jisɔs ma chɪŋsi bɔ num i fɛŋ kɛ ki shiki lɛ ŋɔdɔŋ. (Abyssos g12) **32** A nɛ kɔ mbaŋ wi bifi dzi nnya i ŋgaŋni cheɪŋ, bɛchinda bɛ ŋkpeli bɛwɔ ka tsa Jisɔs a wi bɛɛ ma bɔ tsɛ liɛ num i bifi biwɔ mɛ. Wi bum. **33** Bɔ ka buku i mi wiwɔ mɛ, dɛɣsi tsɛ liɛ i bifi biwɔ mɛ. Bɔ gbɔyi shi i fɛŋ mɛ, liɛ shi i bɔkɔ yiwɔ wɛ, ka lɛŋ. **34** Jobi wɛ bɛni bɛ bɔ nɛ tɔkniki bɛh bifi biwɔ yeɪŋ gia yɛ yi num yakadɛɪŋ, dza feɪŋ kɔmsi yɔkɔ tsɛ fuku gia yiwɔ i kwili kintɔŋ bɛh i di biɛ feɪŋ wɛ. **35** Bɛni wɔkɔ ka, bukuyi tsɛ i yeɪŋ tɛ gia yɛ yi num. Bɔ dzɛ i di biɛ Jisɔs nɛ kɔ, yeɪŋ mi

wə bəchinda bə ɲkpeli bə nɪ buku i wi wə, num wi num kəmsi i Jisəs wə, bə ləh bəmburj i wi wə, num mfi bi fiəni dza. Bə lwa bəh ɲga. **36** Bəni bə bə nɪ yeiŋ gia yə yi nɪ num, ka fuku i bə asi yi nɪ num, mi wə wi nɪ kaŋaki bəchinda bə ɲkpeli si wi bəni. **37** Bəni bəchi bə i bimburi bi Gelasen wə kaŋa nlwa, ka tsa Jisəs a wi nyə feiŋ wi tsəki. Jisəs ka nyə mfih, liə i ɲgwuki mə a ɲgaiŋ nyəki lə, **38** mi wə bəchinda bə ɲkpeli nɪ buku i gwi yi mə ka tsaki Jisəs a bə wi nyə. Jisəs nəiŋma fiəni chɪŋsi wi i jum wə, dzaka i wi a, **39** “Tsə mfia i wə dzu ma wə tsə fuku gia yi dzaka ki wənni yə Nyə si fə i wə.” Ayaka, mi wiwo ka fiəni tsə ka nyaniki nnyaki i kwili wiwo wə kichi, fuku gia yi kaiŋni yə Jisəs si fə i wi. **40** Jisəs nɪ fiəni daŋ chu i kiwuj ki bəko kəyaka wə. Mbarj wi bəni bə bə ni kə bə si wəkəli wi feiŋ, dzo wi. **41** Nyuku widəko dza feiŋ bə bəŋj a Jaylus, num fwi i juŋ yi tsani wə feiŋ. Si wi dza, ka tsə tum binyu i Jisəs nshij, kwuj kaŋ a wi dza i ɲgaiŋ dzu, **42** kəm waiŋ wi ɲgaiŋ kə a dzaka ki kpi wə. Wi nɪ kaŋaki a waiŋ wikipaŋani shəŋ num a kaa a wi, wi num jia jwəfi ntso yifa. Bə Jisəs nyə ka tsəki num mbarj wi bəni kwu faaŋni i Jisəs wə. **43** Miŋkpaŋa widəko nɪ kələ i kintəŋj ki mbarj wi bəni bə wə, num jəbi wi shi baarj a baarjni i jia wə jwəfi ntso yifa. Num wi nɪ bəkəli bieŋ bichi biə wi nɪ kaŋaki i jweŋj yiwo wə, yi gaka bəni bə tsa bəchi i chuku. **44** Wi faaŋni liə tsə kəm jəŋj wimbuj wi Jisəs i jum wə, akisəka jweŋj yiwo kaa. **45** Jisəs bikə a, “A kəm ndə mih a?” Bəni bəchi məŋni. Bitə bikə a, “Tikwili wuj, tə wə yeiŋ a mbarj wi bəni kwu faaŋni i wə wə a?” **46** Jisəs ka dzakaki a dzakani, “Mi widəko kəm mih, mih wəkə si ɲga buku i mih mə.” **47** Si kpaŋa wiwo yeiŋ a dzəh məŋj ka ɲgaiŋ nyumi, wi ka nyumyiki dza gbo i Jisəs nshij. Ka fukuki bəni bəchi feiŋ wəkə gia yə yi si fə ka wi kəm Jisəs, asi wi kəm wi yakadaŋj jweŋj yiwo kaa akisəka. **48** Jisəs dzaka i wi a, “Waiŋ wuj, shəm ya yə wə jia i mih wə, yi fə wə bəiŋ. Ayaka wə tsə bindzəŋ.” **49** Asi Jisəs nɪ keiŋki wi dzaka i kpaŋa wiwo yakadaŋj, mi widəko dza feiŋ num wi nyə dza i Jaylus dzu, tikwili wi juŋ yi tsani, ka dzaka i wi a, “Waiŋ wa kpi lə. Ma chu nyə ɲgəkə i mi wi lanini.” **50** Asi wi nɪ dzakaki yakadaŋj, Jisəs wəkə, ka dzaka i Jaylus a, “Yi ma nyə ɲgəkə i wə, jia a shəm ya i mih shəŋ, ma waiŋ wa ni bəni.” **51** Bə ka dza dza i Jaylus dzu, wi nɪ ka bum a mi widəko liə yeiŋ dzu. Wi bəŋj a Bitə, Jem, Jon, tii waiŋ bəh nih waiŋ bəh bə liə. **52** A

nɪ kə bəni bəchi də, fii bəh mindəm, kəm bə kpi yi waiŋ wiwo. Jisəs dzaka i bə a, “Mbeŋj ki də kə, waiŋ wələ ka kpi dəkə, wi nəki lə.” **53** Bəni bəchi feiŋ dza ka suŋuki wi, kəm bə ni kəki na bindzəŋj a waiŋ wiwo kə num wi kpi lə. **54** Wi tsə i di biə waiŋ wiwo nɪ nə, kaŋa wi i tseiŋ wə, bəŋj wi a, “Waiŋkpaŋni, dza bəiŋ!” **55** Wi ka fiəni dza wiwom, ka dza yaka bəiŋ akisəka. Jisəs dzaka a bə tseiŋ fiəŋ ma wi dza. **56** Nih wi bəh ba wi yeiŋ gia yə yi num, dzaka wom bə. Jisəs kiŋ a bə ma fuku i mi widəko gia yə yi num.

9 Jisəs ka dza bəŋj bwa bu bə mbarj jwəfi ntso bəfa, bə juŋni dza. Wi nya bə bəh ɲga bəh dzəh i bwiliki bəchinda bə ɲkpeli i bəni wə bəh i chūkuki jwəŋj, **2** ka faaŋ bə a bə tsə fūkuki i bəni kəm ɲkuŋ bi Nyə, bəh i chūku bəni bə jwəŋj. **3** Wi chu dzaka i bə a, “Si mbeŋj tsəki, kiə mi ki dza kə fiəŋ. Kiə mi ki dza kə mbəŋj, nabə kiba, nabə fiəŋ fidzini, nabə kpə. Kiə mi ki dza kə bəmburj bəfa. **4** Mbeŋj ka ni tsə liə i kwili wə, juŋ yə bə jia mbeŋj yeiŋ, mbeŋj ka nəki a yeiŋ, i tsə būku i jəbi wə mbeŋj bi dza nyə i kwili wiwo wə. **5** Kwili wiwo ka nəŋj i dzo mbeŋj, mbeŋj būku feiŋ, jəbi wə mbeŋj nəŋki i buku feiŋ mbeŋj chūmyi kwəŋjə i gwi yimbeŋj wə, i num ka kinchəsi i gia yə bə məm.” **6** Bə ka nyə ka tsəki, ka nyaniki i di di wə, fuku ntum wi ndzəŋjni wə kəm ɲkuŋ bi Nyə, bə chuku bəni bə jweŋj bəchi. **7** ɲkuŋ Heləd wə wi nɪ sakaki kimbu ki tumi ki Galili, wəkə gia yichi yə yi nɪ num, yi fumsi wi kəm bəni bədkə nɪ dzakaki a Jisəs wələ kə Jon Njilibəko si wi fiəni dza i kpi wə. **8** Bədkə dzaka a, ako Elaja si wi fiəni dza. Bədkə dzaka fibə a, ako mi wi ntum wi Nyə wi kikpu widəko wi fiəni dza i kpi wə. **9** Heləd ka kaiŋyiki a, “Jon kə num mih nɪ gba bwili fwi wi. Wələ mi chu kə ndə mih wəkəki kələ kintəŋsi ki gia kəm wi a?” Wi ka nəŋki a ɲgaiŋ bəŋj yeiŋ Jisəs wiwo. **10** Bwa bə ntum bə Jisəs ni fiəni dza, fuku gia yichi yə bə fə i wi. Wi ka dzo bə a bəh bə baka gwi, ka dzo dzəh yi kwili wi Besayda. **11** Ayakalə, mbarj wi bəni kiə yaka ka biəli wi, wi dzo bə yisi i fukuki kəm ɲkuŋ bi Nyə chu chuku bəni bə bə gweŋki. **12** Si jəbi nɪ shiki tsəki i liə, bwa bə Jisəs bə mbarj bə jwəfi ntso bəfa, ka kəmsi dza i wi kpəŋj ka dzaka i wi a, “Dzaka i bəni bələ a bə tsə i kikwili ki kəmsini wə, i nəŋ bieŋj bibə bidzini bəh di bibə bi nəni, kəm fa kə chwa.” **13** Ayakalə, Jisəs chukuli n'yi a, “Mbeŋj mwi nyə bə bəh fiəŋ ma bə dza.” Bə

dzaka i wi a, “Fieŋ fiə buku kaŋaki kɔ a chɔko yi blɛd yite bəh bɔwɔko yifa shəŋ, yaka kɔ a wɔ nɛŋki a buku tsə tɔŋ bieŋ bidzini taŋni i dzə nyā i bəni bələ bəchi a?” **14** Bɔ ni dzakaki yaka kɔm bəni nɛ duki lə fieŋ bənyuku shəŋ nɛ kɔ ka bənchuku bəte. Jisɔs ka dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, “Mbeŋ dzaka a bəni nūmyi i kuku i di di wə, mbaŋshi mbaŋshi.” **15** Bɔ ka dzaka bə bəchi numyi kuku. **16** Jisɔs dzo chɔko yi blɛd yite bəh bɔwɔko yifa yə, tseŋ yaka beŋ, nya kiyɔŋni i Nyo, ka gbeyi nya i bwa bu bə mbaŋ a bə gāa i bəni bəwɔ. **17** Bɔ gaa, bəni bəchi dzi fwuli, bwa bə Jisɔs bə mbaŋ juŋni biŋka biə bi bəsi, bi jikə káh jwɔfi ntso yifa. **18** A dzə num chɔko bidɔko, Jisɔs ka tsaki wi mbɔŋ, bwa bu bə mbaŋ num kɔmsi i wi wə. Wi dza bikə i bə a, “Bəni dzakaki a mih kɔ ndə?” **19** Bɔ chukuli a, “Bəni bədɔko dzakaki a wɔ kɔ Jɔn Njulibɔko, bədɔko a Elaja, ayaka bədɔko dzaka a wɔ kɔ mi wi ntum wi Nyo wi kipu widɔko wi fiəni dza i kpi wə.” **20** Jisɔs ka bikə i bə a, “Mbeŋ dzakaki yimbeŋ a mih kɔ ndə?” Bitə chukuli a, “Wɔ kɔ Kimbwili wə Nyo nɛ kaka.” **21** Jisɔs ka lansi kiŋ i bə a kiə bɔ bi môm kə i fuku yi i mi. **22** Wi ka dzaka i bə a, “Mi wə yeli wi kɔ Waiŋmi kaŋaki i bi yeŋ bəŋgəko bəduli, ma bəni bə bə sakaki tumi, bəh bəti mfa gia bəmbum bəh bəni bə bə laniki bəchi bə Nyo bɔ bi mɛŋni wi. Bə wɔ wɔ wi, i kaŋ yitali wə, Nyo bi fiəni dzasi wi i kpi wə.” **23** Jisɔs ka dzaka num i bəni bəchi a, “Mi wə wi nɛŋki i num mi wuŋ, wi kaŋaki i nɛŋi gwu yi, i giŋ kintasi ki chɔko bichi i biəliki mih. **24** Mbeŋ kɛki a mi wə wi tɔkniki bə nɔni ki a wi ma laksi, wi bi laksi ki num laksin. Ayakalə, mi wə wi laksi nɔni ki kɔm mih, wi bi kwatiki lə ki. **25** Bə ka juŋni na mbi wələ wichi ka nya i mi, a wi dzi, wi num i laksi nɔni ki, wi kɔbi i bi kwati ki, ma mbee wiwɔ bi numki nə a? **26** Mbeŋ kɛ a mi wə wi gəmniki i biəli mih bəh gia yin, wi kɛ a mi wə yeli wi kɔ Waiŋmi bi bəŋ gəmn i tə bəh wəmakə, i jɔbi wə wi bi fiəni dzaki i baiŋni bi wə, biə bi kɔ bi Ba wi, bə bəchinda bu bə baiŋni. **27** Mih fukuki ŋkɔŋ i mbeŋ a, bəni bədɔko kələ fa bə kɔbi i bi musi kpi maka bə yeŋ si Nyo a, sakaki ntɔŋ bi.” **28** A bi dzə num aka kaŋa nyəŋ si Jisɔs nɛ dzaka gia yələ, wi dzo Bitə bəh Jɔn bəh Jem bəh bə yaka tsə i ŋkwuŋ widɔko wə i tsə tsa. **29** Si wi nɛ tsaki, shi bi dza kwuni, bəmbuŋ bu tə kwuni ka fukuki alə buuu mwayi alə mwaŋmwaŋmwaŋ. **30** Yi dzə num a bəni bədɔko bəfa nɛ kɔ fieŋ, a num Muses bəh Elaja,

bə nɛ təkəli tumbuku alə ka dzakaki bə bəh Jisɔs. **31** Baiŋni bi Nyo baiŋ i bə wə. Ayaka bəh bə bə dzaka kɔm kpi yə Jisɔs nɛ kaŋaki i tsə kpi i Jelusalem, ayaka yi dzə kpeŋ si Nyo ni jə. **32** Si bə ni dzakaki yaka, Bitə bəh Jɔn bəh Jem gəko kinu. Si bə dza yaka, ka yeŋ si baiŋni bi Nyo baiŋki i Jisɔs wə, bə yeŋ bəni bəfa bələ num bəh wi. **33** Si bəni bəfa bələ ni fiəniki nyəki, Bitə dza təkəli dzaka i Jisɔs a, “Tikwili, yi si ndzəŋki lə a bukumbeŋ numki fa. Bəe ma buku maa bintarŋ bitali, kidəko numki ŋka, kidəko num ki Muses, kidəko num ki Elaja.” Wi nɛ dzakaki yakadəŋ wi kiə kə na gia yə wi dzakaki. **34** Asi wi ni keŋŋki wi dzaka yaka, bimba nyə dzə i bə beŋ barŋ bə. Ndzarŋ kwa bə, si bə nɛ kɔ i yeŋ kintəŋ. **35** Ja buku i kintəŋ kiwɔ wə dzaka a, “Wələ kɔ Waiŋ wuŋ wə mih kɔ mih babwili. Mbeŋ wɔkaki num i wi.” **36** Si ja yiwɔ dzaka kaasi yaka, bə dza yeŋ Jisɔs num fieŋ a wi mbɔŋ. Ayaka bə kpi chumi bəh yi, i jɔbi wiwɔ bə nəki fuku kə i mi widɔko gia yə bə yeŋ i ŋkwuŋ wiwɔ wə. **37** Chɔko buku wɔ, bə bəh Jisɔs nyə i ŋkwuŋ wiwɔ wə ka shiki dzaki, si bə ni shiki dzaki barŋsi bə mbaŋ wi bəni wimbun. **38** A bə tseŋ yeŋ, bə yeŋ mi widɔko i mbaŋ wiwɔ kintəŋ wi dza ka yisi i wiliki a, “Mi wi lanini, mih tsaki wə a wə tsəŋi i waiŋ wuŋ wələ, ako a wi shəŋ. **39** Wɔkəli, kiŋ'waka kidəko dzaki ki chufi wi, ki lɔ wɔ i kuku, wi ka jwəki, jumi, bifuu buku i dzaka ki wə. Ki baarŋ tsə a bəh wi bum kə a wi waka. **40** Mih si tsa bwa ba bə mbaŋ bə a bə bɔlɔ kiŋ'waka kiwɔ bə mɔmsi mɔŋ.” **41** Jisɔs wɔko yaka, dzaka a, “O o! Ŋgɔko wi kilɔlɔ wələ wi ka jia dəkə shəm i Nyo wə. Mih kɔ ni num bukumbeŋ i tsə buku dəŋ, mih ni kaŋa shəm bəh mbeŋ i tsə buku dəŋ na?” Wi ka dzaka i tii waiŋ wiwɔ a, “Dzə bəh waiŋ wa fa.” **42** Asi wi dzo wi ka dzaki, chinda wi ŋkpeli wə chu chufi waiŋ wiwɔ tɔko kuku, wi ka jwəki. Jisɔs kaŋyi kiŋ'waka kichu kiwɔ ki buku i waiŋ wiwɔ wə, wi ka bənih. Jisɔs ka nya wi i ba wi. **43** Bəni bəchi yeŋ ŋa biə bi kɔ bi Nyo, dzaka wɔm bə. Si bə nɛ keŋŋki num bəh ŋkaŋyi i gia yichi yə Jisɔs nɛ fəki, wi dza dzaka i bwa bu bə mbaŋ wə a, **44** “Mbeŋ lūmsi ndzəŋ bintuni bimbeŋ i gia yə mih nɛŋki i dzaka. Mi wə yeli wi kɔ Waiŋmi bə ni nya lə wi i kaŋ yi bəni wə.” **45** Si wi dzaka yakadəŋ, bə nəki wɔko kiə kə gia yə wi dzakaki, kɔm gia yiwɔ nɛ kɔ yi nyumi a bə ma kiə, ayakalə bə ka lwaki i bikə i wi kɔm ndzaka wiwɔ. **46** Bə ka yisi ŋgukuli a bə bə a mi wimbun wə wi tsaki bə bəchi i bə kintəŋ kɔ ndə a. **47** Jisɔs kɛ

gia yə bə kwakaki i shəm yibə wə, ka dzo wainj wi nchini tām kōmsi i wi wə, **48** dzaka i bə a, “Mi wə wi ka dzo wainj winchini wələ i yeli wun wə, wi dzo num mih. Mi wə wi dzo mih, wi dzo num mi wə wi faanj mih. Yi kə a, mi wə wi jiə gwu yi i kuku i mbeinj kintəəŋ ako wi wə wi kə mi wimbūm wi tsə mbeinj bəchi.” **49** Jōn chukuli i Jisəs a, “Tikwili, buku si yeinj mi widəko wi bwili bəchinda bə ŋkpeli i bəni wə i yeli wa wə, buku ka kanyj wi, kōm wi kəkə mi widəko i mbanj wibukumbəinj wə” **50** Jisəs chukuli mfih a, “Kiə mbeinj ki chī kə wəmakā mi, kōm mi wə wi ka nəinj dəkə mbeinj, wi tōbiki lə mbeinj.” **51** Si jōbi nī kpeinjnik i dzəki ka Nyō dzo Jisəs i beinj, Jisəs fasi i tsə i Jēlusalēm, wi ka nyə bə tsə. **52** Wi bə nəinj i nyə ka faanj bəni bədəko i ninshinj. Bə tsə liə i kwili widəko wə i Samalia, i keinj si di feinj i wi. **53** Bəni bə feinj nəinj i dzo wi kōm bə nī kiəki lə a wi tsəki sək i num i Jēlusalēm. **54** Jem bəh Jōn num bwa bə Jisəs bə mbanj wə feinj ka wəko gia yiwo, bikə i wi a, “Bah, buku bəonj gbuku i beinj ma wi shi dzo kaasi bəni bələ a?” **55** Jisəs chu fiəni gwu kanyj lə bə, **56** wi bəh bwa bu bə mbanj ka nyə ka tsəki sək i dzəh i kwili widəko wə chi. **57** Asi bə nī nyaniki dzəki i dzəh, mi widəko dzo dzaka i Jisəs a, “Mih ni biəliki lə wə, i na fainj wə wə tsəki.” **58** Jisəs chukuli i wi a, “Migumasha kanyj lə dzəŋə yibə, minyən i mə mō fuliki beinj kanyj jūnj yibə, ayakalə mi wə yeli wi kə Wainjmi kanyj kə na di i jiə fwu wi yeinj.” **59** Jisəs ka chu dzaka i mi widəko a, “Biəli mih.” Ayaka mi wiwo chukuli a, “Bah, bēe ma mih tsə yisi lə bə wun, ka mih biəliki wə.” **60** Ayakalə, Jisəs chukuli i wi a, “Bēe ma bəni bə bə kpiyi, ləki bəni bəbə bə kpiyini, tsə mfia wə fūkuki kōm ŋkunj bi Nyō.” **61** Mi widəko chu dzaka a, “Bah, mih ni biəliki lə wə, ayaka yisi bēe ma mih tsə bəni i chwəŋ kəŋj ki jūnj ka mih dzo biəliki wə.” **62** Jisəs chukuli i mi wiwo a, “Mi wə wi kwa dzəkə i kanyj ŋgunj shi kuku fiəni tseinj i jum wə, wəmakā ka kpeinj dəkə i num i kintəəŋ ki ŋkunj bi Nyō wə.”

10 I jum wə feinj wə, Bah baayi bəni bədəko mbanjanitanj ntso bəfa ka faanj i wi nshinj, bəfa bəfa a bə tsə i kikwili kə, i nyani di biə wi nī kanyj i tsə i bi wə bichi. **2** Wi bə nəinj i faanj bə, ka dzaka a, “ŋkəh duki lə na bəh ŋga, ayakalə bəni bə kōhni num a twesi. Mbeinj tsāki a Bah wə wi kanyj khə wiwo chīŋsi bəni bə kōhni. **3** Mbeinj tsāki lə. Yēinj, mbeinj kīəki a, mih

faanjki mbeinj i tsə numki ka bwa bə shwānj i jūm kintəəŋ. **4** Si mbeinj tsəki kiə mi ki dzə kə kpə, nabə kiba bəh dzuyigvu yidəko. Jōbi wə mbeinj ka buku i dzəh, mbeinj ma ni nūmki i bōniki i bəni. **5** Mbeinj ka tsə liə i jūnj yə mbeinj liə yeinj wə, mbeinj bōni bəni bəwə yeinj dzu a, ‘Kimboinjni nūm ya dzu.’ **6** A kabə num mi wə wi kəŋki a kimboinjni num yeinj dzu, ma kimboinjni kiwə baanj i gwu yi wə. Wə wi kəŋki kə kimboinjni kiwə ki fiəni chu jum wə i mbeinj. **7** Jōbi wə mbeinj ka liə i dzu, mbeinj ka nōki a yeinj dzu, mbeinj ma kwuniki jūnj. Mbeinj dziki, mbeinj mū biəinj bichi biə bə nya i mbeinj, kōm mi wi nōm kanyj lə i kwati ŋgōm wi. **8** Jōbi wə mbeinj ka tsə liə i kwili wiwo, bə dzo mbeinj, mbeinj dzī na fiə bə nya i mbeinj i dzī. **9** Jōbi wə mbeinj ka numki feinj mbeinj ka chūkuki bəni bə jweinj, fiəni fūku i bəni bəchi a ŋkunj bi Nyō si kōmsi dzo i bə wə. **10** Ayakalə, na yibwīnj mbeinj liə i kwili wiwo, bə nəinj i dzo mbeinj, mbeinj būku tsə i dzəh wə mbeinj dzaka a, **11** ‘Kwəŋjə kikwili kimbeinj kələ buku dzo i gvu yibuku wə bə bi lə buku chumni, gia yichi fiəni dzo i kifwu kimbeinj wə. Ayakalə, mbeinj kīə a ŋkunj bi Nyō kə bi si num a fiəŋə.’ **12** Mih fukuki i mbeinj a, a bi numki i chəko bi nsaka wi goksini wə, gia bi bōniki lə i kwili wi Sədom wə, tsə kwili wiwo.” **13** Wi nī shaanjki yakadəinj dzakayi a, “ŋgəkə wimbūm i mbeinj bəni bə Kolasen, ŋgəkə wimbūm kə tə wimbəinj bəni bə Besayda. Mbeinj kīə a, gia yi dzaka ki wōmni yə mih nī dzo fə i kidi kimbeinj wə, a nī kə a mih fə yi i Taya bəh Sidōn, ma bə nī fiəni i chu bibə wə ka ləh bəmbunj bə kpi, fuku kibwunj i gwu wə jiakəbi, i kōmsi chusi a bə kwuni lə shōm yibə. **14** Mbeinj kīəki a, a bi numki i chəko bi nsaka wi goksini wə, gia bi bōniki lə i bəni bə Taya bəh Sidōn tsə yimbəinj. **15** Ayaka mbeinj bəni bə Kafanaum, mbeinj kwakaki a, bə bi yaksiki lə mbeinj i beinj a? Aayi. Bə bi shisi mbeinj shisini i tumi ki bəni bə kpili wə.” (Hadēs 986) **16** Jisəs ka dzaka i bəni bə wi nī faanj a, “Mi wə wi wəko i mbeinj, wi wəko num i mih. Mi wə wi məŋni mbeinj, wi məŋni num mih. Ayaka wi wə wi məŋni mih, wi məŋni num wə wi faanj mih.” **17** Bəni bə mbanjanitanj ntso bəfa ka fiəni dzo wəko ndzəŋni, ka dzaka i Jisəs a, “Bah, buku si bəonjki yeli wa, na bəchinda bə ŋkpeli, wəko i buku.” **18** Jisəs chukuli i bə a, “Mih ni yeinj Satan gbə i beinj aka dzanj yi mwanj i beinj liə kuku. **19** Mbeinj wōkəli, mih nyā lə ŋga i mbeinj, biə

mbeinj kɔ i nyaniki i jún beinj bəh i nyeinj beinj. Ayaka num mih chu nyā ŋga bichi i mbeinj i tumdzi Satan wə mbainjɲni wimbeinj, ayaka fieŋ fidəko kɔbi bi nəŋɲni mbeinj. 20 Ayakalə, mbeinj ma wəkəki ndzɔŋɲi a bəchinda bə ŋkpeli wəkəki lə i mbeinj. Mbeinj wəkəki ndzɔŋɲi a num a kiyeli kimbeinj kɔ num Nyɔ nyaka lə i kiŋwakti wə i beinj.” 21 A jobi wiwə wə, Kiŋ'waka ki Baiŋɲi fə Jisɔs wəkə ndzɔŋɲi. Wi ka dzaka a, “Mih nyaki kiyɔŋɲi i wə Ba wuŋ ŋkuŋ wi bɔɔli bəh nshwaiŋ kɔm wə nyumi gia yələ i bəmfi, bəh bəŋkiəgia, chusi yi num i bəni bə kilolə bəh i bwa bəŋchiŋ. Yi num yakadəinj Ba wuŋ, kɔm akə ayaka si wə nɪ kɔŋki a yi numki.” 22 Jisɔs chu dzaka a, “Ba wuŋ kɔ wi nya lə bieinj bichi i mih. Mi widəko kəkə wə wi kiəki Waiŋ Nyɔ, a kɔbi a Ba wi. Ayaka mi widəko num kə wə wi kiəki Ba wuŋ, a kɔbi a Waiŋ bəh bəni bə Waiŋmi kɔ wi sabibwili i chusi Ba wi i bə.” 23 Wi dza fiəni gwu dzaka i bwa bu bə mbaŋ a bə bə a, “Kimboiŋsi kimbun kɔ kimbeinj a dzəkəh yimbeinj yeinj gia yiwə. 24 Mbeinj Kiəki a bəni bə ntum bə Nyɔ bəduli bəh bəŋkuŋ nɪ dəki i yeinj gia yə mbeinj yeinjki, kɔbi i yeinj. Ka nəŋki tə i wəkə gia yə mbeinj wəkəki, kɔbi i wəkə.” 25 Yi dza num a, mi widəko wə wi nɪ lansi kiəki bəŋchi bə Nyɔ, nyə dza i mɔmsi Jisɔs, ka bikə i wi a, “Mi wi lanini, gia yə mih kaŋaki i fə ka mih kwati nɔni kə ki bi tsə kaa kə, kɔ nə a?” (aiŋnios g166) 26 Jisɔs bikə i wi a, “Bə nyaka i Kiŋwakti ki Bəŋchi bə Nyɔ wə a nə? Wə si fa wəkə a nə?” 27 Wi chukuli a, “Bə nyaka a, ‘Wə kɔŋki Bah Nyɔ wə bəh shəm ya yichi, wə nyā gwu ya yichi i wi, wə nɔmki i wi bəh ŋga bia bichi, wə fiə mfi bia bichi i wi wə, wə kɔŋki mi wə wi kɔ kɔmsi i wə kpəŋ asi wə kɔŋki gwu ya.” 28 Jisɔs ka dzaka a, “Wə chukuli ndzɔŋ. Wə fə a yakadəinj ma wə bi kwati nɔni kə ki bi tsə kaa kə.” 29 Mi wiwə dza ka nəŋki i chusi a ŋgaiŋ kɔ mi, ka bikə i Jisɔs a, “Mi wə wi kɔ kɔmsi i mi kpəŋ kɔ ndə a?” 30 Jisɔs chukuli lə bəh ndi a, “Mi widəko nɪ buku i Jelusalem kabə shi tsə i Jeliku, i dza wi liə i kaŋ yi bəji wə. Bə tweiŋ wi, wi baŋj a twəsi i kpi, bə baayi bəmbuŋ bu, dzo tasi bəh bieinj bi bichi, ka bee wi fieŋ ka geiŋ. 31 Yi dza num a, mi widəko ni shiki tsəki i dzəh yiwə wə num tii mfə gia, wi yeinj wi ka kwanj tsə i fikpəŋ. 32 Mi widəko tə ka nyə ka dzəki, num mi i chwəŋkijur ki Lewi wə, ka dza buku fieŋ, yeinj wi ka bəŋ kwanj tsə tə a fikpəŋ. 33 Ayakalə, mi widəko bə nyani dza a num mi wi Samalia. Wi dza buku fieŋ, ka yeinj wi, nsheinj kwa wi. 34

Wi tsə buku i wi wə, jiə mbih bəh miə i biəkə yi wə, kaŋa baŋ biəkə yiwə bəh mbuŋ, ka giŋ wi i nyam yi yə wi nɪ nyaniki i yeinj beinj, ka tsə bəh wi i juŋ yi bəni bə dzəni wə ka bə təkniiki bəh wi. 35 Bə wi nɔ, chəkə buku wəw, wi bwili bədanali bəfa nya i mi wi juŋ yiwə, ka dzaka i wi a, ‘Bāaŋ wə təkniiki bəh mi wələ. Wə ka baŋj ka bəkəli kpə wi dutsə, mih ni fiəni dza nya chukuli i wə.” 36 Si Jisɔs ti yakadəinj, ka bikə i mi wə wi nɪ keiŋsi kiəki bəŋchi a, “I bəni bətali bələ kintəŋj, wə yeinjki n'ya a mi wə wi nɪ chusi, a wi kə waiŋnɪh mi wə bəji bə nɪ tweiŋ akə winaiŋ na?” 37 Wi chukuli a, “Akə mi wə wi nɪ kwasi nsheinj i mi wə bəji bə nɪ tweiŋ.” Jisɔs ka dzaka i wi a, “Tsə, wə fəki ayaka tə.” 38 Jisɔs bəh bwa bu bə mbaŋ ka nyə ka tsəki, tsə liə i kwili widəko wə, kpəŋa widəko num fieŋ bə bəŋj a Mata. Wi dzo Jisɔs i wi dzu. 39 Wi nɪ kaŋaki lə waiŋnɪh wi widəko bə bəŋj a Meli. Si Jisɔs nɪ tsə liə fieŋ, Meli ka tsə num kɔmsi i wi kpəŋ bə wəkəliki gia yə wi laniki. 40 Mata fum fəbli bəh ntati. Wi nyə tsə ka bikə i Jisɔs a, “Bah, wə yeinj a waiŋnɪh wuŋ kɔ fa bəh wə, mih fum a mih mbəŋ, wə kaŋa kə jobi ndzo nə? Dzəka a wi dzə gəmti mih.” 41 Bah chukuli i wi a, “Mata, Mata, wə fumsiki gwu ya, wə wəkə ŋgəkə kɔm bieinj bi duli, fwu wa bəkə kilolə, 42 fieŋ fiə bə nəŋki kɔ a fimu. Meli nɔm wi sabibwili lə fiəmaka, a num findzɔŋɲi, fiə mi widəko kɔbi i bi chu dzəbwili i wi.”

11 A nɪ kə chəkə bidəko, Jisɔs ka tsaki i di bidəko wə, wi tsa kaasi, waiŋ wi widəko i mbaŋ wi bwa bu kintəŋj dza dzaka i wi a, “Bah, lāni buku si buku kɔ i tsaki, asi Jɔn nɪ lani bəni bu bə mbaŋ si bə kɔ i tsaki.” 2 Jisɔs ka dzaka i bə a, “Mbeinj bə tsa mbeinj ka dzəkəki a, ‘Ba wibuku, fə bəni kəksiki yeli wa, fə ma ŋkuŋ bia dza. 3 Nyā buku bəh dzeinj bidaiŋ, 4 Ma wə dālɪnya chu bibuku, asi buku dalɪnyaki chu biə bəni bədəko fəki i buku. Kiə wə ki bēe kə a buku liə i mɔmsi wə.” 5 Si wi dzaka yaka ka fəkəni i bə a, “Mbeinj dzə a, mi widəko i mbeinj si nyə tsə komyi juŋ yi nseiŋ wi nchəkə kintəŋj dzaka i wi a, ‘Nseiŋ wuŋ, dzə beinj wə fwəsi mih bəh chuku yi nyə yitali. 6 Nseiŋ wuŋ widəko dza tumbuku alə, mih kaŋa kə fieŋ fiə mih kɔ i tati wi yeinj.’ 7 Bə dzo a nseiŋ wa wə wə si komyiki dzaka ki kifieŋj, ka fiəni chukuli dza mfih i dzu a, ‘Ma nyāki mih bəh ŋgəkə. Buku bwa bəŋ kɔ buku nɔ lə ka fa dzaka ki juŋ. Mih

1 Jobi wə kiŋ'waka kichu si buku i mi wə ki tsə i
 2 chwa i nəŋki di biə ki ni noki. Jobi wə ki ka nəŋ
 3 mən ki ni dzaka i gwu yi a, 'Mih kaŋaki i fiəni
 4 tsə i mih dzu, i di biə mih ni buku.' 25 Jobi wə
 5 ki fiəni dzə yeiŋ juŋ yiwo keiŋ yiyəə, num bə
 6 ŋ, yaŋa keiŋsi yi ka yi baiŋki, 26 ki ka fiəni dzə bəh
 7 biŋ'waka bidoko nanitaŋ bi bəka tsə wi, bə ka ni
 8 liə i noki yeiŋ. Ayaka nən i wəma ka mi ni fiəni
 9 bəka tsə si ki n̄ ko i ninshiŋ.' 27 Asi Jisəs ni
 10 keiŋki wi dzaka gia yiwo lə, kpaŋa widoko təkəli
 11 i, dzaka i mbaŋ wi bəni kintəəŋ a, "Kimboiŋsi
 12 kimbūm kə i miŋkpaŋa wə wi n̄ bwo wə, na
 13 bəh mbeiŋŋ wə wə n̄ mah." 28 Ayakalə, Jisəs
 14 chukuli a, "Kimboiŋsi kimbūm kə num i bəni
 15 bə bə woko gia yi Nyo fə asi yi nəŋki." 29 Si
 16 mbaŋ wi bəni ni juŋniki dzaki kəmsi tsə i wi
 17 i wə, wi ka dza dzaka a, "Chwəŋkijūŋ ki liə kələ
 18 kə kichu. Bə nəŋki i yeiŋ gia yi dzaka ki wəmmi,
 19 yə yi chusiki ŋga biŋ, ayakalə bə bi yeiŋ kə gia
 20 yi dzaka ki wəmmi yidoko a kəbi a yə mi ntum
 21 Si wi Nyo wə Jona n̄ chusi. 30 Gia yə Jona n̄ fə, a
 22 n̄ kə gia yi dzaka ki wəmmi i bəni bə Ninewi
 23 ka wə, yi kə a liŋ asi mi wə yeli wi kə Waiŋmi bi
 24 a, fə gia yi dzaka ki wəmmi i ŋgəko wi liə wələ.
 25 31 A bi numki choko bi nsaka wi kaasini wə,
 26 Yaa wə wi n̄ sakaki tumi bi Sheba bi numki lə
 27 tə bəh ŋgəko wi liə wələ, fə bə liə i ŋgəko wə,
 28 kə m wi n̄ dza dzə i tumi ki kiŋgoksi ki mbi wə,
 29 a i woko mfi bi ŋkuŋ Solomən. Ayakalə, mbeiŋ
 30 ki wōkəli, mi widoko kələ fa bəh gia yimbūm yi
 31 tsə yi Solomən. 32 A bi numki i jobi bi nsaka wi
 32 gəksini wə, bəni bə Ninewi bi num bəh ŋgəko
 33 a wi liə wələ fə bə jiə wi i ŋgəko wə, kə m bə n̄
 34 woko gia yə Jona n̄ fukuki, kwuni shəm yibə.
 35 Mbeiŋ wōkəli mi widoko kələ fa bəh gia yimbūm
 36 ki yi tsə yi Jona, mbeiŋ kwuni kə shəm yimbeiŋ. 33
 37 Mi si baiŋsi kə naka ki baiŋsini i ləkə i kigasi.
 38 Wi mən dəkə tə i chu fiəni dzə kah i kwusi baŋ
 39 a, yeiŋ beiŋ. Wi si baiŋsi təm num i di biə bə si
 40 a təm naka ki baiŋsini yeiŋ, a bəni ka liə dzu bə
 41 o, yeiŋki baiŋni biwə. 34 Dzəkəh ya kə baiŋni i
 42 gwu ya wə. Dzəkəh ya kabə baiŋ, yaka gwu ya
 43 yi yichi ni numki yi jikə bəh baiŋni. Ayaka, dzəkəh
 44 ŋ, ya ka baiŋki kə, gwu ya yichi ni numki yi jikə
 45 bi bəh jisi. 35 Yi kə a, mbeiŋ təkni ka baiŋni biə i
 46 gwu yimbeiŋ wə ma fiəni chu jisi. 36 Gwu ya
 47 wə, yichi ka num yi jikə bəh baiŋni, kimbu kidoko
 48 num kə i jisi wə, bieŋ bichi ka baiŋki asi naka
 49 ki baiŋsiki si nya baiŋni i gwu ya wə." 37 Jisəs n̄
 50 kaasi ndzaka wi, mi wi Falasi widoko ka bəŋŋ
 51 wi a wi dzə bə wi tsə dzi. Jisəs ka tsə liə, num

bo wi ka dziki, **38** num ma wi yisi woko kan yi. Mi wi Falasi wa tsein yi gaka wi. **39** Bah kia gia ya wi kwakaki, ka dzaka i wi a, “Mbein Bafalasi wokoki kibwam bah batasa a i jum yiwo wa, ayakala gia yichu bah dzakah yi bukuni jike i sham yimbein wa. **40** Biyung biala! Nyo wa wi ni maa bin koka a wa wi ni maa kintan a? **41** Mbein nyaki bein bia bi ko i batasa wa bah kibwam kimbein wa i bani ba kifuu, ka bein bichi ni bainji i mbein. **42** Ngaka wimbun ko wimbain Bafalasi. Mbein nyaki la i Nyo kimbu kimu i jwofi kintan i nanj bia mbein kakoki bah bein bia mbein jiki i jwa wa a yi fuliki, ayakala mbein bee la i faki gia yi chanj i bani bah i kanjaki kinjanj i Nyo. Mbein kanjaki i faki gia yiwo yichi be ka yidoko. **43** Ngaka wimbun ko wimbain Bafalasi. Mbein si kanj a numki i bingboko bi ninshij i jun yi tsani wa, chu kanj a ba baniki mbein i di bi shi wa bah kinjaksi. **44** Ngaka wimbun ko wimbain, kom mbein ko ka jum ya yi chusiki ka, bani nyani yain bein kia ka.” **45** Si Jisos ni dzaka yaka, mi widoko wi keinsiki kiaki banchi ba Nyo, dzaka i wi a, “Mi wi lanini, wa kiaki a gia ya wa dzakaki la a yi komki la buku ta a?” **46** Jisos chukuli a, “Ngaka wimbun ko ta wimbain mbein bani ba mbein keinsiki kiaki banchi ba Nyo. Mbein jikaliki bani bah ntia wi tsa nga bibo ka mbein kole i jia na wainkanj i gamti bo. **47** Ngaka wimbun ko wimbain. Mbein maaki jum yi bani ba ntum ba Nyo ba batii tii bambein ni woyi. **48** Ayakadainj, yala chusiki a mbein toksiki tobiki la mfa wi batii tii bambein. Ba ni ko bo woyi bani ba ntum ba Nyo, mbein ka banj ka sisiki i maa jum yibo. **49** Ako gia ya yi ni fa ka Nyo bah mfi bi dzaka a, ‘Mih ni chinji la bani banj ba ntum bah bwa banj ba ntum i bo, bo ni woyi badoko bwanj gvu i badoko chein.’ **50** Ayakadainj, Nyo bi bika i ngoko wi lia wala kom mwa mi bani bu ba ntum bachi ba bo ni woyi i yisi si mbi ni yisi. **51** Wi bi bika i yisi i mwa mi Abel i tsa buku i mi Sakalia wa bo ni woyi i kintan ki tanj wi fani gia bah jun yi fani yi gia wa. Mih fukuki njan i mbein a Nyo bi bika la i ngoko wi lia wala, kom kpi yi bani bawo bachi. **52** Ngaka wimbun ko wimbain bani ba keinsiki kiaki banchi ba Nyo. Mbein nyumi kinjweli ka ba weliki bakakijun ka mi laiki yain i kia gia ya yi ko chanj. Mbein nanj i lia, ka chu kanjaki bani ba bo nanjki i lia a bo ma lia.” **53** Jisos ka bi dza feinj a ngain nyo wa, Bafalasi bah bani ba bo ni laniki banchi ba Nyo yisi ka loyiki

wi bah ja, bika gia i wi yiduli yiduli, **54** bo ni faki yaka bo tanj wi, i kwa wi i gia ya wi ki dzaki.

12 Si Jisos ni dzakaki, mbanj wi bani ka junjiki dzaki feinj, i banchuku, banchuku wa faanj. Badoko dainji gvu yi badoko. Jisos dza yisi i dzakaki num i bwa bu ba mbanj wa a, “Mbein dzaki jobi i dzanji yi Bafalasi, ya ako mfa wibo, bo dzakaki chi, fa chi. **2** Mbein kiaki a, gia yidoko koka ya ba banj, a yi bi banj maka yi buku i bainji wa. Gia yidoko kabi ya ba nyumi a yi bi banj maka ba kia. **3** Mbein kia a gia yichi ya mbein dzakaki nchoko, ba bi wokoki la nshi. Gia yichi ya mbein si banj jun, ka mbein chumyiki dzakaki, ba bi lakaki yi num i kifwu ki jun wa. **4** Nsein yinj, mih nanjki i fuku i mbein a, mbein ma lwaki bani ba bo ko i woyi a nyam yi gvu shanj, i yamaka chein bo naki kanj ka gia yidoko i fa. **5** Mbein woko mi wa mbein ko i lwaki. Mbein lwaki num Nyo kom ako wi wa wi kanjaki nga i woyi mi, chu num i loka wamaka i gbuku wimbun wa. Mih chu fuku njan i mbein a, mbein lwaki num wi. (Geenna g1067) **6** Nta mbein kiaki la a ba si tanj minsi mite i minini mifa shanj a? Ayakala, fidoko num ka fimu fia Nyo ko wi dali fi. **7** Mbein ko Nyo kia na jun yimbain yifwu yichi, ya yi ko i mbein funj. Mbein ma lwaki. Mbein tsaki la minsi miduli. **8** Mih chu fukuki i mbein a, na nda wa wi bum mih i bani nshij, a wi kiaki la mih, ma mi wa yeli wi ko Wainji bi bum la ta wamaka i banchinda ba Nyo nshij. **9** Ayakala, mi wa wi nanj mih i bani nshij, mih bi nanj la ta wamaka i banchinda ba Nyo nshij. **10** Yi chu num a, Nyo bi dalinya la ja yichu ya mi dzakaki kom mi wa yeli wi ko Wainji, ayakala Nyo bi lansi dalinya ka ja yichu ya mi dzakaki kom Kin'waka ki Bainji. **11** Jobi wa bo bi kwa mbein i tsa bah mbein i jun yi tsani wa, yuwidoko, i bani ba bo sakaki tumi nshij, yuwidoko i bani ba bo kanjaki nga bi sakani, a bo tsa saka mbein, fwu ma bi boko mbein a mbein ni tsa banjiki gvu yimbain bah chukuli winainj a, yuwidoko i dzaka a na. **12** A ni num i jobi wiwo wa Kin'waka ki Bainji ni nya la mbein bah gia ya mbein ni dzaka.” **13** Si Jisos ni tafiki bwa bu ba mbanj yakadainj, mi widoko i mbanj wi bani kintan dza dzaka a, “Mi wi lanini, dzaka i wainji wunj a, wi ga nyambain bein.” **14** Jisos bika i wi a, “Nyuku wala, a jia nda mih i numki mi wi nsaka wimbain, chu gaa bein bimbein a?” **15** Si wi bika yaka

ka dzaka i bəni bəchi a, “Mbeij tōkniki nalə, kiə mbeij ma būkuki bəh dzəkəh i bieij wə, kəm kiŋ'waka ki mi kəkə kəm bə bieij biə wi kaŋaki, kəŋ wi kaŋaki bieij nalə.” 16 Si wi nī dzaka yakadəij, ka ti ndi a, “Tii kpə widəko nī kaŋaki khə wi, dzeij buku yeij nalə. 17 Wi ka yisi i kwakaki a, ŋgaiŋ ki fəki na dəij na? ŋgaiŋ ni jīə dzeij bi ŋgaiŋ naiŋ a? 18 Wi ka jīə kimfasi a, ‘Mih kiə gia yə mih ki fəki. Mih ki shayiki lə bəshaŋkwa bəŋ ma, mih fiəni kpeijŋsi, ka mih bi jīə dzeij bəh bieij biŋ yeij wə bichi. 19 Jōbi wə mih ka fə yakadəij, mih ni dzaka i gwu yij a, mih kə mi wi kidəəŋ. Mih kwati bieij biə mih bi dziki i buku jīə yiduli wə, chu wəkə kə ŋgəkə. Mih kə liə i dziki a dzini, chu mu a muni wəkə ndzəŋni.’ 20 Si wi nī keijŋsi yakadəij, Nyə ka bəəŋ wi a, ‘Kiyuŋ kələ! Daiŋ nchəko mih ni fiəni dzo lə kiŋ'waka ka. Bieij biələ bichi wə keijŋsi jīə lə bi ni numki bi ndə a?” 21 Si Jisəs dzaka yakadəij ka dzaka a, “Yi kə ayaka i mi wə wi juŋniki mbum bi mbi i gwu yi wə, kaŋa kə mbum bidəko i kimbu ki Nyə wə.” 22 Wi chu dza ka dzakaki num i bwa bu bə mbaŋ a, “Kiə mbeij ma fūmsiki gwu kəm nōni kimbeij, a mbeij ni dzi nə, na yudəko kəm gwu yimbeij a mbeij ni ləh nə. 23 Mbeij kiəki a kiŋ'waka ki mi tsəki lə bieij bi dzini, gwu yi mi tsə bəmbuŋ. 24 Mbeij yeij biŋaŋa, bi nōmki kə, gbəl kə. Na bi si kəh kə dzeij i juŋni jīə i bəshaŋkwa wə nabə gba. Ayakalə, Nyə saŋsi bi bichi. Mbeij kiəki kə a mbeij kōkniki tsəki lə minyənī a? 25 Akə ndə i mbeij kintəŋŋ wə wi fumsiki gwu, wi num i kpeijŋsi jōbi twesī i nōni ki wə a? 26 Si mbeij mōŋ i fə na yi twesī yələ, mbeij bə fumsi gwu i nə a? 27 Mbeij yēij si bəfluwa kōki bə num. Bəfluwa si nōm kə nabə i keijŋsi bəmbuŋ bəbə. Ayakalə, mih fukuki i mbeij a, na ŋkuŋ Sələmən bəh mbum bi bichi biə wi nī kaŋaki, jōbi wə wi nī lafiki gwu bəh bəmbuŋ wi nī ka num buku dəkə ka fluwa widəko. 28 A kabə num lə si Nyə lafiki mfwaŋ i chwa, mfwaŋ biə bi kəki daiŋ, kijəlī bə kpa i gbuku wə, ma wi Nyə ni lafi mbeij i tsə buku daiŋ a? 29 Bəni bə mbum wi twesī! 29 Yi kə a mbeij ma fūmsiki gwu yimbeij i kwakaki kəm fiəŋ fiə mbeij kaŋaki i dzi bəh i mu, 30 kəm gia yələ si kwaka bəni bə mbi bə bə kiəki kə Nyə. Mbeij kiəki a, Ba wimbeij kiəki lə a mbeij nəŋki lə bieij biələ bichi. 31 Mbeij jīə mfi bimbeij num i ŋkuŋ bi Nyə wə, ka wi ni nyaki mbeij tə bəh bieij biələ bichi. 32 Mbaŋ wuŋ, si mbeij kə twesī lə kiə mbeij ki lwā kə kəm Ba wimbeij kə bə kinsanli i nya ŋkuŋ bi i mbeij. 33 Mbeij tāŋni bieij biə mbeij kaŋaki, ma mbeij gāa kpə wiwə i bəni bə kifuu, mbeij nāŋŋki biba bi kpə a num biə bi kəkə i shaki. Mbeij jīəki kpə wimbeij num i tumi ki Nyə wə, i di biə bəji kəkə i chwə, bəh i di biə nchami kəkə i kwa, bəh i di biə shəkə kəkə i mēni. 34 Mbeij kiəki a, di biə mi jīəki kiba ki akə feij wə shōm yi kə. 35 Mbeij kāŋa chiŋni bimbeij ma mbeij bāijŋsi naka bimbeij bi bāijŋki, ma mbeij wōkōliki nōm, 36 aka bwa bə nōm bə bə keijŋsi gwu ka wōkōliki tikwili wibə, si wi fiəniki dzəki i di bi dzəni bi miŋkpaŋa wimfiəŋ wə. Ka jōbi wə wi ni fiəni dzo kōmyi dzaka ki juŋ, ma bə ni weli akisəkə wi liə. 37 Kinsanli kimbūm kə ki bwa bə nōm bə tikwili wibə ni fiəni dzo yeij bə keij wōkōli wi. Mih fukuki ŋkəŋ i mbeij a, wi ni tum mbuŋ i gwu yi wə, ma bə num i kuku, wi tsəsī dzeij i bə. 38 Kinsanli kimbūm bi numki ki bwa bə nōm bə wi bi kwatiki bə wōkōli, kəŋ wi numki i bi fiəni dzo na nchəko kintəŋŋ, yudəko na i jōbi wə kwəkə tōŋki. 39 Mbeij kiəki a, tikwili kabə kiəki jōbi wə ji kaŋaki i dzo nchəko fəko, wi ma ni chu bee a wi dzo bwij juŋ yi. 40 Mbeij tə kaŋaki i nūmki bəh ŋkeijŋsi wi gwu, kəm mi wə yeli wi kə Waiŋmi bi fiəni dzo lə i jōbi wə mbeij kiə kə.” 41 Bitə ka dza bikə i wi a, “Bah, wə ti ndi wələ num i buku, ma i bəni bəchi a?” 42 Bah chukuli a, “Waiŋ wi nōm wə wi kə wi ŋkəŋ, chu kaŋa mfi, kə winaiŋ? Ntə akə wə tikwili wi nī jīə kiəki kə a mbeij kōkniki tsəki lə minyənī a? 43 Akə ndə i mbeij kintəŋŋ wə wi nyaki bieij bidzini i bwa bu bə nōm a? 43 Kinsanli kimbūm bi numki i waiŋ wi nōm wə tikwili wi bi dzo yeijŋki num wi fə nōm wi a liŋ asi wi si nəŋki. 44 Mih fukuki ŋkəŋ i mbeij a, tikwili wi bi yaksi wi a wi təkniiki bəh bieij bi bichi. 45 Ayakalə, waiŋ wi nōm wiwə ka dza dzaka i gwu yi a, ‘Tikwili wuŋ ni kōmsi fiəni dzo kə,’ ka yisi i tweiŋki bwa bə nōm bənyuku bəh bəkəŋa, dzi a dzini chu mu mbih mō kwa wi, 46 yaka yi kə a tikwili wi waiŋ wi nōm wiwə bi təkali tumbuku i chəkə biə wi si kwakaki kə bəh i jōbi wə wi si kwakaki kə bəh i jōbi wə wi si kiəki kə. Ayaka wi bi gbayi waiŋ wi nōm wiwə, wi chiŋsi wi i tsə numki bəh bəni bə bə kəkə bə ŋkəŋ. 47 Waiŋ wi nōm wə wi kiəki gia yə tikwili wi nəŋki a wi fəki, wi nəkī keijŋsi kə gwu yi i fəki yi, ma yi numki a bə bi tweiŋ lə wi bəh ŋgaŋa yiduli. 48 Waiŋ wi nōm wə wi kiəki kə gia yə tikwili wi nəŋki a wi fəki, wi fə gia yə bə kə i tweiŋ wi bəh ŋgaŋa yiduli ma yi numki a bə bi

tweingki a wi twesi. Mi wə bə nya bieij biduli i wi, bə bi bikəki biduli i wi.” 49 Jisəs chu dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, “Mih dzə i kpa num gbuku i fa kuku. Bə dzə a wi si beli lə. 50 Mih kaŋaki i lia i ngəkə wimbum widəko wə, shəm yij ni də a jəbi wə mih ni lia i wi wə. 51 Mbeij kwakaki a, mih dzə num bəh kimboigni i fa kuku a? Ngəŋ, mbeij kīəki a, mih dzə num bəh kinggaali. 52 I yisi i lia i tsə ninshij, juŋ yə yi kə bəh bəni bəte ni gaali lə. Bəni bətali ni gaali bəh bəfa, bəfa ni gaali bəh bətali. 53 Tii waij ni gaali lə bəh waij wi, winyukuni, waij wi winyukuni gaali bəh ba wi. Nih waij ni gaali bəh waij wi wikpaŋni, waij wi wikpaŋni gaali bəh nih wi. Nih nyuku ni gaali bəh kpə waij wi, kpə waij gaali bəh ni nyuwi.” 54 Jisəs dzaka i mbaŋ wi bəni wə a, “Mbeij ka yeij jəbi wə bimba yakaki dzəki i kimbu kə wəŋ liəki, mbeij yisi i dzakaki a, ‘Dzaŋ nəŋki lə i dzə.’ Ayaka yi dzə. 55 Mbeij ka yeij tə fiəkə fəkə i kimbu ki shij wə, mbeij ka dzakaki a, ‘Di ni shili lə nalə.’ Ayaka bi num. 56 Mbeij bəni bə mbeij dzakaki chi, fə chi, si mbeij tseingki bəli bəh kuku mbeij ka kiəki si biŋ ni numki, akə tə kəm nə wə mbeij kəkə i kiə gia yə Nyə chusiki i lia a? 57 Mbeij məŋ tə i bəŋ kwakaki gia yi chəŋ yə yi kə a mbeij fəki a? 58 Mi ka dzə wə, i tsə bəh wə i juŋ yi nsaka wə, wə məmsi mbeij wi keijsi a keij i dzəh, ka wi ma guku tsə nya wə i kaŋ yi mi wə wi sakaki bənsaka, ma wi nya daŋsi wə i kaŋ yi bəni bə jum wə, ma bə ni fa wə i juŋ yi nsəŋ mə. 59 Mih fukuki i wə a, wə ni buku kə feij maka wə gəm kaasi finini fichi fiə bə bikəki.”

13 A ni kə i jəbi wiwə wə, bəni bədəko dza ka fukuki i Jisəs kəm bəni bə Galili bədəko bə bə ni tsəki i fə mfə gia i Nyə, Bayle faaŋ bəni bə tsə gbayi bə, mwa mibə chijni bəh minyam yə bə ni fə mfə gia yeij. 2 Jisəs wəkəli lə, bikə i bə a, “Mbeij kwakaki a, bəni bə bə ni kpiyi i dzəh yələ wə, a bə ni kə na bəni bəchu tsə bəni bə Galili bəchi ma? 3 Ngəŋ, mih fukuki i mbeij a, mbeij baŋ ki kwūni kə shóm yimbeij, ma mbeij bəchi bi kpiyi ayaka. 4 Mbeij kwakaki alə bəni bə jwəfi ntso nyar bə juŋ yi dəŋ yə i Siləam ni muku wəy i bə a? Mbeij kwakaki a bə bədəko ni kpiyi yaka kəm bə ni kə na bəni bəchu tsə bəni bə Jelusalem bəchi ma? 5 Ngəŋ, mih fukuki i mbeij a, mbeij baŋ ki kwūni kə shóm yimbeij, ma mbeij bəchi bi kpiyi ayaka.” 6 Jisəs ka ti ndi widəko i bə a, “A ni kə jəbi

widəko wə, mi widəko yə kpeij widəko i wi khə. Jəbi ni kpeij i wi i tsə kəhyi mintam miwə wi tsə nəki yeij kə na fimu. 7 Wi ka dzaka i mi wi wi nəm a, ‘Tsəij kpeij wələ, i jīa yitali wə mih si shi dzə fa i tseij mintam i kpeij wələ wə, mih yeij kə na fimu. Gbā təkə kuku, wi baŋki lə di kiləlo.’ 8 Mi wi nəm wiwə chukuli a, ‘Tikwili, bēe dəkə wi yaka, mih ki chəkyiki taliki lə chwəŋ kiwə mih jīə chi yeij cheij. 9 Jəbi wə wi ka wum mintam i jīa yələ yi dzəki lə, ma yi ndzəŋki, wi ka baŋ i wum, ma wə ni gba təkə wi.’” 10 A ni kə chəkə bimbam bidəko, Jisəs ka laniki bəni i juŋ yi tsani yidəko wə. 11 Kpaŋa widəko num feij kiŋ waka kichu kidəko num i wi wə, num kə ki si fə mi wi chu mi wi jweij, ki ni fə wi gweij i jīa jwəfi ntso nyar, jum yi ngwuw, wi kəbi i chu num i beij chəŋ. 12 Jəbi wə Jisəs ni yeij kpaŋa wiwə, ka bəŋ wi, wi dzə, wi dzaka i wi a, “Nih wuw, wə bənih lə i jweij ya wə daiŋ.” 13 Si wi dzaka yakadəij, ka nani tseij yi kəm wi. Akisəkə, jum yi fiəni nani gwu ka kaa, wi num beij chəŋ, ka chəŋyiki Nyə. 14 Tikwili wi juŋ yi tsani yiwə yeij si Jisəs chuku kpaŋa wiwə, a num i chəkə bimbam wə, gia yiwə nya lə wi bəh ngəkə. Wi ka yoliki i bəni a, “Kaŋ kə yisə yə bukumbeij kaŋaki i nəmki yeij. Mbeij dzəki bə chukuki jweij yimbeij i kaŋ yələ wə, ayakalə a kəbi i chəkə bimbam wə!” 15 Bah chukuli i wi a, “Mbeij bəni bə mbeij dzakaki chi, fə chi. I chəkə bimbam wə, ntə mi wimu wimu i mbeij kintəŋ, si dzə lə na’ wi, yuwidəko njakas wi i di biə yi nəki, i tsə nya yi bəh mwi a? 16 Kpaŋa wələ kə waij Ablaham, wə Satan ni kaŋa i bənsəŋ wə jīa jwəfi ntso nyar, yaka yi si ndzəŋki kə si mih gamti wi i ngəkə wi wələ, i chəkə bimbam wə a?” 17 Si Jisəs dzaka yakadəij, bəni bə bə ni baiŋŋki wi, gəmni i gwu yibə wə, bəni bəduli bədəko num fibə bəh kinsanli, kəm bə gia yi kaŋyini yichi yə Jisəs ni fəki. 18 Jisəs ka təmki a, mih ki fəkəliki a, “Ntəŋ bi Nyə kə aka finə a? Fieŋ fiə mih ki fəkəliki yeij kə na a? 19 Bi kə aka ngəkə wi fintam fidəko mi ni buku tsə i gbəli i wi khə, ngəkə wiwə kə yaka ka fiəni chu num kpeij, minyənə mə mə fuliki i beij dzə maa jūŋ yibə i cha yiwə wə.” 20 Wi ka chu təmki a, “Akə finaiŋ fieŋ mih ki fəkəniki ŋkuŋ bi Nyə bəh fi a? 21 Bi kə aka dzəŋ yə miŋkpaŋa ni fəkə muku i biŋkuŋə bimbam wə bitali ka fweŋni, ka chwəli yi fə muku miwə yaka.” 22 Jisəs dza ka tsəki i bikwili wə bəh i bidi wə si wi ni tsəki lani tsə bəni, tsə sə dzəh yi

i Jelusalem. **23** Mi widoko dza biko i wi a, “Bah, ako a bani twesi bo bi boŋki a?” Jisós ka chukuli lo i bo bæchi a, **24** “Mbeŋ jwôki na bæh nga i liæ num i dzaka kifiaŋg kifaanŋnini. Mbeŋ kiæki a, bæni bæduli bi næŋki læ i liæ i ki wæ, dzæh kôbi. **25** Jôbi bi kpeŋ læ wæ, tii juŋ wiwô bi dza fah dzaka ki juŋ. Jôbi wæ wi bi fa, mbeŋ bi baanŋ i biŋ i komyiki dzaka ki juŋ dzakayi a, ‘Tikwili, wêli a dzaka ki juŋ ka buku liæ.’ Wi bi chukuli i mbeŋ a, ‘Mih kiæki kæ di biæ mbeŋ buku.’ **26** Mbeŋ ka bi nomyiki dzakaki, ‘A kôkæ a buku bæ bukumbeŋ nî shiki dziki chu mu a? Ayaka wô nî nyaniki laniki nnyaki bæni i bidi bibuku wæ.’ **27** Wi bi fiæni chukuli shæŋ a, ‘Mih fukuki i mbeŋ a mih kiæki kæ di biæ mbeŋ buku. Mbeŋ bi nyê i mih fiaŋg mbeŋ bæ mbeŋ nyaniki fæki chu.’ **28** Mbeŋ bi yeŋ læ Abraham bæh Ayjik bæh Yakob bæh bæni bæ ntum bæ Nyô bæchi i kintæŋ ki ŋkuŋ bi Nyô wæ, num bæ baŋ mbeŋ i biŋ, mbeŋ bi ka dæki dzi jæŋ. **29** Bæni bi dza i bimbubichi wæ, i yisi i di biæ wæŋ bukuki dzæki, bæh i di biæ wi tsæki liæki, bæh i di bi beŋ beŋ wæ bæh bi shiŋ i mbi wæ, bo bi dzæ shinum i dziki i kintæŋ ki ŋkuŋ bi Nyô wæ. **30** Mbeŋ wôkôli bæni bæduli bæ bo kô i ninshiŋ i liæ bi numki num i jum wæ, bæduli bæ bo kô i jum wæ i liæ bi numki num i ninshiŋ.” **31** A nî kô a jôbi wiwô wæ, Bæfalasi dzæ dzaka i Jisós a, “Bûku nyê fa, tsæ i kimbu kidoko wæ kôm ŋkuŋ Helod næŋki i wô wæ.” **32** Jisós chukuli i bo a, “Mbeŋ tsê dzaka i fifinchoŋ fiwô a mih ki bwiliki læ bæchinda bæ ŋkpeli i bæni wæ daŋŋ, mih chuku jweŋŋ, i yisi i daŋŋ bæh kijjæli, mih bi buku kaasi nom wuŋ shitse kijjæli. **33** Ayakalæ, mih ni yisi nyani wuŋ wi Jelusalem daŋŋ, bæh i buku nyani kijjæli i tsæ buku shitse kijjæli. Yi kpeŋniki kæ a bæ wô mi wi ntum wi Nyô i di bidoko wæ a kôbi a i Jelusalem.” **34** Si Jisós dzaka læ, wi ka chu dzaka a, “Yææy Jelusalem! Yææy Jelusalem! Wô wôyiki bæni bæ ntum bæ Nyô, chu tumyi bæni bæ Nyô faanŋki i mbeŋ bæh kitæh. Ako kŋŋkani kimaŋ si mih mæmsi i juŋni bwa ba asi nih shyæ si juŋni bwa bu wi kwumi baŋ bæh bækalæ bi, wô næŋma a? **35** Tsêŋŋ, bæ kô num bæ lotoko lo juŋ ya yi fiæni num chii. Ayaka mih fukuki i mbeŋ a, mbeŋ bi chu yeŋ kæ i mih wæ, i tsæ buku jôbi wæ mbeŋ bi dzakaki a, ‘Nyô jiæ kimboŋsi i mi wæ wi dzæki i yeli wi Bah wæ.”

14 A nî kô i choko bimbam bidoko wæ, Jisós tsæ i dzi i juŋ yi mi wimbam wi Falasi widoko.

Bæni bæ bo nî kô feŋ nî tseŋki Jisós i yeŋ gia yæ wi ni fæ. **2** A nî kô mi widoko num feŋ i Jisós nshiŋ wi gweŋ bæh jweŋ yidoko yi fæ kaŋ yi bæh kaka bi mæyi. **3** Jisós bika i Bæfalasi bæ bo nî kô feŋ, bæh bæni bæ bo nî keŋsiki kiæki bæchi bæ Nyô, “Bæchi bæbukumbeŋ bumki læ a bæ chûku mi i choko bimbam wæ, ma næ a?” **4** Bô næki kaŋa kæ gia yidoko i chukuli. Jisós kaŋa mi wiwô, chuku wi, ka dzaka a wi tsæki. **5** Jisós ka fiæni bika i bæni bæwô a, “Mi widoko kabæ kaŋa wæŋ nabæ na’, wi gbô i fæŋ mæ i choko bimbam wæ, wi ma ni bwili akisæka a?” **6** Bô mæŋni gia yæ bo ki chukuliki. **7** Jisós dza yeŋ si bæni dzæki sabi di bibo num i ninshiŋ i numyi yeŋ, wi ka ti bo bæ ndi a, **8** “Jôbi wæ bæ laka wô i dzini bindzo wi miŋkpaŋa wimfiæŋ wæ, wô tsæ ma nûm i di bi ninshiŋ wæ, kôm mi wimbam widoko kolæ feŋ num bæ si laka tæ wi feŋ. **9** Tikwili wæ wi si laka mbeŋ bæchi, wi ni dza dzæ dzaka i wô a, ‘Dzæ nyê di biælæ i mi wimbam wæ.’ Ma wô ka ni dza, num bæh kŋŋgæmni i tsæ num lo num i jum wæ. **10** Jôbi wæ bæ laka wô i dzini bindzo bi miŋkpaŋa wimfiæŋ, wô tsê nûm num i jum wæ, ka tii dzini bi miŋkaŋa wimfiæŋ ni dzæ dzaka i wô a, ‘Nseŋ wuŋ, dzæ fa, tsê nûm num i ninshiŋ.’ Ayaka, wô ka ni kaŋa kŋŋkæksi i bæni bæchi nshiŋ. **11** Yi kô a liŋ i mi wichi wæ wi yaksiki gwu yi, bæ bi shisi læ wi. Mi wæ wi shisiki gwu yi, bæ bi yaksiki læ wi.” **12** Jisós ka dza fiæni dzaka i tii juŋ wæ a, “Jôbi wæ wæ næŋki i boŋŋ bæni a bo dzæ dzi, ma ni boŋŋ num nsæŋ ya na bwa bæ nah, na chwoŋ ki juŋ ka, na bæni bæ kpô, bæ bo naki komsiki i wô wæ. Kôm bo bi fiæni boŋŋ læ wô tæ i juŋ yi bo wæ, ma yi ka bi numki a, bo nî chukuli lo kaŋ ya. **13** Jôbi wæ wæ fæki dzini, laka num bæni bæ kifuu, bæh biŋkæŋni, bæh bæ bo gbaki nyaniki, bæh bimfækæ. **14** Wô ka fæ yakadæŋ, ma Kimboŋsi ki Nyô numki i wô wæ, kôm bæni bæla kaŋaki kæ fieŋ fidoko, i bi fiæni chukuli i wô. Ma gôm wa bi numki i Nyô, i choko biæ bæni bæ bo kô chæŋ bi dzayiki i kpi wæ.” **15** Si Jisós dzaka yakadæŋ, mi widoko wæ, bæh bo nî dziki wôko gia yiwô ka dzaka i wi a, “Kimboŋsi kimbam kô i mi wæ wi bi dziki blæd i kintæŋ ki ŋkuŋ bi Nyô wæ.” **16** Jisós ka chukuli i wi a, “A nî kô jôbi widoko wæ, mi widoko keŋsi bini bimbam, wi laka bæni bæduli. **17** Si choko bi bini biwô nî dzæ kpeŋ, wi faanŋ wæŋ wi wi nom a wi nyani fuku i bæni bæchi bæ wi nî laka bini i bo, a ngaŋ keŋsi lo bieŋ bichi. **18** Wæŋ ni nom wiwô ka tsæ yeŋ bo, bo yisi ka tæmki wimu

wimu. Mi wi ninshij wə wi nɪ yeij dzaka i wi a, 'Yēij mih si kə mih taŋ khə wuŋ wimfiŋ, mih kaŋaki i tsə tseij wi. Təsi, mih ni numki kə.' 19 Wi chu yeij widəko wə wi bəŋ chukuli tə a, 'Mih si kə mih taŋ bəna' bəŋ bə nɔm jwəfi, mih kaŋaki i tsə mɔmsi yi i liə. Təsi, mih ni numki kə.' 20 Wi chu yeij widəko wi bəŋ chukuli tə a, 'Mih dzo a kpə wuŋ wimfiŋ daiŋ, təsi, ako gia yə mih ni dzə kə.' 21 Si bə chukuli yakadaiŋ, waiŋ wi nɔm wiwə ka fiəni tsə fuku gia yichi i tikwili wi. Tikwili wiwə wəko gia yiwo, shəm bəko wi. Wi ka fiəni faaŋ waiŋ wi nɔm wiwə, dzaka i wi a, 'Būku wakli, tsə i kwili kintəəŋ, nyāni nnyā i dzəh yi tasini bəh i dzəh yinchij yinchij wə, jūŋni bəni bə bə gbəki nyaniki bəh bimfəka bəh biŋkəŋni, ma wə dzə bəh bə.' 22 Wi tsə fiəni dzə dzaka a, 'Tikwili, mih fə lo gia yichi asi wə si dzaka ayakalə, juŋ keijki ki jikə kə.' 23 Tikwili wi dzaka i wi a, 'Tsə i dzəh yimbum bəh yinchij yichi ma wə dzə dzə bəh bəni bəduli ka bə dzə jiksi juŋ yichi. 24 Mih fukuki i mbeij a, mi i kintəəŋ ki bəni bə mih si yisi laka bə bi mɔm kə fiəŋ fidzini i bini biŋ wə.' 25 Jisəs chu nyə ka tsəki, mbaŋ wi bəni kwu biəli wi. Wi ka dza fiəni dzaka i bə a, 26 "Mi wə wi nəŋki i biəli mih i num mi wuŋ wi mbaŋ wi kəbi i kəŋ mih i tsə ba wi, bəh nih wi, chu kəbi i kəŋ mih i tsə kpə wi bəh bwa bu, bəh bwa bə nih wi, bəh jəmi yi, nabə i kəŋ mih tə tsə si wi kəŋki gwu yi, wi kəkə i num mi wuŋ wi mbaŋ. 27 Mi wə wi nəŋki i num i mbaŋ wuŋ wə, wi kaŋaki i giŋ kintasi ki i biəliki mih. 28 Ako ndə i mbeij kintəəŋ wə wi nəŋki i maa juŋ yi dəŋə yaka i beij, wi ma nɪ yisi i shi num i kuku i kwaka fwu wi, a kpə wə wi kaŋaki kələ bi kpeij ka wi bi maa kaasi yeij a? 29 Wi ka baŋ i fə yakadaiŋ, wi ka yisi a chəkəki chaka ki juŋ kiwə, ki ni gaka wi i kaasi. Jobi wə bəni bi tsəki feij ma bə bi suŋuki wi dzaka a, 30 'Mbwə wələ nɪ yisi juŋ, yi gaka wi i kaasi.' 31 Yi ni numki a liŋ tə a, ako winaiŋ ŋkuŋ wə wi nəŋki i laa tum jum bəh ŋkuŋ widəko, wi kəbi i yisi num kuku i kwaka a ŋgaiŋ bəh bəni bu bə jum bəŋchuku jwəfi kələ i tsə jwə ŋkuŋ widəko wə wi kaŋaki bəni bu bə jum bə num i buku bəŋchuku mbaŋfia a? 32 Wi ka kwaka yeij a yi ləkəki lə, wi kaŋaki i bāayi bəni bu bədəko i fāaŋ a bə tsə yēij ŋkuŋ widəko wə wi keij i dzəh yi dəəŋ, i tsə wi a wi fə dzəh yə kimboiŋni kə i nūmki i bə kintəəŋ. 33 Yi ka numki a i dzəh yələ wə, mi wə wi ka baŋ ki dali kə bieij bi bichi, wəma ka mi kəkə i num i mbaŋ

wi bwa bəŋ kintəəŋ. 34 Ŋkaka kə fiəŋ fi ndzəŋni. Ayakalə, yi ka laksi ŋwəŋni bi, bə kə i chu fə na daiŋ bəh yi ka yi fiəni ŋwəŋki a? 35 Yi numki a, yi laka lo kilələ. Yi kəkə ka bə shuku i khə nabə i di bi chi wə. Yi kə a shuku təkə kilələ. Mi wə wi kaŋaki bintuni i wəkə wi wəkə."

15 Bəni bə bə ni kwaki kiŋwakti, bəh bəni bəchu bədəko ni dzəki i Jisəs i wəkə gia yə wi laniki. 2 Bəfalasi bəh bəni bə bə ni laniki bəŋchi bə Nyə, yisi i shwiŋyiki dzakayi a, "Mi wələ dzo bəni bəchu kabə dzi bəh bə." 3 Ayakadaiŋ, Jisəs ti ndi wələ i bə a. 4 "Ako ndə i mbeij kintəəŋ wə, wi kabə kaŋaki shwəŋ yi gbi, yimu laka, wi ni chəŋ num alə a? Wi ma ni yisi bee yə mbaŋ bwukə ntso bwukə i chwa, i tsə nəŋ yimu yiwo, i tsə buku jobi wə wi ni yeij i yi wə a? 5 Wi ka ni nəŋ yeij yi, ma wi laŋki, wi giŋ yi i kimbəkəli wə, 6 wi kweki tsəki bəh yi i dzu. Jobi wə wi kwe, wi ni bəəŋ juŋni nsəij yi, bəh bəni bə bə nəkə kəmsiki i wi kpəŋ wi dzaka i bə a, 'Mbeij dzə bukumbeij lāŋki, kəŋ mih yeij shwəŋ yij yi si laka.' 7 Mih fukuki ŋkəŋ i mbeij a, yi kə a liŋ asi, kinsəŋli kimbūm bi numki i tumi ki beij wə, kəŋ bə mi wihu wimu wə wi kə wi kwuni shəm yi. Bə bi laŋki wəma ka mi tsə bəni bə mbaŋ bwukə ntso bwukə bə kə chəŋ chu nəŋ kə ŋkwuni. 8 Ma ako winaiŋ miŋkpəŋa wə wi kabə kaŋa chwaka bi kpə jwəfi, kimu laka, wi ma ni baiŋsi naka ki baiŋsini i yaŋa juŋ i nəŋ ndzəŋ, i tsə buku i jobi wə wi ni yeij a? 9 Wi ka ni nəŋ yeij, wi ni bəəŋ juŋni nsəij yi bəh bəni bə bə nəkə kəmsiki i wi kpəŋ, wi dzaka i bə a, 'Mbeij dzə bukumbeij lāŋki kəŋ mih si fiəni bəŋ kpə wuŋ si wi si laka, mi ka fiəni yeij wi.' 10 Mih fukuki i mbeij a, yi kə a liŋ tə, asi bəchinda bə Nyə laŋki kəŋ bə mi wihu wimu wə wi kə wi kwuni shəm yi." 11 Jisəs chu dzaka a, "Mi widəko nɪ kaŋaki lə bwa bu bənyuku bəfa. 12 Waiŋ wi jum wə dza dzaka i ba wi a, 'Ba, gāa nyā mbiŋ bieij i liə.' Ba wi ka gaa bieij bi i bə. 13 A nəki num kə i jobi wi dəəŋ wə, waiŋ wi jum wə dzo bieij bi, ka juŋni bi bichi ka taŋni, nyə tsə i tumi ki dzəh yi dəəŋ wə. I feij wə wi bəkəli kaasi kpə wiwə i nɔni kichu wə. 14 Jobi wə wi nɪ bəkəli kaasi kpə wi, dzəŋ yiləkəli ka kwa tumi kiwə, wi chu kaŋa kə fiəŋ fidzini. 15 Ayakadaiŋ, wi ka tsə nəŋ nɔm i mi widəko i tumi kiwə wə, a wi nɔmki i wi. Mi wiwə ka faaŋ wi, wi tsə ka təkni ki bəh bifi bi. 16 Wi dza ka nəŋki i dziki bieij bi dzini bi bifi, ayakalə mi widəko kəbi i

nya wi bəh feiŋ fidəkə. **17** Wi ka yisi i təmki gia, fiəni bəŋ wi mfi bi, ka dzaka a, ‘Bəni bə nəm bə ba wuŋ kaŋaki biəiŋ bidzini biduli bi gaka bə, mih num fa kpi dzəŋ. **18** Mih ni fiəni tsə lə i ba wuŋ, mih dzaka i wi a, “Ba, mih fə chu i Nyo nshiŋ bəh i wə tə. **19** Mih chu kpeiŋniki kə ka bə bəŋki mih a waiŋ wa. Dzə jiə mih aka mi wa wi nəm.”’ **20** Ayakadəiŋ, wi ka dza fiəni tsə i ba wi. Jobi wə wi n̄ bukuki kəmsiki tsəki i kwili wə, ba wi lə dzəkəh ka yeiŋ wi. Nsheiŋ kwa wi bəh waiŋ, wi dza beŋ, yəkə tsə, maŋni wi, bə yaŋayi. **21** Waiŋ wiwə ka dzaka i wi a, ‘Ba, mih fə chu i Nyo nshiŋ bəh i wə. Mih chu kpeiŋniki kə ka bə chu bəŋki mih a waiŋ wa.’ **22** Ayakalə, ba wi ka bəŋ bəni bu bə nəm dzaka a, ‘Mbeiŋ tsə wakali, mbeiŋ n̄ŋ dzə bəh mbuŋ wə wi ndzəŋki nalə, mbeiŋ dzə l̄ə i wi wə, mbeiŋ l̄əkə finsəŋ i kpaŋ wi wə bəh dzuyigvu i gvu yi wə. **23** Mbeiŋ tsə kwā dzə waiŋ na’ wimbūm, mbeiŋ k̄ūm yi, ka bukūmbeiŋ dziki bə laŋ. **24** Kəm waiŋ wuŋ wələ n̄ kpi, wi fiəni yommi. Wi n̄ laka, wi fiəni tumbuku.’ Ayakadəiŋ, bə ka yisi i laŋki. **25** Gia yələ n̄ num lə, waiŋ wi ninshiŋ num i chwa. Jobi wə wi n̄ kweki dzəki i buku kəmsi dzə i dzu, wi wəkə biəiŋ bi kwuŋni jumi bəni biŋ. **26** Wi bəŋ mi wibə wi nəm widəkə bikə a, a num nə, bə biŋki fa? **27** Wi chukuli i wi a, ‘Waiŋnah si fiəni dzə daiŋ. Ayakadəiŋ, ba wimbūm ka kum d̄əmi ki na’ kimbūm, kəm wi si yeiŋ waiŋnah wi num wiwəm chu ləkə.’ **28** Wi wəkə yaka shəm ka bəkə lə wi, wi ka n̄ŋ i l̄ə dzu. Ba wi buku tsə ka tsaki i wi a wi fiə a dzu. **29** Ayakalə, wi chukuli i ba wi a, ‘Tsəiŋ, mih ni nəmki i wə ka mfa i jiə yələ wə yichi, mih ka num n̄ŋ i fə gia ya yidəkə. Wə ka num nya mih na bəh waiŋ bii a, mih laŋki buku nsəiŋ yin. **30** Waiŋ wa wələ, wə wi n̄ tsə bəkəli biəiŋ bia bəh bəkaŋa bə təkəlini, jobi wə wi si dzə, wə ka tsə kwa waiŋ na’ wimbūm ka kum kəm wi.’ **31** Ba wi chukuli i wi a, ‘Waiŋ wuŋ, buku wə shi kə a fa jobi wichi, biəiŋ bichi biə mih kaŋaki akə mbia. **32** Ayakalə, yi si ndzəŋki lə, a bə laŋki kəm waiŋnah wələ n̄ kpi lə, wi fiəni yommi, wi n̄ laka, wi fiəni tumbuku.”’

16 Jisəs chu dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, “Mi wi kpo widəkə n̄ kaŋaki lə waiŋ wi wi nəm, wi n̄ jiə a wi tsəiŋki mbūm bi. Wi ka dza wəkə a, waiŋ wi wi nəm wə bəkəliki lə kpo wi. **2** Wi ka bəŋ waiŋ wi nəm wiwə, bikə i wi a, ‘Yələ kə yinaŋ gia mih wəkəki kəm wə lə a? Bākti

biŋwakti bichi biə wə nyakaki kpo wuŋ yeiŋ, wə dzə fiəni nyā i mih. Kəm wə ni chu nəmki kə i mih.’ **3** Waiŋ wi nəm wiwə tsə num kwaka a, ‘Si tikwili wuŋ kəŋŋki mih i nəm wə, mih ni fə daiŋ a? Si mih kə mih kaŋa kə ŋga i nəmki bəh dzəkə, mih chu ŋgəmni i nywaki.’ **4** Wi ka fiəni kwaka a, ‘Mih kiə lə gia yə mih ni fə, i jobi wə wi kəŋŋ mih i nəm wə, mih kaŋaki lə nsəiŋ yə yi kə i dzo mih i bə dzu.’ **5** Ayakadəiŋ, wi ka bəŋ bəni bə bə ni kaŋaki fwa yi tikwili wi wimu wimu, wi ninshiŋ dzə wi bikə i wi a, ‘Wə gəmki tikwili wuŋ daiŋ?’ **6** Wi chukuli a, ‘Akə bibeli bimia bimbūm gbi.’ Ayaka wi dzaka a, ‘Kə kiŋwakti ki fwa kələ n̄m kuku wakli, kwūni nyāka a mbaŋshi.’ **7** Wi fiəni bikə i widəkə a, ‘Wə gəmki ŋ’wa daiŋ na?’ Wi chukuli a, ‘Akə biba bigəŋ gbi.’ Ayaka wi dzaka a, ‘Kə kiŋwakti ki fwa kələ kwūni nyāka a biba mbaŋnyani.’ **8** Tikwili wi waiŋ wi nəm wələ n̄ yeiŋ si wi finiki bəh wi yaka, ka kəksi wi a wi ni fifi lə.” Jisəs ka kaasi a, “Bəni bə fa kuku fifiki i gia yə bə fəki tsə si bəni bə baiŋni fifiki i gia yibə yi baiŋni wə. (aiōn g165) **9** Ayakadəiŋ, mih fukuki i mbeiŋ a, mbeiŋ dzəki mbūm bimbeiŋ bi fa kuku, i kwaki nsəiŋ yeiŋ, ka jobi wə bi bi kaa, Nyo bi ka dzo mbeiŋ i wi dzu i di biə mbeiŋ bi numki jobi wichi. (aiōnios g166) **10** Mi wə wi kiəki kə i təkni bəh fiəŋ finchiŋ, wi kəkə i təkni tə bəh fiəŋ fimbūm. Ayaka mi wə wi fəki kimfikili i gia yi nchiŋ wə, wi kələ i fəki tə kimfikili i yimbūm wə. **11** Si mbeiŋ kəkə təkni bəmbūm bi fa kuku, a ni nya ndə mbeiŋ mbūm bi ŋkəŋ a? **12** Mbeiŋ kabə kiəki kə i təkni bəh biəŋ bi bəni bədəkə, ma ndə ni nya mbeiŋ bəh fiə fi kə fimbeiŋ a? **13** Waiŋ wi nəm kəkə i n̄mki i bətikwili bəfa. Yi kabə num yakadəiŋ, ma wi ni baiŋŋki widəkə wi kəŋ widəkə, yudəkə, wi ni wəkəki i widəkə nalə wi seiŋni widəkə. Mbeiŋ kəkə nəmki i Nyo chu nəm i kpo.” **14** Si Jisəs dzaka yaka, Bəfalasi wəkə gia yichi, ka yisi i suŋuki wi, kəm bə n̄ kəŋki kpo nalə. **15** Jisəs ka dzaka i bə a, “Akə mbeiŋ bələ bə mbeiŋ chusiki gwu a mbeiŋ kə bəni bə ndzəŋni i bəni nshiŋ, ayakalə Nyo kia gia yichi yə yi kə i shōm yimbūm wə. Mbeiŋ kiəki a gia yə bəni kəksiki a, akə gia, akə yə Nyo tseiŋki yi nyəŋ i wi.” **16** Jisəs chu dzaka a, “A n̄ kə i kikpu wə, bə n̄ laniki num bənchi bə Muses bəh gia yə bəni bə ntum bə Nyo n̄ nyakaki. Ayakalə, i yisi si Jōn n̄ dzə, bə ka fuku num ntum wi ndzəŋni kəm ŋkuŋ bi Nyo. Mi wichi ka jwəki i l̄ə kintəŋ ki ŋkuŋ bi Nyo wə.

17 Yi bōniki alə i bōoli bəh nshwain i dza nyə, yi bōniki kə i fidzəkəni fi Kinqwakti ki Bōnchi i bi laka kilələ. 18 Yi kə a, mi ka bee kpə wi, dzo widəko, ka nōki bəh wi, yaka wi fə chu. Mi ka dzo minjparja wə wi buku i mi widəko dzu, yəməka numki a wi dzo kpə mi.” 19 Jisəs ka dza chu dzaka a, “Mi wimbūm widəko nī kolə, wi lafi gwu bəh bəmbuŋ bə kpə wi ləkəli bə ndzəŋ nalə, dzi kidəəŋ ki chəkə bichi. 20 Mi wi kifuu widəko num feiŋ, yeli wi num Lasalus. Wi num biəkə kwa gwu yi yichi. Bə nī dzəki jiəki wi i shiki i dzaka ki mbaiŋ ki mi wimbūm wə mə, 21

wi wəkəli a yuwidəko jōbi wə wi ni dziki, bieŋ biə bi ni besiki ma ŋgaiŋ ni bəŋyiki dziki. Si wi nī nōki feiŋ yakadəiŋ, biə dzo chu mēni kaasi lə biəkə yi. 22 Aka numki i jōbi widəko wə, mi wi kifuu wə kpi, bəchinda bə Nyə dzo giŋ wi, ka tsə jiə i di bindzəŋni wə i kōmsi i Ablaham wə. Ayaka mi wi kpə wə ni kpi tə bə lə wə. 23 Wi tsə num i tumi ki bəni bə kpili wə, wi ka numki feiŋ i ŋgəkə wimbūm wə. Wi dza lə dzəkəh, yeiŋ Ablaham nanu bəh Lasalus, i wi kpəŋ. (Hədəs g86)

24 Wi bōəŋ tsə a, ‘Ba Ablaham, kwāsi nshēiŋ i mih, wə fāaŋ dzə Lasalus, wi ləkə waiŋkparj wi i mwi mə i dzə dāsi kindəŋ kəŋŋ yeiŋ. Mih kə i nshili wimbūm wə fa i gbuku wələ mə.’ 25 Ablaham chukuli mfih a, ‘Waiŋ wuŋ, kwaka jōbi wə wə nī kēiŋki i mbi. Wə nī kaŋaki lə bieŋ bindzəŋni bichi i jōbi wiwə, Lasalus nī yeiŋki mfih num ŋgəkə. I liə akə Lasalus wə, wi kə i ndzəŋni mə, wə num i nshili wə. 26 A kəkə shəŋ a yələ. Kīə a fəŋ kimbūm kə num bə kēiŋsi jiə, kə mi kəkə i dza fa i dāŋsi dza i wə wə fəko, yi kəbi tə i mi i dza fəko i dāŋsi dza fa i buku wə.’ 27 Mi wimbūm wə chu tsa a, ‘Mintee Ba, fāaŋ Lasalus i kwili wibuku wə. 28 Mih kaŋaki bwa bə nih bəŋ bəte, a wi tsə kīŋ i bə ka bə bi ma dzə tə i di bi ŋgəkə biələ wə.’ 29 Ablaham chukuli mfih a, ‘Bwa bə nah kaŋaki lə biŋwakti bi Muses, bəh biə bəni bə ntum bə Nyə nī nyaka, bə wəkəli gia yə bi dzakaki.’ 30 Mi wi kpə wə nāiŋ dzaka a, ‘Aayi Ba Ablaham, yi kə a mi widəko dza i kpi wə, wi tsə fuku i bə ka bə wəkə, ma bə kwuni shóm yibə.’ 31 Ablaham chukuli i wi a, ‘Bə ka nāiŋ i wəkə gia yə biŋwakti bi Muses bəh bəni bə ntum bə Nyə dzakaki, bə kəkə i wəkə tə na yə mi wə wi dza i kpi wə dzakaki.”

17 Jisəs dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, “Gia yə yi taŋŋki bāni bə fə chu bi lansi baŋŋ kə i dza. Ayakalə, ŋgəkə kə i mi wə wi bi dzəki bəh gia

yiwə, a bəni gbəyiki i chu wə. 2 Yi ni ndzəŋki a bə shū shəŋsi nəkə wimbūm i məkə ki wəməka mi, bə chīni shī wi i kinchwə kimbūm wə, tsə a wi fəki bwa bələ gbəyiki i chu wə. 3 Jōbi wə mbeŋ kə, mbeŋ ka təkni bəh gwu yimbeŋ. Jōbi wə waiŋnah fə gia yichu i wə, dzāka i wi. Wi ka kwuni, wə dālinya wi. 4 Na yaka wi kabə fəki gia yichu i wə kinqani nanitaŋ i chəkə wə, jōbi wə wi fəki ka fiəniki dzəki kwuŋki kaŋ a ŋgaiŋ si gbə, wə kaŋaki i dālinyaki wi.” 5 Bwa bə Bah bə ntum ka dzaka i wi a, “Kpēiŋsi kimbūm kibuku ki ləkə ndzəŋ.” 6 Bah chukuli a, “Asi kə a mbeŋ kaŋaki kimbūm ki seŋni aka fintam fi ntətə, ma mbeŋ kolə i dzaka i kpeŋ wimbūm wələ a wi mūku i gaŋŋ wə, i tsə nūm i kinchwə kimbūm wə, ma wi ni wəkə i mbeŋ. 7 Mbeŋ dzə a, mi wimu i mbaŋ wimbəŋ wə, kabə kaŋa waiŋ wi wi nōm, wi shi nōm i khə, yudəkə wi təkni bəh shwāŋ. Jōbi wə wi kwə dzə, wə kolə i dzaka i waiŋ wi nōm wiwə a, wi dzə dzə bieŋ bi bidzini ma wi num dži a? 8 Yi məŋ ayaka. Gia yə wi kə dzaka akə a, kōmsi tsə kwūni bəmbuŋ ba, ma wə fə bieŋ biŋ bidzini, ma wə dzə bəh bi, ma wə kēiŋsi gwu ya wə wəkəliki i jōbi wə, ŋgaiŋ ni dzi, ŋgaiŋ mu kaasi, ka wi juŋni bieŋ wi tsə dzi a? 9 Wə kolə i dzaka i waiŋ wi nōm wiwə a, kiyoŋni ka, kōm wə fə gia yichi yə mih si dzaka? 10 Yi kə a liŋ asi yimbəŋ kə. Jōbi wə mbeŋ fə kaasi nōm wə bə si nya i mbeŋ, mbeŋ dzaka a, ‘Buku kə shəŋ a bwa bə nōm, buku fə nōm wibuku.” 11 Si Jisəs nī tsəki i Jelusalem, wi ka tsə dzəh i ji bi kimbū ki Samalia bəh ki Galili wə. 12 Si wi tsə liə i kwili widəko wə, bənyuku bədəkə jwəfi bə gweŋ bəh jweŋ yi kumyini, bə yeŋ wi kēiŋ i dzəh yi dəəŋ, 13 ka bōəŋ bəh ja yiləkəli a, “Jisəs Tii wi bəni, kwāsi nshēiŋ i buku wə.” 14 Si Jisəs nī yeŋ bə, dzaka i bə a, “Mbeŋ tsə chūsi gwu yimbeŋ i bəti mfə gia.” Si bə nyə bə tsə, jweŋ yibə kaa, bə baiŋ a kēiŋ a dzəh. 15 Mi wimu i bə kintəŋŋ yeŋ a ŋgaiŋ si bənih, wi ka fiəni dza i Jisəs ka yaksi Nyə nalə. 16 Si wi dza, ka gbə i Jisəs nshēŋ nya kiyoŋni i wi. Ayaka mi wiwə nī kə mi wi Samalia. 17 Jisəs dzaka a, “Bəni si kə jwəfi bə mih si chuku bə bənih ka baiŋ, bədəkə bə bwukə kə faiŋ na? 18 Yaka kə mi widəko i bə ka yeŋ dəkə a wi kolə i fiəni dzə nyə kiyoŋni i Nyə, a kəbi a mi wi dzəni wələ a?” 19 Jisəs ka dzaka i wi a, “Dzə wə tsəki mfia. Shəm yə wə jiə i mih, yi fə wə bənih.” 20 Bəfalasi bədəkə ka bi dza bikə i Jisəs a, ŋkuŋ bi Nyə bi dza yibwiŋ na? Wi chukuli i bə a, “ŋkuŋ

bi Nyɔ bi dza kə bəh kinchəsi kə ki bi chusiki i mbeij. **21** Mi widoko koka wə wi bi dzakaki i mbeij a, 'Mbeij tsəij, bə Nyɔ lə wi sakaki fa,' Na a, 'Bə Nyɔ yaka wi sakaki fi.' Mbeij wōkəli ndzəŋ, ŋkuŋ bi Nyɔ kə i kintəŋ kimbeij wə." **22** Wi ka fiəni dzaka lə i bwa bu bə mbaŋ a, "Jəbi bi dza lə wə mbeij bi nəŋki i yeij mi wə yeli wi kə Waiŋmi a i choko bimbu shəŋ, mbeij kəbi i chu yeij i wi wə. **23** A bi numki i jəbi wiwə bəni bədoko bi dzakaki lə a, 'Mbeij tsəij, bə wi yaka fi,' Na a, 'Mbeij tsəij, bə wi lə fa.' Bə ka dzakaki yakadəij i mbeij kīə mbeij bi biəli kə bə na i tsə tseij. **24** Mbeij kīə asi dzaŋ si mwaiŋ i beij lə mwaŋ bimbu bi mbi binaa bichi baiŋ lə mwaŋŋ bəni bəchi yeij, ako ayaka si bəni bəchi bi yeij mi wə yeli wi kə Waiŋmi i choko biə wi bi fiəni dzaki. **25** Ayakalə, si wi bi fiəni dzaki, wi bi yisi yeij lə bəŋgəka bəduli, i tsə kaasi, ma ŋgoko wi liə wələ bi məŋni wi. **26** Asi yi nī kə i jəbi wi Nəa wə, lə yi bi numki i jəbi wi Waiŋmi wə. **27** Bəni nī dziki lə, bə mu, bəni dzo bəkaŋa, bənyuku bəh bəkaŋa nī nyaki lə bwa bəbo i bəni i dzaki, i tsə buku i choko biə Nəa nī liə i ŋgwuki ma, ayaka mwi nī buku dza laksi bə bəchi. **28** Yi bi numki a liŋ asi yi nī kə i jəbi wi Lot wə. Bəni nī dziki lə, bə mu, fə shi yiəb, nəm kikhə, chu mwəm jūŋ. **29** I choko biə Lot nī buku i Sədam, Nyɔ ka shisi gbuku i beij, wi ka shiki dzaki beli aka miŋkaŋ migbuku, wi shi dza kaasi bəni bə Sədam bəchi. **30** Yi bi num a liŋ asi yi bi numki i choko biə mi wə yeli wi kə Waiŋmi bi tum buku. **31** A bi numki i choko biwə wə, mi wə wi kə i fwu wi juŋ wə bəh beij bi i dzu, wi bi chu fiəni shī fiə kə i dzu a wi dzə bi. Yi bi numki a liŋ tə, i mi wə wi kə i chwa, wi bi chu kwē kə a wi tsə dzə beij bi. **32** Mbeij yintŋ gia yə yi nī num bəh kpə Lot. **33** Mi wə wi nəŋki i təkni bəh kiŋ'waka ki a ki ma lāka, wi bi laksi lə ki. Mi wə wi laksi kiŋ'waka ki, wi keiŋsi jīə ki. **34** Mih dzakaki i mbeij a, a bi numki nchoko biwə, bəni bəfa bi nək i naŋ beij, ma bə bi dzo wimu, widoko baŋ. **35** Bəkaŋa bəfa bi gəkəki nyəə i nəkə beij, bə bi dzo wimu, widoko bāaŋ. [**36** Banyuku bəfa bi numki i chwa, bə bi dzo wimu, widoko bāaŋ.]" **37** Bwa bu bə mbaŋ ka bikə i wi a, "Bah, gia yiwə bi numki, num i fairŋ na?" Wi chukuli num bəh ndi a, "Mbeij kīəki a di biə kiŋkpili ki fiəŋ kə, ako di biə bəŋguluŋ si juŋni."

18 Jisəs ka ti ndi widoko, i bwa bu bə mbaŋ a bə ki bəh kə i tsaki jəbi wichi. **2** Wi dzaka

a, "Mi wi sakani bənsaka widoko nī kə i kwili widoko wə, wi lwa kə Nyɔ, nabə i tseij mi a wi kə fiəŋ fidoko. **3** Kpə ŋkwu widoko num tə i kwili wiwə wə. Wi nī shiki tsəki jəbi wichi wi kwuŋ kaŋ i mi wə wi sakani bənsaka dzaka i wi a, 'Gāmti mih ma wə tēij nsaka wuŋ wələ mih kaŋaki bəh mi wələ wi baiŋŋki mih lə.' **4** I jəbi wi dəŋ wə mi wi sakani bənsaka wə jīə kə tunni ki i gia yə kpə ŋkwu wə dzakaki. Wi baŋ a shiki tsəki a feij, i jum wə mi wi sakani bə bənsaka wiwə, ka bi kwaka i gwu yi a, 'Namana yaka mih lwaki kə Nyɔ, mih tseij dzəkəh yi mi yi kpeijni kə i mih, **5** ayakalə si kpə ŋkwu wələ nyaki ŋgəkə i mih lə, mih ni yeij lə a, mih ki sakaki nyaki lə nsaka wi wələ, a kəbi yaka ma wi ni shiki dzaki nyaki ŋgəkə i mih, ma mi ni kpi i wi kaŋ.'" **6** Si Bah ti ndi wiwə yakadəij, ka dzaka i bə a, "Mbeij wōkə gia yə mi wə wi sakaki kə bənsaka chəŋ si wi nī dzaka. **7** Si wi nī gamti kpə ŋkwu wiwə yaka, yaka kə Nyɔ tə bi bəŋ gamti kə mbu bəni bə wi nī sabibwili, bəh bə bə daki i wi nchoko bəh nshi a? Ma wi bi chu guku gwu a? **8** Mih fukuki i mbeij a Nyɔ bi tēij lə nsaka wibə na ma wi mətī. Ayaka mi wə yeli wi kə Waiŋmi bi fiəni dzaki, wi bi yeij lə bəni fa kuku num bə jīə shəm yiəb i Nyɔ wə a?" **9** Jisəs dza fiəni ti ndi widoko a num i bəni bə bə ni yeijki gwu yiəb a bə kə bəni bə chəŋ, nyerŋsi bəni bədoko. **10** Wi dzaka a, "Bəni bədoko bəfa nī yaka tsə liə i juŋ yi fəni yi gia wə i tsa. Mi widoko nī kə mi wi Falasi, widoko num mi wi kwani kiŋwakti. **11** Bə tsə liə, mi wi Falasi wə tsə num mfih wi mbəŋ tsa a, 'Nyɔ, mih nyaki kiŋwəŋni i wə kəm mih kəkə ka bəni bədoko. Mih bukuki kə bəh dzəkəh i beij wə. Fə kə kimfikili, biəli kə bəkaŋa bə bəni. Mih kəkə na ka mi wi kwani kiŋwakti wəyaka. **12** Mih si bam lə dzaka kaŋ yifa i shi wə. I beij biŋ bichi biə mi kaŋaki, mih si nya lə fimu i jwəfi kintəŋ i wə.' **13** Ayakalə, mi wi kwani kiŋwakti wə nī num mfih i dzəh yi dəŋ, wi nəki giŋsi kə shi bi i tseij i bəəli beij, wi chuŋsi fwu wi, ka kwumi tseij tsa a, 'O Nyɔ, kwāsi nsheij i mih, kəm mih kə mi wihu.'" **14** Si Jisəs ti ndi wiwə yaka, ka dzaka a, "Mih nəŋki i fuku i mbeij a, mi wi kwani kiŋwakti wələ nī buku ka bə shi tsə i wi dzu wi num chəŋ bəh Nyɔ, a kəbi ka mi wi Falasi wəyaka. Yi kə a liŋ i mi wichi wə wi yaksiki gwu yi, bə bi shisi lə wi, mi wichi wə wi shisiki gwu yi, bə bi yaksiki lə wi." **15** Bəni dza ka dzaki bəh bwa bəŋchij i Jisəs a wi kəm

bo. Si bwa bu bæ mbaŋ nɪ yeiŋ yaka, ka kaŋyiki bo. 16 Ayakalə, Jisəs boŋ bwa bæwə a bo dzəki, ka dzaka i bwa bu bæ mbaŋ a, “Mbeiŋ bēe ma bwa bəŋchiŋ bæwə dzəki i mih. Kiə mbeiŋ ki kəŋyi kə bo, kəm ŋkuŋ bi Nyə kə num i bəni ka bələ. 17 Mih fukuki ŋkəŋ i mbeiŋ a, mi wə wi ka dzə dəkə ŋkuŋ bi Nyə ka waiŋ wi nchiŋ wələ, wi məŋ i bi liə i bi wə.” 18 Mi wimbūm widəkə bikə i Jisəs a, “Mi wi lanini wə wə wə kə mi wi ndzəŋni, gia yə mih kaŋaki i fə ka mih kaŋa nɔni kə ki bi tsə kaa kə, kə na nə a?” (aiōnios g166) 19 Jisəs bikə i wi a, “Wə boŋ mih a mi wi ndzəŋni kəm nə? Mi widəkə kəkə wə wi ndzəŋki. Ako a Nyə shəŋ wə wi ndzəŋki. 20 Ntə wə kiəkə lə bəŋchi bæ Nyə bə bo dzakaki a, ‘Kiə wə ki nɔ kə bəh kpə mi, kiə wə ki wəɔ kə mi, kiə wə ki chwə kə, kiə wə ki bēŋ kə nsaka wi ntəkə’, bəh wə a, ‘Wə kəksi ba wa bəh nih wa?’” 21 Wi chukuli a, “Bəŋchi bələ bəchi kə mih nɪ yisi i jiəkə mih keiŋ waiŋ sumi.” 22 Jisəs ni wəkə yakadəiŋ, dzaka i wi a, “Ayaka gia yimu keiŋki lə yə yi baŋ ka wə fə. Tsə tənɪ bieiŋ bia bichi, wə gāa kpə wiwə i bəni bæ kifuu, ma wə bi ka kwati mbūm num i tumi ki Nyə wə. Wə ka fə yakadəiŋ, wə biəli mih.” 23 Wi wəkə yakadəiŋ, gwu kpi wi, kəm wi nɪ kaŋaki lə mbūm nalə. 24 Jisəs tseiŋ wi lə, ka dzaka a, “Yi ləkəki lə i mi wimbūm i liə i ŋkuŋ bi Nyə wə. 25 Yi ləkəki lə na bəh ŋga i mi wimbūm i liə i ŋkuŋ bi Nyə wə, tsə si yi ləkəki i kikum i liə i dzəŋə yi nsala wə.” 26 Bəni bə bo nɪ wəkə yi, ka bikə a, “Yi kabə num yakadəiŋ, ma ndə bi lansi bəiŋ a?” 27 Jisəs chukuli a, “Gia yə yi kə i gaka bəni i fə yi kəkə i gaka Nyə i fə.” 28 Bitə dzaka i wi a, “Tsəiŋ, buku bee bieiŋ bibuku, ka biəliki wə.” 29 Jisəs chukuli i bo a, “Mih fukuki ŋkəŋ i mbeiŋ a, mi widəkə kəkə wə wi bee kwili wi, nabə kpə wi nabə bwa bæ nih wi, nabə ba wi bəh nih wi nabə bwa bu kəm bæ ŋkuŋ bi Nyə, 30 wə wi bi baŋ i kwati bəni, bəh bieiŋ biduli i jəbi wi liə wələ wə tsə biə wi nɪ bee, i jəbi wi dzəni wə wi bi baŋ kə i kwati nɔni kə ki bi tsə kaa kə.” (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Jisəs ka dza dzo bwa bu bæ mbaŋ bə jwəfi ntso bəfa bəh bo baka gwu. Wi dzaka i bo a, “Mbeiŋ wəkəli, bukmbeiŋ si yaka tsə i Jelusaleŋ jəbi wə bukmbeiŋ ni yaka liə feiŋ, gia yichi yə bəni bæ ntum bæ Nyə nɪ nyaka kəm mi wə yeli wi kə Waiŋmi ni dzə kpeiŋ. 32 Yi ni ka num a bæ ni nya lə wi i kaŋ yi bəni bæ dzəni wə, bo suŋu wi, bə tɔyi wi, bə chuhyi mindzəŋ i shi bi wə. 33 Bə ni tweiŋ wi bə ŋgaŋa, bæ wə wi,

a ni num i kaŋa yitali wə, wi ni dza i kpi wə.” 34 Jisəs dzaka yaka, yi fumsi bo, bo nəkə wəkə kiə kə a wi dzakaki a nə, kəm gia yidəkə nɪ fə a bo ma kiə. 35 Jəbi wə Jisəs nɪ kəmsiki tsəkə i kwili wi Jeliku wə, kimfəkə kidəkə num i dzəh kpəŋ nywa bieiŋ. 36 Wi wəkə si mbaŋ wi bəni nɪ kəmki tsəkə, wi ka bikə a, a numki dzəkə nə? 37 Bo chukuli i wi a, ako Jisəs wi Nasali wi tsəkə. 38 Wi ka yisi i wiliki a, “Jisəs, waiŋ ŋkuŋ Debit, kwəsi nsheiŋ i mih.” 39 Bəni bə bo nɪ tsəkə i ninshiŋ wam kaŋyi wi dzaka a wi bəŋ. Ayakalə, wi chu fiəni wam na bəh ŋga a, “Waiŋ ŋkuŋ Debit, kwəsi nsheiŋ i mih.” 40 Jisəs ka num, ka dzaka a bæ dzə bəh wi. Bə dzə bəh wi, Jisəs bikə i wi a, 41 “Wə nəŋki a mih fə nə i wə a?” Wi chukuli a, “Bah, fə ma mih yēiŋki.” 42 Jisəs ka dzaka i wi a, “Yēiŋ, shəm ya yə wə jiə i mih, yi fə lə dzəkəh ya baiŋ.” 43 Akisəkə i jəbi wiwə wə, wi ka fiəni yisi i yeiŋki di. Wi dza ka biəli Jisəs, chəŋyi Nyə. Bəni bəchi bə bo nɪ kə feiŋ yeiŋ yaka, ka nya kiŋkəksi i Nyə.

19 Jisəs nɪ tsə liə i kwili wi Jeliku wə, ka tsəkə dənɪsiki. 2 Mi widəkə num feiŋ yeli wi num Sakio, a num fəwi wi bəni bə bo nɪ kwaki kiŋwakti, wi num tə tii kpə. 3 Wi bæ nəŋ i yeiŋ Jisəs si wi tsəkə. Ayakalə, yi gaka wi kəm wi ni juliki lə, num mbaŋ wi bəni nɪ kə bo baŋ wi. 4 Wi ka yəkə tsə i ninshiŋ, ka tsə yaka i kpeiŋ widəkə beŋ, i yeiŋ Jisəs si wi tsəkə, kəm wi nɪ kaŋaki i tsə dzəh feiŋ. 5 Jisəs ka tsə buku feiŋ, ləo yaka dzəkəh yi i beŋ ka yeiŋ ka boŋ “Sakio, shi dzə wakli, kəm mih kaŋaki i nə i wə dzu daiŋ.” 6 Wi ka kəmsi shi i kpeiŋ wiwə wə, ka dzo Jisəs bəh kinsanli. 7 Bəni bəchi bə bo nɪ yeiŋ si Jisəs nɪ tsəkə bəh wi ka yisi i shwiŋyiki dzakaki a, “Mi wələ tsəkə i tsə nə bəh mi wichu.” 8 Bo tsə num, Sakio ka dza num i beŋ ka dzaka i Jisəs a, “Bah, tsəiŋ yēiŋ, mih ki gaaliki lə bieiŋ biŋ i fintəŋ mih nya i bəni bæ kifuu. Aka num a, mih nɪ fə kimfikili i mi widəkə, mi ni fiəni nya kiŋkani kinaa i wi.” 9 Jisəs wəkə yakadəiŋ, ka dzaka i wi a, “Daiŋ mbəiŋ dzə lə yaa dzu i bəni bələ, kəm tikwili wələ kə tə waiŋ Ablaham. 10 Mi wə yeli wi kə Waiŋmi nɪ dzə i nəŋ num bəni bə bo laka, bəh i bwili bo.” 11 Si bəni nɪ wəkəliki si Jisəs nɪ dzakaki gia yələ, wi ka dza kini tsə ninshiŋ ti ndi widəkə i bo, kəm a nɪ baŋ a twesi i wi i liə i Jelusaleŋ, bəni nɪ kwakaki a, jəbi widəkə Nyə si num i yisi i sakaki ŋkuŋ bi. 12 Wi dzaka a, “A nɪ kə jəbi widəkə, waiŋ ŋkuŋ widəkə nɪ bee tumi

kibo ka tsäki i tumi ki dzəh yi dəəŋ wə a bə tsə tōm wi i ŋkuŋ, ka wi ni fiəni dzə sākaki ŋkuŋ bi. 13 Si wi n̄ n̄ŋki i nyə, wi bəəŋ bwa bu bə n̄m jwəfi, ka gaa kpo i bə kiba kiba, dzaka a, ‘Mbeŋ k̄ mbeŋ b̄aŋ f̄aki shi yeŋ, i tsə buku i j̄obi wə mih bi fiəni dzə.’ 14 Wi ka nyə, ayakalə bəni bə tumi kiwə n̄ baiŋŋki wi nalə. Bə ka baarj faarj bəni i wi jum a bə tsə dzāka a bə k̄ŋki kə a mi wiwə n̄mki ŋkuŋ wibə. 15 Bə tsə tōm a wi tōmni. Wi ka fiəni i jum wə, ka bəəŋ bwa bu mbee wə bə n̄ baarj ka f̄aki shi. 16 Wi ninshij n̄ dzə dzaka a, ‘Tikwili, kiba ka ki kpo kə wə n̄ nya i mih, mih baarj ka kwati mbee yeŋ biba jwəfi.’ 17 Wi wəko ndzəŋni, ka nya kiyəŋni i wi ka dzaka a, ‘Wə kə waiŋ wi n̄m wi ndzəŋni. Si wə n̄ baarj ka kiə i təkniiki bəh fiəŋ finchiŋ nalə, mih ni jiə lə wə a wə sākaki bidi jwəfi.’ 18 Ayaka wi kōmsini dzə dzaka a, ‘Tikwili, kiba ka ki kpo kə wə n̄ nya i mih, mih n̄ baarj ka kwati mbee yeŋ biba bite.’ 19 Wi dzaka i wi a, ‘Mih jiə wə, a wə sākaki bidi bite.’ 20 Waiŋ wi n̄m widəko wə n̄ dzaka mfih a, ‘Tikwili, kiba ka ki kpo kələ fa, i mih n̄ baarj ka kaŋa i kinchumni kimbuj wə ka jiə. 21 Mih n̄ jiə kōm wə kə mi wiləkəli, mih lwa wə. Wə dzəki lə maka wə jiə, i j̄obi widəko wə wə koh maka wə gbeli fiəŋ.’ 22 Tikwili wə dzaka i wi a, ‘Wə kə waiŋ wichu. Ndzaka wə wi bukuki i dzaka ka wə, akə wə mih ni dzo i saka wə yeŋ. Wə n̄ kiəki a mih kə mi wi ləkəli a mih dzəki lə bieŋ maka mih jiə, a mih kōhki lə bieŋ maka mih gbeli. 23 Wə n̄ kiəki yaka, a fə nə a wə dzo kpo wuj i tsə jiə i juŋ yə bə jiəki kpo yeŋ wə, ka j̄obi wə mih fiəni dzə ma mih ni dzə kwati mbee yeŋ?’ 24 Wi ka dzaka i bəni bə bə n̄ num kōmsi i wi wə a, ‘Mbeŋ dzə kiba ki kpo kiwə i wi, mbeŋ nyā i wə wi kaŋaki biba bi kpo jwəfi.’ 25 Bə ka fiəni dzaka lə a, ‘Tikwili, wi si kaŋaki lə biba bi kpo jwəfi.’ 26 Wi dzaka a, ‘Mih fukuki i mbeŋ a mi wə wi kaŋaki bieŋ biduli bə ni kpeŋsi lə. Ayaka mi wə wi kaŋaki kə, na fi twəsi fiə wi kaŋaki bə ni dzo bwili lə i wi. 27 I liə, bəni bə bə n̄ baiŋŋki mih, ka n̄ŋki a mih kəkə i numki ŋkuŋ wibə, mbeŋ tsə dzə dzə bəh bə ma mbeŋ w̄əyi i mih nshij.’” 28 Asi Jisəs n̄ dzaka gia yiwə, ka dza bee bə i jum wə ka tsə i ninshij i yaka tsə i Jelusalem. 29 J̄obi wə wi n̄ kōmsi tsə i kwili wi Betfajə bəh wi Betani wə wi n̄ kōmsiki i ŋkwuj wi ʒlif wə, wi ka faarj bwa bu bə mbarj bədəko bəfa, 30 ka dzaka a, “Mbeŋ tsə i kwili wi ninshij wəyaka wə, mbeŋ

ni yeŋ waiŋ njakas num bə shu, maka mi num yaka yeŋ beŋ, mbeŋ shwāli dzə bəh yi fa. 31 Mi widəko ka bikə a mbeŋ shwaki yi kōm nə, mbeŋ chukuli a Bah kaŋaki lə n̄m bəh yi.” 32 Bwa bə mbarj bə tsə yeŋ gia yichi a liŋ asi wi si dzaka. 33 J̄obi wə bə n̄ shwaki waiŋ njakas wiwə, mi wə wi n̄ kaŋaki yi, ka bikə i bə a, “Mbeŋ shwaki waiŋ njakas wə kōm nə a?” 34 Bə chukuli a, “Tikwili n̄ŋki yi.” 35 Bə ka dzo dzə bəh yi i Jisəs, jiə bəmbuj bəbə i njakas yiwə wə, ka yaksi Jisəs i yi beŋ. 36 Si wi n̄ tsəki, bəni ka təkəki bəmbuj bəbə i dzəh, a wi tsə i yeŋ beŋ. 37 I j̄obi wə wi n̄ dzə buku, i shiki tsəki i ŋkwuj wi ʒlif wə, mbarj wi bəni bu bə mbarj yisi ka wiliki yaksi Nyə bəh ŋga kōm bə gia yi kaiŋyini yichi yə bə n̄ yeŋ. 38 Bə ka wiliki dzaka a, “Nyə kə wi b̄oŋsi ŋkuŋ wə wi dzəki i yeli wi Bah wə. Kimb̄oŋni kə i beŋ, kiŋkəkni num ki Nyə wə beŋ.” 39 Bəfalasi bədəko bə bə n̄ kə i mbarj kintəŋ ka dza dzaka i Jisəs a, “Mi wi lanini, dzāka i bəni ba bə mbarj bələ a bə kp̄ichumi.” 40 Jisəs chukuli a, “Mih fukuki i mbeŋ a, bə ka kp̄ichumi, na ma kitəh kələ ni wiliki.” 41 I j̄obi wə Jisəs n̄ kōmsi tsə i Jelusalem, wi tseŋ kwili wiwə lə, ka gbə mindəm, 42 ka dzaka, “ʒ Jelusalem, mbeŋ bələ si kiəki na gia yə yi kə i dzə bəh kimb̄oŋni i mbeŋ wə i chəkə bidaiŋ. Ayakalə, i liə mbeŋ kəkə i kiə dəkə. 43 Mbeŋ kiəki a j̄obi bi dzə lə wə bəni bəmbəŋ bə bə baiŋŋki mbeŋ bi dzə maa tali mbaiŋ wi fiəli barj mbeŋ i fintəŋ. 44 Bə bi bəkəliki lə mbeŋ na bəh bwa bəmbəŋ, shaki j̄uj yimbəŋ, na təh widəko bi chu baarj kə i widəko beŋ. Yi bi num yaka kōm mbeŋ n̄ kiəki kə j̄obi wə Nyə bi dzə i mbeŋ.” 45 Jisəs tsə i təkə wi juŋ yi fəni yi gia wə, ka yisi i k̄ŋŋki bəni bə bə n̄ taŋniiki bieŋ feŋ, 46 ka dzakaki i bə a, “Yi kə num bə nyaka a, Nyə dzaka a, ‘Juŋ yij kə num juŋ yi tsani.’ Ayakalə, mbeŋ fiəni yi, yi chu ‘Taa wi bəji.’” 47 Jisəs bə shi wi lani bəni i təkə wi juŋ yi fəni yi gia wə chəkə bichi. Bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bə bə n̄ laniki bəŋchi bə Nyə bəh bəni bəmbum bə feŋ ka wəliki i wə wi. 48 Ayakalə, bə nəkə kaŋa kə dzəh, kōm bəni bəchi n̄ kə kōmsi a Jisəs wə, kōm bə n̄ k̄ŋki kə a gia yə wi laniki, a yimu ma tsə bə.

20 A num chəkə bidəko, Jisəs num i juŋ yi fəni yi gia mə wi lani bəni, chu fuku ntum wi ndzəŋni i bə kōm Nyə, bətii mfə gia bəmbum, bəh bəni bə bə laniki bəŋchi bə Nyə, bəh bəni

bà bɔ sakaki tumi ki Bəju dza, 2 ka bikə i wi a, bəni bə bɔ laniki bənchi bə Nyo bəh bətii mfa
 “Fūku i buku, mi wə wi nya nga biwə i wə a fəki gia bəmbum ka nəŋki a bɔ kwā wi feiŋ akisəkə.
 gia yələ a? A nya ndə nga biwə i wə a?” 3 Jisəs bɔ nɛ nəŋki i kwa wi kəm bɔ nɛ kɔ bɔ wəkɔ kiə a
 chukuli i bɔ a, “Mih tə ki bikəki lə kimbikə i wi si ti ndi wiwə num i bɔ, ayakalə bɔ ka lwa
 mbeiŋ. Mbeiŋ fūku mih i liə. 4 A nɛ nya ndə nga gaka bəni. 20 Bɔ yisi i biəliki gvu yi, tənɣi bəni
 i Jɔn na ka wi jūliki bəni i bəkɔ a? Bi nɛ nyə i bədəkɔ faaŋ bɔ, a bɔ tsə kwāyiki fəki a bɔ kɔ
 beiŋ, ma a nɛ nya mi wiwəm a?” 5 Bɔ ka dzaka a bəni bə ndzɔŋni. Bɔ ni fə lə i kwā gia yi kintəŋsi
 bɔ bɔ a, “Bukumbeiŋ ka chukuli a, bi nɛ nyə i i dzaka ki wə. Ka bɔ ni kwa nya wi i kaŋ yi bəni
 beiŋ, ma wi ni bikə i bukumbeiŋ a, aka fə nə bə bɔ sakaki tumi i kimbu ki Lum wə. 21 Bəni
 a bukumbeiŋ ma bum i Jɔn a? 6 Bukumbeiŋ bəwɔ dza ka bikə i Jisəs a, “Mi wi lanini, buku
 ka chukuli a, a nɛ nya mi wiwəm, ma mbaŋ wi kiəkɔ lə a gia yə wə dzakaki bəh yə wə laniki kɔ
 bəni bələ fa ni tumyi bukumbeiŋ bəh kitəh, kəm na gia yi chəŋ, wə tseiŋ kə mi i dzəkəh wə. Wə
 bɔ bəchi nɛ bum ŋkɔŋ ŋkɔŋ a, Jɔn nɛ kɔ mi wi lani gia yi ŋkɔŋ yə Nyo nəŋki a bəni fəki. 22 I liə
 ntum wi Nyo.” 7 Ayakadəiŋ, bɔ ka chukuli a, fūku i buku, jobi widəkɔ bənchi bəbukumbeiŋ
 “Buku kiəkɔ kə mi wə wi nɛ nya nga biwə.” 8 bumki lə a, bə gɔmki kiŋwakti i Kaysa ŋkuŋ wi
 Jisəs ka dzaka i bɔ a, “Yaka mih tə ki fukuki kə Lum, ma bə ma gɔmki a?” 23 Jisəs kiə gia yə bɔ
 i mbeiŋ mi wə wi nya nga biwə i mih a mih wɛliki bəh yi, ka dzaka a, 24 “Mbeiŋ dzə bəh
 fəki gia yələ.” 9 Jisəs ka yisi i tiki ndi widəkɔ i kɔ wə mbeiŋ si lə kiŋwakti yeiŋ mih yeiŋ.”
 bəni a, “Mi widəkɔ nɛ nɔm khə wi mintam wə Bɔ dzə bəh wi, wi bikə a, “Fwu wələ wi kɔ yeiŋ
 bə kɛiŋsiki mbih yeiŋ. Ka nya khə wiwə i bəni, kɔ wi ndə, yeli wələ num wi ndə a?” Ayaka bɔ
 ka nya tsə i tumi kidəkɔ wə, i tsə nɔ dzo feiŋ. chukuli a, “Akə wi Kaysa, yeli num ŋ'wi.” 25
 10 Jobi wə bɔ nɛ kaŋaki i yisi ŋkəh dza kpeiŋ, Jisəs ka dzaka a, “Mbeiŋ ka nyəki i Kaysa fiəŋ fiə
 tii khə wiwə ka faaŋ waiŋ wi wi nɔm, a wi tsə fi kɔ fi Kaysa, nyā i Nyo fiə fi kɔ fi Nyo.” 26 Bəni
 dzə mmu mintam i bɔ. Wi tsə, ayakalə, bəni bəwɔ wəkɔ gia yiwə yaka yi fumsi bɔ, bɔ baŋ
 bə bə nɛ nya khə i bɔ, tweiŋ wi kɔŋŋ fiəni wi dzaka kibɔ naki kwati kə dzəh yə bɔ si kɔ i kwa
 bəh kaŋ yiyə. 11 Mi wiwə chu faaŋ waiŋ wi wi wi feiŋ i bəni kintəəŋ. Dzaka bə wɔm bɔ i gia yə
 nɔm widəkɔ, ayakalə bɔ chu tweiŋ wi, ŋgəmsi wi si dzaka. 27 Bəni bədəkɔ i mbaŋ wi Bəsadusi
 wi, kəŋ fiəni wi bəh kaŋ yiyə. wə nɛ dza dza i bikə gia i Jisəs. Bəsadusi bələ nɛ
 12 Mi wiwə ka kɔ bəni bə bɔ nɛ dzaka a bəni bi fiəni dzayiki kə
 chu faaŋ kpeiŋsi kiŋkəmsi kitali widəkɔ i bɔ, i kpi wə. 28 Bɔ nɛ dza ka bikə i Jisəs a, “Mi wi
 bɔ beŋsi wi, lə bwi li wi i biŋ. 13 Tii khə wiwə lanini, Muses nɛ nyaka i bənchi i buku a, “Mi ka
 kwaka a, ‘Mih ki fəki na dəiŋ a? Mih ki faaŋki i kpi beə kɔ wɛ, maka bɔ wi bwo waiŋ, waiŋni
 liə num waiŋ wuŋ wi shəm. Yudəkɔ bɔ kələ i ni wi kaŋaki lə i nɔsi kɔ ŋkwu wiwə, ma bɔ wi
 kəkɔsi wi.’ 14 Ayakalə, jobi wə bəni bə nɔm bə bwo bwa i yeli wi ŋkwu wiwə.” 29 I liə, bwa bə
 wi nɛ nya khə i bɔ yeiŋ waiŋ wiwə dza, bɔ ka mi widəkɔ nɛ kələ nanitaŋ, wi ninshiŋ bi dzo
 yisi i dzakayiki a bɔ bɔ a, ‘Wələ kɔ ndzi kwili wi minŋkpaŋa, dza kpi waiŋ kəbi. 30 Wi kəmsini
 tii khə wələ. Mbeiŋ dzə ma bukumbeiŋ wə wi wə nɔsi minŋkpaŋa wiwə, ka kpi tə maka bɔ wi
 ka bieŋ biwə nūmki bibukumbeiŋ.’ 15 Ayaka bwo waiŋ. 31 Wə wi biəliki wəməka bəŋ nɔsi tə
 bɔ kwa kuku buku bəh wi yeiŋ khə ka wə.” Si minŋkpaŋa wiwə, ka dza kpi tə waiŋ kəbi. Ayaka
 Jisəs dzaka yakadəiŋ, ka bikə a, “Mbeiŋ kwakaki yi bi num tali ayaka i bwa bəwɔ nanitaŋ bəchi,
 a, mi wi khə wə ni dza fə dəiŋ bəh bəni bəwɔ a? mi i bɔ kintəəŋ naki bwo kə waiŋ bəh minŋkpaŋa
 16 Mih fukuki i mbeiŋ a, wi bi dza kaasi lə bəni wiwə. 32 I kiŋgəkɔsi wə minŋkpaŋa wiwə bəŋ kpi
 bəwɔ, wi nya khə wiwə num i bəni bədəkɔ chi tə. 33 I liə si bɔ bəchi nanitaŋ nɛ kɔ bɔ nɔsi lə
 chi.” Si bəni bəwɔ ni wəkɔ yakadəiŋ, ka nəiŋ, minŋkpaŋa wiwə, a bi numki i jobi wə bəni bi
 dzaka a, “Nyo bāŋ dzəh yiwə.” 17 Jisəs tseiŋ bɔ fiəni dzayiki i kpi wə, ma wi bi numki kɔ ndə
 lə, bikə a, “Yaka kɔ a gia yə bə nyaka i Kiŋwakti a?” 34 Jisəs chukuli i bɔ a, “I mbi wi liə bənyuku
 ki Nyo wə, dzakaki a nə, ‘A təh wə bəni bə maani bəh bəkəŋa dzəkɔ lə gwu yibɔ, bəni nya bwa
 nɛ nəiŋ, wi fiəni chu num na təh wi bu wi juŋ wi bəbɔ bɔ dzo gwu yibɔ. (aiŋ g165) 35 Ayakalə, bəni
 ndzɔŋni a?” 18 Na ndə wə bi gbəkɔ i təh wiwə bə bɔ kpeiŋniki i bi kwati di i mbi wi dzəni wə i
 wə, wi mi wiwə bi shaki i biŋka wə, ayaka təh chəkɔ biə bəni bi dzayiki i kpi wə, bɔ bi chu dzo
 wiwə ka bi gbɔ i mi beiŋ, ma wi ni goksɔ wi i kə bəkəŋa bəh bənyuku. Bəni bi chu nya kə bwa
 kwɔŋ wə.” 19 Si Jisəs ti ndi wiwə yakadəiŋ,

bəbɔ i bənyuku bəh i bəkarja. (aiōn g165) **36** Bɔ bi chu kpi kə kɔm bɔ bi numki aka bəchinda bə Nyo. Bɔ kɔ bwa bə Nyo kɔm bɔ dzayi lɔ i kpi wə. **37** Gia yi ŋkɔŋ kɔ a, na Muses mwi nɪ fuku baiŋsi yi a bəni bi dzayiki lə i kpi wə si wi nɪ nyaka i di bi kiŋwakti biə bi dzakaki kɔm kpeɪŋ wə wi nɪ bɛliki. Wi bɔɔŋki Bah i di bi kiŋwakti kiwɔ a, wi kɔ Nyo wi Ablaham, bəh wi Ayjik bəh wi Yakɔb. **38** Wi kabə bɔɔŋki yakadəɪŋ, yaka kɔ bəŋkwu bələ kɔ bəwɔm, Nyo kəkə wi bəni bə kpili, a num kə Nyo wi bəni bəwɔm, i wi bəni bəchi kɔ bəwɔm.” **39** Si Jisɔs dzaka yakadəɪŋ, bəni bə bɔ nɪ laniki bəchi bə Nyo kəkə wi, chukuli a, “Mi wi lanini, wɔ chukuli yi chəŋ.” **40** Ayakadəɪŋ, mi i bɔ nəkɪ chu mɔm kə i bikə kimbikə kidəkɔ i wi. **41** Jisɔs ka dza bikə i bɔ a, “Bəni nyani dəɪŋ i dzakaki a, Kimbwili wə Nyo nɪ kaka, numki waiŋ ŋkuŋ Debit a? **42** Ntə mbeɪŋ kiəkɪ lə a Debit mwi nɪ nyaka i Kiŋwakti ki N'yaksi wə a, 'Bah Nyo nɪ dzaka i Bah wuŋ a, “Shɪnum i tseɪŋ yɪŋ yiləkəli wə, **43** i tsə būku jɔbi wə mih bi nɔsi bəni bə bɔ baiŋŋki wə i wə nshɪŋ, ma wə tɔmyi gvu ya i bɔ beɪŋ ka kiŋgbəkɔ ka kigvu.” **44** Debit kabə bɔɔŋki wi a Bah wi, wi chu nyani dəɪŋ ka wi numki waiŋ wi a?” **45** Jisɔs ka dza dzaka i bwa bu bə mbarj bəh bəni bəchi bə bɔ nɪ kɔ feɪŋ wəkɔli gia yə wi dzakaki a, **46** “Mbeɪŋ tɔkniki, kɔm bə bəni bə bɔ laniki bəchi bə Nyo, bɔ kɔŋki i nyaniki nnyaki bəh bəmbuŋ bədəəŋ. Ayaka chu kɔŋ a, bəni bɔnɪki bɔ bəh kiŋkəkɔsi i di bi shi wə. Chu kɔŋ i nɪmki i di bi kɔksini i juŋ yi tsani wə, bəh i di bi bini wə. **47** A chu num a bɔ bə bɔ laksiki biɛɪŋ bi bəkarja bəŋkwu, fwəkɪyi dzo biɛɪŋ bibɔ, kwayi fə bəntsa bədəəŋ. Bəni bələ kɔ ŋgəkə wibɔ bi numki na wimbun.”

21 Jisɔs dza lɔɔ dzəkəh, yeɪŋ si bəni bə kpo jiəkɪ kinya kibɔ i kintaiŋntaiŋ kinya mə i juŋ yi fəni yi gia mə. **2** Wi yeɪŋ si kpə ŋkwu wi kifuu widəkɔ jiəkɪ bədəli bəfa i kintaiŋntaiŋ kinya mə. **3** Wi ka dzaka a, “Mih fukuki ŋkɔŋ i mbeɪŋ a kpə ŋkwu wələ wə wi kɔ mi wi kifuu lə wi nya tsə bəni bəchi bə bɔ si nyaki. **4** Bəni bəchi bə bɔ si nyaki, bɔ si nyaki num biŋka bibɔ bi kpo biə bi si jikə ka gbɔyiki kuku. Ayakalə, kpara wələ si wi kɔ na kifuu kifuu lə, wi si nya na biɛɪŋ bichi biə wi nɔki yeɪŋ wə.” **5** Bwa bə Jisɔs bə mbarj bədəkɔ nɪ dza ka dzakaki kɔm bə juŋ yi fəni yi gia, si yi ndzəŋki bəh kitəh kindzəŋni kə bə nɪ maa yeɪŋ, bəh kinya kiwɔ i Nyo. **6** “Jisɔs dzaka i bɔ a, mbeɪŋ yeɪŋ biɛɪŋ

biələ a? Chəkɔ dzəkɪ lə wə təh wimu bi baan kə i widəkɔ beɪŋ maka bə baka təkɔ wi i kuku, na winaiŋ təh bi numki i di bi wə.” **7** Bɔ bikə i wi a, “Mi wi lanini, gia yələ bɔ numki i jɔbi winaiŋ wə a? Kinchəsi kə ki bi chusiki a yi si num a gvu wə akɔ nə?” **8** Jisɔs chukuli a, “Mbeɪŋ tɔkniki, ka mi bi ma fwəkɪyi mbeɪŋ a mbeɪŋ ndzəni dzəh. Mbeɪŋ kiəkɪ a bəni bəduli bi dzo lə dzo yeli wuŋ kəŋ i ninshɪŋ, ma mi bi dzakaki a, akɔ ŋgaiŋ Kimbwili, a jɔbi dzo kpeɪŋ lə. Jɔbi wə bɔ bi dzakaki yaka, kiə mbeɪŋ bi wəkɔli kə. **9** Jɔbi wə mbeɪŋ bi wokɔki a bə tumki jɔm bəh bəŋgəkə i bidi bidi wə, kiə mbeɪŋ ki lwə kə, gia yələ kaŋkɪ lə i bi yisi nɪm, ayakalə, yi kɔbi a kiŋgəkɔsi ki mbi dzo lə.” **10** Jisɔs chu dzaka i bɔ a, “Tumi bi tumki lə jum bəh kidəkɔ, ayaka ntəŋ widəkɔ tum jum bəh widəkɔ. **11** Gia yi gumini bi numki lə i di di wə. Nshwaiŋ bi nəŋniki na bəh ŋga. Dzəŋ bi numki lə, ma jweɪŋ bi numki i bidi bichi wə. Bəchəsi bə bɔ gumiki bi chusiki lə i bɔɔli wə nya nɪlwa i bəni. **12** Mbeɪŋ kiəkɪ a gia yələ bi dzo i num, num bə kwə mbeɪŋ, nɔŋŋsi nnyə mbeɪŋ. Bə bi tsə bəh mbeɪŋ i juŋ yi nsaka wə, bəh i juŋ yi tsani wə, i chiŋsi mbeɪŋ i juŋ yi nsəŋ wə. Bə bi fiəni dzo mbeɪŋ kɔm bə yeli wuŋ, bə tsə bəh mbeɪŋ i bəŋkuŋ nshɪŋ bəh i bəni bə bɔ sakaki bitumi, **13** wəmakɔ bi numki jɔbi ka mbeɪŋ fukuki i bɔ kɔm mih. **14** Jɔbi wə bə bi dzo mbeɪŋ yaka, mbeɪŋ ki twəɪŋ kə gvu a mbeɪŋ nɪ tsə dzaka a nə a, **15** kɔm a ni nya mih gia i dzaka kimbeɪŋ wə, bəh mfi i mbeɪŋ, ka bəni bə bɔ baiŋŋki mbeɪŋ ma bi chu num i gukuliki bəh mbeɪŋ na twesi. **16** Bəni bə bɔ bi taŋniki mbeɪŋ, bi numki bəti bəmbəɪŋ bəh bəni bəmbəɪŋ, bəh bwa bə nih bəmbəɪŋ, bəh na chwəŋkijur kimbeɪŋ mwi, bəh nseɪŋ yimbeɪŋ. A bi numki bɔ bədəkɔ, bɔ bi wɔɔyiki mbeɪŋ bədəkɔ. **17** Bəni bəchi bi baiŋŋki lə mbeɪŋ kɔm yeli wuŋ. **18** Ayakalə, na juŋ yi fwu yimu i mbeɪŋ fuŋ bi laka kə i fwu wimbəɪŋ wə. **19** Mbeɪŋ kəŋa shɔm yimbəɪŋ bindzəŋ, ma mbeɪŋ bi kwati nɔni. **20** Jɔbi wə mbeɪŋ bi yeɪŋki bəni bə jum bɔ fiəli tali kwili wi Jelusaleɪm, mbeɪŋ ka kiəkɪ a jɔbi dzo kpeɪŋ i kaasi ki. **21** Yi bi ka num yaka, bəni bə bɔ kɔ i Judea bi gəɪŋ yāka i ŋkwɪŋ wə, bə bɔ kɔ i kwili kiwɔ kintəəŋ bi būkuyi. Mi wə wi kɔ i chwa bi chu tsə liə kə feɪŋ. **22** Kaŋ yiwɔ kɔ yə Nyo bi lɔɔki ŋgəkə i Jelusaleɪm wə kɔm bə nɔni kibɔ, yi fə gia yichi dzo kpeɪŋ asi bə nɪ nyaka i kiŋwakti ki wə. **23** ŋgəkə wimbun bi numki wi bəkarja bə bɔ bi numki bəh kitəɔ, bəh

bə bə masiki bwa. Nyo bi bəksiki lə shóm bəh bəni bələ, wi faan ngəkə wimbun i tumi kələ wə. **24** Bə bi gbayiki lə bəni bədəkə bəh bənywə, bə kwayi bədəkə tsə fah i nsəy wə i tumi bichi wə ka bəni bə bə tumdzi i jum cheiŋ. Bəni bə bə kəkə Bəju bi yaka i Jelusalem, i tsə buku asi jobi wibo bi kpəŋki. **25** Gia yi kaiŋni bəh bənchəsi bi chusiki lə i wəy wə bəh i fiəŋy wə bəh i bijəy wə, bəh i nshwaiŋ wə si bitumi bi numki i nshili wə, bə bi gesiki numki alə si kinchwə kimbun chəkəki yi fē lə wəwə. **26** Bəni bi kpiki bəh ndzəy i gia yi gumini yə yi dzəki i mbi wə kəm nga bi nshwaiŋ bi nəŋniki lə kəkəkə. Kəm bieŋ biə bi kə beŋ bichi bi nəŋniki lə bəh nga nalə. **27** Ayakadəŋ, bəni bi ka yeŋ si mi wə yeli wi kə Waiŋmi shiki dzəki i bikwu wə kaŋa nga bəh kiŋkəkni kimbun. **28** Jobi wə gia yələ bi yisi i numki, mbeŋ ka bi nūmki tsəŋ yaka a beŋ, kəm jobi wə Nyo kə i bwili mbeŋ, si num kəmsi dzə.” **29** Si Jisəs dzaka yakadəŋ, ka chukuli i ndi wə a, “Mbeŋ lāni dzə gia i kpeŋ wi fidəŋ wə, bəh keŋ yidəkə, si yi fiəni nyaki ndzeni bibə, **30** mbeŋ ka kiəki, a nyum kwuni lə gwu. **31** Yi kə a liŋ si mbeŋ bi yeŋki jobi wə gia yələ dzə di, mbeŋ ka kiəki a ŋkuy bi Nyo si num kəmsi dzə lə. **32** Mih fukuki ŋkəy i mbeŋ a, ngəkə wi liə wələ bi tsə kaa kə maka gia yələ yichi dzə di. **33** Bəli bəh nshwaiŋ bi kaa lə, ayakalə gia yiy kəbi i bi lansi nəŋni. **34** Mbeŋ təkni bəh kifwu kimbeŋ, mbeŋ ma nyə gwu yimbeŋ i dzini bi mbi bəh muni wə, i laksi mfi i nəni ki fa kuku wə, ka chəkə biwə bi ma dzə tūmbuku i kwə mbeŋ ka kintəy. **35** Gia yiwə, i chəkə biwə wə bi dzə i bəni bəchi bə bə kə fa i nshwaiŋ wə. **36** Mbeŋ ka nūmki bəh gwu yiləkəli tsa Nyo jobi wichi, ka gia yələ bi dzə i jobi wələ wə, mbeŋ kaŋa nga i bi ngbaksi tsə feŋ ka mbeŋ bi num i Waiŋmi nshiŋ.” **37** Jisəs ka shiki wi lani bəni i juŋ yi fəni yi gia wə i kaŋ yiwə yichi. Asi num i fiŋjobi, wi yaka tsə nə i ŋkwuŋ wi ɔlif wə. **38** Bəni bəchi ka bukuki tsəki kinchəŋchəŋy i juŋ yi fəni yi gia wə i wəkə nlani wi.

22 Jobi wi Dzini bi Bled wə bə ka jiə dəkə dzəy yeŋ, bə nī bəŋki a, Dzini bi Ntsədəŋ, bi nī kəmsiki dzəkə. **2** Bətii mfə gia bəmbun bəh bəni bə bə nī laniki bənchi bə Nyo, ka nəŋki dzəh i wəwə Jisəs feŋ i nyumi wə, kəm bə nī lwaki bəni. **3** Satan ka liə i shəm yi Judas wə bə nī bəŋki a Iskaliot, num mi i mbar wi bwa bə Jisəs bə jwəfi ntso bəfa. **4** Wi ka tsə i bətii mfə gia bəmbun

bəh kifwu ki bəni bənchi bə bə nī təkni bəh juŋ yi fəni yi gia. Ayaka bəh bə ka keŋsi asi wi ki nyaniki ka wi taŋni Jisəs i bə. **5** Bə wəkə ndzəŋni ka keŋsi i gəm wi bəh kpə. **6** Wi bum, ka tsə yisi i nəŋki dzəh i nya Jisəs feŋ i kaŋ yibə wə mbar wi bəni du kə feŋ. **7** Chəkə biə Dzini bi Bled wə bə kə maka bə jiə dzəy yeŋ, bə si kum waiŋ jaka kəm bə Dzini bi Ntsədəŋ biələ jobi wə bi nī dzə kpeŋ, **8** Jisəs ka faan Bitə bəh Jən ka dzaka a, “Mbeŋ tsə kēŋsi bieŋ biə bukumbeŋ ni dži Dzini biələ yeŋ.” **9** Bə bikə i wi a, “Wə nəŋki a buku tsə kēŋsi num faiŋ?” **10** Wi chukuli a, “Mbeŋ wəkə, asi mbeŋ liəki tsəki i kwili wə, mbeŋ ni baŋsi bəh mi, num wi bəkə mwi i kpəŋə mə, mbeŋ biəli wi i juŋ yə wi ni tsə liə yeŋ. **11** Jobi wə mbeŋ biəli, mbeŋ dzəkə i tii juŋ wiwə a, Mi wi Lanini bikəkə di bi juŋ yi bəni bə dzəni a ngaiŋ bəh bwa bu bə mbar ni dzi Dzini bi Ntsədəŋ yeŋ kə faiŋ a? **12** Wi ka ni chusi lum wimbun i juŋ yi beŋ wə num bə keŋsi jiə lə, mbeŋ ka ni tsə num yeŋ i kēŋsi bieŋ bichi.” **13** Bə tsə yeŋ a liŋ si Jisəs nī dzakaki i bə. Ayaka bə ka keŋsi bieŋ bi dzini bi Dzini bi Ntsədəŋ biə feŋ. **14** Jobi nī dzə kpeŋ, Jisəs bəh bwa bu bə ntum dzə shinum ka dziki. **15** Wi dza dzaka i bə a, “Mih si kəŋki lə nalə a mih dzi Dzini bi Ntsədəŋ biələ bukumbeŋ ka mih yeŋ ngəkə wə wi dzaki lə. **16** Mbeŋ kiəki lə a mih bi chu dzi kə Bini biələ i tsə buku jobi wə bi bi dzə kpeŋki, ka Nyo bi sakaki ŋkuy bi.” **17** Wi dzə bwam nya kiŋyŋni i Nyo dzaka a, “Mbeŋ kə mū tsəsi dāŋsi mbeŋ bachi. **18** Mih fukuki i mbeŋ a i yisi i liə i tsə, mih ni chu mu kə mbih mi kpeŋ wi laani wələ na ka ŋkuy bi Nyo bi dzə.” **19** Wi dzə bled, nya kiŋyŋni i Nyo, gbeyi nya i bə, dzaka a, “Fa kə gwu yiy, mih nyaki i mbeŋ, mbeŋ fəki ayaka i kwəkəki mih.” **20** Yi num ayaka, asi bə dzi kaasi kichiŋni, wi dzə bwam wi mbih ka dzaka a, “Bwam wələ kə miŋkaŋ mi Nyo mimfiəŋ mə Nyo dzi bəh mwa məŋy mə mə shuku buku kəm mbeŋ. **21** Ayakalə, mbeŋ wəkə mi wə wi ni taŋni mih, wi dziki lə fa bəh mih. **22** Mbeŋ kiəki a mi wə yeli wi kə Waiŋmi bi nyə asi Nyo nī sisi jiə. Ayakalə, ngəkə wimbun kə wi mi wə wi taŋni wi.” **23** Bə yisi i bikəkə a bə bə mi wə wi kə i fə yələ gia i bə kintəy akə ndə a? **24** Bə dza yisi i ngukuli a bə bə a, akə ndə mi wimbun i bə kintəy a? **25** Jisəs dzaka i bə a, “Bəŋkuy bə fa kuku kaŋaki lə nga i bəni bəbə beŋ, ayaka bəni bə bə sakaki tumi, bə bəy bə a bimba bi bəni. **26** Ayakalə,

yi mɔŋ dəkə i num yaka bəh mbeij. Wəmakā
 mi i mbeij kintəŋ kaŋaki i dzaki gwu yi ka
 waiŋ wi nchiŋ. 27 Mi wimbūm kɔ winaiŋ, mi wə
 wi yəkəli ka dziki a dzini, ma mi wə wi tsəsiki
 dzeij a? Ntə asi num mi wə wi yəkəli ka dziki a
 dzini a? Ayakalə, mih kɔ i mbeij kintəŋ ka mi
 wə wi nɔmki i mbeij. 28 Ako mbeij bə mbeij ni
 numki bəh mih bəh ŋga i jobi wuŋ wi ŋgəkə wə
 wichi. 29 Yi kɔ a liŋ asi Ba wuŋ nya mih bəh
 ntɔŋ a mih sakaki, mih ni nya lə tə ŋga biwə a
 mbeij i sakaki. 30 Mih nya lə, ka bukumbeij
 ni dziki bə mu i di bi ntɔŋ wuŋ wə, ka mbeij
 bi num i bingbəkə wə, i sakaki chwəŋbijuŋ bi
 Islae biə jwəfi ntəsə bəfa.” 31 Jisəs ka dza bɔŋ
 Bitā a, “Samon, Samon wəkəli, Satan dzo ŋga i
 kpəkə mbeij bəchi i bwili mbeij bədəkə asi mi
 si kpəkə chi i gəŋ wə. 32 Ayakalə, mih tsa i wə, a
 shom ya ma būku i mih. Jobi wə wə fiəni bɔŋ
 mfi bia, wə nyā ŋga i bwa bə nah.” 33 Bitā dzaka
 a, “Bah, mih kpeijniki lə i tsə nsəŋ nabə i kpi,
 bəh wə.” 34 Jisəs chukuli i wi a, “Bitā wəkəli,
 mih fukuki i wə, ka kwəkə ni numki i tɔŋ daiŋ,
 wə ni məŋni lə mih kiŋkani kitāli, a wə kiəki kə
 mih.” 35 Wi dza bikə i bə a, “Mbeij kwaka jobi
 wə mih nī faŋ mbeij kpə kəbi kiba kəbi bəh
 dzuyigvu kəbi, mbeij nī nyaniki yaka mbeij nī
 num dzah finə a?” Ayaka bə chukuli a, “Aayi,
 buku nī ka num dza dəkə fiŋ.” 36 Wi ka dzaka i
 bə a, “I liə, mi kabə kaŋa kpə nabə kiba wi dzɔ.
 Mi kabə kaŋaki kə nywə wi jum, wi tənŋni mbuŋ
 wi i tənŋ. 37 Mih dzakaki lə kəm gia yə bə nī
 nyaka i Kiŋwakti ki Nyə wə a, ‘Bə nī fa wi bəh
 bəni bəchu,’ yi kaŋaki lə i kpeij kəŋ kəm mih i
 liə. Mbeij kiəki a gia yə bə nī nyaka kəm mih
 yichi si dzo i kpeij” 38 Bə ka chiŋ təkəli dzaka a,
 “Bah yēij, buku kaŋaki lə bənywə bə jum bəfa.”
 Wi chukuli a, “Mbeij bēe yaka.” 39 Jisəs ka dza
 buku i kwili wiwə wə bəh bwa bu bə mbar, ka
 yisi i yakaki tsəki i ŋkwuŋ wi keij yi ɔlif wə,
 num asi wi si shi fə. 40 Bə yaka tsə buku i di
 biə bə nī tsəki, wi dzaka i bə a, “Mbeij tsāki
 ka kiməmsi ma dzo i mbeij, i gaka mbeij.” 41
 Si wi dzaka yakadəij, wi dza nyə i bə kpəŋ, ka
 kini tsə, asi mi kɔ i tum təh a wi tsə buku, ka
 tum binyu i kuku ka tsa Nyə a, 42 “Ba wuŋ, wə
 kabə kəŋ, wə dzɔ bwili bwam wi ŋgəkə wələ i
 mih wə. Ayakalə fə asi wə kəŋki a kəbi si mih
 kəŋki.” [43 Si wi tsa yakadəij, chinda wi Nyə
 shi dzo i wi wə, nya wi bəh ŋga. 44 Jisəs nī kɔ
 shom yi nya ŋgəkə nalə. Wi chu tsa na bəh ŋga
 ka bɔŋŋki, kiliəkə bə təkə i kuku aka mwa.] 45

Wi tsa kaasi, fiəni dzo i bwa bu bə mbar wə,
 yeij num nsheij fə bə bəh ka nəki. 46 Wi bikə
 i bə a, “Mbeij nəki lə nəni a? Mbeij dzā beij
 mbeij tsāki ka kiməmsi ma dzo i mbeij, i gaka
 mbeij.” 47 Asi wi nī keijki wi dzaka, mbar wi
 bəni dzo buku a num lə Judas, wə wi nī kɔ mi i
 mbar wi bwa bə Jisəs bə jwəfi ntəsə bəfa, a num
 wi i ninshiŋ. Wi tsə kəmsi i Jisəs wə ka məŋni
 wi. 48 Ayakalə, Jisəs bikə i Judas a, “Wə nəŋki i
 məŋni mi wə yeli wi kə Waiŋmi i chusi a bə kwa
 a?” 49 Bwa bu bə mbar bə bə nī kɔ i wi kpəŋ
 yeij gia yə yi nəŋki i num, bikə a, “Bah, buku
 gbāyi bəni bələ a?” 50 Mi widəkə i bə kintəŋ ka
 gba chwəŋ bwili kintuni ki tseij yiləkəli yi mfa
 wi fwu wi bəti mfa gia. 51 Jisəs kaŋyi a, “Kiə mi
 ki chu mōm kə,” ka kəm kintuni ki mi wiwə ki
 ka fiəni num feij. 52 Bəni bə bə nī dzo i kwa
 Jisəs nī kɔ bəti mfa gia bəmbum, bəh kifwu ki
 bəni bənchi, bəh bə bə nī təkni bəh juŋ yi fəni
 yi gia, bəh bəni bə bə nī sakaki tumi. Wi bikə i
 bə a, “Mbeij dzaki i kwa mih, ka dzaki num bəh
 bənywə bəh bibəkə ka mbeij dzaki i kwa num ji
 a? 53 Mih nī kɔ bəh mbeij chəkəsi chəkəsi i juŋ
 yi fəni yi gia mə, mbeij kəbi i kəm mih kəm
 nə a? Ayakalə, i liə kɔ jobi wimbəij wə mbeij
 kɔ i fə gia yeij, a num jobi wi ŋga bi jisi.” 54
 Bəni bəwə ka kwa Jisəs tsə bəh wi i kwili wi fwu
 wi bəti mfa gia wə, Bitā biəli i jum wə i dzəh
 yi dəŋ. 55 Bə tsə kpa gbuku i kintəŋ ki təkə
 wə shinum ka jəkəki. Bitā dzo shinum bəh bə.
 56 Si gbuku wiwə nī belī, waiŋkpaŋni widəkə
 wə wi nī nɔmki i kwili wiwə wə dza yeij Bitā si
 wi shinum. Wi tseij wi i dzəkəh wə bindzəŋ
 dzaka a, “Mi wələ si kələ tə bəh mi wiwə.” 57
 Bitā ka nəij dzaka a, “Kpaŋa wələ, mih kiəki kə
 mi wələ.” 58 Asi jobi tsə twesi, mi widəkə chu
 yeij wi, ka dzaka a, “Wə kɔ mi i mbar wiwə wə
 tə.” Ayaka Bitā dzaka a, “Nyuku wələ, mih kəkə
 mi wiwə.” 59 Asi mbiəŋə wimu tsə, mi widəkə
 ka chu bwaŋ alə a, “Ŋkəŋ ŋkəŋ mi wələ si kələ
 bəh mi wiwə, kəm wi kɔ mi wi Galili.” 60 Bitā
 chukuli a, “Nyuku wələ, mih kiəki kə gia yə wə
 dzakaki yaka.” Asi wi nī keijki wi dzaka yaka,
 kwəkə ka tɔŋ. 61 Bah fiəni gwu, dzəkəh yibo
 Bitā baŋsi, Bitā kwaka ja yə Bah si dzaka i wi a,
 “Ka kwəkə ni tɔŋ daiŋ a ni numki num wə nəij
 lə mih i kiŋkani kitāli wə.” 62 Bitā nyə feij buku
 tsə i bir, ka də nalə. 63 Bəni bə bə nī chəniki
 Jisəs ka yisi i fəki nshəŋ i wi, tweij wi. 64 Bə bar
 shi bi bəh mbuŋ, tweij wi dzaka i wi a, “Fūku la
 ntum wi Nyə wə wə i liə. Kāŋsi i buku mi wə wi

tweinj wə.” 65 Bə ləyi wi bəh ja yiduli. 66 Si chəko ni wə, bəni bə bə sakaki tumi bəh bəti mfe gia bəmbum bəh bəni bə bə laniki bənchi bə Nyə, bə juŋni gwu yibo bə bəchi, ka dzo Jisəs dza bəh wi i di biə bə si saka bənsaka. 67 Si bə tsə bəh wi yaka, bə dzaka i wi a, “A kabə num wə Kimbwili wə Nyə n̄ kaka wə fūku i buku.” Wi chukuli i bə a, “Mih ka fuku i mbeinj, mbeinj ma ni bum mih. 68 Ayaka mih ka bikə gia i mbeinj, mbeinj ma ni chukuli. 69 Ayakalə, i yisi i liə, mi wə yeli wi kə Waiŋmi ni num i kimbu ki tseinj yiləkəli yi Nyə wə wi kanjaki n̄ga.” 70 Bə bəchi ka dzaka a “Akə a wə Waiŋ Nyə a?” Wi chukuli i bə a, “Yi kə asi mbeinj dzaka” 71 Ayaka bə ka dzaka a, “Bə chu n̄aŋki mi a wi dza dzaka a n̄a a? Bə wəkə lə ndzaka wə wi buku i dzaka ka wə.”

23 Si mbarj wi bəni bə bə n̄ sakaki bənsaka dzaka yaka, ka dza bə bəchi dzo Jisəs ka tsəki bəh wi i Baylə. 2 Si bə tsə buku feinj, ka yisi i jiəkə gia i wi fuŋ, dzaka a, “Mi wələ nyaniki bəkəli tumi kibuku, n̄aŋma a bəni ma gəmki kpə wi kiŋwakti i Kaysa ŋkuŋ wi Lum, chu dzaka a wi kə Kimbwili wə Nyə n̄ kaka, yi chu chusi a wi kə ŋkuŋ widəkə.” 3 Baylə bikə i Jisəs a, “Akə a wə ŋkuŋ wi Bəju a?” Jisəs chukuli i wi a, “Yi kə asi wə dzaka.” 4 Baylə ka dza dzaka i bəti mfe gia bəmbum bəh mbarj wi bəni bə bə n̄ kə feinj a, “Mih ka yeinj dəkə gia yə mi wələ gbə yeinj.” 5 Bə bəchi ka bwaŋki alə, “Mi wələ nyaniki wi lani bəni i bi tumi bi Judea wə bichi, nyini a bə ləkəki bəh kifwu. Wi ni yisi i Galili, i liə wi si num lə fa i tumi kələ wə.” 6 Si Baylə wəkə yi yaka, ka bikə a, “Mi wələ kə mi wi Galili a?” 7 Bə bum, wi ka faaŋ Jisəs i ŋkuŋ Heləd, kəm a n̄ kə wi wə wi ni sakaki kimbu ki tumi kiwə, wi num tə i Jelusalem i jobi wiwə wə. 8 Bə tsə bəh Jisəs, ŋkuŋ Heləd yeinj wi, wəkə ndzəŋni i jobi wə wi n̄ yeinj Jisəs, kəm wi n̄ kə wi wəkə lə kəm Jisəs, i jobi wi dəŋ wə wi n̄ kə wi wəkəli i yeinj Jisəs, kwaka a jobi widəkə ŋgaŋ ni yeinj wi fə gia yi chusi n̄ga bi Nyə. 9 Wi dzo jobi ka bikəyiki gia yiduli i Jisəs, ayakalə wi n̄aŋki chu chukuli kə gia yidəkə. 10 Wi n̄ bikə yaka, bəti mfe gia bəmbum bəh bəni bə bə n̄ laniki bənchi bə Nyə num feinj, bə buku tsə i ninshinj i keiŋsi gia yiləkəli i jiə i Jisəs fuŋ. 11 ŋkuŋ Heləd bəh bəni bu bə jum ka dza yisi i suŋuki wi, tum mbuŋ wi kwili i gwu yi wə, ka fiəni chiŋsi wi i Baylə. 12 A n̄ kə Baylə bəh ŋkuŋ Heləd baiŋŋni. I chəkə biwə, bə kwa nsəinj. 13 Si bə chiŋsi Jisəs i jum

wə, Baylə juŋni bəti mfe gia bəmbum bəh bəni bə bə n̄ sakaki tumi kiwə, ka bəŋ juŋni tə bəni bəchi. 14 Bə juŋni dza, wi dzaka i bə a, “Mbeinj si dza bəh mi wələ fa a wi fəki bəni ləkə bəh kifwu, mih tseinj ləkə i gia yə mbeinj bwamki kəm yi i mbeinj nshinj, mbeinj tsəinj, mih ka yeinj dəkə gia yə wi gbə yeinj, i gia yichi yə mbeinj jiəkə i gwu yi wə, wi ka fə dəkə gia yidəkə, 15 num ŋkuŋ Heləd ka yeinj dəkə tə yi. Akə gia yə yi ni fə wi fiəni chiŋsi mi wələ i bukumbeinj. Mbeinj yeinj tə a, mi wələ ka fə dəkə gia yidəkə yə bə kə i wə wi wəŋni. 16 Ayakadəinj, mih ki tweiŋki wi a tweiŋni, ma mih bēkə wi, ma wi tsəkə.” 17 [A n̄ kə i jobi wiwə wə a num Dzini bi Ntsədəŋ, Baylə kanjə i bwili mi wimu i juŋ yi nsəŋ wə i nyā i bəni.] 18 Bəni bəchi ka dza yisi i wiliki feinj a, “Kāasi mi wələ, bwili Balabas i juŋ yi nsəŋ mə ma wə nyā i buku.” 19 Balabas wələ n̄ kə i juŋ yi nsəŋ mə kəm wi n̄ kə wi yisi ŋgəkə i kwili wə ka chu wə mi. 20 Baylə wəkə yaka chu dzaka i bəni bəchi nalə kəm wi ni n̄aŋki i bee Jisəs. 21 Ayakalə, bə ka wiliki a, “Bə bāŋj wi i kintasi wə, bə bāŋj wi i kintasi wə.” 22 Baylə chu dzaka i bəni i kiŋkani kitali wə a, “Bə bāŋj wi kəm n̄a? Gia yichu yə wi fə akə n̄a? Mih ka yeinj ŋgəkə wə wi fə ka bə wə wi wəŋni. Mih ki tweiŋki wi a tweiŋni, ma mih bee wi.” 23 Bə ka bāŋj a wiliki bəh n̄ga a “Bə bāŋj wi i kintasi wə.” ŋ'wili wibə gaka Baylə. 24 Ayakadəinj, Baylə təinj nsaka ka bee wi, a bə fə bəh wi asi bə n̄aŋki. 25 Wi ka bwili yatəkə mi wə i juŋ yi nsəŋ wə, num wə bə ni bikəkə, wə wi n̄ yisi ŋgəkə i kwili wə chu wə mi. Si wi bwili, ka nya Jisəs i bə si bə n̄aŋki. 26 Bə ka dzo Jisəs i tsə bāŋji. Si bə ni tsəkə, bə bāŋsi bəh mi widəkə wi kwe dza i chwa yeli wi num Saməŋ, num mi wi Selin. Bə kwa wi ka jiə kintasi ki Jisəs i kimbəkəli ki wə, wi ka giŋj ka biəli Jisəs. 27 Bəh bə ka tsəkə, mbarj wi bəni wimbum biəli wi. I bə kintəŋj bəkanjə bədəkə n̄ dəkə lə, fa gia. 28 Jisəs dza fiəni gwu dzaka i bə a, “Bəkanjə bə Jelusalem, kiə mbeinj ki d̄ə kə i mih. Mbeinj d̄əki num i gwu yimbeinj, bəh i bwa bəmbəinj. 29 Mbeinj kiəkə a jobi bi dzəkə lə wə bə bi dzakaki a, ‘Kinsəŋli kimbūm kə ki bəkanjə bə bə kə kaiŋni maka bə num bwo waiŋ, maka bə num masi waiŋ.’ 30 A bi numki i jobi wiwə wə, bəni bi wamki dzakaki i ŋkwuŋ yimbum yimbum a, ‘Mbeinj gb̄y i buku wə,’ dzaka i ŋkwuŋ yinchinj yinchinj a, ‘Mbeinj bāŋj buku.’ 31 Bə ni wiliki yakadəinj kəm bəni ka fə gia yələ a num i kpeiŋ wi keiŋ wi d̄əli, bə bi

ka fə na dəiŋ bəh wə wi kə wi wə m lə.” 32 Si bə ni tsəki bəh Jisəs yakadəiŋ, bə nī kaŋaki lə bəni bə nsəŋ bəfa bə bə ni tsəki i wə tə. 33 Bə tsə buku i di biə bə bəŋki a ŋkuŋu Kifwu, ka baŋŋ Jisəs feiŋ i kintasi wə, ka baŋŋyi tə bəni bə nsəŋ bəfa i kintasi wə, wimu i tseiŋ yi Jisəs yiləkəli wə, widəkə i kimbu ki tseiŋ yi kimiəkə wə. 34 Jisəs dza dzaka a, “Ba, dālinya chu bi bəni bələ, kəm bə kiəkə kə gia yə bə fəki.” Bəni bəwə dzo bəmbuŋ bə Jisəs, ka tum kaŋŋ yeiŋ i gaa bəmbuŋ bəwə i bə kintəŋ. 35 Gia yələ yichi nī numki bəh Jisəs yakadəiŋ, num bəni num feiŋ tseiŋ. Bəni bə bə nī sakaki kwili wiwə ka dza fibə ka suŋuki dzaka a, “Wi nī gamtiki bəni, wi gāmti la gwu yi i liə, wi kabə num Kimbwili wə Nyə nī saŋbwili.” 36 Bəni bə jum bə tə ka nyiksiki wi, nya mbilə mŋŋbənini i wi, 37 dzaka a, “Wə kabə num ŋkuŋ wi Bəju, wə gāmti la gwu ya.” 38 Bə nī nyaka kiŋwakti baŋŋ i fwu wi Jisəs beŋ a, “Wələ kə ŋkuŋ wi Bəju.” 39 Mi wi nsəŋ widəkə i bə wə bə nī baŋŋ i kintasi wə dza ka təyiki Jisəs, dzaka a, “A məŋ a wə wə Kimbwili wə Nyə nī kaka a? Bwili gwu ya, ma wə bwili tə buku.” 40 Widəkə wə wəkə gia yə wi dzaka, kaŋyi wi, bikə i wi a, “Wə lwaki kə Nyə a? Wə kə i ŋgəkə wə tə asi wi kə. 41 Yi kpeiŋniki lə i buku wə i kpi i kwati mbee wi gia yichu yə buku wə fə, ayakalə mi wələ kpiki lə maka wi fə gia yichu yidəkə.” 42 Mi wi nsəŋ wələ ka dzaka a, “Jisəs, wə bi kwāka mih i jobi wə wə bi sakaki ntəŋ bia.” 43 Jisəs dzaka i wi a, “Mih fukuki ŋkəŋ i wə a daiŋ lə buku wə nī numki lə i di bindzəŋni bi Nyə wə.” 44 A nī kə asi wəŋ ni nəŋki i yaka lumsi, biŋ dza ji tumi kichi ji tsə buku i mbieŋə witali wə nshifəkə, 45 kəm wəŋ nī chu baŋŋki kə. Mbuŋ wə wi nī təiŋni juŋ yi fəni yi gia i fintəŋ taja shi buku i biwa bifa wə. 46 Jisəs num i kintasi wə, ka dza wam bəh ŋga a, “Ba wuŋ, mi nyaki kiŋ'waka kəŋŋ i wə kaŋ.” Si wi dzaka yakadəiŋ, ka waka kiŋ'waka ki kigəksini. 47 Fwu wi bəni bə jum wə wi nī kə feiŋ, si wi yeiŋ gia yə yi num, nya kiŋkəksi i Nyə dzaka a, “ŋkəŋ, ŋkəŋ, mi wələ nī kaŋaki kə gbo widəkə.” 48 Bəni bəchi bə bə nī juŋni feiŋ i yeiŋ gia yə yi numki, si bə yeiŋ yakadəiŋ ka dza fiəni kwe i kwili kibo wə num bə kwumi tsəiŋ. 49 Nsəiŋ yi Jisəs yichi, nī dza fibə num i dzəh yi dəəŋ ka tseiŋki gia yə yi num. Bədəkə num bəkaŋa bə bə nī buku i Galili biəli dza wi. 50 Mi widəkə nī kə i jobi wiwə wə bə bəŋ a Yəsef, num wi nī buku i Alimatia i kwili wi Bəju kidəkə wə. Wi nī kə mi

wi ndzəŋni chu num mi wi chəŋ i Nyə nshiŋ, chu wəkəli jobi wə Nyə bi dza sakaki ŋkuŋ bi. Wi nī kə tə mi wi mbaŋ wi bəni bə bə sakaki bənsaka. Ayakalə, wi nī ka bum mfih gia yə bə nī sisi i fə bəh Jisəs. 52 Wi tsə i Bayle, tsa wi i dzo wini wi Jisəs. 53 Bayle bum, wi ka tsə shishi wini wiwə, ka kii i mbuŋ wə, ka tsə ləsi i jum yə bə nī chum i biaŋa wə, maka bə num jiə mi yeiŋ wə. 54 A nī kə Chəkə bi Sisini i buku nya i chəkə bimbam wə, a ni baŋŋ a twesi ka mbam wiwə yisi. 55 Bəkaŋa bə bə nī buku i Galili biəli Jisəs, bə biəli Yəsef i jum wə, i tsə yeiŋ si wi jiəkə wini wi Jisəs. 56 Bə nī dza feiŋ, ka kwe i wa wibə, tsə kəiŋsi bifiaŋsi bi tseŋə yindzəŋni biə bə si fə i fiaŋsi wini yeiŋ. A num chəkə bimbam wə, bə shi mbam si bənchi bəbə nī nəŋki.

24 Asi chəkə bimbam nī tsə, a num kinchəŋəchəŋə i chəkə bi ninshiŋ i shi wə. Bəkaŋa bə buku dza kinchəŋəchəŋə, dzo fiaŋsi biə bə nī kəiŋsi jiə ka tsə bəh bi i jum beŋ. 2 Jobi wə bə nī tsə buku feiŋ, bə ti num bə biŋsi bwili təh wə bə nī baŋ dzaka ki jum kiwə yeiŋ. 3 Asi bə liə tsə i jum yiwə kintəŋəŋ nəkə yeiŋ kə wini wi Bah Jisəs. 4 Bə chiŋ num feiŋ alə nəkə kiə kə gia yə bə kə i fə. Yi num a bənyuku bədəkə bəfa nī dza num kəmsi i bə kpəŋ, num bə ləh bəmbuŋ bə fukuli bə ŋwaŋyi alə. 5 Ndzaŋ kwa bəkaŋa bəwə na bəh ŋga, bə chuŋsi kifwu kibo i kuku. Bənyuku bə bikə i bə a, “Akə kəm nə mbeŋ nəŋki mi wiwəŋ i bəŋkwu kintəŋəŋ a? 6 Wi fa kəkə, wi si dza lə i kpi wə. Mbeŋ yŋti gia yə wi nī dzaka i mbeŋ jobi wə mbeŋ bə nī kə i Galili. 7 Wi nī dzaka a, ‘Mi wə yeli wi kə Waiŋmi bə kaŋaki lə i bi nyā wi i kaŋ yi bəni bəchu wə, ma bə baŋŋ wi i kintasi wə, i buku i kaŋ yitali wə, wi bi fiəni dza i kpi wə.’” 8 Bə ka yŋti gia yə Jisəs nī dzaka i bə. 9 Bə dza fiəni i jum yiwə beŋ, ka tsə fuku gia yiwə yichi i bwa bu bə mbaŋ bə jwəfi ntə mu bəh bəni bəchi bə bə nī biəliki wi. 10 Bəkaŋa bə bə nī fuku gia yiwə yichi asi yi nī num i bwa bə ntum bə Jisəs a nī kə, Meli Magdalen, Joana bəh Meli nih Jem bəh bəkaŋa bədəkə. 11 Bə wəkə ndzaka wiwə aka kiyuŋ ki gia, nəkə bum kə yi. 12 Ayakalə, Bitə ka dza kəmsi, yəkə tsə buku feiŋ i jum beŋ, ka ŋgwuŋ tseiŋ ləkə i jum yiwə kintəŋəŋ ka yeiŋ shəŋ a bəmbuŋ bə bə nī kii i Jisəs wə. Wi bə fiəni tsə i dzu bəh dzaka ki wəŋni, kəm gia yə yi num. 13 A dza num a i chəkə biwə wə, bəni bəfa bədəkə bə bə nī biəliki Jisəs, bə nī buku i

Jelusalem nyə ka bá tsə i kwili widəko bə bəɔŋ i buku wə a?” 33 Bə dza akisəka a i jobi wiwo a, Emayus, dzəh yiwo num aka bəmay nanitanj i i fijəbi fiəni chu i Jelusalem. Si bə tsə ka yeiŋ tsə buku feiŋ. 14 Bə nɪ nyə ka tsəki bə dzakayi a bə bə, kəm gia yichi yə yi nɪ num. 15 Si bə nɪ nyaniki tsəki yakadəiŋ dzakayi, kaiŋyi, Jisəs mwi kəmsi dza i bə wə, bəh bə bá nyaniki tsəki. 16 Gia yidəko fə a bə ma kɪə mi wiwo. 17 Jisəs ka dza bikə i bə a, “Akə nə mbeiŋ nyaniki, dzakayi kəm yi a?” Si wi bikə yaka, bə num bəh nsheiŋ i shi bibə wə. 18 Mi widəko i bə kintəəŋ yeli wi num Kleofas, bikə i wi a, “Yaka ako a wə mbəŋ shəŋ mi wi dzəni i Jelusalem, wə wə kiəki kə gia yə yi num i kaŋ yələ wə a?” 19 Wi bikə i bə a, “Yi naiŋ gia a?” Bə chukuli a, “Gia yə yi ni num bəh Jisəs wi Nasali. Mi wələ nɪ kə mi wi ntum wi Nyo, gia yə wi nɪ fəki bəh yə wi nɪ dzakaki a nɪ kə yi kaiŋyini. Wi nɪ kə mi wimbun i Nyo nshij bəh i bəni bəchi wə. 20 Bəti mɛə gia bəmbun bəh bəni bə bə sakaki kikwili kibuku nɪ nya wi a bə wə, bə baŋŋ wi i kintasi wə. 21 Buku nɪ kaŋaki lə kiŋkwaka i wi a, ako wi wə wi bi təiŋ bəni bə Isləe i kaŋ yi ngəkə wə. Ayakalə, a tsə a kaŋ yitali si gia yiwo num. 22 Yidəko chu num a bəkaŋa bədəko i mbaŋ wibuku wə, bə si dzaka i buku gia yi dzaka ki wəmmi, a bə si tsə i jum beiŋ kinchəŋəchəŋə, 23 bə nəki yeiŋ kə wini wi Jisəs wiwo. Bə ka fiəni dza fuku i buku a, bə si yeiŋ bəchinda bə Nyo aka ndəmsi, bə fuku i bə a Jisəs kə wiwə. 24 Bəni bədəko i mbaŋ wibuku wə, si tsə i jum beiŋ, ka yeiŋ yi asi bəkaŋa bə si fuku, ayakalə bə nəki yeiŋ kə wini wi Jisəs wiwo.” 25 Jisəs dzaka i bə a, “O ɔɔ, biyūŋ biələ, shóm yimbeiŋ dəki na bəh ŋga i bum gia yə bəni bə ntum bə Nyo nɪ dzakaki. 26 Mbeiŋ kiəki kə a, Kimbwili wə Nyo nɪ kaka a wi kaŋaki i yēiŋ bəŋgəkə bələ, ka wi fiə i mbum bi wə a?” 27 Jisəs ka yisi i fukuki baiŋsiki i bə gia yichi yə bə nɪ nyaka i biŋwakti bi Nyo wə bichi kəm wi, bəh i yisi i Muses wə, i tsə buku tə i biə bəni bə ntum bə Nyo nɪ nyaka. 28 Asi bə nɪ dza kəmsi i kwili wə bə nɪ tsəki feiŋ, Jisəs ka fə aka wi tsəki dāŋsiki lə. 29 Bə buku tsə, ka tsaki wi nalə a, “Bukumbeiŋ tsə nɪ, kəm jobi kə wi tsə nalə, biŋ chu num bi yisi i jiki.” Ayakadəiŋ, wi bum i tsə nɪ bəh bə. 30 Bə tsə, i jobi wə bə nɪ num i dzi, wi dza chəkə yi bləd, ka nya kiyoŋni i Nyo, gbeyi gaa i bə. 31 Akisəka dzəkəh yi bə baiŋ, bə ka yeiŋ kiə wi. Ayakalə, wi fiəni laka i bə nshij. 32 Bə baŋŋ ka dzakayiki a bə bə a, “Ntə shóm yibuku wə si shiliki alə i jobi wə wi si dzakaki i buku wi i dzəh, fuku baiŋsi gia i Kiŋwakti ki Nyo wə

shóm yibə wə. 53 Bə tsə ka shiki a juŋ yi fəni yi
gia wə, kəksi Nyə jəbi wichi.

Jon

1 I kin'yisi wə a nī kə num Ja si num lə. Ja yiwo nī kə bəh Nyō, Ja yiwo num Nyō. **2** Wi nī kə wi si num lə i kin'yisi wə bəh Nyō. **3** Nyō nī maa bieŋ bichi tsə i kaŋ yi wə. Fieŋ fidəko kəkə na fimu fiə Nyō nī maa wi kəbi. **4** I wi mə kə noni, ayaka noni kələ num baiŋni i bəni wə. **5** Baiŋni biwo baiŋki i jisi wə, ayaka jisi biwo kəbi i nyumsi bi. **6** Mi widəko nī kələ wə Nyō nī faaŋ, yeli wi num Jon. **7** Wi nī dzə i dzaka kəm baiŋni, bəh i beerŋ nsaka wi baiŋni biwo, ka wi fə bəni bəchi bi jīə shōm i baiŋni biwo wə. **8** Jon mwi nī kəkə baiŋni biwo. Wi nī dzə a beerŋ nsaka i baiŋni biwo. **9** Baiŋni bi ŋkəŋ biwo biə bi chusiki baiŋni i bəni bəchi nī dzəki lə i mbi wələ mə. **10** Wi nī kələ i mbi wələ mə, mbi wələ num Nyō nī maa tsə i kaŋ yi wə, ayakalə bəni bə bə kə bə mbi wələ nəki kiə kə wi. **11** Wi nī dzə i mbu, ayaka bə nəki dzə kə wi. **12** Ayakalə, bəni bəchi bə bə nī dzə wi, jīə shōm i yeli wi wə, wi nya ŋga i bə a bə nūmki bwa bə Nyō. **13** Ayaka bwa bə Nyō bələ kəkə bə bə bwo biəli mwa mi chwəŋkijūŋ, nabə i kiŋkəŋ ki mi wə, nabə mbwo wi mi wiwəm. Bə bwo bə biəli a num mbwo wə akə wi Nyō. **14** Ja yiwo nī fiəni chu mi wiwəm ka nəki i buku kintəŋ, num wi jikə bəh kiŋkəŋ ki Nyō bəh ŋkəŋ. Ayaka buku yeiŋ kiŋkəkni ki. Kiŋkəkni kiwo num ki Waiŋ wi shəŋ wə wi nyə i Ba wi wə. **15** Jon nī num mbeerŋ nsaka kəm wi, ka wiliki dzaka a, “Wələ kə mi wə mih ni dzakaki kəm wi, dzaka a, ‘Mi wə wi dzəki i mih jum kəkni lə tsə mih, kəm wi nī kələ na ka mih numki.’” **16** Si wi kə wi jikə bəh kiŋkəŋ ki Nyō, wi ka nyaki bukumbeiŋ bəchi bəh kiŋkəŋ i kiŋkəŋ beiŋ. **17** Bukumbeiŋ kiə a Nyō nī nya bənchi tsə i kaŋ yi Muses wə. Ayakalə, mbum bi Nyō bəh ŋkəŋ dzə ka tsəki i kaŋ yi Jisōs Klistus wə. **18** Mi widəko kəkə wə wi num yeiŋ Nyō. Akə a Waiŋ wi wimu wə shəŋ wə wi num kəmsi i Ba wi kpəŋ wə wi fə bukumbeiŋ kiə wi. **19** Yələ kə gia yə Jon nī dzaka i jəbi wə kifwu ki Bəju i Jəlusalem nī faaŋ bəti mfa gia bəh bəni bə Ləwi a bə tsə bīkə i Jon a, akə wi ndə a. **20** Jon nī ka nəiŋma dəkə i chukuli kimbikə kibə. Wi nī dzaka bəh dzaka ki a, “Mih kəkə Kimbwili wə Nyō nī kaka.” **21** Bə bikə i wi a, “Wə kə la ndə? Akə wə Elaja ma?” Wi chukuli i bə a, “Mih kəkə Elaja.” Bə ka chu bikə i wi a, “Akə wə wə Mi wi Ntum wi Nyō wə ma?” Wi nəiŋma. **22** Bə ka chu

bikə i wi a, “Wə kə la ndə? Wə dzaka la a nə kəm bə gwu ya? Fūku ka buku kwati gia yə buku kə fiəni tsə chukuli i bəni bə bə si faaŋ buku.” **23** Jon ka chukuli i bə si Isaya mi wi ntum wi Nyō nī dzakaki a, “Akə mih ja yə yi wiliki i chwa a, ‘Bə lūmsi dzəh yi Bah a yi nūm chəŋ.’” **24** Bəni bələ kə num a nī faaŋ Bəfalasi bə. **25** Bə ka bikə i Jon a, “Wə kabə num kə Kimbwili wə Nyō nī kaka, wə num kə Elaja, nabə Mi wi Ntum wi Nyō wə, wə ka bə juliki bəni i bəko kəm nə la?” **26** Jon ka chukuli i bə a, “Mih kə mfiŋ a juliki bəni i bəko mə, ayakalə mi widəko kələ i mbeiŋ kintəŋ wə mbeiŋ kiəki kə wi. **27** Wi kə wə wi dzəki i mih jum, na mih kpəiŋni kə i shwali dzu yi yigvu.” **28** Gia yələ yichi nī dzə di a num i Betani i kiwūŋ ki Bəko yi Jədan wə i di biə Jon nī juliki bəni i bəko. **29** Si chəkə ni buku wə, Jon yeiŋ si Jisōs dzəki, wi ka dzaka a, “Mbeiŋ tsəiŋ, wələ kə Waiŋ Jaka wi Nyō wə wi dzəki bwiliki chu bi mbi wələ! **30** Wələ kə wi wə mih nī dzakaki kəm wi a, ‘Mi widəko dzəki i mih jum kəkni tsə mih, kəm wi nī kələ na ka mih numki.’” **31** Mih mwi nī kiəki kə wi. Ayakalə, mih ni dzə ka juliki bəni i bəko ka bəni bə Isləe kīə wi.” **32** Jon nī kə wi dzaka a ŋgaŋ kə mbeerŋ nsaka wiwo, ka dzaka a, “Mih nī yeiŋ Kiŋ'waka ki shi dzə beiŋ ka kimbūmi, dzə num i wi wə. **33** Mih mwi nī kiəki kə wi. Ayakalə, mi wə wi nī faaŋ mih a mih dzə jūliki bəni i bəko a nī kə wi dzaka i mih a, ‘Mi wə wə ni yeiŋ Kiŋ'waka shi dzə i beiŋ ka num i wi wə, akə wi wə wi ni juliki bəni num i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə.’” **34** Yələ kə gia yə mih nī yeiŋ, ka numki mbeerŋ nsaka wiwo a mi wələ kə Waiŋ Nyō.” **35** Chəkə buku wə, Jon ka chu numki i feiŋ i di biə wi nī kə bəh bwa bu bə mbaŋ bəfa. **36** Wi dza yeiŋ si Jisōs nyaniki tsəki, ka dzaka a, “Mbeiŋ tsəiŋ, wələ kə Waiŋ Jaka wi Nyō.” **37** Bwa bu bə mbaŋ bə bəfa bə wəko si wi dzaka yakadəŋ, dza ka biəliki Jisōs. **38** Jisōs fiəni gwu yeiŋ si bə biəliki, ka bikə i bə a, “Mbeiŋ nəŋki nə?” Bə chukuli i wi a, “Labay, wə nəki faŋ?” (Yeli wələ a Labay kə a, “Mi wi Lanini wi Mbūm.”). **39** Jisōs chukuli i bə a, “Mbeiŋ dzə yēiŋ.” Bə tsə ka yeiŋ di biə wi nī nəki. Bəh bə shi feiŋ fuu dzə jum. Jəbi wə bə nī biəliki wi a nī kə ka mbiəŋə mina i fiŋjəbi. **40** Mi wimu widəko i bəni bəfa bə kintəŋ bə nī wəko si Jon dzaka ka biəli Jisōs, a nī kə num Andulu wə waiŋnih Samən Bitə. **41** Andulu wiwo nyə akisəkə tsə nəŋ waiŋnih wi Samən, fuku i wi a, “Buku si yeiŋ Kimbwili wə Nyō nī kaka” (a num a Klistus).

42 Ayakadaiŋ, wi ka dzo dza bəh Samon i Jisəs. Jisəs tseiŋ wi ləəə, ka dzaka a, “Wə ko Samon waiŋ Jon. Bə ni bəŋŋi wə a Sefas.” (Yeli wələ a Sefas ko a Bitā). 43 Choko buku wəə, Jisəs yeiŋ a ŋgaiŋ si kolə i tsə i kimbu ki Galili wə. Wi tsə ka yeiŋ Filib, dzaka i wi a, “Wə biəli mih.” 44 Filib wələ ni ko mi i kwili wi Besayda wə. Kwili wələ ni ko wi Andulu bəh Bitā. 45 Filib tsə nəŋ Nataniel dzaka i wi a, “Buku yeiŋ lo mi wə Muses ni nyaka i Kiŋwakti ki Bənchi wə kəm wi, bəh wə bəni bə ntum bə Nyo ni nyaka tə kəm wi. Mi wələ ko num Jisəs wi Nasali waiŋ Yosef.” 46 Nataniel chukuli i wi a, “Gia yindzəŋni yidoko kolə i buku dza i Nasali a?” Filib dzaka i wi a, “Dzə yēiŋ.” 47 Jisəs dza yeiŋ si Nataniel dzaki i wi wə, wi ka dzaka i wi kəm wi, “Mbeiŋ tsēiŋ, mi wələ ko na mi wi Islāe wi ŋkəŋ. Nəni kintəkə kidoko kəkə i wi wə.” 48 Nataniel bikə i Jisəs a, “Wə nyani daiŋ ka wə kiə mih?” Jisəs chukuli i wi a, “Na ka Filib tseiŋki i dza bəŋŋ wə, asi ko num mih si yeiŋ lo wə i chwəŋ ki kpeiŋ wi fig wə.” 49 Nataniel chukuli i wi a, “Labay, wə ko Waiŋ Nyo! Wə num ŋkurŋ wi Islāe!” 50 Jisəs dzaka i wi a, “Wə bum mih i liə kəm mih dzaka i wə a mih si yeiŋ wə i chwəŋ ki kpeiŋ wə a? Wə bi yeiŋki lə gia yimbum yi tsə yələ.” 51 Jisəs chu dzaka i wi a, “Mih fukuki ŋkəŋ i mbeiŋ a, mbeiŋ bi yeiŋ lə si bəoli weli gwu, bəchinda bə Nyo yaka chu shi, i mi wə yeli wi ko Waiŋmi wə.”

2 A dza num i kaŋ yitali wə, bə ka fəki bini bi ndzo wi miŋkpaŋa wimfiŋ, a ni ko i kwili wi Kana wə i kimbu ki Galili wə, ayaka nih Jisəs num feiŋ. 2 Bə ni ko bə laka tə Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ i bini biwə wə. 3 Mbih dza kaa, nih Jisəs ka dzaka i wi feiŋ a, “Bə chu kaŋaki kə mbih.” 4 Jisəs chukuli i wi a, “Miŋkpaŋa, yələ kaŋaki i fə nə bəh mih a? Jobi wuŋ ka kpəŋ dəkə.” 5 Nih wi ka dzaka i bəni bə gaani a, “Gia yichi yə wi ni dzaka a mbeiŋ fə, mbeiŋ fə.” 6 A ni ko bikəŋə bisə num feiŋ num bə keiŋsi bəh təh. Kəŋə yələ ni ko yə Bəju ni jiəki mwi yeiŋ a bə wəkəki gwu yibo yeiŋ yi baiŋ i Nyo nshiŋ. Kpəŋə wimu ni dzaki lə mwi ka bəliṭa mbaŋnaniŋ ntso bəte i tsə buku bəliṭa gbi jwəfi ntso bəte. 7 Jisəs ka dza dzaka i bəni bə gaani bəwə a, “Mbeiŋ tōko jiksi mwi i kəŋə yələ mə.” Bə ka jiə mwi i kəŋə yiwə mə yi jikə. 8 Wi ka dzaka i bə a, “I liə mbeiŋ tōkəli midoko mbeiŋ tsə nyā i fwu wi bəni bə gaani.” Bə ka tōkəli tsə nya. 9 Fwu wi bəni bə gaani wə ka dzo

mə mwi miwə, wəko num mə fiəni lo i mbih. Wi bə məŋ a mələ mbih nyə faiŋ na. (Ayakalə, bəni bə gaani bə bə ni tōko mwi miwə ni kiəki lə di biə mə buku). Ayaka fwu wi bəni bə gaani ka bəŋŋ nyum miŋkaŋa wimfiŋ wiwə, 10 bikə i wi a, “Bəni si yisi gaa fibo num mbih mi ndzəŋni i bini wə, i jobi wə bəni mu fwuli, bə ka gaa mə mə ndzəŋki kə. Wə ka yiŋni jiə mbih mə mə ndzəŋki ka dzaki bəh mə num i liə a?” 11 Kələ ni ko kinchəsi ki ninshiŋ kə Jisəs ni fə yi chusi kiŋkəkni ki. Wi ni fə yi num i kwili wi Kana wə i kimbu ki Galili wə. Si wi fə yakadaiŋ yi chusi kiŋkəkni ki, bwa bu bə mbaŋ ka jiə shom yibo i wi wə. 12 Si yəmakə ni tsə, Jisəs ka nyə shi tsə i Kafanaum bəh nih wi bəh bwa bə nih wi bə nyuku bəh bwa bu bə mbaŋ, bəh bə nə dzo feiŋ i kaŋ yidoko wə. 13 Choko bi Dzini bi Bəju bə ni bəŋŋki a Ntsədaŋ ni kəmsiki dzaki, Jisəs nyə yaka tsə i Jelusalem. 14 Si wi ni tsə buku i juŋ yi fəni yi gia wə, yeiŋ bəni bə taŋni bəna’ bəh shwāŋ bəh bimbūmi bəh bəni bə bə ni kwuniki kpə num bə numyi i kuku feiŋ. 15 Wi dzo bəkəwu ka keiŋsi figbaŋa yeiŋ, kəŋŋ bwili bə bəchi tasi bəh shwāŋ bəh bəna’ bəwə i juŋ yi fəni yi gia wə. Wi chu shuku tōko kpə wi bəni bə bə ni kwuniki, chini shi bibaŋ bibə, 16 dzaka i bəni bə bə ni taŋniki bimbūmi a, “Mbeiŋ dzə būku bəh bieŋ biələ fa. Kiə mbeiŋ ki dzə kə juŋ yi Bah wuŋ i fiəni i juŋ yi shi wə.” 17 Si wi dzaka yakadaiŋ, bwa bu bə mbaŋ ka kwaka gia yə bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə a, “Kiŋkəŋ kimbūm kə mih kaŋaki i wə dzu ki kolə i wəə mih num wəəni.” 18 Kifwu ki Bəju ka bikə i wi a, “Gia yə yi chusiki kiŋkəkni ka, yə wə ko i fə i chusi i buku a bə nya ŋga i wə i fə yələ ako na nə?” 19 Jisəs chukuli i bə a, “Mbeiŋ shākyi juŋ yi fəni yi gia yələ, ma mih ni dzo kaŋ yitali mih fiəni dzasi yaksi yi i beŋ.” 20 Bəju bəwə ka dzaka i wi a, “Yi ni dzo jiə mbaŋnyani ntso bəso i maa juŋ yi fəni yi gia yələ, wə bə dzaka mfia a wə kolə i dzo a kaŋ yitali i fiəni dzasi yaksi yi a?” 21 Ayakalə, juŋ yi fəni yi gia yələ Jisəs ni dzakaki, a ni ko num gwu yi. 22 Ayakadaiŋ, jobi wə wi ni dza i kpi wə, bwa bu bə mbaŋ ka kwaka a fa ko gia yə wi ni dzaka. Bə ka bum gia yə yi ko i Kiŋwakti ki Nyo wə, chu bum ndzaka wə Jisəs ni dzakaki. 23 Jobi wə Jisəs ni ko i Jelusalem i Dzini bi Ntsədaŋ biə wə, bəni bəduli ni jiə shom yibo i yeli wi wə kəm bə binchəsi biə wi ni fəki ki chusi kiŋkəkni ki. 24 Ayakalə, Jisəs ni ka jiə dəkə mfi bi i bə, kəm wi ni kiəki lə bəni bəchi si bə

ko. 25 Wi ni nənki ka i woko gia yidoko ya mi wiwom widoko fukuki i wi kom mi, kom wi ni kiaki la fieŋ fia fiko i mi wiwom shom.

3 Mi wi mbarj wi Bəfalasi widoko ni ko bə bəonj a Nikodəmus, wi num mi i mbarj wi kifwu ki tumi ki Bəju wə. 2 Mi wələ ni dza dza i Jisəs nchoko, ka dzaka i wi a, “Labay, buku kiaki la a wo ko mi wi lanini wə wi nyə i Nyo, kom mi widoko kəkə wə wi ko i fə kinchasi ki gia yələ wə fəki la, yi chusi kinəkoni ki Nyo, Nyo kəbi bəh wi.” 3 Jisəs chukuli i wi a, “Mih fukuki ŋkəŋ i wo a, a kəbi a bə bwo la mi, i mbwo wimfiarj wə, wəmakə mi kəkə bi yeiŋ ŋkuŋ bi Nyo.” 4 Nikodəmus bikə i Jisəs a, “Yi ko i num na dəiŋ, i chu bwo mi num wi ta la a? Wi kolə i chu fiəni liə i nih wi shom ka wi chu fiəni bwo wi a?” 5 Jisəs chukuli i wi a, “Mih fukuki ŋkəŋ i wo a, a kəbi a bə bwo la mi i mwi mə bəh i Kiŋ'waka wə, wi kəkə i bi liə i ŋkuŋ bi Nyo wə. 6 Mi wiwom bwoki mi wiwom, kiŋ'waka bwo Kiŋ'waka. 7 Kiə dzaka ma wōmki wo, a mih dzakaki i wo a bə kaŋaki i bwd mbeiŋ bəchi i mbwo wimfiarj wə. 8 Fiəkə si tsə asi yi kəŋki, wo woko si yi tsəki, ayakalə wə kəbi i fuku a yi nyə faiŋ na, yi tsə sə faiŋ na. Yi ko a liŋ i mi wichi wə wi ko num bə bwo wi i Kiŋ'waka wə.” 9 Nikodəmus ka təmki a, “Yələ ko i nyani dəiŋ a?” 10 Jisəs chukuli i wi a, “Wo ko mi wi lanini wi bəni bə Islə, wə kiə kə yələ a? 11 Mih fukuki ŋkəŋ i wo a, buku dzakaki gia num ya buku kiaki, beej nsaka wi gia, a num ya buku ko buku yeiŋ, ayakalə mbeiŋ bum kə gia ya buku dzakaki. 12 Mih kabə fuku gia i mbeiŋ a num yi fa kuku mbeiŋ bum kə, mbeiŋ bi nyani na dəiŋ i bum ya mih dzakaki a num yi tumi ki beiŋ wə a? 13 Mi widoko məŋ wə wi num yaka i beiŋ. Ako shəŋ a wi wə wi ni nyə dzə feiŋ ka shi dzə fa kuku, mi wələ ko mi wə yeli wi ko Waiŋmi. 14 Asi Muses ni shəŋsi juŋŋ ya bə ni kəiŋsi bəh chwaka i kpeiŋ beiŋ i chwa, yi ko a liŋ asi bə kaŋaki i ni shəŋsi mi wə yeli wi ko Waiŋmi, 15 ka na ndə wə wi ko wi jiə shom i wi wə, wi ni kwati nōni kə ki bi tsə kaa kə.” (aiōnios g166) 16 Nyo ni kəŋ mbi wələ nalə, ka faarj Waiŋ wi wimu shəŋ, a na ndə wə wi jiə shom i wi bi laka kə, wi bi kwatiki num nōni kə ki bi tsə kaa kə. (aiōnios g166) 17 Nyo ni ka faarj dəkə Waiŋ wi i mbi wələ wə a wi dzə saka bəni a bə gbo nsaka. Wi ni faarj a wi dzə bwili bə num bwilini. 18 A na ndə wə wi ko wi jiə shom i wi wə, bi gbo kə nsaka. Ayakalə, mi wə wi ka jiə dəkə shom i

wi wə, wəmakə gbo la nsaka, kom wi ka jiə dəkə shom i yeli wi Waiŋ Nyo wə ako a wi shəŋ. 19 Yələ ko dzəh ya bə bi təiŋki nsaka wiwo yeiŋ, kom baiŋni ko bi dzə i mbi wə, bəni yiŋni kəŋ fibo num la jisi tsə baiŋni. Bə kəŋki yakadaiŋ kom kimfə kibo ko kichu. 20 Na ndə wə kimfə ki ko kichu wi si baiŋŋ la baiŋni, wi kəkə i buku dzə i di biə baiŋni ko ka kimfə ki ma ni chusi. 21 Ayakalə, na ndə wə wi fəki gia yi chəŋ wi si dzə num i baiŋni wə, ka kimfə ki ni chusiki a, ako ki mi wə wi ko bəh Nyo. 22 Si yəmakə ni tsə, Jisəs bəh bwa bu bə mbarj nyə tsə i kimbu kidoko wə i Judea. Bəh bə tsə ka num feiŋ, wi ka juliki bəni i boko. 23 Jōn tə ni juliki bəni i boko i kwili wi Enon wə i kəmsi i Salim kom mwi ni ko feiŋ nalə. Bəni ka dzəki wi juli bə i boko. 24 Yələ gia ni num makə bə fah Jōn i juŋ yi nsəŋ wə. 25 Bwa bə Jōn bə mbarj bədoko bəh mi wi Ju widoko ni dza yisi kinŋukuli kom bə gwu yi wəkoni i baiŋki i Nyo nshirj. 26 Bwa bə mbarj bə Jōn nyə tsə yeiŋ Jōn, dzaka i wi a, “Labay, mi wə mbeiŋ wi ni ko i waka wi Jōdan wəyaka wə wo lansi dzaka kom wi yaka, bə wi yaka wi juliki bəni i boko, bəni bəchi tsə num i wi.” 27 Jōn chukuli i bə a, “Mi kəkə i num fieŋ fidoko makə a fə Nyo a wi num fi. 28 Mbeiŋ mwi kolə i beej nsaka wuŋ a mih ni dzaka a, mih kəkə Kimbwili wə Nyo ni kaka. Ayakalə, bə ni faarj mih a mih tsə i wi nshirj. 29 Nyum minŋpaŋa wimfiarj ko mi wə wi kaŋaki minŋpaŋa wiwo. Nseiŋ wi nyum minŋpaŋa wiwo wə wi num beiŋ kəmsi i wi wə woko ja yi, si num bə kinsanŋi na bəh ŋga si wi woko ja yi. Yi ko a liŋ si mih ko i liə num mih jikə bəh kinsanŋi. 30 Wi kaŋaki i kəki tsəki a ninshirj, mih dzə i jum wə. 31 Mi wə wi nyə beiŋ wi tsəki la bəni bəchi. Mi wi kuku ko mi wi kuku, gia yichi ya wi dzakaki ako yi fa kuku. Mi wə wi nyə i tumi ki beiŋ wə tsəki la bəni bəchi, 32 wi beejki nsaka wi gia a num ya wi ko wi yeiŋ ka chu woko. Ayakalə, mi widoko kəkə wə wi bumki gia ya wi dzakaki. 33 Mi wə wi bumki gia ya wi dzakaki, ako wi wə wi chusi a ŋgaiŋ tōbi gia wiwo a Nyo dzakaki ŋkəŋ. 34 Mi wə Nyo faarj si dzaka shəŋ a ja yi Nyo, kom Nyo nya Kiŋ'waka ki i wi kimfəkəli kəbi. 35 Tii Waiŋ kəŋ Waiŋ, ka nya bieŋ bichi i wi kaŋ. 36 Na ndə wə wi ko wi jiə shom i Waiŋ wələ wi kwati la nōni kə ki bi tsə kaa kə. Mi wə wi wəkoki kə i wi bi kwati kə nōni. Wəmakə mi ko num shom yi Nyo boko la bəh wi.” (aiōnios g166)

4 Jisós ka kiä a, Bəfalasi wəko lo a ngaiŋ nömki la, mbaŋ wi bəni dza ngaiŋ juli bə i bəko tsə Jón. **2** Ayakalə, a n̄ mən̄ dəkə Jisós si wi n̄ juliki mbein̄ i bəko, a n̄ juliki num bwa bu bə mbaŋ shəŋ. **3** Jobi wə wi n̄ kiä yakadəin̄, ka nyə i kimbu ki tumi ki Judea wə, ka fiəni tsəki i ki Galili wə. **4** Wi n̄ kaŋaki i tsə dzəh i kimbu ki Samalia wə. **5** Wi tsə buku i kwili wi Samalia widəko wə bə bəon̄ a Sika, wi num kəmsi i khə wə Yakəb n̄ nya i waiŋ wi Yəsef. **6** Dzəŋə yi mwi yə Yakəb n̄ chum num feiŋ. Si Jisós n̄ kə wi nyani lo nalə ka bəh, wi ka num kəmsi i dzəŋə yi mwi yiwə wə. Jobi num wi si num ka mbien̄ə jwəfi ntso bəfa nshifəko. **7** Miŋkpaŋa widəko i feiŋ Samalia dza dzə i təkə mwi feiŋ, Jisós dzaka i wi a, “Nyā mih bəh mwi mih mu.” **8** A n̄ kə num bwa bə mbaŋ bə Jisós tsə i kwili kintəŋ i taŋ biein̄ bidzini. **9** Miŋkpaŋa wiwə bikə i Jisós a, “Wə kə mi wi Ju, mih num mi wi Samalia, wə nyani dəin̄ na ka wə nywaki mwi i mih a?” Miŋkpaŋa wiwə n̄ dzakaki yakadəin̄, kəm Bəju n̄ nyensiki lə bəni bə Samalia. **10** Jisós chukuli i wi a, “Wə kabə kiə kinya kə ki kə ki Nyo, bəh ŋkaiŋni mi wə wi dzakaki i wə a wə nyā ngaiŋ bəh mwi, ma wə tsa wi, a wi nyā wə bəh mwi mə mə nyaki nəni jobi wichi.” **11** Miŋkpaŋa wiwə fiəni bikə i Jisós a, “Bah wuŋ, wə kaŋaki kə fieŋ fidəko ka wə təkəli mwi yeiŋ, dzəŋə yi mwi yiwə liə nalə, wə ki dzəki faiŋ mwi mə mə nyaki nəni jobi wichi a? **12** Yi kə a wə tsəki lə tii wibuku Yakəb wə wi n̄ chum jia dzəŋə yələ i buku, na wi mwi n̄ muki lə mwi yeiŋ wə, bwa bu mu, nyám yi mu tə a?” **13** Jisós chukuli i wi a, “Mi wichi wə wi mu mwi mələ, kindəŋ ki mwi bi fiəni wəmkɪ lə wi. **14** Ayakalə, na ndə wə wi mu mwi mə mih nya i wi, kindəŋ ki mwi bi chu wəmkɪ kə wi. Mwi mə mih ni nya i wi mə bi fiəni chu ntəŋ wi mwi mə mə bukuki i wi wə jobi wichi, mə dzə nya wi bəh nəni kə ki bi tsə kaa kə.” (aiōn g165, aiōnios g166) **15** Miŋkpaŋa wiwə ka dzaka i Jisós a, “Bah wuŋ, nyā mih bəh ŋkaiŋni wi mwi mələ, mə kindəŋ ki mwi bi chu wəmkɪ kə mih ka mih ma chu dzəki fa i dzə təkə mwi.” **16** Jisós dzaka i wi a, “Tsə bəon̄ nyu wa ma mbein̄ wi dzə.” **17** Miŋkpaŋa wiwə chukuli i wi a, “Mih kaŋaki kə minyuku.” Jisós ka dzaka i wi a, “Wə dzaka ŋkəŋ si wə dzaka a wə kaŋaki kə minyuku. **18** Wə kə wə si kaŋa lə bənyuku bəte, wə mbein̄ wi kə i liə a mən̄ nyu wa. Gia yə wə dzakaki ako ŋkəŋ.” **19** Miŋkpaŋa wiwə dzaka i Jisós a, “Bah wuŋ, mih yeiŋ i liə a

wə kə mi wi ntum wi Nyo. **20** Bətii bəbuku n̄ shiki tsaki Nyo i ŋkwuŋ wələ wə, ayaka mbein̄ Bəju dzaka fimbein̄ a di biə bəni kaŋaki i tsāki Nyo kə a i Jelusalem.” **21** Jisós chukuli i wi a, “Miŋkpaŋa, bum gia yə mih fukuki i wə. Jobi bi dzəki lə wə mbein̄ bi tsaki i Ba Nyo a chu num kə i ŋkwuŋ wələ wə nabə i Jelusalem. **22** Mbein̄ bəni bə Samalia tsaki fieŋ fiə mbein̄ kiəki kə, ayaka buku Bəju tsa fieŋ fiə buku kiəki, kəm mbein̄ tsəki dzəh i Bəju wə. **23** Ayakalə, jobi dzəki lə, ayaka wi dzə lo wə bəni bə bə tsaki Nyo ŋkəŋ ŋkəŋ bi tsaki Nyo Ba i kiŋ'waka wə bə i ŋkəŋ wə. Fa kə ŋkaiŋni wi bəni bə Nyo Ba nəŋki a bə tsaki i wi. **24** Nyo kə kiŋ'waka, bəni bə bə tsaki i wi, kaŋa i tsaki i kiŋ'waka wə bə i ŋkəŋ wə.” **25** Miŋkpaŋa wiwə dzaka i Jisós a, “Mi kiəki lə a Kimbwili wə Nyo n̄ kaka dzəki lə, wə bə bəon̄ a Klistus. I jobi wə wi bi dzəki, wi bi fuku baiŋsi lə gia yichi i bukumbein̄.” **26** Jisós dzaka i wi a, “Mih wələ mih dzakaki i wə ako wi wiwə.” **27** A jobi wiwə wə, bwa bə Jisós bə mbaŋ ka fiəni dzə. Dzaka wəmkɪ bə a wi dzakaki bə miŋkpaŋa. Ayakalə, mi widəko i bə wə nəki bikə kə i wi a wi nəŋki nə a, nabə a Jisós dzakaki bə miŋkpaŋa wələ kəm nə a. **28** Miŋkpaŋa wiwə ka jia bee kpaŋə wi wi mwi feiŋ, tsə i kwili kintəŋ fuku i bəni a, **29** “Mbein̄ dzə yeiŋ mi widəko wə wi dzə ka fukuki gia yichi yə mih num fə. Yi kələ i numki a mi wələ kə Kimbwili wə Nyo n̄ kaka a?” **30** Bəni buku i kwili wə ka tsəki i Jisós. **31** A n̄ kə bwa bə mbaŋ bə Jisós baar̄ a tsaki Jisós dzaka i wi a, “Labay, dži.” **32** Ayakalə, Jisós chukuli i bə a, “Mih kaŋaki lə biein̄ bidzini i dzi mbein̄ kiə kə bi.” **33** Bwa bu bə mbaŋ ka kaiŋyiki dzakayi a bə bə a, “Mi widəko baar̄ dzə nya lə biein̄ bidzini i wi a?” **34** Jisós dzaka i bə a, “Biein̄ biŋ bidzini kə i fāki gia yə wi wə wi faar̄ mih kəŋki, bəh i kāsasi nəm wi wichi. **35** Ntə mbein̄ dzakaki fimbein̄ a baar̄ kifiaŋŋ kinaa, ka jobi wi kəhni kpein̄ na? Mih dzaka i mbein̄ a, mbein̄ ŋiŋsi dzəkəh i bein̄ ma mbein̄ tsəin̄ yeiŋ asi biein̄ kpein̄ i kikhə wə ka bə kəhki. **36** Mi wə wi kəhki kaŋaki lə ŋgəm wi, wi juŋniki jiəki dzein̄ i nəni kə ki bi tsə kaa kə, ayaka ka mi wə wi gbəli bəh mi wə wi kəhki bi chiŋniki lar̄ki lə i mi wimu wə. (aiōnios g166) **37** Gia yələ chusiki a ndi wələ kə ŋkəŋ wə wi dzakaki a, ‘Mi widəko si gbəli lə, ayaka mi widəko kəh.’ **38** Mih faar̄ mbein̄ a mbein̄ tsə kəh biein̄ biə mbein̄ n̄ ka nəm dəkə. Bəni bədəko nəm, mbein̄ liə i ndzəŋni bi nəm wibə wə.” **39** Bəni bə Samalia

bəduli i kwili wiwo wə n̄ jiə shəm i Jisəs wə kəm bə gia yə miŋkpaŋa wiwo n̄ dzaka i bə, a wi fuku ŋgaiŋ gia yichi yə ŋgaiŋ n̄ kə num ŋgaiŋ fə. **40** Ayakadəiŋ, jəbi wə bə n̄ dzə yeiŋ Jisəs, tsa a bəh bə n̄. Wi bum, bəh bə n̄ kaŋ yifa. **41** Bəni bəduli ka chu jiə shəm i Jisəs wə kəm bə ndzaka wi. **42** Bəni bəwə dzaka i kpaŋa wiwo a, “Buku ka jiə dəkə shəm i wi a kəm gia yə wə si dzaka shəŋ. Buku mwi si wəkə lə bəh bintuni bibuku, ka kiə lə a mi wələ kə Mbwiili wi mbi wələ ŋkəŋ.” **43** Kaŋ yiwo yifa tsə, Jisəs nyə ka tsəki i Galili. **44** Wi mwi n̄ kə num wi dzaka lə a bə si kəksi kə mi wi ntum wi Nyə i tumi ki wə. **45** Jəbi wə wi n̄ tsə buku i Galili, bəni bə feiŋ dzo wi bindzəŋ, kəm bə n̄ kə bə yeiŋ gia yə wi n̄ fə i bini wə i Jelusalem, kəm bə tə n̄ kolə i bini biwə wə. **46** Jisəs ka bi chu fiəni tsə i Kana i kimbu ki Galili wə di biə wi n̄ fiəni mwi i mbihi. A n̄ kə tikwili widəkə num i kwili wi Kafanaum wə, waiŋ wi winyukuni gweiŋ. **47** Jəbi wə tikwili wiwo n̄ wəkə a Jisəs buku lə i Judea ka dzə i Galili, wi tsə i wi, kwuŋ kaŋ a wi sh̄i dzə ch̄uku waiŋ wi ŋgaiŋ, a wi si num lə a dzaka ki kpi wə. **48** Jisəs ka dzaka i wi a, “Mbeiŋ kabə num maka mbeiŋ yeiŋ kinchəsi kə ki chusiki kiŋkəkni ki Nyə, i yeiŋ tə gia yi dzaka ki wəmmi, mbeiŋ bi ma lansi jiə shəm i mih.” **49** Mi wimbūm wiwo dzaka i wi, “Ba wuŋ, dzə bə kəmsi nyə, ka waiŋ wuŋ ma kpi.” **50** Jisəs chukuli i wi a, “Wə tsə, waiŋ wa ni baŋ lə wiwə.” Mi wiwo n̄ bum gia yə Jisəs dzaka i wi, nyə ka tsəki. **51** Si wi n̄ shiki, wi bəh bə bu bə nəm baŋsi, bə fuku i wi a waiŋ wi kolə wiwə. **52** Wi ka bikə i bə jəbi wə wi ni yisi i bəniki. Bə dzaka i wi a, “A n̄ kə i ŋgbu aka mbiəŋə wimu nshifəkə, gwu yi yakani yiwo bee wi.” **53** Tii waiŋ wiwo ka kwaka asi kə na jəbi wə Jisəs si dzaka i wi a, “Waiŋ wa ni baŋ lə wiwə.” Wi bəh juŋ yi yichi ka jiə shəm i Jisəs. **54** Gia yələ kə yi kəmsini yə yi chusiki kiŋkəkni yə Jisəs n̄ fə asi wi buku i Judea ka dzə i Galili.

5 Si yəmaka n̄ tsə, bini bi Bəju bidəkə num i Jelusalem, Jisəs yaka tsə feiŋ. **2** Dzəŋə yi mwi yidəkə num feiŋ i Jelusalem bə bəŋ i já yi Hibulu wə a Betesda, ayaka yi num kəmsi tsə i Dzaka Ki mbaiŋ ki Shwáŋ wə. Bə n̄ kə bə maa kidi ki shini feiŋ kite, **3** bəni bə jwéiŋ n̄ shi kwu kə a feiŋ bəduli nalə, a n̄ kə num bimfəkə, bəh bə bə n̄ gbəki nyaniki bəh bə bə n̄ kpiyi wa wimu. [Bə n̄ shiki n̄yiki feiŋ wəkəli i jəbi

wə mwi miwo ni dza nəŋni. **4** Chinda wi Bah widəkə n̄ fəki wi dza dzə i jəbi jəbi wə, wi liə nəŋni mwi miwo. Mi wi ninshiŋ wə wi yisi liə yeiŋ kintəŋ i jəbi wə chinda wiwo nəŋni mwi miwo, ma wi ni bənih i jweiŋ yiwo wə, kəŋ a numki na yi naiŋ jweiŋ.] **5** Mi widəkə n̄ kolə feiŋ num wi gweiŋ i jiə mbəŋtia ntso nyəŋ. **6** Jəbi wə Jisəs n̄ dzə feiŋ yeiŋ wi, kiə a wi n̄ feiŋ na i jəbi wi dəŋə wə, ka bikə i wi a, “Wə kəŋki lə i bənih a?” **7** Mi wi jweiŋ wiwo chukuli a, “Tikwili, mih kaŋaki kə mi widəkə wə wi kə i ləkəsi mih i bəkə yələ wə jəbi wə yi nəŋni. Asi num jəbi wə yi nəŋni, mih ka nəŋki i liə num mi widəkə si yisi liə lə i ninshiŋ.” **8** Jisəs dzaka i wi a, “Dzə beŋ, dzə kiga ka, wə tsəki.” **9** Akisəkə, mi wiwo ka bənih, dzə kiga ki ka tsəki. A n̄ kə chəkə biwə num chəkə bimbam. **10** Bəju ka dzaka i mi wə bə n̄ chuku a, “Daiŋ kə chəkə bimbam nchi bum kə a wə gŋi kiga ka.” **11** Wi chukuli i bə a, “Mi wə wi si chuku mih si dzaka a mih dzə kiga kəŋi mih tsəki.” **12** Bə bikə i wi a, “Akə ndə wiwo wi si dzaka i wə a wə dzə kiga ka ma wə tsəki a?” **13** Mi wə bə n̄ chuku, n̄ lansi ki kəki kə mi wə wi chuku wi, kəm Jisəs n̄ kə wi dza liə tsə i kintəŋ ki mbəŋ wi bəni bə bə n̄ kə feiŋ. **14** Si yəmaka n̄ tsə, Jisəs yeiŋ wi i juŋ yi fəni yi gia mə, dzaka i wi a, “Tsəiŋ si wə kə wə bənih lə. Kiə wə ma chu fəki chu. Wə ka baŋ a fəki chu, gia yi gumini yidəkə ni gbə i wə fuŋ tsə yələ.” **15** Mi wiwo nyə tsə fuku i Bəju a, ako Jisəs wə wi si chuku ŋgaiŋ. **16** Bəju ka yisi ka bwaŋki gvu i Jisəs feiŋ, kəm wi n̄ chuku mi wiwo a num chəkə i bimbam wə. **17** Jisəs dzaka i bə a, “Ba wuŋ si nəm jəbi wichi, mih tə nəmki ayaka.” **18** Ndzaka wələ fə Bəju ka fiəni nəŋki wi na bəh ŋga i wə, kəm a n̄ kəkə shəŋ a chəkə bimbam wi n̄ bwiŋ. Wi n̄ bəŋki tə Nyə a Ba wi, chu fəkəni a ŋgaiŋ kə a liŋ bəh Nyə. **19** Jisəs dza dzaka i bə a, “Mih fukuki ŋkəŋ i mbeiŋ a mih Waiŋ kəkə fə gia yidəkə i ŋga mbiŋ wə. Mih fəki shəŋ a gia yə mih yeiŋ Ba wuŋ fə. Gia yə Tii Waiŋ fəki, akə a yə Waiŋ fəki tə, **20** kəm Tii Waiŋ wiwo kəŋki lə Waiŋ ka chusi i Waiŋ gia yichi yə wi Tii Waiŋ fəki. Wi kəiŋ i chu chusi gia i wi yi tsə yələ, ka wi fəki, mbeiŋ yeiŋ dzaka wəmm mbeiŋ. **21** Si Tii Waiŋ dzasiki bəni i kpi wə nya nəni i bə, kə a liŋ si Waiŋ nyaki nəni i na ndə wə wi kəŋki. **22** I kpeiŋsi yeiŋ kə a Tii Waiŋ sakaki kə mi widəkə. Wi kə num wi nya bənsaka bəchi i Waiŋ kaŋ, **23** ka bəni bəchi kəkəsi Waiŋ a liŋ si bə kəkəsi Ba wi. Mi kabə num wə wi

kòksiki kə Waiŋ, yaka wi kòksiki kə Ba wi wə wi faaŋ wi. **24** Mih fukuki ŋkəŋ i mbein a mi wə wi wòko ja yin, ka bum i mi wə wi faaŋ mih, kə wə wi kaŋaki nɔni kə ki bi tsə kaa kə. Wəma ka bi chu kaŋa kə nsaka. Wəma ka mi kə wi buku lə i kaŋ yi kpi wə, ka liə i nɔni wə. (aiōnios g166) **25** Mih fukuki ŋkəŋ i mbein a jobi dzaki lə, num wi dzə lə, a bəni bə bə kə bə kpiyi lə bi wòko ja yi Waiŋ Nyɔ, ayaka bə bə bi wòkəki, bə bi kwati lə nɔni. **26** Yi kə yakadəin kəm si nɔni nyəki dzaki i Ba, yi kə a liŋ si wi nya ŋga biwə i Waiŋ wi a nɔni nyəki dzəki tə i wi. **27** Wi kə wi nya tə ŋga i Waiŋ a wi təinŋyiki bənsaka, kəm akə wi mi wə yeli wi kə Waiŋmi. **28** Kiə dzaka ma wòmki mbein kəm yi. Jobi dzaki lə wə bəni bəchi bə bə kə i júm kintəəŋ bi wòkəki ja yin, **29** bə bukuyi i júm wə, ma bə bə nɔ fəki gia yindzəŋni bi bukuyi liə i nɔni kə ki bi tsə kaa kə, ma bə bə nɔ fəki gia yichu bi bukuyi lə ma bə saka bə, bə gbə nsaka. **30** Mih kəkə i fə gia yidəko i ŋga mbein wə. Mih sakaki bənsaka biəli asi mih wòkəki, dzəh yə mih təinŋki yein num yi chəŋ, kəm mih nəŋki kə i fəki num gia yə a kəŋki mih. Mih fəki num gia yə, mi wə wi faaŋ mih kəŋki. **31** Mih ka fiəni beəŋ nsaka wuŋ, ma gia yə mih dzakaki ma yi ma numki chəŋ. **32** Ayakalə, mi widəko kolə wə wi beəŋki nsaka wuŋ, ayaka mih kiəki lə a gia yə wi dzakaki kəm mih kə ŋkəŋ. **33** Mbein nɔ faaŋ bəni i Jɔn, wi tsə beəŋ nsaka kəm ŋkəŋ. **34** Yi kəkə a mih nəŋki a mi wiwom dzəkaki mi wə mih kə wi. Ayakalə, mih dzakaki lə ka mbein kolə bi boin. **35** Jɔn nɔ kə aka naka ki baiŋsiki num bə baiŋsi ki bel i nyə baiŋni, mbein nɔ kəŋki a numki i baiŋni biwə kintəəŋ, a jobi wi juli wə, laŋ. **36** Fieŋ fidəko kolə fiə fi chusiki mi wə mih kə wi fi tsə Jɔn. Yi num a, nɔm wə Ba wuŋ kə wi nya a mih nòm kàasi, a num gia yələ mih fəki lə, yi chusiki a faaŋ Ba wuŋ mih. **37** Ba wuŋ wə wi faaŋ mih akə wi mwi tə wi kə mbein nsaka wuŋ. Mbein ka num wòko dəkə lə ja yi, ayaka mbein ka num yein dəkə si wi kə. **38** Mbein kaŋaki kə tə ja yi i shóm yimbein wə, kəm mbein ka jiə dəkə shóm i mi wə wi faaŋ. **39** Mbein nəŋki i Kiŋwakti ki Nyɔ mə kəm mbein kwakaki a, akə yein di biə mbein bi kwatiki fieŋ fiə fi kə i fəki a mbein kwati nɔni kə ki bi tsə kaa kə. Gia yə yi kə i Kiŋwakti kolə mə yi dzakaki num kəm bə mih. (aiōnios g166) **40** Ayakalə, mbein ka chu nəŋki i dzə i mih i kwati nɔni. **41** Mih nəŋki kə kiŋkəksi kə ki nyəki dzaki i mi wiwom wə. **42** Ayakalə,

mih kiəki lə mbein. Mih kiə a mbein kaŋaki kə na kiŋkəŋ ki Nyɔ i shóm yimbein wə. **43** Mih dzə i yeli wi Ba wuŋ wə, mbein nəki dzə kə mih. Asi kə mi widəko si wi dzə i yeli wi wə, ma kə wəma ka mbein si dzə. **44** Mbein kə i nyani dəin i bum i mih, mbein num bəni bə bə nəŋki kiŋkəksi kə ki nyəki dzaki a i mbein wə, nəŋ kə kiŋkəksi kə ki nyəki dzaki num i Nyɔ a num a ki shəŋ. **45** Mbein ma kwakaki a, akə mih wə mih bi təyiki chwəŋ kimbein i Ba wuŋ wə. Akə Muses wə mbein jiə mfi bimbein i wi, a num wi wə wi təyiki chwə kimbein i Ba wuŋ. **46** A nɔ kə a mbein bum i Muses wə ŋkəŋ, ma mbein bum mih kəm wi nɔ nyaka kəm mih. **47** Ayakalə, na si mbein nɔ ka bum dəkə gia yə wi nɔ nyaka, mbein kə i nyani dəin i bum gia yə mih dzakaki a?”

6 Si yəma ka nɔ tsə Jisəs nyə tsə daŋ kinchwə kimbun ki Galili, tsə i waka widəko wə. Bəko yələ kə yə bə bəŋki tə a yi Tibelias. **2** Mbaŋ wi bəni kwu i wi chein kəm bə nɔ kə bə yein bəŋchəsi bə bə chusiki kiŋkəni ki, si wi nɔ fəki i bəni bə bə nɔ gweinŋi bəh jwein wi chukuki bə. **3** Jisəs bəh bwa bu bə mbaŋ nyə yaka tsə shinun i ŋkwuŋ bein. **4** A nɔ kə jobi wiwə wə, Dzini bi Bəju bi Ntsədaŋ nɔ kə bi si kəmsi dzə. **5** Jobi wə Jisəs nɔ lə dzəkəh, ka yein si mbaŋ wi bəni dzaki i wi wə, wi ka bikə i Filib a, “Bukumbein ki nyaniki dəin ka bə taŋ biein bidzini biə bəni bələ kə i dzi a?” **6** Wi nɔ bikəki yakadəin məmsi Filib məmsini, kəm wi mwi nɔ kiəki lə gia yə wi kə i fə. **7** Filib chukuli i wi a, “Bədanali gi yifa kəkə i kpein na ka bə taŋ biein bidzini biə mi wimu i bə wə kə i kwati twesi twesi.” **8** Waiŋ wi mbaŋ widəko yeli wi nɔ kə Andulu a num waiŋnih Saməŋ Bitə ka dzaka i wi a, **9** “Waiŋ wi nyukuni widəko kolə fa wi kaŋa chəko yi bled yite bəh bwəko yifa, ayakalə yələ kə i fə na nə bəh ŋkaŋni bəni bəduli bələ a?” **10** Jisəs dzaka a, “Mbein dzàka bəni nūmyi kuku.” A nɔ kə mfwaŋ num fieŋ nalə, bə ka dzaka a bə numyi, bənyuku shəŋ nɔ kə bəŋchuku bəte. **11** Jisəs ka dzə chəko yi bled yə, nya kiyoŋni i Nyɔ, ka gaa i bəni bə bə nɔ numyi fieŋ. Wi fə a liŋ bəh bwəko yiwo. Ayaka mi wichi kwati asi wi nɔ kəŋki. **12** Bə dzi fwuli, wi dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, “Mbein jūŋni biŋka biə ka fieŋ fidəko ma lāka kilələ.” **13** Ayakadəin, bə ka juŋni biŋka bi bled biə bi nɔ bəsi i chəko yi bled yə wə yite, bi jikə káh jwəfi ntəsə yifa. **14** Jobi wə bəni bəwə nɔ yein gia yələ yi chusiki kiŋkəni ki yə wi fə, ka dzaka a, “Mi

wələ lansi kə ŋkəŋ Mi wi Ntum wi Nyo wə wi nɪ kaŋaki i bi dzə i mbi wələ wə.” 15 Jobi wə Jisəs nɪ kiə a bəni bədəko nəŋki i dzə kwa ŋgair bəh ŋga, i təm ka ŋkuŋ wibə, wi baka gwu fiəni yaka tsə i ŋkwuŋ beŋ ka numki feiŋ wi mbəŋ. 16 Aka dzə num i fiɟəbi, bwa bu bə mbəŋ shi tsə i kinchwə kimbūm wə, 17 liə i ŋgwuki mə yisi i daŋki tsəki i Kafanaum. I Jobi wiwə wə nɪ kə biŋ ji lə, Jisəs keiŋ maka wi dzə buku i bə wə. 18 Bəko dza ka fəyiki, kəm fuɟni kiləkəli nɪ tsəki lə. 19 Jobi wə bə ni na ŋgwuki tsə buku ka bəmay bətali yudəko ka bənaa, bə dza təkəli yeiŋ Jisəs si wi nyaniki dzəki i mwi beŋ wi kəmsi dzə i ŋgwuki wibə wə. Ndzaŋ kwa bə. 20 Ayakalə, wi dzaka i bə a, “Kiə mbeŋ ki lwə kə. Akə mih.” 21 Si bə wəko yakadəiŋ, ka kəŋki i dzə wi i ŋgwuki wiwə mə. Akisəka, ŋgwuki wiwə tsə buku i bəko kprəŋ i di biə bə nɪ tsəki. 22 Chəko buku wə, bəni bə bə nɪ baŋ i kiwūŋ ki bəko kəyaka wə ka yeiŋ a, asi baŋ a ŋgwuki wimu feiŋ, bə kiə a Jisəs si ka liə dəkə ŋgwuki wə bwa bu bə mbəŋ si liə yeiŋ, a bwa bu bə mbəŋ si dza nyə a bə bə. 23 Ayakalə, bəŋgwuki bədəko nɪ dza i kimbu ki Tibelias daŋ dzə, i kəmsi i di biə Bah nɪ dzə bləd ka nya kiyoŋni yeiŋ i Nyo, bəni dzi. 24 Si bəni bəwə ni yeiŋ a Jisəs nabə bwa bu bə mbəŋ nɪ kəkə feiŋ, bə ka liəyi i bəŋgwuki mə bə daŋ tsə i Kafanaum i nəŋ Jisəs. 25 Jobi wə bə nɪ tsə yeiŋ wi i kiwūŋ kidəko kəyaka wə, bə bikə i wi a, “Labay, wə si dzə fa yibwiŋ?” 26 Jisəs chukuli i bə a, “Mih fukuki ŋkəŋ i mbeŋ a, mbeŋ nəŋki kə mih kəm mbeŋ yeiŋki mih fə kinchasi kə ki chusiki kiŋkəkni kiŋ. Mbeŋ nəŋki mih kəm mbeŋ ni dzi chəko yi bləd yə ka fwuli. 27 Kiə mbeŋ ma nəmki a i kwāti beŋ bidzini biə bi kə i bəkə. Mbeŋ nəmki i kwāti num beŋ bidzini biə bi bi baŋki a feiŋ i tsə buku i nəni kə ki bi tsə kaa kə. Biələ kə biə mi wə yeli wi kə Waiŋmi wi ni nya i mbeŋ. A num wi wə Nyo Ba kə wi jiə kaŋ yi i wi wə i chusi a ŋgair bum wi.” (aiōnios g166) 28 Bə ka bikə i wi a, “Na gia yə buku kaŋaki i fəki, ka yi numki a buku fəki num nəm wi Nyo, akə yi naiŋ?” 29 Jisəs chukuli i bə a, “Nəm wi Nyo kə wələ, a mbeŋ jiə shóm yimbeŋ i mi wə wi faŋ.” 30 Ayakadəiŋ, bə ka bikə i wi a, “Gia yə yi kə yi chusi kiŋkəkni ka, yə wə kə i fə a buku yeiŋ, ka buku jiə shóm yibuku i wə kə yi naiŋ? Gia yə wə kə i fə kə na nə a? 31 Bəti bəbuku nɪ dziki mana i chwa, yi num asi bə nyaka a, ‘Wi nɪ nya bə bəh beŋ bidzini biə bi nɪ nyə i beŋ bə dzi.’” 32 Si bə dzaka yakadəiŋ, Jisəs ka chukuli i

bə a, “Mih fukuki ŋkəŋ i mbeŋ, a kəkə dəkə Muses wə wi nɪ nya beŋ bidzini biə bi nyəki dzəki i beŋ i mbeŋ. Akə num Ba wuŋ wə wi nyaki beŋ bidzini bi ŋkəŋ biə bi nyəki dzəki i beŋ. 33 Mbeŋ kiəki a beŋ bidzini bi Nyo kə biə bi nyə beŋ shi dzə ka nyaki nəni i bəni i mbi wələ wə.” 34 Bə dzaka i wi a, “Bah, ma wə nyəki buku bəh beŋ bidzini biwə jobi wichi.” 35 Jisəs ka dzaka i bə a, “Akə mih beŋ bidzini biwə bi nyaki nəni. Na ndə wə wi dzə i mih, dzəŋ bi chu wə kə wi. Ayaka na ndə wə wi jiə shəm yi i mih, kindəŋ bi chu wəm kə wi. 36 Ayakalə, mih fuku lə i mbeŋ a mbeŋ yeiŋ mih, ayaka mbeŋ keiŋ ki jiə kə shəm i mih. 37 Bəni bəchi bə Ba wuŋ kə wi nya i mih, bə ni dzəki i mih. Ayaka mi wə wi dzə i mih, mih bi kəŋŋ kə wi. 38 Mih nyə beŋ dzə fa kuku. Mih ka dzə dəkə i fə num gia yə mih kəŋki. Mih dzə i fə num gia yə mi wə wi faŋ mih kəŋki. 39 Gia yə mi wə wi faŋ mih kəŋki kə yələ a, kiə mih bi ma ləksi na mi wimu i bəni bə wi nya i mih, ayakalə a mih bi bwili bə num bwilini i kpi wə i chəko bi gəksini wə. 40 Mbeŋ kiə a gia yə Ba wuŋ kəŋki kə yələ a, yi num a na ndə wə wi kə wi yeiŋ waiŋ wi, ka jiə shəm i wi, wəmakə bi kwatiki lə nəni kə ki bi tsə kaa kə, ayaka mih bi dzasi wi i kpi wə i chəko bi gəksini wə.” (aiōnios g166) 41 Bəju ka yisi i shwiŋyiki wi kəm wi nɪ kə wi dzaka a, ŋgair kə beŋ bidzini biə bi nyə beŋ ka shi dzə i fa kuku. 42 Bə ni shwiŋyiki bikəyi a, “Ntə wə bəh nih wi kə a bə bukmbeŋ kiəki bə a? Yi ka nyani dəiŋ i liə ka wi dzakaki a ŋgair nyə num beŋ?” 43 Jisəs chukuli i bə a, “Mbeŋ ki shuŋyi kə a mbeŋ mbeŋ. 44 Mi widəko kəkə i dzə i mih wə məŋni si Ba wuŋ wə wi faŋ mih guku dzə bəh wi i mih wə. Ayaka ka mih bi dzasi wi i kpi wə i chəko bi gəksini wə. 45 Bəni bə ntum bə Nyo nɪ nyaka a, ‘Nyo ni laniki lə bə bəchi.’ Ayakadəiŋ mi wichi wə wi wəko nlani wi Ba wuŋ wi kiə, yi ni numki a wi ni dzə lə i mih wə. 46 Mih dzakaki kə lə a mi widəko kolə num wi num yeiŋ Ba wuŋ. Akə a wi shəŋ wə wi nyə dzə i Nyo wə, wi kə num wi yeiŋ Ba wi. 47 Mih fukuki ŋkəŋ i mbeŋ a, mi wə wi kə num wi bum, wi bi kwati lə nəni kə ki bi tsə kaa kə. (aiōnios g166) 48 Mih kə beŋ bidzini biə bi nyaki nəni i bəni. 49 Bəti bəmbəŋ nɪ dzi mana i chwa, ayakalə ka dzə kpi a kpini. 50 Beŋ bidzini biələ kə biə bi nyə beŋ ayaka ka dzə, a mi wə wi ka dzi bi wi bi chu kpi kə. 51 Akə mih beŋ bidzini biwə biə bi nyə

bieɲ, biə bi nyaki nɔni i bəni. Mi ka dzi i bieɲ bidzini biələ, wi bi baarɲ lə wiwom jobi wichi kingɔksi kɔbi. Ayaka bieɲ bidzini biwɔ biə mih bi nyaki ka bəni bə mbi wələ bi kwati nɔni ako num gwu yɪɲ.” (aiɔn g165) 52 Bəju ka dza yisi i gukuliki a bɔ bɔ bikə a, “Mi wələ kɔ nyani dəɲ ka wi nya gwu yi a buku mbieɲ dziki a?” 53 Jisɔs ka dzaka i bɔ a, “Mih fukuki ŋkɔɲ i mbieɲ a, a kɔbi a mbieɲ dzi lə gwu yi mi wə yeli wi kɔ Waiɲmi, ka chu mu tə mwa mu, ma mbieɲ ma ni kaɲaki nɔni i mbieɲ mə. 54 Mi wə wi dziki gwu yɪɲ chu mu mwa mɔɲɲ wi kaɲaki lə nɔni kə ki bi tsə kaa kə. Ayaka mih bi bwiliki lə wi i kpi wə i chɔkɔ bi ɔksini, (aiɔnios g166) 55 kɔm gwu yɪɲ kɔ na bieɲ bidzini, mwa mɔɲɲ num na bieɲ bi muni. 56 Mi wə wi dziki gwu yɪɲ chu mu mwa mɔɲɲ wi naki i mih wə mih tə nɔ i wi wə. 57 Ba wuɲ wə wi faarɲ mih wi kaɲaki lə nɔni, mih tə kaɲaki lə nɔni kɔm Ba wuɲ. Ayakadəɲɲ, mi wə wi dziki gwu yɪɲ bi kaɲaki lə tə nɔni kɔm mih. 58 Biələ kɔ bieɲ bidzini biə bi nyə beɲɲ dzə. Bi kɔbi ka biə bəti bəmbieɲ nɔ dzi ka dzə kpi a kpini. Mi wə wi dziki bieɲ bidzini biələ wi bi baarɲ a wiwom jobi wichi kingɔksi kɔbi.” (aiɔn g165) 59 Gia yələ kɔ yə Jisɔs nɔ dzakaki i jobi wə wi nɔ laniki bəni i juɲ yi tsani mə i Kafanaum. 60 Bəni bə Jisɔs bə mbarɲ bəduli nɔ wɔkɔ nɔlani wələ ka dzaka a, “Wələ kɔ ndzaka wi ləkə! Ako ndə i bum ŋkaiɲni wi ndzaka wələ lə a?” 61 Ayakalə, Jisɔs kɪə a bəni bu bə mbarɲ shwɪɲyiki a bɔ bɔ kɔm ndzaka wiwɔ, ka bikə i bɔ a, “Gia yələ mih dzaka, yi nəɲni lə shom yimbieɲ a? 62 A kabə num yaka mbieɲ bi fə nə i jobi wə mbieɲ bi yeɲɲ mi wə yeli wi kɔ Waiɲmi wi fiəni yaka tsə i di biə wi nɔ yisi kɔ a? 63 Kiɲ'waka ki Nyɔ kɔ fieɲ fiə fi nyaki nɔni. Nyam yi gwu kaɲaki kə na gia yidɔkɔ i fə. Ndzaka wə mih dzakaki i mbieɲ lə kɔ Kiɲ'waka, a num fieɲ fiə fi nyaki nɔni. 64 Ayakalə, mbieɲ bədɔkɔ ka bum dəkə ndzaka wiwɔ.” Jisɔs nɔ dzaka yələ kɔm wi ni kiəki lə i kin'yisi wə bəni bə bɔ ka jiə dəkə shóm i wi wə, wi kiə tə mi wə wi ni taɲni wi. 65 Wi chu dzaka i bɔ a, “Ako gia yə mih si kɔ mih dzaka lə i mbieɲ a, mi widɔkɔ kɔkə i dzə i mih maka Ba wuɲ nya dzəh i wi.” 66 Asi yəmaka nɔ tsə, bəni bu bə mbarɲ bəduli ka gbɔyi i jum wə na chu nyaniki bəh wi. 67 Jisɔs dza bikə i bwa bu bə mbarɲ, bə jwɔfi ntso bəfa a, “Mbieɲ tə kɔɲki lə i dza nyə a?” 68 Samɔn Bitə chukuli i wi a, “Bah, buku kɔ i tsə i ndə. A kaɲa wə ndzaka wə wi nyaki nɔni kə ki bi tsə kaa kə, (aiɔnios g166) 69

num buku bum, chu kiə a wə kɔ wə wi Baiɲki num wi wə wi nyə i Nyɔ wə.” 70 Jisɔs dzaka i bɔ a, “Ntə a sabi mih mbieɲ bələ jwɔfi ntso bəfa a? Ayakalə, mi widɔkɔ i mbieɲ kintəɲɲ kɔ ŋkpeli.” 71 Jisɔs nɔ dzakaki yakadəɲɲ a num kɔm Judas waiɲ Samɔn Iskaliot. Wi nɔ kɔ i mbarɲ wi bwa bə Jisɔs bə jwɔfi ntso bəfa, a num wi wə wi kaɲaki i ni taɲni Jisɔs.

7 Si yəmaka nɔ tsə, Jisɔs ka baarɲ a nyaniki a i kimbu ki Galili wə. Wi nɔ ka chu tsə i ki Judea wə, kɔm Bəju nɔ nəɲki i wɔw wi. 2 Dzini bi Bəju biə bə nɔ bɔɔɲki a Dzini bi Bintaɲ bi ni kiniki dzaki lə. 3 Bwa bə nih bə Jisɔs ka dzaka i wi a, “Bēe di biələ ma wə tsə i Judea ka bəni ba bə mbarɲ ni yeɲɲ nɔm wə wə nɔmki. 4 Mi kabə nɔm nɔm nəɲ a bəni kɪə wi, wi kɔkə i nɔmki wi nyumi nyumi. Si wə fəki gia yələ lə, tsə chūsɪ gwu ya i mbi.” 5 Bwa bə nih wi bə nɔ dzakaki yakadəɲɲ kɔm bə nɔ ka lansi jiə dəkə shom yibo i wi. 6 Jisɔs chukuli i bɔ a, “Jobi wuɲ ka kpɛɲ dəkə. I mbieɲ jobi wichi si num wi kpɛɲnini. 7 Bəni bə mbi wələ kɔkə i baiɲɲki mbieɲ. Ayakalə, bə baiɲɲki mih kɔm mih dzakaki i bɔ a kimfə kibo kɔ kichu. 8 Mbieɲ yākaki tsəki fimbieɲ i Dzini biwɔ wə. Mih yakaki kə mfɪɲ fieɲ. Jobi wuɲ ka dzə kpɛɲ dəkə.” 9 Si wi dzaka yakadəɲɲ, ka baarɲ mfɪh i Galili. 10 Ayakalə, jobi wə bwa bə nih wi nɔ yaka tsə i Dzini biwɔ wə, wi baarɲ bɔɲ yaka tsə fieɲ. Jobi wə wi ni yakaki wi nɔ ka yaka n'yaka wə bəni kɔ yeɲɲki wi, wi nɔ yaka mfɪh num i nyumi wə. 11 A nɔ kɔ Bəju si nəɲ lə wi i Dzini biwɔ wə, bə ka bikəki a, “Bə winaiɲ na?” 12 Bəni ka chumyiki dzakaki kɔm wi nalə, bədɔkɔ dzaka a, “Wi kɔ mi wi ndzəɲni.” Bədɔkɔ dzaka a, “Wi fwɔkyiki bəni.” 13 Ayakalə, mi widɔkɔ fieɲ naki dzaka bwili kə kɔm wi, kɔm bə nɔ lwaki kifwu ki Bəju. 14 Si kaɲ yi dzini yiwɔ nɔ tsə buku i fintəɲ, Jisɔs tsə liə i juɲ yi fəni gia mə ka laniki bəni. 15 Kifwu ki Bəju wɔkɔ yaka num bəh ŋkayyi, ka bikəyiki a, “Mi wələ nyani dəɲ na ka wi kiəki gia yələ mɔɲni si wi lani Kiɲwakti ki Nyɔ.” 16 Jisɔs ka dza chukuli bə a, “Nlani wələ mih laniki lə kɔkə wuɲ. Ako wi mi wə wi faarɲ mih. 17 Mi kabə nəɲki num i fəki gia yə Nyɔ kɔɲki, wi ni ka kiə a nɔlani wələ nyəki dzaki num i Nyɔ wə, ma mih laniki num i ŋga birɲ wə. 18 Mi wə wi dzakaki i ŋga bi wə wi si nəɲ yeli wimbum i wi wə. Ayakalə, mi wə wi si nəɲ yeli wimbum num i yeli wi mi wə wi faarɲ wi, wəmaka kɔ mi wi ŋkɔɲ ayaka ntəkə bədɔkɔ

kobi i wi wə. **19** Ntə Muses nĩ nya bəŋchi i mbeij na? Ayakalə, na mi widəko i mbeij kintəəŋ jiəki kə bəŋchi bəwə! Mbeij nəŋki i wəw mih kəm na?” **20** Bəni bəwə chukuli i wi a, “Wə kanjaki lə chinda wi ŋkpeli i wə wə. Mi wə wi nəŋki i wəw wə kə ndə a?” **21** Jisəs chukuli i bə a, “Mih nĩ fə nəm wimu, mbeij num bəh ŋkanjyi kəm yi. **22** Muses nĩ kə wi nya nchi a mbeij suuŋki bwa. Na yaka wi nĩ ka buku dəkə num i Muses. Wi nĩ buku num i bəti bəmbeij. Mbeij ka suuŋki bwa na i chəko bimbam wə. **23** Bə ka suuŋ mi i chəko bimbam ka bə ma bwij nchi wi Muses, mbeij kabə bəksi təw kəm mih a mih chuku mi, wi bənih kaasi a num i chəko bimbam kəm na? **24** Mbeij ma chirŋki sakaki təŋŋki nsaka maka mbeij tseij ndzəŋ. Mbeij sakaki num i dzəh yi chəŋ wə.” **25** Bəni bə Jelusalem bədəko ka dza bikə a, “Wələ kəkə a mi wə bə si nəŋki i wəw wi a? **26** Mbeij yeij bə wi lə fa, wi dzakaki i bəni kintəəŋ, na mi dzaka kə gia yidəko i wi. Yi kolə i numki a kifwu ki tumi si lansi kiə a mi wələ kə Kimbwili wə Nyo nĩ kaka a? **27** Ayakalə, bukumbeij kiəki lə di biə mi wələ buku. Ayaka jəbi wə Kimbwili wə Nyo nĩ kaka bi dzəki mi widəko bi kiə kə di biə wi buku.” **28** Ayakadəŋ, si Jisəs nĩ laniki bəni i juŋ yi fəni gia mə wi dza ka wam bəh ŋga a “Mbeij kiəki lə mih kiə tə di biə mih buku. Ayakalə, mih ka dzə dəkə i ŋga biŋ wə, wi wə wi faaŋ mih kə mi wi ŋkəŋ, ayaka mbeij kiə kə wi. **29** Mih kiəki lə wi kəm mih nyə i wi wə a num wi wə wi nĩ faaŋ mih,” **30** Si wi dzaka yakadəŋ, bəni bədəko ka nəŋki i kwa wi. Ayakalə, mi widəko nəki kəm kə wi bəh kanj, kəm jəbi wi nĩ keijŋki ki kpeij kə. **31** Ayakalə, bəni bəduli jiə shəm i wi dzakay i a, “Jəbi wə Kimbwili wə Nyo nĩ kaka bi dzə, ma wi bi chu fə kinchəsi kə ki chusiki kiŋkəkni ki Nyo tsə yə mi wələ fəki lə a?” **32** Jəbi wə Bəfalasi nĩ wəkə si mbarj wi bəni chumyiki dzakayiki kəm Jisəs, bə bəh bəti mfə gia bəmbum ka faaŋ bəni bə jum a bə tsə kwə wi. **33** Si bə tsə, Jisəs dzaka i bə a, “Mih ni num lə bəh mbeij a i jəbi wə twəsi, ma mih ka fiəni tsə i mi wə wi nĩ faaŋ mih. **34** Mbeij ni baarj nəŋ lə mih mbeij kəbi i chu yeij i mih wə. Di biə mih tsəki mbeij kəkə i dzə feij.” **35** Kifwu ki Bəju ka dzakaki a bə bə a, “Mi wələ nəŋki i tsə faiŋ wə bukumbeij ni nəŋ wi bə kəbi i ni chu yeij i wi wə a? Wi nəŋki i tsə i kitumi kə bəni bəbuku warj tsə i nəki feij, i tsə laniki bəni bə tumi bəwə a? **36** Gia yə wi dzakaki a, ‘Mbeij ni baarj nəŋ lə mih

mbeij kəbi i chu yeij i mih wə, ayaka di biə mih tsəki mbeij kəkə i dzə feij,’ yəmakə kə a nə?” **37** A nĩ kə asi num chəkə bi gəksini bi Dzini, a num chəkə bi dzini bimbum biwə, Jisəs dza num beij wam bə ja yiləkəli a, “Na ndə wə kindəŋ wəmk i wi, wi dzə i mih wi mū. **38** Mi wə wi kə wi jiə shəm i mih yi bi num num asi Kiŋwakti ki Nyo dzakaki a, ‘Mwi mə mə nyaki nən i mə ni bukuki i wi shəm shi lə kəkəkə.”” **39** Yələ kə Jisəs nĩ dzakaki kəm Kiŋ'waka kə bəni bə bə nĩ kə bə jiə shəm i wi bi kwatiki. A nĩ kə i jəbi wələ wə bə keij maka bə nya Kiŋ'waka kiwə i bə, kəm Jisəs nĩ keijŋki maka bə yaksi wi ka wi liə i kiŋkəkni ki wə. **40** Jəbi wə bəni nĩ wəkə gia yələ Jisəs nĩ dzaka, bədəko ka dzakaki a, “Mi wələ kə na Mi wi Ntum wi Nyo wə.” **41** Bədəko dzaka a, “Wələ kə Kimbwili wə Nyo nĩ kaka.” Ayakalə, bədəko bikə fibə a, “Yaka kə Kimbwili wə Nyo nĩ kaka kanjaki i bi būku num i Galili a? **42** Ntə Kiŋwakti ki Nyo dzakaki a Kimbwili wələ bi bukuki num i chwəŋkijunj ki ŋkuŋ Dəbit wə, i kwili wi Betelhem wə, a num kwili wi Dəbit a?” **43** Si bəni bəwə dzaka yakadəŋ, kingaali ka num i kintəəŋ kibə wə kəm Jisəs. **44** Bə bə bədəko ka nəŋki i kwa wi, ayakalə mi widəko nəki kəm kə wi bəh kanj. **45** Bəni bə jum bə kə fiəni dzə i bəti mfə gia bəmbum bəh Bəfalasi, bə bikə i bəni bə jum bəwə a, “Mbeij ka dzə bəh wi fa kəm na?” **46** Bəni bə jum bəwə chukuli i bə a, “Mi widəko nĩ ka num dzaka dəkə ka mi wələ” **47** Bəfalasi bikə i bə a, “Yaka ka wi bəŋ tsə fwəkyi tə mbeij? **48** Mbeij yeij lə si kifwu ki tumi nabə Bəfalasi si bə jiə shəm i wi wə a? **49** Ako a mbarj wələ wi kiəki kə nchi wi Nyo. Ləij kə i bə fuŋ.” **50** Nikədəmus wə wi nĩ kə mi widəko i mbarj wi Bəfalasi wə, num wi nĩ yisi tsə yeij Jisəs i jəbi widəko wə nĩ kolə feij. Wi bikə i bə a, **51** “Nchi wibukumbeij bum a bə kolə i təij nsaka wi mi maka bə yisi wəkəli wəkə gia yə wi fə a?” **52** Bə ka bikə i wi a, “Wə bəŋ buku tə i Galili a? Nəŋ i Kiŋwakti ki Nyo mə bindzəŋ ma wə ni yeij a mi wi ntum wi Nyo widəko bi lansi buku kə i Galili.” **53** [Bə ka nyə, mi tsə i wi dzu, mi tsə i wi dzu.

8 Jisəs dza mfih ka tsə i ŋkwurj yi Keij yi Əlif wə. **2** Chəkə buku wəw, wi chu fiəni tsə i juŋ yi fəni yi gia mə. Bəni bəchi ka juŋniki kəmsi dzəki i wi wə, wi shinum i kuku ka yisi i laniki bə. **3** Bəni bə bə nĩ laniki bəŋchi bəh Bəfalasi nyə dzə bəh miŋkpaŋa widəko si bə kwa wi, wi

no bæ mi nyuku widoko. Si bo ni dza bæh wi, ka tom wi i bo nshij, 4 dzaka i Jisos a, “Mi wi Lanini, minjkaɲa wələ ko num bæ si kwa wi, wi no bæh minyuku widoko. 5 I bənchi wə ko num Muses ni dzaka a wələ minjkaɲa ko wə bæ kaɲaki i tūmyi a tumyini bæh kitəh a wi kpɪ. Wə dzaka n'ya a nə a?” 6 Bo ni fəki yakadaɲij taɲj lo Jisos taɲjɲi ka wi fiini bæh ndzaka ma bo ka ni kwəti gia yə bo ki jɪəki i wi fuɲ. Ayakalə, Jisos ngwuɲ shi kuku ka nyakaki gia i kuku bæh waiɲjkaɲ. 7 Bo baɲj a numki feiɲ i bikəyiki gia i wi. Wi giɲsi yaka gwu yi i beɲj ka dzaka i bo a, “Mi kabə num i mbeɲj kintəɲj wi kaja kə chu, wi nūm mi wi ninshij i yisi tūm wi bæh təh.” 8 Si Jisos dzaka yakadaɲij, ka chu fiəni ngwuɲ shi i nyakaki gia i kuku bæh waiɲjkaɲ. 9 Si bo woko gia yə Jisos dzaka, bo yisi i gaaliki a fimu fimu yisi num bæh bəkukuli. Bo gaali, a dza num baɲj a minjkaɲa wiwo feiɲ i Jisos nshij. 10 Jisos fiəni giɲsi gwu i beɲj, ka bikə i minjkaɲa wiwo a, “Minjkaɲa, bæ bo naiɲ? Mi widoko ka baɲj dəkə wə wi dzaka a wə kaɲaki i kpɪ a?” 11 Wi chukuli a, “Mi widoko mɔɲj dəkə, Bah.” Jisos ka dzaka a, “Mih kəkə i chu dzaka tə a wə kaɲaki lə i kpɪ. Wə tsə, ayakalə kiə wə ma chu fəki chu.” 12 Jisos chu dzaka i bəni a, “Mih kə baiɲni bi mbi wələ. Na ndə wə wi biəli mih wi ni nyaniki kə i jisi wə. Wi ni kaɲaki lə baiɲni biə bi nyaki nɔni i bəni.” 13 Bəfalasi ka dzaka i wi a, “Wə beɲjki kiəkə nsaka wa. Gia yə wə dzakaki yi kəkə chəɲj.” 14 Jisos chukuli i bo a, “Mih kabə beɲjki na nsaka wuɲ, gia yə mih dzakaki kə chəɲj, kəm mih kiəkə lə di biə mih nyə, kiə tə di biə mih tsəki. Ayakalə, mbeɲj kiəkə kə di biə mih nyə nabə di biə mih tsəki. 15 Mbeɲj sakaki bəni ka bəni bəwom. Mih saka kə mfiɲ mi. 16 Ayakalə, mih si kə i saka na mi, yaka mih sakaki i dzəh yi chəɲj wə, kəm mih sakaki kə mih mbəɲj. Mih sakaki bæh Ba wuɲ wə wi faɲj mih. 17 I kinjwakti kimbeɲj ki bənchi wə ko bæ nyaka a, bəni bəfa ka beɲj nsaka i gia wə, yaka yi kə ɲkəɲ. 18 Mih beɲjki nsaka wuɲ, ayaka Ba wuɲ wə wi faɲj mih beɲj tə nsaka wuɲ.” 19 Bo ka bikə i wi a, “Bə Ba wa naiɲ?” Jisos chukuli a, “Mbeɲj kiəkə kə mih nabə Ba wuɲ. Mbeɲj kabə kiə mih, ma mbeɲj ni kiəkə tə Ba wuɲ.” 20 Jisos ni dzakaki gia yiwo yichi si wi laniki bəni i juɲ yi fəni yi gia mə, num wi num kəmsi i di biə bæ ni nyaki kpə i juɲ yi fəni yi gia mə. Ayakalə, mi na kwa wi, kəm jəbi wi ni kə maka wi kpeɲj. 21 Jisos chu dzaka i bo a, “Mih ni nyə lə, ayaka mbeɲj num i ni baɲj nənki mih, mbeɲj ka bi kpiyi i chu bimbeɲj wə. Di biə mih tsəki mbeɲj kəkə i dza feiɲ.” 22 Bəju ka bikə a, “Wi ni wə lə gwu yi ma, si wi dzakaki a ngaiɲ tsəki i di biə bukumbeɲj kəkə i dza feiɲ na?” 23 Jisos dzaka i bo a, “Mbeɲj kə bəni bæ fa kuku, mih nyə mfiɲ i beɲj. Mbeɲj kə bəni bæ mbi wələ. Mih kəkə mi i mbi wələ. 24 Mih kə mih yisi dzaka lə a mbeɲj bi kpiyiki lə i kintəɲj kichu bimbeɲj wə. Mbeɲj kiə a mbeɲj bi kpiyi i kintəɲj kichu bimbeɲj wə i jəbi wə mbeɲj ka bum dəkə a, akə mih wiwo.” 25 Bo bikə i wi a, “Akə wə ndə?” Jisos chukuli a, “Mih kə mi wə mih si dzakaki i mbeɲj i kin'yisi wə. 26 Mih kaɲaki lə gia yiduli yə mih kə i dzaka kəm mbeɲj bæh gia yiduli yə mih kə i sakaki mbeɲj yeɲj wə. Ayakalə, mi wə wi faɲj mih akə mi wi ɲkəɲ. Gia yə mih fukuki i mbi wələ wə ko yə mih woko i wi.” 27 Si wi dzaka yakadaɲij, bo ni ka woko kiə dəkə a wi dzakaki kəm Ba wi. 28 Ayakadaɲij, Jisos ka dzaka i bo a, “Jəbi wə mbeɲj bi giɲsiki mi wə yeli wi kə Waiɲmi i beɲj, ma mbeɲj ka bi kiə a, akə mih wiwo, ayaka a mih fəki kə gia yidoko i ngə biɲj wə, a mih dzakaki lə num asi Ba wuɲ lani mih. 29 Mi wə wi faɲj mih wi kə buku wi. Wi ka bee dəkə mih a mih numki mih mbəɲj, kəm mih si fə gia i jəbi wichi a num yə yi ndzəɲki i wi.” 30 Si Jisos ni dzakaki gia yiwo yakadaɲij, bəni bəduli jə shəm i wi. 31 Jisos ka dzaka i Bəju bə bo ni jə shəm i wi a, “Mbeɲj ka baɲj a ja yɲj wə, mbeɲj numki na bəni mbəɲj bə mbaɲj ɲkəɲ, 32 mbeɲj ka ni kiə ɲkəɲ, ma ɲkəɲ biwo ni bwili mbeɲj i mfa wə.” 33 Bo chukuli i wi a, “Buku kə chwəɲjkiɲj ki Ablaham, buku ka num, num dəkə mfa i mi widoko. Yi nyani dəɲj ka wə dzakaki a buku bi buku lə i mfa wə a?” 34 Jisos chukuli i bo a, “Mih fukuki ɲkəɲ i mbeɲj a mi wichi wə wi fəki chu kə mfa i chu wə. 35 Mfa kəkə i bi baɲj mi i chwəɲjkiɲj kə wi kə yeɲj wə kpamu. Asi baɲj a waiɲ yeɲj dzu mi wi chwəɲjkiɲj kiwo wə kpamu. (aion g165) 36 Ayakadaɲij, Waiɲ ka bwili mbeɲj i mfa wə, ma yi numki a mbeɲj buku lə i mfa wə ɲkəɲ. 37 Mih kiəkə lə a mbeɲj kə kimbwə ki Ablaham, ayakalə mbeɲj bə nəɲ i wə wə mih kəm ja yɲj kaɲaki kə di i mbeɲj wə. 38 Mih dzakaki num gia yə mih yeɲj i Ba wuɲ, mbeɲj fə fimbeɲj num gia yə mbeɲj woko i ba wimbəɲj.” 39 Bo chukuli i wi a, “Ba wibuku kə Ablaham.” Jisos dzaka i bo a, “Asi kə a mbeɲj numki bwa bæ Ablaham, ma mbeɲj fəki lə gia yə wi ni fəki. 40 Mih kə mi wə mih kə mih fuku gia

yi ŋkɔŋ i mbeɪŋ yə mih wəkɔki i Nyo. Ayakalə, i lia mbeɪŋ bə nɛŋ i wəɔ mih, yalə num kə gia yə Ablaham nɪ fəki. 41 Mbeɪŋ fəki num gia yə tii wimbeɪŋ fəki.” Bə dzaka i wi a, “Bə nɪ ka bwo dəkə buku i kuku. Buku kaŋaki a Ba wimu, a num Nyo.” 42 Jisəs dzaka i bə a, “Asi kə a Nyo numki tii wimbeɪŋ, ma mbeɪŋ kɔŋki lə mih, kəm mih nyə i Nyo kpəŋ ka mih numki fa. Mih nɪ ka dzə dəkə i ŋga biŋ wə. A faaŋ wi mih. 43 Akə kəm nə mbeɪŋ wəkɔki kə gia yə mih dzakaki a? Akə kəm mbeɪŋ nɛŋki i wəkɔ ja yɪŋ. 44 Mbeɪŋ kə bwa bə tii wimbeɪŋ ŋkpeli, yi num a gia yə mbeɪŋ kɔŋki i fəki kə yə tii wimbeɪŋ kɔŋki. I yisi i kin'yisi wə wi nɪ kə ŋ'wəɔyi bəni. Wi kaŋaki kə gia yidəkə i fə bəh ŋkɔŋ, kəm wi kaŋaki kə ŋkɔŋ i wi wə na twəsi. Jəbi wə wi nyiki ntəkə, wi dzakaki asi nɔni ki kə, kəm wi kə mi wi ntəkə a num wi tii ntəkə. 45 Ayakalə, mih dzakaki yɪŋ a num ŋkɔŋ, akə gia yə mbeɪŋ bumki kə mih. 46 Akə ndə i mbeɪŋ kintəŋ wə wi kə i chusi chu biə mih fə a? Si mih dzakaki ŋkɔŋ i mbeɪŋ, Aka fə nə a mbeɪŋ ma bum mih a? 47 Mi wə wi kə mi wi Nyo si shi wəkəli a gia yi Nyo. Gia yə mbeɪŋ kɔŋki kə i wəkəli gia yi Nyo akə kəm mbeɪŋ kəkə bəni bə Nyo.” 48 Bəju ka dzaka i Jisəs a, “Buku si ka dzaka ŋkɔŋ i wə a, a wə kə mi wi Samalia chinda wi ŋkpeli num i gwu ya wə a?” 49 Jisəs chukuli i bə a, “Chinda wi Satan kəkə i mih wə. Mih kəksiki lə mfɪŋ Ba wuŋ, ayakalə mbeɪŋ kəkəsi kə mih. 50 Yi kəkə a mih nɛŋki yeli wimbun i mih wə. Mi widəkə kolə wimu wə wi nɛŋki wi, a num wi wə wi tɛɪŋyiki bənsaka. 51 Mih fukuki ŋkɔŋ i mbeɪŋ a na ndə kabə wəkə ja yɪŋ, wi bi yeɪŋ kə kpi.” (aiŋ g165) 52 Bəju dzaka i wi a, “Buku kiə lə i liə a chinda wi ŋkpeli kolə i gwu ya wə. Ablaham nɪ kpi, bəni bə ntum bə Nyo kpiyi tə, wə kabə dzaka a mi wə wi wəkə gia ya, wi bi lansi musi kə kpi. (aiŋ g165) 53 Wə tsəki lə tii wibuku Ablaham wə wi nɪ kpi, tsə tə bəni bə ntum bə Nyo bə bə nɪ kpiyi tə a? Wə kwakaki a wə kə na nə?” 54 Jisəs chukuli a, “Mih kabə kəkəsi num gwu yɪŋ, ma kiŋkəkəsi kiwə numki kilələ. Wə wi kəkəsi mih kə Ba wuŋ, a num wi wə mbeɪŋ dzakaki a, akə Nyo wimbeɪŋ. 55 Ayakalə, mbeɪŋ kiə kə wi. A kiəki a mih wi. Mih ka dzaka a mih kiəki kə wi, ma yi numki a mih kə mi wi ntəkə aka mbeɪŋ. Ayakalə, mih kiəki lə wi, mih wəkə gia yi. 56 Ba wimbeɪŋ Ablaham nɪ kə bəh kinsanli a ŋgaɪŋ bi yeɪŋ lə chəkə biŋ. Ayaka wi dzə yeɪŋ bi, ka numki bəh kinsanli.” 57 Bəju ka dza bə dzaka i wi a, “Wə kə maka wə

buku jia mbaŋshi, num wə nɪ yeɪŋ lə Ablaham a?” 58 Jisəs chukuli bə a, “Mih fukuki ŋkɔŋ i mbeɪŋ a, na ka Ablaham numki, Mih num.” 59 Bə wəkə yakadəɪŋ, ka dzə kitəh a bə tumyi Jisəs yeɪŋ. Jisəs nyumi gwu yi ka buku i juŋ yi fəni yi gia yiwə mə.

9 Si Jisəs dza ka nyaniki nnyaki, wi yeɪŋ minyuku widəkə num bə nɪ bwo wi kifəkə. 2 Bwa bu bə mbaŋ bikə i wi a, “Labay, a nɪ fə ndə chu ka bə bwo mi wələ kifəkə a? A nɪ fə mi wiwə ma ba wi bəh nih wi a?” 3 Jisəs chukuli i bə a, “Yi kəkə a, mi wələ nabə ba wi bəh nih wi nɪ fə chu. Bə nɪ bwo wi yakadəɪŋ ka bə bi yeɪŋ nɔm wi Nyo i gwu yi wə. 4 Bukumbeɪŋ kaŋaki i nɔmki nɔm wi mi wə wi faaŋ mih a keɪŋ nshi. Nchəkə dzaki lə, a num jəbi wə mi widəkə kəkə i nɔm fiɛŋ fidəkə. 5 I tsə buku na winaiŋ jəbi wə mih kə i fa mbi wələ wə, mih kə baiŋni bi mbi wələ.” 6 Si Jisəs dzaka ndzaka wələ yaka, ka chuh midziŋ i kuku, nayi nshwaiŋ bəh mə ka fiaŋsi dzəkəh yi mi wiwə yeɪŋ, 7 ka dzaka i wi a, “Tsə wəkə i di bi Limi bi Siləam wə.” (Yeli wələ Siləam kə a, “Bə faaŋ.”). Wi ka tsə wəkə, bə fiəni dzə yeɪŋ. 8 Bəni bə bə nɪ nəki kəmsi i wi kpəŋ bəh bəni bə bə nɪ shiki yeɪŋki wi, ka mi wi nywani ka kaiŋyiki a, “Ntə wələ kə a mi wə wi ni shiki numki i kuku wi nywa bieɪŋ a?” 9 Bədəkə ka dzakaki a, “Akə wi.” Bədəkə a, “Aayi wi bwəsiki wi bwəsini.” Mi wiwə ka dzaka i bə a, “Akə mih mi wiwə.” 10 Ayakadəɪŋ, bə ka bikə i wi a, “Dzəkəh ya nyani dəɪŋ ka yi baiŋ a?” 11 Wi chukuli a, “Mi wə bə bəŋki a Jisəs si nayi nshwaiŋ ka fiaŋsi i dzəkəh yɪŋ wə, ka dzaka a mih tsə i Siləam mih wəkə. Mih ka tsə wəkə, dzəkəh yɪŋ ka baiŋ.” 12 Bə bikə i wi a, “Bə wi naiŋ?” Wi chukuli a, “Mih kiəki kə.” 13 Bə ka dza dzə mi wə wi ni shi kə kifəkə yaka ka tsə bəh wi i Bəfalasi. 14 Chəkə biə Jisəs ni na nshwaiŋ chu weli dzəkəh yi mi wiwə yeɪŋ, a nɪ kə num i chəkə bi mbam wə. 15 Bəfalasi bəwə chu bikə i wi si wi nyani ka dzəkəh yi baiŋ. Wi chukuli i bə a, “Wi si fiaŋsi dzəkəh yɪŋ bəh nshwaiŋ, mih ka tsə wəkə yi, ka mih yeɪŋki di.” 16 Bəfalasi bəwə ka dzaka a, “Mi wələ ka nyə dəkə i Nyo wə, kəm wi nɔmki i chəkə bi mbam wə.” Bədəkə dzaka fibə a, “Mi wə wi fəki chu wi kə nyani dəɪŋ na ka wi fəki biələ binchəsi biə bi chusiki kiŋkəkəni kə Nyo a?” Ayaka kiŋgaali ka dzə i bə kintəŋ. 17 Bə chu fiəni bikə i mi wiwə a, “Wə dzaka mfia a nə kəm mi wələ si

wi si weli dzákəh ya?" Wi chukuli i bə a, "Mi wələ kə mi wi ntum wi Nyo." 18 Bəju nī ka bum dəkə a mi wələ nī kə num wi fəkə, ka bə weli dzəkəh yi. Bə nyani lə ka bi tsə bəəj ba wi bəh nih wi, bə dza. 19 Bə bikə i bə a, "Wələ kə a waij wimbəij wə mbəij dzakaki a bə nī bwo wi, num wi fəkə lə a? Wi nyani dəij na ka wi yeijki di i liə a?" 20 Nih wi bəh ba wi chukuli a, "Buku kiəki lə a wələ kə na waij wibuku num bə nī bwo wi kimfəkə. 21 Ayakalə, buku kiəki kə a yi jikə na dəij na ka wi yeijki di i liə. Ayaka buku kiə kə tə mi wə wi weli dzəkəh yi. Mbəij bīkə num i wi. Wi si num lə i mi. Wi num i fuku bəh dzaka ki." 22 Nih wi bəh ba wi nī dzakaki yakadəij kəm bə nī lwaki lə Bəju, yi num, num Bəju nī jiə a, mi ka məm i dzaka bəh dzaka ki a Jisəs kə Kimbwili wə Nyo nī kaka, bə kōŋj bwīli wəmakə mi i juŋ yi tsani mə. 23 Akə gia yə nih wi bəh ba wi nī dzaka a wi si num lə i mi, a bə bīkə num i wi. 24 I ŋkaiŋni kifa wə, bə chu bəəj mi wə wi nī kə wi fəkə, ka dzaka i wi a, "Dzāka gia yi ŋkəj ma kiŋkəksi tsə i Nyo. Buku kiəki yibuku a mi wələ kə mi wə wi fəki chu." 25 Wi chukuli a, "Yaka wi fəki lə chu, mih kiəki kə. Gia yimu yə mih kiəki kə a, mih ni kə kimfəkə, i liə mih yeijki lə di." 26 Bə chu bikə i wi a, "Wi si fə dəij bəh wə? Wi si fə dəij ka wi weli dzəkəh ya?" 27 Wi chukuli i bə a, "Mih si fuku lə i mbəij, mbəij na kəj dəkə i wəkəli. Mbəij bə chu nəj i wəkə fə nə a? Mbəij tə nəjki i num bəni bu bə mbaŋ a?" 28 Ayaka bə tōyi num tōyini dzaka a, "Akə wə mi wi wi mbaŋ. Buku num fibuku bəni bə mbaŋ wi Muses. 29 Buku kiəki a Muses kə num Nyo nī dzakaki lə bəh wi. Ayakalə, i wələ mi buku kiəki kə di biə wi buku." 30 Mi wiwə chukuli a, "Yəbēy, akə gia yi kaiŋni! Mbəij dzakaki a mbəij kiəki kə di biə wi buku a? Ayakalə, wi weli dzəkəh yij. 31 Buku kiəki lə a Nyo si wəkə kə ntsa wi mi wə wi fəki chu. Ayakalə, na winaij mi wi yaksiki Nyo, fə gia yə wi kəjki, Nyo wəkəki lə ntsa wi. 32 I yisi na si mbi nī yisi, bə ka num wəkə dəkə a, mi num weli dzəkəh yi mi num bə nī bwo wi, wi num kimfəkə. (aiŋŋ g165) 33 Asi kəkə a mi wələ numki a wi nyə i Nyo wə, ma wi si ka fə yələ gia lə." 34 Bə dzaka i wi a, "Wə kə num bə nī bwo wə na i chu kintəəj mwi, wə bə nəj i lani buku a?" Si bə dzaka yakadəij, ka kəŋj wi i bə kintəəj. 35 Jisəs ka bi wəkə a bə kəŋj bwili mi wə i bə kintəəj, wi ka nəj yeij wi, bikə i wi a, "Wə jiə alə shəm ya i mi wə yeli wi kə Waiŋmi a?" 36 Wi

bikə a, "Mi wiwə kə ndə, ba wuŋ? Fūku mih, ka mih jiə shəm yij i wi." 37 Jisəs dzaka i wi a, "Wə yeij lə wi. Akə wi wə mbəij wi dzakaki i liə." 38 Mi wiwə ka dzaka a, "Bah mih jiə." Si wi dzaka yakadəij, ka tum binyu i wi nshij nya kiŋkəksi i wi. 39 Jisəs dzaka a, "Mih dza i fa mbi wələ wə ka bə saka bəni, ka bə bə yeijki kə di ni yeijki, ka bə bə yeijki di ni fiəni bimbəkə." 40 Si Jisəs dzaka yakadəij, Bəfalasi bədəkə bə bə nī kə kəmsi i wi kəŋj wəkə yakadəij ka bikə i wi a, "Buku tə kə bimbəkə a?" 41 Jisəs dzaka i bə a, "Asi kə a mbəij numki bimbəkə, ma kəj yimbəij kə yiyəə i kimbu kichu wə. Ayakalə, i liə si mbəij dzakaki a mbəij yeijki lə di, chu bimbəij ni baəj a numki i kifwu kimbəij wə."

10 "Mih fukuki ŋkəj i mbəij a, mi wə wi liəki i mbaij wi shwəj wə, maka wi liə num i dzaka ki mbaij wə, wi yaka lə yakani ka wi liə i mbaij wə, wəmakə mi kə ji, wi num mi wə wi ləkəki biəij bəh ŋga. 2 Ayakalə, mi wə wi si nchəni shwəj si shi liə mfih num i dzaka ki mbaij wə. 3 Wəmakə mi kə mi wə, mi wə wi si chəniki dzaka kimbaij si weli dzaka kimbaij i wi, wi liə ka bəəjki shwəj yə yi kə n'yi i yeli wə, yi wəkə ja yi, wi ka dzo buku bəh yi. 4 Jəbi wə wi bwili n'yi yichi i biŋ, wi ni tsəki i yi nshij wi bəəj yi yi biəli wi, kəm yi kiəki lə ja yi. 5 A kabə num mi wi dzəni yi kəkə i biəli wi. Yi ni yəkə geij lə geijni, kəm yi kiəki kə ja yi mi wi dzəni." 6 Jisəs nī ti ndi wələ i bə yakadəij, bə nəki wəkə kiə kə gia yə wi dzaka i bə i ndi wiwə wə. 7 Ayakadəij, Jisəs chu dzaka i bə a, "Mih fukuki ŋkəj i mbəij a, akə mih dzaka ki mbaij di biə shwəj tsaki. 8 Bəni bəchi bə bə nī yisi dza i mih, a nī kə num bəji bəh bəni bə bə ni ləkəki biəij i bəni bəh ŋga. Ayakadəij, shwəj yiwə nəki wəkəli kə gia yə bə ni dzakaki. 9 Akə mih dzaka ki mbaij. Mi ka tsə i mih wə ka wi liə wi bi bəij. Wi bi numki aka shwəj yə yi bukuki tsə dzi fiəni dza liə i mbaij mə. 10 Ji si dza a i chwə, bəh i wəə, bəh i bəkəli biəij. Mih dza mfij a bəni kwati nəni, a num nəni kə ki kə na kichili. 11 Akə mih ntəkni wi shwəj wi ndzəŋni. Ntəkni wi shwəj wə wi ndzəŋki si nya lə nəni ki i kpi kəm shwəj yi. 12 Mi wə bə dzo num dzəni i nnəm wə, wi num kə ntəkni wi shwəj yiwə, shwəj yiwə chu kəbi n'yi, wi si yeij jəbi wə kuula dzəki, wi yatəkə shwəj yiwə wi yəkə geij, kuula wiwə baəj kwayi shwəj səj gaali yidəkə. 13 Wi si yəkə kəm bə dzo wi dzəni aka

mi wi nɔm, wi kaŋa kə ʒɔbi kɔm shwáŋ yiwɔ. 14 Mih kɔ ntakni wi shwáŋ wi ndzɔŋni. Mih kiaki lə shwáŋ yə yi kə yin, shwáŋ yin kiə tə mih, 15 a liŋ asi Ba wuŋ kiaki mih, mih kiə tə Ba wuŋ, mih nya nɔni kəŋŋ i kpi kɔm shwáŋ yin. 16 Mih kaŋaki lə tə shwáŋ yidɔkɔ yə yi kəkə i mbaŋ wələ wə. Mih kaŋa i tsə dzəh bəh yi tə a yi wəkɔki ja yin, ka mbaŋ wi shwáŋ yiwɔ fiəni chu wimu, ma ntakni wi shwáŋ yiwɔ numki a wimu. 17 Mih kɔ num mih nɔ nya nɔni kəŋŋ i kpi ka mih bi fiəni dzo nɔni kəŋŋ. Ako gia yə Ba wuŋ kəŋki mih. 18 Mi widokɔ dzɔki kə nɔni kəŋŋ i mih. A nyaki mih nɔni kəŋŋ i ŋkəŋ wuŋ wə. Mih kaŋaki lə ŋga i nya nɔni kəŋŋ i kpi, mih kaŋa ŋga i fiəni dzo nɔni kəŋŋ. Gia yələ kɔ gia num a dzaka Ba wuŋ a mih fə.” 19 Jisɔs dzaka gia yiwɔ yakadəiŋ, kingaali chu num i kintəŋŋ ki Bəju wə. 20 Bə bəduli ka dzakayiki a, “Wi kaŋaki lə chinda wi ŋkpeli, wi dzaki lə. Mbeŋ wəkɔliki nə i wi a?” 21 Ayakalə, bədokɔ dzakayi a, “Fa kəkə bəndzaka bə mi wə wi kaŋaki chinda wi ŋkpeli. Chinda wi ŋkpeli kələ i weli dzəkəh yi kifəkə a?” 22 A dza num i ʒɔbi widokɔ wə bə nɔ fəki Dzini bədokɔ i fiəni kwaka si bə nɔ weli juŋ yi fəni yi gia i Jelusalem, 23 Jisɔs tsə bə ghani nnya i kintəŋŋ ki juŋ yi fəni yi gia wə, i gbəŋ wi Sɔlɔmɔn wə. A num i ʒɔbi wi fiəkə wə. 24 Bəju dza dzo juŋni fiəli wi, bikə i wi a, “Wɔ ni bee buku a buku baar ŋumki Kiə kə fwu wibuku i tsə būku dəiŋ a? A kabə num a wɔ kɔ Kimbwili wə Nyɔ nɔ kə a, wɔ fūku i buku chəŋ.” 25 Jisɔs chukuli i bə a, “Mih kɔ num mih dzaka lə i mbeŋ, mbeŋ na bum yin. Bənɔm bə mih fəki i yeli wi Ba wuŋ wə ako bə bə bə chusiki mi wə mih kɔ wi. 26 Ayakalə, mbeŋ ka bum dəkə, kɔm mbeŋ kəkə i mbaŋ wi shwáŋ yin wə. 27 Shwáŋ yin si wəkɔ lə ja yin. Mih kiə yi, ayaka yi biəlɔ mih, 28 mih nya yi bəh nɔni kə ki bi tsə kaa kə. Ayaka yi bi lansi laka kə. Mi widokɔ kəbi wə wi bi lansi loko yi i mih kaŋ. (aiŋn g165, aiŋnɔs g166) 29 Ba wuŋ wə wi nya shwáŋ yiwɔ i mih tsəki lə mi wichi, mi widokɔ kəkə i loko yi i wi kaŋ. 30 Buku Ba wuŋ kə fiŋ fimu.” 31 Bəju chu dzo kitəh i tumyi wi yeŋ. 32 Jisɔs bikə i bə a, “Mbeŋ yeŋ lə bənɔm bə ndzɔŋni bəduli bə Ba wuŋ dzaka a mih fəki. Ako winaiŋ wə mbeŋ nəŋki i tumyi mih bəh kitəh kɔm wi a?” 33 Bə chukuli i wi a, “Buku tumyiki kə wə kɔm bə nɔm wi ndzɔŋni wə wə fəki. Buku tumyiki wə kɔm wə bəkəliki yeli wi Nyɔ. Wə kɔ a liŋ mi wiwɔm, dzaka a wə kɔ Nyɔ.” 34 Jisɔs chukuli i bə a, “Ntə bə nyaka i

Kiŋwakti kimbeŋ ki bənchi wə a, Nyɔ dzakaki yeŋ a, ‘Mih dzakaki a mbeŋ kɔ bənyɔ’ a? 35 Nyɔ bəŋki bəni bə a bənyɔ, a num bə bə ja yiwɔ nɔ tsəki i bə, ayaka buku kiaki a gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Nyɔ mə kəkə bi kwuni. 36 Si yi kɔ yakadəiŋ, ako kɔm nə wə mbeŋ dzakaki i mi wə Ba wi kɔ wi saiŋbwili wi ka faar i fa mbi wələ wə, a wi bəkəliki yeli wi Nyɔ, kɔm wi dzaka a ŋgaiŋ kə waiŋ Nyɔ a? 37 Mih kabə num mih fə kə bənɔm bə Ba wuŋ, mbeŋ ma bum mih. 38 Ayakalə, mih kabə fəki num bə, kəŋ yi numki a mbeŋ ka bum dəkə i mih, mbeŋ bum num i bə, ka mbeŋ ni kiə na bindzəŋ a Ba wuŋ kɔ i mih wə, mih num i Ba wuŋ wə.” 39 Bəju ka nəŋki i chu kwa wi, wi tsə buku i kaŋ yibə wə. 40 Jisɔs chu tsə ndaŋ Bəkə yi Jɔdan tsə i kiwuŋ kə Jɔn nɔ yisi i juliki bəni i bəkə, ka numki feiŋ. 41 Bəni bəduli ka nyəki dzəki yeŋki wi. Bə dza dzaka a, “Jɔn nɔ ka keiŋsi fə na gia yidokɔ yə yi chusiki kiŋkəkni ki Nyɔ. Ayakalə, gia yichi yə wi nɔ dzakaki kɔm mi wələ nɔ kɔ na ŋkəŋ.” 42 Ayakadəiŋ, bəni bəduli jiə shɔm i Jisɔs wə feiŋ.

11 Mi widokɔ nɔ kələ yeli wi num Lasalus, wi dza yisi jweŋ. Wi num mi i kwili wi Betani wə, wi nɔ noki feiŋ bəh jəmi yi Meli bəh Mata. 2 Meli wələ wə waiŋnihi wi Lasalus nɔ gweŋki lə, ako wə wi nɔ fiarŋsi gvu yi Bah bəh fiarŋsi bi tseŋə yindzəŋni, ka sɔ bəh juŋ yi yifwu. 3 Si wi nɔ gweŋki yakadəiŋ, jəmi yi ka faar ntum i Jisɔs a, “Bah, wə wi kɔ shɔm ya gweŋki lə.” 4 Si Jisɔs wəkɔ ntum wiwɔ, ka dzaka a, “Jweŋ yələ kəkə yi kpi. Yi kɔ i chusi num kiŋkəkni ki Nyɔ, ka Waiŋ Nyɔ ni kwati yeli wimbun i yi wə.” 5 Jisɔs nɔ kəŋki lə Mata bəh waiŋnihi wi Meli bəh Lasalus nalə. 6 Ayakalə, ʒɔbi wə wi nɔ wəkɔ a Lasalus gweŋki lə, wi chu nɔ baar i di biə wi nɔ kɔ i kaŋ yifa wə. 7 Si yəmaka nɔ tsə, wi ka dzaka i bwa bu bə mbaŋ a, “Bukumbeŋ fiəni chū i Judea.” 8 Bə ka bikə i wi a, “Labay, ntə ako a ŋgbu ŋgbu si Bəju ni nəŋki i tumyi wə bəh kitəh a wə kpɔ, wə bə chu nəŋ i fiəni tsə i feiŋ na?” 9 Jisɔs chukuli i bə a, “Ntə chəkɔ kaŋaki mbiəŋə jwəfi ntə bəfa? Mi kabə nyaniki nshifəkɔ, wi kəkə i damti i bieŋ beŋ, kɔm baiŋni bi mbi wələ baiŋki lə i wi. 10 Ayakalə, na ndə wə wi nyaniki nchəkɔ, wi kələ i damti, kɔm wi kaŋaki kə baiŋni i wi.” 11 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka dzaka i bə a, “Nseŋ wibukumbeŋ Lasalus gbɔ kinu. Ayakalə, mih ki tsəki lə feiŋ i yɔmsi wi i kinu kiwə wə.” 12 Bwa bu bə mbaŋ ka dzaka i

wi a, “Bah, yi kabə num a wi gbo kinu, ma wi ni bənih.” 13 Jisəs nɪ dzakaki num kəm kpi yi Lasalus, ayakalə, bwa bu bə mbaŋ wəkə yaka ka kwakaki a wi dzakaki kəm kinu ŋkəŋ. 14 Jisəs ka fuku baiŋsi yi i bə a, “Lasalus kə num wi kpi lə. 15 Ayakalə, mih kə bəh kinsarŋli kəm bə mbeiy, a mih ni kəkə feiy, ka mbeiy ni jiə shəm i mih. Ayakadəiy, bə tsə būku feiy.” 16 Təməs wə bə nɪ bəŋŋi yeli wi widəkə a Bimarŋsi, ka dzaka i bwa bə mbaŋ bədəkə bə a, “Bukumbeiy tsə təkə bukumbeiy ni kpi bəh wi.” 17 Jisəs tsə buku feiy, ka wəkə a Lasalus kə num wi nɪ lə i jum kintəŋ karŋ yina. 18 Betani wələ nɪ kə ka bəmay bəfa i kəmsi tsə i Jelusalem. 19 Bəju bəduli nɪ dzə i Mata bəh Meli i kwasi nsheiy bəh bə kəm kpi yi waiŋnih wibə. 20 Jəbi wə Mata nɪ wəkə a Jisəs si dzə wə, wi ka buku tsə a bə wi barŋsi, ayakalə Meli baarŋ dzu. 21 Mata tsə dzaka i Jisəs a, “Bah, a ni kə a wə numki fa, ma waiŋnih wuŋ ni ka kpi dəkə. 22 Ayakalə, mih kiəki lə a i liə, na finə wə bikə i Nyə wi ni nya i wə.” 23 Jisəs dzaka i wi a, “Waiŋnih wa ni fiəni dza lə i kpi wə.” 24 Mata ka dzaka i wi a, “Mih kiəki lə a wi bi fiəni dza lə i chəkə bi goksini biə bəni bi dzaki i kpi wə.” 25 Jisəs dzaka i wi a, “Akə mih wə mih bwiliki bəni i kpi wə, a num mih wə mih nyaki nənɪ. Mi wə wi jiə shəm yi i mih bi baarŋ lə wiwəm, kəŋ yi numki a wi kpi, 26 ayaka na ndə wə wi keiyki wiwəm ka jiə shəm yi i mih, bi kpi kə. Wə bum alə yakadəiy a?” (aiəŋ g165) 27 Wi bum a, “Aarŋ Bah, mih bum a wə kə Kimbwi lə Nyə nɪ kaka. Wə kə Waiŋ Nyə wə wi nɪ karŋaki i bi dzə fa mbi wələ wə.” 28 Si Mata dzaka yakadəiy, ka tsə bəŋŋ Meli waiŋnih wi, dzaka i wi a kuku kuku a, “Mi wi lanini si num lə fa, ayaka wi bəŋŋi wə.” 29 Si Meli wəkə yakadəiy, ka saka dza beiy i tsə yeiy wi. 30 A nɪ kə maka Jisəs dzə liə i kwili wiwə wə. Wi nɪ keiyki a di biə Mata ni tsə yeiy wi. 31 Bəju bə bə nɪ kə bəh Meli i dzu kwasi nsheiy bəh wi, ka yeiy si wi saka dza beiy buku biŋ, bə ka biəliki wi kwaka a wi tsəki i jum beiy i tsə dəkə feiy. 32 Jəbi wə Meli nɪ tsə buku i di biə Jisəs ni kə, yeiy wi, ka gbo i gvu yi wə dzaka a, “Bah, a ni kə a wə numki fa, ma waiŋnih wuŋ ni ka kpi dəkə.” 33 Si Jisəs yeiy si wi dəkə, bəh Bəju bə bə nɪ biəli wi bəŋ də təkə, giə yiwə nya ŋgəkə i shəm yi wə nalə, gvu kpi wi nalə. 34 Wi ka bikə a, “Mbeiy ləə fairŋ wi a?” Bə dzaka i wi a, “Bah, dzə yeiy.” 35 Jisəs də. 36 Bəju yeiy yakadəiy ka dzaka a, “Mbeiy yēiy si wi ni kəŋki wi.” 37 Ayakalə, bə

bədəkə dzaka lə a, “Ntə wələ kə wi wə wi nɪ weli dzəkəh yi kimfəkə a? Kəm nə wə wi ni ka yeliw fwu wi mi wələ i kpi wə a?” 38 Shəm chu nəŋŋi Jisəs na bəh ŋga. Wi dza tsə buku i jum beiy. Jum yələ nɪ kə num taa wə bə nɪ barŋ dzaka kiwə bəh təkə wimbun. 39 Jisəs dzaka a, “Mbeiy giŋsi təkə wə.” Mata jemi yi mi wi kpili dzaka i Jisəs a, “Bah, i liə ni numki num wi si fwuli lə. I liə si num lə karŋ yina si wi ni kpi.” 40 Jisəs bikə i wi a, “Mih si dzaka alə i wə, a wə ka jiə shəm ya i mih, ma wə ni yeiy mbun biə bi kə bi Nyə a?” 41 Ayakadəiy, bə ka giŋsi təkə wiwə. Jisəs giŋsi dzəkəh yi i beiy ka dzaka a, “Ba wuŋ, mih nyaki kiyəŋŋi i wə si wə wəkə ntsa wuŋ. 42 Mih kiəki lə na bindzəŋ a wə si wəkə lə ntsa wuŋ i jəbi wichi wə. Ayakalə, mih dzakaki yələ kəm bəni bələ bə kə fa, ka bə būm a, a faarŋ wə mih.” 43 Si wi dzaka yakadəiy, ka wam bəh ja yiləkəli a, “Lasalus, būku!” 44 Ayaka mi wi kpili wiwə dza buku dzə, karŋ yi bəh gvu yi num bə lim bəh kinchumni ki mbuŋ, lim təkə shi bi bəh kinchumni ki mbuŋ. Jisəs ka dzaka i bə a, “Mbeiy shwə wi, mbeiy bēə wi tsəkə.” 45 Jəbi wə Bəju bəduli bə bə nɪ dzə i Meli yeiy giə yə Jisəs fə, ka jiə shəm i wi wə. 46 Ayakalə, bədəkə tsə fibə ka yeiy num Bəfalasi, fuku i bə giə yə Jisəs fə. 47 Bətii mfə giə bəmbun bəh Bəfalasi ka juŋni kifwu ki tumi dzaka i bə a, “Bukumbeiy ki fəki dəiy na? Mi wələ fəki binchəsi biduli biə bi chusiki kiŋkəkni ki Nyə. 48 Bukumbeiy ka bee a wi tsəki a bəh yi i ninshiy, ma bəni bəchi ni jiə shəm i wi, ayaka ma bəni bə Lum bə bə sakaki buwəbunbeiy ni dza dzə bəkəli di bibukumbeiy bi baiŋni bəh tumi kibukumbeiy.” 49 Ayakalə, mi widəkə i bə kintəŋ yeli wi num Kayfas, wə wi nɪ kə fwu wi bətii mfə giə i jiə yiwə wə ka dza dzaka mfih i bə a, “Mbeiy kiəki kə na giə yidəkə lə kpaa. 50 Mbeiy kiəki kə a yi ndzəŋki lə i mbeiy a mi wimu kpɪ i bəni bəchi, tsə a kitumi kichi laka num lakani a?” 51 Kayfas nɪ dzakaki giə yələ num kə i mfɪ bi wə. Si wi nɪ kə fwu wi bətii mfə giə i jiə yiwə wə, dzaka yakadəiy laka num ntum wi Nyə, a Jisəs nɪ karŋaki lə i kpi i kitumi ki Bəju wə. 52 A num kə a kitumi kiwə shəŋ, kpi yi nɪ karŋaki i juŋni bwa bəchi bə, bə kə bə Nyə i kitumi kidəkə wə, ka bə numki i fiəŋ fimu wə. 53 I yisi chəkə biwə wə, kifwu kitumi ka yisi i fasiki si bə bi wəkə Jisəs. 54 Ayakadəiy, Jisəs nəki chu nyani kə i kintəŋ ki Bəju wə. Wi dza nyə mfih feiy bəh bwa bu bə mbaŋ ka tsə nəkə i kwili widəkə wə wi kə kəmsi i tumi ki

mishambu kə bə nɪ bɔɔŋki a ɛfɛlɛm. **55** Dzini bi Bəju bi Ntsədaŋ nɪ kɔ num bi si kɔmsi dʒə lə, bəni ka nyəkɪ dzəkɪ i bimbɔ wə dʒə i Jelusalem i dʒə wəkɔ kishi kibɔ ka bini biwɔ ni dʒə kpeɪŋ. **56** Bɔ tsə yisi i nɛŋki Jisɔs bikə a bɔ bɔ i ʒɔbi wə bɔ nɪ numyi i beɪŋ i juŋ yi fəni yi gia mə dzaka a, “Mbeɪŋ kwakaki a nə? A wi ni dʒə kə i dzini biələ wə a?” **57** A nɪ kɔ bətiɪ mfə gia bəmbum bəh Bəfalasi tsəsi ja a na ndə kabə kiəkɪ di biə Jisɔs kɔ, wi fə ma bɔ kiə, ka bɔ ni kwā wi.

12 A nɪ baarɔ a kaŋ yisɔ ka Dzini bi Ntsədaŋ yisi, Jisɔs nyə tsə i kwili wi Betani wə i di biə Lasalus wə Jisɔs nɪ dzasi i kpi wə nɪ kɔ. **2** Si wi tsə feɪŋ, bə fə biɛɪŋ bidzini i tati wi yeɪŋ. Mata num mi wə wi nɪ gaaki, Lasalus num mi widəkɔ i mbarɔ wi bəni bə bɔ ni shinum ka dziki bəh Jisɔs. **3** Meli dza dʒə finsəkɔ fi fiarɔsi fidəkɔ bi tseŋə yindzɔŋni, shuku i gvu yi Jisɔs wə, ka sɔ bəh juŋ yi yifwu. Fiarɔsi biələ nɪ ləkəkɪ lə i kpo wə nalə, num bə nɪ keɪŋsi bəh fieŋ fidəkɔ a fi fi bə bɔɔŋ a nad. Si wi shuku yakadəɪŋ, kintəŋŋ ki juŋ kiwɔ kichi dza ka fwuliki a tseŋə yindzɔŋni. **4** Judas Iskaliot wə wi nɪ kɔ mi i mbarɔ wi bwa bə Jisɔs, (wə wi nɪ nyani lə dʒə taŋni Jisɔs) dza dzaka lə a, **5** “A fə nə a bə ma taŋni fiarɔsi biələ i bəŋchuku gi yitali, i nya kpo wiwɔ i bəni bə kifuu a?” **6** Judas ni dzaka yakadəɪŋ yi kɔbi a wi kwakaki kɔm bəni bə kifuu. Wi nɪ kɔ ji a num wi mi wibɔ wi kiba, wi nɪ shiki ləkəkɪ lə kaŋ yeɪŋ wi gamti gwu yi yeɪŋ wə. **7** Jisɔs dzaka a, “Bēe wi mɔŋ. Wi jiə fiarɔsi biələ lə i bi keɪŋsi chəkɔ biŋ bi ləəni yeɪŋ. **8** Bəni bəkifuu ni shiki numki lə bəh mbeɪŋ ʒɔbi wichi ayakalə, mih ni numki kə bəh mbeɪŋ ʒɔbi wichi.” **9** ʒɔbi wə mbarɔ wi Bəju nɪ wəkɔ a Jisɔs kɔ feɪŋ, bɔ ka dʒə feɪŋ. Bɔ nɪ dzəkɪ kə a kɔm Jisɔs shəŋ. Bɔ nɪ dzəkɪ tə i yeɪŋ Lasalus wə Jisɔs nɪ dzasi i kpi wə. **10** Ayakadəɪŋ, bətiɪ mfə gia bəmbum ka fasiki a bɔ ni wɔl lə Lasalus tə, **11** kɔm a nɪ kɔ kɔm wi, Bəju bəduli nɪ beeki bɔ ka jiə shɔm yibɔ num i Jisɔs. **12** Chəkɔ buku wɔɔ, mbarɔ wi bəni wə wi nɪ dʒə i dzini biələ wə ka wəkɔ a Jisɔs si num i dʒəh wi dʒə i Jelusalem. **13** Bɔ ka dʒə bialɪ yi sɔm buku tsə i dʒə wi i dʒəh. Bɔ ka tsəkɪ wili dzakayi a, “Lilili, kiŋkəksi kɔ i Nyɔ wə ɔɔl! Nyɔ kɔ wi jiə kimboɪŋsi i mi wə wi dzəkɪ i yeli wi Bah wə ɔɔl! Akɔ wi ŋkuŋ wi Isləe ɔɔl!” **14** Jisɔs nɛŋ waiŋ njakas, yaka yeɪŋ beɪŋ. Ayaka yi ka num asi bə nyaka a, **15** “Bəni bə Sayɔŋ, kiə mbeɪŋ ma lwāki. Mbeɪŋ tsəɪŋ, ŋkuŋ wimbeɪŋ si wi dzəkɪ, num wi yaka i waiŋ njakas

beɪŋ.” **16** Bwa bə Jisɔs bə mbarɔ nɪ ka kiə dəkə gia yə gia yiwɔ nɪ chusiki i kin'yisi wə. ʒɔbi wə wi nɪ liə i mbum bi wə, bɔ ka kwaka a bə nɪ nyaka gia yələ num kɔm wi, ayaka yi num bəh wi asi bə nɪ nyaka. **17** Mbarɔ wə wi nɪ kɔ bəh Jisɔs i chəkɔ biə wi nɪ bɔɔŋ Lasalus i jum mə, bwili wi i kpi wə bɔ nɪ tsəkɪ fuku tsə gia yə bɔ nɪ yeɪŋ. **18** Fwu wi gia wə mbarɔ wələ nɪ buku tsə i dʒə wi i dʒəh a nɪ kɔ kɔm bɔ nɪ kɔ num bɔ wəkɔ a wi nɪ kɔ wi fə gia yə yi chusiki mbum bi Nyɔ. **19** Ayakadəɪŋ, Bəfalasi ka dzakayiki a bə bə a, “Si mbeɪŋ yeɪŋ a? Gia yidəkɔ chu kəkə yə bukumbeɪŋ kɔ i fə. Mbi wichi kɔ num wi kwu lə i wi cheɪŋ.” **20** Bəni bədəkɔ nɪ kɔ i mbarɔ wi bəni bə bɔ nɪ yaka tsə i Jelusalem i tsa Nyɔ i ʒɔbi wi dzini biələ wə, a num Bəglik. **21** Bəglik bələ tsə yeɪŋ Filib wə wi ni buku dʒə i kwili wi Besayda wə i kimbu ki Galili wə, dzaka i wi a, “Kukuli, buku nɛŋki i yeɪŋ Jisɔs.” **22** Filib ka tsə fuku yi i Andulu, bɔ wi ka tsə fuku i Jisɔs. **23** Jisɔs chukuli i bə a, “ʒɔbi dʒə kpeɪŋ wə bə ni yakasi mi wə yeli wi kɔ Waiŋmi i liə i mbum bi wə. **24** Mih fukuki ŋkɔŋ i mbeɪŋ a, ŋgəkɔ wi fieŋ ka baarɔ i gbɔ i nshwaiŋ wə i kpi, ŋgəkɔ wiwɔ ni baarɔ a wi. Ayakalə, wi ka kpi, ma wi ni wum mintam miduli. **25** Na ndə wə wi kɔŋki nɔni ki nalə nɪ laksi lə nɔni kiwɔ, ayaka na ndə wə wi baiŋŋki nɔni ki fa mbi wələ wə wi jiəkɪ num jiəni i bi kwati nɔni kə ki bi tsə kaa kə. (aiōnios g166) **26** Mi kabə nɔmki i mih, wi kaŋaki i biəliki mih, na faɪŋ wə mih kɔ, mi wuŋ yi nɔm kaŋaki i nɔmki tə feɪŋ. Mi wə wi nɔmki i mih, Ba wuŋ ni kəksi wi.” **27** Jisɔs dza dzaka a, “I liə shɔm yɪŋ fumsiki lə mih. Mih kɔ i dzakaki a nə? A Ba wuŋ, bwili mih i kintəŋŋ ki ʒɔbi wi ŋgəkə wələ wə a? Aayi, akɔ kɔm ʒɔbi wələ mih nɪ dʒə. **28** Ba wuŋ, fə yeli wa kaŋa mbum.” Si wi dzaka yakadəɪŋ, ja shi dʒə i beɪŋ a, “Mih fə lə wi wimbum, mih keɪŋ i ni chu fə.” **29** Mbarɔ wə wi nɪ kɔ feɪŋ wəkɔ ja yiwɔ, ka dzaka fibɔ a, “A wamyiki dzaŋ.” Bədəkɔ dzaka a, “A dzakaki chinda wi Nyɔ i wi.” **30** Jisɔs chukuli a, “Ja yələ dʒə kɔm bə mbeɪŋ. Yi ka dʒə dəkə kɔm mih. **31** I liə si num lə ʒɔbi wə bə ki sakaki mbi wələ. I liə si num ʒɔbi i shisi kɔŋŋ bwili ŋkuŋ wə wi sakaki mbi wələ. **32** Ayakalə, yɪŋ num a ʒɔbi wə bə bi giŋsiki mih i beɪŋ fa kuku, mih ni guku bəni bəchi ma bɔ dʒə i mih wə.” **33** Jisɔs nɪ dzakaki yakadəɪŋ, wi chusi num ŋkaɪŋni yi kpi yə wi bi kpiki. **34** Mbarɔ wi bəni bəwɔ chukuli i wi a, “Buku wəkəkɪ i Kiŋwakti ki Bəŋchi wə a, Kimbwili wə Nyɔ nɪ kaka bi fiələ

lā. Wō nyani dāiŋ i dzakaki a, bə kaŋaki i bi giŋsi mi wə yeli wi kō Waiŋmi i beŋ a? Wəma ka mi wə yeli wi kō Waiŋmi kō winaiŋ a?” (aiōn g165) **35** Jisōs dzaka i bō a, “Baiŋni ni numki bəh mbeŋ a jōbi wi juli wələ wə. Mbeŋ nyāniki si baiŋni biwō keŋki bəh mbeŋ, ka jisi bi ma gaka mbeŋ. Mi wə wi si nyani i jisi wə si kiā kə di biā wi tsāki. **36** Si baiŋni biwō kō bəh mbeŋ, mbeŋ jiā shōm i baiŋni biwō wə, ka mbeŋ bi num bwa bə baiŋni.” Si Jisōs dzaka gia yələ lā, ka nyə tsə nyumi gwu yi i bō. **37** Namana yaka, si wi nī kō wi fə lō binchəsi biduli biā bi chusiki kiŋkəkni ki i bō nshīŋ, ayaka bō nēki jiā kə shōm i wi. **38** Yi nī num yakadāiŋ ka yi kpeŋ asi Isaya mi ntum wi Nyō nī dzaka a, “Bah, akō ndə wə wi kō num wi bum gia yə buku dzakaki a? Ayaka a num i bə ndə Bah chusi ŋga bi bitseŋ a?” **39** Ayakadāiŋ, bō nī kəkə i jiā shōm i wi, kōm Isaya nī kō wi chu dzaka i di bidəkō wə a, **40** “Wi baŋ dzəkəh yibō, fə shōm yibō dā, ka bō ma yeŋki di bəh dzəkəh yibō, kōbi i kiā bəh shōm yibō, ka bō fiāni dzə i mih a mih chuku bō.” **41** Isaya nī dzakaki gia yələ kōm wi nī kō wi yeŋ lō mbum bi Jisōs, ka dzakaki kōm wi. **42** Na ayaka si bəni nī ka jiā dəkə shōm i Jisōs, a nī kō bəni bəduli na bə bō nī kō kifwu i tumi wə nī jiā shōm i wi, ayakalə bō nāiŋ i dzaka bəh dzaka kibō, kōm bō nī lwaki Bəfalasi ka bō ma ni kōŋŋ bō i juŋ yi tsani wə. **43** Bō nī lwaki yaka kōm bō nī kōŋki i kwatiki kiŋkəkni ki bəni tsə kə ki dzaki i Nyō. **44** Jisōs dza wam bəh ŋga dzaka a, “Mi wə wi jiā shōm i mih, wə ka jiā dəkə a mih shəŋ. Wi jiā num i mi wə wi faaŋ mih. **45** Mi ka yeŋ mih, yaka wi yeŋ num mi wə wi faaŋ mih. **46** Mih dzə fa i mbi wələ wə ka baiŋni, ka na ndə wə wi jiā shōm yi i mih ni baar kə i jisi wə. **47** Mi ka wəkō ja yiŋ, nēki jiā kə, mih ni saka kə wi, kōm mih ka dzə dəkə i saka bəni bə mbi wələ a bō gbō nsaka. Mih nī dzə i bwili bō num bwilini. **48** Mi wə wi mēŋni mih ka nāiŋ i dzo ja yiŋ, wi kaŋaki lə gia yə yi bi sakaki wi. Ja yə mih kō mih dzaka i wi akō yi yə yi bi sakaki wi, wi gbō nsaka i chəkō bi goksini wə. **49** Yi kō yakadāiŋ kōm mih dzakaki kə i ŋga biŋ wə. Ba wuŋ wə wi faaŋ mih akō wi wə wi dzaka a mih dzākaki, a nya wi gia yə mih kaŋaki i dzākaki, fuku si mih kō i dzākaki. **50** Mih kiāki lə a gia yə wi dzaka a mih dzakaki akō yə yi nyaki nōni kə ki bi tsə kaa kə. Ayakadāiŋ, gia yə mih dzakaki akō yə Ba wuŋ kō wi dzaka a mih dzākaki.” (aiōnios g166)

13 A dzə num i buku dza i chəkō bi Dzini bi Ntsədaŋ wə, Jisōs Kiā a jōbi wi kpeŋ i bee mbi wələ, i fiāni tsə i Ba wi kpəŋ. Si wi nī kōŋki bəni bə bō nī kō mbu i mbi wələ wə, wi kōŋ bō tsə bwili fwu. **2** A dzə num si bō nī dziki i fiŋjōbi, num ŋkpeli jiā lō kiŋkwaka i shōm yi Judas wə waiŋ Samōn Iskaliot, a wi taŋni Jisōs. **3** Si Jisōs nī kō wi si kiā lō a Ba wi nya bieŋ bichi i wi kaŋ, bəh a wi nī nyə i Nyō wi fiāni tsə i Nyō, **4** wi ka dza i bieŋ bidzini beŋ, baa bəmbuŋ bu bə nimbeŋ, dzə batali ka kaŋa i bweli ki wə, **5** ka dza shuku mwi i naka ki mwi mē, yisi ka wəkōki gvu yi bwa bu bə mbaŋ, sō bəh batali wə wi si kaŋa i bweli ki wə. **6** Wi wōkō ka dzə buku i Samōn Bita wə, wi bikə i wi a, “Bah, wə nēŋki i wəkō gvu yiŋ a?” **7** Jisōs chukuli i wi a, “Gia yə mih fəki wə kəkə i kiā i liā. Wə bi kiāki yi num i jum wə” **8** Bita dzaka i Jisōs a, “Wə bi lansi wəkō kə gvu yiŋ.” Jisōs chukuli i wi a, “Mih ka baar i wəkō wə, wə ma ni kaŋaki gia yidəkō bəh mih.” (aiōn g165) **9** Samōn Bita ka dzaka i Jisōs a, “Bah, a kabə num yaka, ma wəkō shəŋ a gvu yiŋ, wəkō tasi bəh tseŋ yiŋ bəh fwu wuŋ yeŋ.” **10** Jisōs dzaka i wi a, “Mi wə wi kō wi wəkō lō gvu yi wi baiŋki lə gvu yichi wi kaŋaki kə i chu wōkō gvu, a kōbi a gvu yi. Mbeŋ kō mbeŋ si baiŋ lō, ayakalə a kōbi mbeŋ bəchi bə mbeŋ baiŋki.” **11** Jisōs nī dzakaki yakadāiŋ kōm wi nī kō wi si kiā lō mi wə wi ni taŋni wi. Akō gia yə wi nī dzaka a, “A kəkə mbeŋ bəchi bə mbeŋ baiŋki.” **12** Jōbi wə Jisōs nī wəkō kaasi gvu yibō, wi ləh bəmbuŋ bu, fiāni chu i di bi wə, ka bikə i bō a, “Mbeŋ kiā gia yə mih fə i mbeŋ lə a? **13** Mbeŋ bōōŋki mih a Mi wi Lanini chu bōōŋ a Bah, mbeŋ bōōŋki num ŋkōŋ, kōm akō fiēŋ fiā mih kō. **14** Mih ka Bah wimbeŋ chu num Mi wimbeŋ wi Lanini, mih wəkō gvu yimbeŋ, mbeŋ tə kaŋaki i wəkōki gvu yi mi bəh mi. **15** Mih fə lə i chusi i mbeŋ a mbeŋ fəki tə asi mih fə i mbeŋ. **16** Mih fukuki ŋkōŋ i mbeŋ a, waiŋ wi nōm si mbōm tsə kə tikwili wi, mi wə bə faaŋ wi si kōkni tsə kə wə wi faaŋ wi. **17** Mbeŋ kabə kiā gia yələ kabə fə yi, kinsarŋli kimbūm ni numki kimbeŋ. **18** Mih dzakaki kə num i mbeŋ bəchi. Mih kiāki lə bəni bə mih kō mih babwili. Ayakalə, yi kō a gia yə yi kō i Kiŋwakti ki Nyō wə kaŋaki i dzə kpeŋ si bə nī nyaka a, ‘Mi wə wi dzi bieŋ biŋ bidzini, wi chumki gvu yiŋ.’ **19** Mih fukuki gia yələ i mbeŋ i liā, ka yi bi dzə num, ka yi bi ka num mbeŋ bi bum a akō na mih wiwō. **20** Mih fukuki ŋkōŋ i mbeŋ a mi wə

wi dzo na ndə wə mih faarj, wi dzo num mih. Ayaka mi wə wi dzo mih wi dzo num mi wə wi faarj mih.” 21 Si Jisəs dzaka gia yələ lə, shəm yi dza ka nyaki wi bəh ɲgakə. Wi dza dzaka baiŋsi a, “Mih fukuki ɲkəŋ i mbeinj a mi widəko i mbeinj kintəəŋ ni taŋni lə mih.” 22 Bwa bu bə mbarj dza ka tseinjki taliki gwu a wi dzakaki num mi winaij a. 23 Mi widəko i mbarj wi bwa bə Jisəs mə, wə Jisəs nɪ kəŋki ni yəkəli kəmsi i Jisəs wə dzi. 24 Samən Bitə lasi wi dzaka i wi a wi bi kə a akə ndə a. 25 Wi yəkəli tsə i Jisəs wə bika i wi a, “Bah, akə ndə?” 26 Jisəs chukuli i wi a, “Akə mi wə mih ni gbɛɛ bləd mih n'yəkə i mwi mijwa mə mih nya i wi.” Ayakadəinj, wi ka n'yəkə bləd i mwi mijwa mə gbɛɛ nya i Judas waij Samən Iskalit. 27 Asi Judas dzo bləd wiwə yakadəinj, Satan ka liə i wi mə. Jisəs dzaka i wi a, “Kəmsi fə gia yə wə nəŋki i fə.” 28 Mi widəko i mbarj wibə wə nɪ ka kiə dəkə gia yə wi dzaka i wi yakadəinj. 29 Bədəko nɪ kwakaki a, asi Judas kə mi wə wi jiəki kiba, ayaka a Jisəs dzakaki i wi a wi tsə tən biəinj biə bə kəŋki i dzi Dzinini biələ yeinj, yudəko a wi tsə nyə fiəŋ i bəni bə kifuu. 30 Si Judas dzo bləd wiwə yakadəinj dzi, ka buku akisəkə nyə. Ayaka a nɪ kə num nchəkə. 31 Si Judas buku tsə yakadəinj, Jisəs baarj dzaka a, “Akə i liə bə kə i yisi i yeinjki kiŋkəkəni ki mi wə yeli wi kə Waiŋmi, na i yeinj tə mbum biə bi kə bi Nyə i gwu yi wə. 32 Bə ka yeinj mbum bi Nyə i gwu yi wə, ma Nyə ni chusi tə mbum bi Waij wi i wi Nyə wə. Ayaka wi ni chusi lə akisəkə. 33 Bwa bəŋ, mih ni num lə bəh mbeinj a i jəbi wi juli wə. Ayaka mbeinj num i ni baarj nəŋki mih chu kəbi i yeinj i mih wə. Asi mih nɪ dzaka i Bəju, yi kə a lij si mih dzakaki i mbeinj i liə a, ‘Di biə mih tsəki mbeinj kəkə i dzo feinj’ 34 Mih nyaki nchi wələ i mbeinj, num nchi wimfiarj, a mbeinj bəarj mbeinj kəŋnikini. Mbeinj kəŋnikini a lij asi mih kəŋj mbeinj. 35 Mbeinj baarj ka kəŋnikini yakadəinj, yələ ni fə bəni bəchi kiə a mbeinj kə bwa bəŋ bə mbarj.” 36 Samən Bitə ka bikə i Jisəs a, “Bah, wə tsəki i faij a?” Jisəs chukuli a, “Di biə mih tsəki wə məŋ i biəli mih i liə. Wə bi baarj biələli lə.” 37 Bitə fiəni bikə i wi a, “Bah, akə kəŋ nə mih məŋ dəkə i biəli i liə a? Mih ni nya lə nəni kəŋŋ i kpi kəŋ wə.” 38 Jisəs bikə i wi a, “Wə kolə i nya nəni ka i kpi kəŋ mih a? Mih fukuki ɲkəŋ i wə a, ka kwəkə ni təŋki num wə nəinj mih kiŋkani kitəli.”

14 Jisəs chu dzaka i bwa bu bə mbarj a, “Kiə mbeinj ki bée kə a shóm yimbeinj fūmsiki mbeinj. Mbeinj jiə sham i Nyə wə, bəh i mih tə. 2 I Ba wuŋ dzu, bəlum bəduli kolə. Asi məŋ a yi numki yaka, ma mih ka fuku dəkə a mih tsəki i kəŋsi di i mbeinj. 3 Jəbi wə mih ka tsə kəŋsi di i mbeinj, mih ni fiəni dzo dzo mbeinj bukumbeinj numki, ka di biə mih kə, mbeinj ni nūmki tə feinj. 4 Mbeinj kiəki lə dzəh yə yi tsəki i di biə mih tsəki.” 5 Təməs ka dzaka i wi a, “Bah, buku kiəki kə di biə wə tsəki. Buku kə i nyani na dəinj i kiə dzəh yiwə a?” 6 Jisəs chukuli a, “Akə mih dzəh, a num mih ɲkəŋ, a num mih nəni. Mi kəkə i tsə i Ba wuŋ maka wi tsə dzəh i mih wə. 7 Asi kə a mbeinj kiəki mih ma mbeinj kiəki lə tə Ba wuŋ. Ayaka i yisi i liə yi kə a mbeinj si kiə lə wi, mbeinj chu yeinj tə wi.” 8 Filib dzaka i wi a, “Bah chūsi Ba wa i buku, ma buku yeinj wi ka buku fwuli.” 9 Jisəs chukuli wi a, “Filib, buku mbeinj nə nalə wə kiə kə mih filib? Mi wə wi yeinj mih, wi yeinj lə Ba wuŋ. Wə nyani dəinj na i chu dzaka a mih chūsi Ba wuŋ i mbeinj a? 10 Yaka wə ka bum dəkə a mih kə i Ba wuŋ mə, Ba wuŋ num i mih mə a? Ndzaka wə mih dzakaki i mbeinj kəkə a mih dzakaki i ɲga biŋj wə. Ba wuŋ wə wi kə i mih wə akə wi wə wi fəki bənəm bu. 11 Mbeinj būm mih a mih kə i Ba wuŋ mə, Ba wuŋ num i mih mə. Mbeinj kabə num maka mbeinj bum mih kəŋ gia yə mih dzakaki, mbeinj būm kəŋ bə bənəm bə mih fəki. 12 Mih fukuki ɲkəŋ i mbeinj a mi wə wi kə wi jiə shom i mih, wi ni fəki tə bənəm bə mih fəki. Ayaka wi ni numki i fə bənəm tsə na bə mih fəki, kəŋ mih si tsə lə i Ba wuŋ wə. 13 Na fiə fiə mbeinj bikə i yeli wuŋ wə, mih ni fə, ka Tii Waij ni numki i kaŋja yeli wimbūm kəŋ Waij. 14 Mbeinj ka bikə na fiə i yeli wuŋ wə, ma mih ni fə. 15 Mbeinj kabə kəŋ mih, mbeinj ni jiəki bənchi bəŋ, 16 mih ni tsa Ba wuŋ wi ni nya mbeinj bəh Mi wi Gamtini widəko wə wi bi numki mbeinj bə jəbi wichi. (aiŋ g165) 17 Mi wələ kə Kiŋ'waka ki ɲkəŋ. Wi kəkə mi wə bəni bə bə kə bə mbi wələ kə i dzo wi kəŋ bə yeinjki kə i wi wə nabə i kiə wi. I yimbeinj wə, mbeinj kiəki lə wi, kəŋ wi nəki mbeinj bə, ayaka wi ni numki i mbeinj mə. 18 Mih ni beeka kə mbeinj a mbeinj bəarj ka bwa bəŋkwu. Mih ni fiəni dzo baarj lə bəh mbeinj. 19 Baarj a twesi lə bəni bə bə kə bə mbi ma ni chu yeinj i mih wə. Ayakalə, mbeinj ni yeinj lə i mih wə. Si mih kə wiwəŋ, mbeinj tə ni numki bəwəŋ. 20 A bi numki chəkə biwə, mbeinj bi kiə a mih kə i Ba

wuɲ mə, mbeɲ num i mih mə, ayaka mih num i mbeɲ mə. **21** Mi wə wi kiaki bəŋchi bəɲ wi jiə, ako mi wə wi kəɲki mih. Mi wə wi kəɲki mih Ba wuɲ kəɲki lə wi. Mih tə ni kəɲki wi, mih ni chusi gwu yɪɲ i wi.” **22** Judas widəko (a kəbi wə bə nɪ bəɲɲki a Iskaliot) bikə i wi a, “Bah, yi ni nyani na dəɲɲ a wə ni numki i chusi gwu ya num i buku, a kəbi i bəni bə bə ko bə mbi wələ a?” **23** Jisəs chukuli i wi a, “Mi kabə kəɲki mih, wi ni jiəkɪ ndzaka wuɲ, Ba wuɲ ni kəɲki wi, buku Ba wuɲ ni dza i wi wə buku ni naki bəh wi. **24** Mi wə wi kəɲki kə mih, wəməka mi si jiə kə ndzaka wuɲ. Ndzaka wə mbeɲ wəkəki a kəkə wuɲ. Ako wi Ba wuɲ wə wi faaɲ mih. **25** Gia yələ kə yə mih dzakaki i mbeɲ mih keɲɲ bəh mbeɲ. **26** Ayakalə, Mi wi Gamtini wə wi kə Kiɲ'waka ki Baiɲni wə Ba wuɲ bi faaɲ i yeli wuɲ wə bi lani lə mbeɲ bəh gia yichi, wi chu fə mbeɲ i kwaka gia yichi yə mih nɪ kə mih dzaka lə i mbeɲ. **27** Mih jiə kimboɲɲni a ki nūm bəh mbeɲ. Mih nyaki kimboɲɲni kə ako kəɲɲ i mbeɲ. Mih nyaki kə kimboɲɲni kələ i mbeɲ si bəni bə bə ko bə mbi si nya. Mbeɲ ki bee kə shóm yimbeɲ a yi fumsiki mbeɲ nabə i kaɲa ndzaɲ. **28** Mbeɲ wəkə lə si mih dzakaki a mih si nyə lə, mih num i bi fiəni dza num bəh mbeɲ. Asi kə a mbeɲ kəɲki mih, ma mbeɲ lāɲki laɲni, kəm mih tsəki num i Ba wuɲ wə, si Ba wuɲ kə wi kəkni tsə mih. **29** I liə mih fuku gia yələ i mbeɲ ka yi bi num, ayaka ka yi bi dza kpeɲ, mbeɲ ka bi bum mih. **30** Mih ni chu baɲɲ kə a dzakaki bəh mbeɲ nalə, kəm ɲkuɲ wə wi sakaki mbi wələ si dza lə. Yi kəkə a wi kaɲaki lə ɲga i mih beɲ. **31** Ayakalə, mih fəki num asi Ba wuɲ kə wi dzaka a mih fəki ka bəni bə bə ko bə mbi wələ ni kiə a mih kəɲki lə Ba wuɲ. Mbeɲ dzā beɲ bə nyə.”

15 “Ako mih kpeɲ wi laani wi mintam mi ɲkəɲ, Ba wuɲ num mi wə wi keɲsiki kpeɲ wi laani wiwə. **2** Cha yichi i mih wə yə yi wumki kə mintam, wi si gba bwili lə yi, yə yi wumki mintam wi si keɲsi kaɲɲ lə yi ka yi baiɲki yi wum mintam miduli. **3** Ndzaka wə mih kə mih dzaka i mbeɲ lə wi fə lə mbeɲ kabə baiɲki. **4** Mbeɲ bani baɲɲ i mih wə, mih tə ni numki i mbeɲ wə. Cha kəkə i wumki mintam a yiɲi a kəbi a yi bani baɲɲ i kpeɲ wiwə wə. Yi kə tə a liɲ asi mbeɲ kəkə bi fə gia yidəko maka mbeɲ bani i mih wə. **5** Ako mih kpeɲ wi laani wi mintam wiwə, mbeɲ num cha yiwə. Mi wə wi bani baɲɲ i mih wə, mih tə num i wi wə,

wəməka mi kə aka cha yə yi wumki mintam miduli, kəm mih kabə kəbi, mi kəkə i fə gia yidəko. **6** Mi wə wi ka baɲɲ dəkə i numki a bəh mih, wi kə aka cha yə bə ni gba təkə yi a yi wəm. ɲkaɲni yi cha yələ kə yə bə si juɲni lə i gbuku wə a yi fiki. **7** Mbeɲ ka bani baɲɲ a numki i mih mə, ja yɲɲ num i mbeɲ mə, mbeɲ kələ i bikə na finə fiə mbeɲ nəɲki, ma bə ni fə yi i mbeɲ. **8** Mbeɲ kabə num cha yə yi wumki mintam miduli, yi nyaki yeli wimbum i Ba wuɲ, yi ni ka chusiki a mbeɲ kə bəni mbəɲ bə mbaɲ. **9** Asi Ba wuɲ kəɲki mih ako ayaka si mih kəɲki mbeɲ. Mbeɲ bani baɲɲ a i numki i kiɲkəɲ kəɲɲ kintəɲɲ. **10** Mbeɲ ka jiəkɪ bəŋchi mbəɲ, mbeɲ ni baɲɲ a numki a kiɲkəɲ kəɲɲ kintəɲɲ, asi mih jiə bəŋchi bə Ba wuɲ, ka chu baɲɲ a numki i kiɲkəɲ ki mə. **11** Mih dzakaki gia yələ i mbeɲ lə ka kinsəɲli kəɲɲ ni nūmki i mbeɲ mə, mbeɲ ka ni kaɲaki kinsəɲli num ki jikə. **12** Nchi wuɲ kə wələ wə wi kə a mbeɲ kəɲnikɪ asi mih kəɲki mbeɲ. **13** Kiɲkəɲ kidəko chu kəkə kə ki tsəki kə a mi nyā nənɪ ki i kpɪ kəm bə nsəɲɲ yi. **14** Mbeɲ kabə fəki gia yə mih dzakaki a mbeɲ fəki, yaka kə a mbeɲ kə nsəɲɲ yɲɲ. **15** Mih ni chu bəɲɲki kə mbeɲ a bwa bə nəm, kəm bwa bə nəm si kiə kə gia yichi yə tikwili wibə fəki. Mih si bəɲɲ lə mbeɲ a nsəɲɲ yɲɲ kəm gia yichi yə mih wəkə i Ba wuɲ kə num mih fə lə mbeɲ kiə yi. **16** A nɪ ka saɲɲbwili dəkə mbeɲ mih. A nɪ saɲɲbwili mih mbeɲ, bwili jiə a mbeɲ tsə nūmki ka chá yə yi wumki mintam, mintam mə mə bi tsə kaa kə. Mbeɲ kabə fəki lə, ma na finə fiə mbeɲ bikə i Ba wuɲ, i yeli wuɲ wə wi ni nya i mbeɲ. **17** Nchi wə mih nyaki i mbeɲ kə a wələ, a mbeɲ kəɲnikɪ. **18** Bəni bə bə ko bə mbi wələ kabə baiɲɲki mbeɲ, mbeɲ kiəkɪ a bə nɪ yisi baiɲɲ mih na ka bə baiɲɲki mbeɲ. **19** Mbeɲ kabə num bəni bə bə ko bə mbi wələ, ma bəni bə mbi wələ ni kəɲki mbeɲ ka bəni bəbə. Ayakalə, mbeɲ kəkə bəni bə mbi wələ, mih baa mbeɲ i kintəɲɲ ki bəni bə mbi wələ wə. Ako gia yə bəni bə mbi bələ baiɲɲki mbeɲ. **20** Mbeɲ kwāka ndzaka wə mih si dzaka i mbeɲ, a waiɲ wi nəm si mbəm tsə kə tikwili wi. Bə ka bwaiɲki gvu i mih cheɲ, ma bə ni bwaiɲki tə i mbeɲ cheɲ. Bə ka wəkəki ndzaka wuɲ, ma bə ni wəkəki tə wimbəɲ. **21** Yələ yichi kə gia yə bə bi fəki i mbeɲ kəm mih, kəm bə kiəkɪ kə mi wə wi faaɲ mih. **22** A nɪ kə a mih nɪ ka dza dzaka i bə, ma yi numki a bə kaɲaki kə ɲgbə widəko. Ayakalə, i liə bə kaɲaki kə gia yidəko yə

bə kə dzaka kəm chu bibə. **23** Mi wə wi baiŋŋki mih wi baiŋŋki lə tə Ba wuŋ. **24** A n̄ kəkə a mih n̄ fə ŋkaiŋni bənom bədəkə i bə kintəŋ bə mi widəkə keiŋki ki fə kə, ma bə ka kaŋa dəkə ŋgəkə widəkə. Ayakalə, bə kə bə yeiŋ, bə keiŋ baiŋŋ mih bəh Ba wuŋ. **25** Yələ kə i fə a ja yiwo dza kpeiŋ asi bə n̄ nyaka i Kiŋwakti ki Bənchi bəbə wə a, 'Bə baiŋŋ mih kilələ.' **26** Ayakalə, Mi wi Gamtini wə mih ni chiŋsi bi dza lə, num wi buku dza i Ba wuŋ wə. Mi wi Gamtini wələ ako num Kiŋ'waka ki ŋkəŋ kə ki nyə dza i Ba wuŋ wə. I jobi wə wi ni dza wi ni num mbēŋ nsaka wuŋ. **27** Mbeiŋ tə bi n̄mki bəmbeŋ nsaka bəŋ, kəm mbeiŋ kə num bukumbeiŋ n̄ kələ i kin'yisi wə bəh i dza buku bidaiŋ."

16 "Mih dzakaki gia yələ yichi i mbeiŋ ka mbeiŋ bi ma gbə i kimbūm kimbeiŋ wə. **2** Bə bi kəŋŋki lə mbeiŋ i jūŋ yi tsani mə. Yi ŋkəŋ kə a, jobi dzaki lə wə na ndə wə wi bi wəkəki mi i mbeiŋ wə, wi ni kwakaki a ŋgaiŋ fəki num nəm wi ndzəŋni i Nyə. **3** Bə bi fə yakadəiŋ, kəm bə ka kiə dəkə Ba wuŋ nabə mih. **4** Mih dzakaki gia yələ yichi i mbeiŋ lə, ka jobi wiwo bi dza kpeiŋ mbeiŋ bi kwaka a mih n̄ kə num mih dzaka lə yi i mbeiŋ. Mih n̄ ka fuku dəkə gia yələ i mbeiŋ i kin'yisi wə kəm mih n̄ shi kə a bəh mbeiŋ. **5** I liə si num a mih fiəniki tsəki i wi wə wi n̄ faaŋ mih. Ayakalə, mi widəkə i mbeiŋ kintəŋ na bikə i mih a mih tsəki faiŋ na. **6** Mbeiŋ kə a nsheiŋ nsheiŋ kəm mih dzaka gia yələ i mbeiŋ. **7** Na si yi kə yakadəiŋ lə, mih fukuki ŋkəŋ i mbeiŋ a, ako num gia yindzəŋni i mbeiŋ a mih nyə. Mih ka baarj maka mih nyə, ma Mi wi Gamtini wə bi ma dzə. Ayakalə, mih ka nyə, mih bi ka chiŋsi wi i mbeiŋ. **8** Jobi wə wi bi dzəki, wi bi təyi gia yi bəni bə bə kə bə mbi wələ, fə bə yeiŋ chu bibə, fə bə yeiŋ gia yə yi kə nən̄i ki chəŋ, fə tə a bə yeiŋ yə yi kə i nsaka wi Nyə wə. **9** Wi bi fə a bə yeiŋ chu bibə si bə n̄ ka jiə dəkə shəm i mih, **10** fə a bə yeiŋ gia yə yi kə i nən̄i ki chəŋ wə si mih tsəki i Ba wuŋ, mbeiŋ kəbi i ni chu yeiŋ i mih wə. **11** Wi bi fə lə ka bə yeiŋ gia yə yi kə i nsaka wi Nyə wə kəm ŋkuŋ wi mbi wələ kə num nsaka kwa wi. **12** Mih keiŋki mih kaŋa na gia yiduli i dzaka i mbeiŋ ayakalə, yi kəbi i liə ndzəŋ i bintuni bimbeiŋ wə i liə. **13** Jobi wə, Kiŋ'waka ki ŋkəŋ bi dzəki, wi bi gamti mbeiŋ a mbeiŋ kiə ŋkəŋ bichi. Wi bi dzakaki kə num i ŋga bi wə. Gia yichi yə wi kə wi wəkə ako yə wi bi dzakaki, wi fuku i mbeiŋ gia yichi yə yi kə i bi

dza. **14** Wi bi chusi lə mbum biŋ, si wi bi dzo gia yə ako yin wi fuku i mbeiŋ. **15** Bieiŋ bichi biə Ba wuŋ kaŋaki ako biŋ. Ako gia yə mih dzakaki a wi bi dzəki gia yə yi kə yin wi fuku i mbeiŋ. **16** A baarj a twesi mbeiŋ ma chu yeiŋ i mih wə, ayaka bə ni mōti a twesi ma mbeiŋ ni fiəni chu yeiŋ mih." **17** Si Jisəs dzaka yakadəiŋ, bwa bu bə mbarj bədəkə dzaka i bədəkə a, "Wi dzakaki a nə i bukumbeiŋ lə, a baarj a twesi bukumbeiŋ ma chu yeiŋ ŋgaiŋ, ayaka a bə ni mōti a twesi bukumbeiŋ ni fiəni chu yeiŋ ŋgaiŋ, bə a ŋgaiŋ tsəki i Ba wi ŋgaiŋ na? **18** Gia yə wi dzakaki lə, a baarj a twesi yəmaka kə a nə a? Bukumbeiŋ ka kiə dəkə gia yə wi dzakaki yakadəiŋ." **19** Jisəs dza yeiŋ a bə nəŋki i bikə i ŋgaiŋ gia yə wi dzakaki, wi ka bikə i bə a, "Mbeiŋ shwiŋyiki a mbeiŋ mbeiŋ kəm a gia yə mih si dzaka a, 'A baarj a twesi mbeiŋ ma ni chu yeiŋ mih, ayaka a bə ni mōti a twesi ma mbeiŋ ni fiəni chu yeiŋ i mih' a? **20** Mih fukuki ŋkəŋ i mbeiŋ a, mbeiŋ bi dəkə lə mindəm wili, bəni bə bə kə bə mbi wələ bi laŋki fibə. Mbeiŋ bi numki a i nsheiŋ wə, ayakalə nsheiŋ yiwo bi dza fiəni i kinsarjli wə. **21** Jobi wə miŋkpaŋa si nəm̄h, wi ka wəkəki ləli, kəm jobi wi bwəni kpeiŋ lə. Jobi wə wi bwə waiŋ wi, wi na chu kwakaki ləli biwə, kəm wi wəkəki num ndzəŋni a mi wiwəm dza i mbi wə. **22** Ako asi yi kə i mbeiŋ i liə. Mbeiŋ kə a nsheiŋ nsheiŋ, ayakalə jobi wə mih bi fiəni dza yeiŋ mbeiŋ, ka mbeiŋ bi numki bəh kinsarjli i shōm yimbeiŋ wə, kəmaka kinsarjli bi numki kə mi widəkə kəkə bi dzo i mbeiŋ. **23** A bi numki i jobi wiwo wə, mbeiŋ bi ma chu bikə gia yidəkə i mih. Mih fukuki ŋkəŋ i mbeiŋ a, mbeiŋ ka bikə na finə i Ba wuŋ i yeli wuŋ wə, wi ni nya fi i mbeiŋ. **24** Na i dza buku i liə, mbeiŋ ka bikə dəkə fieŋ fidəkə i Ba wuŋ, i yeli wuŋ wə. Mbeiŋ bikə, ma mbeiŋ ni kwati, ka kinsarjli kimbeiŋ ni jikə. **25** Mih dzakaki ndzaka wələ num a ŋkwīŋ ŋkwīŋ, ayakalə jobi dzəki lə wə mih bi chu dzakaki kə i mbeiŋ ŋkwīŋ ŋkwīŋ. Mih bi dzaka baiŋsi lə i mbeiŋ kəm Ba wuŋ. **26** A bi numki i jobi wiwo wə, mbeiŋ bi bikəki lə fieŋ i Ba wuŋ, i yeli wuŋ wə. Mih dzakaki kə a mih bi nywaki lə fieŋ i Ba wuŋ kəm mbeiŋ. **27** Ba wuŋ mwī kəŋki lə mbeiŋ, kəm mbeiŋ kəŋ mih ka chu bum a mih nyə i wi Ba wuŋ. **28** Mih n̄ nyə i Ba wuŋ wə ka mih dza i mbi wələ wə, i liə mih beeki mbi wələ i fiəni tsə i Ba wuŋ wə." **29** Si Jisəs dzaka yakadəiŋ bwa bu bə mbarj təbi ka dzaka a, "Aaŋ! I liə wə dzaka bwili chu kəbi ŋkwīŋ ŋkwīŋ! **30**

I liä buku yeiŋ lo a wə kiäki lä gia yichi chu wəkoli kə a mi widoko bikə num bikəni i wə. Gia yələ fə buku ka bum a wə nyə i Nyo wə.” 31 Jisəs chukuli i bə a, “Yaka mbeiŋ bum i liä a? 32 Jobi dzəki lä, num wi si dzə lö, wə mbeiŋ bi gaaliki fimu fimu na ndə tsə i wi dzu, mbeiŋ ni geiŋ bee mih, mih mbəŋ. Ayakalə, mih kəkə mih mbəŋ, kəm Ba wuŋ kələ buku wi. 33 Mih fukuki gia yələ i mbeiŋ lä si mbeiŋ kə i mih mə, mbeiŋ ni kaŋa lä kimboiŋni. I mbi wələ wə mbeiŋ kaŋaki lä bəŋgəkə, ayakalə mbeiŋ nūmki bəh shəm yi kaŋani. Kəm mih gaka lö mbi wələ.”

17 Jobi wə Jisəs nī dzaka kaasi ndzaka wələ, ka dza giŋsi dzəkəh yi tseiŋ i beiŋ tsa a, “Ba wuŋ, jobi kpeiŋ lö. Chūsi kiŋkəkni ki Waiŋ wa ka Waiŋ tə ni chūsi kiŋkəkni ka. 2 Wi kələ i chusi kəm wə nya ŋga i wi i bəni bəchi beiŋ a wi nyā nōni kə ki bi tsə kaa kə, i bə bəchi bə wə kə wə nya i wi. (aiōnios g166) 3 Nōni kələ ki bi tsə kaa kə akə num kələ a bə kiäki wə Nyo a num a wə Nyo wi ŋkəŋ, bəh mih Jisəs Klistus wə wə nī faaŋ. (aiōnios g166) 4 Mih chusi lö mbum bia i fa kuku asi mih kaasi nəm wə wə nī nya a mih nām. 5 I liä Ba wuŋ, fiəni nyā mih kiŋkəkni i wə nshirŋ kə mih nī kaŋaki buku wə i ninshirŋ ka mbi yisi. 6 Mih chusi lö wə i bəni bə wə nī sabi i fa mbi wələ wə ka nya i mih. Bəni bələ nī kə mba, ayaka wə ka nya bə i mih. Bə ka wəkə ja ya. 7 I liä bə kiä lö a bieŋ bichi biä mih kaŋaki kə num bi nyə i wə. 8 Mih dzakaki lä kəm mih kə mih nya lö gia yə wə nī nya i mih i bə, bə dzə yi, ka kiä ŋkəŋ a mih nyə dzə i wə wə, ka bum tə a, a nī faaŋ wə mih. 9 Mih tsaki lä a num i bələ. Mih tsaki kə num i bə bə kə num bə mbi wələ. Mih tsaki num i bələ wə nya i mih, kəm akə bəni ba. 10 Bieŋ bichi biä mih kaŋaki akə mbia, bieŋ bichi biä wə kaŋaki akə mbiŋ. Akə i bəni bələ mbum biŋ chusiki. 11 I liä mih chu məŋ i fa mbi wələ wə. Ayakalə, bə keiŋki lä i fa mbi wələ wə, ayaka mih si fiəni dzə i wə. Ba wuŋ wi baiŋni, jiä bə i yeli wa wə wə nya i mih, ka bə numki i mi wimu wə asi buku wə kə i mi wimu wə. 12 Jobi wə mih nī kə bəh bə, mih nī jiä bə i yeli wa wə nya i mih. Mih təkni bəh bə mi i bə wə na laka, a kəbi a wə wi nī kə num wə wi nī kaŋaki i laka. Ayaka yələ num ka gia yə bə nī nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə, a yi dzə kpeiŋ. 13 I liä mih si fiəni dzə i wə wə, mih dzaka gia yələ mih keiŋ i mbi wələ wə ka bə ni kaŋa kinsarŋli kə ki kə kəŋŋ num ki jikə i bə wə. 14 Mih kə mih

nya ja ya i bə kaŋ, bəni bə bə kə bə mbi wələ ka bə baiŋŋ bə, kəm bə chu məŋ bəni bə mbi wələ, a liŋ asi mih kəkə mi i mbi wələ wə. 15 Mih tsaki kə lä a wə bwili bə i mbi wələ wə. Mih tsaki num a wə təkni bəh bə, kiä bə ki fiä kə i kaŋ yi mi wichu wə. 16 Bə kəkə bəni bə mbi wələ, a liŋ asi mih kəkə mi i mbi wələ wə. 17 Kēiŋsi bə wə jiä chi chi ma bə baiŋki i ŋkəŋ kintəŋŋ. Ja ya kə ŋkəŋ. 18 Asi wə nī faaŋ mih i mbi wələ wə, akə a liŋ asi mih faaŋ bə tə i mbi wə. 19 Mih ka keiŋsi jiä gwu yiŋ chi chi kəm bəh bə, ka bə tə keiŋsi jiä gwu yiä chi chi i ŋkəŋ wə. 20 Mih tsaki kə a bəni bələ shəŋ. Mih tsaki tə i bəni bəchi bə bə bi wəkəki ndzaka wibə jiä shəm i mih wə. 21 Mih tsaki a bə bəchi bi dzə num i mi wimu wə, na asi wə Ba wuŋ kə wə num i mih wə mih num tə i wə wə. Mih tsa a bə tə bi nūmki i buku wə wə, ka bəni bə mbi wələ bi būm a, a nī faaŋ wə mih. 22 Mbum biä wə nī duksi mih yeiŋ mih nya lö i bə, ka bə bi nūmki i mi wimu wə, asi buku wə kə i mi wimu wə, 23 mih kə i bə mə, wə num i mih mə. A bə nūmki nalə i mi wimu wə, ayakadəiŋ ka bəni bə bə kə bə mbi wələ kiä a, a nī faaŋ wə mih, wə kəŋ bə asi wə kəŋki mih. 24 Ba wuŋ, mih nəŋki a bə wə nya i mih a bə bi dzə nūm tə bəh mih i di biä mih kə, ka bə bi yeiŋ kiŋkəkni kə wə nī nya i mih kəm bə kiŋkəŋ ka i mih wə na ka mbi wələ yisi. 25 Wəwə Ba wuŋ wi chəŋ, bəni bə mbi wələ kiäki kə wə ayakalə, mih kiäki lö wə, bəni bəŋ bələ kiä a nī faaŋ wə mih. 26 Mih fə lö bə kiä wə, mih keiŋ i ni fəki bə kiä wə, ka kiŋkəŋ ka kə wə kəŋ mih yeiŋ numki i bə mə, mih tə num i bə mə.”

18 Jobi wə Jisəs nī tsa kaasi, wi bəh bwa bu bə mbəŋ ka nyə feiŋ, tsə ndəŋ kaŋŋ yə bə nī bəŋŋki a Kidlən ka tsə i waka widoko wəyaka wə, khə wi keiŋ yi mitam num feiŋ, bə bwa bu bə mbəŋ ka liä feiŋ. 2 A nī kə Judas wə wi nī taŋni Jisəs kiä tə di biwə, kəm Jisəs bəh bwa bu bə mbəŋ nī komsiki tsəki lä feiŋ. 3 Ayakadəiŋ, Judas ka tsə feiŋ bəh mbəŋ wi bəni bə jum bəh bəni bədoko bə bə nī tseiŋki juŋ yi fəni yi gia. Bəni bələ num a faaŋ bəti mfə gia bəmbum bə Bəfalasi bə. Bə nī tsəki kaŋa gbuku wi baiŋsini bəh naka bi baiŋsini bəh bieŋ bi jum. 4 Si Jisəs ni kiä gia yə yi kaŋaki i nūm bəh wi, wi ka buku dzə i ninshirŋ, bikə i bə a, “Mbeiŋ nəŋki num ndə?” 5 Bə ka chukuli i wi a, “Jisəs wi Nasali.” Jisəs ka dzaka i bə a, “Akə mih wiwə.” A nī kə Judas wə wi nī taŋni wi, wi num i beiŋ bəh bəni

bəwə feinj. 6 Jobi wə Jisəs fuku i bə a, ako ngainj mih si dzaka i fikpənj, wə chūsi kingbo kənj. wiwə, bə ka chu lə bəh jum bəh jum, gbəyi i A kabə num a mih si dzaka num njənj, wə ka kuku. 7 Wi ka chu bikə i bə a, “Mbeinj nəjki tweinj lə mih kəm nə?” 24 Anas ka dza chirsi num ndə a?” Bə chukuli a, “Jisəs wi Nasali.” 8 Jisəs i Kayfas fwu wi bətii mfə gia. Jisəs n̄ keinjki a bəkwu wə. 25 Si Samən Bitə n̄ keinjki num wi num i beinj jəko gbuku, bəni bikə i wi a, “Ntə wə ko mi widəko i mbarj wi bəni bu wə a?” Bitə n̄ keinj ka dzaka a, “A mən dəkə mih.” 26 Wainj wi n̄ m̄ wi fwu wi bətii mfə gia widəko chu bikə i Bitə a, “Mih si ka yeinj mbeinj wi i khə wi mbainj wə a?” Wainj wi n̄ m̄ wə n̄ ko mi i chwənjkiyuj ki mi wə Bitə si tainj kintuni ki. 27 Bitə ka chu n̄ keinj. A i jobi wiwə wə kwəko ka tən. 28 Bəni ka dzo Jisəs i juj yi Kayfas wə ka tsəki bəh wi i ntən wi mi wi Lum wə wi sakaki feinj. A n̄ ko a keinj kinchənjchənj. Jobi wə bə n̄ tsə bə n̄ ka liə fibo i ntən wi mi wiwə wə, kəm a n̄ ko a bə liə, ma bə n̄ jisi shi bibo, na dzi dəkə Dzini bi Ntsədanj. 29 Ayakadəinj, Bayle ka buku dza yeinj bə bikə i bə a, “Ako yi nainj gia mbeinj yeinj mi wə gbo yeinj a?” 30 Bə chukuli i wi a, “Asi ko a mi wə ma numki mi wichu, ma buku ka dza dəkə bəh wi i nya a bə wə.” 31 Bayle ka chukuli i bə a, “Mbeinj dzə wi, ma mbeinj saka kiə wi a mbeinj mbeinj asi bənchi bəmbəinj nəjki.” Bəju ka dzaka i wi a, “Buku kənjki kə njga i wə mi.” 32 Ndzaka wə dza kpeinj i ja ye Jisəs n̄ ko wi dzaka lə chusi njkainji yi kpi ye wi kənjki i bi kpi. 33 Bayle fiəni liə tsə i ntən wi wə, ka dzaka a bə dza bəh Jisəs, wi ka bikə i wi a, “Ako wə njkunj wi Bəju a?” 34 Jisəs bikə i wi a, “Wə dzaka yələ num i kinjkwaka ka wə, ma a dzaka bəni bədəko i wə kəm mih a?” 35 Bayle bikə i wi a, “Mih ko mi wi Ju a? Ako bəni ba bə kwili bəh bətii mfə gia bəmbum bə dzo wə ka dza nya i mih. Wə fə num nə?” 36 Jisəs chukuli i wi a, “Njkunj biy kəkə ka bi fa mbi wə wə. Asi ko a njkunj biy numki ka bi fa mbi wə, ma bəni bənj bə n̄ m̄ si jwə a bə ki nyā kə mih i kənj yi Bəju wə. Ayakalə, njkunj biy kəkə dəkə biə bi nyə i mbi wə wə.” 37 Bayle ka bikə i wi a, “Yaka wə ko njkunj a?” Jisəs chukuli i wi a, “Yi ko asi wə dzaka a mih ko njkunj. Bə n̄ bwo mih kəm yələ, ayaka mih n̄ dza i mbi wə wə kəm bə yələ a mih dzakaki kəm bəh njkən. Na ndə wə wi biəliki njkən wi wəkəki lə ja yinj.” 38 Bayle bikə i wi a, “Njkən ko nə a?” Si wi dzaka yakadəinj ka fiəni buku tsə yeinj Bəju i biy dzaka i bə a, “Mih ka yeinj dəkə njgbo widəko i wi wə. 39 Ayakalə, mbeinj si kənj lə nən kimbeinj kidəko a i jobi wi Dzini bi Ntsədanj wə mih bwili mi wi juj yi

nsəy wimu. Mbeiy nəŋki a mih bwili num ŋkun wi Bəju wələ a?” 40 Bəju bəwə wili bəh ŋga a, “Aayi, buku nəŋki kə num mi wələ, bwili num Balabas!” Balabas wə wi ni kə mi i mbaŋ wi bəni bə bə ni jwəki Gəmna wi Lum.

19 Bayle ka dzo Jisəs nya bə sheli wi bəh ŋgaŋa. 2 Bəni bə jum fə kifo ki ŋkun kii bə bwaŋyi yeiy ka bwaŋ i wi fuŋ, dzo mbuŋ wi bəŋkun wi bəkəli, ka tum i wi wə. 3 Bə ka dzo i wi dzaka a, “Mbɛɛ, jum yi bəkəli. Ŋkun wi Bəju.” Si bə ni dzakaki yakadəiy tweiŋ wi bəh kaŋ. 4 Bayle ka chu buku tsə i biŋ dzaka i bəni a, “Mbeiy yēiy, mih ki bwiliki lə mi wələ i biŋ mih nya i mbeiy, ka mbeiy kiə a mih ka yeiy dəkə gia yə wi gbo yeiy.” 5 Jisəs ka bukuki dzaki bəh kifo ki bəmbwaŋyi kə i wi fuŋ bəh mbuŋ wi bəŋkun i wi wə. Bayle ka dzaka i bə a, “Mbeiy yēiy bə mi wiwə lə!” 6 Bətii mfə gia bəmbum bəh bəni bə bə ni chəniki juŋ yi fəni yi gia, yeiy wi yakadəiy, ka yisi i wiliki a, “Bāŋŋ wi i kintasi wə, bāŋŋ wi i kintasi wə!” Bayle dzaka i bə a, “Mbeiy dzə lə wi bəh kaŋ yimbeiy ma mbeiy bāŋŋ i kintasi wə, kəm mih ka yeiy dəkə gia yə wi gbo yeiy.” 7 Bəju bəwə fiəni chukuli i wi a, “Buku kaŋaki lə nchi wibuku, nchi wiwə chusiki a wi kaŋaki lə i kpɪ, kəm wi fə gwu yi a ŋgaŋ kə Waiŋ Nyo.” 8 Jəbi wə Bayle wəkə ndzaka wiwə yaka chu num lwa nalə. 9 Bə Jisəs fiəni liə tsə i saŋ wi wi shini wə, wi bikə i Jisəs a, “Wə nyə faiŋ?” Ayakalə, Jisəs nəki chukuli kə gia yidəko i wi. 10 Bayle bikə i Jisəs a, “Wə dzakaki kə i mih a? Wə kiəki kə a mih kaŋaki lə ŋga i bwili wə, mih chu kaŋa ŋga i dzaka a bə bəŋŋ wə i kintasi wə a?” 11 Jisəs chukuli i wi a, “Wə si kəkə i kaŋa ŋga i mih beiy a kəbi a bə ni nya ŋga biwə i wə i beiy. Ayakadəiy, kəm yələ, mi wə wi nya mih i wə kaŋ, kaŋaki lə chu bi kpali tsə mbia.” 12 Si Bayle wəkə ndzaka wələ, ka yisi i nəŋki dzəh i yatəko wi. Ayakalə, Bəju wam bəh ŋga a, “Wə ka məm i bee mi wələ, yi numki a wə kəkə nseiy wi Kaysa ŋkun wimbun wi Lum. Na ndə wə wi fə gwu yi a ŋgaŋ kə ŋkun wi kə baiŋŋni wi Kaysa.” 13 Jəbi wə Bayle chu wəkə ndzaka wiwə, ka buku bəh Jisəs i biŋ, shinum i kiŋgbəkə ki nsaka wə kə bə ni bəŋŋki a Di biə bə maa bəh Kitəh, num i jə yi Hibulu wə a Gabata. 14 A ni kə Chəkə bi Nsisi bi Dzini bi Ntsədaŋ, jəbi ni kə aka mbiəŋə jwəfi ntso bəfa nshifəkə. Bayle dzaka i Bəju a, “Mbeiy yēiy bə ŋkun wimbeyi lə!” 15 Bəju bəwə wamiy a, “Nyə bəh wi, nyə

bəh wi, bāŋŋ wi i kintasi wə!” Bayle bikə i bə a, “Mih bəŋŋ ŋkun wimbeyi i kintasi wə a?” Bətii mfə gia bəmbum chukuli i wi a, “Buku kaŋaki kə ŋkun widəko a kəbi a Kaysa.” 16 Bayle ka nya Jisəs i bə a bə tsə bāŋŋ i kintasi wə. 17 Bə ka dzo Jisəs, buku bəh wi. Wi giŋ kintasi ki ka tsaki i di biə bə ni bəŋŋki a Ŋkun Kifwu, yi num i jə yi Hibulu wə a Gəlgəta. 18 Bə ka tsə bəŋŋ wi feiy i kintasi wə, bəŋŋ tasi bəh bəni bədəko bəfa i bintasi wə, widəko i tseyiŋ yiləkəli wə, widəko i tseyiŋ yi kimiəkə wə, Jisəs num i fintəŋ. 19 Bayle bəŋ nyaka gia yidəko ka bəŋŋ i kintasi ki Jisəs wə. Gia yə wi ni nyaka yeiy ni kə a, “Jisəs wi Nasali, Ŋkun wi Bəju.” 20 Bəju bəduli fa gia yə wi nyaka yeiy, kəm di biə bə ni bəŋŋ Jisəs i kintasi wə ni kə kəmsi tsə i kwili wə, wi ni nyaka gia yələ i jə yi Hibulu wə bəh yi Latin wə bəh yi Glik wə. 21 Bətii mfə gia bəmbum bə Bəju tsə dzaka i Bayle a, “Kiə wə ki nyāka kə a, ‘Ŋkun wi Bəju.’ Nyāka a, ‘Mi wələ dzaka a ŋgaŋ kə ŋkun wi Bəju.’” 22 Bayle chukuli i bə a, “Gia yə mih kə mih nyaka mih nyaka lə.” 23 Jəbi wə bəni bə jum ni bəŋŋ Jisəs i kintasi wə, bə ka dzo bəmbuŋ bu gaa i bidi binaa wə ayaka di bimu num i mi wi jum wimu. Bə dzo tə mbuŋ wi nimbeiy. Ayakalə, mbuŋ wələ ni kə num bə ni tum wi wiyamni i yisi i məkə wə i shi buku i gvu wə. 24 Ayakadəiy, bə ka dzaka a bə bə a, “Kiə buku mbeiy ki tāŋa kə mbuŋ wələ. Bukumbeiy tā shaŋ bəh wi, bə yeiy mi wə wi ki kwatiki mbuŋ wiwə.” Gia yələ ni num i fə a yi dzə kpēiy asi bə ni nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə a, “Bə ni gaa bəmbuŋ bəŋ a bə bə, ka ta shaŋ bəh mbuŋ wuŋ.” Ayakadəiy, yələ kə gia yə bəni bə jum bəwə ni fə lə. 25 Bəkaŋa bədəko ni num beiy kəmsi feiy i kintasi ki Jisəs wə. Bəkaŋa bələ ni kə nih Jisəs bəh waiŋnih nih Jisəs bəh Meli wə kpə Kləbas bəh Meli Magdalen. 26 Asi Jisəs dzaka a wi tseyiŋ ka yeiy nih wi bəh waiŋ wi wi mbaŋ wə wi ni kəŋki num bə num kəmsi i wi kpəŋ i beiy, wi dzaka i nih wi a, “Miŋkpaŋa, tsēiy, fa si num waiŋ wa.” 27 Si wi dzaka yakadəiy fiəni dzaka tə i waiŋ wi wi mbaŋ wə a, “Tsēiy, fa si num nih wa.” I yisi i jəbi wiwə wə waiŋ wi wi mbaŋ wiwə ka dzo nih Jisəs bə wi tsə ka nəki i wi dzu. 28 Si yəmakə ni tsə, si Jisəs ni kə wi si kiə lə a gia yichi kaa, i fə a yi dzə kpēiy asi bə ni nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə, ka dza dzaka a, “Kindəŋ wəmkə lə mih.” 29 Kileti kidəko ni kə feiy bəh mbih migbaŋlini yeiy num mə jikə i yeiy mə. Bəni bə jum bəwə ka juli kuncha yeiy ka bwaŋ i

kpeɪŋ wi yisɔp wə ka bwaŋ ləkə tsə i dzaka ki wə. **30** Jɔbi wə Jisəs nɪ dzo mbih miwɔ ka dzaka a, “Yi kaa lə.” Si wi dzaka yakadəɪŋ, chuŋsi fwu wi, kiŋ'waka ki kaa. **31** Si chəkɔ biwɔ nɪ kɔ a chu num Chəkɔ bi Keiŋsini gwu i nya i chəkɔ bimbam wə, Bəju nɪ nəŋki i fə a biwini biwɔ ma bəaŋ i bintasi wə i chəkɔ bimbam wə, (kighə si bimbam biwɔ nɪ kɔ bi mbum). Bɔ ka tsə yeiŋ Baylə ka tsa wi dzaka a bɔ tsə bwiŋyi kaka bi bəni bə bɔ nɪ kɔ i bintasi wə ka bɔ kəmsi kpɪyi ka bɔ shisi, dzə bwiili bɔ. **32** Ayakadəɪŋ, bəni bə jum bə ka bwiŋyi kaka bi mi wi ninshɪŋ wə, ka bwiŋyi tə widəkɔ wə bə nɪ baŋŋ bəh wi. **33** Ayakalə, jɔbi wə bɔ nɪ dzə buku i Jisəs wə, yeiŋ num wi si kpi lə, bɔ nəki chu bwiŋyi kə kaka bi. **34** Mi widəkɔ i mbaŋ wi bəni bə jum wə bwaŋ biəlɪ yi Jisəs bəh gɔŋ. Si wi bwaŋ yaka, akisəkə mwa bəh mwi tumbuku feiŋ. **35** Mi wə wi nɪ yeiŋ gia yələ kɔ num wi mbeerŋ nsaka wiwɔ, ayaka ndzaka wiwɔ num ŋkɔŋ, wi kiə a ŋgaiŋ dzakaki num ŋkɔŋ ka mbeiŋ kɔ i bɔm. **36** Gia yələ nɪ num i fə gia yə bə nɪ nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə dzə kpɛiŋ si bə nyaka a, “A ŋkuŋu ki kimu bi bwiŋ kə.” **37** Ayaka yi chu num bə nɪ nyaka i di bidəkɔ wə i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a, “Bəni bi tseiŋki lə mi wiwɔ wə bə bwaŋ.” **38** Si yəmaka nɪ tsə Yəsɛf wi Alimatia nyə tsə yeiŋ Baylə ka tsa a wi bɔm a ŋgaiŋ dzə bwiili wini wi Jisəs. Yəsɛf wələ nɪ kɔ mi wi mbaŋ wi Jisəs ayakalə wi num a jum wə jum wə kɔm wi nɪ lwaki Bəju. Baylə bum, wi ka tsə i dzo bwiili wini wiwɔ. **39** Nikodəmus wə wi nɪ yisi tsə yeiŋ Jisəs chəkɔ bidəkɔ nchəkɔ, wi nɪ tsə tə bəh fiaŋsi bidəkɔ bi kaŋa tseŋŋ yindzɔŋni num bə chiŋni keiŋsi bəh mɛɛl bəh ələs nji wi ntɪə wiwɔ nɪ kɔ bəkilo mbaŋtia ntso yitali. **40** Bɔ wi ka tsə dzo bwiili wini wi Jisəs wiwɔ ka kii bə bəmbuŋ num bɔ fiaŋsi bəh fiaŋsi biə wi nɪ dzə bəh bi, asi nləw wi Bəju kɔ i nɔni ki tumi kibɔ wə. **41** A nɪ kɔ khə wi mbaiŋ num kəmsi tsə i di biə bə nɪ baŋŋ Jisəs i kintasi wə. Ayaka khə wiwɔ num yaka jum yimfiaŋ yidəkɔ num feiŋ maka bə num ləw lə mi yeiŋ. **42** Ayakadəɪŋ, si chəkɔ biwɔ nɪ kɔ Chəkɔ bi Bəju bi Sisini wi chəkɔ Bimbam, ayaka jum yiwɔ num kəmsi feiŋ, bɔ ka jiə Jisəs yeiŋ.

20 A dzə num i chəkɔ bi ninshɪŋ i shi wə, Meli Magdalen buku dza na kinchɔŋchɔŋɔ biŋ keiŋ bi ji, ka tsə i jum beiŋ, yeiŋ num bə dzasi lə təh wə bə nɪ baŋ dzaka kijum yeiŋ. **2** Ayakadəɪŋ, wi ka yəkɔ tsə yeiŋ Samɔn Bitə bəh waiŋ wi

mbaŋ wi Jisəs widəkɔ wiwɔ wə Jisəs nɪ kəŋki nalə, ka dzaka i bɔ a, “Bə bwiili Bah i jum mə, buku ka kiə dəkə di biə bə nɔsi wi yeiŋ.” **3** Bitə bəh waiŋ wi mbaŋ wi Jisəs wə ka buku i tsəki i jum beiŋ. **4** Bɔ nɪ tsəki yaka yəkɔ num yəkəni, ayakalə waiŋ wi mbaŋ wi Jisəs widəkɔ wiwɔ wə yəkɔ tsə Bitə ka yisi tsə buku i jum beiŋ. **5** Si wi tsə buku, ŋgwuŋ shi tseiŋ ləkə, ka yeiŋ shəŋ a bəmbuŋ bə, bə nɪ kii i Jisəs wə bɔ nɔ feiŋ. Si wi tseiŋ yakadəɪŋ nəki liə kə yeiŋ. **6** Samɔn Bitə biəlɪ wi dzə buku feiŋ, ka liə tsə akisəkə i jum yiwɔ kintəŋ. Si wi liə, yeiŋ shəŋ a bəmbuŋ bə bɔ nɔ feiŋ, **7** ayaka kinchumni ki mbuŋ kə bə nɪ kii fwu wi Jisəs yeiŋ nɪ ka nɔ chiŋni bəh bidəkɔ bə. Ayakalə, num bə lim ka jiə a mbi di wə a kiki. **8** Waiŋ mbaŋ wi Jisəs widəkɔ wiwɔ wə wi nɪ yisi tsə buku feiŋ ka bəŋ liə tsə i jum yiwɔ mə yeiŋ gia yiwɔ ka bum. **9** A nɪ kɔ bɔ keiŋ ki kiə kə fwu wi gia yə yi kɔ i Kiŋwakti ki Nyɔ mə a Jisəs nɪ kaŋaki lə i dzə i kpɪ wə. **10** Bwa bə mbaŋ bə Jisəs bə fiəni kwe i kikwili wə. **11** Ayakalə, Meli ka num baŋŋ beiŋ i biŋ i jum kpəŋ ka dəkɪ. Si wi nɪ dəkɪ yaka ka dza ŋgwuŋ shi tseiŋ ləkə i jum yiwɔ kintəŋ, **12** yeiŋ bəchinda bə Nyɔ bəfa num bɔ ləh bəmbuŋ bə fukuli num bɔ shinum i di biə bə nɪ nɔsi wini wi Jisəs, widəkɔ nɪ shinum i di biə fwu wi Jisəs nɪ kɔ, widəkɔ i di biə gvu yi nɪ kɔ. **13** Bəchinda bə Nyɔ bəwɔ bikə i wi a, “Miŋkpaŋa, wə dəkɪ nə a?” Wi chukuli a, “Mih dəkɪ kə bə giŋ buku bəh Bah wuŋ mih kiə kə di biə bə jiə wi.” **14** Si wi dzaka yakadəɪŋ, wi bə nəŋ i fiəni gwu yi ka yeiŋ Jisəs num wi num beiŋ. Ayakalə, wi nəki kiə kə a, ako Jisəs. **15** Jisəs bikə i wi a, “Miŋkpaŋa, wə dəkɪ nə a? Wə nəŋki num ndə a?” Meli ka kwakaki a, yuwidəkɔ ako mi wə wi tseiŋki khə wiwɔ. Wi ka dzaka i wi a, “Tikwili, aka bə num a wə giŋ nyə bəh wi, wə fuku i mih di biə wə jiə wi yeiŋ, ka mih tsə giŋ nyə bəh wi.” **16** Jisəs dza bɔŋ wi a, “Meli.” Wi fiəni gwu bɔŋ wi i já yibo yi Hibulu wə a, “Labəni,” yi num a, “Mi wi lanini.” **17** Jisəs dzaka i wi a, “Ma kəŋa mih, kə mih keiŋki ki yaka kə i Ba wuŋ wə. Tsə i bwa bə nih bəŋ ma wə fuku i bɔ a mih si yaka tsə i Ba wuŋ wə wi num tə Ba wimbeiŋ, Nyɔ wuŋ num tə Nyɔ wimbeiŋ.” **18** Meli Magdalen ka tsə fuku i bwa bə Jisəs bə mbaŋ a ŋgaiŋ yeiŋ Bah, ka fukuki tə i bɔ gia yə wi si dzaka i ŋgaiŋ. **19** A nɪ kɔ i fiŋbɔi a chəkɔ biwɔ, a num chəkɔ bi ninshɪŋ i shi yiwɔ wə, bwa bə mbaŋ bə Jisəs num dzu num bɔ baŋ dzaka bifiŋŋə, kə m bɔ nɪ lwaki Bəju.

Jisós dza tumbuku i bô kintəəŋ, ka bôni i bô a, “Ma kimboŋni nûm bəh mbeŋ.” 20 Si wi bôni i bô yakadəŋ, ka chusi kaŋ yi bəh biəli yi i bô. Bwa bə Jisós bə mbaŋ ka numki bəh kinsarŋi nalə si bô yeŋ Bah. 21 Jisós chu fiəni dzaka i bô a, “Kimboŋni nûm bəh mbeŋ. Si Ba wuŋ nî faaŋ mih, yi kô a liŋ si mih ki faaŋki mbeŋ i liə.” 22 Si wi dzaka yakadəŋ, ka waka i bô wə ka dzaka a, “Mbeŋ dzô Kiŋ'waka ki Baiŋni. 23 Mbeŋ ka dalinya chu bi mi, ma yi numki a Nyô dalinya lo wi. Mbeŋ baarŋ ki dalinya kə wi, yaka Nyô ka dalinya dəkə wi.” 24 A nî kô i jobi wə Jisós nî dzə i bwa bu bə mbaŋ wə, Tômôs wə wi nî kô i mbaŋ wi bwa bə Jisós bə jwəfi ntso bəfa wə bə nî bəŋŋi yeli wi widəko a bimaŋsi nî kəkə dəkə bəh bô. 25 Bwa bə mbaŋ bə Jisós bədəko ka dzaka i Tômôs a, “Buku si yeŋ Bah.” Ayakalə, Tômôs dzaka mfih i bô a, “A kəbi a mih yeŋ lə dzaka ki bali ki mibaŋ i kaŋ yi wə, ka jiə waiŋkpaŋ wuŋ i dzaka biwə wə, jiə tə kaŋ yin i biəli yi wə, mih ma ni lansi bum gia yiwə.” 26 Shi dzə kpeŋ, bwa bə Jisós bə mbaŋ chu num i dzu, Tômôs num tə bəh bô, dzaka bifəŋə num bə fah. Ayakalə, Jisós dza tumbuku i bô kintəəŋ, ka bôni i bô a, “Kimboŋni nûm bəh mbeŋ.” 27 Si wi bôni i bô yakadəŋ, ka dzaka i Tômôs a, “Jiə waiŋkpaŋ wa fa i kărŋ yin wə, wə yeŋ si yi kô, ma wə chu jiə tə kaŋ ya i biəli yin wə. Ma wə ma chu nûmki bəh ŋkaŋyi i bûm.” 28 Tômôs ka chukuli i Jisós a, “Bah wuŋ, bəh Nyô wuŋ.” 29 Jisós dzaka i wi a, “Wô bum i liə kôm wə yeŋ i mih wə a? Ndəŋni bimbum kô i bəni bə bô ka yeŋ dəkə i mih wə, ayakalə bum mih.” 30 Jisós nî kô wi fə binchəsi bəduli bə bô chusiki ŋga bi Nyô i bwa bu bə mbaŋ nshirŋ, maka bə nyaka yi i kiŋwakti kələ mə. 31 Ayakalə, yələ bə nyaka kô i fə a mbeŋ bûm a Jisós kô Kimbwili wə Nyô nî kaka, num waiŋ Nyô. A mbeŋ ka bum yakadəŋ, mbeŋ ni kwati nōni kə ki bi tsə kaa kə kôm yeli wi.

21 Si yəma ka nî tsə, Jisós chu chusi gwu yi i bwa bu bə mbaŋ i kinchwə kimbum ki Tibelias kpeŋ. Yələ kô dzəh yə yi nî num: 2 Samôn Bitə bəh Tômôs wə bə nî bəŋŋi a bimaŋsi, bəh Natanial wi Kana i kimbu ki Galili wə, bəh bwa bənyuku bə Sebide, bəh bwa bə mbaŋ bə Jisós bədəko bəfa nî juŋni kô i di bimu wə. 3 Samôn Bitə ka dzaka i bô a, “Mih laki bwəko.” Bô ka dzaka i wi a, “Bukumbeŋ lăa.” Bô buku tsə liə i ŋgwuki mə. Ayakalə, bô no

a bəh tsəŋə nəki kwa kə fiəŋ. 4 Asi chəko nî woəki dzəki, Jisós dzə num i beŋ i kpa wi bəko wə, bwa bu bə mbaŋ nəki kiə kə a, ako Jisós. 5 Jisós ka bikə i bô a, “Bwa mbaŋ, mbeŋ kwa alə bwəko a?” Bô chukuli a, “Aayi.” 6 Wi dzaka i bô a, “Mbeŋ tûm gbi i kimbu ki tseŋ yiləkəli yi ŋgwuki wə ma mbeŋ kwa fiəŋ.” Bô ka tum, si bô tum, wi gbi bə gaka bô i guku bwili, kôm bə bwəko yiduli yə yi nî kô yeŋ. 7 Waiŋ wi mbaŋ wi Jisós wə Jisós nî kəŋki ka yeŋ yakadəŋ ka dzaka i Bitə a, “Akə Bah.” Si Samôn Bitə wəko a, ako Bah, ka loh bəmbuŋ i gwu wə kôm wi nî kô a bəh gwu yiyə. Si wi lo yakadəŋ ka jirŋ shi i bəko ka bə tsəki i Jisós wə. 8 Bwa bə mbaŋ bədəko bə ka biəli wi i ŋgwuki mə ka gukuki gbi wiwə num wi jikə bəh bwəko. A nî dəŋəki kə i buku tsə i kpa. A nî baarŋ aka bəntəm mbaŋshi. 9 Jobi wə bô nî tsə buku i kpa yeŋ bikaa bigbuku gbuku ghəkə yeŋ, bwəko num yeŋ, bləd num tə yeŋ. 10 Jisós dzaka i bô a, “Mbeŋ dzə bəh bwəko yidəko yə mbeŋ kwa.” 11 Ayakadəŋ, Samôn Bitə tsə yaka liə i ŋgwuki mə, ka guku bwili gbi wiwə i kpa num wi jikə bəh bifaarŋ bi bwəko gbi bəh mbaŋshi ntso yitali. Na si yi nî duki yakadəŋ lə, gbi wiwə nî ka təŋyi dəkə. 12 Jisós ka dzaka i bô a, “Mbeŋ dzə dži.” Na mi wimu i bwa bu bə mbaŋ wə nî ka môm na i bikə i wi a, ako wə ndə a? Kôm bô nî kô num bô kiə a, ako Bah. 13 Jisós ka tsə dzo bləd wə nya i bô, bəh bwəko yə fiəŋ. 14 Yələ nî kô kiŋkani kitali si Jisós nî kô num wi chusi gwu yi i bwa bu bə mbaŋ si wi nî dza i kpi wə. 15 Jobi wə bô nî dzi kaasi, Jisós bəŋŋi Bitə bikə i wi a, “Samôn waiŋ Jôn, wə kəŋki lə mih tsə bədəko bələ a?” Wi chukuli a, “Aarŋ Bah, wə kiəki lə a mih kəŋki lə wə.” Jisós dzaka i wi a, “Wə sârŋ bwa bəŋ bə shwărŋ.” 16 Jisós chu bəŋŋi wi i kiŋkani kifa wə bikə i wi a, “Samôn waiŋ Jôn, wə kəŋki alə mih a?” Wi chukuli a, “Aarŋ Bah, wə kiəki lə a mih kəŋki lə wə.” Wi ka dzaka i wi a, “Wə tōkniki bəh shwărŋ yin.” 17 Jisós chu bəŋŋi wi i kiŋkani ki kitali wə bikə i wi a, “Samôn waiŋ Jôn, wə kəŋki alə mih a?” Si Bitə wəko Jisós bikə i wi i kiŋkani ki kitali wə yakadəŋ, a wi kəŋki lə ŋgaŋ na, yi nya ŋgəkə i wi. Wi dzaka i Jisós a, “Bah, wə kiəki lə gia yichi, wə kiə a mih kəŋki lə wə.” Jisós ka dzaka i wi a, “Wə sârŋ shwărŋ yin. 18 Mih fukuki ŋkəŋ i wə a, jobi wə wə nî kəŋŋi waiŋ sumi, a nî shiki ləki wə mbuŋ wa wə tsə na faŋ wə wə kəŋki. Ayakalə, jobi wə wə ni jwiŋ wə ni giŋsiki tseŋ ya i beŋ mi widəko chi chi loh mbuŋ wa,

wi dzə tsə bəh wə i di biə wə kəŋki kə i tsə.” 19
 Jisəs n̄ dzakaki yələ i chusi kaiŋni yi kpi yə Bitə
 ni kaŋaki i bi dzə kpi, yi dzə bəh yeli wimbūm
 i Nyə. Si Jisəs dzaka yakadəiŋ ka dzaka i wi a,
 “Wə biəli mih.” 20 Bitə bə nəŋ i fiəni gwu yeiŋ
 a waiŋ wi mbaŋ wə Jisəs n̄ kəŋki wi biəli bə.
 Waiŋ wi mbaŋ wələ kə wə wi n̄ num yəkəli i
 Jisəs wə i jəbi wə bə n̄ dziki i fiŋjəbi wi gəksini
 wə wi bikə i wi a, “Bah, akə ndə wə wi nəŋki
 i ni taŋni wə a?” 21 Jəbi wə Bitə yeiŋ waiŋ wi
 mbaŋ wiwə biəli bə, wi bikə i Jisəs a, “Bah, yi mi
 wələ kə a nə a?” 22 Jisəs chukuli i wi a, “A kabə
 num a mih nəŋki a wi bāaŋ wiwə i tsə būku
 jəbi wə mih bi fiəni dzəki, yəmakə kaŋaki nə i
 fə bəh wə a? Wə biəli mih.” 23 Si Jisəs dzaka
 yakadəiŋ, ndzaka wiwə ka nyani i kintəəŋ ki
 bəni bə būmni wə, a waiŋ wi mbaŋ wi Jisəs wələ
 bi kpi kə. Ayakalə, Jisəs n̄ ka dzaka dəkə lə a wi
 bi kpi kə. Wi n̄ dzaka shəŋ a, “A kabə num a
 mih nəŋki a wi bāaŋ wiwə i tsə būku jəbi wə
 mih bi fiəni dzəki, yəmakə kaŋaki nə i fə bəh
 wə.” 24 Waiŋ wi mbaŋ wələ kə wə wi dzakaki
 kə m gia yələ, a chu num wi wə wi nyaka gia
 yələ, ayaka buku kiə a gia yə wi dzakaki kə yi
 ŋkəŋ. 25 Gia yiduli yidəko kələ tə yə Jisəs n̄
 fə, a n̄ kə a bə nyakaki gia yiwə yichi, ma mih
 yeiŋki a di kəkə i fa mbi wələ wə wichi bə kə i
 jiə biŋwakti biwə yeiŋ.

Kinjwakti ki Nòm

1 Tikwili Teofilus, i kinjwakti ki ninshij kə mih n̄ nyaka i wə, mih n̄ nyaka yeij kəm gia yichi yə Jisəs n̄ fəki bəh yə wi n̄ laniki bəni yeij, i kin'yisi wə si wi n̄ yisi nòm wi, **2** i tsə buku chəkə biə Nyə n̄ dzo wi i beij. Ka Nyə dzo wi wi yaka i beij, wi n̄ tsə dzəh i nga bi Kinj'waka ki Baijni wə, i tafi bwa bu bə ntum bə wi n̄ sabibwili. **3** Jobi wə wi n̄ dza i kpi wə, wi n̄ chusi gwu yi i bə i kaŋ wə mbaŋnyani i dzəh yiduli yiduli wə, yi chusi a wi kə wiwəm. Wi ka chu dzakaki i bə kəm ŋkuŋ bi Nyə. **4** Si wi n̄ kə bəh bə yakadəij, wi dzaka i bə a, “Kiə mbeij bi būku kə i Jelusalem. Mbeij wəkəliki kinya kə Ba wuŋ n̄ kaka i mbeij num yə mbeij n̄ wəkə mih dzaka kəm yi. **5** Mbeij kiəki a Jōn n̄ juliki bəni i bəkə mə, ayakalə i kaŋ yidəkə wə twesi Nyə ni juliki mbeij num i kaŋ yi Kinj'waka ki Baijni wə.” **6** Jisəs bəh bwa bu bə ntum juŋni dzə num i jobi widəkə wə, bə bikə i wi a, “Bah, jobi kpeij lə ka wə fə bəni bəbuku bə Isləe fiəni sākaki ntəŋ wibə a?” **7** Wi chukuli i bə a, “Jobi wiwə nabə chəkə biwə bi kpeijki num asi Ba wuŋ keijsi bəh nga bi, yi kəkə i mbeij i bi kiə jobi wiwə. **8** Gia yə mbeij kaŋaki i kiəki kə a Kinj'waka ki Baijni bi dzə jiksiki lə mbeij, ma mbeij bi kwati nga, mbeij yisi i fukuki kəm mih i Jelusalem bəh bimbū bi Judea bəh bi Samalia wə bichi, i tsə buku i bimbū bi mbi binaa wə.” **9** Asi wi dzaka yaka, Nyə dzo wi, wi dza ka yakaki i beij bə bwaŋ dzəkəh ka tseijki si wi yakaki tsəki i beij, wi yaka tsə bikwu baŋ wi, wi laka i dzəkəh yibə wə. **10** Si bə n̄ bwaŋ dzəkəh yibə beij i tseijki si wi yakaki tsəki, yi dzə num a, bənyuku bədəkə bəfa dza tumbuku i bə nshij num kəmsi i bə wə num bə tum bəmbuŋ bə fukuli i gwu wə, **11** bikə i bə a, “Bənyuku bə Galili, mbeij num ka tseijki nə i beij na? Jisəs wələ Nyə dzo i mbeij kintəəŋ lə, wi yaka i beij, wi bi fiəni dzə a liŋ asi mbeij si yeij wi yaka i beij.” **12** Bwa bə faajni bə Jisəs ka dza i ŋkwuŋ wə bə bəŋŋki a wi Keij yi Ōlif ka fiəni tsəki i Jelusalem, a n̄ kə aka kinjka ki may i tsə buku feij. **13** Si bə liə feij, ka yaka tsə i kimbu ki lum wi juŋ yi beij wə bə n̄ tsəki shiki yeij. Bəni bələ n̄ kə Bitə, Jōn, Jəm bəh Andulu, Filib bəh Tōmōs, Batolōmu bəh Matio, Jəm waiŋ Alfiyus, Samōn wə wi n̄ kə mi wi mbaŋ wi Bədzəlōt bəh Judas waiŋ Jəm. **14** Bə bəh bəkaŋa bədəkə bəh

Meli nih Jisəs bəh bwa bə nih Jisəs n̄ fəki bə juŋni i fieŋ fimu wə i tsaki jobi wichi. **15** A n̄ kə i kaŋ yə wə, bwa bə mbaŋ bə Jisəs juŋni. Bə n̄ kə feij ka bəni gbi ntə mbaŋfia. Bitə dza beij dzaka i bə a, **16** “Bwa bə nih bəŋ, gia yə Kinjwakti ki Nyə dzakaki n̄ kaŋaki lə i dzə kpeij. Akə gia yə Kinj'waka ki Baijni n̄ fə Debit dzaka, a keij i kipu wə kəm Judas wə wi n̄ num i ninshij ka bə dzə kwa Jisəs. **17** Mbeij kiə a Judas wələ n̄ kə mi widəkə i mbaŋ wibuku wə, wi kaŋa nòm wi i bukmbeij kintəəŋ.” **18** (Ka Bitə dzakaki yaka num Judas dzo lə kpə wə bə n̄ nya i wi i gia yichu yə wi n̄ məm ka taŋ di bidəkə yeij. Di biələ kə biə wi n̄ gbə yeij bəh fwu tə wi tə bilaa buku bichi. **19** Bəni bə Jelusalem bəchi wəkə, ka bəŋŋki di biwə i já yibə wə a Akeldema, yi num a, “Di bi Mwa.”). **20** Bitə chu dzaka a, “Debit n̄ nyaka i Kinjwakti ki ŋkəksi wə a, ‘Bə bēe ma kwili wi fiəni chū chi, ka mi ma chu nə feij.’ Yi kə wi chu nyaka a, ‘Mi widəkə kaŋaki i dzə di bi bi nòm.’ **21** Si yi kə yaka, mi widəkə kaŋaki i chūŋni i buku wə, ma buku bə fūkuki a Bah Jisəs n̄ dza i kpi wə. Mi wiwə kə i num mi wə wi ni nyaniki buku bə jobi wichi asi Jisəs n̄ nyaniki buku bə i yisi i jobi wə Jōn n̄ juliki bəni i bəkə mə, i tsə buku i jobi wə Nyə n̄ dzo Jisəs i buku kintəəŋ wi yaka i beij.” **23** Si wi dzaka yaka, bə baayi jiə bəni bəfa. Wimu n̄ kə Yōsef wə bə n̄ bəŋŋki a Basabas bə chu bəŋŋ tə a Justus, widəkə num Matias. **24** Si bə baayi jiə yaka, ka tsa a, “Bah, wə kiəki lə shóm yi bəni bəchi. Ayakadəij, chūsi i buku mi wə wə kə wə saijbwili i kintəəŋ ki bəni bəfa bələ, **25** ayakadəij, ka wi nūm waiŋ ntum wi Jisəs, wə wi ni dzə di bi nòm biə Judas n̄ bee ka tsə i di bi wə.” **26** Si bə tsa yakadəij, ka nyaka kiyeli kibo, ka tum, wi Matias ka buku gbə. Bə ka kpeijsi wi i mbaŋ wi bwa bə ntum bə Jisəs bə jwəfi ntə mu.

2 Jobi wi Dzini biə bə n̄ bəŋŋki a Bentekəs n̄ dzə kpeij, bəni bəchi bə bə n̄ kə bə jiə shóm i Jisəs wə n̄ juŋni i di bimu wə. **2** Bə ka təkəli wəkə fieŋ fi jumi shi dzə i beij aka fiəkə yiləkəli. Fi shi liə jiksi juŋ yichi yə bə n̄ kə yeij wə. **3** Bə dzaka a bə tseij, bə yeij fieŋ fidəkə fi num aka kilōm kigbuku, fi ka waŋ tsə i bə wə mi wimu wimu. **4** Kinj'waka ki Baijni ka jikə i bə bəchi wə, fə bə ka dzakaki já yi tumi chi chi. **5** A n̄ kə i jobi wiwə wə, Bəju bə bə n̄ kə bə jiə shóm i Nyə wə nalə bə num i Jelusalem, num bə dza i

bitumi bichi biä bi kə fa nshwainj wə. **6** Si bə wəkə yakadəinj, ka junni dzə bə bəduli i bəni bə bə nī kə bə jia shəm i Jisəs wə. Bəni bə bə nī jia shəm i Jisəs ka dzakayiki, na winainj mi wəkə i já yibə wə. Yi fumsi bə. **7** Dzaka wəm bə, bə ka kainyiki, dzakayi a, “Ntə bəni bələ bəchi bə dzakaki lə, ako num bəni bə Galili a? **8** Yi nyani dəinj a mi i bukumbeinj wəkəki si bə dzakaki i já yi tumi bibukumbeinj wə a? **9** Buku bədəkə buku i Batia, bədəkə buku i Medes bəh i Elam, bədəkə buku i Misəbətəmia bəh i Judea bəh i Kafadəsia, bədəkə buku i Bəntus bəh i Əsia. **10** Buku bədəkə buku i Fligia bədəkə i Bamfilia, bədəkə i Ijib bəh i bimbə bi Libia wə, bə bə kə kəmsi i kwili wi Selin wə. Buku bədəkə buku i Lum, a num Bəju bəh bəni bə bə kwuni kwunini ka numki i mbum wi Bəju wə. **11** Buku bədəkə buku i Klet bəh i Alebia. Buku wəkəki lə, i já yi tumi kibukumbeinj wə si bəni bələ dzakaki gia yi kanjini yə Nyo fə.” **12** Dzaka wəm bə, bə ka kainjki a bə bə a yələ gia chusiki a nə. **13** Bəni bədəkə ka nyiksiki lə fibə dzaka a, “Bəni bələ kə mbih kwa bə.” **14** Ayakadəinj, Bitə ka dza num i beinj bəh bwa bə ntum bə Jisəs bə jwəfi ntso mu. Bitə ka yisi ka dzaka i mbarj wi bəni wə bəh nja a, “Mbeinj Bəju bəh bəni bəchi bə bə nəkə i Jelusalem, mih nənki a mbeinj kīə gia yələ. Mbeinj nyā bintuni bimbeinj i gia yə mih ki dzakaki. **15** Mbih ka kwa dəkə bəni bələ si mbeinj kwakaki. I liə keinjki a mbiənjə bwukə i kinchənjəchənjə. **16** Gia yələ yi numki i liə ako yə Juəl mi wi ntum wi Nyo nī dzaka lə a, **17** ‘Nyo dzakaki a, a bi numki i chəkə bi gəksini wə, ma njaing bi shuku Kij'waka ki i bəni bəchi wə. Ayakadəinj, bwa bəmbeinj bənyuku bəh bəkanja bi wəkəki lə gia yə njaing dzakaki, fuku i bəni, sumi yimbeinj bi yeinjki lə fiəj aka dəmsi, ma dəmsi bi kwaki bəni bəkukuli bəmbeinj. **18** A bi numki i chəkə biwə wə, ma njaing bi shuku Kij'waka ki i bəni bu bə nəm wə bəchi, bənyuku bəh bəkanja, bə bi wəkəki gia yə njaing dzakaki, bə fuku i bəni. **19** Njaing bi fə lə gia yi dzaka ki wəmmi i beinj, ma njaing bi fiəni fə tə kinchəsi kə ki chusiki nja bi i kuku. Mwa bəh gbuku bəh fimiəkə figumini bi num lə. **20** Wəj bi ji lə, fiənj bi bəkəki aka mwa, ka chəkə bimbə bi Bah bi kainjini bi dzə. **21** Ayakadəinj, na ndə wə wi bi bənjki yeli wi Bah, bi bənjki lə.”” **22** Bitə chu dzaka a, “Bəni bə Isləe, mbeinj wəkəli ndzəj gia yə mih dzakaki. Jisəs wi Nasali nī kə mi wə Nyo nī lansi chusi i mbeinj a, a faaj njaing wi asi

wi nī fə Jisəs a wi fəki binchəsi biə bi chusiki nja bi Nyo bəh gia yi dzaka ki wəmmi bəh yi kanjini yə Nyo nī fə i mbeinj kintənj. Mbeinj kiəki lə na gia yiwə bindzəj. **23** Jisəs wələ kə mi wə bə nī nya wi i mbeinj, ako Nyo wə wi nī fasi, ka yi numki yaka num wi si kiə lə. Mbeinj nī wə wi si mbeinj nī nya wi i kanj yi bəni bəchu wə, bə bənj wi i kintasi wə. **24** Ayakalə, Nyo fiəni dzasi wi i kpi wə, bwili wi i kanj yi kpi wə kəm kpi nī kanjki kə i kanja baaj bəh wi. **25** Debit nī kə wi dzaka kəm Jisəs wələ a, ‘Mih yeinjki lə Bah wə wi kə buku wi jəbi wichi i tseinj yij yiləkəli wə, ka gia yidəkə ma kəm mih. **26** Ayakadəinj, shəm yij wəkəki lə ndzəjni, mih dzakaki bəh kinsanjli. Na si mih kanjki i kpi, ayakalə mih tseinjki tsəki a ninshij, **27** kəm wə Nyo kəkə nī bee kiej'waka kənj i tumi ki bəni bəkpili wə. Ayaka wə kəbi i nī bee a Wainj wa wi nəm wi Bəijn, fəo i jum kintənj.’ (Hadəs g86) **28** Wə fə mih kiə dzəh yə mih kə i tsə yeinj i kwati nən. Si mih nī numki i wə nshij wə nī jiksi mih bəh kinsanjli.” **29** Bitə chu dzaka a, “Bwa bə nih bəj, mih kələ i dzaka i mbeinj mən kə a tii tii wibukumbeinj njukj Debit nī kpi, bə ləə wi, jum yi kələ fa i dzə buku bidəinj. **30** Wi nī kə mi wi ntum wi Nyo ayaka wi chu kiə kiejkaka kə Nyo nī kaka i wi bəh njakaj, a njaing bi təm lə Wainj i chwəj ki ki junj wə i kingbəkə ki beinj. **31** Wi ka kəmsi yeinj gia yə Nyo nī kə i fə, wi ka dzaka a Kimbwili wə Nyo nī kaka bi dza lə i kpi wə. Ako gia yə wi nī dzaka a, ‘Wi nī ka baaj dəkə i tumi ki bəni bəkpili wə, gwu yi nī ka fəo dəkə i jum kintənj.’ (Hadəs g86) **32** Jisəs wələ nī kə num Nyo nī dzasi wi i kpi wə, buku bəchi bə buku kə bəni bu bə mbarj nī yeinj yi bəh dzəkəh. **33** Nyo dzasi lə wi ka təm wi i tseinj yi yiləkəli wə, nya Kij'waka ki Bəijn i wi asi wi nī kaka. Gia yə mbeinj yeinjki chu wəkə i liə kə Kij'waka kiwə si Jisəs nya i buku. **34** A nī kəkə dəkə Debit wə wi nī yaka i beinj. Debit mwi nī kə wi dzaka a, ‘Bah Nyo nī kə wi dzaka i Ba wuj a, nūm i tseinj yij yiləkəli wə, **35** i tsə būku jəbi wə mih bi nəsə bəni bə bə bəijnki wə i wə nshij, ma wə tōmyi gvu ya i bə beinj ka kingbəkə ka kigvu.’ **36** Ayakadəinj, mbeinj bəni bə Isləe bəchi ma mbeinj kīə bindzəj a Jisəs wələ mbeinj nī bənj i kintasi wə ako wi wə Nyo jīə a wi nūmki Bah chu nūm Kimbwili wə wi nī kaka.” **37** Si bəni bəwə nī wəkə yakadəinj, shəm təinj bə. Bə ka bikə i Bitə bəh bwa bə ntum bə Jisəs bədəkə a, “Bwa bə nih bəbuku, buku ki fəki dəinj i liə a?”” **38** Bitə

chukuli i bə a, “Mi wimu wimu i mbeinj kintəənj kwūni shəm yi, ma bə juli wi i bəko i yeli wi Jisəs Klistus wə, ka Nyo dalinya chu bi wi nya tə kinya kə ki kə Kirj'waka ki Baijni. 39 Kirjkaka kələ kə i mbeinj wə, bəh i bwa bəmbeinj wə, chu num i bəni bəchi bə bə kə i dzəh yi dəənj. Wi kə i bəni bəchi bə Bah Nyo wibuku bəənjki bə dza i wi wə.” 40 Bitə chu dzaka gia yiduli, təfi bə, tsa a bə gamti gwū yibə i ngəkə wə wi dzəki i ngəkə wichu wələ wə. 41 Bəni wəkə ndzaka wi Bitə wiwə lə, bəduli bum, bə ka juli bə i bəko. Chəkə biwə bəni kpeijsi i mbarj wibə wə, ka bəanchuku bətali. 42 Bə ka nya shəm yibə i wəkəliki gia yə bwa bə ntum bə Jisəs n̄ laniki. Bəh bə ka numki i kijunjni wə, gbeyi bləd, chu tsa ka kijunjni. 43 Bwa bə faənjni bə Jisəs ka fəki gia yi dzaka ki wəmn̄i bəh binchəsi biduli biə bi chusiki ngə bi Nyo, bəni ka yeinjki yaka yi gaka bə. 44 Mbarj wi bəni bə bumni bəchi n̄ kə a fiənj fimu, kənjə biəinj bibə a fiənj fimu wə. 45 Bə n̄ fəki bə tən̄ni di bibə bəh biəinj bibə, gaa kpo wiwə a bə bə asi ngəkə wi mi kə. 46 Bə ka shiki jujn̄niki i juj yi fəni yi gia wə kənj yichi, chiənjni dzi i juj juj wə bəh kinsəgli i shəm yibə wə buku kə bəh dzəkəh, 47 kəksi Nyo. Bəni bəchi kənj bə. Bah ka bwiliki bəni kənj yichi, kpeijsi i mbarj wibə wə.

3 A n̄ kə i chəkə bidəkə wə, Bitə bəh Jən nyə ka yakaki tsəki i juj yi fəni yi gia wə jobi num mbiənjə witali nshifəkə, a num i jobi wi tsani wə. 2 A jobi wiwə wə bəni n̄ giŋ mi widəkə ka dzəki bəh wi dzə jia i kuku i dzaka ki mbaiŋ kə wə bə n̄ bəənjki a ki Ndzoənjni ki liə tsə i juj yi fəni yi gia mə. Mi wiwə num bə n̄ bwə wi kirjkəni. Bəni shi giŋ wi chəkə bichi dzə jia feiŋ i nywāki kpo i bəni bə bə tsəki liəki feiŋ. 3 Wi yeiŋ Bitə bəh Jən si bə dzəki i liə feiŋ, ka nywaki kpo i bə. 4 Bə lumsi dzəkəh i wi wə. Bitə dzaka i wi a, “Tsəiŋ buku!” 5 Wi ka tseiŋ bə, kwaka a bə ki nyaki lə fiənj i ngaiŋ. 6 Bitə dzaka i wi a, “Mih lansiki kənjaki kə kpo ayakalə, mih ki nyaki lə wə bəh fiənj fiə mih kənjaki. Mih dzakaki i wə, i yeli wi Jisəs Klistus wi Nasali wə, dzə beiŋ wə nyāniki!” 7 Si wi dzaka yakadəiŋ, ka kənjə wi i wə wi tseiŋ yi yiləkəli wə giŋsi wi i beiŋ. Akisəkə kaka bi mi wiwə bəh mikəkə ka ləkə. 8 Wi jirj num i beiŋ, ka yisi i nyaniki. Bəh bə ka tsə liə i juj yi fəni yi gia mə, wi bə nyani feiŋ wi jirji, yaksi Nyo. 9 Bəni bəchi bə bə n̄ yeiŋ si wi nyaniki wi yaksi Nyo, 10 bə kiə a, fa kə mi wə wi n̄ shiki numki wi nywa a nywani i dzaka ki mbaiŋ kə bə

n̄ bəənjki a Ndzoənjni ki liə tsə i juj yi fəni yi gia mə. Dzaka wəmn̄ bə, bə ka numki bəh jkaŋyi i gia yə yi num i wi. 11 Mi wiwə shu baənj i Bitə cheiŋ bəh Jən. Bəni yeiŋ yaka dzaka wəmn̄ bə, bə ka yəkəki tsəki chiənjni i sənj wi Sələmən wə. 12 Bitə yeiŋ si bəni jujni dzə, wi dzaka i bə a, “Bəni bə Isləe, akə kəmn̄ nə wə dzaka wəmn̄ki mbeinj kəmn̄ gia yələ, mbeinj tseiŋki buku lə kəmn̄ nə? Mbeinj kwakaki yimbeinj a, a fə ngə bibuku ka mi wələ nyaniki a? Ma mbeinj kwakaki yimbeinj a, a fə n̄ni kibuku ki baiŋni na? Yi mənj dəkə yakadəiŋ. 13 Yi kə a Nyo wi Ablaham bəh wi Ayjik bəh wi Yakəb, wə wi kə Nyo wi bəti tii bəbukumbeinj bəchi a num wi wə wi n̄ kə num wi yaksi lə Jisəs mi wi wi n̄m jia i wi kpeŋ. Jisəs wələ kə wə mbeinj n̄ naiŋ ka dzə nya i bəni bə nsaka, Bayle kabə nənj i bee wi, ayakalə mbeinj naiŋ. 14 Jisəs n̄ kə mi wi baiŋni, chu num chənj, mbeinj naiŋ wi, dzaka a bə bwili num mi wə wi n̄ wəyiki bəni, bə nyā i mbeinj. 15 Mbeinj fə yakadəiŋ ka wə mi wə wi n̄ nyaki n̄ni i bəni ayakalə, Nyo fiəni dzasi wi i kpi wə, buku yeiŋ wi ka fukuki. 16 Akə i yeli wi Jisəs wələ wə, wi fə ka kirjkəni kələ mbeinj yeiŋki lə, mbeinj chu kiə wi, si wi nyaniki. Yi num yaka kəmn̄ buku jia shəm i Jisəs, shəm yə buku jia i wi wə, yi fə mi wələ ta na bindzənj asi mbeinj yeiŋki lə. 17 I liə bwa bə nih bənj, mih kiəki lə a gia yə mbeinj bəh kifwu ki kwili n̄ fə i Jisəs, mbeinj n̄ fəki yaka kəmn̄ mbeinj n̄ kiəki kə. 18 Yi n̄ num i dzəh yələ wə lə i fə a yi dzə kpeŋi asi Nyo n̄ kə wi fuku lə i kiku wə i dzaka ki bəni bu bə ntum wə a, Kimbwili wə wi n̄ kaka bi yeiŋ lə ngəkə. 19 Ayakadəiŋ, mbeinj kwūni shəm yimbeinj mbeinj fiəni chū i wi wə, ka wi dalinya chu bimbeinj, 20 ka wi fə shəm yimbeinj dəki, wi bi chiŋsi lə Jisəs Kimbwili wə wi n̄ babwili i mbəiŋ. 21 Jisəs wələ kənjaki i bəənj beiŋ i tsə būku i jobi wə Nyo bi kəiŋsiki biəinj bichi ma bi fiəni chu bimfiənj asi wi n̄ dzaka i dzaka ki bəni bu bə baiŋni bə ntum a kəiŋ i kiku wə. (aiəŋ g165) 22 Muses n̄ kə wi dzaka lə a, ‘Bah Nyo bi bwili lə mi wi ntum widəkə i bwa bə nih bəmbeinj kintəənj, ma wi chiŋsi i mbeinj, asi wi n̄ bwili mih, ayaka mbeinj kənjaki i wəkəki gia yə wi dzakaki i mbeinj. 23 Mi wə wi bi baənjki i wəkə gia i mi wi ntum wiwə, bə bi bwili wəmakə wi i mbarj wi bəni bə Nyo kintəənj, bə kaasi bəh wi.’ 24 Yi kə tə ayaka si bəni bə ntum bə Nyo i yisi i Samwel, bəh bə bə n̄ dzə i jum wə, bə n̄ dzə chiənjni dzaka lə kəmn̄ gia yə yi numki i chəkə bidaiŋ wə. 25 Gia

yichi yə Nyo n̄ kaka i dzaka ki bəni bu bə ntum bələ wə, bəh m̄ɪŋkaɪŋ m̄ə Nyo n̄ dzi bəh bəti tii bəmbeɪŋ bi kə tə i mbeɪŋ. Yi kə asi Nyo n̄ dzaka i Ablaham a, ‘Mih ni bəɪŋsi lə bəni bəchi i shwaiŋ wə tsə dzəh i waiŋ i wə dzu.’ 26 Nyo ka saɪŋbwili mi wi wi n̄m, ka yisi faaŋ wi a num i mbeɪŋ a wi dzə bəh kimbəɪŋsi i mbeɪŋ wə, ma wi fə ma mbeɪŋ bēe dzəh yimbeɪŋ yichu.”

4 Asi Bitā bəh Jōn n̄ keɪŋki bə dzaka i bəni yakadəɪŋ, bəti m̄fə gia bədəkə bəh fwu wi bəni bə jum bə bə n̄ chəniki juŋ yi fəni yi gia bəh Bəsadusi bədəkə dzə jəŋ liə feɪŋ. **2** Bə n̄ bəksi shōm kəm Bitā bəh Jōn n̄ laniki bəni, fuku a Jisəs n̄ dza i kpi wə, ayaka a bəni bə bə n̄ kpiyi bi dzayiki lə tə i kpi wə. **3** Bə ka kwa bə tsə fa i juŋ yi nsəŋ m̄ə kəm a n̄ kə i fɪjəbi, bə ka bee a chəkə buku wōd ka bə wōkə. **4** Ayakalə, bəni bəduli bə bə n̄ wəkəliki nlani wi Bitā bəh Jōn ka bum, mbarj wibə kpeɪŋsi, bənyuku n̄ kə ka bənchuku bəte. **5** Chəkə ka buku wōd, kifwu ki kwili kiwə bəh bəni bə bə n̄ sakaki kwili wiwə, bəh bəni bə bə n̄ laniki bənchi bə Nyo, juŋni di bimū i Jelusaleṃ. **6** Anas fwu wi bəti m̄fə gia bəh Kayfas bəh Jōn bəh Aleksanda bəh bəni bədəkə bə bə n̄ kə tə i chwəŋkijuŋ ki fwu wi bəti m̄fə gia wə, num feɪŋ. **7** Bə ka təm Bitā bəh Jōn i bə nshɪŋ, bikə i bə a, “Mbeɪŋ ni dzo faɪŋ ŋga ka mbeɪŋ chuku mi wələ yeɪŋ na? Mbeɪŋ ni chuku i yeli wi ndə wə a?” **8** Kiŋ'waka ki Baiŋni num ki jikə i Bitā wə, wi ka chukuli bə a, “Bəti di bəh bəni bə bə sakaki di, **9** buku daiŋ fa kəmyiki dzaka kəm n̄m wi ndzəŋni wə buku ni fə i kiŋkəni, ka wi nyaniki. Si mbeɪŋ nəŋki i kiə si yi ni tsə, **10** mbeɪŋ bəh bəni bə Islae bəchi kiə a, mi wələ wi num i mbeɪŋ nshɪŋ wi ləkəli i liə, akə kəm yeli wi Jisəs Klistus wi Nasali. Jisəs wiwə num wə mbeɪŋ n̄ dzo baŋŋ i kintasi wə, wi kpi, ayakalə Nyo fiəni dzasi wi i kpi wə. **11** Wi kə təh wə Kiŋwakti ki Nyo dzakaki kəm wi a, ‘Təh wə mbeɪŋ bəni bə maani n̄ nəɪŋ wi fiəni chu lə wi bu wi juŋ.’ **12** Akə a Jisəs shəŋ wə wi bwiliki bəni. Yeli wi mi widəkə kəkə fa kuku wə Nyo kə wi jiə a wi kə i bwiliki bukumbeɪŋ.” **13** Bəni bə bə n̄ sakaki, wəkə si Bitā bəh Jōn dzakaki chu lwa kə, chu yeɪŋ a bə kə a nchɪŋ bəni bə kiə kə kiŋwakti, dzaka wəm bə. Bə ka kiə a, akə kəm bə kə bəni bə bə n̄ nyaniki bəh Jisəs. **14** Bə nəki chu kaŋa kə gia yə bə kə gukuliki kəm Bitā bəh Jōn i feɪŋ wə, kəm bə n̄ yeɪŋki lə mi wə bə n̄ chuku, wi num bəh bə. **15** Bəni bə bə n̄

sakaki dza bwili bə i biŋ, ka baŋŋ ka saniki fasi a bə bə dzakayi a, **16** “Bukumbeɪŋ ni fə daiŋ bəh bəni bələ a? Bəni bəchi i Jelusaleṃ bə si kiə lə kəm gia yələ yi chusiki ŋga bi Nyo daiŋ si bə fə, bukumbeɪŋ kəbi i nəɪŋ yi. **17** Ayakalə, i fə a gia yələ ma chu wāŋ tsə i bəni, bukumbeɪŋ kiŋ i bəni bələ a bə ma chu m̄m i dzāka gia yidəkə i mi widəkə kəm yeli wi Jisəs wələ.” **18** Bə ka fiəni bəŋŋ Bitā bəh Jōn bə fiəni liə. Bə ka kiŋ i bə a bə ma chu m̄m i dzaka nabə i lani mi widəkə kəm yeli wi Jisəs. **19** Bitā bəh Jōn chukuli fibə a, “Mbeɪŋ kwāka tə a, gia yə yi kə chəŋ i Nyo kə a buku wəkə num i mbeɪŋ, ma i wi Nyo a? **20** Buku m̄əŋ i bee i dzakaki kəm gia yə buku kə buku yeɪŋ ka chu wəkə.” **21** Bəni bə bə n̄ sakaki, chu kiŋ i bə nalə, bee bə ka tsəkə, kəm bə ni dza gia yə bə kə i jiə ŋgəkə yeɪŋ i bə fuŋ, kəm bəni bəchi n̄ kəkəsi lə Nyo i gia yə yi n̄ num, **22** i kpeɪŋsi i yi wə, mi wə bə n̄ fə gia yə yi n̄ chusiki ŋga bi Nyo, i chuku wi, a n̄ kə wi tsə jiə mbarjnyani. **23** Asi bə n̄ yatəkə Bitā bəh Jōn yakadəɪŋ, bə fiəni tsə i mbarj wibə wə ka fuku gia yə bəti m̄fə gia bəmbum bəh bəni bə bə n̄ sakaki kwili dzaka i bə. **24** Si bə wəkə yakadəɪŋ, bə bəchi juŋni i fiəŋ fimu wə tsa Nyo a, “Bah Tikwili, a n̄ maa wə bəŋli bəh nshwaiŋ bəh kinchwə kimbūm bəh bieɪŋ bichi biə bi kə i kidi kələ wə. **25** Wə n̄ fə tii tii wibuku Debit waiŋ wa wi n̄m dzaka i ŋga bi Kiŋ'waka ki Baiŋni wə a, Akə kəm nə bəni bə bə kəkə Bəju, gia yakaki i bə shōm, ayaka bəni jiə kimfasi kə ki kəkə i nyani a? **26** Bəŋkuŋ bə fa kuku fasiki jum, bəni bə bə sakaki kwili juŋni i jwə Bah bəh mi wi wə wi kə wi fiəŋsi təm a wi numki Kimbwili. **27** Akə a gia yə yi n̄ kə fa kwili wələ wə. ŋkuŋ Heləd bəh Bəntiu Bayle n̄ kə bə chɪŋni bəh bəni bə dzəni, bəh bəni bə Islae dzi minəŋ i jum wə kəm Jisəs wə Waiŋ wa wi n̄m wi baiŋni wə wə n̄ fiəŋsi təm ka Kimbwili. **28** Bə n̄ juŋni i fə num gia yə wə n̄ keɪŋsi lə bəh ŋga biə, a wə kəŋki a yi bi num. **29** Ayakadəɪŋ, i liə Bah, yeɪŋ dzəh yə bəni bələ gumsiki buku yeɪŋ. Nyā buku bəni ba bə n̄m bəh shōm yiləkəli i fukuki ntum wa lwa kə. **30** Nyā buku bəh ŋga biə i chukuki bəni chu fə binchəsi biə bi chusiki ŋga biə bəh yi dzaka kiwəmmi i yeli wi Jisəs Waiŋ wa wi n̄m wi baiŋni wə.” **31** Jobi wə bə n̄ tsa kaasi di biə bə n̄ juŋni feɪŋ nəŋni. Kiŋ'waka ki Baiŋni jikə i bə wə bə yisi ka fukuki gia yi Nyo lwa kə. **32** Mbarj wi bəni bə bumni num i shōm yimu, ka numki a mi wimu wə, mi kəbi i bəŋŋ fiəŋ fidəkə a, akə mfih wimbəŋ. Fiəŋ fi mi wimu num fi

bəni bəchi. **33** Nyo nya nga bimum i bwa bə ntum bə Jisəs, bə ka chu fukuki i bəni nalə, a Bah Jisəs nī dza i kpi wə. Bə num ngamti wi Nyo wimum num i bə wə nalə. **34** Mi widəko nī kəkə i bə kintəəŋ wə wi nī dzaki fiəŋ fidəko, kəm bəni bə bə nī kaŋaki kikhə nabə jūŋ, nī fəki bə taŋni dza bəh kpo wiwə, **35** nya i bwa bə ntum bə Jisəs kaŋ, bə ka gaa i bəni bəchi asi ngəkə wi mi kə. **36** Mi widəko nī kolə bə bəəŋ a Yəsəf, num bwa bə ntum bə Jisəs nī du yəli wi widəko a Banabas, (wi num a Mi Wi shili Shōm yi bəni). Wi nī kə mi i chwəŋkijung ki Ləwi wə, num bə nī bwə wi i Sayblus. **37** Wi tsə ka taŋni tə khə wi, dza nya kpo wiwə i bwa bə ntum bə Jisəs kaŋ.

5 Mi widəko bə nī bəəŋki a Ananias bəh kpo wi Safiliala taŋni tə di bibo. **2** Ayakalə, wi gaali kpo wiwə jiə kiŋka kiwə kpo wi kiə yeiŋ, tsə nya kiŋka i kaŋ yi bwa bə ntum bə Jisəs. **3** Si wi nya yakadəiŋ, Bitə bikə i wi a, “Ananias, akə kəm nə wə bee a Satan liə i shōm ya mə, fə a wə nyi ntəkə i Kiŋ'waka ki Baiŋni, wə ka gaali kpo wə wə taŋni di yeiŋ na? **4** Ntə wə si taŋni di biələ a num mbia? Wə taŋni di kpo wiwə keiŋ a ŋ'wa? Aka fə nə a wə fə ŋkaiŋni wi gia ka yələ a? Wə ka nyi dəkə ntəkə num i bəni, wə nyi num i Nyo.” **5** Akisəkə asi Ananias wəkə ndzaka wiwə yakadəiŋ, ka gbə kpi. Ayaka bəni bəchi bə bə nī wəkə gia yiwə ndzaŋ kwa bə nalə. **6** Bwa bə sumi bənyuku dza kii wini wi bəh mbur, dza buku tsə lə. **7** I yeiŋ jum, asi mbiəŋə mitali tsə, kpo wi ka liə dza, kiə kə gia yə yi si num bəh nyuwu. **8** Bitə bikə i wi a, “Fūku mih, a wələ kə kpo wichi wə mbeiŋ nyu wa si taŋni di yeiŋ?” Ayaka wi chukuli a, “Aaŋ, akə wi wichi yaka.” **9** Bitə chu bikə i wi a, “Akə kəm nə mbeiŋ nyu wa si keiŋsi i məmsi Kiŋ'waka ki Bah a? Wəkolə wəkolə si gvu yi bəni bə bə tsə lə nyu wa kəmki dzəkə i fifiəŋə, bə kaŋa i bəŋ giŋ buku bəh wə yakadəiŋ tə i tsə lə.” **10** Si Bitə dzaka yakadəiŋ, akisəkə Safiliala gbə ka kpi i wi nshiŋ. Ayakalə, bwa bə sumi bə liə dza num wi kpi lə, bə ka giŋ wi buku tsə lə kəmsi i nyuwu kəŋ. **11** Kijunni ki bəni bə bumni kichi bəh bəni bəchi bə bə nī wəkə kəm gia yiwə ndzaŋ liəni i bə wə nalə. **12** Bwa bə faaŋni bə Jisəs ka fəki bənchəsi bə bə chusiki ŋga bi Nyo bəh gia yi dzaka ki wəmnī yiduli i bəni kintəəŋ. Bəni bə bumni bəchi nī shiki juŋniki i saŋ wi Solōmon wə i juŋ yi fəni yi gia mə. **13** Na nchiŋ mi nəki məmsi kə i chiŋni i mbaŋ wibə wə. Ayakalə, bəni bəduli nī kəksiki

lə bə nalə. **14** Bənyuku bəh Bəkaŋa bəduli bə bə nī jiə shōm i Bah wə, ka kpeŋsiki i mbaŋ wibə wə. **15** Gia yə bwa bə ntum bə Jisəs nī fəki, yi fə bəni ka giŋki bəni bə jweŋi tsə nəsī i dzəh kəŋ, i binaŋ wə, bəh i biga wə, a jəbi wə Bitə ni tsəkə, yuwidəko kinjəŋnəŋ ki ni tsə i bə beŋi. **16** Mbaŋ wi bəni ka nyəkə dzəkə i kikwili kə ki kə kəmsi i Jəlusalēm bəh bəni bə jweŋi bəh bə bə nī kaŋaki biŋ'waka bi jisi i bə wə, bə chuku bə bəchi. **17** Fwu wi bəti i mfə gia bəh mbaŋ wi a num Bəsadusi, dza ka yisi i ghəkəki bwa bə ntum bə Jisəs, **18** ka faaŋ bəni, bə tsə kwa fah bə i juŋ yi nsəŋ mə. **19** Ayakalə, a dza num nchəkə, chinda wi Bah dza weli dzaka bifəŋə ki juŋ yi nsəŋ bwili bə. Si wi bwili bə, ka dzaka a, **20** “Mbeiŋ tsə i juŋ yi fəni yi gia mə, mbeiŋ fūkuki gia yichi i bəni kəm nənī kimfiəŋ kələ.” **21** Si bə wəkə yakadəiŋ, ka tsə. Asi biŋ nī baiŋki dzəkə, bə ka tsə i juŋ yi fəni yi gia mə, ka yisi i laniki bəni. Jəbi wiwə, fwu wi bəti i mfə gia bəh bəni bu bə mbaŋ, ni bəŋ juŋni bəni bə Isləe bə bə sakaki kikwili kichi bəh bə shinum, ka faaŋ bəni bə jum a bə tsə dzə bəh bwa bə ntum bə Jisəs i juŋ yi nsəŋ mə. **22** Bə tsə buku feiŋ nəŋ bə nəki yeiŋ kə i bə wə ka fiəni dza fuku a, **23** “Buku tsə buku i juŋ yi nsəŋ mə, yeiŋ dzaka bifəŋə num bə lansi fah bi nalə, bəni bə jum num feiŋ chəni. Asi buku weli juŋ yiwə ka liə nəki yeiŋ kə mi widəko feiŋ.” **24** Fwu wi bəni bə jum wə bə nī chəniki juŋ yi fəni yi gia bəh bəti i mfə gia bəmbum, wəkə yakadəiŋ, yi fumsi bə, bə ka dzaka a, buku ni tsə faŋ bəh gia yələ lə. **25** Mi widəko nyə dza liə fuku i bə a, “Mbeiŋ wəkolə, bəni bə mbeiŋ si fah i juŋ yi nsəŋ mə, bə bə yaka lə i juŋ yi fəni yi gia mə, bə laniki bəni.” **26** Si bə wəkə yakadəiŋ, fwu wi bəni bə jum bəh mbaŋ wi ka buku tsə dza bə, ka dzəkə bəh bə. Ayakalə, bə nī dzəkə kə bəh bə bəh ŋga, kəm bəni bə jum bəwə nī lwaki lə a bəni nī tumyi lə bə bəh kitəh. **27** Bə dza bəh bwa bə ntum bə Jisəs, liə təm bə i bəni bə bə sakaki kwili nshiŋ. Ayaka fwu wi bəti i mfə gia ka bikəkə bəmbikə i bə dzaka a, **28** “Buku nī lansi kiŋ a mbeiŋ ma chu mōm i lāni mi kəm yeli wi mi wələ. Ayakalə, mbeiŋ yēiŋ gia yə mbeiŋ mōm! Mbeiŋ fə nlani wimbeiŋ waŋ Jəlusalēm wichi. Mbeiŋ nəŋki i fə yi chusiki ka buku kiəkə lə gia kəm kpi yi.” **29** Bitə bəh mbaŋ wi bwa bə ntum bə Jisəs chukuli a, “Buku kaŋaki i wəkə num i Nyo, a kəbi i mi. **30** Mbeiŋ nī baŋŋ Jisəs i kintasi wə wi kpi. Ayakalə, Nyo wi bəti i tii bəbukumbeiŋ fiəni dzasi wi i kpi wə, **31** giŋsi

wi, tòm i tseij yi yilækali wə, a wi num Tikwili bəh Kimbwili, ka bəni bə Islae kələ ni kwūni shóm yibo, ma Nyo ni dalinya chu bibo. **32** Buku yeij gia yələ kabə fukuki i bəni, ayaka Kiŋ'waka ki Baiŋni kə Nyo nyaki i bəni bə bə wəkəki i wi, ki bəŋ təbi a gia yələ kə ŋkəŋ.” **33** Si bəni bə bə nī sakaki tumi wəkə ndzaka wiwə yaka, shóm bəkə lə bə bəkəni. Bə ka nəŋki i wəoyi bwa bə ntum bə Jisəs. **34** Ayakalə, mi widəkə i mbaŋ wi bəni bə bə nī sakaki kwili dza beij, yeli wi num Gamalia, a num mi wi Falasi a chu num mi wə wi laniki bənchi bə Nyo, bəni bəchi kəkəsi wi na bindzəŋ. Si wi dza beij yakadəij, ka dzaka a bə bwīli dəkə bwa bə ntum bə Jisəs i biŋ. **35** Wi baarj dzaka i bəni bə bə nī sakaki kwili a, “Bəni bə Islae, mbeij dzə jobi i gia yə mbeij nəŋki i fə bəh bəni bələ. **36** Mbeij yīŋti a, a nī kə i jobi widəkə wə, mi widəkə nī dza fa, bə bəŋ a Teodas ka chusiki a ŋgaiŋ kə mi wimbūm. Bəni kwu i wi cheij, ka gi yina. Bə nyani dzə wə wi, mbaŋ wiwə gaali, ayaka gia yə wi nī dzaki bəh yi ka laka kilolə. **37** Asi yəmaka nī tsə, widəkə chu tumbuku dzə i jobi wə bə nī faaki bəni bə bəŋ wi a Judas, a num mi wi Galili. Wi guku bəni bəduli i wi cheij. Bə nyani dzə wə tə wi, ayaka mbaŋ wi warji tə. **38** I yələ wə, mih təfiki mbeij a, mbeij ma mōm i fə gia yidəkə bə bəni bələ. Mbeij bēe dzəh yibo. A kabə num a gia yə bə dzəki bəh yi chu lani bəni bəh yi a, ako gia num a yisi mi, ma yi ni laka kilolə. **39** A kabə num a gia yiwə yisi Nyo, ma yi ni numki a mbeij kəkə i gaka bə. Mbeij baarj ki təkni kə yi bi baiŋ buku a mbeij jwəki num bəh Nyo.” **40** Si Gamalia dzaka yaka, bəni bə bə nī sakaki kwili wəkə ntəfi wi, fəni bəŋ bwa bə ntum bə Jisəs, a bə līa dzə. Si bə līa dzə yaka, bə tweij bə ka kiŋ a bə bi ma chu mōm i lani mi widəkə kəm yeli wi Jisəs ka bee bə nyə. **41** Si bə buku feij kabə tsə fibə num bəh kinsanli, a bə kə num bə kpeij i bəni bə bə kə i ŋgəmsi bə kəm yeli wi Jisəs. **42** Bə tsə yakadəij, ka chu laniki bəni chəkə bichi i juŋ yi fəni yi gia mə bəh i kikwili wə, fuku ntum wi ndzəŋni, a Jisəs kə Kimbwili wə Nyo nī kaka.

6 A dzə num i jobi widəkə wə, si mbaŋ wi bəni bə bumni nī kəki tsəki a ninshiŋ, Bəju bə bə nī dzakaki já yi Glik yisi i shwiŋyiki, Bəju bə bə nī dzakaki já yi kwili, a bə gaaki bieij i bəkarja bəŋkwu chəkə bichi tseij kə bəbə. **2** Ayakadəij, bwa bə ntum bə Jisəs bə jwəfi ntso bəfa juŋni

bəh mbaŋ wi bəni bə bumni bəchi dzaka i bə a, “Yi ndzəŋki kə a, buku bēe i fūkuki gia yi Nyo, i tsə num, i gāaki num bieij. **3** Bwa bə nih bəbuku, yi ndzəŋki lə a mbeij bāyi bəni nanitarj i mbeij kintəŋ ma buku nya nəm wələ i bə kaŋ. Mbeij kabə bayi, mbeij ka tsəŋki num bəni bə bə kaŋaki nəni kindzəŋni, num bə jikə bəh Kiŋ'waka ki Baiŋni chu kaŋa mfi. **4** Ayakadəij, ma buku ni nyə gwu yibuku num i ntso wə bəh i nəm i gia yi Nyo wə.” **5** Bəni bəchi wəkə ndzaka wiwə, wi ndzəŋ i bə nalə. Bə ka babwili Stifen num mi wə kimbūm ki jikə nalə, num wi jikə tə bəh Kiŋ'waka ki Baiŋni. Bədəkə num Filib bəh Blukəlus, Nikanə bəh Timən, Balmenas bəh Nikəlaus wə wi nī kə mi wi Antiək, num wi nī fəni fənini i kimbūm ki Bəju wə. **6** Bə ka dzə bəni bələ ka təm bə i bwa bə ntum bə Jisəs nshiŋ, bə jiə kaŋ yibo i bə wə ka tsa i bə. **7** Gia yi Nyo ka warji tsəki. Mbaŋ wi bəni bə bumni i Jelusalem kə tsə a i ninshiŋ. Bətii mfə gia bəduli jiə tə shóm i Jisəs wə. **8** Stifen nī kə num wi jikə bəh ŋgamti wi Nyo bəh ŋga, i fəki gia yi dzaka ki wəmn i bəh bənchəsi bə bə chusiki ŋga bi Nyo i bəni kintəŋ. **9** Bəni bədəkə dza yisi i ŋgukuliki bəh Stifen. Bəni bələ nī kə Bəju bə bə nī buku dzə i Selin bəh Aleksandia bəh Silishia bəh Esia. Bəni bəwə nī kə bəni bə juŋ yi tsani yə bə nī bəŋki a juŋ yi Mfə yə bə Buku i Mfə wə. **10** Si bə nī gukuliki yakadəij, Kiŋ'waka ki Baiŋni nya Stifen bəh mfi mi widəkə chu kəbi i gaka wi. **11** Bə ka dza nyini bəni bədəkə i jum wə jum wə, a bə nyiki ntəkə a, bə nī wəkə Stifen dzaka gia yichu kəm Muses bəh kəm Nyo. **12** Si bə fə yaka, ka nəŋni shəm yi bəni bəh yi bəni bə bə sakaki kwili, bəh yi bəni bə bə laniki bənchi bə Nyo. Bə ka līani i Stifen wə, dzə tsə bəh wi i bəni bə kwili bə bə sakaki bənsaka nshiŋ. **13** Bəni bələ chu dzə bəh bəni bədəkə a bə bēŋki bənsaka bəntəkə, bə jiə gia i Stifen fuŋ dzaka a, “Mi wələ si lansi baarj kə i dzaka gia yichu kəm juŋ yi fəni yi gia yələ, bəh i bənchi bə Muses. **14** Buku wəkə si wi dzakaki a Jisəs wi Nasali wə bi shakyi lə juŋ yi fəni yi gia yələ, wi bi chu kwuni tə nəni kibukumbeij bi kwili biə Muses nī laniki bukumbeij yeij.” **15** Bəni bəchi bə bə nī kə i juŋ yi nsaka yiwə wə bwarj dzəkəh i Stifen wə, a bə tseij, yeij num shi bi kwuni lə gwu ka bwəsiki bi chinda wi Nyo.

7 Fwu wi bətii mfə gia bikə i Stifen a, “Gia yələ bə dzakaki lə ako a ŋkəŋ a?” **2** Stifen chukuli

a, “Bəba bəh bwa bə nih, mbeinj wōkəli. Nyo wi kinqəkni nī tumbuku i tii wibuku Ablaham, wi keinj i Misəbətəmia, ka wi bi nyə tsə i nək i Alan, **3** ka dzaka i wi a, ‘Bēe chwənj ka ki jun, wə būku i kwili wimbəinj wə, wə tsə i tumi kə mih ni chusi i wə.’ **4** Ayakadəinj, wi buku nyə feinj i Kaldia, ka tsə i nək i Alan. Jəbi wə ba wi nī kpi, Nyo fə wi dza dzə fa i di biə mbeinj nək i liə lə. **5** Wi nī kə fa Nyo nək nyə kə wi na bəh fidini fidəkə fiə wi kə i tōm gvu yeinj. Ayakalə, Nyo kaka a ngəinj bi nya lə mbi wə lə i wi a a nūmki ŋ’wi bəh ngəkə wi. I jəbi wə Nyo nī fə kinqəka ki kələ, a nī kə maka Ablaham kwati wəinj. **6** Nyo ka dzaka tə i wi a, ‘Bwa ba bi numki bəni bə dzəni i tumi ki bəni bədzəkə wə. Bə bi numki mfa feinj, bə bi chəbsiki bə i jia wə gi yina. **7** Mih bi lə lə ngəkə i tumi kiwə wə, bwa ba bi buku dzə feinj, bə dzə tsaki i mih fa.’ **8** Nyo chu dzi tə mīnkəinj bəh Ablaham, kīnchəsi ki mīnkəinj miwə num a Ablaham ni sūŋki lə bwa bu. Ablaham ka bi bwo Ayjik, jəbi kpeinj kənj nyənj wi suunj wi. Ayjik ka bi bwo Yakəb suunj tə wi. Yakəb tə ka bi suunj bwa bu jwəfi ntso bəfa bə bə kə bətii tii bəbuku a num i bə wə chwəŋkijunj kibuku nī yisi. **9** Bətii tii bəbuku bəwə bi ka dza bə ghəkəki Yəsef wəinjnih wibə, ka tənji wi, wi tsə ka numki mfa i tumi ki Ijib wə. Ayakalə, Nyo bə təkni bəh wi feinj, **10** gamti wi i bəngəkə bu wə bəchi. Nyo chu nya tə wi bəh mfi, fə Fəlo ŋkun wi Ijib ka kəŋki wi, ka jia wi, i nūmki mi wə wi kəmsiki i wi wə chu nūm mi wə wi tseinj chwənj ki ki jun. **11** Dzənj ka bi dza kwa Ijib wichi bəh tumi ki Kanan, bəni yeinj ngəkə nalə. Bətii tii bəbuku nək chu kənj kə biəinj bidzini. **12** Yakəb ka bi wəkə a biəinj bidzini kələ i Ijib, ka faanj bwa bu bə bə kə bətii tii bəbuku, bə ka tsə feinj i chəkə bibə bi ninshinj wə. **13** Bə ka fiəni tsə feinj i ntso wibə wi kəmsini wə, Yəsef ka fə bwa bə nih wi kiə wi. Wi ka chusi tə bə i Fəlo. **14** Yəsef ka faanj ntum i Yakəb ba wi, a wi bəh chwənj ki ki jun kichi shi dzə i Ijib. Chwəŋkijunj ki Yakəb nī kə i jəbi wiwə wə bəni mbanjanitanj ntso bəte. **15** Yakəb wəkə yaka, ka dzə chwəŋkijunj ki kichi, shi bəh bə i Ijib. Wi bəh bətii tii bəbuku nī dzə kpiyi i feinj wə bə bəchi. **16** Bə dzə giŋ biwini biwə ka fiəni dzə bəh bi i Shekem, lə i jum yə Ablaham nī tanj i bwa bə Aməl. **17** Si jəbi nī kpeinjnik i dzəkə wə Nyo nī kə i fə gia yə wi nī kaka i Ablaham, num bəni bəbuku du i Ijib nalə. **18** Bəni bə feinj bi dzə tōm ŋkun widəkə wi nək kiə kə Yəsef. **19** ŋkun wiwə

ka wəliki chəbsiki bəni bəbuku i dzəh yi mfi wə kənj i bətii tii bəbuku lōtəkəkə bwa bəŋchiŋ i biŋ a bə kpiyiki. **20** A nī kə i jəbi wə lə wə, bə nī bwo Muses, a num wəinj wi ndzənj nalə i Nyo. Bə kuku yaka wi i ba wi dzu, i kifəŋŋ kitəli wə, **21** ka dzə tsə jia wi i biŋ. Ayaka wəinj ŋkun Fəlo wi kpaŋni ka bi tsə bənj wi, kuku yaka wi ka wəinj wi. **22** Bə ka lani Muses bəh mfi bi bəni bə Ijib bichi, wi num mi wə wi kiək i ndzaka bəh i fəki gia nalə. **23** I jəbi wə wi nī kə yaka buku jia mbanjaniani, yi dzə i wi shom a ngəinj tsə yeinj bwa bə nih bə ngəinj bəni bə Isləe. **24** Jəbi wə wi nī tsək i, wi yeinj mi wi Ijib widəkə tweinj mi wi Isləe. Wi ka liə i jwə biwə wə i chukuli, ka wəw mi wi Ijib wiwə ka lə. **25** Wi nī kwəkəki a bwa bə nih wi ni kiə lə, a faanj Nyo ngəinj a ngəinj dzə bwili bə i bəngəkə wə. Ayakalə, bə nək kiə kə. **26** Chəkə buku wəw, Muses ka tsək i, tsə tumbuku i bəni bə Isləe bədzəkə wə bəfa bə dza ka jwəki. Ayaka wi liə yeinj i gaali jwə biwə, ka bikə i bə a, ‘Bwa bə nih, mbeinj bəchi kə mi bəh wəinjnih, akə kə m nə mbeinj jwəki a mbeinj mbeinj a?’ **27** Ayakalə, mi wə wi nī la jwə i wəinjnih wi chini Muses chinini, bikə i wi a, ‘A jia ndə wə i sakaki buku chu tənji bənsəka bəbuku a?’ **28** Wə nənki i bənj wəw mih asi wə ni wəw mi wi Ijib wə i ngbufəkə a?’ **29** Asi Muses wəkə yakadəinj, wi lwa ka geinj buku i tumi ki Ijib wə, geinj tsə i nək i tumi ki Midian wə, ka bwo bwa bənyuku bəfa feinj. **30** Asi jia nī tsə mbanjaniani, chinda wi Nyo tumbuku i Muses nshinj i gbuku wə wi nī bel i kpeinj wə i chwa i kəmsi tsə i ŋkwunj wi Sina wə. **31** Muses yeinj yaka yi gaka wi, wi kini tsə i tseinj ndzənj. Si wi kəmsi tsə, wi wəkə Bah Nyo dzaka i wi a, **32** ‘Akə mih Nyo wi bətii tii bəmbəinj, Nyo wi Ablaham bəh wi Ayjik bəh wi Yakəb.’ Muses wəkə yakadəinj, ndzənj kwa wi, wi ka nyumki bəh nlwa, na chu məm i tseinj. **33** Bah Nyo chu dzaka i wi a, ‘Bāyi dzu ya yigvu, kə m di biə wə num yeinj yaka akə di bi bəinjni. **34** Mih lansi yeinj si bə chəbsiki bəni mbənj i Ijib, chu wəkə si bə kwīŋki, ayaka mih ka shi dzə i bwili bə i ngəkə wiwə mə, wōkəli, i liə mih ki faanj lə wə i Ijib.’ **35** Muses wə lə kə wə bə nī yisi nənjin, bikə i wi a, ‘A jia ndə wə i sakaki buku chu tənji bənsəka bəbuku a?’ Akə wi wə Nyo nī faanj a wi tsə nūmki mi wi nsəka wibə, i bwili bə i bəngəkə wə. Nyo nī faanj num chinda wi, wi dzə i kpeinj wə wi nī beliki, a wi dzə lāka ntum wiwə i wi. **36** Muses ka tsə i Ijib, fə gia yi dzaka ki wə mni bəh bəŋchəsi bə bə chusiki ŋga bi Nyo, ka bwili bə

feij. Wi fə yidəko i Boko yi Mbum yi Bəkoli wə, chu fə yidəko i chwa i di biə bə nī nyani i jia wə mbaɲnyani. **37** Ayaka Muses nī kə wi dzaka i bəni bə Islae a, 'Nyo bi bwili lə mi wi ntum widəko i bwa bə nih bəmbeij kintəɲ, wi chiŋsi i mbeij asi wi nī bwili mih.' **38** A chu num wi Muses wə chinda wi Nyo nī dzaka i wi i ŋkwuɲ wi Sina wə, jobi wə kijunni ki bəni bə Islae nī kə i chwa bəh bətii tii bəbuku, Nyo nī nya já yə yi nyaki nōni a wi tsəsi i bukumbeij. **39** Ayakalə, bətii tii bəbuku ka nəij i woko i Muses, ka nyoko jum i wi, ka kəŋki a bə fiəni tsə i Ijib. **40** Bə ka dzaka i Eləɲ a, 'Mwəmə bənyo i buku bə bə nī tsəki i bukumbeij nshij, kəm buku kiəki kə gia yə yi num bəh Muses wə wi bwili bukumbeij i tumi ki Ijib wə.' **41** Bə ka keiŋsi fiməso fi bwəsi waiŋ na', kum nyám, fə gia yeij i fi, ka laŋki i fi wə num a keiŋsi bə bəh kaŋ yibo. **42** Si bə fə yakadəij, Nyo ka nyoko jum i bə, bə ka yisi lə i tsaki num i wəɲ bəh fiəŋɲ bəh biəɲ. Yi num asi bə nyaka i kiŋwakti ki bəni bə ntum bə Nyo wə, num Nyo nī dzaka a, 'Bəni bə Islae, mbeij nī kumki nyám i chwa i jia mbaɲnyani, fə gia yeij i mih a? **43** Mbeij nī nyaniki giŋki kintaŋ a num ki nyo wə yeli wi kə a Mələk, chu giŋ jəɲ wə mbeij nī keiŋsi a, akə nyo wə, yeli wi kə Lefan, a num miməso mə mbeij nī keiŋsi i tsaki i mə, kəm yələ lə mih ni kəŋɲ bwili lə mbeij, ma mbeij ni dza tsə daŋsi na i Babilon.' **44** Bətii tii bəbuku nī nyaniki i chwa bə kaŋa kintaŋ ki chusi a, Nyo kələ bəh bə, num bə nī maa kintaŋ kiwə biəli a liŋ aka kə Nyo nī chusi i Muses. **45** Bwa bə bətii tii bəbuku nī dzo kintaŋ kələ i bətii bəbə, giŋ dza bəh ki i fa i jobi wə bə bə Joshua nī ləkəki kidi i bitumi biə bi nī kə fa, num a nī tsəki Nyo i bə nshij kəŋɲ bwili bitumi biwə. Kintaŋ kələ ka numki fa i tsə buku jobi wə ŋkuɲ Debit nī sakaki kwili wələ. **46** Ayaka wi ka yeij a kaŋ yi Nyo kələ i wi wə nalə, wi ka tsa a Nyo büm ma ŋgaiŋ maa juɲ, i nya i wi Nyo wi Yakəb, a wi noki yeij. **47** Ayakalə, a nī kə num Solomən i bi dza maa juɲ yi Nyo yiwo. **48** Na ayaka Bah Nyo wə wi kə Fwu wi Bieij Bichi wə, si nə kə i júɲ wə num a maa bəni bəh kaŋ. Yi kə a liŋ si mi wi ntum wi Nyo widəko nī nyaka a, Nyo nī dzaka a, **49** 'Beij kə kiŋgbəkə kəŋɲ, ayaka fa kuku num kiŋgbəkə kəŋɲ kigvu. Juɲ yə mi kə i maa a yi numki yij, yi kə i numki na daŋ na? Ma di kələ biə mih kə i numki feij na? **50** A kəkə mih wə mih fə bieij biələ bichi a?" **51** Stifen ka dza dzaka i bə a, "Mbeij ləkəki bəh kifwu nalə,

shəm yimbeij bəh bintuni bimbeij kə num maka bə suuɲ. Mbeij bəh bətii tii bəmbeij kə a liŋ. Jobi wichi mbeij nəij i wəkoli i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə. **52** Mi wi ntum wi Nyo widəko nī kələ wə bətii tii bəmbeij nī baaj i bwaɲ gvu i wi cheij a? Bə nī wəyɪ bəni bə ntum bə Nyo bə bə nī dzaka a mi wi nəm wi Nyo wi Chəɲ bi dza lə. Ayaka wi bi dza, mbeij taŋni wi, ka chu wə wi. **53** Akə mbeij bələ bəchinda bə Nyo nī dza bəh bəŋchi bə Nyo i mbeij, mbeij nəijma i biəli bə." **54** Si bəni bə bə nī sakaki kwili wəkə gia yə Stifen dzaka, shəm bəko bə, bə ka dziki jəɲ. **55** Ayaka Kiŋ'waka ki Baiŋni jikə i Stifen wə, wi bə tseij mfih num i beij, ka yeij baiŋni bi Nyo, yeij tə Jisəs num wi numbeij i tseij yiləkəli yi Nyo wə. **56** Stifen dza dzaka i bə a, "Mbeij tsəij, mih yeij bəoli weli, num mi wə yeli wi kə Waiŋmi num wi numbeij i tseij yiləkəli yi Nyo wə." **57** Bə wəkə yəmaka gia, ka baɲ bintuni bibə bəh kaŋ, ka wiliki bəh ŋga, i feij wə bə bəchi seij, ka chiŋni i Stifen wə, **58** guku buku bəh wi i kwili kintəɲ, tsə ka yisi i tumyiki wi bəh kitəh. Ayaka bəni bə bə nī kə bəmbeij nsaka baayi bəmbuɲ bəbə, nya i sumi widəko wə bə nī bəɲɲki a Səol ka bə tumyiki. **59** Si bə nī tumyi Stifen bəh kitəh yakadəij, wi tsa a, "Bah Jisəs, dzə kiŋ'waka kəŋɲ." **60** Ayaka wi ka tum binyu i kuku, wam bəh ŋga a, "Bah, ki tsəij kə gia yichu yələ bəni bələ fəki." Si wi dzaka yakadəij, ka kpi.

8 Si bə nī wəkəki Stifen yakadəij Səol nī təbiki lə a bə wə wi. A chəkə biwə wə, bə yisi i nyaki ŋgəkə wi ləkəki i kijunni ki bəni bə bumni i Jelusalem. Kijunni kiwə kichi dza buku feij ka waɲ tsə buku i bimbə bi Judea wə bichi bəh bi Samalia wə, a nī baaj a bwa bə ntum bə Jisəs feij. **2** Bənyuku bədəkə bə bə nī kə num bə jia shəm i Nyo wə nalə, dza dzo wini wi Stifen ka tsə lə, də wi nalə. **3** Ayakalə, Səol num mfih a kaasiki kijunni ki bəni bə bumni, daŋ a juɲ bəh juɲ kwayi bəni bə bumni, bənyuku bəh bəkaŋa, chiŋsi i juɲ yi nsəɲ mə. **4** Bəni bə bə nī gaali tsə i bidi bichi wə, tsə ka fukuki gia yi Nyo. **5** Filib shi tsə mfih i kwili wi Samalia wə, ka fukuki ntum wi ndzəɲni, kəm Kimbwili wə Nyo nī kaka. **6** Bəni bəduli wəkə chu yeij bəŋchəsi bə bə chusiki ŋga bi Nyo, yə wi nī fəki, bə ka nya ntuni i wi nalə. **7** Biŋ'waka bi jisi nī bukuki lə i bəni wə, bi wili bəh ŋga, bəni bəduli bə bə nī kə bə kpiyi kiwa kimu bəh bəŋkəkəni bənih tə.

8 Ayakadaij, kinsanli kimbun num i tumi kiwo wə feij. 9 Mi widoko ni ko i tumi kiwo wə yeli wi num Samon, a ni ko mi wi fa mfim, bani ba Samalia bachi ni yeijki yakadaij dzaka wom bo. Ayaka wi chu dzaka a ngaij ko mi wimbun widoko. 10 Bani bachi i kwili wiwo wa i yisi i banchij banchij i tsa buku i bembun bembun wa, nya ntuni i wi ka dzakaki a, “Mi wela ko nga bi Nyo bia ba boonji a, nga bi Mbum.” 11 Bo ni nya ntuni i wi yakadaij, kom wi ni ko wi si chusi mfim i jobi wi daej wa bani yeij dzaka wom bo. 12 Ayakala, i jobi wa Filib ni dza ka fukuki kom ntum wi ndzogni kom njur bi Nyo, bah kom yeli wi Jisos Klistus, banyuku bah bakana bum gia ya Filib ni fukuki wi ka juli bo i boko. 13 Samon wa mwi bum ta gia ya Filib ni fukuki, wi ka juli wi i boko. Wi ka baarj a bah Filib ka yeijki gia ya kanyini yimbun yimbun bah banchasi ba ba chusiki nga bi Nyo, ya Filib ni faki dzaka wom wi. 14 Bwa ba faarj ba Jisos bi ka woko i Jelusalem a bani ba Samalia ni dzo lo gia yi Nyo, ba ka faarj Bita bah Jon i bo. 15 Bo tsa buku feij, tsa i bani ba bumni ba a, ba kwati Kir'waka ki Baijni, 16 kom Kir'waka ki Baijni ni ka dza daka na i mi wimu wa i bo wa. Ba ni juli bo i boko shaj a i yeli wi Bah Jisos wa. 17 Bita bah Jon jia karj i bo wa tsa i bo, ba ka kwati Kir'waka ki Baijni. 18 Jobi wa Samon ni yeij a bwa ba ntum ba Jisos jia ki karj i bani wa Kir'waka ki Baijni dza i bo wa, wi ka nyaki kpo i Bita bah Jon, 19 ka dzakaki a, “Mbeij nya mih bah nga biela ta, ka na nda wa mih jia karj yij i wi wa, ma wi ni kwati Kir'waka ki Baijni.” 20 Ayaka Bita chukuli i wi a, “Mbeij kpo wa wiwo laka. Wo ko daij i kwakaki a wo kola i tarj kinya ka ki ko ki Nyo bah kpo a? 21 Wo kanjaki ka na gia yidoko i nom wela kintaej, kom shom ya baijki ka i Nyo nshij. 22 Kwuni shom ya i gia yichu yela wo faki, ma wo tsa yuwidoko Bah Nyo ni dalinya kinjwaka kichu kola wo kanjaki i shom ya wa. 23 Mih yeij a, dzakah yi bukuni bah chu jia i wo shom.” 24 Ayaka Samon tsa Bita bah Jon a, “Mintee mbeij tsa i mih i Bah, a gia yidoko i kintaej ki gia ya mbeij dzaka la, a yidoko ma num bah mih.” 25 Bita bah Jon kaasi i fukuki gia yi Nyo, bah i dzaka gia ya ba kiki kom Jisos, ka nyaba fani tsa i Jelusalem. Si bo ni fieniki tsaki, bo ni tsaki dajisiki la i bidi biduli bi Samalia wa, fuku tsa ntum wi ndzogni kom Nyo feij. 26 Ayaka chinda wi Bah dza dzaka i Filib a, “Dza shi tsa i kimbu kisheij wa, i dzh

ya yi nyaki i Jelusalem yi tsa toli i chwa tsa sa i Gasa.” 27 Filib ka dza i shiki. Mi wimbun wi Itafia widoko num feij dzah. Mi wiwo num ba ni bwili wi, wi ni ko mi wa wi ni tseijki mbun bi Yaa Kanda wa wi ni sakaki tumi ki Itafia kiwo. Mi wiwo ni buku i Jelusalem i di bia wi ni tsa i tsa Nyo, 28 ka fieniki kweki i kodok wi beij a guku num nyam, num wi num i yeij wa ka faaki gia i Kir'wakti ka mi wi ntum wi Nyo Isaya ni nyaka. 29 Kir'waka ki Baijni dzaka i Filib a, “Kini kamsi tsa i kodok wayaka wa.” 30 Filib yoko kamsi tsa i wi kpoj, woko si mi wiwo faaki Kir'wakti ki Isaya. Wi bika i wi a, “Wo faaki la wo woko kia gia ya ki dzakaki a?” 31 Wi chukuli a, “Mih ko i woko kia daij maka mi fuku baijsi yi i mih a?” Wi ka dzaka a Filib yaka num bah wi i kodok wiwo wa. 32 Di bia wi ni faaki i Kir'wakti kiwo wa ni dzakaki a, “Wi ni ko aka shwarj ya ba tsaki i kum, wi chu num ta aka wajj jaka wa ba kae kiluli ki, yi da ka. Ako yakadaij ta si wi ni ko a moj. 33 Bo ni ngamsi wi, naij i saka nsaka wi chaj. A bi dza lansi dzakaki nda kom bwa bu, num ba taej lo noni ki i fa kuku a?” 34 Ayaka mi wimbun wiwo dzaka i Filib a, “Mintee, fuku mih, mi wi ntum wi Nyo wela dzakaki kom nda a? Wi dzakaki kom gwu yi, ma kom mi widoko a?” 35 Filib ka yisi a bah di bi Kir'wakti kiwo, ka fuku baijsi ntum wi ndzogni wiwo kom Jisos i wi. 36 Si bo wi ni tsaki saki i dzah, ba ka tsa buku i di bidoko wa boko num feij. Mi wimbun wiwo dzaka a, “Yeij boko fa, ako chu naij na a wo ma jili mih i boko a?” [37 Filib chukuli i wi a, “A kabu num a wo bum i Jisos Klistus bah shom ya yichi mih juli wo i boko.” Wi chukuli a, “Mih bum a Jisos Klistus ko Wajj Nyo.”] 38 Mi wimbun wiwo ka dzaka a ba num bah kodok wiwo. Ba Filib shi tsa la i boko, Filib ka juli wi i boko. 39 Asi ba buku yaka i boko, Kir'waka ki Bah Nyo chufi nya bah Filib feij, mi wimbun wiwo na chu yeij i wi wa. Ayakala, wi nyaba kanjki tsaki mfih. 40 Filib dza ka takali yeij wi num lo i Asotus, wi dza ka takali tsaki bah dzah i kwili wiwo bichi, fuku tsa ntum wi ndzogni wi Nyo, ka tsa buku i tumi ki Kaysalia wa.

9 A ni ko i jobi wiwo wa, Soal keij shili gumsi bani ba mbarj wi Bah a ngaij ni woyi la bo. Wi ka tsa i fwu wi batii mfa gia, 2 bika bir'wakti a ngaij tsa bah bi i jurj yi tsani wa i Damaskus, bia bi chusiki a ngaij ka yeij bani num feij ba ba bielik Dzah yi Bah, na banyuku

bəh bəkaŋa, ma ŋgaɪŋ ni kwâ kâŋa fiəni dzə wəkəki, bə ka kaiŋyiki a, “Wələ kəkə a mi wə wi bəh bə i Jelusalem. 3 Wi nya, Səol nyə ka tsəki i ni kaasiki bəni bə bə nɪ tsaki bə bəɔŋ yeli wələ i Damaskus, si wi nɪ kəmsiki tsəki i kwili wiwə Jelusalem a? Ntə wi dzə fa lə i kwayi bə bə kə fa wə, baiŋni bidəkə nyə a beɪŋ lə, baiŋ shi dzə i i chu tsə nya i kaŋ yi bəti mɛ ɡia bəmbum wə wi wə. 4 Wi gbə i kuku, wəkə ja dzaka i wi a, a?” 22 Ayaka Səol baɔŋ tsə a mɛi h i fukuki kəm Jisəs nalə, chusi a Jisəs kə Kimbwili wə Nyə nɪ kaka. Bəju bə bə nɪ kə i Damaskus məŋni ɡia yə bə kə i chukuli i wi. 23 Asi kaŋ yiduli nɪ tsə, Bəju bəwə shinuw, jiə kimfasi i wə Səol. 24 Bə ka dzəkə shiki, bə wəkəli wi i dzaka ki mbaiŋ ki Damaskus wə, nchəkə bəh nshin, a wi bə tsə ma bə wə wi. Ayakalə, Səol kiə kimfasi kibə. 25 Bəni bu bə mbaŋ ka dzə wi nchəkə, ləkə i kah mə, bwili i wundu wi mbaiŋ wə, shisi shi wi i kuku i biŋ. 26 Səol fiəni tsə i Jelusalem, ka nəŋki i chiŋni bəh mbaŋ wi bəni bə bumni, bə ka lwaki wi lwani, kəm bə nɪ bumki kə a wi lansi kə mi wi mbaŋ wibə. 27 Ayakalə, Banabas dzə wi, bə wi tsə i bwa bə ntum bə Jisəs. Wi fuku i bə asi Səol ni yeɪŋ Bah i dzəh Bah dzaka i wi, ka chu fuku i bə asi Səol nɪ fukuki kəm Jisəs i Damaskus lwa kə. 28 Ayakadəɪŋ, Səol ka numki bəh bə nyani di bichi i Jelusalem, fuku kəm Jisəs, lwa kə. 29 Wi ka dzakaki tə i Bəju bə bə nɪ dzakaki já yi Glik, gukuli ɡia bəh bə, bə dza ka nəŋki i wə wi. 30 Bəni bə bumni kiə a bə nəŋki i wə wi, ka dzə wi shi bəh wi i kwili wi Kaysalia wə, faaŋ tsə wi i Tasus. 31 I jəbi wiwə wə, kijunɪ ki bəni bə bumni i bimbū bitumi bi Judea bəh bi Galili bəh bi Samalia, waka i ŋgəkə wə. Ayaka Kiŋ'waka ki Baiŋni fə bijunɪ biwə num, chu gamti mbaŋ wiwə kə tsə a ninshin. Bə ka noki, kəksi a Bah shaŋ. 32 Bitə bə nyani tsə i bəni bə bə kə bə Nyə i bidi bichi wə, wi nyani tsə buku i bə bə kə i Lida. 33 Si wi nɪ kə feɪŋ wi yeɪŋ mi widəkə num wi kpi wa wimu, yeli wi num Enias, num wi fə jiə nyaŋ i naŋ beɪŋ wi nyani kə. 34 Si Bitə yeɪŋ wi ka bəɔŋ a, “Enias, Jisəs Klistus si chuku wə. Dzə yāka ma wə Kii kiga ka.” Akisəkə Enias ka dza yaka beɪŋ. 35 Bəni bə Lida bəh bəni bə baa wi Shalən wə yeɪŋ si mi wiwə bəni h, bə jiə shəm yibə i Bah Jisəs. 36 A nɪ kə kpaŋa widəkə num i kwili wi Joba wə, a num mi wi bumni, yeli wi num Tabita i já yi Alamiak wə, num Dəkəs i já yi Glik wə. Wi nɪ fəki lə ɡia yindzəŋni jəbi wichi, wi gamti bəni bə kifuu. 37 I kaŋ yiwə wə wi gbə jweɪŋ ka kpi. Bə wəkə wini wi ka tsə nəsə i lum widəkə wə i juŋ yi beɪŋ wə. 38 Si Jəba nɪ kə kəmsi i Lida, mbaŋ wi bəni bə bumni wəkə a Bitə kə i Lida, bə faaŋ bənyuku bəfa a bə tsə tsə wi, a wi tain a

taingni wi ma mōti. **39** Bitā ka dza yaka bēh bō ka tsāki, si wi tsā buku fēiŋ, bō dzo wi ka yaka tsā bēh wi i lum wi juŋ wi bēiŋ mā. Num bākāŋa bēŋkwu bēchi fēiŋ juŋni i wi kpēŋ, dā chusi bēmbuŋ bā Dōkas nī tumki i jōbi wā wi nī kēiŋki wiwōm bēh bō. **40** Bitā bwili bāni bēchi i biŋ. Wi ka tum binyu bi i kuku ka tsa, dza fiāni gwi yi dzaka i wini wiwō a, “Tabita dzā yakal!” Wi ka yasi dzākēh yi ka yeiŋ Bitā ka dza num i bēiŋ. **41** Bitā kaja tseiŋ yi ka gamti wi, wi dza num bēh gwi yi. Wi ka fiāni bōŋ bāni bā bō kō bē Nyō bēh bākāŋa bēŋkwu bā, ka chusi Tabita i bō wi fiāni num wiwōm. **42** Gia yiwō wāŋ tsā i Jōba wichi. Bāni bāduli jiā shōm yibō i Bah wā. **43** Bitā num i Jōba kaŋ yiduli, wi nō bēh mi widōkō bē bōŋ a Samōn wā wi nī kēiŋsiki dzu yi nyām.

10 Mi widōkō nī kōlā i kwili wi Kaysalia wā bē bōŋ a Kōniliōs, wi num fwi i mbaŋ wi bāni bē jum bādōkō i Lum wā bē nī bōŋki a wi Itali. **2** Wi nī kō mi num wi bēh chwōŋ ki kijūŋ kichi jiā shōm i Nyō nalā. Wi kōksi Nyō chu tsa wi jōbi wichi, chu nya kinya i bāni bē kifuu nalā. **3** A num chōkō bidōkō aka mbiēŋē mitali i fiŋjōbi, fiēŋ fidōkō ka ndāmsi dza i wi, wi yeiŋ chinda wi Nyō i ndāmsi biwō wā. Ayaka chinda wiwō liā dza ka bōŋ wi a, “Kōniliōs.” **4** Kōniliōs lwa, bwaŋ dzākēh i wi wā bikā a, “Tikwili, akō nā?” Chinda wiwō chukuli a, “Nyō kō wi wōkō lō ntsa wā, ka chu yeiŋ binya biā wā nyaki i bāni bē kifuu, ka kwaka wā. **5** I liā, fāŋ bāni i Jōba a bō tsā bōŋ mi widōkō wā yeli wi kō Samōn, yeli wi widōkō num a Bitā. **6** Wi nī dza ka nōki bēh Samōn widōkō wā wi si kēiŋsi dzu yi nyām, juŋ yi num kōmsi i kinchwō kimbūm kpēŋ.” **7** Si chinda wi Nyō wā dzaka yakadāiŋ ka nyā. Kōniliōs baŋ ka bōŋ bāni bu bē nōm bēfa, chu bōŋ tē mi wi jum widōkō wā wi nī kō wi tōkni bēh wi, ayaka a nī kō mi num wi jiā tē shōm i Nyō nalā. **8** Bō dza, wi fuku gia yichi yā yi si num i bō, ka faŋ bō i Jōba. **9** Asi chōkō nī buku wō, a num asi wōŋ nī kō a yaka lumsi, a num jōbi wā bō nī kōmsiki dzōki i kwili wi Jōba wiwō wā. Bitā dza yaka tsā i kimbu ki juŋ ki bēiŋ wā i tsa. **10** Dzōŋ yisi i wōkō wi, wi bā nōŋ fiēŋ i dzi, ayaka bē kēiŋ fē bēiŋ bidzini. Fiēŋ fidōkō ka ndāmsi dza i wi. **11** Wi yeiŋ i fiēŋ fiwō mā, si bōlōi weli, fiēŋ fidōkō shi dza i bēiŋ num aka fwi wimbūŋ, num bē kaja i bimbu binaa wā fi shi dza fa kuku. **12** I yeiŋ kintāŋ num ŋgōkō yi nyām yichi, yā yi nyaniki, bēh yā yi seiŋki kuku,

bēh minyāni mā mō fuliki bēiŋ, num i mbuŋ wiwō wā. **13** Ja dza dzaka i wi a, “Bitā, dzā bēiŋ kūm dzi.” **14** Bitā chukuli a, “Bah, mih kōkē i mōm, kōm mih kēiŋki ki dzi kē fiēŋ fi kilōlō nabā fiā fi baiŋki kē.” **15** Ja yiwō chu dzaka kpēiŋsi i wi a, “Kiā wō ki nyēŋsi kē fiēŋ fiā Nyō kō wi fē fi num fibaiŋni.” **16** Yi num ayaka i buku kiŋkani kitali, bē ka fiāni giŋsi fiēŋ fiwō i bēiŋ. **17** Bitā ka mēŋki a gia yā yi dza i wi lā chusiki a nā. A jōbi wiwō wā bāni bā Kōniliōs nī faŋ, num bō dza ka bikāki kwili wi Samōn wā wi kēiŋsiki dzū. Num bō si num lō a dzaka ki mbaŋ kiwō wā, **18** ka bōŋki bikāyi a, “Mi wi dzāni widōkō kō alā fa yeli num Samōn Bitā a?” **19** Si Bitā nī kēiŋki wi kwaka kōm gia yā yi num i wi, Kiŋ'waka ki Baiŋni dzaka i wi a, “Yēiŋ, bāni bētali nēŋki wā. **20** Dzā bēiŋ, mā wā shī mbeŋ bō tsāki gwi wimu. Kiā wō ki gūku kē gwi, a faŋ mih bō.” **21** Ayakadāiŋ, Bitā ka nyā shi tsā, dzaka i bāni bōwō a, “Akō mih wā mbeŋ nēŋki. Mbeŋ dza a nā?” **22** Bō chukuli a, “Kōniliōs wā wi kō fwi i mbaŋ wi bāni bē jum bādōkō i Lum si faŋ buku. Wi kō mi wi chēŋ, wi lwa Nyō, ayaka Bēju bēchi kōksi wi. Chinda wi baiŋni widōkō nī kō wi dzaka i wi a, a wi chēŋsi ntum i wā a wā dzā i ŋgaiŋ dzu, ka wi wōkō gia yā wā nī dzaka i wi.” **23** Si bō chukuli yakadāiŋ, Bitā ka dzaka a, bō fiā mā bēh bō nō. Si chōkō buku wō, wi nyā bēh bō ka tsāki. Bāni bē bumni bē Jōba bādōkō biāli wi. **24** Bō nyani lō ka nō i dzāh, chōkō buku wō ka bō liā i Kaysalia. Kōniliōs bēh bāni bu bē chwōŋkijūŋ bēh nsēŋ yi yi shōm, bēh bāni bē wi nī laka nī wōkōlōki bō. **25** Asi Bitā nī liāki tsāki yeiŋ dzu bō Kōniliōs baŋsi. Kōniliōs gbo i wi nshēŋ kōksi wi. **26** Ayakalā, Bitā dzasi wi i bēiŋ ka dzaka a, “Dzā bēiŋ, mih kō tē mfēŋ a mi wiwōm ka wā.” **27** Wi nī dzakaki bēh Kōniliōs bō wi liā tsā i dzu, si bō liā tsā, wi yeiŋ num bāni num fiāli baŋsi i dzu. **28** Wi dzaka i bō a, “Mbeŋ kiāki lā bindzōŋ a, nchi wibuku būmki kē, a mi wi Ju lāa njikē nabā i tāsī nseiŋ bēh mi wā wi kōkē mi wi Ju. Ayakalā, Nyō chusi i mih a mih kaŋaki kē i bōŋki mi widōkō a, wi kō mi wi kilōlō nabā a wi baiŋki kē. **29** Ayakadāiŋ, jōbi wā mbeŋ si faŋ ntum a mih dzā, mih si ka nēŋ dākē i dza, mih ka dza. I liā mih bikāki i mbeŋ a, akō kōm nā mbeŋ si bōŋki mih a?” **30** Kōniliōs ka chukuli a, “Dāiŋ si num kaŋ yina si mih nī kō i mih dzu mih tsa, a nī kō ka jōbi wēlā wā i mbiēŋē witali wā nshifōkō. I fiēŋ wā mi widōkō num wi tum bēmbuŋ bē mwaŋyini i

gwu wə, dza təkəli tumbuku alə i mih nshij. 31 Wi dzaka i mih a, 'Koniliōs, Nyō wōkō lə ntsa wa, ka yeij kinya kə wə nyaki i bəni bə kifuu wi ka kwaka wə. 32 Ayakadəij, fāaŋ bəni i Jōba a bə tsə bōŋ mi widəko wə yeli wi kə Samōn, widəko num a Bitā. Wi nī dzə ka nōki bəh Samōn wə wi si keiŋsi dzu yi nyām, kwili wi num kōmsi i kinchwə kimbūm kpəŋ.' 33 Akisəka mih ka faaŋ ntum a wə dzə. Si wə dzə lə, yi ndzəŋ nalə. I liə buku kə i Nyō nshij i wōkō gia yə Bah si faaŋ wə a wə dzə fūku i buku." 34 Bitā ka yisi i dzakaki a, "Mih yeij ŋkəŋ ŋkəŋ a, Nyō chusiki kə chi chi. 35 Mi wichi wə wi lwaki Nyō chu fə gia yə yi kə chəŋ i Nyō nshij, wəma ka mi kə num Nyō dzəki lə wi, kəŋ wi numki na mi wi tumi kinaij. 36 Mbeij kiəki lə ntum wə Nyō nī chiŋsi i bəni bə Islāe, fuku ntum wi ndzəŋni a Jisōs Klistus nī dzə ka kimbəŋni nūmki. Jisōs Klistus wələ kə Tikwili wi bəni bəchi. 37 Mbeij kiəki lə gia yə yi nī num i tumi ki Judea wə kichi, yi nī yisi i Galili asi jōbi wə Jōn nī fukuki ntum wi ndzəŋni juli bəni i bōkō nī tsə. 38 Mbeij kiəki lə tə si Nyō nī shuku Kiŋ'waka ki Baiŋni i Jisōs wi Nasali wə, chu nya ŋga i wi, ka num bəh wi. Si Nyō nī num bəh wi, wi yisi i nyaniki i di bichi wə, fə nōm wi ndzəŋni chu chuku bəni bə Satan nī chəbsiki bə. 39 Akō buku bə buku nī yeij gia yə wi nī fəki i tumi ki Bəju wə kichi bəh yə wi nī fəki i Jelusalem. Bə nī baŋŋ wi i kintasi wə wi kpi. 40 Ayakalə, asi kaŋ yitali nī kpeij, Nyō dzasi wi i kpi wə, fə bəni yeij wi. 41 A nī kəkə bəni bəchi bə bə nī yeij wi, a nī yeij a buku bə wi Nyō nī sabi a buku fūkuki kōm Jisōs. Buku nī dzi ka mu bəh Jisōs i jōbi wə wi nī dza i kpi wə. 42 Wi dzaka a, buku bi fūkuki ntum wi Nyō i bəni, chu fūku i bə a, ŋgaŋ kə wə Nyō nī babwili a ŋgaŋ bi sakaki bəni bəwōm bəh bəkpili. 43 Jisōs wələ kə wi wə bəni bə ntum bə Nyō bəchi nī dzakaki kōm wi a, na ndə wə wi jiə shōm yi i wi ma Nyō bi dalinya chu bi, tsə dzəh i yeli wi wə." 44 Asi Bitā nī keiŋki wi dzaka gia yiwə, Kiŋ'waka ki Baiŋni nyə shi dzə i mi wichi wə wi nī kə feij wi wəkəli ndzaka wiwə. 45 Dzaka wōm bəni bə bumni bə Bəju bə bə nī biəli Bitā, si bə nī yeij a, Nyō nya tə kinya ki kə ki kə Kiŋ'waka ki Baiŋni i bəni bə bə kəkə Bəju. 46 Bəju bəwə wəkə si bə dzakaki i jə yə bə kiəki kə, yaksi Nyō, Bitā ka bikə a, 47 "I liə si Kiŋ'waka ki Baiŋni dzə i bəni bələ wə asi ki nī dzə i bukumbeij wə, akō ndə wə wi kə i nəŋ a bə ma juli bə i bōkō a?" 48 Si Bitā bikə yakadəij, ka dzaka a bə jūli bə i bōkō i

yeli wi Jisōs Klistus wə. I feij wə, bə ka tsa wi a, wi nō baŋŋ bəh bə i kaŋ yidəko wə.

11 Bwa bə faaŋni bə Jisōs bəh bəni bə bumni bə Judea bəchi ka wəkə a bəni bə bə kəkə Bəju ni dzə tə gia yi Nyō. 2 Jōbi wə Bitā nī fiəni yaka tsə i Jelusalem, bəni bə bumni bədəko ka sakaki wi. Bəni bələ kə bəni bə bə nī bwaŋki a bə kaŋaki i suuŋ mi wə wi kəkə wi Ju, ka wi numki mi wi Nyō. 3 Bə ka sakaki wi bikə a, "Wə si nyani dəij i laa ŋjikə i bəni bə bə keiŋki maka bə suuŋ bə, chu fiəni dzi mbeij bə kōm nə a?" 4 Bitā ka keiŋsi fuku baiŋsi gia yichi yə yi si num, ka dzaka i bə a, 5 "Mih nī kə i kwili wi Jōba wə mih tsa, fiəŋ fidəko ka ndəmsi dzə i mih. Mih tseij i fiəŋ fiwə kintəəŋ ka yeij fiəŋ fidəko shi dzə i beij num aka fwu wimbūŋ num bə kaŋa i bimbū binaa wə. Ayaka fi shi dzə ka num i mih nshij. 6 Mih tseij ndzəŋ i yeij kintəəŋ, yeij ŋgəko yi nyām yichi a chwəŋkijūŋ chwəŋkijūŋ wə, yidəko num yi dzu, yidəko num yi chwa bəh yə yi seijki kuku, bəh minyənī mə mə fuliki i beij. 7 Mih dza wəkə ja yi dzaka i mih a, 'Bitā, dzə beij kūm dzi.' 8 Mih ka chukuli a, 'Bah, mih kəkə i mōm, kōm mih keiŋki ki dzi kə fiəŋ fi kilələ nabə fiə fi baiŋki kə, fi ka num liə dəkə i dzaka kəŋŋ wə.' 9 Ja yiwə chu dzaka kpeij si i mih a, 'Kiə wə ki nyēŋsi kə fiəŋ fiə Nyō kə wi fə fi fi baiŋ.' 10 Gia yiwə num yaka i buku kiŋkani kitali, bə ka fiəni guku yakasi fiəŋ fiwə fichi i beij. 11 A jōbi wiwə wə, bəni bədəko bətali dzə buku i juŋ yə mih nī nōki yeij, num bə nyə i Kaysalia, num bə fāaŋ bə a bə dzə bōŋŋ mih. 12 Kiŋ'waka ki Baiŋni dzaka i mih a, mih ma nyēŋsi i tsə bəh bəni bəwə. Ayaka bwa bə nih bəbuku bələ bəso i Jōba, biəli mih, buku bə bəchi chinŋi tsə liə i juŋ yi mi wiwə wə. 13 Si buku tsə liə, wi fuku i buku a, ŋgaŋ si yeij chinda wi Nyō i ŋgaŋ dzu, wi dzaka a ŋgaŋ fāaŋ mi i Jōba a wi tsə bōŋŋ mi widəko wə bə bōŋŋki a Samōn Bitā. 14 Mi wiwə ni dzə lə bəh ntum wə ŋgaŋ bəh bəni bəchi bə bə kə i ŋgaŋ dzu ni bōij. 15 Asi mih nī yisi ndzaka, Kiŋ'waka ki Baiŋni nyə shi dzə i bəni bəwə beij a liŋ asi ki nī dzə i bukumbeij i kin'yisi wə. 16 Ayaka si mih yeij yakadəij, ka kwaka gia yə Bah nī dzaka a, 'Jōn nī juliki bəni i bōkō, ayakalə, Nyō bi juliki mbeij num i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə.' 17 Si Nyō kə num wi nya bəni bəwə bə kinya a num kə wi nī nya i bukumbeij i jōbi wə bukumbeij nī jiə shōm i Bah Jisōs Klistus, mih si kə numki ndə i nəŋ gia

yə a fəki Nyo a?" 18 I jobi wə bəni bəwə nɪ wəkə si Bitā dzaka yakadəiŋ, bə na chu saka wi. Ayaka bə ka dza yisi ka kəksiki Nyo, dzakayi a, "Aka bə num yakadəiŋ, yaka kə a Nyo nya tə dza i bəni bə bə kəkə Bəju, a bə kwūni shóm yibə i ni kwati nəni kə ki bi tsə kaa kə." 19 Bəni bə bumni bə bə nɪ gaali si ŋgəkə nɪ yisi i jobi wə bə nɪ wə Stifen, bə nɪ warj tsə i di di wə tsə buku i Fənishia, bədəkə tsə num i Sayblus, bədəkə i Antiok. Si bə tsə yaka, ka fukuki ntum wi Nyo num a i Bəju shəŋ. 20 Ayakalə, bəni bə bumni bədəkə bə nɪ buku dza i Sayblus bəh i Selin, tsə i Antiok ka fukuki tə ntum wi ndzəŋni wiwə kəm Bah Jisəs i bəni bə bə kəkə Bəju. 21 I ŋga bi Bah Nyo wə, bə fə bəni bəduli jiə shəm i Bah Jisəs wə, ka kwuni fiəni chu i wi. 22 Ntum kəm gia yələ ka liə i ntuni ki mbarj wi bəni bə bumni bə i Jelusalem. Bə ka faarj Banabas i feiŋ Antiok. 23 Jobi wə wi nɪ tsə buku feiŋ, ka yeiŋ si Nyo chusi kiŋkəŋ, gia yiwə ndzəŋ i wi, wi ka təfiki bə a bə biəli Bah bəh shóm yibə yichi. 24 Banabas wələ nɪ kə mi wi ndzəŋni, num wi jikə bəh Kiŋ'waka ki Baiŋni chu kaŋa kimbum nalə. Ayakadəiŋ, wi fə bəni bəduli feiŋ jiə shóm yibə i Bah. 25 Banabas ka dza tsə i Tasus i nəŋ Sool. 26 Wi nəŋ yeiŋ wi, ka dzo wi, bə wi fiəni chu i Antiok. Bə wi num feiŋ i jiə yichili wə bəh kijuŋni ki bəni bə bumni, lani bəni bəduli. A nɪ kə i feiŋ Antiok bə nɪ yisi i bəŋŋki mbarj wi bəni bə bumni a, bəni bə Klistus. 27 A jobi wiwə wə, bəni bədəkə bə bə si fuku i bəni gia yə Nyo dzaka i bə, nyə i Jelusalem shi tsə i Antiok. 28 Kiŋ'waka ki Baiŋni fə mi wə yeli wi nɪ kə Agabus wi ka dza num beŋj, laka a dzəŋ yiləkəli bi kwa lə kitumi kiwə kichi. Dzəŋ yiwə nɪ dzə dzo di num i jobi wə Klawdius nɪ kə ŋkuŋ wi Lum. 29 Mbarj wi bəni bə bumni i Antiok wəkə yakadəiŋ, keiŋsi a mi wichi tsū kpə si wi kaŋaki, ma bə ni gāmti bwa bə nih bəbə, bə bə kə i Judea bəh wi. 30 Bə ka tsu, ka faarj Banabas bəh Sool, a bə tsə nyā i bəti kijuŋni ki bəni bə bumni feiŋ wə.

12 A nɪ kə i jobi wiwə wə, ŋkuŋ Helod nɪ yisi i nyaki ŋgəkə i kijuŋni ki bəni bə bumni bədəkə. 2 Wi dzaka bə gba wə Jem waiŋnih Jəŋ bəh nywə. 3 Wi yeiŋ a yi ndzəŋki lə i Bəju, wi bə tsə a bəh yi i ninshiŋ dzaka bə kwa tə Bitā. Bə nɪ kwa wi a num i kaŋ yi Dzini bi Bləd wə bə ka jiə dəkə dzəŋ yeiŋ. 4 Si bə kwa wi, ka fah i juŋ yi nsəŋ mə, jiə mbarj wi bəni bə jum bənaa, a bə chəniki wi bəni bənaa bənaa.

Helod nɪ jiə Bitā yaka a Dzini bi Ntsədaŋ kaa, ka wi bwili jiə wi i bəni nshiŋ ma bə saka wi. 5 Bitā ka numki a i juŋ yi nsəŋ mə. Ayakalə, kijuŋni ki bəni bə bumni ka tsaki Nyo kəm wi nalə. 6 A bə num nchəkə ka chəkə buku wəw a Helod bwili Bitā ma bə saka wi, Bitā nɪ nəki i fintəŋ fi bəni bə jum wə bəfa num bə kaŋa wi bəh bənsəŋ bəfa, ka chəniki. Bəni bə jum bədəkə num i dzaka kifiaŋə wə chəəŋni juŋ yi nsəŋ yiwə. 7 Yi num a chinda wi Bah nɪ dza tumbuku alə, baiŋni baiŋ i juŋ yi nsəŋ yiwə mə. Chinda wiwə kəmyi Bitā i kimbakəli wə, wi yəmi. Chinda wiwə dzaka i wi a, "Dzā yaka beŋj wakli." Si wi dzaka yakadəiŋ, bənsəŋ bə ka shwali i tseiŋ yi Bitā wə gbəyi i kuku. 8 Wi chu dzaka i wi a, "Ləh mburj i gwu ya wə, ma wə ləkə dzū ya yigvu." Bitā ka fə ayaka. Chinda wiwə chu dzaka a, "Kii mburj wa ma wə biəli mih." 9 Bitā kii, ka biəli wi i biŋ. Asi wi tsəki wi na kiə gia yələ chinda wiwə fəki ako ŋkəŋ. Wi nɪ kwakaki a ako fieŋ ka ndəmsi si fi dza i wi. 10 Bə wi nyani tsə dāŋsi di bi ninshiŋ, i di biə bəni bə jum bə nɪ chəniki, chu tsə bi kəmsini, ka dza i dzaka ki mbaiŋ kə ki bukuki tsəki i kwili wə, num bə nɪ keiŋsi bəh chwaka. Ayaka dzaka ki mbaiŋ kiwə weli a ki, bə buku. Si bə buku yaka, ka nyaniki shiki tsəki a dzəh dzəh, chinda wi Bah Nyo wiwə ka nyə laka i wi nshiŋ. 11 Bitā baarj, mfi bi fiəni dza wi dzaka a, "I liə mih kiə lə a, ako ŋkəŋ a asi faarj Bah chinda wi a wi dzə bwili mih i kaŋ yi Helod wə, ka mih bəiŋ i ŋgəkə wə Bəju ni wəkəliki a bə ni nyaki i mih." 12 Si wi kiə yakadəiŋ, ka dza tsə i Meli dzu nɪ Jəŋ Mak, bəni num feiŋ bə juŋni bəduli tsa wə. 13 Wi tsə buku feiŋ, kəmyi dzaka ki mbaiŋ, waiŋ kpaŋni widəkə yeli wi num Loda, wə wi nɪ nəmki i yeiŋ dzu dza i weli. 14 Ayaka wi ka wəkə num ja yi Bitā, kinsarj dzo wi, wi na weli dzaka ki mbaiŋ kiwə, wi fiəni yəkə liə tsə lə i dzu, fuku i bəni a, "Bitā kə dzaka ki mbaiŋ wə." 15 Bə chukuli i wi a, "Wə dzaki lə." Ayaka wi baarj a bəh ndzaka a ako Bitā. Bə ka dza dzaka a "A kolə numki chinda wi wi Nyo." 16 Si bə nɪ dzakaki yakadəiŋ, Bitā baarj a kəmyiki. Bə ka weli, yeiŋ ŋkəŋ a num wi, dzaka wəm bə. 17 Wi fəkəni bəh kaŋ a bə baŋ dzaka, ka fuku i bə si Bah si bwili wi i juŋ yi nsəŋ mə, chu dzaka a bə fuku i Jem bəh i bəni bə bumni bəchi. Si wi dzaka yakadəiŋ, ka dza tsə i di bədəkə wə. 18 Chəkə wəw, mfi bi bəni bə jum ka shakyi shakyini a, a num nə bəh Bitā. 19 Helod bwili bəni a bə nyāni nəŋ wi. Bə

nəŋ, nəŋ mən. Wi ka bəŋ bəni bə jum bə bə nɪ chəniki Bitə bikə gia i bə, ka dza dzaka a bə dzɔ bə bə tsə ləksi. I jum wə feiŋ, Heləd nya i kimbu ki tumi ki Judea wə, shi tsə ka numki i kwili wi Kaysalia wə. **20** A num i jəbi wiwə wə ŋkuŋ Heləd nɪ bəksiki shəm bəh bəni bə Taya bəh bə Sidən. Bəni bəwə ka juŋni gwi i tsə kwuŋ kaŋ a kimboiŋni nɪmki, kəm tumi kibə nɪ kwatiki bieŋ bidzini num i tumi kiwə wə. Ayaka bə tsə, yisi kwa nseiŋ bəh Blastus wə wi nɪ kə tanto. **21** Chəkə ka dza kpeiŋ, ŋkuŋ Heləd tum bəmbuŋ bə kwili i gwi wə, shinum i kingbəkə wə, ka tsəsə ja i bəni bəwə. **22** Bə nyə ka wiliki, kəksi wi dzakayi a, “Wələ ndzakə kə wi nyə, a kəkə i numki wi mi wiwəm.” **23** Akisəkə, chinda wi Bah ka faaŋ jweiŋ i ŋkuŋ Heləd wə, kəm wi nɪ ka dənɪ dəkə kiŋkəksi kiwə i Nyə. Ayaka ŋgeni ka dzi wi, wi kpi. **24** Ayakalə, gia yi Nyə ka liəkə i shóm yi bəni wə, waŋ tsə a ninshiŋ ninshiŋ. **25** Banabas bəh Sool ka kaasi gia yə bə nɪ faaŋ bə i Jelusaleŋ, ka fiəni tsə i Antiok. Si bə nɪ fiəniki tsəkə bə dzo Jən Mak.

13 Bəni bədəkə nɪ kə i kijunni ki bəni bə bumni wə i Antiok, a num bə bə nɪ fukuki gia yə bə nɪ wəkəki Nyə dzaka, chu lani bəni. Bəni bəwə nɪ kə Banabas bəh Semeon wə bə nɪ bəŋki a Wi Jisi, bəh Lushus wi Selin bəh Sool bəh Maneen wə bə nɪ kuku yaka bəh Heləd mi wi nsaka. **2** Si bə nɪ bamki dzaka tsa Bah, Kiŋ'waka ki Baiŋni dza dzaka i bə a, “Mbeiŋ bəbwili jɪə Banabas bəh Sool chi chi, i nəmki nəm wə mih bəŋ bə a bə nəmki.” **3** Bə wəkə yakadəiŋ baar a bamki dzaka tsa, si yəmaka tsə bə ka jɪə kaŋ i bə fuŋ ka chiŋsi bə, bə ka tsəkə. **4** Banabas bəh Sool ka dza ka tsəkə asi Kiŋ'waka ki Baiŋni nɪ faaŋ bə. Bə nyə shi tsə i tumi ki Selusia wə, liə i ŋgwuki wimbun mə i bəkə, ka dənɪ tsəkə i tumi ki Sayblus wə. **5** Asi bə nɪ dənɪ buku i kwili wi Salamis wə, bə ka nyaniki fukuki gia yi Nyə i juŋ yi tsani yi Bəju wə. Num Jən Mak nɪ nyaniki bəh bə wi gamti bə. **6** Bə nɪ nyani tɔli i tumi bi bəkə bichi kintəŋ, dənɪ tsə buku na i kwili wi Bafəs wə. Si bə tsə bə tumbuku i mi wi Ju widəkə wə feiŋ, a num mi wi mfim yeli wi num Bal Jisəs, wi nɪ shiki nyiki ntəkə a ŋgaiŋ kə mi wə wi fukuki gia yə ŋgaiŋ si wəkə si Nyə dzakaki. **7** Wi nɪ shiki a bə Segus Bəulus wə wi nɪ sakaki tumi kiwə. Mi wi nsaka wiwə nɪ kə mi wi kaŋa mfi nalə. Wi dza bəŋ Banabas bəh Sool kəm wi nɪ nəŋki i wəkə gia yi

Nyə. **8** Bə dza, ayakalə Elimas mi wi mfim asi yeli wiwə kə i jə yi Glik wə ka jwəkə a bə ma fə a mi wi nsaka wiwə jɪə shəm i Jisəs. **9** Kiŋ'waka ki Baiŋni jikə i Sool, wə yeli wi widəkə nɪ kə a Bəul, wi bwaŋ dzəkəh i mi wi mfim wiwə wə, **10** dzaka i wi a, “Wə kə waiŋ Satan, wə kə mi wə wi baiŋŋki gia yichi yə yi kə yindzəŋni. Mfwəkəyi bəh ntəkə kə bi jikə i wə shəm. Yaka wə mən i baar maka wə kwuni ŋkəŋ wi Bah a bi fiəni ntəkə a? **11** Wəkolə, tseiŋ yi Bah ni gbə lə i gwi ya wə ma wə fəkə, yi bi dzo jəbi ka wə fiəni yeiŋ na wən.” Akisəkə i jəbi wiwə, fiəŋ fidəkə shi aka bikwu, baŋ dzəkəh yi Elimas. Wi dza ka məmyiki di, nəŋ mi wə wi ni chiŋsi wi. **12** Mi wi nsaka wə yeiŋ yakadəiŋ, ka jɪə shəm i Jisəs, si wi nɪ kaŋaki ŋkaiŋyi i gia yə bə nɪ laniki kəm Bah Jisəs. **13** Bəul bəh mbaŋ wi liə i ŋgwuki wimbun wə i Bafəs, dənɪ kinchwə kimbun buku i kwili wi Belga wə i tumi ki Bamfilia wə. Si bə buku feiŋ, Jən Mak bee bə ka fiəni chu i Jelusaleŋ. **14** Bə nyə feiŋ, ka tsəkə i kwili wi Antiok wi Bisidia. Ayaka a bi num chəkə bimbam wə, bə tsə liə ka num i juŋ yi tsani wə. **15** Bəni dza fa kaasi i Kiŋwakti ki Bənchi bə Muses bəh ki bəni bə ntum bə Nyə, bəti i kwili bə juŋ yi tsani yiwə ka faaŋ ntum i bə Bəul a, “Bwa bə nih bəbuku, mbeiŋ kabə kaŋaki gia yidəkə i təfi bəni bəh yi, mbeiŋ dzəkə.” **16** Bəul ka dza beŋ, ka fəkəliki i bəni bəh kaŋ dzaka a, “Bəni bə Isləe bəh bəni bə bə kəkə Bəju bə bə kəksiki tə Nyə, mbeiŋ wəkəli. **17** Nyə wi bəni bə Isləe nɪ sabibwili bəti tii bəbuku, fə chwəŋkijun kibə num kimbun i jəbi wə bə nɪ kə bəni bə dənɪ i tumi ki Ijib wə. Wi ka bi bwili bə feiŋ bəh ŋga bi, **18** wi kaŋa shəm bəh bə, bə təkniiki bəh bə i chwa i jɪə wə mbaŋnyani. **19** Wi ka fə bə tumdzɪ kitumi nanitaŋ i nshwaiŋ yi Kanan wə, ka nya nshwaiŋ yiwə a yi numki yibə. **20** Gia yələ yichi nɪ dzo jɪə ka gi yina bəh mbaŋshi. Si wi nya nshwaiŋ yiwə i bə, ka jɪə bəni bə bə ni sakaki bə. Bə ka sakaki i tsə buku i jəbi wə mi wi wi ntum Samwel nɪ sakaki. **21** I jəbi wiwə wə bə dza ka tsaki a bə kwāti num ŋkuŋ, Nyə ka nya Sool waiŋ Kish i bə, i chwəŋkijun ki Benjamen wə. Ayaka wi saka ntəŋ wiwə i jɪə mbaŋnyani. **22** Nyə bi shishi Sool, ka təm Debit ka ŋkuŋ wibə. Nyə nɪ kə wi dzaka kəm Debit wələ a, ‘Mih yeiŋ a Debit waiŋ Jese kə shəm yin. Wi ni fəki lə gia yichi yə mih nəŋki.’ **23** A nɪ kə i chwəŋkijun ki ŋkuŋ Debit kələ wə Nyə nɪ bwili Kimbwili, nya i bəni bə Isləe asi wi nɪ kaka. Kimbwili wələ num Jisəs. **24**

Ka Jisós wələ yisi nóm wi, Jón nì kò wi si fuku ló i bəni bə Islae bəchi a bə kwūni shóm yibə ma ngain̄ juli bə i bókò. **25** Jobi wə Jón nì kò a kaasi nóm wi, ka dza bikə i bəni a, ‘Mbein̄ kwakaki a mih̄ kò ndə? Mih̄ kəkə mi wə mbein̄ wəkəliki. Mi wiwə dzaki lə i jum wə, mih̄ lansi kpein̄niki kə i ngwun̄ shi i shwa dzu yi yigvu.’” **26** Bəol tsə a ninshin̄, ka dzakaki a, “Bwa bə nih̄ bəŋ bə akò chwəŋkijun̄ ki Ablaham bəh̄ bəni bəchi bə bə kəkə Bəju bə kəksi tə Nyo, Nyo nì faan̄ ntum wələ bəni num i bəin̄ yein̄ num i bukumbein̄. **27** Ayakalə, bəni bə Jelusalem bəh̄ bəni bə bə nì sakaki tumi, nəki dzo kə Jisós ka Kimbwili. Ayaka bə nəki kiə kə kifwu ki gia kə bəni bə ntum bə Nyo nì nyaka kəm wi. A num yə bə nì shiki faaki i chəkò bimbam bichi. Jobi wə bə nì dzaka a bə wō wi yaka, yi ka fə a yi dza kpein̄ asi bəni bə ntum bə Nyo bə nì dzakaki. **28** Na si bə nì ka yein̄ ngbò widəko wə bə nì wə wi yein̄, bə tsə a ninshin̄ ka dzakaki i Bayle a bə wō wi. **29** Jobi wə bə nì fə gia yichi si Kin̄wakti ki Nyo nì dzakaki kəm Jisós, bə shishi wi i kintasi wə ka tsə nōsi wi i jum yi taa mə. **30** Ayakalə, Nyo fiəni dzasi wi i kpi mə. **31** Wi chusi gwu yi i kar̄ yiduli wə i bəni bə bə nì nyə i Galili tsə i Jelusalem. Akò bə bə bə fukuki kəm wi i liə i bəni bə Islae. **32** Ayakadəin̄, buku kə tə fa i liə i fukuki ntum wi ndzəŋni wiwə i mbein̄. Ntum wiwə kə, a gia yə Nyo nì kaka i bəti tii bə bəni bə Islae bəh̄ yi, **33** kə yi wi fə yi dza kpein̄ i liə i jobi wibukumbein̄ wə, bukumbein̄ bə bə kə bwa bəbò. Yələ kpein̄ni asi Nyo nì dzasi Jisós i kpi wə. Bə nì kə bə nyaka lə kəm gia yələ i Kin̄wakti ki N'yaksi wə i bimbū bifa wə Nyo dzakaki a, ‘Wə kə Wain̄ wur̄, mih̄ num Ba wa dair̄.’ **34** Kəm ndzasi wə Nyo nì dzasi Jisós i kpi wə a wi ma fə, Nyo nì kə wi dzaka i dzəh̄ yələ wə a, ‘Mih̄ bi nya lə mbein̄ bəh̄ kimboin̄si kə akò kəŋŋ, kə mih̄ nì kaka i Debit, ka dzi ŋkain̄.’ **35** Yi kə bə chu nyaka i di bidəko wə i Kin̄wakti ki N'yaksi wə Debit dzakaki a, ‘Wə bi bee kə Wain̄ wa wi nóm wi Baiŋni, a wi fə i jum kintəŋŋ.’ **36** Yə kəm Debit kə a wi nì nóm nóm wi wə Nyo nì nya i wi i jobi wi wə, ka kpi bə lə kəmsi wi i ba wi kpəŋ, wi fə. **37** Ayakalə, mi wələ wə Nyo nì dzasi i kpi wə nì ka fə dəkə i jum mə. **38** Ayakadəin̄, bwa bə nih̄ bəŋ, mbein̄ kiəki bindzəŋ a, ntum wələ bə fukuki a Nyo dalinyaki lə chu bi bəni, wi dalinyaki kəm Jisós wələ. **39** Mi wə wi jiə shóm yi i Jisós wə, wi kə wi bəin̄ lə i chu bi bichi wə, a num gia yə bəŋchi bə Muses kəkə

i fə. **40** Ayakadəin̄, mbein̄ təkనికి a gia yə bə nyaka i kin̄wakti ki bəni bə ntum bə Nyo mə ma bi kwa mbein̄. Bə dzakaki i yein̄ wə a, **41** ‘Mbein̄ wōkə mbein̄ bə mbein̄ shwiŋyiki Nyo. Dzaka bi wəm lə mbein̄, ma mbein̄ kpiyi. Mih̄ ni fə lə gia i jobi wimbein̄ wə, num yə na kəŋ mi widəko fuku yi i mbein̄ mbein̄ bi ma bum.’” **42** Si Bəol bəh̄ Banabas nì bukuki i jun̄ yi tsani wə, bəni bəwə ka tsa a bə bi fiəni dzə i bimbam bi dzəni biəyaka wə i dzə chū fūku gia yələ. **43** Asi bəni nì bukuki i jun̄ yi tsani wə, bəni bəduli bə bə nì kə Bəju bəh̄ bəni bə bə nì fiəni num fiəni i num bəni bə kimbū ki Bəju wə, ka biəli Bəol bəh̄ Banabas. Bə ka dzakaki lani bəni bəwə a bə bəŋ a nūmki i ŋgamti wi Nyo wə. **44** A dza num i bimbam biə bi biəliki bimbam biwə, bəni jun̄ni a nì baŋ alə twəsi ka kwili wiwə wichi buku dzə i wəkə gia yi Nyo. **45** Bəju yein̄ si mbaŋ wi bəni jun̄niki yaka, kindəŋ ka finiki bə, bə ka waliki gia yə Bəol dzakaki, təyi wi. **46** Bəol bəh̄ Banabas ka dzakaki lwa kə, dzaka a, “Yi kə chəŋ a buku kar̄gaki i yīsi fūku gia yi Nyo num i mbein̄ Bəju. Si mbein̄ chasiki yi, dzo gwu yimbein̄ a mbein̄ kpein̄niki kə i kwati nōni kə ki bi tsə kaa kə, buku ni fiəni lə gwu yibuku i tsə fukuki num i bəni bə bə kəkə Bəju. (aiōnios g166) **47** Yi kə asi Nyo nì dzaka i buku, a ŋgain̄ nì dzaka a, ‘Mih̄ jiə wə a wə nūmki ka baiŋni i bəni bə bə kəkə Bəju, wə fə ka bəni bə bimbū bi mbi bichi bi bəin̄.’” **48** Bəni bə bə kəkə Bəju wəkə yakadəin̄, ka wəkəki ndzəŋni, kəkəsi gia yi Bah. Bəni bəduli bum gia yiwə, a num bə Nyo nì kə wi babwili lə a bə bi kwati lə nōni kə ki bi tsə kaa kə. (aiōnios g166) **49** Gia yi Bah ka nyani tumi kiwə kichi. **50** Ayakalə, Bəju ka dza nyini bəti kwili bəh̄ bəkar̄a bəmbum, bəkar̄a bələ, kə bə bə nì shiki dzəki i jun̄ yi tsani wə, bə ka baiŋŋiki Bəol bəh̄ Banabas, kəŋŋ bə a bə būku feiŋ. **51** Jobi wə bə nì nyəki, bə chumni kwəŋŋ i gvu yibə wə ka kin̄chəsi ki gia yə bə məm, ka tsə i kwili wi Ikōnium wə. **52** Mbaŋ wi bəni bə bumni, baŋ fibə ka wəkəki ndzəŋni nalə, Kin̄'waka ki Baiŋni num ki jikə i bə wə.

14 Asi Bəol bəh̄ Banabas tsə i Ikōnium, bə fə asi bə nì fə i Antiok, i liə i jun̄ yi tsani yi Bəju wə feiŋ, i fuku ntum wi ndzəŋni feiŋ. Bə lansi fuku, Bəju bəh̄ bəni bə bə nì kəkə Bəju bum bəduli. **2** Ayakalə, Bəju bə bə ni nəin̄ i bum dza nyini bəni bədəko bə bə nì kəkə Bəju, fiəni shóm yibə a bə bōksiki shóm bəh̄ bəni bə bumni.

3 Bɔɔl bəh Banabas nɪ nɔ dzo feɪŋ i ʒɔbi wi dæŋ wə, ka fukuki ntum wi ndzɔni kɔm Bah Iwa kə. Bah nya bɔ bəh ŋga i fəki banchasi bə bɔ chusiki ŋga bi Nyo bəh gia yi dzaka ki wɔmni yi chusi a, gia yə bɔ fukuki kɔm Bah, asi wi chusi shɔm yi yindzɔŋni i bəni kɔ ŋkɔŋ. 4 Bəni bə kwili wiwɔ nɪ gaa gwu. Bədɔkɔ tsə i kimbu ki Bəju bə bɔ nɪ ka bum, bədɔkɔ tsə i kimbu ki bwa bə ntum bə Jisɔs. 5 Bəju bə bəh bəni bə bɔ nɪ kəkə Bəju bəh kifwu ki tumi juŋni, jiə kimfasi i chəbsiki bwa bə ntum bə Jisɔs, i tumyi bɔ bəh kitəh a bɔ kpiyi. 6 Bɔ kiə kimfasi kibo, ka geɪŋ tsə i tumi ki Likonia wə, ka nyaniki i di bi Lista bəh bi Dəlbi wə bəh i bidi biə bi kɔmsiki feɪŋ, 7 i fukuki nnyaki ntum wi ndzɔŋni feɪŋ. 8 Mi widɔkɔ nɪ kɔlə i Lista, num wi nɪ shi kɔ a kuku wi kɔbi i dza nyani, kɔm bə nɪ bwo wi num kiŋkəni, num wi nɪ ka num nyani na chɔkɔ bidɔkɔ. 9 A dzə num ʒɔbi widɔkɔ wə wi num ka wɔkɔliki gia yə Bɔɔl nɪ laniki. Bɔɔl ka bwaŋ dzəkəh i wi wə, yeɪŋ a mi wiwɔ kaŋaki lə kimbun a Nyo kɔlə i chuku ŋgaiŋ, 10 ka dzaka i wi bəh ŋga a, “Dzə nɔm beɪŋ.” Wi ka jiŋ num i beɪŋ, yisi i nyaniki. 11 Si mbaŋ wi bəni yeɪŋ gia yə Bɔɔl fə, yisi i tɔŋki wili, dzaka i ʒa yi Likonia wə a, “Bənyo fiəni i bəni ka shi dzə i bukumbeɪŋ wə.” 12 Bɔ ka bɔɔŋki Banabas a Siyus, bɔɔŋ Bɔɔl a ɛmis kɔm wi nɪ shi kɔ a mi wə wi nɪ kɔmsiki dzakaki. 13 A nɪ kɔ num juŋ yi fəni yi gia yi nyo yələ bɔ bɔɔŋki a Siyus num kɔmsi i kwili wiwɔ wə. Tii mfə gia wə feɪŋ ka dzo bəna’ bənyuku ka dzaki bəh yi i dzaka ki mbaɪŋ wə a bɔ bəh bəni fə gia yeɪŋ i Banabas bəh Bɔɔl. 14 ʒɔbi wə Bwa bə faaŋni bə Jisɔs bələ nɪ kiə gia yə bəni bəwɔ nɪ nɔŋki i fə, bɔ taŋyi bəmbuŋ i gwu yibɔ wə, yɔkɔ liə i bəni bəwɔ kintəŋ, ka wamki kaŋyiki a, 15 “Bəni bələ, mbeɪŋ fəki num nə lə a? Buku kɔ a bəni liŋ ka mbeɪŋ, buku dzə fa i fukuki ntum wi ndzɔŋni wə wi nyəki dzaki i Nyo wə, a mbeɪŋ bēe bənyo bə kilɔlə bələ, i biəli num Nyo wiwɔm. Nyo wələ kɔ wə wi nɪ maa bɔɔli bəh nshwaiŋ bəh kinchwɔ kimbun bəh bieɪŋ bichi biə bi kɔ i kidi kələ wə. 16 A nɪ kɔ i kikpu wə, wi nɪ beeki lə bəni i kitumi kichi wə, bɔ fə asi bɔ kɔŋki. 17 Ayakalə, wi ka fəki a gia yə yi ndzɔŋki i bəni, i chusi a ŋgaiŋ kɔ lə. Wi ka nyaki bɔ bəh dzəŋ, bɔ kwati dzeɪŋ i ʒɔbi wi ndzɔŋni wə, bɔ dzi wɔkɔ ndzɔŋni.” 18 Na si Banabas bəh Bɔɔl dzakaki gia yiwɔ i bɔ yakadəɪŋ, yi nɪ ləkə i bɔ i bee mfə gia i bɔ. 19 Bəju bədɔkɔ ka dza dzə feɪŋ, num bɔ nyə i Antiok bəh Ikɔnium, nyini bəni

bəduli bɔ ka tumyiki Bɔɔl bəh kitəh. Si bɔ tumyi yakadəɪŋ, ka guku buku bəh wi i kwili kintəŋ kwaka a wi kpi lə. 20 Ayakalə, mbaŋ wi bəni bə bumni dzə juŋni i wi beɪŋ, wi fiəni dza i beɪŋ, ka fiəni dzə i kwili wiwɔ mə. Si chɔkɔ buku wɔɔ, wi bəh Banabas dza feɪŋ ka tsəki i kwili ki Dəlbi wə. 21 Si Bɔɔl bəh Banabas liə i Dəlbi, ka fukuki ntum wi ndzɔŋni kɔm Jisɔs, ka kwati bəni bə bumni feɪŋ bəduli. Bɔ nyə feɪŋ ka chu fiəniki i jum wə, ka tsəki dɔŋsiki i kwili ki Lista bəh ki Ikɔnium bəh Antiok wi Bisidia. 22 Bɔ ka tsəki dɔŋsiki yakadəɪŋ, shili shɔm yi bəni bə bumni, tafi bɔ a, bɔ bāaŋ nɔmki a bindzɔŋ i kimbun kibo wə, kiə a bəh bɔ kaŋaki lə i yeɪŋ bəŋgəkə bəduli ka bɔ bi tseɪŋki i liə i ŋkuŋ bi Nyo wə. 23 Bɔ ka chu bayiki bəti kijuŋni ki bəni bə bumni, ka jiəki i bijuŋni bi bəni bə bumni bichi wə. ʒɔbi wə bɔ ni jiəki bɔ, bɔ ka bamki dzaka tsa, nya bɔ i kaŋ yi Bah Jisɔs wə bɔ nɪ bum i wi. 24 Bɔɔl bəh Banabas ka bi tsə tɔli i tumi ki Bisidia wə, ka dɔŋ tsə i Bamfilia, 25 i fuku gia yi Nyo i kwili wi Belga wə, ka shi tsə i kwili wi Atalia wə. 26 Si bɔ shi feɪŋ, liə i ŋgwuki mə, ka fiəni dzə i Antiok. Antiok fa kɔ di biə bə nɪ nya bɔ i kaŋ yi Nyo wə, wi nya bɔ bəh ŋgamti wi na ka bɔ nyaniki fəki nɔm wələ wə bɔ kɔ bə kaasi. 27 Si bɔ dzə buku feɪŋ i Antiok, juŋni kijuŋni ki bəni bə bumni, fuku gia yichi i bɔ si Nyo nɪ nɔmki yakaki bəh bɔ, bəh si wi nɪ weli shɔm yi bəni bə bɔ kəkə Bəju, bɔ jiə shɔm i Jisɔs. 28 Bɔɔl bəh Banabas nɔ bəh mbaŋ wi bəni bə bumni bəwɔ i ʒɔbi wi dæŋ wə.

15 Bəni bədɔkɔ nɪ nyə i Judea, shi dzə i Antiok, ka laniki bəni bə bumni a, Nyo kəkə i bwili mi maka bə suuŋ wi asi bəŋchi bə Muses chusiki. 2 Bɔɔl bəh Banabas nɔŋma nlani wiwɔ, bɔ bəh bəni bəwɔ shi i gukuniki kɔm gia yiwɔ ŋgukuni wiwɔ kɔbi wi twesi. Ayakadəɪŋ, yi ka gaka, kijuŋni ki bəni bə bumni i Antiok bɔ babwili Bɔɔl bəh Banabas bəh bəni bə bumni bədɔkɔ, faaŋ bɔ i yāka tsə i Jelusalem a bɔ yāka tsə yeɪŋ bwa bə ntum bə Jisɔs bəh bəti kijuŋni ki bəni bə bumni feɪŋ, ma bɔ jiə gia yələ i bɔ nshiŋ. 3 Ayakadəɪŋ, kijuŋni ki bəni bə bumni i Antiok ka faaŋ bɔ, bɔ ka tsəki tɔliki i bimbun bi Fənishia bəh bi Samalia wə fuku i bəni bə bumni bə feɪŋ a bəni bə bɔ kəkə Bəju kwuni lə. Bəni bəchi ka wɔkɔ yakadəɪŋ, gia yiwɔ ndzɔŋ i bɔ nalə. 4 Bɔ bi ka yaka dzə i Jelusalem, kijuŋni ki bəni bə bumni bəh bwa bə ntum bə Jisɔs

bəh bətiij kijuḡni ki feiḡ dzo bə. Bə ka fuku gia yichi i bə si Nyɔ nɔm i kaḡ yibo wə. **5** Ayakalə, bəni bə bumni bədəko bə bə nɔ kə tə i mbaḡ wi Bəfalasi wə, dza yaka i beḡ ka dzaka a, “Bə kaḡaki i sūtuḡ bəni bə bə kəkə Bəju, ka dzaka a bə kaḡaki i j̄əki bənchi bə Muses.” **6** Si bə dzaka yakadəḡ, bwa bə ntum bə Jisəs bəh bətiij kijuḡni chu num i tseḡ ləkə i kintəḡḡ ki gia yiwo wə. **7** Bə sisi yi i tsə buku i jəbi wi dəḡḡ wə, Bitə ka dza num beḡ dzaka a, “Bwa bə nih bəḡ, mbeḡ kiə a, a nɔ kə i kikuḡ wə Nyɔ nɔ babwili mih i mbeḡ kintəḡḡ a, ako i dzaka kəḡḡ wə bəni bə bə kəkə Bəju bi wəkəki ntum wi wi ndzəḡni, ma bə bumki yi. **8** Nyɔ wə wi kiəki shóm yi bəni bəchi, wi nɔ chusi a ḡgaiḡ dzo bəni bə bə kəkə Bəju, nya bə bəh Kiḡ'waka ki Baiḡni a liḡ asi wi nɔ nya i bukumbeḡ. **9** Wi nɔ ka chusi dəkə chi chi i bukumbeḡ bəh bə. Wi nɔ kə wi fə shóm yibo ka baiḡki kəm bə nɔ kə bə j̄ə shóm i Jisəs. **10** Si yi kə yaka, mbeḡ nyani dəḡ i nəḡniki shóm yi Nyɔ, mbeḡ dzəki bəntiə j̄ə i mbaḡ wi bəni bə bumni wə, num bəntiə bələ nɔ gaka lə bukumbeḡ bəh bətiij tii bəbukumbeḡ a? **11** Yi kəkə chəḡ. Bukumbeḡ kə bə bum a Nyɔ bwiliki bukumbeḡ, num a fə shóm yindzəḡni yə Bah Jisəs chusi i bukumbeḡ. Yi kə a liḡ tə si wi bwiliki bəni bə bə kəkə Bəju.” **12** Si Bitə dzaka kaasi, bəni bəchi kpichumi məḡ, ka wəkəliki si Banabas bəh Bəol təkəki gia asi bə nɔ nyaniki tsəki i bəni bə bə kəkə Bəju, num Nyɔ nya bə bəh ḡḡa a bə fəki bənchəsi bə bə chusiki ḡḡa bi Nyɔ bəh gia yi dzaka ki wənni yeḡ. **13** Bə dzaka kaasi, Jəm ka dzaka a, “Bwa bə nih bəḡ, mbeḡ wəkəli wəkə gia yə mih ki dzakaki. **14** Samən nɔ fuku lə i bukumbeḡ si Nyɔ nɔ yisi chusiki tə təkni wi i bəni bə bə kəkə Bəju, ka sabibwili bəni bu bədəko i bə kintəḡḡ a, ako mbu. **15** Gia yə bəni bə ntum bə Nyɔ nɔ nyaka yi nyaniki a fiḡḡ fimu bəh yə Nyɔ nɔ fə. Bə nɔ nyaka a, **16** 'Jəbi dzəki lə wə mih bi fiəni dza, i kəḡsi juḡ yi Dəbit yə yi kə yi ḡbə lə. Mih ni fiəni maa lə chaka kiwo, ki fiəni num beḡ. **17** Ayakadəḡ, biḡka bi bəni bi nəḡki lə Bah, bəni bələ bəchi kə bə bə kəkə Bəju bə mih babwili a, ako bəni mbəḡ. **18** Yələ gia kə a dzaka Nyɔ, wi nɔ fə bəni kiə lə yi a kəḡḡ na i kikuḡ wə.” (aiḡn g165) **19** Mih ka yeḡ yḡḡ a bukumbeḡ ma nyaki ḡḡəkə i bəni bə bə kəkə Bəju, bə bə kə num bə j̄ə shóm i Nyɔ wə. **20** Bukumbeḡ nyāka a num kiḡwakti i bə, i dzaka a, bə ma d̄iki biəḡ biə bəni fə gia yeḡ i bənyo, kəm ako biəḡ bi kinyeḡ. A bə

bwili kaḡa yibo i nənɔ ki təkəlini wə. Kiə bə ma d̄iki nyam yə yi kə maka bə kum a mwa buku. Kiə bə ma d̄iki mwa mi nyam. **21** Bə nyaka yaka, kəm bə nɔ kə num bə nɔ lani lə bənchi bə Muses bələ i jəbi wi dəḡḡ wə i di bichi wə bəni wəkə, a num yi yə bə faaki daiḡ i j̄uḡ yi tsani wə i kaḡ yi mbam yichi.” **22** Ayakadəḡ, bwa bə ntum bə Jisəs bəh bətiij kijuḡni bəh kijuḡni ki bəni bə bumni kichi bum gia yiwo, ka yeḡ a yi ndzəḡki lə a bə bə bəni bədəko i bə kintəḡḡ i fāḡḡ bə bəh Banabas bəh Bəol i tsə i Antiək. Bə ka babwili Judas wə yeli wi widəko kə a Basabas, chu babwili tə Silas. Bəni bəfa bələ nɔ kifwu i kintəḡḡ ki bəni bə bumni wə. **23** Bə nyaka kiḡwakti kibə ka faaḡ ki i bə num a: “Buku bwa bə nih bəmbəḡ bə bə kə bwa bə ntum bə Jisəs bəh bətiij kijuḡni bəniki i mbeḡ bəni bə bumni bəchi bə bə kəkə Bəju, bəh bə bə kə i kwili wi Antiək wə bəh bə bə kə i kimbu ki Silia wə bəh bə bə kə i kimbu ki Silishia wə. **24** Buku wəkə a bəni bədəko buku i buku kintəḡḡ dzə ka nyaki ḡḡəkə, shakyi mfi bimbeḡ bəh nlani widəko na məḡni si buku faaḡ bə. **25** Buku ka shinum bəchi bum a bə bə bəni bədəko bə fāḡḡ i mbeḡ, a bə bəh Banabas bəh Bəol dza, bə num nseḡ yibuku yi shóm. **26** Bəni bələ kə num bə musi lə kpi kəm nəm wi Bah wibukumbeḡ Jisəs Klistus. **27** Buku ka faaḡ Judas bəh Silas a bə dza bəḡ fuku tə bəh dzaka kibə gia yə yi kə i kiḡwakti kələ wə. **28** Buku bəh Kiḡ'waka ki Baiḡni num ka yeḡ a yi ndzəḡki kə i j̄ikəli mbeḡḡ bəh nt̄iə widəko wə wi tsəki bənchi baləkəli bala bə kə a: **29** Kiə mbeḡḡ ma d̄iki biəḡ bidzini biə bə kə num bə fə bimfə gia yeḡ i bənyo. Kiə mbeḡḡ ma d̄iki mwa mi nyam. Kiə mbeḡḡ ma d̄iki nyam yə yi kə maka bə kum yi a mwa buku. Kiə mbeḡḡ ma ləkəki kaḡ i nənɔ ki təkəlini wə. Mbeḡḡ ka yəkə ḡeḡḡ gia yələ, mbeḡḡ fəki num gia yi chəḡ. Bə besi.” **30** Bə nyaka yaka ka faaḡ bəni bə feḡ a bə sh̄i tsə i Antiək. Bə tsə juḡni bəni bə bumni feḡ bəchi, ka nya kiḡwakti kiwo i bə. **31** Bə fa kiḡwakti kiwo, ntum wiwo dəsi shóm yibo, bə j̄ikə bəh kinsəḡli nala. **32** Judas bəh Silas bə bə nɔ kə bəni bə bə fukuki gia yə bə wəkəki si Nyɔ dzakaki, nya bəḡəfi bəduli i bəni bə bumni, fə bə ka kaḡaki ḡḡa i shóm yibo wə. **33** Bə nɔ nɔ dzo feḡ i jəbi widəko wə. Bəni bə bumni bə fiəni chiḡsi bə, bə ka tsəki bəh kimboḡsi i bəni bə bə nɔ faaḡ bə. **35** Bəol bəh Banabas baḡḡ feḡ i Antiək, bə bəh bəni bədəko ka laniki fuku gia yi Bah. **36** Asi kaḡ nɔ tsə twesi,

Bool dzaka i Banabas a, “Bukumbeij fieni tsê i jum wə bə nyani nnya i bitumi biə buku wə ni fukuki gia yi Bah i bi wə, ma bə yeij a bəni bə bumni bə feij fəki dəij a.” 37 Banabas ka nəjki i dzo Jon Mak a bəh bə nyaniki. 38 Bool nəki kəj kə a bə dzo wi, kəm wi ni nyə bee bə i Bamfilia na kəj i kaasi nyani wə bəh bə ni kəjaki. 39 Bool bəh Banabas baaj a gukuliki gia yiwə nalə, ka gaali. Banabas dzo Mak, bə wi liə i ngwuki wimbun mə, ka tsə i Sayblus. 40 Bool baa mfih num Silas. Ka bə nyə, num bəni bə bumni nya bə i kəj yi ngamti wi Bah wə. 41 Bə tsə dzəh i bimbu bi Silia wə bəh bi Silishia wə, ka nyaniki shili shóm yi bijurni bi bəni bə bumni.

16 Bool nyani tsə buku i kwili wi Delbi wə, ka dza tsə i ki Lista wə. Mi wi mbaaj wi Jisəs widəko num feij i Lista yeli wi num Timoti, nih wi num mi wi Ju, a num tə mi wi bumni, ayakalə ba wi ni kə mi wi Glik. 2 Timoti wələ ni kə mi i bəni bə bumni bə Lista bəh bə Ikonium, bə bəchi kəksi wi. 3 Bool ka nəjki i dzo wi a bə wi nyāniki, ka suuj wi. Wi ni suuj wi yakadəij, kəm Bəju bəchi bə bə ni nəki i kimbu kiwə wə ni kiəki lə a tii Timoti ni kə mi wi Glik. 4 Bə ka nyaniki tsəki i bitumi wə, si bə ni tsəki dzaka i bəni bə bumni kəm bənchi bə bwa bə ntum bə Jisəs, bəh kifwu ki kijurni ki Jelusalem ni shinum bum a bə jī. 5 Ayakadəij, kijurni ki bəni bə bumni bəwə ka ləkəki tsəki a ninshij ninshij i mbum wibə wə. Bəni kpeijsi i bə wə chəko bichi. 6 Bool bəh mbaaj wi nyə a bə tsə fūku gia yi Nyə i tumi ki Esia wə, Kij'waka ki Baijini nəij. Bə ka nyani tsə num i kimbu ki Fligia bəh ki Galeshia wə. 7 Bə ka tsə buku kəmsi i tumi ki Misia wə ka nəjki i liə tsə i kimbu ki Bitinia wə, Kij'waka ki Jisəs chu nəij. 8 Ayakadəij, bə ka tsə i tumi ki Misia wə, dajsi tsə i kwili wi Təwas wə. 9 A dzo num nchəko, fiej ka ndəmsi dza dzo i Bool wə. Wi yeij i fiej fiwə mə a mi widəko i Masedonia tsaki wi a, “Mntee, daj dzə i fa Masedonia wə gāmti buku.” 10 Si fiej fiwə dzo i Bool yakadəij, buku bə ka yeij a Nyə chusi i buku a buku tsə fūku ntum wi ndzurni i tumi ki Masedonia wə. Akisəka, buku ka keijsi i tsə feij. 11 Buku nyə i Təwas, daj bəko chəj i ngwuki wimbun mə, tumbuku i Samotes. Chəko buku wə buku tsə i ninshij ka buku i Niabolis. 12 Buku nyə feij nyani tsə i Filibi, num i kwili wi kimbu ki ninshij ki Masedonia. Kwili wiwə ni kə wi gəmna wi Lum. Ayaka buku nə feij i kəj yidəko

wə. 13 A dzo num i chəko bimbam wə, buku dza i kwili wiwə wə, ka tsə i bəko yidəko kəj i di biə buku ni kwakaki a Bəju kələ i kəjaki di bi tsani feij. Si buku tsə yakadəij, bəkaaj bədkə num bə jurni dzo feij, buku ka shinum ka dzakaki i bə. 14 Kpaaj widəko ni kə yeij wə wi wəkəli buku yeli wi num Lidia, wi ni shi kə a kəksiki Nyə. Wi ni buku i kwili wi Tayatila wə, wi ni shi kə a taņniki bəmbun bə num ka bə bəkəki bəkəni, bə ləkə i kpo wə. Bah weli shəm yi, wi bum gia yə Bool ni dzakaki. 15 Bə bi dzo juli wi i bəko bəh bəni bu bə dzu, wi ka tsə buku dzaka a, “Mntee, mbeij ka yeij a mih jə shəm yij yichi i Bah wə, mbeij dzə nō i mih dzu.” Wi baaj a tsaki a tsani, buku bum ka tsə. 16 A dzo num chəko bidəko buku bə tsə i di bi tsani wə, baajsi bəh waj kpaajni widəko num mfa. Wi ni kəjaki kij'waka kidəko i wi mə, a num kə ki si fə a mi numki mi wi n'yeij. Bəni bə bə ni kəjaki waj kpaajni wiwə ni kəki lə kpo i gwu yi wə na bindzəj kəm wi ni shiki fukuki a gia yə yi kə i num. 17 Waj kpaajni wiwə ka yeij buku Bool, ka biəli buku, wili dzaka a, “Bəni bələ kə bəni bə nəm bə Nyə wə wi kə Fwu wi biəij Bichi wə, bə chusiki dzəh yə yi kə i mbeij i nyaniki yeij ka mbeij bi bəij yeij.” 18 Wi fə yakadəij lə i buku i kəja yiduli wə, Bool bəksi tə, wi fieni gwu yi kəjki kij'waka kiwə dzaka a, “Mih fukuki i wə i yeli wi Jisəs Klistus wə, būku i waj wələ wə.” Ayaka ki ka buku i gwu yi mə akisəka. 19 Bəni bə bə ni kəjaki mfa wiwə yeij a dzəh yibə yi kpo kaa, bə ka kwa Bool bəh Silas guku tsə bəh bə i di bi shi wə i bəti i d nshij. 20 Si bə ni tsə bəh bə, jə i bəgəmna bə Lum nshij bə bə ni sakaki bənsaka ka dzaka a, “Bəni bələ kə Bəju, bə nya ngəkə i kwili wibuku wə. 21 Bə laniki bəni bəh nəni kə bənchi bəbukumbeij bumki kə. Buku kə bəni bə Lum, buku kəbi i biəliki nəni kiwə.” 22 Mbaaj wi bəni bə bə ni kə feij bə ka təbi bə, kwu i Bool bəh Silas wə. Bəgəmna bə bə ni sakaki bənsaka ka shakyi bəmbun i Bool bəh Silas wə, dzaka a bə twəij bə. 23 Bə twəij bə nalə, dzo bə tsə fah i jurn yi nsəj wə, dzaka i mi wə wi təkniiki bəh jurn yi nsəj a wi kēijsiiki tsēijki bə bindzəj. 24 Si wi wəko yaka, ka dzo bə tsə fah na i kimbu kintəaj ki jurn yi nsəj wə, fah kaka bibə i kikəm mə. 25 A num ka nchəko kintəaj, Bool bəh Silas tsa wə yəaj kəksi Nyə, bəni bə nsəj wəkəli, 26 akisəka nshwaj dza ka nəjki bəh nja, jurn yi nsəj nəjki tsə buku i chaka wə. Akisəka, dzaka bifiəja bichi weli gwu,

bənsəŋ shwali i bəni bə nsəŋ wə bəchi. 27 Mi wə wi ni təkniiki bəh juŋ yi nsəŋ yiwo dza yaka, ka yeiŋ dzaka bifiaŋə num bi weli, wi ka kwakaki a bəni bə nsəŋ kə num bə geiŋ lə. Wi ka babwili nywə i kimbaka wə ka nəŋki i wəw gwu yi yeiŋ. 28 Bəol wam bəh ŋga dzaka a, “Ma wəw gwu ya. Buku bəchi kə fa.” 29 Mi wə wi ni təkniiki bəh juŋ yi nsəŋ yiwo bəwə a bə dzə ŋgaiŋ bəh naka ki baiŋsini, wi yəkə liə i dzu, tsə tum binyu i Bəol bəh Silas nshin nyumi bəh lwa. 30 Wi dza dzo bə, buku bəh bə i biŋ, bikə i bə a, “Bəba, mih kə i fə dəiŋ ka mih boiŋ a?” 31 Bə chukuli i wi a, “Jiə shəm ya i Bah Jisəs, ma wə bəh bəni ba i wə dzu bi boiŋ.” 32 Ayaka bə ka fuku ntum wə kəm Bah i wi bəh i bəni bəchi i wi dzu. 33 Wi dzo bə feiŋ nchəkə ka wəkə biəkə yibə. Akisəkə, bə ka juli wi bəh bəni bəchi bə i wi dzu i bəkə. 34 Wi ka dzo bə, bəh bə yaka tsə i wi dzu, wi nya bə bəh bieiŋ bidzini bə dzi. Bə bəh bəni bəchi bə i wi dzu ka laŋki a bə jiə shəm yibə i Nyə wə. 35 Chəkə buku wə, bəgəmna bə Lum bə bə ni sakaki bənsaka faaŋ bəni bə jum, a bə tsə dzāka i mi wə wi təkniiki bəh juŋ yi nsəŋ a, wi bwili bəni bə ma bə tsəki. 36 Mi wə wi ni təkniiki bəh juŋ yi nsəŋ yiwo ka tsə yeiŋ Bəol dzaka i wi a, “Bəgəmna faaŋ ntum a mih dzə bwili mbeiŋ, a mbeiŋ tsəki i kimboiŋni wə.” 37 Ayakalə, Bəol dzaka i bəni bə jum bəwə a, “Bə ni tweiŋ buku i bəni kintəwəŋ maka bə yisi saka nsaka wibuku dəkə, na yaka buku num tə bəni bə Lum, chu fah buku i juŋ yi nsəŋ mə, ka dzakaki i liə a, bə bwili buku i jum wə jum wə dəiŋ na? Yi kəkə num yaka. Akə a Gəmna wiwo i bwili buku.” 38 Bəni bə jum bəwə fiəni tsə fuku i bəgəmna gia yə Bəol dzaka. Si bə wəkə a Bəol bəh Silas kə tə bəni bə Lum, ka lwaki. 39 Bə dzo ka kwuŋ kaŋ i bə, bwili bə i juŋ yi nsəŋ mə, chiŋsi bə, tsa a bə būku i kwili wiwo mə. 40 Bəol bəh Silas buku i juŋ yi nsəŋ mə, tsə i juŋ yi Lidia wə ka kwati bəni bə bumni feiŋ, bə təfi bə ka nyə feiŋ.

17 Bəol bəh Silas ka tsəki, tsə daŋsi i kikwili ki Amfibolis bəh Abolonina wə, daŋsi tsə buku i Tesalonika. Juŋ yi tsani yi Bəju num feiŋ. 2 Bəol ka tsə liə i juŋ yi tsani yiwo mə asi wi si fə jəbi wichi, ka yisi i dzakaki i bəni feiŋ kəm gia yi Nyə i shi yitali wə i kaŋ yi mbam wə, wi chusi gia yichi i Kiŋwakti ki Nyə wə. 3 Ayaka wi ka chusiki feiŋ, təyi a Kimbwili wə Nyə ni kaka ni kaŋaki i yēiŋ ŋgəkə, i fiəni dza i kpi wə. Jisəs wələ ŋgaiŋ fukuki kəm wi kə Kimbwili

wiwo. 4 Ayaka bəni bədəkə wəkə yaka, bum ka chiŋni Bəol bəh Silas. Ayaka Bəglik bədəkə bə bə ni kəksiki Nyə bəh bəkaŋa bəmbum bədəkə bum tə bəduli. 5 Ayakalə, kindəŋ ka finiki Bəju bədəkə kəm Bəol bəh Silas, bə juŋni bəni bədəkə bə bə ni nyaniki nnyaki kilələ bəh bə chiŋni i mbaŋ wə, yisi bəndzaka i kwili kintəwəŋ. Bə ka nyə tsə bwiŋ juŋ yi Jason a bə nəŋki Bəol bəh Silas i bwili nya i bəni i biŋ. 6 Ayaka bə ka nəŋ məŋ, ka guku Jason bəh bəni bə bumni bədəkə tsə bəh bə i bətiŋ kwili nshin, ka wiliki dzakayi a, “Bəni bələ kə bə bə nyaniki beensiki mbi jiali, bə dzo buku lə fa, 7 Ayaka Jason dzo bə jiə i wi dzu. Bə bəchi bwiŋki bəchi bə ŋkuŋ wi Lum, ka dzaka a ŋkuŋ widəkə kələ yeli wi num a Jisəs.” 8 Ayaka bətiŋ kwili bəh bəni wəkə yaka, bə dza ka wesiki. 9 Bə ka kaŋyi Jason bəh bəni bə bumni, bə gəm kpo, a yi bi ka chu num, bə bi ma chu fiəni nya kpo wiwo i bə. Bə ka bee a bə nyə. 10 Si fuu ni jum dzo, bəni bə bumni dzo Bəol bəh Silas chiŋsi bə ka tsəki i kwili wi Belia wə. Si bə liə feiŋ, tsə i juŋ yi tsani yi Bəju mə. 11 Bəju bə feiŋ ni kə bəni bə kiə gia tsə bə Tesalonika, kəm bə ni dzo nlani wiwo bəh kiŋkəŋ, bə nəŋ i Kiŋwakti ki Nyə wə kaŋ yichi i yeiŋ a gia yə Bəol laniki bə yeiŋ akə a ŋkəŋ a. 12 Bə bəduli ka bum gia yi Nyə. Bəkaŋa bəmbum bəduli bə bə ni kə Bəglik, bəh bənyuku bəduli bə bə ni kə tə Bəglik bum tə. 13 Ayakalə, Bəju bə Tesalonika bi wəkə a Bəol tsə lə ka fukuki gia yi Nyə i Belia, bə ka bəŋ tsə tə feiŋ, nyini mbaŋ wi bəni bə yisi bəŋgəkə. 14 Bəni bə bumni ka dzaka a Bəol nyə akisəkə wi tsə i kinchwə kimbum kpəŋ. Ayakalə, Silas bəh Timəti baar a Belia. 15 Bəni bə bə ni tsə i chiŋsi Bəol, tsə buku i Atən ka bee wi feiŋ. Jəbi wə bə ni fiəniki dzəki Bəol faaŋ bə bəh ntum, a bə tsə lāka i Silas bəh Timəti a bə mōmsi wākli i dzə būku i ŋgaiŋ wə. 16 Bəol ka wəkəliki Silas bəh Timəti i Atən. Jəbi wə wi ni nyaniki feiŋ, wi yeiŋ num kwili wiwo jikə bəh miməsə, yi nəŋni shəm yi nalə. 17 Ayakadəiŋ, wi ka tsə i juŋ yi tsani yi Bəju wə dzaka bəh bə, tasi bəh bəni bə bə ni kəkə Bəju bə tsa tə Nyə feiŋ. Wi chu dzaka tə chəkə bichi i di bi shi wə bəh bəni bə bə ni shiki dzəki feiŋ. 18 Bəni bə lanini bədəkə bə bə ni bəwəŋki bə a Ebikolia bəh bə bə ni bəwəŋki bə a Sitəyik ni nyə dzo tə ka gukuliki bə bəh Bəol. Si Bəol ni fukuki kəm Jisəs bəh ndza wi kpi, bədəkə ka bikəki a, “Kiyuŋ kələ kəmki dzaka a nə a?” Bədəkə dzaka fibə a, “Yi kə ka wi fukuki kəm bənyə bə bəni bədəkə.” 19

Ayakadainj, bo ka dzo Bool bah bo tsə i kijunni ka bo ni bənjki i ja yibo wə a Aleobagus bo dzaka i wi a, “Buku nənki i chu wəko kəm nlani wimfiarj wələ wə dzaki bəh wi lə. 20 Wə dzakaki gia yidəko maka buku num wəko yi. Ayakadainj, buku nənki i kiə fwu wi gia yiwo.” 21 (Bəni bə Aten bəh bəni bədzəni bə feinj ni shi kə fibo a wəkəliki gia yimfiarj chu dzaka kəm yi). 22 Bool ka dza num beinj i kintəənj ki Aleobagus nshinj, dzaka a, “Bəni bə Aten, mih yeinj a i dzəh yichi wə a mbeinj koksiki bənyo nalə. 23 Mih dzakaki lə, kəm mih ni nyaniki nnyaki i kwili wimbeinj kintəənj, mih tseinj bidi biə mbeinj tsaki bənyo yeinj, mih yeinj bitənj bi fəni gia bidəko num bə nyaka i yeinj wə a, ‘I nyo wə bə kiəki kə.’ Nyo wiwo wə mbeinj tsaki i wi, wə bə kiəki kə, ako wi wə mih ki fukuki i mbeinj i liə. 24 Nyo wələ kə wə wi ni maa mbi wələ bəh bieinj bichi biə bi kə yeinj wə. Ako wi Ijkuŋ wi bəoli bəh nshwainj, wi nə kə i juŋ yi fəni yi gia wə yə a maa bəni. 25 Wi dzaki kə fieŋ fidəko fiə wi tseinjki a mi nəm i wi, kəm ako wi wə ni nyaki bəni bəchi kiŋ’waka ka bə numki bəwəm bəh bieinj bichi biə bə nənki. 26 Wi ni kə wi fə chwəŋkijunj ki bəni bəchi buku i mi wimu ka bə bi nə i nshwainj yələ yichi wə. Ka wi fə yakadainj num wi ni keinjsi lə jobi wə bə bi numki feinj bəh kiŋgəksi ki di biə bə bi nəki yeinj wə. 27 Wi ni fə yakadainj, ka bəni bi nənki nnyaki wi, a jobi widəko bə bi yeinj lə i wi wə. Ayakalə, Nyo kəkə i dzəh yi dəənj i mi widəko wə i bukumbeinj kintəənj. 28 Gia yələ kə a liŋ asi mi widəko ni dzaka lə a, ‘Ako wi, wi fəki ka bukumbeinj nəki, nyani, chu num asi bukumbeinj kə.’ Mi wimbeinj wi kichum widəko ni dzaka tə a, ‘Buku təkisi kə bwa bu.’ 29 Asi bukumbeinj kə bwa bə Nyo, yakadainj bukumbeinj ma kwakaki a Nyo bwəsiki fieŋ fiə a keinjsi mi bəh mfi bi, biəŋə bəh chwaka ki kpo, nabə a bə keinjsi bəh təh. 30 A ni kə i jobi wiwo bəni keinj i jisi wə, fə bieinj bichu biələ, Nyo beeka. Ayakalə, i liə wi dzaka i mi wichi a bə kwūni shóm yibo. 31 Bə kwūni kəm wi jiə chəkə biə wi bi saka mbi wichi yeinj biəli i dzəh yi chəŋ wə. Wi babwili lə mi wə wi ni sakaki. Yələ kə num wi chusi lə i mi wichi a, ako ŋkəŋ asi wi ni dzasi mi wiwo i kpi wə.” 32 Si Bool dzaka yakadainj, bə wəkə kəm ndza wi kpi, bəni bədəko dza ka suŋuki wi. Bədəko dzaka fibo a, “Buku nənki lə i chu wəkə kəm gia yələ wə dzakaki lə.” 33 Ayakadainj, Bool ka buku bee bə. 34 Ayakalə, bəni bədəko bum gia yə wi ni dzakaki, ka chinjni wi. Mi widəko i

bo wə ni kə Dionisius wə wi ni kə mi wi kijunni wi Aleobagus, widəko ni kə miŋkpaŋa yeli wi num Damalis bəh bəni bədəko tə.

18 I yamaka jum, Bool nyə i Aten tsə i kwili wi Kolen. 2 Si wi tsə feinj, bə mi wi Ju widəko baŋsi yeli wi num Akpwila, num bə ni bwə wi i Bontus. Akpwila ni kukti dza i Itali bəh kpe wi Blisilia, kəm Klawdius ŋkuŋ wi Lum ni kə wi tsəsi ja a, Bəju bəchi buku i Lum. Bool ka laa njikə i bə, 3 ka tsə yeinj bə keinjsi dzu yə bə baŋki bitənj yeinj, a num tə a nəm wə wi Bool ni nəmki. Kəm yaka, wi ka nəki feinj, bəh bə nəm. 4 Aka numki i kaŋ yi mbam wə yichi, wi ka tsəki i juŋ yi tsani wə, dzaka i Bəju bəh i Bəglik məmsi i fə a bə būm gia yə wi laniki. 5 I jobi wə Silas bəh Timoti ni buku i Masedonia dza, Bool ka dzo jobi wi wichi ka fukuki num gia yi Nyo, chusi i Bəju a, Kimbwili wə Nyo ni kaka kə Jisəs. 6 Ayakalə, Bəju bəwə ka nyə ka waliki gia yə wi ni dzakaki, tɔyi wi. Wi ka nənji bəmbuŋ i gwu yi wə dzaka i bə a, “Kpi yimbeinj kə i mbeinj kaŋ. Kaŋ yinj kəkə yeinj. Ayaka i yisi i liə, mih tsəki num i bəni bə bə kəkə Bəju.” 7 Wi ka bee bə, buku tsə ka nəki num bəh mi widəko a num kə mi wi Ju, mi wiwo ni kə mi wi kəkisi Nyo, yeli wi num Titius Justus, kwili wi num kəmsi i juŋ yi tsani wə. 8 Klisbus wə wi kə fwu i juŋ yi tsani wə bəh bəni bəchi bə i wi dzu jiə shóm yibo i Bah. Bəni bə Kolen bəduli ka wəkəki si Bool fukuki kəm Jisəs, bum, bə ka juliki bə i bəko. 9 A dza num chəkə bidəko nchəkə, Bah dzaka i Bool i fieŋ wə aka ndəmsi a, “Ma lwāki, wə fūku tsə a bəh gia yinj. Kiə wə ki bēe kə yi, 10 kəm mih kələ bəh wə, ayaka mi widəko kəkə i fə na gia yidəko bəh wə feinj. Bəni bəŋ kələ i kikwili kələ wə bəduli.” 11 Ayakadainj, Bool ka fə jia yichili feinj bəh kiŋka, lani bəni bəh gia yi Nyo. 12 I jobi wə Bool ni kə feinj, Galio dza num mi wi nsaka i kimbu ki Akeya wə, Bəju ka juŋni gwu yibo kwa wi tsə bəh wi i juŋ yi nsaka wə, 13 dzaka i Galio a, “Mi wələ məmsiki i fəniki fwu ki bəni a bə koksiki Nyo i dzəh yidəko wə chi chi a num kə si bənchi nənki.” 14 Asi Bool ni dza a ŋgaiŋ dzaka, Galio dza bəh ndzaka, dzaka i Bəju bəwə a, “Bəju mbeinj wəkəli, asi kə a gia yələ numki gia yichu yidəko mi wələ fə, nabə a wi gbə i nchi widəko wə, ma mih kaŋa shəm i wəkəli gia yə mbeinj dzakaki. 15 Ayakalə, si ako gia yi gukulini kəm ja bəh kiyeli bəh bənchi bəmbəŋj, mbeinj kēinjsi yi a mbeinj mbeinj. Kəm mih ni

saka kə yəmaka gia.” 16 Si wi dzaka yaka, ka kəŋŋ bə, bə buku i juŋ yi nsaka mə. 17 Bə bəchi ka dza liəni i Səstenes tikwili wi juŋ yi tsani wə, ka tweiŋ wi i juŋ yi nsaka nshij. Galio nəki karja kə jobi i yəmaka gia wə. 18 I yəmaka jum, Bəol chu nə i Kəlen bəh bəni bə bumni i karj yiduli wə, ka bi dza bee bə, bə bəh Blisilia bəh Akpwila ka liə i ŋgwuki wimbun mə i tsəki i Silia. Si bə dza i Səŋklia di biə bə nɪ liə i ŋgwuki wimbun mə, Bəol kə fwu wi kəm kiŋkaka kə wi nɪ fə i Nyɔ. 19 Bə tsə buku i Efesus, Bəol bee Blisilia bəh Akpwila feiŋ, tsə mfiŋ num i juŋ yi tsani yi Bəju wə, dzaka bə Bəju bə feiŋ. 20 Bə tsa a wi chū nɪ bəh bə i karj yiduli wə, wi nəiŋma. 21 Ayakalə, i jobi wə wi nɪ nyəki, wi dzaka i bə a, “Mih ni fiəni dza lə i jobi wə Nyɔ ka bum.” Si wi dzaka yakadəiŋ, ka liə i ŋgwuki wə nyə i Efesus. 22 ŋgwuki wiwə tsə buku i Kaysalia, Bəol buku feiŋ, yaka tsə bəni i ki juŋni ki bəni bə bumni i Jelusalem, ka nyə shi tsə i Antiok. 23 Wi nɪ tsəsi jobi widəko feiŋ, ka fiəni nyə ka nyaniki i di di wə i bimbə bi Galeshia wə bəh bi Fligia wə, shili shóm yi bəni bə bumni feiŋ. 24 Mi wi Ju widəko nɪ nyə dza i Efesus yeli wi num Abələs, num bə nɪ bwə wi i Aleksandia. A nɪ kə mi wi kiə ndzaka, chu kiə Kiŋwakti ki Nyɔ nalə. 25 Bə nɪ kə bə lani lə wi bəh dzəh yə Bah chusiki, wi ka fiki bəh nlani kəm Jisəs, lani bəni chəŋ. Ayakalə, wi nɪ kiəki shəŋ a gia yə Jən nɪ fukuki juli bəni i bəko. 26 Si wi dza i Efesus, ka yisi i laniki bəni i juŋ yi tsani wə chu lwa kə. Blisilia bəh Akpwila ka wəko si wi laniki yaka, dzo wi, tsə ka chu təfi baiŋsi wi nalə si Dzəh yi Nyɔ chusiki. 27 Abələs dza ka kwakaki a ŋgaiŋ si kələ i ndaŋ tsə i kimbu ki Akeya wə. Bəni bə bumni bə bə nɪ kə i Efesus ka gamti wi, nyaka kiŋwakti i mbaŋ wi bəni bə bumni bə bə nɪ kə i Akeya, təbi a, bə dzə wi. I jobi wə wi nɪ tsə feiŋ, wi lansi gamti bəni bə bumni nalə, bəni bələ nɪ kə bə Nyɔ nɪ chusi shóm yi yindzəŋni i bə, ayaka fə bə jiə shóm i Jisəs wə. 28 Wi gukuli bəh Bəju i shi beŋ, ŋgukuli wiwə num kə wi twesi, wi gaka bə, chusi i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a Jisəs kə Kimbwili wə Nyɔ nɪ kaka.

19 A nɪ kə i jobi wə Abələs nɪ kə i Kəlen, Bəol dza dzo dzəh yi jum wə i kimbu kə wi nɪ nyani yeiŋ, dza i Efesus. Si wi dza feiŋ wi yeiŋ mbaŋ wi bəni bə bumni bədəko, 2 bikə i bə a, “Kiŋ'waka ki Baiŋni nɪ dza alə i mbeiŋ wə, i jobi wə mbeiŋ nɪ jiə shóm i Jisəs wə a?” Bə chukuli

a, “Buku ka num wəko dəkə a gia yidəko kələ ka Kiŋ'waka ki Baiŋni.” 3 Bəol bikə i bə a, “A kabə num yaka, bə nɪ juli mbeiŋ i bəko kəm nə la?” Bə chukuli a, “Bə nɪ juli buku i bəko biəli si Jən nɪ fukuki.” 4 Bəol ka dzaka i bə a, “Jən nɪ juliki bəni i bəko i chusi a bə nɪ kwuni shóm yibə, wi nɪ dzakaki a bə bəm num i mi wə wi dzəki i ŋgaiŋ jum, ayaka mi wə wi nɪ dzakaki kə Jisəs.” 5 Bəni bəwə wəko si Bəol dzaka yakadəiŋ, bə ka juli bə i bəko num i yeli wi Bah Jisəs wə. 6 Bəol jiə karj i bə wə, Kiŋ'waka ki Baiŋni ka dza i bə wə. Bə dza ka dzakaki jə yidəko bə kiə kə yi, ka chu fukuki tə i bəni gia yə bə wəko si Nyɔ dzakaki. 7 Bəni bəwə nɪ kə ka jwəfi ntəsə bəfa. 8 Bəol ka numki a i Efesus, ka tsəki i juŋ yi tsani wə i kifiaŋŋ kitali wə, dzaka i bəni chu lwa kə. Bəh bə gukuli bəŋgukuli, wi məmsi i fə a bə bəm gia yə wi dzakaki kəm ŋkuŋ bi Nyɔ. 9 Bəni bədəko ləkə kifwu, nəiŋ i bum, ka dzakaki ja yichu i bəni nshij kəm dzəh yi Bah. Bəol ka bee bə, dzo mbaŋ wi bəni bə bumni bəh bə tsə num i juŋ yi lanini yi Taylanus wə, ka dzakaki i bə feiŋ chəkə bichi. 10 Bəol fə yaka lə i jiə wə yifa. Ayakadəiŋ, Bəju bəh Bəglik bəchi bə i tumi ki Esia wə feiŋ wəko gia yi Bah. 11 Bəol nɪ kə, Nyɔ nɪ fəki, wi ka fəki gia yi karjini num yi dzaka ki wəmmi. 12 Bə nɪ dzəki na finaŋ fiəŋ fi, ka kinchumni kimbuŋ nabə mbuŋ wi nəm, tsə kəm mi wi jweiŋ yeiŋ, wi bənih a bəninilə kəŋ a numki na mi wə wi karjaki kiŋ'waka kichu i gwu wə, ki buku. 13 Bəju bədəko bə bə nɪ nyaniki bwiliki biŋ'waka bichu i bəni wə, bə dza ka məmsiki i bəŋŋki yeli wi Bah Jisəs, ka bə bwili biŋ'waka bichu biwə. Mi ka dzaki dzakaki i biŋ'waka bichu a, “Mih bwiliki wə i yeli wi Jisəs wə Bəol fukuki.” 14 Bəni bə bə nɪ məmsiki gia yiwə nɪ kə nanitaŋ, a nɪ kə bwa bə Sikəfa wə fwu wi bəti mfa gia wi Bəju. 15 Ayaka kiŋ'waka kichu ka bi bikə i bə a, “Mih kiəki lə Jisəs, kiə tə Bəol, mbeiŋ kə fimbeiŋ num bə ndə a?” 16 Mi wə kiŋ'waka kichu kiwə nɪ kə i gwu yi wə dza chufi kwa lə bəni bəwə bəchi, kwəksi bə i kuku, bə kwini buku i juŋ yi mi wiwə mə, a bəh chwəŋ kiyə bəh biəkə i gwu wə. 17 Bəju bəh Bəglik bəchi bə bə nɪ nəki i Efesus wəko kəm gia yiwə, ka lwaki. Ayaka bəni yisi i kəksiki yeli wi Bah Jisəs, tsə a ninshij. 18 Bəni bəduli bə bə nɪ kə num bəni bə bumni ka dzəki fukuki chu təyi gia yichi yichu yə bə nɪ fəki i nyumi wə. 19 Bədəko bəduli bə bə nɪ fəki mfiŋ, juŋni biŋwakti bibə bi mfiŋ, dza feiŋ ka kpa i bəni nshij. Ayaka bə fa

kpɔ wi biɲwakti biwɔ wichi, wi buku bəɲchuku mbaɲshi. **20** Ayakadəiɲ, gia yələ yichi fə gia yi Bah liə i shóm yi bəni wə nalə, ka waɲki tsəki a ninshiɲ ninshiɲ. **21** Si yamaka ni tsə, Bəol yeiɲ a ɲgaiɲ ni tsə lə i Jelusalem, a i jobi wə ɲgaiɲ ni nyəki, ɲgaiɲ ni tsə dzəh i bimbū bi Masedonia bəh bi Akeya. Wi ka chu dzaka a, “Mih ka ni tsə buku i Jelusalem, ma mih ni kaɲaki i tsə buku tə i Lum.” **22** Wi ka yisi faaɲ bəni bəfa i ninshiɲ, a num Timōti bəh Elastus bə bə ni gamtiki wi, bə tsə i ninshiɲ i Masedonia. Wi baɲɲ chu nɔ dzə i Esia twesi. **23** A num jobi wiwɔ, ndani ni dza yisi i Efesus kɔm dzəh yi Bah a kəbi kə wi twesi. **24** Tii wi biəɲni bieɲ wiɔkɔ ni kə feiɲ, yeli num Demitius, wi nɔ shi kə a biəɲki bieɲ biə bi bwəsiki juɲ yi fəni yi gia yi nyo wə bə ni bəɲki a Atemis. Nɔm wələ nɔ dzəki lə bəh kpɔ i bəni bə bə biəɲki bieɲ biwɔ a kəbi kə wi twesi. **25** Demitius ka juɲni bəni bə bə ni biəɲki bieɲ biwɔ bichi, bəh bəni bə bə ni nɔmki ɲkaɲni wi nɔm wiwɔ, bə juɲni dzə. Wi ka dzaka i bə a, “Bwa bə nih bəɲ, mbeɲ kiəki alə, a nɔm wələ kə wə bukumbeɲ kafiki kpɔ yeiɲ. **26** Mbeɲ yeiɲki lə chu wəkɔ gia yə fimbwə fiələ bə bəɲki a Bəol si wi fəki. Wi nyaniki dzakaki a bənyɔ bə, bə keiɲsi a num bəh kaɲ kəkə bənyɔ. Wi fə lə yaka, ka fiəni mfi bi bəni bəduli i fa Efesus, wi si bəɲ fiəni tə bəni bə Esia bəchi, bə ka bum i wi. **27** Mih yeiɲ a nɔm wibukumbeɲ wələ ni kwati lə yeli wichi. A kəbi shəɲ ayaka, juɲ yi fəni yi gia yi nyo wimbū wi kpaɲni wə Atemis wələ yi ni fiəni i fieɲ fi kilɔl. Yi ka num yakadəiɲ, ma yi ni numki a bə ɲgəmsi lə nyo wimbū wələ wə wi kə bə kəksi i Esia wichi, mbi wələ wichi kəksi tə wi.” **28** Si bəni bəwɔ wəkɔ yaka, shóm bəkɔ bə. Bə ka yisi i wiliki, dzakayi a, “Atemis wi Efesus kə nyo wimbū.” **29** Kwili wiwɔ wichi nəɲni. Mbaɲ wi bəni bə bə ni juɲni ka liəni i Gayus bəh Alistakus wə, a num bəni bə Masedonia bə bə ni nyaniki bə bəh Bəol, guku tsə bəh bə i juɲ yi juɲnini a chu num yi nəni. **30** Bəol ka nəɲki i liə tsə i ninshiɲ wi mbaɲ wiwɔ, bəni bə bumni nəɲɲ. **31** Bəni bəmbū bədəkɔ, a kaɲa bə tumi kiwɔ bə num nseɲ yi feiɲ, chu faaɲ ntum i wi, tsa a, wi ma mām i tām gvu wi feiɲ. **32** Mbaɲ wi bəni bə bə juɲni dza nəɲni ka wiliki na dəiɲ. Ayaka bədəkɔ ni wiliki tsəki lə, bədəkɔ wili tsə lə. Bəni bəduli nəki kiə kə gia yə bə si juɲni feiɲ kɔm yi. **33** Bəju ka dzə Aleksanda tsəsi i ninshiɲ i mbaɲ wi bəni wə, bəni bədəkɔ yeiɲ ka kwakaki a wi kiəki lə gia yidəkɔ yeiɲ. Wi ka chiki bəni

bəh kaɲ ka wi baɲyiki gvu yi. **34** Jobi wə bəni bəwɔ nɔ kiə a Aleksanda kə mi wi Ju, bə chu wili kaasi tsə sə a ninshiɲ a i mi wimu wə, dzakayi a, “Atemis wi Efesus kə nyo wimbū.” Ayaka bə wili yakadəiɲ, i tsə buku i mbiəɲə wifa wə. **35** Mi wi nyakani wi Kwili wimbū wiwɔ ka dza chi bə, bə kpichumi. Wi bikə i bə a, “Bəni bə Efesus, mi kələ wə wi məɲniki a, akə bukumbeɲ bəni bə Efesus bə bə kaɲaki juɲ yi fəni yi gia yi nyo wi Atemis, bəh təh wi nyo wə wi nɔ gbo i bieɲ a? **36** Si mi mɔɲ wə wi kə i gukuliki gia yələ, mbeɲ kaɲaki i kpichumi mɔɲ, mbeɲ ma fəki ka bəni bə yuɲsini. **37** Mbeɲ dzə bəh bəni bələ fa maka bə chwɔ fieɲ i juɲ yi bənyɔ wə, nabə i dzaka ja yichu yidəkɔ kɔm bənyɔ wi kpaɲni wibukumbeɲ wələ. **38** A kabə num a, Demitius bəh bəni bu kaɲaki lə nsaka bəh mi widəkɔ, chəkɔ biə bə si saka bənsaka yeiɲ kələ, biə bə kə tsə yeiɲ bəni bə bə sakaki bənsaka bəh bə saka. **39** Gia yidəkɔ kabə keiɲki yə mbeɲ nəɲki yi tsə yələ, bə ni tseɲ ləkə i yeiɲ kintəəɲ i kijjuɲni ki bətii kwili wə. **40** Mih dzakaki lə, kɔm mih yeiɲ a gia yi dəiɲ kələ i ləkə bukumbeɲ i gia wə, a bukumbeɲ kə, num bə yisi ndani. Yi ka num yakadəiɲ, bukumbeɲ ma ni chu kaɲa na gia yi chəɲ yə bə kə i chukuli.” **41** Si wi dzaka yakadəiɲ, ka dzaka i kijjuɲni kiwɔ gāali.

20 Asi ndani biə i Efesus nɔ kaa, Bəol bəɲ mbaɲ wi bəni bə bumni, tafi bə ka bəni bə ka nyə i tsəki i Masedonia. **2** Wi tsə nyani jikə bimbū biwɔ feiɲ wə, shili shóm yi bəni bə bumni nalə, ka dāɲsi tsə i Glee, **3** nɔ feiɲ kifiaɲɲ kitali. Wi dza a ɲgaiɲ nəɲki i tsə liə i ɲgwuki wimbū wə i tsə i Silia, ka wəkɔ a Bəju gbəki wi i dzəh. Wi ka yeiɲ a yi ndzəɲki lə a ɲgaiɲ fiəni tsə dzəh i Masedonia. **4** Wi ni nyaniki bə bəh Sobata wə waiɲ Bilus wi Belia, bəh Alistakus bəh Sekundus bə Tesalonika, bəh Gayus wi Delbi, bəh Timōti, bəh Tichikus bəh Təfimus bə bə ni kə bəni bə Esia. **5** Bəni bələ ka tsə i ninshiɲ ka wəkəli buku bəh Bəol i Təwas. **6** Ayaka Dzini bi Bled wə bə ka jia dəkə dzəɲ yeiɲ tsə, buku liə ɲgwuki wimbū i Filibi, dzə kaɲ yite i kwati bə ka chijni bəh bə i Təwas, buku bə nɔ feiɲ kaɲ nanitaɲ. **7** A dzə num i chəkɔ bi ninshiɲ wə i shi wə, buku bəh kijjuɲni, juɲni i fijəbi i gbə bled. Si Bəol nɔ kə i buku nyə kichwəɲəchwəɲ, wi ka yisi i dzakaki i bə, ka dzaka i tsə buku nchəkɔ kintəəɲ. **8** Buku bə nɔ kə num i kimbu ki juɲ yi bieɲ wə, bimbaiɲsi baiɲ feiɲ numə bəduli. **9**

Waiŋ sumi widoko yeli wi num Yutikus num i wundu wə. Wi ka dza yisi i noki, si Bəol nɪ dzakaki tsəki a dzakani. I jobi wiwə wə wi goko kinu, ka dza feiŋ gbə shi i kuku, feiŋ nɪ kə juŋ yi tumnini yitali i yisi i kuku. Ayaka bə tsə dzo wi num wi kpi lə. 10 Bəol shi tsə ŋgwuŋ i wi bein, maŋni wi dzaka i bəni a, “Wi keiŋki lə, mbein ki nyufiki kə gwu yimbein.” 11 Bəol fiəni yaka i kimbu ki bein kiwə mə, gbə bləd dzi, ka chu yisi i dzakaki bəndzaka choko wə wi ka nyə. 12 Bəni ka dzo sumi wiwə kwe bəh wi i dzu wi num wiwom, shom yibə də nalə. 13 Buku liə i ŋgwuki wimbūm mə i boko, ka tsə i Asos, si Bəol nɪ sisi jiə a, ako feiŋ di biə buku nɪ dzo wi. Wi nɪ dzaka yakadəin, kəm wi nɪ nəŋki i nyani bəh gvu. 14 Wi ka kwati buku i Asos, buku ka dzo wi i ŋgwuki wə, buku bə tsə buku i Mitilin. 15 Buku ka nyə feiŋ i ŋgwuki wə, choko buku wə, buku dzo i kəmsi i Kiəs, tsə, choko chu buku wə, buku dzo buku i Samos, chu tsə, choko chu buku wə, buku ka liə i Miletus. 16 Buku nɪ nyaniki yakadəin, kwaŋ tsə i Efesus kəm Bəol nɪ kəŋki kə i wə jobi i Esia. Wi nɪ fəbliki tsəki yaka kəm a yuwidoko ŋgaiŋ kolə ni tsə buku i Jelusalem i choko bi Dzini bi Bentekəs wə. 17 Si buku liə i Miletus, Bəol faaŋ ntum i bəti kijuŋni ki bəni bə bumni i Efesus a bə dzo yeiŋ ŋgaiŋ. 18 Bə dzo, wi dzaka i bə a, “Mbein kiəki lə si nəni kəŋŋ nɪ kə bəh mbein i yisi i choko bi ninshiŋ biə mih nɪ təm gvu yiŋ i nshwaiŋ yi Esia wə. 19 Mih nɪ kə num mih shisi gvu yiŋ, ka nəmki i Nyə bə mindəm i dzəkəh yiŋ cheiŋ. Mih chu yeiŋ bəŋgəka i dzəh yiduli wə si Bəju nɪ bwaŋki gvu i mih cheiŋ. 20 Mbein chu kiəki lə tə si mih nɪ laniki mbein i bəni kintəəŋ, chu nyani nlani i juŋ juŋ wə. Mih nɪ nyumiki kə gia yidoko yə yi kə i gamti mbein. 21 Mih nɪ fukuki shəŋ num a gia yimu i Bəju bəh bəni bə bə kəkə Bəju, fuku a bə kwūni shóm yibə, yi fiəni dzə i Nyə, bəh i jiə shóm i Bah wibukumbein wə Jisəs Klistus. 22 I liə, mbein wəkoli, mih tsəki i Jelusalem num asi Kiŋ'waka ki Baiŋni dzaka i mih, mih kiəki kə a, ako tsə num nə bəh mih feiŋ. 23 Gia yə mih kiəki kə a di bichi biə mih tsəki i feiŋ, Kiŋ'waka ki Baiŋni fukuki lə i mih, a nsəŋ bəh ŋgəkə wəkoliki mih i ninshiŋ. 24 Ayakalə, mih yeiŋki kə nəni kəŋŋ, a ako fieŋ fidəkə, a kəbi a mih kāsai lə nəm wə Bah Jisəs kə wi nya i mih, yi num a, mih fūkuki ntum wi ndzəŋni kəm si Nyə chusi shóm yi yindzəŋni i bəni. 25 I liə, mbein wəkoli, mih kiəki kə a mi

widoko i mbein kintəəŋ kolə wə buku bə nɪ kə mih fuku kəm ŋkuŋ bi Nyə, bi chu yeiŋ lə shi mbein a. 26 Mih lənsiki dzakaki i mbein daiŋ a mi widoko kabə num i mbein kintəəŋ wi num i laka i liə, mih kaŋaki kə kaŋ yeiŋ, 27 kəm mih nɪ ka nyumi i fuku gia yichi i mbein yə Nyə kəŋki. 28 Jobi wə mbein baəŋ, mbein ka təkniiki bəh gwu yimbein, bəh mbaŋ wi bəni bə bumni bə bə kə ka shwəŋ, bə Kiŋ'waka ki Baiŋni kə ki fə mbein num kifwu i bə bein. Mbein nūmki bəntəkni shwəŋ i kijuŋni ki bəni bə Nyə bə wi nɪ taŋ bəh mwa mi Waiŋ wi. 29 Mih kiəki lə a mih nɪ ka fiəni gbəksi gwu, bəkwula ni dzo liə i mbaŋ wimbəin wə, ma bə ma ni bee mi widoko i kwa. 30 Bəni bədkə ni buku lə na i mbein kintəəŋ, i fwəkiki mbaŋ wi bəni bə bumni, guku bə, bə tsə i mbaŋ wibə wə. 31 Ayakadəin, mbein təkniiki, mbein kwaka a mih lani mbein bəchi i jiə yitali wə, nchəkə bəh nshi bəh mindəm i dzəkəh yiŋ cheiŋ. 32 Mih nyaki mbein i liə i kaŋ yi Nyə wə, bəh gia yi yə yi kə kəm ŋgamti wi Nyə i bəni. Gia yələ kolə i fə mbein kəkəki, ka mbein bi kwati di i di biə Nyə jiə i bəni bə wi fə a bə kə mbu. 33 Mih nɪ kaŋaki kə kindzəŋ i kpo wi mi wə nabə bəmbuŋ bu. 34 Mbein kiə bindzəŋ a, ako kaŋ yiŋ yələ yi nɪ nəmki biein bichi biə buku mbaŋ wuŋ nɪ nəŋki. 35 I biein bichi biə, mih nɪ chusiki i mbein a, mi kaŋaki i nəmki bindzəŋ, ka wi ni gamtiki bəni bə ŋgəkə, kwaka si Bah Jisəs nɪ dzaka a, “Ndzəŋni bimbūm kə bi mi wə wi nyaki, tsə bi mi wə wi dzəkə.” 36 Si Bəol dzaka kaasi yakadəin, bəh bə ka tum binyu i kuku bəchi, tsə. 37 Ayaka bə dzo gbə bəh mindəm ka dəkə, maŋni Bəol kəmyi wi, a bə bəsi. 38 Gia yə yi nɪ fə bə ka dəkə bəh ŋga ako gia yə Bəol nɪ dzaka a bə bi chu yeiŋ kə shi bi. Bə ka tsə chiŋsi wi, wi liə i ŋgwuki wimbūm mə.

21 Asi buku bəh Bəol bəni, buku ka nyə feiŋ daiŋ i ŋgwuki wimbūm mə chəŋ, tsə buku i Kəs. Chəkə buku wə, buku tsə i Lədəs, nyə feiŋ, tsə i Batala. 2 Si buku tsə buku feiŋ, yeiŋ ŋgwuki wimbūm widoko wi tsə i Fənishia, buku liə yeiŋ ka tsəki. 3 Buku yeiŋ Sayblus, ka bee i tseiŋ yi kimiəkə wə ka dāŋsi tsə buku i Taya i tumi ki Silia wə i di biə ŋgwuki nɪ kaŋaki i bwili biein feiŋ. 4 Buku nəŋ bəni bə bumni feiŋ, buku bə nə kaŋ nanitaŋ. Kiŋ'waka ki Baiŋni fə, ka bə təfi Bəol a wi ma mām i tsə i Jelusalem. 5 Buku bə nə, chəkə dzo kpeiŋ ka buku nyə, buku ka kwa dzəh. Bə bəchi buku, bəkaŋa bəbə bəh bwa

bəbɔ, i chɪŋsi buku, buku bɔ buku i kwili wiwɔ kintəŋ tsə buku i kinchwɔ kimbun kpəŋ, buku bɔ tum binyu i kuku, tsa ka bəni. **6** Buku liə i ŋgwuki mə, bɔ ka fiəni tsə i juŋ yibɔ wə. **7** Buku ka nyə i Taya, kwa dzəh, tsə buku i Tələmay. Buku bwa bə nih bə bumni bəni, ka nɔ kpəŋ wimu. **8** Chəkɔ buku wɔɔ, buku nyə tsə buku i Kaysalia, ka tsə i Filib dzu wə wi nɪ nyaniki fukuki gia yi Nyɔ, buku bɔ nɔ. Filib wələ nɪ kɔ mi wimu i mbaŋ wi bəni bə wə nanitaŋ bə bə nɪ sabi. **9** Wi kaŋa bwa bəkaŋa bənaa, bɔ keiŋ ki kiə kə bənyuku, bɔ nɪ fukuki i bəni gia yə bɔ wəkɔki Nyɔ dzakaki. **10** Buku num feiŋ i kaŋ yiduli wə, mi widəkɔ wə wi nɪ fukuki gia yə wi wəkɔki si Nyɔ dzakaki bi nyə i Judea shi dzə feiŋ, yeli wi num Agabus. **11** Agabus dzə yeiŋ buku, dzo chɪŋni wi Bɔɔl, ka fiəni kaŋa gvu bəh kaŋ yi yeiŋ, ka dzaka a, “Kiŋ'waka ki Baiŋni dzakaki a, ako asi Bəju bə Jelusalem bi kaŋa mi wə wi kaŋaki chɪŋni wələ, i nya wi i kaŋ yi bəni bə bɔ kəkə Bəju.” **12** Buku wəkɔ yakadəiŋ, buku bəh bəni bəchi bə bɔ nɪ kɔ feiŋ ka tsaki Bɔɔl a wi ma tsə i Jelusalem. **13** Wi chukuli a, “Mbeiŋ fəki num nə lə a? Mbeiŋ kiəki kə a mbeiŋ dəki lə mbeiŋ nəŋni num shəm yiŋ a? Mih kɔ mih keiŋsi gwu a kəbi a i liə i nsəŋ wə i Jelusalem shəŋ. Mih kɔ num mih chu keiŋsi tə gwu na i kpi feiŋ kəm yeli wi Bah Jisəs.” **14** Si dzəh nɪ ka num feiŋ i fə a wi kwūni kiŋkwaka ki, buku ka bee, ka dzaka shəŋ a, “Ma yi nūm asi Bah nəŋki.” **15** Kaŋ yidəkɔ tsə, buku juŋni bieŋ bibuku, ka yakaki tsəki i Jelusalem. **16** Bəni bə bumni bədəkɔ bə i Kaysalia yaka buku bɔ, dzo tsə bəh buku i juŋ yi Manasi wə, i di biə buku nɪ kaŋaki i nɔki. Ayaka Manasi wələ nɪ kɔ mi wi Sayblus, a num mi widəkɔ i kintəŋ ki bəni bə bɔ nɪ yisi jiə shəm i Jisəs wə. **17** Asi buku nɪ tsə buku i Jelusalem, bəni bə bumni bə feiŋ dzo buku bindzəŋ. **18** Chəkɔ buku wɔɔ, buku bəh Bɔɔl laa njikə i Jem, bətiə bə ki juŋni bəchi nɪ kɔ tə feiŋ. **19** Bɔɔl ka bəni bɔ, ka dzaka gia yichi i bɔ yə Nyɔ nɪ fə i bəni bə bɔ kəkə Bəju tsə dzəh i nɔm wə wi nɪ nɔmki. **20** Bɔ wəkɔ yaka, ka yisi i tumki bikum bi Nyɔ. Ayakalə, bɔ dzaka i Bɔɔl a, “Waiŋnih wibuku, tsəiŋ si Bəju kɔ bɔ jiə shəm i Jisəs wə bəŋchuku bəŋchuku. Ayakalə, bɔ num yakadəiŋ bɔ keiŋ bɔ num i bəŋchi bə Muses wə na bəh ŋga, **21** Bə kɔ bə fuku lɔ i bɔ kəm wə, a wə nyaniki laniki Bəju bə bɔ nɔki i tumi kidəkɔ wə, a bɔ bee bəŋchi bə Muses, dzaka a, kiə bɔ ma sūuŋki bwa bəbɔ, bəh a kiə bɔ ma biəliki nɔni ki tumi kiwɔ. **22** Si yi kɔ yaka bɔ kaŋaki lə i ni kiə a wə dzə, bukumbeiŋ ki fəki dəiŋ i liə? **23** Buku ni fuku lə i wə gia yə wə ni fə. Buku kaŋaki lə bəni fa bənaa num bɔ fə kiŋkaka i Nyɔ. **24** Dzə bɔ, mbeiŋ bɔ tsə wəkɔ shi bimbeiŋ, wə gəm bieŋ bichi biə bə kaŋaki i gəm ka bɔ tsə kəh kifwu kibɔ. Wə ka fə yakadəiŋ, bəni bəchi ka ni kiə a wə jiəki lə tə bəŋchi bə Muses, ayaka gia yichi yə bə dzakaki kəm wə yi ma ni numki ŋkəŋ. **25** I bəni bə bumni bə bɔ kəkə Bəju, buku kɔ num buku nɪ jiə kimfasi ka nyaka kiŋwakti chɪŋsi i bɔ a, kiə bɔ ma dziki bieŋ bidzini biə bə fə bimfə gia yeiŋ i bənyɔ wə. Kiə bɔ ma dziki mwa mi nyam. Kiə bɔ ma dziki nyam yə yi kɔ maka bə kum yi mwa buku. A bɔ bwili kaŋ yibɔ i nɔni ki təkəlɔni wə.” **26** Ayakadəiŋ, Bɔɔl ka dzo bəni bəwɔ, chəkɔ buku wɔɔ bəh bɔ tsə wəkɔ shi bibɔ. Bɔɔl ka tsə i juŋ yi fəni yi gia mə, fuku chəkɔ biə kaŋ yi wəkɔni shi ni tsə, bə ni ka nya binya i bɔ i mi wimu wimu. **27** Asi kaŋa yiwɔ nanitaŋ nɪ kɔ a kaa, Bəju bədəkɔ bə bɔ nɪ buku dzə i Əsia yeiŋ Bɔɔl i juŋ yi fəni yi gia mə, ka nyini mbaŋ wi bəni, kwa wi, **28** bɔ ka wiliki dzakayi a, “Bəni bə Islae, mbeiŋ gamti buku. Ako mi wələ wi nyaniki laniki gia yichu, i bəni i di bichi kəm tumi kibuku bəh bəŋchi bə Muses bəh kəm juŋ yi fəni gia yələ. Wi fiəni bəkəli kaasi i dzəkɔ bəni bə bɔ kəkə Bəju, dzə bəh bɔ i juŋ yi fəni yi gia mə fa, ka bəkəli di bi baiŋni biələ.” **29** Bɔ nɪ dzakaki yaka, kəm bɔ nɪ yeiŋ Bɔɔl wi nyani nnya i kwili wə bəh Təfimus mi wi Əfesus. Bɔ ka kwaka a Bɔɔl liə bəh wi i juŋ yi fəni gia mə. **30** Ayaka wili wiwɔ fə kwili wichi nəŋni, bəni ka yəkəki dzəkɔ feiŋ. Bɔ bwam kaŋa Bɔɔl, guku buku bəh wi i juŋ yi fəni gia mə, akisəkə, bɔ ka baŋ dzaka bifiəŋ. **31** Bɔ ka nəŋki i wɔɔ Bɔɔl, ntum wiwɔ liə i ntuni ki tikwili wi fwu wi bəni bə jum bə Lum a, Jelusalem wichi si shakyi. **32** Wi ka nyə akisəkə, dzo bəni bəŋchi bəh kifwu ki mbaŋ wi bəni bə jum bədəkɔ bəh bɔ yəkɔ shi tsə feiŋ. Si bəni nɪ yeiŋ bəni bə jum bəh tikwili wi fwu wi bəni bə jum num feiŋ, bɔ ka bee i tweiŋki Bɔɔl. **33** Tikwili wi bəni bə jum wiwɔ ka dzə kwa Bɔɔl, dzaka a bɔ kaŋa wi bəh bənsəŋ bəfa. Wi bikə i bɔ a, “Wələ kɔ ndə? Wi fə nə?” **34** I feiŋ wə, bəni dza ka wiliki tsəki lə, bədəkɔ wili tsə lə. Wi nəki kiə kə gia yə yi num. Wi ka dza dzaka i bəni bu a bɔ dzə Bɔɔl bɔ yāka bəh wi i di bi bəni bə jum wə. **35** Bəni bə jum bəwɔ dzo wi, jəbi wə bɔ nɪ yakaki tsəki i dzəh yə yi kɔ i bəntəm bəntəm wə, bɔ dza giŋ lɔ Bɔɔl

gijni kôm mbaŋ wi bəni n̄ jumki i loko wi. 36 Bə n̄ biəliki yaka, wili dzakayi a, “Bə laksi wi.” 37 Asi bə n̄ liə bəh Bəol i di bi bəni bə jum wə, wi tsa tikwili wi fwu wi bəni bə jum a, “Mih kələ i dzaka gia yidoko i wə a?” Wi woko yaka, ka bikə i Bəol a, “Wə kiəki lə já yi Glik a? 38 A mən wə mi wi Ijib wə wi n̄ yisi ndani bəh kifwu ki tumi i jobi widoko wə, wi guku mbaŋ wi bəni bəhchuku bənaa, bə bə n̄ wəoyiki bəni bə bə tsə ka numki i chwa a?” 39 Bəol chukuli a, “Mih kə mi wi Ju, bə n̄ bwo mih i Tasus i tumi ki Silishia wə, Tasus num kə kwili wi nchiŋ. Mih tsaki wə, nyā mih bəh dzəh mih dzāka i bəni bələ.” 40 Tikwili wi fwu wi bəni bə jum bəwə ka nya dzəh a wi dzaka. Bəol ka num i di biə bi n̄ kə i bəntəm bəntəm wə, ka chi bəni bəh kaŋ. Bə ka kpichumi mən, wi dzaka i bə i já yi Hibulu wə a.

22 “Bəba bəh bwa bə nih bəŋ, mbeiy woko ndzaka wuŋ i mbeiy nshiŋ.” 2 Bə ka woko si wi dzakaki num i já yibo yi Hibulu wə, bə ka kpichumi lə mənəŋ. Bəol ka dzaka a, 3 “Mih kə mi wi Ju, bə n̄ bwo mih i Tasus i tumi ki Silishia wə, ayakalə bə kuku yaka mih i fa Jelusalem, mih lani kiŋwakti i kaŋ yi Gamalia wə. Wi n̄ keiŋsi lani mih bəh bənchi bə bəti bəbuku, mih ka numki bəh ŋga i gia yi Nyə wə nalə, asi mbeiy bəchi bələ mbeiy kə fa daiŋ lə. 4 Mih n̄ dzaki nyaki lə ŋgəkə bwaŋ gvu i bəni bə bə biəliki Dzəh yi Bah, fə bə wəoyi bə, kwa bənyuku bəh bəkaŋa chiŋsi i juŋ yi nsəŋ mə. 5 Fa kə gia yə kifwu ki bəti mfə gia bəh bəni bə bə sakaki kwili kiəki lə yi lə gbuuŋ. A n̄ nyaki bə biŋwakti a mih tsə kwāyiki bwa bə nih bəbuku bə bə kə i Damaskus. Mih bə tsə i kwāyi bəni bə bə biəliki Dzəh yi Bah, kāŋa dzə bəh bə i Jelusalem bə nya ŋgəkə i bə. 6 A jobi wə mih n̄ komsiki tsəki i Damaskus a num ka nshichuŋ, baiŋni bimbun bidoko dza mwaiŋ shi i mih beiy. 7 Mih gbo i kuku, ka woko ja yi dzaka dzə i mih a, ‘Səol, Səol, wə bwaŋki gvu i mih cheiy lə kôm nə?’ 8 Mih bikə a, ‘Bah, ako wə ndə?’ Ja yiwo chukuli a, ‘Ako mih Jisos wi Nasali, num mih wə wə bwaŋki gvu i wi cheiy.’ 9 Bəni bə bə n̄ kə buku bə n̄ yeiy baiŋni biwo, ayakalə nəki woko kə ja yi mi wə wi n̄ dzakaki buku wi. 10 Mih ka chu bikə a, ‘Bah, mih kə i fə daiŋ a?’ Wi chukuli i mih a, ‘Dzə beiy, liə tsə i Damaskus, ma bə fuku i wə feiy, nôm wichi wə Nyə kə wi keiŋsi jiə i wə a wə nômki.’ 11 Mih ka dza feiy, num baiŋni biə

fə mih fəkə, bəni bə buku bə n̄ nyaniki ka tati liə tsə bə mih i Damaskus. 12 Mi widoko num feiy i Damaskus, yeli wi num Ananias, wi kəksi Nyə nalə, jiə bənchi bəbuku Bəju bəchi bə bə n̄ kə feiy kəksi wi. 13 Wi dzə yeiy mih, num beiy i koms i mih kpəŋ ka dzaka i mih a, ‘Səol waiŋnih wuŋ, fiəni yeiy di.’ Akisəkə yakadəiy, mih fiəni ka yeiyki di, ka yeiy tə wi Ananias. 14 Wi dzaka i mih a, ‘Nyə wi bəti bəbuku kə wi babwili lə wə a wə kiə gia yə wi kəŋki, bəh i yeiy Mi wi Nôm wi Chəŋ, i woko ndzaka wə wi bukuki dzaka ki wə. 15 Wə bi numki mi wə wi fukuki kôm wi, fuku i bəni bəchi gia yə wə yeiy bəh yə wə woko. 16 Si yi kə yaka i liə, wə chu wəkəliki nə? Dzə beiy bə juli wə i bəko, i woko chu bia, asi wə tsaki i Bah.’ 17 Mih n̄ fiəni tsə i Jelusalem, mih bə tsa i juŋ yi fəni yi gia wə, feiy ka ndəmsi dzə i mih wə. 18 Mih yeiy Bah i feiy fiwo wə, wi dzaka i mih a, ‘Koms i nyə fa i Jelusalem wakli kôm bəni bə fa ni bum kə gia yə wə fukuki kôm mih.’ 19 Mih chukuli i wi a, ‘Bah, bə kiəki lə na bindzəŋ a mih n̄ liəki i juŋ yi tsani mə, kwayi bəni bə bə jiə shôm i wə wə tweiŋ bə. 20 Jobi wə bə n̄ wəki Stifen wə wi n̄ fukuki i bəni kôm wə, ako mih wə mih n̄ kə na feiy mih tobi. Ayaka ako mih wə bəni bə bə n̄ wə Stifen n̄ baayi nya bəmbuŋ bəbə mih kaŋa.’ 21 Bah chu dzaka i mih a, ‘Nyə fa, kôm mih ni faaŋ lə wə i dzəh yi dəəŋ i bəni bə bə kəkə Bəju.’” 22 Si Bəol n̄ dzakaki bəni wəkəli, jobi wə ndzaka n̄ bukuki i dzaka ki wə, bə yisi ka wiliki na bəh ŋga, dzakayi a, “Bə kās i bəh ŋkaiŋni mi wələ i fa nshwaiŋ wə. Ako kə mi wə wi kə i nômki wiwôm.” 23 Bə n̄ wiliki yaka, seks i bəmbuŋ bəbə i beiy, ka waŋki kwəŋŋə i beiy. 24 Tikwili wi fwu wi bəni bə jum ka dza dzaka a bəni bə jum dzə Bəol ma bə tsə bəh wi i di bibə wə, jobi wə bə ka tsə bə twēiy wi, bə bikə gia i wi, a wi fuku gia yə yi fə ka Bəju wiliki lə. 25 Bə ka tsə bəh wi ka kaŋa a bə tweiŋki, Bəol bikə i fwu wi mbaŋ wi bəni bə jum widoko wə wi n̄ kə feiy a, “Nchi bumki lə a bə twēiyki mi wi Lum maka bə saka nsaka wi a?” 26 Fwu wi mbaŋ wi bəni bə jum wiwo woko yakadəiy, ka tsə yeiy tikwili wibə, dzaka i wi a, “Wə nəŋki môm num nə lə? Kiə a mi wələ kə mi wi Lum.” 27 Tikwili wiwo woko yakadəiy, ka tsə yeiy Bəol bikə i wi a, “Lansi fuku i mih, a wə kə mi wi Lum a?” Ayaka wi bum. 28 Tikwili wiwo dzaka i wi a, “Mih n̄ taŋ bəh kpə widuli, ka mih numki mi wi Lum.” Bəol chukuli i wi a, “Mih kə mfiy

mi wi Lum i bwō wā.” 29 Bāni bā bō nī kō i bikēyiki bāmbikā bwōw i wi ka fiāni chu i jum wā akisāka. Tikwili wibō ka lwaki tā, kōm wi nī kō wi dzaka bā kaṇja Bōol a num mi wi Lum. 30 Tikwili wiwō ka nēṇki i kēiṇsi kiā gia yā Bāju nī jiāki i Bōol wā. Ayaka chōko buku wōw, wi dzaka a bā shwā Bōol, wi bōṇṇ bātii mfē gia bāmbum bāh bāni bāchi bā bō sakaki tumi, bō dzā, wi jiā Bōol i bō nshīṇ.

23 Bōol lōmsi dzākāh i bāni bā bō sakaki tumi kiwō, ka dzaka a, “Bwa bā nih bēṇ, i nōni kēṇṇ wā i dzā buku dāiṇ, mih si fā num a gia yā mih kiāki a yi kō chēṇ i Nyō nshīṇ, gia yidōko kōbi yā yi sakaki mih i shōm yīṇ wā.” 2 Ananias wā wi nī kō fwu wi bātii mfē gia, dzaka i bāni bā bō nī numbēiṇ i kōmsi i Bōol kṇēṇ, a bō chōko wi i dzaka wā. 3 Bōol chukuli i wi a, “Nyō nī chōko lā wā tā. Wō bwōsiki kimbu ki juṇ kē bā chikā bāh fiēṇ wi fuku a biṇ. Wō lānsi num a wō sakaki mih biāli nchi, chuku bwīṇ nchi wiwō chu dzaka a bā twēiṇ mih a?” 4 Bāni bā bō nī num bēiṇ i kōmsi i Bōol wā bikā i wi a, “Wō tōyi fwu wi bātii mfē gia wi Nyō a?” 5 Wi chukuli a, “Bwa bā nih bēṇ, mih si kiāki kē a, akō fwu wi bātii mfē gia. Bā nyaka a, ‘Kiā mi ki dzāka kē gia yichu kōm mi wā wi sakaki bāni.’” 6 Jōbi wā Bōol nī yēiṇ a bāni bādōko nī kō fiēṇ a num Bēsadusi, bādōko num Bēfalasi, wi ka dzaka bā ja yilākāli i kintāēṇ ki bāni bā bō sakaki tumi a, “Bwa bā nih bēṇ, mih kō mi wi Falasi, mih num waiṇ wi Bēfalasi. Mih kō fa i nsaka wā kōm mih tseiṇki tsōki a ninshīṇ, kiā a bēṇkwu bi dza lā i kpi wā.” 7 Si wi dzaka yakadēiṇ, Bēsadusi bāh Bēfalasi ka yisi i yōliki, kijurṇi kiwō gaali. 8 Bō nī yōliki yakadēiṇ, kōm Bēsadusi nī shiki dzakaki a bēṇkwu bi dza kē i kpi wā, chu dzaka a fiēṇ fidōko kōkō ka bāchinda bā Nyō nabē biṇ'waka. Ayakalā, Bēfalasi nī bumki lā a biēiṇ biālā bichi kolā. 9 N'yōli wiwō lōkō tsā a ninshīṇ, bāni bādōko bā bō nī laniki bānchi num i mbaṇ wi Bēfalasi wā, numbēiṇ fiēṇ dzaka bāh nṇa, dzakayi a, “Buku ka yēiṇ gia yā mi wālō gbo yēiṇ. A kolā numki kiṇ'waka kidōko, yuwidōko chinda wi Nyō wi dzakaki i wi.” 10 N'yōli wiwō ka nēṇki a fiāni chu jwō, tikwili wi fwu wi bāni bā jum ka lwaki a yudōko bō kolā i shakiy Bōol fiēṇ i biṇka wā. Wi ka dzaka a bāni bā jum shī tsā lōko Bōol fiēṇ i kaṇ yibō wā, fiāni yāka dzā bāh wi i kwili wi bāni bā jum wā. 11 A num nchōko, Bāh numbēiṇ i kōmsi i Bōol wā, dzaka i

wi a, “Kaṇja shōm. Si wō kō wō fuku lō i bāni kōm mih i Jēlusalem, akō tā a liṇ si wō nī fuku tā i Lum kōm mih.” 12 Chōko buku wōw, Bāju bādōko jiā kimfasi, dzi ṇkaṇ a bō nī dzi kē fiēṇ nabē i mu a kōbi a bō nī wōw lā Bōol. 13 Bāni bā bō nī jiā kimfasi kiwō dzi ṇkaṇ biwō nī tsōki lā bāni mbaṇnyani. 14 Bō ka tsā i bātii mfē gia bāmbum, bāh bāni bā bō sakaki kwili, dzaka i bō a, “Buku kō buku lānsi dzi ṇkaṇ, a buku ki lōkōsiki kē fiēṇ i dzaka wā a kōbi a buku nī wōw lā Bōol. 15 I liā wā, mbeṇṇ bāh bāni bāchi bā bō sakaki tumi chīṇsi ntum i tikwili wi fwu wi bāni bā jum, mbeṇṇ kwāyi dzaka i wi a wi fiāni chīṇsi shī dzā Bōol, wi dzā i mbeṇṇ nshīṇ, a mbeṇṇ nēṇki i tseiṇ baṇsi i nsaka wi nalā. Ayakadēiṇ, buku nī gbo wi i dzāh, jōbi wā bō nī shiki dzaki bāh wi, buku ka nī wōw wi a kēiṇ i dzāh.” 16 Si bō nī jiā kimfasi kiwō yakadēiṇ, waiṇ jemi wi Bōol wi nyukuni wōkō, wi ka tsā i di bi bāni bā jum wā, fuku i Bōol. 17 Wi ka bōṇṇ fwu wi mbaṇ wi bāni bā jum widōko dzaka i wi a, “Dzō sumi wālō ma wō tsā bāh wi i tikwili wi fwu wi bāni bā jum, wi kaṇaki lā gia i fuku i wi.” 18 Wi ka dzō wi, ka tsā bāh wi i tikwili wi fwu wi jum wā, dzaka i wi a, “Bōol mi wi nsēṇ bōṇṇ mih, dzaka a mih dzō sumi wālō ma mih dzā bāh wi i wō, a wi kaṇaki lā gia i fuku i wō.” 19 Tikwili wiwō ka kaṇja wi i tseiṇ wā, bāh wi baka gwu, wi bikā i wi a, “Akō nā wō nēṇki i fuku i mih a?” 20 Sumi wiwō chukuli a, “Bāju bādōko jiā kimfasi a bō nī dzaka lā i wō a wō nyā shī dzā Bōol wi dzā i bāni bā bō sakaki kwili kijiāli, a bō nēṇki tseiṇ lōkō baṇsi i nsaka wi wā bindzōṇ, bō dzakaki yaka kwayi fā fāni i wōw wi. 21 Kiā wō ki būm kē, kōm bāni kolā fiēṇ bō tsā bāni mbaṇnyani num bō gbo wi i dzāh, bō dzi ṇkaṇ a bō nī dzi kē fiēṇ nabē i mu fiēṇ a kōbi a bō wōw lā Bōol. Bō kō i liā num bō kēiṇsi lō gwu, ka wōkoliki num gia yā wō nī dzaka.” 22 Tikwili wi fwu wi bāni bā jum wiwō ka dzaka a sumi yiwō tsāki, ka kiṇ i wi a si wi tsōki kiā wi ki fā kē a mi widōko Kiā a wi fuku gia yiwō i nṇaiṇ. 23 Tikwili wi fwu wi bāni bā jum wā ka bōṇṇ kifwu kimbaṇ ki bāni bā jum bāfa dzaka i bō a, “Mbeṇṇ kēiṇsi jiā bāni bā jum gi yifa bāh bāni bā bikum mbaṇnanitaṇ bāh bāni bāṇṇṇ gi yifa, i mbiēṇṇ wā bwukā nchōko, bō nī nyā tsā i Kaysalia. 24 Mbeṇṇ kēiṇsi tā kikum i Bōol, mbeṇṇ dzō tsā bāh wi i Felek mi wi nsaka fiēṇ fidōko ma kōm wi i dzāh.” 25 Si wi dzaka yaka, ka nyaka kiṇwakti ki dzaka a. 26 “Akō mih Klawdius Lisias. Mih

nyakaki kinwakti kələ i wə mi wimbun Felek wə mi wi sakani. Mih bəniki dzəki i wə. 27 Bəju si kwa mi wələ ka nənki i wə. Mih ka wəko a, ako mi wi Lum, buku bəni mbəy bə jum ka liə feiŋ ləko wi i kaŋ yibə wə. 28 Mih bə nən i wəko gia yə bə jiəki i wi fuŋ, mih ka shi bəh wi i bəni bəbə bə bə sakaki tumi. 29 Jobi wə bə ni tseiŋ ləkə i yeiŋ, mih ka yeiŋ a gia yə bə bwaŋki i wi cheiŋ ako a kingukuli kəm bənchi bəbə maka wi fə gia yidəko yə bə si kə i wə wi yeiŋ, nabə i jiə wi i juŋ yi nseŋ mə. 30 Jobi wə mi si fuku i mih a Bəju bədəko jiə kimfasi i wə mi wələ, mih ka chiŋsi wi i wə akisəkə. Mih dzaka tə a bəni bə bə jiəki gia i wi fuŋ dzə yeiŋ num wə, bə dzaka gia yə bə kaŋaki bəh wi.” 31 Bəni bə jum ka fə asi tikwili wibə dzaka, dzə Bəol nchəko, bəh bə tsə buku i Antibati. 32 Chəko buku wə, bəni bə jum bə bə ni nyaniki bəh gvu bee Bəol i kaŋ yi bəni bə bə ni nyaniki i bikum beŋ a bə tsəki bəh wi a ninshiŋ ka fiəni i jum wə i di bibə wə. 33 Bə tsə liə i Kaysalia, ka nya kinwakti kiwə i mi wi sakani wiwə chu nya tə Bəol i wi. 34 Wi fa kinwakti kiwə, ka bikə i Bəol di biə wi buku yeiŋ. Wi ka wəko a Bəol kə mi wi Silishia, 35 ka dzaka i wi a, “Mih ni wəkəli lə nsaka wa i jobi wə bəni bə bə kaŋaki nsaka bəh wə ni dzə buku fa.” Wi ka dzaka a bə dzə Bəol ma bə tsə jiə wi i ntəy wi Heləd wə, ma bə tsəiŋki wi.

24 Si kaŋ dzə buku yite, Ananias fwu wi bəti mfa gia wə, bəh bəni bədəko bə bə ni sakaki tumi, bəh Tetulus wə wi ni kə wi keiŋsi lani nchi, shi tsə i Kaysalia. Bə ka tsə yeiŋ Felek mi wi nsaka, jiə nsaka wibə kəm Bəol i wi nshiŋ. 2 Bə ka bəy Bəol, Tetulus ka yisi i jiəki gia i wi wə, dzaka i Felek a, “Mi wimbun, kimbəiŋni kələ i tumi kələ wə i dzə buku i liə, a num kəm nsaka wa wi ndzəyŋni, bəŋkwuni bəh ndzəyŋni kə fa bəduli i tumi kələ wə num kaŋ ya. 3 Bəni bəchi wəkəli lə ndzəyŋni bimbun chu dzə nsaka wa i di bichi jobi wichi. 4 Mih nənki kə i dzə jobi wa wichi, mih tsaki wə, a wə wəkəli a twesi, wə wəkəli gia yə buku ki dzakaki. 5 Buku kə buku yeiŋ a mi wələ kə mi wi gia. Wi nyaniki nənki ndani i kintəyŋ ki Bəju wə i kifwu ki nshwaiŋ wə kichi. Ayaka a chu num wi tikwili wi mbəy wə bə bəyŋki a wi Nasali. 6 Wi ni nənki i bəkəli tə juŋ yi fəni yi gia, buku kwa wi. 8 Wə ka bikəyi gia i mi wələ, wə ni wəkəli i wi gia yichi yə buku dzaka kəm wi.” 9 Si Tetulus dzaka yakadəyŋ, Bəju təbi, kəksi a gia yələ yichi kə nkeŋ. 10 Mi

wi nsaka wiwə fəkəni i Bəol a wi dzaka. Wi ka dzaka a, “Mih kiəki a wə kə wə saka lə bənsaka i tumi kələ wə i jiə yiduli wə. Mih kə bəh kinsarŋi i num i wə nshiŋ i kəmyi dzaka kəyŋ. 11 Wə ka dza ka bikəyi, wə ni wəkəli a kaŋ ka tsə dəkə jwəfi ntə yifa si mih ni yaka i Jelusalem i tsə tsa Nyə. 12 Bəju ni ka yeiŋ, mih gukuli bəyŋgukuli buku mi, bə ni ka yeiŋ mih, mih nyini bəni i juŋ yi fəni gia wə nabə i juŋ yi tsani wə, nabə i di bidəko wə i kwili wə. 13 Bə kaŋaki kə na gia yə yi chusiki a mih ni fə gia yələ yə bə jiəki i mih wə. 14 Mih bum yələ i wə nshiŋ, a mih tsaki Nyə wi bəti bəbuku biəli Dzəh yə bə bəyŋki a yi kə yichu. Ayaka mih bumki num gia yichi yə yi kə i Kinwakti ki Bənchi bə Muses wə bəh yə yi kə i Biŋwakti bi bəni bə ntum bə Nyə wə. 15 Mih tseiŋki tsəki a ninshiŋ i Nyə, a liŋ asi bəni bələ tə tseiŋki, a bəni bə ndzəyŋni bəh bəchu bəchi bi dza lə i kpi wə. 16 Ayakadəyŋ, mih məmsiki nalə i jobi wichi wə i nəki nəni ki chəy i Nyə nshiŋ bəh bəni, ka gia ma numki yə yi sakaki mih i shəm yiy mə. 17 Ako jiə yiduli si mih ni buku i Jelusalem, mih ka fiəni tsə feiŋ i nya kə i bəni mbəy bə kwili, bəh i fə gia. 18 Ako gia yələ bə ni yeiŋ mih i juŋ yi fəni yi gia mə si mih fəki, num mih wəkəli shi mbiy. Bəni ni məy feiŋ nabə dzaka ki kəmi. 19 A ni kə shəy a Bəju bədəko bə Esia si bə ni kə feiŋ, ayaka bə si kaŋaki i numki fa i dzaka i wə gia yə bə kaŋaki kəm mih, jobi wə gia yidəko kə. 20 A kəbi yakadəyŋ, ma bəni bələ ni fuku gia yə bə ni yeiŋ a mih gbo jobi wə mih ni numbeŋ i bəni bə bə sakaki tumi nshiŋ, 21 a kəbi a gia yə mih ni də bwili bəh ja yiləkəli i bə a, mih kə i bə nshiŋ jobi wələ lə i nsaka wə kəm mih ni bum a bəykwu bi dza lə i kpi wə.” 22 Si Bəol dzaka yakadəyŋ, Felek wəkəli lə, a ni kə mi wi təkəsi kiə kəm Dzəh yi Bah, wi ka jiə nsaka dzaka a, “Jobi wə Lisias wə tikwili wi fwu wi bəni bə jum, ni shi dzə, ka mih ni təyŋ nsaka wimbəyŋ.” 23 Wi ka dzaka a fwu wi mbəy wi bəni bə jum dzə Bəol wi tsə jiə i dzu, wi chəniki wi. Ayakalə, a bə nyə wi bəh dzəh, ka nsəyŋ yi dzəkə gəmtiki wi. 24 Kaŋ yidəko tsə, Felek bəh Dusila kə wi wə wi ni kə mi wi Ju bə dzə. Felek tsə bəyŋ Bəol a wi dzə, wi ka wəkəliki gia yə Bəol dzakaki kəm njia wi shəm i Klisus Jisəs wə. 25 Si wi dzaka kəm si mi kə numki mi wi chəy bəh si mi kə i təkəni bəh gwu yi bəh si Nyə bi saka bəni, Felek wəkəli yaka lə ka lwa. Ayaka wi ka dzaka i Bəol a, “Wə kələ tsəki i liə, jobi wə mih ni kaŋa jobi mih ni fiəni bəyŋ wə.”

26 Wi ni dzaka yakadəiŋ, kaŋa kiŋkwaka a jobi widəko Bəol ni tanji lə ŋgaiŋ. Ayaka wi shi a bəŋki Bəol a feiŋ feiŋ a bə wi təkəki bieŋ bi təkəni. 27 Ayaka, yaka, jiŋa yifa tsə. Bə bi ka jiə Bəlsius Festus i kimbəko ki Felek wə, Felek ka nənki a ŋgaiŋ fə Bəju kənki ŋgaiŋ, wi ka bee Bəol i juŋ yi nsəŋ mə.

25 A dzə num i kaŋ yitali wə si Festus yisi i sakaki kimbu ki tumi ki Judea, wi nyə i Kaysalia ka yaka tsə i Jelusalem. 2 Bəti mfa gia bəmbum bəh kifwu ki Bəju i tumi kiwə wə ka dzə yeiŋ wi, jiə nsaka wə bə kaŋaki bəh Bəol i wi nshiŋ, ka tsa wi a, 3 wi chūsi shəm yindzəŋni i bə i fə a bə chūsi Bəol a wi dzə i Jelusalem. Bə nī fəki yaka, num bə keiŋsi lə a bə ni gbo wi i dzə i wə. 4 Festus chukuli i bə a, “Bəol kə i juŋ yi nsəŋ mə i Kaysalia, mih mwi ni fəni tsə lə feiŋ i kaŋ yələ wə. 5 Bəni bə bə kaŋaki ŋga i saka bənsaka, bədkə biəli mih i tsə i Kaysalia, i dzāka gia yə wi gbo yeiŋ i jobi wə gia yidəko kə.” 6 Festus nī nə bəh bə i tsə buku ka kaŋ nyanj yuwidəko jwəfi, ka wi fəni shi tsə i Kaysalia. Si chəko buku wə, wi tsə i juŋ yi nsaka mə, dzaka a bə dzə bəh Bəol. 7 Si Bəol dzə, Bəju bə bə nī buku dzə i Jelusalem shi tsə feiŋ, ka numbeŋ fiəli tali wi, ka yisi i jiəki gia yiduli i wi fuŋ, yi nchiŋ kəbi. Ayakalə, gia yidəko nī kəkə yə bə nī kə i fuku yi chusi a wi fə gia yidəko i yə wə bə nī dzakaki. 8 Bəol banji gwu yi bəh ndzaka, ka dzaka a, “Mih ka gbo dəkə nchi wi Bəju, nabə wi juŋ yi fəni yi gia, nabə bəh wi ŋkuŋ wi Lum.” 9 Ayakalə, Festus bə nən a ŋgaiŋ fə Bəju kənki ŋgaiŋ, ka bikə i Bəol a, “Wə kənki lə i yaka tsə i Jelusalem a mih mwi ni saka nsaka wa feiŋ i gia yələ wə a?” 10 Bəol chukuli a, “Mih si num lə fa i di bi nsaka nshiŋ, a num bi ŋkuŋ wi Lum. A num i fa wə bə kə i saka nsaka wuŋ. Wə mwi kiə na bindzəŋ a mih ka gbo dəkə gia yidəko i Bəju. 11 A kabə num a mih bwiŋ nchi widəko, nabə i gbo gia yə yi kə i fə a bə wə mih, mih ma ni nənji i kpi. Ayakalə, a kabə num a gia yə bə jiəki i mih fuŋ a, ako ntəkə, ayaka mi widəko mən wə wi kə i nya mih i kaŋ yi Bəju bələ wə. Mih tsaki a nsaka wuŋ tsə i ŋkuŋ wi Lum nshiŋ.” 12 Festus wəko yakadəiŋ, bəh bəni bu bə bə nī sakaki bənsaka chumyi dzaka. Wi ka dzaka i Bəol a, “Si wə kə wə tsa lə a nsaka wa tsə i ŋkuŋ wi Lum nshiŋ, yaka wi ki tsəki lə feiŋ.” 13 Kaŋ yidəko tsə, ŋkuŋ Aglifə bəh Bəni laa njikə i Festus i Kaysalia i bəni i wi.

14 Si bə ni nə feiŋ i kaŋ yiduli wə, Festus dza fuku i ŋkuŋ kəm nsaka wi Bəol, ka dzaka a, “Mi widəko kə fa si Felek nī bee i juŋ yi nsəŋ mə, 15 si mih ni tsə i Jelusalem, bəti mfa gia bəmbum bəh bəni bə bə sakaki tumi ki Bəju jiə nsaka wiwə i mih nshiŋ a mih dzaka a wi gbo nsaka. 16 Mih dzaka i bə a, nəni ki bəni bə Lum ka bum dəkə i təiŋ a mi gbo nsaka, maka bə nya dzəh i mi wiwə i liə numbeŋ i kintəŋ kintaiŋntaiŋ ki nsaka mə i bəni nshiŋ bə bəh bə kaŋaki nsaka, i banji gwu yi kəm gia yə bə jiəki i wi fuŋ. 17 Jobi wə bə nī dzə fa, mih nī ka mətə. Si chəko buku wə, mih tsə num i juŋ yi nsaka wə ka dzaka a bə dzə bəh mi wiwə. 18 Bəni bə bə ni kaŋaki nsaka ka num beŋ, bə nəkə chusi kə ŋgbo wə mih nī kwakaki asi bə dzakaki i mih. 19 Bə ka dzakaki lə, a num gia yi ŋgukulini bəh mi wiwə kəm dzəh yə bə tsaki Nyə yeiŋ, bəh kəm bəh mi widəko bə bəŋki a Jisəs num wi nī kpi lə, ayaka Bəol bwanj alə a wi keiŋki wiwə. 20 Si mih si kiəki kə si mih kə i liə i kintəŋ ki gia yiwə wə, mih ka bikə i Bəol yuwidəko wi kənki i yaka i Jelusalem a bə saka nsaka wi feiŋ kəm gia yələ. 21 Wi chukuli a ŋgaiŋ ni baan a juŋ yi nsəŋ mə, a a bi tənki a ŋkuŋ wi Lum nsaka wi ŋgaiŋ. Mih ka dzaka a bə jiə wi i dzu, i wəkəliki i tsə būku i jobi wə mih ni chūsi wi i ŋkuŋ wi Lum.” 22 Aglifə wəkəli lə, dzaka i Festus a, “Mih mwi kənki lə i wəko gia yələ i dzaka ki mi wiwə wə.” Festus chukuli a, “Wə bi buku wəkəli lə kijiəli.” 23 Si chəko buku wə, Aglifə bəh Bəni ka nyaniki dzəki bəh kiŋkəkəni kimbum. Bə bəti kifwu ki bəni bənchi bəh bəni bambum bə kwili, nyani dzə liə i saŋ mə. Festus ka dzaka a bə dzə bəh Bəol. 24 Si bə dzə bəh wi, Festus dzaka a, “ŋkuŋ Aglifə bəh bəni bəchi bə bə kə fa, mbeŋ yeiŋ mi wələ. Ako mi wə Bəju bəchi dzəki yeiŋki mih fa bəh i Jelusalem kəm wi, wamyi, dzaka a wi kəkə mi wə wi kaŋaki i chu numki wiwə. 25 Ayakalə, mih ka yeiŋ dəkə a wi fə gia yidəko yə bə kə i wə wi yeiŋ. Si wi nī tsa a nsaka wi tsə i ŋkuŋ wi Lum nshiŋ, mih ka yeiŋ a mih ni chūsi lə wi i wi. 26 Ayakalə, mih təkəki kiəki kə gia yə mih kaŋaki i nyaka i ŋkuŋ tikwili wuŋ kəm wi. Ayakadəiŋ, mih ka təm wi i liə i mbeŋ bəchi nshiŋ i na bə wə ŋkuŋ Aglifə, a mbeŋ tsəiŋ ləkə i nsaka wi wələ, yudəko mih ni kwati gia yə mih kə i nyaka. 27 Mih yeiŋ na yi kəkə chəŋ i mih i chūsi mi wi nsəŋ i ŋkuŋ mih kəbi i chusi gia yə bə kə i dzakaki a wi gbo yeiŋ wə.”

26 Ȩkuŋ Aglifa ka dzaka i Bɔɔl a, “Ako di bia i liə i dzāka bəh dzaka ka.” Bɔɔl ka giŋsi kaŋ i bein, yisi i komyiki dzaka dzaka a, **2** “Mbɛɛ, mih yein a, ako fwu wi ndzɔŋni a mih num i wɔ nshin i dzaka bəh dzaka kəŋŋ daiŋ gia yichi yə Bəju jiəki i mih fuŋ. **3** Mih dzakaki lə, kɔm wɔ tɔksiki kiəki lə nɔni kə tumi ki Bəju bəh bəŋgukuli bə bɔ si kaŋa. Ayakadain, mih tsaki wɔ i kəŋa shɔm twesi i wɔkɔli gia yə mih nənki i dzaka. **4** Bəju bəchi kiəki lə nɔni kəŋŋ i yisi na mih kein sumi. Bɔ kiə si mih nɔ nɔki i tumi kibuku wə bəh i Jelusalem. **5** Bɔ kiəki lə na bindzɔŋ a, i yisi i jɔbi wi dəŋŋ wə a mih kɔ mi wi mban wi Bəfalasi num mban wə wi ləkəki i gia yi Nyɔ wə, tsə bəmban bəchi. Yələ kɔ gia num bɔ kabə kəŋ, ma bɔ ni fuku bəh dzaka kibɔ, bɔ num i bum a, ako Ȩkəŋ. **6** Mih num fa i liə i nsaka wələ wə kɔm mih tsein ki tsəki a ninshin, kiə kinƙaka kə Nyɔ nɔ kaka i bəti bəbuku. **7** Kinƙaka kələ kə kə chwəŋki juŋ kibuku jwəfi ntso bəfa wɔkɔliki, si bɔ tsaki Nyɔ kɔksi wi nchɔkɔ bəh nshi. Mbɛɛ, ako kɔm kinƙaka kələ Bəju kaŋaki nsaka yein buku bɔ. **8** Mih bikəki i mbein i liə, ako kɔm nə mbein ləkəki i bum a Nyɔ kələ i dzasi mi i kpi wə a? **9** Mih mwi nɔ kwakaki a mih kələ i fə gia yichi, i yein a mih chiksi yeli wi Jisɔs wi Nasali. **10** Ayaka yələ kɔ gia num mih nɔ fə lɔ yi i Jelusalem. Mih nɔ dzɔki ŋga i bəti mfə gia bəmbum, kwayi bəni bəduli bə bɔ nɔ kə bə Nyɔ, fah i juŋ yi nsəŋ mə. A nɔ kəkə a yələ shəŋ. Jɔbi wə bə nɔ kə a bə nənki i wɔyɔi bɔ mih tə nɔ tɔbiki lə. **11** Mih nya ŋgəkə i bɔ a feiŋ feiŋ i juŋ yi tsani wə yichi, kaŋyi a bɔ dzakaki jə yichu kɔm mi wə Jisɔs. Shom bɔkɔ mih bəh bɔ nalə, mih nɔ bwanƙi lə gvu i bɔ cheiŋ, i tsə buku i kikwili ki bəni bədɔkɔ wə. **12** Mih ka nyə ka tsəki i Damaskus, num bəti mfə gia bəmbum nya mih bəh ŋga, ka chu nyaka kinƙwakti nya i mih. **13** Mbɛɛ, mih kabə tsə a num nshichuŋ asi wəŋ yaka lumsɔ, mih yein baiŋni bɔdɔkɔ bi dza baiŋ lə mwaiŋ i bein bi baiŋ tsə wəŋ, bi baiŋ shi i mih wə bəh i bəni bə buku bɔ nɔ nyaniki. **14** Buku bəchi dza gbɔyi i kuku, mih ka wɔkɔ ja yi dzaka dzə i mih i jə yi Hibulu wə a, ‘Sɔɔl, Sɔɔl, wə bwanƙi gvu i mih cheiŋ kɔm nə lə? Wə fəki lə, wə chɔkɔ num gwu ya, asi na’ yi nɔm si chɔkɔ gwu yi i mbəŋ wi ba wi wə.’ **15** Mih ka bikə a, ‘Bah Ako wə ndə?’ Ayaka wi chukuli a, ‘Ako mih Jisɔs, a num mih wə wə bwanƙi gvu i wi cheiŋ. **16** Dzə nɔmbein. Gia yə yi fə mih, a mih tumbuku i wə ako i babwili wə ka mi wuŋ wi nɔm, ka wə bi fɔkuki gia yə wə yein ndain bəh yə mih kein ki i ni chusi i wə. **17** Mih ni gamti lə wə i kaŋ yi Bəju wə bəh bəni bə bɔ kəkə Bəju, a num bɔ bə mih ni faaŋ wə i bɔ, **18** wə tsə wəli dzəkəh yibɔ, wə bwili bɔ i jisi wə, wə jiə bɔ i baiŋni wə, bɔ ka ni buku i kaŋ yi Satan wə, i num bəh Nyɔ, bɔ ni jiə shɔm i mih wə, ka Nyɔ ni dalinya chu bibɔ. Bɔ ni ka kwati kimbu i di bi bəni bə wi nɔ fə a, ako na mbu.’ **19** Mbɛɛ, si yi nɔ num yakadain, mih ka fə asi wi nɔ dzaka i mih i bein. **20** Mih ka yisi, yisi i fukuki i Damaskus, ka mih tsə i Jelusalem. Ayaka mih nyani i bitumi bichi i Judea bəh i bitumi bichi biə bi kəkə bi Bəju, i fukuki i bɔ a bɔ kwūni shɔm yibɔ, bɔ chū i Nyɔ, bɔ fəki num gia yə yi chusiki a bɔ kwuni. **21** Ako gia yə yi fə ka Bəju kwa mih i juŋ yi fəni yi gia wə, kabə nəŋ i wɔɔ. **22** Ayakalə, i dzə buku bidain mih kɔ kɔm bə ŋgamti wə Nyɔ gamtiki mih yein. Na ka mih num fa i liə i fukuki i bəni bəmbum bəh i bəŋchiŋ. Gia yə mih fukuki kɔ a yə Muses bəh bəni bə ntum bə Nyɔ nɔ lakaki a yi bi dzə num lə. **23** Bɔ nɔ dzakaki a Kimbwili wə Nyɔ nɔ kaka kaŋaki lə i bi dzə yein ŋgəkə, a nɔm mi wi ninshin i bi dzə i kpi wə, wi bi chusiki lə baiŋni i Bəju bəh i bəni bə bɔ kəkə Bəju.” **24** Si Bɔɔl nɔ kein ki wi baŋyi gwu yi, Festus dza kin lə kinɔni ka dzaka a, “Bɔɔl wə si yuŋsi yuŋsini. Nlani wa wimbum wələ fə wə bə yuŋsi.” **25** Bɔɔl chukuli i Festus a, “Mih yuŋsiki kə yuŋsini mi wimbum. Gia yə mih dzakaki ako Ȩkəŋ, mih dzakaki mfi mbin num feiŋ. **26** Mih dzakaki i Ȩkuŋ lə lwa kə, kɔm wi kiəki lə gia yələ, yi ni ka num dəkə i nyumi wə, yidəkɔ chu num kə yə wə məŋniki. **27** Mbɛɛ, wə bum alə a gia yə Biŋwakti bi bəni bə ntum bə Nyɔ dzakaki a? Mih kiəki lə a wə bum.” **28** Ayaka Ȩkuŋ Aglifa bikə i Bɔɔl a, “Wə kwakaki a wə ki fiəniki lə mih i num mi wi Klistus i jɔbi wi juli wələ wə a?” **29** Bɔɔl chukuli a, “Kəŋ a numki i jɔbi wi juli wə nabə wi dəŋŋ wə, ntse wuŋ i Nyɔ kə a, a ma numki a wə shəŋ. Mi wichi wə wi kə fa daiŋ wi wɔkɔliki si mih dzakaki wi fiəni numki aka mih tə, ayaka wi ma baan i bənsəŋ bələ wə.” **30** Ȩkuŋ ka dza bein, mi wi sakani bəh Bənis bəh bəni bə bɔ nɔ kə bəh bɔ ka biəliki. **31** Bɔ buku, ka dzakaki a bɔ bɔ a, “Mi wələ ka fə dəkə gia yə bə kə i wɔɔ wi, nabə i jiə wi i juŋ yi nsəŋ mə.” **32** Ȩkuŋ Aglifa ka dzaka i Festus a, “Asi kəkə a mi wələ numki num wi tsa lə a nsaka wi tsə i Ȩkuŋ wi Lum, ma bə bee wi.”

27 Jobi wə bə n̄ keĩŋsi a buku bəh Bəol i liə i ngwuki wimbun wə i tsə i tumi ki Itali wə, bə ngwuki bəwə ka kwakaki a bə kwati fiɛŋ fiə bə ka nya Bəol bəh bəni bə n̄səŋ bədəko i kaŋ yi Julius wə wi n̄ kə fwu i mbarj wi bəni bə jum bədəko a num wi ŋkuŋ wi Lum. **2** Buku bə liə i ngwuki wimbun wə wi buku i Adamitium, wi num i ni numyiki tsəki i kpa i kimbu ki di ki bəko yi Esia wə. Alistakus mi wi Tesalōnika, i tumi ki Masedōnia num tə buku bə. Buku bə ka tsəki. **3** Chəko buku wə, buku dza buku i Sidōn, Julius chusi kinjōŋ i Bəol, ka bee wi a wi tsə yeĩŋ nsəĩŋ yi i kwili kintəŋŋ ka bə gamti wi bə bieĩŋ biə wi nəŋki. **4** Jobi wə buku ni fiəni liə i ngwuki mə feĩŋ, kabə tsəki, fiəkə dza i buku nshĩŋ chini, buku ka kwanjki tsəki i fikpəŋ fikpəŋ i tumi ki Sayblus kə ki kə i bəko kintəŋŋ ki kəŋki fiəkə. **5** Buku tsə daŋ kinchwə kimbun kə ki kə i fintəŋ kitumi ki Silishia bəh ki Bamfilia, ka dza i kwili wi Mila i tumi ki Lisia wə. **6** Fwu wi mbarj wi bəni bə jum wə ka yeĩŋ ngwuki i bəko num wi buku dza i Aleksandia daŋsi tsə sə i Itali, wi bwili buku, lakə buku yeĩŋ wə. **7** Buku bi dza feĩŋ, nyani alə tsi tsi i kaŋ yiduli wə, buku fum i bəŋgəkə bələ wə i tsə buku i kwili wi Sinidus wə. Si fiəkə n̄ bumki kə a buku tsə i ninshĩŋ chəŋ, ayaka buku ka kwuni ka kwanj tsə dzəh i Klet tumi ki bəko kintəŋŋ wə, di biwə ka kəŋki buku bəh fiəkə, buku ka tsə daŋsi Salmōni di biə bi liəki tsəki i bəko kintəŋŋ. **8** Buku ka kwanjki tsəki a bəko kpəŋ bəko kpəŋ, fum num fumni ka buku buku i di biə bə n̄ bəŋŋki a Kpa wi Bəko wi Kimboĩŋni, kə ki n̄ kə kōmsi i kwili wi Lasia wə. **9** Si buku n̄ kə num buku bəkəli lə jobi wi dəŋŋ i dzəh, a n̄ kə yaka num Chəko Bimbam bi Ndalinya Chu tsə lə, a num i jobi wi fuŋni kiləkəli wə, Bəol ka nya kintəfi i bəni bə i ngwuki mə a, **10** “Bəba, mih yeĩŋ a i yisi fa i tsə ninshĩŋ nyani wibukumbeĩŋ ni bəkə lə, kinlaka kimbun ni numki lə, nlaka wiwə ni numki kə a bieĩŋ shəŋ bəh ngwuki, bəni tə ni kpiyi lə.” **11** Ayakalə, fwu wi bəni bə jum wə nəkə wəko kə ndzaka wi Bəol, ka wəko n̄yi num i fwu wi bəni bə ngwuki bəh tii ngwuki wiwə. **12** Yeĩŋ si chweĩŋ wi bəko yiwə n̄ ndzəŋki kə ka bə num feĩŋ i jobi wi fuŋni kiləkəli wə, mi wi duli ka təbi a yi ndzəŋki lə a bə mōmsiki tsəki a ninshĩŋ, yuwidəko bə ni tsə buku i chweĩŋ wi bəko yi Fōniks wə, a num tumi i Klet ki kəŋ fiəkə, i tsəsi jobi wiwə feĩŋ. Chweĩŋ wi bəko wiwə n̄ kə ki tseĩŋ daŋsi i kimbu ki nimbeĩŋ bəh kisheĩŋ i di biə wəŋ tsəki liəki. **13** Fiəkə yidəko dza ka yakaki dzəki i kimbu kisheĩŋ wə a tsi tsi, bəni bə ngwuki bəwə ka kwakaki a bə kwati fiɛŋ fiə bə si nəŋki. Bə ka babwili ntukpa wi ngwuki, ka tsəki a i chweĩŋ wə chweĩŋ wə i bəko yi Klet wə. **14** Bə bəŋŋ fubi kiləkəli kiwə a, “Fubi ki kimbu kitseĩŋ yi kimiəkə i di biə wəŋ bukuki”, fubi kiwə dza tumbuku dza i tumi kə wə, ka shi i bəko. **15** Si ki shi dza, chəko i ngwuki wə, dzəh nəkə num kə feĩŋ ka ngwuki wiwə tsəki i fuŋni kiwə wə, bə ka bee ngwuki wiwə i fuŋni kiləkəli kiwə wə ki giŋ ka tsəki bəh wi. **16** Buku ka tsəki a tsəni, tsə daŋsi tsə i kimbu kisheĩŋ wə i tumi kinchĩŋ kidəko wə i kintəŋŋ ki bəko yə bə bəŋŋki a Kawda. Tumi kiwə bə kəŋ buku bəh fiəkə, buku ka fumki i yaksi ngwuki i chweĩŋ wi bəko wimbun wə. **17** Buku yaksi, ka shu kaŋa ngwuki wimbun wiwə bəh bəkwu a wi ma shakyi, jobi wə buku n̄ tsəki buku bə lwa a ngwuki wiwə ni tsə chəko lə gwu yi i dumi kinshambu wə i bəko kintəŋŋ i kōmsi tsə i tumi ki Libia wə. Bə ka shisi mbuŋ wi fiəkə, ka bee ngwuki wiwə bə tsə a wi wi. **18** Si fuŋni kiləkəli kiwə ni ləkəki tsəki a ninshĩŋ, chəko ka buku wə, bə ka yisi i bwiliki bieĩŋ i ngwuki wimbun wiwə mə, ləyiki i bəko. **19** Chəko chu buku wə, bəni bə ngwuki bəwə ka bwili bieĩŋ bi ngwuki mə ləyiki i bəko bəh kaŋ yibə. **20** Kaŋ yiduli tsə maka buku yeĩŋ wəŋ nabə bijəŋ, fuŋni kiləkəli kiwə keĩŋ jumi a jumini a num kə ki twesi, buku ka kiəkə i yibuku kaa lə. **21** Si bəni n̄ kə num bə nə i kaŋ yiduli wə dzi kə fiɛŋ, Bəol dza num i ninshĩŋ ka dzaka a, “Bəba, a n̄ kə a mbeĩŋ bum i wəko yiy a bə baarj a Klet, ma bukumbeĩŋ ka kwati dəkə ŋgəkə wələ bə kinlaka kələ lə. **22** Ayakalə, mih tsaki a mbeĩŋ kəŋa shəm, kəm mi i mbeĩŋ kintəŋŋ ni laka kə, a ni laka shəŋ a ngwuki wimbun wələ. **23** Mih dzakaki lə kəm Nyə wə wi kaŋaki mih, a num wə mih tsaki i wi, wi si faarj chinda wi i mih daiŋ nchəko wi dza num i mih kpəŋ, **24** ka dzaka i mih a, ‘Bəol, ma lwāki. Wə kaŋaki i bi num i ŋkuŋ wi Lum nshĩŋ. Tsəĩŋ, si Nyə chusi kinjōŋ i wə ka fə a mi widəko i mbarj wi bəni bə mbeĩŋ bə kə i ngwuki wimbun wələ wə ni laka kə.’ **25** Ayakadəĩŋ, bəba, mbeĩŋ kəŋa shəm. Mih jiə shəm i Nyə wə, a gia yə wi dzaka i mih ni num ayaka si wi dzaka. **26** Ayakalə, ngwuki wimbun wələ kaŋaki lə i ni tsə chəko gwu yi i tumi kidəko wə i bəko kintəŋŋ.” **27** A dza num i kaŋ jwəfi ntso bənaa fuŋni kiləkəli kə keĩŋ fiəli a fiəlini bəh buku i kinchwə kimbun ki Adia wə. A dza num ka nchəko kintəŋŋ, bəni bə bə nōmki

i ngwuki wiwo wə dza ka kwakaki a yudoko bə si kəmsi tsə i chweinj wə. **28** Bə ka fəkəni bəko si yi liəki bəh kwu num bə shiŋsi fiŋj fi jili yeinj wə, ka yeinj yi num a bəntəm mbaŋfia. Ayaka bə tsə kpeŋsi i ninshiŋ, chu fəkəni, ka yeinj yi num a bəntəm jwəfi ntso bəte. **29** Bə ka lwaki a yudoko ngwuki kolə i chəko i biana wə, ka shisi bəntukpa bənaa i bəko i ngwuki jum, ka tsaki alə chəko wə. **30** Bəni bə bə nəmki i ngwuki mə dza ka nəŋki i yoko buku i ngwuki wimbun wiwo mə, bə ka nəŋki i shisi ngwuki winchiŋ i bəko, ka bə kwayi fə a bə nəŋki i shisi bəntukpa i shi bi ngwuki wə i bəko. **31** Bəol ka dzaka i fwu wi bəni bə jum wə bəh i bəni bu a, “Bəni bələ ka məm i buku i ngwuki wimbun wələ wə, na ma mi widoko i mbeinj wə ma ni bəinj.” **32** Bəni bə jum ka təŋyi bəkwu bə bə nī kaŋja ngwuki winchiŋ wiwo yeinj i wimbun wə, ka bee a wi ləŋki tsəki. **33** Asi chəko nī wəki dzəki, Bəol ka tsa bəni bəchi a bə dži fiŋj, ka dzaka a, “Daiŋ si num kaŋ jwəfi ntso bənaa mbeinj num a bəh nlwa maka mbeinj ləko fiŋj i dzaka mə. **34** Ayakadaiŋ, mih tsaki mbeinj a mbeinj dži fiŋj, ka bi nya mbeinj bəh ŋga. Ayaka na juŋ yi fwu i mi fuŋ ni laka kə.” **35** Si wi dzaka yakadaiŋ, ka dzo bləd, nya kiyoŋni i Nyə, gbə ka dziki i bəni bəchi nshiŋ. **36** Bə bəchi ka kaŋja shəm ka dzi. **37** Buku bəchi bə buku nī kə i ngwuki wimbun wiwo mə nī kə bəni gi yifa bəh mbaŋnanitaŋ ntso bəso. **38** Jobi wə bəni bəchi nī dzi fwuli, bə ka bəliŋ gəŋ yə yi nī kə i ngwuki mə, ləoyi i bəko i fə a wi yaŋsi. **39** Jobi wə chəko nī wə dza, bə yeinj tsə kpa, bəni bə bə nəmki i ngwuki mə nəki kiə kə di biwo. Ayakalə, bə yeinj nchisi wi bəko num wi tsə buku i mishambu wə, bə ka yeinj a bə kolə i məmsi a ngwuki liə tsə num feinj i bəko kpəŋ. **40** Bə ka təŋyi bəshaiŋ bə mini shi tsə i bəko, ka chu fiəni shwa bəkwu bə bə nī kaŋyay bəmbəŋ bə bə lumsiki ngwuki yeinj, ka yaksi mbuŋ wi fiəkə i ninshiŋ fiəkə liə yeinj ka chiniki ngwuki wiwo wi bə tsə i nchisi wə i bəko kpəŋ. **41** Ayakalə, wi tsə chəko gwu yi i dumi ki mishambu wə i bəko. Kimbu ki ngwuki ki ninshiŋ liə baar feinj chu nəŋni kə. Bəwaa bə ləkəli shakyi təkə kimbu ki jum wə kə. **42** Bəni bə jum dza kabə nəŋj a bə wəoyi bəni bə nsəŋ bəchi ka bədəko ma ni chāli būku i gēiŋ. **43** Ayakalə, fwu wi bəni bə jum wə ka nəŋki i ləko Bəol, ka kaŋyi a bə ma fə yakadaiŋ, ka dzaka n'yi a bəni bə bə kiəki nchali yisi gbəyi chali buku i kpa, **44** ma kiŋka ki bəni bədəko baar

biəli num i bibaŋ bi keinj beinj bəh i bishakli biŋka bi ngwuki wə. Yələ kə dzəh yə buku nī məmsi i buku yaka kpa wə alə nyiki.

28 Si buku nī tsə buku i kpa wə alə nyiki yakadaiŋ, ka wəko a, bə bəŋŋki di biwo a Malta, a num tumi i bəko kintəŋj. **2** Bəni bə tumi kiwo chusi kiŋkəŋ kiləkəli i buku, dzo buku, kpa gbuku buku ka jəkəki, kəm dzaŋ nī kə yi yisi lə i dzəki fiəkə num. **3** Bəol nyani juŋni ŋgaŋja, ka tsə i kpa, ayaka fəkə num i ŋgaŋja yiwo mə, gbuku shili fə fəkə kiwo buku ka nəm tseinj yi ka shəŋj baar yeinj wə. **4** Bəni bə tumi kiwo ka yeinj si ki shəŋj baar i tseinj yi wə, ka dzakaki a bə bə a, “Mi wələ nī wə mi. Wi si bəŋj i bəko, ayakalə ləŋj kwa wi, wi ni baar kə wiwəm.” **5** Ayakalə, Bəol mikə fəkə kiwo ki gbə i gbuku mə, gia yidəko nəki num kə bəh wi. **6** Bəni bəwə ka wəkəliki, kwaka a gwu yi Bəol ni yisi lə i məkə, yudəko a wi ki gbəkə kpiki lə. Si bə ni wəkəli wəko məŋ məŋ, bə ka yeinj a gia yidəko ka num dəkə bəh wi, bə kwuni kiŋkwaka kibo dza ka dzakaki a, “Mi wələ kə nyə widəko.” **7** Mi wə wi nī sakaki di biwo feinj nī kaŋaki lə kikhə, ki kəmsi tsə i di biə buku nī kə. Yeli wi mi wiwo num a Bubluis. Wi dzo buku feinj, buku bə nə i kaŋ yitali wə wi təkni yaka bəh buku na bindzəŋj. **8** Yi num a tii Bubluis nī kə i naŋbeinj gwu num bəh wi tasi bəh chwə yi bəkəli. Bəol ka liə tsə i lum wə wi nī nəki yeinj, jiə kaŋ i wi wə, tsa ka chuku wi. **9** Si yi nī num yakadaiŋ, bəni bə tumi kiwo kichi bə bə nī kaŋaki jwēiŋ ka dzəki Bəol chuku tə bə. **10** Bə ka nyaki buku bəh biəŋj biduli. Jobi wə buku nī nyəki feinj, bə chu dza a bəh biəŋj bichi biə buku nī kəŋki jiə i ngwuki mə. **11** Buku liə i ngwuki wimbun mə ka tsəki num buku nə lə i Malta i tumi ki bəko kintəŋj kifiaŋŋj kitali. Ngwuki wiwo nī kə wi Aleksandia wə bə nī bəŋŋki a Bənyə bə bə kə Bimaŋsi, ayaka wi nī kə i tumi kiwo wə wəkəli a jobi wi fiəkə yiləkəli nī tsə daŋsi. **12** Buku tsə buku i bəko kpəŋ i kwili wi Silakus wə, nə feinj i kaŋ yitali wə, **13** ka nyə feinj, tsə buku i kwili wi Ləgium wə ka nə tə feinj. Si chəko buku wə, fiəkə yisi i yakaki dzəki i kimbu ki shəŋj wə, buku ka tsəki, i kaŋ yifa wə, buku dza buku i kpa wi Butiəli wə. **14** Si buku dza buku feinj, yeinj bəni bə bumni feinj, bə tsa a buku dzə ma buku bə nī kaŋ nanitaŋj. Buku bə ka nə, buku ka nyə dza i Lum. **15** Si buku nī tsəki, bəni bə bumni bə Lum ka wəko a buku si dza wə, bə buku ka

nyaniki dzaki a buku bo ban̄si. Ayaka bo dzə wələ kə num wi faan̄ i bəni bə bo kəkə Bəju, bo buku na i shi yi Abiyus wə, bəh i juŋ yi Bəni bə Nyanini wə Yitali. Asi Bəol yeiŋ bo, shəm yi də, wi nya kiyəŋni i Nyə. **16** Buku dzə buku i Lum, bo bee Bəol wi ka numki mfih wi mbəŋ, mi wi jum widəko chəəŋni kə wi. **17** Kaŋ ni tsə yitali, Bəol bəəŋ kifwu ki Bəju bə feiŋ. Asi bo dzə, wi dzaka i bo a, “Bwa bə nih bəŋ, mih kə i bənsəŋ wə lə num bə n̄i kwa mih i Jelusalem, nya i kaŋ yi bəni bə Lum wə na maka mih gbə na i gia yidəko wə i bəni bəbukumbeŋ nabə i nəni ki bəti i bəbukumbeŋ. **18** Jobi wə bəni bə Lum ni tseŋ ləkə i nsaka wuŋ wə, nəki yeiŋ kə gia yə bo kə i wəw mih yeiŋ. Bo ka nəŋki i bee mih, **19** ayakalə, Bəju nəki bum kə. Mih n̄i kaŋaki a tsə a nsaka wuŋ tsə i ninshiŋ i ŋkuŋ wi Lum. Mih n̄i dzakaki yakadəiŋ, a kəbi a mih kaŋaki lə gia yidəko i jiə i bəni mbəŋ fuŋ. **20** Akə gia yə yi fə mih ka mih bəəŋ mbeŋ a bukumbeŋ dzāka. Mih kə i bənsəŋ bələ wə lə num kəm bə mi wə bukumbeŋ bəni bə Islə n̄i wəkəliki.” **21** Bəni bəwə ka chukuli i wi a, “Buku ka yeiŋ dəkə kiŋwakti kidəko ki dza dzə i Judea kəm wə, mi widəko i bwa bə nih bə buku bə bo nyə dzə feiŋ ka səmi dəkə wə i buku nabə i dzaka gia yichu kəm wə. **22** Ayakalə, buku si kəŋki lə i wəkə i wə kəm kiŋkwaka ka. Yə buku kiəki kə shəŋ a mbəŋ wə wə kə yeiŋ bəni bəchi dzakaki lə kəm wi.” **23** Bə ka jiə chəkə biə bo bi dzəki ma Bəol dzaka i bo. A dzə num i chəkə biwə, bəni bəduli juŋni i di biə wi n̄i nəki, wi yisi i fukuki baiŋsiki gia yichi i bo, i yisi kinchəŋəchəŋə i tsə buku i fiŋbi, fuku kəm ŋkuŋ bi Nyə. Wi bə chu dzaka i bo chusi gia yə yi kə i Kiŋwakti ki Bənchi bə Muses bəh i Biŋwakti bi bəni bə ntum bə Nyə mə kəm Jiśəs, məmsi i fə a bo b̄um gia yə ŋgaiŋ dzakaki a yi kə ŋkəŋ. **24** Ayaka bəni bədəko bum gia yə wi n̄i dzakaki, bədəko nəki bum kə. **25** Bə n̄i dza ka shakiŋki di feiŋ a bo bo yisi i bukuyiki a num si Bəol lə ja a, “Gia yə Kiŋ'waka ki Baiŋni n̄i dzakaki i bəti i bəbukumbeŋ tsə dzəh i mi wi ntum wi Nyə wə Isaya a n̄i kə na ŋkəŋ. **26** Wi n̄i dzaka a, “Tsə dzāka i bəni bəwə a, mbeŋ bi wəkəki lə na gia bindzəŋ ayakalə wəkə kiə kə, tseŋ na biəŋ bindzəŋ ayakalə yeiŋ kə. **27** Yi num yakadəiŋ kəm shóm yi bəni bəwə kə yi də lə. Bə baŋ bintuni bibə, ayaka baŋ dzəkəh yibə. Bə fə yakadəiŋ a dzəkəh yibə ma ni yeŋki di, bintuni bibə wəkə kə gia, shóm yibə sh̄ili, ka bə bi fiəni dzə i mih, ka mih ch̄uku bo.”” **28** Bəol ka kaasi a, “Mbeŋ kiəki a ntum wi Nyə wi mbəŋ

wələ kə num wi faan̄ i bəni bə bo kəkə Bəju, bo num i ni wəkə.” **29** [Si wi dzaka yakadəiŋ, Bəju bəwə dza ka bukuyiki, gukuli i gia yiwə beŋ a bo bo, kiŋgukuli kiwə n̄i kəkə ki twesə.] **30** Bəol ka nəki i juŋ yə wi n̄i gəm i jiə yifa wə, dzə bəni bəchi bə bo n̄i dzəki i wi. **31** Wi ka fukuki kəm ŋkuŋ bi Nyə, chu lani bəni kəm Bah Jiśəs Klistus, dzaka chu lwa kə, mi chu nya kə wi bəh ŋgəkə.

Lum

1 Ako mih Bəəl waiŋ wi nəm wi Klistus Jisəs. Nyo n̄ bəəŋ mih a mih n̄mki waiŋ ntum wi Jisəs, ka jiə a mih fūkuki ntum wi ndzəŋni wi ŋgaiŋ. **2** Ntum wi ndzəŋni wələ kə wə Nyo n̄ kaka i bəni tsə dzəh i bəni bu bə ntum wə, yi num asi bə nyaka i Kiŋwakti ki ki baiŋni wə. **3** Wi kə kəm Waiŋ wi wə wi n̄ dzo gwu yi mi wiwəm, ayaka bə bwə wi i chwəŋkijur ki ŋkur Dəbit wə. **4** Bah wibuku Jisəs Klistus kə num Nyo n̄ chusi wi tsə dzəh i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə a, ako Waiŋ wi ŋgaiŋ wi kaŋa ŋga si wi n̄ dzasi wi i kpi wə. **5** A fə Jisəs Klistus ka Nyo baa mih, fə a mih n̄mki waiŋ wi wi ntum, ka mih fə bəni bə tumi bichi bə bə kəkə Bəju jiə shəm i wi, wəkəki num i wi kəksi yeli wi. **6** Mbeiŋ tə kə mbaŋ wi bəni bə Nyo bəəŋ a bə n̄mki bəni bə Jisəs Klistus. **7** Mih nyakaki kiŋwakti kələ i mbeiŋ bəchi bə mbeiŋ kə shəm yi Nyo i Lum, ayaka wi bəəŋ a bə n̄mki bəni bə bə kə mbu. Ma Nyo Ba wibukumbeiŋ bəh Bah Jisəs Klistus chūsi shəm yindzəŋni i mbeiŋ chu nyā mbeiŋ bəh kimboiŋni. **8** Mih nəŋki i yisi nya kiyəŋni i Nyo wuŋ kəm mbeiŋ bəchi tsə dzəh i Jisəs Klistus wə, kəm mbi wichi dzakaki lə kəm shəm yə mbeiŋ jiə i wi wə. **9** Nyo wə mih nəmki i wi bəh shəm yin yichi i ntum wi wi ndzəŋni wələ wə kəm Waiŋ wi kə mbeiŋ nsaka wuŋ a mih si kwaka lə mbeiŋ jəbi wichi i ntsa wuŋ wə. **10** I ntsa wuŋ wə mih si tsa a dzəh num i mih ka mih dzo i mbeiŋ i liə jəbi wə Nyo bum, **11** kəm mih kəŋki lə nalə i yeiŋ mbeiŋ ka mih ni nya mbeiŋ bəh kinya ki Kiŋ'waka, ki ni fə mbeiŋ ləkəki. **12** Yi num a, bukumbeiŋ shiliki shəm yibukumbeiŋ, shəm yə mbeiŋ jiə i Nyo wə shiliki yin, yin shili tə yimbeiŋ. **13** Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki a mbeiŋ kiə a mih kaka kiŋkani kiduli a mih dzo buku i mbeiŋ wə, jəbi wə mih kaka gia yidəko tasi mih. Ayaka mih nəŋki a mih dzo ka mih ni kwati ŋkəh i mbeiŋ wə, a liŋ si mih kə num mih kwati lə i bəni bədəko bə bə kəkə Bəju. **14** Nəm wələ kəm bəni bəchi kə i makə kəŋŋ wə, kəŋ a numki bəni bə bə kə i kwili kintəŋ, nabə bə bə kə i chwa, nabə bəni bə bə kaŋaki mfi, nabə bə bə kəŋki i kiyuŋ wə. **15** Ako gia yə shəm shiliki mih nalə i fuku ntum wi ndzəŋni i mbeiŋ tə bə bə kə i Lum. **16** Mbeiŋ kiəki a mih ŋgəmniki kə gia yidəko kəm ntum wi ndzəŋni wi Nyo. Kəm ako i feiŋ wə ŋga bi Nyo

biə bi bwiliki mi wichi wə wi kə wi jiə shəm i wi kə. Ayaka gia yələ yisiki tsəki num i Bəju ka yi tsə tə i bəni bə bə kəkə Bəju. **17** Yi num a ntum wi ndzəŋni wələ chusiki dzəh yə Nyo dzəki a mi kə chəŋ i wi nshir. Ayaka yələ yisi tsə kaasi bəh shəm yə wəmakə kə wi jiə i wi. Ako gia yə bə kə bə nyaka a, “Mi wi chəŋ bi n̄ki kəm shəm yə wi jiə i Nyo.” **18** Mih dzakaki lə i dzaka a shəm yi Nyo yə wi bəksiki i beiŋ i bəni bə bə nəiŋma wi, fə gia yi gumini nəni kichu kibo bəŋ ŋkəŋ kəm gia yi Nyo. **19** Yi bəkəki yaka kəm gia yə bəni kə i kiə kəm Nyo chusiki alə, kəm wi Nyo kə wi chusi lə i bə. **20** Ayaka na i kin'yisi wə si Nyo n̄ maa mbi, ŋga bi biə bi tsə kaa kə, bəh si wi Nyo kə, kə num bəni yeiŋ lə, ka chu kiə i biəŋ biə wi kə wi maa, na si bəni yeiŋki kə wi. Ayakadəiŋ, dzəh chu kəbi yə mi wiwəm kə i dza ləbli dzaka a bə kiəki kə Nyo. (aīdios g126) **21** Na yaka si bə kiəki Nyo yakadəiŋ, bə kəksi kə wi ka Nyo, nabə i nya kiyəŋni i wi. Biŋkwaka bibə fiəni chu a bi kilolə. Kifwu kibo kiyə jikə bəh jisi. **22** Bə dzaka a bə kaŋaki lə mfi, num bə fiəni chu lə biyuŋ. **23** Bə kə bə bee i tsaki Nyo wi kiŋkəksi wə wi bi kpi kə, tsə ka tsaki num i miməso mə bə kəŋsi bəh kaŋ mə bwəsi bəni bə bə kə i kpi, bəh minyəni bəh nyām yə yi nyaniki, bəh yə yi seiŋki i kuku. **24** Si yi kə yaka Nyo ka bee bə a bə fəki num gia yə shəm yibə kəŋki a num gia yi kinyeŋ, bə fəki yaka bəh gwu yibə i mi mi, ka ŋgəmsiki gwu yibə. **25** Bə kwuni ŋkəŋ kəm Nyo bi fiəni chu num ntəko, tsa chu nəm num i beiŋ biə Nyo maa, tsə lə i tsaki chu nəm i wi Kimaa wiwə. Ayaka ako wi wə bukumbeiŋ kə i kəksiki jəbi wichi na i bi tsə buku i kiŋgəksi wə. Yi n̄m ayaka. (aīon g165) **26** Si bə fəki yakadəiŋ, Nyo ka bee bə, gwu bə shili bə i fəki gia yi ŋgəmnini. Ayaka bəkaŋa nə bəh bəkaŋa bədəko, num Nyo n̄ ka maa bəkaŋa a bə fəki yakadəiŋ. **27** Ayaka yi kə a liŋ si bənyuku bee dzəh yə Nyo n̄ fə i n̄ki bəh bəkaŋa, gwu fwu lə bə i n̄ki num bəh bənyuku. Ayaka bənyuku fə gia yi ŋgəmnini bəh bənyuku bədəko. Si bə fəki yakadəiŋ jiə num ŋgəki i kifwu kibo wə a num ŋgəm wi kimfə kibo kichu. **28** Si bəni bəwə n̄ ka yeiŋ a yi ndzəŋki lə i kiə Nyo, Nyo ka bee bə a bə kaŋa mfi a num bi kiyuŋ, fə num gia yə bə si kaŋaki kə i fəki. **29** Shəm yibə bə num, num yi jikə bəh gia yichu chi chi. Bə məmyi gia yi gumini, dzəkəh buku bə, bə kaŋa shəm yichu, kindəŋ fiini bə bəh bəni, wəyɔi bəni, jwə, fwəkyi, tseiŋ bəni bəh dzəkəh yi chu, nyani bəh kinyəni, **30**

bəkəli yeli ki bəni, baiŋŋ Nyo, kaŋa bətəyi bəchi i ləm kibə wə, gukuli, ləkə bəh kifwu, ghaŋsi gwu, məm dzəh yichi i fəki chu, ləkə bəh kifwu i bəti bəbə bəh i bəni bəbə. **31** Bə kə biyuŋ, num kə i ja yibə beŋ. Bə chəbsi bəni bədəkə, bə kwasi kə nshəiŋ i bəni wə. **32** Bə fəki yakadəiŋ bə kiə na a Nyo keiŋsi a mi wə wi fəki gia yələ wi kaŋaki i kp̄i. Ayakalə, bə fə a fəni tsə a nishiŋ, chu kəkəsi bəni bə bə fəki ŋkaiŋni wi gia yələ.

2 Ayakadəiŋ, wə wə wə sakaki kimfə ki mi widəkə, kəŋ wə numki na ndə, wə k̄iəki a wə tə dzaki kə kingbə. Wə k̄iəki a, asi wə sakaki kimfə ki mi widəkə kə asi wə ləkəsiki gwu ya i ŋgəkə wə, kəm wə wə wə sakaki wə fəki tə a gia yə wi fəki. **2** Bukumbeŋ k̄iəki lə a, Nyo ka jiə ŋgəkə i bəni bə bə fəki gia yələ, wi jiəki biəli num ŋkəŋ. **3** Ayakadəiŋ, wə wə wə sakaki kimfə ki bəni bə bə fəki ŋkaiŋni wi gia yələ, ayakalə wə mwi fə yi tə, wə kwakaki a wə kələ i bi geiŋ buku i nsaka wi Nyo wə a? **4** Ma wə yeiŋki kə a Nyo kaŋaki lə shəm yindzəŋni i bəni nalə, kaŋa shəm nalə, num tə bəh kimbəiŋni nalə a? Wə yeiŋki yakadəiŋ wə kwaka akə gia yi kilələ, k̄iə a shəm yindzəŋni yi Nyo i wə, chusiki a wə kwūni shəm ya. **5** Ayakalə, si wə nəiŋma i kwuni shəm ya, wə fə yi ləkə tsə a ləkəni, yəmaka kə a wə kpeŋsiki num ŋgəkə i gwu ya wə, wə wi bi numki i chəkə biə Nyo bi chusiki shəm yi yi bəkəli i jobi wə wi sakaki bəni bəchi i dzəh yi chəŋ wə. **6** Nyo bi gomki na winaiŋ mi biəli kimfə ki. **7** Bəni bə bə kaŋaki shəm i nəm wi ndzəŋni wə, nəŋki num mbum bəh kiŋkəkəsi bəh nəni kə ki bi tsə kaa kə, wi bi nyā lə nəni kə ki bi tsə kaa kə i bə. (aiōnios g166) **8** Ayakalə, i bəni bə bə tseiŋki a gwu yibə shəŋ, bə nəiŋ i wəkə ŋkəŋ, ka fəki num a gia yichu, yi kə a Nyo ni chusi lə shəm yi bəksini bəh ŋgəkə i bə wə. **9** ŋgəkə wimbum bəh ləli bi numki i mi wichi wə wi fəki chu, i yisi i Bəju i tsə buku i bəni bə bə kəkə Bəju. **10** Ayakalə, kiŋkəkəni bəh kiŋkəkəsi bəh kimbəiŋni bi numki i bəni bə bə fəki gia yindzəŋni i yisi i Bəju i tsə buku i bəni bə bə kəkə Bəju. **11** Yi bi numki yakadəiŋ, kəm Nyo si chusi kə chi chi. **12** Bəni bəchi bə bə fəki chu bə kaŋa kə na bəchi bə Muses, bə bi liəki num i ŋgəkə wə liəni kəŋ bə ma kaŋaki bəchi. Ayaka bəni bəchi bə bə fəki chu bə num i bəchi cheiŋ, bə bi sakaki bə biəli bəchi bəwə. **13** Yi kə yakadəiŋ kəm Nyo bi dzo kə mi a wi kə chəŋ i wi nshiŋ kəm wi wəkəki gia yə bəchi dzakaki. Wi

bi dzo mi a wi kə chəŋ i jobi wə wəmaka fəki gia yə bəchi nəŋki. **14** Bəni bə bə kəkə Bəju kabə num bəchi kəbi, dza ka fəki gia i kiŋkwaka kibə wə, a num gia yə bəchi nəŋki, yaka bə mwi si num lə bəchi, namana yaka bə kaŋa kə bəchi bə Nyo n̄i nya i Bəju. **15** Yəmaka chusiki a gia yə bəchi nəŋki kə num Nyo nyaka yi i shóm yibə wə. Shóm yibə təbi tə yi. Jobi wə bə fəki gia yichu, shóm yibə ka sakaki bə. Jobi wə bə fəki gia yindzəŋni yi ka təkiki bə. **16** Gia yələ bi dzəki di i jobi wə Nyo bi sakaki gia yichi yə bəni fəki i nyumi wə tsə dzəh i Klistus Jiśəs wə, si ntum wi ndzəŋni wələ mih fukuki lə chusiki. **17** Wə wə wə bəŋki gwu ya a mi wi Ju, wə jiə fwu wa i bəchi bə Muses wə, chu ghaŋsi gwu a wə kə mi wi Nyo, **18** bə lani lə wə bəh bəchi, wə kiə gia yə Nyo nəŋki, kiə tə gia yə yi təkiki ndzəŋki nalə. **19** Wə k̄iəki lə na bindzəŋ a wə kə wə wə wə chusiki dzəh i bimfəkə, num tə baiŋni i bəni bə bə kə i jisi mə, **20** wə chu num wə wə təkiki biyuŋ, a num wə wə wə laniki bəni bə bə k̄iəki kə gia ka bwa bəchiŋ. Wə fəki lə kəm bəchi nya lə wə bəh mfi bichi bəh ŋkəŋ. **21** Wə wə wə laniki bəni yakadəiŋ, wə laniki alə tə n'ya gwu a? Wə wə wə fukuki a kiə mi ki chw̄ə kə, wə tə fəki dəiŋ a? **22** Wə wə wə wamyiki a kiə nyum mi nabə kpə mi ki n̄ə kə bəh mi widəkə, na wə fəki kə yakadəiŋ? Wə wə wə kaiŋyiki gia kəm miməso, na wə tə chwəkə kə bieŋ i jūŋ yi fəni yi gia yi miməso wə a? **23** Wə wə wə ghaŋsi gwu bəh bəchi bə Nyo, yaka wə ŋgəmsiki kə Nyo si wə bwiŋki bəchi bəwə a? **24** Akə gia yə bə nyaka a, “Bəni bə bə kəkə Bəju si bəkəli lə yeli wi Nyo a num kimfə kimbeŋ ki Bəju.” **25** I suuŋ mi kaŋaki lə mbee, jobi wə mi wiwə fəki gia yə bəchi dzakaki. Ayakalə, jobi wə wə bwiŋki bəchi, nsuuŋ wə bə suuŋ wə yeiŋ kə aka wə keiŋki kinchək. **26** Mi kabə keiŋki kinchək, wi fə gia yi chəŋ yə bəchi nəŋki, bə ma ni dzo wi ka wə bə kə num bə suuŋ lə wi na si wi keiŋki kinchək a? **27** Ayakadəiŋ bəni bə bə kə kinchək i nyam yi gwu wə ayakalə bə jiə bəchi, bə bi fə bə jiə mbeŋ Bəju i ŋgəkə wə mbeŋ bə mbeŋ kaŋaki bəchi bə bə n̄i nyaka, ayaka mbeŋ suuŋ bəni, mbeŋ keiŋ bwiŋ bəchi bəwə. **28** Mbeŋ k̄iəki a, mi wi Ju mwi kəkə wə bə yeiŋki i nyam yi gwu wə. Ayaka nsuuŋ wi kəŋ kəkə gia yə bə yeiŋki i biŋ i nyam yi gwu wə. **29** Mi wə wi kə mi wi Ju wi ŋkəŋ kə num i shəm mə. Ayaka nsuuŋ wi ŋkəŋ kə wə wi kə i shəm mə, a num mfə wi Kiŋ'waka ki Nyo, a kəbi nsuuŋ wə wi biəliki

num bənchi bə bə nyaka num nyakani. Wəmakā mi kə a si kəksi num Nyo wi. A si kəksi kə bəni.

3 Si yi kə yakadəiŋ, Bəju tsəki bəni bədoko i finə wə a? Ma mbee kələ i nsuuy wə a? **2** Aarj, Bəju tsəki lə bəni bədoko i dzəh yiduli wə. Yimbum yeiŋ kə a Nyo n̄i kə wi nya ja yi, a num i bə karj. **3** Bə kə i dzaka a si bəni bədoko n̄i numki kə i ja yiwo wə, yaka yəmakā ni fə ma Nyo ma numki i ja yi beiy na? **4** Yi məŋ num yakadəiŋ! Na si bəni bəchi kə bəntəkə Nyo bi baarj a wi ŋkəŋ, yi num asi bə nyaka a, “Nyo, wə ka dzāka ndzaka wə, yaka ndzaka wiwo kə chəŋ. Ayaka wə si shi saka dzi lə bənsaka ba.” **5** Ayakalə, a kabə num a kimfə kibukumbeiy kə ki kəkə chəŋ gamtiki i fəki a kimfə ki Nyo kə ki kə chəŋ numki i yəŋə wə, yaka bukuembeiy kə i dzaka a nə? A Nyo fəki i fikpəŋ i looki ŋgəkə i bukuembeiy wə a? Mih bikəki yələ lə asi mi wiwəm si bika. **6** Yi məŋ i numki yakadəiŋ! Asi kə a yi numki yaka, ma Nyo sakaki dəiy mbi a? **7** Ayakalə, mih kabə nyiki ntəkə bi fə ŋkəŋ bi Nyo yəŋə tsə a ninshiŋ ninshiŋ dzə bəh kiŋkəksi i yeli wi wə, bə bə chu sakaki mih ka mi wichu kəm nə? **8** Yi kabə num yakadəiŋ, bukuembeiy ma dzakaki a, “Yi ndzəŋki lə a buku fəki chu ka gia yindzəŋni ni dzəki a?” Bəndzaka bələ kə bə bəni bədoko bəkəliki yeli wibuku bəh bə, dzaka a a dzakaki buku, bəmakā bəni bi kwati lə ŋgəkə wə bə kə i bi kwati. **9** Bukumbeiy ki dzakaki a nə i liə a? A bukuembeiy Bəju tsəki lə bəni bədoko a? Yi məŋ dəkə yaka lə! Bukumbeiy kə bə yeiy lə a Bəju bəh bəni bə bə kəkə Bəju kə num i karj yi ŋga bichu wə. **10** Yələ kə si bə nyaka a, “Mi wi chəŋ məŋ, na wimu məŋ. **11** Mi məŋ wə wi karjaki mfi, mi num kə wə wi nəŋki Nyo. **12** Bəni bəchi kə bə bə n'yəkə nya jum i Nyo. Bə bəchi chu biəiy bi kilələ. Mi məŋ wə wi fəki gia yei kə chəŋ, na wimu məŋ. **13** Bə yamsi bindəŋ bibə jiə bi biyəə aka jūm. Bə kə bəni bə ja. Ndzaka wə wi bukuki i dzaka kibə wə kələ i wəo mi aka kiləfi ki juŋŋ. **14** Bəloiy bəh bəndzaka bələli jikə i dzaka kibə wə. **15** Gvu yibə si yaŋsi alə i tsə wəo mi. **16** Bə si shi bəkəli lə biəiy tsə bəh bəŋgəkə i di bichi biə bə tsəki. **17** Bə chu kiəki kə dzəh yei dzəki bəh nən̄i ki boiyŋnini. **18** Bə karjaki kə na nlwa wi Nyo i shóm yibə mə.” **19** Bukumbeiy kiə i liə a gia yei bənchi dzaka, bə dzakaki i bəni bə bə nək̄i i bənchi cheiy, ka mi ma ni kaja na gia yei wi kə i lobli dzaka asi mi wichi i fa mbi wələ wə bi num

i Nyo nshiŋ nomyi dzaka. **20** Mbeiy kiə a, na mi wiwəm wimu bi numki kə wə Nyo bi dzəki a wi kə chəŋ i wi nshiŋ kəm wi fəki gia yei bənchi nəŋki, kəm bənchi fəki bəni ka kiəki gia yichu yei bə fəki. **21** Ayakalə, i liə Nyo chusi lə dzəh yei wi dzəki mi yeiy a wi kə chəŋ i wi nshiŋ. Ayaka dzəh yiwo karj kə gia yidəko i fə bəh bənchi. Dzəh yələ kə num Kiŋwakti ki Muses ki bənchi bəh bi bəni bə ntum bə Nyo n̄i tək̄iki lə. **22** Dzəh yei Nyo dzəki a mi kə chəŋ yeiy, kə yei biəliki shəm yei mi kə wi jiə i Jisəs Klistus wə. Nyo fəki yələ i mi wichi wə wi jiə shəm i Klistus wə, kəm i Nyo mi widəko kəkə chi chi, **23** si mi wichi kə wi fə lo chu ka numki na i dzəh yei dəəŋ i mbum bi Nyo wə. **24** Ayakalə, Nyo chusi lə shəm yei yindzəŋni i bəni i nya bə bəh kinya kilələ yei num a bə karjaki kə kiŋgbo kidəko. Yələ n̄i tsə dzəh i Klistus Jisəs wə wi n̄i təiy bəni i karj yei bəŋgəkə wə. **25** Nyo n̄i kə wi nya wi ka mfə gia i fə kimaiŋ bəh mwa mu. Ayaka kimaiŋ kələ kə i bəni bəchi bə bə jiə shəm i wi wə. Wi n̄i fə kimaiŋ kələ i chusi a ŋgaiŋ Nyo kə mi wi chəŋ, kəm wi Nyo n̄i karjaki shəm karjani bəh chu bibə biə bə n̄i fəki i kikpu wə. **26** Wi n̄i fə yei i chusi a wi Nyo mwi kə mi wə wi fəki gia yei chəŋ i jəbi wi liə wə, yei chu num a ŋgaiŋ dzəki mi wə wi jiə shəm i Jisəs a wəmakā karjaki kə kiŋgbo. **27** Si yi kə yaka, gia yidəko kələ yei bukuembeiy kə i ghaŋsiki gwu yeiy na? Gia yidəko məŋ! Yi məŋ dəkə kəm nə a? Ma yei kələ i numki kəm nəm widəko wə bukuembeiy nəmki a? Yi məŋ yaka! Yi kə num i numki i nchi wə bukuembeiy jiə shəm i Jisəs. **28** Lə yei kə yaka. Bukumbeiy kə bə təiy a, Nyo dzəki mi a wi kə kiŋgbo kidəko kəbi akə kəm njiə wi shəm wə wi jiə i Jisəs wə, yei num kə kəm wi fəki gia yei bənchi nəŋki. **29** Ma Nyo kə a Nyo wi Bəju shəŋ a? Ntə wi kə tə Nyo wi bəni bə bə kəkə Bəju a? Aarj, wi kə tə Nyo wi bəni bə bə kəkə Bəju, **30** si Nyo kə shəŋ a wimu, a num wi wə wi bi dzə bəni bə bə suuy bə a bə kəkə bəh ŋgbo widəko, a num shəŋ kəm shəm yei bə jiə i Klistus wə, yei num a liŋ si wi bi dzə bəni bə bə keiyŋki kinchək, a bə kə ŋgbo widəko kəbi num tə kəm shəm yei bə jiə i Klistus wə. **31** Yaka yei kə a bukuembeiy lotəkə bənchi kəm shəm yei bukuembeiy jiə i Klistus wə a? Yi məŋ yakadəiŋ! Yi kə a bukuembeiy karjaki i nūmki numni i bənchi wə.

4 Bukumbeiy kə i dzaka a Ablaham ba wi bəti tii bəbukumbeiy n̄i yeiy finə i gia yələ wə a?

2 A ni kɔ a Nyo dzo a Abalaham kɔkɔ bɛh ɲgbo widɔkɔ num kɔm nɔm wi ndzɔɲni wɛ wi nɪ fɛ, ma wi kanjaki lɛ gia yɛ wi kɔ i ghanjsiki gwu kɔm yi. Ayakalɛ, wi kanjaki kɛ na gia yɛ wi kɔ i ghanjsiki gwu yeɲ i Nyo nshɲ, 3 kɔm Kinɲakti ki Nyo dzakaki a, “Abalaham nɪ jiɛ shɔm i Nyo, Nyo ka dzo wi a wi kɔ mi wi chɛɲ.” 4 Mi wɛ wi nɔmki bɛ gɔm wi, na yibwiɲ wi ka nɔm bɛ gɔm wi, bɛ ma ni dzo a ɲgɔm wiwɔ kɔ kinya bɛ nya i wi. Bɛ ni dzo a, akɔ ɲgɔm wɛ wi si kɔ i kwati. 5 Ayakalɛ, mi kabɛ num maka wi nɔm fiɛɲ fidɔkɔ, num wi jiɛ shɔm i Nyo wɛ wi dzɔki bɛni bɛchu a bɔ kɔkɔ bɛh kingbɔ kidɔkɔ i wi nshɲ, Nyo dzɔki wɛmaka a wi kɔ chɛɲ i wi nshɲ kɔm shɔm yɛ wi jiɛ i wi. 6 Dɛbit tɛ nɪ dzaka a ndzɔɲni bimbun kɔ i bɛni bɛ Nyo dzɔki a bɔ kɔ chɛɲ i wi nshɲ a num kɛ kɔm bɛnɔm bɛ bɔ nɔm. 7 Wi nɪ dzaka a, “Ndzɔɲni bimbun kɔ i bɛni bɛ Nyo kɔ wi dalinya lɔ bɛɲgɔ bɛbɔ, ka bɛɲ chu bibɔ. 8 Ayaka ndzɔɲni bimbun kɔ i mi wɛ Nyo chu ɲgwunji kɛ waiɲkpan kɔm chu bi.” 9 Si yi kɔ yakadɛɲ, ndzɔɲni bimbun biɛlɔ kɔ a bɛni bɛ bɔ kɔ num bɛ suuɲ bɔ ma? Ma, bi kɔ tɛ i bɛni bɛ bɔ kɛɲki kinchɔk a? Buku si kɔ buku dzaka lɔ a, “Shɔm yɛ Abalaham nɪ jiɛ i Nyo wɛ nɪ fɛ Nyo dzo wi a wi kɔ mi wi chɛɲ.” 10 Nyo nɪ dzo Abalaham a wi kɔ mi wi chɛɲ, num i winaiɲ jɔbi wɛ a? A nɪ kɔ num bɛ suuɲ lɔ wi, ma wi kɛɲ kinchɔk a? A nɪ kɔ wi kɛɲ kinchɔk maka bɛ suuɲ wi. 11 Bɛ nɪ suuɲ wi jiɛ ka kinchɛsi i chusi a wi kɔ mi wi chɛɲ kɔm shɔm yɛ wi nɪ jiɛ i Nyo i jɔbi wɛ wi nɪ kɛɲki kinchɔk. Ayakadɛɲ, Abalaham ka num tii wi bɛni bichi bɛ bɔ jiɛ shɔm i Nyo maka bɛ suuɲ bɔ, ka Nyo dzo tɛ bɔ a bɔ kɔ bɛni bɛ chɛɲ i wi nshɲ. 12 Ayaka wi num tɛ tii wi bɛni bɛ bɔ kɔ num bɛ suuɲ bɔ, a num kɛ kɔm bɛ suuɲ bɔ. Akɔ kɔm bɔ dzo a gvu yi, i shɔm yɛ wi nɪ jiɛ i Nyo ka bɛ suuɲ wi. 13 Kinjaka kɛ Nyo nɪ kaka i Abalaham a wi bɛh bwa bu bi dzi lɛ mbi wɛlɛ, yi num kɛ kɔm Abalaham nɪ jiɛki bɛnchi. Akɔ kɔm shɔm yɛ wi nɪ jiɛ i Nyo wɛ, Nyo ka dzo wi a wi kɔ chɛɲ i wi nshɲ. 14 A kabɛ num a bɛni bɛ bɔ kwati fiɛɲ fiɛ Nyo kaka kɔm i nɔki si nchi nɛɲki, yaka shɔm yɛ bɛ jiɛ i Nyo kanjaki kɛ mbee widɔkɔ, kinjaka kɛ Nyo kaka numki tɛ a kilɔlɔ. 15 Gia yɛ yi kɔ, kɔ a bɛnchi si fɛ shɔm yi Nyo ka bɔkɔki tsɛ a nishɲ, kɔm di biɛ nchi kɔkɔ, gia yidɔkɔ ma ni numki a mi bwiɲ nchi. 16 Yi kɔ num a, kinjaka kiwɔ biɛliki num shɔm yɛ wi nɪ jiɛ i Nyo ka yi numki shɔm yi yindzɔɲni i wi, yɛ wi nɪ kaka a yi kanjaki i bi

num i chwɔɲkijun ki kichi wɛ, a kɔbi a bɛni bɛ bɔ num i bɛnchi wɛ. Akɔ tɛ i bɛni bɛ bɔ jiɛ shɔm i Nyo wɛ a lin asi Abalaham nɪ jiɛ, kɔm Abalaham kɔ tii wibukumbeɲ bɛchi bɛ bɔ kɔ bɛni bɛ Nyo. 17 Yɛlɛ kɔ asi bɛ nyaka a Nyo dzakaki i Abalaham a, “Mih kɔ mih fɛ a wɔ numki tii wi bitumi biduli.” Wi num tikwili wibuku i Nyo nshɲ. A num Nyo wɛ Abalaham nɪ jiɛ shɔm i wi. Ayaka yi num a, a fɛki wi ka bɛni bɛ bɔ kpiyi fiɛni chu bɛwɔm. Ayaka yi chu num a, a fɛki wi ka biɛɲ biɛ bi kɔkɔ, bi nɔmki. 18 Abalaham nɪ tseɲki tsɛki a ninshɲ kiɛ a ɲgaiɲ kɔlɛ bi kwati fiɛɲ fiɛ Nyo nɪ kaka i ɲgaiɲ, na si wi nɪ kɔ wi chu tseɲ kɛ fiɛɲ fidɔkɔ i ninshɲ. Ayakalɛ, wi jiɛ a shɔm i Nyo na ka wi nyani lɛ i dzɛ numki, “Tii wi bitumi biduli,” asi Nyo nɪ kaka i wi a, “Bwa ba bi lɛɲki a lɛɲni.” 19 A nɪ kɔ Abalaham si num tsɛ lɔ jiɛ gbi, ayakalɛ wi nɪ ka dɛsi dɛkɛ shɔm yɛ wi nɪ jiɛ i Nyo, na yaka si wi nɪ kɔ wi yeɲ lɔ i gwu yi wɛ a ɲgaiɲ si num lɔ aka kinjapili ki mi, ka yeɲ tɛ a kpɛ wi Sela kɔ ɲkaiɲni wi kɔbi i bwɔ. 20 Wi nɪ ka kanya dɛkɛ kimɛɲni i kanjaki shɔm yifa kɔm kinjaka kɛ Nyo nɪ kaka i wi. Shɔm yɛ wi nɪ jiɛ i Nyo nɪ lɛkɛki tsɛki a ninshɲ, wi ka tumyiki a bikum bi Nyo. 21 Wi nɪ kɔ wi bum na bɛh shɔm yi yichi a Nyo kanjaki lɛ ɲga i fɛ gia yɛ wi nɪ kaka. 22 Akɔ gia yɛ shɔm yɛ wi nɪ jiɛ i Nyo nɪ fɛ a Nyo dzo wi a wi kɔ mi wi chɛɲ i wi nshɲ. 23 Ayakalɛ, ndzaka wɛ wi kɔ a, “Nyo nɪ dzo wi yakadɛɲ,” Yi kɔkɔ a bɛ nɪ nyaka a i Abalaham wɛ shɛɲ. 24 Yi kɔ tɛ i bukumbeɲ wɛ. Nyo wɛ bukumbeɲ jiɛ shɔm i wi, ni dzo lɛ bukumbeɲ tɛ yakadɛɲ. Akɔ wi wɛ wi nɪ bwili Jisɔs Bah wibukumbeɲ i kpi wɛ. 25 Jisɔs kɔ wɛ bɛ nɪ nya wi kpi kɔm chu bibukumbeɲ. Ayaka Nyo fiɛni dzasi wi i kpi wɛ ka ɲgaiɲ dzo a bukumbeɲ kɔkɔ bɛh kingbɔ kidɔkɔ.

5 I liɛ si Nyo kɔ wi dzo lɔ bukumbeɲ a bukumbeɲ kɔkɔ bɛh kingbɔ kɔm shɔm yɛ bukumbeɲ jiɛ i wi wɛ, bukumbeɲ bɛ num i kimboɲni wɛ bɛh wi kɔm gia yɛ Bah wibukumbeɲ wɛ Jisɔs Klistus fɛ. 2 A fɛ wi ka bukumbeɲ kanya dzɛh i liɛ i shɔm yindzɔɲni yi Nyo yɛ bukumbeɲ kɔ yeɲ wɛ i liɛ kɔm shɔm yɛ bukumbeɲ jiɛ i wi. Bukumbeɲ bɛ lɛɲ si bukumbeɲ tseɲki tsɛki a ninshɲ, kiɛ a bukumbeɲ bi kwatiki lɛ i mbun bi Nyo wɛ. 3 Yi na baɲ dɛkɛ yakadɛɲ, bukumbeɲ lɛɲki tɛ i bɛɲgɛkɛ bɛ bukumbeɲ yeɲki, kɔm bukumbeɲ kiɛki lɛ a bɛɲgɛkɛ fɛki mi kiɛ i kanya shɔm. 4

Ayaka shom yi kanjani faki a Nyo koksini mi a wi kpeing. Nyo ka koksini mi a wi kpeing, wi ka tseingki tsaki a ninshing i fieng wa, kia a ngain bi kwati la. 5 Fieng fia bukumbeing tseingki tsaki a ninshing i fi wa bi lansi tsak ka i kuku, kom Nyo ko wi jiksi shom yibukumbeing bah kingkong ki, tsak dzah i King'waka ki Baingni ka wi nya i bukumbeing. 6 Yi num a jobi wa bukumbeing ni koka i gamti gwu yibukumbeing, Klistus dza i jobi wi ndzongni wa, ka kpi kom bukumbeing bani ba ba kiaki ka Nyo. 7 Ako ngkong a yi lakaki la i mi i kpi kom mi wa wi kanjaki ka kingbo, ayaka mi widoko kala i mamsi i kpi kom mi wi ndzongni widoko. 8 Ayakala, Nyo ni chusi kingkong ki i bukumbeing i dzah yela wa a, jobi wa bukumbeing ni keingki bani bachu, Klistus kpi kom bukumbeing. 9 I lia si bukumbeing ko num mwa mu fa Nyo dzo bukumbeing a bukumbeing koka bah kingbo kidoko, yaka wi bi tsak la i bukumbeing nshing i bwili bukumbeing i kan yi shom yi Nyo yi boksini ya wa bah bani. 10 Yamaka num a, na jobi wa bukumbeing ni keingki bani ba ba baingni Nyo, kpi yi Wain yi chingni bukumbeing bah Nyo, wi ni tsak la i ninshing i lia i bwili bukumbeing bah nani ki, si wi ko wi chingni bukumbeing bah Nyo. 11 A koka a gia yela sheng ya bukumbeing langi kom yi. Bukumbeing langi ta bah Nyo kom Bah wibukumbeing Jisos Klistus wa wi ko num wi chingni bukumbeing bah Nyo. 12 Si chu ni tsak dzah i mi wimu wa, ka bi dza i mbi wa, ayaka kpi ta tsak dzah i chu cheing ka bi dza, ayaka kpi ka wang tsak i mi wichi wa, kom mi wichi fa chu. 13 Chu ni ko bi si num lo i fa mbi wa, na ka Nyo nyaki banchi. Ayakala, banchi kabane num ka ba koka i ngwungki wainkpan i chu bia bani faki. 14 I yisi i jobi wi Adam wa i dza buku i jobi wi Muses wa a ni ko kpi kanja nga i mi wichi being nabane ba ba ni faki chu ayaka ba fa ka asi Adam wa wi ni bwiing nchi. Adam ni ko i dza yidoko wa aka Klistus wa wi ni ko i bi dza. 15 Ayakala, kinya ki Nyo ka wi nya i bani kilolo koka ka chu bia Adam ni fa. A kabane num a bani baduli ni kpiyi kom chu bi mi wimu, yaka ko ngkong a shom yindzongni yi Nyo bah kinya ki ni dza kom shom yindzongni yi mi wimu wa wi ko Jisos Klistus, ma yi ni numki i dza i bani baduli wa tsak lo tsani. 16 Gia ya kinya ki Nyo kala Nyo ni nya kilolo dza bah yi koka ling bah ya chu bi mi wimu ni dza bah yi. Chu bi mi wimu dza bah nsaka i bani bachi wa ka jia ba i ngakawa. Ayakala, kinya ki Nyo kala ni dza i jum wa, i chu bi bani baduli bia ba ni fa, ayaka Nyo dzo ba a

ba koka bah kingbo kidoko. 17 Yi kabane num a, chu bi mi wimu ni fa kpi kanja nga i mi wichi being kom mi wimu, yaka ko a bani ba ba dzo kingkong ki Nyo kimum kala, bah kinya ka ki ko ndzo wa Nyo dzo bani kilolo a ba ko cheng, ba ni kwati nani ki du kom mi wimu wa Jisos Klistus. 18 Ayakadain, si chu bi mi wimu ni dza bah ngakawa i bani bachi wa, ko a ling si kimfa ki cheng ki mi wimu fa Nyo dzo bani a ba koka bah kingbo, ba bachi num i bi kwati nani. 19 Yi num a asi mi wimu ni lakawa bah fwi i Nyo yamaka fa bani baduli num bah chu, yi ko asi mi wimu ni woka i Nyo ng'woka wiwo fa Nyo dzo bani baduli a ba ko cheng i wi nshing. 20 Nyo ni nya banchi i fa a chu duki. Ayakala, si chu duki ako a ling si kingkong ki Nyo ka ki ko induksi i bani wa duki tsaki a ninshing ta. 21 Yi ko la, ka chu kanjaki nga i bani wa, ba kpiyi, ko asi kingkong ki Nyo ka kanjaki nga i bani wa tsak dzah i ndzo wa Nyo dzaki bani a ba ko cheng i wi nshing, i bi nya ba bah nani ka ki bi tsak kaa ka kom Jisos Klistus wa Bah wibukumbeing. (aiōnios g166)

6 Si yi ko yakadain, bukumbeing ki dzakaki a na? Yaka ko bukumbeing ki baangki tsaki a faki chu ka nsheng yi Nyo ya yi ko induksi i bani wa duki tsaki ta a ninshing a? 2 Yi mang nūm yaka! Yi ko i chu num daing a bukumbeing ba ba kpi buku i kan yichu wa chu ko i naki i chu ma a? 3 Ma mbeing kiaki ka a bukumbeing bachi ba ba juli i boko chingni bah Klistus Jisos, ba juli ta bukumbeing yaka chingni bah kpi yi a? 4 Ba ni juli bukumbeing i boko yakadain yi ba num a ba ni chingni bukumbeing ba i kpi yi wa ka lae, ka yi numki si Klistus ni fiani dza i kpi wa i nga bimum bi Ba wi wa, yaka ko a bukumbeing kanjaki i naki num i nani kimfiang wa. 5 Yi ko la kom, a kabane num a bukumbeing ni chingni la bah Klistus i kpi ya ako n'yi, yaka bukumbeing chu koka i mangniki a bukumbeing bi chingni la bukumbeing ba ta i ndza wi kpi ya ako n'yi. 6 Bukumbeing kiaki la a gwu yibukumbeing ya ako nani kippu ko num ba ni bang lo i kintasi wa bah Klistus, ka ba chiksi gwu yiwo ya yi ko yichu, ka bukumbeing ma bi chu numki mfa i kan yichu wa, 7 kom jobi wa mi kpi, yaka wi buku lo i kan yichu wa. 8 Si bukumbeing ko bukumbeing kpi la bah Klistus, yaka bukumbeing bum a bukumbeing bi naki la ta bukumbeing ba, 9 kom bukumbeing kiaki la a na si Nyo ni dzasi Klistus i kpi wa, wi bi chu kpi ka. Kpi kabi i chu kanja nga i wi being.

10 Kpi yə wi n̄ kpi wi n̄ kpi i chu wə kpamu yi kaa yakadəiŋ. Ayaka n̄ni kə wi kaŋaki i liə kə num ki Nyɔ. 11 Si yi kə yakadəiŋ, mbeɪŋ tə yeiŋ i gwu yimbeɪŋ wə a mbeɪŋ kpi lə i chu mə, ka n̄ki i liə biəli si Nyɔ nəŋki, si mbeɪŋ chiŋni lə bəh Klistus Jisəs. 12 Ayakadəiŋ, kiə mbeɪŋ ki bēe kə a chu kaŋaki ŋga i ntsaŋa bimbeɪŋ bi gwu wə i fəki mbeɪŋ wəkə num i gia yə mwa mimbeɪŋ nəŋki a mbeɪŋ fəki. 13 Kiə mbeɪŋ ki bēe kə a chu dzəki bimbū bimbeɪŋ bi gwu ka bieɪŋ bi binəm i fəki gia yichu yeiŋ. Mbeɪŋ nyə gwu yimbeɪŋ num i Nyɔ ka bəni bə bə bwili bə i kpi wə ka nya bə bəh n̄ni. Mbeɪŋ nyə tə bimbū bimbeɪŋ bi gwu i Nyɔ ka bieɪŋ bi binəm i fəki gia yi chəŋ yeiŋ. 14 Chu chu kaŋaki kə i kəŋaki ŋga i mbeɪŋ beɪŋ, kəm mbeɪŋ kəkə i bənchi cheiŋ. Mbeɪŋ n̄ki i shəm yi Nyɔ yindzəŋni cheiŋ. 15 Si yi kə yaka, bukumbeɪŋ ki dzakaki a nə? Yaka kə a bukumbeɪŋ fəki chu kəm bukumbeɪŋ n̄ki i shəm yi Nyɔ yindzəŋni cheiŋ, kəbi i bənchi cheiŋ ma? Yi məŋ yaka! 16 Mbeɪŋ kiəki kə a mi ka dzə gwu yi nya i mi widəkə i wəkəki i wi ka mfa, yaka wi kə mfa i mi wə wi wəkəki i wi a? Mi ka nya gwu yi i chu, yaka wi kə mfa i chu wə. Yi ni dzə num bəh kpi. Mi ka nya gwu yi i wəkəki num i Nyɔ wə, yaka wi kə mfa wi Nyɔ. Yəmaka ni fə wi kwati n̄ni ki chəŋ. 17 Ayakalə, kiyəŋni kə ki Nyɔ asi mbeɪŋ n̄ keiŋki mbeɪŋ num mfə yichu, i liə mbeɪŋ bum bəh shəm yimbeɪŋ yichi gia yi lanini yə bə n̄ nya i mbeɪŋ chusiki. 18 Mbeɪŋ kə num bə bwili lə mbeɪŋ i kaŋ yichu wə, mbeɪŋ fiəni chu mfə i n̄ni ki chəŋ wə. 19 Mih dzakaki yələ ka mi wiwəm, kəm mbeɪŋ ka bəni bəwəm mbeɪŋ kəkə i kiə gia i tsə buku si yi kə. Mbeɪŋ k̄iəki a, a n̄ kə i kikpu wə mbeɪŋ n̄ nyaki lə bimbū bimbeɪŋ bi gwu i bieɪŋ bi kinyeŋ wə bəh chu biduli, ka mfə. Mbeɪŋ nyāki bimbū bimbeɪŋ bi gwu num i gia yi chəŋ wə i numki bəni bə baiŋni. 20 Jobi wə mbeɪŋ n̄ kə mfə i chu wə, n̄ni ki chəŋ n̄ kaŋaki kə gia yidəkə i fə bəh mbeɪŋ. 21 Si mbeɪŋ n̄ kə yakadəiŋ, mbee wə mbeɪŋ n̄ kwati i gia yələ wə yə mbeɪŋ kə i liə ŋgəmni num ŋgəmnini i yi wə kə nə a? Gia yiwo yichi gəksiki num bəh kpi shəŋ. 22 Ayakalə, i liə si bə kə bə bwili lə mbeɪŋ i kaŋ yichu wə ayaka mbeɪŋ fiəni chu num mfə yi Nyɔ, yi kə a mbee wiwə kə a mbeɪŋ si num dzə bəni bə baiŋni, ayaka kiŋgəksi kiwə num n̄ni kə ki bi tsə kaa kə. (aiōnios g166) 23 Mbeɪŋ k̄iəki a ŋgəm wi gia yichu kə kpi, ayakalə n̄ni kə ki bi tsə kaa kə kə kinya kə Nyɔ nyaki a kilələ i bəni bə bə kə

bə chiŋni bəh Klistus Jisəs Bah wibukumbeɪŋ. (aiōnios g166)

7 Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki i dzaka yələ i mbeɪŋ ka bəni bə bə kiəki nchi. Mbeɪŋ kiəki kə a nchi si kaŋa ŋga i mi beɪŋ a jobi wə mi keiŋki wiwəm a? 2 Bukumbeɪŋ dzə kifəkəli i ndzə wi miŋkpaŋa bəh minyuku. Nchi si kaŋa baəŋ bəh miŋkpaŋa i nyuwi wə i jobi wə nyuwi keiŋki wiwəm. Ayakalə, i jobi wə nyuwi ka dza kpi, wi ka ni buku i nchi wə wi kaŋaki wi bəh nyuwi. 3 Ayakadəiŋ, wi ka dza nyə tsə i minyuku widəkə nyuwi keiŋ wiwəm, bə b̄dəŋ wi a miŋkpaŋa wi təkəlini. Ayakalə, nyuwi ka kpi, yaka wi buku lə i nchi wiwə wə. Wi ka tsə dzə minyuku widəkə, wi ma chu numki miŋkpaŋa wi təkəlini. 4 Yi kə a liŋ bwa bə nih bəŋ si mbeɪŋ kpi lə i bənchi wə tsə dzəh i gwu yi Klistus yə bə n̄ baŋŋ i kintasi wə. Mbeɪŋ kpi yakadəiŋ ka mbeɪŋ numki bəni bə mi widəkə. Ayaka mi wələ kə wə bə n̄ dzasi i kpi wə, ka bukumbeɪŋ n̄ki bə fə num gia yə yi ndzəŋki i Nyɔ. 5 Jobi wə bukumbeɪŋ n̄ keiŋki bə biəli asi nyam yi gwu yibukumbeɪŋ nəŋki, bənchi n̄ shiki dzasiki lə gwu yibukumbeɪŋ yə yi fwuki i fəki chu, yi ka fəki bimbū bibukumbeɪŋ bi gwu ka nəmki gia yə yi kə i dzə num bəh kpi i bukumbeɪŋ wə. 6 Ayakalə, i liə bukumbeɪŋ buku lə i bənchi cheiŋ ka kpi gaali bəh bənchi bəwə bə bə n̄ kaŋa bukumbeɪŋ. Bukumbeɪŋ buku ka nəmki i n̄ni kimfiəŋ kə ki kə ki Kiŋ'waka ki Baiŋni, a chu kəbi i dzəh yikpu yi bənchi bə bə n̄ nyaka. 7 Bukumbeɪŋ ki dzəkaki a nə kəm nchi a? Yaka kə a nchi kə gia yichu a? Yi məŋ yakadəiŋ! Asi məŋ kəm bə bənchi ma mih kiəki kə gia yichu. Asi məŋ a nchi dzakaki a mi ma būkuki bəh dzəkəh i fiəŋ fi mi wə, ma mih kiəki kə a mbuku wi dzəkəh kə gia yichu. 8 Ayakadəiŋ, chu ka dzə dzəh i nchi wələ cheiŋ nəŋni dzəkəh yi bukuni i mih wə i dzəh dzəh wə, nchi n̄ kəkə ma chu kaŋaki kə ŋga. 9 Mih n̄ yisiki n̄ki maka nchi dzə. Ayakalə, jobi wə nchi n̄ dzə, chu yəmi, mih ka kpi. 10 Bənchi bə mwī bə n̄ kə i dzə num bəh n̄ni i mih, bə dzə lə num bəh kpi i mih wə. 11 Yi num a chu n̄ kwati dzəh i bənchi bələ wə, fwəkyi mih, nyumi i bə cheiŋ wə mih. 12 Ayakadəiŋ, bənchi kə gia yi baiŋni, gia yə bənchi dzakaki kə gia yi baiŋni, a num yi chəŋ chu ndzəŋ. 13 Yi ka num a gia yə yi ndzəŋki ni dzə lə bəh kpi i mih wə a? A kəkə yakadəiŋ! A n̄ kə chu, bi ni nyumi i gia yindzəŋni cheiŋ

i dza bəh kpi i mih, ka bukumbeinj ni yeinj a chu ko chu, ayaka yi chusi num i gia ye banchi dzakaki a chu bəkəki nalə. **14** Bukumbeinj kiəki a banchi ko gia ye yi nyə i Nyə wə. Ayakalə, mih ko mfij mi wiwom mih kaŋa nyam yi gwu, num bə taŋni mih ka mfa i chu wə. **15** Mih kiəki kə gia ye mih fəki, kəm gia ye mih nəŋki i fə a kəkə ye mih fəki. Mih dza yiŋni fə lo gia a num na ye mih baiŋŋki. **16** Si mih fəki lo gia a num ye mih kəŋki kə, yaka mih bum ŋkəŋ a nchi ko gia yindzəŋni. **17** Si yi ko yakadaŋ, a fəki kə mih gia yiwo. A fəki num chu biə bi ko i mih mə. **18** Mih kiəki lə nalə a gia yindzəŋni kəkə i mih mə. Yaka ko a gia yindzəŋni kəkə i mwa məŋŋ mə. Mih si dza nəŋ lə i fə gia ye chəŋ, mih kəbi i fə. **19** Gia yindzəŋni ye mih nəŋki i fə a kəkə ye mih fəki. Gia yichu ye mih kəŋki kə i fəki, ako ye mih yiŋni fəki. **20** Si mih dzaki fəki num gia ye mih kəŋki kə i fəki, yaka ko a chu məŋ i mih wə, mih fəki gia yiwo. A fə num chu biə bi ko i mih mə. **21** Si yi ko yakadaŋ, mih ka yeinj lo a, ako nchi i jobi wə mih nəŋki i fə gia yindzəŋni, aka yaŋsiki lo gia yichu i mih i fəki. **22** I shəm yiŋ mə mih saŋliki lə bəh bəŋchi bə Nyə nalə. **23** Ayakalə, mih yeiŋki lə nchi widəkə wi num i mih mə. Nchi wiwə tumki lə jum bəh nchi wichu wə wi ko i kiŋkwaka kiŋ mə. **24** Kiŋkpili ki mi ka mih! Ako ndə i bwili mih i nyam yi gwu yələ yi dzəki bəh kpi a? **25** Kiyəŋni ki Nyə wə wi ko i gamti mih tsə dzəh i Jisəs Klistus wə Bah wibukumbeinj! Si yi ko yakadaŋ mih kabə num i liə mfa wi bəŋchi bə Nyə i kiŋkwaka kiŋ wə, ayakalə num mfa wi bəŋchi bə chu i nyam yi gwu wə.

8 Yi ko a, i liə mi wə wi chiŋni bəh Klistus Jisəs bi chu liə kə i ŋgəkə mə. **2** Wi bi chu liə kə kəm nchi wi Kiŋ'waka ki Nyə wə wi nyaki nən i bəni bə bə chiŋni lə bəh Klistus Jisəs, num wi bwili lə bukumbeinj i kaŋ yi nchi wə wi ko wichu bəh wi kpi. **3** Nyə ko wi fə lo gia ye nchi nən kaŋaki kə ŋga i fə. Nchi nən kaŋaki kə ŋga, a num mfə wi nyam yi mi yi gwu yi bəyini. Gia ye Nyə nən fə ko a wi nən faaŋ Waiŋ wi, wi dza ka mi wiwom wə wi fəki chu i bwiŋ chu. Ako yaka si Nyə nən bwiŋ ŋga bichu i mi wiwom wə. **4** Wi nən fə yakadaŋ ka gia ye chəŋ ye nchi nəŋki a bukumbeinj kələ i fəki asi yi ko. Bukumbeinj bələ ko bə Kiŋ'waka ki Nyə nəŋki, kəbi i chu fəki si nyam yi gwu nəŋki. **5** Bəni bə bə nək i biəli asi nyam yi gwu nəŋki, bə si jiə mfi bibə a num

i gia ye nyam yi gwu nəŋki, ayaka bə bə nək i biəli asi Kiŋ'waka ki Nyə nəŋki, bə si jiə mfi bibə num i gia ye Kiŋ'waka ki Nyə nəŋki. **6** Mi ka jiə mfi bi num i nyam yi yi gwu wə, yaka wi ni kpi lə. Ayakalə, mi ka jiə mfi bi num i Kiŋ'waka ki Nyə wə, yaka wi ni kwati lə nən i bəh kimboiŋni. **7** Si yi ko yakadaŋ mi wə wi jiə mfi bi num i gia ye nyam yi gwu nəŋki ako wə wi si baiŋŋ Nyə. Wəmakə mi si wəkə kə i nchi wi Nyə. Ayaka ko ŋkəŋ a wi kəkə i wəkəki. **8** Mi wə wi nək i asi nyam yi gwu nəŋki wi kəkə i fəki gia ye Nyə ko i wəkəki ndzəŋni bəh wi. **9** Ayakalə, mbeinj kəkə fimbeinj bəni bə bə nək i biəli asi nyam yi gwu nəŋki. Mbeinj biəliki asi Kiŋ'waka nəŋki, jobi wə yi ko a Kiŋ'waka ki Nyə nək i lə i mbeinj wə. Mi kabə num wi kaŋa kə Kiŋ'waka ki Klistus, yaka wi kəkə mi wi Klistus. **10** Klistus kabə num i mbeinj wə, na yaka si gwu yimbeinj bi kpiki kəm chu, Biŋ'waka bimbeinj ko biwom kəm Nyə fə mbeinj num chəŋ i wi nshiŋ. **11** A kabə num a Kiŋ'waka ki wi wə wi nən bwili Jisəs i kpi wə nək i lə i mbeinj wə, ma wi wə wi nən bwili Klistus Jisəs i kpi wə ni nya tə nən i nyam yimbeinj yi gwu ye yi bi kpiki. Wi ni nya tsə dzəh i Kiŋ'waka ki wə, kə ki nək i mbeinj wə. **12** Ayakadaŋ, bwa bə nih bəŋ, bukumbeinj kaŋaki lə gia i fə, gia yələ kəkə i nək i biəli si nyam yibukumbeinj yi gwu nəŋki. **13** Mbeinj ka nək i biəli si nyam yimbeinj yi gwu nəŋki, yaka mbeinj ni kpi lə. Ayakalə, mbeinj ka bee Kiŋ'waka ki Nyə fə mbeinj bəkəli kimfə kichu kə nyam yi gwu nəŋki, yaka mbeinj ni kwati lə nən i. **14** Bəni bəchi bə bə nək i biəli si Kiŋ'waka ki Nyə chusiki bə ko bwa bə Nyə. **15** Nyə nən ka nya dəkə mbeinj num bəh kiŋ'waka ki mfa kə ki ko fə mbeinj fiəni nək i bəh nlwa. Wi nən nya Kiŋ'waka i mbeinj kə ki fəki mbeinj num bwa bu. Ayaka ki ka fəki mbeinj bəŋŋ wi a, “Abba, Ba wibuku.” **16** Kiŋ'waka kələ mwi bəh kiŋ'waka kibukumbeinj beeŋki lə nsaka a bukumbeinj ko bwa bə Nyə. **17** A kabə num a bukumbeinj si num lə bwa bə Nyə, bukumbeinj bi numki i dzi bieinj, bieinj biə bi ko bi Nyə. Bukumbeinj bəh Klistus bi chiŋni dzi bi jobi wə bukumbeinj ka yeiŋki ŋgəkə si Klistus nən yeiŋki, bukumbeinj tə bi kwati i kiŋkəkni ki wə. **18** Mih kiəki lə na bindzəŋ a ŋgəkə wə bukumbeinj yeiŋki i liə wi ka buku na wə bə ko i fəkəni bəh ndzəŋni biə bi bi numki bibukumbeinj. **19** Bieinj bichi biə Nyə nən maa bi lansi wəkəliki jobi wə Nyə bi chusiki bwa bə bə ko mbu. **20** Yi ko a bieinj bichi biə Nyə nən maa bi fiəni chu bieinj bi kilələ. Bi ka

num dākə biɛɪŋ bi kilolə yaka a, a kəŋki bi. A nɪ kəŋ Nyo i fə a bi numki yakadəɪŋ. Ayakalə, bi tseɪŋ tsə a ninshɪŋ kiə a, **21** chəkəkə bidəkə bi num Nyo bi bwili bi, bi bəɪŋ i nsəŋ wə wi kə a biɛɪŋ biwə bichi kəŋki lə i bi fəɔ. Jəbi wə Nyo bi bwiliki bi yakadəɪŋ, bi ka bi kəŋa ndzəŋni biə ako bi bwa bə Nyo. **22** Bukumbeɪŋ kiəkɪ lə a biɛɪŋ bichi biə Nyo nɪ maa bi kwɪŋki bəh ləli i dzə buku bidəɪŋ aka mɪŋkpəŋa wə wi nəmɪhki. **23** A kəkə shəŋ a biɛɪŋ biə Nyo nɪ maa bi baar a numki i ŋgəkə wə. Bukumbeɪŋ bə bə kəŋki kɪnya ki ninshɪŋ, a num Kɪŋ'waka ki Nyo kə wi nya i bukumbeɪŋ, bukumbeɪŋ kwɪŋki tə a shəm shəm wəkəli na bəh ŋga a Nyo fə bukumbeɪŋ nɪmki bwa bu, a num ntəɪŋ wə Nyo bi təɪŋki bukumbeɪŋ bəchi i kəŋ yi ŋgəkə wə. **24** Ako gia yə bukumbeɪŋ tseɪŋki tsəkɪ a ninshɪŋ kiə a bukumbeɪŋ bi kwatiki lə a num yə Nyo bwili bukumbeɪŋ kəm bə yi. Ayakalə, gia yə mi kə i tseɪŋki tsəkɪ i ninshɪŋ i yi wə a ŋgaɪŋ bi kwati lə num yi si num lə i wi nshɪŋ, a kəkə i chu numki yi yə wi kəŋki wi wəkəli wəkəlini. Ako ndə wə wi kə i chu tseɪŋki tsəkɪ i ninshɪŋ i fiɛŋ fidəkə i bi kwati num fi si num lə i wi nshɪŋ a? **25** Ayakalə, bukumbeɪŋ kabə tseɪŋ tsə a ninshɪŋ i fiɛŋ wə kiə a bukumbeɪŋ bi kwatiki lə, bukumbeɪŋ keɪŋ ki yeɪŋ kə i fi wə, bukumbeɪŋ kəŋki i kəŋa shəm i nɪmki alə mɔɔŋ wəkəli. **26** Kɪŋ'waka ki Baiŋni tə gamtiki lə bukumbeɪŋ i mbəyih wiwukumbeɪŋ wə, asi bukumbeɪŋ kiəkɪ kə i tsaki bəh si bukumbeɪŋ kəŋki i tsaki si bukumbeɪŋ kə i tsəkɪ. Kɪŋ'waka kiwə mwi si tsa lə Nyo i bukumbeɪŋ bəni bə bə kə bə Nyo də i wi i dzəh yə wə mi kəkə i chu dzaka. **27** Nyo wə wi si tseɪŋ shəm yi bəni wi si kiə lə kɪŋkwaka ki Kɪŋ'waka ki Baiŋni, kəm Kɪŋ'waka kiwə si tsa lə Nyo i bəni bə bə kə bə Nyo i dzəh yə Nyo kəŋki. **28** Bukumbeɪŋ kiəkɪ lə a Nyo nəmki i gia yichi wə wi fə yi tsə i dzəh yindzəŋni wə i bəni bə bə kəŋki wi, bə wi bɔɔŋ biəli gia yə wi nəŋki i bə. **29** Bəni bə Nyo nɪ kə wi si kiə bə a keɪŋ i kɪkpɔ wə, yi kə num wi nɪ keɪŋsi jiə lə bə chi chi a bə bi kwūni nɪm ka Waiŋ wi, ka Waiŋ wi wələ kələ i numki Waiŋ wi ninshɪŋ i bwa bə nih bəduli kintəɪŋ. **30** Bəni bə wi nɪ kə wi sisi jiə lə chi chi, wi ka bi bɔɔŋ bə. Ayaka bəni bə wi nɪ bɔɔŋ num wi dzə lə bə a bə kə ŋgbo widəkə kəbi. Ayaka bə wi nɪ bɔɔŋ wi dzə a bə kə ŋgbo widəkə kəbi, num wi nɪ fə a bə liə i mbum bi wə. **31** Si gia yələ yichi kə lə, bukumbeɪŋ chu kə i dzaka a nə? Si Nyo si num lə i kimbu kibukumbeɪŋ wə,

mi wə wi kə i chu fə bukumbeɪŋ bəh gia ako na ndə a? **32** Wi Nyo kabə kəŋki kə kɪŋghəkə i Waiŋ wi, i nya a wi kpi i bukumbeɪŋ bəchi beɪŋ, ayakalə wi ma nɪ nyā biɛɪŋ bichi i kpeɪŋsi yeɪŋ i bukumbeɪŋ a? **33** Ako ndə wə wi kə i chu nəŋki nsaka bəh bəni bə Nyo kə wi sabibwili lə a? Nyo num wə wi dzəkɪ bəni a bə kəŋki kə ŋgbo widəkə. **34** Mi kələ wə wi kə i chu jiə bukumbeɪŋ i ŋgəkə wə a? Klistus Jisəs nɪ kpi, wi fiəni dza i kpi wə, wi num i liə i tseɪŋ yi Nyo yiləkəli wə, wi lansɪ tsa Nyo i bukumbeɪŋ. **35** Mi wə wi bi chu lansɪ gaaliki bukumbeɪŋ bəh Klistus a wi ma chu kəŋki bukumbeɪŋ kə na ndə a? Ako bəŋgəkə, ma nshili, ma i bwaŋki gvu a bəni gbəyiki i jum wə, ma dzəŋ, ma chwəŋ kiyəə, ma gia yi gumini, ma kpi, kələ i gaali a? **36** Yi kə num bə nyaka a bəni bədəkə nɪ dzakaki i Nyo a, “Buku tseɪŋki tsəkɪ kpi chəkəkə bichi kəm wə. Bəni dzəkɪ buku aka shwəŋ yə bə tsəkɪ i kum.” **37** Na i biɛɪŋ biələ bichi wə bukumbeɪŋ tumki dziki lə bi bəh ŋga bi Klistus wə wi nɪ kəŋ bukumbeɪŋ. **38** Mih kiəkɪ lə na bindzəŋ a kpi nabə nəni, nabə ŋkaɪŋni bəchinda bənaɪŋ, nabə biŋ'waka biə bi sakaki, nabə biɛɪŋ biə bi kə i liə, nabə biə bi kə i bi dzə, nabə biɛɪŋ biə bi kəŋki ŋga, **39** nabə biə bi kə i beɪŋ, nabə biə bi kə i nicheɪŋ, nabə binaɪŋ biɛɪŋ i mbaŋ wi biɛɪŋ biə Nyo nɪ maa bichi, fidəkə kəkə yeɪŋ fi kə i gaali bukumbeɪŋ i kɪŋkəŋ ki Nyo kə wi kəŋki i bukumbeɪŋ kəm Klistus Jisəs Bah wiwukumbeɪŋ.

9 Gia yələ mih dzakaki kə ŋkəŋ ka mi wi Klistus. Mih nyiki kə ntəkə, Kɪŋ'waka ki Baiŋni fəki shəm yɪŋ təbi a mih nyiki kə ntəkə. **2** Yi kə a mih kə bəh nsheɪŋ yimbum chu num bəh ləli biə bi kaaki kə i shəm yɪŋ mə, **3** kəm bwa bə nih bəŋ bə kwili bə buku bə kə mwa mimu. Mih nəŋki lə na bəh ŋga a ləɪŋ dzə i mih wə i gāali mih buku Klistus kəm bə. **4** Bəni bələ kə bəni bə Isləe bə Nyo nɪ dzə bə fə a bə numki bwa bu, chusi kɪŋkəkni ki i bə, dzi mɪŋkaɪŋ bəh bə, nya bəŋchi bu i bə kəŋ, chusi bə si bə kə i kəksiki Nyo, fə biŋkaka bəh bə. **5** Bə kə bəni bə bətii tii bəbə nɪ yisi chwəŋkɪjɪŋ kələ a num bəni bə Nyo bə bə ni kiəkɪ bə, Mbwili wə Nyo nɪ kaka jəbi wə wi nɪ dzə ka mi wiwəm, bə bwə wi num i chwəŋkɪjɪŋ ki bəni bələ wə. Bukumbeɪŋ nyāki kɪŋkəkɪsi jəbi wichi ki kaa kə i Mbəɪŋsi wə wi kə Nyo, wi kəŋa ŋga i biɛɪŋ bichi wə. Yi nɪm ayaka. (aïŋ g165) **6** Yi mɔŋ a, gia yə Nyo nɪ kaka a yi laka kilolə, kəm a kəkə bəni bə Isləe

bæchi bə bə kə bwa bə Islæ bə ŋkəŋ. 7 Ayaka a kəkə tə bwa bæchi bə bə buku i Ablaham wə bə kə bwa bu. Ayakalə, yi kə asi Nyɔ nɛ dzaka i Ablaham a, “Akə Ayjik wə, wi bi bwəki bwa bə bə bi duki yeli wa.” 8 Yələ gia chusiki a, a kəkə bwa bæchi bə bə buku i Ablaham wə bə kə bwa bə Nyɔ. Akə bwa bə Nyɔ nɛ kaka Ablaham yeiŋ, bə dzəki a bə kə bwa bə Ablaham. 9 Jobi wə Nyɔ nɛ fə kiŋkaka kələ dzaka a, “A bi fiəni numki i jobi wələ wə i jia yi dzəni wə, mih bi fiəni dza, ma Sela bi kwati waiŋ nyukuni.” 10 A məŋ dəkə a yələ shəŋ. Gia ka yələ nɛ num tə bəh Lebika wə tii bwa bu nɛ kə Ayjik wə tii bəti bəbukumbeiŋ. 11 Na ka bə tseiŋki i bwo biməŋsi biələ, na ka bə numki i fə gia yindzəŋni yidəkə nabə yichu, a nɛ kə num Nyɔ dzaka i nih wibə a, “Kukuli bi nɔmki lə i waiŋ wi nchiŋ.” Nyɔ nɛ dzaka yakadəiŋ chusi a wi baaki mi biəli mba wi. Wi si baa kə biəli nɔm widəkə wə mi fə. Wi baaki biəli num gia yə wi Nyɔ nəŋki. 13 Yi kə asi bə nyaka a, “Yakəb kə mih kəŋ wi, mih baiŋŋ Esau.” 14 Si yi kə lə, bə kə i dzaka a nə? Yaka kə a Nyɔ fəki kə gia yi chəŋ ma? Yi məŋ yakadəiŋ! 15 Nyɔ nɛ dzaka i Muses a, “Mih bi cham lə bəh nsheiŋ i mi wə mih kəŋki, mih kwasi nsheiŋ i wə mih kəŋki.” 16 Ayakadəiŋ, Nyɔ baaki kə mi biəli si mi wiwəŋ nəŋki, nabə i bəŋnɔm bə wi nɔmki. Wi baaki kəŋ nsheiŋ yə wi kəŋaki i bəni wə. 17 Yələ gia kə asi bə nɛ nyaka tə i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a Nyɔ nɛ dzakaki i fəlo ŋkuŋ wi Ijib a, “Mih yaksi wə ka ŋkuŋ, fwu wiwə num a, mih nɛ chusiki ŋga biŋ i wə wə, ka bəni bi tsə bəh yeli wuŋ i mbi wələ wichi wə.” 18 Yələ gia ka chusi a Nyɔ kwasiki nsheiŋ i mi wə wi nəŋki i kwasi nsheiŋ i wi, nya fwu wi ləkəli i mi wə wi nəŋki a wi ləkəki bəh fwu. 19 Mi widəkə kələ i dza bikə i mih a, “A kabə num yakadəiŋ, Nyɔ kabə kpiki bəh bəni kəŋ nə a? Mi wə wi kə i nəiŋ gia yə Nyɔ nəŋki a yi num, akə ndə a?” 20 Mi ma bikə yakadəiŋ. Akə na winaiŋ mi wiwəŋ wə wi kə i sini bəh Nyɔ a? Mi kələ i mwəŋ fiəŋ bəh fiəŋ ma fi ni chu bikə i wi a, “Wə mwəŋ mih lə kəŋ nə a?” 21 Mi wə wi mwəŋki mishwali kəŋaki lə ŋga i fiəŋ wiwə beiŋ i chum kəŋ yi fiəŋ i mwəŋ bieŋ yeiŋ chi chi, fidəkə num fiə fi kəŋaki nɔm wimbūm, fidəkə num fiə fi chiŋ kə. 22 Yikə a liŋ si Nyɔ fəki. Wi nɛ nəŋki i chusi shəŋ yi yi bəksini i bəni, chu fə a bəni Kiə ŋga bi. Ayakalə, wi nɛ lansi kəŋa shəŋ bəh bəni bə bə nɛ fəki shəŋ bəkə wi, bəh bə bə nɛ kə i kaasi bə num kaasini.

23 Wi nɛ fə yakadəiŋ i chusi mbūm bi bimbūm biə bi kə i bəni bə wi kwasiki nsheiŋ i bə. Bəni bələ kə bə wi nɛ kəiŋsi jiə na ka yi dza num a bə bi kwati lə mbūm biwə. 24 Akə na bukumbeiŋ bəni bəwə bə wi bəŋŋ. A kəbi a Bəju shəŋ. Bəni bə bə kəkə Bəju kələ tə yeiŋ. 25 Akə na yi yə Nyɔ dzaka i Kiŋwakti ki mi wi wi ntum wə Ōsia a, “Bəni bə bə kəkə bəni bəŋ, Mih ni bəŋŋki bə a ‘Bəni bəŋ.’ Ayaka bə mih ni kəŋki kə bə, mih ni bəŋŋki bə a ‘Shəŋ yiŋ.’” 26 “Ayaka a feiŋ i di biə Nyɔ si dzaka i bəni bəwə a, ‘Mbeiŋ kəkə bəni mbəŋ’, Yi kə a bə ni bəŋŋki bə a, ‘Bwa bə Nyɔ wə wi kəŋaki nani.’” 27 Isaya mi wi ntum wi Nyɔ nɛ də tə kəŋ bəni bə Islæ ka dzaka a, “Na ayaka si bəni bə Islæ duki lə, num aka mishambu mi kinchwə kimbūm, a bi bəŋŋki a bədəkə i bə wə twəsi. 28 Yi num a Nyɔ bi dza akisəkə wi lə ŋgəkə i nshwaiŋ yələ yichi wə wi kaasi bieŋ bichi.” 29 Wi Isaya nɛ kə wi dzaka lə a, “A nɛ məŋ a, Bah Nyɔ wə wi kəŋaki ŋga bichi besi bwa i chwəŋkiŋŋ kibukumbeiŋ wə, ma bukumbeiŋ fiəni chu lə aka kwili wimbūm Sədam bəh wi Gəməla.” 30 Si yi kə lə, bukumbeiŋ ki dzakaki a nə? Bukumbeiŋ ki dzakaki a bəni bə bə kəkə Bəju bə bə nɛ ka məmsi dəkə i num chəŋ i Nyɔ nshiŋ, bə num lə i liə chəŋ i Nyɔ nshiŋ kəŋ shəŋ yə bə jiə i wi. 31 Ayakalə, bəni bə Islæ bə bə nɛ məmsi i numki chəŋ i Nyɔ nshiŋ biəli num dzəh yə bəŋchi nəŋki, bə nɛ ka biəli i dza num chəŋ i wi nshiŋ. 32 A nɛ kə kəŋ nə? Akə kəŋ bə nɛ ka məmsi i biəli dzəh yə bə kə i jiə shəŋ i Nyɔ. Bə nɛ kwakaki a gia yə yi kə fə a mi num chəŋ i Nyɔ nshiŋ kə num bəŋnɔm bə wəŋmaka fəki. Bə fə yakadəiŋ ka ndamti i təh wə bəni ndamtiki i yeiŋ beiŋ. 33 Təh wələ kə wə bə nyaka kəŋ wi a, “Mbeiŋ tsəiŋ, mih jiə təh i kwili wi Sayəŋ wə, a num təh wə bəni bi ndamtiki yeiŋ wə. A num biəŋa wə bəni bi gbəyiki yeiŋ wə. Ayakalə, mi wə wi jiə shəŋ i wi wə, bi chu numki kə i ŋgəŋni wə.”

10 Bwa bə nih bəŋ, gia yə mih nəŋki bəh shəŋ yiŋ yichi, bəh ntə wuŋ i Nyɔ, kə a bəni mbəŋ bə Islæ bələ bi kwati mbəŋ. 2 Gia yə mih kiəki, a num yə mih kə i dzaka kə a, bə kəŋaki lə kiŋkəŋ na bəh ŋga i Nyɔ. Ayakalə, bə kiəki kə dzəh yi chəŋ yə bə kə i biəliki wi yeiŋ. 3 Si bə kiəki kə dzəh yə Nyɔ dzəki a mi si num chəŋ i wi nshiŋ yeiŋ, bə kabə nəŋ lə i jiə num dzəh yibə, ayaka na chu nya gwu yibə i biəliki dzəh yə Nyɔ dzəki a mi kə chəŋ yeiŋ i wi nshiŋ. 4 Si

Klistus n̄ dzə, dzəh yi bənchi yə bəni n̄ biəliki i numki chəŋ i Nyo nshij ka kaa, ka i numki chəŋ i Nyo nshij i liə ni numki i jiə shəm i Klistus wə. 5 Muses n̄ nyaka kəm dzəh i numki chəŋ i Nyo nshij yə yi biəliki num bənchi a, “Mi wə wi fəki si bənchi dzakaki ni nōki lə kəm wi jiəki bənchi bəwə bəchi.” 6 Ayakalə, kəm dzəh yə yi kə a mi kə chəŋ i Nyo nshij biəliki num shəm yə wi jiə i wi wə, yi num bə nyaka a, “Kiə wə ma bikəki i shəm ya wə a, ‘A ni yaka ndə i beŋ na?’” (Yi num a, a ni yaka ndə i tsə dzəh bəh Klistus a). 7 Nabə a, “A ni shi ndə i kii a?” (Yi num a, i tsə dzasi Klistus i kpi wə). (Abyssos g12) 8 Ayakalə, yi dzakaki a nə? Yi dzakaki a, “Gia yi Nyo kə kəmsi i wə wə. Yi kə i dzaka ka wə, bəh i shəm ya wə.” Ayaka a num yi, buku fukuki kəm njia wi shəm i Jisəs wə. 9 Wə ka dzaka bəh dzaka ka a Jisəs kə Bah, ayaka, ka bum i shəm ya wə a Nyo n̄ dzasi wi i kpi wə, ma wə bi bəij. 10 Yi kə a, mi bumki num bəh shəm yi na ka Nyo dzo wi a wi kanjaki kə kingbə kidəko. Ayaka mi dzākaki bəh dzaka ki ka bi bəij. 11 Kijwakti ki Nyo dzakaki a, “Mi wə wi kə wi bum i wi bi num kə i kingəmni wə.” 12 Mbeij kiəki a chi chi kəkə i kintəŋ ki mi wi Ju bəh mi wə wi kəkə mi wi Ju. Bah wə wi kə Bah wi mi wichi akə a wimu. Ayaka wi si shi weli kanj yi nya mbum i mi wichi wə wi dəki i wi. 13 Yi kə num bə nyaka i Kijwakti ki Nyo wə a, “Mi wichi wə wi bi bəŋki yeli wi Bah, wi bi bəijki lə.” 14 Ayakalə, bəni kə i nyani dəij na ka bə dəki bəŋ wi maka bə jiə shəm i wi a? Ayaka bə kə nyani dəij i jiə shəm i wi maka bə num wəkə kəm wi a? Bə kə nyani na dəij i wəkə maka mi num fuku kəm wi i bə a. 15 Ayaka bəni kə i nyani dəij i tsə fukuki maka bə faarj bə a? Yi kə num bə n̄ nyaka a, “Gvú yi bəni bə bə si dzə bəh ntum wi ndzəŋni, si ndzəŋ nalə.” 16 Ayakalə, bəni bə Islae bəchi keijki maka bə bum ntum wi ndzəŋni wələ. Yi kə a liŋ asi kijwakti ki mi wi ntum wi Nyo wə Isaya dzakaki a, “Bah, a bum ndə gia yə buku fukuki a?” 17 Yi bə num a, njia wi shəm i Klistus dzəki num i gia yə mi wəkə. Ayaka gia yə mi wəkə dzəki num i mfuku wə kəm Klistus. 18 Mih ka bikə a, yaka bə n̄ ka wəkə a? ŋkəŋ bə n̄ wəkə. Kijwakti ki Nyo dzakaki a, “Já yibə tsə i nshwaiŋ yichi, ayaka ndzaka wibə tsə i biŋgəksi bi mbi wə bichi.” 19 Mih chu bikəki a, yaka kə a jobi wə bəni bə Islae n̄ wəkə, na wəkə ndzəŋ a? Muses n̄ kə wi yisi dzaka a Nyo dzakaki a, “Mih ni fə lə kindəŋ chiniki mbeij bəh kitumi ki bəni bə kilolə, fə

shóm bəkəki mbeij bəh kitumi kə bə kə bəni bə kiyuŋ.” 20 Isaya chu dzaka lwa kə a Nyo dzakaki a, “Bəni bə bə n̄ nəŋki kə mih kə bə bə yeiŋ mih. Ayaka mih chusi gwu yiŋ i bəni bə bə ni bikəki kə mih.” 21 Ayakalə, yə kəm bəni bə Islae Nyo n̄ dzaka a, “I kanj yichi wə kə mih jiə kanj yiŋ wəkəli a bəni dzə mih dzə bə, ayaka bə ləkə tsə a bəh kifwu i ninshij, tsə i yibə dzəh wə.”

11 Mih chu bikəki a yaka Nyo məŋni lə bəni bu a? Yi məŋ yaka! Mih mwi kə waiŋ wi Islae. Mih num waiŋ i juŋ yi Ablaham wə, num mih buku i chwəŋkijun ki Benjamin wə. 2 Nyo ka məŋni dəkə lə bəni bu bə wi n̄ sabibwili i kin'yisi wə. Ntə mbeij kiəki lə gia yə Kijwakti ki Nyo dzakaki kəm Elaja, si wi n̄ dəki i Nyo kəm gia yə bəni bə Islae n̄ fəki a? 3 Wi n̄ dəki dzakayi i Nyo a, “Bah, bə wəyji bəni ba bə ntum, ka mukuyi shi kintəŋ ki fəni ki gia. A baarj shəŋ a mih, ayaka bə nəŋ tə i kaasi bəh mih.” 4 Wi n̄ dəki yakadəij Nyo chukuli wi a nə? Wi chukuli wi a, “Mih jiə bəni num mbəŋ bəchuku nanitaŋ, bə ka num tum dəkə binyu i Baal nshij a num fiməso i tsa fi.” 5 Yi kə a liŋ asi yi kə i jobi wələ wə. Bəni bədəko keijki lə feij i Islae twesi a num bəni bə Nyo. Ayaka bələ kə num wi n̄ saijbwili kəm shəm yi yindzəŋni. 6 Yi kabə num a wi n̄ saijbwili kəm shəm yi yindzəŋni, ma yi ma chu numki kəm nəm widəko wə bə n̄ fə. A n̄ kə a numki kəm nəm widəko si bə n̄ fə, ma yi ma chu numki a, akə shəm yindzəŋni. 7 Gia yə mih dzakaki kə a nə? Yi kə a bəni bə Islae bəduli n̄ ka nyani dzə num dəkə chəŋ i Nyo nshij asi bə n̄ nəŋki. A n̄ kə shəŋ a bəni bə Nyo n̄ sabibwili, bə n̄ nyani dzə kwati dzəh i numki chəŋ i wi nshij. Ayakalə, Nyo fə shóm yi kija ki bəni bəwə ləkə tsə, ka baarj ayaka. 8 Yələ kə asi bə nyaka a, “Nyo n̄ fə bə ka fuŋfuŋki, dzəkəh yibə kəbi i chu yeiŋ di, ayaka bintuni bibə kəbi i wəkəki gia. Bə num baarj yaka i dzə buku bidaiŋ.” 9 Ayaka Dəbit dzaka tə a, “Nyo fə ma bieij bidzini biə bə dziki wəkə ndzəŋni, bi fim bə aka gbi, bi chu kwā bə aka kintaŋ. Bi fiəni nūm ka fiəŋ fiə fi kə i guku ləo bə i kuku, ma yi ni num ngəm wi kimfə kibə. 10 Nyo fə dzəkəh yibə ji ka bə ma yeiŋki di. Wi fə tə júm yibə ngwuŋ baarj ayaka.” 11 Mih bikəki a, yaka bəni bə Islae n̄ ndamti yaka gbo baarj kuku baarj a? Yi məŋ nūm yaka. Chu biə bə n̄ fə n̄ dzə lə bəh mbəij i bəni bə bə kəkə bə Islae, ka bəni bə Islae bi

chiniki kindɔŋ. **12** Yi kabə num a chu biə bə nɪ fə nɪ fiəni chu lo ka mbum i mbi wələ, ŋgbə wə bə nɪ gbə nɪ dʒə lo bəh mbum i bəni bə bə kəkə bə Islae, yaka mbum biə bi bi numki jəbi wə bəni bə Islae bəchi bi bumki i Klistus bi numki dəiŋ a? **13** I liə mih nəŋki i dzaka i mbeij bəni bə bə kəkə bə Islae. Si mih kə waiŋ ntum wi jisəs i bəni bə bə kəkə bə Islae, mih bə dʒə nəm wuŋ wələ a, akə fiŋ fimbūm. **14** Mih fəki lə, ka mih fə Bəju bəbuku fiiki kindɔŋ, ka yi kəm bə, ka bə bədəkə bi bəiŋ. **15** Yi kabə num a jəbi wə Nyo nɪ məŋni bəni bə Islae, yələ nɪ fə bəni bədəkə i fa mbi wələ wə fiəni num i fiŋ fimu wə bəh Nyo, yaka jəbi wə wi bi fiəni dʒə bə, ma yi bi numki dəiŋ a? Yi bi numki aka jəbi wə mi kpi ka fiəni dʒə i kpi wə. **16** Mi ka gbɛɛ nyəə bi ninshiŋ nya i Nyo, yaka nyəə biwə bichi kə bi Nyo. ŋgaŋ yi kpeij kabə num yi Nyo, yaka cha yi kpeij yiwə kə tə yi Nyo. **17** Ayakalə, yi kabə num a chá yi keij yidəkə kə num bə nɪ fakayi ka lotəkə ka dʒə num mbeij bə mbeij kə keij yi ɔlif yi kəəbi, ka dʒə basi i kpeij wi ɔlif wə bə nɪ yəə num yəəni, i di biə chá yidəkə yə nɪ buku, ka mbeij ni kwati tə mwi mə mə bukuki i kpeij wiwə wə, **18** yaka mbeij kaŋaki kə i chəki kijum bə chá yidəkə yə. Mbeij kabə chəkəki kijum i bə, mbeij ka kɪəki a mbeij kə a chá. A fəki kə mbeij ka gaŋ yiwə numki. A fəki num gaŋ ka mbeij numki. **19** Mi widəkə i mbeij wə kələ i dʒə dzakaki a, “Bə nɪ gbay i chá yiwə i basi num mih feiŋ.” **20** Yəmakə kə ŋkəŋ. Bə nɪ fakayi bwili bə ka lotəkə kəm bə nɪ dzaki kimbūm. Mbeij num ndzəŋ bəh ŋga kəm shəm yə mbeij jiə i Klistus wə. Ayakadəiŋ, kiə mbeij ma ghaŋsiki gwu i yi wə. Mbeij kaŋaki i numki lə bəh nlwa. **21** Mbeij kɪəki a, a nɪ məŋ a Nyo bəsi bee chá yi kpeij yə bə gbəli num gbəlini, ma wi məŋ bi bəŋ bəsi bee mbeij. **22** Mbeij tsəiŋ, a Nyo kaŋaki lə shəm yindzəŋni nalə chu kaŋa tə shəm yi bəksini. Wi si lə lə bəh bəni bə bə gbə, ayakalə chusi shəm yindzəŋni i mbeij jəbi wə mbeij baŋ a biəliki dzəh yi. A kəbi yakadəiŋ, ma wi nɪ fakayi lotəkə mbeij. **23** Ayaka i bəni bə Islae, bə ka kwuni kaŋa kimbūm, ma Nyo nɪ fiəni dʒə basi bə i kpeij wiwə wə, kəm akə gia, Nyo kaŋa ŋga i fiəni fə yi. **24** Mbeij kɪəki a, mbeij kabə num chá yə bə nɪ fakayi i kpeij wi ɔlif wə wi si kə i kəəbi wə, dʒə basi i wə bə yəə num yəəni, a num gia yə yi kaŋaki kə i nɪmki yakadəiŋ, yaka bə kəkə i fiəni dʒə chá yi kpeij yə bə nɪ fakayi i fiəni dʒə basi i

kpeij wiwə wə i tsə yaka a? **25** Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki a mbeij kɪə ŋkəŋ biələ bi kə i nyumi wə, ka mbeij ma ni dʒə i ghaŋsiki gwu a mbeij fifiki nalə. Yi kə a nləkə fwu dʒə i bəni bə Islae bədəkə. Bə bi ləkəki bəh fwu wiwə yaka i tsə buku i jəbi wə bəni bəchi bə bə kəkə bə Islae bə bə kaŋaki i liə i mbaŋ wi bəni bə Klistus wə, bi liə. **26** Jəbi wə yi bi numki yaka, bəni bə Islae bəchi bi ka bəiŋ. A num yi yə bə nɪ nyaka, Nyo dzakaki a, “Mi wə wi bi bwiliki bəni i ŋgəkə wə bi bukuki i Sayəŋ. Wi bi bwili nənɪ kichu kiwə i chwəŋkijur ki Yakəb wə. **27** Ayaka biələ num miŋkaŋ biə mih dʒi bəh bə jəbi wə mih dʒə bwili chu bibə.” **28** I kimbu ki ntum wi ndzəŋni wi Nyo wə, bəni bə Islae kə bəmbaŋŋni bə Nyo kəm mbeij. Ayaka i kimbu ki baayini wə Nyo ni baayi lə bə, a bə bəni bə Islae kə shəm yi, kəm ŋkaŋ mə wi nɪ dʒi bəh bəti tii bəbə. **29** Yi num lə kəm Nyo ka nya kinya i mi wi chu məŋ i fiəni dʒə, wi ka bəŋ mi, wi chu məŋ i fiəni bee wi. **30** Si mbeij bə mbeij kəkə bəni bə Islae nɪ yisiki wəkəki kə i Nyo, ayakalə mbeij kə i liə wi kwas i nsheij i mbeij kəm bəni bə Islae wəkəki kə i wi, **31** yi kə a liŋ si bə tə wəkəki kə i Nyo i liə ka nsheij yə wi nɪ chusi i mbeij nɪ fə wi tə kwasiki nsheij i bə. **32** Gia yə yi kə, kə a, Nyo kə wi jiə bəni bəchi i jur yi nsəŋ yi fwu wi ləkəli wə, ka yi numki a ŋgaŋ kələ i kwasiki nsheij i bə wə bəchi. (eleese g1653) **33** ɔ ə, mbeij tsəiŋ, kiŋkəksi kə ki kə ki Nyo kə na kimbūm, ayaka mfi bi num tə na bimbūm, gia yə wi kiəki i kiəki tə na bindzəŋ! Mi kəkə i kiə dzəh yə wi təŋki gia yi yeij. Yi kə a mi widəkə kəkə i kiə dzəh yə wi fəki gia yi yeij. **34** Yələ kə asi bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə a, “Akə ndə wə wi kə i kiə kiŋkwaka ki Bah a? Ayaka a num ndə wə wi kə i təfi wi a? **35** Akə ndə wə wi num nya Nyo bəh fiŋ ka Nyo bi fiəni gəm wi a?” **36** Biəij bichi nyə i wi wə. Biəij bichi tsə nɪm i kaŋ yi wə, biəij bichi num kəm wi. Kiŋkəksi nɪm i wi jəbi wichi na kiŋkəksi kəbi. Yi nɪm ayaka. (aiŋ g165)

12 Bwa bə nih bəŋ, si Nyo kə wi kwas i nsheij i bukumbeij wə, mih kwuŋki kaŋ i mbeij a mbeij nyə gwú yimbeij i Nyo ka biəij bi kiyoŋni bi num biwəm bi baiŋ num Nyo bum bi. Yələ kə dzəh yi chəŋ i mbeij i kəksiki Nyo yeij wə. **2** Kiə mbeij ma biəliki gia yə bəni bə fa kuku fəki. Mbeij bəe Nyo nyəki mbeij bəh biŋkwaka bimfiŋ ka bi kwuŋni mbeij. Mbeij ka fəki yakadəiŋ, mbeij ka ni kiə i tsəiŋ baiŋsi

gia yə Nyo nəŋki, a num yindzəŋni, num Nyo bum, yi ndzəŋ i wi tsə bwili fwu. (aïŋŋ g165) 3 Mih ka mi wə Nyo kə wi chusi shəm yi yindzəŋni i wi ka duksi wi, mih nəŋki i dzaka i mbeinj bəchi a, kiə mi ma kwākaki a wi kə fieŋ fidəko tsə fieŋ fiə wi kə. Mi kwākaki kəm gwu yi i dzəh yi chəŋ wə. Mi kwākaki wi biəli kimfəka ki kimum kə Nyo kə wi nya i wi. 4 Bukumbeinj kiəki a gwu yi mi kə a yimu, ayaka yi kaŋa bimbū chi chi, bimbū biwə kaŋa nəm chi chi. 5 Yi kə a liŋ si bukuombeinj kə. Na ayaka si bukuombeinj kə bəduli la, yi kə a bukuombeinj bəchi kə i gwu yimu i Klistus wə. Ayaka mi widəko kəbi wə wi kə a wi mbəŋ shəŋ. 6 Bukumbeinj kəŋaki binya chi chi biəli ŋgamti wə Nyo nya i bukuombeinj. Bukumbeinj nəmki bəh bi. Kinya ki mi kabə num i fukuki ntum wi Nyo, wi ka fūkuki biəli kimfəka ki kimum kə Nyo kə wi nya i wi. 7 Kinya ki mi kabə num i nəmki i bəni, wi ka nəmki i bə. I wə wi laniki bəni, wi ka lāniki. 8 Kinya ki mi kabə num i shiliki shóm yi bəni, wi ka shiliki yi. I wə kinya ki kə i nyaki biəinj i bəni, wi wēli kaŋ yi. I wə kinya ki kə i təkni i bəni wə, wi ka təkni i bə bəh shəm yi yichi. I wə kinya ki kə i kwasiki nsheinj i bəni, wi ka kwāsiki wəko ndzəŋni. 9 Kiŋkəŋ kimbeinj kaŋaki i numki ki ŋkəŋ. Mbeinj baiŋŋki gia yichu, nūm num i gia yindzəŋni wə. 10 Mbeinj kəŋki gwū yimbeinj bəh shóm yichi ka bwa bə nih. Mbeinj kəksiki bəni bədəko tsə si mbeinj kəksiki gwu yimbeinj. 11 Kiə mbeinj ma fəki kiŋkəŋ i na fiŋə wə. Mbeinj nəmki nəm wi Nyo jəbi wichi bəh shəm yi shilini. 12 Mbeinj lāŋki i gia yə mbeinj tseinjki tsəki i ninshij kiə a mbeinj bi kwatiki la. Mbeinj kəŋaki shóm i bəŋgəka wə. Mbeinj nūmki i ntsa wə jəbi wichi. 13 Mbeinj gəmtiki bəni bə akə bə Nyo bə kaŋaki kə. Mbeinj dzəki bəni bədəni i jūŋ yimbeinj wə təkni ndzəŋ bəh bə. 14 Mbeinj tsāki a Nyo jiə num kimboiŋsi i bəni bə bə bwaŋki gvu i mbeinj cheinj. Mbeinj tsāki num kimboiŋsi i bə. Kiə mbeinj ma tsāki a loinj dzəki i bə wə. 15 Mbeinj lāŋki mbeinj bəni bə bə lāŋki, mbeinj dāki mbeinj bəni bə bə dāki. 16 Mbeinj nāki i fieŋ fimu wə. Kiə mbeinj ma ghāŋsiki gwu. Mbeinj kwāsiki nsəinj bəh bəni bə kiləlo. Kiə mbeinj ma dzəki a mbeinj kiəki la gia tsə si mbeinj kiəki. 17 Kiə mbeinj ma chūkuli ki chu bəh chu. Mbeinj kəŋaki kiŋkwaka i fəki num gia yə bəni bəchi yeiŋki a, akə yindzəŋni. 18 Dzəh kabə num, si mbeinj yeiŋki, mbeinj mōmsiki i nāki i kimboiŋni wə bəh bəni bəchi. 19 Nsəinj yij yi

shəm, kiə mbeinj bi ma lānsi mōm i chūkuli gia yichu. Mbeinj bēe ma Nyo bi chusi shəm yi yi bəksini i bə. Akə yi yə bə nyaka a, “Kinchukuli kaŋaki mih i chukuli. Akə mih wə mih bi gəmki bə. Yələ dzaka Bah.” 20 Yə yi kə, kə a, mbeinj fəki asi bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə a, “Dzəŋ kabə wə mi wə wi baiŋŋki wə, wə nyā fieŋ wi dži. Kindəŋ kabə wəm wi, wə nyā wi fieŋ wi mū. Wə kabə fəki yakadəinj, ma yi numki a wə jiə kiŋgəmn i wi fwu.” 21 Kiə mbeinj ki bēe kə a chu gaka mbeinj. Mbeinj gāka chu gakani bəh gia yindzəŋni.

13 Mi wichi kaŋaki i wəkəki i bəni bə bə kaŋaki ŋga bi sakani, kəm ŋga bidəko kəka biə bi ka nyə i Nyo. I bə bə sakaki a jiə Nyo bə. 2 Yi kə yi num a, mi wə wi chusiki gwu i ləkəki bəh fwu i bəni bə bə kaŋaki ŋga bi sakani, yaka wəma ka chusiki num i bəni bə a jiə Nyo bə. Ayaka i bəni bə bə chusiki fwu wi ləkəli bəŋŋki num ŋgəka i gwu yibə wə. 3 Mbeinj kiəki a bəni bə bə kaŋaki nəni kindzəŋni, si lwa kə bəni bə bə kaŋaki ŋga bi sakani. Asi lwa num bə bə kaŋaki nəni kichu. Wə kabə nəŋki i numki wə lwa kə mi wə wi kaŋaki ŋga bi sakani, wə ka fəki a gia yə yi ndzəŋki, ka wi kəksiki wə. 4 Mi wə wi sakaki bəni wi nəmki num i Nyo, a bəni nūmki bindzəŋ. Ayakalə, wə kabə fəki gia yichu, yaka wə kaŋaki i lwāki wi, kəm ŋga biə bə nya i wi i jiəki bəni i ŋgəka wə kəka bi kiləlo. Akə mi wi nəm wi Nyo wi chusiki shəm yi Nyo yi bəkəli i bəni bə bə fəki gia yichu. 5 Ayakadəinj, mbeinj kaŋaki i wəkəki i bəni bə bə sakaki tumi, a kəbi shəŋ kəm mbeinj lwāki shəm yi Nyo yi bəkəli. Mbeinj wəkəki tə i bə ka gia yidəko ma numki yə yi sakaki mbeinj i shəm. 6 Akə gia yə yi fəki mbeinj na ka mbeinj ləki tə kiŋwakti, kəm bəni bə bə kaŋaki ŋga bi sakani nəmki num i Nyo, bə nya jəbi wibə wichi i nəm wiwə wə. 7 Mbeinj nyāki biəinj bichi biə mbeinj kaŋaki i nyāki i mi wichi. A kabə num kiŋwakti kiləni, mbeinj ləo. A kabə num biəinj biə mbeinj kaŋaki i gəm, mbeinj gōm. A kabə num mi wə mbeinj kaŋaki lwaki wi, mbeinj ka lwāki. A kabə num wə mbeinj kaŋaki i nyaki kiŋkəksi i wi, mbeinj ka nyāki. 8 Kiə mi ki kəŋa kə fwa bəh mi widəko, a kəbi a fwa yə akə kiŋkəŋ. Mbeinj kiəki a, mi kabə kəŋ mi widəko, yaka wi jiə lə bəŋchi bəchi. 9 Bəŋchi bə Nyo bə bə dzakaki a, “Kiə wə ki biəli kə kpə mi, kiə wə ki wəo kə mi, kiə wə ki chwə kə, kiə wə ki būku kə bəh dzəkəh,” na winaiŋ nchi kə

num bæ chiŋni i nchi wə wi dzakaki a, “Kôŋ mi wə wi kəmsi i wə kpəŋ asi wə kəŋki gwu ya.” **10** Mi kabə kəŋ mi widəko, wi kəkə i chu fə wi bəh gia yichu. Ayakadəiŋ, mi kabə kəŋ mi widəko, yaka wi jiəki lə bənchi bəwə bəchi. **11** Mbeŋ fəki gia yələ lə, kīə si jəbi si num lə i liə. Jəbi wiwə kə wi kpeŋ lə i mbeŋ i yəmi. Mbeŋ yəmi kəŋ jəbi wə Nyə ni bəŋsi bukumbeŋ si num kəmsi dzə, wi tsə si wi nī kə i jəbi wə bukumbeŋ nī jiə shəm i Jisəs Klistus wə. **12** Biŋ bi jili si kaa tsə, biŋ si baiŋ dzə lə. Bukumbeŋ bēe nənī bi nchəko, bæ dzə yaka num nənī ki baiŋni ka bieŋ bi jum. **13** Bukumbeŋ nənī nənī kə ki kaŋaki kiŋkəksi ka bəni bə bə nyaniki nshi. Kīə mbeŋ ma dziki, mū fə ka biə. Kīə mbeŋ ma mūki mbih mə kwa mbeŋ. Kīə mbeŋ ma nənī nənī kinyeŋ bəh ki təkəlini. Kīə mbeŋ ma yəliki chu kaŋa kiŋghəkə. **14** Mbeŋ dzə yaka num nənī ki Bah Jisəs Klistus i mbeŋ wə. Kīə mbeŋ ki lansi nyə kə di i nyam yimbeŋ yi gwu ka mbeŋ ma fəki bieŋ bichu biə yi nəŋki.

14 Mbeŋ dzəki bəni bə kimbūm kibə ləkəki kə i mbeŋ kintəəŋ. Kīə mbeŋ bəh bəmakə bəni ma gūkuniki bəŋgukuli i gia yə bə kwakaki a yi kə chəŋ i fəki. **2** Mi widəko kə num wi bum a ŋgaŋ kolə i dziki bieŋ bichi. Ayakalə, widəko wə kimbūm ki bəhki wi dzi mfih a jwa yi ndzeŋni. **3** Kīə mi wə wi dziki bieŋ bichi sabi kə ki nyēnsi kə mi wə wi sabiki. I mi wə wi sabiki ki saka kə mi wə wi dziki bieŋ bichi sabiki kə təŋ nsaka wi təŋni, kəŋ bə bəchi kə num Nyə dzə bə. **4** Ako wə ndə i sakaki mi wi nəm wi mi widəko? A kaŋaki tikwili wi waiŋ wi nəm wiwə i tseŋ yeŋ a waiŋ wi wi nəm numki lə bindzəŋ ma wi gbəki gbəni a. Ayaka wi ni num lə i beŋ, kəŋ Bah kalə i dzasi wi i beŋ wi num ndzəŋ. **5** Mi widəko kolə tə wi dzə a kaŋ yidəko kolə yimbūm tsə yidəko. Ayaka widəko dzə a kaŋ yichi kə a liŋ. Gia yə yi kə, kə a, mi nūmki i gia yi wə yə wi kiəki i kiŋkwaka ki wə a, ako yindzəŋni. **6** Mi wə wi dzəki a kaŋ yidəko kolə yimbūm, wi fəki yaka i nya kiŋkəksi i Bah. Ayaka mi wə wi dziki bieŋ bichi, wi dziki tə i nya kiŋkəksi i Bah, si wi fəki yakadəiŋ wi nyaki kiyəŋni i Nyə. Mi wə wi nyēŋsiki i dzi bieŋ bichi, wi nyēŋsiki tə i nya kiŋkəksi i Bah, si wi tə fəki yakadəiŋ wi nyaki kiyəŋni i Nyə. **7** Bukumbeŋ kiəki a, mi kabə num wiwəŋ yaka a kaŋaki kə wi gwu yi. Wi ka kpi, a kaŋaki kə wi gwu yi. **8** Bukumbeŋ ka baəŋ bəwəŋ, yaka

bukumbeŋ kə a bəh Bah, bukumbeŋ ka kpi, yaka bukumbeŋ kə a bəh Bah. Ayakadəiŋ, kəŋ bukumbeŋ numki bəwəŋ, ma bæ kpiyi lə a kaŋaki a Bah bukumbeŋ. **9** Ako i fwu wi gia wələ wə Klistus nī kpi ka fiəni buku i kpi mə ka numki wiwəŋ. Wi nī fə yaka ka wi numki Bah wi bəni bəchi bə bə kəŋki bəwəŋ bəh bə bə kə bə kpiyi lə. **10** Ayakadəiŋ, ako kəŋ nə wə wə sakaki waiŋniŋ wa wə təŋ nsaka wi təŋni a? Ayaka a num tə kəŋ nə wə wə nyēŋsiki waiŋniŋ wa a? Mbeŋ Kīə a bukumbeŋ bəchi bi numki lə i Nyə nshiŋ ka wi saka bukumbeŋ. **11** Ako gia yə bæ nyaka a, “Mih Bah dzakaki a, si mih kə, mi wichi bi tumki lə binyu i mih nshiŋ, mi wichi bi dzakaki lə bəh dzaka ki a, mih kə Nyə.” **12** Yaka yi num a, mi wimu wimu i bukumbeŋ kintəəŋ kaŋaki i bi num i Nyə nshiŋ i fuku si kimfə ki nī kə. **13** Ayakadəiŋ, kīə bukumbeŋ ma chu səkaki mi bəh mi i bukumbeŋ təŋ nsaka. Gia yə bukumbeŋ kaŋaki i fəki kə a, jəbi wə mi fəki gia yidəko wi təkniŋi ka yi ma numki gia yə waiŋniŋ wi kə i bənli yeŋ wə nabə i gbə lə gbəni. **14** Mih kiəki lə na bindzəŋ, num mih bum ka mi wi Bah Jisəs a fiəŋ fidzini fidəko kəkə a fifi fiə fi kə a fi baiŋki kə. Ayakalə, mi wə wi yeŋ a bieŋ bidzini bidəko kolə biə bi baiŋki kə, yi ni numki ayaka i wi. **15** Wə kabə dzi fiəŋ fi bəkəli waiŋnah, yaka wə chusiki kə kiŋkəŋ i wi. Kīə wə ma bēe a fiəŋ fiə wə dziki fə waiŋnah wə Klistus nī kpi kəŋ wi gbə. **16** Ayakadəiŋ, kīə wə ki fə kə a gia yə yindzəŋni yə wə fəki a yi dzə fiəni nūmki num yə bæ nī dzakaki a yi kə yichu. **17** Mbeŋ kiəki a, ŋkuŋ bi Nyə kəkə kəŋ bieŋ bidzini bəh bieŋ bi muni. Ako kəŋ i kəŋaki nənī ki chəŋ bəh nənī ki bəŋniŋni bəh i kəŋa kinsəŋli kə ki nyəki dzəki i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə. **18** Mi kabə nəmki i Klistus wə i yələ dzəh wə, ma Nyə ni wəkəki ndzəŋni bəh wi, bəni kəkəsi tə wi. **19** Bukumbeŋ biəliki num gia yə yi dzəki bəh kimbəŋni bəh yə yi gamtiki i maaki num maani mi bəh mi i bukumbeŋ kintəəŋ. **20** Kīə mbeŋ ki bəkəli kə nəm wi Nyə kəŋ bieŋ bidzini. Yi kə ŋkəŋ a bieŋ bidzini bichi baiŋki lə, ayakalə wə kabə dzi fiəŋ fi num i fə a mi widəko gbə num gbəni, yəmakə kə gia yichu wə fəki. **21** Ako gia yindzəŋni i nəŋ i dzi nyam, nabə i mu mbih, nabə i fə na fiə fiə fi kə i fə a waiŋnah gbə num gbəni. **22** Shəm yə wə jiə i Nyə ka bum i fiəŋ fidəko wə, wə bēe aka a kiəki a mbeŋ Nyə bəfa. Ndzəŋni bimbūm kə i mi wə wi kaŋaki kə gia yidəko yə wi kə i sakaki gwu yi yeŋ, kəŋ wi

fəki gia yə wi təbi a yi kə chəŋ. **23** Ayakalə, mi wə wi dziki fiəŋ wi num bəh ŋkaŋyi i shəm yi wə asi num lə ŋgəkə, kəm wi fəki gia a num kə yə shəm yə wi jiə i Nyo bumki. Mbeinj kɪə a, gia yichi yə mi fəki maka shəm yə wi jiə i Nyo bum yi, yaka asi num lə chu.

15 Bukumbeinj bə bə ləkəki i kimbūm wə, kaŋaki i kaŋaki shəm i ŋgbə wə bəni bə bəyini gbəyiki. Bukumbeinj ma fəki a gia yə gwu kə i ndzəŋki num a bukumbeinj. **2** Na ndə i bukumbeinj kintəəŋ kaŋaki i mōmsi i fəki gia yə yi ndzəŋki i waŋŋnih wi i gamtiki wi ka kimbūm ki kəəki. **3** Mbeinj kɪə tə a Jisəs Klistus n̄ fəki kə a gia yə gwu n̄ ndzəŋki num a wi. Wi n̄ fəki yi num asi bə nyaka a mi dzakaki i Nyo a, “Bəntəyi bə bəni təyiki wə yeiŋ bə fiəni chu num i mih wə.” **4** Bukumbeinj kiəkɪ lə a gia yichi yə bə n̄ nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə i kikpu wə, a n̄ kə i lani bukumbeinj, ka yi ni fə bukumbeinj num ndzəŋ, shəm yibukumbeinj shiliki, bukumbeinj ka tseinjki tsəki a ninshij i fiəŋ fiə bə bi kwatiki. **5** Mih tsaki a Nyo wə wi fəki bəni num bəh ŋga wi chu fə tə shóm yi bəni shili, wi fə mbeinj nəki i fiəŋ fimu wə bəh bəni bichi biəlɪ asi Klistus Jisəs chusiki, **6** ka i kiŋuŋni wə mbeinj ni tumyiki bikum bi Nyo wə wi kə Ba wi Bah wibukumbeinj Jisəs Klistus i ja yimu wə. **7** Mbeinj dzəki mi wichi a liŋ asi Klistus kə wi dzo mbeinj, ka kiŋkəksi tsəki i Nyo wə. **8** Mih fukuki i mbeinj a, Klistus n̄ kə wi jiə gwu yi ka waŋŋ wi nəm i Bəju i chusi i bə a Nyo si dzaka ŋkəŋ. Wi n̄ fə yakadəinj i təbi biŋkaka biə Nyo n̄ nya i bəti tii bəbə. **9** Ayaka wi n̄ chu fə yakadəinj ka bəni bə bə kəkə Bəju bi tumyi tə bikum bi Nyo kəm nsheinj yə wi n̄ kaŋa i bə. Yələ kə asi bə n̄ nyaka a, “Si yi kə yakadəinj, mih bi kəkɪ lə wə i kintəəŋ ki bəni bə bə kəkə Bəju. Ayaka mih bi yəəŋki kəkɪ yeli wa.” **10** Ayaka yi chu num bə nyaka a, “Mbeinj bə mbeinj kəkə Bəju, mbeinj sənŋliki bəh bəni bə Nyo.” **11** Ayaka yi chu num bə nyaka tə a, “Bəni bə bə kəkə Bəju, mbeinj kəkɪsiki Bah. Bitumi bichi, mbeinj kəkɪsiki Bah.” **12** Isaya n̄ kə wi chu dzaka tə a, “Ntəŋ widəkə bi tumbuku dzə lə i chwəŋkijurŋ ki Jese wə. A num mi wə wi bi sakaki bəni bə tumi. Ako i wi wə bitumi bi jiəkɪ mfi bibə.” **13** Mih tsaki a Nyo wə bukumbeinj tseinjki tsəki a ninshij i wi jiksi shóm yimbeinj bəh kinsənŋli kichi bəh kimboŋni si mbeinj jiə shəm i wi, ka i ŋga bi Kiŋ'waka ki Baiŋni wə, mbeinj bi tseinjki tsəki

shəŋ a ninshij jəbi wichi i gia yə mbeinj kiəkɪ a mbeinj bi kwatiki lə. **14** Bwa bə nih bəŋ, mih mwi kiəkɪ lə bindzəŋ a mbeinj kaŋaki lə nənɪ kindzəŋni nalə, num mbeinj jikə bəh mfi, kiə tə i təfi gwú yimbeinj. **15** Ayakalə, i gia yidəkə wə, mih nyaka lansi təyi chwəŋ kimbeinj num təyini. Ayaka mih fə lə i yŋti mbeinj, kəm ŋgamti wə Nyo kə wi nya i mih, **16** a mih numki mi wi nəm wi Klistus Jisəs i bəni bə tumi. Mih fəki nəm wələ aka tii mfə gia, kəm i ntum wi ndzəŋni wi Nyo, ka bəni bə bə kə kə Bəju nūmki ka biəinj bi bəmfə gia biə Nyo kə num wi bum bi, Kiŋ'waka ki Baiŋni keiŋsi bə jiə chi chi bə bə baiŋ. **17** Ayakadəinj, mih kələ i ghaŋsiki gwu i nəm wurŋ wə mih nəmki i Nyo kəm mih chijni bəh Klistus Jisəs. **18** Mih kəkə i məm i dzaka kəm gia yidəkə chi chi, a kəbi a yə Klistus kə wi fə lə tsə dzəh i mih wə, a bəni bə bə kəkə Bəju jiə shóm i Nyo. Bə n̄ jiə shəm biəlɪ gia yə mih n̄ dzakaki bəh yə mih n̄ fəki. **19** Yi n̄ num yakadəinj biəlɪ ŋga bi bəŋchəsi bə bə chusiki ŋga bi Nyo bəh gia yi dzaka ki wəmni yə mih n̄ fəki, tsə dzəh i ŋga bi Kiŋ'waka ki Nyo wə. Ayakadəinj, i yisi i Jelusaleŋ i tali tsə buku i kimbu ki Illilikum wə, ako num mih fuku lə ntum wi ndzəŋni kəm Klistus feiŋ. **20** Mih n̄ fəki yakadəinj, kiŋkwaka kiŋ kimbūm num a mih fūkuki ntum wi ndzəŋni wələ num i di biə bə ka num wəkə dəkə kəm Klistus, ka mih ma tsə i maaki i chaka ki mi widəkə wə. **21** Mih n̄ fəki yələ biəlɪ asi bə n̄ nyaka a, “Bəni bə bə ka num fuku dəkə i bə kəm wi, bə bi yeiŋ lə ŋkəŋ bi, ayaka i bəni bə bə ka num wəkə dəkə kəm wi, bi kiə wi.” **22** Ako a nyani wələ wi n̄ tasiki mih kiŋkani kiduli i dzə buku i mbeinj wə ka bukumbeinj yeiŋni. **23** Ayakalə, i liə di bi nəm chu kəkə i bimbū biələ wə. Ayakadəinj si mih n̄ shi kə bəh kiŋkwaka i jiə yiduli wə i dzə ka bukumbeinj yeiŋni, **24** mih kwakaki i fə yaka i liə, kiə na bindzəŋ a bukumbeinj ni yeiŋni lə jəbi wə mih tsəki səki i Sbeən. Mih kwakaki tə a mbeinj ni gamti lə mih i nnyani wurŋ wələ, i tsə buku feiŋ jəbi wə bukumbeinj ni mətɪ twesi, mih wəkə ndzəŋni i mbeinj kintəəŋ. **25** Ayakalə, i liə mih tsəki i Jelusaleŋ i nəm i bəni bə bə kə bə Nyo feiŋ. **26** Mih tsəki feiŋ kəm bəni bə bumni bə Masedonia bəh bə Akeya n̄ kəŋ i fə kintsu i gamti bəni bə kifuu bə bə kə bə Nyo i Jelusaleŋ. **27** A n̄ kəŋ bə i fə yakadəinj, a num na ŋkəŋ a bə n̄ kaŋaki lə i fə gia i bə yaka, kəm bə bə bə kəkə Bəju kwati lə bimboŋsi biə bi gamtiki biŋ'waka bibə a num bi Bəju, yaka bə kolə tə i gamti Bəju

bəh biəiŋ bi mbi wələ biə Nyo ko wi duksi bə yeiŋ. **28** Ayakadəiŋ, jobi wə mih ni kaasi nəm wələ, mih yeiŋ a kintsu kə bə n̄ tsu a ki liə alə i kaŋ yi Bəju wə a, mih ka ni dza feiŋ, mih tsə dzəh i mbeiŋ wə, ma bukumbeiŋ yeiŋni, ka mih tsə i Sbeən. **29** Ayaka mih kiəki lə a jobi wə mih bi dza i mbeiŋ mih bi dza bəh kimboiŋsi ki Klistus i mbeiŋ num ki jikə. **30** Bwa bə nih bəŋ, mih kwuŋki kaŋ kwuŋni i mbeiŋ i yeli wi Bah wibukumbeiŋ Jisəs Klistus bəh i kiŋkəŋ ki Kiŋ'waka ki Baiŋni, a mbeiŋ ch̄iŋni bəh mih a bukumbeiŋ chiŋni i tsāki nalə i Nyo kəm mih, **31** ka mih ni buku i kaŋ yi bəni bə bə ko maka bə bum i Judea. Bukumbeiŋ tsāki tə a bəni bə bə ko bə Nyo ni b̄um nəm wə mih tsəki i fə i Jelusalem. **32** Nyo ka bum, mih ni dzəki i mbeiŋ wəkə ndzəŋni, shəm yiŋ də i mbeiŋ kintəəŋ. **33** Nyo wə wi ko Nyo wi kimboiŋni n̄umki bəh mbeiŋ bəchi. Yi n̄um ayaka.

16 Mih nəŋki i fuku i mbeiŋ jemi yibukumbeiŋ yidəko wə yeli wi ko Fwebe a mbeiŋ kiə wi. Wi gamtiki nəm wi Nyo i kijuŋni ki bəni bə bumni ki Seŋklia wə. **2** Jobi wə wi dza, mbeiŋ dzə wi i yeli wi Bah wə i dzəh yi bəni bə bə ko bə Nyo. Fieŋ fidəko kabə num fiə wi nəŋki mbeiŋ gāmti wi yeiŋ, mbeiŋ kiə a wi ko wi lansi gamti bəni bəduli, gamti tasi tə bəh mih. **3** Mbeiŋ b̄ōni Blisilia bəh Akpwila i mih. Ako bəni num bə chiŋni buku bə i nəm wi Klistus Jisəs wə. **4** Bə ko num kpi ləkəli bə kəm mih. Ako bəni, a kəbi a mih shəŋ mih nyaki kiyoŋni i bə. Bijuŋni bi bəni bə bumni bəh bəni bə bə kəkə Bəju bəchi nyaki tə kiyoŋni i bə. **5** Mbeiŋ b̄ōni tə i kijuŋni ki bəni bə bumni bə bə juŋniki i bə dzu i mih. Mbeiŋ b̄ōni i Abenetus nseiŋ wuŋ wi shəm. Wi n̄ ko mi wi ninshiŋ i kwuni num mi wi Klistus i tumi ki Esia wə. **6** Mbeiŋ b̄ōni tə i Meli wə wi ko wi nəm na bəh ŋga i mbeiŋ kintəəŋ. **7** Mbeiŋ b̄ōni i Andulnikus bəh Junias bə ko bəni mbəŋ bə kwili, buku bə n̄ ko i juŋ yi nsəŋ mə. A num bəni bə kiə bə i mbəŋ wi bwa bə ntum bə Jisəs wə. A n̄ yisi jiə bə shəm i Klistus i mih. **8** Mbeiŋ b̄ōni tə i Ambliyatus wə wi ko nseiŋ wuŋ wi shəm wə buku wi ko bə chiŋni i Bah wə. **9** Mbeiŋ b̄ōni i Ubanus wə buku bə chiŋni i nəm i Klistus, bəni tə i Stakis wə wi ko nseiŋ wuŋ wi shəm. **10** Mbeiŋ b̄ōni i Ebeles. Ako mi num wi chusi a ŋgəiŋ num ndzəŋ bəh Klistus. Mbeiŋ b̄ōni tə i bəni i juŋ yi Alistobulus wə. **11** Mbeiŋ b̄ōni i Helədiən wə wi ko mi wuŋ wi kwili, b̄ōni

tə i bəni bə bə ko bə chiŋni i Bah bə num i juŋ yi Nasisus wə. **12** Mbeiŋ b̄ōni tə i Tilfena bəh Tilfəsa. Ako bəkaŋa bə bə nəmki nəm wi Bah. Mbeiŋ b̄ōni tə i Besis wə wi ko shəm yiŋ. Ako tə miŋkpaŋa wi nəm, nəm wi Bah na bəh ŋga. **13** Mbeiŋ b̄ōni i Lufus wə Bah saiŋbwili wi i num mi wi, b̄ōni tə i nih wi wə wi n̄ fəki bəh mih aka waiŋ wi. **14** Mbeiŋ b̄ōni i Asinklitus bəh i Fligən bəh Emis bəh Batləbas bəh Emas, bəh bwa bə nih bəbukumbeiŋ bə bə ko bəh mbeiŋ. **15** Mbeiŋ b̄ōni i Filoləgus bəh Julia, b̄ōni i Nelius bəh jemi yi. Mbeiŋ b̄ōni tə i Olimbəs bəh bəni bə bə ko bə Nyo bə num bəh bə. **16** Mbeiŋ b̄ōni i gwu yimbeiŋ, mbeiŋ māŋni yāŋyi gwu yimbeiŋ ka bəni bə Nyo. Bijuŋni bi bəni bə bumni bə Klistus bichi bəniki i mbeiŋ. **17** Bwa bə nih bəŋ, mih tsaki mbeiŋ a mbeiŋ t̄əkniki kəm bəni bə bə dzəki bəh kingaali fumsi mbeiŋ bəh nlani wə wi nəŋki wə bə n̄ yisi lani mbeiŋ yeiŋ. Mbeiŋ yōko ḡeiŋ bəməka bəni. **18** Mbeiŋ kiəki a bəməka bəni nəmki kə num i Bah wibukumbeiŋ Klistus. Bə nəmki num i kitəo kibə wə. Bə dzəki ndzaka wi ŋjwəni num wi fwəkyini fwəkyi bəni bə bə kiəki kə na gia yidəko. **19** I lə si bəni bəchi ko num bə wəkə lə kəm mbeiŋ a mbeiŋ ko bəni bə bə wəkəki gia fə yi, mih bə wəkə ndzəŋni kəm mbeiŋ. Ayakalə, mih nəŋki a mbeiŋ fiŋiki, mbeiŋ b̄iəli num gia yə yi ndzəŋki, kəŋa kə kaŋ i gia yichu wə. **20** A baar a twesi Nyo wə wi ko Nyo wi kimboiŋni ni təkə Satan i kuku ma mbeiŋ təmyi gvu i wi beŋ. Mih tsaki a Bah wibukumbeiŋ Jisəs Klistus ch̄usi shəm yi yindzəŋni i mbeiŋ. **21** Timəti wə buku wi nəmki bəniki dzəki i mbeiŋ. Ayaka Lushus bəh Jason bəh Səsibata bə bə ko bəni mbəŋ bə kwili bəniki tə i mbeiŋ. **22** Mih Tetius wə Bəol dzakaki mih nyaka kiŋwakti kələ, bəni tə i mbeiŋ i yeli wi Bah wə. **23** Gayus wə mih Bəol nəki i wi dzu a num wə kijuŋni ki bəni bə bumni bəchi fa juŋniki i wi dzu bəniki i mbeiŋ. Ayaka Elastus wə wi ko mi wi kiba i kwili wələ wə, bəh waiŋnih wibukumbeiŋ wə yeli wi ko Kwatus bəniki tə i mbeiŋ. **24** [Ma Bah wibukumbeiŋ Jisəs Klistus ch̄usi shəm yi yindzəŋni i mbeiŋ. Yi n̄um ayaka.] **25** Kiŋkəksi n̄um i Nyo. Ako wi wə wi ko i fə a mbeiŋ n̄um bəh ŋga, i biəliki ntum wi ndzəŋni wələ mih fukuki. Ntum wi ndzəŋni wələ num wə mih fukuki kəm Jisəs Klistus. Yi n̄ yisi kə gia yi nyumini num bə nyumi a keiŋ na i kikpu wə, ayakalə i lə ko num bə chusi lə yi i bukumbeiŋ. (aiōnios g166) **26** Gia yi nyumini yiwə ko num bə

chusi lo. Gia yə bəni bə ntum bə Nyɔ nɪ nyaka
yi fə yi gia baiŋ i bitumi bichi wə. Nyɔ wə wi
kə Nyɔ wi jəbi wichi kə wi wə wi nɪ dzaka a bə
fuku i bitumi bichi ka bə jɪə shəm i wi, wɔkə i
wi. (aiōnios g166) 27 Kiŋkəksi nûm jəbi wichi i Nyɔ
wələ wə wi kə Nyɔ wi mfi bimum, ki tsə dzəh i
Jisəs Klistus wə. Yi nûm ayaka. (aiōn g165)

1 Kōlen

1 Akō mih Bōol wə Nyō n̄ bōōŋ asi wi kōŋki a mih numki waiŋ ntum wi Klistus Jisōs. Mih kō buku Sōstēnes wə waiŋnih wibukumbeiy. **2** Kīŋwakti kələ tsāki i kījuŋni ki bāni bə Nyō i Kōlen bə wi baa chīŋni jiā chi chi bəh Klistus Jisōs. Nyō n̄ bōōŋ mbeiy a mbeiy nūmki bāni a num mbu, asi bāni bəchi bə bō bōōŋki yeli wi Bah Jisōs Klistus i kidi kichi wə kō. Wi kō Bah wibō a liŋ asi wi kō wibukumbeiy. **3** Nyō Ba wibukumbeiy bəh Bah Jisōs Klistus chūsi shōm yibō yindzōŋni i mbeiy, bō chu nyā mbeiy bəh shōm yi dāli. **4** Mih si nya kiyōŋni i Nyō jōbi wichi kōm mbeiy, kōm ŋgamti wə Nyō nya i mbeiy, si mbeiy chīŋni bəh Klistus Jisōs. **5** Si yi kō yakadāiy i Klistus, Nyō ka shuku mbum bi i mbeiy wə i dzāh yichi wə, kighə i kiāki gia yichi, bəh i kiāki i dzakaki gia yichi na bindzōŋ. **6** Mbum biālā i mbeiy tōbiki a mbeiy bum ntum wə mbeiy n̄ wəkōki kōm Klistus. **7** Ayakadāiy, mbeiy kō i liā mbeiy chu dzah kə kinya ki Nyō kidōkō, si mbeiy wəkōliki jōbi wə Bah wibukumbeiy Jisōs Klistus bi fiāni dzāki ma mbeiy bi yeiy i wi wə. **8** Wi Bah wibukumbeiy Jisōs Klistus ni fə lə a mbeiy nūm ndzōŋ nalə i tsə buku i kīŋgōksi wə, ka mbeiy bi numki kəŋa kə kīŋgō kidōkō i chōkō bi biā wə. **9** Nyō kō Nyō wi ja yimu. Akō wi wə wi n̄ bōōŋ mbeiy, mbeiy bəh Waiŋ wi Jisōs Klistus wə wi kō Bah wibukumbeiy chīŋni num i fiēŋ fimu wə. **10** Bwa bə nih bəŋ, mih tsaki mbeiy i yeli wi Bah wibukumbeiy Jisōs Klistus, a mbeiy bəchi chīŋni nūm dzaka kimu. Kiā kīŋgaali ma nūmki i mbeiy kintāōŋ. Mbeiy nūmki i mi wimu wə, kāŋa kīŋkwaka kimu, nōm i fiēŋ fimu wə. **11** Mih dzakaki lə bwa bə nih bəŋ, kōm bāni i Klōy dzu fuku i mih a mbeiy si kəŋa lə n'yoli i mbeiy kintāōŋ. **12** Gia yə mih dzakaki kō a, mi i mbeiy si dzaka a ŋgaiŋ biālīki Bōol, widōkō dzaka a ŋgaiŋ biālīki Abōlōs, widōkō a ŋgaiŋ biālīki Sefas, widōkō a ŋgaiŋ biālīki mfih num a Klistus. **13** Yaka bə gaa lə Klistus wiwō i bimbū bimbū wə a? Akō Bōol bə n̄ bāŋŋ i kintasi wə kōm mbeiy ma? Ma bə n̄ juli mbeiy i bōkō wə i yeli wi Bōol wə a? **14** Mih nyaki kiyōŋni i Nyō a mih n̄ ka juli dākə mi widōkō i mbeiy kintāōŋ i bōkō, a kōbi a Klisbus bəh Gayus, **15** ka mi i mbeiy ma dzakaki a bə n̄ juli ŋgaiŋ i bōkō i yeli wurŋ wə. **16** Ɔ ɔ! Mih n̄ juli tə Stefanas

bəh bāni bu bə dzu i bōkō. I bəmakə jum, mih chu kiāki kə a mi widōkō chu kōlə wə mih n̄ juli i bōkō. **17** Mbeiy Kīāki a Klistus n̄ ka faaŋ dākə mih a mih dzā jūliki bāni i bōkō. Wi n̄ faaŋ mih a mih dzā fūkuki num ntum wi wi ndzōŋni. Ayaka mih fukuki kə num bəh ja yi mfi yi mi wiwōm, yi num lə ka ŋga bi kpi biā Klistus n̄ kpi i kintasi wə ma ni fiāni gia yi kilōlō. **18** Yi kō a, ntum wi ndzōŋni kōm kpi yi Klistus i kintasi wə kō kiyuŋsi i bāni bə bō lakaki tsāki kilōlō. Ayakalə, ntum wələ kō ŋga bi Nyō i bukumbeiy bə wi bwilīki. **19** Yi kō num bə nyaka a, “Mih ni chiksi lə mfi bi bāni bə bō chusiki mfi, mih ni shakyi biŋkwaka ki bāni bə bō fifiki.” **20** Si yi kō yakadāiy, bāni bə bō kō i chu chusi mfi i liā kō la faiy? Bāni bə bō laniki bəŋchi bə Nyō kō la faiy? Ayaka bāni bə bō gukuliki bəŋgukuli i jōbi wələ wə kō la faiy? Ntə Nyō kō wi chusi lə a mfi bi fa kuku kō kiyuŋ a? (aiōn g165) **21** Akō gia yə Nyō wə wi kiāki gia yichi bindzōŋ n̄ fə a bāni bə mbi wələ ma kiə wi bəh mfi bibō. Yi n̄ ndzōŋ i Nyō a ŋgaiŋ kōlə i bwili num bāni bə bō kō bō bum ntum wə buku fukuki, bāni yeiy a, akō gia yi yuŋsini. **22** Bəju nəŋki i yeiy bəŋchəsi bə bō chusiki ŋga bi Nyō ka bō bum, Bəglik nəŋ num mfi bi gia ka bō bum. **23** Ayakalə, buku fukuki yibuku kōm si bə n̄ bāŋŋ Klistus i kintasi wə. Yi lə Bəju num lōni. Ayaka bāni bə bō kōkə Bəju yeiy a, akō gia yi yuŋsini. **24** Ayakalə, i bāni bə Nyō kō wi bōōŋ, kōŋ a numki Bəju, nabə Bəglik kō ntum wələ kōm Klistus kō num ŋga bi Nyō bəh mfi biā akō bi Nyō. **25** Yi num yakadāiy, kōm gia yə yi chusiki a, akō kiyuŋ ki Nyō kō num mfi bi tsə na bi mi wiwōm wichi. Ayaka gia yə yi chusiki a, akō mbwō wi Nyō kō num ŋga bi tsə na bi mi wiwōm wichi. **26** Bwa bə nih bəŋ, mbeiy chu kwāka ŋkaiŋni bāni bə mbeiy n̄ yisi kō i jōbi wə Nyō n̄ bōōŋ mbeiy. Mbeiy bəduli n̄ kōkə bāni bə mfi si bāni bə fa kuku nəŋki. Mbeiy bəduli n̄ kōkə bāni bə ŋga. Ayaka mbeiy bəduli n̄ ka buku dākə i chwəŋbijuŋ ki bāni bəmbum wə. **27** Ayakalə, Nyō ka sabibwili bāni bə kiyuŋ fa kuku i gəmsi bəmfī yeiy, sabibwili bə bōyini i fa kuku i gəmsi bələkəli yeiy. **28** Nyō n̄ kō wi sabibwili biēiy biā bāni seiyisiki i fa kuku, bəh biā bāni nyensiki, sabibwili na biēiy biā bi kōkə biēiy, i fə a biēiy biā bāni yeiyki a bi kō biēiy bi fiāni chu biēiy bi kilōlō. **29** Wi n̄ fə yakadāiy, ka mi wiwōm ma num i wi nshiy i chōkōki kijum. **30** Akō wi Nyō wə wi n̄ chīŋni mbeiy bəh Klistus Jisōs. Wi fə Klistus num dzəh yi mfi yə yi kō yi

Nyo i bukumbeinj, fə tə wi jiə bukumbeinj chəŋ i wi nshinj, keinj si jiə bukumbeinj i bəni bu, təinj bukumbeinj i kaŋ yi ŋgəkə wə. **31** Yi kə num asi bə nyaka a, “Jəbi wə mi chəkəki kijum, wi chəkəki num i gia yə a fə Bah yi.”

2 Bwa bə nih bəŋ, mbeinj yinjti jəbi wə mih nī dza i mbeinj i fuku ntum wi Nyo i mbeinj, wə wi nī yisi kə i nyumi wə. Mih nī fukuki kə bəh já yi njwəŋni yudəkə i mfi mbiŋ wə, **2** kəm jəbi wə mih nī kə bəh mbeinj mih nī fasi lə a mih nī jiə kə mfi i gia yidəkə wə a kəbi a fukuki kəm jisəs Klistus bəh si bə nī bəŋ wi i kintasi wə. **3** Si mih nī kə bəh mbeinj, mih nī bəyiki lə, lwa, nyumy nālə. **4** Jəbi wə mih nī dzakaki fuku ntum wi ndzəŋni i mbeinj, mih nī fukuki kə num bəh já yi mfi yi njwəni. Mih nī dzakaki num a chusi ŋga bi Nyo bi ŋkəŋ biwə. **5** Mih nī fə yakadəinj, ka mbeinj ma jiə shəm i mfi bi mi wiwəm wə, a mbeinj jiə num i ŋga bi Nyo wə. **6** Bəni bə bə kə bə num ndzəŋ bəh Nyo, buku si nya lə mfi i bə. Ayaka mfi biələ num kə bi fa kuku kəŋ a numki na bi ndə wə wi sakaki i fa kuku i liə. ŋga bibə ni kaa lə bi laka a kilələ. (aiōn g165) **7** Mfi biə ako bi Nyo biə buku fukuki lə kə num gia yə yi nī yisi kə i nyumi wə na ka mbi yisi, i bi dza fə ka bukumbeinj numki i mbum bi kintəŋj. (aiōn g165) **8** Mfi biələ mi widəkə kəkə i mbaŋ wi bəni bə bə sakaki i jəbi wi liə wələ wə wi kiəki fwu wiwə, kəm a nī kə a bə kiəki, ma bə nī ka bəŋj dəkə Bah wi kiŋkəkni i kintasi wə. (aiōn g165) **9** Ayakalə, i bukumbeinj yi kə asi bə nī nyaka a, “Gia yə dzəkəh keinj ki yeinj kə, bəh yə ntuni keinj ki wəkə kə, bəh yə mi keinj ki kwaka kə, ako yi yə Nyo nī sisi jiə i bəni bə bə kəŋki wi.” **10** Nyo kə wi fə Kiŋ'waka ki chusi gia yələ i bukumbeinj. Kiŋ'waka ki Nyo kiwə si tseinj lə gia yichi, tseinj tasi na bəh yi nyumini wi Nyo, **11** kəm mi widəkə məŋ wə wi kiəki gia yə mi widəkə kwakaki i wi shəm a kəbi a kiŋ'waka ki wəmakā mi, kə ki kə i wi mə. Yi kə a liŋ si mi kiəki kə gia yə Nyo kwakaki a kəbi a Kiŋ'waka ki Nyo. **12** Kiŋ'waka kə Nyo nī nya i bukumbeinj kəkə ki mbi wələ. Kiŋ'waka kələ nyə i Nyo wə i fə a bukumbeinj kiəki kinya kichi kə Nyo kə wi duksi bukumbeinj yeinj a kilələ. **13** Buku fukuki gia yələ num kə bəh já yə bə lani i mfi bi mi wiwəm wə. Buku fukuki num bəh já yə a lani Kiŋ'waka ki Nyo buku yeinj, ka bə fukuki baiŋsiki ŋkəŋ bi Kiŋ'waka i bəni bə bə kaŋaki Kiŋ'waka ki Nyo. **14** Mi wə wi kaŋaki kə

Kiŋ'waka ki Nyo i gwu yi wə, kəkə i dzo gia yə yi dzəki i Kiŋ'waka ki Nyo wə. Wi si dza mfih yeinj a, ako kiyyŋj ki gia. Ayaka wi kəbi i kiə si yi kə, kəm ako gia yə ako a fə a Kiŋ'waka ki Nyo ka mi ni kiəki. **15** Ayakalə, mi wə Kiŋ'waka ki Nyo kə i wi wə kələ i tseinj gia yichi bindzəŋ i kiə fwu wiwə, mi widəkə kəbi wə wi kə i tseinj gia yi wəmakā mi. **16** Yi kə asi bə nyaka a, “Mi kəkə wə wi kə i kiə kiŋkwaka ki Bah ka wi kə i təfi wi.” Ayakalə, bukumbeinj kaŋaki biŋkwaka a num biə Klistus kaŋaki.

3 Bwa bə nih bəŋ, i jəbi wə bukumbeinj nī kə, mih nī kaŋaki kə i dzakaki i mbeinj ka bəni bə bə si wəkə num i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə. Mih kabə dzakaki i mbeinj ka i bəni bə bə keinjki bə biələki num gia yə nyam yi gwu kəŋki, bəh i bə bə kə aka bwa bəŋchiŋj i gia yi Klistus wə. **2** Mih nī nyaki num mbeinjŋj i mbeinj. Mih nī nyaki kə bieŋ bidzini bi ləkəli, kəm mbeinj nī keinjki maka mbeinj kpeinj. Ayaka na i dza buku bidaiŋ mbeinj keinjki maka mbeinj kpeinj. **3** Mbeinj keinjki mbeinj biəli num gia yə nyam yi gwu kəŋki. I liə si kiŋghəkə bəh bəŋ'yəli keinjki i mbeinj kintəŋj, yaka yəmakā chusiki a mbeinj biələki num nyam yi gwu yələ a? Ntə yələ chusiki a mbeinj keinjki mbeinj kaŋa kimfə ki bəni bə fa kuku a? **4** Mi ka dza dzaka a ŋgaiŋ biələki mfih num Bəəl, widəkə a ŋgaiŋ biələki num Abələs. Yələ chusiki a kimfə kimbeinj kə aka ki bəni bə fa kuku a? **5** Abələs kə ndə? Bəəl num ndə a? Buku wi bəchi kə shəŋ a bwa bə nəm bə Bah, bə bə nī fə na ka mbeinj jiə shəm i wi, na ndə nəm nəm wi asi Bah nī nya i wi. **6** ŋ'wuw nəm nī kə i gbeliki ŋgəkə, wi Abələs num i shukyiki mwi, ayakalə a fəki Nyo na ka wi kəkəki. **7** Ayakadəinj, mi wə wi gbeliki ŋgəkə bəh wə wi shukyiki mwi kəkə fiŋj fidəkə. Ako shəŋ a Nyo wi fəki a wi kəkəki wi kə fiŋj fidəkə. **8** Mi wə wi gbeliki bəh wə wi shukyiki mwi kə a liŋ, Nyo bi maktiki mi wichi biəli asi nəm wi kə. **9** Bukumbeinj chinŋi ka nəmki nəm wi Nyo. Mbeinj num khə wi Nyo chu num juŋ yi. **10** Mih nī chəkə chaka ki juŋ kiwə ka mi wi maani wə wi keiŋsiki kiəki nəm wi, biəli ŋgamti wi Nyo wə wi nī nya i mih. Si mih nī chəkə chaka kiwə yakadəinj, mi widəkə chi chi ka dza maaki juŋ yiwə. Jəbi wə mi maaki i chaka kələ wə, wi ka kiəki si wi māaki. **11** Mbeinj kiəki a mi widəkə kəkə i chəkə chaka kidəkə chi chi a kəbi a kə bə nī kə bə chəkə jiə lə, a num jisəs Klistus. **12** Bəni bə maa i yeinj beinj bəh bieŋ

bidoko chi chi. Mi widoko dza dzo num chwaka ki bokeli, widoko dzo num kifukuli, widoko dzo num ta ka ki lakeli i kpo wa na ka wi maaki yeiŋ. Ayaka widoko dzo num keiŋ, widoko dzo num mfwaj, widoko dzo num njoko na ka wi maaki yeiŋ. **13** Kɔŋ bo maaki na daiŋ, jobi dzaki la wa ba bi yeiŋki si nom wi mi ko, jobi wa wi bi bukuki i yɔŋa wa i Choko bia Klistus bi dzaki bah gbuku. Gbuku wiwo num i bi mom woko nom wi na nda si wi ko. **14** Yi ka num a, fier fia mi maa i chaka kiwo bein ka baar i fii, ma mi wiwo ni kwati mmakti wi. **15** Fi fier ka fii, yaka mi wiwo laksi makti wi, wi mwi bi boin la, ayakala wi bi numki aka mi wa wi tsa tali i gbuku wa. **16** Mbein kiaki ka a mbein ko juŋ yi fani yi gia yi Nyo ayaka Kiŋ'waka ki Nyo no i mbein wa a? **17** Mi ka bokeli juŋ yi fani yi gia yi Nyo, ma Nyo ta ni kaasi bah wamaka mi, kom juŋ yi fani yi gia yi Nyo ko juŋ yi baiŋni, ayaka mbein num juŋ yiwo. **18** Kia mi ki fwoky i ka gwu yi. Mi widoko i mbein wa kab kwakaki a ngaiŋ kaŋaki la mfi i jobi wi lia wala wa, wi fiani chu kiyuŋ ka wi kwati mfi bi mfi. (aion g165) **19** Mih dzakaki la kom gia ya bani ba fa kuku kiaki a yi ko gia yi mfi, Nyo yeiŋ a, ako gia yi kiyuŋ. A num yi ya ba ni nyaka a, "Nyo si dzo a mfi bi bani ba bo fifiki kwayi bo yeiŋ." **20** Ayaka yi chu num ba nyaka a, "Bah kiaki la a, gia ya bani ba mfi si kwaka asi num a yi kilolo." **21** Yi kab ko num a, kia mi ki ghaŋsi ka gwu a mi widoko na wi ngaiŋ, kom bieŋ bichi ko bimbein. **22** Boal nab Abalos nab Sefas nab mbi wala nab noni nab kpi nab bieŋ bi lia nab bia bi keiŋki i dza, bichi ko bimbein, **23** ayaka mbein ko ba Klistus, Klistus num wi Nyo.

4 Yi si ndzoŋki a mbein dzaki buku a buku ko bwa ba nom ba Klistus, ba Nyo ko wi nya nom wi, wi ntum wi ndzoŋni wa wi ni ko i nyumi wa i bo kaŋ. **2** Yi ko a, mi wa ba ko ba nya nom i wi kaŋ kaŋaki i faki asi tikwili wi naŋki. **3** I yin wa, mbein, nab juŋ yi nsaka kab saka mih, mih ma yeiŋki a, ako gia yidoko. Mih koka na i fiani saka gwu yin. **4** Gia yidoko koka ya yi sakaki shom yin. Ayakala, yamaka chusiki ka a mih baiŋki la. Mi wa wi bi sakaki mih ko Bah. **5** Ayakadain, kia mbein ma taiŋyiki nsaka maka jobi kpeiŋ. Mbein wokal Bah dza. Ako wi wa wi bi weliki bieŋ bichi bia bi ko i lia num ba nyumi i jisi wa i baiŋni wa, ma gia yichi ya bani kaŋaki i shom yibo wa bi yonja. Ayakadain, Nyo bi ka

koksi mi wichi wa ba kaŋaki i koksi. **6** Bwa ba nih baŋ, gia ya mih dzakaki kom buku Abalos ko i gamti mbein, ka mbein lani dzɔ i buku i faki gia biali a ya ba nyaka. Ayakadain, ka mbein ma bi fiani ghaŋsiki gwu bah mi widoko dzo widoko kuku. **7** A fa nda a wo numki chi chi i mi widoko wa a? Wo kaŋaki fina maka ba nya fi i wo nyani a? Si yi ko yakadain, wo nyani daiŋ na ka wo ghaŋsiki gwu ka ba si ka nya doka i wo nyani a? **8** Nta mbein si dzo a mbein si kaŋa lo bieŋ bichi mbein num bani bɔmbum, saka ka baŋkuŋ buku kabi a? Ba dzɔ a mbein si num lo baŋkuŋ ka buku baŋ kwati i sakaki bukumbein bachi. **9** Mih yeiŋki a Nyo ko wi jia lo buku ba buku ko bwa ba ntum ba Jisos jia ka biŋgoksi. Buku ko ka bani ba ba tsaki i woyi i yonja wa. Buku si num lo biŋaŋaŋaŋ bi mbi wala bia bani bah bachinda ba Nyo tseiŋki. **10** Buku si num lo biyuŋ kom Klistus, ayakala mbein num bani ba Klistus ba bo fifiki. Buku ko bani ba kiŋkpɔŋ, mbein num bani ba nga. Bani koksi mbein, dzo buku i kuku. **11** I yisi dza i dza buku i jobi wi lia wala wa, buku ko bah dzon, kindon wom buku. Buku loko binshakali bimbuŋ, bani chabsi buku, buku kaŋa ka di bi noni. **12** A jawki buku i nom bah kaŋ yibuku ka buku dzi. Jobi wa bani tayiki buku, buku ka tsaki num kimbaini si i bo. Jobi wa bo bwaŋki gvu i buku chein, buku kaŋa, a shom. **13** Jobi wa bo layiki buku bah ja yichu, buku chukuli num bah ja yi bonini. Ayaka i dza buku lia, buku fiani chu ka bieŋ bia ba loko i faŋ wa. Buku si num lo aka bieŋ bi faali i mbi wala wa. **14** Mih nyakaki ka gia yala i mbein la a mih naŋki a mbein ngamniki. Mih tafiki mbein tafini kom mbein ko bwa mbon ba shom. **15** Kɔŋ mbein kaŋaki na bani baduli ba bo laniki mbein kom Klistus, yamaka mon doka a mbein kaŋaki la batii baduli. Ako mih tii wimbein, kom a ni fa mih ka mbein chigini bah Klistus Jisos jobi wa mih ni fuku ntum wi ndzoŋni wala i mbein. **16** Ayakadain, mih tsaki a mbein tomki gvu yimbein asi mih tomki yin. **17** Ako kom yi gia mih faaŋ Timoti i mbein a num wain wuŋ i Bah wa. Wi num shom yin, num wi num ta i gia yala wa bah shom yi yimu. Wi bi dza wi chu yigti mbein asi noni kɔŋ ko ka mi wi Klistus Jisos. Gia ya wi ni fuku i mbein ko a ya mih nyaniki laniki bijuŋni bi bani ba bumni bichi yein i di bichi wa. **18** Bani badoko i mbein kinton yisi lo i ghaŋsiki gwu kom bo kwakaki a mih bi chu dza ko i mbein wa. **19** Ayakala, Bah

ka bum, yaka yi baarj a twesi ka mih chu fiəni dza. Jobi wə mih ni dza, mih ni ka yeinj a bəni bəɔɔkə bə bə ghaŋsiki gwu, kəm a dzaka, ma bə kaŋaki binainj ŋkaiŋni ŋga a, 20 kəm ŋkuŋ bi Nyɔ kəkə gia yi dzaka ki kəmni. Akə ŋga biə bi nyə i Nyɔ. 21 Mbeinj nəŋki a mih bə dza, mih dza dəinj a? Mbeinj nəŋki a mih bə dza mih dza bəh figbaŋa ma bəh shəm yi kiŋkəŋ bəh kimboinjni a?

5 Bə fuku mih ŋkəŋ a nəni kinyeŋ ki təkəlɔni kələ i mbeinj kintəəŋ. Ayaka nəni kinyeŋ ki təkəlɔni kələ kə na kichu ŋkaiŋni kə mi wichu wə wi kiəki kə Nyɔ si məm kə. Yi kə a, mi widəko i mbeinj kintəəŋ dzəki lə kpə ba wi. 2 Mbeinj yeinj ŋkaiŋni kinyeŋ kələ, mbeinj nəki də kə num dəni, mbeinj bə ghaŋsi lə gwu a? Mbeinj kaŋaki i bwili mi wə wi məm yəmaka gia i mbeinj kintəəŋ. 3 Namana yaka si mih kəkə i mbeinj nshinj, ayaka mih kələ bəh mbeinj i kiŋ'waka wə. Mih təinj lə nsaka aka mih kələ bəh mbeinj, kəm mi wə wi məm yəmaka gia. 4 I yei wi Bah wibukumbeinj Jisəs, jobi wə mbeinj juŋni, mih numki lə bəh mbeinj i kiŋ'waka wə, ŋga bi Bah num tə feinj, 5 mbeinj dzə wəmaka mi mbeinj nya i kaŋ yi Satan wə, ka wi bəkəli nyam yi yi gwu, ka kiŋ'waka ki bi bəinj i chəkə biə Bah bi fiəni dzəki. 6 Mbeinj ghaŋsiki gwu lə yi ndzəŋ kə. Mbeinj kiəki kə a bə si dzo dzəŋ twesi bə chwali i muku mə, yi fə muku miwə michi yaka a? 7 Mbeinj bwili dzəŋ yə yi kə nəni kipu i mbeinj kintəəŋ, ma mbeinj ni numki bəni bəmfiarj ka muku mə bə ka jiə dəkə dzəŋ yeinj wə, ayaka akə lə si mbeinj kə. Mbeinj kiə a Klistus kə waiŋ Jaka wə Nyɔ nɪ fə mfə gia yeinj kəm bəbukumbeinj aka wə bə si kum i jobi wi Dzini bi Ntsədaŋ wə. 8 Ayakadəinj, buukumbeinj nūm ka bəni bə bə dziki Dzini bi Ntsədaŋ bəh bləd wə wi kə maka bə jiə dzəŋ yeinj, a num shóm yi baiŋni bəh ŋkəŋ. Bukumbeinj ma nūmki ka bəni bə bə dziki Dzini biələ num bəh bləd wiku wə bə jiə dzəŋ yeinj a num nəni kichu bəh kimfə kichu. 9 I kiŋwakti kə mə mih nɪ nyaka i mbeinj, mih nɪ nyaka yeinj a, kiə mbeinj ma chɪŋniki bəh bəni bə bə nəki nəni kinyeŋ ki təkəlɔni. 10 Mih nɪ dzakaki kə lə kəm bəh bəni i fa mbi wələ wə bə bə nəki nəni kinyeŋ, nabə bə bə bukuki bəh dzəkəh i biəinj wə, nabə bə bə bwiŋki kidi dzo biəinj bi bəni, nabə bə bə tsaki i bənyo bə kilələ wə. A kabə num yəmaka, mbeinj kaŋaki i bēe mbi wələ beeni. 11 Mih nɪ dzakaki

num a, kiə mbeinj ma chɪŋniki bəh mi wə wi bəŋŋki gwu yi a ŋgaiŋ kə waiŋnih wibukumbeinj i Klistus wə, a chu num mi wi təkəlɔni, nabə wə wi bukuki bəh dzəkəh i biəinj wə, nabə wə wi tɔyiki bəni, nabə wə wi muki mbih mə kwa wi, nabə wə wi bwiŋki kidi dzo biəinj bi bəni. Kiə mi ki məm kə na i dži bəh wəmaka mi. 12 A kəkə di bibuku i sakaki bəni bə bə kəkə i kiŋuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ. Bəni bə buukumbeinj kə i sakaki kə bə bə kə i kiŋuŋni kintəəŋ. 13 Akə i saka Nyɔ bəni bə bə kəkə i kiŋuŋni wə. Kiŋwakti ki Nyɔ dzakaki a, “Mbeinj bwili mi wə wi kaŋaki nəni kichu i mbeinj kintəəŋ.”

6 Yi kəkə chəŋ a mi i mbeinj kintəəŋ kabə kaŋaki nsaka bəh waiŋnih wi, i wi i tsə səmi i bəni bə bə kə bə Nyɔ nshinj, wi tsə sə lə num i bəni bə bə fəki kə gia chəŋ nshinj. 2 Mbeinj kiəki kə a bəni bə bə kə bə Nyɔ bi sakaki lə bəni i mbi wələ wə a? Ntə akə mbeinj i bi saka bə, yaka mbeinj kəkə i saka gia i mbeinj kintəəŋ a? 3 Mbeinj kiəki kə a buukumbeinj bi sakaki lə bəchinda bə Nyɔ a? Si yi kə yakadəinj, yaka kə a mbeinj kaŋaki i kiə i saka ndzəŋ gia yə yi kə i nəni ki liə wə. 4 Gia ka yəmaka ka numki, mbeinj nyani dəinj na ka mbeinj dzəki tsəki bəh yi i bəni bə bə kaŋaki kə na di lə twesi i kiŋuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ nshinj a? 5 Mbeinj gəmniki. Yaka kə a mi kəkə i mbeinj kintəəŋ wə wi kaŋaki mfi i təinj nsaka wi mi bəh mi a? 6 Mbeinj dzaki mi dzo lə waiŋnih wi tsə səmi, səmi num i bəni bə bə kəkə bə bumni. 7 I mbeinj i numki chu kaŋa bənsaka i mbeinj kintəəŋ chusiki a mbeinj gbə lə. Mbeinj kəkə i bee a, a fəki bəni bəɔɔkə gia yichu i mbeinj na? Ayaka mbeinj kəkə i bee a bəni bəɔɔkə dziki mbeinj na? 8 Ayakalə, a yiŋni dzaki mbeinj mwi fə gia yichu chu dzi, kighə a mbeinj fəki yi num i bwa bə nih bəmbəinj bə bumni. 9 Mbeinj kiəki kə a bəni bə bə fəki gia yichu bi kwati kə di i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi Nyɔ wə a? Kiə mbeinj ma fwəkyiki gwu yimbəinj. Bəni bə bə fəki kinyeŋ ki təkəlɔni, nabə i tsaki i bənyo bə kilələ, nabə bə bə biəliki bəkaŋa bə bəni bəɔɔkə, nabə bənyuku bə bə fiəniki dzəki bəɔɔkə, 10 nabə bə bə chwəki, nabə bəni bə bə bukuki bəh dzəkəh i biəinj wə, nabə bə bə muki mbih mə kwa bə, nabə bə bə tɔyiki bəni, nabə bə bə bwiŋki kidi dzo biəinj bi bəni, bi kwati kə di i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi Nyɔ wə. 11 Gia yələ kə num mbeinj bəɔɔkə nɪ fəki lə i kipu wə.

Ayakalə, Nyo ka bi dzə wəko mbeinj, sabibwili jiə mbeinj chi chi, mbeinj bá num chənj i wi nshinj. Wi n̄ fə gia yələ i yeli wi Bah Jisəs Klistus wə bəh wi Kiŋ'waka ki Nyo wibukumbeinj. **12** Mi kələ i dzakaki a ŋgaiŋ kaŋaki lə ŋga i fə gia yichi yə ŋgaiŋ kəŋki. Ayakalə, mih ka dzaka a, a kəkə gia yichi yə yi kə i gamti mi. Ayaka mi num i dzakaki alə ŋgaiŋ kaŋaki lə ŋga i fə gia yichi yə ŋgaiŋ kəŋki. Ayakalə, mih dzaka alə a, mih kəkə i bee a gia yidəko dzo fiəni mih i numki mfa i yi wə. **13** Mi widəko tə kələ i dzaka a, “Biəinj bidzini kə kəm təo, təo num kəm biəinj bidzini.” Ayakalə, mbeinj Kiəki a Nyo ni bəkəli lə bi bichi. Gwu yi mi kəkə i fəki kinyeŋ ki təkəlini bəh yi. Gwu yi mi kə i nəmki bəh yi i Bah, ayaka a kaŋa wi Bah gwu yiwo. **14** Si Nyo n̄ dzasi Bah wibukumbeinj i kpi wə, yi kə a liŋ si wi bi dzasiki bukombeinj bəh ŋga bi biwə i kpi wə. **15** Mbeinj kiəki kə a gwu yimbeinj kə bimbū bi gwu bi Klistus a? Mi kə i chu nyani dəinj i dzo bimbū bi gwu bi Klistus i tsə chiŋni bəh miŋkpaŋa wi təkəlini a? Yi kəkə i numki yakadəinj. **16** Mbeinj kiəki kə a mi ka chiŋni gwu yi bəh miŋkpaŋa wi təkəlini yaka bə wi si num lə gwu yimu a? Akə yaka si bə n̄ nyaka a, “Miŋkpaŋa bəh minyuku ka chiŋni, yaka bə dzə chu lə i mi wimu.” **17** Ayakalə, mi wə wi chiŋni bəh Bah kə num bə wi num lə i fiəŋ fimu i kiŋ'waka wə. **18** Mbeinj yəko gəinj nəni ki təkəlini. Gia yichu yidəko yə mi fəki wi fəki kə num i gwu yi wə. Ayakalə, mi wə wi fəki kinyeŋ ki təkəlini wi fəki num bəh gwu yi. **19** Mbeinj kiəki kə a gwu yimbeinj kə juŋ yə Kiŋ'waka ki Baiŋni kə Nyo nya a mbeinj nəki yeinj na? A kaŋaki kə mbeinj gwu yimbeinj. **20** Bə n̄ taŋ mbeinj taŋni gəm ntsu. Yakadəinj, mbeinj fəki gia bəh gwu yimbeinj num yə yi ni dzəki bəh kiŋkəkni i Nyo.

7 Mih ki nyaki lə kinchukuli i liə kəm gia yə mbeinj n̄ nyaka i mih. Yi kə ŋkəŋ a yi ndzəŋki lə a mi ma kəm miŋkpaŋa. **2** Ayakalə, si kiməmsi kəm ntəkəli kə i biŋ, yi ndzəŋki a minyuku kəŋaki ŋ'wi miŋkpaŋa, miŋkpaŋa kəŋa ŋ'wi minyuku. **3** Minyuku kaŋaki i fəki nəm wi wi minyuku i kə wi i naŋ beinj, miŋkpaŋa tə kaŋa i fəki nəm wi wi miŋkpaŋa i nyuwi i naŋ beinj. **4** A chu kaŋaki kə miŋkpaŋa ŋga i gwu yi beinj, a kaŋaki num nyuwi. Yi kə a liŋ si a chu kaŋaki kə minyuku ŋga i gwu yi beinj, a kaŋaki num kə wi. **5** Kiə mi ki n'yəko kə jum i widəko a kəbi a mbeinj bəchi keiŋsi yakadəinj ka bum,

ayaka mbeinj kə i fə yakadəinj a jobi wi juli wə, ka mbeinj nyə gwu yimbeinj i jobi wiwə wə i ntsa wə. Mbeinj ka fə yakadəinj, mbeinj fiəni dzə i kiŋuŋni kimbeinj wə asi mbeinj n̄ yisi kə, ka Satan ma ni dzə məmsi mbeinj kəm mbeinj kəkə kiə i təkni bəh gwu yimbeinj. **6** Mih dzakaki yələ ka kintəfi, a kəbi nchi mih nyaki i mbeinj. **7** Asi kə a bə numki ka mih, ma mih kəŋki a mi wichi nūmki miŋkpaŋa kəbi. Ayakalə, bə kə fə dəinj mi wichi kaŋa ŋki kinya kə Nyo kə wi nya i wi. Mi widəko kaŋaki kələ kinya widəko kaŋa kəyaka. **8** I liə, i bəni bə bə keiŋki maka bə dzo bəkaŋa bəh bəkaŋa bə bə keiŋki maka bə dzo bəŋkwu, mih dzakaki a, yi ndzəŋki lə a bə baəŋ a bə mbəŋ, asi mih kə. **9** Ayakalə, bə kabə num kəbi i təkni gwu yiwo, mi naŋ dzo miŋkpaŋa nabə minyuku bə wi chiŋni num, kəm yi ndzəŋki lə i chiŋni num yakadəinj, kəbi i kpiki bəh gwu yi shilini. **10** I bəni bə bə si num lə i juŋ wə ka miŋkpaŋa bəh bənyuku, mih dzakaki a miŋkpaŋa ki gəali kə bəh nyuwi. Wələ kə nchi num wi ka buku dəkə i mih. Wi buku num i Bah. **11** Ayakalə, wi ka gaali, wi kaŋaki i bəaŋ a nūmki wi mbəŋ. A kabə num kə yakadəinj, wi fiəni tsə i nyuwi dzu bə wi bakti gia yiwo bə nūm. Akə tə a yi yə mih dzakaki i bənyuku a minyuku kaŋaki kə i kəŋŋ kə wi. **12** I bəni bədəko mih dzakaki i bə a, mi kabə num mi wi bumni wi kaŋa miŋkpaŋa, miŋkpaŋa wiwə num kə mi wi bumni, miŋkpaŋa wiwə kəŋ a bə wi nūmki, kiə minyuku wiwə ki kəŋŋ kə wi. Yələ gia kə a dzaka mih. Aka dzaka dəkə Bah. **13** Miŋkpaŋa kabə kaŋa nyuwi minyuku wiwə num kə mi wi bumni, wi kəŋ a bə wi numki, kiə miŋkpaŋa wiwə ma būku tə wi. **14** Mih dzakaki yakadəinj, kəm minyuku wə wi kəkə mi wi bumni kabə kaŋa kə wi num mi wi bumni, Nyo dzəki wi ka mi wi kəm kə wi. Miŋkpaŋa tə kabə num kə mi wi bumni kabə kaŋa nyuwi num mi wi bumni, Nyo dzəki wi ka mi wi kəm nyuwi. A kəbi yakadəinj, ma bwa bəbə ma ni baiŋki. Ayakalə, si yi kə, bə baiŋki lə. **15** Mi wə wi kəkə mi wi bumni dza ka naŋki i gaali, bə bəe wi. Yi ka num yakadəinj kiə minyuku nabə miŋkpaŋa wə wi kə mi wi bumni ma kwəkaki a ŋgaiŋ si kaŋaki lə i nūmki bəh wi. Nyo n̄ bəəŋ bukombeinj a bukombeinj nəki num i kimbəiŋni wə. **16** Wə miŋkpaŋa, wə kiəki nə a wə kələ i bi bwili nyu wa? Ayaka wə minyuku wə kiəki nə tə a wə kələ i bi bwili kə wa? **17** Gia yə yi kə, yi kə a mi nəki nəni num kə Bah kə wi nya i wi. Wi nūm asi Nyo n̄ bəəŋ wi wi num. Yələ kə

gia yə mih təfiki bijuɲni bi bəni bə bumni na faɪn i di bichi wə. **18** Mi kabə num num bə nɪ bɔɔŋ wi num bə suuɲ wi. Wi ma nəŋki i nɪmki ka wə bə nɪ bɔɔŋ wi maka bə suuɲ wi, mi kabə num num bə nɪ bɔɔŋ wi maka bə suuɲ wi, wi ma nəŋki a bə suuɲ wi i liə. **19** Mi kabə num num bə suuɲ wi ma bə ka suuɲ dəkə wi, yəmaka kaŋaki kə gia yidəko i fə. Gia yiləkəli kə a mi jɪki bənchi bə Nyɔ. **20** Mi wichi bāaŋ asi Nyɔ nɪ bɔɔŋ wi wi num. **21** A kabə num bə nɪ bɔɔŋ wə wə num mfa, kiə wə ma nyūfiki gwu. Ayakalə, wə kabə kaŋa dzəh i buku i mfa wə, wə būku mfia. **22** Mbeɪŋ kɪəki a mi wə Bah nɪ bɔɔŋ wi wi num mfa, wi buku lo i mfa wə kəm Bah. Ayaka yi num tə a liŋ si mi wə bə nɪ bɔɔŋ wi wi kɔbi mfa, wi kɔ lo i liə mfa kəm Klistus. **23** Bə nɪ taŋ mbeɪŋ taŋni gɔm ntsu. Kiə mbeɪŋ ma nɪmki mfā i bəni wə. **24** Ayakadəɪŋ, bwa bə nih bəŋ, mi bāaŋ a nɪmki bəh Nyɔ i dzəh yə wi nɪ bɔɔŋ wi wi num yeɪŋ. **25** I liə, kəm bəkaŋa nabə bənyuku bə bə keɪŋki bəkpa, Bah kə maka wi fuku mih bəh gia yə mih kɔ i dzaka. Ayakalə, mih ni nya lə kəŋŋ kiŋkwaka ka mi wə Bah kɔ wi kwasi nsheɪŋ i wi, ayaka mi num i bum gia yə mih dzakaki. **26** Mih kwakaki a kəm bəŋgəkə bə bə kɔ i liə, yi ndzəŋki lə a mi bāaŋ a nɪmki asi wi nɪ kɔ. **27** Mi kabə kaŋaki miŋkpaŋa, kiə wi ki chu nəŋ kə i kəŋŋ wi. Mi kabə num wi kaŋa kə miŋkpaŋa, wi ma chu nəŋki miŋkpaŋa. **28** Ayakalə, minyuku ka yeɪŋ a ŋgaɪŋ ki dzəki lə miŋkpaŋa a bə wi numki, wi ka fə dəkə chu. ŋgəɪŋ wi waɪŋkpaŋni ka tsə i minyuku, wi ka fə tə chu. Ayakalə, mbeɪŋ kɪə a bəni bə bə kɔ bə dzə bəkaŋa nabə bənyuku ni kaŋaki lə bəŋgəkə i mbi wələ wə, i mih, mih nəŋki i kəŋki mbeɪŋ i yələ wə. **29** Bwa bə nih bəŋ, gia yə mih dzakaki kə a jəbi juli lə nalə. I yisi i liə i tsə buku, bəni bə bə kaŋaki bəkaŋa nɪmki ka bə kaŋaki kə. **30** Bəni bə bə dəki nɪmki ka bə dəki kə, bəh bə bə laŋki nɪmki ka fieŋ fidəko ndzəŋki kə i bə, i bə bə taŋki biəɪŋ nɪmki ka bə kaŋaki kə fieŋ fidəko. **31** Bəni bə bə fəki gia i fa mbi wələ wə nɪmki ka bə kaŋaki kə gia yidəko i fə bəh mbi wələ. Mih dzakaki lə, kəm si mbi wələ kɔ i liə lə, wi tsəki num tsəni. **32** Mih nəŋki a mbeɪŋ nɪmki gia yidəko fūmsi kə mbeɪŋ. Mi wə wi kaŋaki kə miŋkpaŋa wi si jiə lə mfi bi i gia wə kəm Bah, si wi kɔ i fəki a gia yə Bah ni wəkəki ndzəŋni bəh wi. **33** Mi wə wi kaŋaki miŋkpaŋa wi si jiə mfi bi num i biəɪŋ bi mbi wələ wə num i fəki a gia yə gwu ni ndzəŋki kpə wi. **34** Wi ka numki num

mfi bi gaali. Yi kə a liŋ asi yi miŋkpaŋa nabə waɪŋkpaŋni wə wi kaŋaki kə minyuku kə. Wi si jiə mfi bi i gia wə kəm Bah wə wi nya gwu yi bəh shəm yi yichi i wi. Ayaka wə wi kaŋaki minyuku si jiə mfi bi num i gia yi mbi wələ si wi kɔ i fəki gia yə gwu ni ndzəŋki nyu wi yeɪŋ. **35** Mih dzakaki lə i gamti mbeɪŋ. A kɔbi a mih nəŋki i kəŋ dzəh i mi widəko. Mih nəŋki num a mi kiə gia yə yi kə chəŋ, ka wi kələ i nɔmki i Bah bəh shəm yimu maka mfi bi gaali. **36** Minyuku kabə laaki waɪŋkpaŋni, wi dza ka yeɪŋki a kimfə ki ŋgaɪŋ i waɪŋkpaŋni wiwə kəkə chəŋ, gwu si shili lə wi nalə, a bə wi numki, wi ka fə si wi nəŋki, chɪŋni bəh miŋkpaŋa wiwə. Yaka wi ka fə dəkə chu. **37** Ayakalə, minyuku wə wi jiə lə i wi shəm a ŋgaɪŋ ni chu dzə kə miŋkpaŋa wə wi laaki, mi chini kə wi i dzə Miŋkpaŋa wiwə wi kiə tə i lumsi gwu yi num wi jiə lə i wi shəm a ŋgaɪŋ nɪ dzə kə miŋkpaŋa wiwə, yaka wi fə chəŋ. **38** Yi kə a, mi wə wi kɔ wi dzə kpə wi wə wi nɪ laaki wi, wi fə a chəŋ. Ayakalə, mi wə wi ka dzə dəkə miŋkpaŋa wi fə chəŋ nalə. **39** Miŋkpaŋa si num kpə mi a jəbi wə nyuwi keɪŋki. Ayakalə, nyuwi ka kpi, wi kələ i dzə minyuku widəko wə wi kəŋki, ayaka wəmaka kaŋaki i nɪmki mi wi Bah. **40** Ayakalə, si mih yeɪŋki i yɪŋ wə kə a miŋkpaŋa wiwə ka baŋ ayaka wi ni saŋliki nalə. Mih dzakaki lə, mih kiə a mih kaŋaki lə tə Kiŋ'waka ki Nyɔ.

8 Mih dzakaki i liə kəm biəɪŋ bidzini biə bəni kə num bə fə gia yeɪŋ i bənyo. Akə ŋkəŋ si bə dzakaki a bukumbeɪŋ bəchi kaŋaki lə mfi. Biəmaka mfi dzəki bəh kiŋghaŋsi ki gwu. Ayakalə, ŋkəŋ si maa num maani. **2** Mi ka dza bə kwaka a ŋgaɪŋ kiəki lə gia, wi kiəki a wi keɪŋki ki kiə kə si wi kaŋaki i kiəki. **3** Ayakalə, mi kabə kəŋki Nyɔ, Nyɔ ni kiəki wəmaka. **4** Ayakadəɪŋ, yə kəm i dzi biəɪŋ bidzini biə bə fə gia yeɪŋ i bənyo, yi kə a, bukumbeɪŋ kiəki lə a bənyo bələ kəkə fieŋ fidəko fa mbi wələ wə. Nyɔ kə a wimu shəŋ widəko chu kɔbi. **5** Bəni bədəko dzəki a bənyo bədəko kələ i beɪŋ yudəko i fa kuku. Ayaka yi kə ŋkəŋ a bəni dzəki a bənyo kələ bəduli, bəh bətikwili tə bəduli. **6** Si bə dzəki yaka, i bukumbeɪŋ kə a Nyɔ wimu shəŋ. A num wi wə wi kə Tii wibukumbeɪŋ wə wi nɪ maa biəɪŋ bichi. Bukumbeɪŋ tə nəki kəm wi. Ayaka Tikwili kə tə shəŋ a wimu a num Jisəs Klistus. Akə wi wə bə nɪ maa biəɪŋ bichi tsə i kaŋ yi wə, bukumbeɪŋ kwatiki nɔni tə tsə i wi wə. **7**

Yələ gia kəkə bəni bəchi i bukumbeij kintəəŋ a, “Kiə wə ki bāŋ kə dzaka ki nyam jobi wə bə kiəki. Bəni bədəkə bə bə nī kə bə si fə gia i bənyo bəwə, jobi wə bə si nəŋ i dzi biəmaka bieij bidzini i liə bə ka kwakaki a bə keijki bə dzi a bieij biə bə kə bə fə gia yeij i bənyo bəwə wə. Ayaka kiŋkwaka kibə ki bəhli ka sakaki bə a bieij bidzini biwə bəkəli bə. 8 Ayakalə, Bieij bidzini kəkə i fə a bukumbeij numki chi chi i Nyo nshij. Ayaka bukumbeij ka baəŋ ki dzi kə gia yidəkə kəkə i num. Bukumbeij ka dzi a dzini, chi chi məŋ. 9 Gia yə yi kə, kə a mbeij bə mbeij kiəki gia yələ mbeij tōkniki a mi ma dzā dzō ŋga biə wə kaŋaki i fə gia yə wi kəŋki yeij, wi ma dzo ŋga biwə i fə num gia yə waiŋnih wi wə wi bəhki ni gbə num gbəni. 10 Mi wə shəm yi kabə keijki maka yi ləkə ndzəŋ ka yeij wə ŋkiə gia, dzi i di biə bə fəki gia yeij i bənyo, wi ma ni bəŋ kəŋ tə i dzi bieij bidzini biə bə fəki gia yeij i bənyo tə a? 11 Wi ka fə yakadəij, yaka wə ŋkiə gia bəkəli waiŋnah wələ wi bəhki a num wə Klistus nī kpi kəm wi. 12 Gia yələ wə fə lə yi ni numki num chu, si wə fə i bəkəli shəm yi waiŋnah wələ wi bəhki, yaka wə fə chu biwə num i Klistus. 13 Ayakadəij, yi kabə num a fieij fiə mih dziki, kabə fə waiŋnih wuŋ gbə i chu wə, yaka mih bi chu dzi kə nyam ka wi bi ma gbə. (aiōn g165)

9 Yaka mih kəkə i fəki gia yə mih kəŋki a? Ntə mih kə waiŋ ntum wi Jisəs a? Ntə mih nī yeij Bah wibukumbeij Jisəs a? Ntə mbeij bələ kə mbee wuŋ wi nəm i Bah wə a? 2 Bəni bədəkə kabə waliki a mih kəkə waiŋ ntum wi Jisəs, mbeij tə kəkə i waliki. Mbeij kə nchəsi i chusi ŋkəŋ a mih kə waiŋ ntum wi Bah Jisəs. 3 Mih dzakaki yələ ka ki kəŋ i bəni bə bə biiki gvu yij. 4 Ntə buku kaŋaki lə ŋga i dziki chu mu kəm bəh nəm wələ a? 5 Yaka buku tə kaŋaki kə ŋga i dzo bəkəŋə bəbuku bə bə kə bəni bə bumni i nyaniki bə bə asi Bitə bəh bwa bə ntum bə Jisəs bədəkə bəh bwa bə nih bə Bah Jisəs a? 6 Yaka kə a buku Banabas shəŋ buku kaŋaki i nōmki bəh kaŋ yibuku ka buku dziki a? 7 Ako winaiŋ mi wi jum, wə wi nəmki a təkni wi bəh gvu yi a? Mi ka nəmki kha wi mintam, wi ma ni dziki mintam mə mə bukuki yeij kha a? Mi kabə təkni bəh nyām, wi ma ni kamki mbeijŋ wiwə i muki a? 8 Gia yələ mih dzakaki lə kə num i kiŋkwaka ki mi wiwəm wə shəŋ a? Ntə ako a yi yə yi kə i bənchi bə Muses wə a? 9 Muses nī kə wi nyaka i Kiŋwakti ki Bənchi wə

a, “Kiə wə ki bāŋ kə dzaka ki nyam jobi wə yi lwaki gəŋ.” Mbeij kwakaki a Nyo nī dzaka yakadəij, num kəm nyam a? 10 Wi nī dzakaki kəm bukumbeij, bə nī nyaka yi i bukumbeij, kəm mi wə wi nəmki kha nabə wə wi kəhki kaŋaki i tseijki tsəki a ninshij kiə a ŋgaiŋ bi kwati lə bieij yeij kha. 11 A kabə num a buku gbəli ŋgəkə wi kiŋ'waka i shōm yimbeij wə, ma yi ni duki nalə i buku i kwatiki bieij bi mbi wələ i mbeij wə a? 12 Bəni bədəkə kabə kaŋaki ŋga i dzakaki a mbeij nyāki bieij i bə, ma buku ma ni kwatiki bi ŋga bi du tsə tsəni a? Ayakalə, buku ka dzo dəkə ŋga biələ. Buku kaŋə shəm yibuku i gia yichi wə, kəbi i fə a gia yidəkə tasiki ntum wi ndzəŋni wi Klistus i tsəki ninshij. 13 Mbeij kiəki kə a bəni bə bə nəmki i juŋ yi fəni yi gia mə bieij bibə bidzini si buku a fieij na? Mbeij kiəki tə a, bəni bə bə nəmki i təŋ wi fəni wi gia wə si bəŋ kwati tə bieij bibə i biə bə si dzə bəh bi fieij na? 14 Yi kə a liŋ si Bah dzaka a, bəni bə bə fukuki ntum wi ndzəŋni nōki a yeij wə. 15 Na si yi kə yakadəij, mih ka dzo dəkə biələ ŋga, ayaka mih nyakaki kə yələ tseij a mbeij yisi i fəki gia yidəkə i mih. Yi kabə num a mi widəkə dzəkə i, kiŋghəŋsi ki gvu kələ mih ghəŋsiki lə kəm ja yi Nyo yə mih fukuki kilələ, yi num a mih dzəkə lə bieij i bə, ma yi ndzəŋki a mih kpi num kpini. 16 Mih kaŋaki kə i ghəŋsiki gvu a mih fukuki ntum wi ndzəŋni kəm Jisəs Klistus. A fə Nyo a mih fūkuki. Mih ka nəij i fukuki, ma Nyo ni ləŋ ŋgəkə i gvu yij wə. 17 Yi kabə num a mih fəki nəm wələ num bəh kiŋkwaka kiŋ, mih ni kwati mmakti wuŋ. Ayakalə, a nī ka sisi dəkə mih. A nī sisi Nyo ka nya i kaŋ yij wə. 18 Ayakadəij, mmakti wə mih kwatiki kəm nəm wələ kə na nə a? Ntə mbee wuŋ kə a mih fūkuki ntum wi ndzəŋni wiwə a kilələ, num kə a mbeij gōmki mih si mih fukuki ntum wiwə. 19 Mbeij kiəki a mih kəkə i mi widəkə cheij. Ayakalə, mih fə gvu yij a yi nūmki mfa i bəni bəchi ka mih ni kwati bə bəduli, ka bə nūmki bə Klistus. 20 Jobi wə mih kə buku Bəju, mih ka fəki asi bə si shi fə, ka mih kə i kwati bə ka bə numki bəni bə Klistus. Jobi wə mih kə buku bə, si bə biələki bənchi bə Muses, mih ka fəki aka bə ka mih kwati bəni i bə kintəəŋ. Ayakalə, mih kəbi i bənchi cheij. 21 Jobi wə buku bəni bə bə kəkə i bənchi cheij kə, mih ka fəki tə aka mi wə wi kəkə i bənchi cheij. Mih fəki yakadəij, ka mih ni kwati tə bəmaka bəni, ka bə nūmki bə Klistus. Yi məŋ dəkə lə a mih kəkə i nchi wi Nyo

cheij. Mih kə i nchi wi Klistus cheij. **22** Jobi wə mih kə tə buku bəni bə bə bəhki i kimbūm kibo wə, mih fiəni chu aka bə ka mih ni kwati tə bə. Mih fiəni chu na finə i bəni bəchi, ka mih ni fə na finə fiə mih kə i fə ka bədəko i bə kintəəy bi bəij. **23** Mih fəki gia yələ yichi lə kəm ntum wi ndzəyɲi kəm Klistus, ka mih tə ni kwati ndzəyɲi biə ntum wiwə nyaki i bəni. **24** Mbeij kiaki kə a i n'yəko wə bəni bəduli si yəko asi num a mi wimu wə wi si kwati mbee wiwə a? Ayakadəij, mbeij tə yəko i dzəh yə mbeij ni kwati mbee wiwə. **25** Bəni bəchi bə bə si sini, kəy a numki nsini wi yəkəni, kəy a numki na winaiy nsini, bə si lani lə na bindzəy. Bə si shi lani yakadəij, tseij i bi kwati mmakti, ayaka mmakti wiwə num i bi tsə kaa. Ayakalə, mmakti wibukumbeij kəbi i bi kaa. **26** Mih yəkəki n'yəko wuɲ tsə chəy i di bi kwani wə. Mih kəkə ka mi wə wi ləkə biŋkə bi i di biyə wə na dəij. **27** Mih tweijki gwu yij, məmsi a yi biəliki num gia yi chəy, ka jobi wə mih fukuki gia yi Nyo i bəni bədəko, ma Nyo ma ni nəij mih a mih kpeijniki kə.

10 Bwa bə nih bəy, mih nəijki a mbeij yijti gia yə yi n̄ num bəh bəti tii bəbukumbeij jobi wə bə n̄ nyaniki i chwa. Bə bəchi n̄ nyaniki i bikwu cheij, tsə dāy i kinchwə kimbūm wə i kuku wi wəmn̄i wə. **2** Asi yi n̄ num yakadəij yi ka num ka i bikwu biwə kintəəy bəh i kinchwə kimbūm kə, bə kwati njuli wi bəko i numki bəni bə Muses. **3** Bə bəchi n̄ dziki bieij bidzini num a nya Nyo, **4** mu tə mwi num a nya Nyo, ka wi dzə fə a mə bukuki i biəy mə. Biəy wiwə n̄ ko Klistus wə wi n̄ nyaniki bəh bə. **5** Na si bə n̄ yeijki gia yələ, bə bəduli n̄ fəki lə gia yə Nyo n̄ saŋliki kə bəh bə, wi ka wəyiki bəni biwini bibə n̄yɲi baay i chwa. **6** Gia yələ n̄ num bəh bə ka ki kəy i bukumbeij ka bukumbeij ma kəyaki kiŋkwaka i gia yichu wə si bə n̄ kəyaki. **7** Kiə bukumbeij ma tsāki i bənyo bə kilolə asi bə bədəko n̄ tsaki. Bə ko num bə nyaka kəm bə a, “Bəni bəwə n̄ shinum dzi, mu, dza beij yisi bini bi kiyuy i biŋki.” **8** Kiə bukumbeij ki fiə kə i n̄ni kinyey ki təkəlini wə asi bə bədəko n̄ fəki, ayaka Nyo fə bə kpiyi bəenchuku mbaŋfia ntso bətali i kpaŋ wimu wə. **9** Kiə bukumbeij ki m̄msi kə Bah, asi bə bədəko n̄ m̄msiki, ayaka Nyo fə jūy n̄myi bəni bəwə bə kpiyi. **10** Kiə bukumbeij ki shūyɲi kə asi bə bədəko n̄ shwiŋyiki, ayaka Chinda wi kpi wəyɲi bə. **11** Gia yələ yichi n̄ num bəh bə lə, yi num ŋkəy

i bəni. Ayaka bə n̄ nyaka yələ ka bukumbeij bələ bə keijki bəwəmn̄ i jobi wə mbi si kaa tsə, dzəki mfi. (aion g165) **12** Ayakadəij, mi wə wi kwakaki a ŋgaiy num ndzəy, wi t̄əyɲiki a wi bi ma gbə. **13** Kiməmsi kichi kə ki dzəki i mbeij wə ko a kə ki si dzə tə i bəni bədəko wə. Nyo ko Nyo wə wi numki a ja yi beij, wi məy i bee a kiməmsi dzə i mbeij ki num i tsə ŋga bimbeij. Jobi wə kiməmsi dzəki i mbeij, wi ni chusi dzəh yə mbeij kə i tsə yeij i tumdzi kiməmsi kiwə. **14** Ayakadəij, nseij yij yi shəm, mih dzakaki i mbeij a mbeij yəko gēij gia kəm bənyo bə kilolə bələ. **15** Mih dzakaki i mbeij lə ka i bəni bə bə kəyaki mfi. Mbeij kwāka ndzəy a gia yə mih dzakaki i mbeij lə kəkə ŋkəy a? **16** Ntə bukumbeij si dzə bwam wi kiyəyɲi nya kiyəyɲi yeij i Nyo, mu chijni, yaka bukumbeij chijni i mwa mi Klistus wə a? Ntə bukumbeij si dzə bled i jobi wiwə wə gbeyi dzi i kijuyɲi wə, yaka bukumbeij chijni num i gwu yi Klistus wə a? **17** Si bled wələ ko a wimu, ayaka bukumbeij bə bə dziki du, yaka yi chusiki a bukumbeij kə i gwu yimu wə, kəm bukumbeij dziki shəy a bled wimu. **18** Mbeij dzə kinsini i bəni bə Islae. Mi wichi wə wi dziki bieij i təy wi fəni wi gia wə ko num wi chijni lə bəh Nyo i mfə gia wiwə wə. **19** Gia yə mih dzakaki yi ko a nə a? Yaka ko a bieij biə bə fəki bimfə gia yeij i bənyo wə kəyaki lə gia yidəko i fə, ma a bənyo bə tə kəyaki lə gia yidəko i fə a? **20** Yi məy yaka. Gia yə mih dzakaki ko a bimfə gia biə bəni bə bə kiaki kə Nyo si fə, bə si fə num i bəchinda bə ŋkpeli. Bə si fə kə num i Nyo. Mih dzakaki a mbeij ma chijɲniki bəh bəchinda bə ŋkpeli. **21** Mbeij kəkə i muki i bwam wi kinchiŋni wə wi ko wi Bah, chu mu i bwam wi bəchinda bə ŋkpeli. Yi num tə a mbeij kəkə i dziki bieij bidzini bi Bah chu dzi bi bəchinda wi ŋkpeli. **22** Bukumbeij nəijki i fəki gia yə shəm kə i bəkəki Bah? Bukumbeij ləkəki tsəki lə wi a? **23** Bukumbeij bədəko si dza dzaka a, bə kəyaki lə ŋga i fə na gia yichi. Ayakalə, bə kiə kə a, a kəkə gia yichi yə yi ko i gamti mi. Bukumbeij bədəko si dza dzaka, a bə kəyaki lə ŋga i fə na gia yichi. Ayakalə, a məy dəkə tə gia yichi yə yi ko i fə a mi num ndzəy i kimbūm ki wə. **24** Kiə mi ma fəki gia kwaka a gwu yi shəy. Wi kwākaki tə kəm waiŋnih wi. **25** Mbeij dziki nyam yichi yə bə təyɲiki i shi beij bikə kə kimbikə a yi nyə faiy na, ka shəm yimbeij ma ni sākaki mbeij kəm yəmakə. **26** Mih dzakaki lə, kəm bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyo

wə a, “A kaŋaki Bah mbi wələ bəh biɛiŋ bichi biə bi kə yeiŋ wə.” 27 Mi kabə num wə wi kəkə mi wi bumni ka bəɔŋ mbeɪŋ a mbeɪŋ dʒə dʒi, mbeɪŋ ka bum i tsə, mbeɪŋ dʒi biɛiŋ bichi biə bə nya i mbeɪŋ bɪkə kə kimbikə kidəkə, ka shóm yimbeɪŋ ma ni sakaki mbeɪŋ kəm yəmaka. 28 Ayakalə, mi widəkə ka dza fuku i mbeɪŋ a biɛiŋ bidzini biwə kə num bə fə bimfə gia yeiŋ i bənyo, kiə mbeɪŋ ki dʒi kə, kəm mi wə wi si fuku i mbeɪŋ ma ni yeiŋki a mbeɪŋ fəki num chu, bəh tə a shóm ma ni sakaki mi. 29 Mih dzakaki shóm yələ a num yi mi wə wi si fuku i mbeɪŋ. Mih dzakaki kə kəm yimbeɪŋ. Ayakalə, mi widəkə kolə i bɪkə a ngaiŋ kə dəiŋ i bee i fəki gia yə ngaiŋ kəŋki kəm yi kə i sakaki shóm yi mi widəkə wə a? 30 Mih kabə dʒi fiɛŋ num mih nya kiyəŋni yeiŋ i Nyɔ, mi kə dəiŋ i chu sakaki mih kəm fi? 31 Ayakadəiŋ, gia yichi yə mi fəki, kəŋ wi dziki num dzini, nabə i muki num muni, wi fəki i dzəh yə kiŋkəksi ni tsəki i Nyɔ. 32 Kiə mbeɪŋ ma fəki gia yə yi kə i bəkəliki shóm yi bəni, kəŋ a numki Bəju, nabə bəni bə bə kəkə Bəju, nabə kijuŋni ki bəni bə bumni bə Nyɔ. 33 Mih məmsiki mfɪŋ tə i fəki gia yichi yə mi wichi kə i wəkəki ndzəŋni. Mih kwakaki kə a kəm gwu yɪŋ shəŋ. Mih kwakaki kəm bəni bəchi a mih fə ka bə bi bɔiŋ.

11 Mbeɪŋ biəliki nəni kiŋ asi mih biəliki nəni ki Klistus. 2 Mih saiŋki mbeɪŋ kəm mbeɪŋ kwakaki mih i gia yichi wə chu biəli nlani asi mih ni lani mbeɪŋ. 3 Ayakalə, mih nəŋki a mbeɪŋ kiə na bindzəŋ a fwu wi na winaiŋ minyuku kə Klistus, fwu wi miŋkpaŋa num nyuwi, fwu wi Klistus num Nyɔ. 4 Na winaiŋ minyuku wə wi tsaki, nabə i fukuki ntum wi Nyɔ num wi baŋ fwu wi, yaka wi gəmsiki num Klistus wə wi kə fwu wi. 5 Ayakalə, na winaiŋ miŋkpaŋa kabə tsa, nabə i fukuki ntum wi Nyɔ maka wi baŋ fwu wi, wi gəmsiki num nyuwi wə wi kə fwu wi. Chi chi mɔŋ i wəma ka miŋkpaŋa bəh wə wi kə fwu wi. 6 Wi ka yeiŋ a wi kəkə i baŋ fwu wi, wi lansi kə wə kəni. Ayakalə, a kabə num kiŋgəmnɪ i miŋkpaŋa i numki bəh fwu num bə kə wə wi, wi bəŋ fwu wiwə. 7 Minyuku kaŋaki kə i bəŋki fwu wi jəbi wə wi tsaki, kəm wi kə kimbwəsi ki Nyɔ chu num ndzəŋni bi Nyɔ. Ayakalə, miŋkpaŋa num ndzəŋni bi nyuwi. 8 A ni ka buku dəkə minyuku i miŋkpaŋa wə, A ni buku num miŋkpaŋa i minyuku wə. 9 Nyɔ ni ka maa dəkə tə minyuku kəm miŋkpaŋa. Wi ni maa num miŋkpaŋa kəm minyuku. 10

Ako kəm yəmaka bəh kəm bəchiŋda bə Nyɔ a miŋkpaŋa kaŋaki i kəŋa fiɛŋ fidəkə fi baŋki fwu wi, fi chusi ŋga bi. 11 Na si yi kə yakadəiŋ, i bukumbeɪŋ bə bə kə num bə chiŋni lə bəh Bah, ayaka miŋkpaŋa mɔŋ a wi bəh fwu wi shəŋ, minyuku kəbi tə a wi bəh fwu wi shəŋ. 12 Yi kə yakadəiŋ, kəm si miŋkpaŋa ni buku i minyuku wə, i liə a bwəki miŋkpaŋa minyuku. Ayaka gia yichi nyəki i Nyɔ wə. 13 Mbeɪŋ tə tsəiŋ ləkə yeiŋ a yi ndzəŋki lə i miŋkpaŋa i tsaki Nyɔ maka wi baŋ fwu wi a? 14 Na si mbeɪŋ yeiŋki biɛiŋ i mbi wə, mbeɪŋ kiəki lə a, i minyuku i yaksi fwu a wi lansi yaka, ako num kiŋgəmnɪ i wi. 15 Ayakalə, miŋkpaŋa kabə kaŋaki juŋ yi fwu yi dəŋŋ ako num kiŋghaŋsi ki gwu i wi. Nyɔ ni nya juŋ yi fwu yi dəŋŋ i miŋkpaŋa, a yi baŋki fwu wi. 16 Mi kabə num wə wi nəŋki i gukuli gia yələ, wi kiəki a bukumbeɪŋ nabə bijuŋni bi bəni bə Nyɔ chu kaŋaki kə dzəh yidəkə i fəki gia yeiŋ. 17 Ayakalə, gia yidəkə kolə yə mih nəŋki i təfi mbeɪŋ yeiŋ, a num yə mbeɪŋ fəki mih kəbi i kəksi mbeɪŋ yeiŋ. Jəbi wə mbeɪŋ si dʒə i kijuŋni wə aka bukuki a gia yichu yindzəŋni kəbi. 18 Gia yə mih nəŋki i yisi dzaka kə a, mih wəkəki a jəbi wə mbeɪŋ si juŋni ka kijuŋni ki bəni bə bumni, kiŋgaa gwu ka numki i mbeɪŋ kintəŋŋ. Ayaka mih yeiŋ a yi kolə numki ŋkəŋ. 19 Yi ndzəŋki lə a kiŋgaa gwu nūmki i mbeɪŋ kintəŋŋ ka bə bi təkə kiə bəni bə chəŋ i mbeɪŋ kintəŋŋ. 20 Mih yeiŋ a jəbi wə mbeɪŋ si dʒə i kijuŋni wə i dʒi biɛiŋ bidzini bi Bah, mbeɪŋ si dʒi kə num bi. 21 Mih dzakaki lə kəm jəbi wə mbeɪŋ si dʒi, mi widəkə ka tsəki a ninshiŋ bəh dzini, bədəkə baarj bəh dzəŋ, bədəkə mu mbih mə kwa bə. 22 Ako nə lə? Mbeɪŋ kaŋaki kə juŋ i dziki, mu yeiŋ na? Ma yi kə a mbeɪŋ nəŋki i tsisiki kijuŋni ki bəni bə bumni bə Nyɔ, fə a bəni bə kifuu gəmniki a? Yi kə a mih ki dzakaki i mbeɪŋ a nə? A mih kolə i kəksiki mbeɪŋ na? Yi mɔŋ i num yaka, mih mɔŋ i kəksi mbeɪŋ. 23 Mih ni laniki mbeɪŋ num bəh gia yə Bah ni laniki mih yeiŋ, a ni kə nchəkə i chəkə biə bə ni kə i taŋni Bah wibukumbeɪŋ Jisəs, wi dʒə bləd, 24 nya kiyəŋni yeiŋ i Nyɔ, gbeyi ka dzaka, a, “Yələ kə gwu yɪŋ mih nyaki kəm mbeɪŋ. Mbeɪŋ fəki yələ i kwakaki mih.” 25 Jəbi wə bə ni dʒi kaasi kichɪŋni, wi dʒə bwam fə a liŋ asi wi si yisi fə, ka dzaka a, “Bwam wələ kə miŋkaŋ mimfiarj mə Nyɔ dʒi bəh mwa məŋŋ. Mbeɪŋ fəki gia yələ jəbi wichi mū i kwakaki mih.” 26 Yi kə a na yibwiŋ mbeɪŋ dziki bləd wələ bəh i chu mu bwam wələ mbeɪŋ

fuku kòm kpi yi Bah i tsə buku i jobi wə wi bi fiəni dzəki. 27 Ayakadəiŋ, na ndə wə wi dzi bled wiwə nabə i mu bwam wi Bah wiwə i dzəh yə yi ndzəŋki kə, wəmakə fəki num chu kòm wi ka kəkəsi dəkə gwu yi Bah bəh mwa mu. 28 Jobi wə mi kabə nəŋ i dzi bled wələ bəh i chu mu bwam wələ, wi kaŋaki i yīsi tsəiŋ ndzəŋ gwu yi nalə, ka wi fə yakadəiŋ, 29 kòm mi kabə dzi bled wələ, mu bwam wələ məŋni kə fiəŋ fiə ako gwu yi Bah, yaka wəmakə dziki chu mu, dzo num nsaka i gwu yi wə. 30 Ako gia yə bəni bəduli i mbeŋ kintəŋ bəhyiki bədəko gweŋ, num bədəko kpiyi. 31 Ayakalə, bukumbeŋ ka yisi tseŋ gwu yibukumbeŋ bindzəŋ na ka bə dziki chu mu, Bah ma ni chu saka bukumbeŋ. 32 Bah kabə saka bukumbeŋ, wi tsisiki bukumbeŋ tisini ka wi bi ma chiŋni bukumbeŋ bəh bəni bə mbi a bukumbeŋ gbə nsaka. 33 Bwa bə nih bəŋ, yi kə a jobi wə mbeŋ chiŋni juŋni dzo i dzi bieŋ bidzini bi Bah, mbeŋ wəkəli mi wichi dzə. 34 Dzəŋ kabə wə mi, wəmakə kaŋaki i yīsi dži i wi dzu na ka wi dzəki, ka wi ma ni dzə fə gia yə wi kə i dzo num nsaka i gwu yi wə. Yə kòm bə gia yidəko, mih bi təfiki mbeŋ i jobi wə mih bi dzəki.

12 Bwa bə nih bəŋ, mih ki dzakaki lə i liə kòm bə binya biə Kiŋ'waka ki Nyo nyaki i bəni. Mih nəŋki kə a mbeŋ nūmki i kiyuŋ wə. 2 Mbeŋ kiəki a jobi wə mbeŋ nī keŋki bəni bə bə kiəki kə Nyo, bə nī fwəkyi mbeŋ mbeŋ ka njəŋki nnyaki, mbeŋ kəkəsi bənyə bə kilələ bə kəbi na i dzaka. 3 Mih kabə dzaka a mbeŋ kiəki bindzəŋ a mi kabə kaŋa Kiŋ'waka ki Nyo i wi wə wi kəkə i chu dzaka a, “Ləiŋ kwā Jisəs.” Ayaka mi kəbi i dzaka a, “Jisəs kə Bah” a kəbi i ŋgamti wi Kiŋ'waka ki Baiŋni wə. 4 I fiəni dzo i binya wə, bəni kaŋaki lə binya chi chi num bi nya a Kiŋ'waka kimu i bə. 5 Bəni nəmki lə bənəm chi chi i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəŋ, ayakalə Bah wiwə num a wimu. 6 Ayaka dzəh num chi chi yə bəni nəmki yeŋ, yi fə, a Nyo wimu a bəni fəki bənəm bəwə bəchi i dzəh yiwə yichi. 7 Nyo nya na ndə bəh kinya ki tsə dzəh i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə i nəmki gamti kijuŋni kichi yeŋ. 8 Wi nya kinya ki mi widəko ki tsə dzəh i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə a num i dzəkaki ka mi wə wi fifiki, ki mi widəko num i dzəkaki ka mi wə wi kiəki gia. Ayaka bi bichi tsə dzəh a Kiŋ'waka kimu wə. 9 Wi nya kinya ki mi widəko a num shəm i jīə ndzəŋ i Nyo, nya ki mi widəko num i chūkuki

jiwəŋ. Ayaka bi bichi tsə dzəh a Kiŋ'waka kimu wə. 10 Nyo nya kinya ki mi widəko num i fəki gia yi dzaka ki wəmnī, nya ki mi widəko num i lāka bəntum bə Nyo, nya ki mi widəko num mfi i kiəki chi chi i gia yə yi nyəki i Kiŋ'waka ki Nyo wə bəh yə yi nyəki kə feŋ, nya ki mi widəko num ŋga i dzəkaki jā yə bə wəkəki kiəki kə, nya ki mi widəko num i tsəsī gia yə mi wiwə dzakaki i bəni. 11 Bə fəki gia yələ yichi lə num a nyaki a Kiŋ'waka kimu kinya kiwə i bə. Ki gaa i mi wichi asi kə kəŋki. 12 Gwu yi mi kə a yimu, ayakalə, yi kaŋa bimbū biduli. Ayaka na si bimbū bi gwu biwə kə biduli yaka bi juŋni ka fə yimu. Ako ayaka tə si Klistus bəh bəni bu kə. 13 Bukumbeŋ kə bəni chi chi, bədəko kə Bəju, bədəko num Bəglik, bədəko num mfā, ayakalə bədəko kəbi mfā. Ako i Kiŋ'waka kimu mə bə nī juŋni bukumbeŋ bəchi i num i gwu yimu wə. Ayaka, a nī jiə Nyo Kiŋ'waka kimu kələ i shəm yibukumbeŋ wə. 14 Gwu yi mi məŋ dəkə a kimbu kimu. Yi kə i bimbū biduli wə. 15 Kaka ka dza dzaka na a, “Si mih kəkə kaŋ, yaka mih chu kəkə kimbu ki gwu”, yəmakə məŋ i fə, a ki ma chu numki kimbu ki gwu. 16 Kintuni ka dza tə ka dzaka a, “Si mih kəkə dzəkəh, yaka mih chu kəkə kimbu ki gwu”, yəmakə məŋ i fə, a ki ma numki kimbu ki gwu. 17 Gwu yi mi yichi kabə num a dzəkəh, ma wi ni wəkəki gia bəh nə a? Ayaka yi kabə num a bintuni, ma wi ni wəkəki tsəŋə yi bieŋ bəh nə a? 18 Gia yə yi kə, kə a Nyo nī maa mi keŋsi bimbū bi gwu chi chi asi wi Nyo kəŋki. 19 Gwu yi mi kabə num a kimbu kimu, ma gwu yiwə ni numki dəiŋ a? 20 Si yi kə, bimbū bi gwu kə biduli. Ayakalə, bi chiŋni ka fə yaka gwu yimu. 21 Dzəkəh kəkə i dzaka i kaŋ a, “Mih nəŋki kə wə.” Ayaka fwu kəbi i dzaka tə i gvu a, “Mih nəŋki kə mbeŋ.” 22 Gia yə yi yiŋni kə, kə a bimbū bi gwu biə bi chusiki a bi bəhyiki lə kə biə gwu yi mi kəkə i numki bi kəbi. 23 Ayaka bimbū bi gwu biə bukumbeŋ tsisiki ako bi, bukumbeŋ təkni ki ndzəŋki bəh bi. Ayaka bimbū biə bukumbeŋ si gəmnī i chusiki i bəni ako biə bukumbeŋ shiki bəŋki. 24 Bimbū biə bəni yeŋki a, a kəkə biə bə si kə i təkni ki bəh bi yaka. Nyo nī keŋsi gwu yi mi i dzəh yə bə si kə i kəkəsi bimbū biə bə tsisiki bi nalə. 25 Wi nī fə yakadəiŋ ka kingaali ma numki i gwu wə, a kimbu ki gwu təbiki kidəko, kidəko təbi kidəko. 26 Kimbu ki gwu kidəko kabə wəkəki ləli, ma bimbū biwə bichi ni wəkəki ləli tə. Bə ka kəkəsi kimbu ki gwu kimu,

ma bi bichi ni numki i ndzɔŋni wə bəh wi. 27 I fiəni dza i kimbu ki Klistus wə mbeij bəchi kɔ gwu yi Klistus, ayaka na ndə i mbeij kintəŋ kɔ kimbu ki gwu kiwɔ. 28 Nyo kɔ wi jia bəni bə bɔ nɔmki bənəm chi chi i kijugni ki bəni bə bumni wə. Bə ninshij kɔ bwa bə ntum bə Jisəs, bə bɔ biəliki i bɔ wə kɔ bəni bə bɔ tsəsiki bəntum bə Nyo, bə bɔ biəliki i bɔ wə num bəni bə bɔ laniki nnyaki bəni. Ayaka jia bədɔkɔ a num bəni bə bɔ fəki gia yi dzaka kiwɔmni, bədɔkɔ num bə bɔ chūkuki jwéij, bədɔkɔ num bə bɔ gəmtiki bəni. Ayaka jia bədɔkɔ a num bə bɔ sīsiki a bənəm tsəki, bədɔkɔ num bə bɔ kiəki i dzəkaki já yə bə kiəki kə yi. 29 A kəkə bəni bəchi bə bɔ kɔ bwa bə ntum bə Jisəs. A kəbi bəchi bə bɔ fukuki bəntum bə Nyo. A kəbi bəni bəchi bə bɔ laniki bəni, ayaka, a kəbi bəchi bə bɔ fəki gia yi dzaka kiwɔmni. 30 A kəkə bəni bəchi bə bɔ kəŋaki kinya i chukuki jwéij. A kəbi bəchi bə bɔ kiəki i dzaka já yə bə wəkəki kiəki kə. Ayaka, a kəkə bəni bəchi bə bɔ kɔ i tɔyi gia yə bəni dzakaki i já yidəkɔ wə i bəni. 31 Si binya biələ bichi kɔ lə, mbeij nənki nalə i kwətiki binya a num biə bi kəkni ki tsəki bichi. Ayakalə, mih ni chusi lə i mbeij gia yə yi tsəki gia yələ yichi.

13 Mih kabə kiə i dzakaki já yi tumi bichi na bəh já yi bəchinda bə Nyo, mih kəŋa kə kɔŋkɔŋ i bəni wə, yaka mih kɔmki a dzaka aka fiŋgɛm fiə bə kɔmki, nabə aka chwaka kə mi kɔmki. 2 Mih kabə kəŋa na ŋga i laka bəntum bə Nyo, kiə na gia yichi na bəh yə yi kɔ i nyumi wə, jia shɔm i Nyo na bindzɔŋ yi num na ka mih muku ŋkwúŋ, ayaka mih kəŋa kə kɔŋkɔŋ i bəni wə, yaka mih kə naka ki kilɔlɔ. 3 Mih ka dzo bieij biŋ bichi ka gaa i bəni, ka nya tə gwu yij a bə kpə ayakalə, mih kəŋa kə kɔŋkɔŋ i bəni wə, yaka mbee widəkɔ yeij mɔŋ. 4 Mi wə wi kəŋaki kɔŋkɔŋ i bəni wə si kəŋa lə shɔm yi, chu fə bimfə biə bi ndzɔŋki i bəni. Wəmakə mi si kəŋa kə kinghəkə. Wi si gharisi kə gwu nabə i kəksi gwu. 5 Wi si kəŋkəŋ dzaka kə i bəni. Wi si kwaka kə a gwu yi shəŋ. Wi si kɔmsi bəksi kə shɔm. Wi jia kə mi i shɔm. 6 Wi si wəkə kə ndzɔŋni bəh gia yichu. Wi si saŋli num bəh gia yə yi kɔ ŋkɔŋ. 7 Mi wə wi kəŋaki kɔŋkɔŋ si dzo lə bieij bichi, Wi si bum lə bieij bichi, wi tseij tsə a ninshij i bieij bichi, kəŋa shɔm i bieij bichi wə. 8 Kɔŋkɔŋ si kaa kə. Ayakalə, jəbi num i dzo wə ŋga biə Nyo nɔ nya, a bəni ləkaki bəntum bu yeij bi kaa, já yə bəni dzakaki bə wəkə kiə

kə yi bi kaa, ŋga i kiəki gia bindzɔŋ bi kaa tə. 9 Yi bi kaaki yaka kɔm bukumbeij kiəki gia i liə a kɔŋka kɔŋka, laka bəntum bə Nyo a kɔŋka kɔŋka. 10 Ayakalə, a bi dzəki jəbi wə gia bi kpeij ndzɔŋ i tsə bwili fwu, ma bieij biə bi kə biŋka biŋka bi kaa. 11 Jəbi wə mih nɔ kə wəij wi bɔɔli, mih nɔ dzakaki aka wəij, kwaka gia aka wəij, yeij bieij aka wəij. Jəbi wə mih nɔ kə kpeij i mi, mih bee nɔni ki bwa. 12 I liə bukumbeij yeijki bieij bi libli baŋ aka i mijwə wə. Ayakalə, a bi numki i jəbi wiwə wə bukumbeij bi yeijni. I liə mih kiəki gia kɔŋka kɔŋka, ayaka a bi numki i jəbi wiwə wə, mih bi ka kiə kaasi gia yichi asi Nyo kiəki mih tsə bwili fwu. 13 Bieij kələ bitali biə bi bi numki baŋki feij. I bieij biwə kintəŋ kɔ: njia wi shɔm i Nyo, bəh i tseijki tsəki a ninshij i kɔŋkaka ki Nyo wə, bəh i kəŋaki kɔŋkɔŋ. Ayakalə, kɔŋkɔŋ num fieij fiə fi kɔ i bi kintəŋ fi kpali tsə bi bichi.

14 Mbeij jia kɔŋkɔŋ i ninshij i gia yichi wə, ayakalə kəŋa tə i jia kɔŋkɔŋ nalə i binya biə Kɔŋ'waka ki Nyo nyaki i bəni, kighə, kinya ki lakani ki bəntum bə Nyo. 2 Mi kabə dzakaki i já yə bəni wəkəki kiəki kə, wi dzakaki kə num i bəni, wi dzakaki num i Nyo, kɔm mi mɔŋ wə wi wəkəki gia yə yi dzakaki. Wi dzakaki num gia yə yi kɔ i nyumi wə i ŋga bi Kɔŋ'waka ki Nyo wə. 3 Ayakalə, mi wə wi lakaki bəntum bə Nyo si laka num i bəni, fə bəni kɔɔ i kimum wə, shili shóm yibə, fə tə shóm yi bəni də. 4 Mi wə wi dzakaki i já yə bəni kiəki kə, wi si gamti a gwu yi shəŋ. Ayakalə, mi wə wi lakaki bəntum bə Nyo, si gamti num kijugni ki bəni bə bumni kichi. 5 Mih kəŋki lə a mbeij bəchi dzəkaki já yə bəni kiəki kə. Ayakalə, gia yə mih kəŋki nalə kɔ a mbeij ləkaki num bəntum bə Nyo i bəni. Mi wə wi lakaki bəntum bə Nyo tsəki lə mi wə wi dzakaki i já yə bəni kiəki kə. A kəbi a mi kələ wə wi kɔ i tsəsi já yiwə si kijugni ki bəni bə bumni kɔ i wəkə ndzɔŋ, yi gamti bə. 6 Bwa bə nih bəŋ, mih ka dza i liə dzo i mbeij, bə dzaka num i já yə bəni kiəki kə yi, yəmakə ni gamti mbeij bəh nə a? Gia yə yi kɔ i gamti mbeij kɔ a, jəbi wə mih dzo bəh gia yimfiŋ yə Nyo kə wi chusi i mih, nabə yə wi nənki a mih fə a mbeij kiə, nabə ntum widəkɔ a mih laka i mbeij, nabə gia yidəkɔ a mih lani mbeij yeij. 7 Bə dzo fieij ka sɔŋ nabə chəŋŋ biə bi kəŋaki kə kɔŋ'waka. Mi kɔ i fə na dəij ka wi wəkə kiə si bieij biwə dzakaki kəbi a bə tɔŋ lə nabə i kwuŋ

bi i dzəh yi chəŋ wə a? **8** Mi kabə nəŋ a ŋgaŋ təŋ jəŋ wi jum, wi nəki təŋ kə i dzəh yi chəŋ wə, ma bəni ni fə na dəiŋ na ka bə kəiŋsi gwu yi jum a? **9** Yi kə a liŋ si mbeŋ kabə dzakaki já i bəni bə kiə kə, bə ni fə na dəiŋ i kiə gia yə mbeŋ dzakaki a? Ntə ndzaka wimbəŋ ni laka a i fiəkə wə. **10** Ki məŋni kə a já yiduli chi chi kələ fa mbi wələ mə. Ayaka yidəko kəbi yeŋ fwu kəbi. **11** Ayakalə, mi ka dza bə dzaka i mih i já yə mih wəkəki kə, yaka mih kə aka mi wi tumi i wi, ayaka wi num tə aka mi wi tumi i mih. **12** Ayakadəŋ, ako yaka si yi kə i mbeŋ. Si mbeŋ nəŋki bəh ŋga i kwati kinya ki Kiŋ'waka ki Nyə i mbeŋ kintəŋ, mbeŋ mōmsi nalə i kwātiki binya biə bi kə i fəki a kijuŋni ki bəni bə bumni kəki num kəni. **13** Yaka yi kə a, mi kabə dzakaki i já yə bəni kiəki kə, wi tsaki a ŋgaŋ kiəki i tsəsi gia yə wi dzakaki i bəni. **14** Mih ka dza bə tsa i já yə bəni kiəki kə, yaka mih tsaki i kiŋ'waka kəŋŋ wə ayakalə, mih ma ni tsaki bəh mfi mbiŋ. **15** Si yi kə lə, mih ki fəki dəiŋ? Mih ni tsaki i kiŋ'waka kəŋŋ wə, tsa tə bəh mfi mbiŋ ayakalə, mih ni yəŋŋki lə bəh kiŋ'waka kəŋŋ, yəŋŋ tə bəh mfi mbiŋ. **16** A kəbi yakadəŋ, wə kabə nyaki kiŋkəksi i Nyə i kiŋ'waka ka wə, mi widəko wə wi si kə feiŋ wi wəkəli ni fə dəiŋ ka wi bum a, “Yi nūm ayaka” i kiyoŋni kə wə nyaki wi wəkə kə gia yə wə dzakaki a? **17** Wə ka nyaki kiyoŋni yaka, kəŋ wə nya bindzəŋ na dəiŋ, yi kəkə i gamti mi widəko. **18** Mih nyaki kiyoŋni i Nyə, a mih dzakaki lə i já yə bə kiəki kə tsə mbeŋ bəchi. **19** Ayakalə, na si mih dzakaki lə, jobi wə mih si num i kintəŋ ki kijuŋni ki bəni bə bumni wə, mih ka kəŋki i dzakaki num a gia yite yi kaŋa mfi, ka mih lani bəni bədəko, kəbi i dzaka gia bəŋchuku jwəfi na bə kəbi i kiə yi. **20** Bwa bə nih bəŋ, mbeŋ ma kəŋjaki biŋkwaka bi bwa. Mbeŋ nūmki aka bwa bəŋchiŋ i kimbu kichu wə. Ayakalə, i biŋkwaka wə mbeŋ nūmki bəkukuli. **21** Bə nyaka i Kiŋwakti ki Bəŋchi wə a, “Mih Bah Nyə dzakaki a, mih ni dzakaki i bəni bələ, i dzaka ki bəni bə tumi wə, i já yə bə kiəki kə. Ayakalə, yəmakə kəkə i fə, a bəni bələ wəkəki i mih.” **22** Yaka yi kə a, i dzakaki já yə bə kiəki kə, kə kinchəsi i bəni bə bə kəkə bə bumni. A kəkə kinchəsi i bə bə kə bə bumni. Ayakalə, kinya i lakaki ntum wi Nyə kə kinchəsi i bəni bə bə kə bə bumni, a num kə i bə bə kəkə bə bumni. **23** Ayakadəŋ, kijuŋni ki bəni bə bumni kichi ka dza ka dzə i kijuŋni wə, mi wichi yiŋsi i dzakaki a já yə bə kiəki kə, nchiŋ

bəni nabə bəni bə bə kəkə bə bumni, dza liə dzə, ka wəkə si mbeŋ dzakaki, bə ma ni kwakaki a mbeŋ yuŋsiki yuŋsini na? **24** Ayakalə, mi wichi kabə lakaki num a ntum wi Nyə, nchiŋ mi wə nabə wə wi ka bum dəkə liə dzə, ka wəkə gia yə mbeŋ bəchi dzakaki, ma gia yiwə ni fə wi kīə a ŋgaŋ kə mi wichu, yi ni sakaki wi i shəm, **25** ma gia yə yi nyumiki i shəm yi wə ni yəŋə. Ayakadəŋ, wi ni tum binyu i kuku wi nya kiŋkəksi kimbūm i Nyə, wi dzaka a, “Nyə lansi kələ i mbeŋ kintəŋ.” **26** Bwa bə nih bəŋ, gia yichi yə mih ki dzakaki kə a nə? Yi kə a, jobi wə mbeŋ dzə i kijuŋni wə, mi wə wi kaŋaki njaŋ i yəŋŋ wi yəŋŋ, wə wi laniki wi lāni, wə wi kaŋaki gia yə Nyə chusiki i wi, wi chūsi, wə wi kiəki i dzaka já yə bəni kiəki kə yi wi dzāka, wə wi kiəki i tsəsiki gia yə já yiwə dzakaki ka bəni wəkə kiə wi tsəsi tə. Mbeŋ fəki gia yichi i dzəh yə yi kə i gamtiki kijuŋni ki bəni bə bumni. **27** Bəni kabə num i dzaka já yə bəni kiəki kə, bə dzaka aka bəni bəfa nabə bətali shəŋ. Jobi wə bə bə dzaka, bə ka dzakaki wimu wimu, widəko wimu nūmki wə wi kə i tsəsiki gia yə bə dzakaki i bəni. **28** Mi kabə num kə wə wi kə i tsəsi gia yə bə dzakaki, bə ka nūmki məŋ i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəŋ, wəmakə mi ka dzakaki a shəm shəm i wi mə bəh Nyə. **29** Bəni bə bə lakaki bəntum bə Nyə kabə num feiŋ, bəfa nabə bətali bə dzāka i bəni. Jobi wə bə dzakaki bədəko tseŋbainŋsi gia yə bə dzakaki. **30** Nyə ka chusi gia i mi wə wi shi num feiŋ, wə wi si yiŋsi dzakaki wə kpīchumi məŋ, wi nyā dzəh i widəko wə i dzaka. **31** Mbeŋ kiəki a mbeŋ bəchi kələ i lakaki bəntum bə Nyə. Mbeŋ bə laka, mbeŋ ka lākaki mi wimu wimu ka bəni bəchi lāni dzəŋ gia i mbeŋ, mbeŋ chu fə shəm yibə bəchi shīli. **32** Bəni bə Nyə kə wi nya kinya kibo i lakaki bəntum bu bə kaŋaki lə ŋga i kinya kiwə beŋ, **33** kəŋ Nyə kəkə Nyə wi bəkəlini, Nyə kə Nyə wi kimboŋni. Asi yi kə i bijuŋni bi bəni bə bumni bə ako bə Nyə bəchi, **34** jobi wə bəkaŋa kə i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəŋ, bə ka nūmki məŋ. Bə ka nya dəkə bə bəh ŋga i dzākaki. Bə kaŋaki i nūmki a bənyuku cheŋ, a num yakadəŋ si nchi dzakaki. **35** Gia yidəko kabə num yə bə nəŋki i kiə, bə kaŋaki i bikə i bənyuku bəbə jobi wə bə fiəni kwe, kəŋ ako kiŋgəŋni i miŋkpaŋa i dzakaki i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəŋ. **36** Gia yi Nyə nī yiŋsi a mbeŋ na? Ma a nī kə a i mbeŋ yi nī dzə buku a? **37** Mi wə wi kwakaki a ŋgaŋ kə mi wi lakani ntum wi Nyə, nabə a ŋgaŋ kiəki a

Nyo nya ngain bəh kinya ki Kiŋ'waka ki Baiŋni, wi kaŋaki i bŋm a gia yələ mih nyakaki i mbein ko num a dzaka Bah i mih a mih nyāka. **38** Mi ka nain i bŋm yi, yaka bə ni nain lə wi tə. **39** Bwa bə nih bəŋ, yaka yi ko a, mbein kəŋaki kiŋkəŋ nalə i ləkaki ntum wi Nyo. Ayakalə, kiə mbein ki nain kə a bəni ma dzəkaki jə yə bə kiəki kə. **40** Mbein bə fə gia yələ yichi, mbein ka sīsiki yi bindzəŋ, fə yi i dzəh yindzəŋni wə.

15 Bwa bə nih bəŋ, mih nain ki yinŋti mbein i liə kəm ntum wi ndzəŋni wə mih nŋ dzə fuku i mbein mbein dzə, a num yi yə mbein ko yein bein i liə. **2** Ako ntum wiwo wə wi bwiliki mbein i jəbi wə mbein ka kaŋa wi bindzəŋ. A kəbi yakadain, a numki a mbein nŋ bum a kilolə. **3** Mbein kiəki a mih nŋ nya fiəŋ i mbein fi num fi ninshin i biein bichi. Ayaka, a num a fifiə bə nŋ nya i mih. Gia yiwo num a Klistus nŋ kpi kəm chu bibukumbein a liŋ asi bə nŋ nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə, **4** bəh a bə nŋ ləə wi, a num i kaŋ yitali wə Nyo dzasi wi i kpi wə a liŋ asi bə nŋ nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə, **5** bəh a wi nŋ chusi gwu yi i Bitə, chu chusi tə i bwa bu bə ntum bə jwəfi ntso bəfə. **6** Ayaka wi nŋ chusi tə gwu yi i bəni bə bumni bə du tsə gi yite ŋkpani wimu. Bəni bəduli i mbaŋ wələ wə keiŋki lə bidain bəwəm, bədəkə nŋ kpiyi lə. **7** Ayaka wi nŋ chusi gwu yi i Jem, chu chusi i bwa bu bə ntum bəchi. **8** I kiŋgoksi wə wi chusi tə gwu yi i mih wələ, mih ko aka wain wə bə nŋ bwo maka jəbi kpein. **9** Mih dzakaki yakadain kəm mih ko mi wi nchin i bwa bə ntum bə Jisəs bəchi kintəŋ. Ayaka mi lansiki kpeinŋiki kə na ka bə bəŋki mih a wain ntum wi Jisəs, kəm mih nŋ bwaŋki lə gvu i kijurŋni ki bəni bə bumni bə Nyo chein. **10** Ayakalə, ako ŋgamti wi Nyo wi nŋ fə ka mih numki fiəŋ fiə mih ko fi i liə lə. ŋgamti wələ wi nŋ nya i mih nŋ ka laka kilolə. Mih yinŋi nəm tsə bwa bə ntum bə Jisəs bəchi. Na, ayakalə yi kəkə a, a nŋ nəmki mih bəh ŋga biŋ. A nŋ ko shəm yi Nyo yindzəŋni yələ yi nŋ nəmki i mih wə. **11** Yaka yi ko a yudəkə a nŋ dzə mih ka fuku ntum wələ i mbein, yudəkə a nŋ fuku bə, a nŋ ko a gia yimu yə buku bə nŋ fukuki, mbein bum yi. **12** I liə si buku fukuki a Nyo nŋ dzasi Klistus i kpi wə, mbein bədəkə nyani dain na ka mbein dzakaki a bəni bə bə ko bə kpiyi lə bi dzaki kə i kpi wə a? **13** Asi ko a, a numki ŋkəŋ a bəni bə bə ko bə kpiyi lə bi dza kə i kpi wə, ma yi numki a Nyo nŋ ka dzasi Klistus tə i kpi wə.

14 Yi kabə num a Nyo nŋ ka dzasi Klistus i kpi wə, yaka gia yə buku fukuki ni numki a kilolə, shəm yə mbein jə i wi ko tə a kilolə. **15** Yi kabə num yakadain, yaka buku ko bəmbein nsaka bə ntəkə bə Nyo, kəm buku nyaniki fukuki a wi nŋ dzasi Klistus i kpi wə mənŋi si wi nŋ dzasi ŋkəŋ, yi kabə num ŋkəŋ a bəni bə kpiyini bi dzayi kə i kpi wə. **16** A kabə num a Nyo bi dzasi kə bəni bə bə kpiyi, yaka wi nŋ ka dzasi tə Klistus i kpi wə. **17** A kabə num a Nyo nŋ ka dzasi Klistus i kpi wə, yaka shəm yə mbein jə ko a kilolə, ma chu bimbein keiŋki a mbein wə. **18** Ayakadain, yi ni numki tə a bəni bə bə ko bə kpiyi lə num bə nŋ chinŋi bəh Klistus laka kilolə. **19** Bukumbein ka tseinŋi tsəki a i ninshin i Klistus a i nən kələ wə shəŋ, yaka bukmbein ko bəni bə nsheŋ kwaki bəni bəh bə tsə bəni bəchi. **20** Ayakalə, gia yi ŋkəŋ yiwo ko a Nyo nŋ dzasi Klistus i kpi wə. Ayaka, ako Klistus mi wi ninshin i tə dzəh i bəni bə bə ko bə kpiyi lə. **21** Si mi wimu nŋ fə kpi dzə i bəni bəchi wə, ko a liŋ si mi wimu fə a Nyo bi dzasi bəni i kpi wə. **22** Yi ko a bəni bəchi nŋ kpi kəm bə nŋ buku i Adam wə, ko a liŋ si Nyo bi fəki bəni bəchi bi numki bəwəm kəm bə ko bə chinŋi bəh Klistus. **23** Ayakalə, Nyo bi dzasiki mi a i jəbi wi mi wiwo wə. Ayaka Klistus ko mi wə wi nŋ yisi chusi dzəhh i buku. Ayaka jəbi wə wi bi fiəni dzə, bəni bə bə ko mbu bi ka dza tə. **24** Jəbi wə yi bi numki yakadain, a bi ka numki jəbi wə mbi bi kaaki. Klistus bi chiksi ntəŋ bəh ŋga bəh mbum bichi biə bi sakaki i liə, wi ka bi nya dainŋi ntəŋ biwo i Nyo Ba wi. **25** Wi Klistus kaŋa i bi saka i tsə būku jəbi wə Nyo bi jəki bəmbainŋni bu bəchi i kuku wi təmyi gvu yi i bə bein. **26** Mbaŋŋni wi goksini wə wi bi bəkəli kaasi bi numki kpi. **27** Ako gia yə bə nŋ nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə a, “Nyo ko wi jə lə biein bichi i wi chein.” Ayakalə, i dzaka a biein bichi ko i wi chein a kəkə a Nyo wə wi jə biein bichi i wi chein ko tə i wi chein. **28** Jəbi wə biein bichi bi numki i Klistus chein wi saka, wi wain Nyo bi ka jə gwu yi i kuku i Ba wi chein wə wi nŋ jə biein bichi i wi chein, ka Nyo ka bi num i biein bichi bein i di bichi wə. **29** A kabə num a Nyo bi dzasi kə bəni bə bə ko ko num bə kpiyi lə i kpi wə, bə ka juliki bəni i bəkə i di bi bəni bə bə ko bə kpiyi lə kəm nə? Bə juliki bə i bəkə yaka, a mbee wiwo bi numki nə? **30** Buku tə bə nyani wəywi gwu jəbi wichi lə kəm nə? **31** Bwa bə nih bəŋ, mih ko i dzaka ki kpi wə chəkə bichi. Mih dzakaki gia yələ lə mih kəkni kəm

gia yə Klistus Jisəs wə Bah wibukumbeinj kə wi fə i mbeinj tsə i kaŋ yinj wə. **32** Asi kəka a Nyo bi dzasi lə bəni i kpi wə, na si bə si dzaka gia, mih nī tsə nə i Efesus, ayaka bəni bə bə kə aka nyam yi chwa bə bə jwə bəh mih, a mbee wiwə kə nə? Mih ma ni bee yaka i dzakaki asi bə si dzaka a, “Bukumbeinj dziki, bə mū kəm kijiali kə bucumbeinj num i bi buku kpiyi” a? **33** Kiə mi ma fwōkyi mbeinj. Mbeinj kiəki a, “Mi wə nōni ki ndzəŋki kabə nyani bə mbaŋ wichu, mbaŋ wiwə nī bəkəli wi.” **34** Mbeinj bōŋ mfi bimbeinj i jum wə, mbeinj bēe chu. Mih yeinjki a mbeinj bədōkə kiəki kə Nyo. Ayaka mih dzakaki lə i fə a mbeinj ngəmnī. **35** Mi widōkə kolə i dza i bikəki a Nyo bi dzasiki bəni i kpi wə dəinj na? Bə bi kaŋa num ŋkaiŋni winaiŋ gwu a? **36** Mi wə wi bikəki yakadaiŋ kə kiyuŋ. Wi kiəki a jobi wə bə gbeli fieŋ a fi kolə i buku maka fi yisi kpi a? **37** Gwu yi fieŋ fiə bə si gbeli kəkə yə yi si buku ka yi kōhki. Bə si gbeli ŋgəkə a wi wi, kəŋ a numki ŋgəkə wi gəŋ, nabə winaiŋ, **38** Nyo ka nya ŋgəkə wiwə bəh gwu yiwə asi wi nəŋki. Ayaka wi si nya gwu chi chi i ŋgəkə asi ŋgəkə wiwə kə. **39** Biēinj bichi kaŋaki kə nyam yi gwu liŋ. Bəni kaŋaki nyam yibə yi gwu chi, nyām kaŋa yibə, minyənī kaŋa yibə, bwəkə kaŋa tə yibə gwu. **40** Biēinj bi beinj kə bəh yibə gwu, bi kuku num bəh yibə dzə. Biēinj bi beinj kaŋa bibə ndzəŋni, bi kuku kaŋa bibə ndzəŋni. **41** Wəŋ kaŋa mbi ndzəŋni, fiəŋŋ kaŋa mbi ndzəŋni, bijəŋ kaŋa tə bibə ndzəŋni. Jəŋ widōkə bəh widōkə kaŋaki kə ndzəŋni liŋ. **42** Ako a liŋ si gwu yi bəni bi numki jobi wə Nyo bi dzasiki bə i kpi wə. Bə si ləə mi gwu yi fə, ayakalə gwu yə Nyo bi dzasiki i kpi wə bi chu fə kə. **43** Bə si ləə mi gwu yi num kə yindzəŋni, yi kaŋa kə ŋga. Ayakalə, mi bi dzaki i kpi wə wi kaŋa gwu yə yi kə yi ndzəŋni yi kaŋa ŋga. **44** Bə ləəki mi gwu yi num yi mi wiwə. Ayakalə, wi bi dzaki i kpi wə num bəh gwu yi kiŋ'waka. Gwu yi mi wiwə kabə num, yaka gwu yi kiŋ'waka kolə tə. **45** Bə kə bə nyaka a, “Adam wi ninshiŋ nī kə mi wiwə wi waka.” A dzə i Adam wi gəksini, wi nī kə mfiŋ kiŋ'waka kə ki nyaki nōni i bəni wə. **46** Mi si yisi kaŋa kə gwu yə yi kə yi kiŋ'waka. Wi si yisi kaŋa num gwu yi mi wiwə na ka wi kaŋaki yi kiŋ'waka. **47** Adam wi ninshiŋ kə bə nī maa bəh kwəŋə bi kuku. Ayakalə, Adam wi gəksini nī nyə mfiŋ num i beinj. **48** Bəni bə bə kə bə fa kuku kə aka mi wi ninshiŋ wə bə nī maa bəh nshwaiŋ, bəni bə beinj kə aka mi wə wi nī buku dzə i beinj. **49** Si

bukumbeinj kə bə dzə kimbwəsi ki mi wə bə nī maa bəh nshwaiŋ, kə ayaka si bucumbeinj bi dzəki kimbwəsi ki mi wə wi nī buku dzə i beinj. **50** Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki i fuku i mbeinj a gwu yələ yə yi kə nyam bəh mwa bi kwati kə di i kintəŋŋ ki ŋkuŋ bi Nyo wə. Ayaka yi num tə a fieŋ fiə fi kə i fə fi kəkə tə i bi kwati di i di biə biēinj fəki kə fieŋ. **51** Mbeinj wōkəli mih fuku mbeinj bəh gia yə yi kə i nyumi wə. Bukumbeinj bəchi bi kpi kə. Ayakalə, gwu yibukumbeinj yichi bi dza kwuni alə wēēs. **52** Jobi wə bə bi numki i təŋ jəŋ wi gəksini, gwu yibukumbeinj bi kwuni alə wēēs asi mi si kpəkə dzəkəh. I jobi wə jəŋ bi dzaka Nyo ka bi dzasi bəni bə bə kə bə kpiyi lə bə buku bəh gwu yə yi bi fə kə, bucumbeinj bə bə kə bəwə. **53** Gwu yələ yə yi kə i fə kə kaŋaki i bi kwuni i fiəni num yə yi kəkə i fə. Ayaka gwu yə yi kə i kpi kaŋaki i kwuni i fiəni lə i yə yi kəkə i kpi. **54** Jobi wə gwu yə yi kə i kpi i chu fə, yi kwuni lə i yə yi kəkə i kpi bəh chu fə, ma gia yichi ka bi kpeinj asi bə nī nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə a, “Bə tumdzi lə ŋga bi kpi bwiŋ ŋga bi. **55** Ǿ kpi, ŋga bia naiŋ? Ǿ kpi, jəŋ wa wə wə taaki bəni yeinj kə faiŋ na?” (Hadēs 986)

16 Jəŋ wi kpi kə chu, ŋga bi chu kə nchi wi Nyo. **57** Ayakalə, bucumbeinj nyāki kiyəŋni i Nyo wə wi chiŋni bucumbeinj bəh Bah wibukumbeinj wə Jisəs Klistus bucumbeinj tumdzi chu bəh kpi. **58** Ayakadaiŋ, bwa bə nih bəŋ bə shəm, mbeinj nūm ndzəŋ. Kiə fieŋ fidəkə ma nəŋni mbeinj lə kpaa. Mbeinj nōmki nōm wi Bah jobi wichi, kiə a nōm wə mi fəki kəm Bah kəkə bi laka kilələ.

16 Mih ki dzakaki lə i liə kəm kinya kə bə nyaki i gamti bəni bə bə kə bə Nyo yeinj. Mbeinj fəki a liŋ asi mih nī dzaka a bijuŋni ki bəni bə bumni i Galeshia fəki. **2** Na yibwiŋ i chəkə bi ninshiŋ i shi wə, na ndə i mbeinj kintəŋŋ bābwili fieŋ wi kēiŋsi jīə. Jobi wə mi bwiliki wi ka bwiliki asi Nyo kə wi nya i wi. Ka jobi wə mih dzə, mbeinj ma chu ntsūki ki kintsu. **3** Jobi wə mih dzə buku, mih ni ka nyaka kiŋwakti chiŋni bəh kinya kimbeinj, ma bəni bə mbeinj baayi ni dzə tsə bəh bi i Jelusaleḿ. **4** Yi ka ni ndzəŋki a mih tsə tə, ma buku bə ni chiŋni tsə. **5** Mih ni yisi tsə dzəh i Masedonia jobi wə mih dzəki i mbeinj wə, kəm mih nəŋki i tsə dzəh fieŋ. **6** Ayaka bucumbeinj kolə i nə, i nə i tsə buku jobi wə fiəkə yiləkəli bi tsə kaaki, ka mbeinj bi gamti mih i nyani wuŋ wə, ka mih tsəki i di biə mih tsəki. **7** Mih nəŋki kə a jobi wə mih ni dzə i

mbeinj i liä, ma bukumbeinj ni yeijnä a beinj beinj.
 Mih näjki a, jöbi wä mih bi dzä ma bukumbeinj
 lansi nö dzä, jöbi wä Bah ka bum. **8** Ayakalä,
 mih ni nö dzä lä fa i Efesus i tsä buku i jöbi wi
 Dzini bi Bentekös wä. **9** Dzaka kifiajə kimbun
 weli i mih fa i fäki nöm wimbun wi Nyö, na si
 bəni bədəkə baijəjki nöm wələ lä. **10** Timoti ka
 ni dzä, mbeinj yeinj a mbeinj fä wi wəkə ndzəjni
 i mbeinj kintəj, kəm wi fäki nöm wi Nyö a
 lij ka mih. **11** Kiä mi ki sēijnä kə wi. Mbeinj ni
 gāmti wi i nyani i mbeijnä wä i fiäni dzä i mih
 wä, kəm buku bəh bwa bə nih bəbukumbeinj
 wəkəliki wi. **12** Yə kəm waijnəh wibukumbeinj
 wä Abələs mih ni kə mih tsa wi nalə a wi lää
 njikə i mbeinj bəh bwa bə nih bəbukumbeinj
 bədəkə bə, ayakalə wi lansi kəjki kə i dzä i
 liä. Jöbi wä wi kwati dzəh wi bi ka dzä. **13** Jöbi
 wä mbeinj kə mbeinj ka tōkniki. Mbeinj lākəki
 ndzəjki i kimbun kimbeinj wä, mbeinj nūmki
 bəni bə bə kəjki shóm. Mbeinj nūmki ndzəjki.
14 Jöbi wä mbeinj fäki gia yimbeinj yichi, mbeinj
 ka fäki bəh kəjki. **15** Mbeinj kīäki a, Stefanas
 bəh jūj yī yichi ni kə bəni bə ninshij i kimbu ki
 Akeya wä bə nī yisi kwuni shəm yibə i numki
 bəni bə Bah. Bə nya gwu yibə i gamtiki bəni
 bə bə kə bə Nyö. Bwa bə nih bəj, mih kwəjki
 kəj i mbeinj **16** a mbeinj wākəki i bəni ka bələ,
 chu wākə tə i bəni bə bə nōmki mbəj i fiəj
 fimu wä bəh bə. **17** Mih wəkəki lä ndzəjni si
 wi Stefanas bəh Fətnatus bəh Akaykus si bə
 dzä tseinj mih. Mih yeinj bə a bə num aka mih
 yeinj mbeinj. **18** Bə dəsi shəm yij a lij asi bə si
 dəsi yimbeinj. Bəni ka bələ kə a mbeinj kōksiki
 bə. **19** Bijujni bi bəni bə bumni fa Esia bənik
 dzəki i mbeinj. Akpwila bəh Blisilia bəh kijujni
 ki bəni bə bumni bə bə si jujni i bə dzu bōniki
 dzəki i mbeinj nalə i yeli wi Bah wä. **20** Bwa bə
 nih bəbukumbeinj bə mbumni chijisiki dzəki
 kimboni tə i mbeinj. Mbeinj bōni i mi wichi bəh
 mmanji ka bəni bə Nyö. **21** Mbəni wələ nyaka
 mih Bəol bəh kəj yij. **22** Ma loij kwā mi wä
 wi kəjki kə Bah. Mintee Bah, fiäni dzä. **23** Ma
 Bah Jisəs chūsi shəm yī yindzəjni i mbeinj jöbi
 wichi. **24** Kəjki kəj nūm bəh mbeinj bəchi asi
 bukumbeinj kə bə chijni i Klistus Jisəs wä. [Yi
 nūm ayaka.]

2 Kōlen

1 Ako mih Bōol, mih kō waiŋ ntum wi Klistus Jisōs i kiŋkōŋ ki Nyo wə. Ako buku waiŋnih wibukumbeiy Timōti. Mih nyakaki kiŋwakti kələ i kijunŋi ki bəni bə Nyo i Kōlen, bəh i bəni bəh ako bə Nyo bəchi bə kimbu ki Akeya wə kichi. **2** Nyo Tii wibukumbeiy bəh Bah Jisōs Klistus chūsi shōm yindzōŋni i mbeiy, chu nya mbeiy bəh kimboiŋni. **3** Kiŋkōksi nūmki i Nyo wə wi kō Nyo ayaka num Tii wi Bah wibukumbeiy Jisōs Klistus. Wi num Tii nsheiy, chu num Nyo wə wi dəsiki shōm yi bəni i gia yichi wə. **4** Ako wi wə wi si dəsi shōm yibukumbeiy i bəŋgəkə bəbukumbeiy wə bəchi ka bukumbeiy kiəki tə i dəsiki shōm yi bəni bədōkə, jōbi wə bō kō i na bənaiŋ bəŋgəkə wə. Bukumbeiy kələ i kiə i dəsiki yaka num bəh ndəsi wə Nyo kō wi dəsi lō shōm yibukumbeiy yeiy. **5** Buku kiəki lə a asi bəŋgəkə bə Klistus kō i buku wə nalə, ako yaka si Nyo tsəki dzəh i Klistus wə i dəsiki shōm yibuku tə nalə. **6** Buku kabə num i biluŋ wə, ako i dəsi shōm yimbeiy bəh bwili mbeiy. Bə kabə dəsi shōm yibuku, yaka kō i fə a shōm yimbeiy dəki. Yələ ni fə mbeiy kaŋa shōm i numki i mboiŋni wə, i kintəŋŋ ki bəŋgəkə bə mbeiy yeiy ki asi buku yeiy ki. **7** Gia yə buku tseiŋki tsəki a ninshiŋ kiə kōm mbeiy gia yidōkə kōkə i bi lansi nəŋni buku. Buku kiəki lə asi mbeiy yeiy ki bəŋgəkə aka buku, mbeiy tə ni kaŋa lə shōm yi dəli asi buku kaŋaki. **8** Bwa bə nih bəbuku buku kōŋki kə a mbeiy nūmki mbeiy kiə kə ŋkaiŋni wi ŋgəkə wə buku ni wōkə i tumi ki Esia wə. ŋkaiŋni wi ŋgəkə wi ləkəki wə wi ni dzə i buku ni tsəki lə ŋga bibuku nalə i dzəh yə buku ni kiəki a yibuku kaa lə. **9** I yi ŋkōŋ wə, buku ni kiəki a yi num a buku ki kpiyiki lə. Ayakalə, yələ ni num yaka i fə a buku kiəki a buku kōkə i yəkəli a yibuku wə, a buku yəkəli i Nyo wə. Ako wi mi wə wi dzasiki bəni i kpi wə. **10** Wi wə wi ni bwili buku i ŋkaiŋni wəmakə ŋgəkə wə, kpi ni kō yi si fwuli, wi bi baŋŋki a bwiliki. Buku jiə mfi bibuku i wi a wi ni baŋŋ kə i bwiliki buku jōbi wichi, **11** asi mbeiy kaŋaki ni gamtiki buku bəh ntsa wimbeiy. Ayakadəiy, bəni bəduli ka bi nyaki kiyōŋni i Nyo kōm buku kōm gia yindzōŋni yə wi bōiŋsi buku yeiy, kōm ntsa wi bəni bəduli. **12** Gia kələ yə buku ghaŋsiki gwu yeiy, shōm yibuku tōbi buku kōm yi. Yi num a, nōni kibuku i fa mbi wə, na i kighə i mbeiy, kō

ki baiŋni, bəh kiŋkōŋ si Nyo nəŋki. Buku fəki kimfə biəli kə mfi bi mbi wələ. Buku fəki biəli num ŋga biə bi kō bi Nyo. **13** Ako gia yə buku kōkə i nyakaki gia yidōkə i mbeiy chi chi a kōbi a yə mbeiy kō i fa kiə yi. Mih kwakaki a mbeiy bi fa kiə lə yi yichi, **14** asi mbeiy kō mbeiy kiə lə buku i liə twesi, ka jōbi wə Bah wibukumbeiy Jisōs bi dzəki, mbeiy ka bi ghaŋsiki gwu bəh buku asi buku bi ghaŋsiki gwu bəh mbeiy. **15** Si mih ni kiə yələ yakadəiy nəŋni kə, mih bə nəŋ i yisi dzə buku i mbeiy wə, ka mbeiy kwati mbee wuŋ wi dzəni wi kōmsini. **16** Mih ni fasiki a, jōbi wə mih nəŋki i tsə i Masedonia, mih ni tsə dzəh i mbeiy wə, bəh a jōbi wə mih fiəniki mih ni tsə dzəh i mbeiy wə, mbeiy ni gamti mih i nnyani wuŋ wə i tsə i Judea. **17** Mbeiy kwākaki asi mih ni fasiki yaka a mih ni dzə tsə lə dzəh i mbeiy wə, mih na dzə a mih ni fasiki yaka mih fə num nōni a? Ma a jōbi wə mih kakaki gia mih ka kakaki i dzəh yi mi wi fa kuku wə wi kō i bum gia a, “Aaŋ” i fiəni nəiy yi a feiy wə a, “Aayi” a? **18** I yi ŋkōŋ wə, si Nyo kō wi ŋkōŋ, gia yə buku dzakaki i mbeiy si num kə yə buku kō i bum a, “Aaŋ” i fiəni nəiy a, “Aayi.” **19** Yi num yaka kōm Jisōs Klistus Waiŋ Nyo wə buku bə Silas bəh Timōti ni fukuki kōm wi i mbeiy kintəŋŋ kōkə wə wi ka bum gia a, “Aaŋ” i fiəni nəiy a, “Aayi.” I wi wə si num a, “Aaŋ” jōbi wichi. **20** Mbeiy kiəki a, ako gia yə Klistus fə yi chusi a Nyo bum a “Aaŋ” i biŋkaka bi bichi. Ako kōm yələ buku si tsə dzəh i Klistus wə i dzaka i Nyo a “Yi nūm ayaka.” Ako lə si buku si tumyi bikum bi. **21** A num Nyo wə wi tōm buku tōm tə mbeiy, bukumbeiy ləkə i Klistus wə. Wi kō wi sabibwili bukumbeiy ka jiə chi chi. **22** Wi jiə kinchəsi ki i bukumbeiy wə a num Kiŋ'waka ki si wi jiə i shōm yibukumbeiy mə ka ŋjikəli wi kpaŋ wi i biəiy bichi biə bukumbeiy bi kwatiki. **23** Mih kələ i bōŋŋ Nyo i num mbeiy nsaka wuŋ a mih ni ka chu dzə dəkə i Kōlen num kōm mih ni nəŋki i bee mbeiy. **24** Yi kōkə a buku bwaŋki num bwaŋni i mbeiy si kimbūm kimbeiy kaŋaki i numki. Buku yiyŋniki nōmki num nōmni i mbeiy i dzə bəh ndzōŋni i mbeiy. Buku kiə a mbeiy num ndzōŋ i kimbūm kimbeiy wə.

2 Ayakadəiy, mih jiə a mih ni chu fiəni laa kə ŋjikə i mbeiy, wə wi kō i ni dzə mbeiy bəh ləli. **2** Mih ka dza fə a mbeiy wōkəki ləli, a ni chu numki bəndə bō kō i fə a mih wōkəki ndzōŋni a

kəbi a mbeinj mih fə a mbeinj wəkəki ləli a? 3 Akə gia yə yi nī fə ka mih nyaka kiŋwakti kə i dzəh yə mih nyaka yeinj. Yi nī num yakadəinj ka jəbi wə mih dzə i mbeinj, mih ma ni kwati ləli bidəkə num bi dzəki i mbeinj bə mbeinj si kə i fə a mih wəkəki num ndzəŋni, kəm mih kiəkə lə na bindzəŋ kəm mbeinj bəchi a ndzəŋni biŋ kə ndzəŋni bimbeinj bəchi. 4 Mbeinj kiəkə a kiŋwakti kə kə num mih nī nyaka ləli num i mih wə nalə, shəm ji mih, num mindəm jikə i dzəkəh yinj cheinj. Mih nī ka nyaka yakadəinj i fə lə a mbeinj wəkəki num ləli. A nī kə i fə a mbeinj kiəkə kiŋkəŋ kiləkəli kə mih kaŋaki i mbeinj. 5 A kabə num a mi widəkə nī dza bəh ləli, yaka ləli biwə nī kəkə a mih shəŋ. I dzəh yidəkə wə yi nī kə tə i mbeinj bəchi. (Yələ məŋ gia yə mih kə i lə tsəsi yeinj beinj nalə). 6 ŋgəkə wələ mbeinj bəduli nya i mi wiwə yaka wi kpeinj yaka. 7 I liə mbeinj kələ i dālinya kiŋgbə ki, i fə ka shəm yi dāki, ka nsheinj yiduli ma wə wi wəni. 8 Ayakadəinj, mih kwuŋki kaŋ i mbeinj a mbeinj fə wi kiə a mbeinj kəŋki lə wi. 9 Fa kə gia yə yi nī fə mih ka mih nyaka kiŋwakti kə i mbeinj i məm wəkə mbeinj, a mbeinj wəkəki lə i mih i gia yichi wə a. 10 Mbeinj ka dalinya ŋgbə wi mi, mih tə ni dalinya. Mih ka dalinya gia, gia kabə num i dalinya, mih dalinya i Klistus nshinj kəm mbeinj. 11 Bukumbeinj fəki yakadəinj ka Satan ma ni dza liə yeinj wə i kaŋa ŋga i buku mbeinj beinj. Bukumbeinj məŋniki kə si wi si weli. 12 A nī kə jəbi wə mih nī tsə buku i kwili wi Təwas wə i fuku ntum wi ndzəŋni kəm Klistus feinj, Bah weli dzaka ki juŋ i mih i nəm nəm wi feinj. 13 Ayakalə, mih na kaŋa shəm yidəli, kəm mih nī ka yeinj dəkə waiŋnih wuŋ Taytus feinj i wəkə kəm mbeinj. Ayakadəinj, mih ka bəni i bə a bə bəsi, ka dzə i Masedonia. 14 Ayakalə, kiyəŋni kə i Nyə wə wi si tsə i buku mbeinj nshinj i Klistus wə jəbi wichi, nya mbeinj buku biəli ka bəni bə wi tumdzi i di bi jum wə. Ayaka wi tsə təli i buku mbeinj wə waŋ ntum wiwə kəm Klistus i di bichi wə ayaka bə kiə wi, tsəŋə yi fwuli ka tsəŋə yi njiaŋ bə kpa. 15 Buku kə aka tsəŋə yi njiaŋ yi Klistus i Nyə, i kintəŋ ki bəni bə bə bwiliki bə bəh bə bə lakyi num lakyi. 16 I bəni bə bə kə bə laka tsəŋə yələ si dzə num bəh kpi i bə. Ayaka i bəni bə bə kə bə bəŋ tsəŋə yələ dzəki num bəh nəni i bə. Si yi kə yaka, ako ndə wə wi kə wi kpeinj i fə ŋkaŋni wi nəm wələ a? 17 Buku kəkə ka bəni bəduli bə bə dzo gia yi Nyə yi fiəni chu gia yi shi, i nyaniki taŋniki taŋnini. Buku

kə fibuku bəni num bə chiŋni i Klistus wə, fuku gia yi Nyə i wi Nyə nshinj bəh shəm yi baiŋni ka bəni bə wi faaŋ, bə num i wi nshinj.

3 Mih dzakaki yələ lə, yaka yi kə a mbeinj nəŋki a buku chu fiəni chūsi gwu yibuku i mbeinj chusini a? Ma a buku nəŋki biŋwakti si bəni bədəkə nəŋki ŋkaŋni biŋwakti biə bi nyə i buku wə nabə i mbeinj wə bi chusi bəni bə buku kə bə a? 2 Mbeinj mwi kə biŋwakti bibuku biə bə nyaka i shəm yibuku wə ka mi wichi kələ i kiə bəh i fa. 3 Mbeinj chūsiki a mbeinj kə biŋwakti bi Klistus biə buku nyaka. Biŋwakti biələ kəkə biə bə nyaka num bə gaali ki kiŋwakti. Bə nyaka num bə Kiŋ'waka ki Nyə kə ki kaŋaki nəni. Bə ka nyaka dəkə num i baŋ bitəh wə. Bə nyaka num i baŋ wə num shəm yi bəni. 4 Gia yələ kə yə buku dzakaki buku məŋ kə i Nyə nshinj tsə dzəh i Klistus wə. 5 Yi məŋ a buku kpeinj i numki a buku fə gia yidəkə yə buku kə i dza i dzakaki a yi bukuki i buku wə. A fə Nyə na ka buku kpeinj. 6 Wi fə buku kpeinj i nəmki i gia yi miŋkaŋ mimfiŋ wə. Miŋkaŋ mələ məŋ mə mə biəliki num bəni bə bə nī nyaka bəh kaŋ. Ako num bi Kiŋ'waka ki Baiŋni. Bəni bə nī dzəki num bəh kpi. Ayakalə, Kiŋ'waka nya num nəni i bəni. 7 Dzəh yikpu yə bə nī fəki gia yeinj kə num bə nī fa bəni bəwə bəh kaŋ i kitəh wə. Jəbi wə Muses nī dzəki bəh bəni bə bə Islae nī kəkə i chu tseinj shi bi, kəm baiŋni bi Nyə biə bi nī baiŋki i shi bi wə. A kabə num a dzəh yikpu yə nī dzəki num bəh kpi, dzə kaŋa baiŋni bi Nyə, baiŋni biələ num biə bi nī baiŋki laka tsə num lakani, 8 yaka kə a baiŋni biwə i dzəh yə bə fəki gia yeinj, a num yi Kiŋ'waka ki Baiŋni ma baiŋni biwə ma ni tsəki baiŋni bidəkə biə tsəni a? 9 A kabə num a dzəh yə bə nī fəki gia yeinj nī dzəki num bəh gia yə yi ləkəki lə bəni i ŋgəkə wə, yi nī dzəki bəh baiŋni bi Nyə, yaka kə a dzəh yə bə fəki gia yeinj yi num dzəh yə Nyə dzəki bəni yeinj a bə kə chəŋ i wi nshinj, bi ma kaŋa baiŋni bi tsə biəmaka tsəni! 10 ŋkəŋ biwə kə a, fiəŋ fiə fi nī dzəki fi kaŋa baiŋni bi Nyə laksi lə baiŋni bi kəm baiŋni bimbūm dzə tsə biəmaka. 11 A nī kə a fiəŋ fiə fi nī laka dzə bəh baiŋni bi Nyə, yaka kə a baiŋni bi fiəŋ fiə fi dzəki i baŋ kpmu, bi duki tsəki biəmaka tsəni! 12 Si buku kiə yakadəinj məŋni kə yi, buku bə fuku chu lwa kə. 13 Buku kəkə ka Muses wə wi nī baŋki shi bi bəh mbuŋ i fə a bəni bə Islae ma tseinjki baiŋni biwə i shi bi wə si bi nyumiki

kaaki tsäki. **14** Ayakalä, bëni bëwö kö num mfi bibö nî baŋ. Na i dzä buku bidaiŋ, bö si fa gia i Kiŋwakti ki Miŋkaiŋ Mikpu mä, jöbi wä bö wökö fieŋ fidäkö ka numki num fi baŋ mfi bibö. Ako a i Klistus wä bë kö i dzäbwili fieŋ fiwö fi baŋki. **15** Na i dzä buku bidaiŋ, jöbi wä bë fäki gia i Kiŋwakti ki Muses mä, fieŋ fiwö ka numki fieŋ fi baŋ mfi bibö. **16** Ayakalä, jöbi wä mi ka fiäni num i Bah wä, bë ka dzäbwili fieŋ fiä fi baŋki shi bi. **17** Bah wälä kö Kiŋ'waka, na faiŋ Kiŋ'waka kälä kö, yaka bëni ni buku lä i mfa wä. **18** Yi kö a bukumbeŋ bäch i bë kö fieŋ fidäkö chu baŋ kə shi bibukumbeŋ kö baiŋni bi Bah baiŋ i bukumbeŋ wä bi fäki bukumbeŋ kwuni tsä a ninshiŋ ninshiŋ, bwäsi num wi. Ŋkwuni wälä fäki Bah wä wi kö Kiŋ'waka ki baiŋni.

4 Ayakadäiŋ, si buku kwati nöm wälä lä num a kwasi Nyö nsheŋ ka nya i buku, shöm kökə i däki buku bəh wi. **2** Buku nyökö jum i gia yə bëni fäki i nyumi wä a num yi kingəmmi. Buku näiŋma dzäh yi fwökyini. Buku jiäki kə ntəkə i gia yi Nyö wä. Buku si dzaka ŋkəŋ i daiŋ wä, chusi gwu yibuku i mi wichi i Nyö nshiŋ, ka bö kölä i kwaka kiä bëni bë buku kö bö. **3** Yi kabə num na a ntum wi ndzəŋni wälä buku fukuki kö gia yi nyumini, yaka yi nyumi shəŋ a bëni bë bö lakaki num lakani. **4** I bəmakə bëni bë bö ka bum dəkə gia yälä, kö num Satan wä wi kö nyö wi mbi wälä baŋ mfi bibö bi bə ji. Wi fə lä ka bö ma yēiŋki baiŋni bi ntum wi ndzəŋni wä wi kö kəm kiŋkəkni ki Klistus wä wi kö kimbwəsi ki Nyö mwī. (aiōn g165) **5** Mbeŋ kiäki a buku fukuki kə kəm bə gwu yibuku. Buku fukuki num kəm Klistus Jisəs a wi kö Bah. Ayaka buku num fibuku a bëni bë bö nəmki i mbeŋ kəm Jisəs. **6** Nyö wä wi nî dzaka a, “Baiŋni bāiŋki i jisi wä”, a num a Nyö wiwə wä wi fə a baiŋni bi baiŋki i shóm yibuku mä i baiŋsi buku i fə a buku kīä kiŋkəkni ki Nyö kə ki kö i shi bi Jisəs Klistus wä. **7** Kiba ki bieŋ biälä kö i gwu yibuku wä, ayakalä buku num fibuku a kəŋə yi nshwaiŋ. Buku kö yakadäiŋ ka yi chusiki a ŋga biälä bi tsäki ŋga bichi i buku wä kö bi Nyö a num kə bibuku. **8** Bəŋgəkə jikəli buku bimbū bichi, ayakalä bö köbi i bwīŋyi buku. Buku si dza mfi bibuku laka ayakalä shóm kpi kə buku. **9** Bə si bwarŋ gvu i buku cheŋ, ayakalä Nyö dali kə buku. Bə si kwu tweiŋ lä buku ayaka buku gbəyi i kuku, ayakalä buku kpi kə. **10** Buku si nyani kpi ŋkaiŋni wi kpi yi Jisəs jöbi wichi, ka bö kölä i bi yēiŋki

tə noni ki Jisəs i gwu yibuku wä. **11** Si buku nōki, yi kö a buku shi kö a dzaka ki kpi wä jöbi wichi kəm Jisəs, ka noni ki Jisəs kölä i chusiki i kiwini kibuku kölä wä. **12** Ayakadäiŋ, buku ka kpiki kpi, ayakalä kpi yibuku yälä dzä num bəh noni i mbeŋ. **13** Buku jiä shöm i Nyö wä asi mi widäkö nî jiä si yi kö bə nyaka a, “Mih bum ka mih dzakaki”, buku tə kö buku bum ka buku dzakaki. **14** Buku kiäki lä a, wi wä wi nî dzasi Bah wibukumbeŋ Jisəs i kpi wä, bi dzasi lä tə bukumbeŋ bë bö kö bəh Jisəs i kpi wä, dzə buku bəh mbeŋ tə tsə jiä i wi nshiŋ. **15** Gia yälä yichi numki kəm mbeŋ, ka si kiŋkəŋ ki Nyö nî warŋki tsäki i bëni bəduli wä, fə a kiŋəŋni kə bëni nyaki i Nyö ni kpeŋsiki, kiŋkəksi kiwö tsə i wi. **16** Ako gia yə gwu kpiki buku. Na ayaka nyam yibuku yi gwu yälä səkəki tsäki a twesi twesi, shóm yibuku kwuni fiäni chu yimfiŋ chökö bichi. **17** Bəŋgəkə bəŋchiŋ bälä buku yēiŋki i jöbi wi juli wälä wä, kö a bö keŋsiki buku num i kinsanli kindzəŋni kimbūm kə buku bi wəkəki jöbi wichi kə mi widäkö kökə i bi sini. (aiōnios g166) **18** Ayakadäiŋ, buku ka jiä dəkə mfi bibuku i bieŋ biä bə yēiŋki. Buku jiä num i bieŋ biä bə yēiŋki kə bi, kəm bieŋ biä bukumbeŋ yēiŋki lä kö biä bi tsäki num tsəni, ayakalä i biä bukumbeŋ yēiŋki kə bi, ako biä bi kaŋaki kə kiŋgəksi. (aiōnios g166)

5 Bukumbeŋ kiäki a bə ka shakyi kintar kə ki kö gwu yibukumbeŋ yə bukumbeŋ nōki yēiŋ fa kuku, ma bukumbeŋ kaŋaki juŋ yi Nyö maka bə maa bəh kaŋ. Yəmakə num juŋ yi beŋ, yi num i bi numki kiŋgəksi köbi. (aiōnios g166) **2** Si bukumbeŋ kö fa i liä bukumbeŋ kwiŋki lä, kəm bukumbeŋ nəŋki na bəh ŋga a bə löh juŋ yi beŋ yə i bukumbeŋ wä ka mbuŋ. **3** A bi numki jöbi wä bö bi löhki yi i bukumbeŋ wä, ma bukumbeŋ bi ma chu numki bəh gwu yi yä. **4** Si bukumbeŋ keŋki bə nō i kintar kə mä, bəŋgəkə bë bukumbeŋ yēiŋki bö fäki bukumbeŋ kwiŋ bəh ŋga. Yi məŋ a bukumbeŋ nəŋki a bə bāyi bəmbuŋ bë bö kö i gwu yibukumbeŋ wä. Bukumbeŋ nəŋki a bə löh num bə beŋ i bukumbeŋ wä ka nōni kə ki bi kaŋaki kə kiŋgəksi mää gwu yə yi kö i kpi. **5** Nyö kö wä wi keŋsi bukumbeŋ i kwati bieŋ biälä, wi nya bukumbeŋ bəh Kiŋ'waka ki Baiŋni ka njikəli wi kparŋ i bieŋ bichi biä wi jiä i bukumbeŋ. **6** Ayakadäiŋ, buku ka numki jöbi wichi kiä gia yälä na məŋni kə. Buku kiäki lä a si buku nōki i gwu yälä wä i mbi wälä wä, buku

kɔ na i dzəh yi dəəŋ i Bah wə. 7 Buku fəki gia num kɔm shɔm yə buku jiə i Nyo wə, a num kə kɔm buku yeiŋki wi. 8 Buku kaŋaki kə mən̄ni i gia yələ wə, yi ndzəŋki lə a buku bee gwu yələ, i tsa numki buku bəh Bah i kwili wi wə. 9 Yi kə a kəŋ buku numki bəh wi i kwili wi wə, nabə a buku keiŋki fa kuku, yaka kə a gia yə buku tseiŋki i yi wə, kə i fəki ka wi wokəki ndzəŋni. 10 Mbeiŋ kiəki a bukumbeiŋ bəchi kaŋaki i bi n̄m i Klistus nshiŋ wi saka bukumbeiŋ, ka mi wimu wimu bi kwati ŋgom wi i gia yə wi n̄ fəki i gwu yələ wə, kəŋ a numki yindzəŋni nabə yichu. 11 Si buku kiəki kɔm gia yə yi kə i lwaki Bah, buku mamsi i fə a bəni n̄m i dzəh. Nyo lansi kiəki lə bindzəŋ bəni bə buku kə bə. Mih kwakaki a mbeiŋ tə kiəki lə na bindzəŋ i shóm yimbeiŋ mə bəni bə buku kə bə. 12 Si buku dzakaki lə yi mən̄ a buku nəŋki i chu jum wə i fukuki fieŋ fiə buku kə fi i mbeiŋ. Buku nyaki a dzəh i mbeiŋ i ghaŋsiki gwu kɔm buku. Ayakadəiŋ, mbeiŋ ka ni kwati gia yə mbeiŋ kə i chukuli bəni bə bə kəksiki bəni bə bə yaksiki gwu i gia yə bə yeiŋki i bəni wə bəh dzəkəh, a kəbi yə yi kə i shóm yibə mə. 13 A kabə num a kifwu kibuku nyaniki kə, yaka ki nyaniki kə kɔm Nyo. A kabə num a ki n̄mki lə, yaka ki n̄mki kɔm mbeiŋ. 14 Gia yə yi fəki ka buku tsəki i ninshiŋ bəh gia yə buku fəki akə kiŋkəŋ ki Klistus kə wi kaŋaki i bukumbeiŋ. Buku fəki yaka kɔm buku lansi bum a mi wimu n̄ kpi i bəni bəchi beŋ, ka yi bi numki a bəni bəchi kə num bə kpi tə. 15 Wi n̄ kpi i bəni bəchi beŋ ka bə bə keiŋki bəwom, bə ma n̄ki i yibə wə. Ayakalə, ka bə bə keiŋki bə nə n̄ni bə ni n̄ki i wə wi n̄ kpi fiəni dza i kpi wə kɔm bə. 16 Ayakadəiŋ, i yisi i liə i tsa, buku chu tseiŋki kə mi i dzəh yi mi wiwom wə. Na yaka yi kabə num a buku n̄ num tseiŋ Klistus i dzəh yi mi wiwom wə, i liə buku chu tseiŋki kə wi i dzəh yiwə wə yaka. 17 Gia yə yi kə, kə a mi wə wi chiŋni bəh Klistus, wi si num lə mi wimfiəŋ. Gia yikpu yichi tsə lə, yimfiəŋ dzə. 18 Yələ lə yichi kə mfə wi Nyo wə wi fiəni dza bukumbeiŋ i wi wə asi wi n̄ keiŋsi gia bukumbeiŋ bə tsə dzəh i Klistus wə. Ayaka wi nya buku bəh n̄m i fəki ka bəni keiŋsiki gia bəh Nyo. 19 Yi kə a, akə i Klistus wə Nyo n̄ keiŋsiki gia bəh bəni i mbi wələ wə ka bə fiəni chu bəh wi. Ayaka wi chu ŋgwuŋ kə kpaŋ i chu bibə wə. Asi wi n̄ fə yakadəiŋ ka nya ntum wi wi keiŋsini gia i buku kaŋ, a buku fūkuki i bəni. 20 Bə buku lə fa i di bi Klistus wə, ayaka Nyo tsə i buku wə tsa bəni.

Ayaka buku kwuŋki kaŋ i mbeiŋ i yeli wi Klistus wə a mbeiŋ fiəni kēiŋsiki gia yimbeiŋ bəh Nyo. 21 Akə kɔm bukumbeiŋ wi Nyo n̄ fə Klistus wə wi n̄ kiəki kə chu, i num chu, ka bukumbeiŋ bi dzə num chəŋ i Nyo nshiŋ kɔm wi.

6 Si buku chiŋniki n̄mki bəh Nyo, buku bə kwuŋ tə kaŋ i mbeiŋ a kiə mbeiŋ ki dzə kə shóm yindzəŋni yə Nyo chusiki i mbeiŋ a yi fiəni chu gia yi kilolə. 2 Nyo n̄ kə wi dzaka a, “Jəbi wə, jəbi wiwə mwi n̄ dzə kpeiŋ, mih nya ntuni i wə. Chəko bi bwilini n̄ dzə kpeiŋ mih gamti wə.” Mbeiŋ wəkəli, i liə kə jəbi wi ndzəŋni, wələ num chəko bi mbwili. 3 Buku fəki kə gia yə yi kə i kəŋki dzəh yi mi widəko. Buku fəki yakadəiŋ ka bə bi ma yeiŋ ŋgbə widəko i n̄m wibuku wə. 4 Ayakalə, buku chusi gwu yibuku i dzəh yichi wə a buku kə bəni bə n̄m bə Nyo. Buku chusi i dzəh yə buku kaŋaki shóm yeiŋ nalə i bəŋgəka bəchi bə buku yeiŋki, bəh i jəbi wə gia ləkəki bəh jəbi wə dzəh lansi mən̄. 5 Bəni si tweiŋ lə buku, dza jəbi widəko jiə buku i juŋ yi nsəŋ mə, bəni dza dzə nəŋ buku bəh ndani. Buku si chəko gwu i n̄m wə, buku dza nchəko nə bəh ntsəŋə, i jəbi widəko wə buku kpi dzəŋ. 6 Buku chusiki tə a buku kə bəni bə n̄m bə Nyo i dzəh yibuku yi n̄ni yə yi baiŋki bəh si buku kiəki gia kɔm Nyo, bəh si buku kaŋaki shóm, bəh si buku kaŋaki shóm yindzəŋni i bəni wə. Buku n̄ki biəli asi Kiŋ'waka ki Baiŋni chusiki, buku kəŋ bəni bəh kiŋkəŋ ki ŋkəŋ. 7 Buku si dzaka shəŋ a ndzaka wi ŋkəŋ, fə gia i ŋga bi Nyo wə. Buku si kaja n̄ni ki chəŋ ki num ka bieŋ bi jum i tseiŋ yiləkəli wə bəh i tseiŋ yi kimiəka wə. 8 Buku si chusi lə bəni bə buku kə, kəŋ bəni kəksiki buku kəŋ bə ma kəksiki, kəŋ bə dzakaki gia yichu kɔm buku nabə yindzəŋni. Bəni si dzo buku a buku kə bəni bəntəkə, ayakalə buku num bəni bə ŋkəŋ. 9 Bəni si dza num ka bə kiəki kə buku, ayakalə bəni kiəki lə buku na bindzəŋ. Buku si dza yeiŋ a buku kə bieŋ bi kpili, ayakalə mbeiŋ yeiŋ buku keiŋ bəwom. Bəni si dza nya ŋgəka i buku, ayakalə bə wə kə buku. 10 Buku kə aka bəni bə bə kə i nshiŋ wə, ayakalə buku laŋ jəbi wichi, num aka bəni bə kifuu, ayakalə buku fə bəni bəduli num bəni bə kpə. Buku si num aka buku kaŋaki kə na fieŋ fidəko, ayakalə buku kaŋa bieŋ bichi. 11 Bəni bə Kəlen, buku dzaka lə i mbeiŋ, na nyumi gia yidəko. Buku weli shóm yibuku yasi yi i mbeiŋ. 12 A ka baŋ dəkə buku shóm yibuku i mbeiŋ. A baŋ mbeiŋ

shóm yimbeinj i buku. **13** Mih dzakaki i mbeinj ka bwa bənj a, mbeinj fə a lij asi buku si fə i mbeinj, wēli tə shóm yimbeinj i buku, asi buku weliki i mbeinj. **14** Kiə mbeinj ki chījnī kə bəh bəni bə bə ka bum dəkə. Yi kə a gia yi chənj bəh yichu kə nyani dəinj i numki fiəj fimu a? Baijnī bəh jisi kə dəinj i kaŋaki kichijnī a? **15** Yi kə a Klistus bəh Belial kə dəinj i numki dzaka kimu a? Fiəj fiə fi kə chījnī mi wi bumni bəh wə wi ka bum dəkə kə na nə? **16** Junj yi mfə gia yi Nyo yi kə kaŋaki nə i fə bəh miməso mi mbi wələ a? Mbeinj kiəki a bukumbeinj kə junj yi fəni yi gia yi Nyo yə yi kaŋaki nənī. Yələ lə num asi Nyo nī dzaka a, “Mih ni nəki i bə wə, nyani i bə kintəənj. Mih kə Nyo wibə, bə num bəni mbənj.” **17** Ayakadəinj, Bah dzakaki a, “Mbeinj būku i bə kintəənj, mbeinj nūmki chi chi i bə wə. Kiə mbeinj ki kām kə fiəj fi kinyeŋ, ayaka mih nī ka dzo mbeinj. **18** Mih ni numki Ba wimbeinj, mbeinj num bwa mbənj bənyuku bəh bəkaŋa. Yələ gia dzaka Bah wə wi kaŋaki ŋga Bichi.”

7 Nsəinj yinj yi shóm, si Nyo kə wi nya biŋkaka biələ i bukumbeinj lə, bukumbeinj wōkə bwīli biəinj bichi biə bi bəkəliki gwu yibukumbeinj bəh kiŋ'waka kibukumbeinj. Bukumbeinj bāiŋki i tsə būku asi bukumbeinj nəki i nlwa wi Nyo wə. **2** Mbeinj wēli shóm yimbeinj i buku. Buku ka fə dəkə gia yichu yidəko i mi widəko. Buku ka seŋsi dəkə fiəj fi mi widəko, na i dzi fiəj fi mi widəko. **3** Mih dzakaki kə lə a mih jiəki mbeinj i ŋgəkə wə. Mih si dzaka lə i mbeinj a mbeinj kə shóm yibuku, kənj a numki i kpi nabə i baənj wiwóm, bukumbeinj ni baənj a chījnī wə. **4** Mih jiə shóm yinj i mbeinj nalə. Mih kaŋaki lə kiŋghəŋsi ki gwu kimbūm kəm mbeinj. Shóm yinj dəki lə nalə kəm mbeinj. I kintəənj ki bəŋgəkə bəchi bə buku yeiŋki mih wəkəki num a ndzəŋni. **5** Na si buku nī liə i kwili wi Masedonia wə, buku nī ka waka. Buku nī kwatiki bəŋgəkə bimbu bichi. Bəni nī nəŋki lə buku bəh dzaka, buku kaŋa nlwa i shóm yibuku wə. **6** Ayakalə, Nyo wə wi dəsiki shóm yi bəni bə bə kə i nsheinj wə dəsi shóm yibuku bəh ndzə wə Taytus nī dzə. **7** A nī kəkə a ndzə wi shənj wə wi nī dəsi shóm yibuku. A nī kə tə dzəh yə mbeinj nī dəsi tə shóm yi yeiŋ. Wi nī fuku i buku a mbeinj nəŋki lə nalə i yeiŋ mih, bəh si mbeinj kə bəh nsheinj i mbeinj wə i gia yə yi nī num, bəh si mbeinj kaŋaki kiŋkənj i mih. Si mih wəkə yakadəinj, mih bə wəkə ndzəŋni nalə. **8** A kabə

num na a kiŋwakti kə mih nī nyaka i mbeinj nī fə a mbeinj numki nsheinj nsheinj, yaka yi nyaki kə mih bəh ŋgəkə. Ayakalə, yi nī nya mih bəh ŋgəkə, kəm mih yeiŋki a kiŋwakti kiŋ kə nī fə mbeinj bə num nsheinj nsheinj. Ayakalə, mbeinj nī kə a nsheinj nsheinj a i jəbi wi juli wə. **9** Mih ka wəkəki ndzəŋni i liə, a num kə kəm mbeinj nī kə bəh nsheinj. Ako kəm nsheinj yələ nī fə mbeinj kwuni shóm yimbeinj. Mbeinj nī kaŋaki nsheinj a num i dzəh yə Nyo nəŋki. Ayakadəinj, buku nī ka fə dəkə gia yichu yidəko i mbeinj. **10** Mi kabə kaŋaki nsheinj i dzəh yə Nyo nəŋki, ma yi ni fə wi kwuni shóm yi. Ayaka yələ nī dzə num bəh mbəinj i wi, yi ni dzə kə bəh gia yə wi ni dəki gwu yeiŋ. Ayakalə, mi kabə kaŋaki nsheinj a num i dzəh yi bəni bə mbi wə, ma yi ni dzə num bəh kpi i wi. **11** Mbeinj yēiŋ gia yə nsheinj yə a num yə Nyo nəŋki dzə bəh yi i mbeinj. Mbeinj yēiŋ si mbeinj dzə gia bəh shóm yi shilini. Mbeinj yēiŋ tə si mbeinj fə gia yichi i chusi a mbeinj kaŋaki kə kaŋ i gia yichu wə. Mbeinj yēiŋ si gia yiwo lə mbeinj. Mbeinj yēiŋ nlwa wə mbeinj kaŋa. Mbeinj yēiŋ shóm yimbūm yə mbeinj kaŋaki i yēiŋ i mih wə. Mbeinj yēiŋ shóm yə mbeinj kaŋaki i fə gia yi chənj. Mbeinj yēiŋ tə ŋkaiŋni wi ŋgəkə wə mbeinj nī nyaki i mi wə wi nī ŋgəb. I gia yichi wə mbeinj chusi a mbeinj kaŋaki kə kaŋ i gia yiwo wə nalə. **12** Ayakadəinj, namana yaka si mih nī nyaka kiŋwakti kə i mbeinj yi mənj a mih nī nyaka kəm wə wi nī fə i fikpənj, nabə wə bə nī fə fikpənj i wi. Mih nī nyaka ka mbeinj kə i chūsī gwu yimbeinj i Nyo nsheinj a mbeinj nya gwu yimbeinj i buku. **13** Ayakadəinj, yələ fə shóm yibuku bə də. I kpeŋsi i shóm yi dəli yiwo wə, buku chu wəkə ndzəŋni nalə kəm kinsəŋli kə Taytus wəkəki kəm mbeinj bəchi fə shóm yi bə də. **14** Na si mih nī ghaŋsiki gwu kəm mbeinj i Taytus, mbeinj nī ka ŋgəmsi dəkə mih. Kiŋghəŋsi ki gwu kə buku nī shiki ghaŋsiki kəm mbeinj i Taytus ki chusi a, ako kiŋkənj. Yi num a lij si gia yichi yə buku nī shiki dzakaki i mbeinj kə tə ŋkənj. **15** Wi Taytus si yijti asi mbeinj bəchi nī wəkəki i wi, bəh si mbeinj nī dzə wi bəh nlwa nəŋni, wi ni chu kənj lə mbeinj tsə kaasi. **16** Mih tə wəkəki lə ndzəŋni kəm mih jiə mfi mbiŋ i mbeinj, tsə kaasi.

8 Bwa bə nih bəbuku, buku nəŋki a mbeinj kiə gia yə ŋgamti wi Nyo fə i bijuŋni bi bəni bə bumni bə bə kə i kimbu ki Masedonia. **2** Bəŋgəkə bələkəli məmsi lə bə na bəh ŋga. Ayakalə, kinsəŋli kimbūm kə bə kaŋaki fə bə

weli kaŋ yibo yichi i bəni bədəkə nalə, na si bə kə i kifuu kiləkəli kintəəŋ. **3** Gia ya mih kə i dzaka kə a, a n̄ kwaka bə a bə nyā kinya asi n̄ŋa bibə kə. Jobi wə bə n̄ nəŋki i nya bə nya bi dutsə si bə n̄ kə i nya. **4** Bə ni tsa i buku bəh shəm yibo yichi a buku nyā bə bəh dzəh i jiə kaŋ i nəm wələ i təbi bəni bə akə bə Nyə. **5** Bə n̄ fə gia i dzəh yə buku n̄ kwakaki kə a bə kələ i fə. Bə n̄ yisi nya num gwu yibo i Bah, ka nya tə i buku si Nyə nəŋki. **6** Ayakadəiŋ, buku ka tsa Taytus asi wi n̄ yisi nəm wələ i mbeŋ kintəəŋ, a wi tsəki a ninshin i gāmti mbeŋ i kaasi nəm wi n̄gamti wələ. **7** Si mbeŋ təkiki kiəki i fə gia yichi na bindzəŋ, gia yə yi kə i kimbu ki bumni wə, yə yi kə i kimbu ki dzakani wə, yə yi kə i kimbu ki mfi wə, yə yi kə i kimbu kiŋkəŋ i fə gia, bəh yə i kimbu kiŋkəŋ kimbeŋ i buku, buku bə nəŋ a mbeŋ lansi kiə tə i weli kaŋ yimbeŋ nalə i nəm wi n̄gamti wələ. **8** Mih dzakaki kə yələ nya num nchi. Mih mōmki i yeŋ tə a kiŋkəŋ kimbeŋ kə tə ki ŋkəŋ i sini bəh kiŋkəŋ kə bəni bədəkə kaŋaki i fəki gia yidəkə yeŋ. **9** Mbeŋ si kiə lə shəm yindzəŋni yə Bah wibukumbeŋ Jisəs Klistus n̄ kaŋaki. Na yaka si wi n̄ kə mi wimbūm yi dza num a wi fiəni chu mi wi kifuu kəm mbeŋ, ka kifuu ki fə mbeŋ fiəni chu bəni bəmbūm. **10** I gia yələ wə kəm kinya mih nəŋki i nya wur ntəfi. Yi kə chəŋ a, akə mbeŋ bə mbeŋ n̄ yisi i jia yi tsəni wə i fə gia yidəkə, a kəbi shəŋ a fəki gia, mbeŋ tə kə bəni bə ninshin i yisi kaŋa kiŋkəŋ i fə gia yidəkə. **11** Mbeŋ tsəki a bəh yi i ninshin mbeŋ kaasi nəm wiwo, ka jobi wə mbeŋ bi ka kaasi biəli fiəŋ fiə mbeŋ kaŋaki, yi bi ka nyani gvu wimu bəh kiŋkəŋ kə mbeŋ kaŋaki i fə gia yidəkə. **12** Mbeŋ kīəki a mi kabə kaŋa kiŋkəŋ i nya, ma Nyə ni dzo kinya kiwə biəli fiəŋ fiə wəmakə si kaŋaki i nya, wi biəli kə biəŋ biə mi kaŋaki kə. **13** Mih dzakaki kə yələ a jobi wə mbeŋ nyaki i gamti bəni bədəkə mbeŋ kpi lə kpini. Akə gia i fə bimbū bichi numki a liŋ. **14** Si mbeŋ kaŋaki biəŋ i liə bi shuku i kuku, ayaka bəni bədəkə dzaa, mbeŋ kələ i gāmti bə. Ka jobi wə bə ni kwati tə bi dutsə, mbeŋ dzaa, bə ni gamti mbeŋ. Ayakadəiŋ, bimbū biwə bichi ni num liŋ. **15** Yi kə asi bə nyaka a, “Mi wə wi n̄ juŋni bi dutsə, n̄ ka kwati dəkə bi dutsəsi. Ayaka mi wə wi juŋni twəsi, n̄ ka kwati dəkə bi senitsə.” **16** Mih nyaki kiyoŋni i Nyə wə wi jiə kiŋkəŋ kimbeŋ i shəm yi Taytus wə yi num a liŋ ka yə mih kaŋaki i mbeŋ. **17** Wi ka bum

dəkə i dzə i mbeŋ kəm alə a buku tsa wi. Wi dzəki i mbeŋ i kiŋkwaka ki wə, asi wi n̄ kə wi si kaŋa lə kiŋkəŋ nalə i mbeŋ. **18** Buku faaŋki wi bəh waiŋniŋ wibuku wə bə kiəki wi nalə i kintəəŋ ki bijuŋni bi bəni bə bumni bichi kəm ntum wi ndzəŋni wə wi nyaniki fukuki. **19** A kəbi a yəmakə shəŋ kəm wi. Wi kə tə mi wə bijuŋni bi bəni bə bumni kə bə babwili a wi nyaniki buku bə si buku nyaniki fəki nəm kəm n̄gamti wələ. Nəm wələ kə i fə a bəni nyaki kiŋkəksi i Bah mwi, bəh i chusi a buku kaŋaki lə shəm i gamti bəni bədəkə. **20** Buku kəŋki kə a gia yidəkə numki yə mi widəkə dzakaki kəm buku kəm kinya kimbūm kələ buku nōmki yeŋ lə. **21** Buku mōmsi na bindzəŋ i fə num gia yə yi kə chəŋ a kəbi a i Bah nshin shəŋ. Buku mōmsiki i fə yi chəŋ tə i bəni nshin. **22** Buku faaŋki tə waiŋniŋ wibuku widəkə bəh bə, num buku mōmsi lə wi kiŋkani kiduli i dzəh yiduli wə, ka yeŋ a wi kaŋaki lə shəm i fəki gia. I liə wi kaŋaki lə kiŋkəŋ nalə i mbeŋ, kəm wi jiə shəm i mbeŋ wə nalə. **23** Mi ka Taytus kə mi wə buku wi nyaniki gvu wimu wi chu num tə mi wə buku wi nōmki fiəŋ fimu, i gamtiki mbeŋ. I kimbu ki bwa bə nih bəbuku bədəkə bələ, bə kə bəni bə ntum bə bijuŋni bi bəni bə bumni ayaka bə fə ka kiŋkəni tsəki i Klistus wə. **24** Ayakadəiŋ, mbeŋ chūsi kiŋkəŋ kimbeŋ i bə, ka bijuŋni bi bəni bə bumni yeŋ a n̄ghaŋsi wi gvu wə buku n̄ ghaŋsiki kəm mbeŋ kə chəŋ.

9 Yi si chu kəkə i mih i nyāka i mbeŋ kəm nəm wələ i təkiki bəni bə akə bə Nyə i Judea. **2** Mih kiəki lə a mbeŋ kaŋaki lə kiŋkəŋ i təkiki bə. Ayaka akə gia yiwə yə mih ghaŋsiki gvu i bəni bə Masedonia kəm mbeŋ, dzaka a mbeŋ i kimbu ki Akeya wə n̄ kə num mbeŋ n̄ keiŋsi lə i təkiki bə a keiŋ na i jia yi tsəni wə. Kiŋkəŋ kə mbeŋ kaŋaki i nyaki ki fə tə shóm yi bəni bəduli i bə kintəəŋ dza beŋ i nya wə. **3** Ayakalə, mih faaŋki bwa bə nih bəbukumbeŋ bələ i mbeŋ ka kiŋghaŋsi ki gvu kə buku kaŋaki kəm mbeŋ i gia yələ wə ma ni numki gia yi kilələ. Mih faaŋki bə i mbeŋ ka mbeŋ numki num mbeŋ keiŋsi gvu asi mih n̄ dzaka a mbeŋ num. **4** Asi məŋ yaka, yi dzə num a mih bəh bəni bə Masedonia bədəkə ka nyə i dzə yeŋ mbeŋ maka mbeŋ keiŋsi gvu, ma kingəmn̄i kiwə ni num dəiŋ i buku wə, i kighə i mbeŋ bə buku jiəki fwu i mbeŋ a? **5** Akə gia yə yi fə a mih kwaka a yi ndzəŋki lə a mih tsa bwa bə nih bəbukumbeŋ

bələ a bə dzə i ninshij i dzə kēiŋsi kinya kələ
 jəbi kēiŋ wə mbeij nī kaka i nya. Ayakadēiŋ,
 kinya kiwə ni numki num mbeij kēiŋsi lə a, ako
 kinya kə mbeij nyaki bəh kiŋkəŋ kimbeij, a
 kəbi a bə chiniki mbeij chinini. 6 Mbeij kwāka
 gia yələ, mi wə wi gbeli twesi, wi bi kəh a twesi,
 mi wə wi gbeli biduli, bi kəh tə biduli. 7 Mi
 wimu wimu i mbeij wə kaŋaki i nyā si wi kə
 wi kwaka i shəm yi wə. Mi ma nyāki wi gūku
 gwu nabə nyaki ka bə chiniki wi chijni. Mbeij
 kīaki a Nyo kəŋki mi wə wi nyaki bəh kinsanli.
 8 Nyo kolə i duksi mbeij bəh bieij bichi i fə a bi
 duki, ka mbeij ni kwatiki bieij bichi jəbi wichi
 bi kpeij i mbeij bəchi, ka mbeij fəki bənəm
 bə ndzəŋni bəchi yeij. 9 Yi kə asi bə nyaka a,
 “Wi shuku kinya shukuni i bəni bə kifuu, mfə
 wi wi chəŋ bi baar a numki jəbi wichi.” (aiōn
 g165) 10 Nyo wə wi nyaki ngəkə i mi wi khə bəh
 bieij bidzini bə dzi, wi ni nya tə wi chu kpeij
 bəngəkə bə bieij bimbeij, wi ni fə nōni kimbeij
 ki chəŋ ni dzə bəh ŋkəh widuli. 11 Nyo ni fə
 tə ma mbeij numki bəni bəmbum i dzəh yichi
 wə, i fə a mbeij weli kaŋ yimbeij i bəni ka
 bəni ni nyaki kiyəŋni i Nyo jəbi wə bə ni kwati
 kinya kələ i kaŋ yibuku wə. 12 Nəm wimbeij
 wi ndzəŋni wələ mbeij nəmki, lə dzəki kə a
 bəh gia yə bəni bə bə kə bə Nyo nəŋki shəŋ, wi
 fəki tə bəni ka nyaki kiyəŋni i Nyo i dzəh yiduli
 wə. 13 Nəm wələ ni chusi lə bəni bə mbeij kə
 bə, ayaka bəni ni kəksiki Nyo tum bikum bi i
 ŋ'wəkə wə mbeij wəkəki ntum wi ndzəŋni wələ
 kəm Klistus wə mbeij tobiki wi. Bə num i bi
 tum tə bikum bi Nyo asi mbeij weli kaŋ i bə bəh
 i bəni bədəkə wə bəchi. 14 Bə ni tsaki i mbeij,
 shóm yibə num i mbeij wə nalə kəm ŋgamti
 wi Nyo wə wi kə i mbeij wə du ka tsəki tsəni.
 15 Bukumbeij nyāki kiyəŋni i Nyo i kinya ki
 kimbum kə wi kə wi nya mi kəbi i fuku.

10 Mih Bəol mwi, kwuŋki kaŋ i mbeij i
 kimbəni wə bəh i dzəh yi bənini i Klistus
 wə. Ako mih wə bə dzakaki a jəbi wə mih kə i
 dzəh yi dəəŋ mih ka dzakaki gia mih bwar i
 mbeij, jəbi wə mih dzə i mbeij nshij, mih ka
 bəniki. 2 Mih tsaki mbeij tsani a jəbi wə mih ni
 dzə, kīa mbeij ma ni fə a mih ləki bəh mbeij, si
 mih kə i ləki bəh bəni bə bə kwakaki a bə fəki
 gia biəli num kiŋkwaka ki bəni bə mbi wələ. 3
 Ako ŋkəŋ a buku nəki i mbi wələ wə, ayakalə
 buku jwəki kə jum yibuku si bəni bə mbi wələ
 jwəki. 4 Bieij biə buku jwəki jum yibuku yeij a

kəkə bi mbi wələ. Bieij biə buku jwəki jum yeij
 bi kaŋa ŋga bi nyə dzə i Nyo wə, i bwijyiki di
 kiləkəli yeij. 5 Buku si dzə bieij bi jum biələ
 bwijyi bəŋgukuli bə bəni ŋgukuliki yeij, shisi
 na kinaij kiŋghaŋsi ki gwu kə ki baŋki bəni i
 kīa Nyo, tum dzi biŋkwaka bi bəni fə bi wəkə
 num i Klistus. 6 Jəbi wə mbeij chusi a mbeij si
 wəkə lə i Klistus bəh shóm yimbeij yichi, i jəbi
 wiwə wə buku ka ni nya ŋgəkə i mi wichi wə wi
 kēiŋki wi ləkə bəh fwu i Klistus. 7 Mbeij tsēij
 gia yə yi kə i mbeij nshij! Mi ka kīaki na ŋkəŋ
 a ŋgaiŋ kə mi wi Klistus, wi kīaki a si wi kə mi
 wi Klistus, kə ayaka tə si buku kə. 8 Mih ka lansi
 dza kabə ghaŋsi gwu twesi kəm ŋga biə buku
 kaŋaki a num biə Bah nya, mih ma ni numki
 bəh kiŋgəmni. ŋga biələ kə i maa mbeij maani
 bəh bi a kəbi i shakyi mbeij shakiyini. 9 Mih
 nəŋki kə a, yi chūsiki ka mih gumsiki mbeij
 bəh biŋwakti mbiŋ. 10 Mih dzakaki yələ kəm
 bəni bədəkə dzakaki kəm mih a, “Wi si nyaka
 biŋwakti bi ləkə bi lə, ayakalə jəbi wə wi dzə
 i bəni nshij wi ka bəniki, ayaka ndzaka wi si
 kpeijni kə.” 11 Bəma ka bəni kīaki a gia yə buku
 dzakaki i biŋwakti wə jəbi wə buku kəkə fēij,
 ako a yi buku ni fə i jəbi wə buku dzə. 12 Buku
 si sini kə bəh i fəkəniki gwu yibuku bəh bəni
 bədəkə bə bə dzakaki bəh dzaka kībə fiəŋ fiə bə
 kə fi. Asi bə si sini gwu yibə a bə bə chu fəkəni
 gwu yibə a bə bə yi chusiki a bə kīaki kə gia
 yidəkə. 13 Yi Buku kə buku ghaŋsiki kə gwu i
 daŋ ji. Buku ghaŋsiki gəkəsi i ji biə Nyo nya i
 buku kaŋ i nəm i dzə buku na i mbeij wə. 14
 Buku si daŋ kə num ji si buku dzəki bukuki i
 mbeij wə. Buku ni kə bəni bə ninshij bə bə
 nī nyani bəh ntum wi ndzəŋni kəm Klistus i
 dzə buku i mbeij wə. 15 Buku ghaŋsiki kə gwu
 tsə ji, yi num a buku ghaŋsiki kə i nəm wə a
 fə bəni bədəkə. Ayakalə, gia yə buku tseijki
 tsəki i ninshij kīa si bumni bimbeij kəki tsəki a
 ninshij, kə a liŋ si kimbu kibuku ki nəm i mbeij
 kintəŋ ni kəkəki tsəki tə i ninshij bindzəŋ. 16
 Ayakadēiŋ, buku ka ni dajsi tsə di bimbeij
 tsəni i fukuki tsəki ntum wi ndzəŋni tsə i bimbə
 bidəkə wə, yi chu num kə a buku ghaŋsiki gwu i
 bənəm bə bə nəm i di bi mi widəkə wə. 17 Yi kə
 num asi bə nyaka a, “Jəbi wə mi chəkəkə kijum,
 wi chəkəkə num i gia yə a fə Bah yi.” 18 A kəkə
 mi wə wi chusiki gwu yi a ŋgaiŋ kə mi wi chəŋ
 wi kə mi wi chəŋ i Bah nshij. Ako num mi wə
 Bah yeijki a wi kə chəŋ i wi nshij.

11 Mih tsaki a mbeinj bée mih ma mih dzaka ndzaka wi kiyunj lə twesi. Mntee mbeinj bée! **2** Mih kanjaki lə dzákəh yi bukuni yi Nyo bəh mbeinj. Mbeinj kə i mih ka shu wi waiŋkpaŋni wə wi keinjki ayaka, wə mih kə mih kaka i nya wi i minyuku wimu wə wi kə Klistus. **3** Ayakalə, mih lwaki a liŋ asi juŋŋ n̄ weli fwəkyi Iff, bə bi bəŋ shakyiki lə mfi bimbeinj i bee dzəh yə yi kə yi ŋkəŋ num tə yi baiŋni yə mbeinj biəliki Klistus yeinj. **4** Mih dzakaki lə kəm mbeinj dzəki a gia yichi dzəni. Mi ka dza dzə kabə fukuki kəm Jisəs widəko chi a kəbi wə buku n̄ fukuki i mbeinj, nabə i kiŋ'waka kidəko chi a kəbi kə mbeinj n̄ dzo i Nyo, nabə ntum wi ndzəŋni widəko chi a kəbi wə mbeinj n̄ dzo i buku, yaka mbeinj ni dzəki a dzəni. **5** Mih kwakaki kə a bəni bə mbeinj bəŋŋki a bə kə bəkoṭu bə bwa bə ntum bə Jisəs a bə tsəki lə mih. **6** Yi kabə num na a mih kiə kə ndzaka wə bəh lani num lanini, yəmakə məŋ a mih kiəki kə gia yidəko kəm Nyo. Yələ kə gia num buku n̄ chusi lə yi i mbeinj i dzəh yichi wə bəh i gia yichi wə. **7** Si mih n̄ fukuki ntum wi ndzəŋni wi Nyo i mbeinj kilələ ŋgəm widəko kəbi, yaka kə a mih n̄ fə num chu i shisi gwu yinj yaka, ka mih dzasi mbeinj i beinj na? **8** Mih kələ i dzaka a mih n̄ chwəki num chwəni i kijun̄ni ki bəni bə bumni bədəko wə, si mih n̄ dzəki ŋgamti i bə, nəm num i mbeinj. **9** Jobi wə mih n̄ kə bəh buku mbeinj, mih n̄ ka jiə dəkə ntia widəko i mi widəko i mbeinj wə, jobi wə mih n̄ dzaki fieŋ. Bwa bə nih bəbuku bə bə n̄ nyə dza i Masedonia n̄ nyaki lə bieŋ bichi biə mih n̄ nəŋki. Ayakadəinj, i gia yichi wə mih n̄ nəŋ i jiə ntia i mbeinj wə. Ayaka yi kə asi mih ni nəŋki yaka. **10** Asi ŋkəŋ wi Klistus kə i mih wə, mi widəko kəkə i bimbu bimbeinj wə i Akeya wə wi kə i baŋ dzaka kəŋŋ i gia yə mih ghaŋsiki gwu yeinj. **11** Mih n̄ nəŋki ŋgamti i mbeinj lə kəm nə a? Yaka mih kəŋki kə mbeinj na? Mih kəŋki lə mbeinj nalə Nyo kiə yakadəinj. **12** Gia yə mih fəki mih ni baŋ a fəki, ka mih təŋki gvu yi bəni bə bə nəŋki i dzəki a buku bə kə liŋ bəh mih i gia yə bə ghaŋsiki gwu yeinj. **13** Bəmakə bəni kəkə bwa bə faŋŋni bə Klistus bə ŋkəŋ. Bə kə bəni bə nəm bə fwəyini. Bə dzo Klistus kəŋ i shi cheinj a bə kə bwa bu bə ntum. **14** Ayaka yələ chu məŋ gia yi kanyini. Na Satan mwi si kəŋ lə naka i shi cheinj a ŋgaiŋ kə chinda wi mbaiŋ. **15** Ayakadəinj, a kəkə gia yimfiŋ jobi wə bəni bu bə nəm kwuni gwu yibə i num ka bəni bə bə laniki bəni si nəni ki chəŋ kə. Kiŋgoksi kibo bi numki asi kimfə kibo kə. **16** Mih chu chukuli a, kiə mi ki dzə kə mih a mih kə kiyun̄. Ayakalə, mbeinj ka dzo na mih ka kiyun̄, mbeinj dzo mih asi mbeinj kə i dzo kiyun̄, ka mih tə ni ghaŋsi gwu twesi ka kiyun̄. **17** Gia yə mih dzakaki kəm yi mih ghaŋsi gwu yeinj beinj lwa kə, mih dzakaki kə bəh ŋga bi Bah. Mih dzakaki aka kiyun̄. **18** Si bəni bəduli ghaŋsiki gwu i dzəh yi bəni bə mbi wələ, yaka mih tə ni ghaŋsiki lə yinj gwu. **19** Mih dzakaki yələ kəm mbeinj dzəki biyun̄ bəh kinsan̄li dzaka a mbeinj kanjaki lə mfi! **20** Mbeinj bee a bəni dzəki mbeinj mbeinj fiəni chu mfə yibə, ka bə dziki i mbeinj wə yaka i mbeinj beinj, ghaŋsi gwu, tweinj kan̄ i mbeinj fuŋ. **21** Mih kanjaki lə i dzaka a, kiŋgəmni kwaki lə mih a buku n̄ yiŋni kə fibuku bəni bə kikipəŋ fə kə yaka! Ayakalə, gia yidəko kabə num yə mi məmsi i ghaŋsiki gwu yeinj, yaka mih tə ni məmsi lə i ghaŋsi gwu i yəmakə wə. **22** Bəni bəwə kabə num bəni bə Hibulu, yaka mih tə kə widəko. Bə kabə num bəni bə Islae, yaka mih tə kə widəko. Bə kabə num bəni i chwəŋkijun̄ ki Ablaham wə, yaka mih tə kə widəko. **23** Bə kabə num bəni bə nəm bə Klistus, yaka mih tə tsəki lə bə tsəni i yəmakə wə. (Mih lansiki dzakaki yələ ka mi wi dzali). Mih nəm lə tsə bə bəchi, mih tsə i nsəŋ mə tsə bə, bə tweinj mih tsə bə, kpi tsə mih i ŋkaiŋni ŋkaiŋni wə. **24** Bəju tweinj mih bəh minggəŋa num bəkwi kiŋkani kite, ntweinj wimu num a baŋ a figbaŋa fimu i buku minggəŋa mbaŋnyani. **25** Bəlum tweinj lə mih kiŋkani kitali bəh bəmbəŋ, bəni bədəko tumyi mih bəh kitəh ŋkpaŋni wimu. ŋgwuki shaki kiŋkani kitali bəh mih, mih nə i kinchwə kimbūm kintəŋŋ nchəko buku shi fieŋ. **26** I bənyani bəduli bə mih nyani mih bəŋ i nləŋ wi bəko, mih bəŋ i kpi i bəji kan̄, mih bəŋ i kpi i kintəŋŋ ki bəni mbeŋ bə kwili, bəh i kintəŋŋ ki bəni bə dzəni wə, mih bəŋ i kpi i kintəŋŋ ki kwili mə, mih bəŋ i kpi i chwa, mih bəŋ i kpi i kinchwə kimbūm kintəŋŋ, mih bəŋ tə i kpi i bwa bə nih bə ntəkə kintəŋŋ. **27** Mih nəm na bəh ŋga bəŋŋ ka wəko i gwu yinj wə. Mih nə bəh ntsəŋə i kiŋkani kiduli wə. Mih yeinj fieŋ fiə bə bəŋŋki a dzəŋ bəh kindəŋ ki wəmmi. Mih nə kan̄ yiduli dzi kə fieŋ, nə i fiəkə wə mbur kəbi. **28** I chu kpeŋsi i yəmakə beinj, mih kə i ntia cheinj chəko bichi kəm bə biŋkwaka biə mih kanjaki i bijun̄ni bi bəni bə bumni bəchi. **29** Jobi wə mi kabə bəhyi, mih tə ka bəhyiki. Mi ka fə mi widəko fə chu yi ka ləki mih nalə. **30**

Yi kabə num a mih kaŋaki lə i ghaŋsiki gwu, mih ni ghaŋsiki i gia yə yi chusiki mbəhyi wuŋ. **31** Nyo kiəki lə a mih nyiki kə ntəkə. Ako wi Nyo wi Ba wi Bah Jisəs. Kiŋkəksi nūm i wi jəbi wichi kiŋgəksi kəbi. (aiōn g165) **32** A n̄ kə i jəbi wə mih n̄ kə i Damaskus, mi wi nsaka wə wi n̄ kə i ŋkuŋ Aletas cheiŋ ni dzaka a bəni gb̄d mih i dzaka ki mbaiŋ kikwili wiwə i kwā mih. **33** Ayakalə, bəni dzo mih jiə i kah mə, ka bwili shisi mih i dzəŋə yi mbaiŋ wə, mih ka təsi buku i wi kaŋ.

12 Mih kaŋaki lə i ghaŋsiki gwu i tsəki a ninshiŋ na yaka si mbee widəko kəkə yeiŋ. Mih ki tsəki a ninshiŋ i dzakaki kəm bieŋ ka ndəmsi bəh bieŋ bi nyumini biə Bah n̄ chusiki i mih. **2** Mih kiəki lə mi wi Klistus widəko wə Nyo n̄ chufi dzo wi ka yaka tsə bəh wi i beŋ i biyomti bitali wə. Daiŋ kə jiə jwəfi ntso yina si gia yiwə n̄ num. (Yuwidəko wi n̄ yaka feiŋ bəh gwu yi, ma wi n̄ kəkə i gwu yi wə, mih kiəki kə. A kiəki a Nyo shəŋ). **3** Mih nəŋki i chu kpeiŋsi a, mih kiəki lə mi wiwə, (yuwidəko wi n̄ yaka i gwu yi wə, ma wi n̄ ka yaka dəkə i gwu yi wə, mih kiəki kə. A kiəki a Nyo shəŋ). **4** Nyo n̄ chufi wi yaka tsə bəh wi i di bi kinsəŋli bi Nyo wə, wi wəkə gia feiŋ a num yə mi kəkə i dzaka. Ayaka gia yiwə num yə bə ka nya dəkə ŋga i mi wiwəm i dzaka. **5** Ako mi ka wəmakə mih kə i ghaŋsiki gwu kəm wi. Mih ni ghaŋsiki kə gwu kəm gwu yiŋ, a kəbi a mih ni ghaŋsiki kəm mbəhyi wuŋ. **6** Yi kabə num a mih nəŋki i ghaŋsiki gwu kəm gwu yiŋ, mih ma ni num ka kiyuŋ, kəm gia yə mih ni dzakaki kə ŋkəŋ. Ayakalə, mih nəŋ i fə yəmakə, ka mi widəko ma ni kaŋaki kiŋkwaka kidəko chi kəm mih tsə yə wi yeiŋki i mih bəh yə wi si wəkə mih dzaka. **7** Ayakalə, i fə a mih ma dza ghəŋsiki gwu nalə kəm gia yi kaŋyini yə Nyo n̄ chusi i mih, wi n̄ kə wi faaŋ ŋkaiŋni wi faka widəko bi dzo bwaŋyi nyam yiŋ yi gwu. Bifaka biələ n̄ kə chinda wi Satan si wi njiŋsiki mih, i fə ka mih ma dza ghəŋsiki gwu. **8** Mih dza tsa Bah kiŋkani kitali a wi dz̄d̄ bwili yi i mih wə. **9** Ayakalə, wi chukuli i mih a, “ŋgamti wuŋ wə mih nya i wə wi kpeiŋ, kəm ŋga biŋ si nəm i mi tsə bwili fwu i jəbi wə wi bəhyiki.” Ayakadəiŋ, mih ni wəkəki lə kinsəŋli chu ghaŋsi gwu kəm mbəhyi wuŋ tsə tsəni ka ŋga bi Klistus kələ i nəmki i gwu yiŋ wə. **10** Yi kə a mih saŋliki lə bəh mbəhyi wuŋ bəh bəntəyi bə bə təyiki mih yeiŋ bəh bəŋgəkə bə mih yeiŋki bəh gvu yə bəni

bwaŋki i mih cheiŋ bəh bəŋgəkə bə bə biələki mih kəm Klistus. Mih wəkəki ndzəŋni yaka kəm jəbi wə mih bəhki, yaka i jəbi wiwə wə mih ka ləkəki. **11** Mih kə mih dza fiəni kiyuŋ! Ayakalə, a fə mbeiŋ mih ka mih numki yaka. Asi kaŋaki mbeiŋ i chusi mi wə mih kə wi. Namana yaka si mih kəkə fiəŋ fidəko yi məŋ dəkə a bəni bə bə bəŋŋki gwu yibə a bə kə bəkətu bə bwa bə ntum bə Jisəs tsəki lə mih. **12** Bəŋchəsi bə bə chusiki ŋga bi Nyo bəh gia yi kaŋyini bəh gia yi dzaka ki wəmn̄i yi kə mih n̄ kaŋa shəm bum ka fəki i mbeiŋ kintəŋ. Ayaka biələ kə binchəsi biə bi chusiki a mih kə ŋkəŋ ŋkəŋ waiŋ ntum wi Klistus. **13** Gia yə mih n̄ fəki i biyuŋni bi bəni bə bumni bədəko chi chi bee mbeiŋ, ako nə? A kəbi a mih n̄ ka jiə dəkə ntia widəko i mbeiŋ wə i gamtiki mih. Mbeiŋ dālinya kiŋgbo kəŋŋ! **14** Ako mih lə, mih kəiŋsi lə i dzo i mbeiŋ i kiŋkani kitali wə. Mih kəŋki kə i dzo num ntia widəko i mbeiŋ kəm mih nəŋki kə bieŋ bimbeiŋ. Mih nəŋki num mbeiŋ. Kəm asi jiə kə bwa bieŋ i bəti bəbə bəh i bəni bəbə. Asi jiə bəti bwa bəh bəni bwa bieŋ i bwa bəbə. **15** Mih ni saŋliki nalə i bəkəli bieŋ bichi biə mih kaŋaki i mbeiŋ bəh i nya tasi gwu yiŋ kəm mbeiŋ. Mih kəŋki lə mbeiŋ na bəh ŋga, mih kabə ŋkəŋ mbeiŋ nalə mbeiŋ ni kəŋki mih a twesi a? **16** Mbeiŋ yeiŋ ŋkəŋ a mih n̄ ka jiə dəkə ntia i mbeiŋ wə. Ayakalə, bəni dzakaki a mih n̄ weli fwəkyi mbeiŋ bəh ntəkə. **17** Ma a mi widəko i bəni bə mih n̄ faaŋ i mbeiŋ n̄ fwəkyi mbeiŋ i yeli wuŋ wə a? **18** Mih n̄ tsa Taytus a wi dzo i mbeiŋ wə, mih faaŋ tə waiŋni wibukumbeiŋ wə a wi dzo bə wi. Taytus n̄ dzo fwəkyi lə mbeiŋ i jəbi wə wi n̄ dzo a? Ntə buku wi n̄ fəki kə gia a i kiŋkwaka kimu wə, nyani i gvu wimu wə a? **19** Yuwidəko mbeiŋ kwakaki a, si buku baar a dzakaki lə buku baŋyiki gwu yibuku i mbeiŋ nshiŋ. Buku dzakaki ka bəni bə Klistus i Nyo nshiŋ. Nsəiŋ yiŋ yi shəm, gia yichi yə buku fəki i mbeiŋ kə i fə ka mbeiŋ kəkəki. **20** Mih lwaki a mih kələ dza dzo yeiŋ mbeiŋ, mbeiŋ kəbi si mih nəŋki a mbeiŋ numki, mbeiŋ tə yeiŋ mih kəbi si mbeiŋ nəŋki a mih numki. Mih lwaki a mih kələ i dza dzo yeiŋ n'yəli num, kiŋghəkə num, shəm yi bəkəli num, mi kwaka a gvu yi wə, mbəkəli wi yeli num, kinyəni num, kiŋghaŋsi ki gvu kilələ num, kinshakyi num. **21** Mih lwaki a jəbi wə mih bi fiəni dzəkə, Nyo wuŋ bi fə kiŋgəmni kwa mih i mbeiŋ nshiŋ, bəh a mih bi numki bəh nshiŋ kəm bə bəni bə bə n̄ fəki chu ka kinyeŋ

bəh nəni kinyeŋ ki təkəlini bəh ntəkəli, bə num
maka bə kwuni i gia yələ wə.

kiŋkəŋ ki Nyə, bəh kijunŋi ki Kiŋ'waka ki Baiŋni
nūm bəh mbeiy bəchi.

13 Fa kə kiŋkani kiŋ kitali si mih dzəki i
mbeiy. Kiŋwakti ki Nyə dzaka a, Bə ka
səmi na winaiŋ nsaka wi mi, bə nāŋ bəni bəfa
yuwidəkə bətali bə bə bēeŋki nsaka wiwə. **2** A
nī kə jəbi wə mih nī dzə i mbeiy, i ndzə wuŋ wi
kəmsini wə, mih nī dzaka i bəni bə bə nī nəkī
nəni kichu a, bə təkniiki. I liə mih chu dzakaki
i bə bəh i bəni bəchi, na si mih kəkə i mbeiy
nshiŋ, a mbeiy təkniiki, kəmi jəbi wə mih ni fiəni
dzə mih ma ni kwasi nsheiy i mi widəkə. **3** Si
mbeiy nəŋki a mih fə gia yə yi chusiki a dzakaki
Klistus i mbeiy tsə dzəh i mih wə, ma mih ni
fə. A kəkə a wi kpəsiki lə i nya ŋgəkə i mbeiy.
Wi kaŋaki lə ŋga i mbeiy kintəəŋ. **4** Ako ŋkəŋ a
bə nī baŋŋ wi i kintasi wə wi bəhyi. Ayakalə, i
liə wi kə wiwəmi num i ŋga bi Nyə wə. Buku tə
bəhyiki lə asi wi nī bəhyiki. Ayakalə, i ŋga bi
Nyə wə kə a buku bi nəkī bəh wi, nəm i mbeiy.
5 Mbeiy tsēiŋ gwu yimbeiy ma mbeiy yeiy a
mbeiy kələ i kimbūm wə. Mbeiy məmsi num
gwu yimbeiy. Mbeiy yeiyki kə a Jisəs Klistus
kələ i mbeiy wə a? Wi kələ i mbeiy wə, a kəbi a
mbeiy məmsi lə gwu yimbeiy i yeiy a mbeiy
gbə. **6** Mih kiəkī lə nalə a mbeiy yeiy a buku ka
gbə dəkə. **7** Buku tsaki Nyə a kiə mbeiy ki dza fə
kə gia yidəkə a kəbi gia yi chəŋ. Buku nəŋki kə
a bəni yeiyki a buku tsə məmsi wiwə. Ayakalə,
buku tsaki a mbeiy fəki num gia yə yi kə yi
chəŋ namana si yi chusiki ka buku gbə lə məmsi
wiwə. **8** Buku kəkə i chu fəki gia yə yi waliki
ŋkəŋ. Buku kə a i fəki a yə yi təkiki ŋkəŋ. **9** Jəbi
wə buku si bəhyi mbeiy ləkəki, ayaka buku ka
wəkəkī ndzəŋni nalə. Ntsa wibuku kə a mbeiy
kə tsə kaasi. **10** Ako gia yə mih nyakaki gia yələ i
mbeiy mih keiy maka mih dzə, ka i jəbi wə mih
ni dzə, mih ma ni dzə ŋga biə Bah nya i mih, i
ləki num ləni bəh bi i mbeiy. Ŋga biələ wi nya
a mih maa mbeiy num maani bəh bi a kəbi i
shakyi mbeiy num shakiyini. **11** I kaasi Bwa bə
nih bəŋ, mih bəniki mbeiy a bukumbeiy bəsi.
Mbeiy lūmsi gwú yimbeiy, ma mbeiy wəkə ntsa
wuŋ ma mbeiy nūmki i dzaka kimu wə, i nəkī a
nyiki, yakadəiy ka Nyə wi kiŋkəŋ bəh kimboiyŋni
num bəh mbeiy. **12** Mbeiy bəni i gwu yimbeiy,
mbeiy māŋni yāŋyi i mbəni wi bəni bə Nyə wə.
13 Bəni bə bə kə bə Nyə bəchi bəniki mbeiy. **14**
Ma shəmi yindzəŋni yi Bah Jisəs Klistus, bəh

Galeshia

1 Kirwakti kələ nyaka mih Bəol, waiŋ ntum wi Jisəs Klistus. Mih kəkə waiŋ ntum num a faaŋ mi wiwəm nabə i nya ŋga i mih. A n̄ faaŋ Jisəs Klistus bəh Nyo Ba wi wə wi n̄ dzasi wi i kpi wə. **2** Mih bəh bwa bə nih bəmbeŋ bə bumni bəchi bə bə kə fa bəniki dzəki i mbeŋ bijuŋni bi bəni bə bumni i kwili wi Galeshia wə. **3** Nyo Ba wibukumbeŋ bəh Bah Jisəs Klistus chūsi shəm yindzəŋni i mbeŋ chu nyā mbeŋ bəh kimbəŋni. **4** Jisəs Klistus kə wə wi n̄ nya gwu yi kəm chu bibukumbeŋ ka ŋgəŋ bwili bukumbeŋ i kaŋ yi mbi wichu wələ i liə. Yələ kə asi Nyo wə wi kə Nyo chu num Ba wibukumbeŋ n̄ sisi. (aiŋ 165) **5** Ma bukumbeŋ nyāki kiŋkəkni i wi jobi wichi kiŋgəksi kəbi. Yi nūm ayaka. (aiŋ 165) **6** Dzaka wəmki mih wəmni a, akisəka mbeŋ dza ka bee lə Nyo wə wi n̄ bəŋ mbeŋ kəm shəm yindzəŋni yə Klistus kaŋaki i mbeŋ, ka biəliki num ntum wi ndzəŋni widəko chi chi. **7** Yi məŋ a, ntum wi ndzəŋni widəko chu kələ chi chi. Yi kə alə a bəni bədəko nəŋki i shakyi mfi bimbeŋ, nəŋ i bəkəli təkə ntum wi ndzəŋni wə kəm Klistus. **8** Mih dzakaki a, kəŋ a numki na buku yuwidəko chinda wi Nyo widəko i beŋ ka dzə fukuki ntum widəko chi chi i mbeŋ a kəbi wə buku n̄ fuku i mbeŋ, yaka wəma mi ni giŋ lə ləŋ! **9** Asi buku n̄ kə buku fuku lə i mbeŋ, buku chu fukuki i mbeŋ i liə a, mi widəko ka bi dza ka fukuki ntum widəko chi chi i mbeŋ a kəbi wə mbeŋ n̄ dzə, yaka wəma mi ni giŋ lə ləŋ! **10** Mbeŋ kwakaki a mih nəŋki a bəni kəksiki mih ma a Nyo kəksiki mih a? Ma mbeŋ kwakaki a mih nəŋki i fəki a bəni wəkəki ndzəŋni a? Mih kabə nəŋ i fəki a bəni wəkəki ndzəŋni, ma mih ma numki mi wi nəm wi Klistus. **11** Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki a mbeŋ kiə a ntum wi ndzəŋni wi Nyo wə mih n̄ fukuki i mbeŋ n̄ kəkə gia yi mi wiwəm. **12** Mih n̄ ka wəkə dəkə i dzaka ki mi widəko wə, a n̄ ka lani dəkə mi widəko mih yeŋ. A n̄ chusi Jisəs Klistus i mih. **13** Mih dzakaki lə kəm mbeŋ wəkə lə asi nən̄i kəŋŋ n̄ kə jobi wə mih n̄ keŋki mih biəli kimum kibuku ki Bəju. Mih n̄ bwaŋki lə gvu i bəni bə bumni bə Nyo cheŋ nya ŋgəkə i dzəh yichu wə nəŋ i kaasi bə kaasini. **14** Mih n̄ tsəki a ninshij i kimum kibuku ki Bəju wə tsə sumi yij i bəni bəbuku kintəŋ, lansi shili nalə i nən̄i ki kwili ki bəti bəbuku wə. **15** Ayakalə,

Nyo n̄ kə wi babwili lə mih ka jiə mih keŋ i nih wur shəm. Shəm yi yindzəŋni yə wi ni chusi i mih bi fə wi bəŋ mih. **16** Wi bi chusi Waiŋ wi i mih i kiŋkəŋ ki wə, ka mih nyāniki fukuki kəm wi i bəni bə bə kəkə Bəju. Si wi n̄ chusi yakadəŋ, mih n̄ kəkə i chu bikə lə gia yidəko i mi wiwəm. **17** Mih ni ka yaka i Jelusalem i yeŋ bəni bə bə n̄ kə bə si num bwa bə ntum bə Jisəs i mih nshij. Mih dza tsə mfiŋ num i Alebia, ka nyə feŋ fiəni dzə i jum wə i Damaskus. **18** Si jiə yitali n̄ tsə, mih yaka tsə i Jelusalem ka buku Bita kiəni gwu. Si mih n̄ yaka tsə, buku wi nə kaŋ jwəfi ntə yite. **19** Mih n̄ ka chu yeŋ dəkə mi widəko i mbaŋ wi bwa bə ntum bə Jisəs a kəbi a Jəm waiŋnih Bah wibukumbeŋ Jisəs. **20** Gia yələ mih nyaka lə kə ŋkəŋ, Nyo kiəki lə a mih nyiki kə num ntəkə. **21** A dzə num i jobi widəko wə, mih dza tsə i bimbu bi Silia bəh bi Silishia wə. **22** Jobi wiwə n̄ kə bijuŋni bi bəni bə Klistus i kimbu ki Judea wə n̄ kiəki kə mih i shi wə. **23** Bə n̄ wəkəki a wəkəni si bəni dzakaki a, “Mi wə wi ni shiki bwaŋki lə gvu i bukumbeŋ cheŋ nyaniki i liə fuku a bəni jiə shəm i Klistus wə, num gia yə wi ni shiki nəŋki a ŋgəŋ kaasi yi kaasini.” **24** Bə wəkə yakadəŋ ka tumyiki bikum bi Nyo i gia yə wi fə i mih.

2 Jiə jwəfi ntə yina tsə, mih chu yaka tsə i Jelusalem buku Banabas. Jobi wə mih n̄ yakaki mih dzə Taytus. **2** Mih n̄ yaka i jobi wələ wə num a chusi Nyo a mih yāka. Si mih yaka, ka yeŋ bəni bə bə n̄ kiəki bə ka kifwu, buku bə baka gwu, mih jiə ntum wi ndzəŋni wi Nyo wə mih n̄ fukuki i bəni bə bə kəkə Bəju i bə nshij. Mih n̄ fə yakadəŋ ka nəm wə mih kə mih nəm lə bəh wə mih keŋki i nəm ka wi bi ma laka kilələ. **3** Bə wəkə yakadəŋ, na bwaŋki a bə suuŋ Taytus wə buku wi n̄ kə, namana yaka si wi n̄ kə mi wi Glik. **4** A n̄ məŋ kəm bəni bədəko bə bə n̄ nyiki ntəkə a bə kə bəni bə bumni, bə bə n̄ weeli liə i di bə buku n̄ kə, ma bə n̄ ka dzaka i tsə liə i yəma ka wə. Bələ bəni n̄ dzə ka bəni bə weelini i yeŋ dzəh yə buku si dəŋsi fə gia yeŋ kəm buku chiŋni bəh Klistus Jisəs. Ayaka bə bə nəŋ i fiəni fiəni buku i nəm wi mfa wə. **5** Buku nəkə bum kə na twesi gia yə bə n̄ dzaki bəh yi. Buku n̄ fəki yakadəŋ ka buku jiə ŋkəŋ biə bi kə bi ntum wi ndzəŋni wi Nyo wələ i mbeŋ. **6** Bəni bə bə n̄ kiəki a bə kə kifwu, n̄ ka kpeŋsi gia yidəko i yə wə mih n̄ fukuki. (Kəŋ bə n̄ kə na fiə, yəma kaŋaki kə

gia yidoko i fa bəh mih, kəm Nyo chusiki kə chi chi). 7 Ayakalə, bə yigini yeig lə a bə nya ntum wi ndzəgini wi Nyo i mih kaŋ i fūkuki i bəni bə bə kəkə Bəju, a liŋ si bə nya i Bitā a wi fūkuki i Bəju. 8 Yi kə a Nyo wə wi n̄ nya ŋga i Bitā a wi n̄mki ka waiŋ ntum wi Jisəs i Bəju, kə a wi wə wi n̄ nya tə i mih a mih n̄mki ka waiŋ ntum wi Jisəs i bəni bə bə kəkə Bəju. 9 Jobi wə bə n̄ yeig dzəh yə Nyo duksi mih yeig, Jem bəh Bitā bəh Jən bə bə n̄ kiəki a bə kə bintəŋ bi bəni bə bumni ka nya kaŋ i buku Banabas i chusi a buku bə n̄mki i fiŋz fimu wə. Buku bə ka bum a buku tsə n̄mki i bəni bə bə kəkə Bəju, ayaka bə yigini n̄m i Bəju. 10 Gia yə bə n̄ dzaka n̄ kə alə a buku kwākaki Bəju bə bə kə bə kifuu. Yələ num na gia yə mih n̄ kəŋki i fəki. 11 A dzə num i jobi wiwə wə, Bitā dza dzə i Antiək, mih yəli i wi, i wi n̄shin̄ kəm wi n̄ ndzani nalə. 12 Yi kə a wi n̄ yisi dzə ka dziki bəh bəni bə bə kəkə Bəju, chu sabi kə. Jobi wə bəni bədəko bə Jem n̄ faaŋ n̄ dzə, wi yisi i gūkuki gwu i jum wə, ka dza gaali buku, na chu dzi bəh bə. Wi n̄ gaali yakadəŋ kəm wi n̄ lwaki mbaŋ wə wi n̄ shiki bwaŋki alə a bə kaŋaki i sūuŋ mi wə wi kəkə wi Ju ka wəmakā numki mi wi Klistus. 13 Si wi fə yakadəŋ bəni bə bumni bədəko bə bə n̄ kə Bəju ka sini n̄ni ki kiwə kə wi n̄ laniki chi fə chi. Na Banabas mwi ka ndzani tə biəli tə n̄ni kiwə. 14 Jobi wə mih ni yeig a bə fəki fibə biəli kə dzəh yi ŋkəŋ asi ntum wi ndzəgini wə kəm Klistus nəŋki, mih ka dzaka i Bitā i bə bəchi n̄shin̄ a, “Wə kə mi wi Ju, num wə si nə kə mi wi tumi, kəbi ka mi wi Ju, wə nəŋ i kanyiki bəni bə bə kə bəni bə tumi a bə n̄ki ka Bəju daiŋ a?” 15 Mih n̄ dzakaki i Bitā yakadəŋ num ŋkəŋ a buku bə kə bwa bə kwili Bəju. Buku kəbi bəni bə tumi bə bə yeigki a bə kə bəni bəchu. 16 Ayakalə, buku kiə a Nyo dzəki kə a mi kə ŋgbə widəko kəbi i wi n̄shin̄ kəm wi jiəki bənchi. Wi dzəki kəm wi jiə shəm i Jisəs Klistus wə. Na buku Bəju mwi jiə tə shəm i Klistus Jisəs wə ka buku numki ŋgbə widəko kəbi i Nyo n̄shin̄, a kəbi kəm buku jiəki bənchi. Yi kə a mi kabə jiəki bənchi, Nyo kəkə i dzəki wi a wi kə ŋgbə widəko kəbi. 17 Buku kabə mamsiki i numki ŋgbə widəko kəbi i Nyo n̄shin̄ kəm buku kə bəni bə Klistus, ayaka bəni chu yeig a buku kə bəni bəchu kəm buku jiəki kə bənchi bə Bəju, yaka kə a Klistus təbiki lə chu a? Yi mōŋ num yakadəŋ lə kpa! 18 Mih ka dza bə chu fiəni maaki dzəh yi bənchi num yə mih n̄ shaki, yəmakā chusiki a mih kə mi wə mih

bwiŋki nchi bwiŋni. 19 Gia yə yi kə, kə a i kimbu ki bənchi wə mih kə num mih kpi lə, num a wə bənchi mih, mih kpi ka mih n̄ki si Nyo nəŋki. 20 Mih kələ i dzaka a bə n̄ baŋŋ lə mih i kintasi wə mih kpi buku Klistus. Nəni kə mih kaŋaki i liə chu kəkə kəŋŋ. A n̄ki Klistus i mih wə. Nəni kə mih kaŋaki i liə i mih wə kə kəm shəm yə mih jiə i waiŋ Nyo wə wi n̄ chusi kiŋkəŋ i mih ka nya gwu yi i kpi kəm mih. 21 Mih mōŋ i nəŋki kinduksi ki Nyo. Asi kə a mi kələ i num chəŋ i Nyo n̄shin̄ kəm wi jiəki bənchi, ma yi numki a kpi yi Klistus n̄ kə a kilələ.

3 O ɔɔ bəni bə Galeshia, mbein̄ kə biyuy! A liŋ ndə mbein̄? A kəkə a mbein̄ bə bə fuku baiŋsi i mbein̄ si bə n̄ baŋŋ Jisəs Klistus i kintasi wə mbein̄ yeig baiŋsi a? 2 Mih ki bikəki lə gia yimu i mbein̄. Kiŋ'waka ki Nyo n̄ dzə i mbein̄ wə kəm mbein̄ n̄ fəki asi bənchi dzakaki, ma kəm mbein̄ n̄ bum gia yə mbein̄ n̄ wəkə a? 3 Mbein̄ kə biyuy kəm nə lə? Mbein̄ yisi gia bəh Kiŋ'waka ki Nyo, mbein̄ bə num i liə a mbein̄ ki kaasiki num bəh ŋga bimbein̄ na? 4 Mbein̄ yēin̄ bəŋgəkə bəduli a kilələ a? Mih yeigki kə a, ako kilələ. 5 Nyo nyaki Kiŋ'waka ki i mbein̄ chu fə gia yi kanyini i mbein̄ kintəŋ kəm nə a? Wi fəki yakadəŋ kəm mbein̄ jiəki bənchi ma kəm mbein̄ wəkə ntum wə kəm Klistus ka bum wi a? 6 Yi kə asi bə nyaka kəm Ablaham i Kiŋwakti ki Nyo wə a, “Wi n̄ bum gia yə Nyo n̄ dzaka, Nyo ka dzə wi a wi kə mi wi chəŋ.” 7 Mbein̄ yēin̄ alə a, ako bəni bə bə jiə shəm i Nyo wə bə kə bwa bə Ablaham. 8 Kiŋwakti ki Nyo n̄ kə ki dzaka a keiŋ i kikpu wə a Nyo bi dzə bəni bə bə kəkə Bəju bə num ŋgbə kəbi i wi n̄shin̄ kəm shəm yə bə kə bə jiə i wi wə. Kiŋwakti ki Nyo ka fuku ntum wi ndzəgini wələ i Ablaham kaŋ keiŋ, dzaka a, “Nyo bi baiŋsi lə bitumi bichi i n̄shwaiŋ wə kəm wə.” 9 Ayakadəŋ, yi kə a bəni bə bə kə num bə jiə shəm i Nyo wə kə Nyo baiŋsi tə bə asi wi n̄ baiŋsi Ablaham wə wi n̄ kə wi jiə shəm i wi wə. 10 Bəni bəchi bə bə yeigki a bə kələ numki chəŋ i Nyo n̄shin̄ kəm bə jiəki bənchi kə bə giŋki loiŋ i gwu yibə wə, kəm bə kə num bə nyaka a, “Mi wichi wə wi n̄ki kə si bə nyaka i Kiŋwakti ki Bənchi wə, wi fə kə asi bənchi bəchi nəŋki, wi giŋki loiŋ i gwu yi wə.” 11 Yi chusiki lə ndaiŋ a Nyo dzəki kə mi a wi kə ŋgbə kəbi kəm wəmakā jiəki bənchi. Ako gia yə bə kə bə nyaka a, “Ako mi wə Nyo dzə a wi kə chəŋ kəm shəm yə wi jiə i wi wə,

wə wi bi kwati nōni.” 12 Bēnchi kaŋaki kə gia yidako i fə bəh njia wi shom i Nyo. Yi yinri ko a, “Mi wə wi jiaki bēnchi wi ni noki biāli num bə.” 13 Klistus nī ko wi tain bukumbein i kaŋ yi loin yə bēnchi dzaki bəh yi. Wi nī gin bəloin bəbukumbein i wi wə, num asi bə ko bə nyaka a, “Loiŋ kō i mi wə bə kō num bə shāŋsi wi i kpein wə.” 14 Wi nī fə yakadain, ka kimboins i kə Nyo nī boins i Ablaham yein, dza tē i bəni bə bə kəkə Bəju kom Klistus Jisəs, ka bukumbein bə bə jia shom i wi wə kwati tē Kiŋ'waka ki Nyo kə wi nī kaka. 15 Bwa bə nih bəŋ, bukumbein sini dzo gia yə bəni si fə choko bichi. Bəni ka keins i gia dzi minjain, yaka mi widoko kəkə i chu nəŋni gia yiwo nabə i kpeins i gia yein wə. 16 Kom bə binjaka bi Nyo, ko num wi nī kaka i Ablaham bəh wain wə wi bi bukuki i chwəŋkijun ki wə. Bə ka nyaka dəkə a, “Akō i bwa bə bə bi bukuki i chwəŋkijun ki wə,” yi chusi a yi mən dəkə i bəni bəduli. Yi chusiki a, ki dzakaki kom wain wimu, a num wain wi wələ Klistus. 17 Gia yə mih nənki i dzaka ko a, Nyo nī fə kinjaka kələ, jia tsə gi yina bəh mbantia ka wi dza nya bēnchi. Si yi ko yakadain, bēnchi bə bə nī dza i jum wə kəkə chu dza nənki minjain mē Nyo nī dzi i kikpu wə, ka gia yə wi ma nī kaka laka kilolə. 18 Yi kabə num a mi kolə i kwati kimboins i kolə a num a jobi wə wi jiaki bēnchi, yaka yəma ka chu mən a Nyo nī kaka bəni kakani bəh yi. Ayakalə, Nyo nī nya ki i Ablaham biāli asi wi nī kaka wi yein. 19 Fwu wi gia wi bēnchi ko nə? Bə nī kpeins i bēnchi i chusiki gia yə bəni nī ndzani yein, i yisi i jobi wiwo wə i tsə buku na i jobi wə wain wələ wə Nyo nī fə kinjaka kələ kom wi bi dzaki. Ayaka Nyo ka nya bēnchi bələ, bəchinda bu ka nya i kaŋ yi mi widoko a wi nyā dāŋsi i bəni. 20 Ntə mbein kiaki lə a bəni ka dza i keinsiki gia mi widoko num i bə kintən, yaka wi ko i bə bəchi. Ayakalə, Nyo ko a wi mbən. 21 Si yi ko yakadain, yaka nchi chu kolə i nən gia yə wi nī kaka a? Yi kəkə i num yakadain! A nī ko a nchi widoko nī kolə fein wə wi ko i nya nōni, ma mi kolə i num chən i Nyo nshin kom wi jiaki bēnchi ŋkən. 22 Ayakalə, Kiŋwakti ki Nyo dzakaki a mi wichi ko mfā i chu chein. Yaka ko a kinjaka kə Nyo nī kaka, i mi wə wi jia shom i Jisəs Klistus, akō a wəma ka wə wi jia shom i wi bi kwatiki a. 23 A nī ko i kikpu wə, maka Jisəs dza ka bəni ni jiaki shom i wi, bəni nī ko i bēnchi chein num bēnchi kaŋa bə ka bəni bə nsən ka chəniki, i tsə buku i jobi wə Nyo bi chusiki Jisəs a bə jiaki shom i wi.

24 Bēnchi nī ko ka nshi wain wə wi shiki bəh bəni i lumsiki bəni i tsə buku i jobi wə Klistus bi dza yein ka bəni jiaki shom i wi wə ma Nyo ka bi dzo bə a bə ko ŋgbə kəbi i wi nshin. 25 Si Klistus ko wi dza lə bəni jia shom i wi wə, bukumbein chu kəkə i kaŋ yi nshi wain wələ wə. 26 Mbein bə mbein ko num mbein chinri mbein bəh Klistus Jisəs, mbein bəchi si num lə bwa bə Nyo, kom shom yə mbein jia i Klistus wə. 27 Mbein kiaki a mi wichi wə bə ko bə juli wi i bəkə, chinri bəh Klistus si num lə bəh Klistus i fein fimu wə. 28 Mi widoko chu kəkə chi chi a wi ko mi wi Ju nabə a wi kəkə mi wi Ju. Mi widoko chu kəbi chi chi a wi ko mfa nabə wain wi dzu, mi widoko chu kəbi chi chi a wi ko minyuku nabə minjapaŋa. Mbein bəchi si num lə i fein fimu wə i Klistus Jisəs wə. 29 Si mbein si num lə bəni bə Klistus yakadain, yaka mbein si num lə bwa bə Ablaham, mbein bi kwatiki lə biein biə Nyo nī kaka Ablaham yein.

4 Gia yə mih dzakaki ko a, mi kabə num i bi dza dzi biein bi ba wi, ayakalə wi kein wain wi nchin, yaka chi chi kəkə bəh mfa wi ba wi, na yaka si a kaŋaki wi biein biwo bichi. 2 Wi ni yisi num lə bəni bədoko təkni i wi, ayaka biein biwo num i kaŋ yi bəni bədoko wə bə təkni bəh bi, i tsə buku i jobi wə ba wi nī keins i jia. 3 Akō yakadain si yi ko i bukumbein. I jobi wə bukumbein nī ko bwa bēnchin, bukumbein nī ko mfa i biein biə bi sakaki i mbi wələ wə. 4 Ayaka jobi wə, jobi nī dza lansi kpein, Nyo faan Wain wi, wi dza minjapaŋa bwo wi, wi num tē i bēnchi chein. 5 Wi nī dza ka ngain tain bəni bə bə nī ko i bēnchi chein ka Nyo dzo bukumbein ka bwa bu. 6 Si Nyo ko wi dzo lə bukumbein ka bwa bu yakadain, wi ka chinri Kiŋ'waka ki Wain wi i shom yibukumbein mē, ki bōŋ wi a, “Abba, Ba wur!” 7 Yi ko a Nyo ko wi fə lə mbein na chu numki mfā. Mbein si num lə bwa bu bə dzu. Si mbein ko bwa bu, yaka yi ko a mbein ni kwati lə biein biə wi jia i bwa bu. 8 A nī ko i kikpu wə, jobi wə mbein nī kiaki kə Nyo, mbein nī nōmki mfā i ŋga bi biein biə mbein nī dzaki akō bənyo a kəbi bənyo. 9 Ayakalə, i liə si mbein si kiə lə Nyo, nabə a i liə si Nyo si kiə lə mbein asi mih ki dzakaki, mbein chu nyani dain i nənki i fiəni chu i jum wə i bənyo bə kilolə bələ wə, bə bə kaŋaki kə ŋga. Mbein nənki i chu num mfā i bənyo bəwo kom nə? 10 Mbein shiki i choko bidoko wə a bi ko bimum

bəh kifiaŋŋ kidəko bəh jobi widəko i jia wə bəh jia kəm nə a? **11** Mbeinj fəki lə mih ka lwaki bəh ŋga a nəm wuŋ wə mih n̄ nəm i mbeinj kintəŋ laka kilolo. **12** Bwa bə nih bəŋ, mih kwuŋki kaŋ i mbeinj kwuŋni a mbeinj kwūni mbeinj nūmki asi mih kə kəm bənchi, asi mih n̄ kwuni ka numki ka mbeinj i jobi wə mbeinj n̄ kə bənchi kəbi. Mbeinj ka num fə dəkə gia yichu yidəko i mih. **13** Mbeinj kiəki a a n̄ kə i ninshij si mih n̄ fukuki ntum wi ndzəŋni wi Nyo i mbeinj a n̄ kə kəm mih n̄ kə bəh mbeinj mih gweinj wə. **14** Namana yaka si mih n̄ kə i jweinj yələ wə lə, yi n̄ kə ka kiməmsi si ki dza i mbeinj, mbeinj n̄ ka yəko geinj dəkə mih, nabə i nyaan mih. Ayaka mbeinj n̄ dzo mih aka chinda wi Nyo widəko nabə ka Klistus Jisəs wi mwī. **15** Mbeinj n̄ wəkəki lə ndzəŋni bəh mih i jobi wiwo wə, aka num nə i liə a? Mih kolə i dzaka a, asi kə a bə dzaka a mbeinj bāayi dzəkəh yimbeinj mbeinj nyā i mih, ma mbeinj si baayi jobi wə dza si kə. **16** Mih fiəni chu lə mi wimbeinj wi mbaŋŋni si mih fukuki ŋkəŋ i mbeinj na? **17** Bəni bə bə nəŋki i chusiki a bə kaŋaki lə kiŋkəŋ i mbeinj nalə, ayakalə bə nəŋki mbeinj i gia wə yi num kə yindzəŋni. Bə kəŋki a bukumbeinj gaali ma mbeinj jiə shəm num i bə wə. **18** Yi ndzəŋki a mi kəŋaki shəm i mi wə i gia yindzəŋni wə. Gia yələ kə chəŋ i jobi wichi wə a kəbi a jobi wə mih kə bəh mbeinj shəŋ. **19** Bwa bəŋ bə bə kə shəm yinj, yi kə ka mih ni chu yisi yisini n̄nəm i bwo mbeinj wəkə ləli, i tsə buku jobi wə n̄ni ki Klistus bi numki i mbeinj wə! **20** Bə dzə i mih si kə bəh mbeinj i liə, ka mih kwuni dzəh yə mih dzakaki yeinj i mbeinj. Gia yələ mbeinj fə lə mfi laka mih lakani. **21** Mbeinj bə mbeinj nəŋki i numki i bənchi cheinj, mbeinj fūku mih, ntə mbeinj wəkəki lə gia yə bənchi dzakaki a? **22** Bə kə bə nyaka a Ablaham n̄ kaŋaki bwa bənyuku bəfa, wi n̄ bwo widəko bəh miŋkpaŋa wə wi n̄ kə mfa, bwo widəko bəh miŋkpaŋa wə wi n̄ kəkə mfa. **23** Mfa wələ n̄ bwo waiŋ wi a num i dzəh yə bə si bwo bwa bəchi yeinj. Ayakalə, miŋkpaŋa wə wi n̄ kəkə mfa bwo ŋ'wi biəli kiŋkaka kə Nyo n̄ kaka. **24** Bukumbeinj kolə i dzo gia yələ ka kifəkəni ki gia. Bəkaŋa bəfa bələ chusiki miŋkaŋ mifa. Aga wə wi n̄ kə mfa dzo di bi miŋkaŋ mə Nyo n̄ dzi bəh bəni bə Islae i ŋkwuŋ wi Sina wə. Bəni bəchi bə bə kə i miŋkaŋ biwo cheinj kə mfā. **25** Aga dzo di bi miŋkaŋ mə i ŋkwuŋ wi Sina wə wi kə i tumi ki Alebia wə, wi chu dzo tə di bi kwili wi Jelusalem wə i liə, kəm bəni bə bə kə i

kwili wiwo wə bəchi kə mfā i bənchi cheinj. **26** Ayakalə, bəni bə bə kə bə Jelusalem wi beinj kəkə mfā. Jelusalem wiwo num nih wibukumbeinj. **27** Ako gia yə bə nyaka a, “Wə miŋkpaŋa wə wə kə kaŋni wə bwo kə, wə ləŋki. Wə wə wə n̄ ka num n̄nəm lə waiŋ, wə kəka kisun̄uni. Wə kiə a bwa bə miŋkpaŋa wə bə kə, bə kəŋŋ wi bi kaŋaki bwa bəduli tsə bə miŋkpaŋa wə wi kə a bəh nyuwi.” **28** Ayakadəinj, bwa bə nih bəŋ, mbeinj kə bwa bə Nyo, biəli asi Nyo n̄ kaka a liŋ asi Ablaham n̄ bwo Ayjik biəli si Nyo n̄ kaka. **29** A n̄ kə i jobi wiwo wə waiŋ wə bə n̄ bwo asi bə si bwo bwa bəchi n̄ bwaŋ gvu i wə bə n̄ bwo i ŋga bi Kiŋ'waka kə Nyo n̄ fə ka bə bwo wi. Yi kə tə a liŋ i gia yə yi kə i liə. **30** Bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə kəm bəh gia yələ a nə a? Bə kə bə nyaka a, “Kəŋŋ bwili miŋkpaŋa wə wi kə mfa bəh waiŋ wi bəchi, kəm waiŋ mfa kəkə bi gaa bieŋ bəh waiŋ miŋkpaŋa wə wi kəkə mfa.” **31** Si yi kə yakadəinj bwa bə nih bəŋ, gia yichi yə mih dzakaki lə yi chusiki a bukumbeinj kəkə bwa bə miŋkpaŋa wə wi kə mfa. Bukumbeinj kə num bwa bə miŋkpaŋa wə wi kəkə mfa.

5 Klistus bwili lə bukumbeinj i nəm wi mfa wə. Wi bwili yakadəinj, ka bukumbeinj bəchi ma chu nūmki i nəm wi mfa wə i bənchi cheinj. Ayakadəinj, mbeinj nūmki a bindzəŋ. Kiə mbeinj bi ma chu būm i fiə i kimbuŋ ki nəm wi mfa wə. **2** Mbeinj wəkəli ndzəŋ gia yə mih Bəol dzakaki. Mbeinj ka bum a bə sūuŋ mbeinj ka mbeinj numki chəŋ i Nyo nshij, ma gia yə Klistus n̄ fə i mbeinj yi ni num kilolo. **3** Mih chu dzakaki mih chəsi a mi wichi wə wi bum a bə suuŋ wi, yaka wi kaŋaki i fiəki bənchi bə Bəju bəchi si bə kə. **4** Mbeinj bəchi bə mbeinj nəŋki i num ŋgbə kəbi i Nyo nshij ako kəm mbeinj jiəki bənchi, mbeinj kiəki a mbeinj gaali lə gwu yimbeinj bəh Klistus. Mbeinj bwili lə gwu yimbeinj i mbwili wə Nyo bwiliki bəni. **5** I bukumbeinj gia yə bukumbeinj tseŋki tsəki a ninshij i yi wə, kə a Nyo bi dzo bukumbeinj ka bəni bə bə kə chəŋ i wi nshij. Gia yələ kə yə Kiŋ'waka ki Nyo kə ki nəmki i bukumbeinj wə tsə dzəh i shəm yə bukumbeinj jiə i Klistus wə, ki fə a bukumbeinj wəkəliki. **6** Mbeinj kiəki a mi kabə num wə wi chiŋni lə bəh Klistus Jisəs, wi num bə suuŋ wi nabə wə wi kə maka bə suuŋ wi, yəma ka kaŋaki kə gia yidəko i fə. Fwu wi gia kə shəm yə wi jiə i Klistus wə chusi i kiŋkəŋ wə. **7** Mbeinj ni yəkəki n'yəkə wə ndzəŋni, a ka fə ndə a mbeinj bee i biəliki

ηκον α? 8 Ηκαινηνι ντəfi wələ ka buku dəkə i Nyo wə wi nɪ bəɔŋ mbeɪŋ i gia yələ wə. 9 Ntə mbeɪŋ yɪntiki lə ndi wə bə si ti a, “Kimfəɪŋ kimu bəkəliki lə nchwa a?” 10 Mih jiəki mfi i mbeɪŋ wə kəm bə Bah a mbeɪŋ kəkə i biəli gia yə bəni bədəkə dzakaki a kəbi a yə mih dzakaki. Ayaka mi wə wi bəkəli mfi bimbeɪŋ, a kəŋ a numki na ndə, yi kə a Nyo ni lə lə ηgəkə i wi wə. 11 Bwa bə nih bəŋ, asi kə a mih kəɪŋki mih fuku a bə suɒŋki bəni ka bə numki chəŋ i Nyo nshɪŋ, bəni bə chu bwaŋki gvu i mih cheɪŋ kəm nə? Asi kə a yi numki yakadəɪŋ, ma gia yələ mih fukuki kəm a Klistus nɪ kpi i kintasi wə bəni wəkə yi yi bəkəli lə shóm yibə bəkəlini yi ma ni chu numki. 12 I bəmaka bəni bə bə fumsiki mfi bimbeɪŋ a bə sɒŋki bəni, mih nəŋki a bə tsə i ninshɪŋ i bwɪli kaasi gwú yibə. 13 Bwa bə nih bəŋ, Nyo nɪ bəɔŋ lə mbeɪŋ a mbeɪŋ ma chu nɒmki i mfá wə. Ayakalə, si mbeɪŋ chu kəɪŋki kə mfá, kiə mbeɪŋ ma dzə a mbeɪŋ kələ i fəki gia yichu si nyam yimbeɪŋ yi gwu nəŋki. Mbeɪŋ nɒmki num nɒmni i bwa bə nih bəmbeɪŋ i kiŋkəŋ mə. 14 Mbeɪŋ fəki yakadəɪŋ kəm bəŋchi bəchi kə num bə chɪŋni i wimu wələ wə a, “Wə kəŋki mi wə wi kə kəmsi i wə wə asi wə kəŋki gwu ya.” 15 Ayakalə, mbeɪŋ ka dza ka wamyiki ka biə, mi nəŋ i dzi waiŋnih wi, mbeɪŋ ka təkniiki kəm mbeɪŋ kələ i dza bəkəli gwú yimbeɪŋ bəkəlini. 16 Gia yə mih dzakaki lə kə a, mbeɪŋ nəki mbeɪŋ biəli num asi Kiŋ'waka ki Nyo chusiki mbeɪŋ, yakadəɪŋ mbeɪŋ ma chu fiəni i fəki num asi nyam yi gwu yimbeɪŋ nəŋki a mbeɪŋ fəki. 17 Mih dzakaki lə kəm a gia yə nyam yi gwu nəŋki, a kəkə yə yi si biəli yə Kiŋ'waka ki Nyo nəŋki. Ayaka yə Kiŋ'waka ki Nyo nəŋki a kəkə yə nyam yi gwu biəliki. Biəŋ bifa biələ kəkə i fiəŋ fimu wə. Ako gia yə mbeɪŋ kəkə i fəki gia yə mbeɪŋ nəŋki. 18 Mbeɪŋ ka nəki biəli num asi Kiŋ'waka ki Nyo chusiki i mbeɪŋ, mbeɪŋ ma ni chu fiəni i numki i bəŋchi cheɪŋ. 19 Gia yichu yə nyam yi gwu si nəŋ kə bəni məŋni kə. Ako ntəkəli bəh i kwakaki gia kəm ntəkəli bəh nəki nəni kinyeŋ ki təkəlini. 20 Ayaka yi chu num i tsaki i bənyə bə kilələ bəh i laki nyeɪŋ nabə i fiŋki nyeɪŋ. Yi chu num i baiŋŋniki, i yəliki, i ghəkəki bəh i kaŋaki shəm yi bəkəli bəh i kwakaki shəŋ a i gwu yi wə. Yi chu num i gaaliki bəni bəh i mi i gaali buku i bəni wə i kwati η'wi mbaŋ. 21 Ayaka yi num tə i chiniki kindəŋ, mu mbih mə kwa bəh i muki kəm dzaka bəh i fəki gia yidəkə ka yələ. Mih dzakaki mih chəsi asi mih

nɪ yisi dzaka lə i mbeɪŋ a, bəni bə bə fəki gia yələ bi kwati kə di i kintəŋ ki ŋkɒŋ bi Nyo wə. 22 Ayakalə, biəŋ biə bi bukuki i Kiŋ'waka ki Nyo wə kə biələ, kiŋkəŋ, kinsəŋli, kimboɪŋni, shəm yi kaŋani, nəni kindzəŋni, ndzəŋni, i numki i ŋkəŋ wə, 23 i bəɪŋniki i nəni wə, bəh i təkniiki bəh gwu. Nchi widəkə kəkə wə wi waliki gia yələ. 24 Bəni bə bə kə bə Klistus Jisəs kə num bə baŋŋyi nyam yibə yi gwu bəh gia yichu yə gwu yibə yi fwuni nəŋki i kintasi ki Jisəs wə. 25 Si bukumbeɪŋ nəki i liə i ŋga bi Kiŋ'waka ki Nyo wə, bukumbeɪŋ fəki gia biəli asi Kiŋ'waka kiwə chusiki. 26 Kiə bukumbeɪŋ ma ghəŋsiki gwu. Kiə bukumbeɪŋ ma bəkəliki shóm yi bəni bədəkə. Kiə bukumbeɪŋ ma chiniki kindəŋ bəh bəni bədəkə.

6 Bwa bə nih bəŋ, mbeɪŋ ka dza yeɪŋ mi widəkə i mbeɪŋ kintəŋ num wi gbə i chu wə, mbeɪŋ bə mbeɪŋ nəki asi Kiŋ'waka ki Nyo nəŋki, mbeɪŋ məmsi i təfi wi a wi búku i chu biwə kintəŋ. Ayakalə, jobi wə mi bə təfi mi, wi ka təfik i bəh kimboɪŋni təkni i yeɪŋ a wi tə mə gbə i mməmsi wə. 2 Mbeɪŋ gəmtiki bwa bə nih bəmbeɪŋ i bəŋgəkə bəbə wə. Mbeɪŋ ka fəki yakadəɪŋ yaka mbeɪŋ jiəki lə nchi wi Klistus. 3 Mi kabə dzo gwu yi a ŋgaɪŋ kə fiəŋ fidəkə, wi kəbi na fiəŋ fiwə, wi fwəkyiki gwu yi. 4 Mi wichi tsəŋ kimfə ki i gia yə wi fəki, wi yeɪŋ a ŋgaɪŋ fəki lə chəŋ a. Wi kabə fəki chəŋ, wi ka kəkəsi gwu yi. Ayakalə, kiə wi ma fəkəniiki gwu yi bəh mi widəkə. 5 Mbeɪŋ kiəki a mi wichi kaŋaki i ŋŋ ntə wi. 6 Mi kabə lani mi bəh gia yi Nyo, mi wə bə laniki wi gəa biəŋ biə bi kə bindzəŋni bichi wi nya mi wə wi laniki wi. 7 Kiə mbeɪŋ ma fwəkyiki gwú yimbeɪŋ. Nyo kəkə kiyuŋ. Mbeɪŋ kiəki a fiəŋ fiə mi gbəli ako a fifiə wi bi kəhki. 8 Mi ka gbəli ηgəkə wi a num gia yə nyam yi yi gwu nəŋki, ma wi bi kəh shəŋ gia yə nyam yi yi gwu nyaki a num kpi. Mi ka gbəli ηgəkə num gia yə Kiŋ'waka ki Nyo nəŋki, ma wi bi kəh nəni kə ki bi tsə kaa kə a num kə Kiŋ'waka ki Nyo nyaki. (aiōnios g166) 9 Ayakadəɪŋ, kiə bukumbeɪŋ ki bəh kə i fəki gia yindzəŋni, kəm jobi bi dzo kpeɪŋki ma bukumbeɪŋ bi kwati ŋkəh wiwə i jobi wə bukumbeɪŋ ka bəh dəkə. 10 Yaka yi kə a, na i winaiŋ jobi wə bukumbeɪŋ kwati dzəh, bukumbeɪŋ ka fəki gia yindzəŋni i bəni bəchi, kighə i bə bə kə i chwəŋkijur ki bəni bə bumni wə. 11 Mbeɪŋ yeɪŋ si dzəkəh yi kiŋwakti yələ fa kə yimbum yimbum! A nyaka mih bəh kaŋ

yin! **12** Bəməka bəni bə bə nyiniki a bə sūuŋki
 mbein, akə bə bə nəŋki i chusiki gwu i gia yi
 nyam yi gwu. Bə fəki yakadəin ka bəni bi ma
 bwaŋki gvu i bə chein kəm gia yə bə fukuki a
 Klistus n̄i kpi i kintasi wə. **13** Na bəni bə bə kə
 bə suuŋ lə bə jiəki kə bənchi bəchi. Ayakalə, bə
 nəŋki alə a jəbi wə bə suuŋ mbein ka bə chəkəki
 kijum a mbein fə gia yə bə kəŋki a yi num i gwu
 yimbein wə. **14** Ayakalə, i mih, mih kəkə i lansi
 num i chəkəki kijum i gia yidəkə wə a kəbi a i
 gia yə a Bah wibukumbein Jisəs Klistus n̄i kpi
 i kintasi wə. Akə i kintasi kələ wə biein bi fa
 kuku kə num bi kpi bi gaali bəh mih, mih tə
 gaali bəh bi. **15** Mi ka num, num bə suuŋ wi
 nabə a bə ka suuŋ dəkə wi, yəməka kaŋaki kə
 gia yidəkə i fə. Fwu wi gia kə a, Nyə kein si mi
 a wi numki wimfiŋ. **16** Kimbəin ni ki Nyə bəh
 nshein yi dzə i bəni bəchi bə bə biəli dzəh yələ,
 bə bə si num lə bəni bə Isləe bə Nyə. **17** Ayaka i
 yisi i liə wə i tsəki, kiə mi ma chu nyāki ŋgəkə
 i mih, kəm bali biə bi kə i mih wə chusiki a
 mih kə mi wi Jisəs. **18** Bwa bə nih bəŋ, ma Bah
 wibukumbein Jisəs Klistus chūsi mbein bəchi
 bəh shəm yi yindzəŋni i biŋ'waka bimbein wə.
 Yi nūm ayaka.

Ἐφεσους

1 Ako mih Bəol, wairj ntum wi Klistus Jisəs i kiŋkəŋ ki Nyo wə. Mih nyakaki kiŋwakti kələ i bəni bə ako bə Nyo i Ἐφεσους bə bə num ndzəŋ i Klistus Jisəs wə. **2** Nyo Tii wibukumbeij bəh Bah Jisəs Klistus chūsī mbeij bəh shəm yindzəŋni chu nyā mbeij bəh kimboijni. **3** Ma kiŋkəksi nūm i Nyo wə wi kə Nyo, chu num tii wi Bah wibukumbeij Jisəs Klistus. Wi bəiŋsi bukumbeij bəh kimboijsi kichi i tumi ki beij wə kə ki gamtiki biŋ'waka bibukumbeij si bukumbeij kə bə chijni i Klistus wə. **4** Na ka Nyo numki i maa mbi wələ wi nī kə wi sabibwili lə bukumbeij a bukumbeij bi chijni bəh Klistus bə baiŋki, bə nūm kiŋgbə kidəko kəbi i wi nshij. I kiŋkəŋ ki wə, **5** wi nī kə num wi keijsi lə i bi dzo bukumbeij i bwa bu tsə dzəh i Jisəs Klistus wə. Wi nī fə yakadəij, biəli gia yə yi ndzəŋki yə wi nəŋki a yi nūm. **6** Yi nī num yaka ka kiŋkəkni tsəki i wi i kinya ki kimbūm kə wi nī nya i bukumbeij kilələ tsə dzəh i Wairj wi wə wi kə shəm yi. **7** Wi kə wi nī təij bukumbeij i kaŋ yichu wə num bəh mwa mi Wairj wi wələ. Yi num a, wi dalinya chu bibukumbeij, biəli shəm yi yindzəŋni yə wi Nyo nī chusi i bukumbeij nalə. **8** Jəbi wə wi nī nəŋki i chusi wi shuku yi num shukuni i bukumbeij wə. Wi nī fə yakadəij bəh mfi bichi bəh kiŋkwaka ki kichi. **9** Nyo kə wi fə lə bukumbeij kiə gia yə wi nəŋki yə yi nī kə i nyumi wə. Wi nī fə biəli gia yə yi ndzəŋki i wi asi wi nī kə wi sisi lə a wi bi fə tsə dzəh i Klistus wə. **10** Wi nī sisi a jəbi wə jəbi bi dzo kpeijki wi bi juŋni biəij bichi nabə biə bi kə i beij, nabə biə bi kə i kuku, i jə i Jisəs cheij. **11** Nyo nī babwili tə buku i num bəni bu i Jisəs wə. Wi nī sabibwili asi wi nī kə wi sisi a keij i kipu wə biəli kiŋkwaka ki asi wi si fə biəij bi bichi biəli kimfasi ki asi wi kəŋki. **12** Yi nī num yakadəij, ka buku bə buku nī kə bəni bə ninshij i jə mfi i Klistus wə ka bə nōki nōni kə ki fəki ka mbūm bi Nyo chusiki, kiŋkəksi tsəki i wi. **13** Mbeij tə kə num mbeij chijni i Klistus wə jəbi wə mbeij nī wəko gia yi ŋkəŋ yə ako ntum wi ndzəŋni wə wi nī dzo bəh mbəij i mbeij wə. Si mbeij nī wəko yakadəij, ka jə shəm i Klistus wə, Nyo fə kinchəsi ki i mbeij wə a num Kiŋ'waka ki Baijini kə wi nī kaka bəni yeij. **14** Kiŋ'waka ki Baijini kələ kə njikəli wi kpaŋ i ŋgəm wi biəij biə bukumbeij bi kwatiki. Ayaka bukumbeij

bi kwatiki jəbi wə Nyo bi təijki kaasiki bəni bə ako bu i kaŋ yichu wə. Ayakadəij, mbūm bi bi ka chusiki, kiŋkəksi tsə i wi. **15** Mih kə mih wəko lə kəm shəm yə mbeij jə i Bah Jisəs wə, bəh kiŋkəŋ kə mbeij kaŋaki i bəni bəchi bə bə kə bə Nyo. Ako gia yə yi fə, **16** jəbi wə mih tsaki mih ka kwakaki mbeij. Mih nī ka num bee dəkə i nyaki kiyəŋni i Nyo kəm mbeij i ntsa wuŋ wə. **17** Mih tsaki a Nyo wə wi kə Nyo wi Bah wibukumbeij Jisəs Klistus, Nyo wə wi kə Ba wi kiŋkəkni, nyā mbeij bəh Kiŋ'waka ma ki nyā mbeij bəh mfi bimbum, ki wēli dzəkəh yimbeij ka mbeij kiə wi bindzəŋ. **18** Mih chu tsa a wi wēli mfi bimbeij ka mbeij kiə gia yə mbeij tseijki tsəki i ninshij i yi wə, yə wi nī bəŋŋ mbeij yeij kəm yi, chu kiə kiŋkəkni kə ki kə kimbūm ki biəij biə bi kə bi bəni bə ako bə Nyo. **19** Mih chu tsaki a Nyo wēli mfi bimbeij ka mbeij kiə ŋga bi biə bi tsəki ŋga bichi. Ako ŋga bimbum biələ wi nōmki bəh bi i bukumbeij bə bə kə bə jə shəm i wi. **20** Ako ŋga biwə biə wi nī nōm bəh bi dzasi Klistus i kpi wə, yaksi wi ka tōm wi i tseij yi yiləkəli wə i tumi ki beij wə. **21** Klistus kəkni nālə tsə na biəij bichi biə bi sakaki bəh bəŋkuŋ bəh ŋga bəh kiŋkəkni kichi. Wi chu kaŋa yeli wimbūm wi tsə na kiyeli kichi kə bə bəŋki bəni yeij. Wi kəkə yakadəij a jəbi wələ wə shəŋ. Wi bi numki yakadəij i jəbi wi dzəni wə. (aiŋ g165) **22** Nyo kə wi jə biəij bichi i wi cheij, ka chu tōm wi a wi kə fwu wi biəij bichi i kijūŋni ki bəni bə bumni wə. **23** Kijūŋni ki bəni bə bumni kələ kə gwu yi Klistus. Klistus ka numki num wi jikə kpeij kəm kijūŋni kələ, a num wi wə wi fəki ka biəij bichi bi jikə kpeij i dzəh yichi wə.

2 A nī kə i ninshij, mbeij num bəni bə bə nī kə bə kpiyi lə i biŋ'waka wə kəm bə bəni bə bə Nyo bə mbeij nī bwiŋki bəh chu bimbeij, **2** biə mbeij nī nōki mbeij fə. Mbeij nī nōki biəli num dzəh yə bəni bə mbi bələ nōki yeij, chu biəli ŋkuŋ wi ŋga bi fiəkə yi beij. Ako wi kiŋ'waka kiwə kə ki nōmki i liə i bəni bə bə ləkəki bəh kifwu i Nyo. (aiŋ g165) **3** Ako ayaka tə si bukumbeij bəchi nī nōki. Bukumbeij nī nōki fə gia yə nyam yi gwu yi shilini nī kəŋki, biəli num gia yə nyam yi gwu bəh biŋkwaka bibukumbeij nəŋki a bukumbeij fəki. Bukumbeij ka bəni bəwəm nī kə bə si num lə bəni bə shəm kə i bəkəki Nyo bəh bə, yi num a liŋ si mi wiwəm wichi kə. **4** Ayakalə, Nyo wə wi kə wi jikə bəh

nsheij i bukumbeij wə wi n̄ kəŋ bukumbeij nālə, 5 chijni bwili bukumbeij bəh Klistus i kpi wə na si bukumbeij n̄ kə bə kpiyi lə kəm bə bəŋchi bə Nyo bə mbeij n̄ bwiŋki. Nyo n̄ bwili mbeij kəm šəm yi yindzəŋni. 6 Si wi n̄ chijni bukumbeij bəh Klistus Jisəs dzasi i kpi wə yakadəij, wi ka yakasi bukumbeij təm bukumbeij bəh wi i tumi ki beij wə. 7 Wi n̄ fə yakadəij ka a bi numki i jobi wi dzəni wə, wi bi chusi šəm yi yindzəŋni nālə a num yə mi kəkə i bi fəkəni. Šəm yi yindzəŋni yələ kə num wi chusi lə i kiŋkəŋ ki wə tsə dzəh i Klistus Jisəs wə. (aiōn g165) 8 Mbeij kiəki a Nyo n̄ bwili mbeij a num kəm šəm yi yindzəŋni yə wi n̄ chusi i mbeij tsə dzəh i šəm yə mbeij n̄ jiə i Klistus wə. A num kə i kimfə kimbeij wə. A num kinya ki Nyo. 9 A n̄ kəkə kəm nəm widəkə wə mi n̄ nəm na ka mi widəkə bi ma numki wə wi kə i dza ghaŋsiki gwu. 10 Gia yə yi kə, kə a bukumbeij kə si bukumbeij kə i liə lə a maa Nyo bəh kaŋ yi. Wi kə wi chijni bukumbeij bəh Klistus Jisəs ka fə bukumbeij i n̄mki bəni bə mfiəŋ, ka bukumbeij n̄mki bənəm bə ndzəŋni bə wi n̄ sisi a keij i kin'yisi wə a, akə bə bukumbeij bi n̄ki bə n̄m bə. 11 Mbeij bəni bə mbeij kəkə i chwəŋkijuj ki Bəju wə, mbeij kwāka fiəŋ fiə mbeij n̄ yisi kə fi i ninšij. Bəju bə bə bəŋŋki gwu yibə a bə kə bəni bə bə kə bə suuŋ bə, bə n̄ bəŋŋki mbeij a mbeij kə bəni bə bə kə kinchək. Ayaka nsuuŋ wələ num fiəŋ bə fəki i mi a bəh kaŋ. 12 Mbeij yijti a, a n̄ ki i jobi wiwə wə, mbeij n̄ kaŋaki kə gia yidəkə i fə bəh Klistus. Mbeij n̄ kəkə i kintəŋŋ ki ŋgəkə wi bəni bə Nyo bə bə kə bə Islae. Mbeij n̄ kaŋaki kə gia yidəkə i fə bəh miŋkaŋŋ mi kiŋkaka mə Nyo n̄ dzi bəh bə. Mbeij n̄ kə fimbeij i fa mbi wə kaŋa kə gia yidəkə yə mbeij tseijki tsəki i ninšij i yi wə, chu kiə kə tə Nyo. 13 Ayakalə, i liə si mbeij kə num mbeij chijni lə bəh Klistus Jisəs, mbeij bə mbeij n̄ yisi kə i dzəh yi dəŋŋ i Nyo, wi dzo mbeij kəmsi dzo i wi wə tsə dzəh i mwa mi Klistus wə. 14 Akə wi Klistus mwi wə wi dzo bəh kimbəijni i bukumbeij. Wi fə Bəju bəh bəni bə bə kəkə Bəju num i mi wimu wə. Wi mukuyi kimbu ki kiŋgaali a num ki mbaiŋŋni kə ki n̄ yisi kə i bukumbeij kintəŋŋ. 15 Wi nya gwu yi ka kpi i chiksi bəŋchi bəh gia yə bəŋchi dzakaki a, bə fəki i numki bəni bə Nyo. Wi fə yakadəij ka ŋgaiŋ chijni mi wichi i wi wə ka bə numki mi wimu wimfiəŋ i di bi bəni bəfa wə. Si wi fə

yakadəij, wi ka dzo bəh kimbəijni. 16 Kpi yi i kintasi wə chijni chwəŋbijuj bifa biələ dzo bəh bi i Nyo i gwu yimu wə, ka wə kimbəijni kibo i kintasi wə ki kaa. 17 Wi n̄ dzo ka fuku ntum wi ndzəŋni wə wi dzəki bəh kimbəijni i mbeij bə mbeij n̄ kə i dzəh yi dəŋŋ wə, fuku tə i bə bə n̄ kə kəmsi i wi wə. 18 A fə wi na ka bukumbeij bəchi kaŋa dzəh i dzo i Bah tsə dzəh i Kiŋ'waka kimu wə. 19 Ayakadəij, mbeij chu kəkə bəni bə dzəni nabə bəni bə kumini. Mbeij si num lə bwa bə kwili mbeij bəh bəni bə bə kə bə Nyo, num tə bəni i Nyo dzu. 20 Juŋ yələ kə num bə maa i chaka wə a num bwa bə ntum bə Jisəs bəh bəni bə bə fukuki bəntum bə Nyo, Klistus Jisəs mwi num təh wi bu wi juŋ wiwə. 21 Akə i wi wə juŋ yiwə yichi chijni bə kə i bi dzo num juŋ yi baiŋni i Bah. 22 Mbeij tə kə num bə chijni mbeij bə maa i Klistus wə, i bi dzo num di biə Nyo n̄ki i Kiŋ'waka ki mə.

3 Si Nyo kə wi fə lə biəŋ biələ i mbeij lə, mih bə tsa i mbeij. Mih Bəol kə i nsəŋ mə kəm ntum wə kəm Klistus Jisəs. Mih n̄mki nsəŋ wələ kəm mbeij bəni bə bə kəkə Bəju. 2 Mih kwakaki a mbeij wəkə lə si Nyo n̄ baa mih ka nya n̄m i mih a mih chūsiki šəm yi yindzəŋni i mbeij. 3 Gia yələ kə yə yi n̄ yisi kə i nyumi wə Nyo weli dzəkəh yij mih ka yeij. Mih nyaka lə kəm yi i mbeij a yi juli. 4 A mbeij ka fa, mbeij ni yeij gia yə mih kiəki kəm gia yi nyumini yə kəm Klistus. 5 A n̄ kə i kikpu wə Nyo n̄ ka fə dəkə a ŋgəkə wi bəni i jobi wiwə wə kiə gia yi nyumini yiwə. I liə Kiŋ'waka ki Baiŋni chusi lə yi i bwa bə ntum bə Jisəs bə baiŋni bəh i bəni bə bə fukuki bəntum bə Nyo, bə kiə. 6 Gia yi nyumni yələ kə a bəni bə bə kəkə Bəju kə num Nyo nya tə bə bəh biəŋ biə wi jiə i bəni bu. Bə si num lə i gwu yimu wə bəh bə, kiŋkaka kə Nyo n̄ fə i Bəju kə tə i bə, si bə chijni bəh Klistus Jisəs tsə dzəh i ntum wi ndzəŋni wə bə bum. 7 Nyo n̄ fə a mih n̄mki mi wi n̄m i ntum wi wi ndzəŋni wələ. Nəm wələ n̄ kə kinya kə wi n̄ nya i mih kəm bəh šəm yi yindzəŋni. Wi n̄ dzo ŋga bi ka n̄m bəh bi, i mih i nya n̄m wələ a mih n̄mki. 8 Mih lansiki kpeijniki kə i mi wi nchij i bəni bəchi bə akə bə Nyo. Ayakalə, Nyo n̄ chusi šəm yi yindzəŋni i mih ka nya n̄m wələ a mih tsə fukuki ntum wi ndzəŋni kəm mbum bi Klistus biə bi kaŋaki kə kinsini num i bəni bə bə kəkə Bəju. 9 Yi n̄ kə ka bəni bəchi kiə baiŋsi kimfasi ki gia yi nyumini yə

Nyo wə wi maa bein bichi si nyumi i wi mə i jia jia wə. (aiōn g165) 10 Kimfasi kələ n̄ kə a, a bi numki i jobi wi liə wə, ma Nyo bi tsə tōli i kijugni ki bəni bə bumni wə, fə ka bəchinda bəh biŋ'waka biə bi kaŋaki ŋga, bi sakaki i di bi bein wə, i yeinŋi mfi bi Nyo biə bi kə i dzəh dzəh wə. 11 Wi n̄ fə lə biəli asi wi n̄ kə wi sisi jia lə i kin'yisi wə. Wi fə lə gia yələ tsə dzəh i Klistus Jisəs wə Bah wibukumbein. (aiōn g165) 12 Ako kəm wi, bukumbein kwati dzəh i dzə kəmsi i Nyo wə chu kaŋa kə nlwa nabə i numki bəh kiməŋni kəm shəm ya bukumbein jia i wi. 13 Si yi kə yakadəin, mih kwuŋki kaŋ kwuŋni a shəm ma kp̄i mbein kəm ŋgəkə wə mih yeinŋi i mbein. Mbein bi kwatiki lə ndzəŋni biwə. 14 Ako kəm gia yələ mih tumki binyu biŋ i Ba wibukumbein nshin, 15 wə yeli bi chwəŋbijug bichi i bein bəh i kuku buku i wi wə. 16 Mih tumki binyu tsa, biəli kinŋəkəni ki kə ki kə kimbūm, ma wi nyā mbein bəh ŋga tsə dzəh i Kin'waka ki wə, ma bi fə shəm yimbein ləkəki. 17 Ayakadəin, ka Klistus ni n̄ki i shəm yimbein wə asi mbein jia shəm i wi wə. Mih tsa tə a kinŋəŋ nūmki i mbein wə, fə gaŋ yimbein fiəni i kuku ka kpein bəh juŋ yə bə maa i chaka ki ləkəli bein, 18 ka mbein bəh bəni bəchi bə ako bə Nyo kaŋaki mfi, i fə a mbein kiəki kinŋəŋ ki Klistus. Kinŋəŋ ki kələ kaŋaki n'yam nalə, kaŋa dəŋ bəh ndəŋəyaka nalə, nliə wiwə i kuku liə tə nalə. 19 Mih tsa a mbein kələ i Kiə kinŋəŋ ki kə ki gəkəki bəni i kiə, ka mbein kə i nūmki num mbein jikə bəh gia yichi yə Nyo kə yi. 20 Bukumbein nyāki kinŋəkəni i Nyo. A num wi wə wi kə i fə gia yichi bəh ŋga bi biə bi nōmki i bukumbein mə. Ayaka wi kələ i fə na i tsə tsəni si bukumbein bikəki nabə si bukumbein kə i kwakaki. 21 Kinŋəkəni nūm i wi wə kəm kijugni ki bəni bə bumni bəh kəm Klistus Jisəs i jobi wichi wə kinŋəksi kəbi. Yi nūm ayaka. (aiōn g165)

4 Ayakadəin, mih Bəol wə mih kə mi wi nsəŋ kəm Bah Jisəs, mih tsaki mbein a mbein n̄ki n̄ni kə ki kə ki kpein kə Nyo n̄ bəŋ mbein a mbein n̄ki i ki wə. 2 Mbein sh̄isi gwu yimbein i kuku chu nūm lə nyiki. Mbein kəŋaki shəm, dzə mi bəh mi asi wi kə i kinŋəŋ wə. 3 Mbein mōmsiki nalə i nūmki i fiəŋ fimu wə fiə Kin'waka ki Baiŋni dzə bəh fi i mbein si mbein n̄ki i kimboinŋi kə ki juŋniki bəni. 4 Gwu yi bəni bə bumni kə a yimu, Kin'waka ki Baiŋni num a kimu. Yi kə a liŋ asi gia yə Nyo n̄ bəŋ

bukumbein a bukumbein tseinŋi tsəki a ninshin i yi wə kə tə a yimu. 5 Bah kə a wimu mbum num a wimu, njuli wə bə juliki bəni i bəkə mə num a wimu. 6 Nyo kə a wimu wə wi kə Ti i wibukumbein bəchi. Wi kə i bein bichi bein, wi nōm wi tsə dzəh i bukumbein bəchi wə, wi num tə i bukumbein bəchi kintəŋ. 7 Yi kə tə a Klistus kə wi nya kinya i mi wimu wimu i bukumbein kintəŋ biəli kimfəkə kinya ki i wəmakə mi. 8 Ako gia yə bə nyaka i Kin'wakti ki Nyo wə a, “Jobi wə wi n̄ yaka tsə i bein, wi n̄ fə bəni bə wi n̄ tum dzi, bə biəli wi. Wi n̄ nya binya i bəni.” 9 I dzaka a, “Wi n̄ dza yaka bein” kə a nə? Yi chusiki a wi n̄ shi tsə tə i kuku i nshwaiŋ chein. 10 Ayakadəin, wi wə wi n̄ shi tsə i nshwaiŋ chein kə tə a wi wə wi n̄ dza yaka i bein tsə tōli bəoli wichi ka tsə i bein, ka di bichi kələ numki bi jikə bəh wi. 11 Ako a wi wə wi n̄ nya binya i bəni. Wi n̄ nya i bədəkə a bə nūmki bwa bu bə ntum, nya i bədəkə a bə fūkuki gia yə bə wəkəki si Nyo dzakaki, i bədəkə a bə nyāniki fūkuki ntum wi ndzəŋni wi Nyo, i bədəkə a bə tōkniki i bijugni bi bəni bə bumni chu lani bəni. 12 Wi n̄ nya binya biəli i keinŋi bəni bə ako bə Nyo bəh bi a bə kpein i bə bə kə i nōmki nōm wi, i māaki gwu yi Klistus yə yi kə kijugni ki bəni bə bumni, 13 i tsə buku i jobi wə bukumbein bəchi bi numki i mi wimu wə i kimbūm kibukumbein wə bəh i gia yə bukumbein kiəki kəm Waiŋ Nyo. Bukumbein kabə n̄ki yakadəin, yi ni fə bukumbein num bəni bə bə kə bə tə kpein, ka bukumbein kə i numki aka Klistus mwī. 14 Ayakadəin, bukumbein ma ni chu numki ka bwa bə nchiŋ, bə jobi wə na winaiŋ nlani tsəki wi ka njəŋsiki bə, bə tsə i ninshin fiəni dzə i jum wə ka fiəŋ fiə fiəkə njəŋsiki nnyaki. Bukumbein ma ni chu numki tə ka bəni bə bəni bə bə wēliki nyaniki fwəkyiki bə bəh ntəkə biə bə kə bə keinŋi jia. 15 Bukumbein kaŋaki i fūkuki fibukumbein num ŋkəŋ i kinŋəŋ wə, ayaka kə i dzəh yichi wə i numki ka Klistus wə wi kə fwu wibukumbein. 16 Ako wi wə wi fə ka kimbu bi bi gwu bichi biə bi juŋni ka chigni i wi wə ka kəkəki, maa gwu yi i kinŋəŋ wə, asi kimbu nōmki ŋ'wi nōm kimbu nōm ŋ'wi nōm na bindzəŋ. 17 I liə wə, i yeli wi Bah wə mih nəŋki i dzaka chu kin i mbein a kiə mbein ma n̄ki ka bəni bə bə kiəki kə Nyo. Binŋwaka bibə si num a bi kilələ. 18 Mfi bibə kə bi fəkəli. Bə kə i dzəh yi dəŋ i n̄ni kə Nyo chusiki, kəm bə kiəki kə Nyo, num kəm bə ləkəki bəh kifwu. 19 Bə wōmki bəh kifwu nalə.

Ba jia kifwu kibo i gia yi kinyerɛ ki tɔkɔlini wɛ, ayaka gwu yibo shili i faki nkani nɔni kinyerɛ bichi. **20** Yalɛ kɔkɛ gia yɛ bɛ nɛ lani mbeɛɛ yeyɛ kɔm Klistus. **21** Mih kwakaki a mbeɛɛ wɔkɔ lo kɔm wi, a bɛ lani lo mbeɛɛ bɛ mbeɛɛ chɛɛɛɛ bɛh wi bɛh ɛkɔɛɛ biɛ kɔm Jisɔs. **22** Mbeɛɛ bɛbɛwili gwu yimbeɛɛ yikpu yɛ mbeɛɛ nɛ nɔki nɔni kikpu yeyɛɛ num yi bɛkɛ lo kɔm kinyerɛ kɛ mbeɛɛ nɛ baɛɛ kɛ faki. **23** Mbeɛɛ kwɛni biɛkwaka bimbeɛɛ bi numki bimfiɛɛ. **24** Ma mbeɛɛ loh num gwu yimfiɛɛɛ i mbeɛɛ wɛ, yɛ Nyo fɛ yi bwɔsi wi. Yalɛ kɔ gwu yi nɔni kɛ ki lansi kɔ kiɛɛɛɛ ki chɛɛɛ bɛh ki baiɛɛɛ. **25** Yi kɔ a, mbeɛɛ bɛɛ ntɔkɛ, mi dzakaki num ɛkɔɛɛ i waiɛɛɛɛ wi kɔm bukumbeɛɛ bɛchi kɔ bimbu bi gwu i gwu yimu wɛ. **26** Mi ka bɔksi tɔɔ, wi ka tɔkniki i dza fɛ chu. Kiɛ wi ki bɛɛ kɛ a wɛɛɛ liɛ wi keɛɛɛ bɔksi tɔɔ. **27** Kiɛ wi ki nyɛ kɛ dzɛh i ɛkpeli i liɛ yeyɛɛ. **28** Mi wɛ wi chwɔki ki chu chwɔ kɛ. Wi nɔmki num nɔm wi ndzɔɛɛɛ bɛh kɛɛ yi, i dzɛh yɛ wi kɔ i kwatiki biɛɛɛ biɛ wi kɔ i gamtiki bɛni bɛ bɔ dzaki tɛ. **29** Kiɛ ndzaka wichu ma bɛkɔki i dzaka bimbeɛɛ wɛ. Mi dzɛkaki num gia yindzɔɛɛɛ yi yɛ kɔ maa bɛni maani i biɛɛɛ biɛ bɔ dzaki, ka ndzaka wiwɔ dzaki num bɛh ɛgamti i bɛni bɛ bɔ wɔkɔki. **30** Kiɛ mbeɛɛ ma faki gia yɛ Kiɛɛ'waka ki Baiɛɛɛ ki Nyo kɔ i wɔkɔki chu. Kiɛɛ'waka kɛlɛ kɔ kinchɛsi ki Nyo i mbeɛɛ wɛ kɛ ki chusiki a, a kɛɛɛɛ wi mbeɛɛ, a jobi bi kpeɛɛ lɛ ka ɛɛɛɛ yeliɛ kaasi mbeɛɛ i kɛɛ yi ɛɛkɛ wɛ. **31** Mbeɛɛ liɛɛ liɛtɔkɛ shɔm yi lɔli bɛh shɔm yi fukusini bɛh shɔm yi bɔksini bɛh n'yɔli bɛh i bɛkɔliki kiyeli ki bɛni bɛh shɔm yichu. **32** Mbeɛɛ kɛɛɛɛ num nɔni kindzɔɛɛɛ bɛh shɔm yindzɔɛɛɛ i mi mi. Mi ka fɛ chu i mi, wi dɛliɛɛɛ wi a liɛɛ asi Nyo nɛ tsɛ dzɛh i Klistus wɛ ka dɛliɛɛɛ chu bimbeɛɛɛ.

5 Asi mbeɛɛ kɔ bwa bɛ Nyo bɛ wi kɔɛɛɛ nɛlɛ, ayaka mbeɛɛ sɛni dzɛ i wi. **2** Mbeɛɛ nɔki i kiɛɛɛ wɛ a liɛɛ asi Klistus nɛ kɛɛ bukumbeɛɛ ka nya gwu yi i bukumbeɛɛ. Kinya ki kɛlɛ nɛ kɔ mfɛ gia wɛ wi fwuliki ndzɔɛɛɛ i Nyo. **3** Gia ka ntɔkɔli bɛh nɔni kinyerɛ kichi bɛh dzɛkɛh yi bukuni kɔkɛ yɛ bɛ kɔ i chu mɔm i dzaka kɔm yi i mbeɛɛ kintɔɛɛɛ, kɔm yalɛ kɔkɛ gia yɛ yi kɛɛɛɛ i nɔmki i kintɔɛɛɛ ki bɛni bɛ bɔ kɔ bɛ Nyo. **4** Yi kpeɛɛɛɛ kɛ a ndzaka wi kinyerɛ bɛh ndzaka wi kiyɛɛ, bɛh nshɛɛ yi kilɔlɔ bɛkɔki i dzaka kimbeɛɛ wɛ. Mbeɛɛ nyɛki a kiyɛɛɛɛ i Nyo. **5** Mbeɛɛ kiɛki ɛkɔɛɛ ɛkɔɛɛ a mi wɛ wi tɔkliki, nabɛ wɛ wi faki kinyerɛ, nabɛ wɛ wi bukuki bɛh dzɛkɛh, wi kɛɛɛɛ kɛ

di i kintɔɛɛɛ ki ɛkɔɛɛ bi Klistus bɛh Nyo wɛ. Mi wɛ wi bukuki bɛh dzɛkɛh si dzɔ biɛɛɛ aka nyo wi. **6** Kiɛ mbeɛɛ ki bɔm kɛ a mi fwɔkyiki mbeɛɛ bɛh bɛndzaka bɛ kilɔlɔ kɔm biɛɛɛ biɛlɛ. Mbeɛɛ kiɛki a biɛɛɛ biɛlɛ kɔ biɛ bi si fɛ ka shɔm yi Nyo bɔkɔki i bɛni bɛ bɔ wɔkɔki kɛ i wi. **7** Ayakadɛɛɛ, kiɛ mbeɛɛ ma chɛɛɛɛɛ mbaɛɛ bɛh bɛmaka bɛni. **8** A nɛ kɔ i ninshɛɛ mbeɛɛ nɛ kɔ bɛni i jisi wɛ. Ayakalɛ, i liɛ mbeɛɛ chɛɛɛɛ lo bɛh Bah, ka numki bɛni bɛ baiɛɛɛ. Mbeɛɛ nɔki ka bɛni bɛ baiɛɛɛ. **9** Fiɛɛɛ fiɛ mbaɛɛ si dzɛ bɛh fi si num num nɔni kindzɔɛɛɛ bɛh ki chɛɛɛ bɛh kɛ ki chusiki ɛkɔɛɛ. **10** Mbeɛɛ mɔmsi i kiɛ gia yɛ yi ndzɔɛɛɛ i Bah. **11** Kiɛ mbeɛɛ ma fiɛki kɛɛ i biɛɛɛ bi kilɔlɔ bi jisi wɛ. Mbeɛɛ kɛɛɛɛ i bɛwili lo bi i baiɛɛɛ wɛ. **12** Akɔ na gia yi ɛɛɛɛɛɛɛ i dzakaki kɔm gia yalɛ bɛmaka bɛni faki i nyumi wɛ. **13** Ayakalɛ, na fiɛɛɛ fiɛ fiɛ baiɛɛɛ baiɛɛɛ yeyɛ wɛ, fi si yɛɛɛ lɛ bɛ ka yeyɛɛ, **14** kɔm biɛɛɛ bichi biɛ bi si yɛɛɛ si num mbaɛɛ. Akɔ gia yɛ yi fɛ ka bɛ dzakaki gia yidɔkɔ a, “Wɔ wɛ wɛ nɔki, yɔm! Dzɛ i kpi wɛ, ma mbaɛɛ wi Klistus ni bɛɛɛɛ i wɛ wɛ.” **15** Ayakadɛɛɛ, mbeɛɛ tɔkniki si mbeɛɛ nyaniki. Kiɛ mbeɛɛ ma nɔki ka biyɛɛ. Mbeɛɛ nɔki ka bɛni bɛ mfi. **16** Mbeɛɛ mɔmsiki i faki gia yindzɔɛɛɛ i jobi wɛ mbeɛɛ kwati dzɛh. Kɔm kɛɛ yi liɛ yalɛ kɔ yichu. **17** Ayakadɛɛɛ, kiɛ mbeɛɛ ma numki biyɛɛ. Mbeɛɛ mɔmsiki i kiɛki gia yɛ Bah kɛɛɛ a mbeɛɛ faki. **18** Kiɛ mbeɛɛ ma mɔki mbiɛ mɔ kwa mbeɛɛ. Kɔm yɛmaka kɔ gia yɛ yi bɛkɔliki bɛni lo bɛkɔliki. Mbeɛɛ nɔmki num mbeɛɛ jikɛ lo bɛh Kiɛɛ'waka ki Baiɛɛɛ. **19** Mbeɛɛ dzɛkaki i gwɔ yimbeɛɛ i bɛɛɛɛ wɛ, bɛ bɔ bukuki i Kiɛɛwakti ki ɛkɔksi wɛ, bɛh bɛɛɛɛ bɛ kɔksini bɛdɔkɔ, bɛh bɛ Kiɛɛ'waka ki Baiɛɛɛ nyaki i mbeɛɛ. Mbeɛɛ yɛɛɛɛɛ yaka kɔksi Bah i shɔm yimbeɛɛ wɛ. **20** Mbeɛɛ nyɛki kiyɛɛɛɛ i Nyo Ba jobi wichi i gia yichi wɛ tsɛ dzɛh i yeli wi Bah wibukumbeɛɛ Jisɔs Klistus. **21** Mbeɛɛ nya gwu yimbeɛɛ i mi bɛh i mi biɛli kiɛkɔkni kɛ mbeɛɛ kwati i Klistus. **22** Bɛkɛɛɛ bɛ bɛni, mbeɛɛ nyɛ gwɔ yimbeɛɛ i bɛnyuku bɛmbeɛɛ asi mbeɛɛ nya i Bah, **23** kɔm minyuku kɔ fwu i kpɛ wi, asi Klistus kɔ fwu i kiyɛɛɛ ki bɛni bɛ bumni wɛ. Kiyɛɛɛ kiwɔ num gwu yi, wi mwi num Kimbwili kiwɔ. **24** Ayakadɛɛɛ, bɛkɛɛɛ bɛ bɛni kɛɛɛɛ i nyɛ gwɔ yibo i bɛnyuku bɛbɔ i gia yichi wɛ a liɛɛ asi kiyɛɛɛ ki bɛni bɛ bumni nya gwɔ yibo i Klistus. **25** Bɛnyuku, mbeɛɛ kɛɛɛ bɛkɛɛɛ bɛmbeɛɛ a liɛɛ asi Klistus kɛɛɛ kiyɛɛɛ ki bɛni bɛ bumni ka nya gwu yi, ka kpi kɔm ki. **26** Wi nɛ nya gwu yi i fɛ kiyɛɛɛ kiwɔ i baiɛɛɛ asi

wi nĩ wòkò ki bəh mwi bəh ja yi. **27** Wi nĩ sisi kijunni ki bəni bə bumni kiwò yaka ka wi ni dzo ki i wi wə ka minjpaŋa wə wi tsəki i dzəkəh wə, wi kaŋa kə ndi widəko, wi tsəsi i gwu wə, wi kaŋa kə gia yidəko yə yi bəkəliki wi, ka wi baiŋki kaŋa kə kiŋgbo i wi wə. **28** Yi kə a liŋ asi bənyuku kaŋaki i kəŋki tə bəkaŋa bəbo asi bə kəŋki gwú yibo. Mi kabə kəŋki kpə wi, yaka wi kəŋki num gwu yi. **29** Mi widəko kəkə wə wi si baiŋg gwu yi. Wi si saŋsi lo yi saŋsini, təkni bəh yi na bindzəŋ. Yi kə a liŋ asi Klistus fəki i bukumbeiy bə bə kə kijunni ki bəni bə bumni, **30** kəm bukumbeiy kə bimbui bi bi gwu. **31** Ako gia yə bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyə wə a, “Ako kəm yələ minyuku bi bēe lə ba wi bəh nih wi, wi chīŋni bəh kpə wi, ma bə bəfa bi nūm i mi wimu wə.” **32** Gia yidəko nyumiki lə i ndzaka wələ kintəŋg yi kpali nalə, ayaka mih yeiy yiy a, ndzaka wələ kə kəm Klistus bəh kijunni ki bəni bə bumni. **33** Na ka mih lansi dzakaki lə, mi wimu wimu i mbeiy wə kaŋaki i kəŋki kpə wi asi wi kəŋki gwu yi, minjpaŋa tə kaŋa i yeiy i a wi nyāki lə kiŋkəksi i nyuwu.

6 Bwa, mbeiy wəkəki i bətii bəmbey bəh i bənih bəmbey i dzəh yi Bah wə, kəm yələ kə gia yi chəŋ. **2** Nchi wi Nyə wə wi dzakaki a, “Wə kəksi ba wa bəh nih wa”, kə nchi wi ninshiy wə wi kaŋaki kiŋkaka num bə kpeiyi. **3** Ayaka kiŋkaka kiwə num a, “Mi wə wi jiəki nchi wələ wi bi wəkəki lə ndzəŋni, ayaka wi bi chu kwati nəni ki dəŋg i fa nshwaiŋ wə.” **4** Bətii bwa, kiə mbeiy ma fəki gia yə shəm kə i bəkəki bwa. Mbeiy kükuki bə num bəh nlani bəh ntəfi wi Bah. **5** Mfá, mbeiy wəkəki i bətikwili bə bə kaŋaki mbeiy i fa nshwaiŋ wə, i lwāki bə chu kəksi bə. Mbeiy wəkəki i bə bəh shəm yimbeiy yichi asi mbeiy wəkəki i Klistus. **6** Kiə mbeiy ma nəmki i bə a i jəbi wə dzəkəh yibo kə i mbeiy wə, ka gwu ndzəŋki bə bəh mbeiy. Mbeiy fəki aka mfá yi Klistus, yə bə fəki gia yə Nyə nəŋki bəh shəm yibo yichi. **7** Mbeiy bə nəm, mbeiy ka nəmki bəh kinsanli aka bəni bə bə nəmki num i Bah, kəbi i mi wiwəm. **8** Mbeiy kiəki a, gia yindzəŋni yichi yə mi fəki, wi fəki i bi kwati tə mmakti wi ndzəŋni i Bah, kəŋ a numki mfa nabə wə wi kəkə mfa. **9** Mbeiy bəni bə bə kaŋaki mfá, mbeiy kəŋaki bə tə i dzəh yindzəŋni wə, kiə mbeiy ma gūmsiki bə. Mbeiy kiəki a mbeiy bə bəchi kaŋaki Tikwili wimu i beiy, ayaka i wi chi chi kəkə. **10** I kaasi, mih dzakaki i mbeiy

a mbeiy nūm ndzəŋg i Bah wə, yəkəli num i ŋga bi bimbui wə. **11** Mbeiy ləh beiy bi jum bichi biə Nyə nya i mbeiy i gwu wə, ka mbeiy kələ i num i tum jum mbeiy bəh ŋkpeli i dzəh yichi yə wi wəkəli nyaniki yeiy. **12** Mbeiy kiə a bukumbeiy jwəki kə num bəh bəni bəwəm. Bukumbeiy jwəki num bəh beiy bichi biə bi kaŋaki ŋga bəh mbui, bi saka mbi wi jisi wələ. Beiy biə bi kə biŋ'waka bichu bichi biə bi kə i di bi beiy wə. (aiōn g165) **13** Ayakadəiy, mbeiy ləh beiy bi jum bichi biə Nyə nya i mbeiy, ka a bi numki i kaŋ yichu yə wə, mbeiy bi num ndzəŋg asi mbeiy bi numki num mbeiy fə lo gia yichi, i bi dzə num bindzəŋ. **14** Ayakadəiy, mbeiy nūm ndzəŋg. Mbeiy dzə ŋkəŋ ki nūm ka chiyi wə mbeiy shu i bweli wə, mbeiy dzə nəni ki chəŋ i num ka chwaka kə mbeiy ləh ka baŋ bijum bimbeiy yeiy. **15** Mbeiy nūmki num mbeiy keiyi gwu i fūkuki ntum wi ndzəŋni wə wi dzəki bəh kimboiyi i bəni, yəmaaka numki aka dzuyigvu yi jum mbeiy ləkə i gvu wə. **16** I kpeiyi i yələ wə, mbeiy jiə shəŋ a shəm i Klistus wə, yəmaaka kə aka kəŋg wi gəŋ mbeiy kaŋa i kaŋ. A num ki kə mbeiy kəŋki binsəŋg biə mi wichu tumki gbuku beli yeiy. **17** Mbeiy dzə tə mboiy wə Nyə bəiyi mbeiy yeiy wi nūm ka kifo kijum kə mbeiy bwaŋ, dzə tə nywə wi jum wə Kiŋ'waka ki Baiŋni nyaki a num gia yi Nyə. **18** I gia yichi wə, mbeiy tsāki jəbi wichi biəli asi Kiŋ'waka ki Baiŋni chusiki. Jəbi wə mbeiy bə tsa mbeiy ka bikəki beiy bichi biə mbeiy nəŋki i Nyə. I yəmaaka wə mbeiy təkni ndzəŋki, chu kaŋa shəm jəbi wichi i tsaki nywa Nyə i bəni bəchi bə ako mbu. **19** Mbeiy tsāki tə i mih a jəbi wə mih yasi dzaka kəŋg i dzaka, Nyə ni nyā mih bəh gia yə mih ki dzəkəki, ka mih dzakaki lwā kə kəm gia yi nyumini yi ntum wi wi ndzəŋni wi Nyə. **20** Ako kəm ntum wələ mih kə i nsəŋ wə kəm mih kə dzəkəh wi Klistus. Mbeiy tsāki a jəbi wə mih nəŋki i dzakaki, mih ni dzəkəki si mih kaŋaki i dzəkəki lwa kə. **21** Tichikus waiŋnih wibukumbeiy wi shəm wə wi nəmki tə i Bah bəh shəm yi yichi, wi ni fuku lə gia yichi i mbeiy kəm mih, ka mbeiy tə ni kiə si mih kə, bəh gia yə mih fəki. **22** Ako gia yə mih faaŋ wi i mbeiy kəm yi, ka wi dzə fə mbeiy kiə si buku kə, wi chu shīli shəm yimbeiy. **23** Nyə Tii wibukumbeiy bəh Bah Jiəs Klistus nyā mbeiy kimboiyi bəh kiŋkəŋ bəh kimbui. **24** Nyə chūsi shəm yi yindzəŋni i mi wichi wə wi

kaṇaki kiṇkəṇ kə ki kaaki kə i Bah wibukumbəiṇ
Jisəs Klistus.

Filibi

1 Kirgwakti kələ nyaka mih Bəol buku Timəti, bə bə kə bwa bə nəm bə Klistus Jisəs. Kirgwakti kələ dzəki i mbeij bəni bəchi bə bə kə bə Klistus Jisəs i Filibi i tasi bəh kifwu ki bətiij kijunji ki bəni bə bumni bəh bəni bə bə gamtiki i fəki bənəm i kijunji kintəəj. **2** Nyə Tii wibukumbeij bəh Bah Jisəs Klistus chūsi shəm yindzəjəni i mbeij chu nyā mbeij bəh kimbəijəni. **3** Jəbi wə mih kwakaki kəm mbeij na yibwi, mih ka nyaki num a kiyəjəni i Nyə wu, shəj. **4** Jəbi wə mih tsaki i ntsa wu, wichi kəm mbeij bəchi, mih ka tsaki jəbi wichi bəh kinsəjli, **5** kəm i yisi i chəkə bi ninshij i dzə buku bidəij, kə num mbeij chijəni bəh mih i nəmki a ntum wi ndzəjəni wə kəm Jisəs Klistus tsəki a ninshij. **6** Mih kiəki lə na bindzəj a Nyə wə wi nī yisi nəm wi ndzəjəni wələ i mbeij bi dzə tsə lə bəh wə i ninshij i tsə kaasi i chəkə biə Jisəs Klistus bi fiəni dzə yeij. **7** Yi kə chəj a mih kwakaki kəm mbeij bəchi yakadəij, kəm mbeij kə shəm yij, bukumbeij num i fiəj fimu wə a num fiə Nyə kə wi duksi bukumbeij yeij. Bukumbeij num i fi wə i liə, asi bukumbeij si num kəj a numki jəbi wə mih kə i ju, yi nsəj mə, kəj a numki i jəbi wə mih kə mih nyani kəm nnya dzaka i kəj bi ntum wi ndzəjəni wiwə fə a wi ləkəki nalə. **8** Mih dzakaki lə Nyə kiə na bindzəj a mih kəjəki lə shəm i mbeij nalə, kəj mbeij bəchi bəh kirəkəj ki Klistus Jisəs. **9** Mih tsaki a kirəkəj kimbeij tsəki a ninshij ninshij, ma mbeij ni kəjə mfi, i nəjki gia bindzəj. **10** Jəbi wə mbeij nəjki yakadəij, mbeij ni təkə sabi yə yi kə chəj. Ayakalə, a bi numki chəkə biə Jisəs Klistus bi fiəni dzə, mbeij bi baijki, ngbə kəbi. **11** Mbeij bi numki yakadəij num mbeij fwuli bəh kimfə ki chəj kə mbeij kəjəki tsə dzəh i Jisəs Klistus wə. Yələ ni fə kirəkəkni bəh kirəkəksi ni tsəki i Nyə wə. **12** Bwa bə nih bəj, mih nəjki a mbeij kiəki a gia yichi yələ yi num bəh mih lə, yi lansi gamti i fə a ntum wi ndzəjəni wələ kəm Jisəs kəkəki tsəki a ninshij. **13** Gia yiwə fə bəni bə jum bə bə chənəki ntəj bəh bəni bəchi kiə a mih kə i ju, yi nsəj mə lə, kəm Klistus. **14** Nsəj wələ mih nəmki lə, fə shəm yi bwa bə nih bəbukumbeij bəduli i Bah shili i fukuki gia yi Nyə nalə, chu lwa kə. **15** Mih kiəki lə a bə bədəkə fukuki lə kəm Klistus nalə chini kindəj bəh mih, jwə tə i dzo di bij

a bə tsə mih. Ayakalə, bədəkə fuku fibə bəh bijkwaka bindzəjəni. **16** Bə bədəkə bələ fukuki yakadəij, kəm bə kəjki mih, bə kiə a mih kə fa i ju, yi nsəj wə lə num a jə Nyə mih ka mih kəmki dzaka i kəj bi ntum wi ndzəjəni wiwə. **17** Bə bədəkə bəyaka fukuki kəm Klistus a dzu yi dzaka wə nəj num yeli i gwu yibə wə a bə fəki yakadəij kpeijəsi num ngəkə i wə mih yeijki i fa ju, yi nsəj mə. **18** Yəmakə kəjəki nə i fə a? Kəj bə fukuki yakadəij kwayi fə num kwayini ma bə fukuki yi njəj, mih sənliki a sənlini kəm i gia yichi wə bə fukuki num a kəm Klistus. **19** Akə a yakadəij si mih ni sənliki kəm mih kiəki lə si mbeij tsaki i mih, Kir'waka ki Jisəs Klistus chu gamti mih, yi num a mih ni bəj lə. **20** Gia yə mih tseijki tsəki a ninshij i yi wə mih lansi wəkəli nalə kə a mih bi ma lansi kwati kingəmni nalə kpaa. Mih ni kəjə ndzəj a shəm yij ka i gia yichi yə mih fəki bəh gwu yij, ni yaksiki a Klistus i beij i liə jəbi wichi asi yi nī kə, kəj mih numki wiwəm, nabə a mih kpi. **21** Mih dzakaki lə kəm, i yij wə, mih kabə num wiwəm, yaka mih kə a i Klistus, mih ka kpi, a ni numki num mbeij i mih. **22** Ayakalə, a kabə num a mih ni numki lə wiwəm, mih ni fəki nəm wə wi kə i gamti bəni bindzəj. Si gia yiwə kə yakadəij, mih kiəki kə a mih ki baaki yinaij na. **23** Mih kə mih fumni i kintəəj ki gia yələ wə. Mih lansi nəjki a, asi kə i yij wə ma mih nyə mfij tsə ka bə numki buku Klistus. Yəmakə ndzəj nalə tsə i numki wiwəm. **24** Ayakalə, yi kpeijniiki lə nalə kəm mbeij a mih numki wiwəm. **25** Si yi kə yakadəij, mih təkəki kiəki lə mənji kə a mih ni numki lə wiwəm bukumbeij bəchi ka mbeij ni kəkəki tsəki a ninshij chu num bəh kinsəjli asi mbeij jə shəm i Klistus wə. **26** Ayakadəij, jəbi wə mih fiəni dzə num bəh mbeij, mbeij ni ghənsiki gwu na bindzəj kəm Klistus Jisəs kəm mih. **27** Gia yə mih nəjki i dzaka kə a, mbeij nōki nōni kə ntum wi ndzəjəni kəm Klistus nəjki. Mbeij nōki yakadəij, ka mih bi fiəni dzə yeij mbeij, ma mih bi dzə kə, mih ni wəkəki alə a mbeij num ndzəj, kəjə shəm yimu num i mi wimu, jwə i fiəj fimu wə, i kimbəm kəm ntum wi ndzəjəni. **28** Kiə mbeij ma lwāki bəni bə bə baijki mbeij i gia yələ wə. Mbeij kabə lwaki kə bə, ma yəmakə ni chusiki i bə a Nyə ni bwili lə mbeij, ayakalə yijəni kaasi bə num kaasini. **29** Mbeij kiəki a Nyə ka duksi dəkə mbeij a mbeij nūmki bəni bə Klistus shəj, alə a mbeij būm a wi shəj. Wi kə wi duksi tə a mbeij wəkəki

ngakə kəm Klistus. **30** Mbeinj ko mbeinj chinji lo bəh bəh mih, bukumbeinj bəchi bá jwə a i gia yələ wə mbeinj ni yeinj mih jwə kəm yi a num a yi, mbeinj wəkəki si mih keinjki a yi beinj i liə.

2 Ntə mbeinj ko num mbeinj chinji lo bəh Klistus wi fə mbeinj bá kaja shóm yi shili a? Ntə kinjənj ki fə lo shóm yimbeinj bá də a? Ntə mbeinj bəh Kin'waka ki Baijni si num lo i kinchinji wə a? Ntə mbeinj si kaja lo shóm yindzənjni chu kwasi nsheinj i mbeinj kintənj a? **2** Si yi ko yakadəinj, mbeinj fə a kinsanjli kənj jikə kaasi. Mfi bimbeinj nūmki i fiəj fimu wə, kinjənj kimbeinj nūmki kimu, mbeinj kənjaki shóm yimu chu kəja kinjwaka kimu. **3** Mi ma fəki fiəj kwaka a gwu yi shənj nabə i gənjəsi gwu kilələ. Mi shisi gwu yi, i yeinjki a mi widəkə tsəki lo wi. **4** Kiə mi ma fəki gia yə yi ko i dzə bəh mbee a gwu yi shənj. Wi fəki num yə yi ko i dzə bəh mbee i bəni bədəkə tə. **5** Kinjwaka kimbeinj kənjaki i nūmki a lij ka ki Klistus Jisəs, **6** wə wi nī ko na fiəj fichi fiə Nyo ko, ayakalə, wi nī ka dzə dəkə gia yiwo a bə Nyo ko lij, a ako gia yə wi ko i baanjni baanj yeinj wə, **7** wi bee di biwə yaka, dzə num di bi mfa. Ayaka bə nī bwə wi, wi num a lij ka mi wiwəm. **8** Jobi wə wi nī ko mi wiwəm, wi nī shisi gwu yi, ka wəkəki i Nyo, wi bi dzə bum i kpi, na kpini i kintasi wə. **9** Si wi nī fə yakadəinj, Nyo yakasi wi, jiə i di biə bi tsəki bi mi wichi, nya wi bəh yeli wə wi tsəki kiyeli kichi, **10** ka mi wichi wə wi ko i tumi ki beinj wə bəh wə wi ko i kuku bəh wə wi ko i kii, jobi wə bə wəkə yeli wi Jisəs wələ, bə tum binyu, **11** mi wichi ni dzakaki bəh dzaka ki a, Jisəs Klistus ko Bah. Jobi wə bə fə yakadəinj, kinjəkəni ni tsəki i Nyo Ba. **12** Ayakadəinj, nséinj yinj yi shóm, mbeinj wəkəki tə a Nyo asi mbeinj nī wəkəki i jobi wə mih nī ko bəh mbeinj. Kighə i liə na si mih kəkə bəh mbeinj, mbeinj tsəki a ninshinj i nōmki kəm mbəinj wimbeinj. Mbeinj fəki yakadəinj, lwa nyumyi. **13** Mbeinj kīəki a, a nōmki Nyo i mbeinj wə, fə a mbeinj fəki gia yə wi kənjki. A nyaki wi ngə i fəki gia yiwo yeinj. **14** Mbeinj kabə fəki gia yichi yə mbeinj fəki, kiə mbeinj ma shūnyiki, nabə i gūkuliki, **15** ka mbeinj baijki, chu kaja kə kinjəbō kidəkə. Ayakadəinj, mbeinj ni numki bwa bə Nyo bə bə ka gbə dəkə i gia yidəkə wə i ngəkə wələ kintənj wə wi kənjaki shóm yichu məmyi gia yichu. I mbi wələ wə mbeinj si baij lo aka bijənj, **16** asi mbeinj kaja ndzənj ntum wə wi nyaki nōni kə ki bi tsə kaa

kə i bəni wə. Mbeinj kabə fəki yakadəinj, i bi tsə buku i jobi wə Jisəs Klistus bi fiəni dzəki, mih bi numki bəh kinjənj ki gwu a mih ka yəkə dəkə n'yəkə wi kilələ nabə i nōm nōm wi kilələ. **17** Si mbeinj jiə shóm i Nyo yaka, ako mfə gia si mbeinj fə i wi. Kənj a numki a bə ni kwu kaasi lo mih ka mbih, i kpeinj si i mfə gia wimbeinj wə, mih ni wəkəki a ndzənjni, laj lajni bəh mbeinj bəchi. **18** Ayakadəinj, mbeinj tə chinji bəh mih ka bukumbeinj wəkəki ndzənjni, laj lajni. **19** Bah Jisəs ka bum, mih yeinjki a, baanj a twesi mih ni faanj Timoti i mbeinj. Jobi wə wi ni dzə buku i mbeinj wə wi ni fiəni dzə, wi ni fuku mih si mbeinj ko, ka shóm yinj dəkə. **20** Mih kənjaki ka mi widəkə ka wi, wə wi lansiki kənjaki shóm tə i mbeinj asi mih kənjaki. **21** Mih dzakaki yələ, kəm na ndə kənjaki ŋki kinjənj a gwu yi wə, tseinj kə kəm gia yə Jisəs Klistus nənjki. **22** Ayakalə, Timoti kə mbeinj si kiə lo a wi chusi mi wə wi ko, si wi ko num wi nōm lo buku wi, i fukuki ntum wi ndzənjni. Wi nōmki buku wi a lij asi waij si nōm bəh ba wi. **23** Ako gia yə mih yeinjki a, a baanj a twesi mih ni faanj wi. Gia yə mih keinjki mih tseinj ko i yeinj a gia ni num dəinj i gwu yinj wə a. **24** Mih jiəki mfi bij i Bah a, a baanj twesi mih mwi ni dzə yeinj tə mbeinj. **25** Mih yeinjki a yi ndzənjki lo a mih ni fiəni chinji lo Ebafloditus i mbeinj. Wi ko waijnihi wimbeinj, buku wi nōmki chu jwə i gia yi Nyo wə. Ako mi wimbeinj wi ntum wə mbeinj nī faanj a wi dzə tséinjki mih. **26** Wi si nənjki lo nalə i yeinj mbeinj bəchi, shóm shiliki lo wi asi wi si wəkə a mbeinj wəkə a ngəinj gweinjki lo. **27** Ako ŋkənj, wi si ko num wi gweinj ka baanj a twesi i kpi. Ayakalə, Nyo si kwasi nsheinj i wi, a kəbi a shənj wi mbənj. Wi si ko wi kwasi nsheinj i mih tə a wi ma kpi i chu kpeinj si ngəkə i wə mih ko mih si yeinj lo. **28** Ayakadəinj, mih lansiki nənjki lo i chinji wi, ka mbeinj chu yeinj wi, mbeinj wəkə ndzənjni, shóm yinj tə ma ni chu nyaki ngəkə bəh ngə. **29** Mbeinj dzə jīə wi ka bəni bə Bah bəh kinsanjli kichi. Bəni ka wi ko bə mbeinj ko i kəksiki. **30** Mih dzakaki yələ kəm asi baanj a twesi ma wi ni kpi kəm nōm wi Klistus, si wi nī nya gwu yi i təkniiki i mih i di bimbeinj wə.

3 Bwa bə nih bənj, i kaasiki, mbeinj nūmki bəh kinsanjli a mbeinj ko bəni bəh Bah. Mih ko num mih nyaka lo gia yichi i mbeinj, na yaka lo mih ni bəh kə i nyaka chu fiəni chukuli yi. Mih fəki yakadəinj i kənjki mbeinj kənjni. **2** Mbeinj

tôkniki bəh bəni bə bə fəki gia yichu, num i bwaŋki alə a bə kaŋaki i sɔuŋki bəni. Bəni bəwə kə biə. **3** Ako bukumbeij bələ bə kaŋaki nsuuj wi chəŋ, bukumbeij bə bə tsaki Nyo asi Kiŋ'waka ki chusiki, ghaŋsi gwu kəm Klistus Jisəs. Bukumbeij jiəki kə mfi i gia yi nyam yi gwu wə. **4** Ayakalə, mih tə kələ i kaŋa kiŋkəŋ i jiəki mfi i yəmaka gia wə. Mi ka num wə wi kwakaki a wi kaŋaki lə kiŋkəŋ i jiəki mfi i gia yi nyam yi gwu wə, mih jiəki lə tsə wəmaka mi. **5** Mih nɪ buku kaŋ nyan bə suuj mih, mih num mi wi Islə, i chwəŋkijuj ki Benjamin wə, mih num mi wi Hibulu, kimbwə ki Hibulu. I bənchi bə buku wə, mih kə mi wi Falasi. **6** I dzəh yi kimbu i kaŋani kiŋkəŋ nalə i fəki gia i dzəh yi Bəju, mih nɪ bwaŋki lə gvu i bəni bə bumni cheij. I kimbu ki bənchi wə si mi kə i numki chəŋ, mih nɪ kaŋaki kə ŋgbə widəko. **7** Ayakalə, gia yə mih nɪ yisiki yeijki a yi kə mbee i mih, ako i liə mih yeijki lə ako gia yi kilolə, kəm gia yə Klistus fə i mih. **8** A kəkə a yəmaka shəŋ, mih yeijki gia yichi yi num gia yi kilolə i mih, kəm gia yimbum yə yi tsəki gia yichi ako i kiə Bah wuj Klistus Jisəs bindzəŋ. Mih lətəkə gia yichi kəm wi. Mih yeijki lə yi ka gia yi kinyeŋ, ka mbee wuj numki Klistus, **9** buku wi ni num kaasi i mi wimu. Mih ni chu numki kə a Nyo dzo mih a mih kə chəŋ i wi nshij biəli yij dzəh yə yi kə yi bənchi bəbuku. Wi dzo mih kəm mih jiə shəm i Klistus wə. I numki chəŋ i Nyo nshij ako num i dzəh yə mi jiə shəm i Klistus. **10** Gia yə mih nəŋki i liə kə a mih kiə Klistus bindzəŋ, i kaŋaki ŋga biə wi nɪ kaŋaki si wi nɪ dza i kpi wə. Mih nəŋki tə i yeij bəŋgəkə bə wi nɪ yeij, bəh i num aka wi i kpi yi wə, **11** ka jobi widəko Nyo bi dzasi tə mih i kpi wə. **12** Mih dzakaki kə yələ a mih kə num mih kaŋa lə gia yiwo nabə a mih tsə buku lə. Mih keijki mih bwaŋ ŋga i yeij a mih ni nani lə tseij yij i kaŋa biəij biwə i mih kaŋ, kəm Klistus Jisəs kə wi dzo lə mih i mi wi. **13** Bwa bə nih bəŋ, mih dzəki kə a mih kaŋa lə biəij biwə i mih kaŋ. Ayakalə, gia yimu yə mih fəki kə a mih daliki lə gia yə yi tsə lə, mih bwaŋ ŋga a mih kaŋa num a yə yi kə i ninshij. **14** Mih bwaŋki ŋga i tseijki tsəki shəŋ a di biə mih tsəki, i kwati mmakti wuj a num mbəŋ wə Nyo bəŋ mih a mih yāka dzə i beij asi mih chijni i Klistus Jisəs wə. **15** Bukumbeij bəchi bə bə kə num bə kpeij i kimbun wə kaŋaki lə i kwəkaki gia i dzəh yələ wə. Ayakalə, mbeij bədəko ka kwakaki gia yidəko chi chi, yaka kə a, a ni fuku

baiŋsi Nyo yəmaka i mbeij. **16** Gia yimbum kə a bukumbeij kaŋa ndzəŋ gia yə bukumbeij kə bə lani lə yi. **17** Bwa bə nih bəŋ, mbeij dzəki kisini i mih, chu tseij tə nənɪ kə bəni bədəko naki num bə dzo kisini i buku. **18** Mih dzakaki yələ lə kəm si mih nɪ dzəki chəksi chəksi mih dzaka i mbeij, mih chu dzakaki i liə na bəh mindəm i dzəkəh yij cheij a bəni duki lə bə bə nənɪ nənɪ kə ki chusiki a bə kə bəmbaiŋni bə Klistus i gia yə a wi nɪ kpi i kintasi wə. **19** Bəmaka bəni kə bə bə bi bəkəliki bə bəkəlini. Wi bə nyo kə num dzaka kidzini. Bə ghaŋsiki gwu i gia yə bə si kaŋaki i ŋgəmni i yeij wə. Kiŋkwaka kibə kə shəŋ i gia yi fa kuku. **20** Bukumbeij kə fibukumbeij bəni bə tumi ki beij. Ako feij wə bukumbeij təkəsi wəkəliki num Mbəŋsi wibukumbeij Bah Jisəs Klistus i di biə wi bi dza dzə. **21** A bi num jobi wə wi bi dzə, wi bi kwuni gwu yibukumbeij yələ yi chij kə alə ma yi bi kwuni yi num ka gwu yi yə yi kaŋaki kiŋkəkni. Wi bi kwuni num bəh ŋga bi biə wi bi juŋni biəij bichi yeij, wi num i yeij beij.

4 Ayakadəij, bwa bə nih bəŋ, mih kəŋki lə mbeij nalə chu kaŋa kiŋkəŋ i yeij mbeij. Ako mbeij bə mbeij fəki mih wəkə ndzəŋni, mbeij chu num kifo kəŋki ki ŋkuŋ. Nsəij yij, mbeij nūm ndzəŋ i Bah wə. **2** Mih tsaki a Ewodia bəh Sintiki fiəni num dzaka kimu ka mi bəh waiŋnih wi i Bah wə. **3** Mih dzaka tə i wə wə wə təkəsi kə na mi wuj wi mbaŋ i nəm wə gāmti bəkaŋa bələ ma bə fiəni nūm i dzaka kimu wə. Ako bəni bə nəm buku bə bəh ŋga i nəm wi ntum wi ndzəŋni wələ kəm Jisəs Klistus i tasi bəh Kləmən bəh bəni bəchi bə buku bə nɪ nəmki. Bəni bələ kə num kiyeli kibə si num lə i kiŋwakti ki bəni bə bə kaŋaki nənɪ kə ki bi tsə kaa kə. **4** Mbeij nūmki bəh kinsəŋli i Bah wə jobi wichi. Si mih kə mih dzaka, mih fiəni dzaka chukuli a, mbeij nūmki bəh kinsəŋli. **5** Mbeij chūsiki nənɪ ki bənini i mi wichi, kwāka a jobi wi Bah wi dzəni si num a kaŋ. **6** Kiə mbeij ki nyūfi kə gwu kəm gia yidəko. Mbeij tsāki num tsani i gia yichi wə jiə i Nyo nshij. Mbeij bə tsa mbeij ka bīkəki gia yə mbeij nəŋki i wi, nyā kiyəŋni i yə wi fəki. **7** Mbeij ka fəki yakadəij, Nyo ka ni nyā mbeij bəh kimbəŋni ki, ki ni təkni bəh shəm bəh mfi bimbeij asi mbeij kə i Klistus Jisəs wə. Kimbəŋni kələ Nyo nyaki kə kə ki tsəki mfi bi mi wiwəm bichi i kiə. **8** Bwa bə nih bəŋ i kaasi, gia yə mbeij kaŋaki i

kwākaki kɔ yə yi kɔ yi ŋkɔŋ bəh yə yi kaŋaki bəchi bə bɔ kɔ i ntɔŋ wi Kaysa wə fa. **23** Ma
 kiŋkɔksi, bəh yə yi kɔ chəŋ. Mbeij kwākaki gia Bah Jisəs Klistus chūsɪ mbeij bəchi bəh shəm
 yə yi baiŋki bəh yə bəni kɔ i kəŋki bəh yə shəm yi yindzɔŋni i biŋ'waka bimbeij wə. Yi nūm
 kɔ i kpiki mi i yeij beij. Gia kabə num yə yi ayaka.
 tɔksiki ndzɔŋki tsə bwili fwu, na bəh yə bəni
 kɔksiki, mbeij ka kwākaki a yəmaka. **9** Mbeij
 fəki gia biəli a nlani wə mih nɪ lani mbeij yeij
 kɔŋ a numki yə mbeij nɪ wəkɔ num wəkɔni i
 mih, nabə yə mbeij nɪ yeij num yeijni. Jobi wə
 mbeij ni fəki yakadəij, Nyɔ wi kimboijni ni
 numki bəh mbeij. **10** Bah fə mih bə num bəh
 kinsanli nalə si mbeij nɪ kɔ num mbeij chusi
 kiŋkɔŋ kimbeij i mih asi mbeij nɪ yisi chusi.
 Mih kiəki lə na bindzɔŋ a mbeij nɪ kaŋaki lə
 kiŋkɔŋ i mih, ayakalə dza num dzəh. **11** Mih
 dzakaki kə lə a mih dzaki lə fieŋ fidəko. Mih lani
 kiə lə i num bəh na finə fiə ako mfiŋ. **12** Mih
 kiəki lə jobi wə mi si dza fieŋ, mih kiə jobi wə wi
 si kaŋa biduli. Mih ka lani kiə si mih kɔ i numki
 num mih fwuli bəh na finə, kɔŋ mih numki
 num mih dzi, nabə maka mih dzi nabə jobi wə
 mih kaŋaki bieij biduli bəh jobi wə mih dzaki.
13 Mih kiəki i fə gia yələ yichi lə num bəh ŋga bi
 Klistus biə wi nya i mih. **14** Ayakalə, na si mih
 lansiki dzakaki yələ lə, mbeij mɔmsi na bəh ŋga
 i gamti mih i bəŋgəkə bəŋ wə. **15** Mbeij bəni bə
 Filibi kiəki lə a, si mih nɪ buku i tumi kimbeij
 wə i Masedonia, jobi wə mih nɪ yisi fuku ntum
 wi ndzɔŋni wələ i mbeij, kaŋ yi kijunɪ ki bəni
 bə bumni bədəko nɪ ka baŋsi dəkə buku bɔ i
 nnya bəh i ndzo wə. A nɪ kɔ a mbeij shəŋ. **16** A
 nɪ kɔ i jobi wə mih nɪ kɔ i Tesalonika, mbeij
 chiŋsi ŋgamti i mih, chu chiŋsi. **17** Mih dzakaki
 kə yakadəij a mih tseiŋki a mbeij chiŋsi fieŋ
 fidəko i mih. Mih tseiŋki num mmakti wə Nyɔ
 bi nyaki i mbeij i gia yə mbeij fəki i mih. **18**
 Mbeij nɪ baarj faarj Ebafloditus bəh binya a
 wi dzə nya i mih. Mih kɔ i liə mih chu dza kə
 fieŋ fidəko. Mih nɪ dzɔ binya biwə bichi, yeij
 bidu tsə si mih nəŋki. Binya biələ kɔ mfə gia
 wə mbeij fə i Nyɔ, wi dzɔ bi, bi fwuli bəh tseŋə
 yindzɔŋni asi wi kəŋki. **19** Nyɔ wurj kaŋaki lə
 biba bimbun bichi, wi num i ni nya mbeij bəh
 bieij bichi biə mbeij dzaki tsə dzəh i Klistus
 Jisəs wə. **20** Kiŋkɔkni nūm i Nyɔ wibukumbeij
 wə wi kɔ tə Tii wibukumbeij i jobi wichi wə
 kiŋgəksi kəbi. Yi nūm ayaka. (aiŋ 9165) **21** Mbeij
 bəni bəni bəchi bə bɔ baiŋki bɔ num bə Klistus
 Jisəs i mih. Bwa bə nih bəbukumbeij bə bɔ kɔ
 i fa bəniki dzəki i mbeij. **22** Bəni bəchi bə bɔ
 kɔ bə Nyɔ fa bəniki dzəki i mbeij, kighə bəni

Kolose

1 Ako mih Bəol, waiŋ ntum wi Klistus Jisəs i kiŋkəŋ ki Nyə wə. Mih kə buku Timəti waiŋnih wibukumbeŋ. **2** Kiŋwakti kələ dzəki i mbeŋ bwa bə nih bəbuku bə Kolose, a num bəni bə Nyə bə bə num ndzəŋ i Klistus. Nyə Tii wibukumbeŋ chūsə shəm yindzəŋni i mbeŋ chu nyā mbeŋ bəh kimboŋni. **3** Jəbi wichi wə buku tsaki i mbeŋ buku ka nyaki kiyəŋni i Nyə shəŋ wə Tii Bah wibukumbeŋ Jisəs Klistus, **4** kəm buku kə buku wəkə lə kəm shəm yimbeŋ yə mbeŋ jiə i Klistus Jisəs wə, bəh kiŋkəŋ kə mbeŋ kaŋaki i bəni bəchi bə bə kə bə Nyə. **5** Buku kiəki lə a mbeŋ fəki yakadəŋ kəm mbeŋ tseŋki tsəki a ninshiŋ num i gia yə Nyə kə wi keŋsi jiə i mbeŋ i beŋ. Gia yələ kə yə mbeŋ n̄ kə mbeŋ wəkə lə yi i gia yi Nyə wə yi num ŋkəŋ, a num ntum wi ndzəŋni. **6** Ntum wələ n̄ dzə i mbeŋ a liŋ asi wi dzəki i bəni i mbi wichi wə, ka kwuni nəni ki bəni ka chu warj tsə a ninshiŋ ninshiŋ. Yi kə a liŋ asi yi n̄ num bəh mbeŋ i yisi i chəkə biə mbeŋ n̄ wəkə ntum wi ndzəŋni chu kiə kəŋ a Nyə chusi shəm yi yindzəŋni i bəni. **7** Mbeŋ n̄ wəkə gia yələ i ɛbaflas wə wi kə shəm yibuku, buku bə nəmki i fiəŋ fimu wə. Wi kə mi wi nəm wi Klistus, num wi dzə di bibuku ka nəmki bəh shəm yi yichi. **8** Wi fuku lə i buku kəm kiŋkəŋ kə Kiŋ'waka ki Nyə kə ki fə mbeŋ kaŋa i bəni. **9** I yisi i chəkə biə buku n̄ wəkə kəm mbeŋ yakadəŋ, buku nəki bee kə i tsaki i mbeŋ. Buku tsāki bikə a Nyə jiksi mbeŋ bəh mfi biə bi n̄ fə mbeŋ kiə gia yə wi nəŋki. Ayaka, yələ ni tsə lə mfi bimbun bichi bəh bieŋ biə Kiŋ'waka ki fə mbeŋ ka kiə. **10** Ayakadəŋ, mbeŋ nōki nəni a num kə ki kə kə ki kpeŋni i Bah, a num kə wi lənsiki kəŋki. Mbeŋ ka nōki yakadəŋ fə bənəm bə ndzəŋni i dzəh dzəh wə, kə tsə a ninshiŋ ninshiŋ i gia yə mbeŋ kiəki kəm Nyə. **11** Buku tsa tə a, Nyə wə ŋga bimbun bichi kə mbi nyā mbeŋ bəh ŋga bichi a mbeŋ ləkəki jəbi wichi, kəŋa shəm tsə a ninshiŋ i gia yichi wə, ləŋ ləŋni, **12** nyā kiyəŋni i Ba wibukumbeŋ. Ako wi wə wi fə ka bukumbeŋ kpeŋ i tseŋki i bi kwati fiəŋ fiə wi n̄ keŋsi jiə i bəni bə akə mbu i ŋkuŋ bi bi baiŋni wə. **13** Wi bwili lə bukumbeŋ i kaŋ yi ŋga bi jisi wə, ka jiə i kintəŋ ki ŋkuŋ bi Waiŋ wi wə wi kə shəm yi. **14** Ako Waiŋ wi wələ wi tsə dzəh i wi wə ka təŋ bukumbeŋ i kaŋ yi

ŋgəkə wə, a num ndalinya wichu bibukumbeŋ. **15** Waiŋ wi wələ kə na kimbwəsi ki Nyə mwi wə bukumbeŋ yeŋki kə. Wi kə kimbwə ki ninshiŋ wi bieŋ bichi biə bə n̄ maa. **16** Nyə n̄ maa bieŋ bichi tsə dzəh i kaŋ yi wə, bieŋ bi beŋ bəh bi kuku, biə bə yeŋki, bəh biə bə yeŋki kə, nabə bəchinda bənaiŋ bə bə nyaniki i fiəkə wə, nabə bə bə kaŋaki ŋga, nabə bəmbun, nabə bə bə sakaki. Bieŋ biələ bichi kə Nyə n̄ maa bi tsə dzəh i kaŋ yi wə, ayaka bi num i wi. **17** Wi n̄ kolə na ka bieŋ bichi numki. Bieŋ bichi num i kaŋ yi wə, a kaŋa wi bieŋ bichi na ka bi chigniki numki si bi kə. **18** Wi kə fwu wi kijuŋni ki bəni bə bumni kə akə gwu yi. A num wi wə wi n̄ yisi kijuŋni kələ. Ayaka a num wi mi wi ninshiŋ i dza i kpi wə, wi chu kəbi i bi kpi, ka i bieŋ bichi wə wi bi num ninshiŋ i bi wə. **19** Gia yələ num lə kəm Nyə n̄ kəŋ a fiəŋ fichi fiə ŋgaŋ kə fi, nūmki i Waiŋ wi. **20** Nyə ka fə tsə dzəh i Waiŋ wi wə a bieŋ bichi kəŋ a numki bi beŋ bəh bi kuku bi fiəni chigniki bəh wi Nyə. Wi n̄ fə num kimaiŋ bəh mwa mi Waiŋ wi i dzə bəh kimboŋni jəbi wə wi n̄ kpi i kintasi wə. **21** I mbeŋ, mbeŋ n̄ kə num mbeŋ gaali bəh Nyə, ka kaŋaki biŋkwaka bichu kəm wi, asi mbeŋ n̄ fəki chu. **22** Ayakalə, i liə Nyə kə wi fiəni chigniki mbeŋ bə i gwu yi Waiŋ wi wə wi n̄ fiəni num mi wiwəm. Ayaka wi n̄ fə yələ tsə dzəh i kpi yi wə, ka mbeŋ bi numki i wi Nyə nshiŋ baiŋ chu kaŋa kə ndi widəkə, num kiŋgbə kidəkə kəbi. **23** Mbeŋ ni numki lə a jəbi wə mbeŋ kabə tsə a i ninshiŋ bəh shəm yə mbeŋ jiə i wi, ləkəsi ŋga i num ndzəŋ gia yidəkə nəŋni kə mbeŋ i gia yə mbeŋ tseŋki tsəki i ninshiŋ i yi wə, yə mbeŋ n̄ wəkə i ntum wi ndzəŋni wə. Ntum wi ndzəŋni wələ kə wə bə kə bə fuku i mi wichi i fa kuku. Ako ntum wi ndzəŋni wiwə mih Bəol kə mi wi nəm yeŋ. **24** I liə mih laŋki lə i bəŋgəkə bəŋ bə mih wəkəki kəm mbeŋ. Ayaka mih giŋki bəŋgəkə bələ lə i kaasi bəŋgəkə bə Klistus n̄ wəkə kəm kijuŋni ki bəni bə bumni bə akə gwu yi. **25** Nyə jiə mih a mih nōmki i kijuŋni ki bəni bə bumni, i fukuki ja yi i mbeŋ asi yi kə yichi. **26** Ja yələ kə yə bə n̄ kə bə nyumi i ŋgəkə wi bəni bəchi i jiə yə wə, i liə Nyə chusi yi i bəni bə akə mbu. (aiŋon g165) **27** Nyə n̄ saiŋbwili i fə a bəni bu bələ kiə a, bəni bə bə kəkə Bəju bi kwati lə kiŋkəkni kimbun i gia yələ bə n̄ kə bə nyumi. Ayaka gia yi nyumini yiwə num a Klistus kə i mbeŋ wə. Ayakadəŋ, mbeŋ kabə tseŋki tsəki i ninshiŋ i bi kwati mbun biwə. **28** Ako Klistus

wələ buku fukuki kəm wi i bəni bəchi. Buku lani bə i dzəh yi mfi bimum bichi, chu kiŋ i bə, ka buku bi chusi bə i Nyo nshin num bə ta kpein si bəni bə Klistus kaŋaki i numki. **29** Ako gia yə mih bwanji nga, nom bəh nga bichi biə Klistus nomki bəh bi i mih wə.

2 Mih si nəŋki i fə a mbein bəni bə Kələse kiə si mih jwəki nalə kəm mbein, bəh bəni bə Lawdesia bəh bəni bə bumni bəchi bə bə ka num yein dəkə shi biŋ. **2** Mih fəki yakadəin a shóm yi mbein bə shiliki, a mbein juŋniki nūmki i kiŋkəŋ wə, i keinji kīə ndzəŋ gia yichi asi mi kaŋaki i kiəki, ka mbein ni kiəki gia yi nyumini yi Nyo yə ako Klistus. **3** Nyo nyumi biba bi mfi bichi bəh gia yə bəni si kaŋaki i kiəki kəm wi a num i Klistus wə. **4** Mih dzakaki yələ ka mi widəko ma bi nyə dzə bəh ndzaka wi njwəŋni wi ntəkə i fwəkyi mbein yein. **5** Mbein kīəki a na si mih kəkə i mbein kintəŋ mih kolə bəh mbein i kiŋ'waka wə. Mih laŋki lə kəm mih yein ki lə si mbein fəki gia i dzəh yindzəŋni wə, num mbein jiə shəm i Klistus wə yi ləkə ndzəŋ. **6** Si mbein kə mbein dzo lə Klistus jisəs a wi kə Bah, mbein nōki a i wi wə yakadəin. **7** Mbein ləkə gaar mbein kōo yaka i wi wə, mbein nūmki bəh nga i kimum kimbein wə a liŋ si bə nī lani mbein, nyā kiyəŋni i Nyo tsə na tsəni. **8** Mbein tōkniki a mi bi ma dzō mfi bi fwəkyini kilələ biələ fa kuku i lim mbein yein a mbein fiəni numki mfā. Mfi biələ kə biə bi biəliki nōni ki kwili ki mi wiwəm bəh bi biŋ'waka biə bi sakaki mbi wələ. A kəkə biə bi biəliki si Klistus nəŋki. **9** Mbein kīəki a si Klistus nī fiəni num mi wiwəm, fiəŋ fiə Nyo kə fi fichi kolə i wi wə. **10** Mbein kaŋa lə biəŋ bichi si mbein kə mbein chignī mbein bəh Klistus. Ako wi Fwu wi Biəŋ Bichi biə bi kaŋaki nga bəh biə bi sakaki. **11** Si mbein bə kə num mbein chignī yakadəin, wi suuŋ mbein. Nsuuŋ wələ kəkə wə bə si fə bəh kaŋ jobi wə bə təiŋ bwili dzu i gwu yi wə. Yələ kə yə a fəki Klistus, i təiŋ bwili nyam yi gwu yichu. **12** Jobi wə bə nī juli mbein i bəko mə, kə a bə nī chignī mbein bəh Klistus ka ləə. Ayaka Nyo fiəni dzasi tə mbein kəm shóm yə mbein jiə i wi wə a wi kolə i dzasi tə mbein i kpi wə bəh nga biə wi nī dzasi Klistus yein i kpi wə. **13** Mbein nī yisi kə num mbein kpi lə i kiŋ'waka wə kəm bəchi bə Nyo bə mbein nī bwiŋki, maka bə suuŋ tə mbein, i təiŋ bwili gia yə nyam yimbein yi gwu nəŋki. I liə, Nyo kə wi fə lə mbein fiəni chu bəwəm, chignī mbein bəh

Klistus. Wi kə wi dalinya lə chu bibukumbein bichi. **14** Wi kə wi chiksi lə gia yə yi nī kwaki bukumbein i Kiŋwakti ki Bəchi wə, yə bə nī nyaka kəm bukumbein. Wi dzo biəŋ biələ bichi ka bəŋŋ i kintasi wə. **15** Klistus ka bwiŋ nga bi biəŋ bichi biə bi kaŋaki nga bəh biə bi sakaki, ka bwili bi i yəŋə wə ngəmsi bi, tumdzi bi i kintasi wə. **16** Ayakadəin, kiə mbein ma chu būm a mi widəko sākaki mbein kəm biəŋ biə mbein dziki nabə biə mbein muki nabə a mbein biŋki kə bini, nabə bini bi fiəŋŋ wimfiəŋ, nabə a mbein shiki kə bimbam. **17** Bə fəki gia yələ yi num a biŋəŋŋəŋ bi gia yə yi nī kə i bi dzə, gia yiwo mwi num Klistus. **18** Kiə mbein ma būm a bəni bədəko sakaki mbein dzaka a mbein gbo i dzəh yidəko wə. Bəni bələ kə bə dzakaki a mbein dzəki gwu yimbein i kuku asi bə dzəki a kəbi i dzəh yi chəŋ wə, bə dzaka a mbein kəksiki tə bəchinda bə Nyo asi bə kəksiki. Bə dzaka a bə kiəki lə gia, kəm bə yein ki lə gia i ndəmsi mə. Ayakalə, bə ghaŋsiki gwu num i gia yə yi dzəki i bə fuŋ ayaka fwu wi gia yiwo kəbi. **19** Bəma ka bəni kə bə gaali lə bəh Fwu wə ako Klistus. Klistus kə wə wi nyaki nga i gwu yi ka yi kəki si Nyo keinji yi a yi kəki. Bukumbein kə bə chignī asi gwu yi mi kə yi chignī i bənyuŋ wə bəh i gaar wə ka yi numki chəŋ. **20** Si mbein kə mbein kpi lə mbein bəh Klistus i kimbu ki biŋ'waka biə bi sakaki mbi wələ, ako kəm nə wə mbein chu nəki aka mbein kə bəni bə mbi wələ a? Mbein chu bum i biəliki bəchi bələ kəm nə a? **21** Bə si laar a, “Kiə mi ki kəŋa kə. Kiə mi ki mōm kə i dzaka wə. Kiə mi ki kōm kə.” **22** Gia yələ yichi kə yə bəni fəki tsəki a ninshin, kəm bə biəliki bəchi num a jiə bəni biəli asi mfi bibə chusiki. **23** Bəni dza yein a mfi kolə i bəchi bələ wə, si bə chusiki dzəh yə bə nyiniki bəni i kəksiki yein, bəh i shisiki gwū yibə i kuku a kəbi na i dzəh yi chəŋ wə nabə i nya bwili gwū yibə. Ayakalə, biəŋ biələ kəbi i gamti i bwili mi i gia yichu yə nyam yi yi gwu nəŋki.

3 Si Nyo nī kə wi dzasi lə mbein bəh Klistus i kpi wə, mbein jiə shəm num i biəŋ bi bəŋ wə i di biə Klistus kə, a num i di biə Nyo kə wi tōm wi i tseŋ yi yiləkəli wə. **2** Mbein jiə mfi bimbein i biəŋ bi bəŋ wə. Kiə mbein ki jiə kə i bi kuku wə, **3** kəm mbein kə num mbein kpi lə, nōni kimbein kə i liə num Nyo nyumi ki bəh Klistus i wi wə. **4** Jobi wə Klistus wə wi kə nōni kimbein bi tumbuku, ma mbein tə bi tumbuku

bəh wi i kintəəŋ kimbūm bi wə. **5** Yi kə a, mbeij lāksini laksini gia ka yələ i mbeij wə num gia yi mbi wələ. Num i fəki noni ki təkəlīni bəh i kwakaki gia kəm kinyer ki təkəlīni, bəh gwu yi shilini, bəh i kəŋki i fəki gia yichu, bəh i bukuki bəh dzəkəh i bieij wə. Mi wə wi bukuki bəh dzəkəh i bieij wə, yaka bieij biwə si num ka nyo i wi. **6** Ako kəm ŋkaiŋni wi bieij ka biələ Nyo bi chusiki shəm yi yi bəksini i bəni bə bə fəki yi. **7** A nī kə si mbeij nī yisi kə mbeij nī fəki lə ŋkaiŋni wi bieij biələ i jəbi wə mbeij nī yisiki nyaniki i yamaka dzəh wə. **8** Ayakalə, i lia, mbeij karjaki i bēe bi bichi. Mbeij bēe shəm yi bəkəli bəh shəm yi kwinini bəh shəm yichu. Kiə mi bi ma bəkəliki yeli wi mi. Kiə ndzaka wichu ma būkuki i dzaka ki mi wə. **9** Kiə mi ma fwōkyiki waiŋnih wi. Mbeij kiəki a mbeij babwili lə gwu yikpu bəh kimfə ki i mbeij wə, **10** ka ləh num gwu yimfiar. Yələ kə num Nyo keiŋsi yi ka fiəni kwuni jiə yi ka n'yi Kimaa, ka mbeij təkəsi kiəki wi. **11** I fa kə mi widəkə chu kəbi chi chi. Mi widəkə chu kəbi i feij wə a, ako mi wi Ju nabə a, ako mi wi Glik. Mi widəkə kəbi feij a bə ka suuŋ dəkə wi, widəkə kəbi a bə suuŋ wi. Mi widəkə chu kəbi feij wə wi kə wi chwa. Mi widəkə kəbi wə wi kə ka nyam yi chwa. Mi widəkə kəbi wə wi kə mfa, widəkə kəbi wə wi kəkə mfa. Klistus kə bieij bichi i bə, wi num i bə wə bəchi. **12** Si Nyo kə wi sabibwili lə mbeij, mbeij baiŋ, wi kəŋ mbeij, mbeij kwāsiki nsheij, fə kimfə ki ndzəŋki, shīsī gwū yimbeij, num i kimboiŋni wə, kəŋa shəm. **13** Mbeij dzəki mi bəh mi asi wi kə. Mi ka fə na fi nə fi lə mi, wi dālīnya wi. Si Bah kə wi dālīnya lə chu bimbeij, mbeij tə dālīkinyaki chu bi bəni bədəkə. **14** Jəbi wə mbeij ka fəki gia yələ yichi, mbeij ka fīəki kiŋkəŋ i ninshiŋ. Kiŋkəŋ kə fieŋ fiə fi chiŋniki bieij bichi na ka bi numki i fieŋ fimu wə tsə bwili fwu. **15** Mbeij bēe ma kimboiŋni ki Klistus nūmki i shəm yimbeij wə chūsī mbeij bəh dzəh. Kimboiŋni kələ num kə Nyo nī bəəŋ mbeij a mbeij karjaki si mbeij kə gwu yimu wə. Mbeij nyāki tə kiyəŋni i Nyo. **16** Mbeij fīəki ja yi Klistus ma yi nūmki i shəm yimbeij mə na bindzəŋ, mbeij lāni chu tāfi gwu yimbeij bəh mfi bichi. Mbeij yāəŋki nyā kiyəŋni i Nyo i shəm yimbeij wə bəh bəŋjaŋ bə bə bukuki i Kiŋwakti ki ŋkəksi wə bəh bəŋjaŋ bə ŋkəksini, bəh bə Kiŋ'waka ki Baiŋni nyaki i bəni. **17** Jəbi wə mbeij fəki na yinaij gia yə mbeij fəki, kəŋ a numki yə mbeij dzakaki dzakani,

nabə yə mbeij fəki num fəni, mbeij fāki yi i yeli wi Bah Jisəs wə, nyā kiyəŋni i Nyo Ba. **18** Bəkaŋa bə bəni, mbeij nyā gwū yimbeij i bənyuku bəmbəij. Ako gia yi chəŋ i bəni bə Bah Jisəs i fāki. **19** Bənyuku, mbeij kəŋki bəkaŋa bəmbəij. Kiə mbeij ma chāfiki i bə. **20** Bwa, mbeij wōkəki i bəti bəmbəij i gia yichi wə. Mbeij ka fəki yakadəij, ma yi ni ndzəŋki i Bah. **21** Bəti bwa, kiə mbeij ma lōyiki bəh bwa mbeij. Mbeij ka fəki yaka, ma gwu ni kpiki bə. **22** Mfā mbeij wōkəki i bətikwili bəmbəij bə fa kuku i gia yichi wə. Kiə mbeij ma nōmki i bə a i jəbi wə dzəkəh yibə kə i mbeij wə i fəki a gwu ndzəŋki bə bəh mbeij. Mbeij nōmki bəh shəm yimu, lwā num Bah. **23** Mi ka nōmki na finə fiə wi nōmki, wi ka nōmki bəh shəm yi yichi a ŋgaiŋ nōmki num i Bah a kəbi i mi. **24** Mbeij kiəki a mi bi kwatiki lə fieŋ fiə bə kə bə keiŋsi jiə fi a num mbee wi i Bah. A num i Bah Klistus wə si mbeij nōmki. **25** Ayakalə, i bəni bə bə fəki chu, Nyo bi gəmki lə bə i chu biə bə fəki. Nyo si chusi kə chi chi i bəni.

4 Mbeij bətikwili bə mbeij karjaki mfā, mbeij fāki gia i bə i dzəh yə yi kə chəŋ bəh yə yi ndzəŋki, Kiə a mbeij karjaki lə tə Tikwili i beij. **2** Mbeij bəchi tsāki tsāki a ninshiŋ bōh kə. Mbeij bə tsa mbeij ka fīəki mfi i yi wə, nyā kiyəŋni i Nyo. **3** Mbeij tsāki i buku tə a Nyo wēli dzaka kifīəŋa i ja yi, a buku fūkuki ja yələ yə yi kə gia yi nyumini kəm Klistus. Ako gia yə mih kə i juŋ yi nsəŋ mə kəm yi. **4** Mbeij tsāki a mih fūkuki baiŋsiki yi bindzəŋ si mih karjaki i fūkuki. **5** Jəbi wə mbeij fəki gia mbeij bəh bəni bə bə kəkə bəni bə bumni, mbeij ka fāki bəh mfi. Na winaiŋ jəbi wə mbeij kwati dzəh i fə gia mbeij mōmsi a jəbi wiwə ma tsə kilələ. **6** Ndzaka wimbeij jəbi wichi nūmki wi bəniŋiŋ njwəŋ ka ŋkaka, ka mbeij ni kiəki gia yə mbeij kə i chūkuli mi wichi yeij i dzəh yi chəŋ wə. **7** Tichikus ni fuku lə gia yichi kəm mih i shəm. Wi kə waiŋnih wibukumbeij, wi num tə shəm yibukumbeij. Buku bə nōmki i Bah i mi wimu, wi num mi wi nōm wə wi nōmki bəh shəm yi yichi. **8** Ako gia yə mih faaŋ wi i mbeij kəm yi, ka wi dzə fə mbeij kiə si buku kə, wi chu shili shəm yimbeij. **9** Mih faaŋki bəh Ōnesimus wə wi kə mi widəkə i mbeij wə, wi num tə waiŋnih wibukumbeij wə wi kə shəm yibukumbeij num wi num i gia yi Klistus wə nalə. Bə ni fuku lə i mbeij gia yichi yə yi num fa. **10** Alistakus wə

buku wi kə fa i juŋ yi nsəŋ mə, bənikɪ dzəkɪ i mbeɪŋ. Maak waiŋtiɪ Banabas bənikɪ dzəkɪ tə i mbeɪŋ. Akə wi wə mbeɪŋ kə mbeɪŋ kwati lə ntum kəm wi. Wi ka dzə, mbeɪŋ dzə wi. **11** Jisəs wə bə bəŋŋki a Justus bənikɪ dzəkɪ tə i mbeɪŋ. A baarŋ a bəni bətali bələ bə kə Bəju, buku bə nəmki i fiɛŋ fimu wə i ŋkuŋ bi Nyə wə. Bə gamti mih nalə, fə shəm yɪŋ də. **12** Ebafas wə wi kə tə mi widəkə i mbeɪŋ wə, wi nəmki i Klistus Jisəs bənikɪ dzəkɪ tə i mbeɪŋ. Wi kwakaki lə mbeɪŋ i ntsa wi wə jəbi wichi, tsa a Nyə fə ma mbeɪŋ nūmki bəh ŋga, i təkɪki kiəkɪ gia yichi yə Nyə nəŋki. **13** Mih yeɪŋ lə bəh dzəkəh yɪŋ a wi nəmki i mbeɪŋ wə bəh ŋga bəh i bəni bə Lawdesia bəh bə Hilabəlis wə. **14** Luk wə wi chukuki bəni, wə wi kə nseɪŋ wibuku wi shəm bəh Demas bənikɪ dzəkɪ tə i mbeɪŋ. **15** Mbeɪŋ tsəsi kimbəni kəŋŋ i bwa bə nih bəbukumbeɪŋ bə bumni i Lawdesia, bəh i Nimfa bəh i kijjuŋni ki bəni bə bumni kə ki juŋniki i wi dzu. **16** Mbeɪŋ ka fa kiŋwakti kələ i mbeɪŋ kintəŋ mbeɪŋ chɪŋsi ki i kijjuŋni ki bəni bə bumni i Lawdesia ma bə fə tə, mbeɪŋ yeɪŋ tə a bə chɪŋsi kiŋwakti kə ki kə i bə, mbeɪŋ fə tə. **17** Mbeɪŋ dzāka i Alkibus a wi yeɪŋ a wi kāsɪ nəm wi Bah wə wi nya i wi kəŋ. **18** Kimbəni kələ nyaka mih Bəəl bəh kəŋ yɪŋ. Mbeɪŋ yɪŋtiki a mih kə i juŋ yi nsəŋ mə. Ma Nyə chūsɪ shəm yi yindzəŋni i mbeɪŋ.

1 Tesalonika

1 Ako mih Bəəl, mih kə buku Silas bəh Timəti.

Mih nyakaki kinwakti kələ i kijugni ki bəni bə bumni bə kwili wi Tesalonika bə bə chingni num bəh Nyo Ba bəh Bah Jisəs Klistus. Bə chūsi shəm yindzəgni i mbeinj chu nyā mbeinj bəh kimboingni. **2** Buku si nya lə kiyəgni i Nyo jobi wichi kəm mbeinj bəchi, jiə mbeinj jobi wichi i ntsa wibuku wə. **3** Jobi wə buku kə i Nyo Bah wibukumbeinj nshinj, buku si kwaka lə nōni kimbeinj kə ki bukuki dzaki i shəm yə mbeinj jiə i Klistus wə, bəh nōm wimbeinj wə wi bukuki dzaki i kinjəwə wə, bəh shəm yə mbeinj kənjə, yi buku dza i ntseinj wə mbeinj tseinjki tsəki a ninshinj i Bah wibukumbeinj wə Jisəs Klistus. **4** Bwa bə nih bəbuku bə Nyo kənjki, buku kiəki lə a Nyo sabibwili mbeinj. **5** Buku kiəki lə yakadəinj kəm ntum wi ndzəgni wə buku nī dza bəh wi i mbeinj wi nī ka dza a ndzaka wə shənj. Wi nī dza num bəh ngə biə bi nyəki dzaki i Kinj'waka ki Baijnī wə tə, buku təkisi kiə a ntum wiwə kə njkənj. Mbeinj kiəki lə njkəinjni bəni bə buku nī kə jobi wə buku nī nōki i mbeinj kintənj kəm mbeinj. **6** Mbeinj nī dza gvu yibuku bəh yi Bah kəm mbeinj nī dza ntum wiwə bəh kilanj gwu kə ki nī bukuki dzaki i Kinj'waka ki Baijnī na si mbeinj nī kə i ngəkə wimbum wə. **7** Ayakadəinj, mbeinj ka fiəni chu bəni bə bəni bə bumni bəchi i kimbu ki Masedonia wə bəh ki i Akeya wə nī dzaki kinchəsi i bə. **8** Mih dzakaki kə lə kəm a kəkə a gia yi Bah shənj yə yi buku i kimbu kimbeinj wə, ka wənj fiəli kimbu ki Masedonia bəh ki Akeya wə. Ntum wiwə kəm shəm yimbeinj yə mbeinj jiə i Nyo wə wənj tsə tə i di bichi wə. Ayakadəinj, gia yidəko chu mən yə buku kə i chu dzaka kəm yi. **9** Mbeinj kīə a bəni bəwə mwi fukuki lə kəm si mbeinj nī dza buku i mbeinj kintənj, bəh si mbeinj nī bee mimosə fiəni i Nyo i nōmki i Nyo wi njkənj wə wi kənjaki nōni. **10** Bə fukuki lə tə si mbeinj wəkəliki Wəinj wi wə wi bi dza dza i beinj. Wəinj wi wə lə kə wə wi nī dzasi i kpi wə, num Jisəs wə wi bwiliki bukumbeinj i shəm yi Nyo yi bəksini yə, wi bi chusiki i bəni.

2 Bwa bə nih bəbuku, mbeinj mwi kiəki lə a njikə wə buku nī laa i mbeinj nī kəkə wi kilələ. **2** Na si mbeinj kiəki a bəni nī kə num bə nya ngəkə i buku chu chəbsi buku i kwili wi Filibi wə, buku nī kənjaki a shəm i ngə bi Nyo wibuku wə i fukuki ntum wi ndzəgni wi Nyo wə

i mbeinj, na si bəni nī chiki buku nalə. **3** Ntum wi ndzəgni wə buku nī fukuki tsa mbeinj bəh wi a nī kəkə wə wi nī kə bəh ngəbə widəko, buku nī fukuki kə bəh kinjkwaka kichu kidəko, nabə i mōmsiki i fwəyiki mbeinj fwəyini. **4** Ayakalə, si Nyo yeinj a buku kpeinjni i bəni bə wi kə i nya ntum wi ndzəgni wə lə i kənj yibə wə, ayakadəinj buku ka fukuki. Buku fuku kə lə a yi ndzənjki i bəni. Buku nī fukuki a yi ndzənjki num i Nyo wə wi tseinjki num shōm yibuku. **5** Si mbeinj kiəki, buku nī ka num dza dəkə lə bəh ndzaka wi njwəni nabə i dza gia yidəko kənj i ninshinj i dzi fiənj i mbeinj kənj. Yələ kə gia yə Nyo kə mbeinj nsaka wibuku. **6** Buku nī nənjki kə i kənj kinjəkəsi kidəko i mi nabə kə ki nyə i mbeinj wə nabə i bəni bə dəkə wə, namana yaka si a nī kə di bibuku ka bwa bə faəgni bə Klistus i bikəki a mbeinj fəki gia i buku. **7** Buku nī kə fibuku i kimboingni wə i mbeinj kintənj təkni bəh mbeinj asi nih wəinj si təkni bəh bwa bu. **8** Ayakadəinj, buku ka dza mbeinj i gwu yibuku wə na bindzənj bəh kinjəwə, buku nī ka nya dəkə mbeinj bəh ntum wi ndzəgni wi Nyo wə shənj, ayakalə buku nī nya tə gwu yibuku i mbeinj kəm mbeinj nī kə mbeinj chu shōm yibuku nalə. **9** Bwa bə nih bəbuku, mbeinj kwakaki alə nōm wibuku bəh kiliəkə kibuku a? Buku nī nōmki nchəkə bəh nshi ka buku ma jiə ntia widəko i mi wə i mbeinj kintənj, si buku nī fukuki ntum wi ndzəgni wi Nyo wə lə i mbeinj. **10** Mbeinj mwi na bəh Nyo kələ i beej nsaka wibuku a nōni kibuku i mbeinj bəni bə bumni nī kə ki baijnī bəh ki chənj kənjə kə ngəbə widəko. **11** Mbeinj kiə tə si buku nī fəki bəh mbeinj, fə bəh mbeinj asi tii wəinj si fə bəh bwa bu. **12** Buku nī shiliki shōm yimbeinj, ləbti mbeinj lumsa i mbeinj nōki nōni num kə Nyo nənjki. A num Nyo wə wi bəwə mbeinj a mbeinj liə i njkənj bi wə bəh mbum bi. **13** Buku baənj kə tə i nya kiyəgni i Nyo kəm yələ a jobi wə buku nī dza bəh gia yi Nyo i mbeinj, mbeinj nī dza gia yiwə a ako na gia yi Nyo, a num kə gia yi mi. A num yi yə yi nōmki i mbeinj wə bəni bə bumni. **14** Bwa bə nih bəbuku, mbeinj kīə a, gia yə yi nī num bəh bijugni bi bəni bə bumni bə Nyo bə bə nī kə bə bum i Klistus Jisəs i kimbu ki Judea, yi nī num tə bəh mbeinj. Mbeinj nī kə mbeinj yeinj tə bəngəkə i kənj yi bəni bəmbəinj bə kwili wə a lij asi bə nī yeinj i kənj yi Bəju bəbə wə. **15** Bəju bələ kə bə bə nī wəwə Bah Jisəs. Ayaka a num bə bə bə nī wəwəyiki bəni bə ntum bə Nyo. A num bə bə bə nī kənj bwili buku i

bə wə. Bə fəki yakadəiŋ Nyo wəkə kə ndzəŋni bəh bə. Bə baiŋŋyi lə bəni bəchi, 16 si bə baŋki dzəh i buku i dzakaki i bəni bə bə kəkə Bəju ka bə bəiŋ. Bə fəki yaka jəbi wichi chu bibə yaka. Shəm yi Nyo yi bəksini dzə lə i bə wə i liə. 17 Bwa bə nih bəbuku, si bukumbeŋ ni gaali, buku məmsi na bəh ŋga a buku yeiŋ mbeŋ shəŋ bəh dzəkəh, na si a məŋ dəkə i jəbi wi dəəŋ wə, si bukumbeŋ ni gaali. Bukumbeŋ ni gaali shəŋ a i dzəkəh cheiŋ. Bukumbeŋ ni ka gaali dəkə i shəm wə. 18 Buku nəŋki i fiəni dzə i mbeŋ. Mih Bəəl mwi kə num mih məmsi lə na i kiŋkani kiduli wə, ayakalə Satan baŋ a buku. 19 Buku kaŋaki kiŋkəŋ lə kəm gia yə buku tseiŋki tsəki i ninshiŋ kəm yi, nabə ndzəŋni bibukumbeŋ bəh kifə kibukumbeŋ kə buku bi ghaŋsiki gwu yeiŋ i Bah wibukumbeŋ nshiŋ wə Jisəs, jəbi wə wi bi fiəniki dzəki kə nə? A məŋ mbeŋ na? 20 Ako na mbeŋ mbum bibuku bəh ndzəŋni bibuku.

3 Ayakadəiŋ, jəbi wə buku nŋ yeiŋ a yi gaka buku, buku ka kəŋki i baarj i jum wə i Aten a buku mbəŋ, 2 buku ka faarj Timəti waiŋnih wibukumbeŋ wə buku bə nəmki i Nyo i fukuki ntum wi ndzəŋni kəm Klistus. Buku nŋ faarj wi a wi dzə shili bumni bimbeŋ, chu təfi mbeŋ kəm Klistus, 3 Buku fə lə ka mi i mbeŋ ma ni chu i jum wə kəm bəŋgəkə bələ. Mbeŋ mwi kiəkə lə a bəŋgəkə kə fiəŋ fibukumbeŋ. 4 Mbeŋ kiəkə lə a jəbi wə buku nŋ kə bəh mbeŋ, buku nŋ fuku i mbeŋ jəbi keiŋ a bukumbeŋ kaŋaki i ni yēiŋki bəŋgəkə. Ayaka yi num a liŋ asi yi kə asi mbeŋ kiəkə. 5 Ako gia yə yi nŋ fə mih, mih ka faarj Timəti. Yi nŋ kə yi gaka lə mih, yakadəiŋ mih ka faarj wi i dzə tseiŋ kəm kimbūm kimbeŋ si ki kə ka mih kiəkə, kəm mih nŋ lwaki lə a, a kələ i numki mi wə wi si məmsi bəni məmsi lə mbeŋ wi fə nəm wichi wə buku nəm i mbeŋ laka kilələ. 6 Ayakalə, i liə si Timəti fiəni dzə i buku wə, ka fuku ntum wi ndzəŋni kəm shəm yə mbeŋ jiə i Klistus wə bəh si mbeŋ chusiki kiŋkəŋ i bəni wə. Wi kə wi fuku tə si mbeŋ kwakaki buku nalə chu nəŋ i yeiŋ buku asi buku tə kəŋki i yeiŋ mbeŋ. 7 Kəm bə yələ, bwa bə nih bəbuku, i bəŋgəkə bəh ləli biə buku bəchi yeiŋki shəm də buku kəm kimbūm kimbeŋ bəh kəm shəm yə mbeŋ jiə i Klistus wə. 8 I liə buku waka kəm mbeŋ numki lə bindzəŋ mbeŋ bəh Ba. 9 Ayakadəiŋ, buku nyaki kiyəŋni i Nyo nalə kəm mbeŋ. Buku nyaki kiyəŋni i Nyo kəm ndzəŋni biə buku wəkəki i Nyo nshiŋ, bi num

kəm mbeŋ. 10 Buku tsaki na bəh ŋga nchəkə bəh nshi nəŋ i chu yeiŋni daŋsi gwu ka buku ni nya mbeŋ bəh fiəŋ fiə fi kəbiki i bumni bimbeŋ wə. 11 Buku tsaki a Nyo Ba wibukumbeŋ mwi, bəh Bah wibukumbeŋ wə wi kə Jisəs wēli dzəh ka buku dzə yeiŋ mbeŋ. 12 Buku tsa tə a Bah fə ma kiŋkəŋ kimbeŋ kəkəki tsəki a ninshiŋ i kəŋki gwu yimbeŋ bəh bəni bəchi a liŋ asi buku kəŋki mbeŋ. 13 Buku tsaki yakadəiŋ ka wi Bah fə ma shóm yimbeŋ ləkəki, ka mbeŋ bi nūmki kiŋgbə kidəkə kəbi, bəiŋ i Nyo wə wi kə Ba num Bah wibukumbeŋ nshiŋ i jəbi wə Bah wibukumbeŋ Jisəs Klistus bi dzəki bəh bəni bəchi bə akə mbu.

4 I kiŋgəksi wə, bwa bə nih bəbuku, buku tsaki mbeŋ kwuŋ kaŋ ka bəni bə bə chiŋni i Bah Jisəs wə, si mbeŋ nŋ lani i buku si mbeŋ kaŋaki i nŋki i dzəh yə Nyo kəŋki, asi mbeŋ nəki i liə, mbeŋ fəki ayaka tsə a bəh ki i ninshiŋ. 2 Mbeŋ kiəkə lə bətafi bə buku nŋ nya i mbeŋ i ŋga bi Bah Jisəs wə. 3 Gia yə Nyo kəŋki, kə a mbeŋ lansi ki baiŋki. Mbeŋ ma ndzəni ki i biŋ. 4 Mi wimu wimu i mbeŋ kintəŋ kaŋaki i kiəkə si wi kə i kaŋaki gwu yi i dzəh yə yi baiŋki yi kaŋa kiŋkəkəni. 5 Gwu yi mi ma shiliki ka mi i tumi kə ki kiəkə kə Nyo. 6 Kiə mi i mbeŋ ma məm i fə chu nabə i fə kimfikili i waiŋnih wi i gia yələ wə. Buku nŋ kiŋ lə gia yələ i mbeŋ a Bah bi faarj lə ŋgəkə i bəni bə bə fəki gia yələ yichi. 7 Mbeŋ kiəkə a Nyo nŋ ka bəŋ bukumbeŋ a bukumbeŋ nəki nani ki kinyeŋ. Wi nŋ bəŋ bukumbeŋ a bə nəki nani kə ki bəiŋki. 8 Ayaka kə a, na ndə wə wi nəiŋ i wəkə ntəfi wələ wi ka nəiŋ dəkə i wəkə num i mi wiwəm. Wi nəiŋ i wəkə num i Nyo wə wi nyaki Kiŋ'waka ki ki Baiŋni i mbeŋ. 9 Yə kəm kiŋkəŋ kə mbeŋ kaŋaki i kaŋaki i bwa bə nih bəmbeŋ mbeŋ kaŋaki kə i chu tseiŋki a buku nyaka kəm yəmaka i mbeŋ. Gia yələ kə num mbeŋ mwi kə num Nyo nŋ lani lə mbeŋ yeiŋ si mbeŋ kaŋaki i kəŋki gwu yimbeŋ. 10 I yi ŋkəŋ wə, mbeŋ si kəŋ lə bwa bə nih bəmbeŋ bəchi i kimbu ki Masedonia wə. Ayakalə, bwa bə nih bəbuku, buku chu tsa a mbeŋ fəki ayaka tsə a ninshiŋ ninshiŋ. 11 Fwu wi gia kə a mbeŋ məmsiki bəh ŋga i nŋki i kimbəiŋni wə, mbeŋ tseiŋki a gia yə yi tseiŋki mbeŋ. Mbeŋ nŋmki bəh kaŋ yimbeŋ asi buku nŋ lani mbeŋ. 12 Ayakadəiŋ, mbeŋ ni kwati kiŋgəkəsi i bəni bə biŋ, mbeŋ ma ni tseiŋki mi i fiəŋ fiə mbeŋ nəŋki. 13 Bwa bə nih bəbuku, buku nəŋki i fə a mbeŋ kiə ŋkəŋ kəm bə bəni bə bə kə num

bə kpiyi lə. Buku nəŋki i fə a mbeinj kīə ka mbeinj ma nūmki bəh nsheinj nsheinj ka bəni bə bə tseinjki tsəki kə i ninshinj i fiej fidəkə. **14** Bukumbeinj bum a Jisəs nī kpi fiəni dza i kpi wə, yi num a lij asi Nyo bi fiəni dza bəh Jisəs bəh bəni bə bə nī kpiyi num bə chigini bəh wi. **15** Gia yə buku dzakaki i mbeinj i liə lə yi biəliki ndzaka wi Bah a, bukumbeinj bə bə baarj i jum wə bə num i bi keinjki bəwəm i jəbi wə Bah bi fiəni dzəki bukumbeinj bi tsə kə i ninshinj i bəni bə bə kə num bə kpiyi lə. **16** Mbeinj bi wəkəki lə ja yi wamyini i beinj bəh ja yiləkəli, fwu wi bəchinda bə Nyo wili tə, jəj wi Nyo dzaka. Ayaka ka Ba wi mwi dza beinj wi shiki dzəki. Ma bəni bə bə nī kpiyi num bə chigini bəh Klistus yisi dzayi. **17** Ayakadəinj, bukumbeinj bə bə bəsi bə keinj bəwəm i jəbi wiwə wə bukumbeinj bi baŋsi bəh bə i beinj i bikwu wə i tsə baŋsi bəh Bah i bəəli wə. Ma bukumbeinj numki bəh Bah i jəbi wichi wə. **18** Ayakadəinj, mbeinj bəiŋsiki tsəki shóm yi mi mi bəh ndzaka wələ.

5 Bwa bə nih bəbuku, kəm bə jəbi bəh chəkə bi dzəni bi Bah, ŋgəkə widəkə chu məj wə mih kə i nyakaki gia yələ i mbeinj. **2** Mbeinj mwi kiəki lə na bindzəj a chəkə bi dzəni bi Bah bi numki asi ji si dza nchəkə. **3** Jəbi wə bəni ni dzakaki a, “Kimbəiŋni kələ, gia məj yə mi kə i lwaki”, ayaka ŋgəkə ni dza gbo i bə wə asi ləli bi nənəm si dza jəbi wə miŋkpaŋa kə bəh tə, dzəh ma ni chu num yə bə kə i yəkə geinj yeinj. **4** Ayakalə, bwa bə nih bəbuku, mbeinj kəkə dəkə fimbeinj i jisi wə, ka jəbi wiwə bi təkəli dza i mbeinj asi ji si dza. **5** Mih dzakaki lə kəm mbeinj bəchi kə bəni bə baiŋni, chu num bəni bə nshichuŋ. Bukumbeinj num kə bəni bə nchəkə nabə i jisi wə. **6** Ayakadəinj, kīə bukumbeinj ki nđ kə si bəni bədəkə nōki. Bukumbeinj nūmki bəh ntsəŋə bəh mfi bibukumbeinj feinj. **7** Bəni bə bə si nə bə si nə num nchəkə, ayaka bəni bə mbih si kwa bə mə si kwa num nchəkə. **8** Ayakalə, si bukumbeinj kə fibukumbeinj num bəni bə nshichuŋ, bukumbeinj numki bəh ntsəŋə bəh mfi bibukumbeinj feinj. Bukumbeinj dzə mbum bəh kiŋkəŋ aka chwaka ki kijum kə bə ləh baŋ kijum kibukumbeinj yeinj, bəh i dzə tə ntseinj wə bukumbeinj tseinjki tsəki i ninshinj i bi kwati mbəinj a num wə bukumbeinj bwaŋ aka kifə ki gəj i bukumbeinj fuŋ. **9** Mbeinj kiəki a Nyo nī ka sabibwili jīə bukumbeinj a wi bi chusi num shóm yi yi bəkəli yə. Wi nī sabibwili a bukumbeinj bi kwatiki num mbəinj tsə dzəh i

Bah wibukumbeinj Jisəs Klistus. **10** Jisəs Klistus kə wə wi nī kpi kəm bukumbeinj, kəj bukumbeinj keinjki bəwəm yudəkə bə kpiyi bukumbeinj bi chigini numki a bəh wi. **11** Ayakadəinj, mbeinj shīliki shóm yi mi mi i mbeinj kintəəj māa yaka tə mi mi asi mbeinj si fə lə. **12** Buku tsaki mbeinj bwa bə nih bəbuku, a mbeinj kōksiki bəni bə bə nōmki i mbeinj kintəəj, bə təkni yaka bəh mbeinj i dzəh yi Ba wə, chu lani mbeinj. **13** Mbeinj chūsiki kiŋkəksi i bə na bindzəj i kiŋkəŋ kəm bəh nōm wə bə fəki. Mbeinj numki tə bəh nōni ki bəni i mbeinj kintəəj. **14** Buku chu tsa tə mbeinj bwa bə nih bəbuku a mbeinj təfi bəni bə bə kəŋki i numki a kilolə, ləkəsi shóm yi bəni bə bə kaŋaki ndzaŋ, gāmti tə bəni bə bə kə bəh ŋgbəni. Mbeinj nūmki bəh ŋkaŋa wi shəm i bəni bəchi wə. **15** Mbeinj tōkniki a mi ma chūkuliki chu bəh chu. Mbeinj jwōki jəbi wichi i fəki num gia yindzəŋni i mbeinj kintəəj bəh i bəni bəchi wə. **16** Mbeinj nūmki bəh kinsanli i jəbi wichi wə, **17** mbeinj tsəki jəbi wichi, **18** nyā kiyoŋni i Nyo i gia yichi yə yi numki. Yələ kə gia yə Nyo nəŋki i mbeinj bə mbeinj kə i Jisəs Klistus wə. **19** Kīə mbeinj ma chīki nōm wi Kiŋ'waka ki Baiŋni. **20** Kīə mbeinj ma chāsiki bəntum bə Nyo bə bəni lakaki. **21** Mbeinj tsēiŋki ləkəki i gia yichi wə, dzə yə yi kə yindzəŋni nūm yeinj beinj, **22** mbeinj bwiili gwu yimbeinj i gia yichi yə yi kə yichu. **23** Mih tsaki a Nyo mwi wə wi kə Nyo wi kimbəiŋni, wə wi kə Nyo fə ma mbeinj baiŋki i gia yichi wə tsə bwili fwu. Wi jīə kiŋ'waka kimbeinj bəh shóm yimbeinj bəh gwu yimbeinj yi bi numki kiŋgbo kəbi i jəbi wə Bah wibukumbeinj Jisəs Klistus bi dzəki. **24** Wi Nyo wə wi nī bəəj mbeinj wi si num a ndzaka wi beinj, wi ni fə lə yaka. **25** Bwa bə nih bəbuku, mbeinj tsāki i buku. **26** Mbeinj bōni i bwa bə nih bəbukumbeinj bəchi mbeinj yāŋyi māŋni bə bəh mbəni wi bəni bə Nyo. **27** Mih dzakaki a mbeinj kaiŋ i Bah nshinj a mbeinj ni fə lə kiŋwakti kələ i bwa bə nih bəbukumbeinj nshinj bəchi. **28** Ma kinduksi ki Bah wibukumbeinj Jisəs Klistus nūmki bəh mbeinj.

2 Tesalonika

1 Ako mih Bəol, mih kə buku Silas bəh Timəti.

Mih nyakaki kiŋwakti kələ i kiŋuŋni ki bəni bə bumni i kwili wi Tesalonika bə bə chiŋni num bəh Nyə wə wi kə Tii wibukumbeiy bəh Bah Jisəs Klistus. **2** Ma shəm yindzəŋni bəh kimboiŋni ki Nyə Tii wibukumbeiy bəh Bah Jisəs Klistus nūmki bəh mbeiy. **3** Bwa bə nih bəbuku, buku kaŋaki i nyāki kiyəŋni i Nyə jəbi wichi kəm mbeiy. Yi kə chəŋ yakadəiy, kəm kimum kimbeiy kəki tsəki a ninshiŋ ninshiŋ, kiŋkəŋ kə mi kaŋaki i mi mi kəki tsəki tə a ninshiŋ ninshiŋ. **4** Ayakadəiy, buku mwi si ghaŋsi lə gwu kəm mbeiy i biŋuŋni bi bəni bə bumni bə Nyə bədəkə kintəŋ. Buku si ghaŋsi kəm nnum wimbeiy wi ndzəŋni, bəh si bəni bwaŋki gvu i mbeiy cheiy, ayaka mbeiy num a i kimum kimbeiy wə, bəh si mbeiy kaŋaki shəm i bəŋgəkə bə mbeiy yeiyki. **5** Yələ kə gia yə yi chusiki a Nyə bi sakaki bəni i dzəh yi chəŋ wə, ka mbeiy bi numki bəni num mbeiy kpeiy i ŋkuŋ bi Nyə wə num mbeiy yeiy bəŋgəkə bələ kəm bi. **6** Si Nyə kə mi wi chəŋ, wi ni chukuli lə ŋgəkə wə bəni nyaki i mbeiy bəh ŋgəkə, **7** wi ni nya lə jəbi wi wakani i mbeiy bə mbeiy yeiyki ŋgəkə bəh i buku tə. Yələ gia bi numki i jəbi wə Bah Jisəs bi chusiki gwu yi i beiy, wi dzə i ləm wi gbuku wi ghəkəni wə. Wi bi dzəki yakadəiy bəh bəchinda bu bə ləkəli. **8** Wi bi chukuliki bəni bə bə nəiyma Nyə bəh ŋgəkə, bəh bə bə ka bum dəkə ntum wi ndzəŋni kəm Bah wibukumbeiy Jisəs. **9** Bə bi kaasiki lə bə, ma bə bi kaŋa ŋgəkə wə wi bi gəksi kə, bə bi gaali bə i Bah wə a bə ma dzə i wi ninshiŋ bəh i kiŋkəkni ki kimum wə. (aiōnios g166) **10** Yələ bi numki i chəkə biə wi bi dzəki ka bəni bə bə kə mbu, bi tumyi bikum i wi, ayaka bəni bəchi bə bə jiə shəm i wi bi numki bəh dzaka ki wənni bəh wi. Ayaka mbeiy tə bi numki lə bəh bə kəm mbeiy ni bum gia yə buku ni fukuki i mbeiy. **11** Ako gia yə buku tsaki i mbeiy jəbi wichi a Nyə wibuku fə ma mbeiy nūmki mbeiy kpeiy i ŋkaiŋni bəni bə wi bəŋŋ a mbeiy numki. Buku tsaki tə a wi gāmti mbeiy bəh ŋga bi, a mbeiy fə gia yindzəŋni yichi yə mbeiy nəiyki bəh nəm wichi wə mbeiy fəki kəm shəm yə mbeiy jiə i Klistus wə. **12** Buku tsaki yakadəiy tə ka yeli wi Bah wibukumbeiy wə Jisəs, kaŋaki kiŋkəksi i mbeiy kintəŋ, mbeiy tə kaŋa kiŋkəksi i wi wə. Yələ kə kəm shəm

yindzəŋni yə Nyə wibukumbeiy bəh Bah Jisəs Klistus kaŋaki i mbeiy wə.

2 Bwa bə nih bəbuku, yə yi kə kəm bə ndzə wi Bah wibukumbeiy wə Jisəs Klistus bəh si bukumbeiy bi chiŋni juŋni tsə num bəh wi, buku tsaki mbeiy a, **2** kiə mfi ma chiŋ dzə shākyi mbeiy nabə a mbeiy i fūmniki, a mbeiy wəkə ndzaka widəkə i Kiŋ'waka kidəkə, nabə a, ndzaka, nabə a buku nyaka kiŋwakti a ndzə wi Bah dzə lə di. **3** Kiə mbeiy bi ma bēə a mi widəkə bi fwəkyi mbeiy kəŋ a numki na i yi naiŋ dzəh wə. Mbeiy Kiəki a chəkə bi Bah bi dzəni biə bi dzə kə di, maka bəni yisi i ləkəki bəh fwu i Nyə. Ayaka maka mi wə wi bwiŋki bənchi bəh Nyə dzə tumbuku. Ako wi wə bə bi kaasiki wi kaasini. **4** A num wi wə wi bi kəksiki gwu yi wali na finə fiə bə dzəki a, ako Nyə nabə fiə bə tsaki. Ayakadəiy, wi bi tsə liə shi num i juŋ yi fəni yi gia yi Nyə wə ka bi bəŋŋki gwu yi a ŋgaiŋ kə Nyə. **5** Mbeiy dali lə a jəbi wə bukumbeiy ni kə, mih ni fukuki lə gia yələ i mbeiy a? **6** Mbeiy si kiə lə gia yə yi kaŋaki wi i liə, ka wi dza tumbuku i jəbi wə bə jiə i wi. **7** Wi si nəm i liə bəh ŋga bi i nyumi wə i fəki a bəni waliki bənchi bə Nyə, yi num alə a mi wə wi kəŋki wi kaŋaki i bi kəŋki i tsə buku i jəbi wə bə bi dzə bwili wi i dzəh. **8** Jəbi wə bə bi dzə bwilili wi, mi wə wi bwiŋki bənchi bə Nyə bi ka tumbuku, Bah Jisəs bi ka fəkə wi bəh fiəkə yi dzaka, chiksi wi bəh baiŋni bi biə wi bi dzəki bəh bi. **9** Mi wə wi bwiŋki bənchi bi dzəki i ŋga bi Satan wə, wi kaŋa ŋga bichi, fə bənchəsi bə bə chusiki ŋga bi bəh gia yi dzaka ki wənni a num yi ntəkə yichi. **10** Ayaka wi bi dzəki tə bəh na bə binaiy chu i fwəkyi bəni bə bə lakaki. Bə lakaki kəm bə nəiyma i kəŋki ŋkəŋ ka bə bi bəiy. **11** Si bə kəŋki kə ŋkəŋ yakadəiy, Nyə chiŋsi ŋga bidəkə bi fwəkyi bə, ka bə bum i gia yə yi kə yi ntəkə. **12** Nyə fə yakadəiy ka bə bəchi bi gbə nsaka bə bə ka bum dəkə gia yi ŋkəŋ, bə saŋli a fəki fibə gia yə yi kəkə chəŋ. **13** Ayakalə, bwa bə nih bəbuku bə Bah kəŋki na bindzəŋ, buku kaŋaki a nyaki kiyəŋni i Nyə jəbi wichi kəm mbeiy, kəm Nyə ni kə wi sabibwili lə mbeiy i kin'yisi wə i bi bəiyŋsi mbeiy tsə dzəh i nəm wə Kiŋ'waka ki Baiŋni fə a mbeiy baiŋki, bəh i kimum kə mbeiy bum gia yi ŋkəŋ. **14** Wi ni bəŋŋ mbeiy yaka tsə dzəh i ntum wi ndzəŋni wə buku ni fuku, ka mbeiy bi dzə kwati i mbum bi Bah wibukumbeiy wə Jisəs Klistus. **15** Ayakadəiy,

bwa bə nih bəbuku, mbeinj nūm ndzəŋ, kwāti nōni kə buku nī lani mbeinj yeinj, kəŋ a numki yə buku nī lani mbeinj yeinj i ndzaka wə, nabə yə buku nī nyaka num nyakani i mbeinj. **16** Ma Bah wibukumbeinj wə Jisəs Klistus mwi bəh Nyə Tii wibukumbeinj wə wi nī kəŋki bukumbeinj shiliki shóm yibukumbeinj jəbi wichi, chu nya bukumbeinj bəh gia yindzəŋni yə bukumbeinj tseinjki tsəki a ninshinj kəm shóm yi yindzəŋni. (aiōnios g166) **17** Ma wi shīli shóm yimbeinj, fə yi ləkəki i nōm wi ndzəŋni wichi wə mbeinj fəki bəh i gia yichi yə mbeinj dzakaki.

3 I ŋkaasi wə, bwa bə nih bəbuku, mbeinj tsāki i buku. Mbeinj tsāki a gia yi Bah kəmsiki wəŋki tsāki i ninshinj ka bəni kəksiki gia yiwə asi mbeinj nī fəki. **2** Mbeinj tsāki tə a buku ma gbəyi i kəŋ yi bəni bə bə kəŋki shóm yichu fə gia yichu, kəm a kəkə bəni bəchi bə bə kəŋki kimbūm. **3** Ayakalə, Bah si shi num a ja yi wə. Wi ni nya lə mbeinj bəh ŋga, chu kəŋ mbeinj ka mbeinj ma ni gbə i kəŋ yi mi wichu wə. **4** Bah fə buku jiə mfi bi buku i mbeinj a mbeinj si fə lə gia yə buku dzakaki i mbeinj, mbeinj num i ni baar a fəki. **5** Ayakadəinj, buku tsaki a Bah jiə shóm yimbeinj a yi numki bəh kīŋkəŋ ki Nyə, chu fə a mbeinj nūmki bəh ŋkārja wi shóm asi Klistus nī kəŋki. **6** Bwa bə nih bəbuku, buku dzakaki yələ i mbeinj i yeli wi Bah wibukumbeinj wə Jisəs Klistus, a mbeinj ma kəmsiki i bwa bə nih bəbukumbeinj bə bə shi kə a kilələ ayaka chu biəli kə nōni kə buku nī lani mbeinj yeinj. **7** Mih dzakaki yələ, kəm mbeinj mwi kiəki lə dzəh yə mbeinj kəŋki i biəliki nōni kibuku yeinj. Buku nī ka chiŋ num dəkə kilələ i jəbi wə bukumbeinj nī kə. **8** Buku nī ka dzi dəkə fiŋ fi mi maka buku gəm. Buku nī nōmki bəŋ nchəkə bəh nshi ka buku ma ni jiə ntia widəkə i mbeinj wə. **9** Buku nī fəki kə yaka, a məŋ dəkə di bi buku, i bikəki fiŋ fidəkə i mbeinj. A nī kə i chusi mfə wibuku i mbeinj ka mbeinj biəliki. **10** Mbeinj kiəki lə jəbi wə bukumbeinj nī kə buku nī nya nchi wələ i mbeinj a, “Mi ka nəinj a ŋgəinj nōmki kə, mbeinj ma nyā wi bəh fiŋ fidzini.” **11** Mih dzakaki yələ lə kəm buku wəkəki a mbeinj bədəkə shiki a kilələ nōm kə, nyani ləkə n'ya dzaka i gia yi bəni bədəkə wə. **12** Bəmakə bəni kə buku dzakaki num dzakani i bə chu tsa i yeli wi Bah Jisəs Klistus wə a bə nūm kuku bə nōmki i kwati fiŋ fiə bə kə i dziki. **13** I mbeinj, kiə mbeinj ki bəh kə bwa bə nih bəbuku, i fəki gia yindzəŋni. **14** Mi ka nəinj

i wəkə gia yə buku dzaka i kīŋwakti kələ mə, mbeinj kēinj si tsēinj ndzəŋ wi. Kiə mbeinj ki kəŋki kə gia yidəkə i fə bəh wəmakə, ka wi numki bəh kīŋgəmnī. **15** Ayakalə, kiə mbeinj ki dzə kə wi ka mbaŋŋni wimbeinj. Mbeinj kəŋki i tēfiki wi tēfini ka waiŋnih wimbeinj. **16** Bah wə wi kə wi kimboŋni nyā mbeinj bəh kimboŋni i jəbi wichi wə bəh i dzəh yichi wə. Ma Bah nūmki bəh mbeinj bəchi. **17** Mih Bəol nyakaki kimbəni kələ bəh kəŋ yinj. Kələ kə kinchəsi kəŋŋ i biŋwakti biŋ bichi. A num ayaka si mih si nyaka. **18** Ma shóm yindzəŋni yi Bah wibukumbeinj Jisəs Klistus nūmki bəh mbeinj bəchi.

1 Timoti

1 Ako mih Bəəl, mih kə wairj ntum wi Klistus Jisəs si Nyə wə wi kə Mbwili wibukumbeinj bəh Klistus Jisəs wə bukumbeinj jiəki mfi i wi, n̄ dzaka a mih n̄umki. **2** Mih nyakaki kiŋwakti kələ i wə Timoti wə wə kə wairj wuj wi ŋkəŋ i bumni wə. Nyə Ba bəh Klistus Jisəs wə Bah wibukumbeinj ch̄usi shəm yindzəŋni i wə, kwāsi nshēj i wə, nyā wə bəh kimboinjni. **3** Si mih n̄ tsa wə i jobi wə mih n̄ tsəki i Masedonia a wə bāaŋ n̄umki i Efesus, mih chu tsaki a wə bāaŋ a feinj ka wə ch̄iki bəni bə bə laniki ŋkaiŋni wi nlani widəko chi. **4** Ch̄i tə a kiə bə ma dzəki jobi wibo i bəkəliki i bichum wə bəh i kiyei ki bətii kwili ki chwəŋokijurj ki bəni kə bə si fa tsə a ninshinj kiŋgəksi kəbi. Yələ kə gia yə yi dzəki a bəh bəŋgukuli, a kəbi yə yi kə i mfas i wi Nyə wə yi biəli bumni. **5** Fwu wi gia wi ntəfi wələ kə i fə a bəni kəŋaki kiŋkəŋ kə ki nyəki dzəki i shəm yi baiŋni wə bəh yə yi nyəki dzəki i shəm yi mi wə wi fəki gia yə shəm yi kəkə i sakaki wi bəh yə yi nyəki dzəki i shəm yi ŋkəŋ yə mi jiə i Nyə wə. **6** Bəni bədəko bee lə dzəh yələ ka n̄aŋki tsaki lə num i bəndzaka bə kilələ wə. **7** Bə n̄aŋki i numki bəni bə bə laniki bəni bəh bəŋchi bə Nyə, ayakalə bə kiə kə na gia yə bə dzakaki kəm yi nabə fwu wi gia yə bə numki i yeinj beinj məŋni kə i shəm yibo wə. **8** Bukumbeinj kiəki lə a nchi wi Nyə kə gia yindzəŋni i jobi wə mi ka dzo nchi wiwə i dzəh yi chəŋ wə si wi kəŋaki i dzəki. **9** Bukumbeinj kiəki lə tə a bə n̄ ka jiə dəkə nchi i bəni bə bə kə chəŋ. Bə n̄ jiə num i bəni bə bə bwiŋki bəŋchi, bəh bə bə ləkəki bəh kifwu, bəh bə bə n̄aŋki Nyə, bəh bə bə fəki chu, bəh bə bə baiŋki kə, bəh bə bə chasiki gia yi Nyə, bəh bə bə wəyiki bətii bəbə nabə bəni bəbə, bəh bə bə wəyiki bəni bədəko. **10** Yi num tə i bakaŋa bəh bənyuku bə bə nyaniki təkliki, bəh i bənyuku bə bə nək i bəh bədəko. Yi num tə i bəni bə bə chwəki bəni nyə bəh bə, bəh bə bə nyiki ntəkə bəh bə bə kəŋki i dzaka ŋkəŋ, ayakalə nyi num ntəkə. Yi num tə i bə bə fəki na fi n̄ fi biəliki kə tə nlani wi chəŋ. **11** Nlani wələ biəliki ntum wi ndzəŋni wimbun wə ako wi Nyə wə bə kəksiki, ntum wiwə num wə bə n̄ nya i mih kəŋ. **12** Mih nyaki kiyeŋni i Klistus Jisəs Bah wibukumbeinj wə wi nya ŋga i mih i n̄omki n̄om wi. Wi n̄ tseinj ka yeinj a mih kpeinj ka sainjwili mih a mih n̄omki. **13** Namana yaka

si mih n̄ kə i ninshinj mih dzaka jə yichu kəm wi, bwaŋ gvu i bəni bu cheinj, təyi bə, ayakalə wi chusi shəm yi yindzəŋni i mih, kəm mih n̄ fəki yi i jisi wə mih keinj maka mih bum. **14** Bah wibukumbeinj n̄ chusi shəm yi yindzəŋni i mih tsə na tsəni, wi fə mih ka kəŋaki kimbun bəh kiŋkəŋ ka mi wə wi kə wi ch̄iŋni bəh Klistus Jisəs si kəŋa. **15** Ndzaka wələ a Klistus Jisəs n̄ dza i nshwairj wə i bwili bəni bəchu kə na ŋkəŋ. Ako ndzaka wə wi kə wi kpeinj, wə mi kə i b̄um wi wichi kiməŋni kəbi. Mih mwi n̄ kə na ŋkurj wichu. **16** Ayakalə, Nyə kwasi nshēj yi i mih, ka Jisəs Klistus n̄ chusiki i mih shəm yi yi kəŋani yə wi si kəŋa i bəni tsə kaasi, mih wə mih kə ŋkurj wichu. Ayaka mih kə yakadəŋ ka kinchasi i bəni bə bə bi bumki i wi, bə bi ka kwati n̄oni kə ki bi tsə kaa kə. (aiōnios g166) **17** Nyə kə ŋkurj wi kpamu, wi kəbi i kpi, bə kəbi i yeinj i wi wə. Ako a wi shəŋ wə wi kə Nyə. Bukumbeinj nyāki kiŋgəksi i wi tūmyi bikum bi jobi wichi kiŋgəksi kəbi. Yi n̄um ayaka. (aiōn g165) **18** Timoti wairj wuj, mih nyaki ndzaka wələ i wə kəŋ, ayaka yi biəli num gia yə bəni n̄ dzakaki kəm wə, bə n̄ dzakaki ka bəni bə bə lakaki bəntum bə Nyə, ka yi bi gamti wə a wə tum jum yindzəŋni. **19** N̄um a i kimbun ka wə, wə wəkəli gia chəŋ yə shəm ya dzakaki i wə. Bəni bədəko kə bə bee lə i wokəliki gia yə shəm yibo dzakaki i bə, ka gbo i kimbun kibə wə ka ŋgwuki jobi wə wi shakyi. **20** I mbarj wibo wə kə Imenayus bəh Aleksanda. Mih kə mih nya lə bələ i kəŋ yi Satan wə, ka bə kwati mfi, i bēe yeli wi Nyə wə bə bəkəliki.

2 Gia yi ninshinj yə mih tsaki kə a, bəni bə Nyə tsāki i bəni bəchi. Bə tsāki dā i Nyə chu tsā tə Nyə i bəni bədəko, nyā tə kiyeŋni i wi. **2** Bə tsāki i bəŋkurj bəh i bəni bəchi bə bə kə i biŋgbəko bimbun wə. Bə tsāki yakadəŋ ka bukumbeinj n̄oni n̄oni kə ki kə ki bəni bəh kimboinjni bəh kə ki kəŋaki kiŋgəksi kə bəni bə Nyə kəŋaki i kəksiki i dzəh yichi wə. **3** I tsaki yakadəŋ kə gia yindzəŋni num yi kpeinjni i Nyə Mbwili wibukumbeinj nshinj, **4** wə wi n̄aŋki a mi wichi bi bəŋ bəh a mi wichi kiə ŋkəŋ. **5** Nyə kə a wimu shəŋ, ayaka mi wə wi kə i fintəŋ fintəŋ wi Nyə bəh bəni kə tə a wimu. Ayaka mi wiwə num Klistus Jisəs. **6** Ako wi wə wi n̄ nya gwu yi i yelih bəni bəchi i ŋgəkə wə. Yələ kə gia yə Nyə n̄ chusi, jobi wə jobi wiwə n̄ dza kpeinj. **7** Ako gia yə Nyə n̄ babwili mih a mih n̄umki mi wi fukuni bəh wairj ntum wi Jisəs bəh a mih

nûmki mi wə wi laniki bəni bə bə kəkə Bəju. A nî kə i lani bə a bə jîə shəm i Klistus, i lani tə bə bəh ŋkəŋ. Gia yələ mih dzakaki lə mih nyiki kə ntəkə. Mih dzakaki num ŋkəŋ. **8** Mih bə nəŋ a bənyuku tsāki i bidi bichi wə, dzāsi num kaŋ yə yi baiŋki i beŋ bōksi kə shəm nabə i yōliki. **9** Mih bə nəŋ tə a bəkaŋa lāōhki bəmbuŋ i dzəh yindzəŋni yə yi chusiki kiŋkəkni, bəh yə bəni ni yeŋki a, akə dzəh yi chəŋ. Kiə bə ma lāōki kifwu nabə i ləkəki biēŋ biə bə keŋsi bəh chwəka ki kpo ki bəkəli nabə bəŋgə, nabə bəmbuŋ bə kpo. **10** Bə lāfiki gwū yibə num bəh nōni kindzəŋni ka bəkaŋa bə bə yeŋki a bə kəksiki lə Nyo. **11** Miŋkpaŋa kaŋaki i nyā gwu yi yichi i wōkōliki nlani, num bəh dzaka ki məŋ. **12** Mih ka nya dəkə dzəh i miŋkpaŋa i lāniki bənyuku nabə i kāŋaki ŋga i bənyuku beŋ. Wi kaŋaki i nūmki bəh dzaka ki məŋ. **13** Yi num yaka kəm akə Adam wə Nyo nî yisi maa, na ka wi maa liff. **14** Ayaka a nî məŋ dəkə Adam Satan nî fwōkyi. Akə miŋkpaŋa wə bə nî fwōkyi wi bwīŋ nchi wi Nyo. **15** Na si yi kə yakadəŋ, Nyo bi bwiliki miŋkpaŋa tsə dzəh i mbwə wə, jōbi wə wi ka num baŋ a shəm yə wi jīə i Nyo, kaŋa kiŋkəŋ, nō nōni ki baiŋni bəh kə ki kaŋaki kiŋkəkni.

3 Ndzaka widəkə kolə wə wi lansi kə wi ŋkəŋ. Ndzaka wələ kə a: Mi kabə lansi nəŋ kiŋgbəkə i numki fwu wi tii kijuŋni, yaka wi nəŋki num nəm wə wi kaŋaki kiŋkəkni. **2** Fwu wi tii kijuŋni ki bəni bə bumni kaŋaki i nūmki mi wə wi kaŋaki kə ŋgbə widəkə wə bə kə i dzakaki gia yichu kəm wi. Wi kaŋaki i nūmki nyum miŋkpaŋa wimu, fə tsəsi kə gia a yaka yaka, kwāka gia bindzəŋ, kāŋa kiŋkəkni, dzō bəni bə nyanini, kiə i lāni bəni. **3** Wi kaŋaki i nūmki mi wə wi mūki kə mbih mō kwa wi. Wi kāŋaki i nūmki i kimboŋni wə bəh bəni lōyi kə lōyini, yōli kə yōlini, jīə kə shəm i kpo wə. **4** Wi kaŋaki i nūmki mi wə wi kiək i tōkniki bəh juŋ yi na bindzəŋ, fə bwa bu wōkə i wi i gia yichi wə, kōksi wi. **5** Mi kabə num wi kiə kə i tōkniki i juŋ yi na bindzəŋ, wi ni nyani dāŋ ka wi tōkniki i kijuŋni ki bəni bə Nyo a? **6** Wi kaŋaki kə i nūmki mi wə wi kukti fiəni ka bum i Klistus. A kabə num wəmakə mi, ma wi ni dza i jōbi widəkə wi ghaŋsiki gwu, wi ni dza liə i ŋgəkə wə ka wi ŋkpeli wə. **7** Wi kaŋaki tə i nūmki mi wə bəni bə biŋ yeŋki tə a, akə mi wi chəŋ, a kōbi yakadəŋ wi ni dza ŋgəmsi gwu yi wi gbə tə i kintaŋ ki ŋkpeli wə. **8** Bəni bə bə gamtiki i

fəki bənəm i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ kaŋaki tə i nūmki bə bə kaŋaki nōni ki chəŋ. Bə kaŋa kə bəndzaka bəfa, nyā kə gwū yibə i mbih miduli wə, nūm kə bəni bə bə yōkōki nnyaki i mbee wi kilələ cheŋ. **9** Bə kaŋaki i kāŋa gia yi nyumini yə Nyo kə wi chusi lə i bukumbeŋ kəm kimbūm, nūm yeŋ beŋ gia yidəkə saka kə bə i shəm. **10** Ka bə jīə bə i nəm wə, kə bə kaŋa i yīsi mōmsi bə. Jōbi wə bə mōmsi, bə chusi a bə kaŋaki kə ŋgbə, bə ka ni jīə bə a bə nūmki ka bəni bə bə gamtiki i fəki bənəm i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ. **11** Bəkaŋa bəbə kaŋaki tə i nūmki bəh nōni ki chəŋ, bə dzāka kə bəndzaka bə kinyəni. Bə kaŋaki kə i fəki tsəsiki gia a yaka yaka. Bə kaŋaki tə i nūmki i ŋkəŋ wə i gia yichi wə. **12** Mi wə wi gamtiki i nōmki nəm i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ kaŋaki i nūmki nyum miŋkpaŋa wimu. Wi kaŋaki tə i kiə i tōkni i bwa bu bəh juŋ yi bindzəŋ. **13** Bəni bə bə gamtiki i nōmki i kijuŋni kintəəŋ ka nəm ndzəŋ, bə ni kaŋa yeli wi ndzəŋni i gwu yibə wə, bə ni numki tə nalə kiməŋni kōbi i shəm yə bə jīə i Klistus Jisəs wə. **14** Mih yeŋki a baŋ a twəsi mih dzə yeŋ wə. Ayakalə, mih nyakaki gia yələ i wə ka, **15** mih ka dza ka ndōmiki i dza, wə ni kiək i bəni kaŋaki i fəki gia i kintəəŋ ki juŋ yi Nyo yə yi kə kijuŋni ki bəni bə Nyo wə wi kaŋaki nōni. Kijuŋni kolə kə kintəŋ bəh chaka kə ki kaŋaki ŋkəŋ. **16** Gia yidəkə kolə yə yi kə yimbūm nalə. Gia yələ kə yə yi nî yisi kə i nyumi wə kəm bumni bibukumbeŋ biə bukumbeŋ dzakaki, num Nyo fə lə bukumbeŋ kiə. Gia yiwo num a: Wi nî kə wi chusi gwu yi i nyam yi gwu yi mi wiwəm wə. Kiŋ'waka ki Baiŋni chusi mi wə wi kə. Bəchinda bə Nyo nî yeŋ wi. Bə nî kə bə fuku kəm wi i bitumi wə. Bəni jīə shəm i wi wə mbi wichi. Bə nî dzo wi yaka i beŋ liə i di bi kiŋkəkni wə.

4 Kiŋ'waka ki Baiŋni dzakaki chəŋ a, a bi numki i jōbi widəkə wə, bəni bədəkə bi bee lə kimbūm kibə bə bi wōkōki lə gia num i biŋ'waka biə bi fwōkyiki bəni bəh bənlani bə bəchinda bə ŋkpeli. **2** Bənlani bələ bi dzəki num i kaŋ yi bəni bə bə nyaniki kwayiki fəki fwōkyiki bəni nyi nnya ntəkə, num shəm yibə kpi lə ka bə kpa num bəh kintə. **3** Bə bi nāŋki a bəni ma dzōki bəkaŋa, bəh a kiə mi ma dziki ŋkaiŋni biēŋ bidəkə. Biēŋ biələ num Nyo nî maa a bəni dziki, bəni bə bə kaŋaki kimbūm chu kiə ŋkəŋ jōbi wə bə dziki bə ka nyaki kiyoŋni yeŋ i Nyo. **4** Biēŋ

bichi biä Nyo ni maa kə bindzəŋni, bidəko kəbi biä mi widəko kə wə wi kə i nəiŋ jobi wə wi ka dzo bəh kiyəŋni i Nyo, **5** kəm ndzaka wi Nyo bəh ntsa fə lə bi bə baiŋ. **6** Wə kabə chusi gia yələ i bwa bə nih bəbukumbəiŋ, wə ni numki mi wi nəm wi Klistus Jisəs wi ndzəŋni wə wi ləəki yakaki gwu yi bəh gia yi Nyo yə yi kə kəm bumni bəh nlani wi ndzəŋni wə wə biəli. **7** Ma kaŋaki na gia yidəko lə i fə bəh bichum bi kilolə bidəko biä bi kə na bi kaŋa kə gia i fə bəh Nyo. Lāni gwu ya i nōki nōni num kə Nyo nəŋki. **8** I nəniki nnəni wi yaŋsini wi gwu kaŋaki alə mbee i mi wə. Ayakalə, i nōki nōni kə Nyo nəŋki kaŋaki lə mbee i mi wə i dzəh wə yichi, kəm yələ kaŋaki mbee i nōni ki liə wə, chu kaŋa i nōni ki dzəni wə. **9** Wələ ndzaka kə na wi ŋkəŋ, num ndzaka wi kpeŋni i mi i bum wi məŋni kə. **10** Ako gia yə buku fasi jəŋ i nəm wələ wə kəm buku jiə mfi bibuku bichi i Nyo wə wi kaŋaki nōni. Nyo kə Mbwili wi bəni bəchi, kighə i bəni bə bə kə num bə bum wi. **11** Lāni bəni bəh gia yələ dzāka a bə fəki yi. **12** Ki bēe kə a mi dzōki wə i kuku kəm wə keŋki waiŋ sumi. Wə nūm kinchəsi i bəni bə bumni i dzəh yə wə dzakaki yeiŋ, bəh i nōni ka wə, bəh i kiŋkəŋ kə wə kaŋaki, bəh i shəm yə wə jiə i Nyo, bəh i dzəh yə wə jiəki gwu ya yeiŋ i baiŋni wə. **13** Nyā gwu ya i fāki Kiŋwakti ki Nyo i bəni bə bumni nshiŋ, chu fuku gia yi Nyo, lani tə bə i tsə buku jobi wə mih bi dzəki yeiŋ. **14** Kiə wə ki tsəsi kə kinya ka. Kinya kələ kə kə bə ni nya i wə jobi wə mbaŋ wi bəti kifuw kijuŋni ki bəni bə bumni ni jiə kaŋ yibo i wə wə, ntum wi bəni bə ntum bə Nyo dzo i wə wə. **15** Jiə fwu wa i gia yələ wə, wə fəki yi yichi ka bəni bəchi yēiŋki si wə kōəki tsəki i nishiŋ. **16** Tōkni bəh gwu ya bəh nlani wa. Kāŋa ndzəŋ wi, wə ka fəki yakadəiŋ, ma wə ni bwili gwu ya, wə bwili tə bəni bə bə wəkəki gia yə wə dzakaki.

5 Jobi wə wə nəŋki i lumsi kukuli wa i gia yə wi gbo yeiŋ ma wāmyiki lə wamyini i wi. Ayakalə, təfi wi təfini ka ba wa. Wə dzōki sūmi yi bənyuku aka bwa bə nah. **2** Wə dzōki tə bəkaŋa bəkukuli aka bənih wa, wə dzōki bəkaŋa bə bə kə sūmi yi bəkaŋa aka jémi ya, wə tsəiŋki bə i dzəh yi baiŋni wə i gia yichi wə. **3** Wə tōkni i bəkaŋa bəŋkwu bə bə lansi kaŋaki kə mi wə wi kə i tōkni bəh bə. **4** Ayakalə, kpə ŋkwu kabə kaŋaki bwa, nabə bwa bə bwa bu, bə yisi lāni i fəki nəm wibə wi bumni, i tōkni

tə i bənih bəbə si bə nī tōkni i bə. Yələ kə gia yə yi kpeŋni i Nyo nshiŋ. **5** Miŋkpaŋa wə wi lansi kə kpə ŋkwu, wi kaŋa kə mi wə wi tōkni i wi, kaŋaki i tsəiŋki tsəki a i ninshiŋ i Nyo wə, tsə jobi wichi dā i Nyo nchəko bəh nshi. **6** Ayakalə, kpə ŋkwu wə wi nyaniki dzi kidəŋ ki yaka wi kpi lə, kəŋ wi nyaniki nnyaki i beŋ. **7** Wə dzāka gia yələ i bə, ka bəni bi ma dza jiəki gia i bə fuŋ. **8** Mi kabə num wi kəbi i tōkni i chwəŋkijuŋ ki, kighə i wi dzu, yaka wi nəiŋ lə nōni ki bəni bə bumni. Wəma mi kə nōni ki kə num ki bəkə tsə lə ki mi wə wi kəkə wi bumni. **9** Kpə ŋkwu wə bə kə i jiə yeli wi i mbaŋ wi bəkaŋa bəŋkwu kintəŋ bə bə kə i gamtiki bə, yaka wi kaŋaki i nūmki num wi buku jiə mbaŋbisə, num wi nī dzo a minyuku wimu, **10** ayaka a num wə bə kiəki bindzəŋ a wi kaŋaki lə kimfə kindzəŋni. Yi num a: Wi ləəki yakaki bwa bu i dzəh yindzəŋni wə, dzo bəni bə tūmi i wi dzu, wi wəkə tə gvū yi bəni bə bə kə bə Nyo, gamti bəni bə ŋgəkə, nya gwu yi i fəki nəm wi ndzəŋni i dzəh yichi wə. **11** Ayakalə, kiə wə ki būm kə i chiŋni bəkaŋa bəŋkwu bə bə keŋki sūmi i mbaŋ wi bə bə ni gāmtiki bə, kəm gwu yibo kələ dza yisi i fwuki yi nya ŋgəkə, bə ni dali kiŋkaka kə bə nī fə i Klistus, bə ni nəŋki i fiəni tsə dzo bənyuku bədəko. **12** Bə ka fə yakadəiŋ, yaka bə dzo lə ŋgəkə i gwu yibo wə kəm bə bwiŋ lə kiŋkaka kibə ki ninshiŋ. **13** I chu kpeŋsi i yeiŋ wə, wə ka chiŋni bə i mbaŋ wə, bə ni dza numki bəni bə bə chiŋki shiki a kilolə, nyani liə nnya i juŋ yi bəni wə. A məŋ a yəma kə bə ka chiŋki shiki a kilolə, bə ni nyaniki bəh kinyəni, jiə dzaka i gia yi bəni wə, dzaka gia yə bə si kaŋaki kə i dzakaki. **14** Ayakadəiŋ, mih təfiki bəkaŋa bəŋkwu bə bə keŋki bwa bəsumi a bə tsə fiəni dzə bənyuku, bə bwō bwa, ka bə ni tōkni bəh juŋ yibo, ka mi wə wi baiŋki buku bi ma dza tsə dzəh i yəma cheiŋ i təyiki kiyeli kibuku. **15** Mih dzakaki lə kəm bə bədəko dza dali dzəh ka fiəni chu lə i kimbu ki Satan wə. **16** Miŋkpaŋa kabə num mi wi bumni wə wi kaŋa bəkaŋa bəŋkwu i chwəŋkijuŋ kibə wə wi ka gamtiki bə, ka kijuŋni ki bəni bə bumni ma giŋki ntə. Ayaka ka yi ni gamtiki bəkaŋa bəŋkwu bə bə lansi kaŋaki kə. **17** Bəti kijuŋni ki bəni bə bumni bə bə nəmki ndzəŋki, bə kaŋaki i nyāki kiŋkəksi bəh mmakti i bə kighə bə bə fukuki tə gia yi Nyo chu lani bəni. **18** Bə kaŋaki i nyāki yakadəiŋ kəm Kiŋwakti ki Nyo dzakaki a, “Kiə wə ki bəŋ kə dzaka ki nyam jobi wə yi lwaki

gəŋ.” Yi chu num tə a, “Mi wi nɔm kaŋaki lə i kwāti ngəm wi.” **19** Kiə mi bi lansi sɔmi kə fwu wi kijugni widəko i wə a wə bum, a kəbi a bəni num lə bəfa nabə bətali bə bə beerŋki nsaka wiwə. **20** A kabə num bə bə baarŋ a fəki chu, wə yɔli bə i gia yə bə gbə yeiŋ i bəni bəchi nshiŋ, ka kiŋka ki bəni bədəko bə ni lwaki. **21** Mih dzakaki yələ i wə i Nyo bəh i Klistus Jisəs bəh bəchinda bə Nyo nshiŋ bə wi kə wi babwili a, wə fəki gia yə mih dzakaki, tsə kə jum yi mi widəko, fə gia yə yi chusiki kə chi chi. **22** Kiə wə ma fəbliki i fəki kaŋ i mi wə a wi num fwu i kijugni ki bəni bə bumni wə. Kiə wə ki fə kə kaŋ i chu bi mi widəko wə. fə gwu ya i baiŋni wə. **23** Kiə wə ma chu mūki a mwi shəŋ. Wə mū tə fimbihni twesi kəm bəh tɔɔ wə bəh si wə kɔmsiki gweŋki. **24** Chu bi bəni bədəko si yəŋə na bəh ŋga chusi a bə kə bə gbə lə nsaka, bi bəni bədəko bi dzo na jəbi ka bə yeiŋ. **25** Yi kə a liŋ si kimfə kindzəŋni si yəŋə. Kəŋ kimfə kiwə ma kɔmsi chusi, ki bi baarŋ kə i nyumi wə.

6 Bəni bəchi bə bə kə i kimbuŋ kimfa cheiŋ kaŋaki i nyāki kiŋkəksi i dzəh yichi wə i bəni bə bə kaŋaki bə. Bə fəki yakadəiŋ, ka bəni ma dzakaki já yichu kəm yeli wi Nyo bəh nlani wibukumbeiŋ. **2** Ma mfə yə yi kaŋaki bətikwili bə bə kə bəni bə bumni ma sɛiŋsiki bə kəm bə bəchi kə bwa bə nih i Klistus wə. Bə kaŋaki i nɔmki i bə nalə, kəm bəni bə bə kwatik mbee i nɔm wibə wə kə num bəni bə bumni ayaka bə kəŋ bə nalə. Wə lāni bəni bəh gia yələ, wə tɛfiki bə a bə fəki yi. **3** Mi kabə laniki nlani widəko chi chi wi bum kə nlani wi ŋkəŋ wi Bah wibukumbeiŋ Jisəs Klistus bəh nlani wə wi kpeŋniki bəh nɔni kə Nyo nəŋki, **4** yaka wəmakə ghaŋsiki gwu a kiləlo kiə kə gia yidəko. Wəmakə mi gweŋki bəh jweŋ yi kiŋgukuli bəh n'yəli wi gia yə yi dzəki bəh kindəŋ ki chinini bəh ŋ'wali bəh bəɔyi bəh i biəliki gvu yi mi kaŋa kiŋkwaka kichu, **5** bəh i kəmki dzaka i kintəŋ ki bəni bə mfi bibə kə num bi təŋsi num bə laksi ŋkəŋ. Bə fəki yakadəiŋ kwaka a gia yi Nyo kə dzəh yə bə kə i kpali yeiŋ. **6** Ayakalə, mi kabə nəki nɔni kə Nyo nəŋki chu wəko ndzəŋni bəh bieŋ biə wi kaŋaki, yaka yəmakə kə na mbee wimbum, **7** kəm bukumbeiŋ nɛ dza i mbi wə bəh kaŋ yiyəə, ayaka bukumbeiŋ num i bi nyə bəh kaŋ yiyəə. **8** Ayakadəiŋ, bukumbeiŋ kabə kaŋaki bieŋ bidzini bəh bəmbuŋ, ntə yəmakə kpeŋ lə i bukumbeiŋ. **9** Ayakalə, bəni bə bə nəŋki mbum

si liə lə i kiməmsi wə, dzo kintəŋ liə i gia yi kiyuŋ yiduli wə, yə yi dzəki bəh bəŋgəkə. Ayaka gia yələ num yə yi chiŋsiki bəni i bəŋgəkə wə a num bə bə kə i kaasi mi kaasini. **10** ŋkaŋni wi gia yichu yichi yələ bukuki i kiŋkəŋ ki kpə wə. Ako kəm kiŋkəŋ kimbum kə bəni kaŋaki i kpə wə, kə bəni bədəko dzani lə dzəh yibə i mbum wibə wə, bwaŋyi shɔm yibə bəh gia yi ləli yiduli. **11** I wə Timəti, wə kə mfia mi wi Nyo. Yəko gəiŋ mfia gia yələ yichi. Wə tsəiŋ num i kwāti nɔni ki chəŋ bəh nɔni kə Nyo nəŋki, kimbum, kiŋkəŋ, ŋkaŋa shɔm, bəh nɔni ki bəni. **12** Jwə njwə bi kimbum kə ako kindzəŋni. Ma wə kaŋa ndzəŋ nɔni kə ki bi tsə kaa kə, kə bə nɛ bəŋŋ wə i liə yeiŋ ayaka wə num i bəni bəduli nshiŋ bə beerŋ nsaka wə, wə dzaka bəh dzaka ka, kəm bumni bia. (aiθnios g166) **13** Mih dzakaki i wə i Nyo nshiŋ wə wi nyaki nɔni i bieŋ bichi, bəh i Klistus Jisəs nshiŋ wə wi nɛ num i Bəntiu Bayle nshiŋ ka dzaka gia yi chəŋ bəh dzaka ki kəm gwu yi, **14** mih dzakaki a wə fəki bəndzaka bələ, num ndi widəko kəbi bəh gia yichu yidəko yə mi kə i jia i wə fuŋ i tsə buku i jəbi wə Bah wibukumbeiŋ Jisəs Klistus bi dzəki. **15** Wi bi dzəki num i jəbi wi ndzəŋni wə, a num wə Nyo wi kimboŋsi bi chusiki a num a wi wə wi sakaki bieŋ bichi, num ŋkuŋ wi bəŋkuŋ bəh Bah wi bəbah bəchi. **16** Ako a wi shəŋ wə wi kəkə i kpi, wi nəki i baiŋni biə mi kəkə i kini tsə feiŋ. Mi ka num yeiŋ dəkə wi, ayaka mi kəbi i yeiŋ i wi wə. Kiŋkəkni bəh ŋga num i wi jəbi wichi. Yi nɔm ayaka. (aiθnios g166) **17** I kimbu ki bəni bəmbum i fa mbi wələ wə, wə dzāka i bə a kiə bə ma ghəŋsiki gwu. Kiə bə ki fə kə mfi bibə i mbum wə, bi num i dza kaa. Bə fə mfi num i Nyo wə wi shukuki bieŋ bichi a bukumbeiŋ wəkəki ndzəŋni yeiŋ. (aiθn g165) **18** Bə fəki num gia yə yi ndzəŋki, mbum bibə numki gia yindzəŋni yə bə fəki. Bə wəli kaŋ yibə i nyaki binya tseiŋ kə. **19** Yələ kə dzəh yə bə kə i jia ki biba bi bieŋ bibə bi kijiəli i gwu yibə wə, ka chaka ki juŋ ki ləkəli, bə bi ka kaŋa nɔni kə a lansi kə nɔni. **20** Timəti, wə tɔkni bəh gia yə bə kə bə nya i wə kaŋ. Wə gəiŋ bəndzaka bə bə kaŋaki kə gia i fə bəh Nyo, bəndzaka bəgukuli bə bəni kwakaki a ako mfi. **21** Bəni bədəko kə num bə dza lə ka biəliki gia yələ ka gbə i dzəh yi bumni yibə wə. Ma kiŋkəŋ ki Bah nɔmki bəh mbeiŋ bəchi.

2 Timoti

1 Ako mih Bəəl, mih kə wairj ntum wi Klistus Jisəs i kiŋkəŋ ki Nyə wə. Yələ biəli kiŋkaka kə ki kə kəm nənəi kə ki bi tsə kaa kə, ki kə i Klistus Jisəs wə. **2** Mih nyakaki kiŋwakti kələ i wə Timoti wairj wuŋ. Wə kə shəm yij. Nyə Ba bəh Klistus Jisəs wə Bah wibukumbeij chūsi shəm yindzəŋni i wə, kwāsi nsheij i wə, nyā wə bəh kimbəijni. **3** Jobi wə mih si kwaka wə jobi wichi nchəko bəh nshi i ntsa wuŋ wə mih ka nyaki kiyəŋni i Nyə wə mih nəmki i wi gia yidəko saka kə shəm yij, a num ayaka si bəba n̄ nəmki. **4** Jobi wə mih si kwaka tə mindəm mə wə n̄ shisiki jobi wə buku wə n̄ gaaliki, dzəŋ ya ka wəki mih a mih yeij wə, ka shəm yij jikə bəh kinsanli. **5** Mih si kwaka lə tə kimbūm ka ki ŋkəŋ kə wə kaŋaki. Kimbūm kələ n̄ yisi kaŋaki nih nih wa Loys bəh nih wa Yunis, mih kiaki lə məŋni kə a, ako ki wə kaŋaki i liə. **6** Ako gia yə mih nəŋki i yijti wə a wə fiəni yəmi i kinya ki Nyə kə ki kə i wə mə, wə fiiki yeij beij aka gbuku. Kinya kələ kə kə wə n̄ kwati i jobi wə mih n̄ jiə kaŋ yij i wə wə. **7** Wə kiaki a Nyə n̄ ka nya kiŋ'waka i bukumbeij a num kə ki fəki a bukumbeij kaŋaki nlwa. Wi n̄ nya num kiŋ'waka ki ŋga bəh ki ŋkəŋ bəh kə ki fəki bukumbeij kiə i təkniiki bəh gwu yibukumbeij. **8** Ayakadəij, ma gəmmiki i dzəkaki i bəni bədəko kəm Bah wibukumbeij nabə kəm mih wə mih nəmki nsəŋ kəm bə wi. Ayakalə, wə wəko tə ŋ'wa ŋgəkə i ntum wi ndzəŋni wələ bəh ŋga biə Nyə nya i wə. **9** Nyə kə wə wi n̄ bwili bukumbeij, bəəŋ bukumbeij a bukumbeij nəki nənəi ki bəni bə bə kə mbu. Wi n̄ ka fə dəkə yələ num kəm nəm widəko bukumbeij n̄ fə. A n̄ kə kəm kinsisi ki si wi n̄ fə i bukumbeij, bəh shəm yi yindzəŋni yə wi n̄ kaŋaki i bukumbeij tsə dzəh i Klistus Jisəs wə, na ka mbi yisi. (aiōnios g166) **10** I liə shəm yi Nyə yindzəŋni yə kə bə chusi lə i bukumbeij si Mbwili wibukumbeij wə Klistus Jisəs kə wi dzə lə. Wi kə wi bwij ŋga bi kpi, wi chusi nənəi ki ndaiŋ a mi bi chu kpi kə. Ayaka wi fə yi yəŋə ndaiŋ num bəh ntum wi wi ndzəŋni. **11** Ako ntum wi ndzəŋni wələ Nyə babwili mih a mih numki mi wi fukuni bəh wairj ntum wi Klistus bəh mi wi lanini. **12** Ako kəm yələ mih yeijki ŋgəkə si mih yeijki lə. Ayakalə, mih ŋgəmmiki kə, kəm mih kiaki lə mi wə mih jiə shəm i wi. Ayaka mih kiə na məŋni

kə a wi kələ i təkniiki bəh gia yə mih nya i wi kaŋ lə, i tsə buku i chəko bigəksini. **13** Wə biəli a juu wi lanini wə wi kə wi chəŋ wə mih n̄ lani wə yeij. Si wə biəliki yakadəij wə jiə shəm a i Klistus, kaŋa tə kiŋkəŋ i bəni, yichi num i dzəh yi bəni bə bə kə bə Klistus Jisəs. **14** Wə təkni bəh nlani wi ŋkəŋ wə bə n̄ nya i kaŋ ya wə. Wə təkni bəh ŋga bi Kiŋ'waka ki Baiŋni kə ki kə i bukumbeij wə. **15** Wə kiaki lə a bəni bəchi bə bə kə i kimbu ki Əsia wə n̄ lə bee lə mih. I mbaŋ wibə wə kə Figelus bəh Əməgenes. **16** Mih tsāki a Bah kwāsi nsheij i juŋ yi Ənesifolus wə. Wi n̄ kəmsiki fəki lə a feijfeij, bəijsi shəm yij yi də. Wi n̄ gəmmiki kə kəm nsəŋ wə mih kə yeij wə. **17** Ako jobi wə wi n̄ dzə buku i fa Lum, wi lansi nəŋ mih i tsə buku jobi wə wi n̄ yeij mih. **18** Mih tsāki a Bah fə ma a bi numki i chəko bi bi gəksini wə, ma Bah bi kwāsi nsheij i wi. Wə təkniiki kiaki lə nalə nəm wichi wə wi n̄ nəm i mih i kwili wi Əfesəs wə.

2 Timoti wairj wuŋ, i kimbu ka wə, nūm ndzəŋ ayaka i shəm yindzəŋni yə Klistus Jisəs chusi i bəni bə bə chijni bəh wi. **2** Wə dzə gia yə wə si wəko mih dzaka i bəni bəduli nsheij, nyā i kaŋ yi bəni bə bə kə chəŋ num bə kpeijni i lani tə bəni bədəko yeij. **3** Wə dzə tə ŋ'wa ŋgəkə ka mi wi jum wi ndzəŋni wi Klistus Jisəs. **4** Jobi wə mi wi jum kə i nəm wi wə, wi kəkə i chu jiəki fwu i gia yi nchiŋ bəni wə, kəm gia yə wi tseijki i yi wə kə i fə gia yə tikwili wi nəŋki a wi fəki. **5** Yi kə a liŋ ka yi mi wə wi yəkəki n'yəko kə, wi kəkə i yəkə dzi, jobi wə wi yəkəki biəli kə bəchi bə n'yəko. **6** Mi wi khə wə wi nəmki tə bindzəŋ, ako wi wə wi kaŋaki i yisi məm fieŋ fi ninshiŋ i biə wi n̄ gbəli. **7** Kwāka kəm gia yə mih dzakaki lə, ma Bah ni fə wə kiə yichi. **8** Yijti Jisəs Klistus. Wi n̄ dza i kpi wə. Wi n̄ kə mi i chwəŋkijurj ki ŋkurj Dəbit wə. Ako yi yə mih fukuki i ntum wuŋ wi ndzəŋni kintəəŋ. **9** Ako kəm ntum wi ndzəŋni wələ mih yeijki ŋgəkə, mih num i bənsəŋ wə ka mi wə wi bwijki bəchi. Ayakalə, na si mih kə na i bənsəŋ wə lə, gia yi Nyə kəkə i bənsəŋ wə. **10** Si yi kə yakadəij, mih bə kaŋa shəm i gia yichi wə kəm bəni bə Nyə kə wi sabibwili, ka bə tə bi kwati mbəij i Klistus Jisəs bəh mbūm biə bi bi kaa kə. (aiōnios g166) **11** Ndzaka wələ kə na wi ŋkəŋ, wi num a: Bukumbeij ka chijni kpi bukumbeij bə, ma bukumbeij bi numki i nəki tə bukumbeij bə. **12** Bukumbeij ka kaŋa shəm, ma bukumbeij bi numki i sakaki ntəŋ tə

bukumbeinj bə. Bukumbeinj ka məjni wi, ma wi tə bi məjni bukombeinj. 13 Bukumbeinj ka baarj i num ndzəj, wi ni num ndzəj a numni, kəm wi kəkə i nəinj gwu yi. 14 Yijti bə bəh gia yələ, ma wə chu dzaka i bə i Nyo nshij a bə gēinjki gēijni bəngukuli bə kəm já. Yəmaka gamtiki kə mi. Yi bəkəliki lə bəni bə bə wəkəliki yi. 15 Mōmsi na bindzəj i chusiki gwu ya i Nyo nshij ka mi wə Nyo yeinjki a wi kə chəj. Nūm mi wi nəm wə wi kaŋaki kə gia yə wi kə i gəmniki yeinj, bəh wə wi kaŋaki ŋkəj bi gia yi Nyo i dzəh yi chəj wə. 16 Wə gēinjki bəndzaka bə bə kaŋaki kə gia yidəko i fə bəh Nyo, kəm bəndzaka bəwə ni fə bəni nək i nəni kə Nyo kəŋki kə tsə bəh ki i ninshij. 17 Bənlani bəbə bəwə kə aka biəkə yə yi dziki gwu yi mi yi yamtə a tsəni. I mbarj wi bəni bəwə kintəəj, bə bə laniki bənlani bəwə kə Imenayus bəh Filitus. 18 Bə bee lə dzəh yi ŋkəj, asi bə bwaŋki alə ndza wi kpi dzo lə di. Si bə fəki yakadəinj, bə bəkəli kimbūm ki bəni bədəko. 19 Ayakalə, chaka kə a chəkə Nyo ki, ki kə kiləkəli, ki num feinj. Chaka kələ kə num Nyo nyaka kinchəsi ki i yeinj wə yi num a, “Bah kiək i lə bəni bə bə kə mbu,” bəh a, “Mi wichi wə wi bəəŋki yeli wi Bah kaŋaki i bēe kimfə kichu.” 20 Juŋ yimbūm si num bətasa bəh káh bəh bibwam biə bi kə i yeinj dzu, asi num kə a biəinj biə bə kēiŋsi bəh chwaka ki kpo ki bəkəli nabə ki fukuli. Bidəko si num tə biə bə kēiŋsi bəh kēinj, bidəko num bə kēiŋsi bəh fiəj. Biəinj biələ si num biə bi kaŋaki nəm wimbūm, bidəko num biə bi kaŋaki nchij nəm. 21 Ayakadəinj, mi ka bwili kaŋj i biəinj biə bi kaŋaki nəm wi kilələ, yaka wi ni numki aka fiəj fi dzu fiə bə kə dzo i fəki nəm wimbūm yeinj. Wi ni fiəni num ka mi wə Nyo kə wi fə a, akə mi wi ŋgəinj. Wi kə mi wə wi wəkəliki tikwili wi a wi dzə wi i fəki na winəinj nəm wi ndzəjni yeinj. 22 Ayakadəinj, yəko gēinj mfia yəkəni nəni kinyeŋ kə sumi si kəj. Wə mōmsi mfia i nək i num nəni ki chəj bəh i kaŋaki bumni bəh kiŋkəj bəh kimboiŋni. Wə fə ayakadəinj asi bəni bə bə bəəŋki tə yeli wi Bah bəh shəm yibə yi baiŋni fəki. 23 Kiə wə ma kəŋaki gia yidəko i fə bəh bəngukuli bə kiyuŋ bəh bə kilələ, kəm yi si dzə a bəh n'yəli. 24 Ayaka mi wi nəm wə wi kə wi Bah kaŋaki kə i yəliki bəh bəni. Wi kaŋaki i kəŋaki num shəm yindzəjni i mi wichi, a num mi wə wi kiək i lāni bəni, Kiə tə i kəŋaki shəm bəh bəni. 25 Wi si lumsi gia i kimboiŋni wə bəh bəni bə bə gukuliki bəh wi. Wi si lumsi yaka bəh kiŋkwaka

a yuwidəko Nyo kələ i gāmti bə ma bə kwuni shóm yibə i Kiə gia yə yi kə yi ŋkəj, 26 ka bə bəəj mfi bibə, i gēinj buku i kintəj ki ŋkpeli kə wi kə wi kwa bə yeinj ka bə fəki a gia yə wi kəŋki.

3 Kiə a, a bi numki i kaŋj yi gəksini wə, gia yi gumini yimbūm bi numki lə. 2 Bəni bi dza bə kəŋki num a gwu yibə, kəj kpo, ghaŋsi gwu, chusi gwu, dzaka ja yichu kəm bəni bədəko. Bə bi chu wəkə kə i bətii bəh bənih bəbə, chu nya kə kiyəŋni i gia yidəko wə, chu kaŋa kə nəni ki baiŋni. 3 Bə bi kwasiki kə nshəinj i bəni, chu dalinya kə tə kiŋgbo ki bəni bədəko. Bə bi bəkəliki kiyeli ki bəni, chu kiə kə i təkniiki bəh gwu yibə. Bə bi kaŋaki nəni ki gumini, chu kəj kə gia yindzəjni. 4 Bə bi numki dzi minəj kəm bəni, nə nəni ki dzali, num bə jikə bəh kiŋghaŋsi ki gwu. Bə bi kəŋki a i dziki kidəəj kibə yijni kəj kə lə Nyo. 5 Bə bi chusiki a bə numki lə i gia yi Nyo wə, ayakalə chu nəinj ŋga bi gia yi Nyo yiwə. Wə gēinj bəməka bəni. 6 Bəni bədəko bələ kə bə bə nyaniki liək i jūŋ yi bəni wə kaŋa ŋga i bəkaŋa bə bə bəhki num chu jikəli bə, bə njəj biəli kiŋkəj ki biəinj chi chi. 7 Bələ bəkaŋa kə bə bə shi kə a wəkəliki nlani jəbi wichi, ayakalə kəbi i lansi kiə gia yə yi kə yi ŋkəj. 8 Si Janis bəh Jambles nī waliki Muses, yi kə a liŋ si bəni bələ waliki ŋkəj bi Nyo. Akə bəni mfi bibə təŋsi lə, shóm yibə yə bə dzakaki a bə jiə i Klistus wə kə a ntəkə. 9 Ayakalə, bə ni fə kə yakadəinj i tsə buku i dzəh yi dəəj, kəm kiyuŋ kibə bi yəŋəki lə tə i bəni bəchi wə asi bi Janis bəh Jambles nī yəŋə. 10 Timəti i wə, wə si kiə lə kəm nlani wuŋ bəh nəni kəŋj bəh gia yə mih nəŋki i nəni kəŋj wə. Kiə tə kəm shəm yə mih jiə i Nyo bəh shəm yi kaŋani yə mih kaŋaki, bəh kiŋkəj kə mih kaŋaki i bəni, bəh si mih si mōmsi i gia yichi wə tsə a ninshij. 11 Wə kiək i lə tə mbwaŋ gvu wə bəni bwaŋki i mih cheinj bəh bəngəkə mbəj. Wə kiə gia yə yi nī num bəh mih i Antiək bəh Ikəniūm bəh i Lista. Wə kiə ŋkaiŋni wi mbwaŋ gvu wə bəni nī bwaŋki i mih cheinj. Ayakalə, i bəngəkə bələ wə bəchi kə num Bah nī bwili mih. 12 Yi kə ŋkəj a mi wichi wə wi nəŋki i nək i nəni kə Nyo nəŋki ka mi wə wi kə wi chijni lə bəh Klistus Jisəs kə bə bə bi bwaŋki gvu i bə cheinj. 13 Bəni bə bə mōmyiki gia yichu bəh bəni bə fwəkyini, kə num nəni kibə ni fəki tsək i tsəni si bə fwəkyi bəni bədəko, fwəkyi tə gwu yibə. 14 Ayakalə, i kimbu ka wə, nūm mfia a gia

yə bə lani wə yeiŋ wə bum yi bəh shəm ya yichi. Nûm a yi wə kəm wə kiaki lə bəni bə bə nī lani wə bəh yi. **15** Wə nī yisi i kiaki gia yələ bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə, wə keiŋ waiŋ wi nchiŋ. Gia yələ kə yə yi kə i təfi wə a wə kwati mboiŋ yeiŋ tsə dzəh i shəm yə wə jiə i Klistus Jisəs wə. **16** Gia yichi yə bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə kə num mfi biwə buku i Nyɔ wə. Ayaka yi gamti i laniki bəni yeiŋ, chûsi kiŋgbə, lûmsi bəni, lânî bəni bəh nōni ki chəŋ, **17** ka mi wə wi kə mi wi Nyɔ numki num wi kpeiŋni, kaŋa bieŋ bichi i fəki nōm wi ndzəŋni wichi yeiŋ.

4 Mih dzakaki yələ i wə i Nyɔ nshiŋ bəh i Klistus Jisəs wə wi bi sakaki bəni bə bə kə bəwəm bəh bə bə kə num bə kpiyi lə. Mih dzakaki lə kəm bə ntumbuku wə wi bi tumbuku bəh kəm ŋkuŋ bi, mih dzakaki a, **2** wə fûkuki gia yi Nyɔ. Fûku tsə a bəh yi i ninshiŋ, kəŋ a numki i jəbi wi ndzəŋni wə nabə i jəbi wichu wə. Wə chûsi kiŋgbə ki bəni, lûmsi bə, shîli shóm yibə bəh shəm yi kaŋani bəh nlani ŋ'wa. **3** Kîə a jəbi dzəki lə wə bəni bi chu num kə i nlani wi chəŋ wə. Bintuni bibə bi fwuki lə i wəko num gia yidəko chi chi. Bə bi ka nəŋ bəni bə lanini bəduli bə bə laniki num gia yə bə kəŋki i wəkəki. **4** Bə bi bee lə i wəkəki gia yi ŋkəŋ, yəko nnyâ num i bichum bi ntəkə cheiŋ. **5** Ayakalə, i wə, lûmsi fwu wa chəŋ jəbi wichi, kâŋa shəm i bəŋgəkə ba wə, fə nōm wi mi wə wi nyaniki fukuki nnyaki gia yi Nyɔ. Fə nōm wa wichi wə bə nya i wə. **6** I mih, mih si num lə i liə aka mbih, ayaka jəbi kpeiŋ lə ka bə ni dzə mih bə fə bəh mih ka mbih mə bə si kwuŋ. Jəbi kpeiŋ wə mih kə i kwe yeiŋ. **7** Mih jwə lə njwə wi ndzəŋni i gia yi Nyɔ wə, ka kaasi n'yəko wuŋ, kaŋa baar a bumni biŋ wə. **8** I yisi i liə kə num bə jiə lə kifə kəŋŋ ki ŋkuŋ kə akə ki nōni ki chəŋ. Kifə kələ num kə Bah wə wi kə mi wə wi sakaki bənsaka chəŋ bi bwar a fwu wuŋ wə i chəkə bi gəksini wə. Wi bi bwar kə a ŋkəŋŋ shəŋ. Wi bi bwar tə ki bəni bəchi bə bə wəkəliki bəh kiŋkəŋ a wi fini dzə. **9** Timoti, mōmsi na bəh ŋga i dzə būku i mih wə wakli. **10** Kîə a Demas kə num wi kəŋ lə mbi wələ i liə, ka lə bee mih ka tsə i Tesalonika. Klesens num wi tsə i Galəshia, Taytus tsə i Dalmatia. (aiŋ g165) **11** Akə a Luk shəŋ wimbəŋ wə wi kə buku wi. Jəbi wə wə bə dzə, wə dzə Maak mbeiŋ wi dzə. Wi kələ i gamtiki mih i nōm wə nalə. **12** Tichikus kə num mih faar wi i Efesus. **13** Jəbi wə wə bə dzə, wə dzə mbuŋ wuŋ wimbum wə mih nī jiə i

Kabus dzu i kwili wi Təwas wə. Ayaka wə dzə tâsi tə bəh biŋwakti mbiŋ, kighə biə bə keiŋsi bəh dzú yi nyam. **14** Aleksanda wə wi biəŋki bieŋ, wi fə mih bəh ŋgəkə wi ləkəli wi kəbi wi twesi. Bah bi gəm lə wi i kimfə ki wə. **15** Wə tə tđkniki bəh wi. Kəm wi waliki lə na bəh ŋga, gia yə bukumbeiŋ fukuki. **16** I nsaka wuŋ wə, a nī kə i chəkə bi ninshiŋ biə mih nī num i kintaiŋtaiŋ ki sakani mə mi widəko nī ka num dəkə i mih cheiŋ. Bəni bəchi nī kə bə yəkə geiŋ mih. Kîə Nyɔ bi ma sâka bə i gia yiwə wə. **17** Ayakalə, Bah nī kə wi num i mih cheiŋ, nya mih bəh ŋga i fuku ntum windzəŋni nalə ka bəni bəchi bə bə kəkə Bəju wəkə ntum wiwə. Ayakadəiŋ, wi nī bwili mih i dzaka ki bikəm wə. **18** Bah ni bwiliki lə mih na i yinaiŋ gia yichu wə, i tsə buku jəbi wə wi bi bəiŋsiki dzəki mih i ŋkuŋ bi bi beŋ wə i kimboiŋni wə. Bukumbeiŋ tūmki bikum bi jəbi wichi kiŋgəksi kəbi. Yi nūm ayaka. (aiŋ g165) **19** Bōni Blisilia bəh Akpwila i mih. Bōni tə juŋ yi Ōnesifolus. **20** Elastus nī baar i Kəlen, ayaka Təfimus num mih nī bēe wi i Miletus wi gweŋ. **21** Mōmsi na bəh ŋga i dzə na ka jəbi wi fiəkə yiləkəli ni yisiki. Yubulus faar ki kimbəni i wə. Budens bəh Linus bəh Klawdia bəh bwa bə nih bəbukumbeiŋ bəchi i Klistus wə faar ki tə kimbəni. **22** Mih tsāki a Bah nūmki bəh kiŋ'waka ka. Ma kiŋkəŋ ki Bah nūmki bəh mbeiŋ bəchi.

Taytus

1 Akə mih Bəəl, mih kə waiŋ wi nəm wi Nyə bəh waiŋ wi ntum wi Jisəs Klistus. Nəm wuŋ kə i fāki kimbūm ki bəni bə Nyə kə wi babwili a ki tsəki a ninshiŋ, bəh a bə kiəki gia yi ŋkəŋ yə yi biəliki nənī num ki Nyə, **2** a bə tseŋki tsəki a ninshiŋ i nənī kə ki bi tsə kaa kə. Nənī kələ kə kə Nyə wə wi kəkə nyiki ntəkə nī kaka na ka mbi wələ yisi. (aiōnios g166) **3** Jobi wə jobi wi chəŋ nī kpeŋ, wi ka chusi ndzaka wi ndaiŋ tsə dzəh i gia yi yə mih fukuki. A nyā Nyə Kimbwili wibukumbəiŋ ŋga biwə i mih a mih fūkuki. **4** Mih nyakaki kiŋwakti kələ i wə Taytus. Wə kə waiŋ wuŋ wi ŋkəŋ i kimbūm kibukumbəiŋ wə kichi. Ma Nyə Ba bəh Bah Klistus Jisəs Kimbwili wibukumbəiŋ, chūsī shəm yindzəŋni i wə, wi nyā wə bəh Kimbōiŋni. **5** Fwu wi gia wə mih nī bēe wə i Klet nī kə a wə bāaŋ lūmsi gia yə yi nī kēiŋki kintəŋsi ma yi num chəŋ, i chu jiə bəti bə bijuŋni bi bəni bə bumni i kikwili kichi wə i dzəh yə mih nī chusi i wə. **6** Mi i numki tii wi kijuŋni, wi kaŋaki i nūmki mi wə wi kaŋaki kə gia yichu yidəko yə bə kə i dzakaki kəm wi. Wi kaŋa a miŋkpaŋa wimu, bwa bu num bəni bə bumni, a num kə bə bəni yeiŋki a bə mwaiyiki lə nabə i ləkəki bəh kifwu. **7** Asi fwu wi tii kijuŋni kə mi wi nəm wi Nyə, wi kaŋaki kə i kaŋaki gia yichu yidəko yə bə kə i dzakaki kəm wi. Wi kaŋaki kə i nūmki mi wə wi bwaŋki a n'yi wə nabə i kəmsiki bəkəsiki shəm nabə wə wi muki mbih mə kwa wi. A kəbi wə wi yəliki i bəni nabə wə wi yəkəki nnyaki i mbee wi bə kilələ cheiŋ. **8** Wi kaŋaki i numki wə wi dzəki bəni bə nyanini, wi kəŋ gia yə yi kə yindzəŋni, wi fə gia bəh mfi, kaŋa nənī ki chəŋ, kaŋa nənī ki baiŋni, wi kiə i təkni bəh gwu yi. **9** Wi kaŋaki i nūmki wə wi kiə nlanī wə wi kə wi chəŋ num bə lani ndzəŋ wi yeiŋ. Ayakadəiŋ, wi nī ka kiə i nyaki ntəfi i bəni biəli num nlanī wə wi kə wi chəŋ, chu təyi tə chwəŋ ki bəni bə bə waliki nlanī wiwə. **10** Mih dzakaki yələ kəm bəni bəduli kələ feiŋ bəh kifwu kiləkəli, bə dzaka ja yi kilələ, fwəkyi bəni, kighə mbaŋ wi bəni bə bə bwaŋki a bə kəŋaki i sūuŋki bəni. **11** Bələ kə bəni bə bə kaŋaki i bāŋ lə dzaka kibə baŋni, kəm bə nyaniki bəkəlīki juŋ yi bəni bəchi si bə laniki gia yə bə kaŋaki kə i laniki. Bə fəki yakadəiŋ num kəm bə yəkəki nnyaki i mbee wi bə kilələ cheiŋ. **12** Bəni bələ kə num mi wibə widəko mwi wə bə dzakaki a, ako

mi wi ntum wi Nyə wibə, widəko nī dzaka lə kəm bə a, “Bəni bə Klet si num a bəni bəntəkə jobi wichi. Bə num nyām yi chwa yichu, bəni bə ŋgbəni məyi dzi a dzeiŋ məyini.” **13** Ndzaka wələ kəm bə kə na ŋkəŋ. Ayakadəiŋ, lānsi tēyi chwəŋ kibə nalə i dzaka kibə wə, ka bə kəŋa kimbūm a num ki chəŋ, **14** a kəbi yaka bə ni nya gwu yibə i wəkəki num bichum bi Bəju, nabə gia yə bəni bə bə nəiŋ gia yi ŋkəŋ yə Nyə dzakaki a bəni biəli yi. **15** Bəni bə bə kaŋaki shəm yi baiŋni, gia yichi nī baiŋki lə i bə. Ayakalə, jobi wə bə kaŋaki shəm yichu, bə kaŋa kə kimbūm, gia bi lansi baiŋ kə kəm biŋkwaka bibə bəh dzəh yə shəm yibə kə yeiŋ, kə yi bəkə lə. **16** Bəmakə bəni dzakaki a bə kiəki lə Nyə, ayakalə kimfə kibə chusi a bə məŋni lə Nyə. Nənī kibə nyeyə nalə, bə ləkə bəh kifwu. Bə num kə bəni, bə kəbi i fə na gia yindzəŋni lə kpaə.

2 Ayakalə, i wə Taytus, wə kaŋaki i lāniki bəni num bəh gia yə yi kpeŋniki i nlanī wi chəŋ wə. **2** Wə tēfiki bənyuku bə bə si num lə bəkukuli a bə təkni bəh gwu yibə i gia yichi wə, kəŋa kiŋkəksi i gwu yibə wə, fə gia ka bəni bə bə kaŋaki mfi, kəŋa kimbūm num ki chəŋ, kəŋa kiŋkəŋ num ki chəŋ, kəŋa shəm i bəŋgəkə bəchi wə. **3** Wə tēfiki tə bəkəŋa bə bə si num lə bəkukuli a bə kəŋaki kimfə num kə ki chusiki kiŋkəksi i Nyə. Kiə bə ma bəkəlīki kiyei ki bəni. Kiə bə ki nūm kə mfā i mbih wə. Bə lāniki bəni num bəh gia yindzəŋni. **4** Ayakadəiŋ, ka bə bi tēfiki sumi yi bəkəŋa si bə kə i kəŋki bənyuku bəbə bəh bwa bəbə, **5** i chu fəki gia ka bəni bə bə təkni bəh gwu yibə, nō nənī ki baiŋni, ghābli i juŋ yibə wə, kəŋa shəm yindzəŋni i bəni wə, wəko i bənyuku bəbə. Ayakadəiŋ, mi ma ni chu num wə wi kə i dzakaki ja yichu kəm gia yi Nyə. **6** Yi kə a liŋ si wə kə i dzakaki tə i sumi yi bənyuku a bə kaŋaki i kiə si bə kə i təkni bəh gwū yibə. **7** Wə chūsiki kimfə ki ndzəŋni i gia yichi yə wə fəki, ka bəni yēiŋki biəli yi. Jobi wə wə laniki bəni bəh gia, wə jiə shəm ya yichi i yeiŋ wə, ayaka i laniki bəh kiŋkəŋ, **8** ndzaka wə nūmki wi chəŋ wə mi widəko kəkə i chu dzaka gia yichu yeiŋ kintəŋ. Ayakadəiŋ, ka bəni bə bə waliki wə ni gəmniki kəm bə kaŋaki kə gia yichu i dzaka kəm bukumbəiŋ. **9** Wə tēfi mfā a bə nyā gwū yibə i bəni bə bə kaŋaki bə, i fəki gia yichi si bə nəŋki a bə fəki. Kiə bə ki chūkuli kə gia i dzaka kibə wə. **10** Kiə bə ki chwə kə biəiŋ bibə. Bə kaŋaki i chūsiki i dzəh

yichi wə a bə kə bəni bə ndzəŋni. Bə ka fəki yakadəiŋ i gia yichi wə, ma bəni ni yeiŋ nlani wə kəm Nyo Mbəiŋsi wibukumbeŋ, a, akə gia yə yi kaŋaki ndzəŋni. **11** Wə lāniki bə yakadəiŋ, kəm kiŋkəŋ ki Nyo dzə lə ka bəni bəchi kələ bi bəiŋ. **12** Ki lāniki bukumbeŋ a bukumbeŋ bēe nōni kə Nyo kəŋki kə, ayaka a, kiə bukumbeŋ ma kəŋaki kiŋkəŋ kimbūm i biēiŋ bi mbi wələ wə, bəh a bukumbeŋ nōki bəh mfi bibukumbeŋ feiŋ bichi, nō nōni ki chəŋ bəh nōni kə Nyo nəŋki i mbi wələ wə. (aiōn g165) **13** Bukumbeŋ nōki yakadəiŋ, wəkəli kinsəŋli kə bukumbeŋ tseiŋki tsəki i ninshiŋ i kə ki bi tumbukuki, a num kiŋkəkəni ki Nyo wimbūm wibukumbeŋ wə wi kə Mbwili wibukumbeŋ Jisəs Klistus. **14** Wi nī nya gwu yi kəm bukumbeŋ i yeliŋ bukumbeŋ i chu bichi wə, i fə ka bukumbeŋ baiŋki, i num bəni bu bə bə jia shəm nalə i fəki kimfə kindzəŋni. **15** Yələ kə gia yə wə kaŋaki i lāniki bəni yeiŋ. Wə shīli shəm yibə, wə lūmsi bə i gia yə bə gbə yeiŋ bəh ŋga bichi biə wə kaŋaki. Kiə wə ki būm kə a mi sēiŋsiki wə.

3 Wə yīŋtiki bəni bə bumni a bə wəkəki i bəni bə bə sakaki kwili bəh bə bə kaŋaki ŋga i bə beŋ. Bə fəki gia yə bə dzəkaki nūm bəh ŋkeiŋsi wi gwu i fəki gia yichi yə yi kə yi chəŋ. **2** Kiə bə ma dzəkaki gia yichu kəm mi widəkə. Kiə bə ma yōliki. Bə nūm alə i kimbəiŋni wə, dzə gwu yibə i kuku i bəni bəchi nshiŋ. **3** Wə yīŋti a bukumbeŋ mwi nī fəki lə tə kiyuŋ kiwə, ləkə bəh kifwu, bəni fwəkyi bukumbeŋ bukumbeŋ ndzani dzəh. Bukumbeŋ nī kə mfā i gia wə chi chi yə gwu yibukumbeŋ nī kəŋki, chu dzi kidəŋ kibukumbeŋ. Bukumbeŋ nī nəki nōni kibukumbeŋ kaŋa shəm yichu bəh kindəŋ kifinini, bəni baiŋŋ bukumbeŋ, bukumbeŋ baiŋŋ tə bəni. **4** Ayakalə, jəbi wə Nyo Mbwili wibukumbeŋ nī chusi ndzəŋni bi bəh kiŋkəŋ ki i bukumbeŋ, **5** wi bwili bukumbeŋ. Wi nī ka bwili dəkə bukumbeŋ kəm bə gia yindzəŋni yidəkə yə bukumbeŋ nī fə. Wi nī bwili bukumbeŋ kəm bəh nshiŋ yi yi kwasini tsə dzəh i ŋ'wəkə wə wi nī wəkə bukumbeŋ ayaka bukumbeŋ kaŋa mbwə wimfiŋŋ, Kiŋ'waka ki Baiŋni kwuni bukumbeŋ ayaka bukumbeŋ num bəni bəmfiŋŋ kaŋa nōni kimfiŋŋ. **6** Kiŋ'waka ki Baiŋni kələ kə num Nyo nī shuku ki shukuni i bukumbeŋ wə tsə dzəh i Jisəs Klistus Mbwili wibukumbeŋ wə. **7** Wi nī fə yakadəiŋ ka ŋgaiŋ dzə bukumbeŋ a bukumbeŋ kaŋaki kə kiŋgbə kidəkə kəm bə kiŋkəŋ ki i

bukumbeŋ. Ayakadəiŋ, ka bukumbeŋ bi numki bəndzi kwili bu tseiŋ tsə a ninshiŋ i kwati nōni kə ki bi tsə kaa kə. (aiōnios g166) **8** Ndzaka wələ mih dzakaki lə kə na ŋkəŋ. Mih lansiŋki nəŋki a wə dzəkaki gia yələ i bəni dzaka chukuli nalə, ka bəni bə bə bum i Nyo ni yeiŋ a bə nyā gwu yibə i fəki bimfə bindzəŋni. Yələ kə na gia yi ndzəŋ nalə, ayaka yi dzə bəh mbee i bəni bəchi wə. **9** Ayakalə, wə gēiŋ bəŋgukuli bə kiyuŋ, bəh kiyeli ki bətikwili bə chwəŋbijuŋ biə bəni si shi fa. Wə geiŋ tə bəŋgukuli bəh n'yoli kəm bə bəchi bə Bəju. ŋkaiŋni biēiŋ biələ kaŋaki kə mbee lə kpaa. Akə gia yi kilələ. **10** Mi kabə num wə wi dzəkə bəh kiŋgaali, wə dzāka i wi. Wə ka dzaka i wi ŋkpaŋni wimu nabə i buku kiŋkani kifa wi kəbi i bee, wə bēe dzəh yi. **11** Wə kiə a wəmaŋa mi kə num wi bee lə dzəh yi chəŋ ka nəŋki nnyaki, nōni ki kə kichu, wi jia lə gwu yi i ŋgəkə wə. **12** Mih ni faaŋ lə Atemas yuwidəkə Tichikus i wə. Wi ka dzə, wə mōmsi nalə i dzə buku i mih wə i fa Nikəbəlīs. Akə feiŋ di biə mih kēiŋsi a mih ni numki i feiŋ i jəbi wi fiəkə yiləkəli wə. **13** Mōmsi na bəh ŋga i gāmti Senas wə wi tōksiki kiəkə bəchi, bəh Abəlōs i nyani wibə wə. Mōmsi i yēiŋ a bə kwāti biēiŋ bichi biə bə nəŋki. **14** Bəni bəbukumbeŋ mōmsi tə i lāni a bə kələ i nyā gwu yibə i fəki bənəm bə ndzəŋni, ka bə kə i gāmtiki bəh biēiŋ biə bi nəŋki ŋgamti. Bə ma nūmki a kilələ. **15** Bəni bəchi bə buku bə kə fa chīŋsiki dzəkə kimbəni i wə. Bōni i bəni bəchi bə bə kəŋki bukumbeŋ i bumni wə. Ma kiŋkəŋ ki Nyo nūmki bəh mbeŋ bəchi.

Filimun

1 Akə mih Bəəl, mih kə i nsəŋ mə kəm mih kə mi wi Klistus Jisəs. Mih kə buku waiŋnih wibukumbeŋ Timəti. Mih nyakaki kiŋwakti kələ i wə Filimun nseŋ wibuku wi ləkəli wə bukumbeŋ nəmki i fiəŋ fimu wə. **2** Mih nyakaki tə i Afia jəmi yibukumbeŋ, bəh Alkibus wə bukumbeŋ bə jwəki i fiəŋ fimu ka bəni bə jum, bəh i kijunni ki bəni bə bumni kə ki junniki i wə dzu. **3** Ma Nyo Tii wibukumbeŋ bəh Bah Jisəs Klistus chūsi mbeŋ shəm yindzəŋni, chu nyā mbeŋ bəh kimboŋni. **4** Filimun, i jəbi wə mih tsaki jəbi wichi mih kwaka wə, mih ka nyaki a kiyəŋni i Nyo wuŋ kəm wə, **5** kəm mih wəkəki lə kəm shəm yə wə jə i Bah Jisəs wə, bəh si wə kəŋki bəni bə bə kə bə Nyo bəchi. **6** Mih tsaki a, si wə kə wə nya lə shəm ya i Jisəs wə, mbeŋ bəh bəni bə Nyo num i kijunni wə, yələ ni fə lə wə kiə kaasi gia yindzəŋni yichi yə yi kə yibukumbeŋ bə bə chiŋni bəh Klistus. **7** Waiŋnih wuŋ, ŋkaiŋni kiŋkəŋ kə wə chusiki, ki fə mih bə wəkə ndzəŋni nalə shəm yij də, kəm wə fəki shəm yi bəni bə Nyo də. **8** Ayakadəŋ, gia yidəko kələ yə mih nəŋki a wə fə, mih si kələ i dzaka dzakani bəh ŋga biə mih kaŋaki ka mi wi Klistus, a wə fə. **9** Ayakalə, kəm bəh kiŋkəŋ, mih ni kwuŋki kaŋ kwuŋni i wə. Mih Bəəl si num lə kukuli, mih chu num i nsəŋ mə i lə kəm mih kə mi wi Klistus Jisəs. **10** Mih kwuŋki kaŋ i wə kəm waiŋ wuŋ ŋnesimus wə mih nī dzo wi i waiŋ wuŋ wi wi kimbum mih num i juŋ yi nsəŋ mə fa. **11** I ninshiŋ wi nī kə mi wi kilələ i wə, ayakalə i lə wi si num lə na mi i buku wə bəchi. **12** Mih fiəniki chīŋsiki dzəki wi i wə i lə. Wi lansi num shəm yij. **13** Mih si kəŋki a wi numki fa i mih kpəŋ ka wi təkniiki bəh mih i di bia wə si mih kə i nsəŋ mə fa kəm ntum wi ndzəŋni wə kəm Jisəs. **14** Ayakalə, mih yeŋki a mih kəkə i fə gia ka yələ wə kiə kə yeŋ, kəm mih nəŋki kə a nəm wa wi ndzəŋni wə wə fəki i mih, ni numki ka mih chiniki wə chinini. Mih nəŋki a yi nūmki asi shəm ya kəŋki. **15** Yuwidəko ŋnesimus nī nyə i wə kpəŋ i jəbi wi juli wə lə, a jəbi wə wi bi fiəni dzə ma mbeŋ wi bi baarj kpamu, (aiōnios g166) **16** ayaka wi chu kəkə mfa, wi tsə lə mfa kəm wi si num lə waiŋnih wa wi shəm i Klistus wə, wi num tə i mih nalə na bəh i wə, si wi kə mi wiwəm chu num tə mi wi Bah. **17** Ayakadəŋ, wə ka yeŋ a buku wə nəmki i fiəŋ fimu wə, wə

dzə wi asi wə kə i dzə mih. **18** A kabə num a wi gbə i wə i gia yidəko wə, yuwidəko a wi kaŋaki lə fwa yidəko mbeŋ wi, wə jə i yeli wuŋ wə. **19** Mih nyakaki yələ num bəh kaŋ yij a, “Mih Bəəl ni gəm lə.” Mih dzakaki lə gia yidəko kəbi yə mih ni dzakaki dzakani a, wə tə kaŋaki lə fwa buku wə, kəm nəni kə wə kaŋaki i lə akə kəm mih. **20** Ayakadəŋ, waiŋnih, gāmti shəŋ a mih i gia yələ wə i yeli wi Bah. Fə yakadəŋ kəm kijunni ki buku wə i Klistus wə, ka gwu ni ndzəŋki mih. **21** Mih nyakaki i wə lə, kiə na bindzəŋ məŋni kə a wə ni bum lə i fə gia yə mih dzakaki, ayaka jəbi wə wə ni nəŋki i fə, wə ni fə lə tsə na tsəni. **22** I chu kpəŋsi yeŋ, kēŋsi di bi nəni i mih, kəm mih tseŋki a ninshiŋ kiə a Nyo ni wəkə lə ntsa wimbeŋ wi chiŋsi mih i mbeŋ. **23** Ebaflas wə buku wi kə i nsəŋ mə fa kəm bə ntum wi ndzəŋni wi Klistus Jisəs, chiŋsiki kimbəni i wə. **24** Maak, Alistakus, Demas bəh Luk bə buku bə nəmki i kijunni wə, chiŋsiki tə kimbəni i wə. **25** Ma kiŋkəŋ ki Bah Jisəs Klistus nūmki bəh biŋ'waka bimbeŋ.

Hibulu

1 A nĩ kō i kikpu wə, Nyo nĩ dzakaki i bətti ti bəbukumbeinj tsə dzəh i bəni bu bə ntum wə i jobi widuli wə bəh i dzəh wə chi chi. **2** Ayakalə, i chəko bi goksini biələ wə, wi dzakaki lə i bukkumbeinj i waij wi wə. Akə waij wi wələ wi kō wi saingbwi wi, jiə a wi ni numki ndzi kwili i biəinj bichi wə. Ayaka a num wi wə Nyo nĩ maa mbi wələ bəh biəinj bichi tsə i wi kanj. (aiōn g165) **3** Baijnī bi Nyo mwayi i waij wi wə, wi num kimbwəsi ki Nyo mwi. A fəki wi ka bəəli bəh nshwaij numki. Ayaka wi fəki a bəh ja yi yə yi kanjaki ngga. Wi nĩ maij chu bibukumbeinj. Jobi wə wi nĩ maij ka yaka i beinj shinum i tseinj yiləkəli yi Nyo wi Kijəkəni wə. **4** Yaka yi kō a, Nyo nĩ fə waij wi kəkni nalə tsə bəchinda bə Nyo, a lij asi yeli wə Nyo du wi yeinj kəkni nĩ nalə tsə kibo. **5** Bukumbeinj kiəkī lə a wi kəkni təkī lə kəm chinda wi Nyo widəko kəkə wə Nyo nĩ num dzaka i wi a, “Wə kō Waij wuj, Ndaij mih dzaka lə a mih kō Ba wa.” Ayaka widəko kəbi wə wi nĩ num dzaka kəm wi a, “Mih ni numki Ba wa, wə num Waij wuj.” **6** A nĩ kō jobi wə Nyo nĩ kō i faanj Waij wi wi ninshij i mbi wələ wə, wi dzaka a, “Bəchinda bə Nyo bəchi kəkiki wi.” **7** Ayaka gia yə Nyo nĩ dzaka kəm bəchinda bu kō yələ a, “Nyo si fə bə ka numki ka fiəkə, fə tə a bə bə kō bəni bu bə nōm numki aka ləm wi gbuku.” **8** I fiəni dzə i Waij wi, wi ka dzaka a, “O Nyo, wə ni numki lə i kījki ka wə saka jobi wichi kījəkəsi kəbi. Nəni ki chəj bi numki mbəj wi jkuj wi ntəj bia. (aiōn g165) **9** Wə kəjki num gia yi chəj, baij yichu. Ayakadəinj, mih Nyo wə mih kō Nyo wə mih ka yaksi wə tsə bəni ba bə mbəj, si mih fianji wə bəh kwəko ki kinsanjli.” **10** Ayaka wi chu dzaka tə i Waij wi a, “Bah, akə wə wə wə nĩ maa mbi i kin'yisi wə, biəinj bichi biə bi kō i beinj bi kō nōm wa wi kanj. **11** Biəinj biələ bi kaaki lə, wə bi baanj. Bi bi jwiŋki aka mbuj. **12** Wə bi kii bi aka dala. Wə bi kwuni bi aka mbuj jobi wə wi jwiŋ. Ayakalə, wə bi baanjki asi wə kō. Jia ya bi kaa kə.” **13** Akə i winaij chinda wi Nyo wə Nyo num dzaka i wi a, “Shinum i tseinj yij yiləkəli wə, i tsə būku jobi wə mih bi nəsiki bəni ba bə bə baijki wə i wə nshij ka kījəkəko ka ki gvu, wə tōmyi gvu ya i bə beinj?” **14** Ntə bəchinda bə Nyo bələ kō a biŋ'waka biə bi nōmki i Nyo, wi faanj bə, bə nyani gamti bəni bə bə bi kwatiki mbəinj a?

2 Yaka yi kō a bukkumbeinj kanjaki i jiə mfi na bindzəj i gia yə bukkumbeinj nĩ wəko, ka bukkumbeinj bi ma dza njəjki nnyaki njəjni. **2** Bəntum bə bəchinda bə Nyo nĩ lakaki i kikpu wə nĩ kō gia yiləkə nalə a jobi wə mi ka bwiŋ nchi widəko nabə i nəinj i fə asi wi dzakaki, ma wəmakə kanjaki nggōm wi a lij. **3** Asi kō a yi numki yaka, a bi fə nə ka bukkumbeinj bi ma yeinj ngəkə jobi wə bukkumbeinj lətəkə mbəinj wimbūm wələ a wi kō fiəj fi kilələ a? Mbəinj wələ nĩ yisi Bah Jisəs ka fukuki kəm wi, bəni bə bə nĩ wəko si wi fukuki ka tōbi tə njəj biwə si bə nĩ fukuki i bukkumbeinj. **4** Nyo tə nĩ kō wi tōbi yi bəh bəchəsi bə bə chusiki ngga bi bəh yi kaijyini bəh yi dzaka ki wəmnī yə yi nĩ numki. Ayaka wi chu gaa binya bi Kij'waka ki Baijnī asi wi nĩ kəjki i tōbi yi yeinj. **5** Nyo nĩ ka jiə dəkə mbi wi dzəni wələ, wə bukkumbeinj dzakaki kəm wi a, a bi səkaki bəchinda bu. **6** Bə nyaka i di bidəko wə i Kijwakti ki Nyo wə kəm gia yələ a, “Mi wiwōm kō na finə wə wə kwakaki kəm wi a? Waij mi wiwōm kō na finə wə wə kanjaki jobi wi a? **7** I jobi wi juli wə lə wə nĩ fə a wi numki i di wə bi num di i bəchinda ba cheinj. Ayaka wə ka bi tōm wi a wi kanjaki mbūm bəh kījəkəsi. **8** Wə jiə lə biəinj bichi i mi wiwōm cheinj, wi bə saka.” Asi Nyo nĩ jiə biəinj bichi i mi wiwōm cheinj, fiəj fidəko kəbi fiə fi mōj i wi kanj. Na si yi kō yakadəinj, bukkumbeinj kējki ki yeinj kə a biəinj bichi kō i mi wiwōm cheinj. **9** Bukumbeinj yeinjki a Nyo nĩ fə Jisəs, wi num i bəchinda bu cheinj i jobi wi juli wə. Ayakalə, Nyo bi yaksi wi, wi kanj mbūm bəh kījəkəsi kəm wi nĩ yeinj ngəkə ka wi kpi, kpi yi mi wichi kəm shōm yi Nyo yindzəjni i bəni wə. **10** Akə Nyo wə wi nĩ fə biəinj bichi, ayaka biəinj bichi num mbi. Si wi nĩ nəjki a ngəinj ni dzo bəni bəduli bə akə bwa bu a bə bi liə i mbūm bi wə, yi ka num chəj a wi fə a Jisəs yeinj ngəkə ka wi ni numki mi wə wi kpeinjki tsə bwili fwi i tō dzəh yi mbəinj i bə. **11** Wi Jisəs wə wi fəki ka bəni baijki i Nyo nshij, yi num a wi bəh bəni bə wi fəki a bə baijki, kanjaki Ti wimu. Akə gia yə yi fə a wi ma gəmniki i bəəjki bə a bwa bə nih bə ngəinj. **12** Wi nĩ kō wi dzaka i Nyo i jobi widəko wə a, “Mih bi dzasiki lə yeli wa i bwa bə nih bəj kintəəj. Mih bi yəəj kəkī lə wə i kijujni kibo kintəəj.” **13** Ayaka wi chu dzaka a, “Mih ni jiə lə mfi mbij i Nyo wə.” Ka chu dzaka a, “Bə mih lə buku bwa bə Nyo kō wi nya i mih.” **14** Si bwa bələ wi dzakaki lə, akə bəni bə kanj nyam yi

gwu bəh mwa, wi Jisəs ka dzo tə nyam yi gwu yi mi wiwəm, ka wi kələ i kpi i bwiŋ ŋkpeli wə wi kaŋaki ŋga bi kpi. 15 Wi ni fə yakadəiŋ ka bwili bəni bə bə nī naki i mfā wə i nōni kibə wə kichi kəm bə nī lwaki kpi. 16 Yi lansi ki chusiki lə a wi nī kaŋaki kə jəbi i bəchinda bə Nyo wə. Wi nī kaŋaki num i chwəŋkijurŋ ki Ablaham wə. 17 Ako gia yə yi nī fə a Jisəs fiəni num ka bwa bə nih wi i gia yichi wə, ka wi bi num fwu wi bəti mfa gia wibə wə wi kwasiki nsheir i bə, num wi jiə tə shəm i nəm wi Nyo wə i fə kimaiŋ ka Nyo bi dalinyaki chu bibə. 18 Si wi nī yeir ŋgəkə, kiməmsi dza i wi, wi ka kiə si wi kə i gamtiki tə bəni bə kiməmsi dzaki i bə.

3 Ayakadəiŋ, bwa bə nih bəŋ bə akə bəni bə baiŋni, bə bə bəŋ tə a bə bi liə lə i tumi ki beir wə, mbeir jiə mfi bimbeir i Jisəs wə. Wi kə waiŋ ntum wi Nyo chu num fwu wi bəti mfa gia i mbum wə bukumbeir si fuku i bəni a, akə wibukumbeir. 2 Wi nī nəmki bəh shəm yi yichi i Nyo wə wi nī jiə wi a wi nəmki i wi asi Muses tə nī nəmki bəh shəm yi yichi i jūr yi Nyo mə. 3 Ayakalə, Jisəs kə mi wə bə kaŋaki i kəksiki nalə tsə Muses, yi num a liŋ asi mi si maa jur ma bə nī kəksiki wi tsə jur yiwo. 4 Jur yidəkə kəkə yə a ka maa dəkə mi yi. Ayakalə, mi wə wi maa bieir bichi kə Nyo. 5 Muses nī nəmki na bindzəŋ bəh shəm yi yichi i jur yi Nyo wə ka waiŋ wi nəm. Ayaka gia yichi yə wi nī fəki yi nī təkiki num gia yə Nyo bi dzakaki. 6 Ayakalə, Klistus tə bi dza num i jur yi Nyo yiwo wə bəh shəm yi yichi aka waiŋ wi dzu. Jur yi Nyo yələ kə bukumbeir i jəbi wə bukumbeir ka num ndzəŋ i gia yə bukumbeir kə bə kaŋa shəm yeir ka tseirŋki tsəki a ninshir kiə a bə bi kwatiki lə, bəh kiŋghaŋsi ki gwu. 7 Ayakadəiŋ, bukumbeir wəkə gia yə Kiŋ'waka ki Baiŋni nī dzaka. Ki nī dzaka a, “Mbeir ka wəkə Nyo dzaka i mbeir daiŋ, 8 kiə mbeir ki ləkə kə bəh fwu asi bəti tii bəmbeir nī siniki bəh Nyo jəbi wə bə nī məmsiki Nyo i chwa. 9 Ako feir wə bəti bəmbeir nī məmsi mih Nyo, bə yeir gia yi kaiŋni yə mih nī fə i jiə mbaŋnyani wə. 10 Ayakadəiŋ, mih nī bəksi shəm bəh wəma ka ŋgəkə wi bəni, ka dzaka a, ‘Shóm yibə si num kə i mih wə. Bə kiəki kə dzəh yir.’ 11 Ayaka shəm nī kə yi bəkə mih, mih dzi ŋkaiŋ a, ‘Bə bi lansi liə kə i di mbir bi wakani wə.’” 12 Bwa bə nih bəŋ, mbeir təkiki a mi widəkə i mbeir kintəŋ ma nūmki wə wi kaŋaki shəm yichu, yə yi nəirŋki wi i bum i Nyo,

yə yi kə i fə a mbeir dza fiəni nyəkə jum i Nyo wə wi kaŋaki nōni. 13 Gia yə mbeir kaŋaki i fəki kə a mbeir shīliki shəm yi mi i mi chəkə bichi, si yi kə a chəkə biwə kə, “Daiŋ.” Mbeir fəki yaka ka gia yichu yidəkə bi ma fwəkyi mi a wi dza yisi i ləkəki bəh fwu. 14 Mbeir kīəki a bukumbeir si num i fiəŋ fimu wə bəh Klistus a i jəbi wə bukumbeir ka kaŋa a gia yə bukumbeir ni num i yeir beir i kipu wə i tsə gəksi. 15 Mbeir kwəkəki gia yə a, “Mbeir ka wəkə Nyo dzaka i mbeir daiŋ, kiə mbeir ki ləkə kə bəh fwu asi bəti tii bəmbeir nī siniki bəh Nyo.” 16 Ako bəndə bə bə nī wəkə si Nyo dzakaki i bə bə sini bəh wi a? Ntə akə bəni bəchi bə Muses nī dzo bwili i liŋ buku bəh bə a? 17 Ayaka akə bəndə bə Nyo nī bəksi shəm bəh bə i jiə wə mbaŋnyani a? Ntə akə a bə bə bə nī fə chu, ka bi kpiyi i chwa a? 18 Ntə a chu kə bə bə Nyo nī ŋkaiŋ a bə bi lansi liə kə i di bi bi wakani wə a? Ntə akə a bə bə bə nī ləkəki bəh kifwu i wi a? 19 Ayakadəiŋ, bukumbeir yeir a bəni bələ nī kəkə i bi liə i di biwə wə, kəm bə nī ka jiə dəkə shəm i Nyo.

4 Yaka yi kə a kiŋkaka kə Nyo nī kaka a bəni bi liə lə i ŋ'waka wə keirŋki a feir. Ayakadəiŋ, bukumbeir təkiki ka jəbi wə bə bi tseirŋki, bə bi ma yeir mi widəkə i mbeir wə, maka wi kpeir i liə feir. 2 Mih dzakaki lə kəm ntum wi ndzəŋni wələ dza lə i bukumbeir a liŋ asi wi nī dza i bə. Ayakalə, ntum wiwə bə nī wəkəki nī ka gamti dəkə bə, kəm wi nī dza i bə, bə nəkə bum kə. 3 I bukumbeir bə bə kə bə bum, bi liəki lə i ŋ'waka wiwə wə. Ayaka i bəni bədəkə bə Nyo nī dzaka a, “Shəm nī kə yi bəkə mih, mih dzi ŋkaiŋ a, ‘Bə bi lansi liə kə i di mbir bi wakani wə.’” Nyo nī dzakaki yakadəiŋ, a kəbi a di bi wakani nī məŋ, kəm nəm wi nī kə wi kaa lə i chəkə biə wi nī maa mbi. 4 Bukumbeir kīəki a bə kə bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyo wə i di bidəkə wə kəm kaŋ yi nanitaŋ i dzəh yələ wə a, “Nyo nī nəm bənəm bu bəchi, i buku kaŋ nanitaŋ wə wi waka.” 5 Ayaka kəm di biwə biə bukumbeir si dzakaki kəm bi, wi chu dzaka a, “Bə bi lansi liə kə i di mbir bi wakani wə.” 6 Yi keirŋki yi num alə a bəni bədəkə bi liə lə i ŋ'waka wiwə wə. Ayaka bəni bə bə nī yisi wəkə ntum wi ndzəŋni wələ nī ka liə dəkə kəm bə nī wəkə, ayakalə ka nəir i fə asi Nyo nī dzaka. 7 Ayakadəiŋ, Nyo ka fiəni jiə chəkə bidəkə biə wi bəŋŋki a, “Daiŋ.” Si wi nī jiə yaka ka dzaka gia yidəkə tsə dzəh i ŋkurŋ

Debit wə num jia tsə lo yiduli si bukumbeinj kə bə si wəkə lo a, “Mbeinj ka wəkə ja yi Nyo daij, kia mbeinj ki ləkə kə bəh fwu.” 8 Yi kabə num a di biə Joshua nī dzo bəni tsə liə bəh bə i feinj wə a a nī kə asi num di bi wakani biə, yaka Nyo nī kəkə i chu dzaka kəm chəkə bidəkə a, akə chəkə bi wakani. 9 Yaka yi kə a chəkə bi wakani keinjki lə i ninshij i bəni bə Nyo a lij aka biə Nyo nī waka yeinj. 10 Yi num a, mi ka liə i η'waka wələ wə, yaka wəmakə waka lo i nōm wi wichi wə a lij asi Nyo nī waka i chəkə bi bi nōm wə. 11 Ayakadəinj, bukumbeinj mōmsiki nalə i bi liə i η'waka wələ wə, ka mi widəkə bi ma gbə a lə fwu wi wi ləkəli, ka bəni bə ninshij bə. 12 Mbeinj kiəki a ja yi Nyo kaŋaki lə nōni, ayaka yi nōm. Yi kwa tsə nywə wi jum wə wi kwaki bimbū bichi. Yi si liə tsə buku i di biə nōni bəh kiŋ'waka ki mi chijniki, liə tsə buku tə i di biə bənyuj bəh biməŋ bi mi si chijni. Yi tōyiki lə biŋkwaka bəh gia yə yi kə i wi shōm. 13 Fieŋ fidəkə kəkə fiə Nyo nī maa fi nyumi i dzəkəh yi wə. Bieŋ bichi chusiki lə ndaij i dzəkəh yi wə. Ayaka a num i wi, bukumbeinj kaŋaki i bi nōmyi dzaka kibukumbeinj i wi nshij. 14 Ayakadəinj, si bukumbeinj kə num bə dzaka lo a bukumbeinj kaŋaki lə fwu wi bəti mfa gia wimbūm, a num Jisəs wə waij Nyo, num wi yaka lo tōli bōli yaka tsə i beinj, bukumbeinj kəŋa ndzəŋ mbum wə bukumbeinj si fuku i bəni. 15 Fwu wibukumbeinj wi tii mfa gia wələ kəkə numki wi kwasiki nsheinj i bukumbeinj i di biə bukumbeinj bōhyiki yeinj. Ako mi wə bimōmsi tə nī dzo i wi i dzəh yiduli wə asi bi dzəki i bukumbeinj, ayakalə wi nəki fə kə chu. 16 Ayakadəinj, bukumbeinj kiniki tsəki məŋni kə i kiŋkii ki Nyo wə i di biə wi chusiki shōm yi yindzəŋni, ka wi kwasiki nsheinj i bukumbeinj, ka jobi wə gia gaka bukumbeinj wi ni chusi shōm yindzəŋni i bukumbeinj wi gamti bukumbeinj.

5 Bukumbeinj kiəki lə a bə si babwili fwu wi bəti mfa gia i bəni kintəŋ jia a wi nōmki i Nyo kəm bəni, wi ka dzəki binya bi bəni nya i Nyo, fə tə bimfa gia i chu bi bəni wə. 2 Si wi fwu wi bəti mfa gia kə tə wi bōhyi i dzəh yiduli wə tə, wi kiə i num i kimbōiŋni wə bəh bəni bə bə kiəki kə gia yidəkə chu fə bəndzani. 3 Kəm mbōhyi wi wələ, wi kaŋaki i fəki bəmfə gia i chu bi wə a lij asi wi fəki i bi bəni bədəkə wə. 4 Mi si yaksi kə gwu yi a ŋgaij kə fwu wi bəti mfa gia. Asi babwili Nyo wəmakə a lij asi wi nī

babwili Eləŋ. 5 Yi kə a lij asi Klistus nī ka yaksi dəkə gwu yi a ŋgaij numki fwu wi bəti mfa gia. A nī jia Nyo wi ka dzaka a, “Wə kə Waij wuj, daij mih dzaka a mih kə Ba wa.” 6 Ayaka wi chu dzaka i di bidəkə wə tə a, “Wə kə tii mfa gia wi kpamu i dzəh yə Melkisedek kə yeinj.” (aiōn g165) 7 A nī kə jobi wə Jisəs nī kə i fa kuku, wi nī shiki tsaki lə i Nyo, də ja yaka beinj shisi mindəm i wi Nyo wə wi kə i bwili wi i kaŋ yi kpi wə. Si wi nī kə mi wi lwa Nyo chu kəkə wi, Nyo ka wəkə ntsa wi. 8 Na si Jisəs nī kə waij Nyo yakadəinj, bəŋgəkə bə wi nī yeinjki bə nī fə wi lani i wəkəki a i Nyo shəŋ. 9 Yəmakə nī fə wi num mi num wi kpeinj tsə bwili fwu, ka wi num dzəh yi mbōinj i bəni bə bə wəkəki i wi. Ayaka mbōinj wələ num wi kpamu. (aiōnios g166) 10 Nyo nī babwili Jisəs a wi nūmki fwu wi bəti mfa gia asi Melkisedek kə. 11 Gia keinjki lə yiduli yə buku keinjki i dzaka kəm gia yələ. Ayakalə, yi ləkəki lə i lumsi a yi baiŋki i mbeinj, kəm mbeinj kpəsiki lə i wəkə gia. 12 Asi kə i numki i liə mbeinj laniki bəni lanini. Mbeinj yiŋni dza bə num lə a bə chu laniki mbeinj bəh gia kəm gia yi Nyo, a num yə bə si yisi yeinj. Mbeinj keinjki a ka bwa bəŋchij bə bə mahki mbeinj i gia yi Nyo wə, bə dzi kə bieŋ bidzini biləkəli. 13 Mi wə wi keinjki wi mah mbeinj wi kəkə i numki num wi takpeinj i gia yi chəŋ i gia yi Nyo wə. Wi kə aka fiaŋ fi bōli fiə fi keinjki fi mah num mbeinj. 14 Bieŋ bidzini bi ləkəli si dzi num bəni bə bə takpeinj. Bələ kə bəni bə bə kə bə lani lo i tseŋ i kiə chi chi i bieŋ bindzəŋni bəh bichu.

6 Si yi kə yakadəinj, bukumbeinj bēe nlani kəm Klistus, wə bukumbeinj nī yisi kəe lani, i tsəki i ninshij i yi bəni bə bə kə bə takpeinj lə. Bukumbeinj ma chu yisi i chəkəki chaka ki nlani wə wi kə a bəni kwūni shōm yibə i bimfa bibə biə bi dzəki bəh kpi, bəh nlani wə wi kə a bəni kə i jia shōm i Nyo. 2 Yi kə tə a bukumbeinj kəkə i fiəni yisi i laniki kəm η'wəkə wi bəni, bəh i jiəki kaŋ i bəni wə. Ayaka bukumbeinj kəkə i fiəni yisi i laniki kəm mbuku wi kpi bəh kəm nsaka wi gəksini wə ntəŋ wiwə kə wi kpamu. (aiōnios g166) 3 Bieŋ biələ kə bukumbeinj kolə i bēe bi i tsəki ninshij, jobi wə Nyo ka beeka. 4 Bukumbeinj bēe, kəm bəni ka numki num bə nī fuku baiŋsi lo gia yi Klistus i bə, num bə mōm lo kinya kə ki dzəki i beinj, bə kaŋa tə Kiŋ'waka ki Baiŋni, bə dza fiəni chu gbə buku i yi wə, dzəh lansi məŋ na ka bə fə bə kwuni shōm yibə i fiəni dzə num.

5 Bani bələ məm wəko lə ndzəhni bi gia yi Nyo, chu kiə ŋga bi nənɪ kə ki dzəki i ninshɪŋ. (aion g165) 6 Bə ka liə i gia yələ wə, fiəni chu gbə buku i yi wə, yaka dzəh mən yə bə kə i fə a bə fiəni kwuni shóm yibə i fiəni dzə, kəm gia yə bə fə kə a bə fiəni dzo waiŋ Nyo ka baŋŋ i kintasi wə bəh kaŋ yibə, ŋgəmsi wi i ndaiŋ wə. 7 Khə wə dzaŋ dzəki yeiŋ jobi wichi liə i kuku, ayaka wi nya bieiŋ i bəni bə bə nəm khə wiwə kəm bə, a bə bəiŋki yeiŋ, wi si kwati lə kimbəiŋsi ki Nyo. 8 Ayakalə, a kabə kəo num bifaka bəh bəmbwanyi i khə wiwə wə, yaka wi ni fiəni chu wi kilələ. A kabə num yaka ləiŋ ni kwa wi, bə ni kpa wi kraŋni. 9 Nsəiŋ yit yə shəm, namana yaka si buku dzakaki lə, buku kiəki lə a mbeiŋ num fimbeiŋ i gia yə yi ndzəhki tsə yibə, a num yi, yi dzəki bəh mbəiŋ i mbeiŋ. 10 Nyo kəkə Nyo wi kiŋlə, wə wi kə i bi dali nəm wimbeiŋ wə mbeiŋ nəmki bəh kiŋkəŋ kimbeiŋ kə mbeiŋ nɪ chusiki i kin'yisi wə i dzə buku i liə i bəni bə bə kə mbu kəm wi. 11 Buku nəŋki a mi bəh fwu wi nūmki i gia wə i tsə buku i kiŋgəksi wə, ka mbeiŋ bi kwati gia yə mbeiŋ jiə mfi bichi yeiŋ tseiŋ tsə a ninshɪŋ i yi wə, 12 mbeiŋ ma fəki kikipəŋ. Mbeiŋ sɪnɪki i bəni bə bə nɪ jiə shəm i Nyo, ka kaŋa shəm kwati fieŋ fiə Nyo nɪ kaka. 13 Mbeiŋ yitŋti jobi wə Nyo nɪ fə kiŋkaka i Ablaham. Jobi wə wi nɪ fəki wi kaiŋ num yeli wi mwi kəm mi nɪ mən wə wi nɪ kəkni tsəki wi, wə wi kə i kaiŋ yeli wi. 14 Jobi wə wi nɪ kaiŋ wi dzaka a, “I yi ŋkəŋ wə, mih nɪ bəiŋsi lə wə mih fə bə ba du bə ləŋki ləŋni.” 15 Si Ablaham nɪ wəko yakadəiŋ, kaŋa shəm ka wəkəliki, ka bi nyani dzə kwati fieŋ fiə Nyo nɪ kaka i wi. 16 Ako ŋkəŋ a jobi wə mi ka dzi ŋkaiŋ wi kaiŋ yeli wi mi wə wi kəkni tsəki wi, yaka ŋkaiŋ biwə kolə i təiŋ nsaka. 17 Yi kə a liŋ asi Nyo nɪ nəŋki fə kiŋkaka, wi ka nəŋki i fə a bəni bə bə nəŋki i kwati fieŋ fiə wi nɪ kaka, kiə na bindzəŋ a ŋgaiŋ bi kwuni kə gia yə ŋgaiŋ nəŋki. Ayaka jobi wə wi nɪ kaka wi ka dzi ŋkaiŋ. 18 Si Nyo nɪ kaka ka chu dzi kaiŋ yakadəiŋ, gia yələ dzə buku yifa yə bə kəkə i kwuni, kəm yi nɪ buku num i dzaka ki Nyo, wə wi kəkə i bi lansi nyi ntəkə. Ayakadəiŋ, ma bukumbeiŋ bə bə kə bə yəkə kumi i wi cheiŋ ka kaŋaki shóm yi ləkəli i ləkəli dzo fieŋ fiə bə jiə, bukumbeiŋ tseiŋ tsə i ninshɪŋ i fi wə. 19 Gia yələ bukumbeiŋ tseiŋki tsəki i ninshɪŋ i yi wə ako yə yi kaŋa shóm yibukumbeiŋ ŋkəŋ ŋkəŋ ləkə aka kintukpa ka shəm yibukumbeiŋ ma nəŋni. Ako yi yə yi fə ka bukumbeiŋ numki i

tsə liə tsə i nənɪ ki Nyo wə i mbuŋ jum num bə shəŋsi baŋ di biwə yeiŋ. 20 Ako feiŋ Jisəs nɪ liə ka mi wibukumbeiŋ wi ninshɪŋ i keiŋsi di i bukumbeiŋ. Wi kə fwu wi bətii mfə gia, wə wi bi baŋ a kpamu aka Melkisedek. (aion g165)

7 Melkisedek wələ nɪ kə ŋkuŋ wi Saləm, chu num tii mfə gia wi Nyo wə wi kə Fwu wi Bieiŋ Bichi wə. Ayaka a bi dzə num i jobi widəkə wə, Ablaham laa jum tumdzi bəŋkuŋ bədəkə. Melkisedek baŋsi bəh wi i jobi wə wi nɪ kwəki, ka ləo kimbəiŋsi i wi wə. 2 Ablaham gaa bieiŋ biə wi nɪ tumdzi i di bi jum wə bimbujwəfi nya kimbu kimu i bieiŋ bichi i kintəŋ i Melkisedek. Fwu wi gia yə a Melkisedek kə a, “Ŋkuŋ wi Chəŋ.” Ayaka yeli wi widəkə num a, “Ŋkuŋ wi kimbəiŋni” kəm wi kə ŋkuŋ wi Saləm. 3 Wi kaŋaki kə ba wi bəh nih wi nabə chwəŋkijur. Nənɪ ki kaŋaki kə kin'yisi nabə kiŋgəksi. Wi kə tii mfə gia wi kpamu aka Waiŋ Nyo. 4 Mbeiŋ tsəiŋ ŋkaiŋni wi mi wə Melkisedek nɪ kə wi! Wi nɪ kə mi wi kəkni nalə. Na Ablaham wə wi nɪ kə tikwili i chwəŋkijur ki bəni bə Isləe nɪ dzo bieiŋ biə wi nɪ tumdzi i di bi jum wə gaa i bimbujwəfi, ka nya kimbu kimu i jwəfi kintəŋ i wi. 5 Yə kəm bwa bə Lewi bə bə si nəm nənɪ wi bətii mfə gia, num di bidəkə dzaka i bənchi bə Muses wə a, a bə dzəkə bieiŋ i bəni bə Isləe kimbu kimu i jwəfi kintəŋ. Ayaka bəni bələ nɪ kə bwa bə nih bəbə, bə bəchi num bwa bə Ablaham. 6 Melkisedek wələ nɪ kəkə mi i chwəŋkijur ki Lewi wə. Ayakalə, ako wi wə wi nɪ dzəkə bieiŋ i Ablaham kimbu kimu i jwəfi kintəŋ, ləo kimbəiŋsi i wi wə, ayaka Ablaham num mi wə Nyo nɪ fə kiŋkaka i wi. 7 Bə məŋni kə a mi wə wi jiəki kimbəiŋsi i mi widəkə wə kəkni tsəki lə wə wi jiəki kimbəiŋsi i wi wə. 8 Bətii mfə gia bələ i chwəŋkijur ki Lewi dzəkə bieiŋ i bəni kimbu kimu i jwəfi kintəŋ, ayaka bə bə dzəkə kə bəni bə bə kpiyi. Ayakalə, Melkisedek dzo bieiŋ kimbu kimu i jwəfi kintəŋ, i Ablaham, yi num Kiŋwakti ki Nyo dzaka i bukumbeiŋ a, ako mi wi num i bi fiəli. 9 Bə kolə i dzaka a Lewi mwi wə chwəŋkijur ki dzəkə bieiŋ i bəni kimbu kimu i jwəfi kintəŋ wi nɪ nya mbi bieiŋ i Melkisedek i kaŋ yi Ablaham wə. 10 Bə kolə dzaka yakadəiŋ kəm jobi wə Melkisedek nɪ baŋsi bəh Ablaham a nɪ kə Lewi keiŋ i Ablaham shəm, wə wi nɪ kə tii wi bətii tii wibə. 11 Asi kə a, nəm wə chwəŋkijur ki Lewi fəki ka bətii mfə gia kpeiyiŋni i fəki a bəni numki chəŋ i Nyo nshɪŋ

tsə bwili fwu, ma ngəkə wi tii mfə gia widəko ni chu numki nə? Bukumbeinj kiəki a Nyo nya bəntchi i bəni bə Islae biəli nəm wə bətii mfə gia i chwəŋkijur ki Ləwi fəki. Yi ka numki yakadəinj, bə ka yijni dzakaki a wəməka tii mfə gia kaŋaki i nūmki i dzəh yə Melkisedek kə, tsə dzəh yə tii mfə gia wi chwəŋkijur ki Ələŋ nī kə yeinj a? **12** Akə ŋkəŋ a bə ka kwuni chwəŋkijur ki bətii mfə gia, yaka kə a bə kaŋaki lə tə i kwuni bəntchi. **13** Mi wələ bə dzakaki kəm wi, akə wə wi nī buku i chwəŋkijur kidəko wə chi, maka mi num buku i chwəŋkijur kiwo wə i nəmki i təŋ wi mfə gia wə. **14** Mi wələ kə Bah wibukumbeinj. Ayaka yi num ŋkəŋ a wi nī buku i chwəŋkijur ki Juda wə. Ayaka Muses nī ka num dzaka dəkə gia yidəko kəm chwəŋkijur kələ i jəbi wə wi nī dzakaki kəm bətii mfə gia. **15** Gia yələ bə dzakaki kəm yi lə, yi lansi chusi gwu yi mwi asi tii mfə gia widəko buku aka Melkisedek. **16** Wi dza fiəni chu tii mfə gia a num kə i dzəh yə nchi dzakaki a mi kaŋaki i nūmki i chwəŋkijur ki bətii mfə gia wə. Wi kə tii mfə gia a num i ŋga bi nəni kə ki bi tsə kaa kə. **17** Akə gia yə bə nyaka kəm yi a, “Wə kə tii mfə gia wə wi kə kpamu i dzəh yi Melkisedek wə.” (aiəŋ g165) **18** Yi bə num a, dzəh yikpu yə bə nī fəki gia yeinj kə num bə jikli bee yi, kəm yi kaŋaki kə ŋga nabə nəm. **19** Bəntchi bə Muses nī ka lansi fə gia yi ndzəŋ tsə bwili fwu. Ayakalə, i liə Nyo chusi lə dzəh yə yi ndzəŋki nalə i bukumbeinj i jiəki mfi yeinj a num yə yi tsəki yəməka. Akə yi yə bukumbeinj tsəki yeinj na ka bə kəmsi i Nyo wə. **20** I chu kpəiŋsi yeinj wə kə a jəbi wə Nyo nī jiəki tii mfə gia i dzəh yimfiar yələ wə, wi dzi ŋkaiŋ, məŋni si wi nī dzi ŋkaiŋ jəbi wə wi nī jiəki bədəko bə. **21** Ayakalə, jəbi wə wi nī jiəki wələ, wi dzi ŋkaiŋ kəm wi, ka dzaka a, “Mih Bah dzi ŋkaiŋ, mih kəbi i bi kwuni ja yij, ‘Wə kə tii mfə gia wə wi kpamu.’” (aiəŋ g165) **22** Miŋkaiŋ mələ Nyo nī dzi yi chusiki a Jisəs kə mi wə wi fə miŋkaiŋ mimfiar mələ num mə num ndzəŋ tsə mikpu. **23** Bətii mfə gia bə ninshiŋ nī kə bəduli, kəm kpi nī kəkə i bee a mi baarj a i fəki nəm wi bəmfə gia. **24** Ayakalə, Jisəs kə mfih tii mfə gia wi jəbi wichi kəm nəni ki kaŋaki kə kiŋgəksi. (aiəŋ g165) **25** Ayakadəinj, wi kələ bwiliki bəni jəbi wichi bə bə kəmsiki tsəki i Nyo wə tsə dzəh i wi wə. Wi bwiliki yakadəinj, kəm wi kələ jəbi wichi tsa Nyo kəm bə. **26** Yi kə chəŋ a bukumbeinj kəŋaki ŋkaiŋni wi fwu wi bətii mfə gia wələ. Wi kə mfih mi wə wi baiŋki, wi kaŋaki kə ngəkə widəko nabə ndi widəko i

wi wə. Wi kə num wi num mfih chi chi i bəni bəchu wə. Nyo yakasi lə wi, wi tsə təli bəoli ka tsə i beinj. **27** Wi kaŋaki kə mfih jəbi i fəki bimfə gia asi kifwu ki bətii mfə gia si shi fə bimfə gia chəkə bichi. Bə si bə fə bə yisi fə i gwu yibə wə, i maiŋ chu bibə, na ka bə fəki bi bəni. Wi fə ŋ'wi mfə gia a kpamu si wi nī nya gwu yi i təinj bəni yeinj. **28** I jəbi wi bəntchi bə Muses wə nī kə bə sabi bətii mfə gia a num bəni bə bə bəyiki i nyam yi gwu wə a bə numki kifwu. Ayakalə, i bəntchi bələ jum, Nyo fə kiŋkaka ki ka dzi ŋkaiŋ, ka saiŋbwili num Waiŋ wi wə wi fə wi kpəiŋ kpamu kiŋgəksi kəbi. (aiəŋ g165)

8 Fwu wi gia wə bukumbeinj dzakaki kəm wi kə a, bukumbeinj kaŋaki lə ŋkaiŋni wi fwu wi bətii mfə gia widəko a num mi wə wi shinum i tseinj yiləkəli yi kiŋkii ki Nyo wi Kiŋgəkni i beinj. **2** Wi kə mi wi nəm i di biə Nyo kə, wi nəm i nəni ki Nyo kə ki kə na kintəŋ ki ŋkəŋ ki Nyo, maka a kəiŋsi bəni. A kəiŋsi Bah Nyo kintəŋ kiwo. **3** Na winaiŋ fwu wi bətii mfə gia kə num Nyo si ba jiə, a wi nyāki binya chu fə tə bimfə gia i Nyo. Ayakadəinj, yi ndzəŋ tə a tii mfə gia wələ kəŋaki lə tə fiəŋ fiə wi kə i nya i Nyo. **4** Asi kə a wi numki fa kuku, ma wi kəkə na tii mfə gia, kəm bətii mfə gia si num lə fiəŋ bə bə nyaki binya biəli si nchi wi Muses nəŋki. **5** Nəm wə bə nəmki fa kuku kə a kimbwəsi bəh kiŋjəŋjəŋ ki nəm wə wi kə i nəni ki Nyo wə i beinj. Akə gia yə yi nī kə jəbi wə Muses nī nəŋki i maa kintəŋ ki Nyo i fa kuku, wi Nyo nī tafi wi dzaka a təkni, “Yəŋ a wə fə bieŋ bichi bi num a liŋ, ka biə mih nī chusi i wə i ŋkwuŋ beinj.” **6** Ayakalə, Jisəs kə num bə nya nəm i wi, wi kəkni tsə wi bətii mfə gia bə ninshiŋ a liŋ si miŋkaiŋ mə wi num i fintəŋ fintəŋ i Nyo nshiŋ bəh mi wiwəm, mə kəkni lə tə tsə mikpu. Mə tsəki kəm mə biəliki biŋkaka biə bi tsəki bi ninshiŋ. **7** A kabə num a miŋkaiŋ mi ninshiŋ mələ nī kaŋaki kə ngəkə widəko, ma ngəkə chu məŋ i nəŋki bidəko. **8** Nyo nī kə wi yeinj a ngəkə kələ bəh bəni, wi ka dzaka a, “Mih Bah dzakaki a chəkə dzəki lə biə mih bi dzi Miŋkaiŋ Mimfiar, bəh juŋ yi Islae bəh yi Juda. **9** Ayaka miŋkaiŋ mələ kəkə ka mə mih nī dzi buku bətii tii bəbə, chəkə biə mih nī kaŋa bə i tseinj wə, dzo buku bəh bə i tumi ki Ijib wə. Bə nī ka num baarj dəkə a miŋkaiŋ mələ beinj. Ayakadəinj, mih ka nyəkə jum yij i bə. Yələ dzakaki mih Bah. **10** Bah Nyo dzakaki a, akə miŋkaiŋ mələ, mih bi dzi buku bə i kaŋ

yiwo jum, mih bi jiä bänchi bəŋ i shóm yibo mə, mih chu nyaka yi i biŋkwaka bibo wə. Mih bi numki Nyo wibo, bə num bəni mbəŋ. **11** Mi bi chu lani kə mi wi wi kwili widəko lanini nabə waiŋnih wi, dzaka a wi Kiä Bah Nyo, kəm mi wichi bi kiä lə mih i yisi i mi wi nchiŋ i tsə buku i wimbun. **12** Mih ni kwasi lə nsheŋ i bə, mih dalinya gia yibo yichu. Mih bi chu kwaka kə chu bibo.” **13** Si Nyo n̄ dzaka a miŋkaŋ mimfiar bi numki lə, yaka wi n̄ kə wi yeiŋ lə a miŋkaŋ mi ninshiŋ mə kə fiŋ fikpu. Ayaka fiŋ ka numki fikpu nabə a fi jwiŋ, yaka fi baar a twesi i laka i bəni nshiŋ.

9 Yi kə a, miŋkaŋ mi ninshiŋ n̄ kaŋaki bənchi bə chusi dzəh yə bəni kəksiki Nyo yeiŋ, chu kaŋa di biä bə n̄ keiŋsi a, ako kintar ki Nyo i fa kuku. **2** Bə n̄ kə bə maa kintar bəh mbuŋ ka təiŋni bimbū bifa, kimbu kininshiŋ i fiŋtəŋ n̄ kə di biä bə n̄ bəŋki a Di bi Baiŋni. Di biälə kə num fiŋ fiä bə n̄ təmki naka ki baiŋsini yeiŋ bəh kibar kə bə si jiä bləd wə bə baa jiä ako wi Nyo. **3** Ayaka kimbu ki kəmsini num kə bə n̄ bəŋki a Di biä bi Lansiki Baiŋki nalə. Di biälə n̄ kə i mbuŋ widəko jum num bə n̄ təiŋni kintar kiwo yeiŋ i fiŋtəŋ. **4** Di biälə kə biä təŋ wi n̄jəŋ n̄ kə, num bə keiŋsi təŋ wiwo bəh chwaka ki kpo kibəkəli. Ayaka kintaiŋntaiŋ ki miŋkaŋ mə Nyo n̄ dzi bəh bəni num tə fiŋ, num bə keiŋsi ka laa bar gwu yiwo yichi bəh chwaka ki kpo kibəkəli. I kintaiŋntaiŋ kələ mə kileti ki mana n̄ kələ yeiŋ, num bə keiŋsi tə bəh chwaka ki kpo kibəkəli. Ayaka mbəŋ wi Eləŋ wə bidzeni n̄ tək i yeiŋ num tə i kintaiŋntaiŋ kiwo mə. Ayaka bar bitəh biä bə n̄ nyaka bənchi bəh miŋkaŋ yeiŋ num tə i kintaiŋntaiŋ kiwo mə. **5** I kintaiŋntaiŋ kələ beŋ n̄ kə num bə təm biēŋ bidəko bi num aka bəchinda bə Nyo bə mbaiŋ, num bi n̄ kə bi yasi gwu yibo i beŋ i kiŋkii ki Nyo ki ndalinya chu. Biēŋ biälə kə bukumbeŋ kəbi i dzaka tsəsi kəm bi i liä. **6** Si bə n̄ sisi biēŋ biälə i dzəh yələ wə lə, bətii mfə gia bə liä i kimbu kininshiŋ kiwo wə chəkə bichi fə nəm wibo fiŋ. **7** Ayakalə, mi wə wi n̄ kə i shiki liäki i kimbu ki kəmsini kiwo wə n̄ kə a fwu wi bətii mfə gia shəŋ. Wi n̄ shiki liäki fiŋ a ŋkpani wimu i jia wə. Ayaka wi n̄ liäki kə fiŋ mwa mi nyam kəbi mə wi kə i fə mfə gia yeiŋ i gwu yi bəh i chu biä bəni fəki kiä kə. **8** Ayakadəŋ, yələ kə dzəh yə Kiŋ'waka ki Baiŋni chusiki i bəni a, dzəh yə mi n̄ kə i liä tsə i Di biä bi Lansiki

Baiŋki nalə, bi n̄ ka weli dəkə gwu yi, si kintar ki Nyo ki ninshiŋ kə n̄ keiŋki ki num fiŋ. **9** Biēŋ biälə bichi kə kinchəsi i gia yə yi dzək di i jobi wi liä wələ wə. Ayaka yələ chusiki a biēŋ biä bə n̄ nyaki i Nyo bəh bimfə gia biä bə n̄ fəki i Nyo n̄ kəkə i fə a shóm yi bəni bə bə kəksiki Nyo baiŋki tsə bwili fwu. **10** Biēŋ biwo kaŋaki shəŋ gia i fə a bəh biēŋ bidzini bəh bi muni, bəh dzəh yə bəni wəkəki gwu yibo yeiŋ i baiŋki i Nyo nshiŋ. Ayaka biēŋ biälə kə biēŋ biä bi kəmki a nyam yi gwu shəŋ, biä bə n̄ kaŋaki i fəki i tsə buku i jobi wə ŋkwuni bi dzək. **11** Ayakalə, si Klistus fwu wi bətii mfə gia kə num wi dzə lə, a num wi wə wi dzə bəh biēŋ bi bindzəŋni, wi ka liä i kintar mə, a num kimbun kə ki baiŋki tsə bwili fwu. Kələ kəkə kə a maa bəni. Yi num a a kəkə kintar ki fa kuku. **12** Di biä wi n̄ liä, ako di bi Lansiki Baiŋ Nalə. Ayaka wi n̄ liä fiŋ a ŋkpani wimu yi kaa yakadəŋ. Wi n̄ ka liä dəkə fiŋ bəh mwa mi bii nabə mi bwa bə na'. Wi n̄ liä fiŋ num bəh mwa mu. Asi wi n̄ fə yakadəŋ, yələ ka təŋ bukumbeŋ i chu wə, ntəŋ wələ kə wi kpamu. (aiōnios g166) **13** Jobi wə mi kə bəh chi i gwu yi wə, bə dzo mwa mi bii bəh mi bwa bəna', bəh kibwu ki dəmi ki na' yə bə kpa yi fii, mikə tsə i wəmakə wə, ka wi fiəni numki wi baiŋ. **14** Yi kabə num yakadəŋ, yaka mwa mi Klistus kəkə i fə gia yi tsə yəmakə a? Wi nya gwu yi ndi widəko kəbi i Nyo nshiŋ tsə dzəh i Kiŋ'waka kə ki kə ki kpamu. Wi n̄ fə yakadəŋ, ka wəkə shóm yibukumbeŋ i gia yə yi dzək bəh kpi, ka bukumbeŋ nōmki i Nyo wə wi kaŋaki noni. (aiōnios g166) **15** Ako gia yə Klistus kə mi wə wi num i ninshiŋ i miŋkaŋ mimfiar mələ wə i fiŋtəŋ i Nyo bəh mi wiwəm. Ayaka wi num ka bəni bə Nyo bəŋ a, ako mbu bi kwati di i kinsarŋli kə ki kə ki kpamu kə Nyo kaka bə yeiŋ. Bə bi kwatiki lə kəm wi kə wi kpi lə, ayaka kpi yiwo təŋ bə i ŋgəkə wə wi n̄ kə i dzə kəm chu bibo biä bə n̄ shiki fəki i ninshiŋ i miŋkaŋ mikpu wə. (aiōnios g166) **16** Bukumbeŋ kiäki a mi ka nya kichumi ki kpi, mi kəkə i biäli kichumi kiwo maka bə yeiŋ a mi wiwo kpi lə. **17** Yi kə yakadəŋ, kəm kichumi ki kpi kaŋaki kə ŋga maka mi wiwo kpi. Bə kəbi i biäli kichumi ki kpi mi wə wi təfi keiŋ wiwəm. **18** Ako gia yə na miŋkaŋ mi ninshiŋ n̄ kəkə i num maka bə kum nyam a mwa miwo buku. **19** A n̄ kə jobi wə Muses n̄ kə wi fa kaasi gia yichi i Kiŋwakti ki Bənchi wə i bəni bəchi, wi ka dzo cha yi kpeŋ yi yisəb num bə lim biluli

bi shwan yeij num bæ fianſi bi boko. Asi wi dzo yakadaej ka juli i mwa mi bwa bəna' wə, bəh mi bii, bəh i mwi mə, ka mikə i Kijwakti ki Bənchi kiwo wə, mikə tə i bəni bəchi wə. 20 Asi wi n̄ mikəki yakadaej dzaka a, "Mwa mələ kə mi miŋkaij mə Nyɔ ntəij bəh mbeij, dzaka a mbeij n̄mki a mə wə." 21 Wi mikə tə mwa miwo i kintarj ki Nyɔ kə wə bəh bieij bichi i kintarj kiwo mə biə bə fəki n'yaksi yeij. 22 Yi kə na ŋkəŋ a, bieij biduli n̄ yisi kə nchi chusi a bə kaŋaki i fə a bəh mwa ka bi baiŋki. Ayaka bə n̄ kəkə i dalinya chu bi mi maka bə kum fieŋ a mwa miwo buku. 23 Yi n̄ kpeijniki lə a bə woko bieij biələ bi kə a bimbwəsi bi bieij bi beij i dzəh yələ wə. Ayakalə, woko biə bi lansi kə bi beij num bəh bimfə gia biə bi tsəki biəmaka. 24 Yi kə a Klistus n̄ liə i n̄oni ki Nyɔ wə, maka a fə kaŋ yi mi wiwom, kə ki kə a kimbwəsi ki n̄oni ki Nyɔ ki ŋkəŋ ŋkəŋ. Wi n̄ liə num i beij mwi. Ayaka a num fieŋ wi kə i liə i Nyɔ nshij tsa Nyɔ i bukumbeij. 25 Wi n̄ kəkə fieŋ yakadaej i chu fəki bimfə gia bəh gwu yi i Nyɔ i kiŋkani wə kiŋkani wə, ka si fwu wi bətii mfə gia n̄ shiki liəki i Di biə bi Lansiki Baiŋki Nalə i jia jia wə, i fə bimfə gia bəh mwa mə mə kəkə na mmi. 26 A kabə num a yəmaka n̄ kə yi ŋkəŋ, ma Klistus n̄ kaŋaki i kpiki fiəni dza, i fiəni kpiki i yisi na si bə n̄ maa mbi. Ayakalə, si yi kə, wi dzə a kpamu yi kaa yakadaej. Wi dzə i jəbi wələ wə i jəbi wə mbi si kaa tsə i dzo gwu yi i fə mfə gia yeij, kpi i woko bwili chu. (aiŋn g165) 27 Yi kə a liŋ si yi kə a mi kaŋaki i kpi a ŋkpani wimu ayaka i yəmaka cheij wi ni wəkoli a nsaka, 28 yi num asi Klistus n̄ nya gwu yi ka kpi i bəni beij kpamu i giŋ chu bi bəni bəduli. Ayaka wi num i bi fiəni dzə i ndzə wi kəmsini wə, wi chu kəbi i bi fə gia bəh chu. Wi bi dzə a i bwili bəni bə bə lansi ki wəkoli ki wi.

10 Bənchi bə Nyɔ n̄ nya i Muses kə a kinjəŋnjəŋ ki gia yindzəŋni yə yi n̄ kaŋaki i bi dzə num. Bə kəbi gia yi ŋkəŋ yə yi n̄ kaŋaki i bi dzə num. Bə shiki a fəki bimfə gia i jia jia wə, na bi kaŋa kə gia yidəko i fə a bəni bə bə kəmsiki dzəki i Nyɔ wə baiŋki tsə bwili fwu. 2 Asi kə a bimfə gia biələ kolə i fə a bə baiŋki yakadaej, ma bə ka baarj dəkə a fəki bimfə gia biduli, kə bəni bə bə kəksiki Nyɔ ni numki num bə woko lə chu bibo kpamu, ayaka shəm yibo ma ni chu sakaki bə i chu bibo wə. 3 Ayakalə, bimfə gia biələ bə fəki bi yiŋniki fəki bəni yiŋni kwaka

num chu bibo i jia jia wə. 4 Yi num yakadaej, kə mwa mi bəna' bəh mi bii n̄ kəkə i woko bwili chu bi mi. 5 Ako gia yə yi n̄ fə Klistus jəbi wə wi n̄ dzə i fa kuku, dzaka i Nyɔ a, "Wə kaŋaki kə kiŋkəŋ i bimfə gia biə bə fəki bəh nyām, bəh i bieij biə bə nyaki i wə. Wə keijsi num gwu yi mi wiwom i mih. 6 Nyām yə bə nyaki bə kpa fə bimfə gia yeij i wə, bəh bieij biə bə nyaki a bə fə bimfə gia yeij i woko bwili chu bi bəni, bi ka lansi fə dəkə a wə saŋliki. 7 Mih ka dzaka a, 'O Nyɔ tsəij, mih dzə i fə gia yə wə kəŋki, asi bə nyaka kə mih i Kijwakti ka wə.'" 8 Wi n̄ yisi dzaka i Nyɔ a, "Wə kaŋaki kə kiŋkəŋ nabə i wəkəki ndzəŋni bəh bimfə gia, bəh binya biə bə nyaki i wə bəh nyām yə bə nyaki i wə bəh bieij biə bə fəki gia yeij i wə, bəh bieij biə bə nyaki a bə fəki bimfə gia yeij i woko bwili chu i bəni wə." Ayaka bieij biələ bə fəki biəli asi nchi nəŋki. 9 Si wi dzaka yakadaej, ka dzaka kpeijsi i Nyɔ a, "Tsəij, mih dzə i fə gia yə wə kəŋki." Wi n̄ dzaka yakadaej, ka chiksi bimfə gia bikpu biə i jiə kimfianj. 10 Si Jisəs Klistus n̄ fə gia yə Nyɔ n̄ kəŋki a wi fə, gwu yi yə wi n̄ nya a kpamu yi kaa yakadaej, wi fə bukumbeij ka baiŋki. 11 Na winaij tii mfə gia si tsə num i di bi bi n̄om wə chəkxi chəkxi fə bimfə gia fiəni chukuli kiŋkani bəh kiŋkani, na bimfə gia biwo kəbi i dzo bwili chu bi bəni. 12 Ayakalə, Klistus n̄ fə ŋ'wi mfə gia a ŋkpani wimu yi kpeij yaka i woko bwili chu bi bəni kpamu. Si wi fə yakadaej ka shinum i tseij yi Nyɔ yiləkəli wə. 13 Wi kə fieŋ i yisi i jəbi wiwo wə, wəkəli i tsə buku jəbi wə Nyɔ bi nəsiki bəmbaiŋni bu i kuku ka kiŋgbəko ki kigvu, ayaka wi təmyi gvu yi i bə beij. 14 Mfə gia wi wimu wələ fə, bəni bə wi fəki bə baiŋ, bə bə baiŋ tə i Nyɔ nshij jəbi wichi tsə bwili fwu. 15 Kiŋ'waka ki Baiŋni dzakaki tə i bukumbeij təbi gia yələ. Ki n̄ kə ki yisi dzaka a, 16 "Bah Nyɔ dzakaki a, ako miŋkaij mələ mih bi dzi buku bə i kaŋ yiwo jum: Mih bi jiə bənchi bəŋ i shóm yibo mə, mih chu nyaka yi i biŋkwaka bibo wə." 17 Si wi dzaka yakadaej ka chu kpeijsi a, "Mih bi chu kwaka kə chu bibo nabə bimfə bibo bichu" 18 Yi kabə num a, bə dalinya chu bi bəni, yaka ŋgəkə chu məŋ wə bə kə i nəŋki bieij biə bə fəki bimfə gia yeij i woko bwili chu i bəni wə. 19 Bwa bə nih bəŋ, yi bə num a mwa mi Jisəs weli lə dzəh yə bukumbeij kə i liə, chu lwa kə i liə tsə i Di biə bi Lansiki Baiŋki Nalə. 20 Bukumbeij kolə i tsə i dzəh yimfianj yə yi nyaki n̄oni yə Jisəs n̄ weli i bukumbeij. Wi n̄ weli dzəh yələ bəh

gwu yi, yi bá num a wi baa bwili num mbur wə bə nī tēignī ban di biwə yeiŋ. **21** Bukumbein si kaŋa tii mfə gia wimbum wə wi kaŋaki ŋga i juŋ yi Nyə wə. **22** Si yi kə yakadəin, bukuembein kiniki kōmsiki tsəki i Nyə kpəŋ bəh shəm yimu, ayaka num bukuembein jiə shəm yichi i wi wə kiməŋni kidəko kōbi nalə. Bukumbein kiniki tsəki kōm bə mikə lə shəm yibukumbein bəh mwa mi Klisut yi bá baiŋ, yi kōbi i chu sakaki bukuembein i gia yidəko wə. Ayaka bukuembein chu num bə wəko lə gwu yibukumbein bəh mwi mi baiŋni tə. **23** Bukumbein numki ndzəŋki i gia yə bukuembein tseŋki tsəki i ninshin i yi wə, a num yə bukuembein si dzaka i bəni kōm yi. Kiə bukuembein ma fūmniki, kōm mi wə wi nī kaka bukuembein si num a i ja yi wə. **24** Bukumbein tseŋki tə dzəh i shīliki shóm yi mi bəh mi i kəŋniki bəh i fəki gia yə yi ndzəŋki. **25** Kiə bukuembein ki bēe kə i dzəki i kijunni wə asi bəni bədəko dza ka fəki. Bukumbein shīliki shóm yibukumbein, tsə si bukuembein si yeiŋ a chəko bi Bah wibukumbein bi dzəni si juli dzə. **26** Bukumbein kīəki a bukuembein ka chu dzə bá fə chu, fə yakadəin kiə, num bukuembein nī dzə lə dzəh yi ŋkəŋ yiwə, ma bukuembein kiəki a kimfə gia kidəko chu məŋ kə bə kə i chu fə i chu bibukumbein wə. **27** Mi ka fə yakadəin, wi wəkəliki a wəkəlini bəh nlwa num nsaka wi Nyə bəh gbuku wichu wə wi bi yaŋaki bəni bə bə kə bəmbaiŋni bə Nyə. **28** Jobi wə mi bwir nchi wi Muses, bəni num bəfa nabə bətali i tōbi a bə yeiŋ gia yə wi fə, yaka nsaka kwa wəmakə, bə wə wi wəni kwasi kə nsheŋ. **29** Yi kabə nūm yakadəin, ma mbein kwakaki a mi wə wi seŋsiki waiŋ Nyə, dzə mwa mi miŋkaŋ mə Nyə ni tēiŋ i wəko wi yeiŋ a wi baiŋki a, ako fiŋ fikiłə, təyi tə Kiŋ'waka ki Baiŋni kə ki dzəki bəh ŋgamti wi Nyə i bəni, yaka ŋgəkə wə wəmakə mi bi kwati bi numki dəiŋ a? **30** ŋgəkə wi bi gumiki lə kōm bukuembein kiəki lə mi wə wi nī dzaka a, “Ako mih wə mih kə i chukuli kinchukuli, a num mih wə mih bi nyaki ŋgōm wibə.” Ayaka wi chu dzaka a, “Ako mih Bah wə wi bi sakaki bəni bəŋ.” **31** Ako gia yi gumini yimbum i gbə i kaŋ yi Nyə wə wi kaŋaki nōni. **32** Mbein kwāka i kaŋ yi tsəni wə si bə nī baiŋsi fwu wimbein kōm gia yi Nyə. Mbein nī kaŋa shəm bá jwə bəh bəŋgəkə bə bə nī dzəki i mbein. **33** Jobi widəko nī kələ, bəni nī shiki təyiki mbein chu chəbsi mbein i ndaiŋ wə. Jobi widəko, mbein nī chinŋi i mbaŋ wi bəni bə bə nī nyaki tə ŋgəkə i bə i dzəh yiwo

wə. **34** Mbein nī shiki kwasiki nsheŋ bəh bəni bə bə kə i juŋ yi nsəŋ wə gamti bə. Bə nī shiki ləkəki biein bimbein, mbein bee a beeni num lə bəh kinsarŋi, kōm mbein kiəki lə a mbein kaŋaki lə bidəko bi tsə biəmakə ayaka a num biə bi bi numki jobi wichi. **35** Ayakadəin, kiə mbein ki bēe kə gia yə mbein si num i yeiŋ bein məŋni kə, kōm ako gia yə yi kaŋaki ŋgōm wimbum. **36** Gia yimbum yə mbein nəŋki i liə kə i kəŋaki shəm ka mbein fəki num gia yə Nyə nəŋki, ma mbein ka bi kwati biein biə wi kaka bukuembein yeiŋ. **37** Bə nyaka a, “A baar a twesi mi wə wi kaŋaki i dzə, nī dzə buku lə. Wi ni mōti kə. **38** Mi wuŋ wi chəŋ bi kwatiki lə nōni kōm shəm yə wi jiə i mih. Ayakalə, wi ka fiəni chu bəh kijum, shəm yir ma nī ndzəŋki bəh wi.” **39** Ayakalə, bukuembein kəkə fibukumbein ka bəmakə bə bə fiəni gbəyi i jum wə num i bi laka. Bukumbein kə num fibukumbein bəni bə bə jiə shəm i Nyə num biŋ'waka bibə num i bi bəiŋ.

11 I jiə shəm i Nyə kə i tseŋki tsəki a ninshin i fiŋ fiə Nyə kə wi kaka mi yeiŋ, wi kiə na bindzəŋ a wi bi kwati lə fi, kiə tə na bindzəŋ a fi kələ fiŋ maka wi yisi yeiŋ. **2** Nyə nī saiŋki bəni bə ninshin kōm bə nī jiə shəm i wi. **3** Ako tə shəm yə bukuembein jiə i Nyə yi fə bukuembein kiə ndzəŋ a Nyə nī maa mbi wələ a bəh ja, biein biə bukuembein yeiŋki nī buku i biə bə kəkə i yeiŋ. (aiŋn g165) **4** Ako shəm yə Abel nī jiə i Nyə yi fə ka wi fə mfə gia wi chəŋ wi tsə wi Kēen. Ayaka Nyə ka dzə wi a wi kə mi wi wi chəŋ, ka dzə kinya ki i tōbi a wi kə mi wi chəŋ. Abel nī kə wi kpi, ayakalə shəm yə wi nī jiə i Nyə yi fə bukuembein bá wəko wi keiŋ dzaka i bukuembein i dzə buku bidaiŋ. **5** Ako tə a shəm yə Enək nī jiə i Nyə ka Nyə bi dzə tsə bəh wi i bein wiwōm maka wi musi kpi. Bə nī dza na chu yeiŋ i wi wə, kōm Nyə nī kə wi dzə lə wi i bein. Na ka Nyə dzə Enək i bein Kiŋwakti ki Nyə dzaka a wi nī fəki Nyə wəko ndzəŋni. **6** Ayakadəin, mi kabə num wə wi ka jiə dəkə shəm i Nyə, yaka wi kəkə i fə a Nyə wəkəki ndzəŋni bəh wi nalə, kōm mi kabə nəŋ i kōmsiki tsəki i Nyə kpəŋ, yaka wi kaŋaki lə i bum a Nyə kələ, bəh a wi maktiki lə mi wichi wə wi lansiki nəŋki wi. **7** Ako tə a shəm yə Nəa nī jiə i Nyə jobi wə Nyə nī tēfiki wi kōm biein biə bi nī keiŋki i bi dzə maka wi num yeiŋ, wi wəko i Nyə ka keiŋsi ŋgwuki wimbum i gamti juŋ yi yeiŋ. Si wi nī jiə shəm yakadəin yi ka chusi a bəni bədəko i mbi wələ wə kə bə

chu i Nyo nshinj. A num a wi wə Nyo n̄ nya di bi mi wi chənj i wi, biə wi si nya mi wə wi jiə shəm i wi. **8** Ako tə a shəm yə Ablaham n̄ jiə i Nyo ka wi wəko i Nyo i jəbi wə Nyo n̄ bənj wi a wi buku bee tumi kibə wi tsə i kidəko wə wi num i ni kwati tumi kiwə ka ŋki. Si Ablaham wəko yakadəinj buku, ka bə tsə a tsəni kiə kə di biə wi tsəki. **9** Ako shəm yə wi n̄ jiə i Nyo na ka wi tsə nəki i tumi kə Nyo n̄ kaka i wi, wi tsə ka numki ka mi wi tumi. Wi n̄ kə feinj i nyani n̄ n̄nya i bintanj mə bəh Ayjik bəh Yakob bə Nyo n̄ kaka bə bachi a tumi kiwə bi numki kibə. **10** Wi n̄ n̄ki i bintanj mə yakadəinj kəm wi n̄ tseinjki tsəki a ninshinj i liə i kwili wə chaka kiwə n̄ chəko Nyo ki asi kwili wiwə bi numki, ka maa. **11** Ako tə a shəm yə Ablaham n̄ jiə i Nyo ka wi bwo wainj num wi jwinj tsə lə, Sela tə kəbi i chu bwo. Yi n̄ num yaka kəm Ablaham n̄ kə wi bum a kinjkaka ki Nyo si tsə kə i kuku. **12** Yi ka bə num a mi wimu wə Ablaham wə wi n̄ kə wi jwinj nalə, num a dzaka ki kpi wə, ŋgəko wi mi n̄ buku i gwu yi wə bə du aka bijənj i beinj bəh aka mishambu i kpa wi kinchwə kimbūm wə mə kəbi ka mi fa kaasi. **13** Bəni bələ bəchi nyani lə na chu kwati fiənj fiə Nyo n̄ kaka, bə nyani lə dzo kpiyi jiə a shəm i Nyo wə. Bə n̄ yeinj i fi wə a keinj i dzəh yi dənj, ka dzo fi bəh kinsanjli, dzaka bəh dzaka kibə a, bə ŋgainjki kə bəni bə dzəni, bə kumi i nshwainj yələ wə. **14** Bəni kabə dzaka yakadəinj, yi chusi na bindzənj a bə keinjki bə nənj tumi kə ako kibə. **15** A n̄ kə a bə chu kwakaki kəm tumi kə bə n̄ buku dzə yeinj, ma bə n̄ nənj dzəh i fəni chu feinj. **16** Ayakalə, si yi kə, bə n̄ nənjki num tumi kə ki tsəki kəmaka, a num tumi ki beinj. Ayakadəinj, Nyo si gəmn̄i kə i jəbi wə bə bənjki wi a Nyo wibə, kəm wi kə wi keinjki jiə kwili i bə. **17** Ako shəm yə Ablaham n̄ jiə i Nyo a jəbi wə Nyo məmsi wi, wi bum i dzo wainj wi wə Ayjik i fə mfə gia yeinj i Nyo. Ayaka Ablaham kə wə Nyo n̄ kaka a ŋgəko wi mi bi bukuki i wi wə. Wi bum ka dzo wainj wi a num a kaa a wi, a ŋgainj fə mfə gia yeinj. **18** Wainj wi wələ kə wə Nyo n̄ dzaka i Ablaham a, “Ako i Ayjik wə, bwa bə bə bi duki yeli wa bi bukuki.” **19** Ablaham n̄ kiəki lə a mi ka kpi na kpini, Nyo kolə i fə a wi fiəni wiwə. Ayakadəinj, i dzəh yidəko wə bə kolə i dzo a Ayjik n̄ kə wi kpi ka Nyo fiəni nya wi i Ablaham wiwə. **20** Ako shəm yə Ayjik n̄ jiə tə i Nyo ka wi bi chubi Yakob bəh Esau ka dzaka i bə kəm kimboinjki si Nyo kə ki bi dzəki i bə wə. **21** Ako tə shəm yə Yakob n̄ jiə i Nyo ka jəbi wə wi n̄ kpiki, wi chubi bwa bə wainjwi Yəsef. Si wi n̄ chubi yakadəinj num wi ŋgwunj i mbənj wi beinj nya kinjkəksi i Nyo. **22** Ako tə shəm yə Yəsef n̄ jiə i Nyo ka jəbi wə wi n̄ kə a kpi ka təfi kpi yi chusi a bəni bə Islae bi baanj bukuki lə i tumi ki Ijib wə. Ka chu dzaka i bə a jəbi wə bə bi nənjki i buku feinj bə dzo bikənjə bi ŋgainj. **23** Ako shəm yə tii Muses bəh nih Muses n̄ jiə i Nyo ka bə nyumi Muses i kifiaŋj kitali wə a bə ma wəo jəbi wə bə n̄ bwo wi. Bə n̄ nyumi yakadəinj kəm bə n̄ yeinj a wi kə wainj nyukuni wi ndzənj nalə. Ayaka bə nəki lwa kə i bwinj nchi wə ŋkunj n̄ bwili. **24** Ako shəm yə Muses n̄ jiə tə i Nyo yi fə, jəbi wə wi n̄ kəo yaka yi fə a wi nəinjma a bə ma bənjki ŋgainj a wainj wainj ŋkunj Felə. **25** Wi n̄ sainj n̄ yi num i yeinjki num ŋgəko bəh bəni bə bə kə bə Nyo, kəbi i wəko ki ndzənjni i bieinj bichu wə bi num a jəbi wi juli wə. **26** Wi n̄ kə wi dzo a bə ka ŋgəmsi ŋgainj kəm ŋgainj kə mi wi Mbəinjsi wə Nyo n̄ kaka, tsə a ŋgainj kwatiki kpə wi Ijib wich. Wi n̄ dzo yakadəinj kəm wi n̄ tseinjki tsəki a ninshinj i mbee wə wi kə i bi dzo i wi. **27** Ako shəm yə wi n̄ jiə i Nyo ka wi dza buku i Ijib lwa kə shəm yi ŋkunj yi bəkolə i a wi kolə i fə gia yidəko bəh wi. Wi n̄ kə wi kanja shəm dza ka tsəki kəm wi n̄ tseinjki num a ninshinj ka wi yeinjki lə Nyo wə bə si yeinj kə bəh dzəkəh. **28** Ako tə shəm yə wi n̄ jiə i Nyo yi n̄ fə ka wi jiə Dzini bi Ntsədanj, wi fə bə dzo mwa fianji i dzaka bibə bifiaŋj wə, ka Chinda wi Kpi wə wi n̄ wəoyiki bwa bənyuku bə ninshinj i chwənjəkjij wə ma ni wəoyi bwa bəbə bənyuku i jəbi wə wi dzo buku i dzaka bifiaŋj bi bəni bə Islae wə wi ni tsə danji. **29** Ako tə shəm yə bəni bə Islae n̄ jiə i Nyo ka bə tsə danj Bəko Yimbum yi Bəkolə i kuku, aka bə tsəki num i nshwainj yi wəmn̄i wə. Ayaka bəni bə Ijib n̄ dzo buku tə i bəko yiwə wə bə məmsi i danj tə, yi kə nyə bəh bə bəchi. **30** Ako tə shəm yə bəni bəwə n̄ jiə, yi n̄ fə bə i jəbi wə bə n̄ tsə buku i Jeliku, nyani tali kwili wiwə, jəbi wə bə n̄ nyani tali yaka i buku kanj nanitanj bimbū bi kwili biwə bichi mukuyi. **31** Ako tə shəm yə Lahab minjkpanja wi təkəlini n̄ jiə i Nyo ka wi bənj wi na kpi i mbənj wi bəni bəbə bə tumi bə bə n̄ ləkəki bəh kifwu i Nyo. Wi n̄ ka kpi dəkə, kəm bəni bə Islae n̄ kə bə faanj bəni a bə dzo weli tseinj tumi kiwə, minjkpanja wiwə ka dzo bə i wi dzu. **32** Asi kə a mih faaki bəni bə bə n̄ jiə shəm i Nyo, ma mih ni fa i tsə buku

faɪŋ? Jobi mɔŋ wə mih kɔ i yisi i fukuki gia yi bəni ka Gidiɔn, Balak, Samsen, Jefta nabə Debit bəh Samwel bəh bəni bə ntum bə Nyo bədəkɔ. **33** Bəni bələ bəchi kɔ bə bɔ nɪ jiə shɔm i Nyo. Bədəkɔ tumdzi jum, bədəkɔ saka i dzəh yi chəŋ wə, bədəkɔ kaŋa gia yə Nyo nɪ kaka bɔ bəh yi, bədəkɔ kaŋa ŋga i baŋ dzaka bi júm a yi ma bwiŋyi dzi bɔ. **34** Bədəkɔ nɪ kaŋaki lə ŋga i fə a gbuku wə wi nɪ beliki wi gumi, nyummi. Ayaka bədəkɔ kaŋa ŋga i buku i kaŋ yi bəni bə bɔ nɪ nəŋki i gbayi bɔ bəh bənywɔ bə jum. Ayaka bədəkɔ bə bɔ nɪ chusiki a bɔ kɔ bə kikipəŋ, bɔ dza fiəni bəŋga. Ayaka bədəkɔ fiəni chu bəni bə jum bələkəli, ayaka bədəkɔ kɔŋŋ bəni bə jum bə tumi kidəkɔ bɔ fuli fulini. **35** Bədəkɔ nɪ kɔ bəkəŋa bə bɔ nɪ jiə tə shɔm i Nyo. Ayaka Nyo fə bəni bəbɔ bədəkɔ bə bɔ nɪ kɔ bɔ kpiyi lə fiəni bəwɔm dzə num bəh bɔ. Bəni bədəkɔ kɔ bə nɪ kwaki bə chəbsi bɔ, ayaka bɔ nɪ kəŋki kə a bə bee bɔ, kɔm bɔ nɪ yeiŋ a bɔ ka kpi, bɔ nɪ fiəni dza i kpi wə i kwati nɔni kə ki ndzɔŋki tsəki kələ. **36** Bədəkɔ kɔ num bə nɪ nyiksi bɔ, tweiŋ bəh ŋgaŋa gwu yibo kpəkɔyi, ka kaŋaki bədəkɔ bəh bənsəŋ fa i juŋ yi nsəŋ mə. **37** Bədəkɔ kɔ bə nɪ tumyi bəh kitəh bɔ kpiyi, chu baka bədəkɔ bəh bənywɔ bə bə bakaki keiŋ yeiŋ bɔ buku bimbu bifa bifa, gbayi bədəkɔ bəh bənywɔ bə jum bɔ kpiyi. Bədəkɔ nɪ nyaniki nnyaki ləh num dzú yi shwaŋ bəh yi bii. Bɔ nɪ kɔ bəni bə kifuu, bəni njəŋsi bɔ chu chəbsi bɔ. **38** Bɔ nɪ nyaniki nɔki i bichwali wə bəh i ŋkwúŋ wə bəh i bitaa wə bəh i dzəŋə wə. A nɪ kɔ bəni mbi wələ num maka wi kpeiŋ i bɔ i nɔki i yeiŋ wə. **39** Bəni bələ bəchi lə kɔ num bɔ nɪ jiə shɔm i Nyo, ayaka Nyo saŋ bɔ nalə. Ayakalə, mi widəkɔ i bɔ wə nɔki kwati kə fiəŋ fiə Nyo nɪ kaka. **40** Bɔ nɪ ka kwati dəkə kɔm Nyo nɪ kaŋaki lə kimfasi kindzɔŋni i bukumbeiŋ ki tsə kibo, ka yi numki a jobi wə bɔ bi chiŋni bukumbeiŋ bəh bɔ, ka bɔ bi numki tə num bɔ kpeiŋ i Nyo nshij tsə bwili fwu.

12 Si bukumbeiŋ si num num mbaŋ wi bəni bə bɔ nɪ jiə shɔm i Nyo fiəli tali bukumbeiŋ ka kinchəsi, bukumbeiŋ búku i bəntiə bəchi bə bɔ tasiki bukumbeiŋ, bəh chu biə bi si kəmsi lim bukumbeiŋ, bə kəŋa shɔm i yókəki n'yókə wə Nyo kɔ wi jiə i bukumbeiŋ nshij. **2** Bukumbeiŋ bə yókə bə bwəŋ dzəkəh a Jisos wə. Ako wi wə wi nɪ weli dzəh i bukumbeiŋ i jiə shɔm i Nyo, a num wi wə wi fəki shɔm yə bukumbeiŋ jiə i Nyo kpeiŋniki tsə bwili fwu. Wi nɪ kaŋa shɔm bum

i kpi i kintasi wə. Wi nɪ ka tseiŋ dəkə ŋkaiŋni kpi yi ŋgəmni yiwɔ, kɔm wi nɪ tseiŋki tsəki a ninshij a ndzɔŋni biə bi kɔ i wi nshij. I liə wi si num num wi shinum i tseiŋ yiləkəli yi ki kiŋkii ki Nyo wə. **3** Mbeiŋ kwākaki kɔm mi wə wi nɪ dzo ŋkaiŋni ŋgəkə wə bəni bəchu nɪ nyaki i wi, ka yəmakə ni fə shóm yibukumbeiŋ ma ni dəkɔ, i bi dzə bəh i dzəh. **4** Jum yə mbeiŋ tumki bəh chu mbeiŋ keiŋki maka mbeiŋ tum i tsə buku i yə wini wi mi ki nɔki i kuku. **5** Mbeiŋ dali lə ntəfi wə Nyo nyaki i mbeiŋ ka bwa bu a? Wi dzakaki a, “Waiŋ wuŋ, jobi wə Bah lumsiki wə, kiə wə ki dzɔ kə yi ka gia yikilələ. Jobi wə wi yəlɔki wə i gia wə, kiə shóm ki kpini kə wə. **6** Kiə a Bah si lúmsi num mi wə wi kəŋki, wi tweiŋ num na winaiŋ waiŋ wə wi dzəki a ako ŋ'wi.” **7** Mbeiŋ kəŋaki shóm i bəŋgəkə bə mbeiŋ yeiŋki, mbeiŋ kiəki a Nyo lumsiki lə mbeiŋ ka bwa bu. Waiŋ widəkɔ kələ wə ba wi si lumsi kə wi a? **8** Nyo ka bee i lumsiki mbeiŋ asi wi si lumsiki bwa bu bəchi, yaka mbeiŋ mɔŋ dəkə bwa bu, yaka mbeiŋ kɔ bwa bə kuku. **9** Bukumbeiŋ kaŋaki lə tə bətii bəbukumbeiŋ fa kuku bə bɔ nɪ shiki lumsiki bukumbeiŋ ayaka bukumbeiŋ kəksi bɔ. Asi kɔ a bukumbeiŋ kəksiki bɔ yakadəiŋ, yaka bukumbeiŋ mɔŋ i nya gwu yibukumbeiŋ i Ti i wi biŋ'waka bibukumbeiŋ i tsə yakadəiŋ, i bi kwati nɔni ki kpamu a? **10** Bətii bəbukumbeiŋ bə lumsiki bukumbeiŋ a jobi wi juli wə asi bɔ yeiŋki a yi kə chəŋ i bɔ. Ayakalə, Nyo lumsi bukumbeiŋ mbee wiwɔ num wibukumbeiŋ ka bukumbeiŋ baiŋki asi wi baiŋki. **11** Jobi wə bə si tweiŋ mi i lumsi wi, wi ka wəkəki ləli i jobi wiwɔ wə, wi saŋli kə. Ayaka jobi wə wəmakə jobi tsə, gia yiwɔ dzə num bəh kimbɔiŋni bəh nɔni ki chəŋ i wəmakə mi wə bə lani wi i dzəh yələ wə. **12** Ayakadəiŋ, mbeiŋ fə tséiŋ yimbeiŋ yə yi kɔ num yi bəh lə fiəni ləkə, ma mbeiŋ fə tə binyu bimbeiŋ biə bi nyumiki fiəni ləkə. **13** Mbeiŋ fə dzəh ma yi num chəŋ i gvu yimbeiŋ yə mbeiŋ səŋki yeiŋ ma yi bwiŋ kaasi, bi ləkəki num ləkəni. **14** Mbeiŋ mômnsiki nalə i nɔki i kimbɔiŋni wə mbeiŋ bəh bəni bəchi, chu mômnsi tə i nɔki nɔni ki baiŋni. Mi kabə num wi nɔ kə nɔni ki baiŋni, yaka wi bi yeiŋ kə Bah. **15** Mbeiŋ tđkniki, a mi widəkɔ bi ma baŋ i kwati ŋgamti wi Nyo, chu tđkniki tə ka ŋgəkə wihu widəkɔ bi ma buku i mbeiŋ kintəŋŋ wə wi kɔ i dzə bəh ŋgəkə wi num i bəkəli bəni bəduli. **16** Mbeiŋ tđkniki tə a mi widəkɔ i mbeiŋ kintəŋŋ ki kəŋa kə nɔni kinyeŋ ki təkəlini. Kiə mi tə ki nđiŋ

kə gia yi Nyo ka Esau wə wi n̄i tən̄i di bi ka kukuli i dzini bi kpən̄i wimu wə. 17 Ntə mbein̄ kiaki lə si yəmaka n̄i tsə wi dza bə chu nən̄ i kwati kimboin̄si kələ i ba wi kan̄, ba wi mən̄ni mən̄nini a? Namana yaka si wi n̄i nən̄iki bəh mindəm i dzəkəh yi wə i kwati kimboin̄si kələ, dzəh yi ŋkwuni n̄i chu mən̄. 18 Mbein̄ kiaki a di biə mbein̄ numki yein̄ i liə kəkə ka bi fa kuku biə bəni bə Islae n̄i numki yein̄ bə num i kəm bi. Bə n̄i num yaka, gbuku yaka lə wumwumwum, bin̄ ji, ji lə maa, fiəkə yiləkəli tsə tə lə kukuku. 19 Bə n̄i wəkəli lə tə si sən̄ shak̄yiki di, ayaka ja yidəkə dzaka. Gia yə ja yiwo n̄i dzakaki n̄i gumsi bə, bə ka tsa a ja yiwo ma chu dzāka i bə. 20 Bə n̄i tsaki yakadən̄ kəm gia yə ja yiwo n̄i dzakaki n̄i tsəki lə ŋga bibə. Ja yiwo n̄i dzakaki kin̄ i bə a, “Kiə fiən̄ ki k̄ini dzə kə i ŋkwun̄ wələ wə. A kabə num na nyam, bə tūmyi bəh kitəh yi kpi.” 21 I yi ŋkən̄ wə, biən̄ biə bə n̄i yein̄ki fein̄ n̄i gumiki na bəh ŋga. Ayaka Muses mwi dzaka a, “Nlwa wi gumini fə gwu dza bə nyum mih.” 22 Mbein̄ kə fimbein̄ num mbein̄ num i ŋkwun̄ wi Sayən̄ wə, a num kwili wi Nyo wə wi kan̄aki nən̄i, wi num tə Jelusalem wi bein̄. A num i fein̄ wə bəchinda bə Nyo bə mi kəkə i fa kə num bə chin̄i bə lan̄ i juŋ yiwo wə. 23 Mbein̄ dzə lə i juŋ yi bəni bə Nyo wə bə bə kə bwa bu bə ninshin̄, bə nyaka kiyeli kibo i kin̄wakti wə i bein̄. Mbein̄ dzə lə i Nyo nshin̄ wə wi tən̄iyiki bənsaka bə bəni bəchi. Mbein̄ dzə lə tə i bin̄waka bi bəni bə bə kə chən̄ num Nyo fə bə bə baŋ tsə bwili fwu. 24 Mbein̄ dzə lə tə i Jisəs wə wi numki i ninshin̄ min̄kain̄ mimfian̄ i fintən̄ fintən̄ i Nyo bəh bəni, dzə tə i mwa mi Jisəs nshin̄ mə bə n̄i mikəki i bukumbein̄ wə. Mwa mələ dzakaki gia yi ndzən̄ tsə yi mwa mi Abel. 25 Mbein̄ tōkniki i nən̄iki i būm i mi wə wi dzakaki i mbein̄. Mbein̄ kwakaki a bəni bə Islae n̄i ka buku dəkə i kan̄ yi ŋgəkə wə wi n̄i dzə i bə kəm bə n̄i nən̄ i bum yi mi wə Nyo n̄i sain̄bwili wi ni dzakaki i bə fa nshwain̄ wə tsə dzəh i wi wə, yaka kə a dzəh kəkə i bukumbein̄ i bi buku i kan̄ yi ŋgəkə wə jəbi wə bukumbein̄ ka nən̄ i būm mi wə wi dzakaki i bukumbein̄ num i bein̄ na? 26 A n̄i kə jəbi wiwo wə wi n̄i dzaka kuku nən̄ni. I liə wi kaka a, “Jəbi wə mih ni chu nən̄ni, a ni nən̄ni kə a nshwain̄ shən̄. Bəli tə ni nən̄ni lə.” 27 Ndzaka wə a, “Jəbi wə mih ni chu nən̄ni”, chusiki a Nyo bi dzə bwili lə biən̄ bichi biə wi n̄i maa biə bə kə i nən̄ni, a bi baən̄ a biən̄ biə bə kəkə i nən̄ni. 28 Yi bə num

a bukumbein̄ nyāki kiyən̄ni i Nyo a ŋkun̄ biə bukumbein̄ dzaki ako biə bə kəkə i chu nən̄ni. Ayakadən̄, bukumbein̄ yaksiki Nyo i dzəh yə wə wi bum, nyā kin̄kəksi i wi, lwa wi. 29 Bukumbein̄ nyāki yakadən̄ kəm, “Nyo wibukumbein̄ kə ka gbuku wə wi kə i fiisiki biən̄ fisini.”

13 Mbein̄ bāən̄ a kōŋniki gwu yimbein̄ ka bwa bə nih. 2 Kiə mbein̄ ki bēe kə i dzəki bəni bə tumi i juŋ yimbein̄ wə. Mbein̄ kiaki a bəni bədəkə dzə lə yakadən̄ bə dzə num bəchinda bə Nyo kiə kə. 3 Mbein̄ kwākaki bəni bə bə kə i juŋ yi nən̄ mə, num aka mbein̄ bə bəchi kə i juŋ yi nən̄ mə. Mbein̄ kwākaki tə bəni bə bə chəbsiki bə, a kabə chəbsiki tə num mbein̄. 4 Mi wichi nyāki kin̄kəksi i ndzə wi min̄kpaŋa bəh minyuku. Mi ki bəkəli kə nən̄ ki min̄kpaŋa bəh minyuku. Mbein̄ kiaki a Nyo bi sakaki lə bəni bəchi bə bə nək̄i nən̄i kinyen̄ bəh bə bə kə bə dzə bəkan̄a bəh bənyuku bə buku bin̄. 5 Kiə mbein̄ ki jiə kə mfi bimbein̄ i kpə wə i nən̄i kimbein̄ wə. Mi wōkəki ndzən̄ni i biən̄ biə wi kan̄aki, kəm Nyo kə wi dzaka a, “Mih bi lansi bee kə wə, mih kəbi i bi lansi dali wə.” 6 Yələ gia ka fə bukumbein̄ bə dzaka na kimən̄ni kəbi asi mi widəkə n̄i dzaka a, “Bah kə ŋgamti wun̄. Mih kəbi i lwaki gia yidəkə. Mi kə i fə nə bəh mih?” 7 Mbein̄ yīntiki bəni bə bə n̄i kə kifwu kimbein̄ bə bə n̄i fukuki gia yi Nyo i mbein̄. Mbein̄ yīnti si bə n̄i nək̄i nən̄i kibo i tsə gəksi, ma mbein̄ si n̄i dzə dzəh yə bə n̄i jiə shəm yein̄ i Nyo. 8 Jisəs Klistus si kwuni kə. Si wi ni kə i ŋgbu, wi kə ayaka daŋ, a nūm ayaka si wi bi numki jəbi wichi. (aīōn g165) 9 Kiə mbein̄ ki bēe kə a bəni dzəki bəh bəŋkani bənlani bədəkə bə mi kiaki kə di biə bənlani bəwə buku, dzə lən̄ti mbein̄ yein̄. Yi ndzən̄ki a shəm yibukumbein̄ ləkəki kəm ŋgamti wi Nyo i bukumbein̄, a kəbi i numki kəm bən̄chi bə biən̄ bidzini. Bən̄chi bələ lansi kə gamtiki kə na bəni bə bə biəliki bə. 10 Bukumbein̄ kan̄aki lə tən̄ wi fəni wi gia, ayaka bəti mfa gia bə bə nəmki i kintən̄ ki Nyo kə ki kə fa kuku kan̄aki kə na ŋga i dzi fiən̄ num fi buku i tən̄ wələ wə. 11 Mbein̄ kiaki a, bə si dzə nyām yə fwu wi bəti mfa gia si fə gia yein̄ bəh mwa miwo, i Di biə bi Lansi ki Baiŋki kəm chu bi bəni, buku bəh yi i kwili kintən̄ bə kpa yi fii. 12 Jisəs tə n̄i kpi i kwili bin̄ ka ŋgaŋ wəkə bwili chu bi bəni bəh mwa mu. 13 Ayakadən̄, bukumbein̄ tə būku i kwili kintən̄ bə biəl̄i wi fein̄ i kwati tə bəntəyi bə wi mwi n̄i

kwati feiŋ. **14** Bukumbeiŋ kiæki læ a kwili wələ bukumbeiŋ kə yeiŋ læ kəkə di biə bukumbeiŋ bi baarŋki yeiŋ jəbi wichi. Bukumbeiŋ tseiŋki tsəki i ninshiŋ i kwili wə wi keiŋki wi dzə. **15** Ayakadəiŋ, bukumbeiŋ tsəki dzəh i Jisəs cheiŋ i fəki mfə gia wi ŋkəksi i Nyo jəbi wichi a num yə yi bukuki i dzaka kibukumbeiŋ wə fuku kəm mi wə wi kə wi. **16** Kiə mbeiŋ ki dāli kə i fəki kimfə kindzəŋni bəh i gaaki bieiŋ bimbeiŋ biə mbeiŋ kaŋaki bəh bəni bədəkə. Mbeiŋ kabə fə yakadəiŋ, ma yəmaka ni numki mfə gia wə Nyo wəkəki ndzəŋni yeiŋ. **17** Mbeiŋ wəkəki i bəni bə bə kə kifwu kimbeiŋ, fə gia yə bə nəŋki, kəm bə təkni i biŋ'waka bimbeiŋ ka bəni bə bə bi kəmyiki dzaka kəm nəm wibə i Nyo. Mbeiŋ fəki yakadəiŋ ka bə fəki nəm bəbə bəh kinsarŋli, num kə i nsheiŋ nsheiŋ wə. Bə kabə fəki bəh nsheiŋ, yəmaka ma ni gamti mbeiŋ. **18** Mbeiŋ tsāki i buku. Buku kiæki læ na ŋkəŋ a shóm yibuku sakaki kə buku i gia yidəkə wə, kəm buku si kəŋ læ i fəki gia yichi bəh kiŋkəksi. **19** Mih lansiki tsaki mbeiŋ a mbeiŋ tsāki nalə, ka mih kə i kəmsi fiəni dzə i mbeiŋ wə. **20** Nyo wə wi kə Nyo wi kimbəiŋni num wə wi nī fiəni dzasi Jisəs wə Bah wibukumbeiŋ wə wi kə Ntəkni Shwāŋ wimbūm i kpi wə. Wi nī bwili tsə dzəh i ŋga bi mwa miŋkaiŋ mə mə kə mi kpamu. (aiōnios g166) **21** Mih tsaki a wi nya mbeiŋ bəh bieiŋ bindzəŋni bichi, ka mbeiŋ fəki gia yichi yə wi nəŋki. Mih tsa tə a wi nəmki gia yichi i bukumbeiŋ tsə dzəh i kaŋ yi Jisəs Klistus wə yə wi yeiŋki a yi ndzəŋki læ i wi. Bukumbeiŋ tūmyiki bikum i Jisəs Klistus wələ jəbi wichi na kiŋgəksi kəbi. Yi nūm ayaka. (aiōn g165) **22** Bwa bə nih bəŋ, mih tsaki a mbeiŋ kāŋa shəm yimbeiŋ i wəkə ja yin yi ntəfini yələ mih nyakaki i mbeiŋ læ. Gia yə mih nyakaki kə alə kpūuuk. **23** Mih nəŋki a mbeiŋ kiə a waiŋnih wibukumbeiŋ wə Timəti kə num bə bwili lə wi i juŋ yi nsəŋ mə. Wi ka kəmsi dzə liə, ma buku wi ni nyani gvu wimu i dzə yeiŋ mbeiŋ. **24** Mbeiŋ bōni i bəni bə bə kə kifwu kimbeiŋ kichi bəh bəni bə akə bə Nyo bəchi i mih. Bwa bə nih bəbukumbeiŋ bə Itali chiŋsiki tə kimbəni i mbeiŋ. **25** Ma kiŋkəŋ ki Nyo nūmki bəh mbeiŋ bəchi.

Jem

1 Kijwakti kələ nyaka mih Jem, waiŋ wi nəm wi Nyɔ bəh Bah Jisəs Klistus. Mih nyaka i chwəŋbijurɔ biə jwəfi ntso bəfa bə kə bəni bə Nyɔ bə bə wəŋ tsə tumi kichi. Mih bəniki mbein. **2** Bwa bə nih bəŋ, jəbi wə biməmsi dzəki i mbein i dzəh dzəh wə, mbein dzə ka kidəŋ. **3** Mih dzakaki lə kəm mbein kiəki a si mbein tsəki təliki i bəməmsi kintəŋ, jiə a shəm i Nyɔ wə, yi ni fə mbein kiə i kaŋaki shəm bindzəŋ. **4** Mbein kəŋaki a shəm yiwo yaka i tsə kāsai, ka mbein ni numki bəni bə bə kə num bə ta kpein, chu dza kə fiəŋ fidəko. **5** Mi widəko i mbein kintəŋ kabə dza mfi biə bi kə bi Nyɔ, wi nywā num i Nyɔ ma Nyɔ ni nya. Nyɔ kə wə wi nyaki mi wichi bəh shəm yi yichi yəli kə mi. **6** Ayakalə, jəbi wə wi nywāki i Nyɔ wi nywaki bəh shəm yi yimu, məŋni kə. Mbein kiəki a mi wə wi məŋniki wi kə aka bəwaa bə kinchwə kimbun kə fiəkə nəŋniki bə biəli di biə yi fiəkə tsəki. **7** Kiə wəmakə mi ma kwakaki a ŋgəin bi nywaki kwatiki lə fiəŋ fidəko i Bah. **8** Wəmakə mi kə wə wi kaŋaki shóm yifa wi jibli i gia yichi yə wi fəki. **9** Mi wi bumni wi kifuu wəkəki ndzəŋni a Nyɔ kə wi dzasi wi i bein, **10** ayaka mi wi mbun wəkəki ndzəŋni a Nyɔ shishi wi i kuku, kəm wi bi nyə bee lə mbun bi a liŋ aka fluwa wə wi si bwusi i mfwarɔ wə i chwa wi dza sekyi. **11** Si wəŋ si buku yaka wi ka baiŋki wi shili mfwarɔ kpiyi, bəfluwa bə yein sekyi, ndzəŋni biwə kaa, yi kə a liŋ ka mi wə wi nyaniki yəkəki nnyaki biəli mbun bi. **12** Ndzəŋni bimbun kə bi mi wə wi kaŋa shəm i jəbi wə məmmsi dzə i wi, kəm jəbi wə wi gaka məmsi wiwo, wi bi kwati kifə a num nənə kə ki bi tsə kaa kə, kə Nyɔ kaka i mi wichi wə wi kəŋki Nyɔ bəh ki. **13** Jəbi wə fiəŋ taanŋki mi a wi fə chu, wi ma dzəkaki a taanŋki Nyɔ ŋgəin, kəm fiəŋ fidəko kəkə i taanŋki Nyɔ a wi fə chu. Ayaka Nyɔ si taanŋ kə mi mfih. **14** Fiəŋ fiə fi si taanŋ mi yakadəin, ako biəin bichu biə wi kaŋaki kinŋkəŋ yein, jəbi wə bi ləŋti wi bi kwa kaŋa wi, **15** ayaka jəbi wə kinŋkəŋ kiwə fiəkə, ki dzə bəh chu, jəbi wə chu biwə kə kpein, bi dzə bəh kpi. **16** Bwa bə nih bəŋ bə shəm, kiə mbein ma fwəkyiki gwu yimbein. **17** Gia yichi yə yi ndzəŋki bəh kinya kə ki ndzəŋki tsə bwili fwu, yi nyəki dzəki num i bein i Nyɔ wə Tii Kimaa biəin bichi biə bi kə i bein nya baiŋni. Nyɔ si kwuni kə si kinŋəŋŋəŋ si kwuni di bi. **18** Ako wi wə wi ni

sabibwili bukumbein ka nya bukumbein bəh ja yə yi kə ŋkəŋ yi nya nənə kimfiəŋ i bukumbein, ka bukumbein numki fiəŋ fi ninshin fiə wi ni sabibwili a, ako mfih i maa wi biəin bichi wə. **19** Bwa bə nih bəŋ bə shəm, mbein kiə a mi wichi kaŋaki i kəmsiki nyāki ntuni bi i gia wə kəmsi dzaka kə, kəmsi bəkəsi kə shəm, **20** kəm mi wə wi si bəkəsi shəm, si fə kə gia yi chəŋ yə Nyɔ kəŋki. **21** Yi kə a, mbein bēe nənə kinyeŋ bəh nənə kiləkəli, mbein shisiki gwu yimbein, dzə gia yi Nyɔ yə bə kə bə gbəli i shóm yimbein wə. Gia yələ kolə i gamti biŋ'waka bimbein. **22** Kiə mbein ma fwəkyiki gwu yimbein i wəkəki a gia yi Nyɔ shəŋ. Mbein fəki asi yi dzakaki. **23** Na ndə wə wi kabə wəkəliki gia yi Nyɔ a wəkəlini fə kə si yi dzakaki, wi kə aka mi wə wi tseinŋki shi bi i mijwə wə, **24** si wi tseinŋ yakadəin, wi nyəkə jum yi akisəkə wi dali si wi tsəŋəki. **25** Ayakalə, mi wə wi kəinsiki tseinŋki i nchi wə wi kaŋaki bənchi bəchi bwili bəni i mfa wə, wi num yein bein jəbi wichi, dali kə gia yə wi wəkəki wi dzaka, fə asi yi dzakaki, Nyɔ bi faan lə kimboinŋsi i gia yichi yə wi fəki. **26** Na ndə wə wi kabə bəŋki gwu yi a ŋgəin kə na mi wi bumni, kaŋa kə ləm wi, yaka wi fwəkyiki gwu yi, gia yə wi bəŋki gwu yi a ŋgəin kə mi wi bumni kə kiləb. **27** Bumni biə Nyɔ Tii wibukumbein kə wi bum a bi kə bindzəŋni chu num bi baiŋni i wi nshin, kə bi mi wə wi təkniiki i bwa bəŋkwu bəh bəkəŋa bəŋkwu i bəŋgəkə bəbə wə. Ayaka chu num tə i wə wi təkniiki bəh gwu yi a biəin bi fa kuku ma jisi wi.

2 Bwa bə nih bəŋ, si mbein jiə shəm i Bah wibukumbein Jisəs Klistus wə wi kə Bah wimbun, kiə mbein ki chūsiki chi chi. **2** Mih dzakaki lə, kəm bəni bəfa ka dzə liə i juŋ yimbein yi ki juŋnini wə, num widəko ləh bəmbun bə ndzəŋni, ka ləkə finsəŋ fi kpo fi ləkəli, widəko wə num mi wi kifuu, num wi ləh bəmbun bə shakayini. **3** Mbein ka nya mfi bimbein num i mi wə wi si lafi ndzəŋ gwu yi, ka dzaka i wi a “Dzə nūm fa.” Mbein dzaka i mi wi kifuu wə a “Nūm i bein fi,” yudəkə a, “Tsə nūm shi i kuku i nshwaiŋ wə.” **4** Mbein ka fə yakadəin, ntə mbein fiəni chu lə bəni bə bə təinŋyiki bənsaka bəh shəm yichu a? Ntə yələ chusiki a mbein si chusi chi chi i mbein kintəŋ a? **5** Bwa bə nih bəŋ bə shəm, mbein wəkəli, ntə ako bəni bə kifuu fa kuku bə Nyɔ kə wi sabibwili a bə kaŋaki kimbun kə ki kə num ki jikə a? Ntə a

chu kɔ a bɔ bɛ Nyo bi nya bɔ bɛh di i ŋkuŋ bi bi beɪŋ wɛ a num biɛ wi nɪ kaka i mi wichi wɛ wi kɔŋki wi a? **6** Ayakalɛ, mbeɪŋ si dza fimbeɪŋ ŋgɛmsi num ŋgɛmsini mi wi kifuu. Bɛni bɛ bɔ yaka num i mbeɪŋ fuŋ guku tsɛ bɛh mbeɪŋ i juŋ yi bɛnsaka wɛ kɔ la bɛ ndɛ a? Ntɛ akɔ bɛni bɛ kpɔ bɛlɛ a? **7** Ntɛ kɔ a bɔ bɛ bɔ dzakaki jɛ yichu kɔm yeli wi kɔknini wɛ bɛ du i mbeɪŋ wɛ a? **8** Mbeɪŋ kɛɪŋsiki jɛki nchi wi ŋkuŋ Nyo asi wi kɔ i Kiŋwakti ki mɛ. Nchi wɛlɛ kɔ a, “Wɔ kɔŋki mi wɛ wi kɔ kɔmsi i wɔ wɛ asi wɔ kɔŋki gwu ya.” Mbeɪŋ kɛ fɛki yakadɛɪŋ, yaka mbeɪŋ fɛki gia yindzɔŋni. **9** Ayakalɛ, mbeɪŋ kabɛ chusiki chi chi, yaka kɔ chu si mbeɪŋ fɛki, yaka mbeɪŋ bwɪŋ nchi wɛ wi kwa mbeɪŋ. **10** Mbeɪŋ kiɛki a, na ndɛ wɛ wi jɛki bɛnchi bɛ Nyo bɛchi, ka bwɪŋ wimu, yaka wi bwɪŋ lɔ bɔ bɛchi. **11** Yi num yakadɛɪŋ, kɔm Nyo wɛ wi nɪ dzaka a, “Kiɛ nyum mi bɛh kpɛ mi ma nɔ bɛh mi widɔkɔ”, a chu num tɛ wi wɛ wi nɪ dzaka a, “Kiɛ wɔ ki wɔɔ kɛ mi”. Wɔ kabɛ num maka wɔ nɔ bɛh kpɛ mi nabɛ nyum mi, ayakalɛ num wɔ num wɔɔ mi, yaka wɔ bwɪŋ lɔ nchi wi Nyo. **12** Ayakadɛɪŋ, mbeɪŋ dzɛkaki chu fɛ gia ka bɛni bɛ Nyo bi saka bɔ biɛli num nchi wɛ wi bwiliki bɛni i mfa wɛ. **13** Mbeɪŋ kiɛki a jobi wɛ Nyo bi sakaki nsaka, wi bi kwasi kɛ nsheɪŋ i mi wɛ wi nɪ ka kwasi dɛkɛ nsheɪŋ i widɔkɔ. Ayakalɛ, mi wɛ wi kwasiki nsheɪŋ i widɔkɔ bi bɔɪŋ lɛ i nsaka wɛ. **14** Bwa bɛ nih bɛŋ, mi ka dza dzaka a ŋgaɪŋ jɛ shɔm i Nyo, kimfɛ kiwɔ chusi kɛ yakadɛɪŋ, yɛmaka ni gamti wi i nɛ wɛ a? Shɔm yɛ wi jɛ kolɛ i bwili wi a? **15** Bɛ dzo a, waiŋnah wi nyukuni yudɔkɔ jemi ya kabɛ dzaa bɛmbuŋ bɛh dzeɪŋ biɛ wi kɔ i dzi i chɔkɔ, **16** wi dzɛ i wɔ, wɔ dzaka i wi a, “Ma Nyo bɔɪŋsi wɔ i kwati bɛmbuŋ bɛh dzeɪŋ.” Wɔ ka dzaka yakadɛɪŋ, maka wɔ nya wi bɛh biɛɪŋ biɛ wi nɛŋki, yɛmaka ni gamti wi bɛh nɛ a? **17** Mbeɪŋ ka yeɪŋ dɛkɛ a, mi kabɛ dzaka a ŋgaɪŋ jɛ shɔm i Nyo, kimfɛ kiwɔ chusi kɛ yakadɛɪŋ, yaka shɔm yɛ wi jɛ a yiɪi kɔ a kiŋkpili ki fieŋ a? **18** Mi widɔkɔ kolɛ i dza dzaka a, mi widɔkɔ kɔ n'yi num a i jɛ shɔm i Nyo, ayaka widɔkɔ kɛja num kimfɛ kindzɔŋni. Mih ka ni dzaka n'yiŋ a, chɛsi mih si mi kɔ i jɛ shɔm i Nyo kimfɛ kindzɔŋni kɔbi, ma mih ka ni chɛsi i wɔ njɛ wuŋ wi shɔm i Nyo num i kimfɛ kindzɔŋni wɛ. **19** Mi ka bum a Nyo kɔ wimu, yaka akɔ ŋkɔŋ. Ayakalɛ, na bɛchinda bɛ ŋkpeli bumki lɛ yaka tɛ nyumyi bɛh nlwa. **20** Wɛmaka mi kɔ kiyuŋ. Wi nɛŋki a mih chɛsi a, mi ka jɛ shɔm i Nyo

kimfɛ kindzɔŋni kɔbi, yaka yɛmaka kɔ a kilɔlɔ a? **21** Ntɛ gia yɛ yi nɪ fɛ a Nyo yeɪŋ Ablaham tii wibukumbeɪŋ a wi kpeɪŋ i mi wi, a nɪ kɔ kɔm kimfɛ ki ki chɛŋ a? Wi nɪ dzo waiŋ wi Ayjik nɔsi i tɔŋ wi mfɛ gia wɛ i fɛ gia yeɪŋ i Nyo. **22** Mbeɪŋ yeɪŋ a shɔm yɛ wi nɪ jɛ i Nyo bɛh kimfɛ ki ki chɛŋ nɪ nyaniki gvu wimu a? Kimfɛ ki ki chɛŋ nɪ chusiki a shɔm yɛ wi nɪ jɛ i Nyo nɪ kɔ yi jikɛ. **23** Ayaka yi ka dzɛ kpeɪŋ asi bɛ nɪ nyaka i Kiŋwakti ki Nyo mɛ a, “Ablaham nɪ jɛ shɔm i Nyo, kɔm yaka, Nyo ka yeɪŋ a wi kɔ mi wi chɛŋ.” Bɛ ka bɔɔŋki wi a nseɪŋ Nyo. **24** Mbeɪŋ chu yeɪŋ a fieŋ fiɛ fi fɛki a Nyo yeɪŋ a mi kɔ wi kpeɪŋ i mi wi kɔ kɔm kimfɛ ki ki chɛŋ, a kɔbi a shɔm yɛ wi jɛ i Nyo wɛ shɛŋ a? **25** Yi kɔ a liŋ si yi Lahab miŋkpaŋa wi tɔkɔlini wɛ nɪ kɔ. Gia yɛ yi nɪ fɛ a Nyo yeɪŋ a wi kpeɪŋ i mi wi a nɪ kɔ kɔm kimfɛ ki ki chɛŋ. Wi nɪ dzo bɛni bɛ bɔ nɪ kɔ dzɛkɛh wi Islɛ i wi dzu, ka bi chusi dzɛh yidɔkɔ chi chi i bɔ, i nyam tsɛ yeɪŋ. **26** Yi kɔ a liŋ asi kiŋ'waka ka bee nchaŋa ki gwu ma gwu yiwɔ numki kiŋkpili ki fieŋ, yi num a liŋ tɛ asi mi wɛ wi jɛ shɔm i Nyo na fɛki kimfɛ ki ki chɛŋ yaka yɛmaka kɔ a kiŋkpili ki fieŋ.

3 Bwa bɛ nih bɛŋ, kiɛ mbeɪŋ bɛduli ma nɛŋki i nɔmki bɛni bɛ lanini. Ntɛ mbeɪŋ kiɛki lɛ bindzɔŋ a bɛni bɛ bɔ laniki, nsaka wibɔ bi numki wi gumini a? **2** Bukumbeɪŋ bɛchi gbɔyiki lɛ i dzɛh yiduli wɛ. Ayakalɛ, mi kabɛ num maka wi gbɔ i ndzaka wi wɛ, yaka wi kɔ mi wi ndzɔŋ tsɛ bwili fwu, chu kiɛ tɛ i tɔkni bɛh gwu yi yichi. **3** Bukumbeɪŋ si dzo nsɛŋ lɛkɛ i dzaka ki kikum wɛ i fɛ a ki wɔkɔki i bukuembeɪŋ. Ayaka bukuembeɪŋ ka lumsiki nyam yiwɔ yi tsɛ i di biɛ bukuembeɪŋ nɛŋki. **4** Mbeɪŋ yeɪŋ tɛ si bɛŋgwuki bɛmbum kɔ i bɔkɔ. Bɔ num bɛmbum bɛmbum, ayaka fiɛkɛ yi lɛkɛki shi chini. Ayakalɛ, fieŋ fiɛ mi wi gukuni wi ŋgwuki fɛki a ŋgwuki wiwɔ tsɛki i di biɛ wi nɛŋki, fi kɔ a finchiŋ. **5** Yi kɔ a liŋ si lom kɔ. Wi kɔ na fieŋ fi nchiŋ i mi mɛ. Ayakalɛ, wi si shi dzaka a gia yi ghaŋsini yi gwu. Ntɛ mbeɪŋ kiɛki lɛ si gbuku winchiŋ kɔ i bumi kwa shisi kɔɔbi kimbum i kuku a? **6** Lom kɔ tɛ aka gbuku. Lom kɔ kimbu i gwu yi mi wɛ i kintɛŋ ki bimbu biwɔ bichi biɛ wɛ biɛɪŋ bichu bichi i fa mbi wɛlɛ wɛ kɔ num bi juŋni yeɪŋ beɪŋ ka wɛŋki tsɛki, bɛkɛli gwu yi mi wiwɔ yichi. Lom wiwɔ si kpa gbuku wi bɛkɛli nɔni ki mi kichi. Ayaka gbuku wɛlɛ kɔ num lom si dzo wi i gbuku wimbum wɛ. (Geenna g1067) **7** Bɛni kolɛ i lani ŋkaɪŋni wi nyɛm

yichi yi woko i bo. Bo ko bo lani lo nyám yi chwa bəh minyənə bəh nyám yə yi seingki bəh tso bəh yi boko. **8** Ayakalə, mi widoko koka wə wi ko i lani bəh lom. Lom si waka kə i dzakaki gia yichu wi si num wi jikə bəh chu a num biə bi ko i wəo mi ka kiləfi. **9** Ako lom wələ wə bukumbeing si kəksi Ba Tii wibukumbeing yeing, a chu num a wi wə bukumbeing si nya loing yeing i bəni, bəni bələ num a maa Nyə bo bo bwosi wi. **10** I dzaka kələ wə kimu bukuki kingkəksi chu buku loing. Bwa bə nih bəng, yələ koka i numki yakadəing. **11** Yaka mwi mi baiŋni bəh mi jili kolə i bukuki i dzaka kimu wə a? **12** Bwa bə nih bəng, kpeing wi fimbi kolə wum mitam mi kpeing wi njiəng a? Ma kpeing wi bimfəng kolə wum fimbi a? Yi bəng num a dzəngə yi mwi mi jili koka i bwiliki tə mwi mi baiŋni. **13** Ako ndə i mbeing kintəng wə wi dzakaki a ngaiŋ fifiki lə chu num ŋkiə gia? Wəmakə mi chusi la gwu yi i nənə ki kindzəngni wə bəh kimfə ki ki chəng kə wi fəki ghaŋsi kə gwu, ka mi wə wi fifiki si num. **14** Ayakalə, mi kabə feyiki bəh kinghəkə bəh dzəkəh yi bukuni i shəm yi mə, kiə wi ki ghaŋsi kə gwu a ngaiŋ fifiki lə. Wi ka fə yakadəing, yaka wi nəingki lə gia yi ŋkəng. **15** Biəmakə ŋkaiŋni mfi koka bi being. Ako bi fa kuku, a num bi mi wiwəm, a num bi ŋkpeli. **16** Mbeing kiəki a na faiŋ bəni kaŋaki kinghəkə bəh dzəkəh yi bukuni, gia si nyani kə feing i dzəh yindzəngni wə. Bo ni fəki ŋkaiŋni yi gia yichu yichi feing. **17** Ayakalə, mi wə wi kaŋaki mfi biə bi dzəki i being si kaŋaki lə i yisi baiŋki kaŋa kimboingni, chu bəni, nya tə kituni i mi widoko, num wi jikə bəh nsheing bəh kimfə kindzəngni, chu chusi kə chi chi, chu kaŋa kə já yifa. **18** Ayakadəing, bəni bə bo jiəki kimboingni bo si gbeli ŋgoko a num kimboingni kəh num nənə ki chəng.

4 Gia yə yi si dza dzə bəh jum bəh njwə i mbeing kintəng kə nə? A koka kingkəng ki bieing biə gwu yimbeing nəŋki bi jumki i shəm yimbeing wə a? **2** Jobi wə mbeing nəŋki fieŋ mbeing na kwati, ayakadəing mbeing ka nəŋki i wəo mi ka mbeing kwati. Jobi wə mbeing bukuki dzəkəh i bieing wə, ayaka mbeing kəbi i kwati, mbeing ka yəliki mbeing jwə. Gia yə yi fəki ka mbeing ma kwati kə kəm mbeing si nywa kə i Nyə. **3** Na jobi wə mbeing si bikə mbeing si kwati kə num si mbeing bikəki bəh biŋkwaka bi kpeingni kə. Mbeing nywaki bieing num i fə gia yə gwu yimbeing nəŋki bəh bi. **4** Mbeing lansi kə aka bəkaŋa bəh bənyuku

bə bo loo bee bəkaŋa bəbo bəh bənyuku bəbo ka fəki num nənə ki təkəlini. Mbeing kiəki kə a mi wə wi kwa nseing bəh mbi wələ, wi ko lo mbaingŋni wi Nyə a? Ayakadəing, mbeing kiəki a kəng a numki na ndə wi saingbwili i kwa nseing bəh mbi wələ, wəmakə chu mbaingŋni wi Nyə. **5** Yi kə a mbeing nyani dəing i kwakaki a gia yə bə nɪ nyaka i Kingwakti ki Nyə wə ko kilələ a? Bə nɪ kə bə nyaka a, “Nyə kaŋaki kingkəng, də bəh ŋga i kingwaka kə wi nɪ jiə a ki numki i bukumbeing wə.” **6** Nyə gamtiki lə bukumbeing nalə. Ako gia yə bə nyaka i Kingwakti ki Nyə wə a, “Nyə shisi bəni bə bo ghaŋsiki gwu yibə, ayakalə wi duksi bəni bə bo shisiki gwu yibə.” **7** Ayakadəing, mbeing nyə gwu yimbeing i Nyə, mbeing bwəŋ ŋga bəh wi ni geing i mbeing cheing. **8** Mbeing dzə kəmsi i Nyə wə, ayaka wi ni dzə kəmsi tə i mbeing wə. Mbeing bəni bəchu, mbeing bwili kaŋ i gia yichu wə, mbeing woko shóm yimbeing, mbeing bə mbeing kaŋaki biŋkwaka bifa bəh Nyə. **9** Mbeing nūm bəh nsheing, mbeing dāki shisi mindəm lə wokwəkwə. Mbeing bēe kisuguni, mbeing dāki num dāni, mbeing bēe ndzəngni biə mbeing wokəki, mbeing chūŋsi kifwu kimbeing. **10** Mbeing shisi gwú yimbeing i Nyə nshiŋ, ayaka wi ni dzasi mbeing i being. **11** Bwa bə nih bəng, kiə mi ma dzəkaki já yichu kəm waiŋnih wi. Mi kabə dzakaki ja yichu kəm waiŋnih wi nabə i sakaki kimfə ki waiŋnih wi, ma yi numki a wi dzakaki ja yichu num kəm nchi wi Nyə chu saka nchi wiwə. Mi kabə sakaki nchi wi Nyə, ma yi numki a wi ko mi wə wi chu jiəki kə nchi. Mi wiwə fiəni chu lo mi wə wi sakaki nchi sakani. **12** Mi wə wi nyaki nchi chu təingyi bənsaka bə bəni ako shəng mi wimu. Ako a wi wə wi ko i bwili nabə i kaasi mi. Wə ko ndə wə wə sakaki mi widoko a? **13** Mbeing woko, mbeing bə mbeing dzəki mbeing ka dzakaki a, “Daiŋ nabə kijəli buku ni buku tsə lə i kwili wələ wə nabə kə yaka wə, buku nə feing jia, i fəki shi i kwati mbee.” **14** Mbeing si dzaka yaka kiə gia yə yi kə i buku num kijəli a? Mbeing kiəki alə fieŋ fiə nənə kimbeing kə fi a? Nənə kimbeing kə ka bikwu biə bə yeingki, bi moti a twesi fiəni samni. **15** Gia yə mbeing kə i dzakaki kə a, “Bah ka bum a buku numki bəwəm, buku ni fə yələ nabə yə yaka.” **16** Ayakalə, mbeing dzəki mbeing ka ghaŋsi lo gwu, choko kijum. Mbeing kiə a kəmakə kinghaŋsi ki gwu kə chu. **17** Ayakadəing, mi kabə kiəki gia yindzəngni yə wi kaŋaki i fə, wi fə kə, yi numki a wi fə chu.

5 Bani bə mbum, mbeinj wəko gia yə mih dzakaki. Mbeinj dāki, wili kəm ngəkə wə wi dzaki i mbeinj wə. **2** Mbum bimbeinj kə bi fəo lə, shəkə num yi meni bəmbuŋ bəmbbeinj. **3** Bieinj bimbeinj bi kpo kə num bi chami lə. Nchami wiwə ni numki kinchəsi i nəni kimbeinj wə, wi num i dzi tə nyam yimbeinj yi gwu aka gbuku. Biələ si num chəkə bi goksini mbeinj juŋni jiə a mbum. **4** Mbeinj yeinj, mbeinj fwəkyi bəni bə bə nəmki i mbeinj khə. Bə kəh bieinj bi mbeinj, mbeinj nəinj i gəm bə, bə ka dəki. Bə də lə Bah Nyo wə wi kaŋaki ŋga Bichi wəko ndə wibə. **5** Mbeinj nəki fa mbi wə dzi kidəŋj kimbeinj asi gwu yimbeinj kəŋki. Mbeinj dzi ka kpali ka numki aka nyám yi bwilini, yi wəkəli jəbi wə bə bi təinjyi yi yeinj. **6** Mbeinj bwaŋ gvu i bəni cheinj bə liə i ngəkə wə. Mbeinj wəoyi bəni bə bə ka fə dəkə gia yidəkə, a chu num bəni bə kəbi i bwaŋ ŋga bəh mbeinj. **7** Bwa bə nih bəŋ, yi kə a mbeinj nūmki bəh ŋkaŋa wi shəm i tsə būku jəbi wə Bah bi fiəniki dzaki yeinj. Mbeinj yeinj si bəni bə bə nəmki khə si kaŋa shəm i tsə buku jəbi wə bə si kəh bieinj bindzəŋni i khə wibə wə. Bə si wəkəli dzaŋ dzə ka bə gbəli bieinj, bə wəkəli bi kpeinj i ŋkəh wə. **8** Mbeinj tə kəŋaki shəm ayakadəinj. Mbeinj nūmki bəh ŋga kəm jəbi wi Bah si num kəmsi dzə. **9** Bwa bə nih bəŋ, kiə mi ma shwīŋyiki waiŋnih wi. Mi wə wi shwīŋyiki waiŋnih wi bi kaŋaki lə nsaka. Mi wə wi bi təinjki bənsaka wi si num lə i dzaka kifijəŋ wə. **10** Bwa bə nih bəŋ, mbeinj sīni dzə i bəni bə ntum bə Nyo bə bə si dzaka i bəni i yeli wi Bah wə. Bə ni yeinjki lə bəŋgəkə, ka kaŋaki a shəm wəkəli. **11** Bukumbeinj yeinj a bəni bəchi bə bə ni kə bə kaŋa shəm tsə kaasi, kə num Bah nī ləo kimboinj si i bə wə. Mbeinj kə mbeinj wəko lə kəm jəb si wi nī kaŋa shəm i tsə kaasi, chu wəkə tə si Bah nī tsə beej si ngəkə wi, wi fiəni chu bindzəŋ. Bah nī fə yakadəinj, kəm wi si cham lə i bəni, kwasi nsheinj i bə. **12** Bwa bə nih bəŋ, gia yə yi tsəki gia yichi kə a, mi ka dzaka gia kiə wi ki kaiŋ kə. Kəŋ wi kaiŋki num i bəoli, nabə a wi kaiŋ i nshwaiŋ, nabə i yeli winaiŋ fieŋ. Mi ka bum gia a, “Aaŋ”, yi ka numki asi yi kə. Wi ka nəinj a, “Aayi”, yi ka numki asi yi kə. Mbeinj fəki yaka, ka Nyo bi ma chu jiə mi i ngəkə wə. **13** Mi widəkə i mbeinj wə kabə yeinj ngəkə, wi ka tsāki. Mi ka wəkəki ndzəŋni, wi ka yəəŋki kəksi Nyo. **14** Mi widəkə i mbeinj wə kabə gweinjki, wi bəŋj bətiij kijuŋni ki bəni bə bumni, bə dzə tsā i wi beinj, fiəŋsi wi bəh miə i yeli wi Bah wə, **15**

ntsa wiwə wə bə tsa lə num bə jiə shəm i Bah wə, ni gamti mi wiwə wi ni bənih, Nyo ni dzasi wi i beinj. A kabə num a mi wiwə fə chu, Nyo ni dalinya wi. **16** Ayakadəinj, yi kə a, mi ka fə gia yichu, wi fūku i waiŋnih, bə wi tsā i gwū yibə, ka Nyo ni chuku mbeinj. Ntsa wi mi wi chəŋ kaŋaki lə ŋga nalə fə gia yiduli. **17** Mbeinj sīni dzə gia i Əlaja wə. Wi nī kə mi wiwəm ka bukumbeinj. Wi nī tsa jiə ŋga a dzaŋ ma dzə i fa kuku. Dzaŋ baan i beinj yakadəinj i jiə yitali wə bəh kiŋka. **18** Wi bi fiəni tsa, Nyo faan shi dzaŋ, bieinj fiəni kə i nshwaiŋ wə. **19** Bwa bə nih bəŋ, mi widəkə i mbeinj ka bee dzəh yi ŋkəŋ ka njəŋki, mi widəkə fiəni dzə bəh wi i jum wə, **20** mi wə wi dzə bəh wi i jum wə wi kiə a mi ka fiəni mi wə wi fəki gia yichu, wi bəe dzəh yi yi kiləlo, yaka wi bwili wəməka i kaŋ yi kpi wə, Nyo dalinya chu bi biduli.

1 Bita

1 Kiŋwakti kələ nyaka mih Bita waiŋ ntum wi Jisōs Klistus. Mih nyaka i bəni bə Nyō bə wi sabibwili a akō mbu num bə wəŋ tsə bə num bəni bə dzəni i bimbū bi Bontus bəh Galeshia bəh Kafadōsia bəh Esia bəh ki Bitinia wə. **2** Nyō Tii wibukumbeŋ nī sabibwili mbeŋ asi wi nī kiəki yi keŋ i bi dzə num. Kiŋ'waka ki ka keŋsi jiə mbeŋ chi chi ka mbeŋ bi wəko i Jisōs Klistus, a bə mikə mbeŋ bəh mwa mu. Ma Nyō chūsi mbeŋ shōm yi yindzōŋni nalə, wi nyā mbeŋ bəh shōm yi dəli nalə. **3** Kiŋkōksi nūm i Nyō wə wi kō Nyō chu num Ba wi Bah wibukumbeŋ Jisōs Klistus. Wi bwo bukumbeŋ i mbwə wimfiarŋ wə asi Jisōs Klistus nī dza i kpi wə num a fə ŋkwasi wi winsheŋ wimbūm i bukumbeŋ. Gia yələ fə a bukumbeŋ numki i liə bə tseŋ tsə a ninshiŋ, **4** tseŋ i dzi biēŋ num biə wi jiə i mbeŋ i tumi ki beŋ wə. Biēŋ biələ kō bi kōbi i fə, nabə i bəkə, nabə i jwiŋ. **5** I tsə dzəh i shōm yə mbeŋ jiə i Nyō wə, wi chəniki mbeŋ bəh ŋga bi i tsə buku i mbōŋ wə wi keŋsi jiə a wi bi yəŋəki i kiŋgōksi wə. **6** Si mbeŋ kiəki yakadəŋ, mbeŋ wōkōki ndzōŋni. Ayakalə, mbeŋ kaŋa i ni wōko lōli i jōbi wi twesi wə kōm bə bəməmsi bə bə dzəki i mbeŋ i dzəh dzəh wə. **7** Bə dzəki i mōmsi a shōm yə mbeŋ jiə i Nyō a, akō yi ŋkōŋ. Namana yaka chwaka ki kpō ki bəkōli si num num bə mōm bəh gbuku, ayaka chwaka kiwō num fiēŋ fi num i bi bəkə. Si yi kō yakadəŋ, yaka kō a bə kələ i mōm tə shōm yə mbeŋ jiə i Nyō, kōm yi kō fiēŋ fi tsə chwaka ki kpō ki bəkōli. Ayakadəŋ, jōbi wə Jisōs Klistus bi buku dzə, bə bi kōksiki mbeŋ, tumyi bikum bimbeŋ, yaksi mbeŋ. **8** Mbeŋ kōŋki Jisōs Klistus maka mbeŋ num yeŋ i wi wə, num mbeŋ bum i wi, na yaka si mbeŋ yeŋki kə i wi wə i liə. Mbeŋ bə wōko ndzōŋni nalə a num biə mi kəkə i dzaka, **9** kōm mbeŋ kiəki a, si mbeŋ jiə shōm i wi wə, gia yə yi dzəki i yeŋ cheŋ kō mbōŋ wi biŋ'waka bimbeŋ. **10** Bəni bə ntum bə Nyō bə bə nī dzakaki kōm kinduksu ki Nyō kə wi nī kō i duksi mbeŋ yeŋ, bə nī keŋsi nəŋ, mōmsi i kiə kōm mbōŋ wələ. **11** Kiŋ'waka ki Klistus nī kō i bə wə si bə nī dzakaki a Klistus bi yeŋ lə ŋgəkə ayaka i yəmakə jum, wi bi ka kwati kiŋkōkni. Ayaka bə ka nəŋki i kiə jōbi wə gia yiwə bi numki, bəh dzəh yə yi bi tsəki ka yi numki. **12** Nyō ka fə bə kiə a gia yələ bə nī

dzakaki a bə nī dzakaki kə num i gwu yibō wə, yi nī kō, num i mbeŋ. Akō yi mbeŋ nī wōko i dzaka ki bəni bə bə nī fukuki ntum wi ndzōŋni kōm Klistus i mbeŋ i ŋga bi Kiŋ'waka ki Baiŋni kə Nyō nī chiŋsi ki dzə i beŋ. Yələ kō gia na bəchinda bə Nyō də i kiə yi. **13** Si yi kō yakadəŋ, mbeŋ lūmsi mfi bimbeŋ, mbeŋ kēŋsi gwu yimbeŋ. Mbeŋ tōkni bəh gwu yimbeŋ, mbeŋ tsēŋki ndzōŋki tsəki a ninshiŋ i kinduksu ki Nyō kə ki bi dzə i mbeŋ jōbi wə Jisōs Klistus bi fiəni chusiki gwu yi. **14** Mbeŋ wōkōki i Nyō ka bwa bu. Kiə mbeŋ ma chu fəki gia biəli si nyam yimbeŋ yi gwu nəŋki asi mbeŋ nī fəki jōbi wə mbeŋ nī keŋki i jisi wə. **15** Asi wi wə wi nī bōzōŋ mbeŋ wi kō wi baiŋni, mbeŋ tə bāŋki i kimfə kimbeŋ kichi wə, **16** asi bə nyaka a, “Mbeŋ bāŋki kōm mih baiŋki lə.” **17** Si mbeŋ bōzōŋki Nyō a Ba wimbeŋ, akō wə wi sakaki mi wichi i kimfə ki wə chusi kə chi chi, mbeŋ kaŋa i nōki nōni kimbeŋ lwā Nyō i jōbi wichi wə mbeŋ kō i mbi wələ wə ka bəni bədzəni. **18** Ntə mbeŋ kiəki lə a Nyō nī təŋ lō mbeŋ i nōni kiyəə kə bəti bəmbəŋ nī kuku yaka mbeŋ yeŋ, wi nī ka təŋ dəkə num bəh fiēŋ ka kpō wi num i bəkə. **19** Wi nī təŋ num bəh mwa mi Klistus mō kōbi fiēŋ fi kilələ, mə mō kō ka mi waiŋ jaka wi mfə gia wə wi kaŋaki kə chu bidəkə nabə gia yi kiŋgbō yidəkə. **20** Nyō nī saiŋbwili wi na ka mbi yisi, ka chusi wi i chōkō bi gōksini biələ wə kōm mbeŋ. **21** A fə Klistus na ka mbeŋ bum i Nyō wə wi nī dzasi wi i kpi wə nya wi bəh mbūm. Si wi nī fə yakadəŋ, shōm yimbeŋ bəh kiŋkwaka kimbeŋ ka numki num mbeŋ jiə i Nyō. **22** Si mbeŋ kō mbeŋ wōko lə ŋkōŋ, bi fə biŋ'waka bimbeŋ baiŋ ka mbeŋ kaŋaki kiŋkōŋ i bwa bə nih bəmbəŋ a num kiŋkōŋ ki ŋkōŋ, mbeŋ kōŋniki a yakadəŋ bəh shōm yimbeŋ yichi. **23** Mbeŋ kiəki a bə fiəni bwo mbeŋ i mbwə wimfiarŋ wə. Wi wələ wi bwo mbeŋ lə a kəkə wə wi kō i kpi. Ayaka a num Nyō mwi wə wi bi kpi kə. Wi bwo mbeŋ num a bəh ja yə yi nyaki nōni. Ja yələ bi baar a numki fiēŋ. (aiōn g165) **24** Yi kō asi bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyō wə a, “Mi wiwōm wichi kō aka mfwar, ndzōŋni bi kō aka bəfluwa bə chwa. Mfwar si kpiyi lə, bəfluwa bə chwa tə səkyi, **25** ayakalə ja yi Bah bi num a fiēŋ jōbi wichi.” Ja yələ num ntum wi ndzōŋni kōm Klistus wə bə nī fukuki i mbeŋ. (aiōn g165)

2 Yi kō a, mbeŋ bēe shōm yichu yichi, bəh mfwōkyi wichi bəh i dzakaki bəndzaka bəfa,

bəh kiŋghəkə bəh i dzakaki bəndzaka bəchu bəchi kəm bəni. 2 Mbeij kâŋaki kiŋkəŋ nalə i mahki mbeij wi baiŋni wi kiŋ'waka a wi wi, a liŋ asi bwa bə bohli si kaŋa kiŋkəŋ i mbeij wə, ka wi fəki mbeij kəkəki tsəki a ninshiŋ i bi dza kwati mbəij wimbəij. 3 Mbeij fəki yakadəij si mbeij məm wəkə lə ka yeij a Bah ndzəŋki lə. 4 Mbeij dzəki i Klistus wə wi kə Təh wə wi kaŋaki nənəi, a num wə bəni n̄ nəijma a wi ndzəŋki kə, ayakalə Nyo saijbwili n'yi a, akə shəm yi ŋgaiŋ. 5 Mbeij tə kə aka kitəh kə ki kaŋaki nənəi kə Nyo maaki juŋ yi kiŋ'waka yeij a mbeij ni nūmki mbaŋ wi bəti mfa gia bu bə baiŋni, i fəki bimfə gia biə wi kəŋki i kiŋ'waka wə tsə dzəh i Jisos Klistus wə. 6 Yi kə i Kiŋwakti ki Nyo wə a, “Mbeij tsəij, mih jiəki təh i kwili wi Sayəŋ wə, a num təh wi bu wi juŋ. A num təh wə mih saijbwili, a num shəm yij nalə. Təh wələ kə wə, mi ka jiə mfi bi i wi wə wi bi ma də gwu.” 7 I mbeij bə mbeij bum i wi, təh wiwə kə shəm yimbəij. Ayakalə, i bəni bə bə ka jiə dəkə shəm i wi, wi kə i bə asi bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyo mə a, “Təh wə bəni bə maani n̄ nəij, wi dza ka fiəni num, təh wə bə maa bu wi juŋ yeij.” 8 Ayaka yi chu num bə nyaka a, “Təh wələ ni fəki bəni bənliki i wi wə. A num bjaŋa wə wi ni fəki bəni gbəyi.” Bə bənliki i yeij wə kəm bə nəij i bum gia yi Nyo, num asi Nyo n̄ sisi jiə a yi kaŋaki i bi numki. 9 Ayakalə, mbeij kə fimbeij ŋgəkə wə a sabibwili Nyo mbeij. Mbeij num mbaŋ wi bəti mfa gia bə bə nōmki i ŋkuŋ. Mbeij num tumi ki baiŋni, mbeij num bəni bə Nyo fə a bə numki mbu mwi i fukuki gia yindzəŋni yə wi fəki. Akə wi wə wi bəŋ mbeij mbeij buku i jisi mə, ka liə i baiŋni bi bimbūm wə. 10 A n̄ kə i kikpu wə mbeij n̄ kəkə bəni, ayakalə i liə mbeij si num lə bəni bə Nyo. I ninshiŋ mbeij n̄ ka dzo dəkə nsheij yi Nyo, ayakalə i liə mbeij dzo lə nsheij yi. 11 Nsəij yij yi shəm, si mbeij kə bəni bə dzəni i mbi wələ wə num mbeij kwumi num kwumini i mbi wələ, mih bə kwuŋ kaŋ kwuŋni i mbeij a mbeij ma fəki gia yichu yə nyam yimbəij yi gwu kəŋki, kəm gia yələ jwəki bəh biŋ'waka bimbəij. 12 Mbeij chūsiki nənəi kindzəŋni i kintəŋ ki bəni bə bə kiəki kə Nyo ka jəbi wə bə jiəki gia i mbeij fuŋ a mbeij kə bəni bəchu, bə ni yeijki nənəi kimbeij kindzəŋni, ka a bi numki chəkə biə Nyo bi dza, bə bi tumyiki bikum bi. 13 Mbeij nyā gwū yimbəij kəm bə Bah i mi wichi wə wi sakaki bəni. Mbeij nyā gwū yimbəij kəŋ

a numki i ŋkuŋ wi Lum wimbūm, 14 nabə i bəni bə wi jiə a bə sakaki bimbū bi mbi, bə jiə bəni bə bə fəki gia yichu i ŋgəkə wə kəkəsi bə bə fəki gia yindzəŋni. 15 Nyo nəŋki a mbeij fəki gia yindzəŋni, ayakalə baŋ dzaka ki bəni bə kiyuŋ bə bə dzakaki gia kiə kə gia yə bə dzakaki. 16 Mbeij n̄ki ka bəni bə gia yidəkə kaŋaki kə bə, ayakalə kiə mbeij ki dzə kə yi i kəŋ i shi cheij i fəki chu. Mbeij n̄ki num ka mfa yi Nyo. 17 Mbeij kəkəsi bəni bəchi, kəŋ bwa bə nih bəmbəij bə bumni bəchi, lwā Nyo, kəkəsi ŋkuŋ wimbūm wi Lum. 18 Mfa, mbeij nyāki gwū yimbəij i bəni bə mbeij kə i bə cheij, kəkəsi bə na bindzəŋ. Mbeij ma nyāki a bə bə kaŋaki nənəi kindzəŋni bə təkni i mbeij. Mbeij nyāki tə i bə bə chəfiki. 19 Mih dzakaki lə kəm Nyo si wəkə lə ndzəŋni i mi wə bə chəbsiki wi wi wəkə ləli maka wi gbə i gia yidəkə wə, ayakalə kaŋa a shəm kəm wi jiə mfi bi i Nyo. 20 Bə ka tweiŋki mbeij num mbeij gbə i gia wə, mbeij kaŋa shəm, mbee wiwə kə na nə? Ayakalə, mbeij ka yeijki ŋgəkə num i gia yindzəŋni yə mbeij fə, mbeij kaŋa a shəm, Nyo ni wəkəki ndzəŋni bəh mbeij. 21 Akə di bimbeij i yeijki ŋgəkə yakadəij, kəm Klistus tə n̄ yeij ŋgəkə kəm mbeij, chusi kinchəsi i mbeij a mbeij dzə gwu yi. 22 Wi n̄ ka num fə dəkə chu nalə, jə yifa n̄ ka num buku dəkə i dzaka ki wə. 23 Jəbi wə bə n̄ təyiki wi, wi n̄ ka chukuli dəkə bəh ntəyi. Jəbi wə bə n̄ njəŋsiki wi, wi n̄ ka fasi dəkə i nya ŋgəkə i bə, ayakalə wi nya gia yichi i Nyo kaŋ wə wi kiəki i saka ndzəŋ bənsaka. 24 Wi mwi n̄ giŋ chu bibukumbəij i gwu yi wə i kintasi wə. Wi n̄ fə yakadəij, ka bukumbəij kpi i gaali bəh chu, i n̄ki nənəi ki chəŋ. Biəkə yə wi n̄ kaŋaki yi fə mbeij bənli. 25 Mbeij n̄ kə aka shwāŋ njəŋ nnya, ayakalə i liə mbeij fiəni lə ka dza i Nchəni, wi chu num Ntəkni wi biŋ'waka bimbeij.

3 Mbeij bəkaŋa bə bəni, mbeij tə nyāki gwū yimbəij i bənyuku bəmbəij. Mbeij kabə fəki yakadəij, ma mi wimu i bə kintəŋ wə wi nəijki i bum gia yi Nyo, ni dza bum maka mi chu dzaka gia i wi, num a fə nənəi ki kpə wi, 2 si bənyuku bəmbəij yeijki si mbeij nəkə nənəi ki baiŋni, chusi kiŋkəkəsi. 3 Gia yə yi chusiki ndzəŋni bimbeij ma nūmki biəŋ bi ləŋni i gwu wə, ka i keijnsiki juŋyifwu a yi ndzəŋki, bəh i ləkəki misij, bəh i kaŋa gwu bəh bəmbuŋ bəh ndzəŋni. 4 Gia yə yi ni chūsiki ndzəŋni bi mi ni numki fiəŋ fiə mi wiwə kə fi i shəm yi mə.

ŋkaiŋni ndzɔŋni biələ si jwiŋ kə, a num bi shɔm yə yi bɔniki num lə nyiki. Biələ kə biə Nyo yeiŋki akɔ bi shɔm yi. **5** Akɔ lə si bəkaŋa bə baiŋni bə i kikpu wə nɪ jiə mfi bibɔ i Nyo wə nɪ shiki chusiki ndzɔŋni bibɔ. Bɔ nɪ nya tə gwɪ yibɔ i bənyuku bəbɔ. **6** Miŋkpaŋa ka Sela nɪ wəkɔki lə i Ablaham bɔɔŋ wi a bah wi ŋgaiŋ. Mbeiŋ tə kɔ i liə bwa bə Sela jobi wə mbeiŋ fəki gia yi chəŋ chu lwa kə gia yidɔkɔ. **7** Bənyuku, mbeiŋ tə kɪə dzəh yə mbeiŋ kaŋaki i nɔki bəh bəkaŋa bəmbeiŋ. Mbeiŋ nyāki kiŋkɔksi i bɔ si bɔ kaŋaki kə ŋga ka mbeiŋ, ayaka si Nyo kə wi duksi mbeiŋ bɔ bəchi bəh nɔni kə ki bi tsə kaa kə. Mbeiŋ nɔki yakadəiŋ, ka fiəŋ fidɔkɔ ma kəŋki ntsa wimbeiŋ. **8** I gɔksiki, mih təfiki mbeiŋ bəchi a, mbeiŋ kəŋaki shɔm yimu, kəŋa nsheiŋ yi kwasini, kəŋa kiŋkɔŋ ki bəni bə bumni, kəŋa shɔm yi bɔnini, shisi gwu yimbeiŋ i kuku. **9** Mi ka fə chu i mi kiə wi ki chūkuli kə bəh chu. Mi ka tɔyi mi, kiə wi ki chūkuli kə bəh ntɔyi, wi lɔ num kimbɔiŋsi i wi wə. Yələ kɔ gia yə Nyo bɔɔŋ mbeiŋ kɔm yi a mbeiŋ fəki ka wi bi lɔ kimbɔiŋsi i mbeiŋ wə. **10** Akɔ yaka si bə nyaka a, “Mi ka kəŋki i wəkɔki ndzɔŋni i nɔni ki wə, bəh i yeiŋ kaŋ yindzɔŋni, wi tɔkniki bəh lɔm wi kɔm chu, ayaka ma já yifa ma bükuki i dzaka ki wə. **11** Wi kaŋaki i nyɔkɔ jum yi i gia yichu wə, fə num yindzɔŋni, yɔkɔ i kimbɔiŋni cheiŋ biəli ki, **12** kɔm Bah si yeiŋ lə bəni bə chəŋ, wi wəkɔ ntsa wibɔ. Ayakalə, wi nya kə shi i bəni bə bə fəki chu.” **13** Mbeiŋ kabə kaŋa kiŋkɔŋ kimbɔm i fəki gia yindzɔŋni ka yəmakə, na mi wə wi kɔ i fə mbeiŋ bəh gia yichu kɔ na ndə a? **14** Ayakalə, bəni kabə nya ŋgəkə i mbeiŋ kɔm mbeiŋ fəki gia yi chəŋ, ma Nyo ni bɔiŋsi mbeiŋ. Kɪə mbeiŋ ma lwāki bɔ, nabə a shɔm nyūmyiki mbeiŋ. **15** Mbeiŋ kɔksiki Klistus i shɔm yimbeiŋ wə ka Bah wimbeiŋ. Mbeiŋ keiŋsi gwu yimbeiŋ, jobi wichi i wəkɔliki i chukuli mi wə wi ni bikə gia yə mbeiŋ tseiŋki tsəki i ninshiŋ kɔm yi. Ayakalə, jobi wə mbeiŋ chukuliki, mbeiŋ chūkuliki i kimbɔiŋni wə bəh kiŋkɔksi. **16** Mbeiŋ ma fəki gia yə yi kɔ i sakaki mbeiŋ i shɔm mə, ka jobi wə bə tɔyiki mbeiŋ, dzaka já yichu kɔm nɔni kimbeiŋ kindzɔŋni kɔm mbeiŋ kɔ bəni bə Klistus, bɔ ni gəmniki. **17** Mbeiŋ kɪə a yi ndzɔŋki lə i yeiŋ ŋgəkə kɔm gia yindzɔŋni yə mbeiŋ fə yi, a kabə num a Nyo kəŋki lə a yi nūmki yakadəiŋ, tsə i yeiŋki ŋgəkə kɔm gia yichu yə mbeiŋ fə. **18** Yi kɔ asi Klistus nɪ yeiŋ ŋgəkə ka kpi. Wi nɪ kpi kɔm chu bi bəni kpamu yi kaa yakadəiŋ. Wi wə wi nɪ kɔ mi wi

chəŋ nɪ kpi i bəni bə bɔ kəkə bə chəŋ i dzə bəh bukumbeiŋ i Nyo wə. Bə nɪ wɔ wɔ wi, wi kpi num i nyam yi gwu wə, ayakalə Nyo fə a wi numki wiwɔm i kiŋ'waka wə. **19** Akɔ i kiŋ'waka kələ wə wi nɪ tsə fuku gia yi Nyo i biŋ'waka biə bi nɪ kɔ i juŋ yi nsəŋ mə. **20** Biŋ'waka biələ kɔ biə bi nɪ nəiŋ i bum i Nyo i jobi wi Nɔa wə. Nyo nɪ kaŋa shɔm bəh bi, wəkɔli jobi wə Nɔa nɪ keiŋsi kaasi ŋgwuki. ŋgwuki wələ kɔ wə bəni nɪ liə yeiŋ a bəni nyāŋ shəŋ, a num bɔ bə bɔkɔ nɪ fə bɔ bɔiŋ. **21** Bɔkɔ yələ kɔ ka bɔkɔ yə bə juliki mbeiŋ yeiŋ i liə yi bwili mbeiŋ. Bə juliki kə mi i bɔkɔ yələ mə a bə wəkɔki num chii i gwu yi wə. Akɔ i fə kiŋkaka i Nyo bəh kiŋkwaka kibaiŋni. Njuli wi bɔkɔ wələ bwiliki mbeiŋ bəh ŋga bi Jisɔs Klistus biə wi nɪ buku yeiŋ i kpi wə. **22** Jisɔs Klistus wələ yaka lə i beiŋ ka shinum i tseiŋ yiləkəli yi Nyo wə, wi num feiŋ bəchinda bə Nyo bəh biŋ'waka biə bi kaŋaki ŋga bəh biŋ'waka bichi biə bi sakaki num i wi cheiŋ.

4 Si Klistus nɪ yeiŋ ŋgəkə i nyam yi gwu wə, mbeiŋ tə kaŋaki i kəŋaki ŋkaiŋni wi shɔm yə wi nɪ kaŋaki i yeiŋ tə ŋgəkə, kɪə a mi wə wi kɔ wi yeiŋ lə ŋgəkə i nyam yi gwu wə kɔ wi gaali lə bəh chu, **2** ka wi ma chu nɔki nɔni ki fa mbi wələ wə biəli gia yichu yə nyam yi gwu nəŋki. Wi nɔki biəli num gia yə Nyo nəŋki. **3** Mbeiŋ kiəki a jobi wə mbeiŋ nɪ keiŋki mbeiŋ fə gia yi bəni bə bɔ kiəki kə Nyo si shi fə yi kpeiŋ. Mbeiŋ nɪ nɔki nɔni ki kinyeŋ ki tɔkɔlini, biəli nyam yimbeiŋ yi gwu yi shilini, mu mbih mə kwa mbeiŋ, fə bini, dzi i kiyuŋ wə, mu fii feiŋ fə ka biə. Ayaka mbeiŋ chu tsa, kɔksi bənyɔ bə kilɔlɔ a num gia yi gumini. **4** I liə dzaka wɔmki bəni bə bɔ kiəki kə Nyo si mbeiŋ chu chigɔniki kə i mbaŋ wibɔ wi nɔni kə ki kɔ ka ki nyám, bɔ ka fiəni gwu tɔyi mbeiŋ. **5** Ayakalə, bɔ num i bi num i nɔmyi dzaka i Nyo nshiŋ wə wi kɔ wi keiŋsi gwu i sakaki bəŋkwu bəh bəwɔm. **6** Akɔ gia yə yi nɪ fə ka bə fuku tə ntum wi ndzɔŋni i bəni bə bɔ kɔ bɔ kpiyi. Bə nɪ fuku yakadəiŋ asi yi kɔ num bə saka lə bɔ i nyam yi gwu wə ka bəni bəwɔm, bɔ ni nɔki nɔni i kiŋ'waka wə ayaka ki num asi Nyo nɔki. **7** Jobi wə gia yichi bi kaaki si num kɔmsi dzə lə. Ayakadəiŋ, mbeiŋ nūmki bəh mfi bimbeiŋ feiŋ, tɔkni bəh gwɪ yimbeiŋ, ka mbeiŋ kɔ i tsəki. **8** Gia yə yi tsəki gia yichi kɔ a mi kəŋki waiŋnih wi bəh shɔm yi yichi, kɔm kiŋkɔŋ si baŋ lə chu biduli. **9** Waiŋnih mi ka laa njikə i wi, wi dzɔ wi, wi tɔkni i wi shwiŋyiki kə.

10 Si mbeinj ko num Nyo duksi mbeinj bəh binya chi chi, mi dzəki kinya ki nôm i bəni bədəkə. Mbeinj nômki bəh kinya kələ Nyo nya i mbeinj i dzəh dzəh wə ka bəni bə ndzəjni bə Nyo nya nôm wi i bə kanj. 11 Mi kabə dzaka gia yi Nyo, wi ka dzəkaki a gia yə yi bukuki i dzaka ki Nyo wə mwi. Mi ka nômki i bəni bədəkə, wi ka nômki a bəh nga biə Nyo nya i wi. Mbeinj fəki yakadañj i gia yichi yələ mbeinj fəki lə, ka kinjəkəsi tsəki i Nyo tsə dzəh i Jisəs Klistus wə. Mbum bəh nga bichi kə a kanja wi jəbi wichi na tsə kaa kə. Yi nôm ayaka. (aiōn g165) 12 Nsəñj yinj yi shəm, kiə mbeinj ma nômki bəh ŋkaiñji i nshili wə mbeinj wəkəki i gwu wə, wə wi dzəki i mbeinj i mōmsi mbeinj. Kiə yi ma nômki ka akə gia yidəkə yimfiñj yə yi numki bəh mbeinj. 13 Mbeinj lāñji num lāñni lə a mbeinj yeñji lə ŋgəkə si Klistus n̄ yeñj ka jəbi wə wi bi tumbuku bəh mbum bi, mbeinj bi chu lāñji, wəkə ndzəjni. 14 Bəni kabə təyiki mbeinj kəm yeli wi Klistus, yaka ndzəjni bimbūm kə bimbəñj. Yələ chusiki a Kin'waka ki kinjəkəsi kə ki kə ki Nyo kə i mbeinj wə. 15 Mi ka yeñji ŋgəkə, wi ma yeñji kəm wi kə wi wə mi, nabə a wi kə wi chwə fiñj nabə a wi fə gia yichu yidəkə, nabə a wi kə wi ləkə dzaka i gia yi bəni bədəkə wə. 16 Ayakalə, mi kabə yeñji ŋgəkə kəm wi kə mi wi Klistus, wi ma ŋgəmniki. Ayaka wi ka kōksiki Nyo a wi kanjaki lə wəmakə yeli. 17 Mbeinj fəki yakadañj kəm jəbi dzə lə ka Nyo saka bəni, ayaka wi ni yisi num bəh juñ yi. Wi ka yisi bəh bukumbeinj yakadañj, yi kə i num dəñj bəh bəni bə bə nējima i bum ntum wi ndzəjni wi Nyo a? 18 Bə nyaka i Kinjwakti ki Nyo mə a, “Yi kabə ləkə i bəni bə chəñj i bəñj, ma yi bi numki dəñj bəh bəni bə bə nēj Nyo ka fəki a chu a?” 19 Ayakadañj, bəni bə bə yeñji ŋgəkə si Nyo nəñji a bə yeñji, bə fəki gia num yi chəñj, jiə gwu yibə i kanj yi Nyo Kimaa mbi wə wi kə a kinjaka ki beñj.

5 Mih kabə nəñj i təfi bəti kijuñni ki bəni bə bumni i mbeinj kintəñj. Mih ka mi i mbañj wi bəti kijuñni wə, mih n̄ yeñj bəh dzəkəh yinj si Klistus n̄ yeñji ŋgəkə, ayaka mih num tə mi wə mih bi kwati i kinjəkəni kə wi bi dzə bəh ki. 2 Mih təfiki a, mbeinj tōkniki ndzəñji bəh shwāñj yi Nyo yə wi jiə i mbeinj kanj. Jəbi wə mbeinj bə təkni bəh yi, mbeinj ma tōkniki ka bə chiniki mbeinj chinini. Mbeinj tōkniki bəh kinjəkəñj asi Nyo nəñji. Mbeinj ma tōkniki kanja kinjəkəñj i mbej wi ŋgəmnini wə. Mbeinj kəñjaki

kinjəkəñj num i nôm wiwə wə. 3 Kiə mbeinj ma yaka num i shwāñj yi Nyo yə beñj wi jiə i mbeinj kanj. Mbeinj chūsiki num nōni kindzəñni kə yi ni yeñji yi sini. 4 Mbeinj kabə fə yakadañj, jəbi wə Tikwili wi Bəntəkni Shwāñj bi tumbuku, mbeinj ka bi kwati kifə ki kəkəni kə ki bi jwiñj kə. 5 Mih dzakaki tə i sumi a, mbeinj nyāki gwú yimbeinj i bəti kijuñni ki bəni bə bumni bindzəñj. Ma mbeinj bəchi shūsiki gwú yimbeinj i mi bəh mi nshij. Mbeinj kiəki a, “Nyo si n'yəkə lə jum i mi wə wi għənsiki gwu, ayakalə wi chusiki num shəm yindzəñni i mi wə wi shisi gwu yi.” 6 Mbeinj shūsiki gwú yimbeinj ayaka num i nga bi Nyo cheñj, jəbi wə jəbi bi kpeñj, wi bi ka kəkəsi mbeinj. 7 Mbeinj jiə gia yichi yə yi fumsiki mbeinj i kanj yi wə, kəm wi kanjaki lə kinjəkəñj i mbeinj wə. 8 Mbeinj tōkniki bəh gwú yimbeinj, mbeinj tsəñj ndzəñj kəm mbañjñni wimbəñj wə ŋkpeli wəeliki nyaniki aka jum yə yi jumki, nəñj mi i bwiñji dzi. 9 Mbeinj bwañj nga bəh wi, mbeinj jiə a shəm i Nyo yi ləkə, yīñti a bwa bə nih bəmbəñj yeñji lə tə ŋkaiñni bəmakə bəñgəkə yakadañj i mbi wichi wə. 10 ŋgəkə wələ kə a i jəbi wi juli wə, ayaka Nyo num i bi fiəni mbeinj a mbeinj fiəni num asi mbeinj ni kə, wi bi nya mbeinj bəh ŋga, fə gañj yimbeinj liəni ndzəñj. Nyo kə wə wi nyaki kinduksi kichi i bəni. Wi bəñj mbeinj i liə i kinjəkəsi ki wə kə ki kə jəbi wichi, kəm mbeinj kə bəni bə Klistus. (aiōnios g166) 11 Ma ŋga bichi bañj a numki mbii jəbi wichi kinjəkəsi kəbi. Yi nôm ayaka. (aiōn g165) 12 Mih nyaka kinjwakti kijuli kələ i mbeinj num a gamti Silas mih, wə wi kə waiñnih wibukumbeñj. Si mih yeñj a wi kə mi wə mi kə i jiə mfi i wi wə. Mih nyaka i shili shóm yimbeinj, i chu fə a mbeinj kiə gia yichi yə mih nyaka yi chusi kinjəkəñj kəm ŋgamti wi Nyo. Mbeinj nôm ndzəñj i yi beñj nalə. 13 Kijuñni ki bwa bə nih bəbukumbeñj ki Babilon kə Nyo kə wi sabibwili tə chiñsi dzəki kimbəni i mbeinj. Maak wə wi kə waiñj wuñj i mbum wə bəni ki tə i mbeinj. 14 Mbeinj bōni i gwu yimbeinj, mbeinj yāñyiki i kinjəkəñj wə. Kimbəñjñi nôm i mbeinj bəchi bə mbeinj kə mbeinj chijñi i Klistus wə.

2 Bitā

1 Ako mih Samon Bitā, waiŋ wi nōm wi Jisōs Klistus chu num waiŋ wi wi ntum. Mih nyakaki kiŋwakti kələ i mbeiŋ bə mbeiŋ dzo kimum ki kəkni kə ki kə aka kibuku, yələ kə kəm nōni ki chəŋ ki Jisōs Klistus wə wi kə Nyō wibukumbeiŋ chu num Kimbwili. **2** Nyō chusi mbeiŋ bəh shōm yi yindzōŋni nalə wi chu nya mbeiŋ bəh kimbōiŋni nalə, tsə dzəh i ŋkiə wə mbeiŋ kiəki Nyō bəh Jisōs Bah wibukumbeiŋ yeiŋ. **3** Ŋga bi biə bi kə bi Nyō, bi nya lə bukumbeiŋ bieŋ bichi biə bukumbeiŋ nəŋki i nōni kələ wə bəh i nōki nōni kə Nyō nəŋki. Bi fə yakadəiŋ tsə dzəh i ŋkiə wə bukumbeiŋ kiəki Nyō wə wi bōŋ bukumbeiŋ i liə i mbum bəh ndzōŋni biə ako mbi. **4** Ako i dzəh yələ wi nyani kə wi nya bukumbeiŋ bieŋ bi kəkni nalə chu ndzōŋ tsə bieŋ bichi a num biə wi nī kaka. Bieŋ biələ kə i fə ka mbeiŋ yəkə geiŋ bieŋ bichu i mbi wə a num biə nyam yi gwu kōŋki bi bəkəli bəni. Ayakadəiŋ, mbeiŋ ka ni numki i dzəh yə Nyō kə yeiŋ. **5** Si yi kə yakadəiŋ, mbeiŋ mōmsi nalə i kpēiŋsi nōni kindzōŋni i shōm yə mbeiŋ jiə i Klistus wə. I nōni kindzōŋni wə, mbeiŋ kpēiŋsi i ŋkiə gia yeiŋ. **6** I ŋkiə gia wə, mbeiŋ kpēiŋsi kintəkni ki gwu. I kintəkni ki gwu wə, mbeiŋ kpēiŋsi shōm yi kaŋani. I shōm yi kaŋani wə, mbeiŋ kpēiŋsi nōni kə Nyō nəŋki. **7** I nōni kə Nyō nəŋki, mi kəŋaki shōm yindzōŋni i waiŋnih wi. I shōm yindzōŋni yə mi kaŋaki i waiŋnih wi, mbeiŋ kpēiŋsi kiŋkōŋ. **8** Mih dzakaki lə kəm, mbeiŋ kabə kaŋaki nōni kələ tsə a bəh ki i ninshiŋ, ma ki ni fə mbeiŋ ma ni chiŋ numki alə, nabə i numki ka bəni bə bə kəkə i fə gia ka bə bə kiəki gia kəm Bah wibukumbeiŋ wə Jisōs Klistus. **9** Mbeiŋ kiəki a mi kabə kaŋaki ŋkaiŋni ki nōni kələ yaka wi fəkə lə i gia yi Nyō wə, wi kōbi i yeiŋ di i dzəh yi dəŋ. Wi kə wi dali lə a Nyō wəkə bwili lə chu biə wi nī fəki i kikpu wə. **10** Bwa bə nih bəŋ, yi kə a mbeiŋ mōmsiki na bəh ŋga i fəki gia yə yi chusiki a mbōŋ wə Nyō bōŋ mbeiŋ, bəh nsaiŋ wə wi saiŋbwili mbeiŋ ako gia fiəŋ kōbi i nəŋni. Mbeiŋ ka fəki yakadəiŋ ma mbeiŋ bi ma chu lansi gbə i bumni bimbeiŋ wə. **11** Ayakadəiŋ, bə bi dzə weli lə dzəh yimbum i mbeiŋ lə gbuuu, ka mbeiŋ liə i ŋkuŋ biə bi bi kaaki kə a num bi Bah wibukumbeiŋ Jisōs Klistus wə wi kə Mbwili. (aiōnios g166) **12** Mih kiəki lə a mbeiŋ si kiə lə gia

yələ, mbeiŋ num ndzōŋ tə i ŋkōŋ biə mbeiŋ ni wəkə, ayakalə na si mbeiŋ kiəki yi yakadəiŋ mih nəŋki i yiyitiki mbeiŋ kəm yi jōbi wichi. **13** Mih kwakaki a, yi kə chəŋ yakadəiŋ a mih yōmsiki mbeiŋ kəm gia yələ, si mih keiŋki wiwōm mih waka ka mbeiŋ ni kwakaki, **14** kəm mih kiəki lə a, yi baəŋ a twəsi ka kiŋ'waka bee nyam yi gwu si Bah wibukumbeiŋ Jisōs Klistus fə a mih kiə. **15** Mih nəŋki i mōmsi na bəh ŋga a jōbi wə mih nyə mbeiŋ ni numki mbeiŋ kwāka gia yələ jōbi wichi. **16** Mbeiŋ kiəki a, gia yə buku nī dzakaki i mbeiŋ kəm ŋga bəh ndzə wə Bah wibukumbeiŋ Jisōs Klistus bi fiəni dzə, a nī kəkə bichum biə bəni nī dzo jōbi ka keiŋsi biə buku fukuki i mbeiŋ. Buku nī yeiŋ na kiŋkəkni kiwə bəh dzəkəh yibuku. **17** A nī kə jōbi wə Nyō Ba nī duksi wi bəh kiŋkəkni bəh mbum, ja nī buku dzə i wə wi kə Kiŋkəkni Kimum dzaka a, “Wələ kə Waiŋ wuŋ, wə wi kə shōm yiy. Mih wəkəki lə ndzōŋni nalə kəm wi.” **18** Buku mwi nī wəkə ja yələ si yi nī shiki dzəki i beŋ jōbi wə buku bəh Jisōs nī kə i ŋkwuŋ wi baiŋni wə. **19** Si buku nī wəkə yakadəiŋ, buku ka fiəni yiyti ŋkōŋ bi gia yə bəni bə ntum bə Nyō nī dzakaki a keiŋ i kikpu wə. Ayaka yi ndzōŋki a mbeiŋ jiə mfi i gia yiwə wə bindzōŋ, kəm yi kə aka baiŋni biə bi baiŋki i di bi jisi wə i tsə buku i jōbi wə biŋ bi baiŋki, Jisōs bi baiŋki i shōm yimbeiŋ mə ka jōŋ wi kinchōŋchōŋ. **20** Gia yə yi kəkni tsəki gia yichi i fə kə a mbeiŋ kaŋaki i kiə a, ntum wi Nyō widəkə kəkə i Kiŋwakti ki Nyō mə, wə mi wi ntum wi Nyō widəkə nī fukuki bəh kiŋkwaka ki. **21** Yi kə a ntum wi Nyō widəkə kəkə wə wi nī dzəki si mi wiwōm nəŋki a yi numki. Bəni bə ntum bə Nyō nī dzakaki gia a fə Kiŋ'waka ki Baiŋni ka bə dzəkəki i ja yə yi bukuki i Nyō wə.

2 A liŋ asi bəni bədəkə nī dza tumbuku i bəni kintəŋ i kikpu wə nyi ntəkə a bə kə bəni bə ntum bə Nyō, yi num tə a liŋ asi bəni bə lanini bə ntəkə ni numki lə i mbeiŋ kintəŋ. Bə bi wēliki dzəki bəh nlani widəkə wə wi kə i bəkəli bəni, nəiŋma Tikwili wə wi nī kpi i yeliŋ bə. Bə ni fəki yakadəiŋ akisəkə bōŋ num ŋgəkə i gwu yibə wə. **2** Bəni bəduli ni sini nōni kibə kinyerŋ kiwə, yəmaka ni fə bəni ka dzakaki ja yichu kəm Dzəh yi ŋkōŋ. **3** Dzəkəh yi bukuni i bieŋ wə bi fə lə ma bə seiŋki bieŋ i kaŋ yimbeiŋ wə bəh bichum biə bə keiŋsi. Bəni bələ kə num Nyō nī keiŋsi jiə lə ŋgəkə wibə a keiŋ i kikpu wə, ayaka ŋgəkə wiwə keiŋ a feiŋ wəkəli bə. **4** Mbeiŋ kiəki

a, Nyo ni ka bee dākə bəchinda bə bə nī fə chu. Wi ni ləo shi bə, a bə tsə i di bi ngəkə wə, jiə bə i bənsəŋ wə i dzəŋə yə yi jiki lə maaa, i di biə bə bi numki feiŋ i tsə buku i chəkə bi nsaka wə. (Tartaroō 95020) 5 Wi ni ka bee dākə tə mbi wi kikpu i jobi wə wi ni faaŋ mwi i mbi wələ wə i bəni bə bə nī nōki kə nōni kə Nyo nəŋki. Wi ni bee shəŋ a Nəa wə wi ni fukuki a bəni nōki nōni ki chəŋ i Nyo nshin, bəh bəni bədəkə nanitar. 6 Wi ni kpa kwili wi Sədom bəh wi Gəmolə bəh gbuku bi fii fiəni i bibwəŋ wə, chiksi bi chiksini, fə a yələ numki ka kinchəsi ki gia yə yi bi numki bəh bəni bə bə nōki kə nōni kə Nyo nəŋki. 7 Ayakalə, wi bwili Lot wə wi ni nōki nōni ki chəŋ gwu kpi wi kəm nōni kinyeŋ kə bəni bəchu nī kaŋaki. 8 Gia yə mi wi chəŋ wələ nī yeiŋki chu wəkə i jobi wə wi nī nōki i bə kintəŋ nī fə a shəm yi yə yi baiŋki wəsiki wi chəkə bichi kəm kimfə kibo kichu. 9 Gia yiwo kabə num yakadəiŋ, yaka yi chusiki a Bah kiəki lə i bwili bəni bə bə nōki nōni kə wi nəŋki i ngəkə wə, chu kiə tə i jiə bəni bə bə nōki nōni kichu num kə ki chəŋ i ngəkə wə, i tsə buku i chəkə bi nsaka wə. 10 Ngəkə wələ kə num wi bəni bədəkə bi lansi tsəki tsəni wi mi wichi. Bəmakə bəni kə bə bə kəŋki i biəliki a gia yə gwu yibo si shili bə kəm yi, a num a yə yi si bəkəli mi. Ayaka a chu num a bə bə bə dzəkə mi wə wi sakaki bəni i kuku. Bəni bə lanini bə ntəkə bələ wəmkə lə bəh fwu, ghaŋsi gwu nalə, chu lwa kə i toyiki biŋ'waka bi bəoli biə bi kaŋaki nga. 11 Na bəchinda bə Nyo bə bə kaŋaki nga chu ləkə tsə bə si lansi məm kə i toyi biŋ'waka biələ i Bah nshin. 12 Ayakalə, bəni bələ fəki gia num yə mwa mibə kəŋki i fəki asi nyām yi chwa si fə gia kwaka kə, ayaka yi num ka bəni bi kwayi bə bə kum. Bəni bələ kə bə bə suŋuki gia bə kiəki kə yi. Nyo bi kaasiki bə aka nyam yi chwa, 13 Ngəom wibə bi numki ngəkə wə bə bi yeiŋki kəm ngəkə wə bə nī dzəkə bəh wi. Bə si kwaka a, i dziki bəh i muki nalə nshifəkə ako kiləŋ gwu kidəkə i bə. Bə kə chi i mbeiŋ kintəŋ jisi mbeiŋ. Jobi wə bə dziki bəh mbeiŋ, bə ka wəkəki ndzəŋni i fwəkyiki mbeiŋ bəh nōni kibo kiŋgəmnini. 14 Dzəkəh yibo si shi num a yi nōni ki təkəlini, bə fwuli kə i fəki chu. Bə si leŋti bəni bə bə bəəkə i kimbūm kibo wə ka bəh bə fəki chu. Dzəkəh yi bukuni ləni lə i mwa mi bə mə. Bə num bə dzo lə loiŋ! 15 Bə bee lə dzəh yi chəŋ ka dzo num yi kilələ. Bə dzo gwu yi Balaam waiŋ Bəwu wə wi nī bum i fə gia yə yi nī kpeiŋniki kə kəm wi nī kəŋki kpo. 16 Ayaka njakas kaŋyi

wi i gia yichu yələ wə. Njakas kə məŋni si yi si dzaka, yi dzaka aka mi wiwəom, ka chi nōni kidzali kə mi wi ntum wi Nyo wələ nī fəki. 17 Bəni bə lanini bələ kə aka dzəŋə yi mwi yə mwi chu bukuki kə yeiŋ, chu num aka bikwu biə bi gbo i biŋ fuŋni kiləkəli tsə giŋ. Nyo nī keiŋsi lə di bi ji lə maaa, jiə i bə. 18 Bə kəmki dzaka nalə ghaŋsi gwu yi kilələ. Bə leŋtiki bəni bə bə kuti buku dza i bəni kintəŋ bə bə kiəki kə gia yi chəŋ. Bə leŋtiki bəh bənlani bə bə kə a bə kolə i fiəni fəki gia yə gwu yi shili nəŋki. 19 Bə si dza kaka bəni a bə bwili lə bə i mfə wə, ayakalə bə mwi bə bə dzakaki yakadəiŋ num mfə i biəiŋ biə bi bəkəliki gwu yi mi. Bə kə mfə kəm mi ka nya gwu yi i fieŋ wə, yaka wi kə mfa wi fieŋ fiwə. 20 Mbeiŋ kiəkə a, bəni kabə yəkə geiŋ gia yə yi bəkəliki bəni i mbi wələ wə kəm bə si kiə lə Bah wibukumbeiŋ wə wi kə Jisəs Klistus wi num Mbwili, ka chu fiəni tsə liə i gia yiwo wə, ma yi shu kaŋa bə, ma yi gia ni fəo fəoni i gwu yibo wə tsə si yi nī kə i kin'yisi wə. 21 Bəni ka fə yakadəiŋ, yəmakə ni ndzəŋki a bə nī kaŋaki kə i yisi kiə dzəh yi chəŋ yələ, i chu fiəni bee nchi wi baiŋni wə bə nya i bə. 22 Ŋkaiŋni bəmakə bəni bələ fəki gia yə yi kə i ndi wə, yi ka numki ŋkəŋ a, “Jobi wə biə yaiŋ yaiŋni ki yi fiəni chu feiŋ i dzi.” Ayaka ndi widəkə chu num a, “Jobi wə bə si wəkə kifii ki chu fiəni tsə biŋli i ntsaŋa wə.”

3 Nsəiŋ yin yi shəm, kiŋwakti kələ i liə si num lə ki kəmsini mih nyakaki i mbeiŋ. I biŋwakti biə bichi mih nyaka ka yinŋi i yəmsi mbeiŋ i kəŋaki biŋkwaka bi chəŋ. 2 Mih nəŋki a mbeiŋ kwākaki gia yə bəni bə ntum bə Nyo bə baiŋni nī dzaka i ninshin a yi bi numki lə, chu kwāka tə gia yə bwa bəmbeiŋ bə faaŋni bə Jisəs nī dzaka i mbeiŋ a Bah wə wi kə Kimbwili dzaka a mbeiŋ fəki. 3 Gia yimbum kə a mbeiŋ kiə a, jobi wə a bi numki i chəkə bi gəksini wə, bəni bə nyiksini, bi dza dzə nyiksi fə gia yichu yə nyam yibo yi gwu nəŋki. 4 Bə bi nyiksiki dzaka a, “Ntə wi nī kaka a ngaiŋ bi fiəni dzəkə lə, wi kə faiŋ i liə a? Jiakəbi si bəti bəbukumbeiŋ nī kpiyi, gia yichi keiŋki a gvu wə asi yi nī kə i kikpu wə i yisi si Nyo nī maa mbi.” 5 Bə dzakaki yakadəiŋ kiə na bindzəŋ na ka bə nəiŋki nəiŋni a Nyo nī ka dzaka shəŋ a bəh ja yi i kikpu wə ka bəoli numki. Ka dzaka nshwaiŋ buku i bəkə, ayaka wi nī fə nshwaiŋ yiwo bəh mwi. 6 Ako a mwi miwə mə mə nī buku baŋ nshwaiŋ, ka kaasi mbi wikpu wə. 7 Ako tə a ja yi yiwo yə

yi jiä bəoli bəh nshwaiŋ i liä, wəkəli gbuku. Wi
 wəkəli chəkə biä wi bi sakaki bəni bə bə nək
 kə nəni kə wi nəŋki. **8** Ayakalə, nséiŋ yīŋ yi
 shəm, kiä mbeiŋ ki dāli kə gia yimu a, i Bah
 chəkə bimu kə a liŋ aka jiä nchuku, jiä nchuku
 num a liŋ aka chəkə bimu i wi. **9** Bah gukuki kə
 gwu gukuni asi bəni bədəkə kwakaki, i fə asi
 wi n̄i kaka. Wi kaŋaki num shəm bəh mbeiŋ,
 kəm wi kəŋki kə a mi widəkə bi laka, wi nəŋki
 a bəni bəchi kwūni shóm yibə. **10** Chəkə biä
 Bah bi fiəni dzə bi numki aka bi ji. I biəmaka
 chəkə bəoli bi jumiki lə bəh ŋga tsə laka, gbuku
 bi fiisiki biēiŋ biä bi kə i bəoli wə, nshwaiŋ
 bəh biēiŋ bichi biä bi kə yeiŋ bi fii kaasi. **11** Si
 gbuku bi fiisiki biēiŋ bichi i dzəh yələ wə, mbeiŋ
 kwakaki a mbeiŋ kaŋaki i nūmki ŋkaiŋni wi
 bəni bənaiŋ i nəni kimbeiŋ wə a? Mbeiŋ kaŋaki
 i nūmki bəni bə bə nək nəni ki baiŋni mbeiŋ
 nya gwu yimbeiŋ i Nyə, **12** i wəkəliki Chəkə
 bi Nyə biälə, mōmsi i fəki a bi dzə wakli. Akə
 chəkə biä gbuku bi fiisiki bəoli, ayaka juuŋ yi
 gbuku bi jəkə biēiŋ biä bi kə i beiŋ. **13** Ayakalə,
 bukumbeiŋ wəkəliki num bəoli wimfiar bəh
 nshwaiŋ yimfiar biä Nyə n̄i kaka, ayaka ŋkaiŋni
 wi kwili wələ kə wə a bi numki a nəni ki chəŋ
 yeiŋ. **14** Ayakadəiŋ, nséiŋ yīŋ yi shəm, si mbeiŋ
 wəkəliki gia yiwo yakadəiŋ, mbeiŋ mōmsiki nalə
 i nūmki ndi widəkə kəbi nabə kingbə kidəkə i
 Nyə nshiŋ, bəh i num i kimbəiŋni wə bəh wi. **15**
 Mbeiŋ yīŋtiki a Bah wibukumbeiŋ kaŋaki shəm
 yakadəiŋ, wi nya num jəbi i bəni a bə bi bəiŋ.
 Gia yələ kə a yə waiŋnih wibukumbeiŋ Bəol
 wə wi kə shəm yibukumbeiŋ n̄i nyaka i mbeiŋ
 bəh mfi biä Nyə nya i wi. **16** I biŋwakti bichi
 kintəŋ biä wi nyaka, wi dzakaki yeiŋ a kəm gia
 yələ. Wi nyaka gia yidəkə yi ləkə i bəni i kiä,
 ayakadəiŋ bəni bə bə kiäki kə gia bə kiä kə di
 biä bə kə ka finiki bəh fwu wi gia yiwo, yi num
 a liŋ si bə finiki tə bəh di bidəkə i Kiŋwakti ki
 Nyə wə. Bə fə yakadəiŋ, bəŋ num ŋgəkə i gwu
 yibə mə. **17** Nséiŋ yīŋ yi shəm, asi mbeiŋ si kiä
 lə gia yələ lə, mbeiŋ tōkniki a bəni bə bə jiäki
 kə nchi wi Nyə bi ma gūku mbeiŋ bəh bimfə
 bibə bichu ka mbeiŋ bi dzä i di biä mbeiŋ num,
 fiēŋ nəŋni kə mbeiŋ, a mbeiŋ fiəni gb̄l lə gbəni.
18 Ayakalə, mbeiŋ kōdəki i ŋgamti wə wi kə wi
 Bah wibukumbeiŋ Jisəs Klistus wə wi kə Mbwili
 dūksi mbeiŋ, mbeiŋ chu kīä wi tsə a ninshiŋ
 ninshiŋ. Kiŋkəksi nūm i wi i liä bəh i jəbi wichi
 na kiŋgəksi kəbi. Yi nūm ayaka. (aiōn g165)

1 Jøn

1 Gia yələ buku nyakaki lə kə kəm Ja yə yi nyaki nɔni yi nɪ kə yi si num lə i kin'yisi wə. Ja yələ yi kə num buku nɪ wəkə gia yə yi nɪ dzaka, yeiŋ yi bəh dzəkəh yibuku, tseiŋ yi si yi nɪ kə, kəm yi bəh kaŋ yibuku. **2** Nɔni kələ kə num ki nɪ yəŋə i buku, buku yeiŋ i ki wə buku bə dzaka kəm ki, fuku i mbeiŋ kəm nɔni kələ ki bi kaa kə, ki nɪ kə bəh Ba wi ayaka ki bi dza yəŋə i buku.

(aĩōnios g166) **3** Yəma ka yə buku nɪ yeiŋ chu wəkə, kə yə buku fukuki tə i mbeiŋ ka mbeiŋ kəŋaki kijugni kibukumbeiŋ. Kijugni kibukumbeiŋ kə bəh Ba bəh Waiŋ wi Jisəs Klistus. **4** Buku ka nyaka yələ ka kinsəŋli kibukumbeiŋ ni nɪmki num ki jikə ndzəŋ. **5** Fa kə ntum wə buku nɪ wəkə i wi, buku bə fuku i mbeiŋ a, Nyə kə baiŋni ayaka jisi num kə i wi mə lə kpaaa. **6** Ayakadəiŋ, bukumbeiŋ kabə dzaka a bukumbeiŋ kə i kijugni wə bəh wi, ayaka nyani num i jisi wə, ayaka bukumbeiŋ nyiki num ntəkə, chu nɔ biəli kə ŋkəŋ biwə. **7** Ayakalə, bukumbeiŋ kabə nyaniki i kintəəŋ ki baiŋni wə asi wi kə i baiŋni wə, ma bukumbeiŋ ni numki i kijugni wə mi bəh mi, ma mwa mi Jisəs Waiŋ wi ni wəkə bukumbeiŋ a bukumbeiŋ baiŋ i kintəəŋ kichu bibukumbeiŋ wə bichi. **8** Bukumbeiŋ ka dzaka a bukumbeiŋ kaŋaki kə chu, yaka bukumbeiŋ fwəkyiki gwu yibukumbeiŋ, ŋkəŋ kəkə i bukumbeiŋ wə. **9** Ayakalə, bukumbeiŋ kabə fuku chu bibukumbeiŋ i wi, si wi kə mi wə wi si shi num i ja yi wə chu fə gia chəŋ, yaka wi ni dalinya lə chu bibukumbeiŋ wi wəkə bukumbeiŋ, bukumbeiŋ baiŋki i kimfə kibukumbeiŋ kichi kə ki kəkə chəŋ. **10** Bukumbeiŋ kabə dzakaki a bukumbeiŋ ka fə dəkə chu, yaka bukumbeiŋ dzəkə wi a wi kə mi wi ntəkə, ja yi kaŋa kə di i bukumbeiŋ wə.

2 Bwa bəŋ, mih nyakaki gia yələ i mbeiŋ ka mbeiŋ ma ni dza fə chu. Ayakalə, mi ka dza fə chu, bukumbeiŋ kaŋaki lə mi wə wi kwəŋki kaŋ i Ba i bukumbeiŋ, mi wələ kə Jisəs Klistus wə wi kə mi wi chəŋ. **2** Akə wi kimaiŋ kə ki dalinyaki chu bibukumbeiŋ, kimaiŋ kələ kəkə a ki kə a kibukumbeiŋ shəŋ, ki kə tə ki bəni bəchi i mbi wələ wə. **3** Bukumbeiŋ kabə jiəkə bənchi bə Nyə, ma yələ ni chusiki mməŋni kəbi a bukumbeiŋ kiəkə lə wi. **4** Mi wə wi dzakaki a ŋgaiŋ kiəkə lə Nyə, wi jiə kə bənchi bu, kə mi wi ntəkə, ŋkəŋ kəkə i wi wə. **5** Ayakalə, mi wə wi jiəkə ndzaka wi Nyə kə wəma ka mi wə

wi kəŋki wi tsə kaasi ŋkəŋ. Gia yə yi kə i chusi mməŋni kəbi a bukumbeiŋ chiŋni bəh Nyə kə yələ yi kə a: **6** Mi wə wi dzakaki a ŋgaiŋ kə jəbi wichi i Nyə wə, wi kaŋaki i nəki a liŋ i dzəh yə Klistus nɪ nəki yeiŋ. **7** Nsəiŋ yiŋ yi shəm, nchi wə mih nyakaki i mbeiŋ a kəkə wimfiəŋ. Akə nchi wikpu wə mbeiŋ nɪ kaŋaki i yisi i kin'yisi wə. Ayaka nchi wikpu wələ kə gia num mbeiŋ wəkə lə. **8** Ayakalə, nchi wə mih nyakaki i mbeiŋ akə nchi wimfiəŋ. ŋkəŋ wi nchi wələ chusiki i Klistus bəh i mbeiŋ. Nchi wiwə kə ka wi kə wimfiəŋ kəm jisi si kaa tsə lə ayaka baiŋni bi ŋkəŋ yisi i baiŋki. **9** Mi wə wi dzakaki a ŋgaiŋ kə i kintəəŋ ki baiŋni wə ayakalə wi chu baiŋni waiŋnihi wi, ma yi numki a wi kəiŋki i kintəəŋ ki jisi wə. **10** Mi wə wi kəŋki waiŋnihi wi kə wə wi kə jəbi wichi i kintəəŋ ki baiŋni wə gia yiwə num i wi mə, gia yidəkə kəbi i fə a wi nyaniki wi bənli. **11** Ayakalə, mi wə wi baiŋŋki waiŋnihi wi, kə wə wi kə i jisi wə wi nyani i bi wə, ayaka wi kiə kə di biə wi tsəkə, kəm jisi biwə fə wi fəkə. **12** Bwa bəŋ, mih nyakaki i mbeiŋ kəm bə kə bə dalinya lə chu bimbeiŋ kəm Klistus. **13** Bəba, mih nyakaki i mbeiŋ kəm mbeiŋ kiə wi wə wi nɪ kə i kin'yisi wə. Sumi, mih nyakaki i mbeiŋ kəm mbeiŋ tsə lə mi wichu wə. Bwa bəŋ, mih nyakaki i mbeiŋ kəm mbeiŋ kiəkə lə Ba Nyə. **14** Bəba, mih nyakaki i mbeiŋ kəm mbeiŋ kiə wi wə wi nɪ kə i kin'yisi wə. Sumi, mih nyakaki i mbeiŋ kəm mbeiŋ ləkəki lə, gia yi Nyə num i mbeiŋ wə jəbi wichi, ayaka num mbeiŋ tumdzi lə mi wichu wə. **15** Mih bə təfi mbeiŋ a, kiə mbeiŋ ma kəŋki mbi wələ nabə biəŋ bi mbi wələ. Mi kabə kəŋ mbi wələ, wi ma ni kəŋki Ba Nyə wi. **16** Mbeiŋ kiəkə a biəŋ bichi i fa mbi wələ mə biə nyam yi gwu jiəkə kiŋkəŋ yeiŋ bəh biə dzəkəh yeiŋki kəŋ bi, bəh biə bəni ghaŋsi gwu yeiŋ wə i nɔni kələ wə, kəkə biə bi nyəkə dzəkə i Ba Nyə wə. Akə bi mbi wələ. **17** Mbi wələ bi kaa lə, ma biəŋ bi mbi biə bəni jiəkə kiŋkəŋ yeiŋ wə bi kaa tə. Ayakalə, mi wə wi fəki num gia yə Nyə kəŋki bi baəŋ lə i numki jəbi wichi. (aĩōn g165) **18** Bwa bəŋ, jəbi wələ si num wi gəksini. Si mbeiŋ nɪ wəkə a bəmbaiŋŋni bə Klistus bi dza lə, na i liə bəmbaiŋŋni bə Klistus dza lə bəduli. Akə gia yə yi fə buku ka kiə a wələ si num lə jəbi wi gəksini. **19** Bəni bələ nɪ buku i bukumbeiŋ wə, ayakalə bə nɪ kəkə bəni bəbukumbeiŋ. A nɪ kə a bə numki bəni bəbukumbeiŋ, ma bə nɪ baəŋ i numki bəh bukumbeiŋ. Ayakadəiŋ, bə ka buku i chusi i ndaiŋ wə a mi i bə wə kəkə mi i

bəbukumbeinj wə. **20** Mbeinj kə fimbeinj num Wi wə wi Baiŋki fiaŋsi lə mbeinj, mbeinj bəchi bə kiə gia yi ŋkəŋ. **21** Mih nyakaki kə i mbeinj kəm a mbeinj məŋniki lə ŋkəŋ. Mih nyakaki kəm mbeinj kiəki lə ŋkəŋ, ayaka mbeinj kiə tə a ntəkə kəkə i buku i ŋkəŋ wə. **22** Mi wi ntəkə kə winaiŋ? Ntə ako mi wə wi nəiŋki a Jisəs kəkə Mbwili wə Nyə n̄ kaka? Mi wə wi nəiŋki Tii bəh Waiŋ wi kə mbaiŋŋni wi Klistus. **23** Mi wə wi nəiŋki Waiŋ kaŋaki kə kinchiŋni bəh Tii Waiŋ. Mi wə wi dzaka bəh dzaka ki a ŋgaiŋ bum i Waiŋ, ako wə wi kaŋaki kinchiŋni bəh Tii Waiŋ tə. **24** Mbeinj jiə gia yə mbeinj n̄ wəkə i kin'yisi wə ma yi numki jəbi wichi i mbeinj wə. Mbeinj kabə jiə gia yə mbeinj n̄ wəkə i kin'yisi wə yi num jəbi wichi i mbeinj wə, yaka mbeinj tə ni numki lə jəbi wichi i Waiŋ wə bəh Tii. **25** Ayaka gia yə Klistus kə wi kaka bukumbeinj yeinj kə n̄oni kə ki bi tsə kaa kə. (aiōnios g166) **26** Mih nyakaki gia yələ i mbeinj lə num kəm bəni bə bə nəŋki i fwəkyiki mbeinj. **27** Ayakalə, mfiaŋsi wə mbeinj n̄ kwati i Klistus kə jəbi wichi i mbeinj wə, mbeinj məŋ chu i nəŋki mi widəkə i laniki mbeinj. Si mfiaŋsi wi wələ si lani lə mbeinj kəm gia yichi, mfiaŋsi wiwə kə wi ŋkəŋ, a kəkə wi ntəkə, mbeinj n̄umki jəbi wichi i Klistus wə a liŋ asi mfiaŋsi wələ kə wi lani mbeinj. **28** I liə bwa bəŋ, mbeinj n̄um bāaŋ jəbi wichi i wi wə ka jəbi wə wi dzə buku, bukumbeinj bi kaŋaki shəm i yeinj wi a kəbi i bi nyumi lə nyumini i kingəmni wə. **29** Mbeinj kiəki a wi kə mi wə wi fəki gia yi chəŋ, mbeinj kaŋaki i kiəki tə a mi wichi wə wi fəki gia yi chəŋ kə num mbwə wi.

3 Mbeinj yeinj ŋkaiŋni kiŋkəŋ kimbūm kə Ba chusi i bukumbeinj, wi fə a bə b̄d̄əŋki bukumbeinj a bwa bə Nyə, ayaka bukumbeinj num bwa bə Nyə ŋkəŋ. Gia yə bəni bə ako bə mbi wələ kiəki kə bukumbeinj kə kəm bə kiəki kə tə wi. **2** Ns̄eiŋ yij yi shəm, i liə bukumbeinj si num lə bwa bə Nyə, ayakalə bukumbeinj kiəki kə si bukumbeinj bi numki. Gia yə bukumbeinj kiəki kə a, a bi numki jəbi wə wi bi dzə buku, ma bukumbeinj bi numki aka wi kəm bukumbeinj bi yeiŋki lə wi si wi kə. **3** Yaka kə a mi wichi wə wi tseiŋki tsəki a ninshij i wi yakadaiŋ wi kaŋaki i w̄əkə gwu yi jəbi wichi i baiŋki asi wi Klistus baiŋki. **4** Mi wichi wə wi fəki chu yaka wi bwijki num nchi wi Nyə, kəm chu kə nchi wi Nyə si mi bwij. **5** Mbeinj kiəki lə a Klistus n̄ dzə i dzə bwili chu i bəni wə. Ayaka wi Klistus kaŋaki kə

chu. **6** Mi wə wi kə wi chiŋni bəh Klistus si baŋ kə a fəki chu. Mi wə wi baŋ a fəki chu wi keiŋki maka wi num yeinj wi nabə i kiə wi. **7** Bwa bəŋ, kiə mi ki fw̄əkyi kə mbeinj. Mi wə wi fəki gia yi chəŋ wi si num lə mi wi chəŋ si Klistus kə mi wi chəŋ. **8** Mi wə wi baŋ a fəki chu wi kə mi wi ŋkpeli, kəm ŋkpeli wələ n̄ fə lə chu na i kin'yisi wə. Ako fwu wi gia yə Waiŋ Nyə n̄ dzə yeinj, i chiksi bənəm bə ŋkpeli wələ. **9** Mi wə wi kə mbwə wi Nyə si baŋ kə a fəki chu, kəm fieŋ fichi fiə Nyə kə fi, kə i wi wə jəbi wichi, wi kəkə i chu baŋ a fəki chu, kəm wi kə mbwə wi Nyə. **10** Gia yə yi kə i fə a bukumbeinj yeiŋki bəni bə bə kə bwa bə Nyə bəh bə bə kə bwa bə ŋkpeli kə yələ: Mi wichi wə wi fəki kə gia yi chəŋ nabə wə wi kəŋki kə waiŋnih wi, kəkə waiŋ Nyə. **11** Ntūm wə mbeinj n̄ wəkə i kin'yisi wə kə a wələ a, bukumbeinj kəŋniki. **12** Kiə bukumbeinj ma numki ka K̄een. Wi n̄ kə waiŋ ŋkpeli mi wichu wə, wi ka bi dza wə waiŋnih. Wi n̄ wə wi kəm nə? Wi n̄ wə wi kəm kimfə ki n̄ kə kichu, ki waiŋnih wi num ki chəŋ. **13** Bwa bə nih bəŋ, kiə mbeinj ma numki bəh dzaka kiwəmni a bəni bə bə kə bə mbi wələ baiŋŋki lə mbeinj. **14** Bukumbeinj si kiə lə a bukumbeinj buku lə i kaŋ yi kpi wə ka liə i n̄oni wə, kəm bukumbeinj kəŋki lə bwa bə nih bəbukumbeinj. Mi wə wi kəŋki kə waiŋnih wi, wi keiŋki i kaŋ yi kpi wə. **15** Na ndə wə wi baiŋŋki waiŋnih wi, yaka wəmakə kə mi wə wi wəki bəni. Ayaka mbeinj kiəki a mi wə wi wəki bəni kaŋaki kə n̄oni kə ki bi tsə kaa kə i wi wə. (aiōnios g166) **16** Fieŋ fiə fi chusiki i bukumbeinj kiŋkəŋ kə ki kə kiŋkəŋ ako yələ Klistus n̄ fə: Wi n̄ nya n̄oni ki i kpi kəm bukumbeinj. Bukumbeinj tə kaŋaki i nyā n̄oni kibukumbeinj kəm bwa bə nih bəbukumbeinj. **17** Mi kabə kaŋaki biəinj bi fa mbi wələ wə, ka yeinj waiŋnih wi kaŋa kə, wi nəki weli kə kaŋ yi i wi, yaka kiŋkəŋ ki Nyə kə i wəmakə dəiŋ? **18** Bwa bəŋ, kiə bukumbeinj ma k̄əŋniki a ja wə nabə i ndzaka wə. Bukumbeinj k̄əŋniki i kiŋkəŋ wə, ch̄ūsi i kimfə wə. **19** Ako gia yə yi bi fəki ka bukumbeinj kiə a bukumbeinj kə bəni bə ŋkəŋ, yi chu fə a shəm yibukumbeinj dəki i Nyə nshij, **20** na yibwiŋ shəm yibukumbeinj bə saka bukumbeinj. Bukumbeinj kiəki a Nyə kpali ki tsəki lə shōm yibukumbeinj, wi kiə gia yichi. **21** Ns̄eiŋ yij yi shəm, shōm yibukumbeinj kabə sakaki kə bukumbeinj, bukumbeinj ma ni kaŋaki nlwa widəkə i Nyə nshij. **22** Bukumbeinj nywā na fiŋə i wi, wi ni nyā i bukumbeinj, kəm bukumbeinj

jiaki læ bənchi bu fə gia yindzəŋni i wi. **23** Ayaka nchi wi kə wələ a, bukumbeinj fja shəm i Waij wi Jisəs Klistus, bəh i kəŋniki gwū yibukumbeinj asi Klistus nī dzaka i bukumbeinj. **24** Bəni bəchi bə bə jiaki bənchi bə Nyo bə kə i wi mə jobi wichi, wi num tə i bə mə. Gia yə yi fəki na ka bukumbeinj kiaki a wi kə i bukumbeinj mə jobi wichi, kə Kiŋ'waka ki kə wi nya i bukumbeinj.

4 Nséinj yij yi shəm, jobi wə mi dzaka a gia yə ŋgəinj dzakaki buku i kiŋ'waka ki Nyo wə, kiə mbeinj ki būm kə a bumni. Mbeinj mōmsi kiŋ'waka kiwə i yēinj a, ako ki Nyo a. Mih dzakaki yələ kəm bəni bə bə nyiki ntəkə a bə kə bəni bə ntum bə Nyo bə buku tsə lə i mbi wələ wə bəduli. **2** Gia yə yi kə i fə a mbeinj kiə Kiŋ'waka kə ki kə ki Nyo i mi wə, kə yələ: Mi wichi wə wi dzakaki bəh dzaka ki a Jisəs Klistus nī dzə i fa kuku ka mi wiwəm, kə num wəmaka wə wi kaŋjaki Kiŋ'waka ki Nyo. **3** Mi wichi wə wi dzakaki kə lə kəm Jisəs, ako wə wi kaŋjaki kiŋ'waka a kəbi ki Nyo. Kiŋ'waka kələ kə ki mbaiŋŋni wi Klistus wə mbeinj nī kə mbeinj wəkə lə a wi bi dzə lə, ayaka i liə wi dzə lə i fa mbi wə. **4** Bwa bəŋ, mbeinj kə bəni bə Nyo, mbeinj gaka lə bəni bəwə. Mbeinj gaka kəm Kiŋ'waka kə ki kə i mbeinj wə tsəki lə kə ki kə i fa mbi wələ wə. **5** Bəmaka bəni kə bə mbi wələ. Ayakadəinj, gia yə bə dzakaki kə yi mbi wələ, bəni bə bə kə bə mbi wələ wəkə i bə. **6** Bukumbeinj kə fibukumbeinj bəni bə Nyo. Mi wichi wə wi kiaki Nyo wi wəkəki lə i bukumbeinj, wə wi kəkə mi wi Nyo wi wəkəki kə i bukumbeinj. Yələ kə gia yə yi fəki ka bukumbeinj kiaki kiŋ'waka kə ki kə ki ŋkəŋ bəh kə ki kə ki ntəkə. **7** Nséinj yij yi shəm, bukumbeinj kəŋniki, kəm kiŋkəŋ kə gia yi Nyo. Mi wə wi kaŋjaki kiŋkəŋ, wi kə mbwə wi Nyo, wi kiə Nyo. **8** Mi wə wi kəŋki kə mi widəkə wi kiaki kə Nyo. Yi kə yakadəinj kəm Nyo kə Nyo wi kiŋkəŋ. **9** Yələ lə kə dzəh yə Nyo nī chusi kiŋkəŋ ki yeinj i bukumbeinj lə: Wi nī faaŋ Waij wi wimu wələ shəŋ i mbi wələ mə ka bukumbeinj bi kwati nōni tsə dzəh i wi wə. **10** Kiŋkəŋ kə ki kə ki ŋkəŋ kə kələ a a nī ka kəŋ dəkə bukumbeinj Nyo, a nī kəŋ wi bukumbeinj, ka faaŋ Waij wi a wi dzə māiŋ chu bibukumbeinj. **11** Nséinj yij yi shəm, si Nyo nī kəŋ bukumbeinj i dzəh yələ wə lə, bukumbeinj tə kaŋjaki lə i kəŋniki. **12** Mi məŋ wə wi num yeinj i Nyo wə. Bukumbeinj ka kəŋniki, Nyo ni numki jobi wichi i bukumbeinj wə, kəŋ bukumbeinj tsə

kaasi. **13** Bukumbeinj kiə a bukumbeinj kə i wi wə jobi wichi wi num i bukumbeinj wə, kəm wi kə wi nya bukumbeinj bəh Kiŋ'waka a num ŋki. **14** Buku nī yeinj ka fukuki i bəni a Ba wibukumbeinj nī faaŋ Waij wi a wi dzə nūmki Kimbwili ki mbi wələ. **15** A kabə num a na ndə wə wi dzakaki bəh dzaka ki a Jisəs kə Waij Nyo, yaka Nyo kələ i wəmaka wə wi num tə i Nyo wə. **16** Si yi kə yakadəinj, bukumbeinj kiə, ka chu bum kiŋkəŋ ki Nyo kə wi kaŋjaki i bukumbeinj wə. Nyo kə Nyo wi kiŋkəŋ, mi wə wi nōki i kiŋkəŋ wə jobi wichi, wi nōki i Nyo wə, Nyo tə nō i wi wə. **17** Gia yə yi chusiki a kiŋkəŋ kələ i bukumbeinj mə num ki jikə tsə kaasi kə yələ yi kə a, bukumbeinj kaŋjaki kə i lwāki kəm chəkə bi nsaka wi gəksini biə. Bukumbeinj kaŋjaki kə nlwa kəm bukumbeinj nōki i mbi wələ wə ka Klistus. **18** Nlwa si num kə i kintəŋ ki kiŋkəŋ wə. Kiŋkəŋ kə ki kə ki liəni lə tsə kaasi si bwili lə nlwa, kəm nlwa kaŋjaki gia i fə num a bəh ŋgəkə wə bə kə i nya i mi. Mi wə wi kaŋjaki nlwa kə wə wi ka liə dəkə i kintəŋ ki kiŋkəŋ wə i tsə kaasi. **19** Bukumbeinj kəŋniki kəm a nī yisi Nyo i kəŋki bukumbeinj. **20** Mi ka dzaka a ŋgəinj kəŋki lə Nyo, ayakalə wi yijni baiŋŋ waiŋnih wi, yaka wi kə mi wi ntəkə, kəm mi kabə num wə wi kəŋki kə waiŋnih wi wə wi yeiŋki wi, wi kəkə i kəŋ Nyo wə wi yeiŋki kə i wi wə. **21** Nchi wə bukumbeinj nī kwati i wi kə wələ a, mi wə wi kəŋki Nyo kaŋjaki lə i kəŋki waiŋnih wi tə.

5 Mi wichi wə wi bum a Jisəs kə Kimbwili wə Nyo nī kaka wi kə mbwə wi Nyo, mi wichi wə wi kəŋki mi, wi kəŋki lə tə kimbwə ki wəmaka. **2** Gia yə yi fəki ka bukumbeinj kiaki a bukumbeinj kəŋki lə bwa bə Nyo ako jobi wə bukumbeinj kəŋki Nyo jia gia yə nchi wi dzakaki. **3** Mbeinj kiaki a i kəŋki Nyo kə i jiaki bənchi bu, bənchi bu kəkə ntia, **4** kəm mi wichi wə wi kə mbwə wi Nyo, wi tumdzi lə mbi wələ. Bukumbeinj tumdzi mbi wələ num bəh kimbūm kibukumbeinj. **5** Mi wə wi tumdzi mbi wələ kə winaiŋ? Kə wə wi bum a Jisəs kə Waij Nyo. **6** Jisəs Klistus nī dzə i mbi wələ wə, tsə dzəh i mwi wə bəh i mwa wə. Wi nī ka tsə dəkə shəŋ a mwi wə. Wi nī tsə dzəh i mwi wə bəh i mwa wə. Ayaka Kiŋ'waka ki Baiŋni num mbeinj nsaka i gia yələ wə kəm Kiŋ'waka dzakaki ŋkəŋ. **7** Gia kələ yitali yə yi beinjki nsaka wiwə. **8** Bieinj biələ kə Kiŋ'waka ki Baiŋni, mwi bəh mwa. Bieinj biələ bitali bichi kə i fieŋ fimu wə. **9** Bukumbeinj si bum lə gia yə

a dzaka mi wiwom i bukumbeij. Ayakalə, gia yə a dzakaki Nyɔ yi jiki tsəki lə yə mi wiwom dzakaki. Mbeij kiəki a yələ kə gia yə a dzakaki Nyɔ i bukumbeij, wi num mbeej nsaka i Waij wi. **10** Mi wə wi bum i Waij Nyɔ, wi kaŋaki lə gia yələ Nyɔ dzaka i wi wə. Mi wə wi ka bum Nyɔ wi fəki Nyɔ num mi wi ntəkə, kəm wi ka bum dəkə i gia yə a dzakaki Nyɔ i bukumbeij kəm Waij wi. **11** Ndzaka wələ kə a Nyɔ nya lə bukumbeij bəh nɔni kə ki bi tsə kaa kə, nɔni kələ nyəkɪ dzəkɪ i Waij wi wə. (aiōnios g166) **12** Mi wə wi kaŋaki Waij Nyɔ i wi wə kaŋaki lə nɔni kiwə, mi wə wi kaŋaki kə Waij Nyɔ i wi wə wi kaŋaki kə nɔni kiwə. **13** Mih nyakaki gia yələ i mbeij bə mbeij bum i Waij Nyɔ, a mbeij kələ i kiə a mbeij si kaŋa lə nɔni kə ki bi tsə kaa kə. (aiōnios g166) **14** Bukumbeij chu kaŋaki kə nlwa i kəmsi tsə i Nyɔ nshij i nywa fieŋ fidəkə i wi, kəm bukumbeij ka nywa fieŋ fidəkə i wi biəli asi wi nəŋki, wi ni wəkə gia yə bukumbeij dzakaki. **15** Bukumbeij kabə kiə a wi si wəkə lə gia yə bukumbeij dzakaki jəbi wə bukumbeij nywaki na finə i wi, bukumbeij kiəkɪ tə a bukumbeij kwati lə fieŋ fiə bukumbeij nywaki i wi. **16** Mi ka yeij waiŋnih wi fə chu biə bi kəkə i fə a wi kpi, wi tsā a Nyɔ nya nɔni i wəmakə. Yələ kə num i mi wə mbi chu kəkə i fə a wi kpi num kpini. Chu bidəkə kələ biə bi kəkə i fə a mi kpi num kpini. Mih dzakaki kə a mi tsāki i biəmakə wə. **17** Mfə wichu wichi kə chu, ayakalə chu bidəkə kələ biə bi kəkə i fə a mi kpi num kpini. **18** Bukumbeij kiəkɪ lə a mi wə wi kə mbwə wi Nyɔ, wi kəkə i chu baarj a fəki chu, kəm wə wi kə Mbwə wi Nyɔ təkniiki lə bəh wi, mi wichu wə kəbi i chu kəm i wi wə. **19** Bukumbeij kiəkɪ lə tə a bukumbeij kə bəni bə Nyɔ, bəni bə bə kə bə mbi wələ bəchi kə num i kaŋ yi mi wichu wə. **20** Bukumbeij kiəkɪ lə a Waij Nyɔ dzə lə ka weli mfi bibukumbeij i kiəkɪ Nyɔ wi ŋkəŋ. Ayaka bukumbeij kə i wə wi kə ŋkəŋ asi bukumbeij kə i Waij wi wə Jisəs Klistus. Akə wi Nyɔ wi ŋkəŋ bəh nɔni kə ki bi tsə kaa kə. (aiōnios g166) **21** Bwa bəŋ, mbeij təkniiki kəm miməso.

2 Jøn

1 Akə mih tikwili wi fwu wi kijurɲi ki bəni bə bumni. Mih nyakaki kiɲwakti kələ i wə miɲkpaɲa wə Nyə saɲɲbwili bəh i bwa bu. Mih kəɲki lə mbeɲɲ ɲkəɲ ɲkəɲ. A kəkə a mih mbəɲ wə mih kəɲki mbeɲɲ. Bəni bəchi bə bə kiəkɪ ɲkəɲ, kəɲki lə tə mbeɲɲ. **2** Buku kəɲki mbeɲɲ kəm kiɲkəɲ kə ki kə i bukumbeɲɲ wə, ki bi baar a i numki i bukumbeɲɲ wə jəbi wichi. (aion g165) **3** Shəm yindzəɲɲi bəh nsheɲɲ bəh kimboɲɲi biə bi nyəkɪ dzəkɪ i Nyə Ba bəh i Jisəs Klistus wə Waiɲ Ba, ni numki i bukumbeɲɲ wə asi bukumbeɲɲ kə i ɲkəɲ wə bəh kiɲkəɲ. **4** Mih laɲki nalə si mih yeɲɲ bwa ba bədəkə biəli ɲkəɲ, yi num asi Ba wibukumbeɲɲ nɪ dzaka a bukumbeɲɲ fəkɪ. **5** I liə lə nih wi bəni, mih lansiki tsaki wə dzaka a bukumbeɲɲ kəɲnikɪ. Wələ kəkə nchi wimfiar wɪdəkə mih nyakaki i wə. Akə nchi wə bukumbeɲɲ nɪ kaɲaki i kin'yisi wə. **6** Kiɲkəɲ kə kələ a, bukumbeɲɲ biəlɪki nchi wi. Ayaka nchi wiwə num a wə mbeɲɲ nɪ wəkəkɪ a keɲɲ i kin'yisi wə a mbeɲɲ nɪki i kiɲkəɲ wə. **7** Bəni bə ntəkə bəduli kələ i mbi wə, num bəni bə bə bumki kə a Jisəs Klistus nɪ dzə i mbi wələ wə ka mi wiwəm. Wəmakə mi kə mi wi fwəkɪyini a num tə mbaiɲɲɲi wi Klistus. **8** Mbeɲɲ tɔkniki bəh gwú yimbeɲɲ ka mbeɲɲ ma lăksi fiɲɲ fiə mbeɲɲ kə mbeɲɲ nəm lə fi. Mbeɲɲ mɔmsiki i bi kwati ɲgəm wimbeɲɲ wichi. **9** Mi wichi wə wi tseɲɲki tsəkɪ i ninshɲɲ num kə i nlani wi Klistus wə, wəmakə mi kaɲaki kə Nyə i wi wə. Mi wə wi biəlɪki nlani wi Klistus jəbi wichi, wəmakə mi kaɲaki lə Tii bəh Waiɲ i wi wə. **10** Mi ka dzə i mbeɲɲ makə wi dzə bəh nlani wələ, kiə mbeɲɲ ki dzə kə wi i júnɲ yimbeɲɲ wə nabə i bəni i wi. **11** Mi ka bəni i wəmakə mi, yaka wi chiɲɲi lə bəh wi i nəm wi wichu wə. **12** Mih kaɲaki lə na gia yiduli i nyaka i mbeɲɲ ayakalə, mih kəbi i nyaka lə yi i kiɲwakti wə. Mih yeɲɲ a mih ni dzə yeɲɲ lə mbeɲɲ ma bukumbeɲɲ dzaka darsɪ shi bəh shi, ka kinsarɲli kibukumbeɲɲ ni numki num ki jikə. **13** Bwa bə jemi ya bə Nyə kə wi saɲɲbwili tə, bə bənikɪ i wə.

3 Jøn

1 Akə mih tikwili wi fwu wi kijunni ki bəni bə bumni. Mih nyakaki kiŋwakti kələ i wə Gayus nseij wuŋ wi shəm. Mih kəŋki lə wə i ŋkəŋ wə. **2** Nseij wuŋ wi shəm, mih tsaki a gia yichi tsəki bindzəŋ i kimbu ka wə, wə nūmki bəh gwu yiləkəli asi mih kiəki a wə ləkəki lə i mfiəŋə wə. **3** Mih nī wəkə ndzəŋni na bəh ŋga jəbi wə bwa bə nih bəbukumbeij bədəkə nī dzə buku fa fuku si wə num i gia yi ŋkəŋ wə bəh shəm ya yichi. Ayaka yi num ŋkəŋ a wə biəliki lə ŋkəŋ. **4** Gia yidəkə kəkə yə yi kə i fə mih i wəkəki ndzəŋni tsə yələ a bwa bəŋ biəliki lə ŋkəŋ. **5** Nseij wuŋ wi shəm, nəm wə wə nəmki i bwa bə nih bəbukumbeij wə, kighə na i bəni bə tumi, yaka wə nəmki lə bindzəŋ. **6** Bə nī kə bə fuku i kijunni ki bəni bə bumni fa kəm kiŋkəŋ ka. Wə mōmsi ayaka i gāmtiki bəmaka bəni i dzəh yə Nyə nəŋki i nyani wibə wə. **7** Kiə a bə buku biŋ num kəm yeli wi Klistus, bə tseij kə ŋgamti widəkə i bəni bə bə kəkə bə Nyə. **8** Ayakadəij, bukumbeij kaŋaki i təbiki bəmaka bəni ka bukumbeij bəh bə numki bəni bə bə nəmki i fieŋ fimu wə kəm ŋkəŋ. **9** Mih nī nyaka gia yidəkə i kijunni ki bəni bə bumni kimbeij wə, ayakalə Diətefes wə wi si kəŋ i jiə gwu a ninshiŋ, nī ka wəkəli dəkə i mi wə mih kə wi. **10** Ayakadəij, mih ka ni dzə, mih ni jiə gia yə wi fəki i kuku, si wi nyaniki bəh kinyəni, dzaka já yichu kəm mih. Si wi fəki yakadəij, wi keijki ki fwuli kə bəh yəmaka. Wi nəij tə i dzəki bwa bə nih bəbukumbeij, nəij tə a kiə bəni bə bə kəŋki i dzəki bə ma dzəki. Bə ka nəŋki i dzə, wi kəŋŋ bəni bə bə nəŋki i dzəki bə i kijunni ki bəni bə bumni kintəəŋ. **11** Nseij wuŋ wi shəm, kiə wə ki sīni kə gia yichu. Sīni num yindzəŋni. Mi wə wi fəki gia yə yi ndzəŋki kə mi wi Nyə, wə wi fəki gia yichu kə wə wi ka kiə dəkə lə Nyə. **12** Demitius kə mfih mi wə bəni bəchi dzakaki gia yindzəŋni kəm wi, nəni ki kindzəŋni dzaka tə kəm wi. Buku tə dzaka kəm wi. Ayaka wə kiəki lə a gia yə buku dzakaki kəm wi kə ŋkəŋ. **13** Mih keijki mih kaŋa gia yiduli i nyaka i wə ayakalə, mih kəŋ kə i nyaka num bəh kiŋgaali ki kiŋwakti. **14** Mih yeijki a, i jəbi wi juli wə mih ni dzə yeij lə wə, ma buku wə dzaka dən̄si shi bəh shi. Kimbəijni nūm i wə. Nseij yibuku wə bəniki i wə. Bəni nnya nseij yibuku wə yichi i mih wimu wimu i bə wə.

Jut

1 Ako mih Jut waiŋ wi nôm wi Jisôs Klistus, mih num waiŋnih Jem. Mih nyakaki kiŋwakti kâlê i bânî bâ Ba Nyo bôŋ, bô nô i kiŋkôŋ ki wê num i Jisôs Klistus kaŋ. **2** Ma nsheing yi Nyo bân kimbôingni bân kiŋkôŋ ki nûmki i mbeing wê kôŋ tsâ a ninshing ninshing. **3** Nsêing ying yi shôm, mih si kwakaki na bân nga a mih ni nyaka lê i mbeing kôm mbôing wê bukumbeing bachi kô bô kwati lô, mih ka yeing a yi ndzôŋki lê i nyaka i tsa mbeing a mbeing jwôki i kân mbôing wê bô nî nya i bukumbeing bô bô kô bânî bô Nyo. Ako gia yê bô nî kô bô nya lô i bukumbeing a kpamu yi kaa yaka. **4** Mih dzakaki lê kôm bânî bôdôkô kô bô wêli lê lô i mbeing kintôŋ, a num bô bô bô nî nyaka lô kôm bô i kikpu wê, a Nyo nî kô wi jiê lô ngakê wibô. Bâlê kô bânî num bô nôiŋ Nyo, bô dzo kiŋkôŋ ki Nyo fiânî i gia yê bô ni nyumiki yeing cheing i fêki kinyey, chu nôiŋ Tikwili wibukumbeing Bah Jisôs Klistus wê ako a wi shôŋ. **5** I lê mih nôiŋki i fiânî yingti mbeing kôm gia yidôkô, namana yaka si mbeing kô mbeing si kiê lô yi nalê. Bah nî kô wi bwili bânî bu i tumi ki Ijib wê, bô buku i ngakê wê, ayakalê wi bi fiânî kaasi bânî bô bô nî ka jiê dâkê shôm i wi. **6** Ako a liŋ si bôchinda bu bô nî ka baŋŋ dâkê i di biê wi nî jiê bô, bô bee bidi bibô bi nônî bi chôŋ, bô num wi jiê bô i bânshôŋ bô bô bi baŋŋ a kpamu, i di biê bi jiki lê maaa, i di biê bô bi numki fêing i tsê buku i Chôkô bi nsaka bimum wê. (aïdios g126) **7** Ayaka yi chu num a liŋ asi wi nî kpa kwili wi Sôdom bân wi Gômôla bân gbuku wê wi bi kaa kâ, bân bikwili biê bi nî kô kômsi i bi wê, biê bi nî nôki tê nônî ki kinyey ki tôkôlini, bôkâŋa bân bânnyuku dzo tê gwû yibô fê bân yi a kôbi i dzôh yê Nyo nî maa mi i fêki yaka. Gia yêlê kô kinchêsi ki gia yê yi bi numki bân bânî bô bô nôki ykaiŋni wi nônî kâlê. (aïônios g166) **8** Na si yi kô yakadêing, bânî bâlê dzo a nônî kiwô. Bô bôkêli gwû yibô, nôiŋ mi wê wi sakaki bô, tôyi biŋ'waka bi being. Bô fêki yakadêing dzaka a, ako kôm bô yeingki gia i dâmsi mê. **9** Jobi wê Maikel wê wi kô fwu wi bôchinda bô Nyo nî yôli i wini wi Muses being bân ŋkpeli, wi nî ka môm dâkê na i bwili ja yichu i dzaka i ŋkpeli, wi chukuli shôŋ wi a, “A ni saka Bah wê”. **10** Bânî bâlê tôyiki num tôyini biêing bichi biê bô kiêki kô si bi kô. Bô fêki biêing a num biê mwa mibô kôŋki aka nyâm yi chwa. A num biêing biêlê biê

bi bôkêli bô. **11** Ngakê wimum kô i bô! Bô biêli gvu yi Kêen. Bô dza ka biêliki kôŋ ka lê i chu wê aka bi Balaam. Bô lêkêki bân fwu a liŋ asi Kôla nî lêkêki, bô bi kpiyiki asi Kôla nî kpi. **12** Bânî bâlê kô chi chi i mbeing kintôŋ, jobi wê mbeing dziki bini bi kiŋkôŋ bimbeing. Bô si fê aka biê i jobi wi dzini wêlê wê, mi tseing shôŋ a gwu yi gômni kâ. Bô kô aka bikwu biê bi juŋni bi na nya dzaŋ, fiêkê fiânî shaki bi. Bô kô tê aka kpeing wê wi ka wum dâkê mintam i tsê buku i jobi wê nyum yisi i baiŋki dzaki. Bô kô tê aka keing yê bô baayi. Bô kpi ka chu kpi. **13** Bô kô aka kinchwô kimum kâ fuŋni kilêkêli tsêki dzasi i being, bimfê bibô bi ngâmniini num aka bifuu biê fiêkê yilêkêli si tsê dzasi i bôkê being. Bô kô aka bijôŋ biê bi nôiŋki nnyaki i being na dôiŋ. Nyo kô wi keing si lô di bi ji lê maaa jiê i bô kpamu. (aïôn g165) **14** Enak wê ngakê wi nî kô wi nanitaŋ i yisi i Adam wê, wi nî kô wi dzaka aka mi wi ntum wi Nyo kôm bânî bâlê, dzaka a, “Mbeing tsêing, Bah bi dzê bân mbaŋ wi bôchinda bu bô baiŋni bô num bânchuku bânchuku, **15** i saka mi wichi. Wi bi dzê i chusi kimfê kichu kichi kâ bânî bachi bô bô nî kiêki kâ Nyo nî fêki asi bô nî nôiŋ wi, bân ja yi lôli yichi yê bô nî dzakaki kôm Nyo.” **16** Bânî bâlê kô bô bô si shurŋi jobi wichi, jiê gia i bânî bôdôkô fuŋ, biêli a gia yê gwu yibô yi shilini kôŋki i fêki, ghaŋsi gwu a kilôlô, fwôkyi bânî bân bândzaka bô njwôŋni i kwati biêing biê bô nôiŋki. **17** Ayakalê, nsêing ying yi shôm, mbeing yingti gia yê bwa bô faaŋni bô Bah wibukumbeing Jisôs Klistus nî dzakaki i mbeing a yi bi numki lê. **18** Bô nî dzaka i mbeing a, “A bi numki i chôkô bi goksini wê, bânî bô nyiksini bi numki lê bô nô kô nônî kâ Nyo nôiŋki, fê gia yichu yê gwu yibô yi shilini kôŋki.” **19** Bânî bâlê kô bô bô dzaki bân kiŋgaali i bânî kintôŋ, biêli num biŋkwaka biê bi bukuki i fwu wibô wê, kâŋa kâ Kiŋ'waka ki Nyo i bô wê. **20** Ayakalê, nsêing ying yi shôm, mbeing maa yâka gwû yi mbeing i nûmki a i kimum kimbeing kô ki kô kibaiŋni, tsâ jobi wichi i nga bi Kiŋ'waka ki Baiŋni wê. **21** Mbeing baŋŋ a i kiŋkôŋ kô ki kô ki Nyo, wôkêli Bah wibukumbeing Jisôs Klistus wê wi bi kwasiki nsheing, fê a mbeing lê i nônî kô ki bi tsê kaa kâ. (aïônios g166) **22** Mbeing kwâsiki nsheing i bânî bô bô keingki i jisi kintôŋ. **23** Mbeing chufiki bwîliki bânî bô bô kô i gbuku mê i bwîli bô. Mbeing kwâsiki nsheing i bânî bôdôkô wê, ayakalê jobi wê mbeing kwasiki nsheing mbeing ka tôkniki. Mbeing baiŋŋki na bân bômbuŋ bôbô bô

bə kə bə jisi bəh nəni kichu. **24** Kɪŋkəksi nŭmki i Nyə! Akə wi wə wi kə i təkniiki i mbeɪŋ ka mbeɪŋ ma gbə, wi bi dzə bəh mbeɪŋ i kɪŋkəkni ki nshɪŋ mbeɪŋ num ŋgbə widəkə kəbi num bəh kinsarɫi. **25** Bukumbeɪŋ nyā kɪŋkəksi i Nyə wə wi kə Mbwili wibukumbeɪŋ a num a wi shəŋ, tsə dzəh i Jisəs Klistus wə Bah wibukumbeɪŋ. Mbum bəh kɪŋkəkni bəh ŋga bəh nsaka kâŋaki wə Nyə i yisi si mbi nŭ yisi i dzə buku bidaiŋ jobi wichi kɪŋkəksi kəbi. Yi nŭm ayaka. (aiŋ g165)

Kirwakti ki Gia

1 Kirwakti kələ kə kəm gia yə Nyo n̄ nya i Jisəs Klistus a wi chusi i bəni bu, a num gia yə yi kaŋaki i dzo di i jəbi wi juli wə. Jisəs Klistus ka faaŋ chinda wi i mi wi wi nəm Jən i fə a bə kiə gia yiwo. **2** Wi ka nyaka gia yichi yə wi n̄ yeiŋ, yi num gia yi Nyo yələ bəh gia yə Jisəs Klistus n̄ dzaka i wi. **3** Kimboiŋsi kimbūm bi numki i mi wə wi bi faaki ntum wi Nyo wələ. Kimboiŋsi kimbūm bi num tə i bəni bə bə bi wəkəki gia yə bə nyaka i kirwakti kələ mə jiə, kəm jəbi wi gia yiwo si num kəmsi dza lə. **4** Ako mih Jən, mih nyakaki kirwakti kələ i bijuŋni bi bəni bə bumni bə nanitaŋ bə kə i kimbu ki mbi wi Əsia wə. Ma shəm yi yindzəŋni bəh kimboiŋni num i mbeiŋ, ki dza i Nyo wə wi kə, a num wə wi n̄ kə, a num wə wi kə i bi dza. Ma kinduksi ki Nyo bəh kimboiŋni numki bəh mbeiŋ, ki dza tə i biŋ'waka biə nanitaŋ bi kə i kiŋkii ki nshiŋ, **5** bəh i Jisəs Klistus a num wi wə wi si chusi gia yi ŋkəŋ kəm Nyo i bəni. A n̄ kə wi mi wi ninshiŋ i fiəni dza i kpi wə. Ayaka ako wi wə wi sakaki bəŋkuŋ bəchi fa kuku. Ako wi wə wi kəŋki bukumbeiŋ, wi bwili bukumbeiŋ i chu bibukumbeiŋ wə bəh mwa mu. **6** Wi kə wi fə bukumbeiŋ num bəni bə ŋkuŋ bi Nyo, fə bukumbeiŋ num bəti mfa gia bə Nyo wə wi kə Nyo wi num Ba wi. Mbum bəh ŋga numki i wi jəbi wichi kiŋgəksi kiwə kəbi. Yi n̄m ayaka. (aiəŋ g165) **7** Mbeiŋ tsəiŋ, Jisəs dzəki lə, wi bi dzəki i bikwu wə. Bəni bəchi num i bi yeiŋ i wi wə na bəh bəni bə bə n̄ bwaŋ wi bəh gəŋ. Kitumi ki fa kuku kichi num i bi fiki bəh mindəm kəm wi. Lə yi bi numki yaka. Yi n̄m ayaka. **8** Bah Nyo dzakaki a ŋgaiŋ kə Alfa bəh Omega. A num wə wi kə a num wə wi n̄ kə, a num wə wi kə bi dza. A num wi ŋga Bichi. **9** Ako mih Jən, waiŋnih wimbəiŋ i Jisəs wə, bukumbeiŋ bəchi yeiŋki ŋgəkə kəm wi, num i ŋkuŋ bi kintəŋ, kaŋa shəm i gia yichi wə. Mih n̄ kə i Batməs tumi ki bəkə kintəŋ num bə n̄ bwili mih num bwilini kəm gia yi Nyo yə mih n̄ fukuki chu dzaka kəm Jisəs. **10** A dza num i chəkə bi Bah wə mih n̄ kə i Kiŋ'waka ki Nyo wə, mih ka dza wəkə ja yi dzaka i mih jum bəh ŋga aka jəŋ. **11** Yi n̄ dzakaki a, “Nyāka gia yələ wə yeiŋki lə i kirwakti mə wə chiŋsi i bijuŋni bi bəni bə bumni nanitaŋ bə kə i tumi ki Efesus, Similna, Begamum, Tayatila, Saldis, Filadelfia bəh Lawdesia wə.” **12** Mih kəbə

fiəni gwu i yeiŋ mi wə wi dzakaki i mih. Ayaka jəbi wə mih n̄ tseiŋ tali, ka yeiŋ biəiŋ biə bə təmki naka bi baiŋsini yeiŋ wə nanitaŋ num bə keiŋsi bəh chwaka ki kpo ki bəkəli. **13** Mi widəko num i biəiŋ biə bə təmki naka bi baiŋsini yeiŋ kintəŋ aka mi wə yeli wi kə Waiŋmi, num wi ləh mbuŋ wi dəŋŋ ka wafi dāŋsi kiŋ'wafi i ki jum ki wə. **14** Juŋ yi fwu i fwu wi wə n̄ fukuki lə buuu aka ndaŋ wi fukuli, chu num aka kitəh ki dzaŋ. **15** Gvu yi n̄ taksiki aka chwaka ki bəkəli kə bə kpa ki ŋwāŋyi, ja yi jumi aka bəkə yi gbəni. **16** Wi n̄ kaŋaki bijəŋ nanitaŋ i tseiŋ yi yiləkəli wə, nywə wi jum wə wi kwaki bimbū bichi buku i dzaka ki wə, shi bi baiŋ aka wəŋ wi nshichuŋ. **17** Si mih yeiŋ wi, ka gbə i wi nshiŋ ka numki aka kiŋkpili ki mi. Wi jiə tseiŋ yi yiləkəli i mih wə dzaka a, “Kiə wə ki lwāki kə. Ako mih Ninshiŋ a num mih Kiŋgəksi. **18** Ako mih wə mih kə wiwəm. Mih n̄ kə mih kpi, ayakalə tsəiŋ, mih fiəni chu wiwəm, mih num i ni numki jəbi wichi. A kaŋaki mih biŋ'weli bi kpi bəh bi tumi bi bəni bə kpili. (aiəŋ g165, Hadēs g86) **19** Ayakadəiŋ, nyāka gia yə wə yeiŋ, yə yi kə i liə bəh yə yi ni dza i jum wə. **20** Gia yi nyumini yə bijəŋ biə nanitaŋ wə si yeiŋ i tseiŋ yiŋ yiləkəli wə bəh biəiŋ biə nanitaŋ bə keiŋsi bəh chwaka ki kpo ki bəkəli kə bə təmki naka bi baiŋsini yeiŋ chusiki yələ: Bijəŋ biələ nanitaŋ kə bəchinda bə Nyo bə bə kə bijuŋni bi bəni bə bumni biə nanitaŋ, biəiŋ biə bə təmki naka ki baiŋsini yeiŋ a num bijuŋni bi bəni bə bumni nanitaŋ biwə.”

2 Mi wə mih n̄ yeiŋ, wi dzaka i mih a, “Nyāka kirwakti i chinda wi Nyo wə wi kə wi kijuŋni ki bəni bə bumni i Efesus a, ‘Wələ kə ndzaka wi wəmakə wə, wi kaŋaki bijəŋ biə nanitaŋ i tseiŋ yi yiləkəli wə, wi nyani i kintəŋ ki biəiŋ biə nanitaŋ biə bə n̄ keiŋsi bəh chwaka ki kpo ki bəkəli kə bə n̄ təmki naka bi baiŋsini yeiŋ wə: **2** Mih kiəki lə kimfə kimbeiŋ bəh si mbeiŋ nəmki bəŋŋ, kiə tə shəm yimbəiŋ yi kaŋani bəh si mbeiŋ kəkə i bum gia yə bəni bəchu dzəki bəh yi. Mbeiŋ kə num mbeiŋ məm yeiŋ lə bəni bə bə bəŋki gwu yibə a bə ŋgaiŋni kə bwa bə ntum bə Jisəs bə kəbi, ka yeiŋ a bə kə bəni bə ntəkə. **3** Mih kiəki lə si mbeiŋ keiŋsiki kaŋaki shəm i gia yichi wə kəm mih bəh kə. **4** Ayakalə, gia yidəkə kələ yə mih kaŋaki kəm mbeiŋ yi ndzəŋ kə i mih. Mbeiŋ chu kaŋaki kə kiŋkəŋ kə mbeiŋ n̄ kaŋaki i ninshiŋ. **5** Mbeiŋ kwāka na di biə mbeiŋ n̄ yisi kə ka mbeiŋ gbəyi. Mbeiŋ kwūni

shóm yimbeinj, mbeinj fiäni fäki asi mbeinj nĩ fäki i ninshinj. Mbeinj ka baanj i kwüni, mih ni dza dzo bwili naka kimbeinj kə mbeinj təmki naka ki baiṅsini yeinj i di biä ki si num. **6** Ayakalə, gia yindzəṅni yə mbeinj fäki kə a mbeinj baiṅṅki lə nōni ki bəni bə Nikəlaus, a num gia yə mih baiṅṅki tə. **7** Mi wə wi kaṅaki bintuni, wi wōkə gia yə Kiṅ'waka ki Nyə dzakaki i binjuṅni bi bəni bə bumni. Mi wə wi ni tumdzi mih ni nya dzəh i wi i dzi mintam mi kpeinj wə wi nyaki nōni kə ki kə i di bi kinsanjli ki Nyə wə.” **8** Mi wiwə chu dzaka i mih a, “Nyāka kiṅwakti i chinda wi Nyə wə wi kə wi kijujni ki bəni bə bumni i Similna a, ‘Wələ kə ndzaka wi wəma wə wi kə wi Ninshinj a num wi Kiṅgəksi. Ako wi wə wi nĩ kpi fiäni chu wiwəm. **9** Mih kiäki lə bəṅgəkə bə mbeinj yeinjki bəh kifuu kimbeinj, ayakalə mbeinj kə bəni bə kiṅkəkni. Mih kiäki lə ja yichu yə bəni dzakaki kəm mbeinj. Bə bəṅṅki gwu yibə a bə ṅgaiṅni kə Bəju, bə kəbi kə Bəju. Bə num i mbaṅ wi Satan wə. **10** Mbeinj ma lwāki bəṅgəkə bə mbeinj kə i ni yeinj. Mbeinj wōkə, ṅkpeli si num a i jiä mbeinj bədəkə i juṅ yi nsəṅ mə a bə məmsi mbeinj. Mbeinj num i ni yeinj ṅgəkə i kaṅ wə jwəfi. Kəṅ mbeinj numki na i tsə kpi mbeinj num ndzəṅ, ayakadəinj mih ni nya mbeinj bəh kifə ki ṅkuṅ kə ki kə nōni kə ki bi tsə kaa kə. **11** Mi wə wi kaṅaki bintuni, wi wōkə gia yə Kiṅ'waka ki Nyə dzaka i binjuṅni bi bəni bə bumni. Mi wə wi ni tumdzi, kpi yi kəmsini bi kəm kə wi.” **12** Ayaka wi chu dzaka i mih a, “Nyāka kiṅwakti i chinda wi Nyə wə wi kə wi kijujni ki bəni bə bumni i Begamum a, ‘Wələ kə ndzaka wi wəma wə wi kaṅaki nywə wi jum wə wi kwaki bimbū bichi: **13** Mih kiäki lə di biä mbeinj nōki. Mbeinj nōki na i di biä wə kiṅkii ki Satan kə. Ayakalə, mbeinj num a i yeli wuṅ wə bəh ṅga. Mbeinj nĩ ka nəṅma i jiäki shəm i mih na i chəkə bi Antibas wə mi wuṅ wi ṅkəṅ wə. Wi nĩ dzakaki kəm mih, bə wə wi i mbeinj kintəṅ feinj, i di biä Satan nōki. **14** Ayakalə, mih kaṅaki lə gia yidəkə twəsi kəm mbeinj, yi ndzəṅki kə i mih. Bəni bədəkə kələ i mbaṅ wimbeinj wə bə biäli nlani wi Balaam, wə wi nĩ lani Balak i fə gia yə bwa bə Islae bi ndamti gbəyi yeinj. Wi nĩ fə bə ka dziki bieinj bidzini biä bə nĩ fə gia yeinj i bənyo, chu fə bə ka nōki nōni ki kinyeṅ num ki təkəlini. **15** Ayaka yi kə a liṅ si mbeinj kaṅaki bəni bədəkə tə i mbaṅ wimbeinj wə bə biäli nlani wi bəni bə Nikəlaus. **16** Ayakadəinj, mbeinj kwüni shəm yimbeinj. Mbeinj ka bāanj i kwüni, mih ni

fiäni dza i mbeinj wə i jobi wi juli wə, i jwə bəni bəwə bəh nywə wi jum wə wi bukuki i dzaka kəṅṅ wə. **17** Mi wə wi kaṅaki bintuni, wi wōkə gia yə Kiṅ'waka ki Nyə dzakaki i bijujni bi bəni bə bumni. Mi wə wi ni tumdzi, mih ni dzo nya mana i bəmana bə wə, bə nĩ nyumi, mih chu nya wi bəh təh wi fukuli num bə nyaka yeli wimfiṅ yeinj i təh wiwə wə, mi widəkə kiä kə a kəbi a wi wə wi dzo təh wiwə.” **18** Mi wiwə chu dzaka i mih a, “Nyāka kiṅwakti i chinda wi Nyə wə wi kijujni ki bəni bə bumni i Tayatila a, ‘Wələ kə ndzaka wi Waiṅ Nyə. Ako wi wə dzəkəh yi beliki aka loəm wi gbuku, gvu yi təsi aka chwaka ki bəkəli bə kpa: **19** Mih kiäki lə kimfə kimbeinj, kiä si mbeinj kaṅaki kiṅkəṅ, kiä tə shəm yə mbeinj jiä i mih wə bəh nəm wə mbeinj nəmki bəh si mbeinj kaṅaki shəm. Mih kiäki lə tə a kimfə kimbeinj ki liä ki ndzəṅki tsəki lə kə mbeinj nĩ kaṅaki i ninshinj. **20** Ayakalə, gia yidəkə kələ yə mih kaṅaki kəm mbeinj yə yi ndzəṅki kə i mih. Mbeinj kə mbeinj bee miṅkpaṅa wə Jesebel, wi ka fäki gia yə wi fäki. Wi bəṅṅki gwu yi a ṅgaiṅ kə mi wi ntum wi Nyə, fwəkyi bəni bəṅ bəh nlani wi, fə a bə fäki nōni kinyeṅ ki təkəlini, chu dzi bieinj bindzini biä bə kə bə fə gia yeinj i bənyo. **21** Mih kə mih nya wi jobi i kwuni shəm yi, ayakalə wi nəṅma i kwuni i nōni ki ki təkəlini kiwə wə. **22** Mbeinj wōkə, mih ni faanj lə jweinj i wi mə yi nəsi wi i naṅ beinj, wi bəh bəni bu bə bə fäki kinyeṅ ki təkəlini nĩ numki i ṅgəkə wə a kəbi wi nchij, a kəbi a bə bə kuni lə na chu biäliki kimfə ki miṅkpaṅa walə. **23** Mih ni wəṅyi lə bwa bu bə mbaṅ. Ayakadəinj, bijujni bi bəni bə bumni bəchi bi kiä a, ako mih wə mih kiäki gia yə yi kə i kiṅkwaka ki bəni wə bəh yə yi kə i shóm yibə wə. Mih ni gəm lə mi wichi biälə asi nəm wi kə. **24** Ayakalə, i mbeinj bədəkə bə i Tayatila bə bə numki kə i nlani wələ wə, num bə ka lani tə gia yə bəni bədəkə bəṅṅki a gia yi Satan yi nyumini, mih nĩ dzaka a mih ni chu jiä kə ntə widəkə i mbeinj wə. **25** Yi kə a, mbeinj kaṅaki gia yə mbeinj kaṅa bəh ṅga, i tsə buku na i jobi wə mih bi dzaki. **26** Mi wə wi ni tumdzi, wə wi fäki gia yə mih nəṅki tsə kaasi, mih ni nya wi bəh ṅga i numki i bitumi beinj. **27** A liṅ si Ba wuṅ kə wi nya ṅga i mih, mih ni nya ṅga ma wi ni sākaki bi bəh mbəṅ wi chwaka wi ṅkuṅ, bwuyiki bə yeinj aka kəṅə yi nshwaiṅ yə bə bwuyi i biṅka biṅka wə. **28** Mih ni nya lə wi tə bəh jəṅ wi kinchəṅchəṅ. **29** Mi wə wi

kaŋaki bintuni, wi wôko gia ya Kiŋ'waka ki Nyo dzakaki i bijuŋni bi bəni bə bumni.”

3 Mi wə mih nī yeiŋ ka chu dzaka i mih a, “Nyāka kiŋwakti i chinda wi Nyo wə wi kə wi ki juŋni ki bəni bə bumni i Saldis a, ‘Wələ kə ndzaka wi wəma ka wə wi kaŋaki biŋ'waka bi Nyo nanitaŋ bəh bi joŋ nanitaŋ: Mih kiəki lə kimfə kimbeiŋ. Mbeiŋ chusiki i bəni a mbeiŋ keiŋki bəwom ayakalə num mbeiŋ kpiyi lə. **2** Mbeiŋ yōmi, mbeiŋ kpēiŋsi nga i gia ya yi baar num yi si num tə a dzaka ki kpi wə. Mbeiŋ kiəki a mih ka yeiŋ dəkə si kimfə kimbeiŋ ndzoŋ tsə bwili i Nyo wuŋ nshiŋ. **3** Mbeiŋ yīŋti gia ya mbeiŋ nī ləkəli dzo a num ya mbeiŋ nī wəko. Mbeiŋ kəŋaki num yəma ka, ma mbeiŋ kwūni shóm yimbeiŋ. Mbeiŋ ka bəaŋ ki yōmi kə, ma mih bi dza dzo i mbeiŋ aka ji, ayaka mbeiŋ kiə kə jobi wiwo. **4** Ayakalə, mbeiŋ kaŋaki a bəni tswi i Saldis maka bə jisi bəmbuŋ bəbə. Bəma ka bi nyaniki bəh mih num bə ləh bəmbuŋ bə fukuli, kəb bə kə bəni num bə kpeiŋ. **5** Mi wə wi ni tumdzi bi ləh lə tə bəmbuŋ bə fukuli. Wəma ka mi mih bi chiksi kə yeli wi i kiŋwakti ki bəni bə bə kaŋaki nəni kə ki bi tsə kaa kə. Mih bi dzakaki bəh dzaka kəŋŋ kəb wi i Ba wuŋ nshiŋ bə i bəchinda bu a mih kiəki lə wi. **6** Mi wə wi kaŋaki bintuni, wi wôko gia ya Kiŋ'waka ki Nyo dzakaki i bijuŋni bi bəni bə bumni.” **7** Mi wiwo ka chu dzaka i mih a, “Nyāka kiŋwakti i chinda wi Nyo wə wi kə wi ki juŋni ki bəni bə bumni i Filadelfia a, ‘Wələ kə ndzaka wi wəma ka wə wi baiŋki, chu num wi ŋkoŋ. Ako wi wə wi kaŋaki kiŋweli ki ntəŋ wi Dəbit. Jobi wə wi si weli, mi widəko bi ma numki wə wi bi fahki, wi si fah, mi widəko na numki wə wi kə i weli: **8** Mih kiəki lə kimfə kimbeiŋ. Mbeiŋ wôko, mih kə mih weli jiə dzaka ki juŋ i mbeiŋ kiyəə, mi widəko kəkə wə wi kə i baŋ. Mih kiəki lə a mbeiŋ kaŋaki kə ŋga bindzoŋ, ayakalə mbeiŋ jiə a ndzaka wuŋ. Mbeiŋ na nəiŋ mih. **9** Mbeiŋ wôko, bəni bə bə kə i mbaŋ wi Satan wə bə bə dzakaki a bə kə Bəju bə nyi num ntəkə bə kəbi Bəju, kə bəma ka mih bi fə bə dzo gbəyi i gvu yimbeiŋ wə ka bə bi kiə a mih kəŋki lə mbeiŋ. **10** Si mbeiŋ kə mbeiŋ jiə ndzaka wuŋ, kəb kaŋa wi shóm, mih tə bi təkni lə bəh mbeiŋ i jobi wə məmmsi bi dzəki i mbi wələ wichi i məmmsi bəni bəchi bə bə kə fa kuku. **11** Mih dzəki lə i jobi wijuli wə. Mbeiŋ kəŋa ndzoŋ bieŋ biə mbeiŋ kaŋaki, ka mi widəko bi ma ləkə kifə kimbeiŋ ki ŋkuŋ. **12** Mi

wə wi ni tumdzi, mih bi fə wi ka kintəŋ ki juŋ yi fəni yi gia yi Nyo wuŋ. Ayaka wi kəbi i bi chu lansi buku feiŋ. Mih bi nyaka lə yeli wi Nyo wuŋ i wi wə, bəh yeli wi kwili wi Nyo wuŋ wi num a Jəlusalem num wi bukuki dzəki i Nyo wuŋ wə wi kə i beiŋ. Mih tə num i bi nyaka yeli wuŋ wimfiar i wi wə. **13** Mi wə wi kaŋaki bintuni wi wôko gia ya Kiŋ'waka ki Nyo dzakaki i bijuŋni bi bəni bə bumni wə.” **14** Wi chu dzaka i mih a, “Nyāka kiŋwakti i chinda wi Nyo wə wi kə wi ki juŋni ki bəni bə bumni i Lawdesia a, ‘Wələ kə ndzaka wi wəma ka wə yeli wi chu kə a, Yi nūm ayaka. Ako wəma ka wi si shi num a ja yi wə, a num wi wə wi fukuki ŋkoŋ kəb Nyo. A num wi kin'yisi ki gia yichi ya Nyo nī maa: **15** Mih kiəki lə kimfə kimbeiŋ. Mbeiŋ shi kə alə! Mbeiŋ də kə, mbeiŋ shili kə. Mih kəŋki a mbeiŋ si kaŋaki i dəkə yudəkə i shīliki! **16** Ayakadəiŋ, si mbeiŋ chiŋ kə fimbeiŋ i fintəŋ də kə, shili kə, mih ni chuh bwili lə mbeiŋ i dzaka kiŋ wə. **17** Mbeiŋ dzakaki a mbeiŋ kə bəni bə kpo bəh a mbeiŋ kpali lə chu nəŋ kə fiəŋ fidəkə. Mbeiŋ dzakaki yakadəiŋ yeiŋ kə a yimbeiŋ fəo num fəoni a? Mbeiŋ kə bəni bə nsheiŋ kə i kwaki bəni bəh bə, chu num bəni bə kifuu, chu num bimfəkə bəh bəni bə bə nyaniki bəh chwəŋ biyəə! **18** Mih nəŋki i təfi mbeiŋ a, mbeiŋ təŋ chwaka ki kpo ki bəkəli i mih num bə kpa i gbuku wə wi baiŋ, ka mbeiŋ numki bəni bə kpo. Mbeiŋ təŋ bəmbuŋ bə fukuli bə mbeiŋ ki baŋki chwəŋ bimbeiŋ biyəə yeiŋ, kə bəni ma yeiŋki bi mbeiŋ gəmnī. Mbeiŋ təŋ tə tsa yi dzəkə i mih, mbeiŋ fiarŋsi dzəkə yimbeiŋ yeiŋ, ka mbeiŋ yeiŋki. **19** Bəni bə mih kəŋki mih si yəli lə bə i kimfə kibo wə, nya ŋgəkə i bə i təfi bə. Ayakadəiŋ, mbeiŋ chūsi kiŋkəŋ i kwūni shóm yimbeiŋ. **20** Mbeiŋ wôko, mih kə i dzaka kifiaŋŋə wə kəmyi. Mi ka wôko ja yiŋ ka wəli dzaka kifiaŋŋə, mih ni liə tsə buku wi ni dziki i fiəŋ fimu wə. **21** Mi wə wi ni tumdzi, mih bi nyā lə wi bəh di i shinum buku wi i kiŋkii kəŋŋ wə, asi mih nī tumdzi ka shinum buku Ba wuŋ i kiŋkii ki wə. **22** Mi wə wi kaŋaki bintuni i wəko, wi wôko gia ya Kiŋ'waka ki Nyo dzakaki i bijuŋni bi bəni bə bumni.”

4 I yəma ka jum, mih chu tseiŋ ka yeiŋ dzaka kifiaŋŋə kiyəə i beiŋ. Ayaka ja ya mih nī yisi wəko yi dzaka i mih aka səŋ, yi chu dzaka i mih a, “Yāka dzə fa, mih chusi i wə gia ya yi kaŋaki ni dzo di i jobi wə jobi ni wələ tsə.” **2** Akisəkə, mih dza num i kaŋ yi Kiŋ'waka ki Nyo

wə, mih ka yeiŋ kiŋkii kə bein, num mi widoko shinum yeiŋ wə. 3 Mi wiwo n̄ ŋ'wanyiika aka ŋkaiŋni wi kitəh kə ki ləkəki i kpə wə bə bəonj a jasba bəh kə bə bəonjki a kanilian, num kikpa ki dzaŋ daa ka fiəli tali kiŋkii kiwo ki ŋ'wanyi tə aka təh wə bə bəonjki a emelat. 4 Biŋkii bidoko mbaŋfia ntso bənaa n̄ ko bi fiəli tali kiŋkii kiwo, bəchə' bədoko mbaŋfia ntso bənaa numyi yeiŋ bein num bə ləh bəmbuŋ bə fukuli, bwaŋ bifo bi ŋkuŋ num bə keiŋsi bəh chwaka ki kpə ki bəkəli. 5 Dzaŋ yi mwayini buku dza i kiŋkii kiwo wə, wamyi, jumi, naka bi baiŋsini nanitaŋ beli i kiŋkii kiwo nshiŋ a num biŋ'waka bi Nyə nanitaŋ. 6 Fieŋ fidoko n̄ ko tə i kiŋkii kiwo nshiŋ ki bwəsi kinchwə kimbūm, kidoko kə ki baiŋki lə ghaiŋ aka mijwə. Bieŋ biwom bidoko binaa n̄ ko num bi fiəli tali kiŋkii kiwo bimbū bichi, num dzəkəh jikə i bi wə nalə i ninshiŋ bəh i jum wə. 7 Fieŋ fiwom fi ninshiŋ n̄ bwəsiki bikem, fi kəmsini bwəsi na' yi nyukuni, ki kəmsini i kifa wə kaŋa shi aka bi mi wiwom, kigəksini bwəsi mfaa ki fuli. 8 Bieŋ biwom biwo binaa n̄ ko bi kaŋa mbəkəli biso biso, num bi jikə bəh dzəkəh i bein bəh i nicheiŋ. Bieŋ biwo n̄ shiki yəŋki nchəkə bəh nshiŋ bəh kə. Bi n̄ yəŋəki a, "Nyə baiŋki lə! Nyə baiŋki lə! Nyə baiŋki lə! Ako wi Bah Nyə wə wi Kaŋaki ŋga Bichi. Ako wi wə wi n̄ ko wi si num lə, a num wi wə wi ko, ayaka wi num i ni dza." 9 Na yibwiŋ bieŋ biwom biwo si tum lə bikum bi Nyə nya kiŋkəksi bəh kiyəŋni i wi wə wi ko wi shinum i kiŋkii wə a num wə wi ko wiwom jəbi wichi kiŋgəksi kəbi, (aiŋ g165) 10 bəchə' bəni bə mbaŋfia ntso bənaa ka gbo tsə i wi nshiŋ, wə wi ko wi shinum i kiŋkii wə, nya kiŋkəksi kimbūm i wə wi ko feiŋ wi num wiwom jəbi wichi kiŋgəksi kəbi. Jəbi wə bə ni fəki yakadəiŋ bə ka ni baayi bifo bibo bi ŋkuŋ, nəs i kiŋkii kiwo nshiŋ yəŋ a, (aiŋ g165) 11 "Wə ko Bah, num Nyə wibuku, wə kpeiŋ, ka bə tumki bikum bia nya kiŋkəkni i wə, kəksi ŋga bia, kəm a n̄ maa wə bieŋ bichi, a num i kiŋkəŋ ka wə wə n̄ maa bi, na ka bi numki biwom."

5 Mih chu dza yeiŋ kiŋwakti kidoko i tseiŋ yi yiləkəli yi mi wə wi ni shinum i kiŋkii kə wə num bə nyaka i kintəŋ bəh i jum wə ka kii, laa baŋ i kidi nanitaŋ bəh nyanti. 2 Ayaka mih dza yeiŋ tə chinda wi Nyə wi ləkəli widoko wi wili bəh ŋga bikəyi a, "Ako ndə wə wi ko wi kpeiŋ i weli nyanti yiwo bəh i shwa kiŋwakti kələ a?" 3 Mi n̄ məŋ i bein nabə i fa kuku nabə

i fikuku cheiŋ, wə wi ko i shwa kiŋwakti kiwo nabə i tseiŋ ləkə i kiŋwakti kiwo kintəŋ. 4 Mih də na bəh ŋga kəm mi n̄ məŋ wə wi ko wi kpeiŋ i weli kiŋwakti kiwo nabə tseiŋ ləkə yeiŋ kintəŋ. 5 Ayaka mi widoko i mbaŋ wi bəchə' bə wə, dzaka i mih a, "Kiə wə ki də kə. Wəkəli, mi wə bə bəonjki a Bikem wi chwəŋkijūŋ ki Juda, bə chu bəonj tə a Fintəŋ fi bwəŋni i chwəŋkijūŋ ki ŋkuŋ Debit wə tumdzi, a num wi wə wi ko wi kpeiŋ i bwiŋyi nyanti yiwo nanitaŋ i weli kiŋwakti kiwo." 6 Mih dza yeiŋ Waiŋ Jaka, num wi num i fintəŋ fintəŋ kiŋkii wə, bəh bieŋ biwom binaa bəh bəchə', wi num a bə kum. Wi n̄ kaŋaki bitə nanitaŋ bəh dzəkə nanitaŋ. Dzəkəh yiwo num biŋ'waka bi Nyə nanitaŋ biə wi faaŋ bi waŋ mbi wichi. 7 Waiŋ Jaka wiwo ka tsə dzo kiŋwakti kiwo i tseiŋ yiləkəli yi mi wə wi n̄ ko wi shinum i kiŋkii wə. 8 Si wi n̄ dzo kiŋwakti kiwo yakadəiŋ, bieŋ biə binaa bi ni ko biwom tasi bəh bəchə' bəni bə mbaŋfia ntso bənaa ka buku tsə gbəyi i Waiŋ Jaka wə nshiŋ. Mi wimu wimu i bə wə kaŋa chəŋŋ wi kwuŋni bəh bileti bi chwaka ki kpə bibəkəli num bi jikə bəh njiəŋ. Ayaka njiəŋ wələ num ntsa wi bəni bə bə ko bə Nyə. 9 Bieŋ biə bəh bəchə' bəni bə ka yəŋŋ njaŋ wimfiəŋ widoko wi dzaka a, "Ako wə wə wə kpeiŋniki i dzo kiŋwakti kiwo, i weli nyanti yiwo, kəm bə n̄ ko bə kum wə, mwa ma yeliŋ bəni i chu wə nya bə i Nyə. Ayaka bəni bələ buku i chwəŋkijūŋ kichi bəh jə yichi, bəh ŋkaiŋni wi bəni bəchi, bəh bitumi bichi. 10 Wə nya bə bəh bəŋkuŋ, fə bə num bəti mfa gĩa bə Nyə wibuku. Ayaka bə num i bi sakaki nshwaiŋ yələ." 11 Si mih n̄ tseiŋki, ka chu wəkə ja yi bəchinda bə Nyə bə num i bəchuku bəchuku wə bəh i bəmalam bəmalam wə. Bə n̄ ko num bə num i bein fiəli tali i kiŋkii wə bəh bieŋ biə bi ko biwom tasi bəh bəchə' bə. 12 Bə ni yəŋki bəh ŋga dzaka a, "Waiŋ Jaka wə bə n̄ kum, ako wi wə wi kpeiŋni i kaŋaki ŋga, bəh mbūm bəh mfi bimbūm bəh yeli wimbūm bəh kiŋkəkni bəh kimboiŋsi." 13 Mih ka dza wəkə bieŋ bichi biə Nyə n̄ maa, biə bi ko bein bəh biə bi ko i kuku bəh i fikuku cheiŋ bəh i kinchwə kimbūm wə, na bəh bieŋ bichi biə bi n̄ ko i bi di biələ wə, bi yəŋŋ a, "Kimboiŋsi bəh kiŋkəkni bəh mbūm bəh ŋga a kaŋaki wi wə wi shinum i kiŋkii wə, bəh i Waiŋ Jaka wələ jəbi wichi kiŋgəksi kəbi!" (aiŋ g165) 14 Si bi ni yəŋki yakadəiŋ, bieŋ binaa biə bi n̄ ko biwom būm a, "Yi nūm ayaka!" Bəchə' bəwə gbəyi i kuku yaksi na bəh ŋga.

6 Mih ka tseingki si Waiŋ Jaka wə weli nyanti yi ninshij i yə nanitanŋ kintəəŋ, mih ka wəko fieŋ fidəko fimu i mbarj wi bieŋ biə binaa biwəŋ dzaka bəh ja aka dzaŋ yi wamni, dzaka a, “Dzəl!” **2** Mih dzaka a mih tseij, ka yeij kikum kifukuli kidəko i mih nshij, mi wi yəkəni wiwə kaŋa kisəo i kaŋ. Ayaka bə ka bwaŋ kifo ki ŋkuŋ i wi fwuŋ, wi buku tsə aka mi wə wi n̄ tumki dziki gōŋ. **3** Waiŋ Jaka dzə weli nyanti yi kəmsini yə, mih ka wəko fieŋ fi kəmsini fiə i bieŋ biwəŋ biə kintəəŋ, fi dzaka a, “Dzəl!” **4** Ayaka kikum kidəko buku dzə, ki bəko lə kaaŋ, bə ka nya nywə wi jum wimbūm i mi wə wi yəkəki yeij beij, ka nya tə wi bəh ŋga i dzə b̄wili kimboŋiŋni fa kuku ka bəni wəyiki bədəko. **5** Waiŋ Jaka dzə weli nyanti yi kikəmsi kitali yə, mih ka wəko fieŋ fi kikəmsi kitali i bieŋ biwəŋ binaa biə kintəəŋ, fi dzaka a, “Dzəl!” Mih ka dzaka a mih tseij, ka yeij kikum kijisi kidəko i mih nshij, ayaka mi wə wi n̄ yəkəki yeij beij kaŋa fieŋ fiə bə fəkəki bieŋ yeij wə i wi kaŋ. **6** Ayaka mih ka dza wəko aka ja yidəko yi dzaka i kintəəŋ ki bieŋ biwəŋ binaa biə a, “Mi ni dzə lə ŋgəŋ wi chəko bichili ka wi taŋ ŋkwani wi gəŋkpaiŋ yeij, nabə i dzo ŋgəŋ wi chəko bichili ka wi taŋ miŋkwani mi gəŋ mitali yeij. Ayakalə, kiə wə ki nəŋni kə miə bəh mbih!” **7** Waiŋ Jaka dzə weli nyanti yina yə, mih ka wəko kikəmsi kinaa i bieŋ biwəŋ binaa biə kintəəŋ, fi dzaka a, “Dzəl!” **8** Mih ka dzaka a mih tseij, ka yeij kikum num ki ju, yeli wi mi wə wi n̄ yəkəki yeij beij num a kpi, Tumi ki Bəŋkwu biələ wi i jum wə. Bə ka nya bə bəh ŋga a bə dzə bəni i kimbu kimu i kinaa kə kintəəŋ fa kuku bə kaaŋ bə bəh bənywə bə jum bəh dzəŋ bəh jwéij bəh nyám yi chwa yi fa kuku. (Hades 986) **9** Waiŋ Jaka dzə weli nyanti yi kikəmsi kite yə, mih ka yeij biŋ'waka bi bəni i təŋ wi fəni gia chéij. Biŋ'waka biələ kə bi bəni bə bə n̄ wəy i kəŋ gia yi Nyə bəh gia yə bə n̄ dzakaki num a yi beij. **10** Bi wili bəh ŋga a, “Ō Bah Nyə wə wi kə i Biéij Bichi Beij, wə wə wə baiŋki num ŋkəŋ. Wə bi wəkəli i tsə buku dəij ka wə təij nsaka wibuku i chukuli chu bi bəni bə bə n̄ wəy i buku, bə num i mbi wə a?” **11** Bə ka nya na ndə i bə kintəəŋ bəh mbuŋ wi fukuli, ka dzaka a bə wāka dzə twes i, i tsə buku i jəbi wə bə bi wəy i kaasi bwa bə nih bəbə bə bə kə tə bəni bə n̄ŋm bə Nyə num bə n̄ kə i wəy i bə asi bə n̄ wəy i bə. **12** Waiŋ Jaka dzə weli nyanti yi kikəmsi kisəo yə, mih tseij ka yeij si nshwaiŋ nəŋniki na bəh ŋga, wəŋ fiəni ka

jiki lə tiktiktik ka mbuŋ wi kpi, fiəŋŋ wi chili fiəni ka bəkəki lə buu aka mwa. **13** Bijəŋ ka bukuki i beij gbəyi i kuku aka mintam mi kéij mə mə kéijki minchiŋ fiəkə yiləkəli tsə səkəsi mə. **14** Bəli dza kii gwu ka ndzəni wi kiŋwakti ka laka. ŋkwūŋ bəh tumi ki bəko kintəəŋ kichi dza nyə i kidi kə ki n̄ kə. **15** Bəŋkuŋ bə fa kuku, bəh bəni bəmbūm bəmbūm bəchi, bəh kifwu ki bəni bə jum, bəh bəni bə kpə bəmbūm bəmbūm, bəh bəni bə ŋga, bəh na bəni bəchi, nabə mfā, nabə bəh bə bə kəkə mfā, ka nyumiki i bita mə bəh i biəŋa chéij i ŋkwuŋ wə. **16** Bə n̄ nyumiki yakadéij, wili bəŋŋ ŋkwūŋ bəh kibiaŋa dzaka a, “Mbéij gbəyi i buku wə bāŋ buku ka mi wə wi shinum i kiŋkii wə ma yéijki buku, bəh tə a Waiŋ Jaka wə ma chusi shəŋm yi yi bəkəli yə i buku. **17** Chəko biə bə bi chusiki shəŋm yibə yi bəksini dzə kpéij lə, mi kəkə wə wi kə i num i bə nshij.”

7 Si yəmakə n̄ tsə, mih yeij bəchinda bə Nyə bənaa num bə numyi i beij i bimbu bi mbi binaa, kaŋ fiəkə yə yi bukuki dzaki i bimbu biwə wə, a yi ma tsəki i kuku nabə i kinchwə kimbūm wə, nabə i kéij wə. **2** Mih ka chu yeij chinda wi Nyə widəko, wi buku dzə i kimbu kə wəŋ bukuki yeij, wi kaŋa fieŋ fi Nyə wə wi kaŋaki n̄ni, fiə wi chəsiki bəni bu yeij. Wi ka bəŋŋ bəchinda bə Nyə bə bənaa bəh ja yiləkəli. Bəchinda bələ kə bə bə n̄ nya ŋga i bə, a bə bəkəli nshwaiŋ bəh kinchwə kimbūm. **3** Wi bəŋŋ ka dzaka a, “Kiə mbéij ki bəkəli kə nshwaiŋ nabə kinchwə kimbūm nabə kéij, maka buku jiə bəchəsi i shi bi bəni bə n̄ŋm bə Nyə wi buku wə.” **4** Ayaka mih ka wəko a bəni bə bə n̄ chəsi n̄ kə bəchuku gbi bəh mbəŋnyani ntso bənaa a, num bə buku i chwəŋbijuŋ bichi wə i Isləe. **5** Bə n̄ chəsi bəni i chwəŋkijuŋ ki Juda wə, bəchuku jwəfi ntso bəfa, i chwəŋkijuŋ ki Leubəŋ wə, bəchuku jwəfi ntso bəfa, i chwəŋkijuŋ ki Gad wə, bəchuku jwəfi ntso bəfa, **6** i chwəŋkijuŋ ki Ashəl wə, bəchuku jwəfi ntso bəfa, i chwəŋkijuŋ ki Naftali wə, bəchuku jwəfi ntso bəfa, i chwəŋkijuŋ ki Manase wə, bəchuku jwəfi ntso bəfa, **7** i chwəŋkijuŋ ki Semeəŋ wə, bəchuku jwəfi ntso bəfa, i chwəŋkijuŋ ki Ləwi wə, bəchuku jwəfi ntso bəfa, i chwəŋkijuŋ ki Isaka wə, bəchuku jwəfi ntso bəfa **8** i chwəŋkijuŋ ki Sebulun wə, bəchuku jwəfi ntso bəfa i chwəŋkijuŋ ki Yəsef wə, bəchuku jwəfi ntso bəfa i chwəŋkijuŋ ki Bənjamen wə, bə chəsi bəchuku jwəfi ntso

bəfa. **9** Si yəmakā nī tsə, mih tseij ka yeij mbaŋ wi bəni lə maaa a num wə mi kəkə i fa. Num bə buku i bitumi wə bichi, bəh i chwəŋbijuŋ wə bichi, bəh bəni bəchi, bəh jā yichi, num bə numbeij i kiŋkii ki ŋkuŋ nshiŋ bəh i Waiŋ Jaka nshiŋ, num bə ləh bəmbuŋ bə fukuli bəh biali yi səm i kaŋ yibə wə. **10** Bə nī wiliki bə ja yiləkəli dzaka a, “Mbəij dzəki num i Nyo wibuku wə wi kə wi shinum i kiŋkii wə bəh i Waiŋ Jaka wə.” **11** Bəchinda bə Nyo bəchi numyi i beij fiəli baŋsi kiŋkii, bəh bəchə’ bə bəh biəij biwəŋ binaa biə, ka gbəyiki tumkwusi shi bibə i kiŋkii nshiŋ, ka nyaki kiŋkəksi kimbūm i Nyo. **12** Bə nī fəki yakadəij, dzakay i a, “Yi nūm ayaka! Kiŋkəksi bəh mbum bəh mfi bi kə num a kaŋaki Nyo wibuku. Bukumbeij nyāki kiyoŋni i wi. A num wi wə wi kaŋaki kiŋkəkni bəh ŋga bi ləkəli i jəbi wichi wə kiŋgəksi kəbi! Yi nūm ayaka.” (aiŋ g165) **13** Ayaka chə’ widəkə i bəchə’ bə kintəŋ, bikə i mih a, “A fa kə bəndə, num bə ləh bəmbuŋ bə fukuli a? Bə buku faij?” **14** Mih ka chukuli i wi a, “Tikwili, a kiək i a wə.” Ayaka wi dzaka i mih a, “A fa kə bəni bə bə buku i ŋgəkə wimbūm wə. Bə kə bə wəkə bəmbuŋ bəbə i mwa mi Waiŋ Jaka wə, bə bə fuku. **15** Ayakadəij bə ka numki i kiŋkii ki Nyo nshiŋ, ka nəmki i wi nchəkə bəh nshi i juŋ yi fəni yi gia mə. Wi wə wi kə wi num i kiŋkii wə wi ni numki bəh bə, wi num kiŋjəŋjəŋ kibə. **16** Dzəŋ bi chu lansi wə kə bə, kiŋdəŋ kəbi bi chu wəŋki bə. Wəŋ bi chu tweij kə bə, di bishili bi chu tumtiki kə bə. **17** Yi bi numki yaka, kəm Waiŋ Jaka wə wi kə i kintəŋ kiŋkii wə bi təkni bəh bə aka ntəkni shwāj, wi dzo bə tsə chiŋsi i di biə mwi mə mə shiki jəbi wichi bukuki. Nyo bi yaŋa bwili lə midem michi i dzəkəh yibə wə.”

8 Waiŋ Jaka dzə weli nyanti yi nanitaŋ i kiŋwakti kiwə wə, di kpichumi i beij lə məwəŋ i tsə buku i kiŋka ki mbəŋə wə. **2** Ayaka mih ka yeij bəchinda bə Nyo nanitaŋ bə bə si numbeij i Nyo nshiŋ. Bə nya kiŋjəŋ nanitaŋ i bə. **3** Chinda wi Nyo widəkə dza dzə numbeij i di biə təŋ wi fəni wi gia nī kə, wi kaŋa finshwali fiə bə kpaki njiəŋ yeij, num bə kəŋsi bəh chwaka ki kə kə bəkəli. Bə nya njiəŋ widuli i wi i chiŋni i təŋ wi fəni wi gia wə, bəh ntsa wi bəni bəchi bə bə kə bə Nyo. Ayaka təŋ wiwə num bə kəŋsi bəh chwaka ki kə kə bəkəli, wi num i kiŋkii nshiŋ. **4** Ayaka wi kpa, miəkə mi njiəŋ miwə bəh ntsa wi bəni bə bə kə bə Nyo buku i kaŋ

yi chinda wə, yaka tsə i Nyo nshiŋ. **5** Chinda wi Nyo wiwə ka dza dzə finshwali fiə bə kpaki njiəŋ yeij, dzo gbuku i təŋ wi fəni wi gia wə, jiə jiksi yeij, ka ləw i nshwaiŋ wə. Si wi ləw yakadəij, dzaŋ yisi i mwayiki yi wamyi jumi, nshwaiŋ nəŋni. **6** Bəchinda bə Nyo nanitaŋ bə bə nī kaŋaki kiŋjəŋ nanitaŋ ka kəŋsi gwu i təŋki kiŋjəŋ kiwə. **7** Chinda wi Nyo wi ninshiŋ ka təŋ ŋ’wi jəŋ, kitəh kidzaŋ bəh gbuku num bə fweŋni bəh mwa shuku i nshwaiŋ wə. Ayaka kimbu ki nshwaiŋ kimu i bitali biə kintəŋ fii, kimbu ki kəij kimu i bitali biə kintəŋ fii, mfwəŋ biə bi təkəki bichi fii tə. **8** Chinda wi Nyo wi kəmsini təŋ ŋ’wi jəŋ, ayaka bə ləw fiəŋ fidəkə gbuku beli yeij fi num ka ŋkwuŋ wimbūm widəkə. Fiəŋ fiwə gbə shi i kinchwə kimbūm wə. Ayaka kimbu ki bəkə yimbūm kimu i kintəŋ bitali wə fiəni chu mwa. **9** Ayaka kimbu kimu i kintəŋ bitali wə i biəij biwəŋ wə i kinchwə kimbūm mə kpiyi. Ayaka kimbu kimu i kintəŋ bitali wə i bəŋgwuki wimbūm i bəkə shaki. **10** Chinda wi Nyo wi tali təŋ ŋ’wi jəŋ, jəŋ wimbūm widəkə nyə i beij beli aka naka ki baŋsini gbə baŋ kimbu kimu i kintəŋ bitali wə i binchwə wə bəh dzəŋə yi mwi yə mwi bukuki yeij. **11** Yeli wi jəŋ wiwə kə a Nlə. Si wi gbə yaka, kimbu kimu i kintəŋ bitali wə i binchwə wə fiəni ka ləki. Bəni bəduli kpiyi kəm bə nī mu mwi miwə, kəm jəŋ wiwə nī kə wi fə bəkə yiwə ka ləki. **12** Chinda wi Nyo wi ki kəmsini kinaa təŋ ŋ’wi jəŋ, ayaka fiəŋ fidəkə chəkə chafi kimbu kimu i kintəŋ bitali ki wəŋ wə. Chafi kimbu kimu i kintəŋ bitali ki fiəŋ wə ayaka chafi tə kimbu kimu i kintəŋ bitali biŋjəŋ wə. Ayaka bimbu bibə kimu kimu ka jiki. Baiŋni na chu baiŋki i kimbu ki nshiŋ kimu wə bəh ki nchəkə i kintəŋ bitali wə. **13** Mih ka tseijki, ka wəkə mfaa də bəh ja yiləkəli si wi nī fuliki i kintəŋ ki bəoli wə dzakay i a, “Ŋgəkə əy, ŋgəkə əy, ŋgəkə əy, i bəni bə bə kə i fa kuku i jəbi wə bə ni təŋki kiŋka kiŋjəŋ kə ki besi kə bəchinda bətali kə i təŋ.”

9 Chinda wi Nyo wi kiŋkani kite təŋ jəŋ wi, mih yeij jəŋ widəkə wə wi nī nyə beij gbə i kuku. Ayaka bə nya kiŋweli i jəŋ wiwə kə ki weliki fəŋ kə ki shiki lə ŋwəwə. (Abyssos g12) **2** Jəŋ wiwə ka weli dzaka ki fəŋ kiwə, fimiəkə buku fiəŋ lə maaa ka fiki buku, aka biəij wə jəbi wə bə juŋni ka kpa. Fimiəkə fiə fi nī buku i fəŋ kiwə wə nī fə wəŋ bəh bəoli nyə ka jiki num jini. (Abyssos g12) **3** Chumi buku i fimiəkə fiwə mə

shi dza i nshwaiŋ wə. Ayaka bə nya chumi yiwo bəh ŋga i taaki ka nyeiŋ yi nshwaiŋ, 4 bə nəiŋ a kia yi ki bəkəli kə na fiŋə fi kəkəki, i nshwaiŋ wə kəŋ a numki mfwəŋ nabə kpeiŋ, a bə nya a ŋgəkə i ŋkaiŋni wi bəni bə bə kaŋaki kə ki chəsi ki Nyo i shi bibə cheiŋ. 5 Bə nī bee a bə chəbsi bə i kifiaŋŋ kite wə. Ayakalə, a bə ma i wəyɔi lə bə. ŋgəkə wibə nī kə aka ŋgəkə wi nyeiŋ i jəbi wə yi ta mi. 6 I kifiaŋŋ kite kələ wə bəni bi nəŋki kpi bə yeiŋ kə i yi wə. Bə bi dəkə lə i kpi, kpi geiŋ lə bə. 7 Chūmi yələ nī kə aka bikum biə bi keiŋsi gwi i buku tsə i di bi jum wə. Biəiŋ bidəkə nī kə i kifwu kibə wə aka bifo bi bəŋkuŋ biə bə keiŋsi bəh chwaka ki kpo ki bəkəli, bishi bibə nī kə aka shi bi bəni. 8 Kiluli kibə kifwu nī kə aka ki bəkəŋa, jəŋ yibə num aka yi bikem. 9 Yi nī kaŋaki mbami bi num aka chwaka ki bəni bə jum kə bə si baŋ kijum yeiŋ wə. Jəbi wə yi si fuli bibəkəli bibə ka kəmki aka bəkədk bəduli biə bikum si guku jəbi wə bi yəkəki tsəki i di bi jum wə. 10 Yi kaŋa kiwini bəh fiəli aka nyéiŋ. Ayaka ŋga bibə biə bə nyaki ŋgəkə yeiŋ i bəni wə i kifiaŋŋ kite wə nī kə i kiwini kibə wə. 11 Bə nī kaŋaki ŋkuŋ wibə num chinda wə wi tseiŋki fəŋ kə ki shiki lə ŋwəŋ, yeli wi i já yi Hibulu wə kə a Abadən, ayaka num i já yi Glik wə a, Abəlɔn (yeli wələ kə a mi wə wi bəkəliki num bəkəlini). (Abyssos g12) 12 Yələ yi tsə lə keiŋki ŋgəkə wi ninshiŋ. Ayakalə, mbeiŋ wəkəli, bəŋgəkə bədəkə keiŋki bə biəli bəfa bələ jum. 13 Chinda wi Nyo wi sɔɔ təŋ ŋ'wi jəŋ, mih wəkə ja yidəkə buku dza i kitia kinaa kiwə wə bi num i təŋ wi fəni wi gia wə bə keiŋsi bəh chwaka ki kpo ki bəkəli, wi num i Nyo nshiŋ, 14 dzakayi i chinda wi Nyo wə, wi kikəmsi ki sɔɔ wə wi nī kaŋaki jəŋ a, “Shwəli bəchinda bənaa bə bə kə bə kaŋa kəmsi tsə i kinchwə kimbūm yi Yufletis wə.” 15 Ayakadəiŋ, chinda wi Nyo ka shwa bənaa bə. Bəchinda bəwə num bə nī keiŋsi jiə bə ka wəkəliki jəbi bəh chəkə bəh fiəŋŋ bəh jia yə bə bi shwəli bə, bə wə kimbu kimu i kintəŋ bitali bi bəni wə. 16 Mih nī wəkə si mbaŋ wi bəni bə jum bə bikum nī kə. Bə nī kə bəmalam gi yifa. 17 Bikum biə mih nī yeiŋ i fiəŋ wə ka ndəmsi, bəni bə bə nī yaka yeiŋ beŋ nī kə i dzəh yələ wə lə: bəni bəwə nī ləh chwaka bidəkə baŋ bijum bibə yeiŋ, ntsəŋə wiwə nī bəkəki ka gbuku chu num aka bəli, chu num tə lə ŋaaa. Kifwu ki bikum biwə nī bwəsiki bi bəbikem, gbuku bəh fimiəkə bəh fiəŋ fidəkə ka mikaiŋ mi gbuku mə mə beliki, buku i dzaka

kibə wə. 18 Biəiŋ bi bəŋgəkə biəli biə bi nī kə, gbuku bəh fimiəkə bəh fiəŋ ka mikaiŋ mi gbuku mə mə beliki, bi nī bukuki i bikum biwə dzəkə wəyɔi bəni i kimbu kimu i kintəŋ bitali wə. 19 ŋga bi bikum biwə kə num i dzaka kibə wə bəh i biwini bibə wə. Biwini bibə num aka júŋŋ, kaŋa kifwu, a num fiəŋ fiə bə beŋsiki bəni yeiŋ. 20 Na si yi nī num yakadəiŋ, kiŋka ki bəni bəh biəiŋ bi bəŋgəkə biəli nī kə wəyɔi bə, bə nī kə kwuni na shóm yibə i gia yə bə nī fəki bəh kaŋ yibə. Bə nī kə kwuni i bee i tsaki i bəchinda bə ŋkpeli bəh miməsə nabə fiə bə keiŋsi bəh chwaka ki kpo ki bəkəli nabə ki fukuli nabə kinaŋ, nabə kitəh, nabə kpeiŋ. Miməsə mələ kəbi na i yeiŋ biəiŋ nabə i wəkə nabə i nyani. 21 Bə nī kə kwuni tə shóm i wəyɔiki bəni nabə i fiŋŋki nabə i nəki nəni kinyeŋ ki təkəlini nabə ji.

10 Mih chu yeiŋ chinda wi Nyo widəkə wi ləkəli wə wi shi dza i beŋ, num bikwu lim wi ka mbuŋ, num kikpa kidzəŋ daa i fwu wi beŋ. Shi bi nī kə aka wəŋ, gvu yi num asi kiləw ki gbuku si yaka. 2 Wi nī kaŋaki fiŋwakti fidəkə i wi kaŋ bə weli. Wi shi dza təm gbu wi, wi tseiŋ yiləkəli i kinchwə kimbūm mə, təm wi tseiŋ yi kiməkə i nshwaiŋ wə. 3 Si wi təm yakadəiŋ, wam bəh ŋga asi bikem si wam. Asi wi wam yakadəiŋ, dzəŋ yə yi si wamyi kiŋkani nanitaŋ ka dzaka. 4 Si dzəŋ yə yi si wamyi kiŋkani nanitaŋ yiwo dzaka yakadəiŋ, mih bə nəŋ i nyaka gia yiwo ja, yə dzaka i beŋ a, “Jiə gia yə dzəŋ yə yi si wamyi kiŋkani nanitaŋ dzaka i shóm. Kiə wə ki nyāka kə i kiŋwakti mə.” 5 Chinda wə mih nī yeiŋ wi num i kinchwə kimbūm bəh i nshwaiŋ wə dzasi tseiŋ yi yiləkəli i beŋ, 6 kaiŋ i yeli wi mi wə wi kə jəbi wichi kiŋgəksi kəbi, a num wi wə wi nī maa bəli bəh biəiŋ bichi biə bi kə i yeiŋ wə, bəh nshwaiŋ bəh biəiŋ bichi biə bi kə i yeiŋ wə, bəh kinchwə kimbūm bəh biəiŋ bichi biə bi kə feiŋ wə. Wi kaiŋ dzaka a, “Nyo ni chu mōti kə i fə gia yə wi nəŋki! (aiəŋ g165) 7 A bi numki i chəkə bi chinda wi Nyo wi kiŋkani nanitaŋ bi təŋ ŋ'wi jəŋ, Nyo bi fə gia yə wi nī nyumiki yi dza kpeiŋ si wi nī kə wi dzaka lə i bəni bu bə nəm bə bə kə bəni bu bəntum.” 8 Ja yə mih nī wəkəki i beŋ chu dzaka i mih a, “Tsə dzə kiŋwakti kə bə weli i chinda wi Nyo wə kaŋ wə wi num i kinchwə kimbūm beŋ bəh i nshwaiŋ wə.” 9 Ayakadəiŋ, mih ka tsə i chinda wi Nyo wiwə dzaka i wi a wi nya fiŋwakti fiwə i mih. Wi dzaka i mih a, “Kə dži.

Jōbi wə ki ni shi i tō wə mē ki nī lōki. Ayakalə, ki ni njwōŋki i dzaka ka wə aka nyu.” 10 Mih ka dzo fiŋwakti fiwō i chinda wi Nyō wiwō kaŋ, ka dzi. Si mih nī dziki ki njwōŋ i dzaka kəŋŋ wə aka nyu, Ayakalə, jōbi wə ki nī shi i tō wə mē ki lō. 11 Si mih nī dzi, bə ka dzaka i mih a, “Wō kaŋaki chu dzāka ntum wi Nyō i bəni. Ntum wələ kō kōm chwōŋkijūŋ ki bəni bəh kitumi bəh bəni bə bō dzakaki ŋkaiŋni yi jā bəh bəŋkūŋ.”

11 Bə dza nya kimfəkə i mih ki num aka mbəŋ, dzaka i mih a, “Tsə fəkə juŋ yi fəni gia yi Nyō bəh tōŋ wi fəni gia, wə fa tə bəni bə bō tsaki yeiŋ, 2 ayakalə kīə wə ki fəkə kə tōkō wi biŋ. Bēe biəmaka di kōm bi kō num bə nya i bəni bə bō kəkə Bəju. Bō bi yaka i kwili wi baiŋni fuŋ, chəbsi kwili wiwō i tsə buku i kifaiŋŋ wə mbəŋnyani ntso bəfa. 3 Mih bi nya lə ŋga i bəni bəŋ bəfa bə bō dzakaki kōm mih, bō bi laka ntum wuŋ i bəni i kaŋ wə nchuku gi yifa bəh mbəŋ bisō. Bō bi lakaki yaka num bō loh bəmbuŋ bə kpi.” 4 Bəni bəfa bələ kō kēiŋ yi ɔlif yifa bəh naka bifa biə bə tōmki naka ki baiŋsini yeiŋ ki si shi num i Bah nshiŋ wə wi kaŋaki nshwaiŋ. 5 Ayaka mi kabə nəŋ i bi fə gia yichu bəh bō, gbuku bi buku i dzaka kibo wə wi dzi mbaiŋŋni wibo. Yələ kō dzəh yə na ndə wə wi nəŋki i fə gia yichu bəh bō bi kpiki ayaka. 6 Bō kaŋaki lə ŋga biə bō kō i baŋ bōoli ka dzaŋ ma mōm na i təkə i nshwaiŋ wə, i kaŋ yə wə bō ni lakaki ntum wi Nyō yeiŋ. Bō kaŋa tə ŋga biə bō kō i fiəni mwi michi a mō fiəni chu mwa bəh ŋga biə bō kō i faaŋ ŋkaiŋni bifum bichi i nshwaiŋ wə na yibwiŋ bō kəŋki. 7 Jōbi wə bō bi kaasi i dzaka gia yə bō kaŋaki i dzaka, kiŋkum ki nyam yə bi buku i fəŋ kə ki shiki lə ŋwōŋŋ, yi bi tum jum bəh bō, yi tumdzi bō, ka yi bi wōyi bō, (Abyssos g12) 8 kiwini kibo bi nōyi baŋŋki dzəh yi kwili wə. Kikwili kələ kō kə bə bōŋŋki i jā yi ndi wə a Sōdōm nabə a Ijib, a num feiŋ di biə bə nī baŋŋ Bah wibo i kintasi wə. 9 I kaŋ wə yitali bəh kiŋka ŋgōkō wi bəni, na i kinaŋ kintōŋ wə, na bə bō dzakaki na yinaŋ jā, nabə kikwili kinaŋ, bō bi tseiŋki si kiwini kibo nōyi bō bi nēiŋ a bə ma lə. 10 Bəni bə bō kō fa kuku bi laŋki a kpiyi bəni bələ lə a. Bō bi ka saŋliki, mi chiŋsi kinya i mi, mi chiŋsi i mi. Bō bi fəki yaka kōm bəni bə ntum bə Nyō bəfa bələ dzə bəh ŋgəkə wimbum i bəni wə fa kuku. 11 Yi dzə num si kaŋ yitali bəh kiŋka yələ dzə tsə, kiŋ'waka kə ki nyaki nōni dza dzə i Nyō wə, liə i bō mə, bō fiəni

dzayi. Bəni yeiŋ yaka ndzaŋ kwa bō. 12 Bəni bələ bəfa ka wōkō ja yi dzaka i beŋ na bəh ŋga dzaka i bō a, “Mbeiŋ yāka dzə fa!” Ayaka bō ka yakaki tsəki i beŋ i bikwu wə, bəmbaiŋŋni bəbō tseiŋ. 13 A jōbi wiwō wə, nshwaiŋ dza nəŋni na bəh ŋga bəh ŋga, kimbu ki kwili kimu i jwōfi kintəŋ muku. Bəni bəchuku nanitaŋ kpiyi si nshwaiŋ yiwō ni nəŋniki. Kiŋka ki bəni bə bō nī baŋ, num bəh ndzaŋ na bəh ŋga, ka tumyiki bikum bi Nyō wə wi kō beŋ. 14 Yələ yi tsə lə, kō ŋgəkə wi kōmsini. Ayakalə, mbeiŋ wōkōli, ŋgəkə wi ŋkaiŋni kitali ni dzə lə i jōbi wi juli wə. 15 Chinda wi Nyō wi nanitaŋ tōŋ ŋ'wi jəŋ, mih wōkō jā yi dzaka i beŋ bəh ŋga dzakayi a, “ŋkuŋ bi fa kuku fiəni chu bi Bah wibukumbəiŋ bəh Kimbwili wə wi nī kaka, wi num i bi sakaki jōbi wichi kiŋgōksi kōbi.” (aiŋ g165) 16 Ayaka bəchə' bəni bə mbəŋfia ntso bənaa bə bō nī shinum i biŋkii bibō wə i Nyō nshiŋ ka gbōyiki tumkwusi bishi bibō i kuku, nya kiŋgōksi kimbūm i Nyō. 17 Bō ni fəki yakadəiŋ, dzakayi a, “Buku nyāki kiyōŋni i wə, Bah Nyō wə wi Kaŋaki ŋga Bichi, akō wə wə wə kō i liə, a num wə wə wə nī kō wə si num. Buku nyāki kiyōŋni kōm wə kō wə dzo lə ŋga bia bimbūm ka yisi i sakaki. 18 Bəni bə bō kiəkī kə wə nī bōksi shōm, ayaka jōbi wə wə kō i chusi shōm ya yi bōksini kpēiŋ lə. A num jōbi wə wə kō i sakaki bəni bə bō kō bō kpiyi. A chu num tə jōbi wə wə kō i makti bəni ba bə nōm bə bō kō bəni ba bə ntum, i chu makti bəni bə bō kō bəh Nyō, i makti tə bəni bəchi bə bō kōksiki yeli wə, nabə bəchiŋ bəchiŋ naba bəmbūm bəmbūm. A num tə i jōbi wə wə kō i kaasi bəni bə bō bəkəlīki di bichi fa kuku.” 19 Bə ka dza weli dzaka ki fiəŋə ki juŋ yi fəni gia yi Nyō i beŋ. Kintaŋntaiŋ ki miŋkaŋ mi Nyō kə ki nī kō i juŋ yi fəni yi gia yiwō mə kiyəŋə. Ayaka dzaŋ dza ka mwayiki, wamyi, jumi, nshwaiŋ nəŋni, kitəh kidzaŋ kimbūm kimbūm shuku.

12 Mih dza yeiŋ gia yi dzaka kiwōmni yidōkō i beŋ. A nī kō miŋkpaŋa widōkō wi loh wōŋ i gwu wə ka mbuŋ, fiəŋŋ num i gvu yi cheiŋ, num wi bwaŋ kifō ki ŋkuŋ biŋŋ num yeiŋ wə jwōfi ntso bəfa. 2 Wi nī kō bəh tō wə nōmh i bwo, wi wōkō ləli bi nōm də. 3 Mih dza chu yeiŋ gia yi dzaka ki wōmni yidōkō i beŋ. A nī kō kiŋkum ki nyam kibōkōli kidōkō, ki bwōsi nyam yi kətə. Ayaka yi kaŋa kifwu nanitaŋ bəh bitə jwōfi, bəh bifo bi ŋkuŋ binchiŋ binchiŋ nanitaŋ i kifwu kiwō wə. 4 Wi tum wini wi yaŋa dzo

kimbu kimu i kintəəŋ ki bitali bijəŋ wə i beŋ ləo shi i kuku. Ayaka kinjcum ki nyam kiwə dza tsə num i miŋkpaŋa wə wi n̄ kə a bwo nshin, ka jobi wə miŋkpaŋa wiwə bwo ngaiŋ n̄ bwinyi dzi waiŋ wiwə a dzini. 5 Wi bwo waiŋ nyukuni, a num wə wi bi sakaki bitumi bichi bəh mbeŋ wi ŋkuŋ wi chwaka. Ayakalə, asi wi n̄ bwo, bə chufi dzo waiŋ wiwə tsə bəh wi i beŋ i Nyə, wi num kəmsi i kinjii ki wə. 6 Miŋkpaŋa wiwə ka geiŋ tsə num i chwa i di biə Nyə n̄ kə wi sisi jiə lə i wi. I di biə bə bi təkni ki bəh wi i kaŋ wə nchuku bəh gi yifa bəh mbaŋ bisə. 7 Ayaka jum dza yisi i tumi ki Nyə wə, chinda wi Nyə wə Maikel bəh mbaŋ wi bəchinda ka jwəki bə bəh kinjcum ki nyam yə yi bwəsiki kətə. Ayaka nyam yiwə bəh bəchinda bu bəŋ jwə chukuli, 8 ayakalə bə tumdzi kinjcum ki nyam kiwə bəh mbaŋ wi, bə na chu kwati di i tumi ki Nyə wə. 9 Bə bwili kinjcum ki nyam kiwə ki bwəsi kətə ka laaŋ ki bəh bəchinda bu, bə shi gbə i kuku. Kinjcum ki nyam kələ kə num juŋŋ yi kikapu yə yi kə ŋkpeli, chu num Satan. A num wi wə wi fwəkyiki bəni i mbi wələ wə wichi. Bə n̄ laaŋ wi tasi bəh bəchinda bu bə shi gbə i kuku. 10 Mih dza wəkə ja yi dzaka na bəh ŋga i tumi ki Nyə wə a, “Akə i liə Nyə ki bwiliki bəni bu, i chusiki ŋga bi bi nəm, i sakaki ŋkuŋ bi, Kimbwili wi wə wi n̄ kaka ni chusi tə ŋga bi i nsaka wi wə. Yi n̄m yaka i liə kəm bə kə bə laaŋ shi mi wiwə i kuku wə wi ni shi kə i Nyə wibukumbəŋ nshin, a num wə wi jiəkə gia i bwa bə nih bəbukumbəŋ fuŋ nshin bəh nchəkə. 11 Ayakalə, bə tum dzi lə wi kəm mwa mi Waiŋ Jaka bəh gia yi Nyə yə bə beənki nsaka wiwə. Ayaka bə n̄ kəŋki kə n̄ni kibə na i dzəh yə bə kə i lwaki kpi. 12 Ayakadəiŋ, ma tumi ki Nyə laŋki, bəh bəni bəchi bə bə kə yeiŋ, laŋki tə. Ayakalə, ŋgəkə wimbun kə i mbeŋ i kuku bəh kinchwə kimbun, kəm ŋkpeli kə wi shi dzo i mbeŋ wə. Wi jikə bəh shəm yi bəkəli nalə, kəm wi kiəkə lə a jobi wi ngaiŋ baŋ a twəsi.” 13 Jobi wə kinjcum ki nyam kə ki bwəsiki kətə n̄ yeiŋ a bə laaŋ bwili ngaiŋ, wi shi gbə i kuku, wi ka daa n'yəkə i miŋkpaŋa wə cheiŋ, wə wi n̄ bwo waiŋ nyukuni. 14 Ayakalə, bə n̄ nya bibəkəli bi mfaa wimbun bifa i miŋkpaŋa wiwə a wi fuli bəh bi i yəkə geiŋ juŋŋ yiwə i tsə numki i chwa i jiə yitali wə bəh kinjka bə təkni i wi. 15 Ayaka juŋŋ yiwə ka bwiliki mwi i dzaka ki wə, mə shi aka bəkə, i miŋkpaŋa wiwə cheiŋ a ngaiŋ dzo nyə bəh wi. 16 Ayakalə, nshwaiŋ gamti miŋkpaŋa

wiwə, weli dzaka ki ka məə bəkə yə kinjcum ki nyam kiwə n̄ bwiliki i dzaka ki wə. 17 Nyam yiwə ka bəkə shəm bəh miŋkpaŋa wiwə, ka nyə tsə fasi jum i jwə kinjka ki bwa bə kpaŋa wiwə, a num bə bə jiəkə bənchi bə Nyə chu beəŋ nsaka wi Jisəs.

13 Ayaka wi ka tsə ka numki i kinchwə kimbun kpəŋ. Mih ka chu dza yeiŋ nyam yi gumini yi buku dzo i bəkə, yi kaŋa kifwu nanitaŋ bəh bitia jwəfi bəh bifo bi ŋkuŋ i fwu wi bitia biwə wə jwəfi, kiyeli kə ki n̄ bəkəliki yeli wi Nyə n̄ kə i bifwu biwə wə. 2 Nyam yiwə yə mih n̄ yeiŋ yi n̄ bwəsiki jum, gvu yi num aka yi nyam yidəkə bə bəŋki a bəe, dzaka ki num aka ki kibaba. Kinjcum ki nyam kə ki bwəsiki kətə, ki ka nya nyam yiwə bəh ŋga bi bəh kinjii ki a wi sakaki bəh ŋga bimbun. 3 Fwu wi nyam yiwə widəkə n̄ kaŋaki lə ŋkaŋni wi biəkə yidəkə num yi n̄ kələ i wəo wi wəoni, ayakalə num yi n̄ bənih lə. Ayaka dzaka wəm bəni bəchi fa kuku, bə ka gbəyiki i nyam yiwə cheiŋ. 4 Ayaka bəni ka nyaki kinjəkəsi kimbun i kinjcum ki nyam kə ki n̄ bwəsiki kətə, kəm ki n̄ kə ki nya nyam yi gumini yiwə bəh ŋga bi. Ayaka bə ka nyaki tə kinjəkəsi kimbun i kinjcum ki nyam kiwə dzaka a, “Akə ndə ka nyam yi gumini, a num ndə i jwə yi a?” 5 Bə n̄ bee nyam yiwə yi ka kaŋaki dzaka, yi num i dzakaki já yi ghaŋsini gwu, yi chu bəkəli yeli wi Nyə, num bəh chu bee tə a yi sakaki i kifiaŋŋ wə mbaŋnyani ntso bəfa. 6 Yi ka yisi ka dzakaki já yichu kəm Nyə, bəkəli yeli wi bəh di biə Nyə kə feiŋ bəh bəni bə bə kə i tumi ki Nyə wə. 7 Bə n̄ kə bə bee tə a yi laa jum i bəni bə bə kə bə Nyə, i tumdzi bə, bee tə a yi kaŋaki ŋga i di bichi bəh i bəni bəchi bəh i bəni bə já yichi, bəh i bitumi bichi. 8 Bəni bəchi i fa mbi wə bi nyaki lə kinjəkəsi kimbun i wi. Bəni bələ kə mi wichi wə bə n̄ ka nyaka dəkə yeli wibə i kinjwakti wə na ka mbi yisi. Kinjwakti kələ kə kiyeli ki bəni bə bə kaŋaki n̄ni kə yeiŋ mə, num kinjwakti ki Waiŋ Jaka wə bə n̄ kum. 9 Mi wə wi kaŋaki bintuni, wi wəkə. 10 A kabə num a mi kə a bə ni kwa wi kwani, ma bə n̄ kwa. Mi kabə num a bə ni wəo wi bəh nywə wi jum, ma bə ni wəo wi bəh nywə wi jum wiwə. Yələ gia tsəki i bəni bə bə kə bə Nyə a bə kəŋa shəm, bə jiəkə shəm i wi. 11 Mih chu dza yeiŋ nyam yi gumini yidəkə num yi buku i kuku, yi kaŋa bitia bifa aka waiŋ shwaŋ, wi dzaka aka kinjcum ki nyam yə yi bwəsiki kətə. 12 Yi n̄

chusiki nga bi nyam yi gumini yi ninshir yə yichi, i yeli wi nyam yiwo wə. Ayaka yi fə kuku wichi bəh bəni bəchi i mbi wə ka nyaki kinəkəsi kimbūm i wi bəh nga bi nyam yi ninshir yə biəkə yi n̄ kə i wə wi wəni num biəkə yiwo bənih lə. **13** Yi n̄ fəki kinchəsi kə ki chusiki nga bi fə na gbuku nyə shi dzə i beir bəni yeir. **14** Si bə n̄ bee a yi fə kinchəsi kə ki chusiki nga i yeli wi nyam yi ninshir yə wə yi ni gumiki yaka, yi ka fwəkyiki bəni bə bə kə i mbi wələ wə bəh bi. Ayaka yi ka dzaka bə fə kimbwəsi ki nyam yə bə n̄ beirsi bəh nywo wi jum ayaka yi keir yi wom. **15** Bə n̄ bee a yi nya kin'waka i kimbwəsi ki kinjūm ki nyam yə, ka yi kə i dzakaki, yi fə bə wəyī bəni bəchi bə bə n̄eiri i nyaki kinəkəsi kimbūm i kimbwəsi kə. **16** Yi n̄ dzaka a bə fə kinchəsi i bəni bəchi i tseir yiləkəli wə nabə shi cheir, a bə fə i na ndə wə kəy wi numki winchir nabə wimbūm, nabə i bəni bə kpə nabə i bəni bə kifūu, nabə mfā nabə bə bə kəkə mfā, **17** ka mi ma tar nabə i tar ni wi kanjaki kə kinchəsi kiwo. Kinchəsi kələ kə yeli wi kinjūm ki nyam kə, nabə nyaka wi yeli wi kinjūm ki nyam kə. **18** Yələ kə gia yi n̄eiri mfi bimbūm. Mi wə wi kanjaki mfi wi fə nyaka wələ wi kə yeli wi nyam yələ wi wəkə. Nyaka wələ num yeli wi mi wiwəm, nyaka wiwo num a,

14 Mbeir wəkə, si mih ni chu tseir, mih dza yeir Wair Jaka num wi num i njkwur wi Sayəy wə, bəni bəchuku gbi bəh mbanjanyi ntso bənaa num bəh wi. Bəni bələ n̄ kə bə bə n̄ kanjaki kinchəsi ki yeli wi bəh wi Ba wi i shi cheir. **2** Mih wəkə ja yi dzə i beir yi jumi aka mwi mə mə gbəki i fəy wə, yi jumi tə aka dzar yə yi wamyiki. Ja yə mih n̄ wəkə yi n̄ dzakaki aka kichəy bəni komyiki. **3** Bə n̄ yəyiki njar wimfiar widəkə i kinjii ki njkur nshir bəh i bieir biwəm binaa nshir bəh i bəchə' nshir. Mi widəkə n̄ ka kiə dəkə njar wiwo a kəbi a bəni bə bəchuku gbi bəh mbanjanyi ntso bənaa a. A num bə bə n̄ yelih bə i chu wə i fa kuku. **4** Bələ kə bəni bə bə n̄ ka bəkəli dəkə gwu yibə bəh bəkaŋa, kəm bə n̄ ka kiə dəkə bəkaŋa. Ako bə bə bə si biəli Wair Jaka i na fair wə wi tsəki. Bəni bələ kə bə bə n̄ yelih i ngəkə wi bəni bəwəm bəchi kintəy a bə num ka mintam mi Nyə mi ninshir bəh mi Wair Jaka. **5** Gia yi ntəkə yidəkə n̄ ka num buku dəkə i dzaka kibə wə. Bə num ngbə widəkə kəbi. **6** Ayaka mih chu dza yeir chinda wi Nyə widəkə wi fuli i kintəy ki bəli

wə. Wi n̄ kanjaki ntum wi ndzəy ni wə wi kə i jəbi wichi i fukuki i bəni bəchi bə bə kə i mbi wələ wə. Wi n̄ kə i fukuki i bitumi bichi, bəh i bənjur bəchi, bəh bəni bə bə dzakaki na yi nair jə nabə winair njkair ni wi bəni bəchi. (aiōnios g166) **7** Chinda wiwo wam na bəh nga a, "Mbeir lwāki Nyə tūmyi bikum bi, kəm jəbi wi, wi nsaka dzə kpeir lə. Mbeir nyā kinəkəsi kimbūm i wi kəm wi maa bəli bəh nshwair bəh kinchwə kimbūm bəh biə biə mwi bukuki feir i kuku." **8** Chinda wi Nyə widəkə wi kəmsini, ka biəliki wi dzakay i a, "Babilon wimbūm kə wi gbə lə, wi gbə lə. Ako wi wə wi fə bitumi bichi mu n̄ni ki təkəlini ka mbih." **9** Chinda wi Nyə widəkə wi kinjəmsi kitali ka biəliki tə bə, wili na bəh nga a, "Na ndə wə wi ka məmsi i nya kinəkəsi kimbūm i nyam yi gumini yə bəh kimbwəsi ki nyam yiwo, kəy tə kinchəsi i shi cheir nabə i tseir yi wə, **10** yaka wi bi mu lə shəm yi Nyə yi bəksini asi mi si mu mbih. Shəm yi bəksini yiwo kə num wi shuku i bwam wi, wi bəksini shəm maka wi kpeir ni. Wamaka mi kə bə bi ləkə wi i feir wə fi fii aka mikair migbuku, wi yeir ngəkə feir. Yələ gia bi numki num i bəchinda bə Nyə bə bair ni nshir bəh Wair Jaka. **11** Fimiəkə bi yakaki jəbi wichi kinjəksi kəbi i di biə bə lə bə i ngəkə wə. Bəni bələ bə nyaki kinəkəsi kimbūm i nyam yi gumini bəh kimbwəsi ki nyam yiwo bəh bəni bə bə kanjaki kinchəsi ki yeli wi, bə bi kanjaki kə nj'waka i ngəkə wibə wə nshi nabə nchəkə." (aiōn g165) **12** Yələ gia tsəki i bəni bə bə kə bə Nyə num bə bə bə jəki bəchi bə Nyə, bə jə shəm i Jisə wə, a bə kanjaki i kanjaki shəm. **13** Mih dza wəkə ja yi dzaka i tumi ki Nyə wə yi dzaka i mih a, "Nyāka yələ: I yisi i liə tsəki səki ndzəy ni bimbūm kə i bəni bə bə kpriyiki num bə chiri bəh Bah." Kin'waka ki Nyə bum a, "Ndzəy ni bimbūm kə i bə njkəy, bə ni waka lə i bilur bibə wə, kəm mfə wibə wi ndzəy ni biəli lə bə." **14** Mbeir wəkəli, mih dza tseir mih yeir bikwu bi fuku fukuni, num mi num i bikwu biwə wə wi bwəsi mi wə yeli wi kə Wair mi, num wi bwəy kifə ki njkur num bə keirsi bəh chwaka ki kpə ki bəkəli, wi kəy firjəfi i wi kəy fi num aka kinto ki jur ki kwa. **15** Chinda wi Nyə widəkə dza buku dzə i jur yi fəni yi gia mə, wam i mi wə wi ni shinum i bikwu wə bəh nga, dzaka a, "Kwā firjəfi fia fi kəhni ma wə kəh njkəh bəh fi. Jəbi wi kəhni kpeir lə, ayaka mbi wələ kpeir lə i njkəh wə." **16** Ayakadair, mi wə wi n̄ shinum i bikwu wə ka lə firjəfi fi i

nshwaiŋ wə, fə ŋkəh i nshwaiŋ wə. 17 Chinda wi Nyɔ widəko chu buku dza i juŋ yi fəni yi gia wə i bein, wi kaŋa tə fiŋkəfi i wi kaŋ fi num aka kinto ki juŋ ki kwa. 18 Chinda wi Nyɔ widəko ka buku i təŋ wi fəni wi gia wə, num wə wi kaŋaki ŋga i gbuku bein. Wi wam bəh ŋga i widəko wə wi n̄ kaŋaki finto fi kwani fiə a, “Ləɔ fiŋkəfi fiwə ma wə təiŋyi kaka ki mintam mi mbih i nshwaiŋ wə, kəm mintam miwə bəko lo.” 19 Ayakadəin, chinda wi Nyɔ wiwə ka ləɔ fiŋkəfi fi i nshwaiŋ wə, kəɔyi mintam mi mbih miwə i nshwaiŋ wə, juŋni, bakti i kishwa kimbūm kə bə fəki mbih yein, yələ chusiki gia yə shəm yi Nyɔ yi bəkəli bi fəki bəh bəni. 20 Bə ka dəŋyi mintam mi mbih miwə bəh gvu i kwili wə i biŋ, a buku num mwa, mə jikə i yaka tsə aka i dzaka ki kikūm, dza ləŋ tsə buku ka bəmay gi yifa.

15 Mih chu dza yein ŋkaiŋni fiŋ fi dzaka ki wənni fidəko i bein, a num na fiŋ fi dzaka ki wənni fi mbūm. A n̄ kə bəchinda bə Nyɔ nanitaŋ bə kaŋa bəŋgəkə nanitaŋ bə ako kiŋgəksi i nya i bəni, kəm bələ kə bə Nyɔ n̄ chusi kaasi shəm yi yi bəksini yein. 2 Mih chu dza yein fiŋ fidəko fi bwəsi kinchwə kimbūm kidəko ki num ka bə si fwəŋni bəh gbuku, ki baiŋ aka mijwə. Bəni bədəko num kəmsi i kinchwə kimbūm kiwə kpəŋ, a num bə bə tumdzɪ nyam yi gumini yiwə bəh kimbwəsi ki bəh nyaka wə wi kə yeli wi nyam yiwə. Bə n̄ num feiŋ yakadəin kaŋa kichəŋŋ ki Nyɔ i kəŋ yibə wə, 3 yəəŋ njaŋ wi Muses wə mi wi nəm wi Nyɔ bəh njaŋ wi Waiŋ Jaka. Bə n̄ yəəŋki a, “ɔ Bah Nyɔ wə Wi Kaŋaki ŋga Bichi, biəin biə wə fə kə na bimbūm bəh bi kaŋyini. ɔ wə kə ŋkuŋ i bitumi bichi, ayaka dzəh yə wə fəki gia yein kə yi chəŋ bəh yi ŋkəŋ. 4 ɔ Bah, mi wə wi kəkə i lwaki wə, tumyi bikum bia kə ndə? Num a wə shəŋ wi baiŋni. Bitumi bichi bi dzəki nya kiŋgəksi kimbūm i wə, kəm bə yein gia yə wə fəki num chəŋ.” 5 Si yəmaka n̄ tsə, mih dza tseiŋ, ka yein num bə weli juŋ yi fəni yi gia i bein yə yi kə kintaŋ ki chusi a Nyɔ kələ bəh bəni. 6 Ayaka bəchinda bə Nyɔ bə nanitaŋ bə n̄ kaŋaki bəŋgəkə nanitaŋ bə ka buku i juŋ yi fəni yi gia yiwə wə. Bə n̄ kə bə tum bəmbuŋ bə mwəŋyi nalə, wafi bichumni bimbūŋ i bijum bibə wə num bə keiŋsi bəh chwaka ki kpə ki bəkəli. 7 Ayaka fiŋ fimu fidəko i mbaŋ wi biəin biwəm biə binaa ka nya bileti nanitaŋ i bəchinda bə nanitaŋ num bə keiŋsi bəh chwaka ki kpə ki

bəkəli. Bileti biwə n̄ kə num bi jikə bəh shəm yi bəkəli yi Nyɔ wə wi kə jəbi wichi kiŋgəksi kəbi. (aifon g165) 8 Juŋ yi fəni yi gia dza jikə bəh fimiəkə fiə fi nyəki dzəki i baiŋni bi Nyɔ wə, bəh i ŋga bi wə. Ayaka yi ka numki a mi n̄ kəkə i chu liə i juŋ yi fəni yi gia yi Nyɔ wə, i tsə buku si bəŋgəkə nanitaŋ bə bəchinda bə Nyɔ bə nanitaŋ n̄ kaŋaki i nya i bəni n̄ dza kaa.

16 Mih ka dza wəko ja yi dzaka bəh ŋga i juŋ yi fəni yi gia wə yi dzaka i bəchinda bə Nyɔ bə nanitaŋ a, “Mbein tsə shuku shəm yi Nyɔ yi bəksini yə i bileti biə wə nanitaŋ i nshwaiŋ wə.” 2 Ayaka chinda wi Nyɔ wi ninshiŋ ka tsə shuku ŋki kileti ki shəm yi Nyɔ yi bəksini yə i nshwaiŋ wə. Ayaka biəkə yi gumini yi ləli dza kwa bəni bə bə n̄ kaŋaki kinchwə ki nyam yi gumini yələ nya kiŋgəksi kimbūm i kimbwəsi ki nyam yiwə. 3 Chinda wi Nyɔ wi kəmsini shuku ŋki kileti i kinchwə kimbūm wə, bəko yiwə fiəni chu aka mwa mi kiŋkpili ki mi. Ayaka biəin bichi biə bi n̄ nəkə i bəko yiwə wə kpiyi. 4 Chinda wi Nyɔ wi kiŋgəksi kitali shuku ŋki kileti i binchwə wə bəh i bidi biə mwi bukuki yein, ayaka bi ka fiəni chu mwa. 5 Ayaka mih wəko si chinda wi Nyɔ wə wi təkniiki bəh bəko yiwə dzakaki a, “Nyɔ, wə kə Nyɔ wi chəŋ i dzəh yə wə təiŋyiki bənsaka bələ yein. Wə wə wə kə i liə, num wə n̄ kələ. ɔ Nyɔ, wə wə wə kə wi baiŋni. 6 Bəni bələ kə bə mwa mi bəni bə bə kə mba bəh bəni ba bə ntum kə i kaŋ yibə wə. Wə ka nya mwa i bə, bə mu. Wələ kə na ŋgəm wibə.” 7 Ayaka mih dza wəko ja yidəko buku i təŋ wi fəni wi gia wə tobi a, “Aaŋ, Bah Nyɔ wə Wi Kaŋaki ŋga Bichi, wə təiŋyiki bənsaka ba biəli dzəh yi ŋkəŋ bəh yi chəŋ!” 8 Chinda wi Nyɔ wi kiŋgəksi kinaa shuku ŋki kileti num i wəŋ wə, ayaka wəŋ wiwə kaŋa dzəh i ŋghinŋyi kpayi bəni aka gbuku. 9 Ayaka nshili wi ləkəli ka bukuki i wəŋ wiwə wə kpayi bəni. Ayakalə, bə nəkə kwuni kə shəm yibə, i tumyiki bikum bi Nyɔ. Bə bəkəli lə yeli wi Nyɔ wə wi kaŋaki ŋga i bəŋgəkə bələ wə. 10 Chinda wi Nyɔ wi kiŋgəksi kite shuku ŋki kileti num i kiŋkii ki nyam yi gumini yə wə, kwili wə nyam yiwə n̄ sakaki n̄ dza bə ji num jini. Ayaka bəni num i nshili wə nəmyi kilom kibo. 11 Bə dza ka təyiki lə Nyɔ wə wi kə bein kəm ləli bəh biəkə yibə. Ayakalə, nəkə kwuni kə i kimfə kibo wə. 12 Chinda wi Nyɔ wi kiŋgəksi kisəɔ shuku ŋki kileti num i kinchwə kimbūm ki Yuflets wə, mwi miwə ka wəm, i keiŋsi dzəh ka bəŋkuŋ bə

bɔ kɔ i kimbu kə wɔŋ bukuki ni tsə yeiŋ. **13** Mih ka dza yeiŋ biŋ'waka bi jisi bidɔkɔ bitali bi bwəsi bikwɔ. Bi buku i dzaka kiŋkum ki nyam yə yi bwəsi ki kətə, bəh i dzaka ki nyam yi gumini yə wə, bəh i dzaka ki mi wə wi nyiki ntəkə a ŋgaiŋ kɔ mi wi ntum wi Nyɔ. **14** Biŋ'waka biələ kɔ num bəchinda bə ŋkpeli. Ayaka a num bɔ bə bɔ fəki bəŋchəsi bə bɔ chusiki ŋga bibɔ. Bɔ nyaniki tsəki i bəŋkuŋ bətumi wə bəchi, fa kuku juŋni bɔ a bɔ sisi jum yə yi bi numki i chɔkɔ bimbum bi Nyɔ wə wi Kaŋaki ŋga Bichi. **15** Jisəs nɔ kɔ wi dzaka a, “Mbeiŋ wɔkɔli, mih bi dzəki ka ji. Ndzəŋni bimbum kɔ mi wə wi tsəŋjəki, wə wi kaŋa bəmbuŋ bu i gwu wə ka wi bi ma tumbuku bəh chwəŋ kiyəə ka bəni ma yeiŋki gwu yi wi ŋgəmni.” **16** Biŋ'waka biwɔ bi ka juŋni bəŋkuŋ bəwɔ i di biə bə bɔŋki i jə yi Hibulu mə a Amagedɔn. **17** Chinda wi Nyɔ wi kiŋkɔmsi kinanitar shuku ŋki kileti i beiŋ i fiəkə wə. Ayaka ja yiləkəli buku dza i juŋ yi fəni gia wə i kiŋkii ki ŋkuŋ wə dzaka bəh ŋga a, “Yi nūm lo!” **18** Ayaka dzaŋ dza ka mwayiki, wəyɔi, jumi nshwaiŋ nəŋni bəh ŋga bəh ŋga. Wəma ka nnəŋni wə nshwaiŋ nɔ nəŋni bəh ŋga bəh ŋga lə, nɔ ka num num dəkə i yisi na si mi nɔ yisi i numki i nshwaiŋ wə. Wəma ka nnəŋni nɔ kɔ wi gumini. **19** Kwili wimbun gaali i fintəŋ i bimbun bitali wə. Ayaka bikwili bimbun biə bi kɔ i bitumi wə ka seiŋki. Nyɔ kwaka kwili wələ Babilɔn, ka nya bwam wi wi shɔm yi bɔksini yə a wi kuŋsi. **20** Bitumi bichi biə bi kɔ i bɔkɔ kintəŋ geiŋ, ŋkwuŋ tə bəŋ laka. **21** Ayaka kitəh kidzaŋ kimbun kimbun ka gbɔyiki i beiŋ nji wimu num aka bəkili mbəŋnyani. Ayaka kitəh kidzaŋ kiwɔ nɔ gbɔyiki i bəni wə. Bɔ ka tɔyiki lɔ Nyɔ, kɔm wi chiŋsi ŋgəkə wi kitəh kidzaŋ i bɔ wə. ŋgəkə wiwɔ nɔ gumiki nalə.

17 Chinda wi Nyɔ widəkɔ i kintəŋ ki bəchinda bə Nyɔ bə nanitar bɔ nɔ kaŋaki biłeti nanitar dza dza dzaka i mih a, “Dzə ma mih chūsi wə ŋgəkə wə bə kɔ i bi nya i miŋkpaŋa wi tɔkɔlini wi chuchu wələ wi kɔ wi shinum i bɔkɔ yiduli wə. **2** Miŋkpaŋa wələ kɔ wə bəŋkuŋ bə fa nshwaiŋ wə nɔ ndzəniki bəh wi, nɔni ki ki tɔkɔlini kwa lɔ bəni bə fa nshwaiŋ wə ka mbih.” **3** Ayaka chinda wi Nyɔ wiwɔ dza dza mih, mih num i kaŋ yi Kiŋ'waka ki Nyɔ wə, ka tsə i chwa. Mih ka yeiŋ miŋkpaŋa widəkɔ num wi shinum i nyam yi gumini wə yi bɔkɔ lə beli num gwu yi yichi jikə bə kiyeli ki bəkəli yeli

wi Nyɔ. Nyam yiwɔ nɔ kaŋaki kifwu nanitar bəh bitia jwofi. **4** Miŋkpaŋa wiwɔ nɔ kɔ num wi lafi gwu bəh bəmbuŋ bə bəni bəmbum bə bəkəli, wi mwayi i gwu wə bəh minchiŋ num bə keiŋsi bəh chwaka ki kɔ kɔkəli bəh ŋkaiŋni wi kitəh ki kɔ wi ləkəli bəh ki kɔ ki fukuli. Wi nɔ kaŋaki bwam i wi kaŋ num bə keiŋsi bəh chwaka ki kɔ kɔkəli num wi jikə bəh bieŋ bigumini bəh kinyeŋ ki tɔkɔlini. **5** Bə nɔ kɔ bə nyaka yeli i shi bi cheiŋ num wi nyumini a, “Babilɔn wimbun wə nih miŋkpaŋa wi tɔkɔlini bəh wi gia yi gumini i nshwaiŋ wə.” **6** Mih ka yeiŋ miŋkpaŋa wiwɔ num wi mu mwa mi bəni bə bɔ kɔ bə Nyɔ, bəh bə bə nɔ wəyɔi kɔm Jisəs, num mwa miwɔ kwa wi ka mbih. Si mih yeiŋ miŋkpaŋa wiwɔ yakadəiŋ, dzaka wɔm mih na bəh ŋga. **7** Ayaka chinda wi Nyɔ wiwɔ bikə i mih a, “Dzaka wɔmki wə kɔm nə? Mih ni fuku lə i wə gia yi nyumini yə yi kɔ kɔm miŋkpaŋa wələ bəh nyam yi gumini yələ yi kaŋaki kifwu nanitar bəh bitia jwofi, yə yi giŋ wi. **8** Nyam yi gumini yə wə yeiŋ lə, yi nɔ kolə yi wɔm, ayakalə i liə yi chu mɔŋ. Yi kɔ a buku yaka dza i fəŋ ka ki shiki lə ŋdɔŋ, yi tsə sə num i di biə bə ni kaasi bəh yi feiŋ. Dzaka bi wɔmki lə bəni bə bɔ kɔ i fa mbi wələ wə, maka bə nyaka kiyeli kibo i kiŋwakti ki bəni bə bɔ kaŋaki nɔni i yisi si mbi nɔ yisi. Dzaka bi wɔmki lə bɔ si bɔ bi yeiŋki nyam yələ, kɔm nyam yiwɔ nɔ kolə yi wɔm, ayakalə i liə yi chu mɔŋ, yi num i bi fiəni chu dza. (Abyssos g12) **9** Yələ gia kɔ yə yi nəŋki fwu wə wi kaŋaki mfi bimbun. Kifwu ki nyam kə nanitar kɔ ŋkwuŋ nanitar yə miŋkpaŋa wiwɔ numki yeiŋ wə. Kifwu kiwɔ num tə bəŋkuŋ nanitar. **10** Bəŋkuŋ bəte num bɔ gbɔyɔ lə, wi mu num, widəkɔ keiŋ ki dza kə. Jobi wə wəma ka ni dza, wi ni num a fiŋjɔbi wə twəsi. **11** Yə yi kɔ kɔm nyam yi gumini yə yi nɔ kɔ, ayaka i liə yi chu mɔŋ, yi num tə ŋkuŋ, ŋkuŋ wələ num wi kiŋkɔmsi ki nyaŋ, ayakalə wi num i mbəŋ wi bəŋkuŋ bə nanitar wə. Jobi wə wəma ka ni dza tə wi ka ni tsə i di biə bə ni kaasi bəh wi. **12** Bitia biələ jwofi wə yeiŋ lə kɔ num bəŋkuŋ jwofi bə bɔ keiŋki maka bə nya bɔ bəh ŋga bi sakani. Jobi wə bə bi tɔmki bɔ, ma bɔ ka bi kaŋa ŋga i sakaki bəh nyam yi gumini yə. Ayakalə, bɔ bi saka a mbiəŋə wimu wə. **13** Bələ bəchi kaŋaki kiŋkwaka kimu. Ayaka bɔ bi nya ŋga bibɔ bi sakani bichi i nyam yi gumini yə. **14** Bɔ bi chiŋni tumki jum bəh Waiŋ Jaka, ayakalə Waiŋ Jaka bi gaka bɔ, kɔm wi kɔ Bah wi bəbah bəchi, bəh

Ŋkunj wi bəŋkunj bæchi. Wi bi tumdzi bəh bəni bu bə wi bəŋj ka sabibwili ayaka bə təbi wi jəbi wichi.” 15 Ayaka chinda wi Nyɔ wə dzaka i mih a, “Bɔkɔ yə wə si yeiŋ miŋkpaŋa wi təkəlɪni wə shinum yeiŋ wə, akɔ bəni bəh mbəŋj wi bəni bəh kitumi bəh bəni bə bə dzakaki na yinaŋj já. 16 Bitiə jwəfi biə wə si yeiŋ yaka, bə bəh nyam yi gumini yə bi chiŋni baiŋŋki lə miŋkpaŋa wi təkəlɪni wə. Bə bi ləkəki biəŋ bi bichi ma wi baŋj a bəh chwəŋ kiyəə, bə bi ŋŋŋki nyam yi yi gwu, bə kpa kaasi yi bəh gbuku. 17 Yələ gia kɔ a jia Nyɔ i shəm yibɔ wə a bə fə gia yə wi kŋŋki, ka fə a bə kŋŋŋki kŋŋkwaka kimu i nya ŋga bibɔ bi sakani i nyam yi gumini yə i tsə buku si gia yi Nyɔ bi dzə kpeiŋki. 18 Ayaka miŋkpaŋa wə wə si yeiŋ yakadəiŋ, kɔ kwili wə wi kəŋaki ŋga i bəŋkunj bæchi beŋj i nshwaiŋ wə.”

18 Si yəmakə nɪ tsə, mih yeiŋ chinda wi Nyɔ widəko shi dzə i beŋj kəŋa ŋga bimbum, ayaka baiŋni bi baiŋ i kuku wichi. 2 Wi ka wam bəh ja yiləkəli a, “Babilɔn wimbum kɔ wi gbɔ lɔ! Wi gbɔ lɔ! Wi fiəni chu lɔ di biə bəchinda bə ŋkpəli nəkɪ feiŋ. Wi kɔ taa wi biŋ'waka bəchu bichi. Wi kɔ taa wi minyənɪ mə mə nyenŋki bəh mə bə baiŋki michi. 3 Wi gbɔ kəm bitumi bichi mu nənɪ ki kinyeŋ ki təkəlɪni ki kwa bə ka mbih, bəŋkunj bə fa nshwaiŋ wə kɔ num bə fə lɔ nənɪ kinyeŋ ki təkəlɪni bəh wi. Bəni bə shi bæchi fa nshwaiŋ wə kɔ num bə kpali lɔ i gwu yi wə, kəm kpɔ wi nənɪ kichu wi bakti jiə.” 4 Ayaka mih chu wəkɔ ja yidəko si yi wiliki i tumi ki beŋj wə dzaka a, “Bəni bəŋ, mbeŋj būku nyə feiŋ, ka mbeŋj ma bi liə i chu bi wə, bəh a, mbeŋj ma bi liə tə i ŋgəkə wə wi dzəkɪ i wi. 5 Chu bi kɔ bə tum bi jikə yaka tsə buku i beŋj, Nyɔ kɔ wi kwaka wi i gia yi yichu wə. 6 Bə fə bəh wi, asi wi fə bəh bəni bədəko. Bə fiəni gɔm wi i kimfə ki wə kŋŋkani kifa. Bə chwālɪ mbih mə akɔ ŋgəkə i bwam wə kŋŋkani kifa i bwam wə wi si chwali yeiŋ, bə nyə wi mu. 7 Bə fəŋkə ŋgəkə bəh ləli bə nyə i wi a num a liŋ si wi nɪ ghəŋsiki gwu i mbum kintəŋj dzi kidəŋj ki. Wi si fə wi shinum ka chəkəkɪ kijum dzaka a, ‘Mih kɔ Yaa i kŋŋkii wə, mih kəkə kpə ŋkwu, mih bi lansi də kə chuŋsi fwu.’ 8 Si wi dzakaki yakadəiŋ, akɔ ayaka si ŋgəkə bi dzə, i gwu yi wə kpaŋ wimu. Jweŋj bi gbɔ i gwu yi wə, wi bi dəki wi chuŋsi fwu. Ayaka dzəŋ bi kwa tə wi. Bə bi kpa wi bəh gbuku, kəm Bah Nyɔ wə wi bi saka wi kɔ wə wi kəŋaki ŋga. 9 Bəŋkunj bə fa nshwaiŋ wə bə bə

nɪ fəki kinyeŋ ki təkəlɪni bəh wi, num i kidəŋj wə bəh wi, bi dəki fi bəh mindəm jəbi wə bə bi yeiŋki si fimiəkə yakaki i gwu yi wə si wi fiiki. 10 Bə bi numki i dzəh yi dəŋj bəh lwa si bə yeiŋki bə chəbsiki wi. Bə bi chamyiŋki dzakayi a, ‘Ey mih! Ey mih! Babilɔn, wə kwili! Wə kwili wi ŋga! ŋgəkə dzə i wə wə a mbieŋjə wimu wə lə a?’ 11 Bəni bə shi fa nshwaiŋ wə bi dəki lə wi chuŋsi kifwu kəm mi chu məŋ wə wi kɔ i taŋki biəŋ bibɔ. 12 Mi chu məŋ wə wi kɔ i taŋki biəŋ bibɔ ka biə bə kəiŋsi bəh chwaka ki kpɔ ki bəkəli nabə bi fukuli, nabə wə bə kəiŋsi bəh ŋkaiŋni wi kitəh ki kpɔ wi ləkəli nabə ki kpɔ wi fukuli. Mi chu kəbi wə wi kɔ i taŋki bəmbuŋ bəbɔ bətəsini nabə bə bə liblikɪ bəkəkɪ, nabə bə bənini nabə bə bə bəkəkɪ lə gbuu. Ayaka mi chu kəbi wə wi kɔ i taŋki kəiŋ yibɔ yi tsəŋjə yindzəŋni, nabə biəŋ bibɔ bichi biə bə kəiŋsi bəh jəŋ yi dzəkə bəh biəŋ bichi biə bə kəiŋsi bəh kəiŋ yi kpɔ yiləkəli bəh chwaka ki bəiŋnini nabə kitəh ki mwayini. 13 Mi chu məŋ wə wi kɔ i taŋki kəiŋ yibɔ yə bə kəiŋsiki fiəŋsi bi tsəŋjə yindzəŋni yeiŋ bəh biəŋ bi tsəŋjə yindzəŋni biə bə jiəkɪ biəŋ bidzini yeiŋ bəh ŋjiəŋ bəh ŋkaiŋni bi fiəŋsi bi tsəŋjə yindzəŋni yidəko, bəh ŋkaiŋni ŋjiəŋ widəko, bəh mbih bəh miə bəh muku mi gəŋ bəh gəŋ yibɔ. Mi chu məŋ wə wi kɔ i bi taŋki bəna’ bəbɔ bəh shwəŋ bəh bikum bəh bəkətɔ bəbɔ bə a gukuki nyám. Ayaka mi chu kəbi wə wi kɔ i taŋki tə bəni bəwəm bəbɔ bə bə taŋniki a, akɔ mfá. 14 Bə bi dzakaki lə i wi a, ‘Biəŋ bichi biə shəm ya ni kɔ yeiŋ bi dza nyə, kpɔ wa bə mbum bia bichi kaa lə, wə kəbi i bi chu lansi yeiŋ bi.’ 15 Bəni bə shi bə bə nɪ taŋniki biəŋ biələ kwati kpɔ i wi kəŋ, bi numki i dzəh yi dəŋj bəh ndzəŋ si bə yeiŋki wi wi yeiŋ ŋgəkə. Bə bi jumki bəh mindəm, chuŋsi kifwu təm gia i gwu yibɔ wə dzakayi a, 16 ‘Ey mih! Ey mih! Nsheiŋ yimbun i kwili wələ wi nɪ kɔ wi lafi gwu bəh bəmbuŋ bə təsini bə liblikɪ bəkəkɪ bəh bə bə bəkəkɪ lə gbuu, mwayi i gwu wə bəh biəŋ num bə kəiŋsi bəh chwaka ki kpɔ ki bəkəli bəh ŋkaiŋni wi kitəh ki kpɔ kiləkəli bəh kpɔ wi fukuli wi ləkəli. 17 Bə yaŋa mbum bi a mbieŋjə wimu wə lə a?’ Ayaka bəti kwili bəŋgwuki bæchi bəh bəni bə bə nɪ nyaniki i bəŋgwuki wə bəh bə bə nɪ nəmki yeiŋ bəh bəni bæchi bə bə nɪ nyaniki i bəkə fə shi, bi numki tə i dzəh yi dəŋj wə. 18 Bə bi yeiŋki fimiəkə fi yaka si wi fiiki bə bi nya ja yi mindəm dzaka a, ‘Kwili wə wi si kɔ i num ka kwili wələ chu kɔ winaiŋ a?’ 19

Ba bi chum kwōjō fukuh i kifwu kibo wə, si bə daki chuŋsi kifwu, nya ja yi mindam dzaka a, ‘Ey mih! Ey mih! Nsheiŋ yimbun i kwili wələ, bəni bəchi bə bə kaŋaki bəŋgwuki i boko kwati mbun i mbun bi wə! Yaka bə kaasi wi a mbəŋjə wimu wə a?’ 20 Mbeŋj bə mbeŋj kə i tumi ki Nyō wə, mbeŋj lāŋki fimbeŋj i gia yə yi num i wi. Mbeŋj bəchi bə mbeŋj kə bəni bə Nyō bəh bwa bə ntum bə Jisōs bəh bəni bə ntum bə Nyō bəchi, lāŋki kōm Nyō kə wi tēŋj lə nsaka i gia yə wi fə i mbeŋj!’ 21 Ayaka chinda wi Nyō wi ləkəli widəko ka dza giŋ kifəŋ kitəh wi num aka nəkə wi gōkōni wimbun, ləo shi wi i kinchwə kimbun wə lə gbuuum. Si wi ləo shi yakadəŋj ka dzaka a, ‘Ako ayaka si bə bi ləo shiki wə kwili wi Babilōn, wə bi shi bəh ŋga ayakadəŋj, bə kōbi i bi chu yeŋj wə wə. 22 Bə kōbi i bi chu woko kichəŋj na twesi nabə jūm nabə kisəŋ nabə kijəŋ i wə wə. Bə kōbi i bi chu yeŋj na mi wi nōm, fiŋj fidəko kəŋ a numki na finaiŋ i wə wə. Bə kōbi i bi chu woko na ŋkōm wi naka i wə wə. 23 Naka ki baiŋsini bi chu baiŋ kə i wə wə. Bə bi chu woko kə ja yi nyum miŋkpaŋa na twesi nabə yi miŋkpaŋa wimfiŋj dzaka i wə wə. Yi bi numki yakadəŋj kōm bəni bə shi bə i wə wə nī kə bəni bəmbun fa kuku, wə nī fwōkyi kitumi kichi bəh mfim bia. 24 Ako i kwili wələ wə mwa mi bəni bə ntum bə Nyō bəh bəni bə ako bə Nyō kə i wi kaŋ. Ayaka a num wi wə bəni bəchi bə bə wōyiki i fa kuku kə i wi kaŋ.”

19 Si yəmakə nī tsə, mih dza woko fiŋj fii i tumi ki beŋj wə aka mbaŋ wi bəni wimbun, wili a, “Kiŋkōksi nūm i Nyō wibuku wə. Ako wi wə wi bwiliki bəni, a kaŋaki wi mbun bəh ŋga. 2 Wi tēŋjyiki bənsaka bu biəlī ŋkəŋ bəh dzəh yi chəŋ. Wi faaŋ lə ŋgəkə i miŋkpaŋa wi təkōlini wə wi nī bəkəli nshwaiŋ yichi bəh nōni ki ki təkōlini. Wi kə wi chukuli i miŋkpaŋa wiwō gia yi bəni bu bə nōm bə wi ni wōyiki.” 3 Ayaka bə chu fiəni wili a, “Kiŋkōksi nūm i Nyō wə. Miəkə mə mə yakaki i kwili wələ wə bi yakaki jōbi wichi kiŋkōksi kiwō kōbi.” (aiōn g165) 4 Bəchə’ bəni bə mbaŋfia ntsə bənaa bəh biēŋ biwōm biə binaa gbo i kuku nya kiŋkōksi kimbun i Nyō wə, wi shinum i kiŋkii ki wə. Ayaka bə bə dzaka a, “Yi nūm ayaka. Kiŋkōksi nūm i Nyō wə.” 5 Ja yidəko ka buku dzə i kiŋkii kiwō wə dzaka a, “Mbeŋj bəchi bə mbeŋj kə bəni bə nōm bə Nyō, mbeŋj kōksi Nyō wibukumbeŋj, mbeŋj bəchi bə mbeŋj lwaki wi, nabə bəŋchiŋ bəŋchiŋ

bəh bəmbun bəmbun, mbeŋj nyāki kiŋkōksi i wi.” 6 Mih dza woko fiŋj fi num aka ja yi mbaŋ wi bəni wimbun, yi fii aka ja yi boko yə yi shiki i kaŋj wə, wam aka dzaŋ yə yi wamyiki bəh ŋga a, “Kiŋkōksi nūm i Nyō wə, kōm Bah wibukumbeŋj wə Nyō wə wi Kaŋaki ŋga Bichi si saka lə. 7 Bukumbeŋj sāŋliki, bə lāŋj, nyā kiŋkōksi i wi, kōm jōbi wi ndzōni wi miŋkpaŋa wi Waiŋ Jaka dzə lə, Kpə wi num wi keŋsi lə gwu yi. 8 Bə nya lə wi bəh mbun yi num lə lweslweslwes baiŋ mwayi, wi ləh.” (Mbun wələ kə kimfa ki chəŋ ki bəni bə bə kə bə Nyō). 9 Ayaka chinda wi Nyō wə ka chu dzaka i mih a, “Nyāka shi yələ a, ‘Ndzəŋni bimbun kə i bəni bə bə kə num bə laka bə a bə dzə i dzini bi ndzə wi miŋkpaŋa wimfiŋj wi Waiŋ Jaka wə.” Ayaka wi chu dzaka i mih a, “Bəndzaka bələ kə na bəndzaka bə ŋkəŋ bə Nyō.” 10 Mih ka dza gbo i gvu yi wə i nyā kiŋkōksi kimbun i chinda wi Nyō wiwō. Wi ka dzaka i mih a, “Kiə wə ki fə kə yaka. Mih kə tə a mi wi nōm ka wə bəh bwa bə nah bə bə kə bə kaŋa gia yə bə dzakaki kōm Jisōs. Nyā kiŋkōksi kimbun num i Nyō wə. Gia yələ bə dzakaki kōm Jisōs ako na yi mwi yə bəni bə ntum bə Nyō nī dzakaki.” 11 Mih dza yeŋj si beŋj weli, kikum ki fukuli kidəko num fiŋj. Mi wə wi yōkaki i ki beŋj bə bōŋj a Mi wə Wi kə Wi num a Ja yi wə bəh a Mi wi ŋkəŋ, wi si tēŋjyi bənsaka bu nabə i tum jum yi chəŋ. 12 Dzəkəh yi kə aka ləm wi gbuku, bifo bi ŋkuŋ biduli num i fwu yi wə. Wi nī kaŋaki yeli num bə nyaka i wi wə mi widəko kiə kə wi a kōbi a wi. 13 Wi nī kə num bə tum dala wi dəŋj i gwu yi wə num bə juli i mwa mə. Yeli wə bə nī bōŋjki wi yeŋj kə a Gia yi Nyō. 14 Ayaka bəni bə jum bə tumi ki beŋj biəlī wi i jum wə bə num i bikum bi fukuli beŋj num bə ləh bəmbun bə num lə lweslweslwes, baiŋ fuku lə buuu. 15 Nywō wi kwani wi jum nī bukuki i dzaka ki wə, a num wə wi bi tumdzi bitumi yeŋj wə, saka bə bəh ŋga bimbun. Wi bi bwili shōm yi bəkōli yi Nyō wə wi Kaŋaki ŋga Bichi chusi i bəni. Shōm yi Nyō yələ kə yə yi fukusiki na bəh ŋga asi bə si dēŋjyi mitam mbih ləŋ buku. 16 I mbun wi wə bəh i jəŋ yi wə kə num bə nyaka yeli wələ yeŋj a, “ŋkuŋ wi bəŋkuŋ, bəh Bah wi bəbah.” 17 Ayaka mih chu yeŋj chinda wi Nyō widəko wi numbeŋj i kintəŋj ki wəŋ wə. Wi nī numki yaka wi wili bōŋj minyōni michi mə mə fuliki beŋj wi dzaka a, “Mbeŋj dzə juŋni i bini bimbun biə Nyō fə. 18 Mbeŋj ni dzi lə biwini bi bəŋkuŋ, bəh

kifwu ki bāni bā jum, bāh bāni bā bō kaŋaki nŋa, bāh bikum bāh bāni bā bō yōkōki bi, bāh bi bāni bāchi bā bō kō mfā, bāh bā bō kōkō mfā, bāh bā bō kō bānchiŋ bānchiŋ bāh bāmbum bāmbum.” **19** Mih ka yeiŋ nyam yi gumini bāh bāŋkuŋ bā kuku bāh bāni bābō bā jum bō juŋni i tum jum bāh mi wā wi num i kikum wā, bāh mbu bāni bā jum. **20** Ayaka jum yisi, bā ka kwa nyam yi gumini yiwō, bāh mi wā wi nyiki ntākā a nŋaiŋ kō mi wi ntum wi Nyo. Mi wālō kō wā wi si dā i nyam yiwō nshiŋ, fē gia yi dzaka ki wōmni. Gia yiwō num yā yi nī fwōkyiki bāni bō kaŋa bānchāsi bā nyam yi gumini yiwō i gwu yibō wā, nya kiŋkōksi kimbūm i kimbwōsi ki nyam yi gumini yiwō. Wi nī lō bō bāfā bālō bō kēiŋki bāwōm i limi ki di bimu wā a num gbuku bāh mikaiŋ migbuku mō fiiki feiŋ. (Limnē Pyr g3041 g4442) **21** Ayaka wi wā wi shinum i kikum kē beŋiŋ ka gbayiki kiŋka ki bāni bā bāh nywō wi jum wā wi nī bukuki i dzaka ki wā, minyāni michi ka dziki gwu yi bāni bāwō a kidāŋ kibō wā.

20 Ayaka mih ka dza yeiŋ chinda wi Nyo widōkō si wi shiki dzāki i beŋiŋ kaŋa kiŋ'weli ki fāŋ kē ki shiki lō nŋōōŋ, bāh nsāŋ wimbūm i tseiŋ yi wā. (Abyssos g12) **2** Ayaka wi kwa kiŋkum ki nyam yā yi bwōsiki kētā a num juŋŋ yi kiku yā yi kō nŋkpli chu num Satan, ka kaŋa yi bāh nsāŋ a wi nūm feiŋ i tsā būku jīa nchuku. **3** Si wi kaŋa yakadāŋ, wi ka lō shi i fāŋ kē ki shiki lō nŋōōŋ, ka fah, laa bāŋ dzaka kiwō a wi nūmki i yeiŋ kintāŋŋ, ka wi bi ma chu nyaniki fwōkyi bāni i bitumi wā, i tsā buku na ka jīa nchuku yā bi tsā. I yōmaka cheiŋ bā bi ka chu shwa wi wi ghani i fijōbi wi twesi wā. (Abyssos g12) **4** Mih ka chu yeiŋ biŋkii bi bāŋkuŋ, ayaka bāni bā bō nī shinum i yeiŋ wā akō bā bō nya nŋa bi sakani bānsaka i kaŋ yibō wā. Ayaka mih ka yeiŋ tē biŋ'waka bi bāni bā bō nī wōōyi tēiŋyi kifwu kibō kōm bō nī fukuki kōm Jisōs bāh kōm gia yi Nyo. Bāni bālō kō bā bō nī ka nya dākē kiŋkōksi kimbūm i nyam yi gumini yā bāh i kimbwōsi ki ayaka bō nī ka fē dākē kinchāsi ki nyam yi gumini yiwō i shi bibō wā nabē i tseiŋ yibō wā. Bālō kō bā bō nī fiāni dā bāwōm i sakaki bō bāh Klīstus i jīa nchuku wā. **5** Bāni bālō bō nī fiāni dā bāwōm lē akō num ndza wi ninshiŋ. Kiŋkaa ki bāni bā bō nī kpiyi nī ka fiāni dzayi dākē bāwōm, i tsā buku na si jīa nchuku nī tsā. **6** Bāni bā bō kō bāh ndzōŋni bimbūm bāh baiŋni, kō bā bō bi kaŋaki di i ndza wi kpi wi ninshiŋ wālō wā.

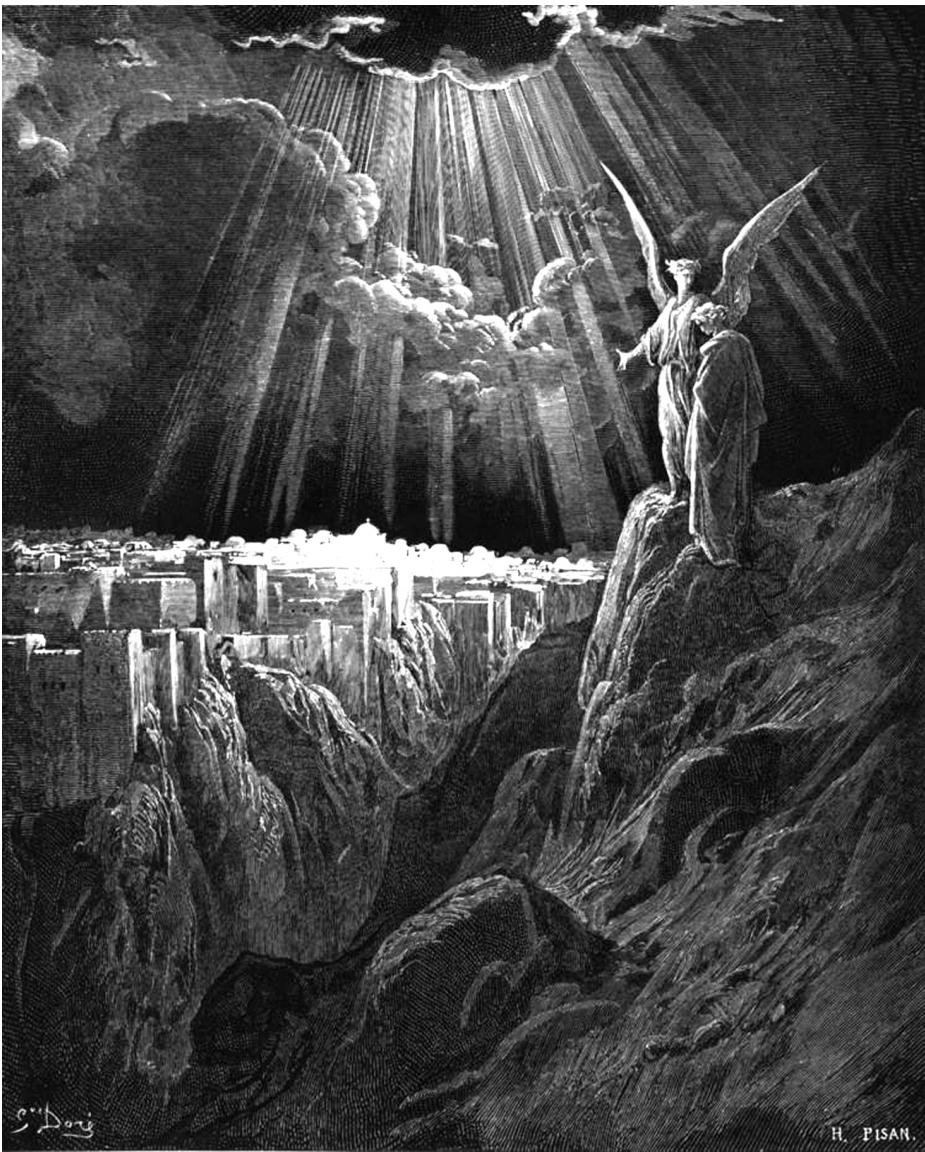
Kpi yi kōmsini chu kaŋaki kō nŋa i bō fuŋ. Bō bi numki num bāti mfā gia bā Nyo bāh mbwili wā Nyo nī kaka, bō bāh bō bi numki i sakaki i tsā buku i jīa nchuku wā. **7** Jōbi wā jīa yālō nchuku bi tsāki, ma bā bi ka shwa yatōkō Satan i juŋ yi nsāŋ wā, **8** wi bi buku dzā i nyaniki fwōkyiki bitumi bichi biā bi kō i bimbū bi mbi wā binaa. Bitumi biwō num Gōg bāh Magōg. Wi bi juŋniki bō, bō sisi i tum jum. Bō bi lāŋki aka mishambu i kinchwō kimbūm wā. **9** Bō bi buku wāŋ tsā mbi wālō wichi fiālibāŋ di bi bāni bā akō bā Nyo bāh kwili wā wi kō i wi shōm. Ayakala, gbuku bi nyā dzā i beŋiŋ wi kaasi bō bāchi. **10** Bō bi ka kwa nŋkpli wā wi nyaniki fwōkyiki bō, bā lō i limi ki di bimu, biā gbuku bāh miŋkaiŋ mi gbuku fiiki yeiŋ, i di biā nyam yi gumini yā bāh mi wā wi nyiki ntākā a nŋaiŋ kō mi wi ntum wi Nyo kō. Bō bi numki feiŋ yeiŋ nŋākō nchōkō bāh nshi jōbi wichi na kiŋkōksi kōbi. (aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442) **11** Ayaka mih ka dza yeiŋ kiŋkii kimbūm kifukuli, chu yeiŋ mi wā wi nī shinum i ki wā. Ayaka bōoli bāh nshwaiŋ dza nyā i wi nshiŋ ka laka, bā nāki chu yeiŋ kō bō i di biākō wā. **12** Mih yeiŋ tē bāni bāchi bā bō nī kō bō kpiyi lō bāmbūm bāh bānchiŋ bānchiŋ, num bō numbeiŋ i kiŋkii nshiŋ. Ayaka bā wēli biŋwakti, weli chuku kidōkō num ki kiyei ki bāni bā bō kaŋaki nōni. Bō ka yisi i tēiŋyiki bānsaka wi bāni bā bō nī kō bō kpiyi lō, biāli asi kimfē ki mi nī kō a num asi bā nyaka i biŋwakti biwō wā. **13** Bōkō yimbūm yā bwili bāni bā bō nī kō bō kpiyi lō yeiŋ bō dzā. Ayaka kpi bāh tumi ki bāni bā kpiyini kō bwili tē bāni bā bō nī kō bō kpiyi lō yeiŋ bō dzā. Bō ka tēiŋyiki bānsaka bāh mi biāli gia yā wi nī kō wi fē lō. (Hadēs g86) **14** Ayaka bā ka lō kpi bāh tumi ki bāni bākpili i limi ki di bimu, biā gbuku fiiki yeiŋ. Limi kālō gbuku fiiki yeiŋ akō kpi yi kōmsini. (Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442) **15** Yeli wi mi kabē num maka bā nyaka wi i kiŋwakti ki bāni bā bō kaŋaki nōni, yaka bā bi lō lō wi i limi kō gbuku fiiki yeiŋ. (Limnē Pyr g3041 g4442)

21 Mih dza ka yeiŋ lō bōoli wimfiāŋ bāh kuku wimfiāŋ, kōm bōoli wikpu bāh kuku wikpu nī kō num wi dza laka lō, kinchwō kimbūm tē chu kōbi. **2** Mih ka yeiŋ kwili wi baiŋni, a num Jēlusalem wimfiāŋ wi buku dzā i beŋiŋ i Nyo ka shiki dzāki aka miŋkpaŋa wimfiāŋ wā bā lafi i tsā nya i nyuwī. **3** Ayaka mih ka wōkō ja yi dzaka i kiŋkii kē beŋiŋ na bāh nŋa a, “Mbeiŋ

tsêinj, di biâ Nyo ni noki si num lo bəh bəni. Wi ni noki bəh bə. Bə ni numki bəni bu, wi Nyo mwi num bəh bə, wi num Nyo wibo. 4 Wi ni yarja mindəm michi i dzəkəh yiɓo wə. Ayaka bəni kəbi i bi chu kpiyiki, gia yidəko bi num kə a bəni chuŋsiki kifwu nabə də nabə i wəkəki ləli bidəko, kəm gia yə yi nɪ yisi ko yi tsə lo.” 5 Ayaka wi wə wi num i kiŋkii wə ka dzaka a, “Mbeinj tsêinj, mih ni fə gia yichi i liə yi fiəni chu yimfiarj.” Wi chu dzaka i mih a, “Nyāka gia yələ i kiŋwakti wə, kəm bəndzaka bələ kə bə ŋkəŋ a num bə bəni kə i jiaki mfi yeinj wə.” 6 Wi chu fiəni dzaka i mih a, “Yi num lo. Ako mih Alfa, a num mih Ōmega. Ako mih kin'yisi, a num mih Kiŋgəksi. Mi wə kindəŋ wəmkɪ wi mih ni nya lə wi bəh mwi mi dzəŋə mə mə nyaki nənɪ wi mu maka wi gəm fiəŋ fidəko. 7 Mi wə wi bi tumdzi, wi bi kwati bieinj biələ bichi i mih. Mih bi numki Nyo wi, wi num waiŋ wuŋ. 8 Ayakalə, bəni bə bə kaŋaki kə shəm bəh bə bə ko maka bə bum i Nyo, bəh bə bə fəki gia yichu bəh bə bə wəyiki bəni bəh bə bə fəki kinyeŋ ki təkəlini bəh bə bə kə bəmfim bəh bə bə tsaki bənyo bədəko bəh bəni bəchi bə bə nyiki ntəkə, di bibo bi numki num i limi ki di bimɪ biə gbuku bəh miŋkaŋj mi gbuku fiiki yeinj. Ayaka yələ kə kpi yi kəmsini.” (Limnē Pyr g3041 g4442) 9 Ayaka chinda wi Nyo widəko i mbarj wi bəchinda bə Nyo bə nanitarj nɪ kaŋaki biletɪ nanitarj num bi jikə bəh bəŋgəkə bəgəksini nanitarj bə, dza dza dzaka i mih a, “Dzə mih chūsɪ Miŋkapaŋa wimfiarj wə ako kpə Waiŋ Jaka i wə.” 10 Wi ka giŋj mih, mih num i Kiŋ'waka ki Nyo wə, buku wi tsə i ŋkwuŋ wimbɪm wi dəŋj widəko wə. Wi chusi mih bəh kwili wi baiŋni wə ako Jelusalem, num wi buku i beinj i Nyo wə ka shiki dzəki. 11 Wi nɪ shiki yakadəŋj, baiŋni bi Nyo baiŋ i wi wə mwayi aka tə widəko wi mwayiki bə bəŋj a Jasba, baiŋ lə saksak aka mijwə. 12 Kwili wiwə nɪ kaŋaki lə mbaiŋj wimbɪm wi ndəŋəyaka, kidzaka num i mbaiŋj wiwə wə jwəfi ntso bəfa, bəchinda bə Nyo jwəfi ntso bəfa num i dzaka biwə wə. Bə nɪ kə bə nyaka biyeli bi chwəŋbijuŋ bi Isləe jwəfi ntso bəfa i dzaka bi mbaiŋ biwə wə. 13 Dzaka biələ nɪ kə i kimbu kə wəŋ bukuki yeinj bitali, num i kimbu ki dzəgwuŋ wə bitali, num i kimbu kisheinj wə bitali, num i kimbu kə wəŋ liəkɪ bitali. 14 Kitə ki chaka ki mbaiŋ kiwə nɪ kə jwəfi ntso bəfa num bə nyaka biyeli bi bwa bə faaŋni bə Waiŋ Jaka bə jwəfi ntso bəfa i bi wə. 15 Chinda wi Nyo wə wi nɪ dzakaki i mih nɪ kaŋaki

kimfəkə num mbəŋj num bə keiŋsi bə chwaka ki kpə ki bəkəli. Kimfəkə kiwə nɪ kə i fəkə kwili wiwə bəh dzaka bi mbaiŋj bəh bimbu bi mbaiŋj. 16 Kwili wiwə nɪ kə bimbu binaa bi num a liŋ bichi, dəŋj biwə bəh yamni biwə nɪ kə a liŋ. Ayaka wi ka fəkə kwili wiwə bəh mbəŋj wi wə, wi buku bəmay nchuku bəh giyite. Asi wi si fəkə yamni biwə bəh dəŋj biwə bəh ndəŋəyaka wiwə wi buku a liŋ. 17 Wi fəkə tə nchumi wi kimbu kiwə wi num bəntəm mbəŋtia ntso bəso i kifəkə wə. Ayaka chinda wi Nyo wə nɪ fəkəki bəh kimfəkə a num ki mi wiwə si wi fəkəki yeinj. 18 Bə nɪ maa bimbu biwə bəh kitəh ki kpə kiləkəli kidəko bə bəŋj a Jasba, kwili wiwə mwi num bə maa bəh chwaka ki kpə ki bəkəli a kiki, ki baiŋ lə saksak aka mijwə. 19 Bə nɪ lafi chaka ki mbaiŋj kikwili kiwə bəh ŋkaŋni kitəh ki ntsuŋ kiləkəli kidəko chi chi. Ki ninshiŋj nɪ kə bə bəŋj a Jasba, ki kəmsini num a Safiya, ki kiŋkəmsi kitali num a Aget, ki kiŋkəmsi ki naa num a Emelal, 20 ki kiŋkəmsi kitəh kiwə num a Ōniks, ki kiŋkəmsi kisəw num a Kanilian, ki kiŋkəmsi ki nanitarj num a Klisəlit, ki kiŋkəmsi ki nyarj num a Belil, ki kiŋkəmsi ki bwukə num a Tobas, ki kiŋkəmsi ki jwəfi num a Klisəbles, ki kiŋkəmsi ki jwəfi ntso mu num a Jasint, ki kiŋkəmsi ki jwəfi ntso bəfa num a Emelal. 21 Dzaka bi mbaiŋj biələ jwəfi ntso bəfa nɪ kə num bə keiŋsi bəh kpə wi fukuli jwəfi ntso bəfa, i dzaka ki mbaiŋj kimu wə num bə nɪ keiŋsi bəh kpə wi fukuli wimu. Dzəh yi kwili yiwə nɪ kə num bə keiŋsi bəh chwaka ki kpə ki bəkəli a kiki, dzəh yiwə baiŋtəli aka mijwə. 22 Mih nɪ ka yeinj dəkə juŋ yi fəni yi gia i kwili wələ wə, kəm Bah Nyo wə wi Kaŋaki ŋga Bichi bəh Waiŋ Jaka nɪ kə num juŋ yi fəni yi gia feinj. 23 Ayaka kwili wiwə nɪ nəŋki kə wəŋ nabə fiəŋj i baiŋki feinj, kəm baiŋni bi Nyo nɪ kə baiŋni feinj, ayaka Waiŋ Jaka num naka ki baiŋsini kiwə feinj. 24 Bitumi bichi bi nyaniki num i baiŋni bi kwili wiwə wə, bəŋkuŋj bə fa kuku bi dzəki bəh mbum bibo i kwili wələ wə. 25 Bə bi baŋ kə dzaka bi mbaiŋj bi kwili wələ na i chəkə bimɪ wə, kəm biŋj bi lansi ji kə feinj. 26 Bə bi dzəki bəh mbum bəh kiŋkəkni ki bitumi bichi i kwili wələ wə. 27 Ayakalə, fiəŋ fiə fi kə fi baiŋ kə bi lansi liə kə i kwili wələ wə. Mi wə wi fəki gia yi gumini nabə wə wi nyiki ntəkə bi liə kə yeinj. A bi liə a bəni bə bə kə bə nyaka kiyeli kibə i kiŋwakti ki Waiŋ Jaka kə ki kə num bə nyaka kiyeli kə ki kaŋaki nənɪ yeinj.

22 Chinda wi Nyo wə chusi mih bəko yə yi nyaki nōni. **15** Bəni bə bo nyaki nōni yi buku dzə i kiŋkii ki Nyo bəh Waiŋ Jaka cheiŋ, yi shiki yi baiŋ alə saksak aka mijwə. **2** Yi nī shiki yakadəiŋ tsə i kintəəŋ ki dzəh ki kwili kiwə wə. Kpeiŋ wə wi nyaki nōni nī kəki lə i kikpa ki bəko kiwə kichi wə. Kpeiŋ wələ nī wumki mintam ŋkaiŋni jwəfi ntso bəfa i jia wə, wum i na winaiŋ fiəŋŋ wə. Dzeŋni wi kpeiŋ wələ nī kə tsa bə chuku mi wichi yeiŋ. **3** Fieŋ fiə Nyo kə wi faaŋ loŋ yeiŋ bi lansi numki kə i kwili wələ wə. A bi numki num kiŋkii ki Nyo bəh ki Waiŋ Jaka feiŋ. Bəni bu bə nōm bi nyaki kiŋkəksi kimbūm i wi. **4** Bə bi yeiŋki lə shi bi, yeli wi bi numki num bə nyaka i shi bibo cheiŋ. **5** Biŋ bi chu ji kə feiŋ, bə bi chu nəŋ kə baiŋni biə a nyaki naka ki baiŋsini nabə wəŋ, kəŋ Bah Nyo bi numki baiŋni bibo. Bə bi sakaki aka bəŋkuŋ jobi wichi kiŋgəksi kəbi. (aiŋŋ g165) **6** Ayaka chinda wi Nyo wə ka dzaka i mih a, “Bəndzaka bələ kə bə ŋkəŋ a num bə bəni kə i jiəki mfi yeiŋ. Bah wə wi kə Nyo wi biŋ'waka bi bəni bu bə ntum, wi faaŋ chinda wi a wi dzə fūku i bəni bu bə nōm, gia yə yi kəŋaki i ni dzə di i jobi wijuli wə.” **7** Jisəs dzakaki a, “Mbeiŋ wəkəli, mih dzəki lə i jobi wə twesi.” Ndzeŋni bimbūm kə bi mi wə wi jiə ntum wi Nyo wələ wi kə bəndzaka bə bə kə i kiŋwakti kələ mə. **8** Mih Jəŋ kə num mih nī wəko chu yeiŋ gia yələ yichi. Ayaka jobi wə mih nī wəko ka chu yeiŋ yi gia yakadəiŋ, ka gbə i gvu yi chinda wi Nyo wə wi nī chusiki gia yiwə i mih, i nya kiŋkəksi kimbūm i wi. **9** Ayakalə, wi dzaka i mih a, “Kiə wə ki mōm kə. Mih kə tə a mi wi nōm aka wə bəh bwa bə nah bə bə kə bəni bə ntum bə Nyo bəh bəni bə bə jiəki bəndzaka bə bə kə i kiŋwakti kələ mə. Nyā kiŋkəksi kimbūm num i Nyo.” **10** Ayaka chinda wi Nyo wə chu dzaka i mih a, “Kiə wə ki nyūmi kə ntum wi Nyo wələ wə wi kə bəndzaka bə bə kə i kiŋwakti kələ mə, kəŋ jobi wə yi bi numki si num kəmsi dzə lə. **11** Mi wə wi fəki gia yichu fəki gia yichu, mi wə wi fəki kinyeŋ wi baəŋ a fəki kinyeŋ. Mi wə wi fəki gia yindzeŋni fəki gia yindzeŋni, mi wə wi baiŋŋki wi baəŋ a baiŋŋki.” **12** Jisəs dzaka a, “Mbeiŋ wəkəli, mih dzəki lə i jobi wə twesi. Ayaka mih dzəki bəh ŋgəŋ i gəŋ mi wichi biəli kimfə ki. **13** Ako mih Alfa, a num mih Omega. Ako mih ninshiŋ, a num mih jum wə. Ako mih Kin'yisi, a num mih Kiŋgəksi.” **14** Dzeŋni bimbūm kə i bəni bə bə wəko bəmbuŋ bəbə, ka bə liə i dzaka ki mbaiŋ wə i liə tsə i kwili wiwə wə, ka bə bi kwati di i dzi i kpeiŋ wə wi nyaki nōni. **15** Bəni bə bo num baəŋ biŋ i dzaka ki mbaiŋ wə kə bə bə fəki aka biə, bəh bə bə fakaki, bəh bə bə fəki kinyeŋ ki təkəlini, bəh bə bə wəyiki bəni, bəh bə bə tsaki bənyo bədəko, na bəh bəni bə bə kəŋki ntəkə, nyi ntəkə. **16** “Mih Jisəs fəaŋ chinda wuŋ i mbeiŋ i dzaka gia yə yi tsəki i bijuŋni bi bəni bə bumnī wə. Mih kə Waiŋ bəh Fintəəŋ fiə fi tumbuku i chwəŋkijur ki ŋkuŋ Debit wə, num mih Jəŋ wi kinchəŋəchəŋə.” **17** Kiŋ'waka ki Nyo bəh Miŋkpaŋa wi Mfiəŋ dzaka a, “Dzə!” Na ndə wə wi wəkəki, dzaka tə a “Dzə!” Mi wə kindəŋ wəŋmki wi dzə, mi wə wi nəŋki i dzə, wi dzə, kəŋ wi ni kwati lə mwi mə mə nyaki nōni maka wi gəŋ fieŋ fidəko. **18** Mih kiŋki mi wichi wə wi wəkəki ntum wi Nyo wələ wə wi kə bəndzaka bə bə bukuki i kiŋwakti kələ mə a, mi ka mōm i kpeiŋsi gia i yeiŋ wə, ma Nyo tə bi kpeiŋsi i gwu yi wə bəŋgəkə bə bə dzaka i kiŋwakti kələ mə. **19** Mi ka mōm i dzə bwili gia i bəndzaka bə bə bukuki i kiŋwakti kələ mə bə ako ntum wi Nyo, ma Nyo tə bi ma bee a wi kwati ŋki kimbu i kpeiŋ wə wi nyaki nōni bəh mbi di i kwili wi baiŋni wə a num yə bə nyaka i kiŋwakti kələ mə. **20** Mi wə wi dzaka kəŋ gia yələ dzakaki a, “I yi ŋkəŋ wə, mih dzəki lə i jobi wə twesi.” Yi nūm ayaka. Bah Jisəs, dzə! **21** Ma Bah Jisəs chūsi mbeiŋ bəchi bə bə kə bəni bə Nyo bəh shəŋ yi yindzeŋni. Yi nūm ayaka.

Mih ka yeij kwili wi baijni, a num Jelusalem wimfiay wi buku dzə i beij i Nyə ka shiki dzəki aka miŋkpaya wimfiay wə bə lafi i tsə nya i nyuwi. Ayaka mih ka wəkə ja yi dzaka i kiŋkii kə beij na bəh ɣga a, “Mbeij tsɛij, di biə Nyə ni nəki si num lə bəh bəni. Wi ni nəki bəh bə. Bə ni numki bəni bu, wi Nyə mwi num bəh bə, wi num Nyə wibə.”

Kiŋwakti ki Gia 21:2-3

Reader's Guide

Chung at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Chung at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aidios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Cung---Chung-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luk 8:31
Lum 10:7
Kiŋwakti ki Gia 9:1
Kiŋwakti ki Gia 9:2
Kiŋwakti ki Gia 9:11
Kiŋwakti ki Gia 11:7
Kiŋwakti ki Gia 17:8
Kiŋwakti ki Gia 20:1
Kiŋwakti ki Gia 20:3

Kiŋwakti ki Nöm 3:21
Kiŋwakti ki Nöm 15:18
Lum 1:25
Lum 9:5
Lum 11:36
Lum 12:2
Lum 16:27
1 Kōlen 1:20
1 Kōlen 2:6
1 Kōlen 2:7
1 Kōlen 2:8

1 Bitā 1:25
1 Bitā 4:11
1 Bitā 5:11
2 Bitā 3:18
1 Jōn 2:17
2 Jōn 1:2
Jut 1:13
Jut 1:25
Kiŋwakti ki Gia 1:6
Kiŋwakti ki Gia 1:18
Kiŋwakti ki Gia 4:9
Kiŋwakti ki Gia 4:10
Kiŋwakti ki Gia 5:13
Kiŋwakti ki Gia 7:12
Kiŋwakti ki Gia 10:6
Kiŋwakti ki Gia 11:15
Kiŋwakti ki Gia 14:11
Kiŋwakti ki Gia 15:7
Kiŋwakti ki Gia 19:3
Kiŋwakti ki Gia 20:10
Kiŋwakti ki Gia 22:5

aidios

Lum 1:20
Jut 1:6

1 Kōlen 3:18
1 Kōlen 8:13
1 Kōlen 10:11
2 Kōlen 4:4
2 Kōlen 9:9

aiōn

Matio 12:32
Matio 13:22
Matio 13:39
Matio 13:40
Matio 13:49
Matio 21:19
Matio 24:3
Matio 28:20
Mak 3:29
Mak 4:19
Mak 10:30
Mak 11:14
Luk 1:33
Luk 1:55
Luk 1:70
Luk 16:8
Luk 18:30
Luk 20:34
Luk 20:35
Jōn 4:14
Jōn 6:51
Jōn 6:58
Jōn 8:35
Jōn 8:51
Jōn 8:52
Jōn 9:32
Jōn 10:28
Jōn 11:26
Jōn 12:34
Jōn 13:8
Jōn 14:16

2 Kōlen 11:31
Galeshia 1:4
Galeshia 1:5
Efesus 1:21
Efesus 2:2
Efesus 2:7
Efesus 3:9
Efesus 3:11
Efesus 3:21
Efesus 6:12
Filibi 4:20
Kōlōse 1:26
1 Timōti 1:17
1 Timōti 6:17
2 Timōti 4:10
2 Timōti 4:18
Taytus 2:12
Hibulu 1:2
Hibulu 1:8
Hibulu 5:6
Hibulu 6:5
Hibulu 6:20
Hibulu 7:17
Hibulu 7:21
Hibulu 7:24
Hibulu 7:28
Hibulu 9:26
Hibulu 11:3
Hibulu 13:8
Hibulu 13:21
1 Bitā 1:23

aiōnios

Matio 18:8
Matio 19:16
Matio 19:29
Matio 25:41
Matio 25:46
Mak 3:29
Mak 10:17
Mak 10:30
Luk 10:25
Luk 16:9
Luk 18:18
Luk 18:30
Jōn 3:15
Jōn 3:16
Jōn 3:36
Jōn 4:14
Jōn 4:36
Jōn 5:24
Jōn 5:39
Jōn 6:27
Jōn 6:40
Jōn 6:47
Jōn 6:54
Jōn 6:68

Jon 10:28
Jon 12:25
Jon 12:50
Jon 17:2
Jon 17:3
Kiŋwakti ki Nɔm 13:46
Kiŋwakti ki Nɔm 13:48
Lum 2:7
Lum 5:21
Lum 6:22
Lum 6:23
Lum 16:25
Lum 16:26
2 Kɔlɛn 4:17
2 Kɔlɛn 4:18
2 Kɔlɛn 5:1
Galeshia 6:8
2 Tesalɔnika 1:9
2 Tesalɔnika 2:16
1 Timoti 1:16
1 Timoti 6:12
1 Timoti 6:16
2 Timoti 1:9
2 Timoti 2:10
Taytus 1:2
Taytus 3:7
Filimun 1:15
Hibulu 5:9
Hibulu 6:2
Hibulu 9:12
Hibulu 9:14
Hibulu 9:15
Hibulu 13:20
1 Bitɔ 5:10
2 Bitɔ 1:11
1 Jon 1:2
1 Jon 2:25
1 Jon 3:15
1 Jon 5:11
1 Jon 5:13
1 Jon 5:20
Jut 1:7
Jut 1:21
Kiŋwakti ki Gia 14:6

eleēse

Lum 11:32

Geenna

Matio 5:22
Matio 5:29
Matio 5:30
Matio 10:28
Matio 18:9
Matio 23:15
Matio 23:33
Mak 9:43

Mak 9:45
Mak 9:47
Luk 12:5
Jem 3:6

Hadēs

Matio 11:23
Matio 16:18
Luk 10:15
Luk 16:23
Kiŋwakti ki Nɔm 2:27
Kiŋwakti ki Nɔm 2:31
1 Kɔlɛn 15:55
Kiŋwakti ki Gia 1:18
Kiŋwakti ki Gia 6:8
Kiŋwakti ki Gia 20:13
Kiŋwakti ki Gia 20:14

Limnē Pyr

Kiŋwakti ki Gia 19:20
Kiŋwakti ki Gia 20:10
Kiŋwakti ki Gia 20:14
Kiŋwakti ki Gia 20:15
Kiŋwakti ki Gia 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6

Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

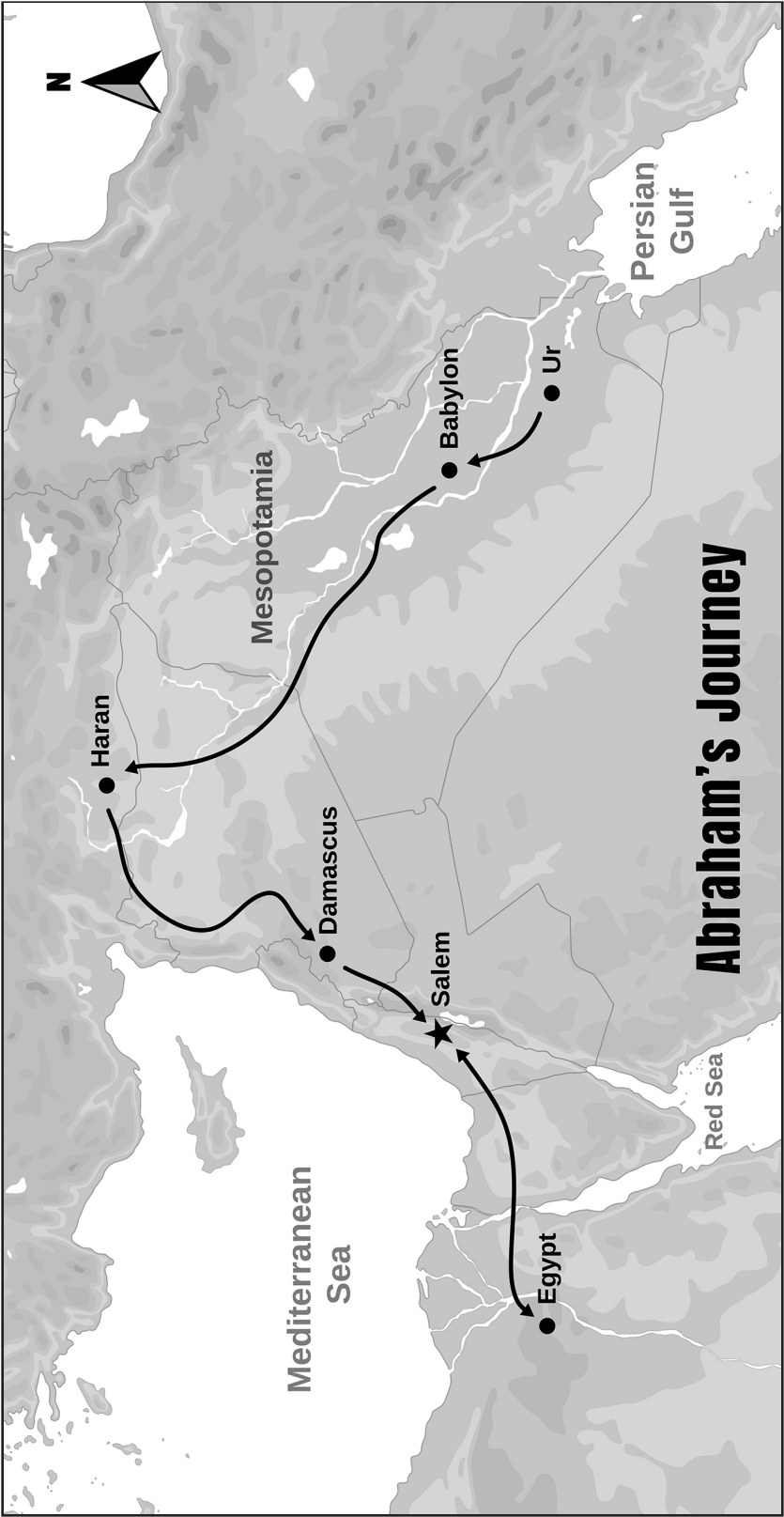
Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Bitɔ 2:4

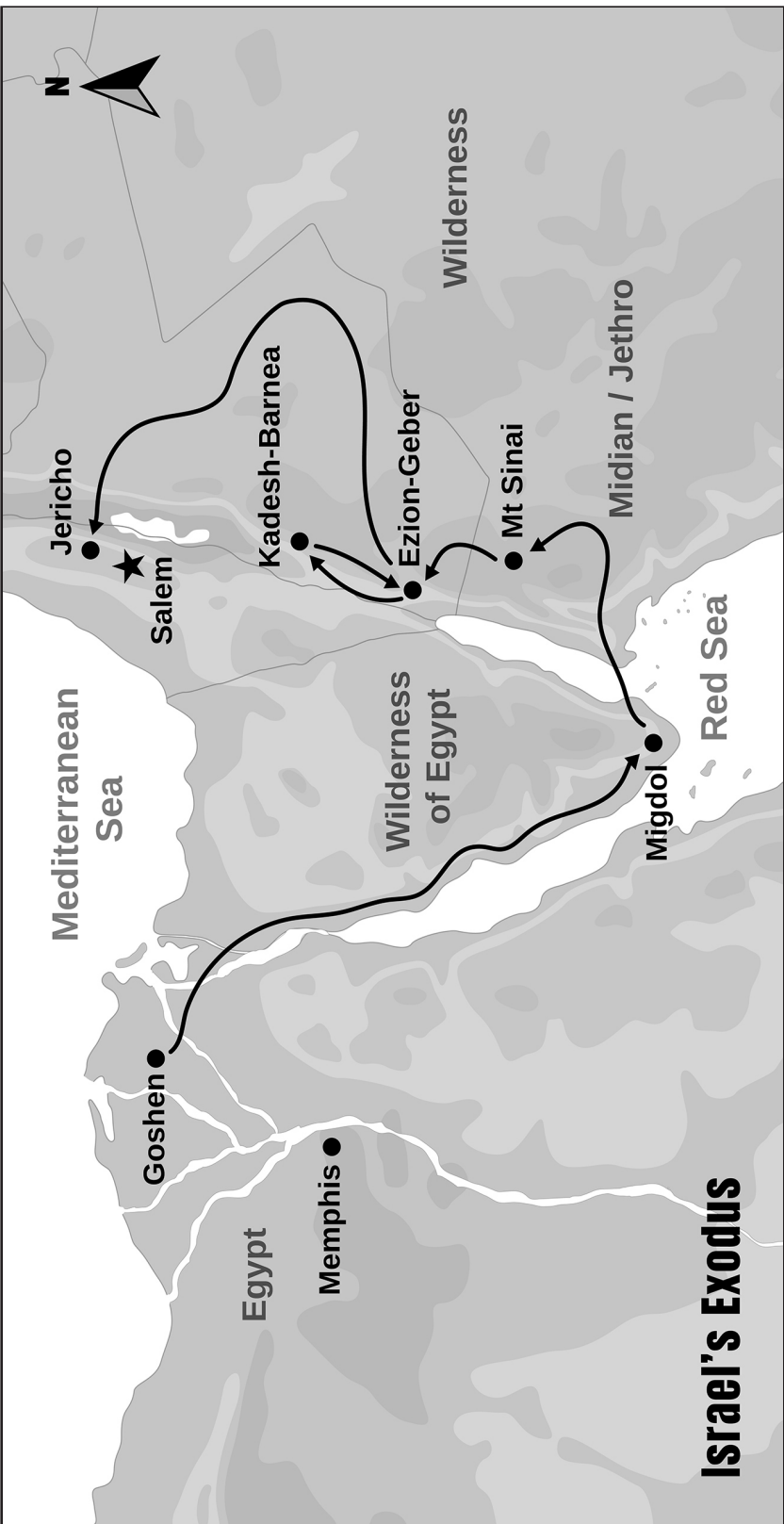
Questioned

None yet noted

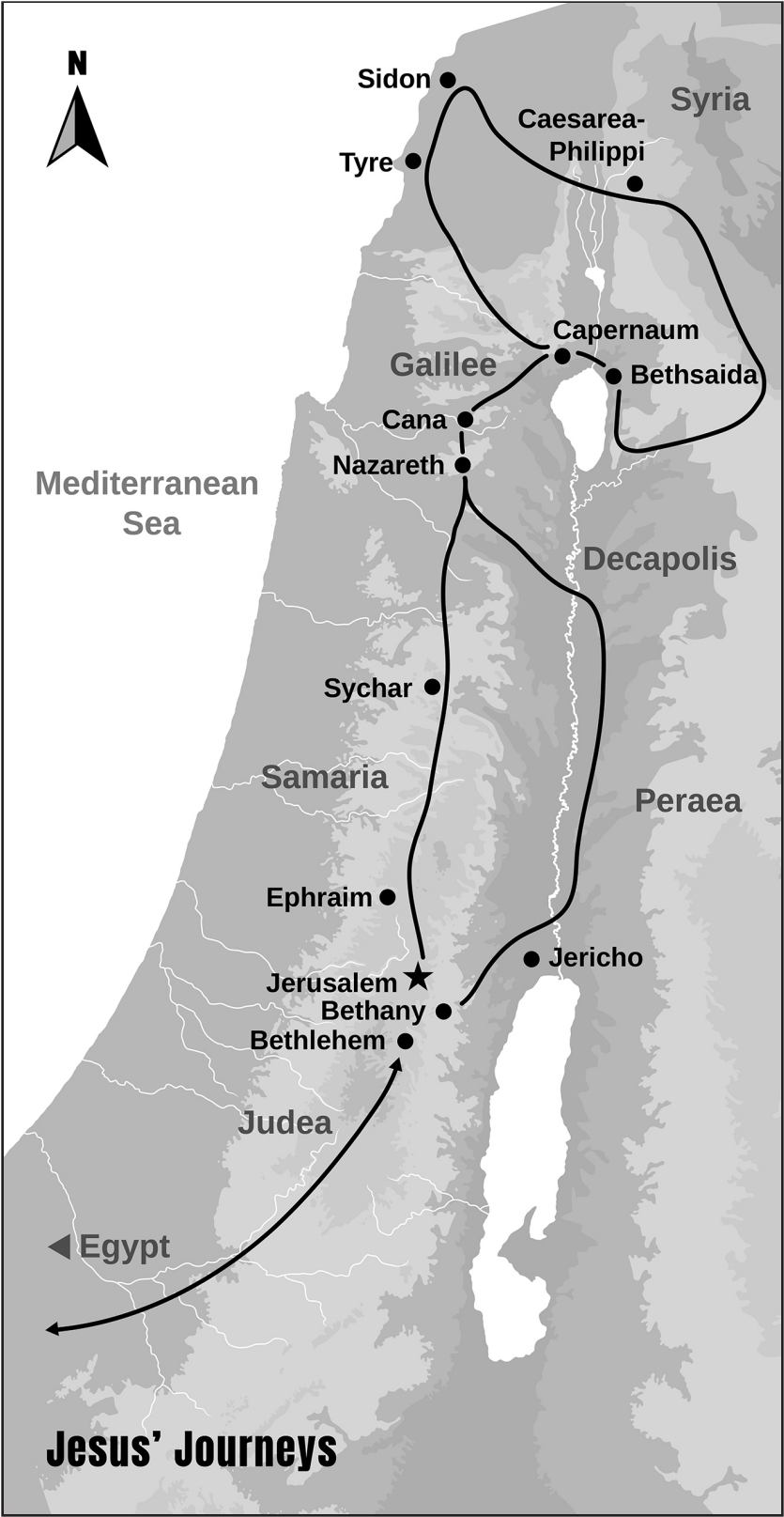

Akɔ tɛ a shom yɛ Ablaham n̄ jia i Nyo ka wi wɛkɔ i Nyo i jobi wɛ Nyo n̄ boɔɔ wi a wi buku bee tumi kibo wi tsɛ i kidɔkɔ wɛ wi num i ni kwati tumi kiwɔ ka ŋki.

Si Ablaham wɛkɔ yakadaɔɔɔ buku, ka bɛ tsɛ a tsɛni kia kɔ di bia wi tsɛki. - Hibulu 11:8

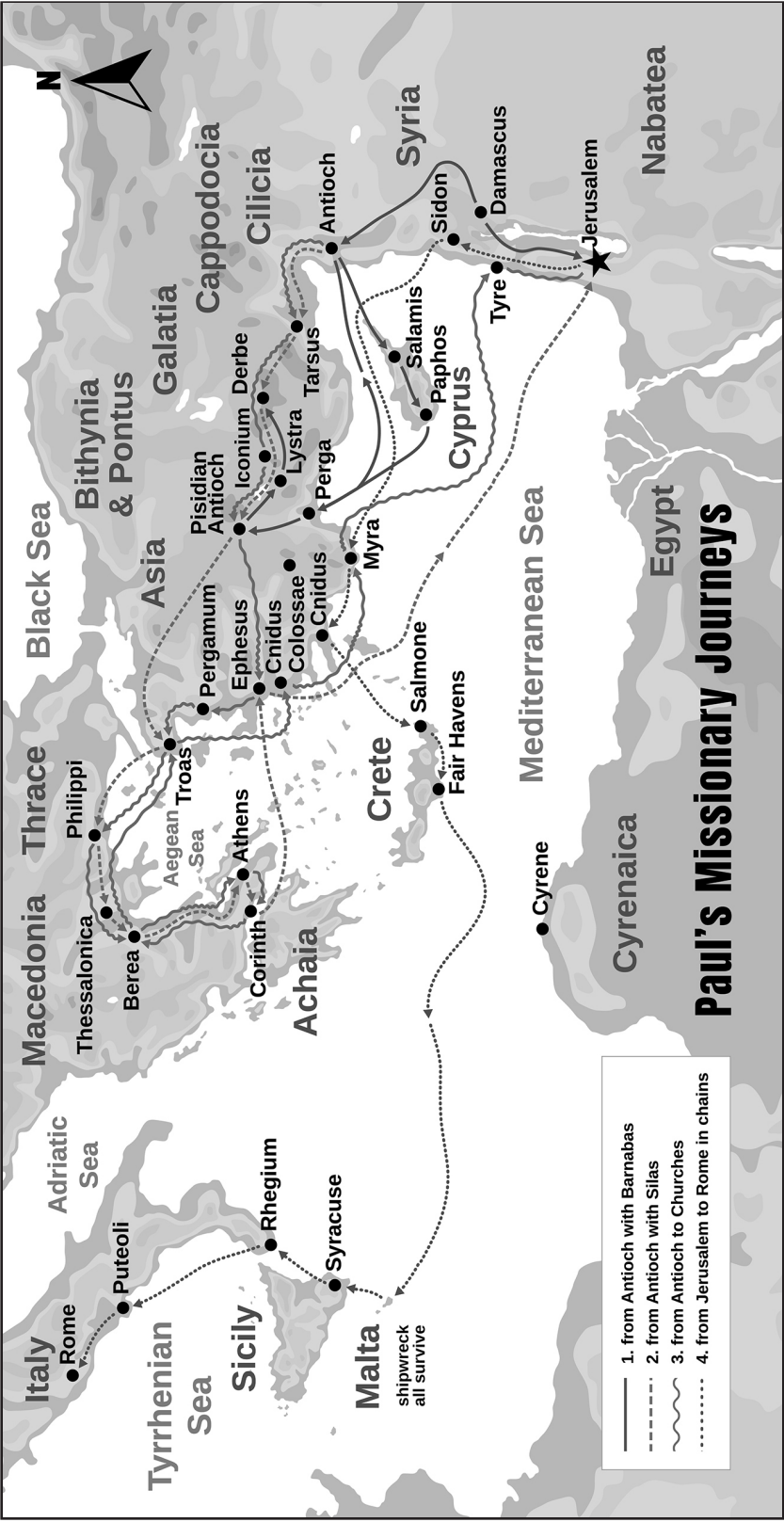

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

Jesus' Journeys

Mbeij k̄t̄aki a mi wə yeli wi ko Waitjmi n̄ ka dza daka a bə n̄m̄ki i wi. Wi n̄ dza i n̄m̄ki i b̄ni, i nya noni ki ka n'yeilih i yeilih b̄ni b̄duli i kpi wə. - Mak 10:45

Akə mih Bəəl waitj wi nəm wi Klistus Jisəs. Nyo nì bəəj mih a mih nāmki waitj ntum wi Jisəs, ka jia a mih fūkuki ntum wi ndəəjji ntum wi jgaigj. - Lum 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

	Christ returns for his people
1956	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1830	John Williams reaches Polynesia
1731	Zinzendorf leads Moravian mission
1614	Japanese kill 40,000 Christians
1572	Jesuits reach Mexico
1517	Martin Luther leads Reformation
1455	Gutenberg prints first Bible
1323	Franciscans reach Sumatra
1276	Ramon Llull trains missionaries
1100	Crusades tarnish the church
1054	The Great Schism
997	Adalbert martyrd in Prussia
864	Bulgarian Prince Boris converts
716	Boniface reaches Germany
635	Alopen reaches China
569	Longinus reaches Alodia / Sudan
432	Saint Patrick reaches Ireland
397	Carthage ratifies Bible Canon
341	Ulfilas reaches Goth / Romania
325	Niceae proclaims God is Trinity
250	Denis reaches Paris, France
197	Tertullian writes Christian literature
70	Titus destroys the Jewish Temple
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we?			▶		Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful?			▶		Romans 5:12-19	
Where are we?			▶			
					Innocence	
			Eternity Past		Creation 4004 B.C.	
▶ Who are we?	God	Father		John 10:30	Genesis 1:31	
		Son				
		Holy Spirit				
	Mankind	Living			God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	
		Deceased believing				
		Deceased unbelieving				
	Angels	Holy		Genesis 1:1	No Creation No people	
		Imprisoned				
		Fugitive				
		First Beast				
		False Prophet				
		Satan				
Why are we?			▶		Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God’s image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?				
Fallen				Glory
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3 God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City
John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	
Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers		
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth				
Luke 16:22 Blessed in Paradise				
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command				
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus				Matthew 25:41 Revelation 20:10 Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels
			Revelation 20:13 Thalaasa	
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind			Revelation 19:20 Lake of Fire	
			Revelation 20:2 Abyss	

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Chung at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. *"If the first fruit is holy, so is the lump,"* Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

Ayakadaɔij, mbeij tsô i bitumi wə bichi, mbeij fəki bani numki bani mbəŋ bə mbəŋ, jəli bə i bəkə i yeli wi Nyə Ba bəh Waij bəh Kij'waka ki Baijɲi. - Matio 28:19

